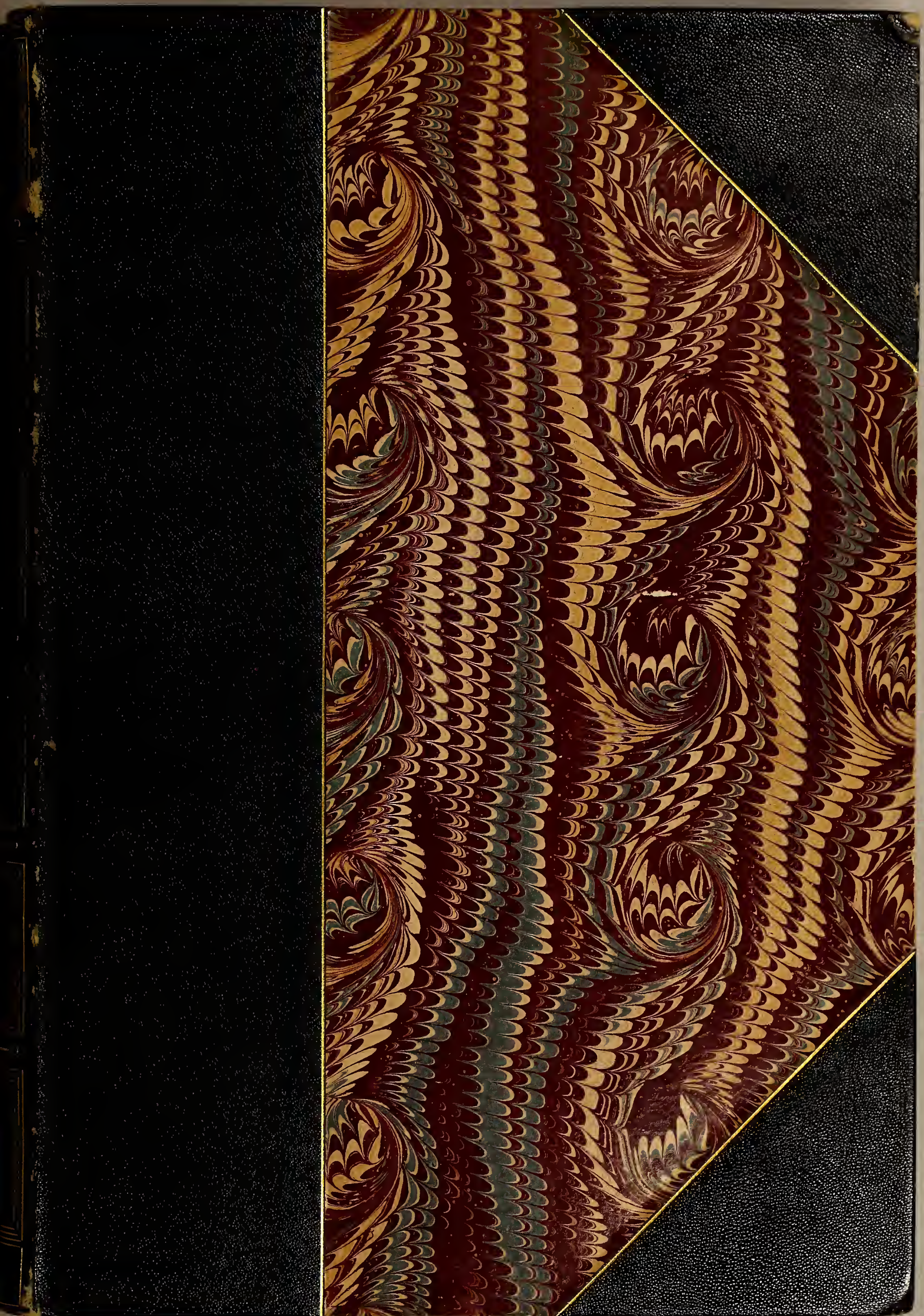
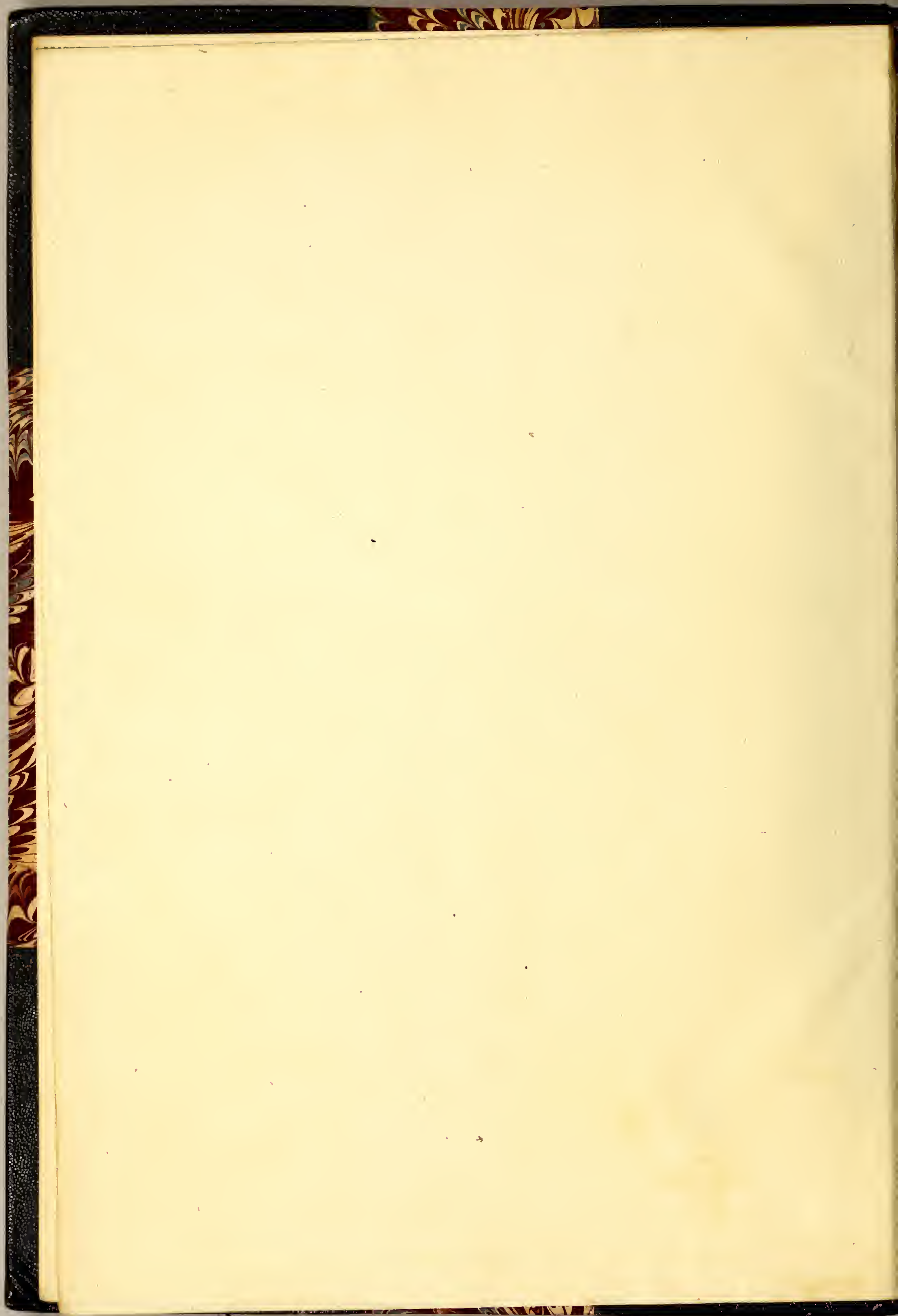

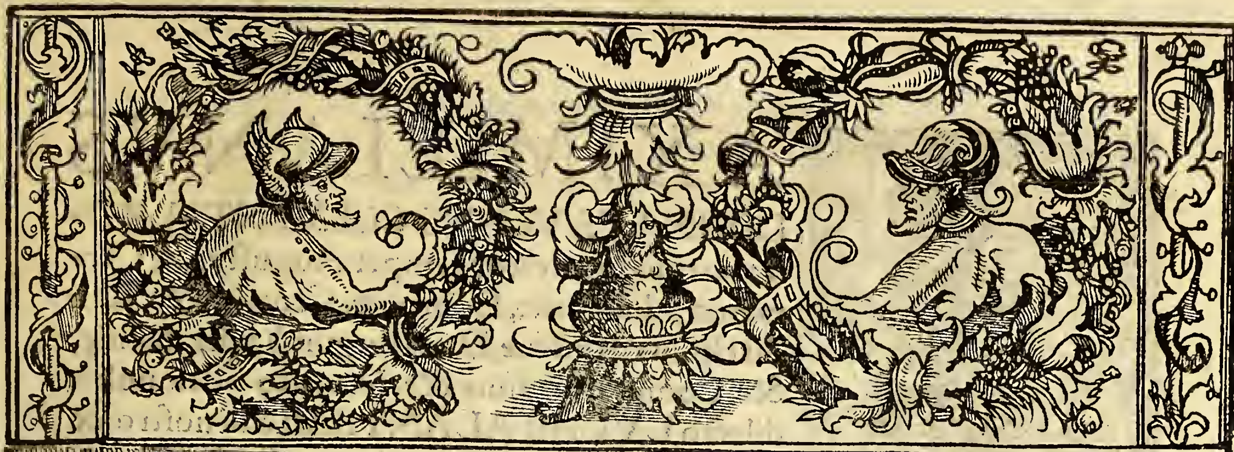

GAUDEO.

Wm Carter Brown
presented him by
by Hon: Henry C. Murphy
of Brooklyn. N.Y.K.
Oct. 1873.

For a discussion of the map, see
Van Ortroy, Bibl. de Apian, no. 1.

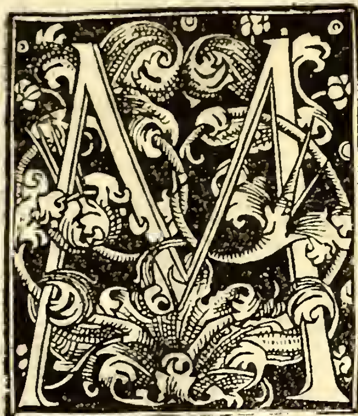

IOANNIS CAMERTIS MINORITANI, ARTIVM, ET SACRAE THEOLOGIAE DOCTORIS, IN C. IVLII SOLINI ΠΟΛΥΙΣΤΩΡΑ ENARRATIONES.

Additus eiusdem Camertis Index, tum literarum ordine, tum rerum notabiliū copia, per cōmodus Studiosis.

Cum Gratia, & Priuilegio Imperiali.

AXIMILIANVS DIVINA FAVENTE CLEMENTIA, ROmanorum Imperator, ſemper Auguſtus, ac Germaniæ, Hungariæ, Dalmatiæ, Croatiæ &c. Rex Archidux Auſtriæ, Dux Burgundiæ, Brabantię, &c. Comes Palatinus &c. Honeſto fideli nobis dilecto LVCAE ALANTSAE ciui noſtro, & Bibliopolæ Viennen͂. gratiam noſtram cæſaream & omne bonum. Vidimus tabulas geographicas, VADIANIS commentarijs in Pomponium Melam adiunctas nobis tuo nominę oblatas. Quæ ut nobis mirum in modum placuerunt, ita uehementer cupimus, ut ea forma ad omnium bonarum literarum ſtudioſorum uſum publicentur. Quod & ſi te haud grauare noſtri gratia etiam impenſis magnis facturum ſciamus. Ne tam͂e priuata res tua incommodetur, quandoquidem indignum cenſemus laborem, impenſas, & officia tua pari aliorum opera ſecundariæ editionis defraudari, maxime ubi iuſsus uotumq; noſtrum intercedit præſenti noſtro cęſareo edicto, omnibus, & ſingulis, cuiuſcunq; conditiõis exiſtant, Chalcographis, & librorum impreſſoribus ubilibet locorum in ſacro Romano imperio, etiam in terris noſtris hæreditarijs conſtitutis, ſub pœna infraſcripta diſtrictius inhibemus, ne præfatas Tabulas, & inſigne etiam PLYNII opus quod tuis accepimus impenſis, à Thoma Anshelmo diligenti admodum Calcographo, in Municipio noſtro cæſareo Hagenogien͂. ad Hermolai Barbari caſtigationem, una cum CAMERTIS noſtri, ut laborioſiſsima, ita maxime utili Tabula in primis, nec non alia opera, quæ iuxta priuilegium & gratiam nuper tibi factam poſt præſentium datam ſub nomine, & ſignis tuis edes, per Sexennium à data editionis cuiuslibet talium Tabularum, operum, ſeu librorum imprimerę, aut alibi impreſsa intra Imperij & ditionum noſtrarum limites, & in eorundem locis uenundare præſumat, audeat ſeu attentet. Non obſtantibus quibuſcunq; in contrarium emanatis aut conceſsis. Mandantes omnibus & ſingulis noſtris & ſacri Imperij fidelibus dilectis, cuiuſcunq; ſtatus, conditionis, & dignitatis etiam ſi Archiepiſcopalis, Pontificalis, Archiducalis, Ducalis, Marchionalis. Baronalis, Nobilitaris, & alterius cuiuſcunq; præeminentiæ Magiſtratus ſeu officij, ſiue eccleſiaſtici, ſiue ſecularis extiterint, ſub pœna indignationis noſtræ & ſacri Imperij grauiſsime, atq; decem Marcharum auri puri, pro una Fiſco noſtro imperiali, & pro altera medietatibus tibi LVCAE totiens quotiens huic inhibitioni, uoluntati, & gratiæ noſtræ contrafactum fuerit, applicandarum ut in præmiſsis tibi opportuno fauore adſiſtant, ac omnes & ſingulos contra hanc gratiam, & in-

hibitionem nostram quicquam facere præsumentes huiusmodi indignationis nostrę & pœnæ sententiã nostro nomine incurrisse protinus declarēt, & cohibeant, sub artificio impressorum non utendi, amissionis quoque talium librorum sic (ut præmittitur) contra hanc nostram concessionem, gratiam & priuilegium impressorum & adductorum. Teqꝫ ubi eos per te uel tuos requisiueris, tenore præsentium, aut harum transsumpto autentico, cui eam fidem adhiberi uolumus. Quæ his nostris pręsentibus adhiberi solet & debet, prefata nostra Gratia & Priuilegio frui & gaudere sinant, & ab alijs pariter obseruari faciant, in quantum & ipsi prædictas pœnas euitare maluerint. Harum testimonio literarum Sigilli nostri impressione munitarum. Datũ in ciuitate nostra Imperiali Augusta, die uicesima Mensis Iulij. Anno domini Millesimo quingentesimo decimooctauo. Regnorꝝ nostrorꝝ Ro. XXXIII. Hungariæ uero. XXIX.

Per regem ꝑ.

Ad mandatum Cæsareæ
Maiestatis proprium.

Iacobus Spiegel.

IOANNES CAMERS

ORDINIS MINORVM ARTIVM, ET SACRAE
Theologię Doctor, p̃stantiſsimo, ac doctiſsĩo uiro
domino magiſtro STEPHANO Verbeucio
Pannonio, inclyti Hungariæ regni Maie-
ſtatis locum tenenti, perpetuam felici-
tatem deprecatur, & optat.

IRABERIS forſitan Stephane humaniſsime Soli-nianos nuper à me æditos Commentarios primo aſpectu contuens, qđ Camers tuus ſacris ab ineunte ætate literis, ac religione inſtitutus, in ſenectam iam uergẽs/hoſce labores ꝓfeſsione ipſa mea multo inferiores/hoc præſertim tempore ſuſceperim, ſuſceptosq́ꝫ, & abſolutos, in manus tandem hominũ tuo auſpicio emitti ſuſtinuerim. At ſunt, ni fallor, plures/qui propoſitũ hoc noſtrũ nedum mirenť, ſed idipſum culpent potius, carpant, damnentq́ꝫ paſsim acriter. Hi maxime, quibus mos eſt, in partẽ cuncta deteriorẽ accipere, & hoꝝ pręſertim turba, quę/ ut prouerbio dici ſolet, Corrumpit ſine Talione cęlebs. Erant, inquiẽt, alię ſtudiꝭ tui honeſtiores uigilię. ESſemus & nos eiuſdẽ cũ ꝭs omnino ſentẽtię, ſi ob eas, has honeſtiores uigilias diutiꝰ à nobis exulare pateremur. Verũ huius generis exercitia nõ niſi feriati, uel quopiã affecti tędio, in manus ſumimus. Solet enim ingeniũ curis maioribus diſtractũ / remiſsioribus interdũ ſtudꝭs plurimũ recreari. Sunt hęc nimirũ aptiſsima ſtudioſis otia. Alia/ideſt/corporis/uulgares affectant, Nimirum,

Otia corpus alunt, animus quoq́ꝫ paſcitur illis,
Immodicus contra carpit utrunq́ꝫ labor.
Occidet ad Circi ſiquis certamine ſemper
Non intermiſsis curſibus ibit equus.
Firma ſit ipſa licet, ſoluetur in ęquore nauis,
Quæ nunq̃ liquidis ſicca carebit aquis.

Inter philoſophoꝝ placita enumeratur & hoc. Nequaq̃ ſatis in re una cõſumere curã. Platonem / quẽ ob cœleſtium/diuinarumq́ꝫ rerum eruditionem/noſtri quoq́ꝫ diuinũ uocitant, Tragœdꝭs faciẽdis locaſse interdũ operã/memoriæ ꝓditũ eſt. Eius inter cęteros/ꝭ duo lepidiſsimi, uenuſtiſsimiq́ꝫ uerſiculi celebrantur.

τὴν ψυχὴν ἀγάθωνα φιλῶν ἐπιχείλεσιν ἔσχον
ἦλθε γὰρ ἡ τλήμων ὡσ διαβησομένη.

Quorũ eſt hæc ferme ſententia.

Sauia dans Agathoni animam ipſa in labra tenebam,
Aegra enim properans tanq̃ abitura fuit.

Ariſtoteles philoſophoꝝ

SETENTRIO
TIPVS ORBIS VNIVERSALIS IVXTA PTOLOMEI COSMOGRAPHI TRADITIONEM ET AME
RICI VESPVCII ALIORQVE LVSTRATIONES A PETRO APIANO LEYSNICO ELVCBRA
ANDO
M·DXX
OCCIDENS
ORIENS
MERIDIES
CIRCIVS
AMERICA
TROPICVS CANCRI
ARCVS AEQVINOCTIALIS
TROPICVS CAPRICORNI
FRETV HERCVLEVM
TARTARIA
SERICA
SCHITIA EXTRA IMAVM
INDIA SVPERIOR
INDIA MERIDIONALIS
INDIA INTRA GANGEM
INDIA EXTRA GANGEM
LIBIA INTERIOR
AETHIOPIA
ARABIA FELIX
SABA REGIO
MARE INDICVM
TAPROBANA
OCEANVS INDICVS MERIDIONALIS
SINVS MAGNVS AFFRICE
MONS LVNE
TOTA ISTA PARS AFRICE PTOLOMEO ERAT INCOGNITA
MADAGASTAR
ZANZIBAR
MARE PRASSODVM
LONGITVDO

princeps,& Theophrastus homo in eloquentia tantus, ut nomen diuinũ inde inuenerit/sese ad mitiora studia applicãtes/scripserunt libros pluscu-los de Poetica,Rethorica,Musica,De Amore. Insuper Tragœdias, Elegi-as,diuersaq; carminum genera. Præter hęc librum,cui titulũ Amatorium indiderunt/scripsisse produntur. Extant eiusdem Aristotelis in Homerũ etiam commentaria. Quod ĳs studĳs animus altiorum cura fessus refici-tur,oblectaturq; plurimum. Marcum Tullium Romanæ, ut ait Lactanti-us Philosophiæ principem, & amplissimo quondam præditum sacerdo-tio,sæpe in principum consessu iocis,quos Dicteria maiores proprio no-mine appellari uoluerunt/usum fuisse constat. Is enim cum apud Dama-sippum cęnaret,& ille mediocri uino posito/diceret. Bibite Falernum hoc, annorum quadraginta est. Bene, inquit Cicero, ætatem fert. Is idem cum Lentulum generum suum exiguæ staturæ hominem longo gladio accin-ctum uidisset. Quis ,inquit,generum meum ad gladium alligauit? Huius eiusdem Quintus frater paruę staturæ homo in prouincia,quam rexerat, clypeatam imaginem ingentibus lineamentis usq; ad pectus ex more de-pictam/sibi poni curauerat. Hanc intuens Marcus Tullius. Frater meus, inquit,dimidius maior est,q̃ totus. Istis non illepidiora Catonibus, alĳsq; summæ sapientiæ uiris,qui eorum res gestas referunt/frequenter ascribũt. Nostros quoque, idest, Theologos, qui uere eruditi habiti sunt, & fue-runt,non abhorruisse ab ĳs studĳs fatebuntur, qui Septimĳ Tertiliniani, Cypriani martyris, Arnobĳ,Lactantĳ,Hilarĳ,Iuuenci,Sedulĳ,Prudentĳ, Diui Hieronymi, Ambrosĳ præsulis, Aurelĳ Augustini, Damasi pontifi-cis Maximi/uolumina reuoluerint terq;,quaterque. Hi enim, & ex Latinis sexcenti alĳ tam assiduæ lectionis fuisse traduntur, ut nullum obscurum licet authorem/prætererint; quem non relegerint diligenter, excerpse-rint accurate,inque suum usum illic lectu digna/oportune certe transtule-rint. & accommode. Memores nullum esse librum tam malum,qui non a-liqua sui parte prodesse possit. Mitto præterea Græcos innumeros, qui CHRISTI dogma seruauerunt,adiuuerunt,auxeruntque plurimum. Cle-mentem Alexandrinæ ecclesiæ præspiterum, Iustinum, Quadratum Apo stolorum discipulum, Aristidem, Methodium, Aegesippum, Apollina-rem, Origenem, Tacianũ, Militonem Sardensem præsulem, Hyrenæum, Eusebium, Damascenum ,Chrysostomum, fidei nostræ acerrimos secta-tores/simili studio addictos fuisse nemini uel mediocriter erudito/in du-bium uerti potest. Non pauci nostris quoque temporibus uiri etiamnum Ecclesiastici, & apprime in sacris literis eruditi, politiora studia nedum am-plexi sunt, sed & illustrarum quidem. Bessarion Cardinalis, Campanus, Sipontinus, Ioannes Pannonius Quinq;ecclesiensis conterraneus tuus/ Præsules, Barbarus Hermolaus Plynĳ instaurator unicus, & Patriarcha, qui Solini sæpe utitur testimonio. Marcus Musurus Episcopus Hierape-

trẽſis, ac Archiepiſcopus Monẽbaſienſis nouiſsime uita functus, cum quo (mentiar utinam) uerendum eſt/ne literæ Græcę, quæ cum eo repululabãt/ Chaos iterum repetant conſuetum. Huius (horreſco repetens) extãt plures ad me epiſtolæ Græco ingenio dignę/amicitię/& charitatis pleniſsimę. Nõ multum ante eius infauſtum obitum, literis, quas ad me ultimas dederat, Græcum Diſtichum, quo ſe meum eſse teſtabatur hoc addidit.

Εἰκαίσοι τηλουρὸν ἀεὶ χθόνα, ναιετάοντι,
βαιὸν ἐπιστέλλω γράμμα, σὸς εἰμὶ ὅμως.

Quot ſunt Præſules, & deo dicati in humanis hodie, qui ijſdem ſtudijs ſeſe applicant, & his operam dantibus fauent maxime. NON poſsum nõ meminiſse ſaltem paucis Reuerẽdiſsimi Domini Ioannis Turzonis Vratislauienſis pręſulis, ac principis illuſtriſsimi, qui licet diuinis literis noctesqꝫ, diesqꝫ incũbat, ſucciſiuis tamen horis Ciceronem, Saluſtium, Liuium, Senecam, Plynium, Aulum Gellium, Columellam, Virgilium, Lucanum, Papiniũ, Horatium, Iuuenalem, Claudianum, hunc ipſum Solinum noſtrum, ac huius genus authores alios/tractat, & relegit accurate. Eius peculiaris audita tantum uirtus, humanitas paſsim nota, uulgata circa meritos beneficentia, in ſtudioſos multis expertus fauor/me ad tantum, talemqꝫ principem diligendum merito compulerunt.

Inclyta (quis neſcit?) iungit diſtantia uirtus.

Expoſuit hęc nobis tum fama uolans, tum Caſpar Vrſinus Doctor, & Poeta, ac in utraqꝫ lingua plurimum eruditus, ſingulari præditus comitate, quo cũ mihi grätiſsima conuerſatio. Non abſimilis in ijſce ſtudijs germano ſuo Reuerendiſsimus Dominus Stanislaus Epiſcopus Olomutzenſis, qui moram omnem perijſse exiſtimat, quæ non ſit bonis literis deſtinata. Non patitur epiſtolaris breuitas hac parte exponere, quanto affectu hæc eadem ſtudia cõplectatur, & excolat Reuerendiſsimus dominus Theodoricus Kaner ſacræ Theologiæ Doctor, Zaracouienſis, ac Nouæciuitatis Epiſcopus/ mihi ob profeſsionem conſimilem, & eius paternam in me charitatem obſeruandiſsimus. Is enim ut hos Solini Commentarios in lucem ęderem/ præcipienti ſimilis hortatus eſt q̃ ſępiſsime. SImilibus te quoqꝫ lectionibus oblectatum/fidem faciunt inter cætera tot ad me uarijs temporibus ſcriptę literæ, quibus animi tui integritas, ingenij ſolertia, ſermonis comitas, rerum multifariam experientia, dicendi concinna facilitas, a quouis politioribus ſtudijs bene inſtituto, uel primo aſpectu deprehenditur. Pannonicæ inſuper inſtitutiones a te nuper docte, & elegãter æditæ legiſse te diligenter nobiles authores/id eſt/ Iuriſperitos primarios, ac optimos hiſtoriarum ſcriptores/efficax perhibent teſtimonium. Quam bene ſtudioſis conſultum foret, ſi id tempus, quod curis ad regnum maxime pertinentibus, aſsidue à te impenditur, in reuoluendis bonis authoribus, ac ſcribendis libris contribuere licuiſset. At non omnia poſsumus omnes. Horum igitur

nos/ si Aptari magnis inferiora licet/exemplum sequuti, relegatis ad tempus seuerioribus studiis, & legere, & scribere parua solemus interdū. Hac quoqꝫ ratione factum est, ut cum Iuliū Solinū diebus superioribus sumeremus in manus, amicorꝫ rogatu pauca in eundem, libuit annotare, rem gratam facturos iis maxime existimantes, qui ad floridam, & multifariā Plynii lectionem, quo uno uix in bonis literis Latini Græcis tribuunt principatū, faciliores aditus expetunt, & affectant. Cum enim Solinus immitandum sibi Plynium proposuisset, ita eius uniuersam imaginem, paruo corpusculo retulit, ut in ea/quem effinxerat/authoris faciem / liceat cōtemplari. Dulcis est, tersus, & elegans. In eo siquidem authore, quę plerumqꝫ Plynio defuit, elocutionis claritatem passim reperies. SED dicet fortassis aliquis, ea ferme omnia, quę hic paucis refert, illum copiosius, & exactius retulisse. Scripserunt post Platonem plures Academici, post Aristotelem Peripatetici multi, post Zenonem, Chrysippumqꝫ Stoici alii. Post Epicurū ingens uoluptuosorꝫ turba. Nec defuerunt qui post Mœonium Homerum, Mantuanūqꝫ Maronē/Ilian scripserint, & Aeneida. Post Herodotū/Liuiū/Thucididem, Salustium, q̄ꝫ plures, tū Gręcam, tū Latinam/literis historiam mādauerunt. De diuinis, humanisqꝫ rebus post Varronem / sunt plurimi commentati. Post hunc, Catonemqꝫ Censorium/a multis res rustica exposita simul, & plurimū illustrata. Multorum post Demosthenē, Ciceronēqꝫ actiones, orationesqꝫ conscriptas legimus. Sint ergo prisci illi primum laudum nacti locū, non tamen qui post eos similia scripserunt, omni apud posteros memoria caruerunt.

Non, si priores Mœonius tenet
 Sedes Homerus, Pindaricæ latent,
Cæęqꝫ, & Alcęi minaces,
 Stesichoriqꝫ graues Camenę.
Nec, siquid olim lusit Anacreon
 Deleuit ętas. spirat adhuc amor,
Viuuntqꝫ commissi calores
 Aeoliæ fidibus puellę.

Nec id uerendū quidem. Etenim q̄uis/

Non possis oculo tantum contendere Linceus,
Non tamen iccirco contemnas lippus inungi,
Et quia desperes inuicti membra Gryconis,
Nodosa corpus nolis prohibere chiragra.

Huc accedit, qđ plurima scitu dignissima Plynio Solinus addidit frequentissime. De nomine, origine, & temporibus urbis Romæ: De annorum diuisione, diebusqꝫ Intercalaribus. De Italicarum urbium origine, nominibus, cultoribus, quoue tempore eæ urbes fuerint ab his conditæ. De Sardiniæ incolis, ac miris eius aquis. De Siciliæ miraculis. In Græciæ, Thessaliæ, Macedoniæ, Thracię, Cretę/aliarumqꝫ insularū. Insuper Britanię descriptione

addidisse Plynio Solinũ plurima/nemo utrumq; relegens inficias ibit. Sũt hic certe de serpentibus, de gemmis, de animalibus, deq; exoticis arboribus, de dissono ritu hominum, de Corycio specu, ac multis alijs, quæ non sunt a Plynio ante relata. Quam copiose, quanta elegantia, quoue ordine Indię miracula refert? Tot paruo hoc corpusculo orbis miracula complexus est, ut non immerito opus ipse suum Rerum memorabilium Collectanea/inscribere constituerit aliquando. Si quis rursus culpæ Solino dederit, quod hæc quoq; ab alijs ipse fuerit mutuatus, Terentiana seipsum sententia tutari poterit. Deniq; (inquit) nullum est iam dictum, quod non sit dictũ prius. Quid præterea de ijs scriptoribus censendũ, qui a se dicta prius/ sæpius repetunt. Menander fecit Andriã, & Perinthiam, qui utramuis recte norit, ambas nouerit. Sed tamen dissimili oratione sunt, ac stylo. Idipsum obseruasse Solinũ fatebitur quisquis hunc, & quos sequitur toto opere æqua lance pensitabit. Hac ratione nos moti, tũ Plynij, tum aliorũ, ut iacent uerba/frequẽter subscripsimus locis suis. Non ambigimus, quin unius sępe sentẽtia, fiat uerbis alterius nota magis. Hac quoq; ratione ab alterutro siquod mendum admissum est, a mediocriter eruditis etiã tolli potest. Nõ defuit, ut uerum fatear, uoluntas interdũ nobis curiosis etiam morem gerere. Non libuit præterea uel in orationis contextu, uel in uerborum expositione multũ temporis contriuisse, præsertim cum tam ordo, q̃ authoris uerba plana satis fuerant, & aperta. Non laudo eos interpretes, qui in ijs duobus maxime occupati, ea omittunt sæpius, quæ uel ad historiã, uel ad ueterem morem aliquẽ, uel tandem ad occultam, & sublatentẽ doctrinã maxime faciunt/silentio soleant pręterire. Cum enim quid tale intercidit, summi plena iam margine libri, etiamnũ Chrysippi aceruos accumulant. Et qđ minus ferendum est, ea suis commentarijs assuunt, quæ non magis authori exponendo conueniunt, q̃ cæteris quibuscunq;. Sunt fateor ea plerumq; pulchra, sed nunc (inquit ille) non erat ijs locus. Sed nec culpa carẽt, qui suis scriptis nobilium authorũ nedum sensus, sed ut iacent uerba/nulla eorũ habita mentione pro suis frequenter interserunt, cum sit pulchrũ, decens, & debitum fateri, per quos profeceris. Sicubi nec nos a multiloquio abstinuimus, id maxime factum prudens lector intelliget, cum primę classis authorũ uerba, uel sententias retulimus. Rati pulchrũ fore plures, & quidem nobiles scriptores idem audire loquentes. Laudabunt, reor, propositum nostrũ, quibus Solini nota fuerit ęmulatio. Vtile enim nobis uisum est authoris, quem æmulatr̃ ipse/uerba subnectere, quibus iuxta se positis, ferat prudens lector mox de utroq; sententiã. Sed relegare Lectorem (inquit) satis erat. Cõmoda, & oportuna mensa est, quæ cunctis necessarijs instructa sit. Ingratũ demũ cõuiuis opipare refectis licet, post cibũ aliunde potum quærere. Frequenter etiam relegamus ad authores lectorem, qui de dubijs, cũ opus fuerit rogentur omnibus. Terruerunt nimirum sæpe nos Soliniana

quotquot uidimus exemplaria, qđ ea omnia tam mutila, tamq̃ deprauata comperimus, ut multis in locis authoris sensa a Delio etiā quouis natatore nullo modo/uel uix dinosci possent. Non defuerunt exemplaria uetustissima plura nobis. Verum tanto ea mendosiora reperimus, quanto fuerant ipsa uetusta magis. Hanc fuisse causam crediderim, cur Hermolaus Plynij Pomponij, Senecæ, Quintiliani castigationibus, Solinianas etiam non addiderit. Fateor huius quoq̃ authoris Hermolaū loca aliquot primū restituisse, sed ab eo uix ex centū/locum unum legimus restitutū. Nemo emunctę naris lector Solinū quondam a Beroaldo/suo nitori restitutū fatebitur, qui nostras castigationes cum illis diligenter contulerit. Nec tantum in hoc puluere curæ nobis tribuimus, quin supersint loca adhuc aliqua, quæ diligentiori lima egeant, & indagine. Ea siqua sint/ueluti fugitiua mancipia/in posterum pęnas dabunt. HAS ergo paucarum noctium uigilias libuit sub tuo tantum nomine publicare, quibus affectum erga te meum, tu ipse in primis, demū lecturi eas alij agnoscerent passim omnes. Rati exiguum hoc munus nostrum tuæ excellentię futurum non omnino ingratū, quod probe intelligas/donum quodlibet/uel ex largientis animo, uel ex suscipientis conditione/trahere qualitatē. Ecastor, inquit Plautus, cōdignum donum, qualis est, qui donum dedit. Immo sic condignum donum, qualis est, quoi dono datum est. VALE felix semper ad uota. Viennæ Pannoniæ. VI. Calendas Februarij, anno post CHRISTI natalem. M.D.XX.

τέλος

THEODORICVS KANER SAcrę Theologię Doctor, Zaracouiensis episcopus, ac Nouæ ciuitatis elect⁹ Antistes.

Plynius excoluit naturam pluribus omnem/
Informem uultu tempus adusq̃ suum.
Naturæ parui SOLINVS cultor agelli
Floribus e multis legit ubiq̃ rosas.
Quod nitidus florescit ager/dat cura Camertis,
Is segnem quoniam substulit inde situm,
Ergo cum primis debes studiose Camerti,
Quo duce purgatas isq̃, redisq̃ uias.

M. THOMAS RESCH VIENnensis ecclesię Canonicus, sacrę Theologię Licenciatus, Poeta Laureatus.

Qui cupis immensi miracula plurima mundi
Noscere, doctiloqui uolue Camertis opus.
Explicat/illustrat, penitissima sensa uirorum,
Sentibus abstrusis/pandit ubiq; uias.

CASPAR VRSINVS DOctor, & Poeta.

Nudus oberrauit prius hic/& languit ęger
Solinus uarię conditor historię.
Multa sorde grauis uix membra labantia traxit,
Iamq; impendebat certa ruina libro.
Qui nunc conspicuo prodit decoratus amictu,
Et uigor in solido corpore priscus adest.
Sęcula debuerint Solino multa: Camerti
Munera Solinus debet ob ista meo.

ALIVD EIVSDEM.

Ingentem meruit numerosa in sæcula famam
Maximus in terris Amphitrioniades.
Durat adhuc illi purgatæ gloria Lernæ,
Viuit & Augei fama laboris anus.
Si non est maior, par est tua gloria summis
Alcidæ factis officiose Camers.
Nam mendis uarij purgasse uolumina Plynij,
Solinoq; suum restituisse iubar
Herculeæ uirtutis opus. Sed sola nec omnis
Illius inuictam Græcia sensit opem.
Tu uero indomitis totum sudoribus orbem
Acer, & ista omnes sedulitate iuuas.

PHILIPPVS GVNDELIVS
Patauienſis Lectori.

Quiſquis diuitias amœniorum
Quæris lector amice litterarum,
Solinum lege, quo nihil Latinæ
Maius, candidiusq; habent Camenæ.
Seu ſpectes uariam eruditionem,
Seu malis Charitas ſtili nitenteis,
Seu res præcipuas, reconditasq;
Formis, ingenio, ſitu, ſtupendas,
Quas Natura ſinu fouens capaci
Largitur ſolido benigna mundo.
Hoc dante Alipedis modo leuatus
Totum deſpicies ſublimis orbem,
Securusq; grauis uolans ruinæ
Subiectas animo uidebis alto
Terras, æquora, cardinesq; rerum,
Aduerſo gelidos Noto Triones,
Quaq; abdit radios, leuatq; Titan.
Quicquid deniq; continet profundo
Nympharum pater ambeunte Nereus.
Obſcurum uarijs ſed hunc tenebris,
Et nuper lacerum frequente monſtro
Mendarum ueterum / Camers repurgans,
Ac clarum modo priſtino nitore /
Comunem tibi fecit / utilemq;,
Quiſquis diuitias amœniorum
Quæris Lector amice litterarum.

ALEXANDRI BRASSICANI
Cantſtatini Philoſophi, Poetę,
& Oratoris Laureati, in
Enarrationes. D. Ca-
mertis in Solinũ.
Epigramma.

Sol Iouis Aetherei eſt oculus, uidet omnia mundi
Mulciberis pandens rętia ſparſa dolis.
Cimmerias tenebras. tuncq; antra Illunis abyſsi.
Mopſopia primus pulſat ab arce Camers.

Naturam hic reparat, fuerat quæ rustica Baucis,
Ex Hecale informi reddidit ille Helenen.
Ille oculus mundi, radianti lampade, captum
Humanum excedit, Dij bona fila sinant.

HVLDRICHI FABRI RHETI CARmina, pro noua Solini editione.

Extulit in lucem media Solinus apertam
Parte caput lacer, & squallidus ora nimis.
Haud secus ac Stygij cursu lustrasset anhelo
Fluminis/ardentes seu Phlegetontis aquas.
Tempore sic longo circum tot nobilis autor
Oppida delituit spretus ubiq; loci.
Nemo manus porrexit ei, nec uulnera passim
Tergo inflicta suo tersit in huncce diem.
Quod nisi perdocti sollers modo cura Camertis
Accessisset, adhuc dulce iaceret opus.
Ecce Camers illum proprio iam marte disertus
Scriptorem peperit, restituitq; sibi.
Nunc igitur quocunq; uolet Solinus abibit
Prænitidus/uolucer, nempe Camertis honos.

FRANCISCVS LADO SICVLVS Transsyluanus ad Lectorem.

Perlege narrantem uasti miracula mundi
Solinum Lector, perlege sed reducem.
Reddidit Hippolitum uitæ Titanius heros,
Quem dedit indignę dira nouerca neci.
Dicitur & gelidos animasse Caducifer artus,
Et recidiua bonus uulnera Phillyrides.
Tempus edax pariter lento Polyhistora morsu,
Ad prope tartareas pręsserat usq; domos.
Hunc sed enim uindex tandem miserata Camertis
Cura uel ad superos extulit usq; deos.
Quinetiam docti spaciosa uolumina Plynij
Facta Camertino pollice clara nitent.
Hinc uarias rerum, Lector studiose latentum
Naturas facili scire labore potes.
Eia age nunc, illi, meritorum parua suorum
Præmia/sed grates dicito perpetuas.

LVCAS ALANTSE BIBLIOPOLA Ciuis Viennensis, Studiosis Salutem.

VM semper alias pro uirili mea annixus sum studiosi/uti optimos quosq; authores cura/impensisque meis uobis publicarem, tum præcipue hoc spero à me præstitum, nunc Iulio Solino cum IOANNIS CAMERTIS commentarijs, nuper uero Pomponio Mela cum minime contemnendis Ioachimi Vadiani Scholijs/meo auspicio impręsione uulgatis, utinam tanta uestra cum gratia, quanta uel indubia omnium fruge, uel meis certe impensis atq; laboribus. Quorum spero rē ipsam apud uos atq; adeo omneis perhibituram testimonium. Solinum certe tantopere hactenus uotis omnium expetitū, plurimum abest ut parum uobis gratum fore uerear, uel quod ipse tanta pręstans per se tum eruditione, tum gratia, talia prorsus uno in opere absoluerit, οἷ οὔπω τίρ ἀκούομεν οὐδὲ παλαιῶν. Vel quod ita demum & illustratus, & prorsus recreatus progreditur, ut nec mendæ obstaculum, nec obscuritas fastidium paritura sit legentibus. Quod (nequis mearū me præconem mercium arbitretur) reipsa malo quemuis experiri. Id unum uobis persuasum uelim, me non tam priuati emolumenti, q̄ publici commodi gratia, & laborasse hactenus, & laboraturum, modo sciam hoc quicquid est meę operæ boni à uobis cōsultum iri.

VALETE, ET ME AMATE.

SOLINI VITA PER IOANNEM Camertem ædita.

QVA ætate Iulius Solinus floruerit, nil certi a peritioribus proditũ est. Id accidiſse crediderim, qđ eorꝫ monumenta, qui poſt eum ſcripſerunt, Barbaris cuncta uaſtãtibus, fere perierint uniuerſa. Miror Chronicarũ ſupplemẽti obſcurũ ſcriptorem alias/tradidiſse, hunc Solinum Auguſti Cæſaris floruiſse temporibus, cui & πολυίστωρα dedicaſse cõmemorat. Conſtat enim Solinum Veſpaſiani principis/ in hoc opere meminiſse. Ex annorꝫ autem/inter utrunq; Cæſarẽ computatione, euidens eſt; non potuiſse Solinũ opus ſuũ Auguſto dicaſse, & Veſpaſiani Cæſaris res geſtas retuliſse. Meminit præterea Solinus Suetonij Paulini, quẽ Plynius ſe uidiſse teſtatur. Huc accedit, quod ex Plyniano fonte Solin⁹ hauſerit ferme omnia. Cum tamẽ ſcribens hæc infantiæ ſuæ/in operis exordio/ueniam ſibi dari poſtulet ab amico. Sed cũ necubi Plynij, per quem profecit habuerit mẽtionẽ, ſuſpicor uiuẽte adhuc Plynio opuſculũ hoc ſuum ſcripſiſse Solinũ. Hinc factũ forſitan, ut uiuentis nõ meminerit authoris. Conſimili ratione potuit euenire, ne unq̃ Plynius Dioſcoridis nobilis, eiuſdem cũ eo tẽporis/ ſcriptoris nomen recenſuerit, cũ conſtet tamen innumera ex eo in opus ſuũ Plyniũ tranſtuliſse. Eadẽ culpa poterit Dioſcoridi imputari (Nam uter ab utro ſurripuerit, apud Ammonẽ inueniri poſset) ſi is oppreſsa Plynij mentione/tanta ex eo fuerit ſubfuratus. Qui de Xenophontis, Platoniſq; uita, & moribus, pluraq; de ijſdẽ alia exq̃ſitiſsĩe ſcripſere, tradunt nec Platonẽ Xenophontis, nec cõtra Xenophontẽ Platonis, cũ eſset uterq; Socratis diſcipul⁹, in tot utriuſq; uoluminib⁹/inſeruiſse nomẽ. Hi ſunt inuidiæ nimirum, credite; mores,

Vt ſua q̃ rarus tempora lector amet. Vera Naſonis ſententia.

Paſcitur in uiuis liuor, poſt fata quieſcit. Quid de Macrobio, qui integras ſæpe paginas ex Gellio, de Placido, qui ex Seruio, Acrone, qui ex Porphyrione. Quid de ſexcentis alijs, qui longas cõmentationes, ſuppreſſis unde ſumpſerint authoribus, ad uerbũ ſibi omnia tribuerũt? Nemo ambigit Aulum quoq; Gelliũ Latinę linguæ delitias/Liuiana lectiõe plurimũ profeciſse, cum tamẽ T. Liuiũ Latinorꝫ hiſtoricorꝫ longe principẽ / ſuarũ Noctiũ noluerit eſse participẽ. NEC aſsentior quorundã opinioni, qui ea ſpe Solinũ nullã habuiſse Plynij mentionẽ exiſtimant, ut Plynij exemplaria deperirent penitus. Sicq; eius Collectanea extarent ſola, nec procedente tẽpore ab ullo poſsent ſua furta dinoſci. Qua mente Florus, & Iuſtinus laboraſse creduntur. Eſset utinã tot bonorũ authorꝫ amiſsionis hæc ſola cauſa. Extarent hodie Catonis (ut Græcos interim miſsos faciã) Varronis, Nigidij, Saluſtij, Hygini, Celſi, Ennij, Furij, Varij, Actij, Neuij, Pacuuij, nobiliũ authorũ monumenta, quæ magna ſtudioſorꝫ iactura/ perierunt. Vtcunq; factum ſit/teſtatur Solinus ingenue, quicquid in Polyhiſtore compreſsus

est descriptoribus receptissimis emanasse. Suumq́ꝫ nil propriū esse dicit, cum nihil(inquit) amiserit antiquitatis diligentia, quod intactum ad hoc usque æui permaneret. Rursus constantiam ueritatis penes eos esse testat̄, quos in opere fuerit ipse sequutus, Nec dedecori Solino ascribendum, qđ passim fuerit Plynium ęmulatus, sicut nec Maroni dandum crimini, quod toties ueterum poetarum/Homeri pręsertim uersus in suum opus transtulerit. Non enim parua uirtus authorem optimū optime æmulari. Fuisse Solinū Romanū tum ex scribendi stylo conijcitur, tū qđ frequenter quom de Romanis mentio intercidit, eos is locis multis nostros soleat appellare. Solini authoritate nedum recentiores scriptores, Sipontinus Perotus, Domitius Calderinus, Angelus Policianus, Hermolaus Barbarus, Ianus Parrhasius, ijsque alij plures similes, quos non iniuria inter ueteres quis annumerarit. Sed Seruius secundo Georg. & Priscianus in. vi. insignes Grāmatici nominatim etiā usi sunt. Dionysij quoq́ꝫ interpretē/siue is Priscian⁹ fuerit, siue Rhēnius, ītegras Solini clausulas suis carminib⁹ frequēter īseruit. Solini, ni fallor, sunt omnia, quę de annoꝶ diuisione, & diebus intercalaribus à Macrobio sunt relata. Doctores præterea ecclesiastici, Diuus Hieronymus, Ambrosius, Augustinus, item Doctiores alij, ijsdē fere uerbis Solini sæpe sunt sententias mutuati. Sunt qui perinde Plynianam Simiam Solinum nuncupent, quemadmodum Titianum oratorum, Arulenum Stoicorum, Iulius Capitulinus, Plynius Cæcilius, Sidonius Apollinaris Simias nominatos fuisse tradunt. Sed hi non aduertūt eos per contumeliam Simias appellari solitos, qui uel ab alijs prius tradita/eodem quoque ordine/referunt, uel non eos authores, sed eorum umbram potius æmulantur. Verum Solinus sic Plynianam phrasim æmulatus est, ut uenia dixerim aliorum, uix sit repertus alter, qui Plynianæ maiestati propius accesserit. INscripsit librum hūc, ut in uetustis quibusdam exemplaribus inuenitur, Autio amico, cui & opus tradidit castigandum. Sunt qui alia sui ingenij monumenta reliquisse tradant, quæ uel tēporis iniuria perierūt, uel abstruso loco copiam blattis forsitan delitescunt.

IVLIVS SOLINVS AVTIO SVO.S.p.d.

QVoniā quidā [a] impatientius potius/q̃ ſtudioſius opuſculū, qđ moliebar ītercipere ꝓperarūt, idq; etiā tū impolitū in mediū [b] dederūt, priusq̃ inchoatę rei ſumma manus imponeret, & nūc exēplaribus corruptis, q̃ damnata ſunt q̃ſi ꝓbata circūferunt, p̃teritis, q̃ ad incrementū cognitionis acceſſerūt cura [c] lōgiore. Ne forte rudis, & impfecta materia/uelut ſpectatus a me liber, corpuſculū ſentētia mea digeſtū, ut noſceres miſi. Primo, qđ referēdus ad induſtriā tuā fuit tenor [d] diſpoſitiōis. Deinde ut ſcabrę [e] adhuc īformitatis ꝓditio, editiōe uera extingueret. Erit igit̃ operi iſti titulus POlyhiſtor. [f] Nā quē in exordio deſignauerā ſcilicet/ Collectanea rerū [g] memorabiliū/ cū ījs, q̃ improbauimus / placuit oblitterari. Collata igit̃ hac epiſtola cū ea, q̃ auſpiciū ſcriptionis facit, intelligis eodē te [h] loco habitū, quo eum cui laboris noſtri ſummam dedicauimus.

a ℂ QVOniā quidā.) Conqueritʳ hac epiſtola Solinus quoſdā impatiētius potius, q̃ ſtudioſius opuſculū/nondū abſolutū/intercipere ꝓperaſſe, idq; etiā tū impolitū in mediū dediſſe priusq̃ inchoatæ rei ſumma manus imponeret. Et nunc (inquit) exēplaribus corruptis, quæ damnata fuerant/ quaſi ꝓbata, circūferunt, prętęritis, q̃ ad incrementū cognitionis longiore cura acceſſerunt. Hanc opuſculi nondū abſoluti interceptionē reor fuiſſe cauſam cur Solini oia exēplaria tā mutila, tamq; deprauata ad nos ꝑuenerint. Ex prima eni mutila, & deprauata ęditione, exēplaria excripta, mutila, & deprauata eſſe neceſſe eſt. Fuiſſe præterea hanc eandē cauſam, quare Solinus operi ſuo Plynij nomen non inſeruerit. Interſerturus ſi licuiſſet erat. Caſum conſimilē, cum libros de ſācta Trinitate ſcriberet, accidiſſe ſibi quadā epiſtola conqueritʳ Auguſtinꝰ. De Trinitate, quę deus ſummus, & uerus eſt (inquit) libros iuuenis inchoaui, ſenex ędidi. O miſerā quippe hoc opus poſtea q̃ comperi prę reptos mihi eſſe, ſiue ſurreptos anteq̃ eos abſoluerem, & retractatos, ut mea diſpoſitio fuerat/expolirē. Nō enim ſingillatim, ſed omēs ſimul ędere ea ratione decreuerā, qua p̄cedentibus cōſequētes inqſitiōe proficiēte/necterentur. Cū ergo per eos homines, priusq̃ uellē ad quoſdā illoꝝ peruenire potuerūt, diſpoſitio mea nequiſſet impleri, interruptā dictationem relinquerā, cogitans hoc ipſum in aliquibus meis ſcriptis conqueri, ut ſcirēt qui poſſent non a me fuiſſe eoſdem libros ęditos, ſed ablatos, priusq̃ mihi ęditione mea digni uiderentʳ &c. Nō immerito reprehenſiōe dignū Solinus exiſtimabat eſſe opus, qđ nō Multa dies, & multa litura coercuit, atq; Perfectū decies nō caſtigauit ad unguē. b ℂ In mediū.) Minus diſpendioſum rebatʳ Solinus/ſi ſurreptū/nondū tamen caſtigatū opuſculū ſuū apud ſurreptores delituiſſet, q̃ qđ ſic interceptū in multoꝝ tandē manus delatū fuerit. Tanto enim magis fama inuritʳ authoris, quanto eius inexpolitū opus docti plures lectitarint. c ℂ Cura long.) Experitʳ quilibet nō ratione carens, longo ſtudio, aſſiduaq; lectiōe, ac rerū multarū uſu, doctrinā, & ſapientiā plurimū ꝓfici, & intendi. Aiunt, q p̄cepta de acqrenda doctrina, & ſapiētia tradiderūt, oportere eū hominē, q peritus, & ſapiēs eſſe cupit/uerſari, exercerīq; in rebus cominus noſcendis, periclitandiſq;. Et ea oia acta, & euenta firmiter meminiſſe, & ꝑinde ſapere, ac conſulere ex ījs, q̃ pericula ipſa rerū docuerūt. Inter Salomonis Adagia nūeratʳ & hoc. Audiens ſapiēs, ſapiētior erit, & intelligēs gubernacula poſſidebit. Quibus uerbis oſtenditʳ neminē tā ſapientē eſſe in hac uita, q nō poſſit ſapiētior eſſe etiā dictis minorū. Audiuit regina Saba Salomonē, minor maiorē, & ſapiētior redijt. Audiuit Moſes ſocerū multo inferiorē, & ſapiētior factus eſt. Similia in q̃plurimis facta eſſe experientia innotuit. Vidēdū tñ eſſe ait primo Epiſt. Seneca, ne lectio multoꝝ authoꝝ, & omnis generis uoluminū/habeat aliqd uagū, & iſtabile &c. d ℂ Tenor.) Opuſculi cōtinuatio, atq; ordo. In operis exordio ita de locis, rebusq; alijs ſe Solinus ſcripſiſſe ait, ut ſeruata orbis diſtinctiōe, ſuo quoq; ordine reddiderit uniuerſa. e ℂ Scabrę.) Aſpitatis, indigeſtioniſq;. Sumptū nomē a carnis cōtractione, q̃ rugoſa dū cōtrahitʳ ſolet fieri. Intelligit aūt ea loca, q̃ in uulgatis Solini exēplaribus deprauata ferunt̃. f ℂ Polyhiſtor.) Multiſcius. πολὺ multū, ἱστορέω, inquiro, ſcio, narro. Vnde hiſtoria Græcis narratio dicitur. Fuerūt & alij plures, qui ob uariarū rerū peritiā Polyhiſtores dicti ſunt, ut Appion Gręcus homo, Alexāder Mileſius. Itē alij. g ℂ Collectanea.) Cū Solini omnes codices hunc, uel ſimilē titulū præferant, apparet inemendata huius authoris exēplaria ad manus poſteroꝝ deueniſſe. Siqui ergo errores fuerint in hoc opere/uerius alijs/q̃ Solino merito aſcribent̃, cū inemēdatū opuſculū qui interceperāt/inuulgarint. h ℂ Eodē te locū habitū.) Alter eſt, cui librū Solinꝰ inſcripſit, ab eo, ad quē epiſtolā hanc cū caſtigato opere deſtinauit, qđ nō aduerterūt, qui utrāq; epiſtolā ad Autium ſcriptam exiſtimarunt,

IOANNIS CAMERTIS ORDINIS MINORVM, BONARVM ARTIVM, AC SACRAE THEOLOGIAE DOCTORIS EXIMII, IN IVLIVM SOLINVM ENARRATIONES.

VM & aurium.) Ex Horatij præcepto in arte Poetica dat amico suo bonarum artium studioso/opusculi sui supremũ examen. Si quid olim/
Scripseris (inquit ille) in Metij descendat iudicis aures,
Et patris, & nostras. Sui aũt propositi tres reddit Solinus rationes, uidelicet amici/ cui librũ castigandũ tradit/clementiã. Bonarũ artium studiũ, Postremã eius amici erga se benignitatem.

IVLII SOLINI POLYHISTOR. PRAEFATIO.

Quæ sit operis, & authoris intẽtio. Caput. I.

a Vm[a] & aurium[b] clementia, & optimarũ artiũ studiis præstare te cæteris sentiam, idq; oppido expertus / de bñuolentia tua nihil temere perceperim / putaui examen opusculi huius tibi potissimũ dare/cuius[d] uel industria promptius suf-
b fragiũ: uel benignitas ueniã spondebat faciliorẽ. Liber[e] est ad compendiũ præparat⁹: q̃tumq; ratio passa est, ita moderate repssus, ut nec prodiga sit in eo copia, nec damnosa cõcinnitas. Cui si animũ propius intẽderis, uelut[f] fermentũ cogni-
c tionis magis ei inesse, q̃[g] bracteas eloquẽtiæ deprehendes. Exquisitis[h] enĩ aliq̃t uoluminibus studuisse me cõpendio fateor, ut & a notioribus referrem[i] pedem: & remotis largius immorarer.

Monet his uerbis Solinus scripta non nisi elimata, tersa, atq; diligentissime castigata in uulgãda. Rursus amicoꝝ prudentiũ iuditiũ in rebus serijs/ requirendũ. Itemq; ne nobis in rebus nostris nimis cõplaceamus. In hisce pterea rebus doctiores consulendũ fore. Nota est in Pœnulo Plauti sententia. Viam, qui nescit (inquit) qua deueniat ad mare, eũ oportet amnẽ quærere comitẽ sibi. Nõ absimile huic in fine epistolarum Horatianũ prçceptum.

Viuere si recte nescis, decede peritis.

Libri præterea examen, nõ nisi peritis committendũ insinuat. Quisq; enĩ (uti Ethicis differit Aristoteles) bene iudicat, quæ cognoscit, & horũ bonus est iudex. Tria sunt/authore primo Georgicoꝝ Hesiodo/ hominũ genera. Eius ꝟsus sunt, quos Aristo. quoq; recensuit in prĩo Ethicoꝝ uolumine.

Optimus hic/sese q nouit cũcta magistro,
Prospiciens rerũ fines/ meliora secutus.
Dignum laude uirum parentem recta monenti
Credimus, ille tamen sibi qui non consulit, aut qui
Alterius præcepta fugit, uir inutilis extat.

b ℭ Clementia.) CLaritudine, ac lenitate mentis. Clemẽtia, quã Grçci ἀνεξικακίαν uocant, est tẽperãtia animi in potestate ulciscendi, uel lenitas superioris aduersus inferiorẽ in cõstituendis pœnis. Vel est inclinatio animi ad lenitatẽ in pœna exigẽda. Est aũt hæc crudelitati oĩno cõtraria, cũ crudelitas nihil aliud sit, q̃ atrocitas animi in exigendis pœnis. Nullã ex oĩbus virtutibus magis homini cõuenire scimus, quã clementiã/cũ sit nulla humanior. Hæc in quãcunq; domũ puenerit, eã felicẽ, tranquillãq; prçstabit. Sed in regia/quo rarior, eo mirabilior. Nihil est laudabilius, nihil magno & pclaro uiro dignius/placabilitate atq; clemẽtia. Tanta, tãq; excellẽs hæc uirtus est/ ut, cũ uincamur in omni Munere, sola deos æquat clementia nobis. Hæc ex M. Tul. primo Officioꝝ. Seneca in lib. de clementia ad Neronẽ, Claudiano de quarto Honorij Consulatu. Extat apud Max. Valeriũ titulus, q de humanitate, & clemẽtia inscribiẽ, factorum & dictorum memorabiliũ libro quinto. c ℭ Oppido.) SAtis/superq;. d ℭ Cuius uel industria.) AD id refertur, quod dixerat. Et optimarũ artium. &c. e ℭ Liber est ad compendiũ prçparatus.) ARgumentũ operis est/exponẽs quid scilicet opusculum in se cõtineat, & qualis in eo procedẽdi modus. f ℭ Fermentũ.) MIxturã augumẽtũq;. g ℭ Bracteas.) FVcum uerborũ supfluitatem/ac fastum. h ℭ Exquisitis aliquot.) PLyniana imitatio ꝓlogo primi naturalis historiç. Exquisitis (inquit) authoribus centũ, & cçtera. i ℭ Referrem pedem.)

Prouerbialis figura/ de ĳs,qui nõ in obuium quodlibet pedem mouent. Vtitur eadem & infra cap. 57.Verũ (inquit)ut ab alĳs referamus pedem.Et Ammianus Marcellinus lib.historiaꝝ.26. a pricipio. Ouidius sexta.2.de Ponto.Turpe referre pedem. Diuersa ab illa Horatĳ undecima.3. Carminũ.

I pedes,quo te rapiunt,uel auræ.

Quadrat huic loco & diui Hieronymi de locis Hebraicis sententia. Vt enim (inquit) excelsa mihi nõ uendico, ita terræ inhærentia me supergredi posse credo.

Locoꝝ[a] cõmemoratio plurimũ tenet,in quã par a
tẽ ferme ĩclinatior est vniuersa materies.[b] Quo-
rum cõmeminisse ita uisum est/vt inclytos terra
rum situs,& insignes tractus maris/seruata orbis
distinctiõe,suo[c] quoq; ordine redderem⁹. Inser- b
uimus etiã pleraq; differenter cõgruentia/vt[d] si
nihil aliud/saltem uarietas ipsa legẽtium fastidio
mederet̃. Inter hæc[e] hominũ, & alioꝝ animaliũ
naturas expresſimus. Addita sunt pauca de arbo c
ribus, & lapidibus[f] exoticis:de extimarũ[g] gentiũ
formis, de ritu dissono abditarũ nationũ. Non-
nulla etiã memoratu digna, quæ p̃termittere in-
curiosum uidebat̃,[h] quoꝝ authoritas (quod im- d
primis industrię tuę insinuatũ uelim) de scripto-
ribus manat receptisſimis. Quid enim propriũ
nostrũ esse poterit, cum nihil omiserit[i] antiquita-

a ℭ Locorũ cõmmoratio.) SCripturus Solinus plurima orbis miracula, exponit loca, in quibus ea mira/facta narrantur. Ad historiã eñi maxime p̃tinet nedũ rem ipsam exponere, sed a quo, quãdo, & ubi gesta fuerit, explicare. b ℭ Quorum.) LOcorum uidelicet. c ℭ Suo ordine.) DIuus Augustinus cap.13.deciminoni Ciuitatis dei, ordinẽ definiẽs. Ordo est (inquit) pariũ, dispariũq; rerũ sua cuiq; loca tribuẽs distributio. Orbis pulchritudo/ inquit 12.Metaphy. Aristoteles in ordine, & dispositiõe cõsistit. NOtatu dignũ est / in rebus oĩbus Horatianũ in arte Poetica p̃ceptum, quo ait, Singula quæq; locum teneãt sortiter decenter. d ℭ Vt si nihil aliud/ uarietas saltẽ.) HI authores p̃sertim ad se lectores alliciũt, in quib⁹ uel suauis fuerit elegãtia, uel ipsa saltẽ materia recreat studiosos. e ℭ Hominũ.) CApite quarto, & tribus sequẽtibus, hominũ natura exprimit̃ copiose. De alĳs anialibus/arboribus, ac exoticis lapidibus, locis plurimis. f ℭ Exoticis.) PEregrinis. g ℭ Gentiũ formis, deq; ritu dissono.) PRæcipue cap.43.ubi de Aethiopia sermo est. Multa rursus ca.65.q̊ loco Indiæ miracula plura refert. h ℭ Quoꝝ authoritas.) Quantũ magnoꝝ uiroꝝ authoritas in rebus ualeat. Euripidis v̾sibus in Hecuba demonstrat̃. Sunt aũt Euripidis v̾sus hĳ.

τὸ δὲ ἀξίωμα καὶ ἂν κακῶς λέγῃ τὸ σὸν.
πείσει λόγος γὰρ ἐκ τ' ἀδοξούντων ἰὼν.
κἀκ τῶν δοκούντων, αὑτὸς οὐ ταὐτὸν σθένει. Verba sunt Hecubæ ad Vlyssem.

Authoritas uero(inquit)& si male dicat,tua
Persuadebit. Nam ab inextimatis proficiscens oratio,
Et ab existimatis/eadem haud quaq̃ tantundem uacat.

Hos Euripidis uersus in Latinum Ennius sic conuertit.

Hæc tu,& si peruerse dices,facile Achiuos flexeris.
Nam cum opulenti locuntur pariter/atq; ignobiles,
Eadem dicta,eademq; oratio ęqua/non ęque ualet.

Hęc ex noctibus Gellianis lib.undecimo.

Pythagorici tantã authoritatis pręceptori Pythagorę tribuebãt/ut si quid affirmarẽt in disputando cũ ex eis quæreret̃, quare ita esset, respõdere solitos esse, αὐτὸς ἔφα. i. ipse dixit. Ipse aũt erat Pythagoras. Tantũ opinio p̃iudicata poterat, ut etiã sine rõne ualeret authoritas. Id aũt Marco Tullio primo de natura Deoꝝ nequaq̃ ꝓbatur. Nõ eñi (inquit) tam authores in disputãdo, q̃ rationis incremẽta quærenda sunt. Quin etiã obest plerũq; ĳs, qui discere uolunt authoritas eoꝝ, qui se docere ꝓfitentur. Desinũt enim suum iudiciũ adhibere, id habẽt ratum, quod ab eo, quem probãt iudicatum uidẽt. i ℭ Antiquitatis diligẽtia.) PLinĳ uerba sunt ex cap.primo.25.naturalis historię. In admirationem curæ priscoꝝ, diligẽtiæq; animũ agit, quod nihil intentatũ, inexpertũq; illis fuit. Nihil deinde occultatum, quod nõ ꝓdesse posteris uellẽt. Et cap.sexto.23.Non est satis mirari curã/diligentiãq; priscoꝝ, qui oĩa scrutati, nihil intentatũ reliquere. Idem cap.primo.27.Crescit apud me certe(inquit)tractatu ipso admiratio antiquitatis, quãtoq; maior copia herbaꝝ dicẽda restat, tãto magis adorare priscoꝝ in inueniẽdo curã, in tradẽdo benignitatẽ/subit. Nec dubie superata hoc modo posset uideri etiã reꝝ naturæ ipsius magnificẽtia, si humani corporis esset inuẽtio. Nunc uero deoꝝ fuisse eam apparet, aut

certe diuinā, etiā cum homo inuenerit. De rerū inuētoribus diuersarū/extat caput, 56. septimi eiusdem authoris libri. Rursus apud Max. Valeriū li. octauo/ Titulus est de Antiquorū studio, ac īdustria. Huic loco quadrat Horatianū Adagium, satyra decima primi Sermonum.

In syluam non ligna feras insanius, ac si   Magnas Græcorum malis implere cateruas.

a ℭ Vestigia mo. ue. persecuti.) OB ueterū patrū reuerentiā/plerūq; seruatū est, ut ijsdē formis numi signarent a posteris, quib9 ipsi ueteres a principio signauerunt. Sicq; dicit se opiniones priscorū obseruasse/ nō nouas addidisse illis alias. b ℭ Penes eos est.) PLyniana & hęc euidens immitatio cap. prio. 7. Nec tñ (inquit) ego in plerisq; eorū astringā fidem meā, potiusq; ad authores relegabo, qui de dubijs rogent omibus. ADuertendū philosophi esse, nō historici/errata/ratiōibus redarguere. c ℭ Qui corporū formas æmu.) CAeteræ corporis partes/ut philosophi aiūt/habere dicunt ad caput ipsum, tanq̄ ad principale animantis membrū/seriē, & habitudinē. A capite igit nō immerito, qui corporū formas ęmulāt, postpositis, quæ reliqua sunt, ante oia effigiāt modū capitis. Hinc factū est, ut ꝓuerbio/caput/pro origine, & principio rei/ sumi cōsueuerit. Terētius in Andria. Nam si hic (iquit) mali est quicq̄, hem/illic est huic rei caput. Et in Adelphis Non potuit (inquit) melius idem sensit, quod ego/te esse huic rei caput. Virgilius in undecimo.

O latio caput, horum & causa malorum.   Idem in duodecimo.

Se causam clamat, crimenq;, caputq; malorum.   Vnde & rem quampiā, q̄ principio careat/ἀκεφαλὴν nūcupamus. d ℭ Figurarū arce.) SCribit diuus Ambrosius cap. 9. sexti Hexame. humani corporis fabricā instar esse mūdi. Siquidē/ut cœlū eminet aeri: terris maria, q̄ uelut quædā membra sunt mūdi, ita etiā caput supra reliquos artus nostri corporis/cernimus eminere: prestātissimūq; esse omniū, tanq̄ inter elemēta cœlum: tanq̄ arcē inter reliqua urbis mœnia. In arce aūt hac/regalē quandā habitare sapientiā. Vnde a Salomone dictū est, Quia oculi (inquit) sapientis in capite eius. Hāc esse cæteris tutiorem, & ex illa oibus mēbris uigorem, prudentiāq; deferri. Quid enim robur & ualiditas lacertorū ꝓficiat, quid uelocitas pedū/nisi capitis/uelut principis sui, imperialis quædā adminiculet potestas? Ex hoc em̄ aut destituunt uniuersa: aut oia fulciunt. In summa constructionis corporis (inquit ca. 5. de Dei opificio Firmianus) caput Deus ipse collocauit, in quo esset regnū totius animātis. Datūq; illi hoc nomē est/ut quidē Varro ad Ciceronē scribit, quod hinc capiāt initium sensus/ac nerui. e ℭ A capite orbis.) CVr Roma caput orbis fuerit nūcupata/hanc historici causam ꝓdiderunt. Quom em̄ Tarquinius Supbus Capitoliū extrueret/caput humanū integra facie aperientibus fundamēta tēpli, dicit apparuisse: quę uisa species haud per ambages/arcē eam imperij: caputq; rerū fore portendebat. Idq; ita cecinere uates/quiq; in urbe erāt: quosq; ad eam rem consultandam ex Ethruria acciuerāt. Author Liuius primo ab urb. con. lib. Addit Diony. Halicar. Antiquitatū Romanarū lib. 4. id ipsum caput fuisse nuper occisi hominis: habuisseq; faciē uiuis similē: & a capite manantem sanguinē: ipsumq; caput calidū adhuc, atq; recens. Fuisseq; tandē ab Ethrusco uate Romanis legatis, qui hanc ob causam ex ciuibus ꝓbatissimis ad eum missi fuerāt/responsum. Viri Romani (inquit) dicite uestris ciuibus/fato dari caput Italiæ fore oīs/hūc locū, in quo caput est repertū. Exq; illo Capitolinus uocat is locus ab inuentione ibidē capitis. κεφαλάς enī Romani uocant capita. Tradunt poetæ diu quæsitū, qua tandē poneret arce Terrarū fortuna caput. Visumq; tandem superis nihil posse huic rei/Roma aptius reperiri. Hinc duodecimo Epigrammatū a Martiale dictū est.

Terrarum dea, gentiumq; Roma,
Cui par est nihil, & nihil secundum.   De ea Claudianus in Panegiricis sic elegāter cecinit.
Proxime dijs consul, tantæ qui prospicis urbi,
Qua nihil in terris complectitur altius æther:

a tis diligētia, quod intactū ad hoc usq; ęui permaneret? Quapropter quæso te, ne de præsenti tēpore æditionis istius fidem libres. Quādoquidē uestigia[a] monetæ ueteris ꝓsecuti/opiniones vni-
b uersas eligere maluimus potius, q̄ innouare. Itaq; si qua ex istis/secus, q̄ opto in animū tuū venerint, des velim infantiæ meę ueniā. Nam constātia veritatis penes[b] eos est, quos secuti sumus. Si-
c cut ergo hi, qui[c] corporū formas æmulant, postpositis quæ reliqua sunt, ante omnia effigiāt modum capitis, nec in mēbra alía prius lineas destinant, q̄ ab ipsa (vt ita dixerim) figurarū[d] arce/au-
d spicium faciant inchoandi ita nos quoq; a[e] capite orbis, id est ab vrbe Roma/principium capesse-

mus,q̃uis nihil [a] ſup ea / doctiſsimi authores re- a
liquerint, quod ĩ nouũ prçconiũ poſsit ſuſcitari,
ac ſuperuacaneũ pene ſit relegere tramitẽ decur-
ſum tot annalibus.Ne tñ prorſus diſsimulata ſit/
originẽ eius/quãta ualemus,ꝓſequemur fide. b

DE ORIGINE VRBIS ROMAE,ET temporibus eius,deq; ſeptem Romanis regibus. CAP. II.

SVnt [b] qui uideri uelint Romæ uocabulũ c
ab [c] Euandro primũ datũ,cum oppidum
ibi offendiſſet,quod extructũ antea [d] Valentiam
dixerat iuuentus Latina,ſeruataq; ſignificatione
impoſiti prius nominis, ῥώμην Græce Valentiam d
nominatã,quam Arcades quom in excelſa parte
mõtis habitaſsẽt,deriuatũ deinceps , ut tutiſsima
urbiũ, [e] Arces uocarenť. [f] Heraclidi placet Troia
capta quoſdã ex Achiuis in ea loca,ubi nũc Ro- e
ma eſt,deueniſſe per Tyberim,deinde ſuadente
Rome nobiliſsima captiuaꝝ,quç his comes erat,

Cuius nec ſpatium uiſus: nec corda decorẽ:
Nec laudem uox ulla capit: quç luce metalli
Aemula uicinis faſtigia cõſerit aſtris/
Quæ ſeptem ſcopulis zonas imitať olympi/
Armoꝝ,legũq; parens,q̃ fundit in oẽs
Imperiũ: primiq; dedit cunabula iuris.

Hæc eſt in gremiũ,uictos quæ ſola recepit:
Humanumq; genus communi nomine fouit,
Matris/non dominç ritu: ciueſq; uocauit/
Quos domuit: nexumq; pio longinqua reuinxit.
Hçc eadẽ(ut alibi idẽ canit)domuit terras , hoieſq;
Legibus: ad Solẽ uictrix utrũq; cucurrit. (reuixit

Horatius quarto Carminum/ principem urbium eam nominat. Hæc (ut canit Maro) tantum alias inter caput extulit urbes,

Quantũ lenta ſolent inter Viburna Cupreſſi.

De Roma plura cõgeſsimus locis aliꝭs. a ℭ Nihil ſup ea re.) VIx unus inter nobiles authores repertus eſt,qui Romç memoriã prçterierit. Theophraſtꝰ (ut author eſt Plynius) primus externoꝝ aliqua de Romanis diligẽtius ſcripſit. Nam Theopompus/ante quẽ nemo mentionem habuit , urbẽ dũtaxat a Gallis captã dixit. Clitarchus ab eo proximus / legationẽ tm̃ ad Alexandrũ miſſam. b

SVnt qui uideri uelint.) DE nomine urbis Romç prius q̃ de urbe ipſa Solinus diſſerit, quod quçſtio quid nomis,q̃ſtione qd rei inueſtigatione prior ſit. Aliquoꝝ(inquit primo Poſterioꝝ Analetycoꝝ Themiſtius) quid nomẽ ſignificet oportet præſcire. Nã q̃rentibus,quã ob rem a Magnete ferrũ trahatur,ꝑnoſcendũ eſt ferrũ a Magnete trahi,& mores pati ſolere. c ℭ Ab Euandro primũ datũ.) EVandri Arcadis hiſtoriã abunde refert Seruius.8.Aeneidos ſuper illud. Arcades ꝭs oris. Id ipſum quoq; primo Faſtorum Naſo cecinit. Nec mora.&c. Rurſus ibi. Orta prior luna. Dionyſius Halicar.lib.primo tradit / Euandrũ ex Pallãtio urbe Arcadica,annis ſexaginta ante res Troianas/in hæc Italiæ loca nauigaſſe. d ℭ Valentiã.) FAbius Pictor inſignis ſcriptor,de origine urbis Romæ ſic inquit. Suſcepto Italus Italiæ imperio, tũ filiã ſuam Romã noie/Siculis,& Aboriginibus in Latio prçfecit,quæ relicta Capena/mediũ Palatinũ tenuit,& in uertice/ubi hæret Exquilino Romã oppidulũ cõdidit,quod Valentiã ſonat. Poſt eius obitũ ob paludes neglectũ oppidum fuit uſq; ad aduentũ Euandri,qui cum oppido ſimul reſtituit nomẽ. Subſidẽs ſeptẽ collibus campus/Argeus dictus eſt ab Argo Euandri hoſpite:e comitibus Argiui Herculis,qui ad Euandrũ uenerũt,& in Saturnia ſubſiderũt. Hinc extrema Argileta dicunť. Diuus Hieronymus in fine eius operis,quod aduerſus Iouinianũ ſcripſit ait ῥώμην / aut fortitudinis nomẽ eſſe apud Grçcos,aut ſublimitatis iuxta Hebræos. Aliꝭ(ut Feſtus refert) exiſtimãt a uiribus regẽtis Valentiam nuncupatã,quod nomẽ aduẽtu Euandri,Aeneæq; in Italiã,cũ magna Græce loquentiũ copia, interpretatũ: diciq; cœptũ Romã. A Dionyſio Halicar. Antiquitatũ Romanaꝝ lib.primo/ copioſius hæc oia ſunt relata. e ℭ Arces.) Ab Arcadibus Arces duxiſſe nomẽ Solinus exiſtimat,Aliꝭ ab arcẽdis hoſtibus dictas uolũt. f ℭ Heraclidi.) SEx.Pom.de uerboꝝ ueteꝝ ſignificatiõe uolumine ſextodecimo his quidẽ uerbis hãc ipſam refert hiſtoriã. Qui cognomẽto(inquit) Lembus Heraclides appellabať/exiſtimat reuertẽtibus ab Ilio Achiuis/ quoſdã tẽpeſtate deiectos in Italiã regiones ſecutos Tyberis decurſum/ꝑueniſſe ubi nũc ſit Roma: ibiq; ꝓpter tediũ nauigationis impulſos,captiuas authoritate ueteris cuiuſdã tẽpeſtiuç noie Romes / incendiſſe claſſem: atq; ab ea neceſsitate ibi manẽdi/ urbem conditam ab ꝭs potiſsimũ eius nomine appellatã,a cuius conſilio eas ſedes ſibi firmauiſſent.

a incēſis nauibus/poſuiſſe ſedes, ſtruxiſſe mœnia: & oppidū ab ea Romen uocauiſſe. [a]Agathocles ſcribit Romen nō captiuā fuiſſe, ut ſup̄dictū eſt, ſed Aſcanio natā, Aeneæ neptem, appellationis
b iſtius cauſam fuiſſe. Traditur [b] etiā propriū Romæ nomen,uerūtamen uetitum publicari, quādoquidem quo minus īclareſceret, cerimoniaꝝ arcana ſanxerūt,ut hoc pacto notitiam eius abo-
c leret fides placitæ taciturnitatis. Valeriū [c] deniq̧ Soranū: q̄ contra interdictū eloqui id auſus foret,ob meritū profanæ uocis/neci datū.Inter antiquiſsimas ſane religiones ſacellū [d] colitur An-
d geronę,cui ſacrificať ante diem.xij. calendaꝝ Ianuariarū:quę diua p̄ſul ſilētij ipſius prænexo, [e] obſignatoq̧ ore ſimulachrū habet. DE [f] tēporibus urbis conditæ ambiguitatū quæſtiōes excitauit,

Idem abunde refert Plutar.in Romulo,& in principio eius lib.quē de uirtutibus mulierū ſcriptū reliquit.Plurima apud Dionyſium ſcripta reperies.Scribit Laertius in fine quinti,fuiſſe quatuordecim Heraclides. a ℭ Agathocles) VErba Sex.Pom.eodē lib.hæc ſunt.Agathocles Ciſycenarū rerū ſcriptor/ait uaticinio Heleni impulſum Aeneā/Italiā petiuiſſe/portantē ſecum ſuam neptē, Aſcanijq̧ filiam nomine Romā,eamq̧/ut Italia Phryges ſunt potiti/ex ijs regiōibus maxime,quæ nūc ſunt uicinę urbi,primā omniū cōſecraſſe in Palatio Fidei templū, in q̄ monte poſtea quom condereť urbs/uiſam eſſe iuſtā uocabuli Romæ nomē cauſā: eāq̧ priore, unde ea locū dedicauiſſet Fidei. Gergithius,q̄ de aduētu Aeneæ in Italiā ſcripſit/ aſſerit Romā fuiſſe appellatā Cephalon ab hoīe quodā comite Aeneę.Eum em̄ occupato mōte,q̄ nūc Palatinus dicit/urbē condidiſſe,atq̧ eam Romā nominaſſe.Apollodorus in Euxenide ait,Aenea,& Lauinia natas Mayllem: Millū: Romūq̧, atq̧ ab Romo,urbi tractū nomen. Alcinius ait Tyrrenia Aeneæ natū filiū Romulū fuiſſe: atq̧ eo ortā Albā Aeneę neptē: cui9 filius nomine Romus cōdiderit urbē Romā.Antigonus Italicæ hiſtoricę ſcriptor ait/ Romū quendā noīe/Ioue conceptum,urbē cōdidiſſe in Palatio Romę:eiq̧ dediſſe nomē.Has diuerſitates cōcordat Diony.lib.primo tradens Romæ nō unicā,ſed triplicem uarijs tēporibus/cōſtructionē. b ℭ Tradiť etiā propriū nomē Romæ.) IN carmine,quo res aliqua deuouebať/,pprium rei nomē/exprimi opus erat.Aliter em̄ preces credebanť inanes.Ea ex cauſa Romę Latinū nomē extare noluerūt,ne poſſet aliq̄n deuoueri ab hoſtibus.Proprij p̄terea nomē Dei, in cuius tutela Roma erat,ignotū etiā eſſe uoluerūt.Huius rei cauſam multiplicē Plutar.in q̄ſtionibus refert.Item Plynius cap.ſecūdo.28.naturalis hiſtoriæ.Caius Sempronius cap.6.eius lib.qui de diuiſione Italiæ,& origine urbis Romæ inſcriptus eſt.Macrobius tertio Saturna.lib.Ouidius q̄rto Faſtorum. Ipſe locum uati.&c. Carmē Deuotionis/quale fuerit/docet Liuius lib.octauo ab urb.con. Plynius cap.ſecūdo.28.naturalis hiſtoriæ.Macrobius tertio Saturna. c ℭ Valeriū deniq̧ Soranū.) DE Valerio Sorano Plutar.Quęſtionū problemate.60.Plynius cap.5.lib.tertij.Seruius aūt grāmaticus in fine primi Georgicoꝝ/dicit hūc Val.Soranū fuiſſe Tribunū plebis,obq̧ linguę temeritatē leuatū in crucē. d ℭ Sacellū colitur Angeronæ.) Feſta hæc ab ea dea/Angeronalia dicebanť. Fiebāt aūt hæc ſacra in Aculeia curia.Eo quoq̧ tēpore publicæ erant feriæ.Author.M.Varro q̄nto de lingua Latina lib. Sunt aūt/ authore Pom.a Romanis inſtituta/quom Angina oīe genus animaliū cōſumereť.Sumpſit aūt hęc Solinus ex cap.q̄nto.5.Ply.C.Sempronio cap.6.Macrobio.3.Saturna.Verrius Flaccus dicit Angeronā eandē eſſe,& Volupiā: dictamq̧ Angeronā,quod Angores, ac animoꝝ ſolicitudines ,ppiciata/ depellat. e ℭ Prænexo ore.)HVius cōſuetudinis meminerūt Plynius,& Sempronius locis eiſdem. Macrobius primo,& tertio Saturna. huius rei triplicē refert cauſam.Ad id alludit Iuuenalis Saty.prīa cum(inquit)Digito cōpeſce labellum.Inter cęteros Deos/Aegyptij Harpocratē ſilentij Deum religioſiſsime uenerabanť.Eius Dei ſimulacrū admoto labijs digito figurabať:qua effigie ſilētium indicabat.Harpocratis huius meminerūt Catul.ſemel & iterum.Ouidius.9.Meta.Auſonius ad Paulinū.
Aut tua Sigalion Aegyptius oſcula ſignet. Item Tertul.cap.ſexto Apologetici.Hinc natū Adagiū. Factū me eſſe puta Harpocratē.In taciturnos.& nimium ſilentium preſeruantes.Plura de Harpocrate Politianus cap.83.primę Cēturiæ.Seruandum in omni re Naſonis monitum, ſecūdo de Arte amādi.
Eximia eſt uirtus præſtare ſilentia rebus:
At contra grauis eſt culpa/tacenda loqui. f ℭ De temporibus urbis conditę ambiguitatū.) VArie hic locus in exēplaribus reperiť. Nos aūt ita eum reſtituendum putamus.De tēporibus urbis conditę ambiguitatū quæſtiōes excitauit, quod quędā ibi multo ante Romulū condita ſint. Quippe

quod quædã ibi multo ante Romulũ/cõdita sũt, a
Quippe [a] aram Hercules, quã uouerat si amissas
boues reperisset, punito Caco/patri inuẽtori/di-
cauit. Qui [b] Cacus habitauit locũ, cui [c] Salinæ no-
men est: ubi Trigemina nũc porta. Hic (ut Celi- b
us tradit) cum a [d] Tarchone tyrrheno, ad quẽ le-
gatus uenerat Marsyę regis, socio Megale Phry
ge, custodiæ foret datus, frustratus uincula, vn-
de venerat rediȷ̃t, pręsidȷ̃s amplioribus occupa- c
to circa Vulturnũ, & Campaniã regno, Dum at-
trectare etiã ea auderet, quæ cõcesserant in Ar-
cadum iura, duce Hercule, qui tũc forte aderat/
oppressus est. Megalẽ Sabini receperũt, discipli- d
nam augurãdi ab eo edocti. Suo [e] quoq; numini
idem Hercules instituit arã, quæ Maxima apud

ante/Arã Hercules &c. Est autẽ ordo. Quod quędam ibi multo ante Romulum cõdita sint, excitauit quęstiones ambiguitatũ, De tẽporbus urbis cõditę. Quippe ante Romulum scilicet/Hercules punito Caco/patri inuentori/dicauit aram, quã uouerat/si reperisset amissas boues. Vetusti codices plerũq; habẽt, culta, nõ cõdita. a ℂ Aram.) De hac Ara Liuius lib. primo. Fenestella tit. secũdo. Virgilius. 8. Aenei. ibi. Ex illo. Ouidius primo Fastorũ/ibi. Cõstituitq; sibi. Propertius. 11. q̃rti. Hercules cum se flumine recentẽ ob cędem abluisset/aram ei loco ꝓximã erexit Iouis inuẽtoris, quæ est Romæ iuxta portã Trigeminã: immo lauitq; deo iuuencum, gratum munus inuentionis boum. &c. Ex Diony. lib. prĩo. Strabo autẽ lib. quito, hęc oĩa fabulosa existimat. Hãc Herculis arã/sicut nec eius ędes alias/nulla fœmina ingrediebať. Cuius hãc fuisse causam fabulanť/qđ Hercules post peremptũ Cacum/bibendi cupidus/ædem Bonæ deæ, ab ipsa tẽpli sacerdote exclusus fuerit. Propꝰtius lib. q̃rto

Maxima/quæ gregibus deuota est Ara repertis,
Ara per has/iquit/ maxima facta manus.
Hæc nullis unq̃ pateat uenerranda puellis,
Herculis eximij/ne sit inulta sitis.

Plura Macrobius primo Satur. Fuit aũt hæc Ara/in undecima urbis Romæ regione/ut etiã a. P. Victore notatũ est. Diodo. Siculus in fine quarti scribit tres fuisse Hercules. Superiorẽ Herculẽ in Aegypto natum; qui magna armis subacta orbis parte, in Libya columnã posuit. Secundũ Cretẽsem fuisse refert Olympici certaminis institutorẽ. Vltimum paulo ante Troianũ bellum/ex Alcmena & Ioue genitũ: multisq; functũ certaminibus. Huic defuncto ob nois, & rerum gestaꝶ similitudinẽ, alioꝶ gesta ascripta sunt, tanq̃ unicus Hercules extitisset. Seruius. 8. Aene. sup illud. Nascenti cui tres anias. Legi ait Herculẽ Tirynthiũ, Argiuũ, Thebanũ, Libym. Quo loco refert/Varronẽ q̃dragitaquatuor Hercules enumerare. b ℂ Qui Cacus.) Caci huius historiã, siue malis fabulã, scribũt Liuius, & Diony. lib. primo. Strabo lib. quinto. Virg. 8. Aenei. Hic spelũca fuit. &c. Propꝰtius. 11. quarti. Ouidius primo Fastoꝶ. Ecce boues illuc. In boum numero discrepat a Marone Ouidius. De numero tauros (inquit Ouidius) sensit abesse duos. Virgilius aũt quatuor tauros, totidemq; iuuẽcas abductas canit. Quatuor a stabulis. &c. Hunc Cacum Dio. Siculus lib. quinto, Lacinũ furem appellat. Columella malũ eum uicinũ nominat. Tradunt fabulæ Cacum fuisse Vulcani filiũ/ore ignẽ/fumũq; uomẽtem. Hic uicinoꝶ omnia populabať. Veritas tamẽ secundũ philosophos, & historicos hoc habet/hunc fuisse Euandri nequissimũ seruum: ac furem. Nouimus aũt malum a Græcis κοκόυ dici, quẽ ita Arcades illo appellabãt tempore. Postea translato accẽtu/Cacus dictus/ut ἑλένη Helena. Ignem autẽ dictus est uomere, quod agros igne populabatur. Hunc soror sua eiusdem nominis/ꝓdidit. Vnde etiã Sacellũ meruit, in quo ei per uirgines Vestę sacrificabať. Hęc ex Seruio. 8. Aenei. super illud. Iam primũ saxis. c ℂ Cui Salinæ nomẽ est.) Frontinus de Aquæductibus scribit Salinas ad Tergeminã portam fuisse locũ. P. Victor in undecima regione urbis Romæ Salinas ponit. Ancus Martius rex/salis modia sex milia in Congiario dedit populis: & Salinas primus instituit/author Plynius ca. septimo. 31. naturalis historię. d ℂ Tarchone.) Tarchones, siue Tarchontes/plures fuerunt/qui quondam apud Hetruscos regnauerunt, Lege Manethonem. Syllius libro octauo/Tarchontis domus. &c. Et Virgilius decimo Aeneidos. Admonet, immiscetq; preces. &c. DE Marsya rege/Cato in Originibus. e ℂ Suo quoq; numini idem.) Plura de hac ara Macrobius tertio Saturnalium, & Ouidius primo Fastorum. ADuertendum hanc aram fuisse aliam a superiore. Nam illa Ioui, hæc autem Herculi dicata fuit. Ara hæc præterea foro Boario proxima fuit/ueneratiõeq; apud incolas/inter cæteras præcipua. Nam & peierationes fiunt per eam, & conuentiones uolentibus aliquid firmi conficere, & Decumationes rerum plures fiunt ex uotis, ornatu tñ multo inferior est, quã opinio est. Ex Dionysio & hęc libro primo Antiquitatũ Romanaꝶ.

a ¶ Nicostrate.) Perempto Caco/Hercules Iouis,& Alcmenæ filius/Euandrũ eius loci regem/adijt. At Euander ipse habitũ:formãq; uiri aliquantũ ampliorẽ:augustioreq; humana intuẽs:rogitat/ qui uir esset. Vbi nomẽ:patremq;,ac patriã accepit.Ioue nate Hercules salue(inquit).Te mihi mater ueridica interpres Deum/aucturũ cœlestiũ numerũ cecinit, tibiq; aram hic dicatũ iri: quã opulẽtissima olim in terris gens/maximã uocet,tuoq; ritu colat.Dextra Hercules data accipere se omen: impleturũmq; fata.Ara cõdita,atq; dicata/ait.Ibi tũ primũ boue eximia capta de grege/ sacrũ adhibitis ad ministeriũ,dapemq; potitijs:ac Pinarijs, quæ tũ familiæ maxime inclytæ ea loca incolebant. Author lib. primo Titus Liuius.Plura Diony.lib. primo. Dio.Siculus lib.quĩto, Fenestella titulo secũdo. Virgilius.8.Aeneid. Vix ea dicta.&c. Ouidius primo Fastorum.

Ipsa mone,quę nomen habes a carmine dictum.&c.

ESt autẽ cõseptum munitus locus quispiã,ubi Potitij Herculi sacrificare cõsueuerant. Lege. L. Fenestel.eo tit.quẽ modo citauimus. b ¶ Boario foro) Propertius Elegiarũ lib.4.sensit Boariũ forũ a bubus Herculis fuisse cognominatũ. Inqt eñ.

Aruaq; mugitu sancite Boaria longo,
Nobile erit Romę pascua uestra forum.

Varro,& eum secuti/scribit ideo sic dictũ,quod in eo boues uendi consueuerint.In eo p̃terea tauri Aeneum simulacrũ fuisse refert Tacitus:ab eoq; Romulũ designãdi oppidi sulcũ cœpisse ducere. Constans opinio est id forum a boue fuisse sortitum nomen. Ouidius primo Fastorum.

Constituitq; sibi,quæ maxima dicitur,aram,
Hic ubi pars urbis de boue nomen habet.

c ¶ Muscarũ deũ.) Vetusti quidã codices habẽt nõ muscarũ:sed Myagrũ deum.Plynius ca.28.lib.decimi/Muscarũ deum Achorẽ noĩat.Inuocãt (inqt) Cyrenaici Achorẽ deum muscarũ/multitudine pestilentiã afferẽte/ quæ p̃tinus intereunt,q̃ litatũ est illi deo.Idem Plynius ca.29.decimi/Romæ(inquit)ædem Herculis in foro Boario neq; muscæ:neq; canes intrant.Nec ulla auis in Põto in ĩsula/in qua sepultus est Achilles/infestat sacrã ei ædem. Idem de hac Achillis æde scribit Solinus cap.29.infra. Causam huius referemus cap.40.infra, ubi de Basilisco agitur. d ¶ Aedẽ etiã quæ Saturni ærariũ fert.) In tẽplis deorũ pecunias seruari cõsueuisse, author est Plautus in Aulularia Tertul.c.11.Apolog. dicit id factũ fuisse qm̃ ab ipso primũ tabula, & imagine signatus est numus.Aerariũ sane(inquit Festus)populus Romanus in æde Saturni habuit. Meminit Iustinus lib.43. Plura de hac æde scribit Macrobius lõge post principiũ primi Saturnaliũ / quẽ adeas si uis,qm̃ nos in nostris Annotatiõibus breuitati studere plerũq; solemus.Quã aũt ob rem Saturni ædem,pecuniæ publicæ sacrarium esse uoluerũt,multiplicẽ causam assignat Plutarch. proble. quadragesimo primo.Romanũ ærarium in Saturni æde describit Lucanus tertio Pharsaliæ.

Pugnaxq; Metellus.
Vt uidet ingenti Saturnia templa reuelli
Mole:rapit gressus.&c.

Scribit Ply.ca.tertio.33. Caium Cęsarẽ primo introitu urbis in ciuili bello suo/ex ærario Romano p̃tulisse laterũ aureorũ.xxvi.milia numero,pondo.ccc. Nec fuit(inquit) alijs tp̃ibus respub.locupletior. e ¶ Idem & montẽ Cap.Saturniũ noĩauerunt.) Scribit Dionysius Halicar.primo Antiquitatũ Romanarũ lib.paucis annis post Arcades/aliam classem Gręcã in Italiã aduenisse ducente eã Hercule/qui Hispaniã usq; ad occasum totã subegerat.Ex his eñi(inquit)quidã missionẽ p̃cantes ab Hercule/circũ hæc loca/p̃manserũt.Inuentoq; colle cõmodo,in eo ædificant/distante stadijs ferme tribus a palatio/qui nũc quidem Capitolinus dicit̃/ea uero tẽpestate Saturnius. Gręce aũt κρόνιος.Ex his aũt relictis plures erãt Pelopõnenses:Pheneatæ,Epij:qui ex Elide, q̃bus nullũ

a Pontifices habet̃,cum se ex[a] Nicostrate Euandri matre,quæ a uaticinio Carmentis dicta est, immortalẽ cõperisset. Conseptũ etiam, intra quod ritus sacrorũ/ factis Bouicidijs, docuit Potitios.
b Sacellũ Herculis in foro[b] Boario est, in quo argumenta cõuiuii lœtę maiestatis ipsius remanẽt. Nam diuinitus illo neq; canibus,neq; muscis ingressus est.Etenim cũ uisceratione sacricolis daret,
c Myagrum[c] deum dicit̃ imprecatus. Clauam uero in aditu reliquisse,cuius olfactu refugerent canes,id usq; nunc durat. Aedem[d] etiã, quæ Saturni ærarium fertur, comites eius condiderunt
d in honorẽ Saturni, quem cultorẽ regionis illius cognõuerãt extitisse. Item[e] & montẽ Capitolinũ Saturniũ nominarũt. Castelli quoq; quod excitauerant,portam Saturniã appellauerũt,quę po-

ſtea Pandana uocata eſt. Pars[a] autem infima Capitolini montis habitaculum Carmentis fuit, ubi Carmentis, nunc fanū eſt, a qua Carmentali portæ nomen datum eſt. Palatium[b] uero nemo dubitauerit, quin Arcades habeat authores: a quib⁹ primū Pallanteum oppidū conditum: quod aliquādiu Aborigines[c] habitarunt, ſed propter in-

erat amplius deſyderiū reditus ad ꝓprios lares, euerſa eis patria in bello aduerſus Herculem. Euſenus aūt uetus poeta, & alij quidā fabulaꝝ Italicaꝝ ſcriptores/ a Pyſatis ipſis putant eſſe impoſitum huic loco nomē/ ob ſimilitudinē Saturni ſui: atq; arā Saturno Epios ſimul cū Hercule collocaſſe, quæ nūc etiā manet iuxta radicē collis ſecundū uiam/ qua ex foro in Capitoliū aſcendiſ. DIOny. aūt ipſe exiſtimat etiā ante aduentum Herculis in Italiam/ hunc locū fuiſſe Saturno ſacrū. Dictumq; Saturniū ab regionis incolis. Oīſq; ait ora/ q̄ nūc Italia diciſ, dicata erat huic deo, atq; Saturnia ab incolētibus uocabaſ/ ſicut inueniri poteſt & ex Sibyllinis uerbis q̄buſdam: & ex alijs deoꝝ oraculis. Templa aūt multis in locis eius regionis/ conſtructa ſunt huic deo: atq; urbes eodē noīe, quo tota regio appellatę. Locaq; multa ſub cuiuſdā dei cognomine, & maxime ſcopuli/ & excelſa. Varro lib. quarto de lingua Latina/ de mōtibus urbis Romæ loquens. E quibus (inquit) Capitoliū dictum/ q hic quom fundamenta foderenſ ædis Iouis/ caput hominis inuentū diciſ. Hic mons ante Tarpeius dictus a Virgine Veſtali Tarpeia/ quæ ibi a Sabinis necata armis/ & ſepulta. Eius nominis monumentū relictū/ qđ etiā nunc eius rupes Tarpeiū appellaſ ſaxū. Hunc antea montē Saturniū appellatū prodiderūt. Et ab eo late Saturniā terrā/ ut etiā Ennius appellat/ antiquū oppidū ī hac fuiſſe Saturnia ſcribit. Eius ueſtigia etiā nūc manent tria/ q Saturni fanum in faucibus, q Saturnia porta/ quā Iunius ſcribit ibi/ quā nunc uocāt Pandanā, q poſt ædē Saturni in ædificioꝝ legibus parietes poſtici muri ſunt ſcripti, hæc ille. Feſtus Pōpeius Pandana (inquit) porta dicta eſt Romæ/ q ſemper pateret. a ℂ Pars aūt infima Capitolini montis.) Annis ſexaginta ante res Troianas claſſis Græca/ ad ea loca Italiæ ubi nūc Roma eſt/ appuliſſe diciſ, ex Pallantio urbe Arcadiæ exurgēs: duceq; ꝓfectionis Euandro, Mercurij filio credito, & Nymphæ cuiuſdā Arcadiæ incolæ/ quā Gręci Themin eſſe dicūt: deiq; patientē, ſiue fatidicā demonſtrāt. Qui uero Romanas cōſcripſerunt origines/ lingua eā patria Carmentē nomināt. Eſſe aūt Nymphæ ipſi nomē ſermone Gręco Thiſpiados. ᾠδὰς eñ Romani dicūt carmina. Hāc aūt fœminā dicunt diuino ſpiritu detentam/ quæ uentura eſſent, populo ſolitam eſſe carmine prędicere. Author Dionyſius in primo. Plura de hac re ſcribit Naſo primo Faſtorum/ ibi.

Proxima proſpiciet Tithono Aurora relicto.

Carmētalis porta fuit ex tribus una/ quas Romulus in urbis Romæ cōſtructionę/ ſtatuiſſe diciſ, a Carmēta primum denominata, poſtea aūt Scelerata dicta eſt, quod per eam ſex & trecēti Fabij cum clientiū milibus quinq;, egreſſi aduerſus Hetruſcos ad amnē Cremerā oēs ſunt interfecti, author Feſtus. Scribit Diony. in primo/ Carmentę exędificatā aram ſub Capitolio iuxta portam Carmentalē. Hāc aram Solinus fanum nominat. b ℂ Palatium autē nemo dubitat quin Arcades habeat authores.) Hanc hiſtoriā ſic explicat Diony. z. Antiquitatum lib. Arcades (inquit) ex urbe Palātio exeuntes duce ꝓfectionis Euandro/ Mercurij/ & Nymphę Themidis filio/ in uno ex ſeptem collibus/ ſedes ponunt, qui in medio ferme eſt Romæ. Palantiū uocātes eum locum a patria ſua in Arcadia. Nō multum poſt aūt Hercule in Italiam delato cum exercitū ex Erythia domū deportaret/ pars quędā relicta uirium eius Gręca/ ꝓxime Palatina ędificat ad collē alterū/ qui nunc Romæ habitaſ/ tūc Saturniū ab incolis/ nunc a Romanis Capitolinū appellatū. Hoꝝ autē pars maior Epij erant ex urbe Elide ꝓfugi euerſa eis ab Hercule patria. Idem Diony. lib. primo. Eo tēpore (inquit) quo Arcades duce Euandro in Italiā nauigarūt. Aboriginū rex Faunus erat ꝓnepos (ut aiūt) Martis. Hic inquā Faunus multa cum charitate ſuſcipiēs Arcades/ qui pauci erant/ dat eis agri ꝓprij tantā/ quantā cupiūt portionē. Arcades uero ſicut Carmēta eis aperuit/ collem eligūt/ haud multum diſtantē a Tyberi/ qui nunc ferme in medio eſt urbis Romæ. Ibiq; uicum extruūt paruū/ turmæ erratili duaꝝ nauium, quibus auecti erant a Græcia ſatis futurū. Caſtello nomē imponūt Palantiū a Metropoli eoꝝ in Arcadia. Nunc autē Palatium a Romanis diciſ confundente tēpore certitudinē. c ℂ Aborigines habitarūt.) Aborigines appellati ſunt/ q errātes cōuenerint in agrum/ qui nunc eſt populi Romani. Fuit eñ gens antiquiſſima Italiæ. Athenis quoſdā ꝓfectos Syconē, Theſpiaſq;/ ex quibus porro ciuitatibus ob inopiā domicilioꝝ cōpluris ꝓfectos in extremas regiōes delatos in Italiam, eoſq; multo errore nominatos Aborigenes, Author Feſtus Pomp. Fuit aūt hoꝝ rex primus Saturnus: poſt quē tertio loco regnauit Faunus/ ſub quo Euander ab Arcadię urbe Palantęo/ in Italiā cum mediocri turba populariū uenit. Author Iuſtinus lib. 43. Obtinētibus autē regionē Aboriginibus/ primi eius cohabitatores fiunt Pelaſgi: errabundi: ꝓfugiq; ex ea/ quę tūc Aemonia dicebaſ/ nunc Theſſalia/

in qua

in qua tempus quoddā habitarūt. Post Pelasgos aut Arcades, ex urbe Pallantio exeūtes, duce ꝓfectionis Euandro. Hæc ex Diony. in principio. z. Diodorus Siculus in. 5. dicit eo tempore, quo Hercules ad eū locū uenit, ubi nūc Roma est/Aborigines tenuisse, quod nūc Palatiū appellāt, urbē penitus paruulam incolētes. Existimat Diony. lib. 1. Aborigines dictos ἀπὸ τοῦ ὄρεος. i. a monte, qđ montes ipsi incoluerint. ADdit Ply. ca. 5. tertij. Colonis in ea regiōe sæpe mutatis, tenuere (inquit) alij alijs tēporib9 Aborigies: Pelasgi: Arcades &c.

a cōmodū uicinæ [a] paludis, quā præterfluēs Tyberis fecerat, ꝓfecti Reate [b] postmodū reliquerūt. Sunt [c] qui uelint a Balatibus ouiū mutata litera, uel a Pale pastorali Dea, aut (ut Silenus probat)
b a [d] Palanto Hyperborei filia, quā Hercules ibi cōpressisse uisus est, nomē mōti adoptatū. SEd qq̄ ista sic cōgruant, palā est prospero [e] illi augurio deberi gloriā Romani nominis, maxīe cū annorū ratio faciat cardinē ueritati. Nam ut affirmat
c Varro author diligētissimus, Romam condidit Romulus Marte genitus, & Rhea Syluia, uel ut nōnulli, [f] Marte, & Ilia. Dictaq; est primū [g] Roma Quadrata, ꝙ ad Aequilibriū foret posita. Ea

a ℭ Vicinæ paludis.) Videt̄ itelligere paludē Capreæ, de q̄ parū infra. FAbius Pictor li. 1. de origine urbis Romæ. Paludes plures (iquit) eo passim Tyberina inundatio efficiebat, q̄ hāc areā nō satis idoneā habitationi reddebāt ante, q̄ factis Vertūno sacrificijs, in alueum suum, Tyberis uerteretur. b ℭ Reate profecti.) Lege historiam apud. M. Varro. 4. de ligua Latina libro. c ℭ Sūt qui uelint a balatibus ouiū.) Palatiū id est, mons Romæ appellatus est, ꝙ ibi pecus pascens balare cōsueuerit. Vel ꝙ palare, id est, errare ibi pecudes solerent. Author Festus, Varro. 4. de lingua Latina libro. Eundē hunc locū (inquit) a pecore dictū putāt quidā. Itaq; Næuius Balantiū appellat. Hāc opinionē reprobat Seruius 8. Aeneid. super illud. Arcades his oris. d ℭ A Palanto Hyper.) Hoc idē recenset Festus Pom. Alij (inquit) Palatiū dictū putāt, ꝙ Hyperborei filia Palanto habitauerit, q̄ ex Hercule Latinū peperit. Alij e/ undē, ꝙ Palas ibi sepultus sit/æstimāt appellari. Hæc Festus. Varro, & Seruius dicūt nomē accepisse a filia Euandri Palantia, ab Hercule uiciata, & postea illic sepulta. Vel certe a Palante eius filio illic sepulto. Virgilius autē nomē accepisse scribit, a Palante auo Euandri. Arcades his oris &c. CAusam diuersitatis huius, assignat Seruius circa finē. 7. Aene. super illud. Nec Prænestinæ. Seruius sexto Aenei. sup illud. Hi tibi Nomentū. Dicit possibile esse Romā ante Romulū fuisse constructam, sed ab eo tandem auctā, quod de multis alijs urbibus factū dicit. e ℭ Prospero illi augurio.) Quinq; genera signoꝝ obseruāt Augures, ex cœlo, ex auibus, ex tripudijs, ex quadrupedibus, ex diris, Author Festus Pom. lib. 15. IN constituēda urbe Roma, inter Romulū, & Remū fratres (ut. 4. Fasto. scribit Naso.

Conuenit, ambiguū est nomina ponat uter,
Nil opus est (dixit) certamine Romulus ullo,
Magna fides auium est, experiamur aues.
Res placet, alter init nemorosi saxa Palati,
Alter Auentini mane cacumen adit.
Sex Remus hic uolucres, bis sex uidet ordine frater,
Statur, & arbitrium Romulus urbis habet.

Huius Prosperi augurij, extāt apud. M. Tul. z. de Diuinatiōe, Ennij uersus plures, quos castigatius reperies apud Crinitū ca. 9. decimi, de Honesta disciplina. Plura scribūt Liuius, & Dionysius in primo. Plutar. in uita Romuli. Aliqua de hac ipsa re ascripsimus in principio Annotationum Lucij Flori.

f ℭ Vel ut nōnulli Marte, & Ilia.) Rhea Vestalis a Syluio rege, Syluia: ab Ilo Troiano, uel Ilio urbe unde originē duxit, Ilia dicta est. Nō est igitur alia Syluia, & Ilia, sed eiusdē denoīatio alia. Lege Oden z. primi Horatij, & Diony. Romanarū antiquitatū lib. primo. g ℭ Roma quadrata.) Locus (ut inquit Plutar. in Romulo) ubi primū Roma fuit condita, Quadrata dicebat̄. Caius Sempronius cap. 6. de urbis Romæ origine, Romulus (inquit) solū ex oppido Roma, in Palatino colle, quadratā, & regiā reddidit, cuius quatuor portiones erāt. Idē asserit Diony. in fine primi. Fuit in decima regione urbis locus, qui Roma Quadrata dicebatur, Author. P. Victor. Cato etiā in Originib9 huius meminit, Romulus (inquit) cū Palatio in quo Quadratā Romā condidit, etiā Exquilinū tenuit &c. Solin9 autē assignat causam, cur Quadrata Roma dicta fuerit, qđ ad æquilibriū (inquit) foret posita. Id aūt significat Romā ipsam ad æqualē regulā, in quadratā speciē, fuisse constructam, idq; postulare uidet̄ (ut ait Verrius) loci, ac mœniū ratio. Plutar. præterea ῥώμην τετράγωνον uocatam dicit. IN ædificijs rursus

incipit a ſylua, quæ eſt in area Appollinis, & ad a
ſupercilium ſcalarum Caci, habet terminum, ubi
tuguriũ fuit Fauſtuli, ibi [a] Romulus manſitauit,
qui auſpicato fundamenta muroꝝ iecit, [b] duode
uigĩti natus annos. [c] xi. Calend. Maias, hora poſt b
ſecundam ante tertiã, ſicut Lucius [d] Tarutius ꝓ
didit, mathematicoꝝ nobiliſsimus, Ioue in piſci
bus, Saturno, Venere, Marte, Mercurio in ſcor
pione, Sole in tauro, Luna in libra cõſtitutis. Et
obſeruatum deinceps, ne [e] qua hoſtia Parilibus c
cæderetur, ut dies iſte a ſanguine purus eſſet. Cu
ius ſignificationem de partu Iliæ tractam uolũt.
IDEM Romulus [f] regnauit annos. vij. &. xxx.

cęteris id ad Aequilibriũ factum dicunt, q̃d æqua ratione, perfectum, abſolutũq; eſt. De Roma Quadrata, is Ennianus uerſiculus circumfertur. Et quis tum curat/Romæ regnare Quadratæ? Plutarchus in Romulo tradit Romæ ab initio haud mille domos plures fuiſse. Cornelius Nepos, & Plynius capite.xi. uoluminis ſextidecimi, ſcribunt Scandulis contectã fuiſse Romam uſq; ad bellum Pyrrhi, annis quadringentis ſeptuaginta. a ℂ Ibi Romulus manſitauit.) Romuli caſa extabat Diony. Halicar. tempore, ut ipſe aſserit lib. 1. Fuit autẽ hæc in.x. urbis regione, ut Pub. Victor etiã annotauit. b ℂ Duodeuiginti natus annos.) Idẽ ſcribit Dionyſius lib. 1. PRo geſtis Romuli, lege eos authores, qui in principio annotationũ Flori citati ſunt. c ℂ Vndecimo calendas Maias.) Hæc omnia ſumpta ſunt ex fine Caij Sempronij de origine urbis Romæ. d ℂ Lutius Tarutius prodidit.) Qua ratione L. Tarutius reperit Vrbis Romę natalẽ diẽ, pluribus uerbis oſtendit Plutarchus in Romulo. Quã imaginationẽ deridet M. Tullius.2. de Diuinatione libro. Fuit hic Tarutius, uel ut eũ uocat Plutarchus, Taruntius, familiaris Varronis, ac. M. Tullij. ERror ingens. C. Sempronio aſcribiẽ, & Solino, tãq̃ crediderint ipſi, Sole i Tauro, Luna in libra, Saturno, Venere, Marte, Mercurio in Scorpione, fuiſse Romã conditã. Verũ nec Sempronius, nec Solinus id aſserũt, ſed fuiſse hanc L. Tarutij opinionẽ ꝓdũt. Huc accedit, q̃d uterq; coꝝ refert nõ cõuenire inter authores, qua Olymdiade a Romulo fuerit Roma condita. Multo ergo minus de anno, mẽſe, die, uel hora cõueniet inter eoſdẽ. Inter cætera, quæ de hac Tarutij ſentẽtia Plutar. refert hæc ſubdit. Verũ hęc (inq̃t) atq; alia huiuſmõdi ſupflua magis, & aliena poterũt fortaſse uideri, q̃ q̃d fabulę cõmento lectoribꝰ moleſtę ſint. Refert ergo plurimũ dicere in eũ errorẽ hos incidiſse, & hũc ipſum errorẽ, a L. Tarutio aſsertũ/referre. PLures ſunt/inter quos eſt Plutar. ipſe/qui dicũt Romã cõditã. 12. calendas Maias, non. xi. quam diuerſitatem lege quarto Faſtoꝝ Ouidij. Nox abijt, oriturq;. &c̃. Vbi de Palilibus feſtis multa reperies. Item apud M. Varronẽ, & Feſtum Pompeiũ habetur, qualia feſta, & unde dicta Palilia fuerint. Solinus aũt exiſtimat Palilia a partu Iliæ dicta eſse, q̃ſi partus Ilię. e ℂ Ne qua hoſtia cederetur.) Idẽ ſcribunt Plutar. in Romulo. Euſeb. lib. temp. Cenſorinus ca. 1. de die natali, recenſet Varronis uerba. Id moris (inquit) inſtitutiq; maiores noſtri tenuerunt, ut cũ die natali munus annale, Genio ſoluerent, manũ a cęde, ac ſanguine abſtinerẽt, ne die, qua ipſi lucẽ accepiſsent, alijs demerent: Deniq; Delij, ad Apollinis genitoris arã (ut Timęus author eſt) nemo hoſtiã cędit. Inter Indos ſunt, qui uictimã nõ iugulãt, ſed pręcluſo ſpiritu necãt, ne quid mancũ deo offeratẽ, ſed integrum. Author Strabo li. 15. Plura ſcribit Naſo circa finẽ quarti Faſt. Porphyrius in eo libro/quem aduerſus edẽtes carnes conſcripſit/refert ueteres, nõ ſanguinem, aut nidorem dijs obtuliſse, ſed fruges terræ, quas etiam ipſas, quaſi deos adorabant. Multo autẽ poſtea iniquitate hominũ fœdiſsimus ſanguis, atq; hoſtiarũ mos introductus eſt crudelitatis plenus occiſis animalibus, & coꝝ ſanguine aris deorũ imbutis. Apud Ouid. 15. Meta. prima putatur

Hoſtia ſus meruiſse mori, quia ſemina pando
Eruerit roſtro, ſpemq; interceperit anni &c.

Et primo Faſtorum.

Prima Ceres auidæ gauiſa eſt ſanguine porcæ.
Vlta ſuas merita cæde nocentis opes. &c̃.

Scribit Plynius ca. 56. ſeptimi naturalis hiſtoriæ, Hyperbiũ Martis filiũ primũ animal occidiſse. Prometheũ bouẽ. f ℂ Idẽ Romulus.) Geſta Romuli, & quot annos regnauerit, habenẽ late ex his autho. quos in principio Florianarũ annotationũ citauimus. Quo loco etiã de Feretrio Ioue meminimus. EX diuerſis euentibus factũ eſt ut uaria cognomina Iupiter ſortitus fuerit. Dictus enim eſt, prædator, ſtator, pugnax, feretrius, ultor, piſtor, inuictus/optimus, Maximus/Tonans. &c̃. DE opimis ſpolijs, lege præter alios/eos authores, quos capite quarto ſecundi Lucij Flori alias citauimus. DE ritu triumphandi, ac triumphi forma, plurima in noſtris Collectaneis in poetas ex uarijs congeſsimus authoribus.

a ¶ Capreæ palude.) Huius historiæ authores sunt, Liuius, Dionysius, Plutar. cęteri. Ouid. 2. fasto.

Est locus antiqui capreæ dixere paludem,

Forte tuis illic Romule iura dabas. &c. DE morte Romuli discrepant plurimum authores. Cicero primo Tuscula. q. Hora. ode tertia tertij. Lampridius in uita Cōmodi. Apud Florum authores huius alios recitauimus. b ¶ In arce.) Id sic explicat Dionysius in secundo, Romulus (inquit) & Tatius urbē statim maiorem effecerūt, duos ei colles alios adijcientes, Quirinum & Cœlium, separantesq; habitatione alter ab altero in ꝓprijs locis utriq; uitam agebant. Romulus quidē Palatiū occupās, & montē Cęliū propinquum. Tatius uero Capitoliū, quod ab initio cęperat. c ¶ Aedes Iunonis monetæ.) Nō multum post exactos reges/ ingentē terręmotū Romæ accidisse dicūt, quo tempore, uocē in arce, ex æde Iunonis auditā ferunt, qua uoce Iunonē Romanos monuisse/ ut ei plena fieret ꝓcuratio.

a De Ceninensibus egit primum triumphū, & Acroni regi corꝫ detraxit spolia, quę Ioui Feretrio primus suspēdit, & opima dixit. Rursum de Antennatibus triumphauit. De Veientibus postremo. Apud Capreæ [a] paludē apparere desijt Quītilibus nonis. Cęteri reges, quibus locis habitauerint/ dicemus. Tatius [b] in arce, ubi nunc [c] ędes est Iunonis monetæ, qui anno quinto, q̄ ingressus urbem fuerat, a [d] Laurentibus interemptus [e] vij. & uicesima Olympiade hominē exuit. Numa [f] in

Hinc a monēdo Iuno Moneta appellata est, author Marcus Cicero de Diuinatione lib. 1. Ouid. sexto Fasto. dicit Iunoni Monetæ ædem in arce a Camillo factam Calendis Iunijs.

Arce quoq; in summa Iunoni templa monetæ

Ex uoto/ memorant/ facta Camille tuo.

Ante domus Manli. Et idem primo eiusdem operis libro inquit.

Candida te niueo posuit lux proxima templo,

Qua fert sublimes alta Moneta gradus.

Fuluius antiqui populi. &c. Alterā ab hac Iunonis Monetę ædem in Auētino monte fuisse cōstat, in qua eius deæ simulachrū ex Veijs dirutis Romā allatum/ locatū est/ authores Liuius li. quinto. Valerius tit. ultimo lib. primi. Lactātius cap. 8. lib. secūdi. Fuit hæc ędes in 13. urbis Romæ regione/ ut P. Victor etiā annotauit. d ¶ Laurētibus interemptus.) Ob Sabinarū raptū a Romulo/ bellum atrox inter Romanos, & Sabinos exortū est, Post tamē utriusq; populi cędem plurimā, Sabinis, ob quas in bellū itum est, interuenientibus, fœdus inter utrosq; initum est. Et (ut ait in primo Liuius) nec pacem modo, sed ciuitatē unā ex duabus faciunt. Regnū consociant, Imperiū omne conferūt Romā. Ita geminata urbe, ut Sabinis tñ aliquid daretur, Quirites a Curibus appellati sunt. Id eleganter canit Ouid. sexto Fastorum libro.

Hæc ubi narrauit Tatium, fortemq; Quirinum

Binaq; cum populis regna coisse suis.

Et Lare cōmuni soceros, generosq; receptos,

His nomen iunctis Iunius (inquit) habet. Tatij a Laurentibus interitum, paucis idem Liuius sic explicat. Post aliquot (inquit annos, ꝓpinqui regis Tatij, legatos Laurentiū/ pulsant. Cumq; Laurentes iure gentiū agerent, apud Tatiū, gratia suoꝝ, & preces plus poterant. Igitur illorum pœnā in se uertit. Nam Lauinij/ cū ad solenne sacrificium eo uenisset/ concursu facto/ interficitur. Eam rem minus ægre, q̄ dignū erat, tulisse Romulū ferunt, seu ob inuidam societatem regni, seu quia haud iniuria cæsum credebat &c. Idem Dionysius in secundo. e ¶ Septima & uicesima Olympiade hominem exuit.) Videtur legendū tertiadecima Olympiade. nō. vij. & uicesima. Bellum enim Sabinoꝝ cum Romanis duce Tatio ex computatione Eusebij, circa annnum uicesimūprimum regni cœptum est Romuli. Durauit autem, authore Dionysio, annis tribus. Cum Romulo uero Tatius annos quinq; tenuit principatum. Fiunt igitur anni octo & uiginti, id est, Olympiades septem, quibus si addideris sex Olympiades, quæ urbem conditam præcesserunt, erunt Olympiades tantum tredecim. Præterea anno tertio sextedecimę Olympiadis Numa Pompilius a Romanis in regnum uocatus est, ut in secūdo annotat Dionysius. Rursus annus, quo Tullus Hostilius imperium suscepit secundus erat septimæ & uicesimæ Olympiadis, author in principio tertij Dionysius. f ¶ Numa in monte primum Quirinali, deinde propter ædem Vestæ. &c.) In annotationibus nostris in Lucium Florum, compendio retulimus, quæ ad Numæ regis gesta facere uisa sunt. INter cæteras Numæ laudes sic maxime sibi grauitas ascribitur, & constantia, ut in prouerbium abierit uulgatissimum,

colle primũ Quirinali, deinde ꝓpter ædem Ve- a
ſtæ in regia, quæ adhuc ita appellatur, qui regna
uit annis tribus & quadraginta, ſepultus ſub Iani
culo. Tullus [a] Hoſtilius in Velia, ubi poſtea De-
um Penatum ædes facta eſt, qui regnauit annos b
duos & triginta, obijt Olympiade quinta & tri-
geſima. [b] Ancus Martius in ſumma [c] ſacra uia,
ubi [d] ædes Larium eſt, qui regnauit annos qua-
tuor & uiginti. Obijt Olympiade prima &. xl. c

Numa grauior. DE loco ubi regiam habuerit, ſcribit Ouid. 6. Faſtorum.

Hic locus exiguus, qui ſuſtinet atria Veſtæ,
Tunc erat intonſi regia magna Numæ.

Et prima tertij Triſtium.

Hic locus eſt Veſtæ, qui Pallada ſeruat, & ignem:
Hic fuit antiqui regia parua Numæ.

Idem ſcribit ſecunda primi Carminum. Flaccus Horatius. QVod ſepultus fuerit ſub Ianiculo, in fine ſecundi aſſerit Diony. Moriente (inqt) Numa, luctus fuit in urbe maximus, funusq; ei duxit ciuitas nobiliſsimũ. Iacet aũt in Ianicũlo, trans Tyberim, Fuit autem ſepulchrũ Numæ in quartadecĩa regiõe urbis Romæ, ut ſcribit P. Victor. a Tullus Hoſtilius.) Tullus Hoſtilius tertius Romanoꝝ rex, patrem habuit Tullũ Hoſtiliũ inſignẽ Medulliæ urbis ciuem. Vir hic generoſus, ac opibus potens, cũ cæteris, poſt fœdus cũ Sabinis, Romã petens, uxorẽ ex Sabinoꝝ genere, Seruilij cuiuſdã filiã duxit uxorẽ. Hãc eã fuiſse ſcribunt, quæ Sabinis a Romulo raptis ſuaſiſse credit̃, ut ꝓ uiris ad patres omnino legatio mitteretur. Sicq; ducum reconſiliationis pręcipua fuiſse cauſa, uiſa eſt. Ex his igitur parẽtibus Tullus Hoſtilius natus, cum eſset promptus, & alacer, rex a Romanis, poſt Numæ regis obitũ/ creatus eſt, eo anno, quo Eurubates Olympico certamine/ uictor fuit, qui ſecundus ſeptimæ & uiceſimæ Olympiadis annus erat. Ab hoc rege (authore Liuio) Cœlius additur urbi mons, & quo frequẽtius habitaretur, eandẽ ſedem regiam ipſe capit, ibiq; habitauit. Principes Albanorum patres, ut ea quoq; pars reipublicæ creſceret, legit Iulios, Seruilios, Quintios, Geganios, Curiatios, Chlœlios. Templumq; ordini aucto, curiam fecit, quæ Hoſtilia uſq; ad patrum ætatem/ appellata eſt. Fuit hæc (ut Publius Victor annotat) in ſecunda urbis Romæ regione, quæ Cœlimontiũ dicta eſt. L. Vctius Piſo/ primo annaliũ author eſt, Tullũ Hoſtilium regem, ex Numæ libris eodem quo illum ſacrificio/ Iouem cœlo deuocare conatum, quoniã parũ rite quædã feciſse/ fulmine ictum. Ex Plynio hęc poſtrema, ſecundo, &. 28. uoluminibus ſumpta ſunt. Solinus aſserit Tullũ Hoſtilium in Velia habitaſse. Fortaſsis duabus tm̃ literis immutatis/ pro Velia/ Celio ſcriptũ erat. Vel intelligas Tullũ Hoſtiliũ in Velia habitaſse prius, q̃ Cœlij montis regiã ipſe cœperit, ibiq; habitauerit. Aſcribam huic loco M. Varronis uerba ex quarto de lingua Latina libro. Germalũ (inquit) & Velias coniunxerũt, quod in hac regione Sacriportus eſt, & in ea ſic ſcriptũ. Germalenſe Quinticepſos apud ædem Romuli, & Velienſes Sexticepſos in Velia apud ædem deum Penatium. Germalũ a Germanis Romulo, & Remo, quod ad ficum Ruminalem/ & hi ibi inuenti, quo aqua hyberna Tyberis eos detulerat in alueolo expoſitos. Veliæ unde eſsent, plures accepi cauſas, in quis/ qđ ibi paſtores Palatini, ex quibus ante tonſuram inuentam, uellere lanam ſint ſoliti, ex quo uellera dicunt̃. Hęc ibi. Fuit aũt Velia (ut Pub. Victor ait) in decima urbis regione. b ℂ Ancus Martius.) Ancus Martius Numæ Pompilij, ex filia nepos, Poſt Tulli Hoſtilij regis interitũ, cuius cauſam fuiſse nõ nulli ſuſpicati ſunt, rex a populo Romano creatus eſt. Hic inter cætera geſta egregie/ Auẽtinũ montẽ, atq; Ianiculũ/ urbi addidit, & ſupra mare ſextodecimo ab urbe miliario Hoſtiam condidit ciuitatem. Latinoꝝ, qui ruptis fœderibus rebellarãt / urbẽ cępit. Politoriũ incẽdit. Tellenẽ illuſtrẽ Latinoꝝ urbẽ Romanis ſubiecit. Medulliã quã Latini occupauerãt, magnis p̃lijs recuperauit. Fidenas diruit, Sabinos atq; Veientes, qui a Romanis defecerãt/ ſuperauit. Hic p̃terea pontem ligneũ ſine ęre & ferro, ſed lignis ipſis cõpactũ/ Tyberi ĩpoſuit. Hũc ip̃m pontẽ (ut ait Diony.) hucuſq; cuſtodiũt, ſacrũ eſse exiſtimãtes. c ℂ Sacra uia.) Scribit Diony. Halicar. ſecũdo antiq. Ro. li. idcirco ſacrã uiã appellatã, qđ in ea inter Romulũ, & Tatiũ, ſacrũ fœdus ictũ fuerit. Alias cauſas denoĩationis huius apud Feſtũ Põ. 17. ſui opis uolumine repies. d ℂ Aedes Lariũ.) Tradit Macrob. prio lib. Satur. xi. kl̃. ferias laribus dedicatas, quibus ędẽ bello Antiochię Aemilius Regilius prętor in campo Martio curandã uouit, de qua re ſic Ouid. v. Faſt.

Præſtitibus Maiæ Laribus uidere Calendæ,
Aram conſtitui, paruaq; ſigna deum.

Idem ſexto eiuſdẽ operis libro.

Lucifero ſubeunte Lares delubra tulerunt,
Hic ubi fit docta multa corona manu.

APud maiores, ut ſexto Aeneidos ſcribit Seruius, omnes homines in ſuis domibus ſepeliebantur. Vnde ortum eſt (inquit) ut Lares colerentur in domibus. Hinc etiam umbras Lares uocamus. IN quartadecima urbis Romæ

regione(ut P. Victor tradit)uicus fuit,qui Larū Ruraliū,dictus eſt. Ancus, authore Seruio, dictus eſt ἀπὸ τοῦ ἄγκωνος.hoc eſt,a cubito,quē incuruū habuit. a ℂ Tarquinius Priſcus.)Tarquinius Priſcus,qui Lucumo antea dicebaṫ,patrē habuit Demaratū Corinthiū ex Brachiadū familia oriundū. Hic cū diu mercaturā exercuiſset,ingentes opes breui q̊dā tpe adeptus eſt. Cū autem Cypſelus patriā Corinthū tyrānide occupaſset,ratus nō tutū fore,multa pſerti hoīe₃ poſsidentē ſub tyrānide uitā agere,relicto ſolo patrio,ſumptiſq; ſecū,quę ferri poterāt bonis, in Ethruriā q̄ ocyſsime nauigauit. Ibi illuſtrem genere uxorē ducit,duos ex ea filios procreat,Aruntem eos,& Lucumonē nominans.Arunte fratre mortuo,paternoꝝ Lucumo bonorū omniū ſolus hæreditatē cōſeqṫ.Romā nō multū poſt pficiſcitur.Anci regis familiaritatē cōſequiṫ.Ab eoq; filioꝝ tutor relinquiṫ.Et tandē anno fere ſecūdo,prię & q̄dragesimę Olymp.oblitus filioꝝ Anci regis,Romanoꝝ regno pter ęquū,& fas potitus eſt. Liuius,Dionyſius, Florus, Plynius iunior,cæteri explicāt,q̄ cōmodus reipub.qualiſq; tandē fuerit eius exitus. b ℂ Mugoniā portā.) Mugoniā urbis Romę portā a mugitu dictā uolūt,qđ per eā uenale pecus ingrederet.Hæc eadē & Trigonia,hoc eſt triangularis,dicta eſt.Exiſtimo eā eſse,quā Feſtus Pom. Mugioniā nominat. Mugionia (inquit)porta Romæ dicta eſt a Mugio quodā,qui eidē tuēdæ præfuit.Quid ſi apud Solinū Mugioniā etiā portā legi oporteat, nō Mugoniā: DE portis urbis Romanæ quot fuerint, uide Ply.ca.5.lib.3. Plura Blondus in principio primi eius operis,quod Romā illuſtratā iſcripſit. c ℂ Nouā uiā.) P. Victor enumerās nouē & uiginti urbis Romæ uias,nō meminit huius,ſupra quā habitaſse Tarquiniū Priſcum Solinus affirmat.Sed nec mirum,quom nomina,ſicut & res ipſę Romanæ ferme perierint. d ℂ Seruius Tul.)Tullius Seruiꝰ,Tullij regij quondā generis,& Ocriſiæ ex Corniculo latinoꝝ urbe natus eſt.Hic dū a Romanis Corniculū opugnaṫ pugnans iterfectus eſt.Ocriſia uxor pgnās capiṫ. Tanaqli reginę ſerua daṫ.Nec dū facta libera puerū parit.Pueri (mirū) arſiſse caput pro cōperto eſt. Hinc a regina dilectꝰ unice.Tarqnius eū iſtar filij educat.Filiā adulto uxorē ſpōdet.Perēpto rege Priſco,reginę aſtu,q̄rto Olympiadis quiq̄geſimę anno,Romanū regnū adipiſciṫ.Regnās Veientes,Ethruſcoſq; hoſtes fortiſsime uicit.Primꝰ Rōanoꝝ Cēſum inſtituit.Luſtrū cōdidit.Claſses,atq; Cēturias ordinauit.Dilatat urbis Pomęriū,Quirinalē,Viminalē,Exqliū,colles urbi iūgit. Dianę i Auētino tēplū extruit.Filiā Tuliā Tarquinio Supbo copulat matrimonio, a quo & pemptus eſt. Eius (proh nefas) cadauer a Tullia filia carpēto conteriṫ.Ply.ca.ult.triceſimiſexti naturalis hiſtorię, huius Tullij Seruij ortū multo mirabiliorē fuiſse narrat.Nō pteribo(inqt)& unū foci exēplū Romanis literis clarū.Tarquinio Priſco regnāte,tradūt repēte in foco cōparuiſse genitale maſculini ſexus.Eāq;,quę ſederat ibi, Tanaqlis reginę ancillā Ocriſiā captiuā cōſurrexiſse grauidā.Ita Seruiū Tulliū natū,qui regno ſucceſsit.Inde & in regia cubāti puero caput arſiſse uiſum,creditūq; Laris familiaris filiū.Ob id Cōpitalia, & ludos Laribus primū iſtituiſse.Tulliꝰ dictus cognomē ſumēs a patre.Seruiꝰ aūt a fortūa,ppria,qđ eū mater ſeruiēs peperiſset.Author Diony.li.4. e ℂ Exquilijs.)Hūc regē Exquilias habitaſse, Varro, & Titus Liuiꝰ,tradiderūt.Idē Varro.4.de ligua latina libro,exponit unde Exqliarū nomē ortū habeat.Alij has (inquit)ſcripſerūt ab excubijs regis dictas.Alij ab eo qđ excultę a rege Tullio eſsent. Huic origini magis luci uicini &c̄.Cato in Originibꝰ uult ab excubijs Exquilinū dici.Romulus(inquit)Exquilinū tenuit ab excubijs dictū,quas illi Lucumo dedit more Thuſco duodecim lictoꝝ.i. trecētis ad Cuſtodiā corporis ſimul & dignitatis,quia Tacius nō ſine ſuſpiciōe infidę ſocietatis erat, Fuerūt aūt Exqliæ,authore Publio Victore, in quinta urbis Romę regione. f ℂ Olbiū.)Olbiū & Pullū,fuerūt, (ut quidā uolūt)duo Exquilini mōtis uertices.Sūt qui Vrbicū nō Olbiū legāt.Itē Pulliū,nō Pullū g ℂ Duos & q̄dragita.)Liuiꝰ,Diony.& Sex.Rufus,q̄tuor &.40.annos regnaſse ſcribūt. h ℂ Tarqniꝰ Supbus.)Tarqnius,qui Supbus ob corruptos mores cognoīatus eſt, cū Tulliū regē ſocerū ſuū peremiſset,anno quarto,primę & ſexageſimę Olympiadis,pter ius om̄e, Romano potiṫ impio, pemptū a ſe regē ſepultura phibuit.Primores pr̄es perimi iuſsit.Tyrānidis ſuę cōſcios armatos,tutelę ſui corporis milites adhibuit.Sabinos bello domuit, Ethruſcis urbes q̄ſdā ui eripuit. Gabios miro aſtu parere ſibi compulit.Latinas Romanis ferias indixit.Romanū Capitoliū extruxit. Et tandem cū annos multos Romanis imperaſset,ob Lucretiæ a filio illatū ſtuprū,ac tyrannicas in ſubditos plurimas inſolentias,e regno,quod tyrannice occupauerat,eiectus eſt. i ℂ Faguntalē lacū.) Videtur legendū Fagutalē lucū.Etem̄ fagutal locus fagis cōſitus diciṫ, Vnde & a fago dictū uolūt,in q̊ (ut Varro, & Feſtꝰ Pōpeius ſcribūt)ſacellum Iouis fuit. Vnde etiam Iouis Fagutalis,quod fagus ipſa arbor Ioui ſit con-

a Tarquinius[a] Priſcus ad Mugoniā[b] portam ſupra ſummā nouam[c] uiam, qui regnauit annos vij.&.xxx. Seruius[d] Tullius Aexquilijs[e] ſupra cliuum Olbium,[f] qui regnauit annos duos[g] & quadraginta.
b Tarqnius[h] Superbus & ipſe Aexquilijs ſupra Cliuum Pullum ad[i] Fagutalem

lacum, qui regnauit annos. xxv. Cincio [a] Ro- a
mam duodecima Olympiade placet conditã. Pi
ctori octaua, Nepoti, & Luctatio opiniones Era
tosthenis, & Apollodori cõprobantibus, Olym-
piadis. vij. anno secundo. Pomponio Attico, & b
M. Tullio, Olympiadis sextæ, anno tertio. COl-
latis igitur nostris, & Græcorum temporibus,
inuenimus incipiẽte Olympiade septima Romã
conditã, [b] anno post Ilium captum. cccc. xxxiij. c
Quippe certamen Olympicum, quod Hercules
in honorem ataui materni Pelopis ediderat, in-

secrata, Liuius, & Diony. asserunt Tarquiniũ Superbũ pulsum regno anno.25. sui regni. Alij ut Eusebius, Eutropius, Sex. Rufus dicũt anno.35. DOcet diuus Aug. ca.15. tertij ciui. dei. Romanos omnes reges, duobus exceptis, Numa, & Anco Martio, graues uitę exit9 habuisse. Iuue. q̃ uera est sentẽtia sa.10.

Ad generum Cereris sine cęde, & uulnere pauci Descendũt reges, & sicca morte tyranni.

a ¶ Cincio Romã duodecima olym. pla. con.) De prima urbis Romæ cõditione, nõ una est authorũ sententia. Quidã sacrarum tabularum uetustis titulis, asserunt Romã a Romulo, & Romo Aeneæ filijs fuisse conditã. Aiunt enim post Aeneæ Ascanium maiorem natum, regionem omnem, quã Aeneas reliquerat, cũ fratribus diuisisse. ipsumq; Ascaniũ Albam Longam, Romum Capuam, Romulũ uero Romã condidisse. Hãc quom sequẽte tẽpore defecisset, ab Albanis iterũ restitutam. Sicq; duplicem fuisse Romã autumant. Vnã nõ multũ post captam Troiam. Alteram quindecim ætatibus fere post primã extructam uolunt. Antiochus Syracusanus historiarũ scriptor tradit fuisse in Italia & Romã tertiã, multo his duabus uetustiorẽ. Obmissis extremis, de secũda/qñ cõstructa fuerit, plurimũ uariant authores. Timæus Siculus scribit eodẽ tẽpore & Romã, & Carthaginẽ fuisse conditas, octauo scilicet & tricesimo anno ante primã olympiaden. Lucius autẽ Cincius uir senatorij ordinis, anno.1. octauę olympiadis. Eratosthenes uult olympiadis septimæ, anno primo. Polybius Megalopolitanus sub secundũ annũ septiæ olympi. Hæc ex Dionysij sentẽtia, antiqui. Romana. lib.1. quo loco habenẽ abunde ea omnia, q̃ de hac re, hoc loco a Solino tradunẽ. In hoc tñ a Solino differt, qđ Diony. hanc olympiadũ cõputationẽ ex eo anno deducit. quo Roma a Gallis capta perhibeẽ, ad eũ annũ, quo primi Romæ consules imperarũt, cuius paucis recolligens, hęc sentẽtia est. Ex Censuarijs monumentis constat (inqt) anno ante urbem a Gallis captã, lustrũ a populo Ro. factũ esse L. Valerio, & Tito Manlio Capitolino cõsulibus, post exactos reges anno.119. Vrbs igiẽ anno.120. Post exactos reges a Gallis capta fuit. Hi aũt centũ & uiginti anni, olympiades triginta cõstãter efficiũt. Rursus primi Romanoꝶ consules, Iunius Brutus, & Tarquini9 Collatinus, eo anno creati sunt, quo Athenis Isagus imperabat. Is aũt octauæ & sexagesimę olympiadis primus annus fuit. Ex annis, q̧bus septẽ reges Romæ regnarũt, colligunẽ anni.244. id est, una & sexaginta olympiades. A primis aũt consulibus, ad captionẽ urbis, sunt anni.120. id est, triginta dumtaxat olympiades, q̃ proximis iunctis, Olympiades unã & nonaginta faciunt. A prima autem olympiade, ad primos Romanoꝶ consules, sunt octo & sexaginta olympiades, & annus unus. Ab eo autem anno ad annum captæ urbis, triginta (ut iam est habitum) olympiades computanẽ. Hęc aũt si simul cõiunganẽ octo & nonaginta olympiades & annũ unũ efficiũt manifeste. A q̧bus si nonagita & una olympiades subtrahanẽ, restabũt septẽ olympiades, & annus unus, quo tẽpore cõstat urbẽ Romam sumpsisse principiũ. b ¶ Anno post Iliũ captũ. ccccxxxiij.) Quidã, iter quos est Aristoteles, scribũt Iliũ nunq̃ fuisse a Græcis captũ. Eusebius quoq; lib. temp. affirmat a primę olympiadis tempore, Grę cã tantum historiam creditã. Cũ (inquit) ante hoc, ut cuiq; uisum est, diuersas sententias ꝑtulerunt. DE Hercule ꝓterea scripta omnia fabulosa fere sunẽ. Idẽ Eusebius tradit, a captiuitate Troiæ, usq; ad primã Olymp. numerari annos.405. alias.406. Aeschyli Atheniẽsiũ ducis anno.2. primã olymp. actam fuisse. Erat aũt (inquit) Olympias Agon Gymnicus. In ea prima olympiade Chorębus Heliẽsis uictor extitit. Helij siquidẽ agunt quinquẽnale certamẽ, quatuor annis in medio expretis. in quibus principes annui constituunẽ quatuor. Ait rursus primã olympiadẽ, Iphitũ Praxonidis, uel Hemonis filium primũ constituisse. Idẽ scribit Strabo octauo Cosmographiæ lib. Firmior itaq; Dionysij, q̃ Solini, hęc c urbis conditę annoꝶ numeratio esse uideẽ. Illam in historijs, & actis publicis, hãc uero ĩscriptis dubijs & fabellis potius esse fundatã. Diod. Siculus dicit lib. quinto, Olympicũ certamẽ utiq; primũ ab Herculeinstitutũ, ipsum tamẽ nõ Pelopi, sed Ioui patri dedicasse. Pro Solini sententia facit, quod scribit Statius sexto Thebai. in principio, de olympici certaminis institutione loquens.

Hunc pius Alcydes Pelopi certauit honorem.
Puluereumq; fera crinem detersit oliua.

Quem locum exponẽs Lactantius, Primus (inquit)

Hercules hunc honorem, manibus Pelopis exhibuit, qui erat Herculi per Alcmenã genere cõiunctus, hoc uidelicet ordine. Pelops ex Hippodamia Lysidicen genuit. Lysidice, cũ Electrione Alcmenã. Hæc ex Iouis trinoctio cõcubitu, Herculẽ procreauit. Idẽ. x. Theb. super illud. Mœstus & intentus. Ex Lactãtij uerbis. Pelops auus Herculis fuisset, nõ atauus. Docte plura de Olympicorum institutione, & successu, scribit Cœlius Rhodiginus ca. 38. septimi Antiq. lect. libro. DE quatuor certaminũ primis generib9 quæ & qualia fuerit tradit Lactantius Placidus in principio sexti Theb. apud Statiũ. Extat de his quatuor certaminũ generibus, elegans Archiæ poetæ Tetrastichon. Hos uersus Pius Bononiẽsis sic latinos fecit.

Quattuor insignis certamina (conficit Hellas,
Sunt duo quippe hominũ, (sunt superũq; duo.
Archemori, Iouis, & Phœbi, at (q; Palæmonis, ipsa
Pinus, oliuaster premia, po(ma, apium.

a ℭ Iphiclus.) Euse. ut iã dictum est, Iphitũ nominat, Plaxonidis, uel Hemonis filium. b ℭ C. Pom. & Q. Verannius.) Horum consulum meminit Cor. Tacitus li. 12. a principio. Scribit etiã sub Syllano p̃tore, lecto senatu, fuisse lustrũ conditum. Euseb. lib tempor. Descriptione (inquit) Romæ facta sub Claudio, inuenta sunt ciuium Romanorum. 69. centena & 144. milia. Facit ueterum annalium, Chronicarumq; carẽtia, ne hic annorum numerus omnino certus sit. Satis constat, Augustũ anno. 709. ab urbe cõdita Romanum imperiũ iniisse. Augusti aũt imperij anno. 42. Christus dominus ex uirgine natus est. Lustrũ uero sub Claudio circa annũ quinquagesimũ post CHRISTI natalẽ, authore Eusebio, conditum est. Simul igit̃ sumptis annis. 709. 42. 50. is numerus redditur, quẽ Solini reddidit cõputatio. i. ab urbe condita ad hoc usq; lustrũ, anni unus & octingenti simul fiunt. c ℭ In qua regnatũ est annis. cc. xxxxi.) Ex annorum collectiõe, quos septẽ Romanis regib9 Solinus ipse attribuit, anni nõ. 241. sed 243. potius colliguntur. Diony. Sex. Rufus, & plures alij affirmãt Romæ regnatũ annis. 244. Diuersitatis huius causam in Florianis annotationibus explicauimus. d ℭ Decẽuiri.) Ex hominũ inconstantia euenit, ut plerũq; prioribus fastiditis, gaudeãt nouitate. Hinc factum est, ut postq̃ consules per annos octo & quinquaginta tenuissent imperiũ, aliũ Romani exposcerent magistratũ. Exactis regib9 (inquit Pomponius de origine iuris, lege; Necessariũ) lege tribunitia omnes leges exoleuerũt. Iterũq; cœpit populus Ro. incerto magis iure, & consuetudine aliqua uti, q̃ per latã legẽ, idq; prope uigĩti annis passus est. Postea ne diutius hoc fieret, placuit publica authoritate, decẽ constitui uiros, per quos peterent̃ leges a Græcis ciuitatibus, ut ciuitas fundaret̃ legibus, quas in tabulis eburneis scriptas pro Rostris cõposuerũt, ut possent leges apertius percipi. Datũq; est eis ius in eo anno in ciuitate summũ, uti leges corrigerent, & si opus esset, interpretarent̃. Neq; prouocatio ab eis, sicut a reliquis magistratibus fieret. Qui & ipsi animaduerterunt aliquid deesse istis primis legibus. Ideoq; sequẽti anno, alias duas eisdem tabulas adiecerunt. Et ita ex accidenti appellatæ sunt leges duodecim tabularum. Quarum ferendarũ authorem fuisse ex Decemuiris Hermodorum quendã Ephesi exulantem in Italia. Hęc Pomponius. Vide si libet, quæ capite ultimo primi apud L. Florum, alias annotauimus. e ℭ Primũ Puni-

a termissum Iphiclus [a] filius eius instaurauit post
excidiũ Troię anno quadringentesimo octauo.
Ergo ab Iphiclo numerat̃ Olympias prima. Ita
sex medijs Olympiadibus ĩteriectis, quib9 singu-
b lis anni quaterni imputãtur, cũ septima cœptan-
te, Roma condita sit, inter exortũ urbis, & Troiã
captã, iure esse quadringentos annos, & . xxxiij.
constat. Huic argumẽto id accedit, q cũ [b] Caius
c Pompeius Gallus, & Quintus Verãnius urbis
conditæ anno octingentesimo primo fuerunt cõ-
sules. Cõsulatui eorum olympias. vij. & ducentesi-
ma actis publicis annotata est. Quater ergo mul-
d tiplicatis. vi. & ducẽtis Olympiadibus, erũt anni
octingẽti. xxiiij. quibus septimę Olympiadis an-
nectendus est primus annus, ut in solidum colli-
gantur anni octingenti. xxv. Ex qua summa de-
e tractis uiginti annis, & . iiij. Olympiadũ retro sex
manifeste octingẽti & unus annus reliqui fient.
Quapropter cũ octingentesimo primo anno ur-
bis conditæ, ducentesima Olympias cõputetur,
f par est Romã vij. Olympiadis anno primo credi
conditã. In qua [c] regnatum est annis ducẽtis. xli.
DEcẽuiri [d] creati ãno. ccc. secũdo. [e] Primũ puni-

cum bellũ anno.cccc octogesimonono. Secun- a
dũ/anno quingẽtesimo tricesimoquinto. Tertiũ
sexcentesimoquarto. Sociale sexcentesimo sexa-
gesimosecundo. Ad [a] Hirciũ, & Caium Pansam
consules, anni septingẽti &.x. Quorũ consulatu b
Cæsar [b] Augustus cõsul creatus est, octauũdeci-
mũ annũ agẽs, qui [c] principatũ ita ingressus est,
ut uigilantia illius nõ modo securũ, uerũ etiã tu-
tum imperiũ esset. Quod tempus ferme solũ re- c
pertũ est, quo [d] plurimum & arma cessauerũt, &
ingenia [e] floruerũt, scilicet ne inerti [f] iusticio lan-
guerent uirtutis opera bellis quiescentibus.

cum bellũ anno. ccclxxxviij.) Sic fere legitur in omnibus tã scriptis, q̃ impressis exẽplaribus, & quidẽ manifesto errore. Reor hunc errorẽ accidisse omissione unius tantũ.c. Cũ a Solino scriptũ fuerit. cccc lxxxviij. Legendũ igitur nõ ccclxxxviij. sed cccclxxxviij. Similẽ errorẽ reperies apud Plyniũ ca.3. tricesimitertij. Argentũ (inquit) signatũ est anno urbis.588. Q. Fabio cõsule, quinq; annis ante primũ bellum punicũ, cũ legi oporteat. Anno urbis.485. Diony. lib.1. bellũ primũ Punicũ cœptũ esse dicit anno tertio, centesimæ & uicesimæ octauę Olympiadis. Gellius ait c.ultio. 17. noctiũ Atticarũ, post Romã cõditã anno.cccc. ferme & lxxxx. De initio secũdi, & tertij belli Punici, parũ discrepãt, qui de ijs historiã cõscripserũt. De bellis trib9 punicis, nõ pauca annotauimus apud Florũ capitibus.2.6.&.15. secũdi Epitomes libri. De bello quoq; Sociali scripsimus apud eũdem Florũ ca.18. lib. tertij. quo loco huius belli plurimos citauim9 authores. a ℭ Ad Hircium, & Pansam.) Cõstat apud nobiles historicos, Octauianũ/ qui postea Augustus dictus est, septingentesimo nono fere urbis conditæ anno, ætatis uero suæ xviij. principatum inijsse. Quo anno M. Antonius/ & Pub. Dolobella erãt cõsules, ut Florus ait. Anno deinde secũdo, hoc est, ut Suetonius ait. xx. ætatis suæ anno, consulatũ iuasit. Scribit idẽ Suetonius in Augusto, quosdã existimasse Hirciũ, & Pansam cõsules, Augusti opera fuisse occisos. Bello Mutinẽsi (inquit) cũ Hircius in acie, Pansaq; post ex uulnere perijssent, rumor increbuit, ambos Augusti opera occisos, ut Antonio fugato/ repub. cõsulibus orbata/ solus uictores exercitus &c. Tibullus.5. tertij. fatetur natũ se eo anno, quo Hircius, & Pansa interierunt.

Natalem primo nostrum uidere parentes,
Cum cecidit fato consul uterq; pari.

b ℭ Cæsar Augustus cõsul creatus est.) Videtũ superfluere consul. Nã octauũ decimũ annũ agẽs/ principatũ/ nõ consulatũ inijt, ut mox ante docuimus. c ℭ Qui principatũ ita ingressus est, ut uigilãtia.) L. Florus ca.3. lib. quarti, in eandẽ sen/tentiã. Cõgratulandũ (inquit) in tanta perturbatione est, qđ potissimũ ad Octauiũ Cæsarem Augustum summa rerũ rediit. qui sapiẽtia sua, atq; solertia, pcussum undiq;, & ptutbatũ, ordinauit imperii corp9, qđ ita haud dubie nunq̃ coire & cõsentire potuisset, nisi unius p̃sidis nutu, q̃si anĩa & mẽte regeretũ. Nõ aliena ab his sunt, quæ lib. primo scribit Tacitus. Lepidi (inquiens) atq; Antonii arma, in Augustũ cessere. Qui cuncta discordiis ciuilibus fessa, nomine principis sub imperiũ accepit. Augustus hic terdecies inijt consulatũ, qđ ante eum nulli legiẽ contigisse. Statius Sylua q̃dã li. quarti.

Ter Latio decies q; tulit labentibus annis
Augustus fasces, sed cœpit sero mereri.

d ℭ Quo plurimũ arma cessarunt.) Eleganter hanc Augusti armorũ cessationẽ cecinit Manilius in primo.

Sed satis hoc fatis fuerit, iam bella quiescunt,
Atq; Adamantæis discordia uincta cathenis
Aeternos habeat frenos in carcere clausa.
Sit pater inuictus patriæ, sit Roma sub illo,
Cumq; deum cœlum dederit/ non quærat in orbe.

Vnde factum est/ ut Augusto imperante/ Iani portæ clausæ fuerint. Horatius quintadecima quarti Carminum,

Ianum Quirini clausit, & ordinem
Rectum, & uaganti frena licentiæ
Iniecit, amouitq; culpas,
Et ueteres reuocauit artes &c.

In hac/ in toto orbe/ armorũ cessatiõe, rex pacific9 CHRISTVS de9 & homo, ex uirgine nasci dignatus est. e ℭ Ingenia floruerũt.) Si unq̃ Romę bonæ artes, & ĩgenia floruerũt, id maxime sub Augusto cõtigisse cõperiet studiosus lector. Eo siquidẽ tpe Augustus ipse ingenio, & doctrina nulli cedẽs. M. Varro. M. Cicero bonarũ artiũ parens unicus. Cor. Nepos, Salustius, Titus Liuius lacteus, ut ait Hierony. æloquẽtiæ, Asinius Pollio, Virg. Catul. Horati. Ouidi. Manilius,

Tibullus,Propertius, & sexcenti alii immortalitatē nominis cōsecuti. Poetas eius temporis recenset Naso nona quarti Tristium. f ℂ Inerti iusticia.)Existimo nō nisi ab inerti homine inertē iusticiam nuncupari.Legi in uetustis quibusdā exemplaribus,nō iusticia,sed iusticio.id est publico luctu,& calamitate,qui ex armis bellicis plerunq; accidit.Lucanus in secundo.

Ergo ubi concipiunt quantis sit cladibus urbi
Constatura fides superũ, ferale per urbem
Iusticium,latuit plæbeio tect⁹ (amictu
Omnis honos. Et idē lib.v.
Mœrentia tecta
Cæsar habet,uacuasq; domos, (legesq; silentes,
Clausaq; iusticio tristi fora.

DE DIVISIONE ANNI,ET diebus Intercalarib⁹. CA.III.

a TVnc [a] ergo primũ cursus anni perspecta ratio,quæ a rerũ origine profunda caligine tegebatur. Nam [b] ante Augustum Cæsarem incerto modo annũ cōputabant, quia
b apud [c] Aegyptios quatuor mensibus terminabāt,

Est autem sens⁹,& ordo,ne scilicet opera uirtutis,bellis quiescētib⁹,lāguerēt inerti iusticio. TVNC ERGO PRIMum.) Quoniā sine certa annorũ noticia, res aliæ, quæ p̄sertim ad historiā pertinent, sciri non possunt,iccirco cap.hoc tertio docet Solinus quāta fuerit apud ueteres annorũ inconstantia,atq; diuersitas,quoue authore ad certā rationē,& regulā,sit redactus annus.Annus (ut quidā scribunt)ex Græco uerbo dictus est.Nam ἔννος Grę̨ce,latine annus dicit̄.Seruius autē primo & quinto Aeneid.deducit nomē ἀπὸ τοῦ ἀνανεοῦσθαι i.ab innouādo,qđ uidelicet assidue innouet̄,& alter fiat.Vel ut idē ait/annus quasi annulns/quod in se redeat.Menses em̄ in se currētes/annũ faciũt.Alij inquit Atteius Capito apud Macrobiũ primo Saturna.ex an.i.circũ/& nare/fluere,quasi tēporis circũfluxus quidā. Nā (authore Macrobio) sicut lunaris annus mēsis est,quia luna paulominus,q̄ mēsem in zodiaci circuitiōe cōsumit, ita solis annus hoc dierũ numero colligēdus est,quē peragit dũ ad id signũ se denuo uertit/ex quo digressus est. Vnde & annus uertēs iure uocatur.Idem Seruius primo Aeneidos super illud.

Triginta magnos uoluendis mensibus orbes,

Scribit tria esse annorũ genera, Lunarem dierũ triginta. Solstitialē duodecim mensiũ.Magnũ,qui(inquit)secundũ Tulliũ,tenet duodecim milia q̄ngentos annos &c.Apud Maronē Solaris annus sæpe etiā magnus uocat̄,quod intelligendũ est comparatione lunaris anni,cũ lunæ annus breuis putet̄.Plutar.secundo de placitis philosophorũ libro,scribit cuiuslibet Planetę esse annũ suũ.Saturni quidē annorũ ambitus uertentiũ triginta. Iouis duodeci Martis duorũ.Solis duodeni menses,totidē Mercurij,& Veneris.Pariles em̄ eorũ cursus.Lunæ dies.xxx. Hic enim perfectus mensis ab luna/ad intermenstruā.Cęterũ quidā annũ octenniũ esse existimarũt. Nōnulli annos undeuicenos,Sunt qui undesexagenos.Heraclitus ex duodeuicenis annorũ milibus cōstare putat.Diogenes ex tricenis quinquagenisq̄nis supra Heraclitũ, Alij ex septenis milibus tricenis septuagenis septenis.Hęc Plutar.Multa Macro.secũdo de somnio Scipionis.Annus/qui a M. Cicerōe Magnus uocat̄,ab Aristotele Maximus potius,q̄ Magnus appellat̄,quē solis & lunę uagātium quinq; stellarũ orbes conficiũt,cũ ad idē signũ,ubi quondā simul fuerũt una referunt̄,Cui⁹ anni hyems/summa est Cataclysmos,quā nostri Diluionē uocant,Aestas autem Ecpyrosis,quod est mundi incendiũ. Nam his alternis temporibus mũdus tũ exignescere,tũ exaquescere uideret̄.Hũc Aristarchus putauit esse annorũ uertentiũ duũ miliũ.ccccclxxxiiij.Aretes Dyrrachinus quinq; miliũ.552.Herodotus/& Linus x.miliũ dccc.diē xiij dcccclxxxiiij.Orpheus centũ xx.Cassandrus tricies sexies centũ milliũ. Alij uero infinitũ esse,nec in se unq̄ reuerti existimauerunt .Physici aiunt,ut secundo de somnio Macrobius refert,hũc magnũ annũ.15.mil.annorũ omnino cōpleri.Huius autem anni / qui etiā Mundanus dicit̄,finis est,quom stellę omnes,omniaq; sydera,quæ ἀπλανῆς habet,a certo loco ad eundē locum ita remeauerint,ut ne una quidē cœli stella in alio loco sit,q̄ in q̊ fuit,cũ oēs alię ex eo loco motę sunt/ ad quē reuersę anno suo finē dedere.Ita ut lumina quoq; cũ erraticis quinq; in ijsdē locis/ & partibus sint,in quib⁹ incipiēte mũdano anno fuerũt.Ascripsi hęc ex Macrobio,& Censorino/ad Q. Cereliũ, ut intelligāt oēs,anni illius magni,nullā haberi etiā a doctioribus certitudinē. b ℂ Ante Augustũ.) Suetonius/Plutarchus/Macrobius/Cēsorinus.Itē cæteri scribũt primũ apđ Rōanos Cęsarē Dictatorē,annũ ad cursum solis accōmodasse,ut trecentorũ dierũ/& intercalario mēse sublato un⁹ dies/q̄rto q̄q; anno intercalaret̄. Vnde Luca. in decimo.

Nec meus Eudoxi uincet̄ fastibus annus.

August⁹ igit̄ nō prim⁹ anni ordinē apud Romanos instituit,sed annũ a diuo Iulio ordinatũ, postea uero negligētia cōturbatũ/atq; cōfusũ/rursus ad pristinā rationē redegit.In cui⁹ ordinatiōe Sextilē mēsem e suo cognoīe nũcupauit magis/q̄ septēbrem/quo erat natus/quia hoc sibi & primus consulat⁹/ & insignes uictorię obtigissent,Sueto.tit.31.secundi. c ℂ Apud Aegyptios.) Imitat̄ Solinus hoc lo-

eo.C.Plyniū ca.48. libri ſeptimi. Annum enim(inquit)alij æſtate unū determinabant, & alterum hyeme. Alij quadripartitis temporibus, ſicut Arcades, quoꝶ anni trimeſtres fuere. Quidā lunę ſenio, ut Aegyptij. Itaq; apud eos aliqui & ſingula milia annoꝶ uixiſſe produntur. Xenophon de æquocis. Annus em̄(inquit)diuerſus eſt. Etenim ipſi Aegyptij utunt̄ anno quādoq; menſtruo, ſæpe bimenſtri, nō raro trimeſtri. Sæpe quadrimeſtri, nōnunq̄ ſolari. &c. Ex hac annoꝶ diuerſitate ſaluat Varro homines potuiſſe ad annos mille uiuere. Sed hoc reprobat Lactan. ca.13. ſecundi. Plura Auguſtin9 capitibus.12.13.&.14. quintidecimi de Ciui.Dei. Itē Macrobi. primo Saturnali. Et ut contentus ſim referendo paucarū morem regionū. Arcades annum ſuū tribus menſibus explicabant. Acarnanes ſex. &c. Et ne ſim æquo longior de diuerſitate annoꝶ apud diuerſos, lege Lactantiū ubi ſupra. Auguſti. ca.10.12.& ca.12. quindecimi ciuitatis. Gelli.ca.2.tertij. Nullus tamē annoꝶ diuerſitatem apḋ uarios Cenſorino tradidit copioſius ca.14. eius libri/quē de die natali ad Cereliū ſcripſit.

a ℭ Romani in initio annū decē menſibus.) Hanc rem Macrob.ſic explicat. Non mirum (inquit) in hac uarietate Romanos quoq; oli/ authore Romulo/annū ſuū decē habuiſſe mēſibus ordinatū, quia annus a Martio incipiebat, & conficiebat̄ diebus ccciiij. ut ſex quidem menſes. i. Aprilis, Iunius, Sextilis, Septēber, Nouember, December, tricenū eſſent dierum. Quatuor uero, Martius, Maius/Quintilis/October tricenis & ſingulis expedirentur.

apud Arcades trib9, apud Acarnanas ſex, in Ita- a
lia apud Lauinios.xiij.quoꝶ annus.ccclxxiiij.di
ebus ferebatur.Romani [a] in initio annū.x. men-
ſibus computabāt, a Martio auſpicantes adeo, ut
eius die prima de aris Veſtalibus ignē accende- b
rent, mutarent ueteribus uirides laureas, ſenat9,
& populus Comitia agerent, matronę ſeruis ſu-
is cœnas ponerēt, ſicut Saturnalibus dominj, Illę
ut honore promptius obſequiū prouocarent, hi c
quaſi gratiā repenſarent perfecti laboris, maxīe
quia hunc menſem principē teſtātur fuiſſe, & q
ab hoc quintus erat, Quintilis dictus eſt: deinde
numero decurrente Decēber ſolennē circum fi- d
niebat intra [b] diem trecēteſimū quartum. Tunc
enim iſte numerus explebat annū, ita ut ſex men
ſes tricenum dierū eſſent, quatuor reliqui trice-
nis & ſingulis explicarētur. Sed quoniā ratio illa e
ante Numā a lunæ curſu diſcrepabat, lunari cō-
putatione annū peræq̄rūt quinquaginta & uno
die adiectis. Vt ergo perficerent. xij. menſes, de
ſex menſibus ſuperioribus/detraxerunt dies ſin f
gulos, eosq; quinquagīta iſtis & uni annexerūt,
factiq; lvij. diuiſi ſunt in duos menſes, quoꝶ al-

IDem refert & Cenſorinus ca.15. addens tunc etiā Albanis, unde Romani orti ſunt/annū decem fuiſſe menſium. Subdit inſuper decē menſiū quatuor maiores.i.q xxx.& uno diebus conſtāt/plenos. Cęteros ſex cauos uocari. Subdit tandē Macrob. qđ maxime ad hunc locū pertinet. Hęc fuit(inquit)Romuli ordinatio, qui primū anni menſem genitori ſuo Marti dicauit, quē menſem anni primū fuiſſe uel ex hoc maxime probatur, qđ ab ipſo, Quintilis quintus eſt, & deinceps pro numero/nominabāt̄, Huius etiā die prima, ignē nouū Veſtę aris accendebāt/ut incipiente anno/cura denuo ſeruandi nouati ignis/inciperet. Eodē quoq; ingrediēte menſe, tā in regia, curijsq;, atq; flaminū domibus, laureę ueteres, nouis laureis mutabantur. Eodē quo ꝑ menſe & publice, & priuatim ad Annā perennā ſacrificatū itur, ut annare, perannareq; cōmodo liceat. Hoc menſe mercedē exoluebant magiſtris, quas cōpletus annus deberi fecit. Comitia auſpicabātur. Vectigalia locabant. Et ſeruis cœnas apponebāt matronę, ut domini Saturnalibus, Illę ut pricipio āni ad ꝓmptu9 obſequū honore ſeruos inuitarent. Hi q̄ gratiā perfecti operis exoluerēt. De Romanis annis extat caput nobile apud Cenſorinū. Naſo ſtatim ab initio primi Faſt. docet, cur Romulus annū decē tantū menſium inſtituerit.

Tempora digereret cū cōditor urbis in anno,
Conſtituit menſes quinq; bis eſſe ſuo,
Scilicet arma magis, q̄ ſydera Romule noras,
Curaq; finitimos uincere/maior erat.

Eſt tamen & ratio Cęſar quę mouerit illum &c. Nō defuerunt, ut etiā Cenſorinus tradit, q dicerent, annū uertentē.i.ſolarem, fuiſſe Romę ſtatim ab initio uiginti duoꝶ menſium, ut fuerunt Licinius Macer, & poſt eū Feneſtella. b ℭ Intra diē trecenteſimū quartum.) Vel Solinus a Macrobio,

a ter.xxix.alter.xxviij.cõtinebat. Sic annus habe-
re.v.atq;.l. trecentos dies cœpit. Postmodũ cũ
pespicerẽt temere annũ diuisum intra dies, quos
supra diximus, quãdoquidẽ appareret solis[a] me
b atum non ante trecentesimũ sexagesimũquintũ
diem abundante insuper quadrantis particula
Zodiacum[b] conficere decursum, quadrantẽ il-
lum, & decem dies addiderũt, ut ad liquidũ an-
c nus diebus trecentis.lxv. constaret & quadran-
te, hortãte obseruatiõe imparis nũeri, [c] quẽ Py-

uel Macrobius a Solino hæc omnia mutuatus est, cuius uerba subscripsimus ex primo Saturn. libro. Sed secutus (inquit) Numa, quantũ sub cœlo rudi, & sæculo adhuc impolito, solo ingenio magistro/ cõphendere potuit. Vel quia Grecorũ obseruatiõe forsan instructus est, quinquaginta dies addidit, ne in trecentos.liiij.dies, quibus duodecim lunę cursus cõfici credidit/annus extenderet. Atq; his quinquaginta a se additus/adiecit alios sex retractos illis mensibus sex, qui triginta habebãt dies.i.de singulis singulos, factosq; quinquagita & sex dies, in duos nouos menses pari ratione diuisit. Ac de duobus, priorẽ Ianuariũ nũcupauit, primũq; anni esse uoluit, quãq bicipitis dei mẽsem respicientẽ transacti anni finẽ, futuriq; principia. Ad idẽ Censorini ca.15.uerba sunt. Postea (inqt) siue a Numa, ut ait Fuluius, siue ut Iunius a Tarquinio.xij.facti sunt menses, & dies.ccclxv. quãuis luna duodeci suis mẽsibus.cccliiij.dies uidebatur explere. Sed ut dies unus abundaret, aut per imprudentiam accidit, aut quod magis credo/ea superstitiõe, qua impar numerus plenus, & magis faustus habebatur. Certe ad annũ priorẽ unus & quinquaginta dies accesserunt. Qui quia menses duos nõ implerent, sex his cauis mensibus, sunt singuli detracti, & ad eos additi, factiq; dies.lvij. & ex his duo menses Ianuarius undetriginta dierũ. Februarius duodetriginta. Atq; omnes mẽses pleni & impari dierũ numero esse cœperunt, excepto Februario, qui solus cauus, & ob hoc cæteris infaustior est habitus. a ℭ Solis meatũ nõ ante ccclxv. diẽ, abundante insuper quadrante.) Ingens apud primę classis Astrologos, ab initio extitit dubitatio: quantonã temporis spatio, sol.xij.zodiaci signa percurrẽs, unde profectus est, rediret: Inter Astrologos nõ conuenit, quãto uel sol plus, q̃ ccclxv.dies in anno cõficiat, uel luna minus, q̃ xxx.in mense. Philolaus annũ naturalẽ dies habere prodidit ccclxiiij.& dimidiatũ. Aphrodius ccclxv. & dierũ duorũ & uiginti, partẽ undesexagesimã. Harpalus aũt ccclxv.& horas æquinoctiales.xiij. At Ennius ccclxvi. Pleriq; præterea incõprehensibilẽ quidẽ, & inenumerabilẽ esse existimarũt, Sed pro uero, quod ꝓximũ putabãt, amplexi sunt, dies scilicet ccclxv. Lege quæ eleganter scribit Ammianus lib. historiarũ uicesimosexto. Ex hoc anno ita a Iulio Cæsare ordinato (ut Censorinus author est) cæteri ad nostrã memoriã Iuliani appellant, eiq; consurgunt, ex quarto Cæsaris Cons. Qui etiã si nõ optimi, soli tñ ad annũ naturę aptati sunt. ANnis proximis tractari cœptũ, ut Romanũ Calendariũ, quod a uero solis cursu, diebus haud paucis aberrarit/reformaret in melius. Varia sunt super ea re a Theologis/& Astrologis/disputata. Et nos itidẽ de hac ipsa re tractatulũ simili studio confecimus, quẽ summo pontifici Leoni X.destinauimus. ADnotandũ aũt annũ.ccclxv.dierũ cũ quadrante/primũ ab Aegyptiis fuisse reptũ, & ab his Platonẽ, & Eudoxũ, qui cũ Aegyptiorũ sacerdotibus annos.xiii.sunt uersati, edoctos, ad Grecos hunc ipsum annũ transtulisse, author lib.ult. Strabo est. Herodotus in Euterpe constarę ait, oĩum hominũ primos Aegyptios, annũ cõperisse, distinguẽtes eũ in duodecim temporũ mẽses. Idq; cõperisse ex astris, eo scientius (ut mihi uidetur) hoc agentes, q̃ Greci: quod Greci quidẽ tertio quoq; anno intercalarẽ mẽsem introducũt tẽporis gratia. Aegyptii uero tricenis diebus, quibus.xii. menses taxant, adiiciunt huic numero quotannis/quinos dies. Macrob. de.C.Cæsare sic Saturnali. primo refert. Post hoc Cæsar imitatus Aegyptios, solos diuinarũ rerũ omniũ cõscios/ ad numerũ solis, q diebus.ccclxv. & quadrãte cursum conficit, annũ dirigere contendit. b ℭ Zodiacũ.) Author Sphęræ, & secũ plures existimat Zodiacũ dici uel ἀπὸ τῆς ζωῆς.i.a uita, qđ uidelicet scđm motũ planetarum, sub illo sit oĩs uita in rebus inferioribus. Vel ἀπὸ τοῦ ζωδίου.i.ab aniali, qđ ipse quom in.xii.partes diuidatẽ ęq̃les, q̃libet pars appellẽ signũ/& nomẽ habet speciale a nomine alicuius aialis, ꝓpter ꝓprietatẽ aliquã cõuenientẽ tã ipsi, q̃ animali. Vel ꝓpter dispositionẽ stellarũ in illis partibus ad modũ huiusmodi animalis. Ipse potius Macrobio crediderim, q primo de Sõno Scipi. Duodecim (inqt) zodiaci partes signa appellari maluerũt, certaq; singulis uocabula, gratia significationis adiecta sunt. Et qa signa Greco nomine ζώδια nuncupantur. Idcirco ipsum zodiacũ, quasi signiferũ uocauerunt. QVO ingenio, quibusue instrumentis/fuerit ab Aegyptiis repertus zodiacus, multis uerbis recenset idẽ Macrobius ubi supra. c ℭ QuẽPythagoras.) Paulopost. Numa (inquit Macrob.) in honorẽ imparis numeri, secretum hoc & ante Pythagorã parturiẽte natura, unũ adiecit diẽ, quẽ Ianuario dedit, ut tã in anno,

thagoras monuit præponi in omnibus oporte- a
re. Vnde propter dies impares/dijs superis Ianu
arius dicaẽ,propter pares Februarius quasi abo-
minosus/dijs inferis deputatur. Cum itaq; hæc
definitio toto orbe placuisset, custodiendi qua- b
drantis gratia a diuersis gentibus uarie interca-
labatur,nec unq̃ tamẽ ad liquidũ fiebat tempo-
rum adæquatio. [a] Græci ergo singulis annis.xi.
dies & quadrantẽ detrahebãt, eosq; octies mul- c
tiplicatos ,in annũ nouũ reseruabãt,ut contract⁹
nonagenarius numerus in menses tres per trice-
nos dies scinderẽ,qui anno nono restituti effici
ebant dies [b] quadringentos. xliiij. quos ἐμβολισ- d
μοὺς uel ὑπερβάλοντας nomĩabant.Qđ cũ in initio
Romani probassent, contẽplatiõe numeri pari-
lis offensi neglectũ breui perdiderũt, trãslata in
sacerdotes intercalandi potestate, qui plerumq; e
gratificantes rationibus Publicanorũ, pro libidi
ne sua subtrahebant tẽpora, uel augebant. Cum
hæc sic forent constituta, modusq; intercalandi
interdũ fieret imminutior, interdũ auctior, uel f
omnino dissimulatus præterireẽ, nõnunq̃ acci-

q̃ in mensibus præter unũ Februariũ,impar numerus seruareẽ.Quia duodecim mẽses si singuli aut pari,aut impari numero putarentur, cõsumationẽ parem facerent,unus pari numero institutus uni⁹ amputationẽ imparem fecit &c̃.AD quæ Pythagoras impari numero utereẽ,docet Plynius ca.4. uicesimi octaui naturalis historiæ.Aristoteles Philosophus idipsum aperit ab exordio eius operis,quod de cœlo,& mũdo ĩscriptũ est.Quẽadmodũ em̃(inqt)aiũt Pythagorici.Totũ & oĩa,trib⁹ determĩata sũt. Cõsumatio em̃ & mediũ,&pricipiũ numerũ habẽt eũ, q̃ oĩs. Hic autem eum/qui trinitatis. Propter quod a natura accipientes,tanq̃ leges illius,& ad sacrificationes deorũ utimur numero hoc. ADnotat Seruius.5. Aeneid.Parem numerũ diuisibilem esse, per quẽ mortalitas significatur.Impar namq; (inquit)diuidi nõ potest, per quẽ immortalitas ostenditur. Plura ad hoc idẽ Serui⁹ Egloga.8. apud Vergiliũ.Vnde & a nobili poeta dictum est. Nũero de⁹ impari gaudet. a ℭ Græci uero.)Macrobius (non grauabor enim in hac re sæpe huius recensere sententiã) primo Saturnaliũ.Hanc Grecorũ ab annis singulis undecim dierũ detractionem pluribus explicat. Greci(inquit)quom animaduerterent temere se.cccliiij.diebus ordinasse annũ, qm̃ appareret de solis cursu,qui.ccclxv. diebus,& quadrante zodiacũ conficit.Deesse anno suo.xi.dies,& quadrãtem/ intercalares/ statuta ratione cõmenti sunt. Ita ut octauo quoq; ãno lxxxx dies/ex quibus tres menses tricenũ dierũ/cõposuerũt/ intercalarent.Id Græci fecerunt,qm̃ erat oposum,atq; difficile omnibus annis.xi.dies,& quadrantẽ intercalare. Itaq; maluerunt hunc numerũ octies multiplicare,& nonaginta dies,qui nascunẽ,si quadrans cũ diebus.xi.octies cõponatur/ inserere,in tres mẽses (ut diximus) distribuendos. Hos dies ὑπερβάλοντας .i.additicios. Menses uero ἐμβολισμοὺς.i.intersertos/appellabãt.Hũc ergo ordinẽ Romanis quoq; imitari placuit, sed frustra. Quippe fugit eos diẽ unũ(sicut supra admonuimus)additũ a se ad Græcũ numerũ,in honorẽ imparis numeri.Ea re per octenniũ cõuenire numerus,atq; ordo nõ poterat.Sed nondũ hoc errore cõperto, per octo annos nonaginta quasi superfundendos Græcorũ exemplo/cõputabant dies, Alternisq; annis binos uicenos, alternis ternos uicenosq; intercalares expensabãt intercalationibus.iiij. Sed octauo quoq; anno intercalatores octo affluebant dies ex singulis quibus uertentis anni numerũ apud Romanos super Græcũ abundasse iã diximus.Hoc quoq; errore iam cognito,hæc species emendationis inducta est.Tertio quoq; octennio ita inter calandos dispensabãt dies,ut nõ nonaginta, sed sexaginta sex intercalarent,compensatis.xxiiij.diebus pro illis,qui per totidẽ annos supra Græcorũ numerũ creuerant.Omni aũt intercalationi mẽsis Februarius deputatus est, qm̃ is ultimus anni erat.Qđ etiã ipm de Grecorũ imitatiõe faciebãt.Nã & illi ultimo anni sui mensi,superfluos inserebãt dies,ut refert Glaucippus,qui de sacris Atheniensiũ scripsit.Verũ una re a Græcis differebãt. Nã illi cõfecto ultimo mẽse,Romani nõ confecto Februario,sed post.xx.&.iij.diẽ intercalabãt, Terminalibus scilicet iã pactis. Deinde reliquos Februarij mensis dies, qui erãt quinq;, post intercalationẽ subiungebãt (credo) ueteres religionis suæ more,ut Februariũ omnino Martius sequereẽ.SCribit Eusebius anno. x.imperij Augusti,lunæ secundũ Romanos cursum fuisse inuentum. b ℭ Dies quadringentos, xliiij.) Macrobij

exemplaria

exemplaria passim habent quadringentos.xliij.cuius uerba mox ascribā.Sunt qui non ὑπεβάλοντας,sed ὑπεβολικάς.i.excessiuos, legendū putent. ἀπὸ τῆς ὑπερβολῆς.i. excessu, deductū nomen. a ℂ Itaq; Caius Cæsar.)Quo clarior fiat hic Solini locus,ascribam macrobij ex primo Saturnalium uerba.Caius Cæsar(inquit)omnem hanc inconstantiam temporis uagā adhuc, & incertam, in ordinē statutę definitionis coegit, adnitente sibi.M.Flauio scriba, qui scriptos dies singulos ita ad Dictatorem retulit,ut & ordo eorum inueniri facillime posset, & inuento certus status perseueraret.Ergo.C.Cæsar exordium nouę ordinationis initurus, dies omnes, qui cōfusionē adhuc poterant facere / consumpsit. Eaq; re,factum est,ut annus cōfusionis ultimus in quadringentos quadragintatres dies ꝓtenderet.Post hoc imitatus Aegyptios solos diuinarū rerum omniū conscios, ad numerum Solis,qui diebus.ccclxv.& quadrante cursum conficit, annū dirigere contendit.&c.Et infra, Sic annū ciuilem Cæsar habitis ad lunā dimensionibus constitutū,edicto palā posito/publicauit. b ℂ Et tū quoq; uitium admissum est per sacerdotes.)Hisdem fere uerbis idipsum & Macrob. Saturnaliū primo refert. Hucusq; (inquit) error stare potuisset, ni sacerdotes sibi errorem nouū ex ipsa emendatiōe/fecissēt.Nā quom oporteret diē,qui ex quadrantibus confit, quarto quoq; anno confecto ,antequā quintus inciperet/intercalare, illi q̄rto, nō peracto, sed incipiente, intercalabāt. Hic error.vi.&.xxx. annis permansit, quibus annis intercalati sunt dies.xij. quom debuerint intercalari.ix.Sed hunc quoq; errorē sero deprehensum,correxit Augustus,q annos. xij. sine intercalari die transigi iussit,ut illi tres dies, qui per annos.xxxvi.uitio Sacerdotalis festinatiōis excreuerant;sequentibus annis.xij.nullo die intercalato/deuorarent̄.Post hoc unū diem,secundū ordinationē Cęsaris,quinto quoq; incipiente anno, intercalari iussit,& omnē hunc ordinē ęreę tabulæ ad æternā custodiā incisione mādauit. c ℂ Ex q̄ disciplina.)Multis rationibus dēphensum est, Augusti Cæsaris disciplinā in anni reformatiōe omniū postea tēpoꝝ nō fuisse fundatā rationē,cū ab eo ad nostra usq; tēpora,non paucoꝝ dierū(ut in dicto tractatu nostro mōstrauimus)intercesserit immutatio. d ℂ Verū cū hoc.&c.Hūc locū totū ex.C.Plynio,in suū opus Solinus trāstulit. Plynij uerba ex ca.45.septimi nat.hist.hæc sunt.In diuo quoq; Augusto,quē uniuersa mortalitas in hac cęsura nūcupat,si diligēter extiment̄ cūcta,magna sortis hūanæ reperient̄ uolumina.Repulsa in magisterio eqtū apđ auūculū,& cōtra uoluntatē eius ꝑlatus Lepidus.Proscriptiōis inuidia in collegā.Collegiū in triumuiratu pessimoꝝ ciuiū,nec æqua saltē portiōe,sed ꝑgraui Antonio.Philippēsi ꝑlio.Morbo.Fuga, & triduo in palude latebra ægroti.Et ut fatent̄ Agrippa,& Męcenas,aq̄ subter cutē fusa,turgida latera.Naufragia Sicula.Et alia ibi q̄q; in speluca occultatio.Iā in nauali fuga urgente hostiū manu, ꝑces Proculeio mortis admotę,Cura Perusinę cōtentiōis.Sollicitudo Martis Attiaci.Pānoniciq; belli. Ruinę pōtis.Tot seditiōes militū,Tot ancipites morbi corporis,Suspecta Marcelli uota.Pudēda Agrippę ablegatio,toties petita insidijs uita,incusatę liberoꝝ mortes,luctusq; nō tm̄ orbitate tristes.Adulterium filiæ.Et cōsilia parricidę palā facta.Cōtumeliosus priuigni Neronis secessus.Aliud neptis adulterium. Iuncta deinde tot mala.Inopia stipendij. Rebellio Illyrici. Seruitiorum delectus. Iuuentutis

a debat;ut mēses,q̄ fuerāt trāsacti hyeme,mō ī Ae-
stiuū, mō in Autūnale tēpus inciderēt.Itaq; [a] Gai9
Cæsar uniuersam hanc inconstantiā incisa tem-
porum turbatione cōposuit, & ut certū statū ꝑ-
b teritus acciperet error, dies.xxi.& quadrantē si-
mul intercalauit,quo pacto regradati menses de
cętero statuta ordinis sui tempora detinerent.Il-
le ergo annus solus trecentos.xliiij. dies habuit.
c Alij deinceps trecentos sexagenos quinos & q̄-
drantem.Et [b] tum quoq; uitiū admissum est per
Sacerdotes. Nam cū præceptū esset anno q̄rto,
ut intercalarent unū diem,& oporteret cōfecto
d anno quarto id obseruari,anteq̄ quintus auspica
retur,illi incipiente quarto,intercalarunt nō de-
sinente.Sic per annos sex & xxx. cū nouem dies
tātummodo sufficere debuissent.xij. sunt inter-
e calati,Quod deprehensum Augustus reforma-
uit, iussitq; annos duodecim sine intercalatio-
ne decurrere,ut tres illi dies, qui ultra nouena-
rios temere fuerant intercalati,hoc modo pos-
f sent repensari, ex qua [c] disciplina omnium po
stea temporum fundata ratio est. VERVM
cum [d] et hoc,& multa alia Augusti temporibus

debeantur, qui pene ſine exemplo rerũ potitus a
eſt, tanta, & tot in uita eius inueniunt aduerſa, ut
non[a] ſit facile diſcernere calamitoſior, an beatior
fuerit. Primũ qđ apud auunculũ in petitione ma
giſterij equitum p̃latus[b] eſt ei Lepidus tribun⁹, b
cum quadã auſpicantiũ cœptorꝝ nota. Mox[c] tri-
umuiratus collegiũ pręgraui poteſtate Antonij.
Philippẽſis[d] pręlio. Inde proſcriptionis inuidia.
Abdicatio Poſthumi Agrippæ poſt adoptionẽ. c
Deinde deſyderio eius inſignis pœnitẽtia. Nau-
fragia[e] Sicula. Turpis ibi in ſpelunca occultatio.
Seditiones[f] militum plurimæ. Peruſina[g] cura.
Detectũ filiæ[h] adulteriũ, & uoluntas parricidia- d
lis. Nec minore dedecore neptis[i] infamia incu-
ſatæ de morte filiorum, & amiſsis liberis non ſo
lũ orbitatis dolor. Vrbis[k] peſtilẽtia. Fames Italię.

penuria. Peſtilentia urbis, fames, ſitisq; Italiæ. Deſtinatio expirandi, & quadridui inedia maior pars mortis in corpus recepta. Iuxta hęc Variana clades, & maieſtatis eius fœda ſugillatio. Abdicatio Poſthumi Agrippæ poſt adoptionẽ. Deſyderiũ poſt relegationẽ. Inde ſuſpitio in Fabiũ, archanorũq; proditionẽ. Hinc uxoris, & Tyberij cogitationes ſuprema eius cura. In ſumma deus ille, cœlũq; neſcio adeptus magis, an meritus hærede hoſtis ſui filio exceſsit. Hæc ille. Nec ſit alicui mirũ, quod totũ hoc Plynij caput ſubſcripſerim. Ratus enim ſum ex his Plynij uerbis, hanc Solini partem, & notiorẽ fieri, & ſi qua in eo menda fuerit, facile poſse tolli. Simul ne ſępius hunc Plynij locũ ĩ hac expoſitiõe, citare cogeremur. a ℭ Vt non ſit facile.) Quod de Auguſto exemplis oſtendit, de omni homine uerũ eſse in prologo libri ſeptimi docet Plynius. Hominis cauſa (inquit) uidetur cuncta genuiſse natura, magna, & ſęua mercede contra tanta ſua munera, ut non ſit ſatis extimare, parens melior homini, an triſtior nouerca fuerit. Ante omnia unũ animantium cunctorum aliena, alienis uelat opibus. Cæteris uarie tegumẽta tribuit, teſtas, cortices, coria, ſpinas, uillos, ſetas, pilos. &c. Quo loco depingit Plynius hominũ in hac uita erũnas, atq; miſerias. Subdit in eo etiãnum Plynius. Itaq; (inquit) multi extitere, qui nõ naſci optimũ cenſerent, aut q̃ ocyſsime aboleri. Hanc ſententiã eleganter carmine Auſonius complexus eſt. Ergo Optima Graiorꝝ ſentẽtia, quippe homini aiũt

Non naſci eſse bonũ, natum aut cito morte potiri.

Idem refert Cicero in fine primi Tuſcula. queſt. libri. Pro his Auguſti aduerſis ſic ca. 15. de conſolatione ad Martiã ſcribit Seneca. Diuus Auguſtus amiſsis liberis, nepotibus, exhauſta Cæſaris turba, adoptione deſertam domũ, luxit. Tulit tamen fortiter, tanq̃ eius iam res agebatur, cuiusq; maxime intererat de dijs neminẽ queri &c. b ℭ Prælat⁹ eſt ei lepidus.) Facit ad hanc hiſtoriã, quod ſcribit Suetonius. 8z. tit. primi libri. c ℭ Mox triumuiratus.) Apud Suetoniũ tit. 27. ſecundi libri, & L. Florum ca. 5. quarti/ hæc affatim habetur hiſtoria. d ℭ Philippenſis p̃lio.) Totum hoc leges apud Suetoniũ. tit. 13. ſecundi libri, & Florꝝ ſexto ca. lib. quarti. e ℭ Naufragiũ Siculũ.) Adeas eos hiſtorię authores, quos capite. 8. quarti citauimus apud Florũ. f ℭ Seditiones militum.) Suetoniũ conſule tit. 19. ſecundi, ſi hanc expreſsam concupis hiſtoriam. g ℭ Peruſina fames.) Authores huius hiſtoriæ ca. 7. quarti citauimus apud Florꝝ. Tam miſerandã in hoc bello Peruſino famem paſsi ſunt, ut in prouerbiũ abierit. Peruſina fames, ſicut Saguntina fames, author Auſonius, ut in prouerbijs noſtris aſcripſimus. h ℭ Filię adulteriũ.) Hanc eandẽ hiſtoriam Suetonius tit. 65. ſecundi, eleganter exponit. Scribit Euſebius lib. temporũ Auguſtũ, Iuliã filiã ſuã in adulterio deprehenſam/ damnaſse exilio. Macrobius ſecũdo Saturnaliũ lib. huius Iuliæ plena ſale Dicteria. i. perelegantes iocos/ refert plurima. i ℭ Neptis infamia.) Scribit Suetonius tit. 64. lib. ſecũdi/ Auguſtum neptes duas habuiſse, Iuliã, & Agrippinã. Et ſequenti titulo eius libri ait, Auguſtum, Iulias filiã, & neptem, omnibus probris contaminatas/ relegaſse. k ℭ Vrbis peſtilentia, fames Italię.) Horatius Odę uigeſimaprima primi Carminum De Auguſto loquens utrumq; horum eleganter canit.

Hic bellum lachrimoſum, hic miſeram famem,
Peſtemq; a populo, & principe Cæſare
Veſtra motus aget prece.

SCribit rurſus Euſebius/ Circa annum quadrageſimumnonum imperij Auguſti ita ingentem famẽ fuiſse Romæ, ut quinq; modij uenderentur denarijs uigintiſeptem ſemis. Idem refert Suetonius titulo ſextodecimo ſecundi. Appianus bellorum ciuilium libro quinto, huius famis rationem, & cauſam refert, Interea (inquit) fames urbem perurgebat. Nihil enim e mari ob Pompeium, aut

a bello [a] Illyrico. Angustia rei militaris. [b] Corpus morbidū. Contumeliosa dissensio priuigni Neronis. Vxoris, & Tyberij cogitationes parū fidæ, atq; in hunc modū plura. Huiusmodi tamen
b suprema quasi lugeret sæculū, penuria insecuta est frugum omniū. At ne fortuitū, quod acciderat, uideret, imminentia [c] mala nō dubijs signis apparuerūt. Nam [d] fausta quædā ex plæbe partu
c uno edidit quatuor geminos, mares duos, & fœminas totidē monstrosa fœcunditate portendēs indicium futuræ calamitatis. Quāuis Trogus author affirmet in Aegypto septenos uno utero si-
d mul gigni. Quod ibi minus mirū, cū fœtifero potu Nilus nō tantū terrarū, sed etiā hominū fœcūdet arua. Legimus Cneū Pompeiū Eutychiden fœminā Asia exhibitā, quā constabat tricies eni-
e xam, cum .xx. eius liberis in Theatro suo publicasse. Vnde cōpetēs hoc loco duco super hominis generatione tractare.

ex Italia belloꝝ causa distributis ad culturā agris ferebat. Quicquid aūt ex his fieret, ab exercitibus cōsūmebatur, hucusq; Appianus. Hæc fames Augusti prudētia sublata est. Horatius ultima quarti carminū. Tua Cæsar, ætas Fruges/& agris retulit uberes. a ℂ Bello Illyrico.) De Illyrico bello scripsi ca. ultimo quarti Flori. b ℂ Corpus morbidū.) Plures Cæsaris Augusti morbos, infirmitatesq;, refert Sueto. titu. 81. lib. secūdi. c ℂ Imminētia mala.) Creditū est, nec ab re quidē, ob hominū crimina immitti a deo tū bella, tū pestem, tū demū famē, ac mala cætera. Et quod ad hominū miseriam maxime pertinet, ea fere oīa anteq̄ accidāt, signis quibusdam præmōstrari solent. Hinc canit Lūca. secundo Pharsaliæ libro.

Iamq; iræ patuere deum, manifestaq; belli
Signa dedit mūdus, legesq; & fœdera rerum
Præscia monstrifero uertit natura tumultu,
Indixitq; nefas.

Fingūt poetæ (quod nec ab hoc proposito est alienū) Promethéū cum homines, inanimes quidē primū procreasset, Mineruæ auxilio cœlū conscendisse, eumq; ad solis facem facula adhibita ignem surripuisse, ipsumq; hominibus indicasse. Ob quā rē deos iratos plurimum, febres, morbosq;, ac mala alia/hominibus immisisse.

Audax Iapeti genus (inquit tertia primi Carminū Flaccus Horatius,) Ignem fraude mala gentibus intulit.
Post ignem ætherea domo.
Semotiq; prius tarda necessitas
Læti corripuit gradum.

Multis carminibus idipsum refert Hesiodus lib. 1. eius operis, quod opera, & dies inscriptū est. d ℂ Nā fausta quædā.) Sumpsit hæc oīa Solinus ex capite tertio septimi Caij Plynij. Proxime suppremis diui Augusti annis (inquit) fausta quædā e plæbe Hostiæ duos mares, totidēq; fœminas enixa, famem, quæ secuta est portendit haud dubie. Reperitur & in Pelopōneso binos; quater enixa, maiorēq; partē ex omni eius uixisse partu. Et in Aegypto septenos utero simul gingi, author est Trogus. ARistoteles, cui ob singularē doctrinā magis credendū est, ait in terra Aegypti mulieres parere sæpe tres, interdū quatuor, sed quinq; cū plurimū nascunt̄. Iam enim hoc pluribus euenisse conspectū est, lege eū ca. 4. septimi de natura animaliū. Aristotelis, Plynij, & Solini sententiam eleganter (ut cætera) recenset Gellius ca. z. decimi Noctiū Atticarū. Asserit idem Aristo. decima problematū sectione homini partus geminationē contra naturam esse. MIrum est quod ca. 5. noni de animalibus narrat Albertus, se a medico quodā audisse, nobilē mulierē ad cuius curā is fuerat aduocatus, centum & quinquaginta fœtuū simul fecisse aborsum. Sed cū mulier se uermes e matrice emisisse crederet, apertis telis, pueri (inquit) figurati inuenti sunt quantitatis auricularis digiti hominis. SEd prudentū regulam omnino transgredit̄; qui narranti mira nimiū assensum prestat. Quomodo autē plures simul gigni possunt, uaria philosophi tradiderunt. Empedoclis & alioꝝ philosophoꝝ sententiam ca. 10. quinti de placitis Philosophoꝝ Plutar. refert. Empedocles geminos, trigeminosq; gigni exuperāte, scissiliue semine. Asclepiades propter seminū pręstantiā, haud secus atq; ordeaceas spicas binis, trinisq; granoꝝ uersibus constantes, huiuscemodi em̄ semina prolificētissima esse. Erasistratus propter superfœtationes, quomodo & in brutis animantibus. Vulua enim quę probe expurgata est, ea demū superfœtationē capit. Stoici ꝑpter uuluę loculamēta, cū in primū, secundūq; incidit semē, hinc em̄ superfœtari, & geminos, trigeminosq; interdū gigni. Quęstio est apud Alexādrū Aphrodisieū. Cur aīantiū alia parere plura, alia pauciora consueuerint? Censendū (inquit) sic statuisse naturā, ut q̄ breui tēpore uiuerent, hæc partu esse nūerosiori uidelicet ea de causa, ut uitę breuitas, partus copia cōpensaret. Genera eiusmodi sūt, sues, canes, aues plures, pisces oēs. Quę aūt diu uiuerēt, hęc pauca ꝓcrearēt,

Quippe cũ tēporis amplitudo poſſet rei, quā natura ſpectaret/ſatiſfacere. Sũt hoc in genere Elephanti, ſerpentes, cornices, cerui. Quæ etiā mediocriter uiuerent, hæc etiā partu eſſent mediocri &c. Vide ad idē Ariſt. pble. 16. deciæ ſectiōis. In ꝓuerbioꝝ Collectaneis apud Tarrę̄ā reperiť & hoc, ὥσπερ χαλκιδι καὶ τέτοκεν ἡμῖν γυνή. Velut Chalcidica peperit nobis uxor. DE muliere plurimũ fęcũda dici cõſuetũ. Citat authores Polyzolũ, & Ariſtũ Samiũ aſſerētes Comben heroinā q̄ndā filios cētũ peperiſſe marito.

DE HOMINE, ET PARTV EIVS. De ꝓdigioſę fortitudinis uiris. De lapide Alectorio. CA. IIII.

ETenim[a] cũ de animalibus, quæ digna a
dictu uidebunť,[b] prout patria cuiuſq;
admonebit / ſimus notaturi, iure ab eo
potiſſimũ ordiemur, quod rerũ natura ſenſus, iudicio, & rationis capacitate præpoſuit omnibus. b
Itaq; ut[c] Democritus Phiſicus oſtendit,[d] mulier
ſolũ animal mēſtruale eſt, cuius profluuia non
paruis ſpectata documentis[e] inter monſtrifica
merito numeranť. Contactæ his fruges nõ ger- c
minabunt. Aceſcent muſta. Morientur herbæ.
Amittēt arbores fętus. Ferrũ rubigo corripiet.

ETENIM CVM.) Scripturus Solinus de his animalibus, quę cæteris uel nobiliora ſun, uel admiranda magis, ab homine in ſcribendo ſumit exordiũ, qđ is cũctis aiantibus ſit perfectior. Animal hoc (inquit primo legũ. M. Cicero) prouidũ, ſagax, multiplex, acutum, memor, plenũ rationis, & conſilij, quē uocamus hominē præclara quadā conditione generatum eſſe. A ſummo enim deo ſolus eſt, ex tot animantiũ generibus, atq; naturis, particeps rationis, & cogitationis, cũ cætera ſint omnia expertia. Quid eſt autē, nõ dicā in hoīe ſed in omni cœlo, atq; terra/ratione diuinius: Quæ cũ adoleuit, atq; perfecta eſt, nominať rite ſapientia. Eſt igiť, qm̄ nihil eſt ratione melius, eaq; & ĩ hoīe, & ĩ deo pria hoī cũ deo rõnis eſt ſocietas. Inter q̃s aũt ratio, inter eoſdē etiā recta ratio, & cõis eſt. Quæ cum ſit lex, lege quoq; conſiliati homines cũ dijs putandi ſumus, &c. Eadē repetit & Lactantius tertio Diuinarũ inſtitutionũ aduerſus gentes. Hoc loco iure ea quæſtio tractari poſſet. Extiterint ne homines ab initio, an fuerit tēpus aliquod, cũ hominũ omnino nullus foret: Quid Theologi de hac quæſtione ex fide ſentiāt, in dubiũ nequaq̄ uerti poteſt. At qd gentiliũ philoſophi fuerint opinati, ne lõgus ſim, recenſet eleganter & docte Cenſorinus ca. 3. eius lib. quē de die natali ſcriptũ reliquit. Multa Lactanti⁹ lib. 7. Diuinarũ inſtitutionũ. Docte diſputat Ioannes Scotus diſt. 3. ſecundi ſententiarũ ſuarũ. Vtrum poſſibile ſit deũ producere aliquid aliud a ſe ſine principio: Quo loco pluriũ opiniões refert, aſſerēs tandē utramq; quæſtionis partē eſſe probabilē, licet fide tenendũ ſit, rem omnē aliā a deo ex tēpore factam eſſe. b ¶ Prout patria cuiuſq; admonebit.) In præfatione enim dixerat. Seruata orbis diſtinctione, ſuo quoq; ordine redderemus. c ¶ Democritus Phiſicus.) In eo lib. qui Grece inſcribiť. περὶ ἀντιπαθῶν. d ¶ Mulier ſolũ animal menſtruale eſt.) De homine tractaturus, ab eo ſumit initium, quod eſt humanę generationis principiũ, & origo. Id autem mulierũ menſtruũ eſſe fatenť omnes, qui de generatione hominum tractauerunt. Eſt autem menſtruũ cibi ſuperfluitas, hoc eſt quarta digeſtione completi, ſeſe in mulierũ corporibus ꝓportiõe habēs, quēadmodũ in uiroꝝ corporib⁹ ſperma ipſum. Si plura de his expetis, adeas Ariſt. ca. 2. ſeptimi de nat. aīaliũ, & ca. 19. primi de animalũ gñatiõe. ADuertendũ ſane, ſanguinē menſtruũ in muliere p̄gnante in tres diuidi partes. In eā primo partē, q̄ in nutrimentũ cõuertiť mulieris. In partē rurſus alterā, q̄ eleuať ad mãmas. Poſtremo in eā partē/q̄ ſuperfluitas nũcupať, tēpus expectans, quo tandē depellať exterius. Hęc ex Auicēna ca. 2. Fen, uiceſimęprimæ tertij Canonis. Mēſtrui aũt cauſa in muliere ipſa/eſt caloris defectus digeſtũ humidũ abſumere nõ ualentis. Vnde fit, ut cũ mēbris aīalis aſſimilari nõ poſſit, ſuo tandē põdere exitũ expetat. Ariſto. ca. 2. ſeptimi naturę aīaliũ exiſtimat fœminis oīm animaliũ menſtruũ accidere licet lenius, q̃ mulieribus id cõtingat, ꝓpter. ſ. maiorē ſui corporis mollitudinē. Problema ē apđ Alexandrũ Aphrod. Cur mulierũ mēſtrua colliganť: Qm̄ (inqt) ꝑ uitā, quā ocioſiorē degũt, ampli⁹ materia ſuꝑuacua redũdāt. At ſanguis largior ĩ hoīe, q̄ cętera materiarũ gña eſt. Ergo merito is cũ ampli⁹ uacet, egeri leuādi corporis gr̄a ſolitus ē. CVr aũt decreſcēte mēſe partius fiāt, docet Ariſt. c. 2. q̄rti de gñatione aīaliũ. Sũpſit hęc oīa de ꝓfluuijs, & mēſtruis Solin⁹ ipē ex c. 15. ſeptimi, & c. ſeptio. 28. hiſtorię nat. Caij Plynij. Pro toto hoc capite & ſequēti, plurimũ faciũt, q̄ lõgo ſermone ſcribit Auicēna tota ea Fen, q̄ pauloañ a nobis citata eſt. REmedia hui⁹ peſtis, multis carminib⁹ elegāter. Q. Senen⁹ exponit, in eo libro, quē de medicia ędidit.

Si modicus pleno manat de corpore ſanguis. &c. Remedia plurima alibi retulimus mēſtruorũ.

e ¶ Inter mõſtrifica.) Magna maloꝝ humoꝝ pars in mulieribus ſtatuto tēpore in mēſtrua abeũt.

Quare consequẽs est inesse ijs,uim quandã male affectam,qua contactæ fruges nõ germinẽt.Acescãt musta.Moriantur herbæ,& cætera. a ℂ Canes in rabiẽ.)Quæstio.74.primi ,pblematũ est apud Alexandrũ.Cur soli animantiũ canes rabiant per æstatẽ:Causam expetens eũ adeas cũ libuerit.Curationem aduersus rabiosi canis morsum,lege apud Celsum ca.27.lib.quinti.Plura Auicenna ca.5.&.9.tracta.quarti.Sextæ Fen/tertij Canonis. b ℂ Lymphaticos.)Furore concitos.Curã morbi huius,docet

Nigrescent ęra. Siquid canes inde ederint,in rabiem[a] efferabunẽ nocituri morsibus,qbus[b] lymphaticos faciũt.Parua hæc sunt. Bitumen ,quod in Iudæa[c] Asphaltites gignit lacus , adeo lentũ est mollicie glutinosa,ut a se nequeat separari . Enĩuero si abrũpere partẽ uelis , uniuersitas sequeẽ, scindiq; nõ potest,quoniã in quantũ ducatur extẽditur.Sed ubi admota fuerint cruore illo polluta fila;spõte discerpitur,& applicita tabe diducitur pauloante corpus unum: fitq; de tenacitate cõnexa cõtagione partitio repẽtina.Habet plane id[d] solũ salutare,quod auertit sydus[e] Helenę perniciosum nauigãtibus. Cæterũ fœminæ,quib⁹ nimis[f] est necessitas huiusmodi,q̃diu sũt ĩ sua lege, nõ innocẽtibus oculis cõtuenẽ.Aspectu[g] specula uitiãt,ita ut hebeteẽ uisu fulgor offensus,& solitã ęmulationẽ uult⁹, extĩct⁹ splẽdor amittat,faciesq; obtusi nitoris quadã caligine nubileẽ.Mulierũ

Cor. Celsus cap.27.lib.quinti. Transfertur etiãnum & ad inanimata uocabulũ/ ut est apđ Plautũ in Pœnulo. Sunt mihi intus nescio / quot numi aurei lymphatici. c ℂ Asphaltites lacus.) Ex Ply.ca.15.lib.septimi.De hoc lacu infra Solinus cap.48. Quo loco plura dictabim⁹ d ℂ Id solũ salutare.) Alia menstruorũ salutaria ponit Ply.ca.7.28.naturalis historiæ. Iam primũ (inquit) abigi grãdines,turbinesq;,contra fulgura ipsa in mense connudata sic auerti uiolentiam cæli.&c. Et infra.Multi uero(inquit)inesse etiã remedia tãto malo aiunt. Podagras illini, strumas, & parotidas/panos,sacros ignes,furunculos,epiphoras tractatu earũ mẽrierũ liniri.Lais, & Salpa canũ rabiosorũ morsus & tertianas quartanasq; febres menstruo in lana arietis nigri argẽto brachiali incluso. Diothymus Thebanus uestis oĩno ita infectę partiuncula acu, uel pelliceo brachiali inserta.Sotira obstetrix tertianis,quartanisq; efficacissimũ,dixit.Plantas ægri subterlini,Multoq; efficatius ab ipsa muliere etiam ignoranti.Sic & comitiales excitari,morbosq; sanari. Icethidas medicus quartanas coitu finiri incipiẽtibus dũtaxat menstruis spopõdit.Inter oẽs uero cõuenit,si aqua potusq; formideẽ a morsu canis supposita tãtũ calici lacinia mẽstruo tincta tali statim metũ eum discuti uidelicet pręualente sympathia illa Græcorũ, cũ rabiẽ canũ eius sanguinis gustatu incipere dixerim⁹.Cinere eo iumẽtorũ omniũ ulcera sanari certũ est. Addita caminorũ farina,& cęra. Maculas aũt e ueste eas nõ nisi eiusdem farina ablui. Cinerẽ per se rosaceo mixtũ fœminarũ pręcipue capitis sedare dolores illitũ fronti & cætera.Alij (inquit lib.primo Palladius)mulierem menstruantẽ/ nusq̃ cinctã,solutis capillis,nudis pedibus,cõtra Erucas, & cętera hortorum / faciũt circũdare. Lege Columellã in fine undecimi. d ℂ Sydus Helenę.)Ex ca.37.2.naturalis hist.Caij Plinij euidẽs est loc⁹ iste.Nautę cũ stellã Helenę uiderint/q̃ Vrania dr̃,cui⁹ tãta est uis incẽdij, ut malũ/& nauis ima ptundat,ut etiã si æs sit/hoc calore soluaẽ.Ergo si hęc stella in naui insederit/sciũt se nautę sine dubio perituros.Cõtra Castoris sydera sunt nauigãtibus salutaria. Lactan.in fine.7.Thebaidos. f ℂ Quibus nimis est necessi.) Menstruũ,qđ Græci καταμήνων uocãt,dictũ uolũt qđ mulieribus/mẽsibus singulis/plerũq; accidere soleat.Hoc tale,tantũq; oĩbus tricenis diebus malum in muliere existit & trimestri spatio largi⁹.Quibusdã ũo sępi⁹ mẽse,sicut aliqbus nunq̃,sed tales nõ gignũt,ex Ply.c.15.li.7.Scribit Paulus iurepitus li.21.digest.tit.1.lege.15.Mulierẽ,q̃ bis in mẽse purgaẽ;sanã nõ esse.Itẽq; nõ eẽ eã sanã, q̃ nõ purgaẽ,nisi (inqt)p ætatẽ accidit.Scribit idẽ Ply.c.14.li.7.pfluuiũ genitale magna ex pte.40. ãno plerũq; in mulierib⁹ sistere.Vñ & is annus finis generatõis esse solet, q̃uis &.50.q̃q; ãno iterdũ gñerent. g ℂ Specła ui.)Nõ paruũ miraculũ affert hoĩ,cũ qs seipm intueẽ ĩ specło.Causa ãt ẽ,qm̃ oculorũ radij pfecti in corpa,q̃ nobis splẽdida obducta sũt/refrãganẽ/ac suã repetãt sedẽ. Speciẽ.n.nr̃am iã sibi habet obductã/postq̃ refracti sũt.Itaq; illã cõspiciũt.Aphrodiseus i pblematis. Quid de hac re sentiãt Empedocles/Democritus/Epicur⁹/Pythagorici,refert Plutar.4.de placitis phõrũ lib. Ars ẽ/quã Græci ὀπτικὴν .i.perspectiuã/uocãt.Hęc(ut Gellianis ũbis utar)mr̃ta demirãda facit,ut uidelicet in speculo uno,imagines uni⁹ rei/plures appareãt.Itẽ ut speculũ in loco certo positũ/nihil imaginet,aliorsũ trãslatũ faciat imagies.Itẽ si recti⁹ speculũ spectes/imago fiat tua eiusmodi ut caput deorsũ , pedes sursũ.

aliæ [a] in æternũ steriles sunt, aliæ [b] mutatis coniu- a
gijs exuunt sterilitatem, nõnullæ tantum semel
pariunt, quędã [c] aut fœminas, aut mares semper.
Post annum quinquagesimũ fœcunditas omniũ
conquiescit. Nã [d] in annũ octogesimum uiri gene- b
rant, sicuti Masinissa rex Metimathnũ filiũ lxxx
& sextum annũ agens genuit. Cato octogesimo
exacto ex filia Salonij clientis sui auũ Vticensis
Catonis procreauit. Compertum & illud est, ꝙ

EX hoc quod a mulieris menstruæ aspectu specula uitiant̃, probat Themistius lib. de Insomnijs ea. ro. uisum nõ modo pati, & affici ab oculo, sed agere quoq;, & efficere aliquid in potentia. Speculoꝝ (inquit) fulgor aspectu mulieris pstringit̃ tpe mensiũ. Statim em̃ superficiẽ illã, quędã ueluti nebula sanguinis, obducit, adeo ut si nouitiũ speculũ sit, haud temere maculã eluas, si peruetus, facile abstergas. Causa ea quã dixi, qđ nõ solũ ab aere uisus mouet̃, sed aliqñ ẽ, ut etiã mouere possit. Nã splẽdida mouendi uim habent. De gñe aũt splendidoꝝ oculi sunt. Hoc igitur tẽpore, q̃ menses patimur, nã & uiri sua mẽstrua patiũt̃, eodẽ modo quo lumina, quo cæterũ corpus, afficimur. Oia em̃ mẽbra aspergine menstruorũ rigant̃, pręcipueq; oculi, q a maxĩe foraminosi, uenulentiq; sunt. Quãobrẽ tẽpore genitalis profluuij, quod cõmotione, & inflammatione sanguinea solet contingere, obscurũ quidẽ discrimen in masculis est, eoq; si tum speculũ inuisant, nihil id polluit̃, quod euidens sit. Et quo ordine idipsum contingat, plane (inquit) primũ inficit̃, & mouet̃ aer, a sanguine, genituraue, q̃ suffusa oculis sunt. Aer infectus, aliũ aerẽ inficit, qui speculo proximus sit. Ab hoc postremũ speculo inquinamentũ illud allinitur, quod nitorẽ eius hebetat. &c. a ℭ Alię in æternũ steriles.) Ex Ply. ca. 13. septimi hunc locum Solinus mutuatus est. Sterilitatis causas, uarie a philosophis tradi, refert Plutarchus, de Placitis philosophoꝝ li. v. his quidẽ uerbis. Medici (inquit) steriles fieri propter uuluã, aut densiorem, aut rariorẽ, aut duriorẽ, aut si calla quędã obduxerit, aut carnosior sit. Deniq; si mulier lãguido animo sit, aut tabido corpore, aut mala habitudine. Postremo propter contortam uuluę configurationẽ, cõfulsionẽue. Diocles uiros sterilescere, aut quoniã geniturã nullã omnino emittãt, aut q̃ nimam minus, q̃ quanto opus est, aut quia minime fœtificant, aut si lassescant genitalia, aut penis obliquitatem. Si modo genitura recto tenore egerere nequeat. Deniq; si proportione penis, uulua immodice reducta sit. Stoici causant̃ potentias, q̃litatesq; in utroq; coeuntiũ inter se abhorrẽtes, quas si dissociari contigerit, suiq; generis alijs coniungi, tũ deniq; mixturã e natura temperari, sicq; infantẽ absolui. Auicenna Fen. 21. tertij. Canonis, has ponit sterilitatis causas, aut in seminibus maris, & fœminę: aut in genitalibus, & mẽbris seminis utriusq;, aut propter causam (inquit) quę est in principijs, ueluti sunt tristicia, timor, tremor, capitis dolores, digestionis debilitas, usq; ad nauseã satietas, his addit̃ & accidẽs error. Hæc omnia multis uerbis explicat author ibi. Albertus fere eadẽ, suppresso authoris nomine lib. de Animalibus. decimo in suũ opus transfert. Cũ pulchrũ sit (inquit ille) fateri, per quẽ profeceris. b ℭ Mutatis cõiugijs.) Sunt hæc manifesta ex Aristot. ca. 6. septimi naturæ animaliũ. & ca. 2. quarti de genera. animaliũ, & Ply. ca. 13. lib. septimi. Auicenna capite. 8. ubi supra. Quid Stoici causentur, iã iã retulimus ex Plutarcho. c ℭ Quędã aut fœminas, aut mares semp.) Habes hæc latius ca. 13. septimi Ply. & ca. 6. septimi naturæ animaliũ, & ca. 1. & 2. quarti de generatiõe aĩaliũ Aristotelis. Extat nobile ꝓblema decimę sectionis apud eundẽ Aristotelẽ. Cur in animãtiũ genere alia maris, ac fœminę coitu creant̃: Eũ locũ adeas, si libuerit. Idẽ Plutar. in eo opere, qđ de placitis philosophoꝝ inscripsit ca. 7. li. quinti. ueterũ philosophoꝝ pluriũ sententias, in hac q̃stione refert. Vide Censorinũ ca. 5. de die natali. Lactan. pterea Firmianus hanc rẽ (ut cætera) explicat eleganter ca. 12. de dei opificio. Si plura cupis ad id faciẽtia Auicennã consule, principẽ medicoꝝ ca. 12. Fen. sępius iã citatę. Nõ indignũ scitu est quod de Hercule ca. 6. septimi, Naturę animaliũ refert Aristo. Sunt (inqt) & uiri, q nõ nisi fœminã pcreent, & mulieres q̃ nõ nisi marẽ, & cõtra, ut de Hercule fabulant̃, qui inter duos & septuaginta liberos, fœminã unã tãtummõ genuit. Ad idẽ alia annotabimus ca. 65. infra, ubi de Pandea gente Solin⁹ disserit. d ℭ In annũ octogesimum.) Ex Ply. sumpta sunt ca. 14. li. septimi. Nõ imitant̃ hoc loco Plynius, & Solin⁹, Aristotelẽ, qui nõ octuagesimũ, sed septuagesimũ scribit. Verba eius ex ca. 6. li. septimi naturę aĩaliũ hęc sunt. Mares plurimi (inqt) ad sexagesimũ gñant, quẽ si excesserit, ad septuagesimũ usq; pcedũt. Etiã quidẽ annos septuaginta nati, genuerũt. DE Masinissę senio pter Ply. ca. 14. septimi scribit Val. Max. tit. 14. octaui libri. De nomine aũt filij, quẽ post sextũ & octuagesimũ annũ genuisse dicitur, nõ utiq; exemplaria idẽ retinẽt. Alibi (ut etiã in secũda ędition Plyniana tetigit Hermola⁹) Methymatnũ, in quibusdã Mechymnũ. Aldus Manutius existimat Methymatũ legi oportere. In uetustioribus codicibus Mathumannũ, uel Mathymanũ scriptũ reperi. Sed bonarũ literarum parua hęc

omnino iactura. QVOD de Catone hic dicit̄, præter ea; quę ca.14. septimi scribit Plynius. Lege ad hoc propositū; Aulū Gelliū. ca.18. tredecimi Noc. Attica. a ℭ Inter duos cōceptus.) Solinus hæc a Plynio cap.11. septimi. Plynius aūt ab Aristotele ca.4. septimi Naturę animaliū/mutuatus est. Quibus locis uterq; uidet̄ mulieris superfetationē asserere. Baptista Pius Bononiēsis de bonis literis optime meritus, acerbe nimis taxat diuū Augustinū, q ca.6. quinti Ciuitatis superfetationē negare uidet̄. Tanta

a inter [a] duos conceptus cū intercesserit paululū
tēporis, uterq; residet, sicut [b] in Hercule, & Iphi-
clo apparuit fratre eius, qui gestati eodē onere,
interuallis tamē, quibus concepti fuerant, nati ui-
b dentur. Et de Proconesia ancilla, quæ e duplici
adulterio geminos edidit / utrūq; patri similem.
Hic [c] Iphiclus Iolaū creat, qui Sardiniā ingress?,

(inquit Aug.) naturę uis est, ut cū cōceperit fœmina, deinde alterū concipere omnino nō possit. QVid si Astrologi, quos eo loco reprobare nititur, ipsam quoq; superfetationē negauerint? Insuper dicā Augustinū locutū de his, quæ ut in pluribus sic eueniūt. Euenit autem in pluribus, ut gemini, unico coitu procreent̄. Et ne ita esse negandū putes, subscripsi Auicēnæ uerba, cui in his maxie credendū putāt. Is capite de geminoꝝ causis, & superfetationis. 21. Fen, tertij canonis. Causa geminoꝝ (inquit) est multitudo spermatis, & diuisio ipsius in duos uentres. Et incolumitas quidē duoꝝ filioꝝ etiā geminoꝝ nō est plurima, & parū sunt iter geminos dies plurimi. Ipsi em̄ secūdū plurimū fiūt ex coitu uno &c. Fabula p̄terea est (ut etiā Aristo. confitetur, sic genitos Herculē, & Iphiclū. Nec argumentū eius fœminę, quę gemino partu, alterū marito similē alterū adultero genuit, euidens est. Potuit em̄ hoc accidere propter fortem matris imaginationē, cū (ut ait Ply.) Similitudo quidē in mente reputatio est. DE ea quę unū iusto partu, quinq; mensiū alterū edidit. Diceret quispiā hoc euenisse, tū propter defectum uirtutis in matre, tū ex eo quod duoꝝ fœtuū uis unius fuerit alterius fœtus uirtute efficacior, ut uidelicet alterius substantiā ad se contraxerit. Geminoꝝ causam lege apud Censorinū ca. v. de die natali. Et Plutarchū ca.10. quinti de placitis philosophoꝝ, cuius uerba capite tertio ascripsimus circa finē. b ℭ Sicut in Hercule, & Iphiclo.) Ex Plynio ca.xi. septimi, & Aristotele ca.4. septimi naturæ animaliū. Plura ad præsens propositum Diod. Siculus in principio quinti, & Plautus in Amphitrione. De altero Iphiclo cuius boues Melampus rapuisse memorant̄, habes apud Propertiū secūdo libro.

Turpia perpessus uates est uincla Melampus,
Cognitus Iphicli surripuisse boues.

Historiā habes apud Homerū. xi. & xv. Odisseę. Fuit item Iphiclus alter Philaci, & Clymenes filius, tantę agilitatis, ut super frugis aristas sine offensa curreret. Quidā & immunē super maris aquā incessisse produnt. Longus de eo sermo apud Higiniū ca.35. secundi Astronomicon, quo loco Phyclo pro Iphiclo passim legitur. Hoc ante Cælius adnotauerat lib.5. De Proconesia ancilla, quod hic dicit̄, sumptū est ex capite.11. septimi Plynij, & ca.4. septimi, naturæ animaliū Aristotelis. c ℭ Hic Iphiclus Iolaū creat.) Ferunt Herculem ex quinq̄ginta Thespis Atheniensis filiabus, nocte una, quinquaginta filios procreasse, Hos omnes, nouē exceptis, duce Iolao nepote, in Sardiniā misisse. Hunc Iolaū in ea insula urbibus insignibus constructis, totaq; ea insula in potestatē redacta, ex suo nomine campestrē partem insulæ, quā incoluit, Iolçam, incolas uero Iolaos, uel (ut Solino placet) Iolenses dixisse. In ea rursus insula Dędalo ex Sicilia accersito, deoꝝ templa, plurimaue, quę ad hominū felicitatē pertinēt/construxisse. Oraculo insuper responsum, Coloniā ab eo institutā, p̄petuā libertatē retenturā. INcessitur hoc loco, Solinus, quod alibi hūc ipsum Iolaum nō Iphiclo, sed Aristęo creatū dicat. QVid si, creat infra ca. 10. exponas. i. regni successorē relinquit, instituitq;? In qua significatione sæpe apud Liuiū, & primæ classis authores/scriptū reperies. Quod si hæc expositio nō arriserit/addā/quod ad expositionē decimi infra capitis maxime faciat. Id autē est huiusmodi. Aiunt Aristęū uetustissimū Thebanoꝝ regē fuisse, Apollinis, & Cyrenes Nymphæ filiū, ac Actæonis patrē, Eum post cædē filij, oraculo monitū, in Chiū insulā nauigasse, ibiq; facto facrifitio, uniuersam Greciā peste laborantē/liberasse. Nec diu post, relictis in Chio nepotibus/ad matrē Cyrenen in Libyā redijsse. Inde matre Cyrene monente, in Sardiniā nauigasse. Eiusq; insulę amœnitate captū, insulā cultiorē reddidisse. Ex ea tandē insula, relicto (ut creditur) Iolao successore, ad alias q̄q; insulas, & tandē in Siciliā deuenisse. Hinc eleganter a Syllio belloꝝ Punicoꝝ duodecimo scriptū est.

Fama est cum laceris Actęon flebile membris/
Supplicium lueret spectatæ in fonte Dianæ.
Attonitum nouitate mali fugisse parentem
Per freta Aristęum, & Sardoos isse recessus,
Cyrenen monstrasse ferunt noua littora matrem.

Ex hac enim historia, nec incuriose mul-

palantes[a] incolarũ animos ad concordiã eblãdi- a
tus. Olbiã, atq; alia Græca oppida extruxit. Iolẽ-
ses ab eo dicti, sepulchro eius templũ addiderũt,
qđ imitatus uirtutẽ [b] patrui, malis plurimis Sar-
diniam liberasset. Ante omnia Sobolẽ [c] cogitãti- b
bus sternutatio cauenda est post coitus, ne prius
semen excutiat impulsus repentinus, q̃ penetra-
libus se matris ĩsinuet humor patern⁹. Quod [d] si
naturalis materia hæserit, decimus a cõceptu di- c
es dolore grauidas admonebit. Iam inde incipiet
& capitis ĩquietudo, & caligine uisus hebetabit.
Ciborũ quoq; fastidijs stomachi claudetur cupi-
do. COnuenit [e] inter omnes corda primũ ex uni- d
uersa carne formari, eaq; in diem quintũ & sexa-
gesimũ crescere, deinde minui. At ex ossibus spi
nas. Ea [f] propter capitale est, si pars alterutra no-
ceatur. Plane [g] si corpusculũ in marem figuratur,
melior est color grauidis, & pronior paritudo

tum /ut uidet/ Solinus fortassis Iolaũ Aristęo creatũ dixit/ more ueterũ, qui priores oẽs/ patres, posteros uero filios sint soliti nominare. Fratres ꝑterea eos etiã nũcupamus, qui uel ex eadẽ gente sunt, uel (ut Hieronymi uerbis utar) de una sunt familia/ idest patria, quas Latini (inquit) paternitates interp̃tant. Iphiclus aũt, & Aristęus Thebani/ cũ ex Cadmo sint oriũdi, nõ absurde fratres, & eoꝝ posteri filij nuncupant. Reliqua capite infra/ decimo memorabimus. a ℂ Palãtes incolarũ animos.) Vagãtes/ oberrãtesq; pecudũ more absq; ratiõis usu. b ℂ Virtutem patrui.) Herculis fratris Iphicli. De gradibus affinitatis est titulus. xi. tricesimioctaui li. Digestoꝝ, & titul⁹ sextus tertij Institutionum. DE Olbia sæpe Strabo meminit. Stephanus enumerat huius nois urbes noué. c ℂ Sobolẽ cogitãtibus.) Similia reperies apud Ply. ca. 6. septimi. Oscitatio quidẽ (inqt) in enixu lœtalis est, sicut sternutasse a coitu/ abortiuũ. Inter q̃stiones/ quæ ad res naturales ꝑtinent/ Aristoteles & hãc etiãnũ dissoluit. Cur in animantiũ genere homo sternutare maxime solet? Vicesima quęstio Sectionis decimæ. Est et apud Alexãdrum problema. 139. lib. primi. Cur hõ amplius, & crebrius, & uehemẽtius, q̃ cætera aĩalia soleat sternutare. Qm̃ cibo & potione largius, magisq; uarie utitur, & sæpenumero ultra satietatẽ replet. Hinc em̃ cũ cibos satis concoq̃re nequeat, multũ spũs ob humoris copiã mouet. Spiritus uero prę sua tenuitate efferẽs se ad cerebrũ, cogit id crebro ad se expellendũ incitari, strepitus itaq; mouet. Qm̃ per nares meatus deniq; arctiores spiritus extrudat uniuersus, queadmodũ etiã ad partes inferiores spũs idem euolutus murmur per intestina excitat, & per sedẽ insigni cũ sono excedit, atq; etiã ad superiora enixus ructũ per stomachũ agit, & uocẽ ꝑ gutture, & sonitũ, ac tinnitũ per aures. d ℂ Qđ si naturalis materia hæserit) Sũpsit hæc Solinus ex Ply. ca. 6. 7. Itẽ ex ca. 3. & 4. 7. naturę aĩaliũ Aristotelis. Extat apud Auicennã ca. xi. 21. Fen. 3. Canonis, q̊ loco abũde explicat, quæ sint cõceptionis signa. Rursus cap. aliud de Embrionis generatiõe, quo ordine, & spatio formet fœtus in utero. Elegãter hũc locũ reperies apud Censorinũ cap. 8. de die Natali. Et apud Gelliũ ca. 10. tertij. e ℂ Cõuenit inter oẽs corda primũ.) Sumpsit hoc Solinus ex capitib⁹. 53. decimi & c. 37. 11. naturalis hist. Caij Plynij. Itẽ ab Aristotele cap. 4. tertij de partib⁹ aĩaliũ. Miror dixisse Solinũ inter oẽs cõuenire/ corda primũ ex uniuersa carne formari/ cũ plures philosophi id ip̃m negẽt, qđ ut euidẽs fiat, ascripsi Plutar. uerba de phõꝝ placitis. Stoici (inquit) in plerisq; mẽbra simul oĩa absolui putãt. Aristoteles lũbos primũ absolui carinę nauis instar. Alcmeon caput, ut in q̃ principatus est. Medici cor, ut in quo uenaꝝ, arteriarũq; principiũ. Sũt q̃ maximũ digitũ pedis. Nõ desunt qui umbi licũ dicãt. Cẽsorinus ca. 5. ei⁹. li. quẽ sæpe citauim⁹/ hãc ip̃am phõꝝ diuersitatẽ explicãs, Empedocles (inqt) quẽ in hoc Aristoteles secutus est/ añ oĩa/ cor iudicauit increscere/ qđ hoĩs uitã maxime cõtineat. Hippon uero caput, in q̃ est pricipale cerebrũ. Democrit⁹ aluũ cũ capite, quẽ plurimi habẽt ex inani. Anaxagoras cerebrũ, unde oẽs sunt sensus. Diogenes Apolloniates ex hũore primũ carnẽ fieri existimauit, tũ ex carne neruos/ & ossa/ & cęteras ꝑtes enasci. At Stoici una totũ infantẽ figurari dixerũt/ ut una nascat/ alat q;. Ex uerbis Plutar. & Cẽso. apparet nõ uno tm̃ mõ de hac re Aristot. opinatũ. Dicendũ itaq; Ply. & Soli. de prima cordis formatiõe alterã Aristot. sententiã itẽ Medicoꝝ oĩm placita secutos esse. f ℂ Ea ꝑpter capitale est.) Nõ ab re factũ est, ut capitale sit apud quosdã/ eas corp̃is ꝑtes lędere, in quib⁹ uita cõsistat hũana. Scribũt medicoꝝ quidã/ Cor lęsum illico mortẽ trahere. Auicẽna primo Canonis scribit Cor ip̃m primã uirtutũ oĩm esse radicẽ, ac mẽbris cũctis alijs/ suas elargiri uirtutes/ quib⁹ mẽbra ipsa nutriunt, & uiuũt, q̃bus ue cõp̃hendũt & mouẽt. Lege q̃ de corde scribit Arist. ca. 17. 1. naturæ aĩaliũ, & c. 4. 3. de aĩaliũ ꝑtibus. Cõpendio ea oĩa refert Ply. ca. 37. 11. naturał hist. g ℂ Si corpusculũ

a uteri. Deniq; a [a] quadragesimo die motus, Alter
sexus nonagesimo primũ die palpitat: & cõcepta
fœmina gestantis uultũ pallore inficit, crura q̃q;
præpedit languida tarditate. In utroq; sexu cum
b capilli germinant, incommodũ maius est, fitq;
pleniluniis auctior ægritudo, quod tẽpus etiam
editis semper nocet. Cũ [b] salsiores escas edit gra-
uida, unguiculis caret partus. At cũ prope ad ute
c rum liberandum uenerint momẽta maturitatis,
enitẽtis spiritũ retinere plurimũ cõgruit, quãdo-
quidem letali mora oscitatio suspẽdit puerperia.
Contra [c] naturã est in pedes ꝓcedere nascentes.
d Quapropter uelut [d] ęgre parti appellant Agrip-
pæ. Ita editi minus prospere uiuũt, & de uita bre
ui æuo decedũt. Deniq; in uno Marco Agrippa
felicitatis exemplũ est. Nec tamẽ usq; eo inoffen-
e sæ, ut nõ plura aduersa pertulerit, q̃ secũda. Nãq;
& misera pedum ualetudine, & aperto [e] coniu-
gis adulterio, & aliquot infelicitatis notis retro-
uersi ortus omen luit. Fœminis ꝓinde est infau-
f sta natiuitas, si concretũ uirginale fuerit, quo pa-
cto [f] genitalia fuere Corneliæ, quæ editis Grac-
chis ostentum hoc piauit sinistro exitu liberorũ.

in marẽ figuret.) Melior color marẽ ferẽti, & facilior partus, ait cap.6. septimi noster Ply. Magna ex ꝑte (inquit cap.4. septimi naturę animaliũ Aristoteles) quę marẽ ferũt / facilius exigũt / minusq; pallẽt. &c. a ¶ A quadragesimo die.) Ex Plynio mutuatus hæc ca.6. lib.7. Aristotelis uerba sunt ex ca.3. septimi naturæ animaliũ. Mares fœtus (inquit) magna ex parte circa quadragesimũ diẽ, dextro potius latere mouentur, fœminæ sinistro circiter nonagesimũ. Nihil tamẽ in his affirmari licet. &c. b. ¶ Cũ falsiores escas.) A Plynio Solinus ca.6. septimi, Plynius ab Aristotele cap.4. septimi naturę animaliũ hãc particulã huic loco inseruit. Aesculentorũ etiã (inquit Aristoteles) quæ mater comederit / sæpe gerulus uenit in lucẽ. Et si sale immodice usus est, ipẽ sine unguibus nascitur. c ¶ Cõtra naturã est in pedes ꝓcedere.) Nihil est, quod ad huius loci expositionẽ pertineat, quod nõ eleganter explicet Ply. ca.8. li.7. Ascribã tñ Aristotelis ex.8. cap. lib.7. naturæ animaliũ uerba / quę ad hũc locũ maxime congruũt. Situs in utero quadrupedum omniũ (inquit) extẽsus est, expedũ aũt obliquus / ut piscium. Bipedum uero inflexus, cõtractusq;, ut auiũ. Homo etiam in semet cõglobatus sic gestatur / ut nasum inter genua: oculos sup genua: aures extra genua / habeat. Oibus æque animãtibus caput primũ superius est, sed cũ creuerint, & iam exitũ appetãt, deorsum deducitur. Ita fit ut omnibus part⁹ scd'm naturã in caput, contra naturam in pedes, aut in flexo, circumactoq; corpore agatur. Auicenna secũda Fen tertij Canonis, Accidere ait partui in pedes nasci, propter debilitatem ei⁹, q nascitur. Ritu naturæ (inqt) capite hominẽ gigni mos est, pedibus ferri. d ¶ Aegre partus.) Auli Gellij uerba ex cap.16. sextidecimi Noctiũ Atticarũ, ex M. Varronis sententia huic loco subscripsi, q̃d docta simul, & elegantia sint. Quorũ (inquit) in nascendo nõ caput, sed pedes primi extiterãt, q part⁹ difficillimus, ægerrimusq; habetur, Agrippę appellati uocabulo ab ægritudine, & pedibus. Confixos esse aũt pueros in utero Varro dicit capite in fine nixos, sursum pedibus elatis, nõ ut hominis natura est, sed ut arboris. Nam pedes, cruraq; / arboris appellat ramos. Caput stirpem, atq; caudicẽ. Quando igitur (inquit) contra naturã forte conuersi in pedes, brachijs plęrũq; diductis retineri solent, ægriusq; tunc mulieres enituntur. Huius periculi deprecãdi gratia aræ statutæ sunt Romę duabus Carmẽtibus, quarum altera Postuerta nominata est, Prosa altera, a recti, peruersiq; partus, & potestate, & nomine. e ¶ Aperto coniugis adulterio.) Iuliã Augusti filiã intelligit. Hanc enim M. Agrippa uxorẽ duxit, exq; ea quinq; liberos sustulit. Mares tres, Caiũ, Luciũ, Agrippã. Filias rursus duas, Iuliã, & Agrippinã. Lege Suetoniũ tit.63.65. in uita Cæsaris Augusti. DE Iulia filia, & altera Augusti nepte, proximo capite pauca annotauimus. Ex Agrippina / Nero Imperator omniũ bipedũ sęuissimus, & toto principatu suo (ut inquit Plynius) hostis generis humani. Hunc Neronẽ etiã in pedes natũ, mater eius Agrippina prodidit. DE M. Agrippa passim omnes. Liuius, Seneca, Plutar. Ply. Sueto. Virg.8. Aeney. Hora.1. Carminũ. Item reliqui. f ¶ Genitalia fuere Corneliæ.) Quasdã (inquit ca.16. septimi Caius Plynius) cõcreto genitali gigni infausto omine, Cornelia Gracchorum mater inditio est. De hac Cornelia ob eius morũ prestantiã plena sunt historicorũ uolumina. Annotatu digna Senecæ uerba sũt, De consolatione

ad Martiā sic scribentis. Ex una tibi duas Cornelias dabo, Scipionis filiā, Gracchorū matrē. Duodeci illa partus, totidē funeribus recognouit. T. Gracchū, &. G. quos etiā quidā bonos uiros negauerit, magno fatebitur, & occisos uidit, & insepultos. Consolantibus tamē, miseramq; dicentibus. Nunq̄ (inqt) nō felicē me dicā, quæ Gracchos peperi. DE Gracchis huius Cornelię filijs, multa annotauimus capitibus. 13. 14. 15. libri tertij apud Florum.

Rursus [a] necatis matribus, ortus est auspicatior, a
sicut Scipio African⁹ prior: qui defuncta matre,
qđ excisus utero in diem uenerat, primus Ro-
manorū Cęsar dictus est. E geminis si [b] remanē-
te altero, alter abortiuo fluxu exciderit, alter qui b
legitime natus est, Vopiscus nominatur. [c] Qui-
dam etiā cū dentibus nascunť, ut Cneus Papyri⁹
Carbo, &. M. Curius Dentatus ob id cognomi-
natus. Quidam uice dentiū cōtinui ossis arman- c
tur soliditate, qualē filiū Bityniorum rex [d] Pru-
sias habuit. Ipsum dentiū numerū discernit qua-
litas sexus, cū in uiris plures sint, in fœminis pau-
ciores. Quos [e] κυνόδοντας uocant. Et quibus gemi- d
ni prodeunt a dextra parte, fortunæ blandimen-
ta promittūt. Quibus a læua, uersa uice. [f] Nascen-
tium uox prima uagitus est. Lętitiæ enim sensus
differtur in quadragesimū diem. Itaq; unū noui- e
mus eadem hora risisse, qua erat natus, scilicet

a ℭ Rursus necatis matribus.) Verba Plynij apponā ex ca. 9. septimi naturalis historiæ, ut notū sit fuerit ne Solin⁹ in hac quoq; parte, sententiā eius, quē in locis ferme omnibus imitari conatur, assecut⁹, nec ne. Auspicatius enecta parente gignūtur. Sicut Scipio Africanus prior natus. Primusq; Cæsar, a cæso matris utero dictus, qua de causa Cęsones appellati. &cet. Hermolaus annotat, si uerba/ primusq;/ ad Africanū referas. Contradicūt historiæ (inquit) propterea q̄ ante bellū Samnitum. Claudius quidam, Cæsar appellabať. &c. Alij contendūt uerba Plynij sic legi oportere. Sicut Scipio Africanus prior, nat⁹. s. est enecta parēte. Prim⁹q; Cęsar a cęso matris utero dictus, Ita ut particula, primusq; &c. non ad Scipionem, sed ad Claudiū illū, qui ante bellū Sānitū floruit / sit referēda. Hinc affirmāt/ Soliniū perperam/ in hoc loco, Plynij uerba/ accepisse. QVid si Solini uerba sic ordines? Scipio Affricanus, primus Romanorū, idest, qui inter Romanos duces obtinuit excellentiæ principatū, Cæsar dictus est. Posses & sic accipere, ut Scipio prior, primus Romanorū sit dictus Cæsar a cęso matris utero, Claudius autem ille, ante eum, Cæsar utiq; fuerit appellatus, nō quidē a cęso matris utero, sed a Cæsarie, quod s. cum Cæsarie natus fuerit. Nam & hac quoq; nomenclatura, authore Festo, Cæsares nominanť. Hæc monendi tantū causa dicta uolumus. Nō laudo eos, qui uerba nobiliū authorū, in partem soleāt peiorem accipere. ADnotandū sane Iuliū Cæsarem nequaq̄ natū matris cęso utero, cū is Gallicū bellum gerens, matrem Aureliā amiserit, pater præterea Cæsaris dictatoris. C. Plynio ca. 53. septimi id asserente, etiā Cæsar cognominatus est. ORtū prioris Scipionis cęso Pomponię matris utero canit Syllius. 15. Punicorū bellorū libro.

Excipit his mater, nullos o nate labores. &c̄. b ℭ E geminis si remanente.) Ex Plynio ca. 10. septimi sumptū totū. Vopiscus (inquit Nonius) qui ex duobus conceptis, uno ab ortu excluso, ad partum legitimū deducitur. c ℭ Quidā etiā cū dentibus nascunť.) Omnia ex capite sedecimo septimi Plynij transtulit hæc Solinus. Si plura de dentiū origine, natura, numero, necessitate &c. expetis, adeas Philosophorū principē Aristotelē ca. 3. sęcundi naturæ animaliū, ca. ultimo quinti de generatiōe animaliū. Multa in ꝓblematibus, decima, &. 34. sectionibus. Extat caput copiosum, & doctū, prima Fen, primi Canonis Auicennæ, cuius titulus de Anotomia dentiū ascriptus est. Albertus hos imitatus ultimo capite decimonono de animalibus uolumine. DE Cneo Papyrio Ply. ca. 16. lib. septimi. Val. Max. tit. secundo, lib. septimi. DE Curio Dentato, Liuius quartodecimo ab urbe condita. Valer. Maxi. tit. 3. li. quarti. Gesta huius recenset cōpendio more suo Plynius Cecilius de uiris illustribus ca. 33. Itē. L. Florus ca. 15. lib. primi. d ℭ Rex Prusias.) Ex Plynio ca. 16. lib. septimi. Prusiæ regis Bithyniæ filius (inquit Max. Valerius libro. 1.) eodē nomine, quo pater, pro superiori ordine dentiū unū os æqualiter extentū habuit, nec ad speciē deforme, nec ad usum ulla ex parte incommodū. e ℭ κυνόδοντας.) id est caninos dentes. κύνων enim græce, latine canis, ὀδούς dens, a uerbo ἔδω, quod cōmedo significat. f ℭ Nascentiū uox prima uagitus est.) Ex prologo septimi Plynij sumptum hoc. Veteres Romani inter cæteros, deū quēpiam coluerunt, Vaticanū nomine, penes quē essent uocis humanæ initia, quoniam

pueri simulatq; parti sunt, eam primã uocẽ edunt, quæ prima in Vaticano syllaba est. Idcircoq; uagire dicitur, exprimente uerbo sonũ uocis recentis. Gellius ex Varronis sẽtẽtia ca. 17. decimisexti Noctiũ Atticarũ. SED cur pueri statim, ut ex utero parentis in lucem uenerũt, plorare incipiant? Quoniã (inquit Alexander in quęstionibus) sensum iam, & naturã alienã sibi experiunt̃. Quippe qui ex corpore calido, & molli, quo continebantur, ad aerem frigidum prodeant. Fortasse uel luce ipsa perculsi,

Zoroastrem [a] mox optimarum artium peritissimũ. At [b] Crassus auus eius, quẽ rapuerant bella Parthica, quia nunq̃ [c] riserit Agelastos cognominabatur. Inter [d] alia Socratis magna, præclarum illud est, q; in eodem uultus tenore etiã aduersis interpellantibus pstitit. Heraclitus, & Diogenes Cynicus nihil unq̃ de rigore animi remiserunt, calcatisq; turbinibus fortuitorũ aduersus omnẽ dolorem, uel miseriã uniformi durauere

contristari, uociferariq; incipiunt. Haud ẽm illi audiẽdi sũt, qui animũ dicunt, quod amisso cœlesti domicilio, corpus in habitare terrenũ occepit, idcirco infantẽ cogere dolere, atq; plorare. Epycurei (ut Lactã. Fir. retulit.) q̃runt̃ hoiẽ nimis imbecillum, & fragilẽ nasci, q̃ cætera animalia nascunt̃, quę/ut sunt edita ex utero protinus in pedes suos erigi, & gestire discursibus, statimq; aeri tolerando idonea esse, q̃ in lucem naturalibus instrumentis munita processerint. Hominem, contra, nudum, & inermem tanquã ex naufragio in huius uitæ miserias projci, & expelli. Qui neq; mouere se loco ubi effusus est/possit, nec alimentũ lactis appetere, nec iniuriam temporis ferre. Itaq; naturã nõ matrem esse humani generis, sed nouercã, quę cum mutis se tam liberaliter gesserit, hominẽ uero sic effuderit, ut inops, & infirmus, & omni auxilio indigens, nihil aliud possit, q̃ fragilitatis suę conditionẽ ploratu, ac fletibus ominari, scilicet (ut canit Lucretius.)

Cui tantum in uita restet transire malorum.

a ℂ Zoroastrem.) Hunc Zoroastrem Berosus ait in tertio fuisse Noe filiũ, eum scilicet, quẽ scriptura Cham nominat. Ex Ply. ca. 16. septimi, & capite primo tricesimi, sumpta snnt hæc omnia. Ad hunc locũ maxime faciunt Diui Augustini uerba ex. 14. ca. uicesimiprimi de sancta ciuitate libri. Quis (inquit) non exhorreat, & mori eligat, si ei proponatur aut mors perpetienda, aut rursus infantia? Quæ quidẽ non a risu, sed a fletu ordit̃ hanc lucem, quo quid malorũ ingressa sit nesciens, pphetat quodammodo. Solum quando natus est, ferunt risisse Zoroastrem, nec ei boni aliquid monstruosus risus ille protendit. Nam magicarũ artium fuisse perhibetur inuentor. Quę quidẽ illi, nec ad p̃sentis uitæ uanã felicitatem cõtra suos inimicos/prodesse potuerunt. A Nino quippe rege Assyriorũ, cũ esset ipse Bactrianorũ rex, bello superatus est. Lege quæ scribunt Iustinus in principio, & Diod. Siculus lib. 3. Infantes (inquit Aristo. ca. 10. septimi naturę animaliũ) primis quadraginta diebus neq; rident cum uigilant, neq; lachrimant̃, sed noctu, & per quietem utrumq; interdũ faciũt &c̃. SCribit Auicenna uicesimaprima Fen tertij Canonis, qđ cũ nascit̃ infans nondum cõprehensi sunt in eo somnus, & expergefactio. Cum aũt hæc ei adueniũt, post q̃draginta dies tandem ridet. b ℂ Crassus auus eius.) Ferunt Crassũ, auũ Crassi in Parthis interempti, nunq̃ risisse. Ob id ἀγέλασον uocatum, sicuti nec fleuisse multos. Socratẽ clarũ sapientia eodẽ sẽp̃ uisum uultu, nec aut hilari magis, aut turbato. Exit hic animi tenor aliquando in rigorẽ quendã, toruitatẽq; naturę, durã & inflexibilẽ, affectusq; humanos adimit, quales ἀπαθέες Gręci uocant. Multos eius generis expertis, quodq; mirum sit authores maximæ sapiẽtię, Diogenẽ Cynicũ, Pyrrhonẽ, Heraclitũ, Timonẽ. Hũc quidẽ etiã in totius odiũ generis hũani euectũ. Sed hæc parua naturæ insignia in multis uaria cognoscunt̃, ut in Antonia Drusi, nũq̃ expuisse. In Pomponio consulari poeta nunq̃ ructasse, ex Plynio ca. 19. lib. septimi. c ℂ Nunq̃ riserit.) Quod semel tantũ, aut rarissime contingit, perinde habet̃, tanq̃ si nũq̃ cõtigisset. M. Cice. tertio Tuscu. quęst. ex Lucilij poetę sententia, scribit hunc. M. Crassum semel in omni uita risisse. Nec uero (inqt) eadẽ Socratis frõs, quę. M. Crassi illius ueteris, quẽ semel, ait in omĩ uita risisse Lucilius, sed tranquilla, & serena. Eiusdẽ Ciceronis uerba sunt ex fine quinti lib. de finibus Bo. & Ma. An hæc (inquit) in toto. M. Crasso, quẽ semel ait in uita risisse Lucilius nõ cõtingit, ut ea re minus Agelastus, ut ait idẽ, uocaret̃. Hæc Cicero. Contigit aliqñ, ut Crassus hic asinũ carduũ cõspexerit comedentẽ, eã ob rẽ dixisse fert̃. Similẽ habẽt labra lactucã, qđ posteris in puerbiũ abijt, Eo faceto, ac festiuo sermone (qđ nunq̃ antea exptus fuerat) in risum tandẽ dicit̃ resolut⁹. Quia igit̃, nunq̃, uel semel tm̃ riserit ἀγέλασος, id est, męstus, sine risu, uel si uerbũ uerbo reddas, irrisibilis. Eadẽ reperies apud Macrobiũ secũdo Saturnaliũ libro. Si qs (ut refert Ply.) lienẽ amiserit, uel p uulnus exemerit, tradũt adimi risũ simul homini. Prodũt qdã ioci intẽperantiã, lienis cõstare magnitudine. IN Bactris, & circa Borysthenẽ amnẽ, herbã Gelothophyllida (q̃si risifoliũ dicas) aiunt puenire. Ea si bibatur cũ myrrha, & uino, ridendi finẽ nõ fieri, ni potis nucleis pineę nucis, cũ pipere, & melle in uino palmeo, author. 24. uolumine Caius Plynius. d ℂ Inter alia Socratis.) Neminẽ fere, nobiliũ

proposito. Pomponiū Poetam consularē uirū a
nunq̄ ructasse habetur inter exempla. Antoniā
Drusi nunq̄ spuisse percelebre est. NOnnullos
nasci accepimus concretis ossibus, eosq;[a] neq;
sudare consuescere, neq; sitire, qualis Syracusa- b
nus[b] fert Lygdamus, qui tertia & tricesima O-
lympiade primus ex Olympico certamine Pan-
cratij coronā reportauit, eiusq; ossa deprehen-
sa sunt medullas nō habere. Maximā uiriū sub- c
stantiā neruos facere certissimū est, quātoq; fue-
rint densiores, tanto propensius augescere firmi
tatem. Varro in relatione prodigiosæ fortitudi-
nis annotauit Tritanū[c] gladiatorem natura San d
nitem fuisse, qui & rectis, & transuersis neruis
non modo crate pectoris, sed & manibus can-
cellatis, & brachijs omnes aduersarios leui tactu,
ac pene securis congressionibus uicerit. Eius fi- e
lium militem Cnei Pompeij pari modo natum
ita spreuisse hostem prouocantem, ut inermi eū

scriptorꝝ reperies, qui nō summis laudibus Socratis constantiā celebrauerit. Hinc M. Cice. tertio Tuscula. quęst. libro. Hic est em̄ (inquit) uultus semper idē, quē dicit̄ Xantippe p̄dicare solita in uiro suo fuisse Socrate, codē uultu semper se uidisse exeuntem illū domo, & reuertentē. Et primo Offitiorꝝ. Nā (inquit) ut aduersas res, sic secundas immoderate ferre, leuitatis est. Præclara itaq; est æq̄bilitas in omi uita, & idē semper uultus, eademq; frons, ut de Socrate, idē de .C. quoq; Lælio accepimus. Illam (inqt Epistola. 104. Seneca) mirabilē laudē, & singularē usq; ad extremū, nec hilariorē quisquā, nec tristiorē Socratem uidit. Aequalis fuit in tanta inæqualitate fortunæ. Quantę sit consuetudo efficacię ex Socrate ipso licet perpendere. Hūc enim pertinaci statu, stare solitum a summo lucis ortu, ad solem alterum orientem, incōniuentē, immobilem, ijsdem in uestigijs ex ore, atq; oculis eundē in locū directis cogitabundū, tanquā quodā secessu mentis, atq; animi facto a corpore. De eo Phauorinū philosophū solitū dicere accepimus. ἐξ ἡλίου εἰς ἥλιον ἑστήκει ἀστραβέστερος τῶν πρέμνων. i. ex sole ad solem stetit erectior arboribus. Erat Socrati philosopho Xantippe uxor morosa nimiū, & (ut fieri solet) uiro suo molesta plurimū. Huius Xantippes in maritū intemperiē olim Alcibiades demiratus, Socratē rogat, quęnā foret ratio, ut mulierem tam acerbā domo nō extruderet. Quin (inquit Socrates) cum illam domi talem perpetior, insuesco, & exerceor, ut cæterorum quoq; foris petulantiam, & iniuriā facilius feram. Hęc ex Gellianis noctibus excerpsimus. De reliquis, Diogenes, Valerius, Lactantius, item reliqui. Inseram huic loco, quod ad laudes Socratis maxime pertinet, Cicero. ex quarto Tusc. quęst. libro uerba. Qui natura (inquit) dicūtur iracūdi, aut misericordes, aut inuidi, aut tale quid, hi sunt eiusmodi constituti quasi mala ualitudine animi sanabiles tamē, ut socrates dicit̄, cum multa inconuentu uitia collegisset in eū Zopyrus, qui se naturā cuiusq; ex forma p̄spicere p̄fitebat̄, derisus est a cæteris, qui illa in Socrate uitia non agnoscerent. Ab ipso aūt Socrate subleuatus est; cum illa sibi signa inesse, sed ratione a se deiecta diceret. a ℂ Neq; sudare, neq; sitire.) Ex Ply. ca. 18. septimi nat. hist. Demophon Alexādri p̄fect⁹ ad umbram calefiebat, sole uero rigebat. Rursus Andron Argiuus, ut ait Aristo. per arida Lybiæ loca absq; potu iter agebat. Extat sectio secunda p̄blematum Aristotelis, de his quæ ad sudorē pertinēt. b ℂ Syracusanus Lygdamus.) Plures fuerunt Lygdami Tybullus secūda tertij. Propertius sexta tertij, & octaua quarti. Luca. in. 3. Strabo li. 1. De quo aūt Solinus loquat̄, nihil ad pręsens certū habeo, forte is est, quē Val. Max. tit. 12. li. noni Polydamū uocat, quē Athletā fuisse ait. Is tēpestate in speluncā subire coactus nimio, & subito incursu aquæ labefactata ea, ac ruēte, cęteris comitibus fuga periculū egressis, solus restitit, tanq̄ humeris suis totius ruinæ molem sustētaturus potentiore, sed pōdere omni corpore hūano p̄ssus hymbribus, petitā latebrā dementis fati, sepulchrū habuit. PAncratiū genus certaminis, cōpactū nomē ἀπὸ τοῦ παντός, & κράτεος. i. omi robore, qđ in gn̄e certandi robur omne aduocaret̄. Fit de eo mentio ti. z. noni digest. lege septima. Inde sumptū adagiū apud Plautū in Bacchilibus. Pancratice, atq; Athletice, de eo qui fortiter, & ualenter quippiā aggredit̄. Arist. ca. 6. secūdi de partibus animaliū, & Plynius ca. 37. undecimi, docēt, in quib⁹ medulla nulla, aut perexigua sit. DE neruis in quibus maxie consistūt uires, Plynius ca. 37. undecimi, & Aristo. ca. 5. tertij naturę animaliū. In prouerbiū abijt. Totis neruis incūbere, cū scilicet conatū summū significare uolum⁹, Ouid. pria tertij de Pōto. Pectore te toto, cūctisq; incūbere neruis. c ℂ Tritanum.)

num.)Ex Ply.ca.20.septimi.Tritanũ(inquit)in gladiatorio ludo Sannitiũ armatura celebrẽ/filiũq; ei⁹ militẽ Magni Pompeij,& rectos,& trasuersos cãcellatim toto corpore habuisse neruos,in brachijs etiã manibusq;,author est Varro,prodigiosa uiriũ elatione.Atq; etiã hostẽ ab prouocatione dimicantem, inermi dextra uno digito superatũ,& postremo correptũ in castra trãslatũ.De eo citat authores Hermolaus ca.eodẽ Plynianarũ castiga. a ℭ Milo Crotoniates.)Milo Crotoniates Diotimi (ut ait Pausanias)filius tantę fortitudinis fuisse narrat̃, ut ictu unico nudæ manus taurũ perimeret, p̃emptum die uno solus absumeret.Punicũ insuper malum manu apprehensum, tã arcte tenebat, ut nemo extorquere illi idipsum posset. Is cũ semel constitisset, nemo eũ e uestigio educebat. Olympicorũ sexies, Pythiorũ certaminũ septies uictor fuit.Post hęc,plurimaq; alia ab eo fortiter gesta, cum ob seniũ an solitas uires amisisset omnes,experiri uellet, querneũ immissis in rimã digitis diducere conatus est,fecissetq; forsitan,nisi ante perfectũ conatus sui opus,manus lassasset.Sicq; cũ truncus in naturæ suę uim redisset,Milo(heu humana imbecillitas) affixus manibus, se feris dilaniandũ p̃buit. Tanta fuit hui⁹ fortitudinis fama, ut apud Darium Persarũ regem celebre Milonis luctatoris nomen esset, author Herodotus in Thalia. b ℭ Elogium extat.)Virtutis suę testificatio. In Olympijs.Milonis huius æneam statuã/in fortitudinis eius signũ ueteres posuerũt.Erat aũt huiusmodi.Milo sup discũ positus,simul uinctis pedibus inniti uidet̃.Sinistra aũt malũ Punicũ tenet, dextræ autem manus digiti recti,& rigentibus similes apparent.Quid aũt hæc significarẽt, exposuit Apollonius Tyanæus cũ in Olympijs esset,author Philostratus lib.4.uitæ Apollonij.In ea statua Elogium scriptũ fuisse creditur. VICTOR ILLE OMNIVM CERTAMINVM OBIIT. Ab hoc Milone ferũt natũ adagiũ hoc.ἄλλος οὗτος ἡρακλῆς.Alius hic Hercules.Cũ em̃ experimẽto p̃cepisset Titormũ quendã se longe fortiorẽ,ob hoc plurimũ demiratus,ad cœlũ manus erigens,hæc dixisse fert̃. ὦ ζεῦς ἔφη μὴ τοῦ τον ἡρακλῆν ἡμῖν ἕτερον ἔσπειρας,O Iuppiter,inquit,nũ alterũ Herculẽ nobis seminasti? Historiã refert Cælius.11.Antiq.lect.libro,ca.69. c ℭ Alectoria usum.)Ex Ply.hæc ca.10.tricesimiseptimi Naturalis historię.Sũptũ nomẽ a gallo Gallinaceo,in cuius uentriculis inuenit̃ hic lapis,ἀλέκτορα enim Græci gallũ dicũt. d ℭ Tarqnij Superbi tẽporibus enituit.)Manifestus error in Gellianis noctibus ca.16.15.quo loco recenset esse scriptũ in Cronicis Olympiade prima, Milonẽ hũc coronatũ fuisse, cũ constet Tarquiniũ Supbũ anno.4.Olympiadis primæ & sexagesimæ principatũ inijsse. Dionysius.4. antiq.Romanarũ libro.Præterea floruit sub Dario quarto Persarũ rege,ut ex citato Herodoti loco cõstat.Darius aũt is ex Eusebio,& reliquis,tẽpore Tarquinij Superbi,Persarũ tenuit principatũ.Asserit rursus Strabo lib.16.Milonẽ fuisse Pythagorę discipulũ.Pythagoras aũt eiusdẽ Tarquinij floruit temporibus,ut etiã ex ca.21.infra patet.SVnt aliquot uetusta Solini exẽplaria, quæ eũ Prisci Tarquinij enituisse/habeant.Forte legendũ,Prisci Tarquinij,&Superbi tẽporibus,p̃pter quædã exemplaria, in quibus scriptũ est,Prisci Tarquinij Superbi temporibus.

a dextra superaret,& captum digito uno in castra imperatoris sui reportaret.Milonẽ [a] quoq; Crotoniensem ferunt egisse omnia supra q̃ homo ualet.De quo etiã hoc proditur,qd' ictu nudæ ma-

b nus,taurũ fecit uictimã,eumq; solidũ,qua macta uerat die/absumpsit solus non grauatus. Super hoc nihil dubiũ. Nã factũ Elogiũ [b] extat. Victor ille omniũ certaminũ obijt. SAne [c] Alectorius

c traditur lapis, qui Crystallina specie in modum fabæ, gallinaceorũ uentriculis inuenitur, aptus (ut dicunt)præliantibus.Milo porro [b] Tarquinij Superbi temporibus enituit.

DE SIMILITVDINE FORMAE. Deq; corporũ quorundã proceritate.De mensura hominis.Nec non defunctorum pudore.

CAP. V.

d IAM [c] uero qui deflexũ animũ referat ad siltudinũ causas,q̃ntũ sit artificis naturæ

IAM uero.)Aristo.similia ca.esse dicit,quorũ sit q̃litas una,qd' de unitate cõmuni,& imp̃fecta intelligendũ est.Ex quo infert doctor Subtilis nõ esse nisi imperfectã extra deũ similitudinẽ,qđ eius p̃ximũ fundamentũ imperfectũ sit,& non unitate numerali unũ.Qui de natura animaliũ scripserunt, non paucas conati sunt reddere ratiões,cur sint filij parentibus,in toto, uel parte similes,uel dissimiles.Plynius capite duodecimo septimi,unde hæc Solinus mutuat⁹ est,has refert causas, Similitudinũ

ingenium, deprehendet. Interdũ [a] enim ad gen⁹ ſpectant, & per ſobolem in familias tranſitus faciunt. Sicut plerumq; paruuli modo neuos, modo cicatrices, modo qualeſcumq; originis ſuæ notas ferunt. Vt in Lepidis, quorum tres, interuulſa tamen ſerie ex eadem domo obducto membrana oculo / ſimiles geniti reperiuntur. a b

(inquit) in mente reputatio eſt, & in qua credanť multa fortuita pollere, uiſus, auditus, memoriaq;, hauſtæ imagines ab ipſo concepit. Cogitatio etiã utriuſlibet animo ſubito tranſuolans affingere ſimilitudinẽ, aut miſcere exiſtimať. Ideoq; plures in homine, q̃ in cæteris omnibus animalibus differentię, qm̃ uelocitas cogitationũ, animi celeritas, & ingenij uarietas, multiformes notas imprimit, cũ cęteris animantibus immobiles ſint animi, & ſimiles omĩbus, ſingulisq; in ſuo cuiq; genere. Nõ diuerſa multũ reperies apud Val. Maximũ titu. 15. libri noni, in principio. Quid philoſophi ſint, de hac materia opinati refert Plutar. 5. de placitis philoſophorum libro. Empedocles (inquit (ſimilitudines fieri corporũ ſemine inualeſcente, diſsimilitudines uero ſeminali calore in uaporem euanido. Parmenides cũ a dextra uuluæ parte fœtus editur, patrẽ referre, cũ uero ab læua matrẽ. Stoici toto corpore, atq; ab anima ſemina ꝓdire. Vnde & ſimilaritates affingere figuras, formasq; iiſdem ex generibus, haud ſecus, atq; pictorem iiſdẽ ex pigmentis effigiẽ facientem eius, quẽ imitari ſtudet. Cęterũ emittere mulierem etiãnũ ſemina. Quod ſi euicerit mulieris ſemen, partũ mulierẽ referre, ſin uiri, uirum. Medicorũ pleriq; fortuitu, & temere, prout refrixerit, tũ uiri, tũ mulieris ſemen, parentibus naſci diſsimiles pueros. Empedocles uiſo ſub conceptũ oblato informari infantem. Etenim mulieres ſimulachra ſępiuſcule, ſtatuasq; in delicijs habuiſse, ſimilesq; ijs partus enixas. Stoici concordia mẽtis, & radioꝝ, atq; imaginũ ſub defluuioꝝ inſinuationes, fieri parentũ, prolisq; ſimilitudines. Eleganter explicat hæc Cenſorinus ca. 5. libri quẽ de die natali inſcripſit. Multa Auicenna uiceſimaprima Fen tertij Canonis. Et Lactan. ca. 12. de opificio dei. Multis carminibus canit hoc Lucretius lib. quarto de rerũ natura, cuius uerſus mox aſcribemus. QVæſtio ſcitu dignisſima, cur. ſ. proles cæteroꝝ animantiũ magis q̃ hominis, ſuis parentibus ſimilẽ gerit naturã? An qđ homo uago, uarioq; plurimũ animo in coitu eſt? Pro ut autem pater materq; in conceptu affecti fuerunt, ita part⁹ euariant. Cætera uero animantia omnia, aut certe plurima rei tantũ ipſi intendũt, totaq; ſeſe Veneri dedũt. Adde quod ob eã auiditatẽ minime repleri, magna ex parte patiuntur. Ex Ariſto. decima ꝓblematum ſectione. Quæſtio rurſus alia. Cur pleriq; ſtulti (nã hæc quoq; ad animũ transferunť) liberos prudentiſsimos procreauerunt? Quod homines ſtultiores (inquit primo problematũ Alexander) cũ concumbũt, totos libidini ſeſe dedũt, Itaq; animo penitus in corporis concreationẽ demerſo, aſtrictoq; rei tantũ Venereæ ſemen uires optimas, tũ rationales, tũ naturales ademptũ perfluit, creatq; perinde hominẽ prudentiorẽ. At homines prudentes, & docti, ſemper aliquid uel honeſti, uel utilis animo complectunť, ne in ipſo quidẽ Venereo coitu omnino a rerũ ſtudio deſiſtũt. Itaq; animo remiſsiori ꝓfluẽs ſemen expers longe facultatis illius animalis incumbit. Hinc etiam deduci ratio poteſt, cur homines ſtulti, atq; indocti, filios robuſtos maxime procreant. Prudentes, & docti imbecillos. Extat de hac ipſa re Titulus quintus libri tertij, apud Maximũ Valerium. a ¶ Interdũ enim ad genus.) Ariſtot. ca. 6. ſeptimi Naturæ animaliũ ſic ait. Similes etiã aliqui parentibus, aut auis, ſuisq; maioribus generantur. Aliqui ſimilitudinis nihil referunt. Redditur etiã uel poſt plures eiuſdem proſapię, ut in Sicilia eius, quę adulteriũ cũ Aethiope cõmiſerat, filia nõ colorẽ patris Aethiopis retulit, ſed qui natus ex hac eſt, is auũ Aethiopẽ regenerauit. Fœminę magna ex parte matri, mares patri ꝓueniũt ſimiles. &c. Eadẽ repies. c. 12. ſeptimi, apud Ply. Hæc elegãter a Lucretio lib. quarto referunť, cum inquit.

Quare etiã atq; etiã (ut dico) eſt cõmunis uoluptas, Et cõmiſcendo cũ ſemen forte uirili
Fœmineum mulſit ſubita ui, corripuitq; Diuerſi cupide ſummis ex uiribus tendũt.
Tum ſimiles matrum materno ſemine fiunt,
Vt patribus patrio, ſed quos utriuſq; figuræ
Eſse uides miſtim miſcenteis multa parentum
Corpore de patrio, & materno ſanguine creſcunt,
Semina cum Veneris ſtimulis excita per artus
Obuia conflixit conſpirans mutuus ardor,
Et neq; utrum ſuperauit eorum, nec ſuperatum ſt,
Fit quoq; ut interdum ſimiles exiſtere auorum
Poſsint, & referant proauorum ſępe figuras,
Propterea, quia multimodis primordia multis
Mixta ſuo cælant in corpore ſæpe parentes,

a Vel ut [a] in Byzantino nobili poeta, qui cum ma-
trem haberet adulterio ex Aethiopæ conceptã,
quæ cum nihil patri cõparandũ reddidiſset, ipſe
in Aethiopem auũ regenerauit. Sed hoc minus
b mirũ, ſi reſpiciamus ad ea, quę ſpectata ſunt inter
externos. Regem [b] Antiochũ Arthemon quidã
ex plebe Syriaca, ſic facie æmula mentiebatur, ut
poſtmodũ Laodice uxor regia, obiecto popu-
c pulari [c] iſto, tamdiu diſsimulauerit defunctũ ma
ritũ, quoad ex arbitratu eius, regni ſucceſsor or-
dinaretur. Inter Cn. [d] Pompeiũ, &. C. Vibiũ hu-
mili loco natũ, tantus error extitit de paribus li-
d niamentis, ut Romani Vibium Pompeij nomi-
ne, Pompeiũ Vibij uocabulo cognominarent.
Oratorem Lucium [e] Plancũ, Rubrius Hiſtrio ſic
impleuit, ut & ipſe Plancus a populo uocaretur,
e Armentarius. [f] Mirmillo, & Caſsius Seuerus o-
rator, ita ſe mutuo reddiderũt, ut ſiquando pa-
riter uiderent, dignoſci non poſsent, niſi diſcre-
pantiã habitus indicaret. Marcus [g] Meſsala Cen-
f ſorius, & Menogenes, ex fece uulgari/hoc fue-
runt uterq;, qđ ſinguli, nec aliũ Meſsalã, q̃ Me-
nogenẽ, nec aliũ Menogenẽ, q̃ Meſsalã putaue-
runt. Piſcator [h] ex Sicilia, Proconſuli Suræ pter
g alia rictu oris cõparabatur, ita in eodẽ uocis im-
pedimẽto, & tarditate ſono linguæ naturalibus
offendiculis congruebant. Interdum uero non
mõ in externos, ſed etiã inter cõductos ex diuer-

Quæ patribus patres tradunt a ſtirpe profecta.
Maiorumq; refert uoltus, uocesq;, comasq;,
Fiunt, q̃ facies, & corpora, membraq; nobis
Maternoq; mares exiſtunt corpore Creti. &c̃.
Inde Venus uaria producit ſorte figuras
Quandoquidẽ nihilo magis hæc a ſemine certo
Et muliebre oritur patrio de ſemine ſæclum,

a ℭ Vel ut in Byzantio nobilis poeta.) In oĩbus Solini uetuſtis exemplaribus, quæ uidere potuimus, ſcriptum eſt. In Bizantino nobili pugile. Ply. autem ait, indubitatũ exẽplũ eſt, Nicei nobilis poetę Byzantij geniti. Ariſto. (ut mox retulimus) in Sicilia id ipſum factũ ſcribit. b ℭ Regem Antiochũ Artemõ ex plebe Syriaca.) Vetuſta ferme oĩa Solini exemplaria, Artemõ habẽt: Plyniana, Arteon. Antiocho regi Syriæ (inqt) e plebe nomine Arteon in tantũ ſimilis fuit, ut Laodice coniunx regia, necato iã Antiocho munus per eũ cõmẽdatiõis, regniq; ſucceſsionis p̱egerit. Apud Val. Max. tit. 15. li. noni, nõ Artemon, ſed Artenio legitur. Itẽ nõ ex plebe Syriaca, ſed unus (inquit) ex æqualibus & ipſe regiæ ſtirpis nomine Artenio, regi Antiocho p̱q̃ſimilis fuiſse traditur. Lectori & hæc penſitãda reliquim⁹. DE morte regis Antiochi nõ uſq;quaq; cõueniũt authores. Ply. minor dicit eũ ultra Taurũ montẽ a .L. Scipione relegatũ, a ſodalibus, quos in cõuiuio temulẽt⁹ pulſauerat, fuiſse perẽptũ. Iuſtinus aũt lib. 32. aſserit incolarũ concurſu interfectum Antiochum, cũ templũ Dodonęi Iouis ſpoliare uellet. Vide q̃ ſcripſimus ca. 8. ſecũdi apud Florum. c ℭ Populari iſto.) Vili/ & plebeo homine. Plautus, Pręſtat diuitem eſse, ac popularem, q̃ nobilẽ, & mendicũ. d ℭ Inter Cn. Pom. &. C. Vibiũ.) In ueteribus Val. Max. exẽplaribus, Iuniũ/ nõ Vibiũ reperies, Quod & Hermolaus Barbarus annotauit. e ℭ .L. Plancũ.) Exemplũ hoc a Ply. nõ aũt a Valerio relatũ eſt. f ℭ Armentarius Mirmillo.) Hũc locũ exponit Hermolaus in dictione Armentarius, poſt Plynianas Caſtigationes. Exemplũ hoc refert̃ a Plynio. Duo ſtatim ſequentia a Plynio, & Maximo Valerio. g ℭ Marcus Meſsala.) Plynius ca. 12. libri ſeptimi. Rurſus (inquit) Curioni patri Burbuleius. Itemq; Meſsalæ Cenſorio, Menogenes perinde Hyſtriones. h ℭ Piſcator ex Sicilia.) Plynius eodem loco. Suræ quidem procõſulis etiã rictum in loquendo, cõtractionẽ linguę, & ſermonis tumultũ nõ imaginẽ modo, piſcator quidã in Sicilia/reddidit. Valerius Maximus addit Proconſulis huius in piſcatorẽ Siculum iocũ, & contra piſcatoris in Proconſulem/ petulantiam. Ille uero (inquit) quem in Sicilia prætoris admodum ſimilem fuiſse conſtat, petulantis animi. Proconſule enim dicente, mirari ſe quapropter ſui tam ſimilis eſset, cũ pater ſuus in eã prouinciã nunq̃ acceſsiſset. At me⁹ (inqt) Romã frequenter acceſsit. Ioco namq; laceſsitã matris ſuę pudicitiã inuicẽ ſuſpitione in matrẽ eius reiecta, audacius, q̃ uirgis, & ſecuribus ſubiecto conueniebat, ultus eſt.

ſiſsima parte orbis miracula, indiſcreti uultus fu a
ere. Denicq; cū Antonio[a] iam triūuiro, Thorani-
us quidā eximios forma pueros uelut geminos
trecentis[b] Sextertijs uendidiſset, quoꝝ alterum
de Tranſalpina Gallia, alterū ex Aſia cōparaue- b
rat, adeocq; una res uiderentur, niſi ſolus ſermo
fidem panderet. Atcq; ideo cū irriſum ſe Anto-
nius grauaret, nō infacete Thoranius id uel pre-
cipue, quod emptor criminabatur, p̄cioſum cō- c
probauit. Necq; em̄ mirū ſi forent pares gemini,
illud nullis poſſet taxationibus æſtimari, qđ tā-
tis ſpacijs diuerſitas ſeparatos, plus q̄ geminos
contuliſſet. Quo reſponſo adeo Antonius mi- d
tigatus eſt, ut deinceps nihil ſe habere carius in
ſua ſubſtantia iactitaret. NVNC ſi de ipſis hoīm
formis requiramus, liq̄do manifeſtabit̄, nihil de
ſe antiquitatē mendaciter p̄dicaſſe, ſed[c] corruptā
degeneri ſucceſiōe ſobolē noſtri tp̄is p̄ naſcentiū

a ¶ Cum Antonio.) Refertur pariter à Plynio ubi ſupra. Toranius (inquit). M. Antonio iam triumuiro eximios forma pueros alterū in Aſia genitū, alterū trans Alpes, ut geminos uendidit, tanta unitas erat. Poſtq̄ deinde ſermone puerum detecta fraude a furente increpitus Antonio eſt inter alia magnitudinē p̄cij requirente (nā ducentis erat mercatus ſeſtertijs) reſpondit uerſutus ingenij mango, ob id ipſum ſe tanti uendidiſſe, quoniā non eſſet mira ſimilitudo in ullis eodē utero editis. Diuerſarū quidē gentiū natales tā cōcordi figura reperiri, ſuper omnē taxationē. Adeocq; tempeſtiuā admirationē intulit, ut ille p̄ſcriptor animus, mero & cōtumelia furens, non aliud incenſu magis, & in fortūa ſua duceret. IN Edicto Aedilitio, qua parte de mancipijs uendundis cautū eſt, ſcriptum ſic fuit. Titulus ſeruoꝝ ſinguloꝝ, ut ſcriptus ſit curato, ita uti intelligi recte, quid morbi, uicijq; ſit. Quis fugitiuus, erroue ſit, noxaue ſolutus non ſit &c̄. Libro 21. digeſtoꝝ tit. 1. Lege, Labeo ſcribit. Et eodē titulo. l. quis ſit fugitiuus. Idē Vlpianus, Si q̄s (inquit) affirmauerit aliquid adeſſe ſeruo, nec adſit, uel abeſſe & adſit, utputa ſi dixerit, furē non eſſe & fur ſit, ſi dixerit artificem eſſe & non ſit. Hi em̄ quia quod aſseuerāt, nō p̄ſtāt: aduerſus dictū, promiſſumue facere uidentur. Et lege mox ſequēti uerba Gaij iurep̄iti ſūt. Si q̄d (īq̄t) uēditor de mācipio affirmauerit, idq; nō ita eē emptor q̄rat̄, aut redhibitorio, aut ęſtiatorio. i. quāto mioris iudicio agere p̄ōt. Verbi gratia, Si cōſtātē & laborioſū, aut curacē, aut uigilacē eē, aut ex frugalitate ſua peculiū acq̄rentē affirmauerit, & is ediuerſo leuis, proteruus, deſidioſus, ſomniculoſus, piger & tardus, cōmeſſor inueniat̄. Hęc omnia uident̄ eo p̄tinere, ne id quod affirmauit uēditor amare ab eo exigat̄, ſed cū quodā tēperamēto, ut ſi forte conſtantē eſſe affirmauerit, nō exacta grauitas, & cōſtantia quaſi a philoſopho deſideret̄. Et ſi laborioſum, & uigilacē affirmauit eſſe, nō cōtinuus labor per dies, noctesq; ab eo exigatur, ſed hęc omnia ex bono, & ęquo modice deſiderent̄, &c̄. Subdit idem Vlpianus, Sciendū tn̄ eſt (inquit) quędā, & ſi dixerit p̄ſtare eū nō debere. ſ. ea quę ad nudā laudē ſerui pertinēt: ueluti ſi dixerit frugi, probū, dicto audientē. Vt em̄ Pedius ſcribit multū interſt cōmendandi ſerui cauſa quid dixerit, an uero præſtaturū ſe promiſerit, quod dixerit. Planc ſi dixerit Aleatorē nō eſſe, furem nō eſſe, ad ſtatuā nunq̄ cōfugiſſe, oportet eū id p̄ſtare. Similia his ſcribunt̄ titulo quinq̄geſimooctauo quarti lib. Codicis. Mercatoris cois mos eſt, q̄d ſecūdo epiſtolaꝝ ad Iuliū Floꝝ ſcribit Hora. ut pleni⁹ ęquo.

Laudet uenales, quas uult extrudere merces.

Aul. Gel. c. 2 quarti. Noc. Atti. Edictū hoc de ſeruis uendendis, & emēdis, q̄ue uicia a uenditore exprimi debeāt, multis uerbis exequit̄. Vlpianus tit. prio 21. libri Digeſt. le. prima, & le. 17. Verba ſunt Pauli iurep̄eriti tit. ſecūdo. 19. libri Digeſt. le. 25. Quēadmodū (inquit) in emēdo & uendēdo naturaliter conceſſū eſt, qđ pluris, minoris emere, quod minoris ſit, pluris uēdere, & ita inuicē ſe circūſcribere. b ¶ Trecētis ſeſtertijs.) Ducētis ſcribit̄ in codicib⁹ Plynianis. c. 12. li. ſeptimi. In Plynio an Solino mēdum ſit, obſeruatores uiderint. c ¶ Corruptam degeneri ſucceſſiōe.) Ex hiſtorijs, & magiſtra rerū expiētia cōſtat, poſteros lōgo uiuēdi ęuo, corpoꝝ uirib⁹, habitu, & uult⁹ forma, & om̄ino corporis magnitudine, plurimū a ueterib⁹ deg̃naſſe. Harū diuerſitatum Theologi has p̄ferti cauſas reddiderūt. Complexōis priſtinę, ſupra nouā, bonitatē: uiuendi tūc hominū moderationē. Nutrimēti puriorē naturā. Veterū illoꝝ maiorem rerū ſcientiā, qua poterāt conueniētia p̄ſequi, ac euitare cōtraria. Aderāt tūc quoq; ſyderū aſpect⁹ meliores. Et tandē id totū referūt in dei parentis noſtri diſpoſitionem, uti ex paucis hominibus, genus ampliaret̄ humanū. Qui harum cauſarum tractatum expetunt longiorem, adeant Nicolaum Lyrenſem in Commentarijs quinti capitis ſuper Geneſim. Recenſuit hæc Cælius Rhodigin⁹ capite. 37. libri Antiquarū lectionū undecimi.

a detrimēta/decus ueteris pulchritudinis ꝑdidis-
se. Licet ergo pleriqꝫ definiant nullū poſſe exce-
dere longitudinē [a] pedum ſeptem, qđ intra [b] mē-
ſuram iſtā Hercules fuerit, deꝑhenſum tamē eſt
b Romanis tēporibus ſub diuo Auguſto/ [c] Puſio-
nē, & Secundillā, denos pedes & amplius habu-
iſſe ꝓceritatis, quoꝝ reliquiæ adhuc in cōdito-
rio Saluſtianoꝝ uidenť. Poſtmodū Diuo Clau-
c dio principe, Gabbarā noīe ex Arabia aducctū,
nouē pedum, & totidē unciarū. Sed ante Augu-
ſtum ferme ānis mille nō apparuit forma huiuſ-
modi, ſicut nec poſt Claudiū uiſa eſt. Quis enim
d æuo iſto nō [d] minor parentibus ſuis naſcitᷣ? Pri-
ſcorum aūt molem teſtanť etiā Oreſtis [e] ſuꝑma,
cuius oſſa Olympiade quinquageſima & octa-
ua Tegeæ inuenta, a Spartanis oraculo monitis
didicimus impleſſe longitudinē cubitoꝝ ſeptē.

a ℭ Longitudinē pedum ſeptem.) Quibus fabulas conſectari mos fuit, mira, & credulitatem excedentia de Gigantibus tradiderunt. Atlantem uertice cœlum ſuſtinentem. Antei tibiā cubitoꝝ ſexagīta. Bryarēum Centimanū. Polyphæmū maria pedibus tranſmeantē. Orionē, Etionēqꝫ ſex & quadraginta cubitos adæquaſſe. NEC negant Theologi, fuiſſe Gigantes aliquādo impiū genus hominū, ſed nō tam uaſtæ magnitudinis omnino fuiſſe, ſed qui cōmunē, & conſuetā alioꝝ ꝓceritatē plurimū excesserint. Gigantes (inquit Macrobius) nihil aliud fuiſſe credendū eſt, q̄ hominū quandā impiā gentē, deos negantem, & ideo exiſtimatam deos pellere de cœleſti ſede uoluiſſe. Horū pedes in Draconum uolumina deſinebāt. Quod ſignificat, nihil eos rectum, nihil ſuperū cogitaſſe, totius uitæ eorū greſſu atqꝫ proceſſu in inferna mergente &c̄. SED cur homines uaria ſtatura ꝓueniūt? Ariſtotelē adeas decima ſectiōe ꝓblematum idipſum ꝑdoctiſſime diſſoluentem. Rurſus. Cur mares corpore maiori ex toto pene ſunt, q̄ fœminę? Idē Ariſto. hāc eodem loco diſſerit q̄ſtionē. Homines ꝑgrandi corpore plerūqꝫ ſunt ingenio ebeti, atqꝫ ſtolido. Vnde authore Iulio Capitolino/factū eſt/ut cū de longis, & ineptis hominibus loq uolum⁹, eos Maximini caligā noīemus, qđ imꝑator is magno corpore exiſtens, ratiōe fuerit parū ualida. SEd cur homines, q breui ſunt corpore prudētiores magna ex parte ſunt, q̄ qui longo? Qm̄ (inq̄t primo ꝓblematū Alexander) animus toto in corpore coactius, & cōptius manet, ſi breue eſt. Si longū paſſus, ꝑ longitudinē exoluiť/& hebetaſcit. Vnde Homerus Vlyſſem breuē, ac prudentiſſimū refert, Aiacem longū, & ſtultiſſimū ꝓdidit. b ℭ Intra menſurā iſtā Hercules fuerit.) Extat caput primum apud Gelliū primi noct. Atticarū lib. quanā ratione Pythagoras, Herculis magnitudinē deꝑhenderit.
c ℭ Puſionē, & Secundillā.) Hoꝝ duoꝝ. Rurſus Gabbarę, a Plynio ca. 20. ſeptimi refertur hiſtoria.
d ℭ Nō minor parentibus ſuis naſciť.) Homerus poeta cōqueriť mortaliū corpora minora in dies fieri. Ply. ca. 16. lib. ſeptimi. Iam uero (inq̄t) ante annos ꝓpe mille, uates ille Homerus, nō ceſſauit minora corpora mortaliū, q̄ priſca cōqueri. Idē refert Aulus Gel. c. 10. tertij. Noct. Atti. e ℭ Horeſtis ſuꝑma.) Poſt Lycurgi obitū, Lacedęmonij bellū Arcadibus inferre ſtatuerūt, ſed oraculo territi aduerſus Tegeates arma parāt, oraculo huiuſmodi moniti. Saltandā Tegeam planta plaudēte daturus. Cū aūt a Tegeatibus ſępe uicti fuiſſēt, rurſus ad oraculū ſciſcitaturi mittūt, quanā ratiōe poſſēt Tegeates ꝑlio ſuperare, Reſponſum a Pythia id futurū, ſi Oreſtis Agamēnonis filij oſſa in patriā deportarent. Sed cū ea oſſa inueniri nō poſſent, tertio, Delphicū oraculū adierūt petituri quonā ea oſſa reperire quirent. Quibus ab oraculo ita reſponſum eſt. Eſt pars Arcadię/Tegeæ in regione patenti,

Hic duo flant uenti ui peruehemente coacti,
Forma hoſtis formæ, & plagæ ſuperindita plaga,
Hic Agamemnonides terra omniparente teneť,
Quo tu ſublato Tegeę ſperabere uictor.

Ea tandē oſſa Lyches Lacedęmoni⁹ reperit, atqꝫ Spartā ſūmo honore deportata. Nec diu poſt iuxta oraculi ſentētiā, hoſtes Tegeates fortiter ſuparūt, hiſtoriā abūde ſcribit Herod. li. 1. SEptipedalē Oreſtis magnitudinē Gel. c. 10. tertij No. Atti. exiſtiat fabuloſam. Sed ex Varrōis ſentētia affirmat, modū ſummū adoleſcendi hūani corporis, ſeptē pedes eſſe, qđ eſſe magis uerū (inq̄t) arbitramur, q̄ qđ Herodot⁹ homo fabulator in prīo hiſtoriarū inuentū eſſe ſub terra ſcripſit, Oreſtis corp⁹ cubita lōgitudīs hn̄s ſeptē, q̄ faciūt (inq̄t) pedes. 12. & q̄drantē. Sed ex his, q̄ ca. 16. ſeptimi refert Ply. Herodoti opinio q̄ Varro. & Gel. uerior eſſe uideť. Hui⁹ etiā magnitudīs & Achillis corp⁹ fuiſſe narrāt. Vn̄ Lycophrō ἑπτάπηχυν, uel ἑπταπυγόσιον Achillē a 7. cubitis appellauit.

Scripta quoq; ex antiquitate memorias accersũt in fidem ueri, quibus receptũ est, q͞d bello[a] Cretico cùm elata flumĩa impetu plus q̃ ui amnica inuecta terras rupissent, post discessum fluminum inter plura humi dissidia humanũ corpus repertum cubitum trium atq; triginta, cuius spectandi cupidine L. Flaccum legatũ, Metellũ etiã ipm̃ impẽdio admodũ captos miraculo, quod auditu refutauerant/oculis potitos. Non omiserim Salaminę[b] Euthymenis filiũ creuisse in triennio tria cubita sublimitate, sed incessu tardo, sensu hebeti, robusta uoce, pubertate festina, statimq; obsessum morbis plurimis, immoderatis ægritudinũ supplicijs compensasse præcipitem incrementi celeritatem. MEnsuræ[c] ratio bifariam cõuenit. Nam quantus manibus expansis inter digitos longissimos modus est, tantũ constat esse inter calces, & uerticem. Ideoq; physici hominẽ minorem mundũ esse iudicarunt. Parti[d] dextrę habilior ascribitur motus, lęuæ/firmitas maior. Vnde altera gesticulationibus promptior est, altera oneri ferendo accõmodatior. PVdoris[e] disciplinã etiam inter defuncta corpora natura discreuit, ut siquando cadauera necatorũ fluctibus euehuntur, uirorum supina, prona fluitant fœminarum.

DE VELOCITATE, VISV, DEq; Romanorum quorũdã fortitudine, Ac Cæsaris Dictatoris excellentia. CAP. VI.

VErum[f] ut ad pernicitatis titulum transeamus, primam palmam uelocitatis

a ℭ Bello Cretico.) Historiam recenset Plynius ca. 16. lib. septimi. b ℭ Salaminę.) In quibusdam Solini exemplaribus, Salamina reperies, ut sit nomẽ uiri, siue pueri eius, de quo hic agitur. Res leuiuscula, sed quã Hermolaus Barbarus etiã adnotauit. c ℭ Mensuræ ratio bifariã conuenit.) Verba Plynij sunt ex ca. 17. lib. septimi. Quod sit hominũ spatiũ a uestigio (inquit) ad uerticẽ, id esse spansis manibus inter longissimos digitos/obseruatũ est. SCribit Aristo. secũdo uolumine eorũ librorũ, quos de Anima inscripsit. Natura cõstantiũ omniũ, terminũ positũ esse, & ratiõem magnitudinis, & augumẽti. Simile scribit Diuus Augustinus cap. primo super Genesim. d ℭ Parti dextræ.) Ex Plynio ca. 17. lib. septimi. Constat sane dextrũ, & sinistrum ex similibus fere partibus, atq; eisdẽ, uerũ sinistra oĩa sunt imbecilliora ca. 15. primi, naturę animaliũ Aristotiles. Idẽ ca. 1. secundi eiusdẽ operis. Sol⁹ (inquit) animaliũ homo ambidexter, hoc est dexter manu utraq;/nascit. SED cur sint dextera sinistris agiliora, habilioraq;. An quod iecur ob sanguinis copiam, calidũ omnino natura est. Iecur aũt in dextero latere sitũ esse constat. Sinistri autem quidã fiunt ob plurimũ cordis calorẽ, sinistrã partẽ in homine possidentis. Ambidexter ex eo quis efficitur, q᷑ tam iecur, q̃ cor ipsum, calorẽ dextræ debitum, in sinistrã diffũdant. SEd cur sinistra parte facilius pondera ferre possimus, cũ hęc infirmior sit, q̃ dextera? Quoniã (inquit in quæstionibus Alexander) dextera, ut ualidior, lęuæ subuenit, leuatq; aliquantulũ onus. Quod quidem officium lęua præstare dextræ suã ob imbecillitatem, nõ potest. Vel ut alibi tradit, quoniã materia partis lęuæ oppressa plus edurare, patiq;, q̃ dextera potest, Quippe cũ altera difficilius, altera facilius moueat. Disserit idem author in fine secundi problematũ. Cur pars dextera sanabilior sit, q̃ lęua. Quoniam (inquit) per exercitationẽ ampliorẽ materiæ compescunt, redduntur q; sanitati oportuniores. e ℭ Pudoris disciplinã.) Ex Plynio ca. 17. lib. septimi. Mira naturæ uis, quæ prouida quadã ratione sicut dũ uiuimus, ea, quæ pudoris plena sunt, eo loco constituta sint, ubi operta uestibus, elucere non possint, ita & post mortem quoq; in fœminis p̃sertim eadẽ seruandã mõstrauit. Nã cũ uirorũ cadauera supĩa fluitent, fœminarũ tamẽ prona uelut pudori defunctarum parcẽte natura. Sũt q hũc locũ puertãt/sic legentes. Virorũ pña, supĩa fluitãt fęminarũ.

VERVM ut ad pernicitatis.) Relaturus aliquã de fortitudine Solinus/præmittit quorundã miram pedũ pernicitatem. Est em̃ & hęc quędã fortitudinis species. Est aũt fortitudinis duplex ge-

a Ladas [a] quidã adeptus eſt, qui ita ſupra cauũ puluerem curſitauit, ut arenis pendẽtibus nulla indicia relinqueret ueſtigiorum. Polymeſtor Mileſius puer, cũ a matre locatus eſset ad caprarios b paſtus, ludicro leporem conſecutus eſt, & ob id ſtatim productus a gregis domino Olympiade ſexta, & quadrageſima (ut Bocchus author eſt) uictor in ſtadio meruit coronam. [b] Philippides biduo mille ducẽta quadraginta ſtadia ab Athenis Lacedæmonẽ cucurrit. Aniſtius [c] Lacon, &

nus; Vnũ quod ad corpus pertinet, alterũ aũt quod ad animũ tranſferunt. Primũ tñ Solinus exequitur hac parte. Id aũt definiũt, ut ſit robur quoddã, ex corporis optima diſpoſitione ꝓueniẽs; de quo exempla plurima refert Max. Valerius lib. tertio. Solinus uero more ſuo, Plyniũ in ſeptimo ca. 20. imitatur. Alterum fortitudinis genus ad animũ pertinet, & uirtutẽ. Eam M. Cicero priõ Officiorum libro dẽfiniens. Ita (inquit) probe definitur a Stoicis fortitudo, cum eam uirtutẽ eſse dicũt pugnantẽ pro æquitate. Quo circa nemo, q fortitudinis gloriã cõſecutus eſt, inſidijs, & malicia, laudem eſt adeptus. Nihil enim eſse honeſtum poteſt, quod iuſticia uacat. Et tertio libro eiuſdem præclari operis. Fortitudo (iquit) eſt dolorũ/ laborumq; contemptio, cuius propriũ eſse dicit, nihil extimeſcere; omnia humana deſpicere. nihil qđ homini accidere poteſt/ intollerandũ putare. Et Seneca epiſt. 113. Fortitudo (inquit) eſt munimentũ humanę imbecillitatis inexpugnabile, quod qui circũdedit ſibi ſecurus in hac uitæ obſidione perdurat. Vtitur enim ſuis uiribus, ſuis telis. Et circa finem ſecũdi de beneficijs. Fortitudo eſt pericula iuſta contẽnens, aut ſcientia periculorum repellendorum, excipiendorum, prouocandorum. Et epiſto. 88. Fortitudo contemtrix timendorum eſt, terribilia, & ſub iugum libertatẽ noſtrã mittentia deſpicit, prouocat, frangit. Ariſto. ſecũdo, & tertio Ethicorum dicit fortitudẽ eſse, inter timores, & audacias quãdam mediocritatem. Quęrit Ariſto. in Problematis. Cur fortitudinẽ maxime honore proſequũtur reſpublicæ quæ tamẽ uirtutũ præcipua nõ eſt. An quia ſemper uel ipſę bellũ alijs inferunt, uel ab alijs ſibi illatum patiuntur. Hæc autem uirtus perutilis utranq; in partem eſt. Honorant uero nõ quę optima ſũt, ſed quę optima ſibi exiſtiment. QVærit in eodẽ præclaro opere, Cur homines fortes magna ex parte uinoſi ſunt. An (inquit) quia fortes calidi ſunt, Calor autẽ in pectore conditus eſt. Ibidẽ enim mœtum quoq; refrigeratione quadã effici nouimus, ut cor fortibus caloribus copia fultũ perſiſtat, timidis refrigeratum inſiliat. Ergo qui ſanguinolentũ habẽt pulmonẽ, calidũ hunc modo uinolentorum gerũt, ita ut rei aduerſæ ſuſpitione refrigerari non queant. At qui ita ſe habent bibendi auidi eſse conſueuerũt. Nã & bibendi cupiditas, membri eius calore oritur, ut alias dictum eſt, & cupiditas ipſa non niſi rei uim ſedandi habentis deſyderatio eſt. Vinũ autem etſi natura calidũ eſt, ſitim tamẽ amplius, q̃ aqua extinguere poteſt, maximeq; id hominũ, quã ob cauſam dictum alias eſt, ex quo & qui ſpirandi difficultate laborant, aut inſania uexantur, uinũ admodũ cupiunt, q̃q̃ alteris ex inſtrictione, alteris ex perturbatione pulmo efferueat. Cũ igitur magna ex parte homines eoſdẽ ſitibundos, ac fortes eſse obueniat, uini autem auidi qui ſitibundi, talesq; geſtiũt naturas, uiciſsim inter ſe cõſectari neceſse eſt. Vnde fit etiã, ut uinolẽti, q̃ ſobrij fortiores ſint. a ℭ Ladas.) Iuue. Saty. 13. ex pſona auari de Lada hoc.

Et Phthiſis, & uomicæ putres, & dimidium crus
Sunt tanti: pauper locupletem optare podagram
Ne dubitet Ladas, ſi non eget Anticyra, nec
Archigene, quid enim uelocis gloria plantæ
Præſtat, & exuriens Piſeæ ramus oliuæ?

Meminerunt Catullus ad Cameriũ. Martialis epigrammate. 85. ſecundi, & centeſimo decimi. Item. M. Tullius in Rhetoricis. Ex Ladę pernicitate nõ inelegans ſumtũ adagiũ. Lada pnitior. Heſiod. canit Iphiclũ, Philaci, & Climenes filiũ fuiſse tãtę pnicitatis, ut excurreret ἐπὶ πυρίνων ἀθέρων, hoc eſt ſuper triticeas ariſtas, eas non oblędens. Huius Iphicli Higinius meminit libro ſecundo, quo loco de Orione diſserit. Sed dictione Iphicli deprauata. Quemadmodũ (inquit) Phyclo datum dicitur &cc. pro Iphiclo. Hoc Cœlio Rhodigino lector debes, capite quinto tertij Antiq. lectionũ libri. Polymeſtoris meminit Heſichius, ſi tñ iſte ſit. Compoſitũ nomẽ (ut uidetur) ex πολύ, multum, & μήστωρ ualens, uel bellicoſus. Sunt qui Polymneſtor legant.

b ℭ Philippides mille ducenta. xl. ſtadia.) Vetuſta exemplaria habent fere omnia. Philippides biduo mille ducenta. xl. ſtadia. Plynius/ cuurriſse (inquit) mille centum. xl. ſtadia. Legendum uidetur, mille ducenta quadraginta, expuncto biduo. Nam ex Ptolemæo (ut etiam Hermolaus Barbarus annotauit) menſura hæc ab Athenis/ Lacedęmonẽ ueritati propior eſse uidetur. c ℭ Aniſtius.) Apud Plynium capite uiceſimo libri ſeptimi. Caniſtius legitur. In Solini uetuſtis codicibus/ Aniſtis.

Philonides Alexandri Magni curſores, a Sycio a
ne Elin uſq; milleducenta[a] ſtadia uno die tran-
ſierunt. Fonteio, Vipſanoq; conſulibus in Italia
octo[b] annos puer natus, quinq; & quadraginta
milia paſsuū a meridie tranſiuit ad uesperū. Vi- b
ſu[c] deinde plurimū potuit Strabo[d] nomine, quē
ſuperſpexiſse per centū xxxv. milia paſsuū Var-
ro ſignificat, ſolitūq; exeuntē a Carthagine claſ-
ſem Punica, numerumq; nauiū manifeſtiſsime e c
Lilybitana ſpecla denotare. Cicero tradit[e] Iliada
Homeri omnē ita ſubtiliter in mēbranis deſcri-
ptā, ut teſta nucis clauderetur. Callicrates[f] formi
cas ex ebore ſic ſculpſit, ut portio earū a cæteris

a ℭ Mille ducenta ſtadia.) Ply. ca. 20. ſeptimi, habet. ccciJ. ſtadia. Sed lib. ſecūdo. ca. 73. ſicut Solinus, mille ducenta. b ℭ Octo annos puer natus.) Plynius non octo, ſed nouem annos dicit. Itē nō. xl. milia paſ. ſed. lxx. milia paſ. habet Domitius in cōmentarijs Martialis Epigrāmate. 19. lib. quarti, exiſtimat hunc puerū eum eſse, quē Martialis Atham nominat, ſed omnino incertū, cū nullū aſserti, afferat authorē. DE Vipſano, & Fonteio conſulibus, præter Ply. Tacitus lib. xi. & xv. Itē Iuue. ſaty. 13. c ℭ Viſu deinde.) Sumpta omnia ex ca. 21. ſeptimi Plynij. Scribunt Philoſophi tria reqri ad operationē quamcunq; ſenſualis potentiæ. Vim ipſam ſenſitiuam, hoc eſt, ut Scotus ait, quiddā mixtum ex parte corporis cōuenienti ratione compacta, & portione quadā animę, quam eius ſectatores formalitatē uocant. Requiri ſecundo loco obiectum ipſum. i. rem, quæ ſenſum mouere, & terminare nata eſt. Poſtremo decens mediū, ac intercapedinis ſpatiū inter utrumq;. Aliter certe res maior q̄ minor. Aliter diſtans, q̄ ꝓximum. Lucidū q̄ obſcurū. In aere, uel aqua exiſtens/ conſpiciť a potentia. Aiunt igitur quanto uiſus fuerit affectus melius, tanto eum rem ipſam clarius, & in diſtantia longiori rem eandē percipere. Tradūt qui de ſenſuū natura ſcripſerunt, trifariā nos uidere per lineas. Aut eñ (inquiūt) per rectas, aut flexas, aut reflexas deniq;. Per rectas lineas, quę in aere cernimus. Per flexas ueluti, quę in aqua ſunt/ uiſus deprehendit. Quo fit ut remus incuruus appareat. Tertio tandē modo, obiecta ſpeculis, quadā ſpecierū/ imaginūq; reflectione conſpici conſtat. SEd quanā ratione fiat uiſio/ a philoſophis plurima ſunt tradita luculēter. Democritus, & Epicurus (ut etiā Plutar. recenſuit) uiſus per imaginū inſertus uiſualē arbitrantur potentiā accidere, radioſq; quoſdā ab oculis exertos ſimul atq; ſubiectæ rei inſtiterint, rurſus in eodem redire, inſertariq;. Empedocles imaginibus radios immiſcuit, idq; coniunctim imaginis radios uocauit. Hipparchus exiſtimat ab utroq; oculo ad corpoꝶ lineamēta exporrectos. Plato per corradiantiā autumat uiſum fieri, lumine ab oculis quidē exerto, ad aliquantulū interualli ꝑ cognatū ſibi aērē effluente. Lege ſimilia apud Gelliū ca. 16. lib. quinti. Nō grauabor (quod ad huius loci expoſitionē maxime pertineat) Macrobij ex primo de ſomnio Scipionis uerba ſubſcribere. Quoniā (inquit) ad Orizontem/ quodā circo cœli terminū conſignatū, nō pōt humana acies ꝑuenire, idcirco quantū quiſq; oculos circūferendo conſpexit, ꝓpriū ſibi cœli, quod ſuper terrā eſt, terminū facit. Hic orizon/ quē ſibi uniuſcuiuſq; circūſcribit aſpectus, ultra trecentos & ſexaginta ſtadios longitudinē intra ſe cōtinere nō poterit. Centū enim & octuaginta ſtadios, nō excedit acies cōtra uidētis. Sed uiſus cū ad hoc ſpatium uenerit, acceſsu deficiens, in rotunditatē recurrendo/ curuať. Atq; ita fit, ut hic nūerus ex utraq; parte geminatus trecentoꝶ ſexaginta ſtadioꝶ ſpatiū, quod ultra orizontē ſuū contineť/ efficiat, ſemperq; quantū ex huius ſpatij parte poſtea ꝓcedendo demiſeris, tantū tibi de interiore ſumeť, & idem orizon ſemper quantacunq; locoꝶ tranſgreſsione mutať. Hunc aūt quē diximus admittit reſpectū, aut in terris ęqua planicies, aut pelagi tranquilla libertas, quæ nullā oculis obijcit offenſam. Nec te moueat, ꝙ in longiſsimo poſitum montē uidemus, aut ꝙ ipſa cœli ſuperna ſuſpicimus. Aliud eſt enim, cum ſe oculis ingerit altitudo, aliud cū per planū ſe porrigat, & extendit intuitus, in quo ſolo Orizontis circus efficiť. d ℭ Strabo.) Idipſum Max. Valerius tit. ultimo primi, inter miracula retulit, ſed eum Lynceū, nō Strabonē nominat, niſi ſic eum uocet, ꝓpter mirā uidendi uim, quaſi Lynceos oculos habentē. Vnde natū Adagiū apud Horatiū. Lynceo oculis contēnere. e ℭ Iliada Homeri.) Ex Ply. capite. 21. ſeptimi. Martialis ſecundo Diſtichorum.

Ilias, & Priami regnis inimicus Vlyſses
Multiplici pariter condita pelle latent.

f ℭ Callicrates.) Ply. ca. 21. ſeptimi. De eodē libro 36. cap. quinto. Sunt (inquit) in paruis marmoreis famam conſecuti Myrmecides, quom quadrigam cū agitatore cooperuit alis muſca, & Callicrates, cuius formicarum pedes, atq; alia membra peruidere non eſt. Sicq; a formica nomen ſortitus eſse uidetur. Græcis enim μύρμηξ formica dicitur.

a secerni nequiuerit. Apollonides perhibet in Scy
thia fœminas nasci, quæ Bithyæ [a] uocant, hasq;
in oculis pupillas geminas habere, & perimere
uisu, si quẽ forte iratæ aspexerint. Hæ sunt & in
b Sardinia. Præualuisse [b] fortitudine apud Roma
nos. L. Siciniũ [c] Dentatũ titulorũ numerus osten
dit. Tribunus hic plæbis fuit non multũ post ex-
actos reges, Spurio Tarpeio. A. Thermo conss.
c Idẽ ex prouocatione octies uictor quadraginta
& quinq; aduersas habuit cicatrices, in tergo nul
lam notã, Spolia ex hoste tricies & quater cepit.
In Phaleris, hastis [d] puris, armillis, coronis, trecẽ
d ta duodecim dona meruit. Nouẽ imperatores, q
opera eius uicerant, triũphantes prosecutus est.
Post hunc Marcus [e] Sergius duobus stipendijs,
primo aduerso corpore ter & uicies uulneratus.
e Secundo stipendio in prœlio dextram perdidit.
Qua de causa ferreã sibi manũ fecit, & cũ neutra
pene idonea ad præliandũ ualeret, una die qua-
ter pugnauit, & uicit sinistra, duob⁹ equis eo in-
f sidente cõfossis. Ab Hannibale bis captus refu-
git, cũ. xx. mensibus, quibus captiuitatis sortem
pferebat, nullo momẽto sine cõpedibus fuerit,
& cathenis. Omnibus asprimis p̃lijs, quę tempe-
g state illa Romani expti sunt, insignit⁹ donis mili-
tarib⁹. A Thrasymeno, Trebia, Ticinoq; coro-
nas ciuicas retulit. Cãnensi quoq; p̃lio, de q̃ refu
gisse eximiũ opus uirtutis fuit, sol⁹ accepit coro-
h nã. Btũs ꝓfecto tot suffragijs gloriarũ, ni hęres ĩ
posteritatis ei⁹ successiõe Catilina tãtas Adoreas
odio dãnati noĩs obũbrasset. Quãtũ ĩter milites
Sicini⁹, aut Sergi⁹, tm̃ ĩter duces, ĩmo/ ut uerius
dicam/ inter omnes homines Cæsar [f] Dictator e-

a ℭ Bithyę. (Plynius cap. z. septimi, licet ibi antea Vitię legerẽt. Huius gentis meminit Stephanus de Vrbibus, dictiq; uideri possũt a Bithy, Martis, & Setę Rhesi sororis filio. Stephan⁹ eas in Thracia eẽ dicit. b ℭ Præualuisse fortitudine.) Sumpsit hęc omnia Solinus ex ca. z8. septimi Naturalis historiæ Caij Plynij. DE fortitudine in huius sexti capitis principio, aliqua tetigimus. Scribit Aristo. c. 16. & 17. tertij Ethicorũ. Fortitudinẽ quinq; modis posse accipi, adeas eũ si libuerit. Nec in nõ timendo solũ fortitudo consistit. Si quis enĩ nõ timet tonitrua, aut coruscationes, aut aliud quid supra hominẽ terribiliũ, is nõ fortis, sed insanus potius existimandus est. Magnorũ Moraliũ li. primo. c ℭ Luciũ Siciniũ Dentatum.) Præter ea quę de hoc Licinio scribit c. z8. septimi Cai⁹ Plynius. Lege eundẽ Ply. ca. 5. li. uicesimisecũdi. Itẽ apud Maxi. Valeriũ tit. z. lib. tertij. Is Sicini⁹ (ut secũdo Noctiũ Atti. scribit Gellius) ob ingentẽ fortitudinẽ Romanus Achilles appellatus est. Adeas caput. xi. eius lib. qui iãiam citatus est. d ℭ Hastis puris.) Scribit Donatus hastã puram eã esse, q̃ sit sine ferro.

Pura triumphatis hasta se- (quatur equos.

Tertia lib. quarti inquit Propertius. DE coronis militaribus, extat caput sextũ, quĩti Noctiũ Atticarum apud Gelliũ. Itẽ apud Ply. ca. 5. sextidecimi, & ca. 3. uicesimisecundi Naturalis historię. e ℭ Marc⁹ Sergius.) Hęc & plura eodẽ capite reperies apud Plyniũ. Miror Valeriũ hoc exemplũ p̃terijsse, cũ de fortitudine scriberet li. tertio. f ℭ Cęsar Dictator enituit.) Si qs Cæsaris Dictatoris in unum

Gestarũ speret cumulos ad- (uoluere rerum,
Promptius imponet glaciali (Pellion ossæ.
Si partẽ tacuisse uelit, quod (cunq; relinquet.
Maius erit.

Pro his tamẽ, quæ Solinus hac parte recenset. Lege Ply. ca. z5. libri septimi. Plura annotauimus ex Liuio, Sueto. Plutar. Luca. cæteris apud Florũ. INter Cæsaris sapienter dicta, hęc quoq; enumeranẽ. Cũ em̃ is Pompeiã uxorẽ, qđ esset de Clodio infamata/ repudiasset, eamq; ob rem Clodio in iudiciũ acto, testis adduct⁹, nihil neq̃ de Cęsaris uxore locut⁹ est. Accusatore autẽ interrogante, quid igiẽ uxorem eiecisti? Quoniã (inquit ille) decet uxorẽ Cæsaris calumnia etiã uacare. Rursus cum apud Dyrrhachiũ cũ Põpeij exercitu pugnasset, Põpeiusq; uictor nõ fuisset usus uictoria, sed in castra redijsset. Erat (inquit Cæsar) apud hostes uictoria, sed uincendi

nituit. Huius [a] ductib⁹ undecies centũ,& nona- a
ginta duo milia cæſa ſunt hoſtiũ.Nam quantum
bellis ciuilib⁹ fuderit/noluit annotari. Signis col
latis quinquagies & bis dimicauit.M. Marcellũ
ſolus ſupergreſsus,qui nouies,& tricies pari mõ b
fuerat prœliatus.Ad hęc nullus [b] celerius ſcripſit.
Nemo uelocius legit. Quaternas [c] etiã epiſtolas
ſimul dictaſse perhibeẽ.Benignitate adeo prędi-
tus, ut quos armis ſubegerat,clementia magis ui
cerit.

gnarum nõ habent.Cũ a quibuſdã pterea hortareẽ,ut Antoniũ,atq; Dolobellam,de quibus male opinabanẽ,ſibi caueret,reſpondit nõ hos ſibi rubicundos,& pingues timori eſse,ſed graciles illos,ac pallidos/Bruto,Caſsioq; oſtenſis.Quondã cum inter cœnandũ ortus eſset de morte ſermo, quænã foret optima.Inopinata reſpondit.Fuiſse Cæſarem regnandi cupidũ,extant ſigna plurima.Cũ enim in Alpibus ſterile,inopsq; oppidulũ pteriret,amicis quærentibus, an etiã hic ſeditiones aliquę, contentionesq; de principatu eſsent,ſubdubius,cogitabũdusq;.Malim (inqt) hic primus eẽ, q̃ Romæ ſecundus.Hæc ex Plutar. in Apophthegmatis. Extat & illud, quo dicere ſolitus fuerit,dominandi gratia etiã cõtra patriã agendũ aliquando.Inſuper p̃grauant eũ cætera facta,dictaq; eius,ut & abuſus dominatione,& iure cęſus æſtimeẽ.Non enim honores modo nimios recepit,ut cõtinuũ conſulatũ,perpetuã dictaturã,p̃fecturamq; morũ.Inſuper pręnomẽ imperatoris,cognomẽ patris patrię, ſtatuã inter reges, ſuggeſtũ in Orcheſtra,ſed & ampliora etiã humano faſtigio decerni ſibi paſsus eſt,ſedẽ aureã in curia, & pro tribunali Thenſam,& ferculũ Circenſi pompa,templa,aras,ſimulachra iuxta deos,puluinar,flaminẽ, Lupercos, appellationẽ menſis e ſuo nomine,ac nõnullos honores ad libidinẽ cepit,& dedit.Ex Sueto. lib.primo.Ob hæc & ſimilia cõplurima in Cæſarẽ quoq; mordacitas Ciceronis dentes ſuos ſtrinxit. Nã primũ poſt uictoriã Cæſaris,interrogatus,cur in electione partis erraſset, reſpondit. Præcinctura me decepit.Iocatus in Cæſarem,qui ita toga p̃cingebaẽ,ut trahendo Laciniã, uelut mollis incederet, adeo,ut Sylla tanq̃ prouidus dixerit Pompeio.Caue tibi illũ puerũ male pręcinctũ. a ℂ Huius ductibus undecies centena,& duo milia cęſa.)Improbe/& inhumane faciũt,qui ob multorũ hominũ cędem cupiã laudẽ tribuũt perimẽti.Immaniũ hominũ ſententia,ille/qui infinita hominũ milia trucidauerit,cruore campos inundauerit,flumina infecerit,nõ modo in templũ, ſed etiã in cœlũ admittiẽ.Apud Enniũ ſic loquiẽ Africanus.

Si fas cędendo cœleſtia ſcandere cuiquam eſt,
Mi ſoli cœli maxima porta patet.

Scilicet quia magnã partem generis humani extinxit, ac perdidit.O quantis in tenebris Africane uerſatus es.&c̃.Lactantius ca.18.libri primi.Si hũc Lactantij locũ aduertiſsent Senecę ſtudioſi,eũ ipſum aliquando a turpi ulcere uindicaſsent. In eius authoris epiſtola.108.ſic paſsim corrupte legitur.Eſse em̃ apud Ciceronẽ in his ipſis de R.P.hoc epigramma.

Eſt niſi faciendo plagas cœleſtium aſcendere cuiq̃ eſt,
Mihi ſoli cœli maxima plaga patet. Hæc ibi.

Vides in hoc Diſticho,Lactantio recenſente,& ſyllabarũ quantitatẽ,& authoris Ennij ſenſum integrũ.Maiorẽ ergo gloriã,& apud probos, laudem Cæſar adeptus eſt,ob eius uirtutẽ,conſtantiã,ſublimitatemq; omniũ capacẽ,quæ cœlo cõtineẽ, q̃ qđ a ſe,uel ductu ſuo tot hominũ milia perempta fuerinr.Fuit(ut ait Ply.)Cæſari propriũ,& peculiare,præter iam ſupradicta,clementiæ inſigne.DE.M.Marcello,nõ pauca annotauim⁹ apđ Florum.

b ℂ Nullus celerius ſcripſit.)Cæſar(ut Sueto.author eſt)reliquit rerũ ſuarũ cõmentarios Gallici, ciuiliſq; belli Pompeiani.Nã Alexandrini,Africiq;,& Hiſpanienſis incertus author eſt. Reliquit & de Analogia duos libros,& Anticatones totidẽ.Ac pterea poema,quod inſcribiẽ/Iter.Feruntur & a puero,& ab adoleſcentulo quædã ſcripta,ut Laudes Herculis. Tragœdia Oedipi.Itẽ dicta Collectanea, quos omnes libellos Auguſtus in epiſtola quadã,ad Pompeiũ Marcum,uetuit publicari. c ℂ Quaternas etiã epiſtolas.)Non alienũ ab hoc loco eſt,qđ.17.Noct.Atti.libro refert.Gell.Libri ſunt (inquit) epiſtolarũ.C.Cęſaris,ad.C.Oppiũ,& Balbũ Corneliũ,q̃ res eius abſentis curabãt.In his epiſtolis quibuſdã in locis inueniunẽ literę ſingularię,ſine coagmentis ſyllabarũ,quas tu putes eſse poſitas incõdite.Nã uerba ex ijs literis confici nulla poſsunt.Erat autẽ conuentũ inter eos cladeſtinũ, de cõmutando ſitu literarũ,ut inſcriptio quidẽ alia,aliæ locũ,& nomẽ teneret.Sed in legendo locus cuiq; ſuus & ptãs reſtitueret.Quęnã uero litera ,p qua ſcriberet,ante ijs,ſicut dixi,cõplacebat,qui hãc ſcribendi latebrã parabant.Harũ quoq; epiſtolarũ in Cæſare dictatore,ſic Suetonius meminit.Extant(inquit) & ad Ciceronẽ.Item ad familiares domeſticis de rebus,in quibus,ſi qua occultius perferenda erant, per notas ſcripſit,i.ſic ſtructo literarũ ordine,ut nullũ uerbũ effici poſset,quæ ſi quis inueſtigare,& pſequi uel-

let, quartā elementoꝝ literā, id eſt, d. pro. a. & perinde reliquas/cōmutet. Eſt autē (ut idē Gellius annotauit) Probi Grāmatici Cōmentarius ſatis curioſe factus, de occulta literarū ſignificatione epiſtolarū Caij Cæſaris ſcriptarum.

QVI MEMORIA CLARVERVNT. CVI caſus uocem ademerit, cuiue dederit. De morū laude. Qui eloquentia floruerunt. De pietate. De pudicitia. Et quis beatus fuerit iudicatus. CAP. VII.

Cyrus [a] memoriæ bono claruit, qui in exercitu, cui numeroſiſsimo præfuit, nominatim ſingulos alloquebatᷣ. Fecit hoc idem in populo Ro. L. [b] Scipio. Sed & Cyrum, & Scipionē conſuetudine credamus profeciſse. Cyneas [c] Pyrrhi legatus poſtero die, q̄ ingreſſus Romā fuerat, & equeſtrē ordinē, & ſenatum proprijs nominibus ſalutauit. Rex [d] Ponticus

CYRVS memoriæ bono claruit.) Memoria eo eſt magis admiranda, quod in hæc uſq; tēpora, q in ea claruerint, pauci reperti ſunt. Eſt autē memoria, ut in pricipio Nouę Rhetoricę ait Cicero, Firma animi rerū, & uerborū diſpoſitionis pceptio. Idē Cice. ex Platonis ſentētia primo Tuſcula. queſt. dicit memoriā eſſe recordationē quandā uitæ ſuperioris. Alij eā definiūt rerum, & eloquentię theſaurū, in qua diſciplinę oēs cōtinenᷣ. Hinc prudenter ab Afranio dictū ē, Sapientiā uſus, & memorię eſſe filiā. Vide Gelliū ca. 8. tredecimi Noc. Att. Aug. ait eā eſſe uētrē animi Cōfeſsionū li. 10. Plures eā uocāt repoſitoriū q̄ddā præteritoꝝ. Seruat em̄ (inquit) memoria per extimationē, eas intentiones, quæ a rerū figuris eliciunᷣ. Omnis enim diſciplina (inquit Quintil. lib. xi.) memoria conſtat. Fruſtraq; docemur, ſi quicquid audimus p̄terfluat. &c̄. Themiſtius ca. 10. lib. primi de memoria, & reminiſcētia, exiſtimat memoriā nullo mō eſſe intellectus affectionē, ſed partis ſenſitiuæ dūtaxat. Auicēna ſexto naturaliū lib. eā ponit in poſteriori cerebri concauitate, aitq; ea retinere memoriā, quæ extimatiua uirtus de nō ſenſatis intentionibus, rerum ſenſibiliū apprehenderit. Scotus præter ſenſitiuā memoriā, quæ nobis & brutis cōmunis eſt, ponit aliam rationalē memoriā, quæ in deo quoq;, & intelligentijs reperiatur omnino. Hanc aūt nō eſſe aliud tradit, q̄ intellectum, & rem ipſam actu intelligibilē ab eodē. Eā fuiſſe Auguſtini ſententiā, pluribus perſuadere conaᷣ. Marcus Cicero Rhetoricorū nouoꝝ lib. 3. Sunt (inquit) duæ memoriæ. Vna naturalis, Altera artificioſa. Naturalis eſt ea, quæ noſtris animis inſita eſt, & ſine multa cogitatione nata. Artificioſa eſt ea, quā cōfirmat inductio quędā, & ratio p̄ceptionis. Sed quia rebus in cæteris ingenij bonitas immitaᷣ ſæpe doctrinā, ars porro naturæ cōmoda confirmat, & auget. Tam excellens dei donū a quibuſdā memoria exiſtimata eſt, ut eam deā quandā eſſe crediderint. Eam Græci μνημοσύνην nominānt, cui aurem ſacrā eſſe dixerunt. Scribit Heraclides ponticus quoſdā exiſtimaſſe Pythagoram Aethalides, & Mercurij fuiſſe filiū. Mercuriumq; quondā eū monuiſſe, ut peteret præter immortalitatē, quod uellet. Ipſum petiſſe, ut uiuens, & uita functus, omniū, quæ cōtingerent memoriā haberet. Itaq; in uita meminiſſe omniū. Refert Philoſtratus in tertio. Iarcham Indoꝝ philoſophoꝝ principem, Apollonio dixiſſe ſe, & Indoꝝ ſapientes memoriā maxime poſt deos colere. QVæ de memoria hoc loco ſcribit Solinus, ſumpta ſunt ex ca. 24. ſeptimi naturalis hiſtorię Caij Plynij. Plura Tullius primo Tuſcu. q. & Fabius Quintilianus lib. xi. de oratoria inſtitutione ca. ſecundo. a ℂ Cyrus.) Cyrus Cambyſis Perſarum regis, & Mandones filius fuit, hic aui ſui Aſtyagis iuſſu expoſitus, quod p̄ ſomniū (ut Iuſtinus ait) ex naturalibus filię, quā unicā habebat, uitem enatā uidiſſet, cuius palmite oīs Aſia obumbrareᷣ. Hic dum exponiᷣ (mirū) a cane fœmina aliquandiu lactatus eſt. Tandē a regio paſtore educatus, fatis uolentibus in Perſarum regem aſſumptus eſt. Quibus cū diu imperaſſet, a Tomiri Scytharū regina, cū ducentis milibus Perſarū cæſus eſt. Dictus autem Cyrus (ut Strabo ait) a Cyro flumine. Huius Cyri hiſtoriā ſcripſerunt Xenophon philoſophus octo uoluminibus, Herodotus, & Iuſtinus libro primo. Item cæteri. De eius mirāda memoria præter Ply. & Solinū, meminit Val. Max. tit. 7. lib. octaui. Quintilianus ca. 2. lib. undecimi. Cyrus (inquit) quē omniū militum tenuiſſe nomina, quin ſemel auditos quālibet multos uerſus, protinus reddidiſſe. b ℂ Lucius Scipio.) Hic fuit Pub. Scipionis frater, qui conſul in Aſiam miſſus, Antiochū Syrioꝝ regē apud Sipylū montem, uicit, ac parte regni priuauit, Vn̄ & Aſiaticus dictus eſt. c ℂ Cyneas Pyrrhi legat⁹.) Præter ea, q̄ de Cyneę legati memoria, referūt Cice. 1. Tuſ. q. Ply. ca. 24. ſeptimi. Plutar. ī Pyrrho, ſic ſcribit Seneca in p̄logo primi Declamationū. Intra exiguū paucisſimoꝝ dierū tēpus (inqt) poterit qlibet facere id, qđ Cyneas fecit, qui miſſus a Pyrrho legatus ad Romanos, poſtero die nouus homo, & ſenatū, & omnē urbanā circumfuſam Senatui plebem, nominibus ſuis perſalutauit. d ℂ Rex Ponticus Mithridates.) Appia-

nus Alexandrinus librū edidit,quē/quia Mithridaticū bellū cōtinet,Mithridaticū inſcripſit, in eo nil fere,quod ad Mithridatē ꝑtineat/prætermiſit.Plura Iuſtin⁹ libris.37.&.38.Cæteros authores citauim⁹ cap.5.tertij.L.Flori.De eius regis ingenri memoria Ply.ca.24.lib.ſeptimi,& ca.2.uiceſimiquinti Naturalis hiſt.Alter Ply.ca.penul.de uiris illuſtribus.Fabius Quintilianus in.xi. Aulus Gel. ca.17. decimiſeptimi Noctiū Atti.Val.Maxi.titulo.7.lib.octaui.Cyrus omniū militū ſuoꝝ nomina. Mithridates duarū & uiginti gentiū, quæ ſub regno eius erant,linguas diſcēdo.Ille ut ſine monitore,exercitū ſalutaret.Hic ut eos,quibus imperabat ſine interprete allo qui poſset. Senecæ fuiſse aliqñ floridā memoriā, teſtatur ipſe de ſe,i eo quē modo citauim⁹ loco.Memoriā aliquando (inquit)in me floruiſse, ut & non tantū ad uſum ſufficeret, ſed in miraculum uſq; procederet. Nā duo milia nominū recitata,quo ordine erant dicta, referebam.Et ab his,qui ad audiēdū præceptorē noſtrū cōuenerant,ſingulos uerſus,cū plures q̄ ducenti efficerent̄,ab ultimo incipiens uſq; ad primū/ recitabā.

Mithridates duabus & uiginti gentibus, quibus imperitabat,ſine interprete iura dixit. Memoriam [a] ex arte fieri palā factum eſt,ſicut Metrodorus [b] philoſophus,qui tēporibus Cynici Diogenis fuit,in tantū ſe meditatiōe aſsidua prouexit, ut a multis ſimul [c] dicta/ nō modo ſenſuum, ſed etiā uerboꝝ ordinibus detineret. Nihil [d] tamen in homine aut metu, aut caſu, aut morbo facili⁹ intercipi,ſæpe perſpectum eſt. Qui [e] lapide ictus fuerat,accepimus oblitū literarū. Meſsalā certe

a ℭ Memoriā ex arte fieri.) Qui de memoriæ arte ſcripſerūt,nō unū omnes ordinē tenuerunt.Metrodorus Sceptius inter alia, quibus ad artē memorandi uſus eſt,in duodecim ſignis,ꝑ quæ ſol meat,tricenos & ſexagenos inuenit locos, de qua re in.xi.plurimū Quintilianus miratur. Vanitas nimirū (inquit) fuit, atq; iactatio circa memoriam ſuā potius arte,q̄ natura gloriantis.Marcus Cicero circa finē ſecundi de Oratore, ex Simonidis ſententia tradit ordinē eſse maxime,qui memoriæ lucē afferat.Itaq; ijs, qui hanc partem ingenij exercent locos eſse capiendos,& ea quæ maxime memoria tenere uelint, effigienda animo, atq; in ijs locis collocanda ſic fore,ut ordinē rerum,locoꝝ ordo ſeruaret, res autē ipſas, rerum effigies notaret. Atq;,ut locis pro cæra,ſimulacris pro literis,uteremur.Hāc memorādi artē abūde tradūt Cicero Rhetoricoricoꝝ nouoꝝ lib.3.& Fab.Quintilianus ca.de memoria Oratoriarū inſtitutionū lib.xi. Nō deſunt,qui noſtro quoq; tēpore hanc publice profiteant̄.Sed qui in ea multū profecerit,uidi neminem.

b ℭ Metrodorus philoſophus,qui tēporibus Cynici Diog.fuit.)Si quis bene tēpora cōputet, inueniet proculdubio,inter Diogenē Cynicū, & hūc Metrodorū,fuiſse annos medios centum, & quinq̄ginta,nō pauciores.Conſtat em̄ Cynicū Diogenē Olympiade.114.mortem obijſse,hoc eſt circa annū 432.urbis conditę.Nā eadē die(ut Demetrius in Aequiuocis ait)Alexandrū Babylonię,Diogenē Cynicū Corinthi,uita functos.Lege Laertiū lib.6.Metrodorus autē hic(ut.13.Geographiæ lib. ſcribit Stra.) Mithridatis floruit tēporibus.Hunc inſuper Metrodoꝝ uidit .M.Cicero,ut ab eodē ſecundo de Oratore lib.ſcriptū eſt.Vidi ego(inquit)ſummos homines,& diuina prope memoria. Athenis Carneadē. In Aſia,quē uiuere hodie aiunt,Sceptiū Metrodoꝝ,quoꝝ uterq; tanq̄ literis in cęra ſe agebat imaginibus in his locis,quos haberet,quę meminiſse uellet,ꝑſcribere.Hęc ibi.Cicero aūt ipſe(ut tradit Euſebius,& cęteri)obijt Olympiade.168. hoc eſt circiter annū.648.urbis conditæ.Exiſtimo Solinū deceptū, qđ pro Diogene Stoico,Cynicū Diogenē acceperit.Fuit autē Diogenes hic Stoicus,qui cū Carneade, quē Cicero ſe uidiſse ait.Et Critolao Peripatethico,ab Athenieſibus ad Senatū populi Romani,negotij publici gratia legati miſsi ſunt,author Aul.Gell.in fine ſeptimi Noctiū Atticarū. QVid ſi Solinus eorū ſententiā ſit in hac parte ſecut⁹, qui hūc Metrodoꝝ Democriti auditorē,& Anaxarchi magiſtrū, fuiſse tradunt.Anaxarchū aūt Olympiade .110.floruiſse ab ijs, qui eius uitā ſcribūt, proditū eſt.Potuit fortaſsis ſic a Solino ſcriptū fuiſse.Metrodorus philoſophus,qui tēporibus Stoici Diogenis fuit. Fieri etiamnū potuit,ut a ſcriptore quopiā Cynici adiectā fuerit.Nō ſoleo tam facile primę claſsis authoribus,in paruis ꝑſertim,& obuijs paſsim rebus/aſcribere ignorantiā,etſi uetuſti omnes codices,Cynici Diogenis retineant.

c ℭ A multis ſimul dicta.)Sunt codices,qui ſic habeant. Vt a multis ſimul dictoꝝ,non modo ſenſum,ſed etiā uerborum ordinē detineret.

d ℭ ℭ Nihil tamen in hominū.) Oīa hæc ex ca.24.ſeptimi Ply.Seneca in principio primi Declamationū.Memoria(inquit)eſt res ex omnibus partibus animi maxime delicata,& fragilis,in quā primū ſenectus incurrit.

e ℭ Qui lapide ictus.) Val.Maximus libro primo,inter miracula idipſum ponit.Quidā(inquit)Athenis uir eruditiſſimus,cū ictum lapidis,capite exceſsiſse,cætera omnia tenaciſsima memoria retinēs, literarū tantūmodo quibus ꝑcipue inſeruierat,oblitus eſt &c.Mōſtro ſimile eſt, cū quiſpiā proprij nominis obliuiſcitur.

Coruinū poſt ægritudinē, quā pertulerat, percuſſum proprij nominis obliuione, q̄libet alias ei ſenſus uigeret. Memoriā met⁹ perimit. INuicem metus uocis eſt incitamentum, quam non ſolum acuit, ſed etiam ſi nunq̄ fuerit, extorquet. Deniq; cum Olympiade octaua & quinquageſima uictor [a] Cyrus intraſſet Aſiæ oppidū Sardis, ubi tūc Crœſus latebat, Athis fili⁹ regis mutus ad id uſq; tēporis in uocē erupit ui timoris. Exclamaſſe enim dicitur. Parce patri meo Cyre, & te hominē eſſe uel caſib⁹ diſce noſtris. [b] TRactare de moribus ſupereſt, quoꝝ excellētia maxime in duobus enituit. Cato [c] princeps Portiæ gentis ſenator optimus, orator optimus, optim⁹ imperator. Cauſam tamē quadragies [d] & quater dixit, diuerſis odiorum ſimultatibus appetitus, ſempꝛ abſolutus. Verū [e] Scipionis Aemiliani laus propēſior, qui p̄ter bona, q̄bus Cato clarus fuit,

ſcitur. Vnde factum, ut cū de re, quā maxime memoria tenere quis creditur, prouerbio dici ſoleant. Non aliter proprium ualeat cognoſcere nomen. a ℭ Victor Cyrus.) Capto a Cyro Aſtiage Medoꝝ rege, urbes q̄plurimæ, quæ Medoꝝ tributariæ erant, a Cyro Perſarū rege/ deficiunt. Quibus a Cyro uictis, Babylonios quoq; potenti exercitu aggreditur. Sed Crœſus Lydorū rex ea tempeſtate diuitijs, & armis potentiſsimus, Babylonijs auxilio fuit. A Cyro Crœſus uincit̄. Victus in patriā remeat. At Cyrus uictis Babylonijs, Lydiā contra Crȩſum ingreditur. Crœſum iterato ſuperat, capit, captumq; abducit. Fuerant Crœſo regi duo liberi. Primus, quē Athin Valerius nominat, maximis dotib⁹ prȩſtās, & ſi fata ſinerēt, Crœſo ſucceſſor in regno, ab apro dum uenatur/occiditur. Alter eius filius natura mut⁹, hic captis a Cyro Sardibus, cū unus ex Perſarum numero ignarus uiri in cȩdem Crœſi concitato impetu ferret̄, ne is Crœſum patrē perimeret, ſic Grȩce proclamaſſe dicitur, ὦ ἄνθρωπε μὺ κτεῖνε κροῖσον. i. Heus homo ne Crœſum perimas. Hiſtoriā ſcribūt Herodotus in. 1. Val. Maxi. lib. 5. Aulus Gellius ca. 9. quinti. Iuſtinus li. primo, & Xenophon Pædiæ Cyri lib. ſeptimo. b ℭ Tractare de moribus ſupereſt.) Scripturus de moribus Iulius Solinus, ut more ſuo ſtudeat breuitati, trium tm̄ Romanoꝝ illuſtriū, ponit exempla. Eoꝝ ſcilicet, qui uel ſapientū hominū ſententia, uel diuino oraculo, ſunt optimi iudicati. Sunt aūt hi, Portius Cato, Scipio Aemilianus, & Scipio, cui Naſica cognomētū fuit. c ℭ Cato princeps Portiæ gentis.) Portius Cato genere Tuſculanus, Marco nō admodū illuſtri (ut ait Valerius) patre genitus, ob eius ſingulare ingeniū, ac mores integros, a Valerio Flacco Romā duct⁹, nec diu poſt Romana ciuitate donatus eſt, omni in ea (ut. M. C. de Senectute eſt author) dignitatis honore functus eſt. Principio (ut Plutar. author eſt) tertio nomine nō Cato, ſed Priſcus uocabat̄. Conſequenti tempore Cato ei uirtutis cognomentū extitit. Romani enim, eū in quo multarū rerū uſus, ac experiētia ſit, Catonem nominăt. Hic Cenſor, Luciū Flaminiū. T. Flaminij fratrē, & ante conſulē, qđ ad arbitriū muliercule, cuius amore tenebatur, quendā in prouincia/cui prȩerat/ſecuri percuſſerat, e Senatu ſuſtulit. author de ſenectute. M. C. Ob eam rem ſenatus ſibi, populuſq; Romanus, conſularē ſtatuā, in templo poſuit, cū hac inſcriptione. M. Cato morum reſtitutor. Hinc & Cenſorinus nominari cȩptus. Propter duoꝝ Catonū Cenſorij, & Vticenſis ſeueritatē, Saty. 2. a Iuuenale prouerbiali Ironia dictum eſt. Terti⁹ e cœlo cecidit Cathō. In nimiū ſuperciliofos, ac uitæ alienæ cenſores homines. TRia huic Catoni ueteres Romani tribuerūt, quoꝝ quodlibet uel diuiſim, abunde quēlibet decorare queat. Quæ in rep. geſſit, optimū Senatorē, quæ poſteris ſcripta reliquit, optimū oratorē. Poſtemo quȩ foris, & bello egit, optimū imperatorē fuiſſe probant. Refert. M. Ci. ſecūdo Academicarū. q. & lib. de Senectute. M. Catonē in ſenectute Græcas literas didiciſſe, id quod ſine ſummo uiri ingenio fieri non potuit. Quȩ de Catonis Portij familia ca. 19. tredecimi ſcribit Gel. per te adeas. Rurſus pro his omnibus, lege Ply. ca. 27. ſeptimi Natu. hiſtoriæ. Huius hæ ſententiæ potiſsime celebrantur. Difficile eſt ad carentē auribus uerba facere. Laborioſum eſt eam rempu. ſaluā fore, in qua piſciculus pluris, q̄ bos uenit. Et urbis Romæ mores carpens. Omnes homines uxoribus imperant, nos omnibus hominibus, at nobis certe uxores. Lege Plutarchi Apophthegmata. d ℭ Quadragies q̄ter.) Ex Ply. c. 27. ſeptimi nat. hiſtoriȩ. Itē alter Ply. c. 47. de Viris illuſtribus. Lege q̄ ſcribit Cȩlius c. 36. ſexti Ant. lectio. e ℭ Verū Scipionis Aemiliani.) Hȩc quoq; ex ca. 27. ſeptimi. C. Plynij ſumpta omnia. Ex his quæ Scipio Aemilianus in Cēſura, & alijs magiſtratibus geſſit, eum optimū Senatorem fuiſſe conſtat. Cum enim in Cenſura ſibi Mummius homo ſegnis, & reipublicæ parum utilis Collega datus foret, ſic de eo Collega in Senatu dixiſſe fertur.

Cyrus
Crœſus
Athis

Vtinā mihi(inquit)Collegam aut dedissetis,aut nō dedissetis.Ferē hic Scipio sic sese cōmodo reipub. tribuisse,ut annis quatuor & quinquaginta,quibus uixit,nihil emerit,uel uendiderit,uel ædificauerit,nec aliā ob causam peremptus creditur,nisi qđ contra Agrariam legē,discordiarū fomentū,senatus ipsius,& pacis defensor optimus,fortiter repugnabat.Orationes rursus,quæ ab eo scriptæ feruntur,quarū Gellius,Appianus,Macrobius,cæteri meminerunt,fuisse eum oratorē optimū satis ostendunt.Scribit Gell.ca.20. secūdi Noctiū Atticarū. Scipionem omniū ętatis suę purissime fuisse locutū.Ea ꝑterea,quę in militia gessit,imperatorē eū optimū fuisse demōstrant. Is enim inter cætera Consul contra Numantiā missus,eodē temporis momento(ut libro.2.Max.Val. annotauit)ꝙ castra intrauit,edixit,ut omnia ex his,quæ uoluptatis causa cōparata erant,aufferentur,summouerēturq;. Nā cōstat(inquit)tū maximū inde Institoꝝ,& Lixarū numerū cū duobus milib⁹ scortoꝝ abijsse.Hac turpi.&c.Hic(ut Plutar.refert)cū iuuenis adhuc esset,tantam & fortitudinis,& prudētiæ expectationē de se ꝑstitit,ut Cato,de quo dictū est,de his interrogatus,qui ad Carthaginē militarent,inter quos etiam erat Scipio/diceret.Solus is quidē sapit,ac uiget,ad hunc autē umbræ concedunt.Itē cū Romā uenisset ab exercitu,eum inuitabāt,nō quo illi gratificarentur,sed ꝙ per illū propediē,ac facile Carthaginē capturi essent,&c.Lege Plutar.in Apophthegmatis.

etiam publico [a]amore præcessit. Vir [b]optimus Nasica Scipio iudicatus est,non priuato tantum testimonio,sed totius senatus sacramēto.Quippe qđ inuentus dignior non fuit, cui præcipue religionis crederetur ministerium,cum [c]oraculum moneret accersi sacra matris deū Pessinunticę.[d]PLurimi īter Romāos eloquētia floruerūt.

a ℭ Publico amore præcessit.)Bonoꝝ dilectione.Qui Agrariā legē ferri affectabāt,hūc Scipionē eius legis hostē maximū, ingenti odio prosequebantur,quoꝝ etiā opera creditur interfectus.Metellus ꝑterea Macedonicus,cū Scipione Africano dissenserat,eorūq; ab æmulatione uirtutis profecta contentio.Is cū interemptū Scipionē conclamari audisset,in publicū se proripuit,mestoq; uultu,& uoce confusa.Concurrite cōcurrite(inquit)o ciues,mœnia nostræ urbis euersa sunt.Scipioni enim Africano intra sua mœnia quiescenti uis illata est.&c. Val.Max.tit.1.lib.quarti.Appianus itē lib.1.belloꝝ ciuiliū. b ℭ Vir optimus Nasica.)Sumpta ex ca.34.septimi Plynij,Vide Plyniū Nepotē ca.44.de uiris illust. Hanc Nasicæ Scipionis historiā scribit Val.Max.octauo libro tit.16.Lege Fenestellā tit.12.de magistratibus Romanoꝝ,& quos apud eū consignauimus authores. c ℭ Cū oraculū moneret.)Hērebat Hannibal in Romanoꝝ uisceribus, nec a tam infesto hoste liberari poterāt.Ob id igitur Sibyllinos lib.conspici placuit, in quibus hoc oraculū repertum dicunt.

Mater abest,matrem iubeo Romane requiras,
Cum ueniet,casta est accipienda manu.

Plura Ouid.quarto Fastoꝝ.Syllius multis carminibus recenset historiā lib.ultimo belloꝝ Punicorum.

Hostis,ut Ausonijs discederet aduena terris,
Fatidicæ fuerant oracula prisca Sibyllæ.
Cœlicolum Phrygia genitricem sede petitam,
Laomedonteæ sacrandam mœnibus urbis,
Aduectum exciperet numen, qui lectus ab omni
Consilio patrum, præsentis legeret æui
Optimus heu nomen melius,maiusq; triumphis.
Iamq; petita aderat.&c.

Lege Liuiū lib.9.tertię Decadis,& Diuū Augustinū ca.29.primi Ciuita.

d ℭ Pessinunticæ.)Cybele Minois,& Dindymenes filia parentū iussu exposita,quadā diuina forte,a feris lacte nutrita est.Postmodū a fœmina pascente greges ouiū exportata,& educata est.Hæc post adultam ætatē,mira pulchritudine, & prudētia fuisse narrat.Fistulā,Cymbalū, Tympanūq; prima reperit.Hæc insuper curandi pueros artē tradidit,eosq; summo,ac materno amore ꝓsecuta est.Vnde factum est,ut ex facto,matris nomē consecuta sit.Hanc ob Atydis pueri a se dilecti interitum,in furorem uersam dicunt.Nec diu post cū Phryges morbo, & fructuum penuria laborent, ab oraculo responsum accipiunt,malorum remedia adepturos,si Atydis corpus sepelirent,& Cybelen uenerarentur ut deam.Sed cum Atydis corpus reperire nequirent,quod reliquum erat, Cybelen religiosissime coluerunt.Aram erexerunt,sacrificia persoluerunt.Postmodum in Pessinunte urbe Phrygiæ insigne templum construxerunt,honores illi,& annua sumptuose persoluētes. Inde eius simulachrum monente Sibylla,per Scipionem Nasicam Romanū aduectum est.Hæc ex Diodori sententia libro quarto. Hanc Troes prope Idam habitantes,Rheam, deorum matrem uocant. Item Vestam, & deam

Phrygiã magnã.A locis Idæam,Dindymenã,& Phyllenã,& Peſsimuntiã, & Cybelen, author Strabo lib.10.Plura de eius nomine refert Marcellinus lib.22. & Feneſtella tit.12. a ℭ In familia Curionũ.) Ex Ply.ca.41.lib.ſeptimi.Meminit Cice.primo epiſtolarũ.Liuius lib.109.&.110.Plura Appia.lib. ſecundo bellorum ciui.Itẽ Luca.1.Pharſaliæ.Audax uenali. &c. b ℭ Percuſsores Archilochi poetæ.) Ex Ply. c.29.ſeptimi ſumptũ & hoc.Euſe.c.12.qnti Præparatiõis, Archiã uocatũ dicit,q Archilochũ poetã p-emerit.Plures ſcribũt a Calõda eũ perẽptũ fuiſse. Hic Archilochus ſane ꝑcellẽs uates, ſed obſcenus multum, ac uirulentus. Hinc factum eſt,ut dicta amarulenta plurimũ,& mordacia, ꝓuerbiali figura, Archilochia nominentur. c ℭ Lyſander Lacedæmonius.)Sumpſit hæc Solinus ex ca.29.ſeptimi Plynĳ.DE hoc Lyſandro lege apud Iuſtinũ lib.5.&.6. d ℭ Sophoclis corpus.) De Sophoclis poetæ interitu diſcordãt a Grecis latini plures. Val.Max.ti.12. lib.noni.&.C.Ply.cap.53.lib.ſeptimi,aſserunt eũ gaudio perĳſſe,accepto Tragicę uictorię nũcio. Sed Greci ferme omnes dicunt hunc Sophoclẽ uuæ acino ſuffocatũ. Multis uerbis latinorum a Græcis diſcordiam ꝓſequitur Crinitus ca.6. ſecũdi. de Hon. diſciplina. e ℭ Liber pater.)Plutar.in Quęſtionibus multas cauſas affert, cur Dionyſius.i.Bachus,Liber pater fuerit appellatus. Vel (inquit) quod bibentibus libertatis cauſa ſit, Fiunt enim homines ebrietate petulãtiores,hĩc & cornua eidẽ aſcripſerunt. Vel quod libationẽ præbuit. Vel quod pro Bœotię libertate pugnauit. f ℭ Pindarũ lyricũ e cõuiuĳ loco.) Vix adduci poſsum,ut credã Solinũ in hac tã celebri apud nobiliſsimos authores hiſtoria,ita turpiter lapſũ fuiſse,ut ea.ſ.quæ Simonidi cõtigerũt,Pindaro ipſe lyrico tribuerit.Opinor itaq; nõ a Solino,ſed ſcriptore quopiã,erratũ potius,cũ cõſimili ratione,in hoc ꝓſertim authore,loca plurima fuerint deprauata.Potuit & id memorię uicio,nõ authoris inſcicia accidiſse.Experiunt̃ nimirũ homines,ut dictionẽ unã ꝓ altera ſępe ſcribãt.Vtcũq; error acciderit,Simonidi id,nõ Pindaro accidiſse conſtat.Authores ſũt.M.Cicero.2.de Oratore circa fiñ.Fab.Quintil.ca.de memoria Oratoriarũ inſtitutionũ lib.11. Val.Max.li.1.tit.de miraculis.Licet Quintil.uulgatã fabellã, potiꝰ q̃ hiſtoriã eã eſse credat. g ℭ Intraturus domũ Poſsidonĳ.)Sumptũ ex ca.30.ſeptimi.C.Plynĳ.Fuit aũt Poſsidoniꝰ hic Ciceronis magiſter,ut in lib.de Fato aſserit ipſe Cicero.Eũ enim audiendi gratia Rhodũ adĳt,author in uita Ciceronis Plutarchus.Hic Poſsidonius ſphærã effecit,cuius ſingulę cõuerſiones idẽ efficiũt in ſole,& in luna, & in quinq; ſtellis errãtibus,quod efficit̃ in cœlo ſingulis diebus,& noctibus.Fuit ꝑterea hic ipſe Poſſidonius Fataliũ ſyderũ aſsertor, qua in re a Cicerone diſcipulo lib.de Fato,& Diuo Auguſtino ca.2. quinti.Ciui.efficaciſsime redargutus eſt.Cũ Põpeius ad Piraticũ bellũ exiret,& mox cõtra Mithridatem eſset exiturus,fertur Rhodũ uenisſe,atq; diſputanti Poſsidonio affuiſse,cui in diſceſsu interrogãti,nũqd iuberet,reſpõdiſse Poſsidoniũ ferũt,ut ſe gereret clare, atq; alios excelleret om̃es.Author Stra. xi.Geographię.li.Fuit alter PoſsidoniꝰApamiẽſis Stoicꝰ,Strabõis tẽporibus eruditiſsimꝰ,ut li.16.idẽ Strabo refert.Apud Romanos morem fuiſse cõſtat,ut cum magiſtratus domum cuiuſpiam eſset intraturus,Lictor fores uirga percuteret.Authores moris huius ſunt,Titus Liuius libro primo. Florus in fine primi.Plynius capite.30.libri ſeptimi.Martialis libro octauo.Papinius primo Syluarum libro.

a Sed hoc bonũ hæreditariũ nunq̃ fuit,niſi in familia [a] Curionũ,in qua tres,ſerie cõtinua, oratores fuerunt.Magnũ hoc habitum eſt ſane eo ſeculo, quo precipue facundiã & humana,& diuina mi-
b rata ſunt. Quippe tũc percuſsores [b] Archilochi poetæ,Apollo prodidit, & latronũ facinus deo arguente/ detectũ eſt. Cumq; Lyſander [c] Lacedæmonius Athenas obſideret, ubi [d] Sophoclis
c Tragici inhumatum corpus iacebat, identidem Liber [e] pater ducem admonuit per quietẽ, ut ſepeliri delicias ſuas ſineret.Nec priꝰ deſtitit, q̃ Lyſander cognito quis obiſset diẽ, & quid a numi-
d ne poſceret,inducias bello daret,uſq; dũ cõgrue ſupremis talibus exequiæ ducerent. [f] Pindarũ lyricũ e cõuiuĳ loco,cui imminebat ruina, ne cũ cæteris interiret,forinſecus eum Caſtor,& Pol-
e lux uocarunt inſpectantibus uniuerſis. Quo effectum eſt,ut ſolus impendens periculũ euaderet.Numerandus poſt Deos.Cn.Pompeius Magnus intraturus [g] domum Poſsidonĳ clariſsimi
f tunc ſapientię profeſsoris,percuti ex more a Lictore uetuit fores,ſũmiſsiſq; faſcibꝰ,q̃libet cõfecto Mithridatico bello,& oriẽtis uictor,ſentẽtia

propria cessit ianuæ literarum. Africanus prior a
Quinti [a] Ennij statuā imponi sepulchro suo iussit. Vticensis [b] Cato unū [c] ex tribunatu militum philosophū, alterum ex [d] Cypria legatione Romam aduexit, professus plurimū se eo facto se- b
natui, & populo Ro. contulisse, quāuis proauus eius sæpissime censuisset, Græcos [e] urbe pellendos. Dionysius [f] tyrannus uittatā nauem Platoni obuiam misit. Ipse cum albis quadrigis egre- c
dientem in littore occurrēs honoratus est. Perfectam prudentiā soli [g] Socrati oraculū Delphicum adiudicauit. Pietatis documentū nobilius quidē in Metellorū domo [h] effulsit. Sed eminētis-

Dionysius: tyr: plato Metellus

de Stellæ Poetæ cōsulatu. Dum feriunt agmine postes, Atriaq;, & multa pulsantur limina uirga. CVR autē Lictor dictus sit, docet Plutar. problemate.66. Sed quā ob rem prętorū uirgæ securibus alligatæ pferantur, aperit idē Plutar. proble.81. a ℂ Quinti Ennij.) Plyniana imitatio ca.30. li. septimi. Ennius poeta (inquit in temporibus Eusebius) septuagenario maior articulari morbo perijt, sepultusq; in Scipionis monumēto, uia Appia intra primū ab urbe miliariū. Quidā ossa eius Rhudiā ex Ianiculo translata affirmāt. Ex uerbis Plynij, Solini, & Eusebij, Ouidiani uersiculi, tertio de Arte amandi libro, restituendi sunt, qui sic corrupte legunt, in omnibus exemplaribus.

Ennius emeruit Calabris in (montibus ortos/
Cōtiguos pene Scipio ma(gne tuis.

Sed tu sic legas.

Ennius emeruit Calabris in (montibus ortus/
Contiguus poni Scipio (magne tibi.

Hoc Iani Parrhasij ingenio lector debes. De Ennij prosapia, patria, laudibus, lege Sylliū lib.12.

Ennius antiqua Messapi ab (origine regis. &c.

Lucretius libro primo.

Ennius æternis exponit uersibus edens. &c.

Sed magis ad huius loci expositionē faciunt uersus Claudiani in Præfatione tertiæ Panegyris in laudes Stiliconis.

Maior Scipiades Italis, qui solus ab oris. &c.

Si Ouidio credimus.

Ennius ingenio maximus, arte rudis.

b ℂ Vticensis Cato.) Et hæc ex ca.30. septimi. Plynij mutuatus est Solinus. De hoc Catone scribunt. M. Cicero, Seneca. T. Liuius, Plutar. Lucanus, itē cæteri. c ℂ Vnū philosophū.) Intelligit Athenodorū cognomine Cordilionē Stoicæ disciplinæ hominē pręstantissimū, hūc ex Pergamo Romā aduexit, author Plutar. in Catone Vticensi. d ℂ Ex Cypria legatione.) De legatione Vticensis Catonis in Cyprū, scripsimus cap.9. tertij libri, apud L. Florū. e ℂ Græcos urbe pellendos.) Scribit Plutar. Catonis Censorini tēporibus, Carneadē Romā uenisse, eūq; quasi quodā diuino afflatu, Romanā iuuentutē ad Gręcarū literarū amorē pellexisse, idq; cæteris Romanis iucundū fuisse spectaculū, unū hunc Catonē ijs studijs uniuersam ciuitatē abundare grauiter tulisse. Vniuersos pterea philosophos quadā honestatis specie Roma demitti curasse. Nec Græcos philosophos solū Romæ, uerum Medicos odio & suspitione prosecutus est. f ℂ Dionysius tyrannus.) Diogenes Laertius de uitis philosophorū lib. tertio author est. Platonē philosophū ter in Siciliā nauigasse. Primo ut eam insulā, crateresq; uideret, sed cū de tyrānide cōtra tyrannū Dionysiū acerrime disseruisset, Dionysiū ob id concitū, Platonē necare uoluisse, sed a Dione, & Aristomene exoratū, ab incepto destitisse, cū tñ Polydi Lacedęmonio uendendū tradidisse. Secūdo profectū in Siciliā Platonē dicit, ad iuniorē Dionysiū, a quo & terrā, & homines postulasse, qui iuxta constitutā ab eo rempu. uiuerent. Venisse autem in tyranni suspitionē, uelle eū, Siciliā tyrannide liberare. Sed Architæ Tarentini epistola omni eū suspitione purgatū, & tandē iterū in patriā remeasse. Postremo illuc accessisse, ut Dionē amicū/Dionysio, cuius odiū incurrerat reconciliaturū, quod cū obtinere neqsset/infecto negotio tandē in patriā redijsse. Eadē fere & Plutar. in Platonis uita refert. g ℂ Soli Socrati.) Sūptū ex Caio Plynio ca.31. lib.7. & ca.6. tricesimiquarti. De qua re. Tertul. ca.46. Apolo. Ouid. 13. quinti Tristium. Ille senex dictus sapiens ab Apolline. Val. Max. tit.4. lib. tertij. Eusebius ca.4. quartidecimi Pręparationis. Diogenes li.2. dicit Chærephonti miraculū editū, quod in omniū (inquit) ore est, quo scilicet mortaliū omniū Socrates sapientissimus pdicaretur, ex quo magna in illū inuidia conflata est. Cato Censorinus (ut Plutar. refert) Socratē loquacē, & uiolentū hominē appellabat. Huic loco seruiunt, quæ ca.4. antea ex Cicerōe adducta sunt. Quā ridicula fuerit Delphici oraculi origo, exponit Diod. Siculus lib.16. in gestis Philippi Macedonis. Multa Cœlius ca.16. qnti. Antiq. lect. h ℂ In Metellorū domo.) De pietate scripturus Solinus duo tm̄ exēpla pietatis refert. Est em̄ pietas, quā Græci θεοσέβειαν uocant, teste Cicerone. Virtus, per quam dijs immortalibus, sanguine coniunctis, & patriæ beniuolis, officium & diligens tribuitur cultus. Lactantius autem capite.9. tertij, nihil aliud esse pietatem, q̄ iusticiā definit. Quintodecimo uero capite libri quinti. Pietas (inquit idem author) nihil aliud est, quam

dei notio, ac religiosus cultus, ſicut Triſmegiſtus uerißime definiuit. Euſeb. ca.z. octaui Præparatiōis, ex Ioſephi ſententia, ſcribit pietatē nō eſse uirtutis partē, ſed uirtutes omnes alias, pietatis eſse partes. in ca. autē.z. ſeptimi eiuſdē operis declarat ſolū Hæbreoꝝ genus, uerā pietatē ſequutū. Tāta fuit apud ueteres pietatis excellentia, ut eam numē quoddā eſse crediderint, ei tēpla conſtruxerint, perſoluerint eius numini ſacrificia. Nihil habuit Mantuanus Homerus, uirtutū omniū p̄clari⁹, qđ ſuo Aeneæ tribueret, q̄ qđ toties eū inſignē pietate uirū nominarit. Theodoſius nobilis Romanoꝝ imperator, quom uellet Honoriū filiū ad uirtutū amorē incēdere, inter plurima pręcepta ſaluberrima, & hoc pietatis ſubdidit documentum.

Sis pius in primis, nā quom (uincamur in omni Claudianus
Munere, ſola Deos æquat cle (mentia nobis

Huic loco conſonant, quæ ſcribit Seneca in fine tertij eius lib. quē de Benficijs ſcriptū reliqt. METelloꝝ familiæ inter cæteras uirtutes, pietatē in deos peculiarē fuiſse conſtat. Metellus enim Pontifex max. Poſthumiū conſulē, eundēq; flaminem Martialē, ad bellū gerendū, Africā petentē, ne a ſacris diſcederet, mulcta indicta inconſulto deo urbem egredi paſsus non eſt. Val. Max. de ſeruata religione lib. primo. Fuit & hoc in eodē Metello pietatis in deo ſignū patens. Cū enim Veſtę templū, in quo Romanoꝝ fatale pignus Palladiū ſeruabatur, corripuiſset ignis, &

Attonitæ flerent demiſso crine miniſtræ
  Abſtulerat uires corporis ipſe timor,
Prouolat in medium, & magna ſuccurrite uoce,
  Non eſt officium flere Metellus ait,
Pignora uirgineis fatalia tollite flammis,
  Non ea ſunt uoto, ſed rapienda manu,
Me miſerum dubitatis ait, dubitare uidebat,
  Et pauidas poſito procubuiſse genu.
Haurit aquas, tollensq; manus/ ignoſcite dixit,
  Sacra uir, intrabo non adeunda uiro.
Si ſcelus eſt, in me commiſsi pœna redundet,
  Sit capitis damno Roma ſoluta mei.
Dixit, & irrupit, factum dea rapta probauit,
  Pontificisq; ſui munere tuta fuit.

Idem feciſse prius Ilum, cū in Ilio Mineruæ templū arderet, Scribit Plutar. cap. 30. & .31. Parale. Imitatur Solinus in Metelloꝝ exemplo. Ply. capi. 36. lib. ſeptimi.

a ſimum in plebeia [a] puerpera reperitur. Humilis hæc, atq; ideo famæ obſcurioris, cū ad patrem, q ſupplicij cauſa clauſtris pœnalibus continebat̃, ęgre obtinuiſset ingreſsū, exquiſita ſępius a iani-
b toribus, ne forte parenti cibum ſubminiſtraret, alere eum uberibus ſuis deprehenſa eſt. Quę res & factū, & locū cōſecrauit. Nā q morti deſtinabat̃, donat⁹ filię in memoriā tāti p̄conij reſeruat⁹ eſt. Loc⁹ dicat⁹ ſuo numini Pietatis Sacellū fuit.

a ℭ In plebea puerpera.) Diſcrepat & hoc loco Solinus a Plynio, quom Ply. dicat hāc pietatē matri oſtenſam, Solinus autē ad patrē referat. Verū ut locus hic fieret dilucidior, aſcripſi uerba Plynij ex ca. 36. lib. ſeptimi. Pietatis (inquit) exempla, infinita quidē toto orbe extitere, ſed Romæ unū, cui cōparari cuncta nō poſsint. Humilis in plebe, & ideo ignobilis puerpera ſupplicij cauſa carcere incluſā matrem, cū impetraſset aditū a ianitore ſemper excuſsa, nequid inferret cibi, deprehenſa eſt uberibus ſuis alens eā. Quo miraculo matri ſalus donata filiæ pietate eſt, ambæq; perpetuis alimentis. Et locus ille eidem conſecratus eſt Deæ. Hæc Plynius. Aſtipulatur & Plynio Vale. Maximus tit. de pietate erga parentes lib. 5. Sanguinis ingenui mulierē (inquit) prætor apud tribunal ſuū capitali crimine damnatā, in carcere necandā tradidit, quā receptā is, qui cuſtodiæ præerat, miſericordia motus, non protinus ſtrangulauit, aditū quoq; ad eā filiæ, ſed diligenter excuſsæ, ne qd cibi inferret, dedit, exiſtimās futurū ut inedia conſumeret̃. Quom autem iā dies plures intercidercnt, ſecū ipſe quęrens, quidnam eſset, qđ tamdiu ſuſtentaretur, curioſius obſeruata filia, animaduertit illam exerto ubere, famē matris lactis ſui ſubſidio lenientem, & cetera. Niſi de ea Solinus intelligat, quæ patrem Cimona pari cuſtodia traditum, iam ultimæ ſenectutis uelut infantem, pectori ſuo admotum aluit, Author Maximus Valerius loco eodem. Verum hanc non plebeam, ſed nobilem Athenienſem fœminam fuiſse conſtat. Item nō inter Romana, ſed externa exempla id factum cōnumerat. BOni expoſitoris offitium crederem, ut apud Solinum pro patre, mater reponeretur, niſi toties eſset a Solino ipſo patris nomen expreſsum,

Quid si apud Plyniū, & Valeriū, pro patre matrē corrupte quis aſcripſerit? Sed id iudicio relinquimus alioꝝ. a ℂ Nauis a Phrygia.) Ex. C. Plynio cap. 35. libri ſeptimi. Val. Max. tit. 1. octaui. Tito Liuio lib. 29. ab urb. condita. Altero Plynio ca. 46. de uiris illuſtribus. Syllio lib. ultimo a principio. Ouid. quarto Faſtoꝝ multis carminibus hiſtoriā hanc cecinit eleganter.

Hoſtia contigerat, qua ſe Tyberinus in altum. Diuidit &c̄.

Nauis [a] a Phrygia gerula ſacroꝝ, dum ſequitur a
uittas caſtitatis, contulit Claudiæ principatū pu-
diciciæ. Et Sulpitij Paterculi filia. M. Fuluij Flac-
ci uxor cenſura omniū matronarū e centū pro-
batiſsimis haud temere electa eſt, q̄ ſimulacrum b
Veneris (ut Sibyllini libri monebant) dedicaret.
QVI [c] attingat ad titulū felicitatis, necdum rep-
tus eſt, & qui felix cenſeri iure debuerit. Namq́ c
Cornelius Sylla [d] dictus potius eſt, q̄ fuerit felix.
Solum certe beatum Cortina [e] Aglaum iudica-
uit, q in anguſtiſsimo Arcadiæ angulo pauperis
ſoli domin⁹, nunq̄ egreſsus paterni ceſpitis ter-
minos inuenitur. De homine ſatis dictū habeo.

Claudia hæc (inquit ſecundo diuinarum inſtitutionū Lactant.) pponitur in exemplo miraculi, Nā cum ex libris Sibyllinis Idęa mater eſset accita, & in uado Tyberini fluminis nauis, in qua uehebat̄, hæſiſset: nec ulla ui cōmoueret̄. Claudiā ferunt, quæ ſemper impudica eſset habita, ob nimios corporis cult⁹, deam ſubmiſsis genibus oraſſe, ut ſi ſe caſtam iudicaret ſuū cingulū ſequeret̄. Ita nauim q̄ ab omni iuuentute non ualuit cōmoueri, ab una muliere eſse cōmotam. Hoc autē mirū, & ſexcenta ſimilia dæmonū poteſtate fieri ca. 16. decimi Ciuitatis aſserit Augu. ut qd̄ nauim, qua (inquit) ſimulachrū matris Phrygiæ uehebatur, tantis hominū boumq; conatib⁹ immobilē redditā, una muliercula zona alligatam, ad ſuę pudiciciæ teſtimoniū mouit & traxit. ADuertendū tamē nō poſse facere mirabilia, id eſt maxima ratione conſtantia, niſi qui habet mentē, prouidentiā, poteſtatem. Ita fiet, ut deus fecerit omnia, nec quicquā eſse poſsit omnino, quod nō originem a deo traxerit. b ℂ Sulpitia paterculi.) Ex Caio Plynio ca. 35. ſeptimi. Abunde Val. Maxi. tit. 16. 8. lib. Merito cōmemorationi uiroꝝ Sulpitia Seruilij Paterculi filia. Q. Fuluij Flacci uxor. &c. Sibyllinorum librū monitū refert Ouid. quarto Faſtoꝝ lib. his quidē uerbis.

Roma pudicitia proauorum tempore lapſa eſt,
Cumæam ueteres conſuluiſtis anum
Templa iubet fieri Veneri, quibus ordine factis,
Vnde Venus uerſo numine corda tenet. &c̄.

c ℂ Quod attinet ad tit.) Ex Plyniano fonte, ut cętera capite. 43. & 4. lib. ſeptimi. Felix ait Auguſtinus. 13. de ſancta trinitate libro, eſt, qui habet qcquid uult, & nihil male uult. Exponit Scotus, id eſt, habitio omniū beneuolitoꝝ. Boetius autē tertio de conſolatione libro, ait beatitudinē ſiue felicitatem, eſse ſtatū bonorū omniū aggregatiōe pfectum, quo quis adepto nihil ulterius deſyderare queat. Hæc autē nulli poteſt cōuenire mortaliū. Huic quadrat Horatiana illa ſententia.

Nihil eſt ab omni parte beatum.
Vſq́ adeo nulla eſt ſyncera uoluptas,
Sollicitumq́ aliquid lętis interuenit.

Ouidius Metamor. lib. 7. Crœſum Lydoꝝ regē, quom ſe felicē eſse iactaret, his uerbis a Solone ſugillatū ferunt.

Scilicet ultima ſemper.
Expectanda dies homini eſt, diciq́ beatus
Ante obitum nemo, ſupremaq́ funera debet.

Ad rem ipſam lege Val. Max. in principio lib. ſeptimi, ubi de Aglao etiānum recenſet hiſtoriā. Vnde prouerbiū factū οἴκοι μένειν δεῖ τὸν καλῶς εὐδαίμονα domi manere oportet pulchre fortunatum. Claudianus Epigrāmate, Felix q patrijs &c̄. Cū quiſpiā lampin Aegenitā beatū diceret, qd̄ ditiſsimus eſse uidebat̄ (Erat eñ multarū nauiū gubernator) ad hūc Lacon quidā. Nō attendo (inquit) felicitatē, quæ pēdeat ex funibus, author Plutar. in Apophthegmatis. d ℂ Sylla felix.) Cornelius Sylla in fortuna felix dictus, cū paruulus a nutrice ferret̄, mulier obuia, ſalue (inquit) puer tibi, & reipu. tuæ felix. Et ſtatim quæſita, quæ hæc dixiſset, nō potuit inueniri, author Ply. de uiris illuſtribus. Lege de eo Plyniū ca. 43. ſeptimi naturalis hiſtoriæ. Val. titu. ſecūdo noni. Aug. ca. 28. tertij ciuitatis. Plura Plutar. in uita eius. Lucius Florus ca. 21. libri tertij. e ℂ Cortina.) Cōtinens p cōtento. i. Apollinis ſacerdos. Eſt eñ Cortina mēſa Delphici oraculi, unde certa dabantur reſponſa. Lege Strabonē lib. nono. Iuſti. lib. 24. Lucanū in quinto. Dicta aūt Cortina, aut

qđ cor teneat, aut qđ Tripos feptus erat ferpẽtis corio, aut certe fecundũ Græcã Etymologiã ὅτι τὴν κόρην τείνει .i. quod extendat puellã. Vt maiorq; uideri. Ex Seruio. 3. & .6. Aeneidos.

DE ITALIA, ET EIVS LAVDIbus, deq; peculiaribus multis, quæ in ea reperiunt.

CAP. VIII.

a NVNC, [a] ut ad destinatũ [b] reuertamur, ad locorum commemorationẽ ftilus dirigendus eft, atq; ideo principaliter in Italiã, cui⁹

NVNC ut ad deftinatum.) Scripturus de orbis terræ regionibus Solinus, merito ab Italia ueluti a reliquis preftantiore, fumit initium. Hæc enim (ut Plynianis uerbis utar) in toto orbe, & in q̃cunq; cęli cõuexitas uergit, pulcherrima eft omniũ rebus, uiris, fœminis, ducibus, militibus, feruis, artium pftantia, ingenioꝝ claritatibus. Iã fitu ac falubritate cęli, atq; temperie, accefsu cunctarum gentiũ facili, littorib⁹ portuofis, benigno uẽtoꝝ afflatu. Et enim contingit recurrentis pofitio in partẽ utilifsimam, & inter ortus, occafusq; mediã. Aquarum copia, nemoꝝ falubritate, montiũ articulis, feroꝝ animaliũ innocentia. Soli fertilitate, pabuli ubertate. Quicqd/quo carere uita nõ debeat, nufq̃ eft præftantius, fruges, uinum, olea, uellera, lina, ueftes, iuuenci, ne equoꝝ qdẽ in trigarijs preferri ullis uernaculis animaduerto, metallis auri, argenti, æris, ferri q̃diu libuit exercere, nullis cefsit. Et ijs nunc in fe grauida, pro omi dote uarios fuccos, & frugũ pomorũq; fapores fundit. Hæc ex tertio, & .37. uoluminibus Carj Plynij, natura. hiftoriæ. SCribũt qui de Italia tractauerũt, eã fitam efse, mediam inter Meridiẽ, & Septẽtrionem, id quod ex Sphæræ ratione deprehendit. Quæ duo, qđ extrema fint, uel ob nimiũ folis ardorem, uel immodicã frigoris afperitatẽ, habitationi hũanæ minus accõmoda efse conftat. Eam ob rem Italię fitum mirũ in modũ & fertilẽ, & plurimũ accolis falubrẽ efse aiunt. Agrius Socraticus apud Varronẽ arbitrat̃, nullã efse regionẽ, quæ tam tota fit culta. Nã quid in Italia (inquit) utenfile nõ modo nafcit̃, fed etiã egregiũ fit? Quod far cõferã Cãpano? Quod triticũ Apulo? Quod uinũ Falerno? Quod oleũ Venafro? nõ arboribus confita Italia eft, ut tota Pomariũ uideat̃? &c. Hinc a Marone primo Aeneid. dictum eft. Terra antiqua, potens armis, atq; ubere glebæ. Vnde fit, ut fi quis fingula fingulis conferat, uix terrã alterã Italiæ præferre iure pofsit. Nõ ab re igitur (quod ad hũc Solini locũ maxime attinet) a Marone uerifico uate fecũdo Georgicoꝝ lib. fcriptũ eft.

Sed neq; Medorum fyluæ ditifsima terra,
Nec pulcher Ganges, atq; auro turbidus Hermus,
Laudibus Italiæ certent, non Bactra, neq; Indi,
Totaq; thuriferis Panchaia pinguis arenis.
Hic grauidæ fruges, & Bacchi Mafsicus humor
Impleuere, tenent oleæq; armentaq; læta.
Hic uer afsiduũ, atq; alienis menfibus æftas,
Bis grauidæ pecudes, bis pomis utilis arbos,
Adde tot egregias urbes, operumq; laborem,
Tot congefta manu præruptis oppida faxis,
Fluminaq; antiquos fubter labentia muros.
An mare quod fupra memorem? quodq; alluit infra?
An ne lacus tot? &c.

Multis Italia a ueteribus fuit appellata nominibus. Ouidi⁹ .1. Faftorum.

Vnde diu genti manfit Saturnia nomen,
Dicta fuit Latium, terra latente deo.

Oenotria autem dicta eft, uel a uino ideft, οἴνου, qđ optimũ in Italia nafcitur. Vel (ut Varro dicit) ab Oenotro rege Sabinoꝝ, author Seruius primo Aene. fuper illud Oenotrij coluere uiri, Dicta infuper Hefperia ab Hefpero Atlantis fratre, qui a Germano pulfus/Italiã tenuit, eiq; nomen priftinæ regionis impofuit. Sunt autẽ Hefperiæ duæ, Lege Seruiũ. primo Aeneid. fuper illud. Eft locus Hefperiã. &c. Aufoniã Italiã appellauit Aufon Vlyfsis, & Calipfus filius, ut Põpeius refert. Poftremo ea regio Italia dicta eft, uel q magnos Italos, hoc eft boues, habeat. Vituli enim Itali funt dicti, authores. M. Varro. ca. 1. fecundi de Agricultura, & Columella in Prologo feptimi. Vel ut Põpeius fcribit, ab Italo rege. Sunt qui eã ab Italo Siciliæ rege Italiã appellatam tradant. Lege Seruiũ primo Aeneid. fuper illud.

Italiam dixifse ducis de nomine gentem.

Idẽ fcribit tertio Aene. De Italiæ diuerfis nominib⁹ habetur duodecimũ caput Originũ Catonis, fi tñ id quod extat fit originũ illarũ fragmentum. Italiæ terminos paucis defcribit Appianus in principio operis fui. Italia (inquit) omniũ gẽtiũ domina, ab

decus iam in urbe [a] contigimus. Sed Italia tanta a
cura ab omnibus dicta eſt,pręcipue a.M. [b] Cato-
ne,ut iam inueniri nō ſit,quod nō ueterū autho-
rum præſumpſerit diligentia,largiter in laudem
excellentis terræ materia ſuppetente, dum ſcri- b
ptores prēſtantiſsimi reputant locoꝝ [c] ſalubrita-
tem,cęli temperiem,ubertatem ſoli,aprica colli-
um,opaca nemoꝝ,innoxios ſaltus, uitium, ole-
arumq; prouentus,ouilia, [d] pecuaria,tot amnes, c
lacus tantos, bifera [e] uiolaria. Inter hæc [f] Veſeuū
flagrantis animæ ſpiritu uaporantem, tepentibꝰ
fontibus [g] Baias,colonias [h] tam frequētes,tam aſ-
ſiduam nouarū urbiū gratiā,tam clarum decus d
ueterū oppidoꝝ,quę primū Aborigenes, Arūci,
Pelaſgi, Arcades, Siculi, totius poſtremo Græ-
ciæ aduenæ,& in ſumma uictores Romani con-
diderunt. Ad hæc littoꝝ [i] portuoſa,oraſq; patē- e
tibꝰ gremijs cōmertio orbis accōmodatas. Ve-
rum ne prorſus intacta uideatur,in [k] ea quæ mi-
nus trita ſunt,animū intendere haud abſurdum
uidetur,& parcius [l] depaſta leuibns ueſtigijs in-
uiare. Nā quis ignorat, uel dictam, [m] uel conditā

Ionio circūdata,plurimū a Tyrrheno mari uſq; ad Celthas, quos ipſi Galathas uocant/extenditur. QVI externi populi Italiā incoluerint,ſcribit Oui.quarto Faſtoꝝ libro.

Venerat Euander plena cum claſse ſuoꝝ.&c. Plura Diony.Halicarnaſsęus lib.primo antiquitatū Romanarū.Lege Myrſilū in principio.Hi autem incolę,quoniā maiori ex parte Græci fuerunt, Italia maior Gręcia nuncupata eſt.Italiæ ſitum,& terminos deſcribit Ptolemęus cap.1.libri tertij Coſmographiæ,ſexta Europæ tabula. Copioſe de Italia Strabo lib.5.& ſexto.Ply.lib.3. Virg.ſeptimo &.10.Aeneidos Sylius Italicus lib.8.Cęſar primo Cōmentarioꝝ. Martianus Capella lib.6.Sparſim nemo tā Grę-coꝝ, q̄ Latinoꝝ Italiā intactā reliquit.Lege Stephanū de Vrbibus. b ℭ Ad deſtinatum.) Dixerat in præfatione. Locorū cōmemoratio plurimū tenet, in quā partem ferme inclinatior eſt uniuerſa materies. a ℭ In urbe contigimus. Capite ſecūdo ſupra.Plyniana imitatio capi.5.lib. tertij. Martianus. Italia longe ante alias omnes laudibus ueterum in urbis Ro. gratia prædicanda. b ℭ A .M.Catone.) In eo opere, quod de Originibus ſcripſit, quarū fere omnes meminerunt. c ℭ Locoꝝ ſalubritatē.)Fx cap. tertio,Plynij,& ſecundo Geor. Vir.ut iam diximus.Locorum enim nobilitas ex duobus attendit̄, noxiorū.ſ. abſentia, & tandem affluentia ſalutariū, q̄ duo Virg.prudentiſsime obſeruauit. d ℭ Ouilia, pecuaria.) Veteres codices habēt Nobilia pecuaria,Plynius. Tam nobilia pecori uellera. e ℭ Bifera uiolaria.)Quidā putant nō uiolaria,ſed roſaria,legendū,propter illud Virgilij.4.Georgicoꝝ.Biferiq; roſaria peſti.De Peſtanis roſis Oui.15. Meta.Tepidiq; roſaria peſti.Claudia.de nuptijs Hono.

Ceu geminæ Peſtana roſæ per iugera regnant. Martialis in quarto.

Peſtanis rubeant æmula labra roſis. Item Propertius quinta quarti. Verū in Lucania non ſolū roſæ,ſed & alij flores multi/bis anno proueniūt. f ℭ Veſuuius flagrantis. Mons hic in Campania iuxta Neapolim.Dicit̄ etiā Veſeuus,& Veſbius.Lege quæ ſcribit Domitius Sylua ſexta ſecūdi. Statij ſuper illud.Ructaſsent dites Veſuuina incendia.Et Sylua qnta tertij. Nō adeo Veſuuinus apex. g ℭ Tepentes Baias.)Deſcribit eas eleganter Val. Marc. Epigrāmate.81.lib. undecimi.

Littus beatę Veneris aureum Baias &c. Dictæ aūt Baiæ,a Baio Vlyſsis ſocio. Syl.in.8. Ore giganteo &c.& lib.12.Docet ille tepentes unde ferant nomē Baiæ.&c. h ℭ Colonias tā frequentes.) Ex Plynio ca.5.tertij.Diony.li.primo.Myrſilo Lesbio in principio.Quid Colonia ſit, & quo a Municipio differat, docet Gel.ca.13.decimiſexti Noct.Atti.Lege quæ ſcribit Vlpianus tit.15.li.ultimi Digeſto.l.1. i ℭ Littoꝝ portuoſa.)Id eſt totis littoribus portubus frequens.Id ipſum Ply.ca.5.tertij ſic explicat. Tot maria,portuſq;,gremiumq; terrarū cōmertio patens undiq;,& tanq̄ ad iuuandos mortales ipſa auida in mare procurrens. k ℭ In ea quæ minus trita ſunt,animū intendere.) Promiſerat in proemio ſe pedē a notioribus relaturū. l ℭ Parcius depaſta.)Metaphora ſumpta ab eo,q in locis auijs, necdum tritis antea,ſe ſequentibus iter ueſtigijs terit. Lucretius lib.primo.

Auia Pieridum peragro loca nullius ante
Trita ſolo.

Inuiare aūt ſignificat uiam facere. m ℭ Dicta,uel condita.)Legendū uidet̄,

dictum,uel conditū,quod & uetusta exemplaria retinent. Nisi dicta, uel condita multitudinis nūeri esse intelligamus.DE Ianiculo,& Saturnia ad mentē Solini,habetur.8.Aeneid.Virgilij.Hęc duo pterea &c.Itē ab Oui.in principio sexti Fastorum. A patre dicta meo quondā Saturnia Roma est.&c.

a ℭ A Danae Ardeam.)Danaen Acrisij Argiuorꝝ regis filiā,cū a Ioue in hymbrem aureū uerso uitiatam pater cognouisset,in arca inclusam pcipitauit in mare,quæ delata in Italiā,& a piscatoribus inuenta cū Perseo, quē illic pepererat,regi eius loci oblata ē. Cumq; rex eam uxorē duxisset,Ardeę auis augurio monitus,cū Danae cōiuge Ardeam urbem condidisse dicitur, author Lactan.z.&.6.Thebaidos. Meminit Virg.7.Aene.Acrisioneis Danae &c.Loca hęc nudis nominibus recenset Mela Pomponius,in secundo.Ply.omnia cap.5.lib.tertij.DE cōditoribus harū urbiū, Marcianus ca.14.lib.sexti. b ℭ Polyden.) Polyde quæ nam sit urbs nondū legi.Suidas dicit πολειδιεν esse nomē urbis, sed cuius regionis nō explicat. DE Pompeijs Martian.in sexto,ab Hercule Herculaniū ad radicē Vesuuij,a q haud pcul Pōpeios cū boū pōpā duceret Iberorꝝ.Vide Serui.6.Aen.sup illud. Dicitur,& tenebrosa palus Acheronte refuso. c ℭ In Liguria quoq; lapidarios cāpos.)Ply.ca.4.tertij,& Mela Pom.in secundo,hos campos in Narbonensi esse dicūt.Cato in Originibus.C.Sempronius.Martianus lib.6.& Solinus ipse in Liguria.Hāc differentiā accidisse crediderim,ppter Liguriæ,& Narbonensis uicinitatē.Vel qd' ij Liguriæ lapidarij campi, alij sint ab his quos in Narbonēsi esse fabulant̄.Fabulā hāc ex Aeschylo in Prometheo soluto,abunde refert Diony.Halicar.circa mediū primi Antiq.Roma.libri.Strabo quoq; eiusdē poetæ de hac ipsa re uersus refert.

a a Iano Ianiculū, a Saturno Latiū, atq; Saturniā, a Danae [a] Ardeam,a comitibus Herculis Polyden, [b] ab ipso in Campania Pompeios, quia uictor ex Hispania pompā boū duxerat. In Ligu-
b ria [c] quoq; lapidarios campos, qd' a Ioue eo dimicante credunt̄ pluisse saxa. Regionē [d] Ionicā ab Ione Naulochi filia, quā procaciter insidentē uias Hercules interemit,ut ferunt. [e] Alchippen a
c Marsya rege Lydorꝝ, qd' hiatu terræ haustum dissolutū est in lacū Fucinū. [f] A Iasone templum Iunonis Argiuæ. A [g] Pelopidis pisas, a Cleolao Minois filio Daunios,& Iapigas a Iapige Dędali filio,Tyrrhenos [h] a Tyrrheno rege Lydię,Coram a Dardano, Agillā [i] a Pelasgis, qui primi in

d ℭ Regionē Ionicā ab Ione Naulochi filia.)Martianus lib.6.Idē etiā(inquit)Ioniæ nomē dedit.Nā Ionē Naulochi filiā obsidentē uias latrocinaliter/interemit. e ℭ Alchippen.)Sic hūc locū ex Plynio castigauimus,cū antea legeret̄,tum Archippenā,tum Archippen,in alijs codicibus Achippen. Verba Plynij,quæ Solinus hoc loco secutus est,ex ca.12.tertij sunt hæc.Gelianus author est lacu Fucino haustum Marsorꝝ oppidū Alchippe conditū a Marsya duce Lydorꝝ.DE Marsya Lydorum duce meminit etiā in Origi.M.Cato f ℭ A Iasone templū Iunonis Argiuæ.)Sumpsit hęc Solinus ex ca.5.tertij Ply. Domitius in Cōmentarijs Syluę primæ tertij Papinij,existimat nō Argiuę,sed Acreæ legendū esse, de qua re plura disserit Hermo.ca.5.tertij Castigationū Plynianarū.Fabulantur Græcorꝝ quidā,Apollinem,Neptunū,& Iunonē,quondā de Ioue ex imperio eijciendo cogitasse.Quod cū Iuppiter resciuisset,diuersis ab eo pœnis eos affectos aiunt.Apollinē,& Neptunnū Laomedonti in cōstruendis Troianis mœnibus,seruire coactos,Iunonē ipsam coniectam in uincula,ac post cœlo eiectā.Hæc in terris uitam agens,cū ad Enipheū amnē pter solitū inundantē puenisset,& se anū simulasset,a Iasone per flumē transuecta est.Eā ob rē fauisse ea plurimū Iasoni deinceps credita est.Meminit Lactā.5.Thebaidos apud Statiū.Et Val.Flaccus primo Argonauticon.

Omnipotēs regina(inquit)quam turbidus atro
Aethere cæruleum quateret cum Iuppiter imbrē,
Ipse ego præcipiti tumidum per Eniphea nimbo
In campos,& tuta tuli,nec credere quiui
Ante deam,q̄ te tonitru, nutuq; reposci
Coniugis,& subita raptā formidine uidi.

Nō mirū igit̄ si Iunoni Argiuę a Iasone in Italia tēplū constructū fuerit. g ℭ A Pelopidis Pisas.)Vetusti codices habent a Pelope,Eodē modo Ply.c.5.tertij.De Pisis Etruriæ sic Stra.in.5.Pisę ab ijs cōditę sunt Pisanis,qui e Pelopōneso cū Nestore aduersus Iliū militarūt.Renauigantes aūt errore disiecti. Hi qdē Metapontū. Alij uero Pysanū tenuerūt agrū.Cuncti Pylij uocati &c. Meminit Virg.10. Aene. Alpheæ ab origine Pisę &c.DE Daunijs populis,Ply.ca.xi.tertij,& Stra.li.5.Porphyrio,scribit.1.Carmi.Hora. ode.zz.Dauniā dictā esse a Dauno rege Diomedis socero.DE Iapygia Ply.c.10.tertij, & Stra.lib.5.&.6. h ℭ Tyrrhenos a Tyr.)Extat libellus Myrsili Lesbij,q de Tyrrhenorꝝ origine inscribit̄. Lege Serui.8. Aene.sup illud.Vrbis Agellinę.Itē Sylliū in principio quinti.Seruius.7.Aene.dicit Coram dictā a Coa Catylli,& Tyburti fratre.Ply.ca.5.tertij,ut Solinus. i ℭ Agillā a Pelasgis.) Hæc urbs, ut Cato, &

latium literas intulerūt. Ab Halefo [a] Argiuo Faliſcam, a Falerio Argiuo Falerios, Feſcēniū [b] quoqꝫ ab Argiuis, portum Partheniū a Phocēſibus. Tybur, [c] ſicut Cato facit teſtimoniū, a Catillo Arcade præfecto claſsis Euandri, ſicut Sextius, ab Argiua iuuentute, Catillus enim Amphiarai filius, poſt prodigialem [d] patris apud Thebas interitū Oeclei aui iuſsu cū omni fœtu uel ſacro miſsus tres liberos in Italia procreauit. Tiburtū, Coram, Catillum, qui depulſis ex oppido Siciliȩ ueteribus Sicanis a nomine Tiburti fratris natu maximi urbem uocauerunt. Mox in [e] Brutijs ab Vlyſſe [f] extructū, templū Mineruæ. Inſula [g] Ligia appellata abiecto ibi corpore Sirenis ita no-

alij ſcribunt, alio nomine Cære dicta eſt, cuius cauſam refert Seruius.8.Aenei. Agilla (inquit) ciuitas eſt Tuſciæ a conditore appellata, cui ex inſcitia Romana, aliud eſt inſitū nomen. Nā cū Romani euntes per Thuſciam, interrogarēt Agellinos, quæ diceret ciuitas, & illi (utpote Græci) quid audirent ignorātes, & optimū ducentes ſi prius eos ſalutarent. Dixerunt χαῖρε, quā ſalutationē Romani ciuitatis nomen eſse arbitrati ſunt, & detracta aſpiratione, eam Cære nominauerūt. Citat Iginū authorem in urbibus Italicis. Fuit hȩc urbs qndam Lydiæ gentis ſedes.

Hāc (ut canit Maro) multos (florentē annos rex deinde (ſuperbo
Imperio, & ſæuis tenuit Mȩzentius annis.

a ℭ Haleſo.) Faliſcos (inqt idem Seruius.8.Aenei.) Hiliſus condidit, immutata.h.in.f. Ouidius de eo Faſtoꝝ.4. ſic ait.

Venerat Atrides fatis agitatus Haleſus,
A quo ſe dictam terra Phaliſca putat.

Exiſtimāt nonnulli eum locum eſse, quē inuerſo uocabulo, Montēflaſconē uocant, ob uini nobilitatem Romipetis nomiatiſsimū. DE Falerijs meminit Strabo, Ptolemȩus, Ply. Falerienſes nominat, cap.13.lib.tertij. b ℭ Feſceninū ab Argiuis.) Diſcrepat a Solino Seruius.7.Aene. ſcribens Feſceninū oppidū Campaniæ, ubi nuptialia inuenta ſunt, hi (inquit) populi ducunt originē ab Athenienſibus. DE. Parthenio portu Ply.ca.5.lib.tertij. Græci παρθενῶνα locū dicūt, in quo uirgines habitent. c ℭ Tybur a Catyllo.) De Græcia (inquit.7.Aene. Seruius grāmaticus) tres fratres uenerūt, ad Italiā, Catyllus, Coras, Tyburnus, Hi ſimul omnes unā fecere ciuitatē, & eam de fratris maioris nomine, Tybur appellauerūt, licet & alias fecerint ſinguli. Virgilius ſeptimo Aeneidos.

Tum gemini fratres Tyburtia mœnia linqunt,
Fratris Tyburti dictam cognomine gentem,
Catillusqꝫ, acerqꝫ Coras, Argiua iuuentus.

d ℭ Poſt prodigialē patris interitū.) Amphiaraꝰ augur Oeclei, uel ut uolunt alij, Lyncei, & Hypermeſtræ filius, puiderat ſe periturū omnino, ſi inſtanti Thebano bello/afforet. Eam ob cauſam alijs pter uxorē Eriphylen omnibus inſcijs/ latitabat. Hunc Eriphyle aureo torque dono a Polynice accepto, contempto cōiugali uinculo, maritū Amphiaraum Adraſto fratri indicat. Is inuitus in bellū pergit. Sed cū contra hoſtes fortiter pugnat, hiatu terræ cum curru, & equis abſorptus eſt. Quo in loco ab urbe Oropo duodecim ferme ſtadijs, ſacellū cōſtruxerūt, eiqꝫ diuinos honores inſtituerunt. Quā religionē reliqua Græcia ſecuta eſt. Authores Pauſanias in Attica. Dio. Siculus in quinto. Ply.cap.45. ſextidecimi. Papinius ſeptimo Theb. e ℭ Brutijs.) Brutij populi poſt Sannites, in Siculū uſqꝫ fretū protendētes. f ℭ Ab Vlyſſe extructū tem. Mineruæ.) De hoc Mineruæ templo ab Vlyſſe extructo in Brutijs, nil me legiſse memini. Scribit Strabo lib.6. prope Temeſsā ſacellū eſse oleaſtris circumſeptū Polytæ Vlyſsis ſocio dicatū, Quē Barbaroꝝ fraude trucidatum, graues excitaſse iras tradunt, ad eosqꝫ extare prouerbiū. Heroem Temeſsæ ingruere dicat nemo. Idem Strabo, Brutios Lucanoꝝ lingua dici rebelles, & fugitiuos dicit. Antea enim (inquit) Brutij Lucanoꝝ paſtores erant, a quibus tranſfugerūt. Dehinc remiſsi, in libertate, uitā exegerūt. Multa de Brutioꝝ origine, & nomine Diod. Siculus lib.16. Iuſti.lib.23. a Brutia quadā fœmina nomen accepiſse refert. Stephanus de Vrbibus dicit, τὴν βρουτίαν μοῖραν σικελίας.i. Brutiā partem eſse Siciliæ. In his locis Pomp. Mela, & C. Plynius ponūt Mineruæ promontoriū, in quo hoc templū ædificatū dicunt. Fuit & apud Luceriam Mineruæ fanū, priſcis donis refertum, ut idem Strabo eodē libro author eſt.

g ℭ Inſula Ligia.) Cū hæc ſcriberemus, nihil relatu dignius, de Ligia inſula occurrebat ijs, quȩ in Ariſto. monimentis ſcripta memoria tenebamus. Subſcripſimus ergo eius uerba, ex ca.91. eius operis cui de Admirandis in natura inſcriptionē indidit. Sirenuſsas inſulas (inquit) poſitas eſse intra Italiæ ambitum ferūt, circa maxime illud interfluens mare, quod promontoriū illidit, in cuius ſinu, Cuma ipſa ſita eſt, & ea ciuitas, quā Poſsidoniā uocant. Sunt enim tres, quarū unā quidē Parthenopen appellant, alterā uero Leucoſiam, tertiā Ligiā, ubi unaquæqꝫ ſuū poſsidet templū, quod ſumma cū oīm

circum habitantiū ueneratione,exquisitisq́ sacris excolitur.Triū Sirenussarū insularū meminerunt etiā Ply.ca.10.lib.tertij.Strabo lib.primo.Stephanus de urbibus.Strabonis uerba sunt.Ad Posidoniatem sinū paruæ tres adiacent insulæ,desertæ,petrosæ,quas Sirenussas uocant.Eustathius Homerū duas tm̄ Sirenussas posuisse scribit,nec eas qdē ꝓprijs nominibus nūcupasse.Stephan⁹,& cæteri ferme omnes,Sirenū nomina hęc esse tradunt.παρθενώπην, λευκωσίαν, καὶ λίγειαν.Referunt Palephatus, & Seruius Sirenes meretrices fuisse,sumptis nominibus ex meretricū cōsuetudine. παρθενώπην enim uirginem, λευκωσίαν,albam,λιγύα canoram Gręci dicunt.Candore enim & cantu ad se amatores alliciunt,præsertim cū se uirgines mentiunē. Hinc ꝓuerbiali figura primo epistolarꝝ ab Horatio dictum est.Sirenū uoces, in eos,qui cōpositis blanditijs quēpiam conanē excipere.Lycophronis iterpres Sirenes tres uocari tradit,Pisinoen,Aglaopen,Thesiepian.Scribit Lycophron insulā esse Tirinā nomine, in qua Ligia Siren colebatur.Plura de Sirenibus Seruius in fine.5.Aene.super illud.Iamq́ adeo scopulos &c. Quæ omnia sumpta sunt ex.12.Odysseæ Homeri,cuius uersus Cicero in Latinū uertit,li. quinto, de Finibus bonorꝝ & malorꝝ.Eos parū infra hoc ipso capite recensebo.

a minatæ.Parthenope[a] a Parthenopes Sirenis sepulchro,quā August⁹[b] postea Neapolin esse maluit.Præneste,ut Zenodotus refert, a Præneste Vlyssis nepote/ Latini filio, Aut, ut Prænestini
b sonant libri, a [c] Cæculo, quē iuxta ignes fortuitos inuenerunt (ut fama est) Digitiorꝝ sorores. Notum est a Philoctete Petiliā constitutam. Arpos,[d] & Beneuentū[e] a Diomede. Patauium ab

a ℂ Parthenope.) Sumpta ex cap.5.tertij Ply.Similia scribit Syllius in principio.12.bellorꝝ Punicorꝝ.

Prima instaurantem sensit certamina mitis Parthenope &c. Et parum infra.
Sirenum dedit una suum memorabile nomen
Parthenope muris Acheloias,ęquore cuius
Regnauere diu cantus, cum dulce per undas
Exitium miseris caneret non prospera nautis.

Plura de hac urbe Procopius lib. primo de bello Gothorꝝ.Hęc urbs ob multa insignis,sed Maronis uatis sepulchro celeberrima.Cuius uatis ossa,ut Aelius Donatus tradit,iussu Augusti,Neapolim translata sunt,sepultaq́ uia Puteolana intra lapidē secundū,suoq́ sepulchro id Distichon,quod ipse fecerat,inscriptū est.

Mantua me genuit,Calabri rapuere,tenet nunc
Parthenope,cecini pascua,rura,duces.

b ℂ Augustus postea Neapolin esse maluit.) Strabo lib.5.scribit Neapolin iccirco dictā,quoniā eam uariæ gentes incoluerint.Post Dicearchiā(inquit)Neapolis est Cumanorꝝ.Postea uero & Chalcidenses incoluerūt,& ex Pithecusis,Athenisq́ uenietes. Vnde & noua ciuitas.i.νεάπολις appellata fuit,ubi Parthenopes unius e Sirenibus sepulchrū ostenditur. &c.Vide Stephanū. c ℂ Præneste.)Hæc urbs quondā,(authore Strabone in.5.)Polistephanos,idest multarū coronarū,appellata est.Seruius septimo Aenei.Præneste dici existimat ἀπὸ τῶν πρίνων .i. ab Ilicibus,quæ illic abūdant.Stephanus de eo,a quo dicta est,sic ait πραίνεσος πόλις ἰταλίας ἀπὸ πραινέσου τοῦ λατίνου τοῦ ὀδυσσέως καὶ κίρκης υἱοῦ,hoc est.Præneste ciuitas Italiæ a Prænesto latino Vlysis,& Circes filio.Vide Plutar.ca.ultimo Paralelíorꝝ. d ℂ A Cæculo.)Virgiliana imitatio septimo Aeneidos.

Nec Prænestinæ fundator defuit urbis,
Vulcano genitum pecora inter agrestia regem,
Inuentumq́ focis,omnis quem credidit ætas
Cæculus.

Super quo loco(quod maxime ad hanc Solini historiā pertinet)sic scribit Serui⁹ Honoratus. Pręneste (inquit) erant Pontifices,& dij Indigetes,sicut etiā Romę.Erant etiā illic duo fratres, qui diui appellabanē.Horꝝ soror dū ad focū sederet resiliens scintilla eius uterū percussit,unde diciē concepisse.Postea enixa puerū iuxta templū Iouis abiecit,quē uirgines aquatū euntes,iuxta ignē inuentum/sustulerunt,qui a fonte haud longe erat,unde Vulcani dictus est filius. Ex uerbis his Seruij uidetur legendū apud Solinū nō digitiorꝝ,sed diuorꝝ.Vel apud Seruiū nō Diui,sed Digitij.Vel ut alterū cognomē sit.Pro his,quæ de Philoctete hic dicunē. Lege Aristo.cap.94. de Admirandis in natura. e ℂ Arpos.) Ex Ply.ca.xi.li.tertij.Eam urbem Plynius,& Strabo lib.6.dictam aiunt Hargos Hippium,mox Argirippā Diomede condente. f ℂBeneuentum.)Beneuentū(inquit c.xi.tertij.C.Plynius) auspicatius mutato nomine,quæ quondā appellata Maleuentū.Nō grauabor ascribere uerba Procopij ex primo de bello Gothorꝝ libro,cur Maleuentū antea dictum fuerit.Inter cætera oppida (inqt) & Beneuentū ad Romanos defecit,quod Maleuentū quondā prisci dixere. Id namq́ oppidū Dalma-

tiæ ex aduerso oppositū est, incontinentiq; sitū, in quod spiritus uiolētior quidā, & acerbissimus ingruere consueuit. Qui utiq; ubi flare occeperit, nullo sit pacto, qui ea iter faciat inuenturus, sed domi se continent omnes. Nam uenti huius ea est uiolentia, ut uel equitē cum equo simul arreptū sublimē deferat. Diuq; per aerē circumactū, & quocunq; tulerit casus proiectum interimat. Vnde & Maleuentum contra Dalmatiā (ut diximus) & in edito positū, eo ex uento tolleratu difficili, sortitū est nomen. Vrbem hanc cū Diomedes &c.

Antenore [a] Metapontū [b] a Pylijs. Scyllacium ab
Atheniēsibus. Sybarim a Trœzenijs, & a Sagari a
Aiacis Locri filio. Sallentinos a Lycijs. [c] Anconā
a Siculis. Gabios a Galatio, & Bio Siculis fratribus. Ab [d] Heraclidis Tarentū. Insulam Tensam b
ab Ionibus. Pæstum a Dorensibus. A [e] Miscello
Achæo Crotona. Rhegium a Chalcidensibus.
Caulonam & Terinā a Crotoniensibus. A Na-

a ¶ Patauiū ab Antenore.) Hanc urbem a primęuo eius exordio, in hæc usq; tempora fuisse clarissimā norūt uel mediocriter eruditi. De ea cū alijs tū Strabo quinto Geographię libro mira tradūt. Patauiū (inquit Strabo) cunctas eius regionis urbes excellit. Nuper quidem in ea censi sunt, quingenti equestris ordinis uiri. Antiqs autē annis centū, &. xx. militū milia misisse cōstat. Quā uero ciuitas ipsa & uirorꝝ ꝓbitate, & artiū bonitate floruerit, magnitudo cū aliarū rerū maximo apparatu Romā missarum, tū uero pannorꝝ, & uestimentorꝝ omnifariā mercatura declarat. &c. Aduentum Antenoris in Italiā, & Patauinæ urbis exędificatio, canit Maro. 1. Aene. Antenor potuit &c. Et infra.

Hic tamen ille urbem Pataui, sedesq; locauit
Teucrorꝝ, & genti nomen dedit, armaq; fixit
Troia, nunc placido compostus pace quiescit.

Dictum aūt Patauiū, uel a Padi fluminis uicinitate quasi Padauiū. Vel ἀπὸ τοῦ πέτεσθαι. i. a uolando, qđ captato augurio dicit̄ conditū. Vel qđ auem telo petisse dicitur, & eo loco condidisse ciuitatem. Author Seruius primo Aenei. Extat hodie in eadē urbe Antenoris sepulchrū uetustissimū cū huiusmodi inscriptione, quæ ob nimiā uetustatem uix legi potest.

Inclytus Antenor patriā uox nisa quietem,
Transtulit huc Henetos, Dardanidumq; fugas.
Expulit Euganeos, Patauinam condidit urbem,
Quem tenet hic humili marmore cęsa domus.

Faciunt, quæ habentur infra cap. 56. b ¶ Metapontū.) De his urbibus scribunt Strabo lib. 6. C. Plynius lib. 3. maxime ca. xi. Ptolemæus ca. 1. tertij. Item Pomponius, & Stephanus. DE Scyllatio Strabo lib. 6. Post hanc (inquit) est Scylletiū Atheniensiū colonia, qui Mnestei comites fuere. Hoc tempore σκυλλάκιον uocatur. c ¶ Anconā.) De hac Piceni urbe, lege Ply. c. 13. lib. tertij. & Strabonē lib. 5. Iuuenalis Saty. 4. Doricam eam uocat, quoniā Syracusani, a quibus fuit condita, Dorenses habent authores. In ea urbe Venus quondā Religiosissime colebatur. Catullo ad Annales Volusij, & Iuuenale authoribus.

Ante domum Veneris, quam Dorica sustinet Ancon.

Sortita nomē Plynio, & Mela authorib⁹, a forma, & situ. ἀγκὼν enim Græce, tum cubitus, tum eminens locus, tū flexus dicitur. Inter alia eius urbis insignia, nobili portu/memoranda. d ¶ Ab Heraclidis Tarentū.) Tarentū nobilis Calabriæ ciuitas, a Tara Neptuni filio primū conditū, sed Lacedæmonij Partheniatæ. i. ex Lacedęmonijs uirginibus orti, duce Phalanto illuc nauigantes, ab eisq; auctum oppidū incoluerunt. Hinc ab Ouidio. 15. Metamor. Lacedæmoniū Tarentū nuncupat̄. Historiā copiose recenset Seruius. 4. Georg. Virg. super illud. Namq; sub Oebalij. Et tertio Aene. super eo uersu. Hinc sinus Herculei &c. Quod aūt Solinus dicit Tarentū ab Heraclidis conditū, non est dictis contrariū, quoniā Phalantus is ab Hercule octauus ducit originē. HAud ab hoc loco alienū est, quod scribit Aristo. in eo lib. cui de Admirandis in natura nomen est, cap. 93, Postq̄ (inquit) Tarentinos Hercules cępit, ferunt eam regionē Heracleā fuisse appellatam, cū antea ab Ionicis possessa Pleion diceretur, atq; deinde ipsis a Troianis deuictis Sigion uocitata. Ex hac historia existimat Ianus Parrhasius a Virgilio. 3. Aeneid. dictum, Herculeum Tarentum. e ¶ A Myscello Achęo Crotona.) Sunt, qui legant, a Miscello, & Archia, ex Strabone fortassis moti, qui ait Miscellū Archiæ auxilio, Crotonē condidisse, sed a Myscello Achæo. i. Græco, legendū poti⁹ etsi Archia Syracusarū conditor auxiliū tulerit. Hercules perempto Geryone per Italiā boues ductitās, a Crotone uiro quodā nobili hospitio susceptus est. Hunc Hercules per ignorantiā perimens/ cōstructu sepulchro, honorifice sepeliuit. Lociq; eius incolis futurū prædixit, ut eo loco insignis urbs defuncti nomine conderet̄. Nec diu post, Mycilum, Alcmonis Argolici filium in somnis idem Hercules alloquitur additis, ni pareat minis plurimis.

Lapidosas (inquit) Aeseris undas
I pete diuersi

a ricijs Locros. Heretū [a] a Grecis in honorē Herę.
Sic enim Græci Iunonē uocāt. Ariciam ab Ar-
chiloco Siculo. Vnde & nomen (ut Caſsio He-
minæ placet) tractum. Hoc in loco Oreſtes [b] ora-
b culo monitus ſimulacrū Scythicæ Dianæ, quod
de Taurica extulerat, prius q̄ Argos peteret cō-
ſecrauit. A [c] Zanclenſibus Metaurū locatum. A
Locrenſibus Metapontū, quod [d] nunc Vibo dici
c tur. Bocchus abſoluit, Gallorꝫ [d] ueterū propagi-
nem Vmbros eſse. Marcus Antonius aſseuerat
hos eoſdem, ꝙ tempore aquoſæ cladis imbri-
bus ſuperfuerint, Vmbros eſse nominatos. Li-
d ciniano placet a [e] Meſsapo Græco, Maſsapiæ
datam originem, uerſam poſtmodum in no-
men Calabriæ, quam in exordio Oenotri [f] fra-
ter Peucetius, Peucetiam nominauerat. Par ſen-
tentia eſt inter authores, a gubernatore Aeneæ
Palinurum [g] appellatum. A tubicine Miſenum.

I pete diuerſi patrias age deſere ſedes. Rurſus nō parenti Mycilo idem Hercules minitans uiſus eſt, qui tandem relictis patrijs ſedibus nauigans.

Inuenit Aeſerei fatalia fluminis ora. Oſsa tegebat humus, iuſsaqꝫ ibi męnia terra
Nec ꝓcul hinc tumulū, ſub q̊ ſacrāta Crotonis Condidit, & nomen tumulati traxit in urbē.

Hāc hiſtoriā plurimis carminibus refert Naſo Transformationū uolumine quintodecimo. Multo aliter oraculū de condenda hac urbe recenſet Strabo lib. 6. Conditorem nō Mycilū, ſed Myſcellum nominans. Alij ſcribūt Myſcello ex Adytis huiuſmodi oraculū fuiſse redditū, ibi ſcilicet ab eo ciuitatem condendam, ubi ipſum in ſerenitate pluuia excepiſset. Euenit tandē, ut cū is in Italiā nauigaſset, obqꝫ oraculi incertitudinē plurimū fluctuaret, cūqꝫ ei pellex męſta, ubertimqꝫ flens ſereno tēpore aſsediſset, ratus impletū oraculū, Crotonienſem condidit ciuitatem. Stephanus tres urbes huiꝰ nominis eſse dicit. DE Crotone plura Liuius lib. 24. ab urbe condita. Et Strabo eodē lib. 6. a ℭ Heretum.) quaſi Iunonium dicas. Græci enim ἥραν Iunonē dicunt. b ℭ Oreſtes oraculo monitus.) Quæ hic de Oreſte, & Scythicæ Dianæ ſimulacro ſcribit Solinus, habes copioſe apud Seruiū 2. Aenei. ſuper illud. Sanguine placaſtis uentos. Item ab Horatio ode. 7. primi Carminū. Rurſus ab Ouidio quarta quarti Triſtiū. De alijs urbibus, quas hic Solinus recenſet, Plynius, Strabo, Ptolemęus, Stephanus, Mela. c ℭ A Zanclenſibus.) Zanclen oppidū tū Achaiæ, tum Siciliæ eſse ſcribit Ply. ca. 8. tertij, & cap. 5. quarti naturalis hiſtoriæ. Zancle Siculæ inditū nomē aiunt qđ falcis formā plurimū ſit aſsimilis. Siculi eñ (ut etiā Thucidides meminit lib. 6.) ζάνκλην falcē dicunt. Syl. aūt li. 14. bellorꝫ Punicorꝫ nomē accepiſse ait, qđ Saturni falx ibi reperta fuerit. Nec Zanclęa gerunt &c. Id autē iccirco a poetis fictū tradunt, qđ ſolū Siculū fertiliſsimū habeat. d ℭ Gallorꝫ ueterū propaginē Vmbros.) Cato in Originibus. Galliā Togatā (inquit) primi coluere Liburni, & Siculi, quos pepulere Vmbri. Hos Etruſci trecentis, & amplius eorꝫ ualidiſsimis oppidis iuſti more belli expugnatis. Eos tandē uicere Galli. Idē ſcribit Ply. ca. 14. lib. tertij. Vmbrorꝫ gens (inquit) antiquiſſima Italiæ exiſtimatur, ut quos Vmbros a Græcis putent dictos, qđ inundatione terrarū imbribus ſuperfuiſsent. Trecenta eorꝫ oppida Tuſci debellaſse reperiuut̄, ὀμβρέω pluo. ὄμβρημα, & ὄμβρος, imber. ὄμβριος pluuialis. De Vmbris lege Sylliū lib. 8. Sed non ruricolæ firmarunt. &c. e ℭ A Meſſapo Græco.) Sciendū, authore Seruio. 8. Aene. Apuliā uno dictā uocabulo, ſed huius partē, quā Diomedes tenuit, Meſsapiā, & Peucetiā a duobus fratribus denominatā, qui illic imperarunt. Alij (inqt) aliter ſentiunt de Meſsapiæ nomine. In Antedonis enim ora, qui Bœotiæ eſt mons, ſtat Meſsapius, a duce Meſsapo nominatus, qui aduentās in Iapygiā ab ſe Meſsapiā regionē appellauit. Itē Dauniam a Dauno rege Apuliæ. Vide Ply. c. xi. tertij. Hunc Meſsapū fingit Virg. in. 7. Aene. fuiſse Neptunni filium.

At Meſsapus equum domitor Neptunnia proles,
Quem nec fas igni cuiquā, nec ſternere ferro. &c.

Ab hoc Meſsapo Ennius dicit ſe originē ducere. Seruius. 7. Aene. Itē. Ennius antiqua Meſsapi ab origine regis/Syllius bellorꝫ Punicorꝫ duodecīo. f ℭ Oenotri frater Peucetius.) Ex ca. xi. tertij Plynij. g ℭ Palinurū appellatū.) Virgiliū imitat̄ in. 6.

Nam tua finitimi longe, lateqꝫ per urbes
Prodigijs acti cœleſtibus oſsa piabunt,
Et ſtatuent tumulum, & tumulo ſolennia mittent,
Aeternumqꝫ locus Palinuri nomen habebit.

SAne aduertendum iuxta Palinurum

promontoriũ,urbem eſse Heliam,uel,ut alij,Veliã nominatã,ubi Palinurus Aeneæ claſsis gubernator ſubmerſus/ſepultus eſt.Ex hac hiſtoria tolliť mendũ ex Papiniano codice.Sylua enim.3.li.quinti, de patre loquens ſic in omnibus exẽplaribus ſcriptũ eſt.

Graia refert Selle,Graius qua puppe magiſter
Excidit, & medijs miſer uigilauit in undis.

Quibus uerſibus Palinuri tãgit hiſtoriã.Ergo legendũ eſt nõ Selle Graius,ſed Velie Phrygius, ſic uidelicet.

Graia refert Velie,Phrygius .q̃ (puppe magiſter
Excidit.

Domitius de bonis literis optime meritus, neſcio quã de Selle,nullo authore cõfingat hiſtoriã.DE Miſeno habetur ex eodẽ ſexto Aeneidos.

Monte ſub aerio, qui nũc Mi(ſenus ab illo
Dicitur,æternumq; tenet per ſæcula nomen.

Syllius quoq; libro duodecimo.

Nec non Miſenum ſeruantem (Idęa ſepulchro
Nomina.

A [a] conſobrina Leucoſiam inſulã. Inter omnes a
perſpicue cõuenit,a [b] nutrice Caieta,Caietã. Ab
uxore Lauinia,Lauiniũ eſse nuncupatum,quod
poſt Troię excidium(ſicut Coſconius perhibet)
quarto anno extructũ eſt.Nec [c] omiſsum ſit Ae- b
neam æſtate ab Ilio capto ſecunda Italicis littori-
bus appulſum,ut Hemina tradit,ſocijs non am-
plius ſexcentis in agro Laurenti poſuiſse caſtra.
Vbi dum ſimulacrum, quod ſecũ ex Sicilia ad- c
uexerat/dedicat Veneri matri, q̃ [d] ἀφροδίτη dicit,

a ℭ A conſobrina Leucoſiam.) Duæ ſunt ueterum ſententiæ de Leucoſiæ inſulæ nuncupatione.Ply.ca.ſeptimo lib.tertij tradit eã nomenclaturã a Leucoſia, una trium Sirenum fuiſse ſortitã.Cõtra Pęſtanũ ſinũ(inquit)Leucoſia eſt,a Sirene ibi ſepulta/appellata.Idẽ ſcribit Stra. in principio li.ſexti.Aliorꝝ opinio eſt,ei inſulæ a Leucoſia Aeneæ conſobrina nomẽ datũ. Sed quo res fiat dilucidior,& Dionyſij locus emacaleť,aſcribam eius authoris ex primo Antiquitatũ Romanarũ lib.uerba.Qui uero (inquit)cũ Aenea nauigarũt ex Sicilia per Tyrrhenũ mare,primã in Italiã ſtationem habuerunt in portu Palinuro,qui quidẽ eam appellationẽ habuiſse diciť, ex uno gubernatorũ Aeneæ ibi mortuo.Poſtea inſulæ adhæſerunt,cui nomẽ poſuere Leucoſia a conſobrina quadã Aeneę circa eum locũ mortua.Inde tranſeuntes in portũ profundũ,& bonũ in Opicis,morientẽ ibi Miſeno uiro quodã illuſtri,ab eo quoq; portũ nominauerũt.Inſulæq; Prochytæ,& ꝓmõtorio Epytichæ claſſe cũ appuliſsent,cognomina pariter illis locis dederunt morientiũ fœminarũ,uolentes loca ipſa monumenta facere.Harum uero altera Aeneæ cognata fuiſse diciť:nutrix altera.Hucuſq; Diony.Quo loco nõ Laucaſia,ſed Leucoſia legendũ eſt.Errorẽ conſimilẽ reperies apud Feſtũ,ubi pro Leucoſia, Lectoſia paſsim legiť.Leucoſia(inquit)inſula dicta a conſobrina Aeneæ ibidẽ ſepulta. De Leucoſia inſula,ubi de Ligia ſermonẽ habuimus,hoc ipſo capite ex Ariſto. fecimus mentionẽ. b ℭ A nutrice Caieta.)Sumptũ ex principio ſeptimi Aeneidos Virgilij.

Tu quoq; littoribus noſtris Aeneia nutrix
Aeternam moriens famam Caieta dediſti.&c.

Sunt qui hanc urbẽ a Laconibus fuiſse conditã autumẽt.Vnde a curuitate nomẽ indidere.Caieta enim curua omnia,ut Stra.author eſt, Lacones appellant.Virgilij opinioni aſtipulatur Halicarnaſsęus in primo. c ℭ Nec omiſsum ſit, Aeneã æſtate ab Ilio capto ſecũda.)Virg.in fine primi Aenei.multo aliter aſserẽs ęſtate,id eſt,anno.7.poſt captũ Iliũ, Aeneã in Africã nauigaſse,quod & Dido(ut ait Seruius) cognouit ex Teucro.

Nam te(inquit Maro)iam ſeptima portat
Omnibus errantem terris,& fluctibus æſtas.

Et libro quinto.

Septima poſt Troiæ excidium iam uertitur æſtas.

Verba ſunt Didonis apud Ouid.in epiſtolis.

Per mare,per terras ſeptima iactat hyems.

De aduentu Aeneæ in Italiã diſcrepant plurimũ authores. Menecrates ſcribit, Aeneã ꝓpter ſimultatẽ cũ Paride,Græcis Iliũ tradidiſse,ipſumq; Aeneã in Thraciam nauigaſse,ac ibidẽ mortẽ obijſse.Quã ſentẽtiam & Egeſippus ſequiť.Alij dicũt Aeneam in Arcadiã deueniſse.Multi in Epirũ.Homerus autẽ uideť aſserere eũ in Troia remanſiſse inquiens.

Iam Priami genus eſt miſeratus Iuppiter,at nunc
Imperium Troiæ Aeneas uiolentus habebit,
Et nati natorum,& qui naſcentur ab illis.

Quamuis Strabo,& Euſtachius aliter ab alijs ſcriptũ referant.

At genus Aeneæ cunctis dominabitur oris.

Virg.autẽ,& Latini fere omnes tradũt Aeneam ex Troia fugientẽ in Italiã nauigaſse.Eã fugã lege apud Seruiũ in principio tertij Aene.Apud Naſonẽ.14.Meta. Apud.T.Liuiũ in prĩcipio primi ab urbe cõdita.Quo aũt tẽpore hoc factũ fuerit,docet Aug.c.19.decimioctaui Ciui.dei.Et copioſi⁹ Diony.Halicarnaſsę⁹ li.1. d ℭ ἀφροδίτη.)Vnũ ex Veneris cognomib⁹,

Sumptũ nomen ex Spuma, quæ Græce ἀφρὸς dicitᷓ, qđ ex testiũ Saturni, uel, ut alijs placet, Cæli, spuma nata fingitᷓ. Fabulã lege apud Seruiũ circa finẽ quinti Aenei. super illud. Vnde genus ducis. Quo loco Phisicã quoq; rationẽ ascribit. a ℂ A Diomede Palladiũ.) Hanc historiã Seruius Grãmaticus copiose ex Varronis sententia recenset. z. Aene. Virgilij super illud. Palladiũ cæsis. &c. Plura nos in poetarum Collectaneis. b ℂ Tribus mox annis.) Cũ Aeneas primũ in Laurẽtum agrũ comites e naui exposuisset, latinus Aborigi num rex nouoꝝ aduenarũ cõmotus aduẽtu, bellum Troianis inferre decreuit. Sed ꝑ somniũ a loci Genio cõmonitus ẽ, ut eos aduenas ĩ patria regione susciperet. E diuerso dij patrij Aeneã monẽt, ut amice a Latino se in ea regione suscipi postulet. Longo ultro, citroq; sermone habito, inter Aborigines atq; Troianos, huiusmodi sub iureiurando icta sunt fœdera, ut Aborigines Troianis darẽt regionẽ quantã postulabant, ad quadraginta ferme stadia a colle ipso quoquo uersus eũtibus Troiã. Id enim inceptæ a Troianis urbis nomẽ erat. Contra, ut Troiani Aboriginibus bellũ præsens una susciperent,

a a Diomede[a] Palladiũ suscipit, tribusq;[b] mox an-
nis cũ Latino regnauit socia potestate, quingen-
tis iugeribus ab eo acceptis. Quo defuncto sum-
mam biennio adeptus, apud Numicũ[c] apparere
b desijt, Anno. VII. patris indigetis[d] ci nomen da-
tum. Deinde constituta ab Ascanio Alba longa,
Fidenæ, Aricia, Nola a Tyrijs. Ab Euboensibus
Cumæ.[e] Ibidem Sibyllæ[f] sacellum[g] est, sed eius
c quæ rebus Romanis quinquagesima Olympia-
de interfuit, cuiusq; librũ ad Corneliũ usq; Syllã
Pontifices nostri consulebant. Tunc enim una
cũ[h] Capitolio igni absumptꝰ est. Nã[i] priores du-
os Tarquinio Superbo parcius preciũ offerẽte,

& quocunq; alio aduocassent, simul militarent. Cõmuniter aũt utriq;, quæ utilia inuicem essent alteris coꝝ agerent ex sententia/& manu. Hæc autẽ omnia per obsides filios fide firmata sunt. Ex primo Antiquitatũ Romanarũ Dionysij Halicarnassæi, paucis hæc omnia excerpsimus. c ℂ Apud Numicum apparere desijt.) Diony. lib. primo asserit Aeneã post Latini obitum tres regnasse annos, qđ & Iuppiter apud Virgiliũ primo Aeneidos libro, futurũ prædixit.

Tertia dum Latio regnantem uiderit æstas. DE Aeneæ morte uariæ sunt scriptoꝝ sentẽtiæ. Rutili eñ Mezentio Hetruscoꝝ rege belli socio Aeneæ, qui Latino in regno successit, bellũ inferũt. Nec ꝓcul a Lauinio atrox ꝑliũ cõmittitᷓ, & cæsis utrinq; plurimis, nox supueniẽs pugna dirimitᷓ, sed Aeneæ corpus nusquã cõparuit. Alij in deos translatum. Alij in fluuio, iuxta quem ꝑliũ fuit, esse submersum putant. Eiq; Latini templũ construxerũt, inscriptiõe huiusmodi. Præditũ patris diui terrestris, q fluuij Numici undas gubernat. Ex Diony. li. prĩo sententia. Lege Serui. primo Aene. exponentẽ illud. Cui nũc cognomẽ Iulo Additᷓ. Et super illud. 4. Aen. Sed cadat ante diẽ. Et Liuiũ in principio primi. Augustinũ c. 19. decimioctaui Ciui. d ℂ Patris indigetis.) Indigetes deos (ut. 12. Aene. docet Seruiꝰ) duplici ratione dicuntᷓ. Vel secundũ Lucretiũ, quod nullius rei egeãt, qui ait. Nil indiga curæ. Vel certe Indigetes, quasi in dijs agentes. e ℂ Cumæ.) Euboenses cũ uellent urbẽ condere in eo loco, mulier grauida reperta est. Vnde & eã urbẽ Cumas uocarunt, siue ab ἐγκύου. i. prægnante, siue ἀπὸ τῶν κυμάτων. i. ab undis, Latini Cumas dicũt. u. in. u. conuersa. f ℂ Sibyllæ sacellũ.) Sibyllæ quæ, quot, & quo tẽpore floruerint, docet copiose Lactan. ex Varronis, &alioꝝ sententia, cap. 6. primi Diuina. Instit. Augustinꝰ ca. 23. decimioctaui Ciui. dei. Sibylla (ut tertio Aene. scribit Ser.) dicitᷓ omnis puella, cuius pectus numẽ recipit. Nã Aeoli σίους dicũt deos, βουλὴ sententiã. Ergo σιβύλλας, quasi σιβουλὰς dixerunt. Vnde est, Magnã, cui mentẽ, animũq; Delius inspirat uates. SAne sciendũ, eodẽ authore, omnia responsa Sibyllæ, plus, minus ue centũ non cõtineri sermonibus. Cumana autẽ Sibylla proprio nomine Phemonoe dicta est, Seruio. 3. Aene. super illud. Quæcunq; in folijs. &c. Alijs Amalthea, Demophile, uel Herophile dicitᷓ. g ℂ Ibidem Sibyllæ sacellũ.) Sacellum hoc describit Syllius lib. 12.

Aeque hic perlustrans aditus fulgentia cernit Arcis templa iugo. &c. Itẽ Virg. sexti Aenei. quem Syllius longo interuallo imitatur. Specũ apud Cumas elegãter describit Aristo. ca. 82. de Admirandis in natura. h ℂ Cum Capitolio.) Constat apud nobiles authores, sæpe Romanũ Capitolium fuisse incensum, Olympiade. 174. 212. 242. Hinc Lucretius in fine secundi, &. M. Cicero in lib. cõsulatus sui conqueruntᷓ. Quod pater altitonans stellanti nixus Olympo

Ipse suas arces, atq; inclyta templa petiuit, Et Capitolinis iniecit sedibus ignes. Lege Lactantium ca. 17. lib. tertij. i ℂ Priores duos Tarquinio Superbo.) Historia hoc habet, Cumanã Sibyllã/ nouẽ libros attulisse ad rẽgẽ Tarqniũ Priscum, ac ꝓ eis trecẽtos Philippeos postulasse, regemq; asper-

q̄ postulabatur, ipsa exusserat. Huius sepulchrū in Sicilia adhuc manet. Delphicam [a] autē Sibyllam ante Troiana bella uaticinatā [b] Bocchus autumat, cuius uersus plurimos operi suo Homerum inseruisse manifestat. Hanc Heriphile Erictrea annis aliquot intercedentibus insecuta est, Sibyllaq; appellata est de scientiæ parilitate, quæ inter alia magnifica Lesbios [c] amissuros maris imperiū multo ante præmonuit, q̄ id accideret. Ita Cumanā fuisse tertio post has loco ipsa q̄ui series probat. Ergo Italia, in qua [d] Latium antiquū antea a Tyberis ostijs adusq; Lirim amnē pertinebat, uniuersa consurgit a iugis [e] Alpiū porrecta ad Rheginū uerticē, & littora Brutiorū, q̄ in mare meridiē uers⁹ protēdit. Inde ꝓcedēs paulatim se Apennini mōtis [f] dorso attollit, extēsa iter Thuscū, & Adriaticū, id est iter Superū mare, & Inferū, similis querno [g] folio. s. ꝓceritate amplior,

natū precij magnitudinē, & mulieris insaniā. Illam in conspectu regis tres combusisse, ac pro reliquis idem precium postulasse. Tarquiniū multomagis mulierē insanire putasse. Quæ denuo tribus alijs exustis, cū in eodē precio perseueraret, motum esse regem, ac residuos, trecentis aureis emisse. Authores, Lacta.ca.6.primi. Et Seruius sexti Aene. super illud. Hic ego namq; tuas sortes. &c. Elegāter, ut cętera, Aulus Gel.ca.19.primi Noctiū Atticarum. Ascribit tamen hoc nō Tarquinio Prisco, sed Tarquinio Superbo, sicut & Solinus hoc ipso loco. Sed Lactātij sententia temporibus cōformior, cū Tarquinius Sup̄bus anno 4. sexagesimeprię Olym. Romanū arripuerit principatum. Hi autem libri, cuius Sibyllæ fuerint incertū est, q̄q̄ Cumanæ Virgili⁹ dicat, Varro Erythreę.

a ¶ Delphicā.) Hoc uel a natali solo sortita nomen, uel q̄d apud Delphicū oraculū responsa dare fuerit consueta. Delphicam Sibyllā Varro tertio loco ponit. Vide Lactan.ca.6.primi.

b ¶ Bochus.) Sunt, qui nō Bochus, sed Boethus legēdum existimēt. Boethi Stoici philosophi meminit Diogenes in uita Zenonis, lib. septimo.

c ¶ Lesbios amissuros imp. maris.) Euseb. lib. temporū scribit, post Cares Lesbios aliquandiu maris obtinuisse imperiū.

d ¶ Latium antiquum.) Ex Plynio ca.5. tertij. Vide Plynianum Indicē, in dictione Latiū. Seruius aliter in principio primi Aene. super illud. Inferretq; deos Latio. Seruij sententiā Beroaldus reprobat. Sed fieri potuit, ut de Latio Seruius alios sit authores secutus, quā quos pro se aduocat Beroaldus, cū de locis etiamnū alijs, sæpissime Geographi dissentiāt inter se. Non aduertit Beroaldus esse Seruiana exemplaria passim mutila, & reliquias scriptorū eius plurimū deprauatas

e ¶ A iugis Alpiū.) Hac parte Solinus. C. Semproniū imitari uidetur. Vniuersa (inquit) Italia a iugis Alpiū oritur, & in Leucopetrā, fretumq; Siculū terminat̄. Cingitur Supero, & Infero mari, & secatur Apœnino, qui a iugis Alpiū ortus, ꝑ mediā Italiā, a Liguribus ad Anconā porrectus. Inde paulatim usq; Venusiam flexus ibi ex trāsuerso diuidit Italiā. &c. SED quo locus iste totus fiat dilucidior, ascribam Ptolemæi sententiā ex primo tertij. Geographiæ. Italia (inquit) limites habet, ab Occidente Alpiū iuga iuxta lineā, quæ extenditur a mōte Adula, usq; ad Varij fluminis ostiū. Præterea littus Tyrrheni pelagi, a Neapoli scilicet usq; Leucopetram. A Septētrione terminat̄ Alpiū iugis, quæ Rhetiæ imminēt. Præterea, Pœnis, Ocra, Carusadio monte, qui sub Norico est. Rursus littore Adriatici sinus, a Tilauento flumine usq; Garganū montē, & Hydruntū. A Meridie Adriatici pelagi littore, a Tilauēto flumine usq; Illyricā metam. Præterea Ligustico littore, atq; Tyrrheno a Varij fluminis ostio, usq; Neapolin, ac a Leucopetra, usq; Hydruntū. Si picturis, & tabulis delecteris, uide eius authoris tabulam sextam Europæ. Existimat Nonius Mar. nomen Alpiū sumptū ex candore niuium. Græci enim ἄλφον album dicunt. Sabini tamen Alpum dixerunt. Plures in nostris Collectaneis citauimus authores.

f ¶ Apennini montis.)

Hic mons est Siculum porrectus adusq; Pelorum
Finibus a Ligurum populos amplectitur omnes
Italiæ, geminam latus stringentia longe,
Vtraq; perpetuo discriminat æquora tractu.

Sunt qui Apœninum ab Hannibalis Pœni transitu dictum uelint. Apenninū montē eleganter describit Lucanus libro secundo.

Longior educto, qua surgit in aera dorso,
Gallica rura uidet. &c.

g ¶ Similis querno folio.) Plynius cap.5. libri tertij, idipsum sic explicat. Est (inquit) Italia folio maxime querno assimilata, multo proceriorę

amplior, q̃ latitudine in lęuo ſe flectens cacumine, & Amazonicæ figura deſinẽs Parmæ, ubi a medio excurſu Cirthos uocatur, per ſinus lunatos duo cornua emittẽs, Leucopetrã dextra, Laciniũ ſiniſtra.

a ℭ Scyllæ matre.) A Plynio hoc quoq; loco diſsentit Solinus, Nã Plynius ſcribit Cratidem fluuiũ Scyllæ patrem, nõ matrẽ fuiſse. Id autẽ iccirco fictum eſt, quoniã id uel acciderit ſecus flumina. Vel ab his factum, qui ex ſe flumina nominarunt. Reor aũt a Solino, Scyllę patre, nõ matre fuiſse ſcriptum,

a q̃ latitudine. Vbi longius proceſsit, in cornua
duo ſcindiť, quorũ alterũ Ioniũ ſpectat æquor,
alterũ Siculũ. Inter quas prominentias non uno
margine acceſsum inſinuati freti recipit, ſed lin-
b guis proiectis ſæpius, ac procurrentibus, diſtin-
ctum promõtorijs pelagus admittit. Ibi (ut ob-
uia paſsim notemus) arces Tarentinæ, Scyllacęa
regio, cum Scyllęo oppido, & Crathide flumine
c Scyllæ [a] matre, ut uetuſtas fabulata eſt. Rhegini
ſaltus. Pæſtanę ualles. Sirenũ [b] ſaxa. [c] Amœniſsi-
mi Cãpaniæ tractus. Phlegræi [d] cãpi, Circes do-
mus. [e] Tarracina [f] inſula ante circumflua immen-
ſo mari, nunc æuo nectente addita continenti,

m.in.p.ſcriptoris uitio, mutato. Sæpe enim leguntur flumina quorundã fuiſse patres, matres aũt nunq̃. b ℭ Sirenũ ſaxa.) Dino Clitarchi, celebrati authoris pater, ĩ India Sirenas eſse affirmat, mulceriq; earũ cantu, quos grauatos ſomno/ lacerant/ licet, ut ait Plinius, apud alios nec impetrauerĩt fidem. Secundũ autẽ fabulam mõſtroſę uirgines fuerũt, Acheloi fluminis, & Calliopes muſæ filiæ. His cantus ſuauitatem aſcribunt. Has ferũt primo iuxta Pelorũ promontoriũ, deinde in Capreis inſulis habitaſse. Quos autẽ ſuo cantu illexiſse, in naufragia deducebãt. Id aũt fictum eſt, quoniã reuera meretrices fuerunt, quæ tranſeũtes ad egeſtatẽ ducebant, ita ut naufragia feciſse uiderenť. Homerus. 12. Odiſseæ lib. multis carminibus fabulam proſequiť. Homeri uerſus de hac re Cicero ſic in latinũ uertit.

O decus Argolicum quin puppim flectis Vlyſses,
Auribus ut noſtros poſsis agnoſcere cantus.
Nam nemo hæc unq̃ eſt tranſuectus cærula curſu,
Quin prius aſtiterit uocum dulcedine captus,
Poſt uarijs auido ſatiatus pectore Muſis
Doctior ad patrias lapſus peruenerit oras, &c.

Interpretatur autem fabellã Cicero de his hominibus, qui ingenijs, ſtudijsq;, atq; artibus delectantur. Hi enim (inquit) cognitione rerũ, ſcientia capti, nec ualetudinis, nec rei familiaris/ rationẽ ullã habent. c ℭ Amœniſsimi Cãpaniæ tractus.) Omniũ (inquit Florus lib. primo) nõ modo Italia, ſed toto orbe terrarũ/ pulcherrima Campanię plaga eſt. Nihil mollius cœlo. Deniq; bis floribus uernat. Nihil uberius ſolo, ideo Liberi, Cererisq; certamẽ dicitur. Nihil hoſpitalius mari. Hic illi nobiles portus., Caieta, Miſenus, & tepentibus fontibus Baiæ, Lucrinus, & Auernus, quædã maris ocia. Hic amicti uitibus montes. Gaurus. Falernus. Maſsicus, & pulcherrimus omniũ Veſuui⁹ Aetnæi ignis imitator. Vrbes ad mare Formiæ, Cumæ, Puteoli, Neapolis. &c. Alia ad idem in eo Flori loco alias annotauimus. d Phlegræi campi.) In Campania iuxta Acheruſiam paludẽ, cãpus eſt Phlegręus nomine, in quo Herculẽ Gigantes ſuperaſse fabulanť, illicq; ſepulti quoties anhelant, terrã quatiunt. Syllius lib. 12.

Tradunt Herculea proſtratos mole Gigantes
Tellurem iniectam quatere, & ſpiramine anhelo
Torreri late campos, qnotiesq; minantur
Rumpere compagem impoſitam expalleſcere cœlum.

Id autem ideo fictum eſt, quoniã ea regio tota fere ſulfure plurimo ſcatet. Hinc fit, ut uentorũ impulſu, exciteť paſsim ignis. Qui cũ exitum e cauernis natura expetat, dũ luctatur aſsidue, terrã tandẽ quatit, & cõmouet, exuritq; frequẽter. Vnde & nomẽ ſortit⁹. φλέγειν eñ Gręce, exurere, ardereq; ſignificat. Fabulã explicat Diodorus. in. 5. e ℭ Circes domus.) In cuius limine tecti

Mille lupi, mixtiq; lupis, urſiq;, leęq;
Occurſu fecere metum, ſed nulla timenda,
Nullaq; erat noſtro factura in corpore uulnus,
Quin etiam blandas mouere per aera caudas,
Noſtraq; adulantes comitant ueſtigia.

De Circes domo, ubinã fuerit, uaria ab Homeri interp̃tib⁹ lib. Odiſseæ. 10. memoranť. Ea, q legere uoluerint, adeãt Domitiũ in cõmentarijs tertię ſyluę. 1. Syluarũ Statij. Multa Maro. 7. Aene. Oui. 14. Met. Dio. Siculus li. 5. f ℭ Tarracina.) Hęc (ut c. 5. 3. ait Ply.) Lingua Volſcorũ Anxur diciť. Eadem & Trachinia dicta eſt ab aſperitate, ut Strabo author eſt. τραχύς enim

diuersamq́[a] fortunã a Rheginis experta, quos a
fretum mediũ a Siculis ui abscidit. Formiæ[b] etiã
Læstrygonibus[c] habitatę, Multa p̃terea pollen-
tissimis ingenijs edisserta, quæ p̃terire, q̃ inferi⁹
exequi tutius duximus. Verum Italiæ[d] longitu- b
do, quæ ab Augusta Prętoria per urbem, Capu-
amq́; porrigitur, usq; ad oppidũ Rhegium, de-
cies centena & uiginti milia passuũ colligit. La-
titudo ubi plurimũ quadringentadecẽ. Vbi mi- c
nimũ centũ.xxxv.milia. Artissima est ad portũ,
quem[e] Hannibalis castra dicunt. Neq;.[f] n. exce-
dit quadraginta milia. Vmbilicũ (ut Varro tra-
dit) in agro Reatino habet. At in solidum spaciũ d
circuitus uniuersi uicies quadragies nouies cen-
tena sunt. In quo ambitu aduersa Locrensium
frõte ortus a Gadibus finit̃ Europę sinus prim⁹.
Nam secundus a Lacinio auspicatus/in Acroce-
raunijs metas habet. Ad[g] hęc Italia Pado clara ẽ,

asper significat, τραχίον saxosum. Fuit enim hæc olim Volscoꝝ Metropolis, ut lib. Originum scribit Cato. a ℭ Diuersam fortunã a Rheginis.) Idest quẽadmodũ maris abscessu Terracina, addita cõtinenti, sic Rhegiũ maris accessu, a continenti seiunctũ est. Hinc & nomẽ urbi datũ. ῥαγεὶς enim Græce ruptũ significat. Cæterũ (inquit Strabo lib.6.) casu quodã Rhegio nomẽ inditũ est, qui huic obuenit regioni Aeschylo teste. Namq; Siciliã ab continente ui terręmotuũ auulsam fuisse, & ille, & alij memorię prodiderũt. Ex quo Rhagene.i.a frangendo nomẽ assequutum. b ℭ Formię.) Ante (ut septimo Aenei. scribit Seruius) Hormiæ dicebãtur. ἀπὸ τῆς ὁρμῆς, hoc est, ab impetu. Posteritas enim in multis nominibus. f. pro. h. posuit. c ℭ Læstrigonib⁹ habitatæ.) Lęstrygones homines immanissimi fuerũt, qui corporibus humanis uescebantur, de quib⁹ plura Homer⁹ circa principiũ decimi Odisseæ. Thucidides in principio sexti, scribit se ignorare Læstrygonum genus, neq; unde uenerint, neq; quo abierint dicere habere. Sufficiat (inquit) & a poetis memoratum esse, & apud se quisq; de illis agnoscit. Poetæ fabulant̃ fuisse eos Neptuni filios ferocissimos & immanes ab omni humanitate penitus alienos, tanq̃ e mari genitos. Hinc non inelegãter prouerbio dici cõuenit, Lęstrigonibus immanior, In feralẽ, & truculentũ quẽuis hominẽ. Dicti autem, ut nõ nulli existimant, ἀπὸ τῆς ληστρείας.i.a latrocinio. Id quod Orthographia nõ patitur, qđ λαιστρυγόνες dicantur a Græcis. d ℭ Italiæ longitudo.) Id ipsum Ply.ca.5.tertij sic refert. Patet (inquit) longitudine ab Alpino fine Prætoriæ Augustæ per urbem, Capuãq; æque cursu meãte, Rhegiũ oppidũ in humero eius sitũ, a quo ueluti ceruicis incipit flexus, decies cẽtena, & uiginti milia passuum, multo ꝓ amplior mensura fieret Laciniũ usq;, ni talis obliquitas in latus digredi uidereẽ. Latitudo eius uaria est.cccccx. miliũ inter duo maria, Inferũ, & Superũ, amnesq; Varum, atq; Arsiam, mediæ atq; ferme circa urbem Romã, ab ostio Aterni amnis in Adriaticũ mare influentis ad Tyberina ostia.cxxxvi. & paulo minus a Castro nouo Adriatici maris Alsium ad Thuscũ æquor. Haud ullo in loco.cc.in latitudinẽ excedens. Vniuersæ autem ambitus a Varo ad Arsiam.xxx.milia passuũ.lviij.efficit. Abest a circumdatis terris Istria, ac Lyburnia quibusdam locis.c.milia passuũ. Ab Epiro, & Illyrico.5c. Ab Africa min⁹.cc. Ab Sardinia.c.xx.milia. A Sicilia.M.D.p. Corsica min⁹.lxx. Ab Issa.L. Incedit per maria cœli regione ad meridiẽ quidẽ. Sed si quis diligenti subtilitate id exigat, inter sextã horam, primã ꝑ brumalem. Hanc Italiæ mensurã clare aperit Martianus.ca.13.lib.sexti. Quo loco de Italiæ latitudine loquens numerus corrigendus est. Sic enim passim retinẽt exẽplaria. Nusquã uero (inquit) ccc. latitudo eius excedit. Cũ legendũ sit.ccccx. Plynio, & Solino, quos passim sequitur id asserẽtibus. e ℭ Quẽ Hannibalis castra dicunt.) De portu quẽ Hannibalis castra dicunt, Ply.ca. 10.tertij. In ea (inquit) portus, qui uocatur castra Hannibalis, nusquã angustiore Italia.xx.milia passuũ latitudo est. Itaq; Diony. maior intercisam in eo loco adijcere Siciliæ uoluit. Cũ Plynio concordat Martian⁹ ubi supra. Angustior plurimũ (inquit) est ad portum, quẽ Hannibalis castra dicunt. Nã uix.xx. milia passuũ lata est. f ℭ Neq; excedit.xxxx.milia.) Ex Plynio, & Martiano iãiam citatis, patet legendum esse nõ.xxxx.milia, sed.xx.milia, licet passim primũ numerũ retineant exemplaria. DE Italiæ Vmbilico in Reatino agro Ply.ca.12.lib.tertij. In agro (inquit) Reatino Cutyliæ lacũ, in quo fluctuet insula, Italiæ Vmbilicũ esse. M. Varro tradit. Vt autem in Reatino agro Italiæ umbilicus ponitur, ita orbis totius in Delphis est. Huius authores in Collectaneis nostris q̃plures aduocauim⁹. DE q̃tuor Europæ finib⁹ infra ca.12. g ℭ Italia Pado clara est.) De Pado flumine nihil est, quod nõ eleganter ca.16.tertij retu-

lerit Caius Plynius.Refert in Originibus Cato Portius,Ethruscos,Botigon.Lygures uero Botigū hūc ipsum amnē,a profunditate nominasse.Ply.nō Botigon,nec Botigum,sed Bodincū.i.fundo carentē/ uocari dicit,quo loco argumentū affert,cur sic uocet̃.Gallos autem a Pado.i.Picea arbore,qđ in eius ripis hæc arbor plurima proueniat.Herodotus in Thalia nō assentit̃ ijs,qui flumē Eridanū esse prodiderunt.Neq;.n.assentior(inquit)fluuiū quendā esse,Eridanū a Barbaris uocitatū,qui subijt mare ad

a quē mōs Vesulus superātissimus inter iuga Al-
pium gremio suo fundit Visendo fonte in Ligu
rum finibus,unde se primū Padus proruit,sum-
mersusq; cuniculo rursus in agro Vibonēsi ex-
b tollitur,nulli amniū inferior claritate, a Græcis
dictus ἠρίδανος.Intumescit exortu canis tabefactis
niuibus,& liquētibus Brumæ pruinis, auctusq;
aquarum accessione.xxx. flumina in Adriaticū
c defert mare,Est e memorabilibus inclytū,& in-
signiter per omniū ora uulgatū,quod [a] perpaucę
familiæ sunt in agro Phaliscoꝝ,quos Hirpos uo
cant.Hi sacrificium annuū ad Soractem montē
d Apollini faciunt. Idq; operantes gesticulationi-
bus religiosis impune exultant,ardētibus ligno-
rum struibus,in honorē diuinę rei flammis par-
centibus. Cuius deuotionis ministeriū munifi-
e centia senatus honoratum,Hirpis perpetuo om
nium munerū uacationem dedit. Gentē [b] Mar-
sorum serpētibus illæsam esse nihil mirū. A Cir-
ces filio ij genus ducunt,& de auita potentia de-

Septētrionē spectans,unde Electrū uenire narratur.Nec Cassiteridas quidē noui insulas,hoc est, Stānarias,unde ad nos uenit stānū.Eridan⁹ eñ nomē Grecū ē,nō Barbarū,ab aliq̃ poetarū fictū,sed hoc etsi studiose q̃siui,a nemine,qui ipse uiderit, accipere potui. Quomodo se habeat mare ad illam Europæ partē,lege Ply.ca.4.lib.12. Virg. primo Georgicoꝝ libro,uocat Eridanū fluuiorū regem. Qđ ad Padi magnitudinem respexisse uidetur.Nam,ut Lucan⁹ cecinit in secundo.

Non minor hic Nilo,si non ꝑ plana iacentis
Aegypti Libycas Nilus stagnaret arenas.
Nec minor est Istro,nisi qđ dū permeat orbem
Ister casuros in quælibet ęquora fontes
Accipit, & Scythicas exit non solus in undas.

Appianus lib.1.Belloꝝ ciuiliū,scribit Eridanū,&Rhodanū flumina paruo inter se spacio caput exerere.Ex his(inquit) alter per Celtas,q supra Alpes incolūt, in Tyrrhenū mare diffundit̃.Alter uero intra Alpes supra Ioniū sinū elapsus, pro Eridano Padi nomē assumit.In uetustis omnibus exemplaribus apud Ouidium primo Metamorphosis sic legitur.

Eridanusq; senex,lenisq; Amphrysus,& Aeas.

Quo loco Raphael Rhegi⁹ pro Eridano reposuit Apidanusq; senex,nō aduertens de eo Eridano poetā loquutū,qui Atticæ regionis fluuius est, in Illisum influens,author in Attica Pausanias.Fluuij(inquit)Athenis labuntur Illisus, & qui in eū immittit Eridanus Gallico Eridano cognominis.Ianus Parrhasius,& Cęlius Rhodiginus id ipsum antea retulerunt. a ℭ Perpaucæ familiæ.)Sumpsit hæc Solinus ex cap.2.septimi Ply.Haud procul(inquit) urbe Roma in Faliscoꝝ agro familiæ sunt paucæ,quæ uocant̃ Hirpiæ, quæ sacrificio annuo, qđ fit ad montē Soractem Apollini super ambustā ligni struē ambulantes non adurunt̃.Et ob id perpetuo Senatuscōsulto militiæ,omniūq; alioꝝ munerū uacationē habēt.Rem hāc cecinit Virg.xi. Aeneid.

Summe deum sancte custos Soractis Apollo,
Quem primi colimus,cui Pineus ardor aceruo
Pascitur,& medium freti pietate per ignem
Cultores multa ꝑmimus uestigia pruna.

Sup̃ q̊ loco plura Seruius ad huius rei noticiā docte tradidit.Sylli⁹ li.5.de hac eadē re sic cecinit.

Tum Soracte satum,præstantē corpore,& armis
Aequanū noscens,patrio cui ritus in aruo
Cum pius arcitenens accensis gaudet aceruis,
Exta ter innocuos lætum portare per ignes,
Sic in Apollinea semper uestigia pruna
Inuiolata teras,uictorq; uaporis ad aras
Dona serenato referas solennia Phœbo.

Strabo aūt li.5.scribit ea sacra nō Phœbo,sed Feroniæ deæ celebrari solita.Feroniā(inqt)finitimi magno dignantur honore. Quo in loco ipsius tēplū est, mirificū habens sacrū.Nā q eius numine afflantur,nudis pedibus prunas ,& copiosum inambulant sub hac dæmone nulla lęsione cinerē. Varro id nō ascribit miraculo,sed ait Hirpinos ambulaturos per ignes,medicamēto quodam plantas tingere. Hirpi Sabinoꝝ lingua lupi uocantur.Lege Seruiū ubi supra. b ℭ Gentem Marsoꝝ.)Ply.ca.2.libri

septimi. In Africa gens Psyllorum fuit (ut Agatharchides scribit) a Psyllo rege dicta. Horum corpori ingenitũ fuit uirus exitiale serpentibus, ex cuius odore sopirent eas. Et infra. Simile & in Italia Marsorũ gente durat, quos a Circes filio ortos ferunt. Et ideo inesse his uim naturalem eam. Idem eleganter, ut cætera, scribit Aulus Gel. ca. xi. lib. 16. Noct. Atti. Syllius Italicus libro octauo, de Marsis loquens.

Hæc bellare acies norant, ac Marsica pubes, Et bellare manu, & Chelydris cantare soporem,
Vipereũq; herbis hebetare, & carmine dentem,
Aeetæ prolem angnitiã mala gramina primam
Monstrauisse ferũt, tactuq; domare uenena.
Et lunam excussisse polo, stridoribus amnes
Frenantem, ac syluis montem undasse uocatis.

Scribit idem Syllius Marsos denominatos a Marsia, qui quõdã ab Appolline uictus, in hæc loca profugerit.

Sed populis nomẽ posuit metuentior hospes,
Cum fugeret Phrygios trans æquora Marsia Crenos
Mygdoniã Phœbi superatus pectine loton.

Alij a Marsia Lydorum duce appellatos tradunt a

beri sibi sciunt seruitium uenenorum, ideo ue- a
nena contemnunt. Caius Cœlius Oetæ tres [a] fi-
lias, Angitiam, Medeam, & Circen fuisse dicit.
Circem Circæos insedisse montes carminũ ma-
leficijs uarias imaginũ facies mentientẽ. Angitiã b
uicina Fucino occupauisse, ibiq; salubri scientia
aduersus morbos resistentem cum desisset intus
hominẽ uiuere, deam habitam. Medeam a Iaso-
ne Buthroti sepultã, filiũq; Marsis impasse. Sed c
quis Italia habeat hoc prẽsidiũ familiare, a serpẽ-
tibus non penitus libera est. [b] Deniq; habitato-
res ab Amyclis, quas antea Amyclæi Græci con-
diderant, fugauere serpẽtes. Illic [c] frequẽs uipera

a ¶ Tres filias.) Diod. Siculus lib. quinto tradit Oetam ex Hecate, Maga tres liberos procreasse Circen, Medeã, Egialeum. Seruius septimo Aene. scribit Angitiã, uel ut alijs placet, Anguitiam, a Marrubijs populis, Medeam nominatam, ex eo, quod eius carminibus serpentes angeret. Medea (inquit) quando relictis Colchis Iasonẽ secuta est, dicitur ad Italiã peruenisse, & populos quosdã circa Fucinũ ingentẽ lacũ habitantes, qui Marrubij appellabant, quasi circa mare habitantes, propter paludis magnitudinẽ, docuit remedia contra serpentes. Hi ergo populi Medeã Angitiã nominauerunt, ab eo quod eius carminibus, serpentes angeret. Angitiæ meminit Virg. lib. septimo.

Te nemus Angitiæ, uitrea te Fucinus unda. Vim etiã hanc cõtra serpentũ uenena, tribuit Marrubijs populis.

Quin & Marrubia uenit, de gente sacerdos. &c.

b ¶ Deniq; Amyclas.) Sumptũ ex cap. 5. tertij Plynij. Tarracina (inquit) oppidũ lingua Volscorum Anxur dictum. Ibi fuere Amyclæ a serpentibus deletæ. Idẽ scribit ca. 29. octaui. Quo loco docet quas ciuitates, gentesq; minuta animalia deleuerint. Inter Caietã, & Tarracinã oppidũ constitutũ est a Laconibus, qui comites Castoris, & Pollucis fuerũt, & ab Amyclis prouinciæ Laconicę ciuitate est ei nomen inditũ. Lacones isti cũ secundũ Pythagorę sectam a cæde oium animaliũ abstinerent, & ex uicinis paludibus natas serpentes, occidere nephas putarẽt, ab ijsdem interempti sunt. Vnde Amyclas tacitas dixit Maro in. 10. Et tacitis regnauit Amyclis. Solinus infra ca. 12. hanc taciturnitatẽ, Amyclis Laconicæ regionis urbi uidetur tribuere. Amyclæ (inquit) silentio suo quondã pessundatę. Quod ideo fortassis dixit, quoniã ab eis Amyclæ Italię originẽ duxerint. Hinc ab Ausonio Paulino scribente dictum est.

Tu uelut Oebalijs habites taciturnus Amyclis. Reliq; ca. 12. infra.

c ¶ Frequens uipera.) Vipera, quę Græce ἔχις dicit̃, dicta est, qđ ui pariat. Corrosis enim matris lateribus, exeunt pulli cum matris interitu. Scribunt primę classis authores, Viperę marem caput inserere in os fœminę, qđ illa arrodit uoluptatis dulcedine. Herod. in Thalia. Nunc (inquit) cũ libidine agitantur, & per paria coeunt, fœmina collũ maris in emittenda genitura comprehendit, sorbensq; nõ prius dimittit, q̃ deuorauerit, & mas quidẽ hoc modo perit. Fœmina uero talẽ luit masculo pœnam, qđ filij dũ adhuc intra uterũ sunt, patrẽ ulciscentes ambedunt, eiusq; aluo ambesa, ita partum faciunt. Eandẽ sententiã tradit Aristo. ca. 16. eius libri, quẽ de Admirandis in natura scripsit. Id ipsum eleganter canit in Theriacis Nicander poeta inquiens.

Vipera sæua caput letali dente mariti
Mordicus abscindit, sed nata ex semine proles
Viscera dilaniat matris, stratamq; relinquit,
Sic patris interitum sub primo ulciscitur ortu.

Ex his apparet Albertũ lib. 25. de Animalibus,

a morsu [a] insanabili. Breuior hæc cæteris, q̃ in alijs aduertimus orbis partibus, ac propterea dū despectui est, facilius nocet. Calabria [b] Chersidris frequentissima, Et Boam [c] gignit, quem anguem b in immensam ferunt molem coalescere. Captat primo greges bubulos, & quæ plurimo lacte rigua bos est, eius se uberibus innectit, suctuq; cōtinuo saginata, longo in sæculo, ita [d] fellebri sati- c etate ultimo extuberatur, ut obsistere eius magnitudini nulla uis queat. Postremo depopulatis animalibus, regiones, quas obsederit, cogat ad uastitatē. Diuo deniq; Claudio principe, ubi

nec Plynij uerba, nec uiperæ concipiendi, aut pariendi modū intellexisse. Citat nescio quem Sirach scribentem de Vipera, qđ fœmina insaniens libidine (utar enim authoris eius qualibuscunq; uerbis) caput spuens maris, caput in os apprehendit, & amputat, & ex sputo illo concipit partum, qui se uisceribus matris emordet, & sic uisceribus matris laceratis, mater moritur in partu. Et parum infra. Adhuc autem (inquit) quod dicit Plynius, uolens magis aptare mendaciū, quod quidē, ut dictū est, concipiat decapitatione masculi. Sed quia multos concipiat, & propter stricturā corporis, non nisi unū post eniti possit, cum multi sint, amplius uidelicet, q̃ uiginti, ultimos tedium inuadit, ꝙ nō prodeūt ad lucē, & illi uiscera matris corrodunt, est similiter mendaciū & impossibile. Natura em̄ nūq̃ dedit actum, cuius non daret naturalē potentiā, & facultatē, quia aliter deficeret in necessarijs. Hucusq; Albertus. Pro Plynio, & contra Albertū est Aristoteles in eo libro, quē iāiam citauimus. Eius uerba libuit subscribere. Echidna (inquit) piscis est maritimus, cum qua ferūt Echin uiperam serpentē quendam nigris intinctum maculis coire plerumq; consueuisse. Atq; illam dum in ipso demulcentur complexu aduersam serpenti, morsibus illius caput abscindere. Tum qui ex ea nascuntur (quasi uindicaturi essent patris interitum, & accepturi de matre pœnas) abscisso uentre, per media illius uiscera erumpere, atq; super mortua matre, qđ ultionē patris abunde patrassent, inter se mutuo efferri, congratulariq;. Apollonius Tyanæus, ut in secundo eius uitæ, refert Philostratus, nō assentitur huius sententiæ authoribus. Vipera (inquit) uisa est serpentes, quos peperit lingua lambere, & quasi expolire. Non enim assentior (inquit) imprudenti eorū sermoni, qui dicunt Viperarū filios absq; matre nasci. Neq; enim hoc natura patitur, neq; comprobat experientia. LOcus montanus est iuxta Aliacmon flumen Macedoniæ. Is, ut lib. 3. scribit Dioscorides, Viperis scatet. Ob hoc fortassis euenit, ut rutā ibidem nascentē qui ediderint negent euadere. In Phœnicia tam præsentis ueneni uiperæ sunt, ut halitu solo animalia necent, qđ radicibus uenenatis illic nascentibus uesci credant̃. Viperæ Balsami, tū succum, quo alunt̃, tū umbra sub qua delitescunt plurimū affectant. Qua ex re si quē illic uiperæ momorderint, uulnus quidē inferunt, sed earū morsus ueneno omnino carent. Id autem accidere credit̃ qđ ex cibis odoratis pascantur. a ℭ Morsu insanabili.) Extat apud Dioscoridē lib. 8. caput, quod ad uiperas curatio inscribitur. Rursus apud Auicennā longus sermo est, de uiparū morsus curatione capitibus. 33. 34. 35. 36. tertij tractatus secūdę Fen, quarti Canonis. Idipsum multis carminibus Quintus Serenus cecinit.

Cuspide non quisquā, longæ neq; cæde Larissæ,
Fulmine non gladij, uolucris nec felle sagittæ. &c.

Sunt qui Ply. in uiperæ descriptione plurimū arguant, quod perperā sententiā Aristotelis ca. ult. quinti naturæ animaliū fuerit imitatus. Cuius defensionē lege apud Cœliū ca. 30. tertij Antiq. lectionū. De Vipera plura notatu digna scribit Ambro. ca. 7. quinti Hexameron. b ℭ Calabria Chersydris.) Chersydri dicti, qđ in aquis, & in terris morentur. Nā χέρσον dicimus terrā, ὕδωρ autē aquā. Imitat̃ hoc loco Solinus tertio Geor. Virgilium.

Disce & odoratam stabulis accendere Cedrū,
Galbaneoq; agitare graues nidore Chelydros
Sæpe sub immotis præsepibus, aut mala tactu
Vipera delituit. &c.

Et infra.

Est etiam ille malus Calabris in saltibus anguis
Squammea conuoluens sublato pectore terga,
Atq; notis longam maculosus grandibus aluū. &c.

Sūt q nō Chersydris, sed Chelydris legāt. c ℭ Et Boas.) Ex Ply. c. 14. lib. octaui, faciūt ijs (inqt) fidē in Italia appellatæ Boæ in tantā magnitudinē exeuntes, ut Diuo Claudio principe occisæ in Vaticano solidus in aluo spectatus sit infans. Alunt̃ primo Bubuli lactis succo, unde nomē traxere. Albertus li. 25. de Animalib9 falso existimat Boā fuisse eū inusitatę imanitatis serpentē, aduersus quē primo Punico bello. M. Attilius Regulus consul in Africa castris apud Bragadā flumē positis, p̃lium grande, atq; acre fecisse narrat̃, cui9 interfecti longū coriū pedes centū & uiginti Romā misit. Id coriū, maxillęq; (ut Ply. author est) usq; ad bellū Numantinum durauere Romæ in templo. d ℭ Fellebri satietate.)

Vaticanus ager eſt,in aluo occiſę Boæ ſpectatus a
eſt ſolidus infans.Italia[a] lupos habet,qui cũ cęte-
ris ſimiles nõ ſint,homo,quẽ prius uiderint, cõ-
ticeſcit,& anticipatus[b] obtutu nocenti, licet cla-
mandi uotũ habeat, nõ habet uocis miniſteriũ. b
Sciens[c] de lupis multa prætereo. Spectatiſsimũ
illud eſt, qđ caudæ[d] animalis huius uillus ama-
torius ineſt perexiguus,quẽ ſpontaneo damno
abijcit,cum capi metuit.Nec habet potentiã, niſi c
uiuenti detrahat̃.Coeunt lupi toto anno nõ am-
plius dies.xij. Veſcunt̃ in fame terra. At[e] hi, q̊s
Ceruarios dicimus,q̃uis poſt longa ieiunia rep-
tas ægre carnes mandere cœperint, ubi quid ca- d
ſu reſpiciunt,obliuiſcunt̃,& immemores pręſen
tis copiæ,eunt quæſitũ, quã reliquerunt ſatieta-
tem.In hoc animaliũ genere numerant̃[f] & Lyn-
ces,quarum urinas coire in duriciẽ precioſi cal-

Copioſo lactis ſuctu,a uerbo fello,quod lac ſugere ſignificat.Sunt qui legant celebri,aut funebri ſatietate.DE Vaticano lege quæ ſcribit.A.Gellius ca.17.ſextidecimi Noc.Atti. a ℂ Italia lupos habet.) Lupus ex Gręco ſumptũ nomẽ.Is enim Græce λύκος dicitur.Animal hoc noxiũ, nec in Olympo Macedoniæ monte,nec in Creta inſula reperitur.Quod hic de Lupis Solinus refert,ex cap.zz.octaui Plynij ſumptum eſt totũ.Sed in Italia quoq;(inquit)ut creditur lupoꝝ uiſus eſt noctius,uocemq; homis, quẽ priores contemplent̃ adimere ad præſens. Diuus Amb. ca.4.ſexti Hexam. Lup⁹(inq̃t) ſi prior hominẽ uiderit,uocem excipit,& deſpicit eũ,tanq̃ uictor uocis ablatæ.Idẽ ſi ſe præuiſum ſenſerit,deponit ferociam,& nõ poteſt currere.Ex hac lupi proprietate,ſumptũ Adagiũ apud Terẽtiũ in Adelphis. Lupus eſt in fabula.Cũ quempiã,ob eius pręſentiã, in quem loquimur, ſilendũ eſse ſignificamus.Plaut⁹ in Sticho.Quin tu uocaſti hominẽ ad cœnam? Reſpondet Epignomus adoleſcens.Nequid aduenies ꝑderem.Atq; eccũ tibi lupũ in ſermone. Exuriens adeſt. Prouerbiũ interpretatur Seruius Ecloga nona Virgilij ſup illud. Lupi Mœrin uidere priores.Multa ex his,quæ de lupis Albert⁹ ſcribit de animalibus lib.zz.fabuloſa eſse nemo ambigat. b ℂ Obtutu nocenti.)Sunt uetuſti codices, qui ſic habeant. Et anticipatus obtutu aſpectus nocentis.Idẽ tñ cũ priori ſenſus. Inter anĩalia uix lupo alterũ magis hoĩbus noxiũ reperitur. Vnde apud Atticos cautũ lege fuerat,ut ei,qui lupi catulũ peremiſset,talentum daretur.Ei uero qui adultum lupũ necaſset,talenta duo fuerant inſtituta.Hunc etiã morem plurimæ hac tempeſtate urbes ſeruant,ut qui lupoꝝ capita urbiũ rectoribus deferant,pręmiũ quodpiam inde recipiant deferentes. c ℂ Sciens de lupis multa prætereo.)Quæ hic ſciens Solinus ꝑterit, lege apud Ariſtot.ca.35.ſexti.& ca.5.octaui naturę animaliũ.Itẽ apud Ply.ca.& lib.iamiã citatis.Solinus etiam aliqua de lupis refert ca.z5.infra. d ℂ Caudæ animalis huius uillus.)Sumptũ hoc, & quod ſequitur ab eodẽ Plynio ubi ſupra. e ℂ At ij, quos Ceruarios dicimus.)Sunt in eo genere,qui Ceruarij uocant̃,qualẽ e Gallia in Pom. Magni arena ſpectatũ diximus.Huic q̃uis in fame mandenti ſi reſpexit,obliuionẽ cibi ſurrepere aiunt,digreſsumq; quęrere aliud.Ex Ply.ca.zz.octaui.Ex hac animalis huius natura,nõ incongrue,in hominẽ,uel proprij cõmodi obliuioſum,prouerbiali figura quis utetur.Ceruario obliuioſior.Tria ſunt lupoꝝ genera,Cõmunes,Canarij,Ceruarij genus tertiũ. Ariſtot. ca.35.ſexti naturę animaliũ.Lupos itẽ Canarios(inquit)cęcos parit lupoꝝ ritu,numero cũ plurimũ, quatuor.Quin etiã lupus Ceruarius coitu,ut canes amplectit̃,& cęcos generat,nũero duos, aut tres, aut quatuor.Corpore longior,& cauda porrectior eſt,ſed proceritate breuior,celeritate ęque pręſtat, q̃uis crura habeat breuiora.Mollis enim & agilis eſt,proſilireq; longius ob eam rem poteſt. f ℂ Numerantur & Lynces.)Græca omnino dictio eſt λύγξ.Sumpta hæc omnia ex ca.38.octaui naturalis hiſtoriæ Caij Plynij.Lyncũ humor ita(inquit)redditus,ubi gignuntur glaciat̃,areſcitq; in gẽmas Carbunculis ſimiles,& igneo colore fulgentes.Lyncuriũ uocatas,atq; ob id Succino a pleriſq; ita generari prodito.Nouere hoc,ſciunt Lynces,& inuidentes,urinã terra operiunt, eoq; celerius ſolidat̃.Plura idem Ply.de Lyncurio ca.3.li.ultimi.Et Dioſcorides.c.30z.Vrina Lyncũ,quã λυγκούριον uocãt, ſimul egeſta eſt,ſolidari credit̃ in lapidẽ.Proinde ſuperfluo medicinas ex eo cõmiſcuntur,quandoquidem non ſit alia res a Succino,qđ quidã Electrũ appellauere cognomento πτερίγοφορον.Potũ hoc in aqua ſtomachi uicijs,& alui fluctiõibus medet̃.Ariſtot.in libro de Admirãdis in natura.66.ca.Et Lynces quoq; emingunt,obtegere arenis ferunt, cum uideantur intelligere id ab hominibus quæri ad priuatã utilitatẽ,& potiſsimũ ad informandas imagines,decorandosq; ſculpturis anulos.Ouidius item quintodecimo Meta.ſic de hac re inquit.

Victa racemifero Lyncas dedit India Baccho,
E quibus(ut memorant)q̄cquid uesica remiſit
Vertitur in lapides,& congelat aere tacto. a ℭ Theophraſtus perhibet.) Theophraſtus, ut lib.5. refert Diogenes,edidit libros duos,de iis quæ durantur in lapides.Ex Lyncū ferarū natura, Adagium ſumi poſse uidetur.Lynce inuidioſior.In auaros,qui ne inutile quidē ſibi,aliis indigētibus elargiunť. b ℭ Cicadæ apud Rheginos.)Sumptū ex ca.27.undecimi Ply.Cicadæ(inquit)nō naſcunť in raritate arboꝝ.&c.Et parū poſt.At in Rhegino agro ſilent omnes, ultra flumen in Locris canunt. Scribūt Gręcoꝝ quidam Cicadas omnes quæ maſculæ ſint/ canere,&Achetas dici.Quę uero fœminæ ſunt/mutas eſse, & Tettigonas nūcupari. Tradūt philoſophi,& Ply.retulit ca.51. undecimi naturalis hiſtoriæ, nō ineſse uocē iis animalibus, quæ pulmone,& arteriis carēt. Proclus ſcribit cicadā canere, cū ſeipſam ſub alis atterit, atq; ita ſonū emittere.Strabo li.6. docet cur Cicadæ in altera fluminis ripa ſint canorę, in alia uero ſilentes/ & mutæ. Cū fluuius(inquit)Alex Rheginum a Locrenſi diſterminet agro,qui per uallē profundā curſum habet. Peculiare quiddā cicadis obuenit.Quæ enim in Locroꝝ ripa uerſanť/ſonantius ſtridēt. Aliis uox nulla contingit. Eius rei cauſam ſuſpicatur eſse. Nā cū iis omnino umbroſa regio ſit, unde roſidas alarū pelliculas minime pandāt.Illis ſole feruida eſt,quę aridas,& uti corneas habeat.Vnde apte ſtridor emittiť.Aliā cauſam refert Ariſtoteles ca.30.quinti de Animaliū natura,& in lib. eo,qui de morte & uita ſcriptus eſt.Scribit idē Ariſtoteles ca.57.de admirādis in natura, Cicadis quēadmodū & Apibus futuroꝝ notionē ineſse,contrariis tamē actibus.Illæ(inquit)taciturnitate quadā & quiete,hæ uero motu,ac uocis crepitatione,cū non antea concinēt,q̄ ſol retorqueat eius curſum,q̊ maxime tempore homines ad laborē prouocanť. c ℭ Nec uſq; alibi.)Tarręas in Prouerbioꝝ Collectaneis,tradit in Acantho,qui eſt Aetoliæ urbs,τέττιγας οὐκ ᾄδειν.i.Cicadas nō canere.Vnde prouerbio locū datū, ἀκάνθιος τέττιξ,Acanthia Cicada, in mutos,& inſcios homines dici ſolitum. d ℭ Cauſas Granius tradit.)Has fabuloſas cauſas iis uerbis refert Diodorus in quinto.Cū Hercules ad fines Rheginoꝝ,ac Locrenſiū perueniſset,obq; iter feſsus quieſceret,cicadarū ſtrepitu perteſus, deos oraſse fertur,ut eas inde amouerēt.Exaudita prece,nō ſolū tunc,ſed poſtmodū cicadæ nunq̄ ſunt in iis repertæ locis.Ex Cicadarū natura huiuſmodi prouerbia nata ſunt.Cicada canorior.Cicada aridior,Cicadę nec æſtate ſilent/ex Theocrito,Martiale,Ouidio.Hoꝝ & ſex miliū alioꝝ uſus,in libro Adagioꝝ noſtroꝝ explicuimus. e ℭ Liguſticū mare frutices procreat.)Coraliū Græca omnino dictio, κωράλιον eis dictū,de quo lege Plyniū,quē more ſuo Solinus imitatus eſt,ca.2.lib.32. & ca.19.li.triceſimiſexti.Coraliū,ut lib.5.ſcribit Dioſcorides,alii Lithodendron uocant.Forma eſt ei fruticis marini. duraturq; illico exemptū,atq; in lucē uniuerſam prolatū,ut uideri poſsit ſpiſsatū a ſpiritu, qui nos ambeſt &c.Theophraſtus κουράλλιον appellat,ἀπὸ τῆς κουρᾶς.i.a tonſura, ſiue a radēdo. Aiunt em̄ tactu protinus lapideſcere ſi uiuat.Itaq; occupari,euelliq; retibus, aut acri ferramento præcidi. De eo ſic Ouidius libro quintodecimo Metamorpho.

Sic & Coralium,quo primum contigit auras
Tempore, dureſcit,mollis fuit herba ſub undis.

Auicenna c.124.ſecundi tractatus, lib.ſecundi, ponit eius ſpecies.Albū,rubrū,nigrumq;.Aſserit autem frigidū eſse in primo,ſiccū in ſecundo.Ponit tandē eodē capi.plures eius operationes,& proprietates.Ouid in fine.4.Meta. fabuloſe narrat uirgas ſanguine Meduſæ contactas,in hunc lapidē fuiſse conuerſas.

Anguiferumq; caput,dura ne ledat arena,&c.

Claudia.de Nuptiis Honorii contra Orthogra-

a culi fatentur,qui naturas lapidū exquiſitius ſunt perſecuti.Iſtud etiam ipſas lynces perſentiſcere, hoc documento probatur, qđ egeſtum liquorē ilico arenarū cumulis, quantū ualent, contegūt,
b inuidia ſcilicet,ne talis egeries tranſeat in noſtrū uſum,ut Theophraſtus ꝓhibet [a].Lapidi iſti ſuccini color eſt,pariter ſpiritu attrahit propinquātia.Dolores renū ſedat. Medetur regio morbo.
c λυγκούριον Græce dicitur.Cicadę [b] apud Rheginos mutæ,nec [c] uſquā alibi.Quod ſilentiū miraculo eſt,nec immerito,cū uicinæ,quæ ſunt Locrenſium ultra cæteras ſonitent.Cauſas [d] Granius tra-
d dit.Cū obmurmurarent illic Hercule quieſcente,deum iuſsiſse ne ſtreperent.Itaq; ex eo cœptū ſilentiū permanere. Liguſticum [e] mare frutices procreat,qui quantiſper fuerint in aquarū profundis,fluxi ſunt,tactu ꝓpe carnulento. Deinde

ubi in ſupera tolluntur, natalibus [a] derogatis, la= a
pides fiunt. Nec ſolum qualitas illis, ſed & color
uertitur. Nam puniceo protinus rubeſcunt. Ra=
muli ſunt, quales arborum uiſimus, ad ſemipedem
frequentius longi. Rarum eſt pedaneos depræ= b
hendi. Excuduntur ex illis multa geſtamina. Habet
enim (ut [b] Zoroaſtres ait) materies hæc quandã
poteſtatẽ, ac propterea, quicquid inde fit, habetur
inter ſalutaria. Coralium alias dicũt. Nã Metro= c
dorus [c] γοργίαν nominat. Idẽ, qđ reſiſtat Typho=
nibus, & fulminibus, affirmat. Eruitur [d] gemma
in parte Lucaniæ facie adeo iucunda, ut languẽ=
tes intrinſecus ſtellas, & ſub nubilo renitẽtes cro d
ceo colore perfundat. Ea quoniã in littore Syrti=
um inuẽta primũ eſt, Syrtites uocatur. Eſt [e] & Vei=
entana gemma a loco dicta, cui ſupficies nigra,
quã ad gratiam uarietatis limites interſecant albi e
notis candẽtibus. INſula [f] quæ Apuliæ oram ui=
det tumulo, ac delubro Diomedis inſignis eſt.
& Diomedeas [g] aues ſola nutrit. Nã hoc genus
alitis pter q̃ ibi nuſq̃ gentiũ eſt, idq; ſolũ poterat
mẽorabile iudicari, niſi accederẽt nõ omittenda.

phiæ rationem corripuit primam. Mergit ſe ſubito, uellitq; Coralia Clotho.
Vimen erat dum ſtagna ſubit, proceſſerat undis Gemma fuit. Niſi/ q;/coniunctionẽ additítiã putemus. DE Liguſtico mari infra ca.36. a ℭ Natalibus derogatis.) Detractis, mutatis, cõuerſisq;, qđ.ſ. natiuã mollicię, propriũq; colorẽ ſtatim uertant. Sunt uetuſti quidã codices, in quibus tũ naturalibus, tum natiuis ſcriptũ ſit, idẽ tamẽ ſenſus omnibus. b ℭ Vt Zoroaſtres ait.) Marbodęus in libello de lapidib⁹ precioſis, de Coralio loquens ſic ait.

Ex quo finguntur geſtamina (cõmoda multis.
Quippe ſalutaris geſtantibus (eſse probatur
Illius, ut dixit Zoroaſtres, mira (poteſtas.
Et ſicut ſcribit Metrodorus ma (ximus author,
Fulmina, Typhonas, tẽpeſta (teſq; repellit. &c.

Stulte omnino faceret, qui ſup pomiferas arbores, uel fabaceas herbas, Coralia in pulueres redacta cũ aqua, aſperſerit, pomorum, aut fabarum ſperans copiã. Eam lucri ſpeciẽ ſiquis affectarit, Alberto grates referat, qui id ſecretũ poſteris ſcriptũ reliquit. c ℭ γοργίαν nominat.) Lego γοργονίαν, ex ſimilitudine ſic appellatã, quoniam Coraliũ exemptũ aquis, ex uimine dureſcit in gemmã, ſicut oſtenſo Gorgonis capite, in lapides uertebãtur aſtantia. Ply. ca.10. triceſimiſeptimi natura. hiſt. Gorgonia (inqt) nihil aliud eſt, q̃ Coraliũ, nominis cauſa, qđ in duriciem lapidis mutatur. &c. d ℭ Eruitur gemma in parte Lucaniæ.) Plynius ca.10. triceſimiſeptimi. Syrtitæ (inquit) in littore Syrtium. Iam quidẽ in Lucania inueniunt, melleo colore croco refulgentes, intus autẽ ſtellas continẽt languidas. e ℭ Eſt & Veientana.) Ex Ply. ca.10. triceſimiſeptimi. Veientana Italica gemma eſt (inquit) Veijs reperta, nigrã materiã diſtinguẽte limite albo. f ℭ Inſula, quæ Apulię orã uidet.) Ptolemęus ca.1. tertij, tabula Europę ſexta, ſcribit ſex eſſe Diomedeas inſulas. Plyni⁹ in fine tertij. Contra Apulũ littus (inquit) Diomedea conſpicua monumẽto Diomedis. Et altera eodẽ nomine, a quibuſdã Teuthria appellata. Duas etiã Strabo lib.6. eas eſſe dicit. In propinquo mari (inquit) iacent duæ inſulæ, quas Diomedeas appellãt. Ex quibus habitatores habet altera. Reliquã deſertam eſſe dicunt, in qua Diomedẽ diſparuiſſe quidã fabulant, comitesq; in aues conuerſos eſſe. Eas etiam hac ætate mãſueſcere, & humanã quodãmodo uitam agere, & uiuẽdi ordine, & erga benignos manſuetudine. A malignis autem, & ſceleratis, fuga & euitatione. Meminit Stephanus de Vrbibus. SVmpſit hæc omnia Solinus, ex Ply. ca.44. lib. decimi. Ab Alberto barbare Dyomeditæ uocant, quas (inquit) ad Auguriũ uocauit rex Dyomedes. g ℭ Diomedeę aues.) Ouid. 14. Meta. Diomedis ſociorum in aues conuerſionẽ, enumerat inter fabulas. A Venere enim, quã Pleuronius Agmon Diomedis ſoci⁹ maledictis inſtimularat, in has alites eos narrat fuiſſe conuerſos. Locũ fabulæ (ut inquit Ply.) fecit, qđ hæ aues cotidie Diomedis ædem pleno gutture, madentibus pennis perluũt. Virgilij uerſus de hac ipa re, ex .xi. Aeneidos libro hi ſunt.

Nunc etiam horribili uiſu portenta ſecuntur,
Et ſocij amiſſi petierunt æthera pennis,
Fluminibusq; uagantur aues, heu dira meorum
Supplicia,

Supplicia, & scopulos lachrymosis uocibus implent. Quo loco plura scribuntur a Seruio. Sociorū Diomedis in aues conuersorum, nomina sunt. Agmon, Lycus, Idas, Rhetenor, Nycteus, & Abas. Aristoteles in eo libro, quē de Admirandis in natura scripsit ca.68. ijs quidē uerbis rem totā explicat. Erat in Diomedea insula, quæ in Adriatico freto posita adiacet Italiæ peruetustum quoddā sacellum Diomedi olim principi dicatum, admirabile quidē, & multa ueneratione tū ꝓpter uetustatē ipsam, tum etiam ob eam, quā dicam rei nouitatem dignissimū. Ferunt enī circa illud uersari nōnullas aues miræ magnitudinis, ac rostri durissimi, illasque si quis eo accesserit cuiuscunque fuerit nationis, prærerq̄ Græci in eum statim irrumpere acerrimo uolatu, raperęque illū sublimem, ac totum unguibus dilaniare. Tum uero demum cōfossa rostro ceruice, atque undique discerpta necatū abijcere. Id ꝑ potissimū eos facere, inquiunt, aduersus uicinas gētes, cū dicant illas socios olim fuisse Diomedis, q cōfractis circa eā insulam nauibus submersi, in huiusmodi aues sunt cōmutati, atque illud odij aduersus uicinos ꝑpetuo conseruasse, cum Diomedes eorū dux ab Aenea fuisset dolo interceptus, qui tū ea possidebat loca, quādoque dē Græcis, qui eo proficiscuntur sese benignas admodum, & familiares præstent. Lege August. c.16. decimioctaui de Ciui. dei.

a Forma[a] illis pene, quæ Fulicis, color candidus,
ignei oculi, ora dentata. Congregatæ uolitant,
nec sine ratione pergendi, duces[b] duæ sunt, quæ
regunt cursum, altera agmen anteit, altera inse-
b quitur, illa, ut ductu certum iter dirigat; hæc, ut
instantia urgeat tarditatē. Hæc in meantibus di-
sciplina est. Cum[c] fœtificū adest tempus, rostro
scrobes excauant, deinde surculis inuersum su-
c perpositis texta cratium imitantur, & sic conte-
gunt subtercauata. Et ne operimēta desint, si for-
te lignorū casas uenti auferant, hanc struem com
primunt terra, quā egesserant, cum puteos exca-
d uarent. Sic nidos moliuntur bifori accessu, nec
fortuito, adeo, ut ad plagas cœli metentur exitꝰ,
uel ingressus. Aditus, qui dimittit ad pastus, in
ortum destinatur, qui excipit reuertentes, occa-
e sum uersus est, ut lux, & morantes excitet, & re-
ceptui non denegetur. Leuaturæ aluum ad-
uersis flatibus subuolant, quibus proluuie; lon-
gius auferatur. Iudicant[d] inter aduenas. Si Græ-
f cus est, propius accedunt, & quantum intelligi
datur, uelut ciui blandius adulantur. Si quis erit
gentis alterius, inuolant, & impugnant. Aedem
sacram omni die celebrant studio huiusmo-
di. Aquis imbuunt plumas, alisque impendio

a ℭ Forma illis.) Ex Plynio ubi supra. Has (īquit) Iuba Cataractas uocat, & eis esse dētes, oculosque igneo colore, cætero candidas tradens.

Si uolucrū (inquit Naso) quæ sit dubiarum forma requiris,
Vt non Cygnorū, sic albis proxima Cygnis.

Suidas existimat has aues uel Ciconias esse, uel Cyconijs similes. Augustinus Fulicas, Theodorus Gaza Ardeolas transferūt. Has aues Græci Erodios uocant, cuius generis auem auspiciū dixit Homerꝰ, Diomedi, & Vlyssi speculatoribus apparuisse. Versus Homeri est.

τοῖσι δὲ δεξιὸν ἧκεν ἐρωδιὸν ἐγγὺς ὁδοῖο παλλὰς ἀθηναίη.

b ℭ Duces duæ sunt.) Plynius masculino gēere protulit. Duos semper his duces (inquit) alterū ducere agmen, alterū cogere.

c ℭ Cū fœtificum.) Scrobes (inquit Plynius) excauare rostro, inde crate consternere, & operire terra, quæ ante fuerit egesta. In ijs fœtificare.

d ℭ Iudicant inter aduenas.) Aduenas Barbaros (inquit Plynius) clangore infestant. Græcis tantum adulantur miro discrimine, uelut generi Diomedis hoc tribuentes &c. Mira naturę uis. Iam quædā animalia authore Plynio, innoxia indigenis, aduenas interimunt sicut serpentes. Parcunt in Myrinthe, quos terra nasci proditur. Item in Syria angues circa Euphratis maxime ripas, dormientes Syros non attingunt. Aut etiam si calcati momordere, non sentiunt maleficia, alios cuiusque gentis infesti auide, & cum cruciatu exanimantes. Quamobrem & Syri non necant eos. Contra in Aletenio Cariæ monte Aristoteles Philosophus scriptum reliquit, tradit a Scorpionibus hospites non lædi, indigenas interimi. QVid de sociorū Diomedis Aetoli ducis in has

aues conuersione, ac reliquis, re uera tenendū sit, tradit Diuus Augustinus ca. 18. decimioctaui Ciui. dei, ijs quidē uerbis. Socij Diomedis, quia nusq̄ subito comparuerunt, & postea nullo loco apparuerūt, perdentibus eos ultoribus angelis malis, & pro eis aues occulte ex alijs locis, ubi est hoc genus auium, ad ea loca perductæ sunt, ac repente suppositę, ideo credunt̄ esse cōuersi. Qđ aūt Diomedis in tēplū aquā rostris afferūt, & aspergūt, & qđ blandiunt̄ Gręcigenis, atq; alienigenas ꝓsequunt̄, mirandū nō est, fieri dęmonū instinctu, quoꝝ interest. i. ad quos ꝑsuadere pertinet, deū factum esse Diomedē ad decipiendos homines, ut falsos deos, cū ueri dei iniuria, multos colāt, & hominibus mortuis, qui nec cū uiuerent uere uixerūt, templis, altaribus, sacrificijs, sacerdotibus, q̄ omnia cū recta sunt, nō nisi uni deo uiuo, & uero debent̄, inseruiant. a ¶ Italicus excursus p Liburnos.) Liburnia (ut ca.5.tertij refert Plynius) q; busdā locis abest ab Italia cētū .M. pasuū. Vnde dicti sint, tradit Stephanus. Illyrij seu Liburni (inquit ca.5. secūdi Lucius Florus) sub extremis Alpium radicibus agunt inter Arsiā, & Titium flumen longissime per totum Adriatici maris littus effusi. Lege Plyniū ca.22. lib. tertij, & Appia. in Illyrio. b ¶ Asiatica est.) Seruius primo Aene. existimat Rhetos, Vindelicosq; Liburnos esse. Hi autē (inquit) ab Amazonibus originem ducūt. Citat Horatiū ode quarta q̄rti Carminū. Videre Rheti bella sub Alpibus Drusum gerentem. Vindelici, quibus mos inde deductus per omne tempus Amazonia securi. c ¶ Dalmatia in limitē Illyricū.) Florus lib. quarto. Dalmatæ (inquit) plerunq; sub syluis agunt, inde ad latrocinia prōptissimi. Et de Illyrijs. Illyrij quoq; sub Alpibus agunt, imasq; ualles earum, & quædā quasi claustra custodiunt, abruptis torrentibus implicati. Lege de utrisq; populis præter Plyniū, Strabonē, Ptolemęum, apud Appianū in eo lib. quē Illyriū inscripsit. Ptole. ca.9. tertij Tab.9. Europæ, ponit Dardanos in superiore Mysia. d ¶ At ex altera parte.) Describit eum Italiæ limitē, quo Italia, Galliā, & Hispaniā e regione prospicit. Qua in parte Massilia urbs a Phocensibus olim condita/sita est. Massilia (ut in cōmentarijs Dionysij refert Eustathius) ex euentu quodā sortita est nomē. Cū enim Phocensiū gubernator illuc primū appulisset, conspicato in littore τοῦ ἁλιέως. i. piscatore/mox ex sumpto omine, nautas ligare rudentē iussit. Aeoles enim ligare μάσσειν dicunt. Qua ex re Massiliā dictam refert. Constructa autē est a Perano Phocensiū duce Senani Segoregioꝝ regis genero. Eam uero condidit ꝓpe amnis Rhodani ostia, in remoto quodā sinu, ueluti (ut Iustinus author est) in maris angulo. Hermolaus ca.30. quinti Plyniarū castiga. Asiaticos Phocenses cū dyphthongo, Græcos autē ex Phocide Phocenses sine dyphthongo scribendū existimat. Ab utroq; tamen Phocaicus deduci refert. e ¶ Persarū aduentū.) Marcellinus lib.15. circa finē. A Phocide (inquit) Asiaticus populus, Harpali inclementiā uitans Cyri regis præfecti, Italiā nauigio petit. Cuius pars in Lucania Veliā, & altera condidit in Vienensi Massiliam. Meminit & Herodotus in primo. Hanc Phocensium fugam describit Hora. ode.16. Epodon. Vide Porphyrionē ibidem. Non cōueniunt authores, a quibus Phocensibus urbs Massilia condita fuerit. In hoc fere concordāt omnes, ut eā Gręci ꝓfugi cōdiderint. Ply. c.4. tertij. Iusti. li.43. Luca. in.4. Syllius li.15.

Iamq; agiles Tyrrhena sonāt, qua cærula puppes
Ausoniū euasere latus, Ligurumq; citatis
Littora transmittunt proris, hinc gurgite ab alto
Tellurem procul irrumpentem in sydera cernūt
Aerias Alpes occurrunt mœnia Graio
Condita Massiliæ &c.

MAssiliensiū instituta plura recenset Max. Valerius, de institutis antiquis lib.2. Plautus in Casina circa finē. Vbi tu es (inquit) qui colere mores Massilienses postules? Taxat Massilienses tanq̄ molles, & effœminatos, qđ & Athenęus dicit. Phocęa urbs Asiatica insignis est Pylade alumno, cuius cū Oreste ueteribus amicitia celebrat̄. Apud Statium Sylua sexta lib. secundi sic in omnibus exemplaribus falso legitur.

Dignus & Hęmonium Pyladen pręcedere forma.

Quasi Pyladen Hęmoniū dicat, cū constet eū Phocęū fuisse. Ouid. 2. Elegiarū.

Quod fuit Argolico iuuenis Phoceus Oresti.

Et. 2. de Ponto.

Affuit insano iuuenis Phocęus Oresti.

Vnde quibusdam apud Statium sic legendum uidet̄,

madefactis confluūt rorulentæ, ita ædem excusso humore purificant, tunc pennulis superplaudunt, inde discedunt quasi peracta religiōe. Ob hoc ferūt Diomedis socios aues factos. Sane ante aduentum Aetoli ducis nomen Diomedeę nō habebant. Inde sic dictæ. ITalicus[a] excursus per Liburnos, quæ gens Asiatica[b] est. Procedit in Dalmatiæ pedem. Dalmatia[c] in limitem Illyricum. In quo sinu Dardani sedes habent, homines ex Troiana prosapia in mores Barbaros efferati. At[d] ex altera parte per Ligurum oram in Narbonensium prouinciam pergit, in qua Phocenses quondam fugati Persarum[e] aduen-

Dignus & Hæmonium iuuenem præcedere forma, Vt ad soliū Achillem referas. Ego uero sic legēdum censeo. Dignus & Hæmonium, & Pyladen præcedere forma, Vt & Achillē, & Pyladen simul Papinius complectatur. a ℭ Olympiade quadragesima quinta.) Idem tradit Eusebius libro Tempoꝝ. b ℭ Caij Marij.) De his fossis Plynius c.4. tertij. Sunt (inquit) authores, & Heracleam oppidum in ostio Rhodani fuisse ultra fossam ex Rhodano centū passibus, Marij opere, & nomine insigne stagnum.

a tu Massiliam urbem Olympiade [a] quadragesi-
maquinta condiderunt. C. [b] Marius bello Cym-
brico factis manu fossis inuitauit mare, pernici-
osamq; feruentis Rhocani nauigationē tempera
b uit. Qui [c] amnis præcipitatus Alpibus primo per
Heluetios ruit, occursantium aquarum agmina
secum trahens, auctuq; magno, ipso, quod inua-
dit, freto turbulentior, nisi cum fretum uētis ex-
c citatur. Rhodanus sæuit & cum serenū est, atq;
ideo inter [d] tres Europę maximos fluuios, & hūc
computant. Aquæ [e] quoq; sextiæ eo loco claru-
erunt quōdā hyberna [f] consulis, postea excultæ
d mœnibus. Quarum calor olim acrior exhalatus
per tempora euaporauit, nec iā par est famæ pri-
ori. Si Græcos cogitemus, præstat respicere lit-
tus Tarentinum. Vnde a promōtorio, quod A-
cran [g] Iapygian uocant, Achaiam [h] cursum desti-
nantibus, citissima nauigatio est.

Mercatores nostri temporis, qui in Galliam merces deuehūt, has ipsas fossas (credo ob aquarū immobilitatem) aquā mortuā/ appellant. c ℭ Qui amnis.) Rhoda oppidū Rhodioꝝ in Narbonensi prouincia, unde (inqt cap.4. tertij Caius Plynius) dictus multo Galliarū fertilissimus Rhodanus fluuius, ex Alpibus se rapiens, per Lemannū lacum, segnemq; deferens Ararim, nec minus se ipso torrētes Isaram, & Druentiam. Libyca appellantur duo eius ora modica, ex his alterum Hispaniēse, alterū Metapinū, tetiū idēq; amplissimū, Massalioticum. Polybius increpat Timęū, qui Rhodanū quinq; ostia habere tradidit. Artemidor⁹ tria Rhodanū habere ostia opinatus ē. Lege Strabonē in quarto. Plutarchus in uita Hannibalis ait Rhodanum nō longe ab Istri, Rheniq; fontib⁹ surgere. Octingentis prope emensis stadijs in lacum Lemannum se condere. Inde egressum, in occidentē se uertentē Gallias aliquādiu dirimentem, Araris, & alioꝝ fluminū accessione non mediocriter auctum. Tandem inter Volcas, & Cauares, pluribus capitibus in mare influere. De ortu Rhodani supra, ubi de Pado scripsimus, sententiam retulimus Appiani. Eleganter Rhodanū describit Syllius tertio belloꝝ Punicorum libro.

Valcarum populatur iter, tumideq; minaces
Accedit Rhodani festino milite ripas,
Ac gregibus caput Alpinis, & rupe niuali
Prosilit in Celtas, ingentemq; extrahit amnē
Spumātū Rhodanus ꝓscindens gurgite cāpos &c.

d ℭ Inter tres Europæ maxīos fluuios.) Varro cū de parte orbis, quæ Europa dicitur, dissereret, in tribus primis eius terræ fluminibus Rhodanum esse ponit. Per quod uidetur cum facere Istro æmulum. Istrus enim quoq; in Europa fluit. Aulus Gellius c. septimo libri decimi. e ℭ Aquæ quoq; Sextiæ.) De ijs aquis Plynius ca.4. tertij, & ca. secundo tricesimiprimi. Plutarchus in uita. C. Marij, Sextiles uocat. Caius Sextius proconsul uicta Saliyorum gente, Coloniā aquas Sextias condidit, ob aquarum copiā, & calidis, & frigidis fontibus, atq; a nomine suo ita appellatas, Author Liuius libro.61. ab urbe condita. Et Strabo in quarto. Sextius (inquit) potissimum redactis in potestatem Saliys, nō longe a Massilia, sui nominis ędificauit oppidum, suæq; appellationis aquas dixit calidas, quaꝝ partem in frigidas permutatas esse ferunt, ibi Romanorum ꝓsidium collocans. f ℭ Hyberna consulis.) Intelligit uel Caium Sextium, uel qđ magis placet. C. Marium, qui, ut lib.68. scribit Liuius, summa ui oppugnata a Teutonis, & Ambronibus castra, defendit. Duobus deinde prelijs circa aquas Sextias eos hostes deleuit. In quibus cæsa traduntur hostium ducēta milia, capta nonaginta milia. Plutarchus dicit captos uiuos, atq; trucidatos ex Barbaris ultra decē Myriadas. g ℭ Acran Iapygian.) Sumptum ex capite undecimo tertij Plynij. Promontorium (inquit) quod Acran Iapygian uocant, quo longissime in maria excurrit Italia. h ℭ Achaiā.) In Achaiam. Ars quidem, authore Seruio, hoc exigit, ut nominibus prouinciarum præpositionem addam⁹, ciuitatum nunq̄, tamen plerumq; peruerso ordine lectum est. Achaiæ nomen prouinciæ, ut docet Plynius, ab Isthmo incipit, Antea Aegialos uocabatur, propter urbes in littore per ordinem dispositas.

DE QVIBVSDAM IGNOBILIBVS Tyrrheni maris insulis, quæ Italię adiacent. De Corsica, & Catochite lapide. CAP. IX.

FLectendus [a] hinc stylus est, terrarũ uocant alia, & longum est, ut moratim insularũ omniũ oras legamus quascũq; promontoria Italica prospectant. Quãuis sparsæ recessibus amœnissimis, & quodã naturę quasi spectaculo expositæ non erant omittẽdæ. Sed quantũ residendũ est, si dilatis, quę pręcipua sunt, p quãdam desidiam, aut [b] Pandatariã, aut [c] Prochytam dicamus, aut ferri feracem [d] Iluã, aut [e] Caprariam, quã Gręci Ἀιγίλον dicũt, aut Planasia de facie supina freti, uel Vlyxis [f] erroribꝰ sic uocatã, uel Colũ-

a b c

FLECTENDVS hinc stylus est.) Post Italię descriptionẽ, flectit stylum ad eas insulas describẽdas, quæ Italiæ adiacent, primũ Corsicam describens, quæ minus .lxx. stadijs ab Italia distat. A forma autem Corsicam dictam uolunt, idest a capitis temporꝫ similitudine. Græci enim κόρσας, ut lib. z. tradit Pollux, tempora .i. partem capitis nominant. Stephanus uero dictam dicit ἀπὸ κόρσις δούλης βουκόλου, hoc est, a Corsi ancilla boum custode. Cingitur autem, ut ca. z. tertij Ptolemęus ait. Ab occasu quidẽ, & septemtrione, mari Ligustico. Ab ortu aũt Tyrrheno mari. A meridie pelago, qđ inter ipsam, & Sardiniam interiacet. Scribit Strabo Corsicam maligne coli, asperam, & plurimis in partibꝰ inaccessibilem, adeo, ut qui eius montes habitant, ex latrocinijs uitã degant, immanitateq; beluas ipsas superent. Hinc factum esse dicit, ut cum Romani imperatores in eos irruant, ipsorũq; castella irrumpãt, magnũ seruorũ gregem captũ aduehant. Romæ (inqt) cernere est simul & mirari, q̃ agrestis uideatur effigies, q̃q̃ bestiarum appareat diritas, faciesq; truculentæ. Eos seruos tã uiles esse asserit, ut quãuis domini pro eis parũ exponant, præcij tamen pœnitentia torqueantur. Discordat aliquãtisper a Plynio Strabo in huius insulæ mensura. Eius enim longitudinẽ miliaria. cc. &. xl. Latitudinẽ uero. lxx. Plynius aliter, ut mox dicetur. Diodori Siculi ex lib. 6. uerba sunt. Celebres in Corsica ciuitates habentur duæ, Calaris, & Nicea. Calaris a Phocensibus, qui a Tyrrhenis postmodum insula pulsi sunt. Nicea a Tyrrhenis maritimis, qui reliquas etiã Tyrrheni maris/suæ ditionis fecerunt. DE ea scribunt late Strabo lib. 5. Mela Pomponius lib. z. Diod. Siculus lib. 6. Corsicæ formã, si picturis delecteris, appingit Ptolemęus. 6. Europæ tabula. Athenęus tradit Corsicæ incolas iccirco longæuos esse, qđ mellis cibo, quo plurimũ abundant, utantur assidue. Quod alicui mirum uideri potest, cum eius insulæ mel, ob taxi copiam, uenenatũ sit. Ouidius Elegiarum primo.

Melle sub infami Corsica misit apis. b ℭ Aut Pandatariã.) Sic enim eã Plynius, & Pomponiꝰ nominatã dicũt, Ptolemęus Pandatoriã nũcupat. QVoniã has insulas præter Corsicam, nudis tantũ nominibus Solinus refert. Plureſq; alias in ijs locis sitas præterit, libuit de ijs insulis Plynij ex cap. 6. tertij uerba subnectere. In Ligustico (inquit) mari est Corsica, quã Græci κύρνον appellauere, sed Thusco propior a septẽtrione in meridiẽ proiecta, longa passuũ centum quĩquaginta. M. Lata maiore ex parte. L. Circuitu. cccxxij. M. Abest a Vadis Volaterranis. LXII. M. p. Ciuitates habet. xxxiij. & colonias. Marianã a Mario deductam, Aleriam a Dictatore Sylla. Citra est Oglasa. Intra uero. lx. M. passibus, a Corsica Planaria specie dicta æqualis freto, ideoq; nauigijs fallax. Amplior Vrgo, & Capraria, quã Gręci Ἀιγιλόν dixere. Item Igiliũ, & Dianiũ, quã Artemisiam, ambæ contra Cosanũ littus, & contra littus Vapone, Meneria, Colubraria, Venaria, Ilua, cum ferri Metallis circuitu. c. pass. A Populonia. x. M. a Græcis Aetalia dicta. Ab ea Planasia. xxxviiij. M. Ab ijs ultra Tyberina ostia in Antiano, Astura, mox Palmaria, Sinonia. Aduersum Formias, Pontiæ. In Puteolano aũt sinu Pandataria, Prochyta, non ab Aeneæ nutrice, sed quia profusa ab Aenaria erat. Aenaria ipsa a statione nauiũ Aeneæ, Homero Inarime dicta, Græcis Pithecusa, nõ a simiarũ multitudine (ut aliq existimauere) sed a figulinis doliarioꝫ πίθος dolium. De ijs insulis Strabo, Diod. Siculus, Mela, Ptole. ubi supra. c ℭ Prochytã.) Præter alios, de Prochyta, lege quæ scribit Seruius nono Aen. sup illud. Tum sonitu Prochyta. Diony. Halicar. li. primo (ut ca. 8. retulimus) Prochytã insulã, ab Aeneę nutrice dictã tradit, qđ Ply. om̃ino reprobat. d ℭ Iluã.) Sũt qui falso, Vilbam legant, cũ Plynius, Mela Pomp. Ptole. Iluam nũcupent. e ℭ Caprariam, quã Græci αἰγίλον dicunt.) A caprarũ similitudine, uel copia. Græci enim αἶγα capram dicunt. αἴγεος caprinꝰ. f ℭ Vlyssis erroribꝰ uocatã.) πλανάομαι apđ Gręcos erro significat, πλάνη errorẽ.

a bariam auium huius nominis matrem, uel [a] Ithacesiam, quæ Vlyxis proditur specula, uel Aenariam Inarimen [b] Homero nomiatam [c], aliasq; nõ secus lætas [d], inter quas Corsicã plurimi in dicẽdo latius circumuecti plenissima narrandi absol-
b uerunt diligentia, nihilq; omissum, quod retractari non sit superuacuũ. Vt exordium [e] incolis Ligures dederint, ut oppida ibi extructa sint, ut
c colonias [f] ibi deduxerint Marius, & Sylla, ut ipsa Ligustici sinus æquore alluatur. Sed hæc [g] facessant. VErum ager Corsicanus, quod in eo agro unicum est, solus edit, quem Catochiten [h] uocant
d lapidem fatu dignissimũ. Maior est cæteris, qui ad ornatũ destinant. Nec tam gemma, q̃ cautes. Idem impositas manus detinet, ita seiunctis corporibus annectens, ut cum ipsis hęreat, a quibus
e tangit. Sed ei inest uelut de glutino lentiore nescio quid par, atq; gummi. Accepimus Democritum [i] Abderiten ostentatione scrupuli huius frequenter usum ad probandã occultam naturę potentiam in certaminibus, quæ contra Magos habuit.

a ℭ Ithacesiam.) Ab Ithaca insula, Vlyssis quondã regno. Vel si Seruio credimus, ab Ithaco Dulychij insulæ monte, ubi Vlysses habitasse ferẽ. b ℭ Inarime.) Dicta Inarimę ab Arimis populis, aut beluis. Sic enim lingua Hetrusca Simiæ nominanẽ, quas Græci πίθηκους uocitant. c ℭ Homero nominatã.) Carmen Homeri est. εἰναριμοῖς ὀθίφασι τύφωεος ἔμμεναι εὐνας. d ℭ Lætas.) Pingues, fertilesq;, Virgilius, Quid faciat lætas segetes Georgicorũ primo. e ℭ Vt exordiũ incolis Ligures dederint.) In ueterũ monumẽtis scriptũ reperimus, Ligurũ incolas, Corsicæ insulæ nomen indidisse. Id autem hac ratione contigisse tradunt. Cum enim Corsa quędã nomine, patria Ligur iuxta littus æquoris boues pasceret, & ex eo armento taurus unus mare transnare sæpius consueuisset. Postq; dies aliquot cũ ad reliquũ boum gregem aucto iam corpore redijsset. Cupida Corsa noscendi, quo taurus pergeret, simulq; incognita sibi pabula, quib⁹ is usus fuerit scire cupiens, nauicula eum ipsum taurum a cęteris digredientem, ꝓsecuta est. Insulã, quæ, qualisq; foret, Liguribus rediẽs aperit, Qui conscensis nauibus, in eã insulã nauigarũt. Cuiusq; fertilitatem cum didicissent, transmissis cultoribus, insulã coluerunt, exq; eam Corsæ authoris, ducisq; nomine / Corsicam nominarunt. Stephanus historiam tangit potius, q̃ explicet. Græci κύρνον eam nuncupant, a Cyrno Herculis Libys filio, qđ is quondã insulam incoluerit. f ℭ Colonias deduxerint.) Marianã, & Aleriam, authores Plynius, & Mela Pomponius. g ℭ Hæc facessant.) Harũ insularum descriptiones curatum abeant. h ℭ Catochiten uocant lapidem.) Hic lapis a proprietate nomen habet. Nam, ut Ply. & hic Solinus affirmãt, impositas manus ueluti gummi retinet. Græci enim τὴν κατοχήν, detentionẽ dicũt, & τὸν κάτοχόν, detentiuũ. Ply. ca. 10. tricesimiseptimi de hac ui lapidis huius dubitare uidetur. Catochites (inquit) lapis est cæteris maior, mirabilis si uera traduntẽ, impositã manum ueluti gummi detinens. De eo Rhennius de Corsica loquens sic ait.

Hanc solam, perhibent, Catochiten gignere terram,
Corporibus lapis hic ceu glutine tectus adhæret.

i ℭ Democritum.) Democritus, ut primo de Diuinatiõe scribit Cicero, futurorũ ꝑdictionẽ esse dicebat. Rursus fuisse eum Magũ, docet. 24. & 30. uoluminibus Caius Plynius. Democritus is, ut Antisthenes author est, inter cætera, uarie fantasias ꝓbare curabat, sæpe solitari⁹ uiuens, atq; etiã sepulchra incolens defunctorum. Is idem præterea solitus est futura prædicere. Quod ubi sequens rerum euentus fidem fecerat, diuinis iam honoribus dignus, a plerisq; iudicatus est. Scribit Plynius Democritum, & Pythagoram primos magicas in nostro orbe celebrasse. In ijs igitur artibus (si artes eas appellare fas est) Catochite lapide Democritum fuisse usum opinantur plures, e quorum numero & Solinus esse uidetur. Hic Democritus ita suo ingenio cõfisus est, ut inter cætera traderet artẽ nominando aues, quarũ cõfuso sanguine serpens generatur, quẽ quisquis ediderit, intellectur⁹ sit alitũ colloquia. Celebraẽ & illud maxime, qđ puellã Hippocratis comitẽ primo die ita salutauerit καίρε παρτένη. i. salue uirgo. Postridie uero καίρε γυνή. hoc est, salue mulier. Fuerat eñ puella nocte illa uitiata. Docuit quare q̃terni Cyathi, sextarijue nõ essẽt bibẽdi. Opinatus ẽ inter cętera, Atomos rerũ oĩm esse principia. Itẽ esse infinitos mũdos gñatõi, & corruptiõi subiectos.

SARDINIA INSVLA. DE SOLIFVGA. Sardonia herba, deq; eius insulæ miris aquis. CAP. X.

SArdinia[a] quoq;, quã apud Timæũ San- a
dalioten legim⁹, Ichnusan apud Crispũ,
in quo mari sita sit, quos incolarũ authores habe-
at, satis celebre est. Nihil ergo attinet dicere, ut
Sardus [c] ab Hercule, & [d] Norax a Mercurio p- b
creati, cũ alter a Libya, alter abusq; Tarteso Hi-
spaniæ in hosce fines permeauisset. A Sardo ter-
ræ. A Norace Noræ oppido nomẽ datum. Mox
Aristæum [e] regnando his proxime in urbe Ca- c
rali, quã condiderat, ipse cõiuncto populo utri-
usq; sanguinis seiuges usq; ad se gẽtes ad unum
morem coniugasse/imperium ex insolentia ni-
hil aspernatas. Sed & hic Aristæus Iolaum creat,
qui ad id locorũ agros ibi insedit. Prꝫterea & [f] Ili-

SARDINIA quoq;.) Eam dictam fuisse a Sardo, scribunt Martianus ca. 16. lib. sexti, & Syllius li. 12. Bellorũ Punicorum.

Mox Libyci Sardus generoso sanguine fidens
Herculis ex sese mutauit nomina terræ.

Fuit autẽ Hercules is, nõ Thebanus ille poetis cantatissim⁹, sed Aegyptius Nilo flumine procreatus, de quo Cicero tertio de natura Deorum. Diodor⁹ in primo. Philostratus. 2. & 5. uoluminibus uitæ Appollonij. Sardiniã insulã Ptolemæus ca. 3. tertij sic describit. Sardiniã (inquit) insulã amplectitur ab Oriente Tyrrhenum pelagus, A Meridiæ Africum. Ab Occasu Sardoũ. A Septemtrione mare, qđ inter ipsam, & Cyrnũ circumfundit̃. De ea lege Ply. ca. 7. lib. tertij. Diodorũ Siculũ lib. 6. Straboñ li. 3. Põponiũ Melam in fine secundi. b ℭ σανδαλιώτην.) Gel. c. 28. tertij decimi, citat Salustiũ ex historia secũda. Sardinia (iqt) in Africo mari, facie uestigij humani in orientẽ, q̃ ocidentẽ latior prominet. Martianus Capella ca. 16. lib. sexti. Cæterũ (inquit) Sardinia, a Sardo filio Herculis appellata, habet formam humanꝫ plantæ. Deniq; Sandaliotes est nuncupata, & Ichnusa, qđ utriq; uestigij formam signat. Sic enim apud eũ legendũ est. Syllius eodẽ libro.

Insula fluctisono circumuallata profundo
Castigatur aquis, compressaq; gurgite terras
Enormes, cohibet nudæ sub imagine plantæ.
Inde Ichnusa prius Grais memorata colonis.

Claudianus in Gildonem.

Humanæ speciem plantæ si magna figurat
Insula, Sardiniam ueteres dixere coloni
Diues ager frugum. &c.

Magna, inqnit Claudianus, quoniã teste Diodoro, Sardinia par est Siciliæ magnitudine. Ab oriente enim, teste Capella, centũ octuagintaocto milibus patet, ab Occidẽte cẽtũ septuagintaquinq;, a Meridie septuagintaseptẽ, à Septemtrione centũ uigintiquinq; milia habet, Lege Ply. Græci σανδάλιον, muliebre calciamentũ dicunt, ἴχνος uestigium apud eosdem c ℭ Vt Sardus Hercule.) A ueteribus notatũ est, Sardum Herculis filiũ nõ parua hominũ multitudine, in Sardiniã e Libya nauigasse, eamq; occupasse, exq; suo ipsam nomine Sardiniã nuncupasse. d. ℭ Norax Mercurio.) Fuit hic, si Theodontio credimus, quinti Mercurij, & Oschyræ nymphæ filius. e ℭ Mox Aristꝫum regnãdo.) Pro hoc, & quod sequit̃ de Iolao Iphicli filio, libuit ascribere Aristotelis uerba, ex cap. 87. eius libri, quẽ de Admirandis in natura inscripsit. In Sardinia (inquit) insula multa extare adhuc, inquiunt uetustissima quidẽ monimenta superioris ætatis. Græcoq; illo perantiquo more laborata. Ac inter alia nõnullos etiã fornices, & inarcuata domicilia, conspici posse modulatis quibusdã, sed disparibus confecta numeris, quæ ferunt olim ab Iolao Iphiclis filio fuisse cõstructa, eo potissimũ tempore, quo ille Thespiades, quos ab Hercule cõmissos acceperat, illuc deduxerat tanq̃, qui sibi affines essent, ob eam, qua cũ Hercule cõiunctus erat propinquitatẽ. Tũ etiã ob id qđ Hercules tũc uniuersas ad occidentẽ regiones subegerat. Ipsa p̃terea insula, ea ætate haudquaq̃ Sardinia dicebat̃, sed Ichnusa, ꝓpterea quia conformis esset cuidã quasi humano uestigio. Fertilissima quidẽ superiori illa ætate, atq; omniũ rerũ copiosissima. Ideoq; illã q̃ndã ab Aristæo subactã fabulant̃. Magnis quibusdã in eam inuectis auiũ copijs, quæ illã diriperent, quẽ quidẽ ferunt p̃stantissimũ omniũ agricolã extitisse &c. Ex his Aristotelis uerbis fortassis legendũ est fugat, nõ creat. Nã ex Aristotele, Diodoro, Syllio, & ipso quoq; Solino supra ca. 4. Iolaus Iphicli fuit filius. Nisi hunc Iphiclũ fuisse binomiũ quis existimet. Hermolaus c. 7. tertij. Castig. Plynianarũ dicit Solinũ hoc in loco, quasi oblitum sui. Ad hunc locum faciunt, quæ cap. 4. supra a nobis relata sunt. f ℭ Ilienses.) Pausanias, & Titus Liuius, Ilienses

in Sardinia fuisse memorant, illuc profectos ex Ilio. Mela quoq; lib. 2. In Sardinia (inquit) antiquissimi populoꝝ sunt Ilienses. Syllius lib. 12. Affluxere etiam & sedes posuere coactas
Dispersi pelago post eruta Pergama Teucri. Diodorus Siculus lib. 6. ab Iolao Iphicli filio, Iolaos, uel Iolenses nuncupat incolas huius insulæ. Idem Strabo in quinto. a ℂ Absq; serpentibus.) Syllius li. 12.
Serpentum tellus pura, ac uiduata uenenis, Sed tristis cœlo, & multa uitiata palude. Cū mel in Sardinia progenitum, uirus habeat, mirū est, cur nullū tñ animal homini pestiferū in ea insula nasci perhibeat, præter Solifugam. Scribit Dioscorides lib. 2. idest, cap. 304. in Sardinia mel nasci asperū gustu. Qđ pabulo (inquit) euenit absynthij. b ℂ Solifuga Sardis agris.) De nomine bestiolę hui9 plura disputat Hermolaus ca. 29. octaui Plynij. Quidā enim Solpygam, alij Solifugam, nō nulli Solpugam, Plures Salpigam media producta, nomināt. Citat uersus Lucani ex nono Pharsaliæ.
Quis calcare tuas timeat Salpiga tenebras?
Et tibi dant Stygiæ ius in sua fila sorores.
Citat insuper locū Plynij, ex ca. 4. uicesiminoni naturalis historiæ circa finē. Est (inquit) & formicarū genus uenenatum. Non eas nouere in Italia. Solfugas Cicero appellat, Salfugas Bætica. Hæc Plynius. Festus Pompeius Solipungam appellat. Solipunga (inquit) genus bestiolæ maleficæ, qđ sit acrius, contractiusq; feruore solis. Vnde etiā nomē traxit. Scribit rursus Ply. ca. 29. octaui. Citra Cynamulgos Aethiopas late desertam regionē esse, qui propter paruitatem nō uidetur, & tamē (inqt) uim nocendi habet maximā. c ℂ Herba Sardonia.) Scribit Pausanias in Phocaicis, Sardiniā serpentes, herbasq; habere innocuas, præter herbā quandā, eam similē, τῶ σελινῳ. i. Apio esse dicit, quā (inquit) edentes ridendo pereunt. Græci eam herbam βατράχιον, Latini Rannunculū, & Strumeam, uocant, lege Plyniū in fine. 25. naturalis historiæ. Apiastrū, quod Higinus Mellisophilon appellat, in cōfessa datione est, esse in Sardinia uenenatū. Author lib. xx. Caius Ply. Hanc herbā Salustius Sardoam uocat. In Sardinia (inquit) quædā herba nascitur, quę Sardoa dicit̄, Apiastri similis. Hæc ora hominū & rictus contrahit, & quasi ridentes perimit. Strabo ex hac ipsa herba scribit Hispanos uenenū conficere, qđ urgente ui maiore haustū citra dolorē perimat. Herbam hanc, & contra eius uenenū remedia Dioscorides exprimit cap. 20. libri sexti. Vnde etiā prouerbiū sumptū autumat. Σαρδώνιος γέλως. Sardonius risus. In eos, quoꝝ omnino salus omnis absit. Adagiū uerbis plurimis Tarręas explicat in prouerbioꝝ collectaneis. Quę risum inducāt, adimātq;, diximus supra cap. 4. eo loco, ubi de M. Crasso mentio facta est. d ℂ Imbrido cœlo.) Aqua quæ ex imbrib9 colligit̄, salubriores habet uirtutes, eo qđ eligitur ex omnibus fontibus leuissimis, salubribusq; tenuitatibus. Deinde per aeris exercitationem percolata tempestatibus liquescendo puenit ad terrā. Etiamq; nō crebriter in campis cōfluunt imbres, sed in montibus &c. Lege Vitruuiū ca. 2. lib. octaui. Columella capite tertio li. primi, eam aquā maxime probatā haberi dicit, sine qua nemo nostrū, uel prosperæ, uel aduersæ ualetudinis uitā proroget. Et ca. 5. eiusdem uoluminis. Si deerit (inquit) fluens unda, putealis quæratur in uicino, quæ non sit haustus profundi, nō amari saporis, aut salsi. Hęc quoq; si deficiet, & spes artior aquę manātis coegerit, uastæ cisternæ hominibus piscinęq; pecori struant̄, quæ tamē pluuialis aqua salubritati corporis est accommodatissima. Sed ea sic habetur eximia, si fictilibus tubis incontentā cisternā deducitur. Huic proxima fluens aqua e montibus oriunda per saxa præceps deuoluit̄, ut est in Guarceno Campaniæ. Tertia putealis collina, uel quæ non infima ualle reperitur. Deterrima palustris, quæ pigro lapsu repit. Pestilens quæ in palude semper consistit. Hic idem tamē humor, q̄uis nocentis naturæ tem-

a ensēs, & Locrenses trāseamus. Sardinia est quidem absq; [a] serpentibus. Sed quod alijs locis serpens est, hoc Solifuga [b] Sardois agris. Animal pexiguū, simileq; araneis forma. Solifuga dicta, q diem fugiat.
b In metællis argentarijs plurima est. Nam solū illud argenti diues est. Occultim reptat, & per imprudentiā supersedētibus, pestem facit. HVic īcommodo accedit, & herba Sardonia,
c [c] quæ in defluuijs fontaneis prouenit largius iusto. Ea si edulio fuerit, uescentibus neruos cōtrahit, rictu ora diducit, ut qui mortē oppetunt, uelut ridentiū facie intereant. COntra quicquid
d aquarum est, uarie cōmodis seruit. Stagna piscu lentissima. Hybernæ pluuiæ in æstiuā penuriam reseruantur. Nam homo Sardus opem plurimā de imbrido [d] cœlo habet. Hoc collectaneum depascitur, ut sufficiat usui, ubi defecerint scaturigi

nes, quæ ad uictum uſurpari ſolent. Fontes[a] ſane a
calidi, & ſalubres aliquot locis efferueſcunt, qui
medelas afferũt. Aut ſolidãt oſsa fracta, aut abo-
lent a Solifugis inſertum uenenum, aut etiã ocu-
larias diſsipant ægritudines. Sed qui oculis me- b
dentur, & coarguendis[b] ualent furibus. Nã quiſ-
quis ſacramẽto raptũ negat, lumina aquis attre-
ctat. Vbi periurium non eſt, cernit clarius. Si p-
fidia abnuit, detegitur facinus cæcitate, & captus c
oculis, admiſsum tenebris fatetur.

DE SICILIA, DEq; peculiari ſoli, ac aquarum natura. De Aetna monte, ac reliquis eius d insulæ miris plurimis. De Vulcaniis ſeptem inſulis. CAP. XI.

SI reſpiciamus ad ordinem temporũ, uel e
locorũ, poſt Sardiniã res uocant Siculæ.

poribus tñ hyemis edomitus imbribus miteſcit, ex quo cœleſtis aqua maxime ſalubris intelligitur, quæ etiã uenenati liquoris eluit perniciem, ſed hanc potui probatiſsimã dixi. Cor. Celſus .z. medicinę libro docet aquã leuiſsimã pluuialẽ eſse, deinde fontanã, tum ex flumine, tum ex puteo. Poſt hanc ex niue, aut glacie. Grauiorẽ iis ex lacu, grauiſsimã ex palude. Tradit inſuper quanã ratione aquarũ natura dignoſci queat. Palladius Rutilius primo rei ruſticæ libro. Aquę (inquit) ſalubritas ſic agnoſcitur. Primum ne a lacunis, aut palude ducatur, ne de metallis originẽ ſumat, ſed ſit pſpicui coloris, neq; ullo aut ſapore aut odore uitietur, nullus ibi limus inſidat frigus, tẽpore ſuo mulceat, æſtatis incendia modereĩ. Sed quia &c. Vitruuius Pollio tradit nullam aquam eſse natura calidã, ſed frigida aqua (inqt) cum incidit pcurrens in ardentem locũ, efferueſcit, & percalefacta, egreditur per uenas extra terrã, ideo nõ poteſt calida diutius permanere, ſed breui ſpacio refrigeſcit. Si enim naturaliter eſset calida, nõ refrigeraretur calor eius. a ℂ Fontes calidi, & ſalubres.) Rhennius in Dionyſii Periegeſi, ſic inqt.

Sardiniæ poſt quã pelago circumflua tellus
Fontibus e liquidis prębet miracula mundo,
Quod ſanant ægros, pandunt, damnantq; nefando
Periuros furto, quos tacto lumine cæcant.

Amnis Olachas in Bithinia Brietiũ alluit (hoc eſt & templo, & deo nomẽ) cuius gurgite periuri notanĩ pati, uelut flammã urentẽ, Ply. ca. z. triceſimi primi naturalis hiſtoriæ. In Sicilia quoq; Stephanus eſse fontẽ tradit Palycenũ uocatũ, quod iuxta Palicos fratres ſit. In eum (inquit) tabella mittitur a iuratis, quæ ſi uerũ dixere, fluitat, ſin falſum mergiĩ, ipſiq; continuo flammanĩ. Fontem ipſum decem fiſtulis aquã reiicere in altitudinẽ cubitorum ſenum. Putes inundatũ iri loca circum omnia, ſed protinus coire denuo in ſeipſam. Hęc antea retulit Hermolaus. Libuit hoc loco Philoſtrati uerba aſcribere, ex ſecundo uolumine uitæ Apollonii. Eſt (inquit) iuxta Tyanã, aqua, Ioui (ut perhibent) ſacrata, quã indigenæ extinguibilem uocant. Fons eius frigidus ſane ſcatet, ebullit autem nõ ſecus atq; igne calefactus Lebes. Hanc puris, & iuramento fidẽ ſeruantibus uiris aſpectu placidã, & guſtu dulcem eſse perhibent. Periuris uero, & infidis, palã aduerſatur. Epota namq; oculos, pedesq;, ac manus peierantis inuadit, puſtulis, ac uomicis totũ corpus inquinãs. Neq; illinc diſcedendi facultas daĩ, ſed ibidẽ permanentes coram aqua ipſa, ſuã deplorant calamitatem, palam qđ peierarũt, profitentes. Similem fontem in Aethiopia eſse ſcribit Diodo. in tertio. b ℂ Coarguendis furibus.) Irrigarent huius generis fontes hac tempeſtate utinã terram omnẽ, ut terrore ſaltem pœnæ, a tot mendaciis, ac periuriis homines abſtinerent. Nam, ut uulgo iactatur, eo in loco, ubi uerũ diciĩ, herbã nunq̃, uel rariſsime prouenire. Quã uera hodie Terentiana ſententia. VERITAS ODIVM PARIT. Et Iuuenalis altera. Fronti nulla fides. Et idẽ alibi.

Caſus hic multis cognitus, & iam
Tritus, & e medio fortunæ ductus aceruo.

EX Sardois iis aquis, non inelegans ſumeĩ Adagiũ, Fur hic Sardois maxime dignus aquis. In furacẽ hominẽ, qui furtũ etiã peierãdo cõſtanter negat.

SI RESPICIAMVS ad ordinẽ.) In deſcribendo Siciliã, & alias Italiæ adiacentes inſulas, ſeriem Solinus proſequitur Plynianã. Plynius enim poſt expoſitam Italiã, mox ad Corſicã ſtilum uertit. Deinde Sardiniã, & quaſdã ignobiliores inſulas ei proximantes, exponit. Et tandẽ octauo capite libri tertii, Siciliã, & Aeolidas inſulas deſcribit abunde. Solinus aliã refert ordinis rationem, quod ſcilicet utraq; in Romanã poteſtatem redacta, iiſdem temporibus prouincia facta fuerit. Sicilia (ut ſcribit Diodorus Siculus lib. 6.) olim Trinacria ab eius forma primũ appellatã. Deinceps Sicania ab incolis di-

a Primo qđ utraq; [a] insula in Romanã potestatẽ redacta ijsdem temporibus prouincia facta est, cũ eodem anno Sardiniã. M. [b] Valerius, alteram .C. Flaminius prætor sortiti sunt. Adde qđ fre-
b to Siculo excipitur nomen Sardoi maris. Ergo Sicilia, qđ cum primis assignandum est, diffusis promontorijs Triquetra [c] specie figuratur. Pa-chynus [d] aspectus in Peloponnesum, & meridi-
c anam plagam dirigit. Pelorus [e] aduersam uespero Italiam uidet. Lilybæus in Africam extendiť.

cta est. Postremo ab Italis, qui Siculi dicebanť, in eam uulgo profectis, Siciliã dixere. Seruius autem. 8. Aene. super illud. Tum manus Ausoniæ, & gentes uenere Sicanæ. Aliam Philisti, & aliorũ sententiã refert. Sicani (inquit) secundũ nõnullos, populi sunt Hispaniæ, a Sicori fluuio dicti. Luca. in. 4. Hesperios inter, Sicoris non ultimus amnes. Hi duce Siculo uenerunt ad Italiã, & eam tenuerunt exclusis Aboriginibus. Mox illi pulsi ab illis, quos ante pepulerant, insulã uicinam Italiæ/ occupauerunt, & eam Sicaniam a gentis nomine. Siciliã uero a ducis nomine dixerunt. Quanq̃ Thucydides de Sicilia Italum dixit uenisse, & ab eo Italiã esse appellatam, Hucusq; Seruius. Berosus lib. 5. scribit Sicanum regnasse apud Celtiberos, eo tempore, quo Sferus Assyrijs imperabat. Fieri autem potuit, ut duce hoc Sicano, hi ex Hispania populi in Trinacriã uenerint, & eam de ducis nomine, Sicaniã nuncuparint. Syllius libro quartodecimo.

Post dirum Antiphatę sceptrũ, & Cyclopeia regna
Vomere uerterunt primum noua rura Sicano
Pyrene misit populos, qui nomen ab amne
Ascitum patrio, terræ imposuere uacanti.
Mox Ligurum pubes Siculo ductore nouauit,
Possessis bello mutata uocabula regnis &c.

Plura Dionysius primo Antiquitatum Roman. libro. Et Iustinus lib. quarto. Diod. Siculus in sexto. Ptolemęus cap. 4. tertij, eius insulæ sitũ paucis explicat. Sicilia (inquit) ambiť, ab occasu, & septẽtrione/ mari Tyrrheno. A meridie Afro. Ab oriente Adriatico pelago. a ℭ Vtraq; insula in Ro. potestatem.) M. Cicero in principio quartę in Verrem actionis asserit primam omniũ Siciliã prouinciã appellatã. Quo loco plura Tullius de huius insulæ nobilitate, eleganter narrat. Pomponius iureperitus tit. z. primi Digestoꝝ, lege secunda. Capta (inquit) deinde Sardinia, mox Sicilia. Item Hispania, deinde Narbonensis prouintia, totidẽ prætores, quot prouinciæ in ditionẽ uenerant, creati sunt. Partim, qui urbanis rebus, partim, qui prouincialibus p̃essent &c. Sex. Rufus in eo libro, quem de tribus Romanoꝝ imperandi generibus scripsit. Prima prouinciarum (inquit) facta est Sicilia. Eam uicto Hierone Siculoꝝ rege, Marcellus consul obtinuit. Deinde a p̃toribus recta est, postea cõmissa præsidibus. Nunc a consulibus administrať. Sardiniã, & Corsicam Metellus uicit, qui & triumphauit de Sardis &c. b ℭ Marcus Valerius.) Hic Marcus Valerius primus ex Sicilia Solariũ, Romã aduexit, & ad Rostra in colũna posuit. Lege Plyniũ ca. ultimo septimi, & Censorinũ cap. 18. de die natali. c ℭ Triquetra.) Mela Pompo. in fine secundi. Sicilia (inquit) ingens, & tribus promõtorijs in diuersa procurrens. Græcæ literæ imaginem, quæ. Δ. Delta diciť/ efficit. Idem & alij similiter asseuerant. d ℭ Pachynus.) Pachynus Siciliæ promontoriũ in Austrum spectans, ab aeris crassitudine nomen sumpsit. παχὺς enim Græce, pinguis & crassus uocať. ADuertendum nominis huius mediã interdũ corripi. Auienus.

In matutinos Pachynus producitur ortus.

Quod & Dionysius facit. Virg. 3. Aene. p̃duxit.

Hic altas cautes, proiectaq; saxa Pachyni.

e ℭ Pelorus.) Volunt quidam Peloꝝ dictum a Peloro nauis Hannibalis gubernatore. Vel (quod placet magis) ab eius altitudine fuisse nomẽ inditũ. πέλωρος enim, & πελώριος, excelsus, ingensq; Græce diciť. Lege quę scribit Mela circa finẽ secũdi. Seruius tertio Aeneidos super illud.

Ventus & angusti rarescent claustra Pelori.

Græci Pelorini dicunt. Item Lilyben fęminino genere Dionysius. Ἄκρα δὲ παχυνός τε πελωρίς τε λιλύβητε Id est.

Eminet ad Zephyrum Lilybe, Pachynusq; sub ortum.

De ijs tribus Siciliæ promõtorijs Sylli⁹ libro quartodecimo.

Hic uersi penitus Pelopeia ad regna Pachyni
Pulsata Ionio respondent saxa profundo.
Hic contra, Libycam situm, Chaurosq; furentes
Cernit deuexas Lilybeon nobile chelas.
At qua diuersi lateris frons tertia terris

Vergit in Italiam prolato ad littora dorso, Celsus arenosa tollit se mole Pelorus.

Inter quæ Pelorias [a] præstat, temperie soli præ- a
dicata, qd' neq; humido in lutum diluatur, neq;
fatiscat in puluerem siccitate. Ea ubi introrsum
recedit, & in latitudinē panditur, tres lacus obti-
net. Quorū unus, qd' piscium copiosus est, non b
equidē ad miraculū duxerim, sed qd' ei [b] proxi-
mans condensis arbustis inter uirgultorū opaca
feras nutriat, & admissis uenātibus per terrenos
tramites, quibus pedestres accessus excipit, du- c
plicem piscandi, uenandiq; præbeat uoluptatē/
inter memorabilia numeratur. Tertiū ara sacrū
approbat, quæ in medio sita/breuia diuidit a ꝓ-
fundis. Qua ad eam pergitur, aqua crurū tenus d
peruenit. Quod ultra est, nec explorari licet, nec
attingi. Et si fiat, qui id ausus sit, malo plectitur,
quantamq; sui partem ingurgitauerit, tantam it
peditum. Ferunt quendā in hæc alta quā longis- e
simā poterat, iecisse lineam. Eam ut recuperaret
dū demerso brachio nisum adiuuat, cadauer ma
num factam. Peloritana ora habitatur colonia
Tauromínia, [c] quam prisci Naxū uocabant. Op- f
pidum Messana Rhegio Italiæ oppositum est,
qd' Rhegium a hiscendi [d] argumento ῥήγιον Græ-
ci dictitabant. Pachynum, Thynnis, & omnibus
mari nantibus pisculentissimū, ac propterea sem
per captura larga. Lilybitano Lilybæū oppidū

a ℂ Pelorias.) Inter miracula, quibus Sicilia scatet, non paruū est, quod de Peloriade terra Solin⁹ refert. Etenim contra terræ naturam esse uidetur, quod humido nō diluatur in lutum, quodq; nō fatiscat in puluerem siccitate. Nomen a Peloro promōtorio sortita uidetur. b ℂ Ei proximans.) Non dissimilia sunt, quę scribit Aristo. ca. 61. sexagesimisecūdi, & .63. de Admirandis in natura. In Heraclia, quæ est in ponto (inquit) & in Rhegio nasci īter foueas pisces, qui partim in fluminibus, partim etiam inter scatētis fontes, & palustrem terram nutriunť. At si forte eueniret, ut ea loca, in quibus uersantur, aut solis ardore, aut frigoris rigiditate, ut plerūq; contigit/desiccarentur, tunc ad irrigua eo cōfugere. Sæpenumeroq; itidē facere/ quoad extremū peruenerint, ut nulla post hæc spes reliqua sit refugij. Tum uero ibi persistere, nec amoueri inde prius, q̃ aquæ denuo redierint. Similia ex Theophrasti sententia refert Plynius ca. 57. noni libri, & Sene. tertij naturaliū. q. Ex quo Plynij, & Senecæ loco mihi aliquādo uisum est, eū libellum, uerius Theophrasto, q̃ Aristoteli ascribendū esse. Nisi uterq; eadem scripserit, uel Plynij sit deprauata citatio. Capitibus ꝓterea. 51. 52. & .99. eiusdē libri, mira de aquis Siculis recitanť. Sed loca demōstrasse satis fuerit. Cū hæc scriberem, non succurrebat locus, unde hæc de his lacubus Iulius Solinus trāstulerit. c ℂ Taurominia.) Iuxta hāc urbem, nobiles Mulli pisces reperiebanť. Vnde Iuuenalis Satyra. 5. gulam taxās inquit.

Mullus erit domino, quem misit Corsica, uel quem
Taurominitanæ rupes, quoniam omne peractū est,
Et iam defecit nostrum mare, dum gula sæuit &c.

De Messana oppido, quæ antea Zancle dicebatur. Lege ꝓter cæteros Thucydidē lib. sexto. d ℂ Ab hiscendi argumēto ῥήγιον dictitabant.) ῥήγιον hoc oppidum nominatur a Græcis, quasi abruptum dicas. Strabo lib. 6. Cæterū (inquit) casu q̊dam Rhegio nomē inditum est, qui huic obuenit regioni, Aeschylo teste. Namq; Siciliā ab continēte, ui terræmotuum auulsam fuisse, & ille, & alij memoriæ prodiderunt. Ex quo ἀπὸ τοῦ ῥήγνυναι. i. a frangendo, nomē assecutum. Siciliam enim ab Italia, ea parte abruptā dicunt,

Qua mare tellurem, subitis aut obruit undis,
Aut scidit, & medias fecit sibi littora terras
Vis illic ingens pelagi, semperq; laborant
Aequora, ne rupti repetant confinia montes.

Eustathius Dionysij interpres tradit/ Neptunum Tridentis ictu Siciliā ab Italia iccirco diremisse, ut Acastus Aeoli filius ab insidijs esset tutior. Est eñ Rhegium, & montis, & urbis nomen, a Chalcidensibus (ut supradixit) conditæ. De hoc maris impetu mira scribit Aristoteles ca. 102. ubi supra. Item Dio. Siculus in fine quinti. DE Thynnis dicā infra ca. 22.

a ℂ Sibyllę sepulchro.) Vetusti quidã codices sic habent. Lilybitano Lilybęũ oppidũ decus est, huic Sibyllæ sepulchrũ. Capite.8. supra, de Sibyllis nõ pauca sunt a nobis relata. Quę aũt earũ fuerit apđ Lilybęum sepulta, nondũ legi. b ℂ Ante Troiana bella.) Siculi Ligurũ gens ex Italia a Pelasgis, Aboriginibusq; pulsi, duce eoꝶ Siculo, cum filijs, uxoribus, ac bonis reliquis, in insulã Trinacriã trãsmigrarunt, eã, incolasq; eius insulæ ex sui ducis nomine nuncupantes. Tempus aũt eius transmigratiõis

a decus est Sibyllæ[a] sepulchro. Sicaniæ diu ante
Troiana[b] bella, Sicanius rex nomen dedit ad-
uectus cum amplissima Iberorũ manu. Post Si-
culus Neptuni filius. In hanc plurimi[c] Corinthi-
b orum, Argiuoꝶ, Iliensium, Doriensium, Crete-
sium, confluxerunt, inter quos & Dædalus[d] fa-
bræ artis magister. Principem[e] urbium Syracu-
sas habet. In qua etiam cũ hyberno condunt se-
c rena, nullo[f] non die sol est. Adde qđ[g] Arethu-
sa fons in hac urbe est. Eminet montibus Aetna,

annis octoginta ante Troianũ bellũ fuisse Philistus author ẽ, Ellanicus uero Lesbius id accidisse tradit tribus ętatibus ante res Troianas, Alcyone sacerdote in Argo uicesimũ sextum annũ iam agente. Pluribus hęc lib. primo explicat Dionysius. Thucydides lib.6. tradit Siculum, a quo Sicilia dicta est, fuisse Arcadiæ regem. c ℂ Plurimi.) Hæc ex Thucydide Solinus transtulit lib.6. Cæterũ (inquit) capto Ilio, quidã Troianoꝶ dum fugerent Achęos, nauibus in Siciliã applicuernnt, & collocatis sedibus in finibus Sicanoꝶ, uniuersi sunt Elymi appellati. His accolis accesserunt nõnulli Phocenses, eoꝶ qui e Troia tũc in Libyam tempestate delati sunt primũ. Deinde ex Libya in Siciliam transmisere. At postq̃ permulti Gręcoꝶ illuc cũ nauibus traiecerunt, omissa nauigatione, Motyam, Soloentem, & Panormum finitima Elymis oppida, sedibus ibi positis, incoluerũt. Tot igitur numero Barbari, atq; in hunc modum habitauere Siciliã. Græcoꝶ autem primi Chalcidenses ex Euboia transeuntes cũ Theocle illius deductore coloniæ, Naxum incoluerũt. d ℂ Dædalus fabræ artis magister.) Dædalus Atheniẽsis quom uaccam summo artificio fabricasset, & in ea Pasiphae Minois uxor, cũ tauro cõcubuisset, Minois regis ob hoc, iram fugiens, ad Cocalũ Siculoꝶ tyrannũ, accepta a Pasiphae naui, in Siciliã cursu uelocissimo nauigauit. In ea insula quom diutius permansisset, mira suæ artis opera fecisse narraẽ. Historiam copiose scribit Diod. Siculus lib.5. Fabulam refert.8. Metamor. &. secundo de Arte Ouidi⁹ Naso. Meminit Syllius lib. quartodecimo belloꝶ Punicorum. Nec res dedecori fuit &c. e ℂ Principẽ urbium Syracusas habet.) Syracusę urbs uetustissima, Sicularumq; urbium longe principem, circa annum duodecimum, post urbis Romæ initiũ, ab Archia e Corintho nauigante conditę sũt. Hinc Sylli⁹ bellorum Punicorum quartodecimo.

Sed decus Aenneis haud ullum pulchrius oris,
Quam Sisyphio fundauit nomen ab Isthmo,
Et multum ante alias Ephyreis fulget alumnis.

Syracusæ (ut libro sexto Strabo refert) tum agri felicitate, tum nauali portuũ cõmoditate, tum deniq; incolarũ ingenio, ad tantum diuitiarum cumulum euaserunt, ut cum ad locupletes, sumptuososq; homines loquimur, Prouerbio dicit cęptũ fuerit. Vobis ne decima quidem Syracusanoꝶ. His tectis, opibusq; potitus

Marcellus ductor, postq̃ sublimis ab alto
Aggere despexit trepidam clangoribus urbem,
Inq; suo positum nutu stent męnia regum,
An nulllos oriens uideat lux crastina muros,
Ingemuit, nimiumq; uiris, tantumq; licere
Horruit, & propere reuocata militis ira
Iussit stare domos, indulgens templa uetustis
Incolere, atq; habitare deis, sic parcere uictis
Pro præda fuit.

De Syracusis plura Liuius lib.25. ab urbe condita. Plutarchus in Marcello. Strabo libro sexto. Cicero in Verrinis. Val. lib. quinto. Stephanus de urbibus. Item cæteri. f ℂ Nullo nõ die sol est.) Plynius ca.64. secũdi naturalis historiæ. Rhodi (inquit) & Syracusis nunq̃ tanta nubila obduci, ut non aliqua hora sol cernatur. Non minus mirum est, qđ montis Cassij excelsa altitudo, quarta uigilia, orientem per tenebras solem aspicit, breui circumactu corporis, diẽ, noctemq; pariter ostẽdens. Idem Ply. li. quinto author est. g ℂ Arethusa fons.) In nostris collectaneis in poetas de Arethusa fonte, nominatim loca plurima nobiliũ authoꝶ citauimus. Ascribam tamen hoc loco Diod. Siculi ex sexto libro uerba. In Sicilia (inquit) Nymphæ in Dianæ gratiã, maximũ produxere fontem, qui

& Eryce. Vulcano Aetna[a] facer eſt, Eryx Vene- a
ri. In Aetnæ uertice hiatus[b] duo ſunt crateres no-
minati; per quos eructatus erumpit uapor, præ-
miſſo[c] prius fremitu, qui per ęſtuantes cauerna-
rum latebras longo mugitu intra terræ uiſcera b
diu uoluitur, nec ante ſe flammarũ globi attol-
lunt, q̃ interni ſtrepitus antecedant. Mirum hoc
eſt, nec illud minus, quod in illa feruentis na-
turæ peruicatia, mixtas[d] ignibus niues profert,

Arethuſa dicitur. Hic non tantum priſcis, ſed noſtris quoq; tẽporibus magna fert piſces copia, ſacros quippe, ab hominibus intactos. Sæpius qui eos bellorum tempore edere auſi ſunt, deoꝝ ira magnas calamitates ſubierunt. Vide ſi libuerit Ariſtotelẽ ca.23. de Admirandis in natura. Itẽ Seruium in principio Eclogæ decimæ apud Virgiliũ. Cauſam ponit Sene. tertio Naturaliũ.q. Alphæi, & Arethuſæ fabulam ſcribunt Ouid.5. Meta. & Seruius in fine tertij Aenei. DE Eryce monte, & Erycinæ Veneris templo, ac feſto eiꝰ in urbe Roma, lege quæ ſcribunt Anto. & Paulus. 4. Faſtoꝝ Ouidij ſuper illud. Numina uulgares &c. a ℭ Vulcano Aetna ſacer ẽ.) Bryarço Cyclopi (ut Demetriꝰ Caletianus author eſt) duo fuerũt filij, Sicanus, & Aetna. A Sicano inſulæ, ab Aetna monti nomen datum eſt. Alcinus ſcribit Aetnam fuiſſe Cœli, & Terræ filiam. Hanc cum cõpreſſiſſet Iupiter, Pulicos deos peperiſſe dicunt. Fabulam referunt Seruius. 9. Aen. ſup illud. Flumina, pinguis ubi. Et Lactã. 12. Theb. ſuper illud. Odryſijq; famem. Aetnã nymphã, eodem Seruio authore, alij Thaliam uocant. Aulus Gellius ca. 10. decimiſeptimi Noc. Atticarum, ex Phauorini ſentẽtia, refert Pindari uerſus, quibus Aetnæ montis naturã, atq; flagrantiam eleganter expoſuit. Eũ Pindari locum nõ fuiſſe Maronẽ aſſecutum Aene. lib. 3. pluribus conaẽ oſtendere. Ex Gellio eadem retulit Macrobius. 5. Saturnaliũ, nulla Gellij, a quo acceperat, habita mentione. Sed locũ aſſignaſſe ſatis fuerit. INcendij Aetnæ montis poetæ has cauſas eſſe fabulantur. Vel qđ illic dicatur,

Sedes eſſe dei, tumidiſq; e faucibus ignem
Vulcani ruere, & clauſis reſonare cauernis
Feſtinantis opus.

Alij/

Illis Cyclopas memorant fornacibus uſos.
Cum ſuper incudem numeroſa in uerbera fortes,
Horrendum magno quaterent ſub pondere fulmen.

Sunt qui dicant poſt uictos a ſe Gigantes,

Gurgite Trinacrio morientem Iuppiter Aetna
Obluit Enceladum, uaſti quoq; pondere montis
Aeſtuat, & petulans expirat faucibus ignes.

Cauſam philoſophicã, & naturalẽ, lege apud Ariſtotelẽ. cap. 10. libelli ſui, quẽ de elementoꝝ proprietatibus inſcripſit. Subobſcure Ariſtotelis ſententiã retulit Albertus ca. 3. ſecundi, tracta. ſecundi eiuſdem inſcriptionis lib. Lege Seruiũ. 3. Aenei. ſup illud.

Ipſe ſed horrificis iuxta tonat Aetna ruinis.

Et Diuum Auguſtinũ ca. 4. uiceſimiprimi Ciui. Dei. Quo loco ex natura Aetnę montis, probat non omne quod ardet abſumi. Veritatem ipſam duobus uerſibus explicat Claudianus primo de Raptu Proſerpinæ libro.

Seu mare ſulphurei ductum per uiſcera montis
Oppreſſis igneſcit aquis, & pondera librat.

Lege Lucretium lib. 6. de Rerum natura.

Nunc ratio quæ ſit per fauceis montis ut Aetnæ &c.

CVR hic, ac cæteri montes ardeant, cauſas tũ poeticas, tum philoſophicas refert Philoſtratus lib. 5. uitæ Appollonij. Adeas rurſus Senecam Epiſtola ſeptuageſimanona. Pulchram deſcriptionẽ montis Aetnæ habes apud Syllium lib. 14. Aſt Aetna eructat &c. Extat liber Virgilij, uel ut alij credunt, Cornelij Sæueri, qui Aetna inſcribitur. b ℭ Hiatus duo.) Crater Aetnæ montis patet ambitu ſtadia uiginti. Ply. ca. 8. tertij. Eadem ſcribit Strabo, niſi qđ non craterem, ſed πεδίον. i. campum eum nominat, eumq; multis uerbis deſcribit relatu quorundã, qui eo aſcenderant. c ℭ Præmiſſo prius fremitu.) Syllius libro quartodecimo.

Incluſi gemitus, pelagiq; imitata furorem
Murmura per cæcos tonat irrequieta fragores
Nocte, dieq; ſimul &c.

Qui montes ſemper ardent, docet Plynius ca. 109. ſecundi natu. hiſtoriæ. d ℭ Mixtas ignibus niues profert.) Ply. ca. 109. ſecũdi. Verum (inquit) in montium miraculis ardet Aetna noctibus ſemper, tantoq; æuo igniũ materia ſufficit. Niualis hybernis temporibus, egeſtumq; cinerẽ pruinis operiens. Nec in illo tãtum naturæ ſęuit exuſtionẽ terris denuncians. QVærit Seneca. xi. Epiſtolarum libro, quantũ ab ipſo Aetnæ montis orę niues abſint, quas (inquit) ne æſtas quidẽ ſoluit, adeo tutæ ſunt ab igne uicino. Strabo quoq; lib. 6. Aetnæ montis loca ſuperiora (inquit) tũ nuda, tum cineroſa ſunt, & per hyemẽ niuibus referta. Syllius idipſum li. 14. cecinit eleganter.

Sed q̃q̃

Sed q̄q̄ largo flammarum exæſtuat intus
Turbine,& aſsidue ſubnaſcens profluit ignis,
Summo cauo iugo,cohibetm(irabile dictu)
Vicinam flammis glaciem, æternoq; rigore
Ardentes horrent ſcopuli,ſtat uertice celſi
Collis hyems,calidaq; niuem tegit atra fauilla.

Idem & Claudianus primo Raptus Proſerpinę.Scit niuibus ſeruare fidē &c. a ℂ Et licet uaſtis &c.) Ordo eſt,& licet Aetna exundet uaſtis incendĳs,perpetua tamē canicie uerticis detinet brumalē faciē.

a &licet [a] uaſtis exundet incendĳs, apicis caniciæ perpetua brumalem detinet faciē.Itaq; inuicta in utroq; uiolētia,nec calor frigore mitigatur, nec frigus calore diſsoluit. Sunt & alĳ montes duo
b Nebrodes,& Neptuni⁹.E Neptunio ſpecula eſt in pelagus Thuſcū, & Adriaticū. Nebrodi damarum [b] copia nomen dedit. Nebrodē Damæ, &hinnuli gregatim peruagant̄.Inde Nebrodes.
c Quicquid Sicilia [c] gignit, ſiue ſoli, ſiue hominis ingenio proximū eſt his, quæ optima iudicant̄, niſi qđ fœtus terræ Centuripino croco uincit̄. Hic primum [d] inuenta Comœdia. Hic & cauil-
d latio Comica in Scęna ſtetit.Hic [e] domus Archimedis,q iuxta ſyderū diſciplinā machinarius cōmentator fuit.Hic Lais [f] illa quæ eligere terram

In hoc loco plurimū uariāt exēplaria. b ℂ Damarū copia nomen dedit.) Græci νεβρόν hinnulū dicunt νεβρίδας ceruinas pelles. Montis huius meminit Syllius ubi ſupra. c ℂ Quicquid Sicilia gignit.) Syllius de Sicilia eodē libro.

Multa ſolo uirt⁹,iam reddere (ſemen aratris,
Iam montes umbrare olea,da(re nomine Baccho,
Cornipedēq; citum, lituis ge(neraſse ferendis,
Nectare Cecropias Hyblęo ac(cendere cęras &c.

Diod. in principio ſexti.Inſularū (inquit)primū ſe offert Sicilia, q̄ optima inſularū omniū rerū antiquitate cæteras antecellit. Plura Cicero in prīcipio Actionis q̄rtę, & ſextę cōtra Verrē. d ℂ Hic primū inuenta Comędia.) Idē ſcribit Sylli⁹ li.14.

Littora Thermarum priſca dotata Camœna.

Non ſcribunt authores quando, & a quo fuerit inuenta Comœdia; quāuis poſt Tragœdiā,eā conſtet eſse repertā. Horatius in arte poetica.

Ignotum Tragicæ genus inueniſse Camœnæ
Dicitur,& plauſtris uexiſse poemata Theſpis,
Quæ canerent,agerentq; peruncti fœcibus ora.
Poſt hunc perſone,pallæq; repertor honeſtæ

Aeſchylus. Et mox poſt.

Succeſsit uetus his Comœdia, non ſine multa
Laude,ſed in uitium libertas excidit &c.

Quidā exiſtimāt,Epicharmū Siculū poetā fuiſse Comœdiæ repertorem.Sunt autē Acronis teſtimonio,ſex Comœdiarū genera. Stataria, Motoria,Prætextata,Tabernaria,Togata,Palliata.Inter ueteres autē Græcos Comicos omniū obtinēt principatū Eupolis,Cratinus,& Ariſtophanes,author Hora.Satyra.4.primi Sermonū.Scripſerūt autē ĳ ἀχαίας .i.antiquas,&priſcas Comœdias.Ordinē,& excellētiā latinoꝝ Comicoꝝ,ex Vulcatĳ Sedigiti ſentētia, docet Gellius ca. 24. quintidecimi Noctiū Atti.Sunt autē plurimū apti ad Comœdias ſcribendas, ut tradit Manilius Aſtronomicon libro quinto.

Qui regione means Cepheus humentis Aquarĳ.
At ſiquis ſtudio ſcribendi mitior ibit
Comica cōponet lætis ſpectacula ludis.
Ardentis iuuenis,raptasq; in amore puellas,
Eluſosq; ſenes,agilesq; per omnia ſeruos &c.

e ℂ Domus Archimedis.)De hoc Val.Maxi.tit.7.octaui.Ply.c.37.ſeptimi.Lactā.c.5.ſecūdi.Sylli.li.q̄rtodecio.

Vir fuit Iſthmiacis dec⁹ īmortale colonis &c.

Ouid.6.Faſtoꝝ.Arre Syracuſia &c.Extat nobile Epigrāma apud Claudianū.Iuppiter in paruo cū cerneret &c.Huius Archimedis ſepulchrū, quom a Syracuſanis ubinā eſset ignoraret̄, a Cicerone Quæſtore in Sicilia,ſumma induſtria repertum eſt,lege eum ipſum.5.Tuſc.q.libro. f ℂ Lais.) Hiccaron Siciliæ urbs quom ab Athenięſibus,duce Nicia caperet̄,Lais quoq; eius urbis ciuis, omniū illius tēporis puellarū formoſiſsima,capta eſt,Corinthumq; ducta,ac ibidē uendita.Ad cuius (quom meretricium exerceret) iacuit Græcia tota fores.Hæc autē fiducia (credo)formæ,ab eo,cui corporis ſui copiam faceret, μυριάς δραγμάς ἢ τάλαντόν.i.decē dragmarū milia, uel talentū, expoſcebat. Hinc, ut ex Phocione,ca.8.primi refert Gellius,ortū Adagium οὐ παντὸς ἀνδρὸς ἐς κόρινθον ἔσθ' ὁ πλοῦς.i.non uiri cuiuſq; eſt Corinthū petere.Quod fruſtra iret Corinthum ad Laidem,qui non quiret dare quod poſceretur.Meminit Adagĳ Horatius epiſtola decimaſeptima primi.

Non cuiuis homini contigit adire Corinthum.
Lais hęc(q̃nta est cõsuetudis uis)quom serta refudit
Canicies,iam turba procax,noctisq; recedit
Ambitus,& raro pulsatur ianua tactu,
Seq; reformidat speculo damnante senectus,
Stat tamẽ,atq; alias succingit lena ministras,
Dilectumq; diu,quãuis longæua,lupanar
Circuit,& retinet mores,quos perdidit ætas.

Huius sepulchrum unum apud Corinthũ,in nemore,quod Croniũ uocant, fuit. Alterũ in Thessalia. Nam illuc Hipocratis amore capta,accessisse dicitur. Hęc ex Plutarcho in Nicia,Gelio li. primo.Pausania in Corinthiacis,Stephano de urbibus. Propertio in secundo.Claud.in Eutropiũ lib. primo. a ¶ Gentem Cyclopũ.)Cyclopes erant unoculi homines. Dicti ἀπὸ τοῦ κύκλου,καὶ ὠπός. i.a circulari fronte, uel oculo, qđ in fronte rotundo oculo essent p̃diti.Hi, ut scribunt Homerus ix.Odysseæ.Virgilius tertio Aeneidos.Ply.li.7.Item cæteri, humana carne uescebant̃. Thucydides in principio sexti, dicit se nõ habere genus hoꝝ,neq; unde uenerint, neq; quo abierint omnino. Cyclopas, Lęstrigonasq; Neptuni filios fabulant̃. Fuisseq; eos,ut cæteros eius numinis natos ferocissimos,& immanes,ab omniq; humanitate penitus alienos,tanq̃ e mari genitos,prodiderũt.E diuerso autem Iouis filios p̃stantissimos uirtute, prudentia uiribus,ut Aeacum,Minoa, Sarpedona,item reliquos. Ex quintodecimo Gellianarũ Noctium.Propter Cyclopum deformitatẽ,eorũq; corporis ad lusum omnẽ ineptitudinẽ, puerbiali schemate dici cœptum.Cyclopa saltare,pro eo, quod est inepte quippiã agere,& incõposite.Adagiũ sumptũ uidetur ex Polyphemo Cyclope, qui in Galatheæ amicæ gratia,saltare consueuerit. Vtit̃ eo Flaccus Horatius Satyra quinta primi Sermonũ,& Epistola secunda li. secũdi. DE Lestrigonibus supra ca.8.dictum iam est. b ¶ Ceres inde.)Ceres,ut canit Claudianus.

Aethera deseruit,Siculasq; relegat in oras, Ingenio confisa loci.

Hinc Aetnea Ceres a scriptoribus dicta est.Eius insignem domũ in Sicilia describit idem poeta primo Raptus Proserpinæ ibi.

Deuenere locũ,Cereris qua tecta nitebant &c.

c ¶ Sationis frumentariæ.)Lege Ouidiũ Meta.lib.5.

Prima dedit fruges,alimentaq; mitia terris.&c.

Ply.ca.56.septimi. d ¶ Cãpus Aetnẽsis in florib⁹.) Hũc campũ,& specũ mire describit Aristo.eius lib.qui de Admirãdis in natura scriptus est,cap.71. Eũ adeas si libuerit.Pulchre locũ exprimit Diodo.Siculus in principio sexti. Syllius li. quartodecimo.

Hic specus ingentem laxans telluris hiatum &c.

Ouid.4.Fastoꝝ. Valle sub umbrosa locus est &c.

Quidã tradũt Proserpinã raptam a Plutone apud Olestrum,nõ longe a Cephiso fluuio. Vide Pausaniã in Atticis.Proserpina,ut in tẽporibus ex Philocoro Eusebius refert,reuera ab Orcho Molossorum rege,qui alio nomine Adoneus dictus est,rapta fuit,eo scilicet tẽpore, quo Erichtheus Atheniensium regnũ tenebat,hoc est,circa annũ octingentesimũ supra tria milia ab urbe condita. Qui fabulosa ad Physicã rationẽ conant̃ reducere, aiunt Bonã deã,quã & Persephonẽ uocant,uirtutẽ seminũ esse, Plutonẽ uero Solẽ,q tẽpore hyemis remotiorẽ mũdi partẽ p̃lustrat.Iccirco raptã ab eo Proserpinã dicũt, quã Ceres,sub terra latentẽ quæritat.Idẽ Eusebius ca.3.tertij Pręparationis. Et Fulgentius Mythologycarũ ad Carũ lib.primo. e ¶ Illustriũ fratrũ memoria.)Qui deślioꝝ erga parẽtes suos pietate scripserunt,mire celebrant hoꝝ Siculoꝝ fratrũ in parentes charitatẽ. Id ipsum factum Aristoteles philosophus,inter Admiranda in natura enumerat,eius lib.cap.tertio. Verba eius, nequis diutius requirat, apposui.Mirũ est(inquit)illud quod traditur in Aetna Siciliæ insulæ cõtigisse. Nam cum semel erupisset ignis ille,qui uidetur continuo quodam inurere illius uiscera, atq; confractis iam claustris, adeo longe,lateq; diffunderetur, ut omnes circumstantes agri, & uillulæ succẽderentur. Aiunt uiros

maluit,q̃ fateri. Gẽtem [a] Cyclopum uasti testant̃ a
specus. Læstrigonum sedes adhuc sic uocantur.
Ceres [b] inde magistra sationis [c] frumẽtariæ. Hic
ibidem campus Aetnensis [d] in floribus semper,&
omni uernus die. Quem propter est demersum b
foramẽ,q̊ Ditẽ patrẽ ad rapt⁹ Proserpinæ libere
exeuntẽ fama est in lucẽ ausum. Inter Catinam,&
Syracusas certamen est de illustriũ [e] fratrum memoria,quoꝝ nomĩa diuersæ sibi partes adoptãt. c
Si Catinenses audiamus, Anapias fuit, & Amphinomus. Si quod malunt Syracusæ, Emanthiã
putabimus,& Critonẽ. Catinensis tamen regio
causam dedit facto,in quã se cum incendia Aet- d
næ protulissent, iuuenes duo sublatos parentes
euexerunt inter flammas illesi ignibus. Horum
memoriam ita posteritas munerata est, ut sepulcri locus nominaretur campus Piorum.

a De Arethusa, & Alphæo uerũ est hactenus qđ
conueniũt fons, & amnis. Fluminũ [a] abunde mi-
racula uaria. Dianam, [b] qui ad Camerinã fluit, si
habitus impudicæ hauserit non coibunt in cor-
b pus unum latex uineus, & latex aquę. [c] Apud Se-
gestanos Herbesus in medio flumīe subita exæ-
stuatione feruescit. Acin quamuis dimissum
Aetna, nullus frigore añuertit. Himereũ [d] cœle-
c stes mutant plagæ. Amarus [e] deniq; est, dum in
Aquilonem fluit, dulcis ubi ad meridiem flecti-
tur. Quanta in aquis, tanta est nouitas in Salinis.
Salem Agrigentinũ [f] si igni iunxeris, soluit usti-
d one, cui si liquor aquæ propinquauerit, crepitat
ueluti torreatur. Purpureũ Aetna mittit, in Pach
yno translucidus inuenitur. Cætera Salinarum
metalla, q̃ sunt, aut Agrigentino, aut Centuripis
proximantia, fungunt cautiũ ministerio. Nã il-
linc excidunt signa ad facies hominũ, uel deorũ.

quosdam ex eis locis fuisse, qui cũ iam confecti senio essent, & ab coꝝ liberis sublati humeris exportarentur; quo flammæ illius impetus effugerent, neue interciperentur antequã perficerent naturæ cursum tanta tũ pietate uisum incendiũ illud cõmoueri, ut cũ primũ ad eos appropinquasset, bifariam statim sese diuiserit, locumq; illũ in medio positũ, ubi erant cũ parentibus adolescentes, intactũ prorsus reliquerit, uiamq; præstiterit adolescentibus, ut una cum parentibus incolumes euaderent, hæc ille. Idem scribit Max. Val. titu. quarto lib. quinti. Item Seneca circa finẽ tertij, & sexti ei⁹ operis, quod de beneficijs inscripsit. Strabo li. sexto. Virgilius in fine ei⁹ libri, qui de Aetna scriptus est. Ausonius item poeta.

Quis Catinam sileat, quis q̃ (druplices Syracusas?
Hanc ambustoꝝ fratrum pie- (tate celebrem.

Extat de hac ipsa pietate elegãs Claudiani Elegia, quæ de pijs fratribus inscripta est. a ¶ Fluminũ miracula.) De fluminum, fontiumq; miraculis, abunde Ply. ca. 106. secũdi nat. historiæ. Item c. 2. tricesimiprimi eiusdẽ operis. Seneca lib. quẽ iamiam citauimus. b ¶ Dianã qui ad Came.) Rhennius in Dionysij Periegesi sic inquit.

Dianæ fons est Camerina gig- (nitur unda,
Quem siquis manibus nõ ca- (stis hauserit unq̃
Lætifico tristis non miscet po- (cula Baccho.

c ¶ Apud Segestinos.) Græci plerunq; authores, Thucidides, Strabo, Diodorus, Lycophron, Dionysius. Itẽ uetus Plynij lectio, nõ Segestanos, sed Aegestanos habent, ab Aegesto Troe, qui cum Philoctete illuc appulerat. Apud tamẽ Ciceronẽ, Polybiũ, Ptolemæũ, & fere omnia Solini uetera exẽplaria, Segestinos legitur. In hac authorum diuersitate lectorem antea cõmonuit Hermolaus tertio Plynianarum Castig. libro. d ¶ Hymereũ.) Plynius, & cæteri fere omnes, Himeram legunt. Est aũt apud Plyniũ ipsum, & flumis, & urbis nomen. Vitruuius ca. 3. octaui. In Sicilia flumen Himeras, qđ a fonte cum est progressum diuiditur in duas partes, quæ pars profluit contra Aetnã, qđ per terræ dulcẽ succũ pcurrit, est infinita dulcedine. Altera pars, quæ per eam terrã currit, unde subfoditur, salsum habet saporẽ. e ¶ Amarus deniq;.) Quęrit elegãter Seneca Naturaliũ. Q. lib. tertio. Quare sit aquis sapor uarius? Propter quatuor causas, inquit. Ex solo prima est, per qđ ferunt. Secũda ex eadẽ similitudine eius nascit. Tertia ex spiritu, qui in aqua transfiguratus est. Quarta ex uitio, qđ sępe cõcipiũt corrupte p iniuriã. Hæ causæ saporẽ dãt aquis uariũ. Hę medicatã potentiã. Hę grauẽ spiritũ, odorẽq; pestiferũ. Hæ lenitatẽ, grauitatem, aut calorẽ, aut nimiũ rigorẽ. Interest utrũ Sulphure, an uitro, an bitumine plena transeant. Hac ratione corrupte cũ uitę piculo bibunt &c. Hęc, & sequẽtia Senecę uerba corrupte penitus refert Albertus ca. 18. tertij tractatus secũdi Meteoroꝝ lib. Capite aũt mox sequente examinat dicta Senecę, in quibus uerũ dixerit, aut falsum, Alberti sectatores uiderint. ADuertendũ sane, raro flumina recto cursu in mare pfluere. Iccirco ea/ Probo/ & Seruio authoribus, cũ cornib⁹ pingi solẽt. Fluminũ ergo cursus nõ semp ea parte, qua mare ingrediunt attendi debet. Hoc dictũ sit, ne de Hymeræ fluxu Mela, Solinus, & Syllius, contraria sentire uideant. f ¶ Salẽ Agrigentinũ.) Sũpsit hoc Solin⁹ ex ca. 7. tricesimiprimi. C. Plynij. Meminit Aug. ca. 7. uicesimiprimi Ciuitatis dei. Rhennius ubi sup.

At salis hic Agragas miracula possidet unus,
Naturas in quo proprias mutare uidetur
Ignis, & unda. salem namq; illũ soluere flamma. Vnda solet crepitus illi cõiuncta mouere.

Lege similia ex. c. 105. & 126. de Admirãdis in natura, apđ Arist. Scribit idẽ Arist. li. de Sensu, & Sensato, Salẽ esse speciẽ quandã terrę. Home. 6. Odysseæ salem esse puri maris tenuissimã partẽ, ac diuinũ quippiã.

Alij ſalem dicunt χάριτα, hoc eſt, gratiã quandã, qđ is eſculentis additus, ea guſtui ſapida, reddat, & grata. Scribit idem Homerus.23. Odyſseæ, eſse homines, qui neq; cibo ſalem admiſceãt. In ſacris Chriſtianoꝝ literis, ob eius miram naturam ſæpe pro ſapientia ſolet accipi. Hinc ab Apoſtolo Paulo ad Coloſsenſes quarto ca. dictum eſt. Sermo (inquit) ueſter in gratia ſit ſale conditus. Iudæis quoq; in ſacrificijs, ſalis uſus fuit. Quod & Gentiles factitaſse apud Horatiũ, & Tibullũ reperies. Aegyptijs præterea (ut in Euterpe ſcribit Herod.) mos fuit ſale condere defunctorũ cadauera. Non diſplicent, q̃ de ſale ca.2. decimiſexti Iſidor⁹ congeſsit, etſi ſcriptorem hũc quidã magis eloquentiæ, q̃ ueritatis ipſius ſtudioſi, a peritorum claſse relegãdum cenſent. a ℭ In omnem ſonũ Tibiarũ.) Qui de Muſica ſcribunt, eã eſse triplicem tradiderunt. Armonicã aliã, quam ex uocum cãtibus conſtare dicũt. Alterã Organicam nuncupant, quæ ex flatu conſtet omnino. Tertiã Rhythmicam appellant. Hanc numeros, digitoꝝ repercuſsu dicunt recipere. Conſtat enim ſonũ, aut uoce ædi, uti per fauces fieri uidemus. Aut ſpiritu, ut per tubam fit, aut tibiã. Vel tandem ſonoræ cuiuſpiam rei impulſu, ut per Cytharæ cordas fieri cõperimus. Tibiæ, de quib⁹ hac parte ſcribit author ad Organicã Muſicã tantũmõ pertinẽt. Lege quæ ſcribit Cenſorinus ca.22. de die natali. Tibiarũ materia multiformis eſt, Fiunt enim, ut lib.4. docet Pollux, uel ex Calamis, uel Aere, uel loto, uel buxo, uel cornu, uel oſse, uel lauro. Scytharum gentes ex Aquilarũ, Vulturũ, Anſerũ, gruumq; oſsibus, tibias conficiunt. Vnde & ab harum alitũ tibijs nomẽ inditũ, quãuis ex materijs alijs fieri cęptum ſit. Lege Ply. ca.37. decimiſexti naturalis hiſtorię. Diuerſarũ Tibiarũ reptores tradit idẽ Ply. ca 56. lib. ſeptimi, & Euſebius ca.2. decimi pręparationis. Veteres tres babebant Tibiarũ modos. Ionicũ, Lydium, & Phrygiũ. Lydijs tibijs læta cãtabantur, Phrygijs triſtia. Lege Horatij interp̃tes, in fine q̃rti Carminũ. Plura Cenſorinus ca.23. ubi ſupra. Et Martianus lib.9. Multa præterea de hac materia, docte, ut ſui moris eſt, ſcribit Cœlius Rhodiginus ca 22. & ſequentibus, Antiq. lect. li. quinti. b ℭ Ad puluinaria.) De puluinaribus lege Val. Max. tit. primo lib. ſecũdi. c ℭ Vaſcas.) Sipontinus legit Vaſtas fortaſsis a magnitudine, uel foraminũ multitudine, ſic nũcupans. ADuertendũ Tibias iuterdũ denominari ab uſu, ut præcentorias, aliquando a ſono, quẽ edunt, ut puellarias, nonnunq̃ a forma, ut Vaſtas, ſæpe a materia, ex qua fiunt, ut Gingrias, atq; miluinas, aliquando a patria, ut Lydias, frequẽter ob officio, ut Thurarias. d ℭ Gingrias.) Gingrire Anſerũ uocis propriũ eſt, ut inquit Feſtus Pompeius. Vnde genus quoddã Tibiarũ exiguarũ, Gingrinæ dicunt. e ℭ In Haleſina regione.) De hoc fonte ſic canit Rhennius.

Hic & Haleſinus fons eſt mitiſsimus undis
Tibia quem extollit, cantu ſaltare putatur,
Muſicus & ripis lætans excurrere plenis.

Nõ diſsimilia ſunt huic, quæ ſcribit Ariſtoteles ca.51. & ca.52. de admirandis in natura. f ℭ Geloniũ.) Ply. c.2.31. nat. hiſt. ſcribit Gelonẽ fontẽ eſse nõ ꝑcul a Celenarũ oppido Phrygiæ. Plura ſunt q̃ ſterilitatẽ uel inducũt, uel depellũt ſi infuerit. Ea cõſignauimus in Indice Plyniano. g ℭ Homibus ſalutare.) Cõſtat plura eſse, q̃ cũ ſint qbuſdã animãtib⁹ ſalutaria, homini tamẽ omnino noxia. Vnde Veratro Coturnices, Cicuta Sturni ueſcunt. Hæc autem toxica eſse hominibus manifeſtum eſt. Id autẽ accidere exiſtimant ex hominũ, & ceterarum animantium complexione diuerſa. Lege Aphrodiſeum in prologo ſuorum problematum. h ℭ Oleum ſupernatat) Fontes perpingues terræ uenas profluentes, oleum

Thermitanis locis inſula eſt arundinũ ferax, quę a
accõmodatiſsimæ ſunt in omnẽ[a] ſonum tibiarũ,
ſiue Pręcentorias facias, quarũ locus eſt ad[b] Pul-
uinaria præcinendi, ſiue Vaſcas,[c] quæ foraminũ
numeris Præcentorias antecedunt, ſeu Puella- b
torias, quibus a ſono clariore uocamen datur,
ſiue Gyngrinas,[d] quæ breuiores licet, ſubtiliori-
bus tamen modis inſonant, aut Miluinas, quæ in
accentus exeunt acutiſsimos, aut Lydias, quas & c
Turarias dicunt, uel Corinthias, uel Aegyptias,
aliaſue muſicis per diuerſa officia, & nomina ſæ-
paratas. In[e] Haleſina regione fons alias quietus,
& tranquillus, cũ ſiletur, ſi inſonent tibiæ, exulta d
bundus ad cantum eleuatur, & quaſi mireẽ dul-
cedinẽ uocis, ultra margines intumeſcit.[f] Gelo-
nium ſtagnum tetro odore abigit proximantes.
Ibi & fontes duo. Alterum ſi ſterilis ſumpſerit, e
fœcunda fiet, alterũ ſi fœcunda hauſerit, uertiẽ in
ſterilitatẽ. Stagnum Petrenſium ſerpẽtibus no-
xiũ eſt,[g] homĩ ſalutare. In lacu Agrigẽtino[h] oleũ

a supernatat. Hoc pingue hæret arundinũ comis
de assiduo uolutabro, e quarũ capillamentis le-
gitur unguentum medicum contra armentarios
morbos. Nec lõge inde collis Vulcanius, in quo
b qui diuinæ rei operantur, ligna uitea super aras
struunt, nec [a] ignis apponitur. In hanc congeri-
em cum [b] Prosicias intulerint, si adest deus (sic sa-
crum probatur) sarmẽta licet uiridia ignem spõ-
c te concipiunt, & nullo inflagrante a litato numi-
ne fit accendiũ. Ibi epulantibus alludit flamma, q̃
flexuosis excessibus uagabunda, quẽ contigerit
non adurit. Nec aliud est, q̃ imago nuncia perfe-
d cti rite uoti. Idem ager Agrigentinus eructat li-
mosas scaturigines. Et ut uenæ fontiũ sufficiunt
riuis subministrandis, ita in hac Siciliæ parte so-
lo nunq̃ deficiente æterna reiectione terram ter-
e ra euomit. Achatem [c] lapidem Sicilia primũ de-
dit in Achatis fluminis ripis repertũ, non uilem,
cum ibi tantum reperiret. Quippe inter scriben-
tes eum uenæ naturalibus sic notant formis, ut
f cum optimus est, uarias præferat rerum imagi-
nes. Vnde annulus [d] Pyrrhi regis, qui [e] aduersus
Romanos bella gessit, non ignobilis famæ fuit,
cuius gemma Achates erat, in quo nouem [f] Mu-
g sæ cum insignibus suis singulę, & Apollo tenens
citharam uidebãtur nõ impressis figuris, sed in-
genitis: nũc diuersis locis apparet. Dat Creta, quẽ

supernatans habent, uti Solis, qđ oppidũ est Ciliciæ flumen nomine Liparis, in quo natantes, aut lauantes, ab ipsa aqua unguntur. Similiter Aethiopiæ lacus est, qui unctos homines efficit, qui in eo natauerint. Et in India, qui sereno cœlo emittit olei magnam multitudinẽ. Item Carthagine fons est, in q̃ natat insuper oleum odore uti Scobe citreo, quo oleo etiã pecora solent ungi. Ex Vitruuio hęc ca. 3. octaui. a ℭ Nec ignis apponitur.) Simile q̃ddã canit Hora. Saty. 5. primi Sermonũ, esse apud Egnatiam urbem, locũ in quo aiunt absq; igne in sacrificio Thura liquescere. Dehinc (inquit) Egnatia lymphis Iratis, extructa dedit risusq; iocosq; Dum flãma sine thura liquescere limine sacro Persaudere cupit. Idẽ refert Ply. ca. 110. secũdi natura. historiæ. Sæpissime huiusmodi miranda, astu hominũ fieri solent. Sed hæc alibi ex historijs abunde retulimus. IN relatiõe plurium Siculorũ miraculorũ, existimo Solinũ sequutũ, uel Varronẽ, uel alium quempiã scriptorem, cuius libri/tẽporis iniuria, nobis omnino perierũt. b ℭ Prosicias.) Sũt q legãt Porricias a uerbo porricio, qđ sacrificãtibus solẽne erat. Sed Prosicia legendũ uidet̃. Sũt em̃ ꝓsicia q̃cũ ꝑ ꝓsecta proijciuntur. c ℭ Achatem lapidem.) De hoc ipso lapide sic Plynius ca. 10. tricesimiseptimi. Achates (inquit) in magna fuit authoritate, nũc in nulla. Reperta primũ in Sicilia iuxta flumen eiusdẽ nominis, postea plurimis locis excedens amplitudine numerosa, uarietatibus diuersis mutantibus cognomina eius. Vocatur enim Phaspachates, Cerachates, Sardachates, Hęmachates, Leuchates, Deudrachates uelut arbuscula ĩsignis. Meminit Syllius in 14. bellorum Punicorũ libro. Et perlucentem splendẽti gurgite Achaten. Itẽ Rhennius Dionysij interpres.

Cernitur egregius lapis hic, cui (nomen Achates,
Hoc dederat fluuius, cuius generatur ad undas.
Hanc simulacra uides uenis ostendere gemmam.

Hũc Solini locũ transtulit Marbodęus Gallus tit. 5. eius libelli, quẽ de lapidibus pręciosis inscripsit. Achates lapis unus fuit ex duodecim p̃ciosis lapidibus, quibus rationale summi sacerdotis in Exodo ornari a domino præcipit̃. Magi suffitu Achatis, si credit̃, tẽpestates auertũt, flumina sistũt. Ab Alberto corrupte, ut cætera, Agathes dicit̃.. d ℭ Annulus Pyrrhi regis.) Historiã hãc lege ex c. 1. tricesimiseptimi nat. hi. C. Plynij. Marbodęus Solinũ imitatus sic ait.

Rex Pyrrhus digito gessisse refertur Achatem,
Cuius plena nouem signabat pagina musas,
Et stans in medio Cytharam tangebat Apollo,
Naturæ, nõ artis opus mirabile dictu.

e ℭ Qui aduersus Ro. bella gessit.) Certe satis constat ante Pyrrhum Epyrotarum regem, cum Romanis bella gessisse/Græcorũ neminem. Id multis uerbis in Attica Pausanias conatur ostendere. De bello Pyrrhi contra Romanos scripsimus capi. 18. primi Flori. f ℭ Nouem Musæ cum insignibus suis.) Nomina, officia, insignia, nouem Musarum, scribit Hesiodus in principio Theogoniæ.

Coralochatem[a] dicunt coralio ſimilem, ſed illi- a
tum guttis auro micantibus, & ſcorpionũ ictib⁹
reſiſtẽtem. Dat India reddentem nunc nemorꝫ,
nunc animaliũ facies, quem uidiſſe oculis fauet,
quicꝙ intra os receptus ſedat ſitim. Sunt & qui b
uſti redolent Myrrhæ odorem. Achates ſangui
neis maculis irrubeſcit. Sed qui maxime ꝓbant̃,
uitream habent perſpicuitatem, ut Cyprius. Nã
qui ſunt facie cærea abundantes triuialiter negli c
guntur. Omnis[b] ambitus huius inſulæ claudit̃
ſtadiorum tribus milibus.[c] IN FRETO Siculo
ἡφεστίαι inſulæ. xxv.[d] milibus paſsuũ ab Italia ab-
ſunt. Itali Vulcanias uocant. Nam & ipſæ[e] natu- d
ra ſoli ignea per occulta cõmertia aut mutuant̃
Aetnæ incendia, aut ſumminiſtrãt. Hic dicta ſe-
des Deo igniũ. Numero[f] ſeptẽ ſunt. Liparę[g] no-

Et Virgilius in Opuſculis. Latius Diod. Siculus circa principiũ libri quinti. a ℭ Coralochatem.) Ex Plynio cap. 10. triceſimiſeptimi. Coralochates (inquit) guttis aureis, Sapphiri modo diſtincta, qualis copioſiſsima in Creta ſacra appellata. Putant eam contra Araneorũ, & Scorpionũ ictus ꝓdeſſe. Et infra. Coralochates corallo aureis guttis diſtinctę. Corallis Minio, gignit̃ꝙ in India, & Syene. Vide eundem Marbodeũ tit. 3. eiuſdẽ de lapidibus libelli. b ℭ Omnis ambitus huius inſulæ.) Diodorus Siculus lib. 6. dicit Siciliæ ambitum, eſſe ſtadiorꝫ quatuor milium trecentorꝫ ſexaginta. Ply. ca. 8. tertij. Inter ſe (inquit) tria Siciliæ promontoria late diſtãt ijs ſpacijs. Terreno itinere a Peloro Pachinum. clxvi. mil. paſs. Inde Lilybæum. cc. mil. Inde Pelorũ. clxx. mil. Circuitu patẽs, ut author ẽ Agrippa. DCxviij. M. paſsibus. Cũ Plynio cõcordat fere Capella li. ſexto. Vel igitur in Dio. uel in Solino mendum admiſſum eſt, niſi de alio ſtadio loquatur hic, & ille. Sũt enim ſtadia (ut author eſt Cenſorinus) alia, & alia longitudine diſcrepantia. Nam ſtadium, quod Italicum uocant, eſt pedum. DCxxv. Olympicum, pedum. DC. Pythicum pedũ mille. c ℭ In freto Siculo.) SCRIBIT DE CAETERIS ignobilioribus inſulis, quæ Siciliæ, & Italiæ adiacent. Hæ autẽ inſulæ uarijs nominibus nuncupantur. Ply. ca. 8. tertij. Citra uero (inquit) Siciliã ex aduerſo Metauri amnis xxij. ferme mil. paſs. Ab Italia ſeptẽ Aeoliæ appellatæ. Et Liparęorꝫ, & Hephęſtiades a Græcis, a noſtris, Vulcani. Aeolię, qđ Aeolus Iliacis temporibus ibi regnabat. Hephęſtiades dictæ ſunt, qđ Vulcanus a Græcis ἥφαιστος nuncupet̃, ἡφαίστιος Vulcanius. Faciunt quę ca. 21. infra annotabimus. De ijs inſulis plura ſcribit Diod. in ſexto. Strabo, & Martianus in ſexto, Ptolemęus c. 4. tertij. d ℭ XXV. mil. paſs.) Plynius, ut modo recitauimus, nõ. xxv. ſed uiginti duo ferme mil. paſs. dicit. Diodo. Siculus tradit has ſeptem inſulas ſitas eſſe inter Italiã, & Siciliam recto curſu. Diſtare autem a Sicilia centum quinquaginta ferme ſtadijs, eſſeꝙ pares inuicẽ magnitudine. Earũ maximã circuitu complecti ſtadia centũ quinquaginta. e ℭ Natura ſoli ignea.) Diod. Siculus lib. 6. Ignem (inquit) hactenus euomebant omnes, quarũ meatus, oraꝙ ignis etiam nunc uiſunt̃. Aſſerunt nonnulli meatus eſſe ſubterraneos ab Aetna ad has inſulas, & his omnibus eãdẽ, ignẽ ſpirandi cauſam eſſe. f ℭ Numero ſeptem ſunt.) Seruij omnes fere codices ſuper illud primi Aen. Virgilij. Aeoliam uenit. Scriptorꝫ potius culpa, quã Seruij, ſic habent. Nouem inſulæ, quæ ſunt poſt fretum Siciliæ, appellantur Aeoliæ ab Aeolo rege Hippotę filio, licet & habeant propria nomina. Quo in loco quidã, qui Seruij uix umbrã referunt, durius, quã par eſt, lęſe quaſi maieſtatis, eum accuſant. Miror plurimũ eos non aduertiſſe alibi a Seruio ſcriptum eſſe has inſulas non nouem, ſed ſeptem eſſe. Eius uerba, quo magis ij a laceſſendo abſtineant, aſcripſi ex octauo Aeneidos libro ſuper illud.

Inſula Sicanium iuxta latus, Aeoliamꝙ.

Phyſiologia eſt (inquit) cur Vulcanus in his locis officinam habere fingat̃ inter Liparen, & Aetnam, ſcilicet propter ignem, & uentos, quæ apta ſunt fabris. Aeoliam aũt ideo Liparen, quia una eſt de illis ſeptem inſulis, quibus Aeolus imperauit. Hęc ad uerbum Seruius. Iſidorus præterea ca. 6. decimiquarti Ethimo. nouẽ etiam eſſe dicit, & ut magis id ipſum credas, earum omniũ nouẽ refert nomina. Ita ut p̃ter has ſeptẽ enumerantur aliæ duę Ericodes, & Phoecicodes. Vel ut apud Ptolemæũ legitur, Ercodes, & Phœcodes. Quod autem alij ſeptem eſſe dicunt, poteſt exponi, cæteris principaliores. Aliæ duę fortaſsis incultæ penitus. Hæc propter κριτικούς, Liuidulosꝙ cenſores. g ℭ Liparus qui eam ante Aeolum.) Euſtatius ſcribit Liparũ fuiſſe Auſonis regis filium. Liparia autem Gnidiorũ fuit colonia. Has ſeptem inſulas tradunt olim deſertas fuiſſe, ſed Liparum quendã Auſonis regis filium a fratribus diſsidentem, ex Italia cũ longis nauibus, aduecta ſecũ militum copia, ad inſulam appuliſſe, quæ ab eo Lipara ſit appellata, inꝙ ea ſui nominis urbe condi-

ta, reliquarum quoq; insularum agros excoluit. Eo senescente Aeolus Hippotæ filius cū socijs quibusdam in Liparam cū uenisset, sumpta uxore Lipari filia, ijs postmodū insulis imperauit. Hæc, & plura ad hunc locum spectantia, ex Diod. Siculo lib. 6. DE Aeolo plura notatu digna primo de Raptu Proserpinæ Parrhasius annotauit. De harum insularum nominibus Mela Pōponius aliquantisper a Plynio discrepat, & Solino. a ℂ Hieram uocant.) Græci ἱεράν sacram dicunt. Nomē iccirco inditum, qđ ea pręcipue Vulcano sacra sit. b ℂ Strongyle.) Quod rapæ figurā habeat. i. in rotundū, acutumq; tendentem, ei nomen datum, quoniam Græci στρογγύλην rapā uocant. Strabo Onostrongylam. i. rotundā nominat. Reliqua de ea, ut Solinus. c ℂ Aeolus rex uentorum.) Varro scribit Aeolū fuisse harum insularū regem, ex quarū nebulis, & fumo futura flabra uentorꝝ prædixisse. Hinc imperitis uisus est uentorꝝ habere potestatem. Lege Ply. cap. 56. lib. septimi, & Seruiū. 3. Aen. Ptolemæus ca. 4. tertij enumerat quindecim insulas, quę iuxta Siciliam sitæ sunt. d ℂ Didymen.) Strabo gemellā, ea uoce significari ait, qđ Græci δίδυμον geminum dicant. E cæteris Ericussam, & Phœnicussam ab arbustis uocauere. Mela Pomponius nō enumerat inter has septē insulas Euonymō, nisi loco ei⁹ ponat Osteoden. Sed Diod. Siculus in his locis nat⁹, aliam ab Euonymo Osteoden esse dicit. Nomen autem huic insulę, ab re quadam impositum est, qđ. s. plurimorꝝ militum seditiosorꝝ fame peremptorꝝ ossa in ea condita fuerint. ὀστέα enim Græci ossa nuncupant. Historiā abunde refert idem Diodorus in sexto.

a men dedit rex Liparus, qui eam ante Aeolū rexit. Alteram Hieram [a] uocauerunt. Ea præcipue Vulcano sacrata est, & plurimū colle eminentissimo nocte ardet. Strongyle [b] tertia Aeoli dom⁹

b uergit ad solis exortum minime angulosa, quæ flammis liquidioribus differt a cæteris. Hęc causa efficit, qđ ex eius fumo potissimū incolæ persentiscunt, quinā flat⁹ in triduo sint futuri. Quo

c factum, ut Aeolus [c] rex uentorum crederetur. Cæteras Didymen, [d] Ericusam, Phœnicusam, Euonymon, quoniā similes sunt, dictas habem⁹.

DE TERTIO EVROPAE SINV, De Gręciæ regiōibus, ac locis, deq; memorandis in eis plurimis. De Perdicū natura. CAP. XII.

d TERTIVS [e] Europæ sinus incipit a [f] Ceraunijs montibus, desinit in Hellespontum. In eo apud [g] Molossos, ubi Dodo-

TERTIVS EVROPAE sinus.) Plynius scribit esse quatuor Europæ sinus. De primo, & secundo habes ab eo cap. primo, & 10. lib. tertij. De tertio, & quarto in prolo. & ca. 12. lib. quarti. De his q̄tuor sinibus lege Martianum capitibus, 19. 20. 21. & 25. lib. sexti. Habet autem hic Europæ sinus tertius prouincias plures. Sunt autem harum nomina. Epirus, Acarnania, Aetolia, Phocis, Locris, Achaia, Messenia, Laconia, Argolis, Megaris, Attica, Bœotia, Doris, Phthiotis, Thessalia, Magnesia, Macedonia, Thracia, Græcia omnis. De ijs prouincijs abunde Plynius in primis undecim capitibus li. quarti. Strabo libris septimo, octauo, nono. Ptolemæus a capite. xi. usq; ad finē tertij. Itē cæteri. f ℂ Ceraunijs.) Hos montes Plynius, Ptolemæus, Martianus. Solinus ca. octauo supra. Et plures alij Acroceraunia nuncupant. Græci enim ἄκρον altum dicūt, κεραυνὸν fulmen, qđ sui altitudine crebris fulminib⁹ infestentur. Hora. tertia primi Carminū infames nominat. Val. Flaccus tertio Argonauticon.

Iuppiter urgentem ceu summa Ceraunia nubem
Quom pepulit, mouitq; iugis, fulsere repente
Et nemora; & scopuli nitidus reducitur æther.

Sunt qui etiam apud Solinū nō a Ceraunijs, sed ab Acroceraunijs legendū putent. Sed uetusta omnia exemplaria a Ceraunijs habent. A Virgilio etiā Lucano, Ouidio, Claudiano. Auieno, Mela, Cerania uocitantur ijdem montes. g ℂ Apud Molossos.) Pyrrhus Achillis filius ex Andromache Hectoris quondā coniuge, Molossum filium suscepit, a q̄ Molossia, & Molossi nomen habent. Eam regionē Helenus a fratre Chaone, quem in uenatu per ignorantiā perimerat, Chaoniā nominauit, author Seruius tertio Aene. super illud.

Et patrio Andromachen iterum cessisse marito.

Molossi canes a Marone, & alijs mire celebrant,

naei [a] Iouis templū eſt, Tomarus [b] mons eſt, cir- a
ca radices nobilis centum fontibus, ut Theopō-
po placet. In [c] Epiro ſacer fons frigidus ultra om
nes aquas, & ſpectatę diuerſitatis. Nam in eum ſi
ardentem immergas facem, extinguit, ſi procul, b
ac ſine igni admoueas, ſuopte ingenio inflam-
mat. Dodone [d] (ut Maro dicit) Ioui ſacra eſt. Del
phi Cephiſo [e] flumine, Caſtalio [f] fonte, & Par-
naſsi [g] iugis celebres. Acarnania Aracyntho emi-

quos mortuos deflent, ac funus ducunt, qđ a Papinio ſylua quadā memoratum eſt. De his locis Ply. in prologo lib. quarti. a ℭ Dodonæi Iouis templū.) In Chaonia Epiri regiōe Dodona urbs uetuſtiſſima, iuxta quā inſigne nemus, ubi Dodonęi Iouis templū fuiſſe narrat̄, in quo oraculū omniū, quæ apud Græcos ſunt oraculoꝝ uetuſtiſsimū, toti orbi numinis reuerentia abunde notū. In eo (qđ mirū fuit) duę columbæ conſulentibus dabant reſponſa. Harum unā in Delphos, alterā in Ammonis Iouis templum aduolaſse dicunt. Hiſtoriam Herod. in ſecundo explicat copioſe. De hac ipſa re plura, & quidem docte cōgeſſit Ianus Parrhaſius primo Raptus Proſerpinæ ſuper illud. Ceſserit inuentis Dodonia. b ℭ Tomarus.) Hunc montem Strabo Tomaron, & Tmarum nominat libro ſeptimo. c ℭ In Epiro ſacer fons.) De fonte iſto ſic Ply. ca. 106. ſecundi naturalis hiſtoriæ. In Dodone Iouis fons, quom ſit gelidus, & immerſas faces extiguat, ſi extinctę admoueantur/accendit. Idem meridie ſemꝑ deficit, qua de cauſa Anapauomenon uocāt. Mox increſcens ad medium noctis exuberat. Ab eo rurſus ſenſim deficit. De eodem Rhennius ſic inquit.

Hæc regio fontem mirandæ concipit undæ,
Quem merito ueteres dixerunt nomine ſacrum.
Nam gelidus ſuperat cunctarum frigus aquarum,
Accenſasq; faces ſi quis prope duxerit undam
Extinguit flammas, recipit ſed rurſus eaſdem
Admoueat dextra cum extinctam lampada fonti.

Lucretius hunc fontem deſcribens in ſexto, cauſam cur id accidat/conatur oſtendere. Eius uerſus, quod elegantes ſint/ aſcripſimus.

Frigidus eſt etiam fons, ſupra quem ſita ſæpe
Stupa iacit flammam, concepto protinus igni,
Tædaq; conſimili ratione accenſa per undas
Collucet, quocunq; natans impellitur auris
Nimirum, quia ſunt in aqua permulta uaporis
Semina, de terraq; neceſseſt funditus ipſa
Ignis corpora per totum conſurgere fontem,
Et ſimul expirare foras, exireq; in auras
Non tam uiua tamen, calidus queat ut fieri fons.

d ℭ Dodone (ut Maro dicit) Ioui ſacra eſt.) Plurimū hoc in loco uariant exemplaria. Nō placet eoꝝ ſententia, qui ſic legunt. Dodone Tomaro celſa eſt, quoniā mox ante de Tomaro Solinus fecerit mentionē. Nec rurſus aſsentior ita legentibus. Dodone Iſmaro celſa eſt, cū nihil cū Dodone Iſmaro, qđ eum Thraciæ regionis montē faciāt. Sequuti ergo cōmuniorem lectionē, uti aſcripſimus, legendum cenſuimus. Virgilianus uerſiculus in obſcęno carmine, ſi id Virgilio aſcribendum putamus, hic eſt

Dodone tibi Iuppiter ſacrata eſt.

Et primo Georgicoꝝ.

Cum iam glandes, atq; arbuta ſacræ
Deficerent ſyluæ, & uictum Dodona negaret.

e ℭ Cephiſus.) De his locis late Ply. ca. 3. li. quarti. f ℭ Caſtalio fonte.) Fons hic in Bœotiæ Muſis ſacer, quē circa magnę ſunt arbores. Iuxta eū Python ſerpens ab Apolline peremptus dicitur. Papinius primo Thebaid. Poſtq̄ cerulei &c. g ℭ Parnaſsi iugis.) Hic Phocidis mons in tantam aſsurgit altitudinem, ut quom terra tota diluuij aqua cooperiretur, ad eius alterum uerticem/non peruenerit. Quodq; non minus admiratione dignum eſt, ſuperat (ut canit Naſo) cacumine nubes. Eius uertices duo ſunt, Citheron, & Helicon, uti Seruius. 7. Aeneł. & Lactantius primo Thebaid. Statij opinant̄. Herodotus aūt lib. 8. ex Parnaſsi uerticibus unū Titheā iuxta Neonē urbem. Alterum, ſub quo Caſtalius fons eſt, Hyampiū appellat. Parnaſsus inſuꝑ Græcis μεσόμφαλος. i. orbis umbilicus dicit̄, cuius hanc afferunt rationem. Nam/

Iuppiter (ut perhibent) ſpacium quom diſcere uellet
Naturæ regni neſcius ipſe ſui,
Armigeros utrinq; duos æqualibus alis,
Miſit ab Eois, Occiduisq; plagis.

a net. Hanc ab Aetolia Pindus [a] diuidit, qui Ache-
loum [b] parit cū primis Græciæ amnibus prędituū
ueteri claritate. Nec iniuria, cum inter calculos,
quibus ripæ eius micant [c] Galactites inueniatur,
b qui ſcrupulus ipſe ater, ſi teratur, reddit ſuccum
album ad lactis ſaporem. Fœminis nutrientibus
illigatus/ fœcundat ubera. Subnexus pauulis lar-
giuſculos hauſtus ſaliuarum facit. Intra os rece-
c ptus liqueſcit. Cum ſoluit, tamen memoriæ bo-
num perimit. Quem poſt Nilum Achelous dat,
tertium nemo. Propter [d] oppidum Patras Sci-
œſsa locus nouē collium opacitate umbroſus, &
d radijs ſolis ferme inuiſus, nec aliā ob cauſam me-
morabilis. In Laconia ſpiraculū eſt [e] Tęnaron. Et
Tęnarō eſt ꝓmōtoriū aduerſū Africę, in q̄ fanū
Methymnæi Arionis, quē [f] Delphine eo adue-
e ctum imago teſtis eſt ærea ad effigiem caſus, &
ueri operis expreſsa. Præterea tempus ſignatum
Olympiade undetriceſima, qua, in certamine Si-
culo idem Arion uictor ſcribitur, idipſum geſtū
probatur. Eſt & oppidum Tænaron nobili ue-
tuſtate. Prętere a aliquot urbes, intra q̄s [g] Leuctrę

Parnaſsus geminos, fertur, iunxiſse uolatus, Contulit alternas Pythius axis aues. Alij ſcribunt, qđ quēadmodū oriens, & occidens non ſunt niſi in cōparatione ad eos, qui terrā incolunt, ita & de orbe ipſo medio exiſtimandū cenſent. a ℂ Pindus.) In Pindo Theſsaliæ mōte, Menades Bacchanalia celebrare ſolitæ ſunt. Lucanus in primo. Qualis uertice Pindi. Aedonis Ogygio decurrit plena Lyeo. Dictæ autem Mænades ἀπὸ μάινομαι, quod inſanio ſignificat. DE Acharnania Ply. cap. 1. & 2. li. quarti. b ℂ Acheloum parit.) Amnis Achelous (inquit Ply. ca. 1. quarti) e Pindo fluens, atq; Acharnaniā Aetolia dirimens, & Artemitā inſulam aſsiduo terrę inuectu cōtinenti annectens. Lege quę ſcribit idē Ply. c. 87. ſecundi nat. hiſtoriæ. Efficit enim hic fluuius Echinades inſulas, quę & Acheloides dicuntur, de quibus Lucanus in ſexto. Ouidi⁹ 8. Meta. Vide Lactā. in fine ſecūdi Thebaidos Statij. c ℂ Galactites.) Plynius capi. 10. lib. ultimi Galactites (iquit) ex uno colore lactis eſt. Eandē dicunt Leucogageam, & Leucographiā appellāt, & Synephiten lactis ſucco, ac ſapore notabilem. In educatione nutricibus lactis fęcūditatem. Infantiū quoq; alligata collo, ſaliuā facere dicitur, in ore autem liqueſcere. Eandem memoriā adimere dicunt. Mittit eam & Achelous amnis. Sūt qui Smaragdū albis uenis circumligatū Galactiten uocent. Sumpſit autem nomen ἀπὸ τȣ̃ γάλακτοσ. i. a lacte, qđ lacti aſsimiletur plurimū. d ℂ Propter oppidū Patras Sciœſsa.) Vetuſti codices plerūq; habent Clœſsa. Hermolaus autē ca. 5. quarti Caſtigationū Ply. cenſet legendū Sciœſsa quo (inquit) illa ſignificatur opacitas. Strabo meminit Celoſsæ montis. Homerus uero Donuſsæ, uel Donœſsę oppidi. Fuit apud hanc urbem Patras, Cereris cum fonte templū. Vbi & oraculū mirum fuiſse narrāt, id μανθεῖον ἀψευδὲς dicebatur, hoc eſt maxime uerax, in ijs dumtaxat, quæ ad ægritudines ꝑtinerent. Mos fuit ſpeculum tenui funiculo in fontem mittere ſic libratum, ut ambitu ipſo aquam attingeret, Deinceps fuſis deæ precibus, ſpeculū contuebantur ægroti. In eo non diu poſt ſpeculo oſtentabatur imago, unde noſceretur eſsent morituri ægroti, an ſuperuicturi omnino. Retulit id ante Cœlius. 8. Antiq. Lectionū libro. ca. 34. e ℂ Tænaron.) Malea promontoriū eſt Laconiæ, in cuius radicibus locū quendam profundū Tænarū uocāt, in quo ad inferos eſse aditū fabulantur. Ex Placido primo Thebaidos. Hūc ſpecum eleganter deſcribit Virgilius circa finē quarti Georgicorum.
Tænarias etiam fauces alta hoſtia Ditis &c. De eo rurſus Ouid. 10. Meta. Seneca in Hercule furente. Valerius Flaccus primo Argonauticon. f ℂ Quem Delphine eo aduectum.) Ne in re paſsim trita tēpus conteram, de Arionis hac hiſtoria authorū nomina ſignaſse ſufficiat. Eam igit̄ ſcribūt Herodotus lib. primo. Cice. 2. Tuſc. q. Plynius ca. 8. noni hiſtoriæ natu. Hyginus. 2. Aſtronomicon. Auguſtinus ca. 14. primi Ciuitatis Dei. Multis carminibus idipſum canit ſecundo Faſtorū Ouidius.
Quod mare non nouit, quę neſcit Ariona tellus: &c. Scribunt Ouidius, & Higinus eſse quorundam opinionē, Delphina, qui Arionē Cytharedū ex Siculo mari in Tænarū trāſuexit, eſse ob hoc meritū, inter ſydera tranſlatū. Strabo exiſtimat id fabuloſum eſse. Id autē accidit (ſi Eutropio credim⁹) Tarquinio Priſco apud Romanos regnum tenente. g ℂ Leuctræ.) Vix reperies apud alios huius

urbis nomen genere fœminino,& numero multitudinis,quod & Hermolaus Barbarus cap.5.quarti Plynij antea annotauit.Est em̄ Leuctra,uel,ut Solinus usurpat,Leuctræ Bœotiæ urbs,nō ꝓcul ab Helicone monte iuxta Lebadiā,apud quam urbē,Epaminundas Thebanoꝝ dux Lacedæmonios ingēti superans prælio coꝝ calamitatis,& cladis initium reperit.Ex eo enim tēpore Græcię principatū,ultra recuperare nequiuerunt,quem prius adepti tenebāt.Præsertim posteaꝗ̄ secūdo apud Mantineā congressi rem infeliciter gesserunt.

non obscure iampridem Lacedæmoniorū fœ- a
do exitu. Amyclæ [a] silentio suo quondā pessun-
datæ. Sparta insignis cū Pollucis, & Castoris tē-
plo. Tum etiam Othryadis [b] illustris uiri titulis.
Theramne,unde [c] primū cult⁹ Dianę. [d] Pitane, b
quam Archesilaus Stoicus inde ortus prudentię
suæ merito in lucem extulit. [e] Antia, & Carda-
myle,ubi quondā fuere Thyre,nunc locus dici-
tur,in quo anno septimodecimo regni Romuli c
inter Laconas, & Argiuos memorabile fuit bel-

Hæc ex Strabone lib.nono.Lege Iustinū in sexto,& Val.Max. tit.de fortitudine li. tertio. Hāc Lacedæmonioꝝ cladē,fœdum exitū. Solinus nnncupat. a ℂ Amyclæ silentio suo quondam pessundatę.) Quod Amyclis Italiæ tribuūt alij, Solinus Laconicæ Amyclis uidetur ascribere. Quod ea ratiōe(ut etiam ca.8.supra retulimus)excusari potest,quoniā Italiæ Amyclæ,ab Amyclis Laconicæ ducunt originē. Nostrorū enī clades,nostras existimare solem⁹. Potuit ꝗ̄ꝗ̄ fieri ut onioꝝ sit Solinus opinionē secutus.Quid si utriꝗ̄ urbi is idem casus acciderit aliquando?Præterea Solinus nō explicat,quæ Amyclæ silentio perierint cū(inquit)Amyclæ silentio suo quondā pessundatæ. Nisi ex eo uelis de Laconicis Amyclis eū intellexisse,qđ cū de Laconicis locis loq̄ret,idipsū referat. Huc accedit, qđ ca.8.sup̄ scribit Amyclarū Italię cultores fuisse a serpētibus ꝗndā fugatos. Legi ꝑterea in uetustissimo Solini codice sic hūc locū.Amyclæ,a q̄bus Amyclæ,silentio suo ꝗndā pessūdatę. Hęc non nisi monendi causa.De hoc silentio lege quæ lib.10.Aen.recensentur a Seruio, illud Virgilianum exponente.

Qui fuit Ausonidum,& tacitis regnauit Amyclis.

Ca.8.supra historiā retulimus hanc eandem, Factum hoc ipsum,tandē in prouerbiū abijt.Amyclæ silentio perierunt. Quod a Lucilio usurpatum refert Seruius.In eos qui silendo,rei suæ dispendiū interdū faciunt.Amyclæ aūt Laconicæ dictæ sunt ab Amycla Lacedæmonis,& Spartę filio.Fuit autē Sparta Eurotæ regis filia, & Lacedæmonis uxor, a quibus & Sparta,& Lacedæmon nomen habent. b ℂ Othryadis titulis.) Quo hæc historia fiat notior ascribam Plutar.uerba ex eo libro,quē Paralelia inscripsit.Argiuis,ac Lacedæmonijs (inquit) de Tyrcate agro disceptantibus,Amphyctiones,ut utriꝗ̄ pugnam cōmitterent/iudicarūt,& uictori ager adiudicaretˀ.Itaꝗ̄ Lacedæmonij Othryadē,Argiui autem Thessādrū imperatores creant.His deinde pugnantibus,duo ex Argiuis Alcenor,uel ut alijs placet,Agenor,& Cromius superstites uictoriā in urbē renunciant.Per summā postea quietē Othryades,qui superuixerat,semifractis innitēs hastis, ex cæsis scuta corripiens,Trophęum erexit,ex proprio inscribens cruore,Ioui,in cuius potestate sunt Trophęa.Dehinc orta utrinꝗ̄ discordia,Amphyctiones,cū rei spectatores aduentassent, palmā Lacedæmonijs,adiudicant.Citat Plutar. Chrysermū huius historiæ authorem. Historiā aliquantisper diuersius narrat Hero.lib.primo.Ad id Val.Max.tit.de Fortitudine lib.tertio. Ouidius secūdo Fasto.

Si tu signasses olim Thyreatida terrā &c.

Lege Lactantium Placidum qnarto Thebaid. Statij.

Et Lacedæmonium Thyre lectura cruorem.

Hanc historiam signat magis, ꝗ̄ explicet. Pomp. Mela in secundo.In ijs(inquit)cæsorum est Laconū trophęa. c ℂ Vnde primū cultus Dianæ.)Marcus Cicero tertio de natura Deoꝝ,scribit tres fuisse Dianas.Dubiū quęnā earū primū Theramnis culta fuerit.Cū hæc scriberē,nō succurrebat scriptor alter,qui traderet e Theramnis fuisse primū Dianæ cultū.Sūt qui scribant(ut Stephanus refert)Theramnas,& Spartā,eandē urbē esse.Fuisse autem Dianam apud Spartā cultā,notius est,ꝗ̄ ut hoc loco exponi debeat.Constat morē fuisse Dianæ humano sanguine sacrificari solitum.Id crudele sacrificij genus cū Romanis displicuisset,ad Laconas est Diana translata,ubi sacrificij cōsuetudo adolescentuloꝝ uerberibus seruabatur. Hi autem adolescentes βωμονίκαι dicebantur,qđ aris superpositi contendebāt,qui plura possent uerbera sustinere. Ex ijs castigandus locus Placidi Grāmatici.8.Theb.Statij super illud.

Taygeta,& pugnæ,laudataꝗ̄ prælia matri.

Quo loco passim legitur suo Minicæ, cū legendū sit βωμονίκαι,nō suo Minicę.Quāuis Diana multis locis coleretˀ,apud Persas tamē mira obseruatione coli consueuit,cui a Barbaris sunt instituta misteria,quæ quod a Persis fierent,Persica dicebanˀ. Author Diod.Siculus lib.sexto. d ℂ Pitane quā Archesilaus Stoicus.)Duas huius nominis urbes Geographi referunt. Hanc ipsam scilicet, & alteram Aeolidis regiōis. Hūc Archelaū ex Pitane Aeolidis

a lum. Nam Taygeta mõs, & flumẽ Eurotas [a] no-
tiora sunt, quã ut stylo egeant. Inachus [b] Achaiæ
amnis Argolicum secat tractum, quem rex Ina-
chus a se nominauit, qui exordiũ Argiuę nobili-
b tati primus dedit. Epidauro [c] decus est Aescula-
pĳ sacellum, cui incubãtes ægritudinũ remedia
capessunt de monitis somniorũ. Pallanteũ [d] Ar-
cadiæ oppidum, quod Palatio nostro per Euan-
c drum Arcada appellationẽ dederit, sat est admo
nere. In qua montes [e] Cyllene, & Lycæus, Me-
nalus etiam dĳs [f] alumnis inclaruerunt. Inter q̃s
nec Erymãthus in obscuro est. Flumen Eryman-
d thus Erymantho monte demissus est. Et Ladon
ille, Herculis pugnæ hic plane claræ sunt. Varro

esse asserunt. Nõ ex Pitane, quæ in hac Græciæ parte sita est. Rursus Archelaum fuisse Academicum, non Stoicum dicunt, authores sunt, Apollodorus in tertio Chronicorum. M. Cicero in Academicis Quęstiõibus. Pom. Mela, Stra. li. 13. Lactan. c. 4. li. tertĳ. Mirantur igitur unde Solinus in hac historia tã aperte, tamq; turpiter cõniueat. Quid si hic, de quo Solinus scribit (fuerunt enim Archesilai quatuor) alter sit ab illo, de quo alĳ? Astipulatur huic, qđ Academicus ille Pitaneus a Marco Cicerone, Mela Pomp. Lactan. nõ Archesilaus, sed Archesilas nomiãt. Archesilai philosophi dictum in diuitem quendã nimis delicatũ, refert ex Plutar. A. Gel. ca. 6. tertĳ Noctium Atticarũ. Nihil interest (inquit) quibus mẽbris Cinędi sitis posterioribus, an prioribus. Obĳt autem, ut Hermippus ait, cum merũ immodice hausisset, ac p id offendisset, septuagesimo & quinto ætatis suę anno. Floruit autem maxime circa centesimã & uigesimam Olympiadem. e ℭ Antia.) Legendum uidetur ex Stephano Antane, uel ut Carax nomĩat, Anthene, aut hoc loco Solinus, Antiam pro Anthea posuit. Hermo. idipsũ annotat quarto Plynĳ. BEllum inter Laconas, & Argiuos apud Thyre parum ante ex Plutar. retulimus. Est autem Thyre (ut Stephanus annotauit) pluralis numeri, neutro genere per Synerefim θυρέα καὶ θύρη. Refert Eusebius lib. tempoꝶ circa annũ octauũ regni Romuli, Lacedęmones contra Messenios uicemnale bellũ habuisse, sed de hoc apud eundẽ mentio nulla. a ℭ Eurotas.) Eurotas uetus Lacedæmonũ rex, cũ per regionẽ stagnarent aquæ, eas tactis fossis, deduxit in mare. Hinc Eurotas fluuius originẽ sumpsit, & nomen. Hic fluuius (ut Callimachus author est) ex Menalio monte fontẽ agit. Alphęo confunditur, rursusq; discedit. Ripæ eius Tauro monte obumbrantur. In flumine Oloꝶ copiam esse scribunt, qđ Iuppiter in Cygni forma cum Læda cõcubuit. Statius quarto Thebaidos.

Taygetiq; Phalanx, & oloriferi Eurotæ.

Sic enim legendũ, nõ Oliuiferi. Ob id Papinius Sylua secunda primi. Amyclæos olores dixit. b ℭ Inachus.) Est enim hic fluuius in Græcia maximus, cui⁹ Io filia a Ioue compressa in uaccã mutata fingitur. Fabulã refert Ouidius primo Meta. Inachus unus abest. c ℭ Epidauri decus est Aesculapĳ sacellũ.) Epidaurus (ut lib. 8. refert Strabo) antea Epitaurus uocabatur. Fuit enim hæc insignis ciuitas præsertim Aesculapĳ claritate, nobilitata. Quẽ uaria morboꝶ genera curasse somniantibus similes opinati sunt homines. Erat uero templũ ægrotantium, multitudine usquæquaq; refertũ. Pendentibusq; tabellis, in quibus sanati langores erant inscripti, quẽadmodũ in Coa fiebat insula, pariter & Trica &c. Mos enim fuit ueteribus, ut ægroti in Aesculapĳ templo residerent, quoad sanitatem recuperarent. Meminit Aristophanes in Pluto, & Plaut⁹ in Curculiõe.

Migrare certum st iamnunc e fano foras,
Quando Aesculapĳ ita sentio sententiam
Vt qui me nihil faciat, nec saluom uelit &c.

d ℭ Pallanteum.) De hoc supra ca. 2. habitum est. De ĳs rursus locis lege Ply. ca. 6. quarti. Strabonẽ lib. 8. Plura Papinius. 4. Thebai. Tu quoq; Parrhasias &c. Homerus. 2. Iliados. Itẽ cæteri. e ℭ Cyllene.) Nomẽ habet (ut Stephan⁹ ait) a Cyllene Naide Nympha. In hoc monte Maia Mercuriũ peperit. Virgilius octauo Aeneidos.

Vobis Mercurius pater est, quem candida Maia
Cyllene gelido conceptum in uertice fudit.

Vnde & ipse Mercurius Cyllenius dictus est. Serui⁹. 4. Aeneid. uult dictum Cylleniũ ab auia. DE Lycęo monte nõ indigna relatu refert Cœlius ca. 3. noni Antiquarum lectionũ. f ℭ Dĳs alumnis.) Intelligit Mercuriũ, Pana, siue Inuũ, uel ἐπιάλτην, siue Faunum, aut fatuũ, aut fatuellũ. Sunt enim hæc omnia Panos nominat inquit. 6. Aenei. Seruius Honoratus super illud. Pometios, castrumq; Inui. In Lycęo etiã Iuppiter Lycęus summa ueneratione colebatr. g ℭ Herculis pugnę hic clarescunt.) Qui gesta Herculis conscripserũt, enumerant inter eius certamina Erimanthęum aprum, auesq; Stymphalides, lege Diod. Siculũ lib. quinto. Vnde a Papinio quarto

perhibet fontem [a] in Arcadia esse, cuius interimat haustus. In hac terrarũ parte de auibus hoc solum non indignum relatu cõperimus, qd' cũ aliis locis merula fulua sit, circa [b] Cyllenem cãdidissima est. Nec lapidem spreuerimus, quẽ Arcadia mittit. Asbesto [c] nomẽ est, ferri colore. Hic accensus semel extingui non potest. In Megarensium sinũ Isthmos exit [d] ludis quinquennalibus, & delubro Neptuni inclytus. Quos ludos ea ꝓpter institutos ferunt, ꝙ finibus quinq; Pelopõnesi ora abluuntur. A septẽtrione, Ionio, ab occidente Siculo, a brumali occidẽte, Aegeo, a solstitiali oriente Myrtoo, a Meridie Cretico. Hoc

Thebaid. dictum est, cũ de Arcadiæ locis scriberet. Herculeo uulgatos robore montes/ Monstriferumq; Erymãthon, & Aerisonũ Stymphalon. In cuius loci expositione Placidus Grãmaticus. Virtute (inquit) Herculis cognitos Erymanthon, & Stymphalon, in altero aues, quæ Stymphalides appellantur/occidit. Erymanthon quidã uolũt (inquit) locũ esse, qui iuxta Parthenios agros est, ubi Hercules de Apro, & de auibus triumphauit &c. Inter Virgiliana opuscula enumerat̃ & illud, cui titulus Monosticа de Erumnis Herculis. Idipsum & inter Ausonii poetæ scripta etiã reperit̃, sub hoc titulo. Ausonii de duodecim laboribus Herculis. Dubiũ ergo Virgilio, an Ausonio uersus illos ascribi oporteat. In eoꝶ uersiculo septimo legit̃ interdũ Argeis, aliqñ Augei, sed legendũ est, uel Augeis, uel Augeę. Historiã abunde explicat Diod. Siculus lib. 5. in septimo labore Herculis, & Seruius. 8. Aeneid. super illud. Lernęus turba capitũ. Vnde de re immensi laboris prouerbio dici solitum. Augei stabuli labor. Meminit Lucian⁹ in Pseudomante. a ℭ Fontẽ in Arcadia esse.) Sumpsit hæc Solinus ex tertio Naturaliũ. Q. Annei Senecæ. Lege Ply. ca. 106. secundi, & ca. z. tricesimiprimi. Multa Vitruuius ca. 3. octaui Architecturę. Aristoteles in lib. de Admirandis in natura ca. 116. hũc, uel similẽ fontẽ in Thracia esse dicit. Apud Cyclopes Thraciæ (inquit) fons quidã esse traditur, cuius aqua primo quidẽ aspectu perlucida est. Nec secus cuiq; uidetur inspicienti. At ubi ex ea aliquid imbiberit animal, ferunt eam statim infici, perturbariq; etiam præter omniũ opinionẽ, hæc ibi. In quo uidetur legendũ nõ Cycropes, sed Cycones uerius. Causa huius effectus potest assignari ex iis, quæ ca. xi. ex Senecę sententia dicta sunt. b ℭ Circa Cyllenen candidissima est.) Sumpsit hæc Solinus ex ca. 30. decimi C. Plynii. Ascribam uerba Aristotelis ex nono de Animaliũ natura. Merularũ (inquit) duo sunt genera, alterũ nigrũ, & uulgare, alterum candidũ, magnitudine quidẽ compari, & uoce simili, sed circa Cyllenam Arcadiæ familiare, nec usq; alibi nascens &c. Rhennius.

Hic merulas perhibent albas mirabile dictu. Quid Albertus de hac re scribat, alibi retulimus improbando. c ℭ Asbesto nomẽ est.) In cõmentariolo Dionysii de situ orbis, hunc locũ abunde a nobis expositum inuenies. In eo quoq; & authores citauimus, & loca Rhennii in ueram redegimus lectionẽ. Nomen uero lapidis ab effectu sumptũ, quod Græcis ἄσβεστος inextinguibilis dicit̃. Est & linum huius naturæ, quod nec igne quidẽ absumi potest. Meminit eius Plynius c. 1. deciminoni Naturalis historiæ. d ℭ Ludis quinquennalibus.) Strabo lib. 8. A Cenchreis (inquit) Schœn⁹ est, ad quẽ ipsius traiectus locus angustissimus est. Subinde ager Corinthius. Hunc angustissimũ locum, Græci ἰσθμόν uocant, idest inter duo maria angustam terram. In iis angustiis, ut Ply. ca. 5. quarti. Strabo li. 8. Pausa. in Corinthiacis, itẽ cæteri tradunt, Neptuni templũ fuit, quẽ a loco ἴσθμιον uocabãt. Et ludos, quos quinto quoq; anno in eius honorẽ decertabãt, ἴσθμια. Et quoniã dũ ii ludi celebrabant̃ ob ingentem hominũ conuentũ, uariis incolę morbis infestabantur, factum est, ut ἰσθμιάζειν, insalubriter uiuere significetur. Suidas in Collectaneis author est. ἴσθμια hæc a Theseo instituta in eius uita Plutarch⁹, & Pausanias in Corinthiacis/referunt. Id autem fecisse Thescum aiunt, Herculis imitatione, qd' sicut ille Ioui Olympia, ita ipse Isthmia Neptuno instituerit. Sunt qui in Scyronis honorẽ Isthmia instituta dicant a Theseo, ut se a Scyronis cęde, quem peremerat/expiaret. Alii hanc Isthmioꝶ institutionẽ ad Scynin potius referendam putent. Eodẽ loco & in Melicertę memoriã, noctu quoq; certamen celebrari institutũ est, quod in eum Melicerta puer fuerit a Delphine deuectus, cuius fuisse in Isthmo arã, Pausanias author est. In his præterea locis fuisse Teneati Apollinis templum Strabo refert, quod & Pausanias sentire uidetur. Gnidios (inquit) Isthmũ intercidere aggressos, Apollinis oraculum deterruit. Vsq; eo rebus diuinit⁹ constitutis manum iniicere nõ licet. In huius Apollinis oraculi uolentes incidim⁹ mentionem, quo Statii locum, a multis animaduersum, a nullo tamen hactenus restitutum castigaremus. Is enim in Sylua tertia q̃rti Syluarum. De Domitiani uia sic inquit.

His paruus

His paruus nisi deuiæ uetassent, Inous freta miscuisset Isthmos. Locum ambiguũ effici- uerbum deuię. Domitius syllaba licet repugnante, legendũ censet Lechię. Hermolaus Cenchreæ. Aldus Manutius ex quadã Luciani historia, dũ melius inueniatur, reponit, res nouę. Ego autem ex unius tm̃ literæ immutatione, legendũ censeo pro Deuię, Deliæ. i. Delij sacerdotes, hoc est, Phœbades, a quibus oraculũ redditum, ne in Isthmũ fodiendũ usq; eo rebus diuinitus constitutis, manũ inijcerent. Quod

a spectaculũ per [a] Cypselum tyrannum intermissum Corinthij Olympiade quadragesimanona solẽnitati pristinæ reddiderunt. Cæterum [b] Peloponneson a Pelope regnatã [c] nomen indicio
b est. Ea ut Platani foliũ recessibus, & ꝓminẽtijs figurata, diuortiũ facit ĩter Ioniũ, & Aegęũ mare, q̃tuor nõ ampliꝰ milibꝰ dispescẽs utrũq; littus excursu tenui, quẽ Isthmõ dicũt, ob angustias. [d] Hĩc
c Hellas ĩcipit, quã ꝓprie uerã uolũt esse Gręciã, q̃ nũc Attica. Atte prius dicta, Ibi Athenę, cui [e] urbi

sicui uerbũ Deliæ, nõ arrideat, is hunc in modũ carmẽ legat. His paruus nisi Deliꝰ uetasset. Cœlius Rhodiginus ueterem lectionẽ defendit ca. 52. undecimi Antiq. lectio. Quo etiã loco elegantis Adagij, Isthmũ fodis, rationẽ refert. a ℭ Per Cypselum tyrannũ.) Cypseli tyranni inter alios Eusebius meminit ca. 14. quinti præparatiõis. Historiam multis uerbis Herodotus refert in Tersichore. Hic in Corintho septẽ tantum Olympiadibus tyrannidẽ exercuit. b ℭ Cęterũ Peloponneson.) De Pelopõneso hęc, & plura Plynius ca. 4. quarti naturalis historiæ. Pelopõnesus (inquit) Apie antę appellata, & Pelasgia peninsula haud ulli terræ nobilitate postferenda, inter duo maria Aegeũ, & Ioniũ Platani folio similis propter angulosos incessus. Circuitu quingentoꝝ sexagintatriũ miliũ passuũ colligit, authore Isidoro. Si milia tradit Euseb. in Temporibus. Habet autẽ (ut ca. 16. tertij Ptolemæus ait) a septẽtrione Corinthiacum sinum, Isthmũ. Deinde Creticũ pelagus. Ab occasu, atq; meridie Adriaticũ pelagus. Ab ortu solis Creticũ mare. Si picturis teneris, uide tab. decimã Europæ apud eundẽ. Esse eã Platani folio similem secundo libro etiam scribit Strabo, Siciliã triangulo, Hispaniã corio, Peloponnesum Platani folio assimilandas tradens. c ℭ Nomen inditio est.) Pelops, ut lib. 5. Diod. ait, sumpta uxore Hippodamia Oenomai regis filia, Pisæ regnũ tenuit. Qui rebus, ac prudentia insignis cũ plurimos in Pelopõnesum accolas deduxisset, eam patriã Peloponnesum ab se denominauit. Quasi Pelopis insulã dixeris. νῆσος enim Græcis insula dicitur. Anaxagoras (ut libro secundo refert Laertius) dicebat solem candẽs ferrũ esse penitus ignitum, & Pelopõneso maiorem. Eam hac tẽpestate Moreã nominant, totã fere Christianoꝝ incuria, in Turcharũ potestatẽ redactam. d ℭ Hinc Hellas.) Ab Isthmi angustijs Hellas incipit, a nostris Gręcia appellata. In ea prima Attica, antiquitus Acte uocata. Dicta autẽ Hellas ab Helle rege, In ea genitus rex nomine Græcus, a quo Græcia. Helladis populos Homerus tribus nominibus appellauit, Myrmidonas, & Hellenas, & Achæos, author Ply. cap. 7. lib. quarti. Idem Homerus in Catalogo. Hellada speciosis fœminis esse dicit. Refert Strado lib. 8. quorundã fuisse opinionẽ Phthiam eandem, quã Helladem, siue Græciã, & Achaiam esse. De Helle rege cap. 13. Solinus meminit. e ℭ Athenæ.) Athenarum urbẽ fuisse uetustissimã ex eo maxime cõstat, qđ a Cecrope primo Athenarũ rege usq; ad primã Olympiadem reges decem & septẽ numerant̃. Eos autẽ annis ferme quadringentis octuaginta regnasse compertũ est. Scribit Pausanias in Attica Atheniẽses, & Argiuos de uetustate inter Gręcos contendere, sicut Phryges, & Aegyptios, inter barbaros. Tradit Iustinus nõ aduenas, neq; passim collectam populi colluuiẽ, originẽ ei urbi dedisse, sed in eodẽ natos solo, quod incolunt, & quæ illis sedes, eadẽ (inquit) origo est. Qui fabulas consectant̃, tradunt Athenas ἀπὸ τῆς ἀθηνᾶς. i. a Minerua dictas esse. Trogus Pomp. scribit ab Atthide Cranai regis filia nomen datũ. Quantũ posteritas tota huic urbi debeat, sciunt omnes, qui non sunt omnino literarũ expertes. Athenienses ẽm primi lanificij, & olei & uini usum docuerunt. Arare quoq;, & serere frumenta glande uescentibus/monstrauerunt. Literæ certe, ac facundia, & ciuilis ipse ordo disciplinæ ueluti templũ, Athenas habent. Caius Plynius ca. 7. li. quarti, quom de Athenis loq̃ret̃, paucis eius uerbis gloriã cõplexus est. Libera est (inquit) hæc ciuitas, nec indigua ullius præconij. Amplius claritas superfluit. M. Cicero, pro Lucio Flacco. Adsunt (inquit) Athenienses, unde humanitas, doctrina, religio, fruges, iura, leges ortæ, atq; in omnes terras distributæ esse putant̃. Athenarum laudes sic sexto de rerum natura libro Lucretius eleganter cecinit.

Primæ frugiferos fœtus mortalibus ægris
Et recreauerunt uitam, legesq; rogarunt
Dididerũt quondam p̃claro nomine Athenę,
Et primæ dederunt solatia dulcia uitæ.

Sũt authores ex Græcis, q Athenas ἑλλάδος μουσεῖον. i. Gręcię Museũ appellarit. Pindarꝰ ἔρισμα, hoc est sũmitatẽ q̃ndã, & firmamentũ. Thucydides Athenas nũcupat ἑλλάδος ἑλλάδα. i. Græcię Gręciã. Pythius

ſaxa [a] Scyronia propinqua ſunt porrecta ſex mi- a
libus paſsuũ ob honorem ultoris Theſei, & me-
moriam nobilis pœnæ ſic nominata. Ex his ru-
pibus Ino [b] ſe cũ Palæmone filio in profunda p̃-
cipitem iaculata auxit [c] maris numina. Nec Atti- b
cos [d] montes in partem tacebimus. Eſt Icarius, eſt
Brileſsus, eſt Lycabettus, & Aegial⁹. Sed Hyme-
to meritiſsime tribuitur principatus, qđ appri-
me florulentus eximio mellis [e] ſapore, & exter- c
nos om̃es, & ſuos uincit. Callirhoen [f] ſtupẽt fon-
tẽ, nec ideo Cruneſon fontẽ alterũ nulli rei nũe-

πρυτάνειον, quaſi gubernaculũ dixeris. a ℂ Saxa Scyronia.) Scyron Theſei conſobrinus, Canethi, & Enioches filius in agro Megarenſiũ quẽ Scyronidas petras uocant/ habitaſse dicitur. Quo in loco illac iter agentes, ſpoliabat, eosq; ex his petris in mare præcipitabat. Solitusq; per cõtumeliã, hoſpitib⁹, quos diu ieiunare coegiſset, panẽ pedibus porrigere, quos tandem apprehenſos, præcipites in æquor calcibus protrudebat, hunc quom Athenas proficiſceretur Perſius interemit, quo perempto/

Tutus ad Alcathoen, Lelegeia (mœnia limes
Cõpoſito Scyrone patet, ſpar- (ſisq; latronis
Terra negat ſedem, ſedem ne- (gat oſsibus unda,
Quæ iactata diu fertur duraſ- (ſe uetuſtas
In ſcopulos, ſcopulis nomẽ Scy (ronis inhæret.

Saxa hęc, ob id Scyrõis factũ, infames petras ſcriptores uocitant. Hæc ex Plynio, Strabone, Pauſania, Plutar. Oui. Statio, Diodoro, Lactãtio, cæteris. b ℂ Ino ſe cũ Palęmone.) Leucothoe, quæ & Ino dicta eſt, Cadmi, & Hermiones filia, Athamantis uxor, & Liberi patris nutrix fuit. Hui⁹ marito Athamanti talẽ Iuno furorẽ immiſit, ut filios ſuos uellet occidere. Sic enim ſperabat Iuno & Bacchum ipſum periturũ fore. Athamas igitur furens Learcum filiũ ſagittis extinxit. Cum autem Melicertam alterũ filiũ ſuũ, cũ Ino uxore ſua perſequeretur, & ſeſe illi in Ioniũ mare de Scyronibus petris præcipitaſsent, numinũ miſeratione, in maris Deos conuerſi narrant. Melicerta in Portunũ, qui Gręce Palęmon dicitur. Ino autẽ Matuta, quę Græce Leucothea nuncupat. Lactan. ca. 21. primi, ſcribit conſueuiſse ueteres gentiles mortuis conſecratis nomina immutare. Credo (inquit) nequis putet eos homines fuiſse. Nã & Romul⁹ poſt mortẽ Quirinus dict⁹ eſt, & Lęda Nemeſis, & Circe Marica, & Ino poſtq̃ ſe pręcipitauit Leucothea, materq; Matuta, & Melicerta filius eius Palęmon, atq; Portunus. Cętera ex Placido primo, quarto, & ſeptimo Theba. Et Seruio quinti Aeneidos ſuper illud. Et pater ipſe manu magna Portunus euntem. Gręci enim λιμὴν portũ dicunt. Fabulã refert Naſo. 4. Meta. uerbis pluribus, quo loco ſcopulũ eum, ex quo ſe Ino cũ Palæmone deiecit in mare, eleganter deſcribit. Imminet æquoribus ſcopulus &c. c ℂ Auxit maris numina.) Quoniã, ut iamiã dictum eſt, Ino, & Palęmon in maris deos uerſi ſunt. Sunt autẽ maris numina, Aegæon, Doris, Glaucus, Neptunus, Nereus, Oceanus, Panopęa, Protheus, Thetis, Triton, & ij, de quibus hic Palęmon, Inoq;, Nereides, quarũ nomina referunt Home. 18. Iliados, & Heſiodus in Theogonia. d ℂ Atticos montes.) In Attica (inquit c. 7. quarti Caius Ply.) montes ſunt Brileſsus, Aegial⁹, Icarius, Hymetus, Lycabettus. e ℂ Mellis ſapore.) Quibus locis mel optimũ proueniat, docet Plyn. ca. 13. undecimi nat. hiſtoriæ. Tria ſunt loca, in quibus mel optimũ prouenit. Attica, Sicilia, Callimne inſula. In Attica pręcipue Hymeto monte. In Sicilia apud Hyblã. Dubitat Ply. quid ſit liquor ille, unde apes mel colligant. Siue ille (inquit) eſt cœli ſudor, ſiue quędã ſyderum ſaliua, ſiue purgãtis ſe aeris ſuccus, ſiue aquæ eſt, & purus, ac liquidus, & ſuæ naturę qualis defluit primo, ca. 12. libri eius. Qui naturam mellis perſecuti ſunt, tradunt idipſum plurimũ uitæ hominũ accommodatũ. Eosq; Macrobios effici, qui mellis cibo ueſcantur aſsidue. Democritus interrogatus, quanã ratione quis a morbis liber fieret. Si melle (inquit) interna, extima uero oleo, irrigaueris. Is idem Democrit⁹ aſsidue melle uſus, in annum ſupra centeſimũ uitam protulit, Pythagoræ præterea ſectatoribus, panis, & mel plerumq; cibus erat. f ℂ Callirhoen.) In Attica regione hos enumerat fontes Plynius. Cephiſiã, Larinen, Callirhoen, Enneacrunon. Callirhoe fons nouem fuit capitibus, ex quo Zetus, & Calais oriunt, ab quorum numero ἐννεακρουνὸς dictus eſt. i. cuius ſint aquęductus, uel ſcaturigines nouẽ. Statius. 12. Theb. id eleganter exprimens cecinit. Et quos Callirhoe nouies errantibus undis Implicat. Thucidides ſecundo hiſtoriarũ libro, eundẽ fontem eſse dicit Callirhoen, & Enneacrunon. Ex his Hermolaus Plynij locũ ca. 7. quarti primus reſtituit. Exiſtimat inſuper Solinum in hoc loco corrupte legi Cruneſon, pro Enneacrunon, eumq; fontem aliũ a Callirhoen contra aliorum ſententiam poſuiſse. Sed quom Pauſania authore, totã Athenarum urbe, putei ſcaturiant, fieri poteſt (quod & uetuſta Plynij uerba de Callirhoe, & Enneacruno p̃ſeferre uidentur) ut alter ab Enneacruno, uel Callirhoe fons Cruneſus fuerit. Callirhoen pulchre fluentẽ interp̃tant. κάλλος enim Gręce, pulchritudo latine, ῥέω μαι fluo.

Democrito

pythag:

a ℭ Ariopagus.)Ariopagus(ut Pausanias in Attica refert)inde nomen accepit, qđ ἄρης.i.Mars primus causam cędis dixerit. b ℭ Marathon.)De Marathonio campo,& inter Græcos,& Persas prælio cruentissimo in eo cōmisso,præter ea quæ scribunt Herodo.in Erato.& ex Trogo.Iustinus lib.secūdo.Lege quæ scribit Plutar.ca.1.Paraleliorū.Id aūt accidisse ducentesimo sexagesimo anno post Romam conditam,aut non longe amplius, author est Gellius cap.ultimo.decimiseptimi Noc.Atti. c

a rant. Atheniēsibus iudicij locus est [a] Ariopagus, Marathon [b] campus factus memorabilis opinione prælij cruentissimi. Multæ [c] quidē insulę obiacent Atticæ continenti, sed suburbanæ ferme
b sunt. Salamis, Suniū, Cωσ [d] Ceωσ, quę, ut Varro testis est, subtilioris uestis amicula, [e] arte lanificæ scientię prima in ornatū fęminarū dedit. Bœotia Thebis enitet. [f] Thebas cōdidit Amphiō, nō [g] qđ
c lyra saxa duxerit(necꝙ.n.par est id ita gestū uideri)sed qđ affat⁹ suauitate hoīes rupiū incolas, & īcultis morib⁹ rudes ad obsequij ciuilis pellexerit

ℭ Multæ insulæ.) De his insulis Ply.ca.12.quarti. Mela lib.2. Ptole.ca.15.&.16.lib.tertij.Si picturis delecteris uide eius decimam Europæ tabulam. d ℭ Ceωs, quę, ut Varro testis ē.) Hanc insulam latini Ceam nominant.Ex ea, ut li.4. refert Ply. profectam delectatiōi uestem, author est Varro.Idē Ply.ca.22. undecimi naturalis historiæ libro.Bombices(inqt) telas araneoꝝ modo texunt ad uestes, luxusꝙ fœminarū, quæ Bombicina appellat̃. Prima eas retorqueri, rursusꝙ texere inuenit in Ceo mulier Pāphyle Platis filia, nō fraudāda gloria excogitatæ rationis, ut denudet fœminā uestis Bombicina. Ante Varronē, Plyniū, & Solinū, scripsit hæc Aristoteles ca.19. quinti de Natura animaliū libri, de Bombicibus loquens.Ex hoc animalis genere(inquit)Bombicina illa mulieres nōnullæ retorquendo (utor enim interpretis Theodori uerbis) in filū reducunt, deinde texunt. Prima texisse in Co insula Pamphila Latoi filia dicit̃.In nomine patris Pamphylæ Plynius, & Aristo. non conueniunt, monens suā Cynthiā Propertius ne nimis delicato cultu sese excolat, inquit,

Quid iuuat ornato procedere uita capillo?
Et tenuas Coa ueste mouere sinus? Et Ouid.secundo de arte Amandi libro.
Siue erit in Tyrijs, Tyrios laudabis amictus,
Siue erit in Cois, Coa decere puta.

Coam uestem pro preciosa ueteres acceperunt. Raphael Volaterranus libro Vrbanoꝝ Cōmentarioꝝ nono, apud Propertiū nō Coa, sed Cea legendū cēset. Quo loco de huius insulæ nominibus, & qui ex ea insignes uiri originē duxerint, nō pauca refert. Sunt Solini quędam exēplaria, in quibus Ceωσ ponitur ante Cωσ.Huius iccirco meminimus, ut intelligatur ad quā istarum Varronis uerba referenda sint. e ℭ Amicula.)Amictus, ornatusꝙ. f ℭ Bœotia Thebis eminet.)Ply.cap.7.quarti.Nec cedentes(inquit)Athenis claritate, quæ cognominant̃ Bœotiæ Thebæ, duoꝝ numinū Liberi, atꝙ Herculis(ut uolūt)patria.Et Musis natale in nemore Helicone assignant.Datur & his Thebis saltus Citheron, amnis Ismenus. Præterea fontes in Bœotia, Oedipodia, Psammate, Dirce, Epigranea, Arethusa, Hippocrene, Aganippe, Gargaphie.Scribit Pausanias in Corinthiacis, urbem hanc, nomē habuisse a Thebe puella Asopi fluminis filia. Sæpe apud Papiniū hæc urbs singulariter declinatur, ut illud quinti Thebaidos.

Ille refert.Equidem non uos ad mœnia Thebes.

Est autē hęc urbs uetustissia, & ante κατακλυσμόν .i.diluuiū, condita, quod Varro tertio de Agricultura lib.etiā annotauit. Condita autē fuit a Cadmo Antenoris filio, qui a patre pulsus, peracto exilio, Thebas condidit.Eas diu post Amphion muris cinxit.Thebanis ob crassum aerē, rude a scriptoribus tribuit̃ ingeniū.Lege Cice.libello suo de Fato.Hinc prouerbiū ortū habuit.Bęotū in aere natus, epistola prima secūdi Horatij, & apud Tarręā βοιώτιος νοῦς, Bęoticus animus, in hominē stolidū, & cui nihil hominis p̃ter figurā, insit. g ℭ Nō qđ lyra saxa.)Scribit Lactantius ca.xi.&.19.primi Diui.institu.Poetarū mendaciū, nō in facto esse, sed nomine tm̃. Poetæ enim rebus gestis quendā colorē(inquit)addiderūt.Ad huius Solini loci expositionē, ascripsi ex Arte poetica Flacci Horatij uersus.

Syluestres homines, sacer, interpresꝙ Deoꝝ
Cædibus, & uictu fędo deterruit Orpheus.
Dictus ob hoc lenire Tigres, rapidosꝙ leones.
Dictus & Amphion Thebanę conditor urbis
Saxa mouere sono testudinis, & prece blanda
Ducere quo uellet.

Scribit Africanus(ut.10.p̃para.refert Euseb.)iccirco fictum esse Prometheū finxisse homines, atꝙ formasse, quoniā sapientia, eloquentiaꝙ sua, a bestiarū uita, in ciuilē trāsformauerit.Quāta sit Musicę, & cātus uis, alibi abunde demonstrauimus. Plura cōgessit Cęlius li.5.Ant.lec.

disciplinam. Vrbs ista numinibus [a] apud se ortis a
gloriatur, ut perhibēt, qui sacris carminibus Her
culem, & Liberū celebrant. Apud Thebas Heli-
con [b] lucus est, Citheron saltus, amnis Ismenius,
fontes Arethusa, Oedipodia, Psammate, Dirce. b
Sed ante alios Aganippe, & Hippocrene. Quos
Cadmus [c] literarū repertor primus, quoniam e-
questri exploratione primus depræhendisset,
dum rimatur, quænam adisset loca, incensa est li c
centia poetarum, ut pariter utrunq; uulgarent,
scilicet qđ eorꝝ alter alitis equi [d] ungula solicita-
tus foret, alter potus facundia animas irrigaret.
Et quod aperta foret alitis equi ungula, & quod d
poti inspirationem facerent literariam. [e] Eubœa
insula laterum obiectu efficit Aulidis portum, sę
culis traditū Gręcę [f] cōiuratiōis memoria. Bœo-
tij [g] idē sunt, q Leleges fuerūt, p q̊s defluēs Cephi e
sus amnis se ī maria cōdit. In hac cōtinētia Opun
tius sin⁹, Larissa oppidū, [h] Delphi, [i] Rhamnus q̊q;

a ℭ Numinibus apud se ortis gloriatur.) Intelligit (ut parū ante ex Plynio retulimus) Liberū patrē & Herculē. Seneca Tragœdus in Hercule furēte. Feracē deorꝝ terram, Thebas uocat. Iustinus lib. 6. scribit Thebanos neq; ante Epaminundā ducem, ullū memorabile bellum gessisse, nec postea uirtutibus, sed cladibus insignes fuisse, ut manifestū sit (inquit) patriæ gloriam enatam, & extinctam cū eo fuisse. Quæ mala ea urbs fuerit ab initio passa, eleganter canit Statius tertio Thebaidos inquiens. Sæpe qdē infelix uarioq; exercita ludo Fatorꝝ gens nostra ruit &c. b ℭ Helicon &c.) Hæc parū ante ex Plynio relata sunt oia. c ℭ Cadmus primus repertor.) De prima literarū inuentione, scripsi in Cōmentariolo Dionysij de situ orbis, siue is a Prisciano, siue a Rhennio fuerit in latinū conuersus, super illud. Et primi stellis numerus &c. d ℭ Alitis equi ungula.) Pegasus equus alat⁹ Neptuni, & Medusæ Gorgonis fili⁹, cū in montē Heliconē deuolasset, terrā ungula, ex more percussit. Ex ea fons mox prodijt, qui ab equo Hippocrene dict⁹ est. Apollini, & Musis tandē sacer. Ex eo fonte (ut poetę fabulant̄) si quis bibisset, optimus poeta efficiebatur. Fabulam recenset Oui. 5. Met. libro. Quo loco de Aganippe fonte etiamnū scriptū reperies e ℭ Eubœa insula.) Hæc omnia ex cap. 7. q̄rti Plynij. De Eubœa insula ca. 19. infra. f ℭ Græcæ cōiuratiōis memoria.) Aulis ut (.4. Aen. scribit Seruius) insula est, uel portus, in q̄ cōiurauerūt Græci se nō ante reuersuros, quā Troia caperetur. Aulis, ut septimo Theb. scribit Placidus super illud. Aulida qui Græamq; ferunt, Abalis dicta est, eo q; omnes illic Græcię reges in excidiū Troię cōiuraturi cōuenerant. Hinc Virg. 4. Aene.

Non ego cum Danais Troianā excindere gentem Iuraui.

Lege eundē Seruiū. z. Aenei. super illud. Sanguine placastis uentos &c. Ouidiū. 1z. &. 13. Meta. Statius primo Achilleidos sic canit.

Prima rates Danaas Hecateia congregat Aulis
Euboicum scandens Aulis mare littora multū
Rupibus expositis, longiq; crepidine dorsi
Montiuagæ dilecta deæ, iuxtaq; Caphareus
Latratum pelago tollens caput.

Ab Homero secūdo Iliad. libro. ἑκατηβόλος nuncupatur, quasi longe extenta. Eadē ratione Hecateia a Papinio dicta est. Hanc Græcorꝝ in Troianos coniurationem in Aulide multis carminibus describt Home. z. Iliad. Et Stra. li. 9. Sūt qui nō sęculis, sed Siculis nullo sensu/legant. g ℭ Bœotij ijdem qui Leleges.) Hęc omnia ex cap. 7. quarti Plynij. sumpta sunt. Megarēses asserunt duodecim post Cara Phoronei filiū, sæculis, Lelega ex Aegypto profectum regnū obtinuisse, eoq; regnante Lelegas uocitatos fuisse. Hæc, & plura lege apud Pausaniam in Attica. h ℭ Delphi.) Scribit Lycophronis interpres, Neptunū in Delphina conuersum, Melantho Deucalionis filiā cōpressisse, ex eaq; natum filiū, ob hoc Delphum nūcupasse. Ab eo & Delphis nomen fuisse impositum. Hanc Neptuni in Delphina conuersionē tetigit Ouid. Transformationū libro sexto.

Et te flaua comas frugum mitissima mater
Sensit equum, te sensit equum crin ta colubris
Mater equi uolucris, sensit Delphina Melantho.

Strabo li. 9. aliter. Deinde (inquit) Deliū Apollinis templū, quod a Delo profecti cōdiderūt. De Delphis urbe passim omnes, sed de eius tēplo, ac insigni oraculo, plura Iustinus libro uicesimoquarto. Strabo libro nono. Lucanus lib. quinto. Huius oraculi, & si fuerit initium contemnendū, processu tamen temporis ad tantam famā euectum est, ut illuc ex orbe toto accessus fieret. Eam ipsam originē ex Diodo. Siculo lib. 16. & Plutar. ex eo libro, quem de Oraculorꝝ defectu conscripsit, explicat Rhodiginus cap. 16. quinti Antiq. lec. libri. i ℭ Rhamn⁹ q̊q; in q̄ Amp.) Pōponij Melæ lib. z. uerba sunt. Rhānus (inquit) parua, illustris tamen, qđ in ea fanum esse

a in qua Amphiarai fanum, & Phidiacæ ſignum
Dianæ. Varro opinatur duo[a] in Bœotia eſſe flu-
mina, natura licet ſepari, miraculo tamē non di-
ſcrepante. Quorꝝ alterum ſi ouillum pecus debi
b bat, pullū fieri coloris, quem induerit. Alterius
hauſtu quæcunqꝫ uellerum fuſca ſunt, in candi-
dum uerti. Addit etiam uideri ibi puteū peſtilen
tem, cuius liquor mors eſt hauriētibus. [b] PErdi-
c ces ſane cum ubiqꝫ liberæ ſint, ut aues uniuerſæ,
in Bœotia[c] non ſunt. Nec cū uolāt, ſui ſunt iuris.
Sed in ipſo aere, quas tranſire non audeant, me-
tas habēt. Inde ultra notatos iam terminos nunq̄
d exeunt, nec in Atticum ſolum tranſmeant. Hoc
Bœotijs ꝓpriū. Nā q̄ cōmunia ſunt oīb⁹ generatī
perſequemur. Concinnantur a Perdicibus nidi
munitione[d] ſolerti. Spineis enim fruticibus, ac
e ſurculis receptus ſuos ueſtiunt, ut animalia, quæ
infeſtant, arceantur a ſpinis ſurculorum. Ouis
ſtragulum puluis eſt. Atqꝫ clanculo reuertunt,
ne indicium loci conuerſatio frequens faciat.

Amphiarai, & Phidiaca Nemeſis. Strabo lib. 9. Rhamnus (inquit) Nemeſeos ſtatuā, quod Diod. opus pleriqꝫ dicunt. Aliqui uero Agoracriti, Parij, quæ magnitudine, & pulchritudine ꝑfecta magis ac magis, & cū Phidiæ operibus æmulatione contendit. Tradit Ply. ca. 5. triceſimiſexti Alcamenē Athenienſem, & Agoracritū Parium, Phidię fuiſse diſcipulos, eosqꝫ inter ſe certaſse in Venere facienda. Viciſse autem Alcamenen, nō opere, ſed ciuitatis ſuffragijs contra peregrinū ſuo fauentis. Hinc Agoracritum ea lege ſignū ſuū uendidiſse, ne Athenis eſset, & appellaſse Nemeſim. Id poſitū eſt (inqt) Rhānunte Pago Atticæ, qđ M. Varro omnibus ſignis prętulit. Nō cōuenit igitur inter authores, a quo artifice ſit hoc Nemeſis ſignum factū. A Strabone, & Plynio mentio nulla Phidię, Mela, Pauſanias, & in hoc loco Solinus, Phidię aſcribunt. Sed Solinus præter aliorꝝ ſententiam, non Nemeſis, ſed (niſi in litera mendū ſit) Dianæ eſse ſimulacrum dicit. Hinc Solinū (ut ſolet plerumqꝫ) hallucinatum dicūt. Quid ſi utriusqꝫ deę ſignū Rhamnunte fuerit, a Phidia unū, alterū uero a Diodoro, uel Agoracrito ſculptore cōfictū? Quid rurſus ſi eadē fuerit Nemeſis, & Diana? nō enim perſpicuū omnino eſt, quæ nā fuerit hæc dea Nemeſis. Authore enim Auſonio.

Hæc dea nam Latię Nemeſis (non cognita linguæ.

Quod & Plynius. xi. & 28. uoluminibus antea retulit. Hanc Nemeſidos ambiguitatem ca. 41. ſexti Antiq. lec. Docte ſimul & eleganter Cœlius Rhodiginus cōplexus eſt. DE Nemeſi multa Ammianus Marcellinus in fine uoluminis quartidecimi. De hac Nemeſi inter Gręca Epigrāmata extat & hoc. καὶ μελίθον πέρσαι &cet. Quod ſic eleganter Auſonius latinum fecit. Me lapidem quondam Perſæ aduexere Trophęum,

Vt fierem bello, nunc ego ſum Nemeſis,
At ſicut Græcis uictoribus aſto trophęis
Punio ſic Perſas uaniloquos Nemeſis.

a ℭ Duo in Bœotia flumina.) Habentur hæc abunde ex ca. 106. ſecundi, & ca. 2. triceſimiprimi. C. Plynij. Seneca tertio Naturaliū. q. Quibuſdā (inquit) fluminibus uis ineſt mira. Alia enim ſunt, quæ pota inficiunt greges ouium, intraqꝫ certum tempus, quę fuere nigræ albam ferunt lanā, quæ albæ uenerant, nigræ abeunt. Hoc etiam in Bœotia amnes duo efficiunt, quorꝝ alteri ab effectu Melas nomen eſt. Vterqꝫ ex eodem lacu exeunt diuerſa facturi &c. Similia ſcribit Ariſto. ca. 20. & 21. eius lib. qui de Admirandis in natura inſcribitur. Strabo eos fluuios nominat Cereum, & Neleū lib. 10. Cereus (inquit) & Neleus, quorꝝ altero ſiquod pecus potauerit, album efficitur. Ab altero uero uellus atrum cōtrahit. Ac hoc idem & ad Crathin fluuiū accidere fertur. μέλας Grecæ latine niger dicitur. b ℭ Perdices ſane.) Sunt authores, qui aſserant Perdicē a perdendo dictam eſse, qđ nidum ipſum ſuū ſæpe oblitus perdat. Albertus. 23. de Animalibus libro, ſic inquit. Eſt aūt dicta Perdix a ſono uocis, & perditione, quā patitur. Sed melius ex Græco ſumptū nomē. Gręci enim eam auem τὸν πέρδικα nominānt. Latini qꝫ maſculino genere proferunt. Si a ſono nomen ſumendum putes. Cacabidas, & Cacabos (Nam & hæc, alitis huius ſunt nomina) rectius nuncupabis. Hermolaus ex Theophraſto annotat, non omnes eum ſonum reddere, ſed διτῆυβίζειν aliquas. Perdicū porro multa gña, ſed ꝓſtantiſsimū, cui roſtrū purpureū. Italici (inqt Athenęus) ꝑparui ſunt, nec roſtrum rubēs habent. c ℭ In Bœotia non ſunt.) Plynius capite. 29. decimi naturalis hiſtoriæ. Perdices (inquit) non tranſuolant Bœotiæ fines in Attica. d ℭ Munitione ſolerti.) Idem Plynius capite triceſimotertio eiuſdem libri. Perdices ſpina, & frutice ſic muniunt receptaculum, ut contra feras

Plerumq; fœminę trasuehunt partus,[a] ut mares a
fallant, qui eos impatientius affligunt, sæpissime
adulantes. Dimicatur[b] circa connubiũ, uictosq;
credunt fœminarum uice Venerem sustinere.
Ipsas[c] libido sic agitat, ut si uentus a masculis fla- b
uerit, fiant prægnantes odore. Tunc[d] si quis ho-
minũ ubi incubant, propinquabit, egressæ ma-
tres uenientibus sese sponte offerunt, & simula-
ta debilitate uel pedum, uel alarum quasi statim c
capi possint gressus fingunt tardiores. Hoc men
dacio sollicitant obuios, & eludunt, quoad pro-
fecti longius a nidis auocētur. Nec in pullis stu-
dium segnius ad cauendũ. Cum enim uisos se p̃- d
sentiscunt, resupinati glebulas pedibus attollũt,
quarum obtectu tam callide proteguntur, ut la-
teant etiam deprehensi.

abunde uallentur. Ouis stragulũ molle puluere contumulant. Nec in quo loco peperere incubãt. Neue cui frequentior conuersatio sit suspecta/transferunt alio. Illæ quidẽ & maritos suos fallunt, quoniam intẽperantia libidinis frangunt earũ oua, ne cubando detineanť. Ad idem Aristoteles de natura animaliũ lib. 9. Aues(inquit)grauiores nidos sibi non faciunt, ut Coturnices, ut Perdices, & reliquæ generis eiusdem. Quibus etiam uolandi facultas deest, ijs nidus non prodest, sed facta aprico area(alibi enĩ nusquã pariunt)atq; materia, ut uepribus quibusdam congestis, quo ad Accipitrũ, & Aquilarum iniuriã deuitare possit, oua edunt, & incubant &c. Capite aũt octauo libri sexti. Perdices(inquit)bina ouorũ receptacula faciunt. In altero fœmina ĩcubat, in altero mas, excluditq; sua uterq;, & educat. a ❡Partus.)Oua, quoniã, ut inquit Plynius. Fœminæ maritos suos fallunt, qđ ij intemperantia libidinis frangunt earũ oua. Solinus autẽ ait, mares fęminarum partus sæpissime affligere intẽperãtius adulãtes. i. earũ oua ebibentes, depredantes, diripientesq;. In qua significatione Adulo utitur. M. C. secundo Tuscu. Q. lib. de Aquila Promethcũ dilaniãte sic inquiens. Iouis satelles pastu dilaniat fero, tum iecore opimo fracta, & satiata affatim clangorem fundit uastum, & sublime adulans pinnata cauda nostrũ adulat sanguinẽ. i. bibẽdo absumit, ac deuorat. Si impatiẽtius adulantes/ad fęminas referas, sensus est, mares fęminis adulari, & blandiri, uoceq;, ac gestu ab ijs fauorem captantes libidinis explendi causa. Sunt codices in quibus scriptũ est, non adulantes, sed ambientes. A uerbo ambio, quod tum blandior, tũ circũuenio significat. b ❡Dimicatur circa cõnubium.)Ply. lib. & cap. eisdem. Tunc inter se(inquit)dimicãt mares desyderio fęminarũ. Victum aiunt Venerem pati. Id quidẽ & Coturnices. Trogus (inquit) & Gallinaceos aliqñ. Aristoteles cap. 8. noni Naturæ animaliũ. Sed cum diffugerit fęmina(inquit) ut incumbet, mares tumultuant, clamitãt, pugnamq; inter se conserunt, quos Cœlibes uocãt. Qui autẽ uictus in pugna fuerit, sequitur uictoris Venerem patiens. Nec ab alio nisi a suo uictore subigitur. Sed si a comite principis, aut a quouis uulgari uincatur, clam a principe, ac furto subigitur. Verum hoc non ita fieri semp̃, sed certo tempore anni planũ est. Hoc idem a Coturnicibus quoq; agi animaduertimus. Gallinacei etiam idem interdũ faciunt &c. Addit idem cap. 8. sexti, tantã esse Perdicis libidinẽ, ut pulli etiam ipsi subiganť a mare statim cũ procedunt. Quo cibo Perdices fiant pugnatiores, docet Ply. ca. z. uicesimisecundi lib. c ❡Ipsa libido sic agitata.)Ply. ubi prius. Si contra mares (inquit) steterũt fęminæ, aura ab ijs flante, pręgnantes fiunt. M. Varro ca. xi. tertij de Agricultura. Perdices(inquit)ut Archelaus scribit, uoce maris audita/concipiunt. Qui rectius de natura scribunt, idipsum negant, asserentes uentũ plurimum generationi conferre, nõ tamen esse efficiens generationis principiũ. d ❡Tũc si quis hominũ.)Ply. ca. 33. libri decimi. Si ad nidum(inquit)quis cæperit accedere, procurrit ad pedes eius fęta pręgrauem, aut delumbem sese simulans, subitoq; in procursu, aut breui aliquo uolatu cadit fracta, aut ala, aut pedibus. Aut procurrit iterũ iamiam præhensurum effugiẽs spe frustrans, donec in diuersum abducata nidis. Eadẽ iam pauore libera, ac materna uocãte cura, in sulco resupina gleba se terra pedibus apprehensa/operit. Aristo. ca. 8. noni naturæ animaliũ. Cum ad nidũ (inquit) quis uenando accesserit/prouoluit sese Perdix ante pedes uenantis, quasi iam possit capi, atq; ita allicit ad se capiẽdam hominẽ, eousq; dum pulli effugiant. Tum ipsa aduolat, & reuocat prolẽ. Ob id in sacris literis p̃ Diabolo Perdix solet accipi, ut illud Hieremiæ ca. 17. Clamauit Perdix, congregauit, quæ non peperit. Id eleganter septimo Epistolarum exponit Ambrosius ad Irenęum scribens.

Ad hunc Perdicis astum Adagia referenda uidentur. πεϱδίκεος κάϱα, καὶ πεϱδίκεος πούς. hoc est Perdiceum caput, Perdiceus pes, in plurimũ astutos, & fraudulentos homines. Refertur a Suida in

Collectaneis. Porum Indorũ regem, qui sexcentis regibus imperabat, inter cætera munera per legatos Augusto missa, Perdicẽ quoq; misisse uulture maiorem, lib. 15. refert Strabo. Inter miracula, nec ab re quidem hoc quoq; enumerãt, qđ omnibus in Paphlagonia Perdicibus bina sint corda, authores Theophrastus, Plynius ca. 37. uoluminis undecimi. Aulus Gel. ca. 15. decimisexti Noctiũ Atticarũ. Scribũt (ut Laertius refert) Aristippũ philosophũ, quẽ Diogenes regium appellabat canẽ, iussisse aliquando Perdicem quinquaginta dragmis emi. Tantũ luxuriæ grauiter ferenti cuidam respondisse. Tu istam obulo nõ emeres. Et cum annuisset ille. Mihi uero (inquit) quinquaginta dragmæ tantũ ualẽt. Papinius Sylua quarta secundi Syluarum, enumerat Perdicem inter eas aues, quæ sermonẽ humanum exprimũt, quod multis omnino uidetur absurdũ. Eum nodum explicuit primus Cœlius Rhodigin⁹, de bonis literis optime meritus cap. 25. sextidecimi eius operis, qđ Antiquarũ lectionũ inscripsit. Sunt qui in eo Papinij loco, nõ Perdicem, sed Cornicem legendum putent.

DE THESSALIA, ET IN EA OPPIDIS. DE PENEO FLUMINE. DE TEMPE AMŒNITATE. DE OLYMPI MONTIS MIRA ALTITUDINE. A QUOUE PHILIPPI REGIS ERUTUS OCULUS.

CAP. XIII.

a THEssalia [a] eadem est, & Aemonia, quam Homerus ἄργος πελασγικόν cognominat. Vbi genitus Hellen, a quo reges Hellenes nominati. Huius a tergo Pieria [b] ad Macedoniam protenditur, quæ [c] deuicta sub Mace-

a THESSALIA eadem est.) Thessaliã uarijs nominibus nũcupatã fuisse tradũt fere omnes, qui de ea aliquid memoriæ mandauerũt. A Pandora enim Deucalionis matre, Pandora dicta est. Rursus ab eiusdem Deucalionis uxore, Pyrrha, Pyrrhea. Ab Aemone rege Aemonia. Ab Emathione, Emathia. Dictam etiamnũ reperio Nesonidẽ a Nesone Thessali filio. Homerus eam Argopelasgicon appellat. Alij πελασγίαν. Conueniũt pene omnes Thessaliam dictam a Thessalo, sed quis nam is fuerit, nõ satis compertum est. Strabo in nono scribit eam a Thessalo Aemonis filio sortitã nomen. Diod. Siculus lib. 5. a Thessalo Iasonis, & Medeæ filio. Vide ad hoc Stephanũ in dictione αἱμωνία. Alij (ut etiam Strabo scribit) Antiphum, & Philippũ pronepotes Thessali Hercule geniti, ab Ephyra Thesprotidis uenientes, a Thessalo eorũ progenitore, regionẽ eam Thessaliã nominatã. Meminit horũ Homerus in Catalogo, licet eos Thessali filios, & Herculis nepotes dicat. Non desunt, qui dicant hãc nomenclaturam inditam a Thessalia Atraciæ Magicæ repertoris filia. Hinc Thessalos magica plurimũ ualuisse. Hellas præterea Thessalia dicta est ab Hellene Deucalionis filio, Apollodorus scribit (ut Strabo refert) solos Thessaliæ incolas, uocari Hellenes .i. Græcos. Nam Myrmidones (inquit) Græciq; .i. Hellenes nuncupantur. THessaliæ situm, paucis describit Herodotus lib. septimo. Natura (inquit) Thessalia quondam lacus fuit, utpote conclusa undiq; præaltis montibus. Nam qđ Thessalię ad auroram spectat, id Pelion, & Ossa iunctis inter se radicibus præcludunt. Quod ad uentũ Aquilonẽ, id Olympus. Quod ad Hesperũ, id Pindus. Quod ad meridiẽ, & uentũ Austrũ, id Othrys. Quod inter hos montes mediũ, id Thessalia est, ita deuexa, ut cũ alij frequentes amnes in eam defluant, tũ ij quinq; præcipue, Pene⁹, Apidanus, Onochonus, Enipeus, Pamisus. Qui e montibus Thessaliã cingentibus in eam planiciem confluentes per unũ amfractũ, & eũ arctum, in mare euadunt, in unã aquã omnes redacti, qui simulac confluentem fecerũt. Peneus retento suo nomine, cæteros innominatos reddit. Plura mox subiungit Herodotus, quibus euidenter ostendit quondã Thessaliã lacũ. Et tandem a Neptuno, cultui aptã redditam. Loca ad id alia multa, in nostris Collectaneis consignauimus. Thessaliæ descriptionẽ lege apud Plyniũ ca. 8. quarti. Item apud Ptolemęũ ca. 13. lib. tertij. Plato Thessalos inter Gręcos tum equitatu, tum diuitijs illustres scribit. Polybius insuper Thessalorũ equites, conferto pręlio insuperabiles esse dicit. Ob Thessalorum irritam, & incõstantem fidem, prouerbio dici ueteribus cęptum est. Thessala fides, in fidefragos, & promissis, re minime respondentes. b ℂ Pieria.) Pieria Thessalię regiuncula, in qua & Pierius mons in Macedoniã (ut ait Plynius) protendens. In eo ex Ioue, & Mnemosine, Musæ natę, atq; educatę sunt. Non a filiabus Pierij, quas uicerunt ut quidã falso existimant. Sex. Põpeius. Pierides Musæ (inquit) propter amęnitatẽ, ac solitudinẽ Pyerij montis dictæ uidentur, quod eæ secretis locis propter studia liberalia delectanť. Harum nomina, numerus, parentes, officia tradunt. Cicero tertio de natura Deorũ, & Diod. Siculus lib. quinto. Sunt & loca alia, quæ Pieria dicta sunt. Lege Hermo. ca. 12. quinti, & ca. 29. sexti Castigationũ Plynianarũ. c ℂ Qua deuicta.) Intelligit Thessaliam, quã Philippus Macedonũ rex nõ prædę cupiditate, sed qđ exercitui suo robur Thessalorum equitum adiungere gestiebat, nihil minus, quã bellum metuentem improuisus expugnat, unumq;

corpus equitum,pedestriumq; copiarum inuicti exercitus fecit.Author Iustinus lib septimo. a ¶ Multa ibi oppida.)Horũ oppidorũ,fluminũq; magna ex parte enumerat Ply.ca.8.lib.quarti.Strabo libro nono. Lucanus libro sexto ibi.Thessaliam qua parte diem &c.Ptole. capi.13.libri tertij. b ¶ Peneus.)De Peneo flumine,aliqua in capitis huius principio,ex Herodoto recitata sunt.Homerus autem secundo Iliad.in hanc fere sententiã de Peneo refert.Quiq; accolunt (inquit) amœnũ Titaresiũ, qui in liquidũ,ac ueluti argenteũ Penei amnem influit. Illius tñ aquis nequaq̃ cõfundit̃,sed instar olei innatans excurrit. Manat enĩ ab ipsa inferna Styge.Hanc Homeri sententiã mutuat⁹ Statius.4.The.sic cecinit.

Et Peneus nigro Styga mittere (credita Diti.

Super quem locum Placidus. Cõstat (inquit)inter prudentes,Peneũ undas Stygias submittere, & subministrare.Hunc eundẽ Homeri locũ repetit Caius Plyni⁹ ubi supra. Quamuis nõ Titaresius,sed Orcon nominet. c ¶ Thessalica Tempe.)Nõ ab re Thessalica addidit, quoniã & alia alibi Tempe sunt,ut Teumesia Tẽpe. In agro quoq; Eretrico urbs erat Tẽpe cognominata, & Apollini sacra ubi Apollinem Admeti boues pauisse fabulantur. Hunc de Tempe locum more suo ex capi.8.quarti Ply.Solinus in suũ transtulit.Ante cunctos claritate(inquit)Peneus ortus iuxta Gomphos,interq; Ossam,& Olympũ nemorosa conualle defluens quingentis stadijs dimidio ei⁹ spacio nauigabilis.In eo cursu Tempe uocant̃ quinq; miliũ passuũ longitudine,& ferme sex latitudine,ultra uisum hominis attollentibus se dextra,leuaq; leniter connexis iugis.Intus sua luce uiriditatẽ allabitur Peneus uiridis calculo.Amœnus circa ripas gramine.Canorus auiũ concentu.Accipit amnem Orcon,nec recipit,sed olei modo supernatantem,ut dictum est ab Homero,breui spacio portatũ abdicat.Pœnales aquas,Ditisq; genitas argentei sui,misceri recusat.Eadem elegãter canit Oui.1.Meta.

Est nemus Aemoniæ,prærupta quod undiq; claudit
Sylua,uocant Tempe,per quæ Peneus ab imo
Effusus Pindo spumosis,uoluitur undis,
Deiectuq; graui,tenues agitantia fumos
Nubila conducit,summisq; aspergine syluis
Influit,& sonitu plus q̃ uicina fatigat.

d ¶ In Thermeũ sinũ.)Mela nõ Thermeũ,sed Mecyberneum a Mecyberna urbe,de qua Ply.ca.10.quarti,hunc sinũ nominat.Cũ Solino conueniũt Ply.Ptol. cæteri. e ¶ Ciuiliũ bellorũ.)Præliũ quod in Philippicis campis inter Cæsarẽ,& Pompeiũ gestũ est, ob eius diritatẽ notius est,q̃ ut de eo aliquid in præsentia referatur. Authores belli huius alias citauimus apud Florum. f ¶ Ac ne in montes.)Dicit se non uelle ea recensere,quæ in Thessalia fabulose narrantur. g ¶ Pindũ,& Othryn.)Pindus,& Othrys Thessaliæ montes ad occasum uergentes,Lapitharũ quondã sedes,inquit ca.8.quarti Caius Plynius. h ¶ Qui Lapitharũ.)Pirithous Lapitharum rex,quom uxorẽ duceret,uicinos populos.Centauros quoq; sibi cognatos,& deos omnes, excepto Marte,ad conuiuiũ cõuocauit.Inde iratũ numen immisit furorem, quo Centauri, & Lapithæ in bella uenerunt.Hæc ex Seruio septimi Aene.Late hoc bellum describũt Diodo.lib.quinto,& Ouid.12. Meta.Vnde sit sumpta fabula docet Palephatus in principio. i ¶ Lapitharũ originẽ.)Ixion, Iunonis amore captus,eam de stupro cõpellare ausus est.Iuno Iouis iussu ex nube, persimilẽ sibi effigiem confinxisse dicitur,eamq; Ixioni obiecit.Is Iunonẽ illã ratus,cũ ea concubuit,exq; ea nube Centauros procreauit.Vnde & Nubiginæ dicti sunt. k ¶ Ossam.)Subintelligendum,agitent. l ¶ Centaurorũ fabulis.)Sunt uetusta quædã exemplaria,quæ non fabulis,sed stabulis habeant, ut allusio sit ad Virgilianũ illud lib.6.Centauri in foribus stabulant.Centauri autem dicti,ut docet Seruius, ἀπὸ τοῦ κεντεῖν τοὺς ταύρους,hoc est a pungendis tauris.Ad quod fabellã ascribit Seruius tertio Georgi.sup illud. Frena Peletronij.Quo loco docet,unde de Centauris sit sumpta fabula.Lege Palephatũ,& Dio. Siculum lib.quinto. m ¶ Nuptiale conuiuiũ.)Protheus uates quondã Thetidi prædixerat,

donum uenit iugum.Multa [a] ibi oppida.Flumina multa.De oppidis egregia sunt Phthia,Larissa,Thessalia,& Thebæ.De amnibus Peneus,[b] q propter ossam, Olympumq; decurrens collib⁹ dextra,leuaq; molliter curuis,nemorosis cõuallibus Thessalica [c] facit Tempe, undisq; apertior Macedoniã,ac Magnesiam interluens, in Thermæum [d] sinum conditur. Thessaliæ sunt Pharsalici campi,in quibus ciuiliũ [e] bellorũ detonuerunt procellæ. Ac [f] ne in mõtes notos eamus,Pindum,[g] & Othryn agitent, qui Lapitarũ [h] originem [i] prosequuntur. Ossam,[k] quos [l] Centaurorũ fabulis immorari iuuat. Pelion autem [m] nuptiale

Concipe, mater eris iuuenis, qui fortibus armis Acta patris uincet, maiorq; uocabitur illo. Eā ob rem Iuppiter a Thetidis cõiugio abstinuit. Eamq; nepoti Peleo matrimonio iunxit. Ad horū nuptias deos omnes conuocatos aiunt. Fabulam referunt Catullus in Epithalamio Pelei, & Thetidis, Ouid. xi. Meta. Claud. in Nuptias Honorij, & Mariæ. Surgeret in thalamum ducto cum Pelion arcu, Nec caperet tantos hospita terra Deos Quom socer æquoreus, numerosaq; turba sororum

a cõuiuiū Thetidis, atq; Pelei in tantū notitiæ obtulit, ut taceri de eo magis mirū sit. Nam [a] Olympum ab [b] Homero non per audaciam celebratū docent quæ in eo uisitantur. Primū excellēti uer-
b tice tantus attollitur, ut summa eius cœlū accolæ uocent. Ara est in cacumine Ioui dicata, cuius altaribus siqua de extis inferuntur, nec difflantur uentosis spiritibus, nec pluuijs diluūtur, sed uol-
c uente altero anno cuiusmodi relicta fuerint, eiusmodi reperiuntur. Et omnibus tempestatibus a corruptelis aurarū uindicatur quicquid ibi semel est deo consecratum. Literæ in cinere scri-
d ptæ, usq; ad alteram anni Cerimoniā permanēt. In [c] regione Magnesia Methone [d] oppidum est, quod cum obsideret Philipus Alexandri Macedonis Magni pater, damnatus [e] est oculo iactu sa-
e gittæ, quam iecerat Aster oppidanus inscriptam suo nomine, loco uulneris nomine, quem petebat, Populum [f] istum callere arte sagittaria cre-

Certarent epulis continuare (dies &c. a ❡ Nā Olympū.) Hanc Olympi miram altitudinē describunt Augustin⁹ cap. 15. primi de Genesi contra Manichęos, & ca. 27. quindecimi Ciuitatis, quo loco ostendit illuc quoq; diluuij uniuersalis ascendisse aquas. Claud. in Cõsolatu Manlij Theodori. Vt altus Olympi Vertex, qui spacio uētos, hym-(bresq; relinquit, Perpetuū nulla temeratus nu-(be serenum, Celsior exurgit pluuijs, auditq; (ruentes Sub pedibus nymbos, & rau-(ca tonitrua calcat. De Olympi altitudine Lucanus in secundo. Nubes excedit Olympus. Et libro septimo. Vnde procul nubes, quo nulla (tonitrua durant. Et li. sexto de Magicę artis portentis loquens ait nubes supra Olympi montis cacumina transcendisse. Nubes (inquit) suspexit Olympus. Hinc factū est, ut cū de re quapiā uel impossibili, uel facto difficillima, loqui libuit, prouerbiali schemate dici consueuerit. Nubes suspexit Olympus. Sunt & sexcenta alia huius genus Adagia. Plutarchus in Paulo Aemilio scribit Olympi montis altitudinem, supra decem stadia attolli, idq; signari Epigrammate in hunc modum. Olympi uertex, ex q̄ parte est Apollinis Pythij templū, altitudinē habet ad subiectum ex amusim mensuram decem integra stadia & unum Plethio minus quadrupedali, Xenagoras Eumeli Celeuti filius mensuram posuit. Tu uale Apollo, & da nobis bona. Atqui dicunt Geometræ neq; altitudinē montis, neq; profunditatē maris ultra decem stadia protendi. Xenagoras autem nõ temere, sed certa ratione, & organis uidetur mensurā posuisse. Dicitur autem Olympus, authore Seruio. 4. Aene. quasi ὁλολάμπος. i. totus splendens. Sunt autem huius nominis montes plures, ut ex Plynio, & cæteris alibi annotauimus. b ❡ Ab Homero celebratum.) Propter Olympi montis altitudinē, ac pluriū peculiarium excellentiam, canit Homerus. xi. Iliados libro, Deos singulos in eo monte domos habere mirificas. c ❡ In regione Magnesia.) De Magnesia lege Ply. cap. 9. quarti. Dicta autem Magnesia, ut ait Stephanus ἀπὸ μάγνητος, Magnetas uarijs infortunijs affectos sæpius, ex Archilochi dicto satis cõstat. κλαίω (inquit) θαλάσσων, οὐ τὰ μαγνήτων κακά, hoc est, Fleo mariū, nõ magnetum mala. d ❡ Methona.) Magnesiæ oppidum de quo Ply. cæteri. e ❡ Damnatus est oculo.) Historiā scribit Iusti. in fine septimi. Quom Philippus (inquit) Methonā urbem oppugnaret in prætereuntē de muris sagitta iacta, dextrū oculū regis effodit. Quo uulnere nec segnior in bellum, nec iracundior aduersus factus est. Adeo ut interiectis diebus pacē deprecantibus dederit. Nec moderatus tantum, uerū etiā mitis aduersus uictos fuerit. Diod. Siculus lib. 16. ait Philippū urbem Methonē diruisse, agros eorū inter Macedonas diuisisse, nec incolis p̄ter uestimentū, unicū secū exportare pmisisse. Hāc historiā elegāter in Paralelijs explicat Plutar. cuius uerba subscripsimus. Philippus (inquit) quom Methonem, & Olynthum diripere cuperet, summis uiribus Sandanū fluuiū traijcere conabať. Qua in re Aster Olynthius telum Philippo immisit in oculum ijs uerbis inscriptum. Aster Philippo mortiferum mittit telum. Philippus amisso oculo salu⁹

ad suos rediens enatat. Citat Plutarchus authorē Calisthenē tertio rerum Macedonicarū lib. Plynius cap. 37. septimi naturalis historiæ scribit, magna Critobulo fama tributa extracta Philippi regis oculo sagitta, & citra deformitatem oris, curata orbitate luminis. f ℭ Populū istū.) Magnesiū, nō Methonensem. d ℭ De Philoctete.) Philoctetes Melibœnsis Herculis comes, quoniā iussu Herculis rogū incendit, sagittarū eius hęres relictus est. Luca. in sexto. Precioq; nefandæ Lāpados, Herculeis fortis Meliboea sagittis. Hūc Philocteten Homerus in Catalogo sagittarꝫ peritissimū nominat. Extat de hac ipsa re Tragędia apud Senecam, quæ Hercules Oetheus inscribit. b ℭ Fōs Libethrus.) Libethrus Magnesiæ fons Musis sacer. Hinc a poetis Libethrides Musæ nūcupātur. Lege Seruiū in Commentarijs septimę Aeclogę Virgilij. Meminit Plynius cap. 9. quarti. Strabo autem nono Geographiæ libro. Libethrū dicit esse Nympharum antrū, & speluncam quandā. Inter Tarręę Adagia, & hoc ascriptum est. ἀμουσότερος λειβηθρίων. Infacundior Libethrijs, in homines a bonis studijs penitus alienos. Vel quod placet magis, in eos, qui pręsentiū bonorum copia frui nesciant. Veluti si quispiā, optimis præceptoribus abundet, nihilo tamē in bonis disciplinis proficiat. c

dere possumus, uel de [a] Philoctete, quoniā Me- a
libœa in hoc pede computatur. Sed ne transea-
mus præsidiū poetarum, fons [b] Libethrus, & ip-
se Magnesiæ est.

DE MACEDONIA, EIVSQVE REgum successione, & Pęantide lapide. CAP. XIIII.

QVI [c] Edonij [d] olim populi, quęq; My- b
gdonia [e] erat terra, aut [f] Pieriū solum,
uel Emathium, nunc omne uniformi
uocabulo Macedonica res est, & partitiones, q̃
specialiter ante seiungebātur Macedonū nomi- c
ni contributæ, factæ sunt corpus unū. Igitur Ma
cedoniam [g] præcingit Thracius limes. Meridia-
na Thessaliæ, Epirotæ tenent. A uesperali plaga
Dardani [h] sunt, & Illyrij. Qua septētrione tundi- d
tur, Pœonia, ac Pelagonia ꝓtegitur. A Triballis,
mōtanis excessibus Aquilonio frigori obie-
cta. Inter ipsam, & Traciam [i] Strymon amnis fa-

QVI EDONII.) Describit Macedoniā, qđ in ea plura memoratu digna reperiant. Hæc postea (ut ait Plynius) centū quinquaginta populoꝝ, duobus inclyta regib⁹, quondā terrarū imperio Emathia ante dicta. In ea authore Mela eę sunt regiones, prima Thessalia, deinde Magnesia, Phthiotis, Doris, Locris, Phocis, Bœotis, Attis, Megaris, sed omniū Attis clarissima. d ℭ Edonij.) Edon Thraciæ mons, a quo Edonij populi dicti sunt. Meminit Ply. ca. xi. lib. quarti. e ℭ Mygdonia.) Alia Mygdonia in finibus Asiæ, de qua ca. 54. infra Solinus scribit. f ℭ Pieriū solū) Præter Pieriā regionē, de qua nunc Solinus intelligit, reperitur tū mons, tum ciuitas nomenclaturæ eiusdem. g ℭ Macedoniā præcingit.) Macedonia, ut ait ca. 13. tertij Ptolemęus, Limites habet a septētrione latera exposita Dalmatiæ, Mæsiæ superioris, & Thracię. Ab occasu Ioniū pelagus, quod a Dyrrachio usq; ad Celydnū pertinet fluuiū. Ply. ca. 10. quarti, eadē fere refert de Macedoniæ ciuitatibus, quę a Solino scribuntur. h ℭ Dardani, & Illyrij.) De Dardanis, & Illyrijs populis, præter ea quæ scribit Plynius, lege Strabonē lib. 7. Appianus in Illyrio scribit Illyrios ab Illyrio Polyphemo ortū, & cognomen habuisse. Huius Illyrij filius Dardan⁹, nomen quoq;, & originem eodem authore Dardanis tribuit. Stephanus aūt ait Illyrios dictos ἀπὸ ἰλλυρίου τοῦ κάδμονος παιδὸς. i. ab Illyrio Cadmi filio. Idem cū Stephano scribit Eustathius addens Illyriū fuisse Hermionis mulieris filium. i ℭ Strymon amnis.) Ex Ply. ca. 10. lib. quarti. Exoritur aūt (ut Ptolemęus ait) in montibus Thraciā, & Macedoniā diuidentibus. Ply. & Solinus asserunt dilabi ex uertice Hęmi montis. Circū hunc amnem Mars obequitare solitus (ut in Syluis canit Papinius.) In hoc amne propter loci amœnitatē, & pisciū abundantiā, æstiuis mensibus (nā hyeme appropinquāte Nilū petunt) ingens est gruū copia. Hinc a Virgilio. 10. Aene. dictum est. Sub nubibus atris Strymonię dant signa grues. Et a Lucano quinto Pharsaliæ.

Strymona sic gelidum bruma pellente relinquunt.
Poturæ te Nile grues. Claudianus de bello Gildonis
Pendula ceu paruis moturę bella colonis

Ingenti clamore grues, æſtiua relinquunt
Thracia, quū tepido ꝑmutāt Strymona Nilo,
Ordinibus uarījs per nubila texitur alis
Litera, pennarū quę notis inſcribiť aer.

De Gruibus plura capite ſequenti. Fuit autem hic fluui⁹ Rhodopes pater, ut Theocriti interpres refert, a qua, & monti inditū fuiſse nomen ait. Ouid. 6. Meta. refert fabulā Rhodopes, & Hæmi. Hi enim dū ſibi diuinitatem aſcribūt, ira numinū in montes ſui nominis ſunt conuerſi.

a cit terminū, qui ab Hæmi iugis irrigat. Verum,
ut ſileam, aut Rhodopen Mygdoniū montem,
aut Athon [a] claſsibus Perſicis nauigatum, conti-
nentiq́ abſciſsum mille quingentorꝝ paſsuū lon
b gitudine. Simul de auri uenis, [b] & argenti, quæ
optimæ in agris Macedonū, & plurimæ eruun-
tur Oreſtiden [c] dicā. Populi ſunt, qui, ut Oreſtidę
dicerētur, inde cœptū. Mycenis profugus [d] ma-
c tricida, cum abſceſsus longius deſtinaſset, natū
ſibi [e] in Emathia paruulū de Hermione, quam in
omnes caſus ſociam aſciuerat, hic mandauerat
occulendum. Adoleuit puer in ſpiritu regīj ſan-
d guinis nomen patris ſui referēs, occupatoq́ qc-
quid eſset, quod procedit in Macedonicū ſinū,
& Adriaticum ſalum, terram, cui imperitauerat
Oreſtiden dixit. Admonet [f] Phlegra, ubi ante q̄
oppidū fieret, rumor eſt militia [g] mundi dimica-

Threiciā Rhodopen habet angulus unus, & Hęmū
Nunc gelidos montes, mortalia corpora quondam,
Numina ſummorꝝ, ſibi qui tribuere Deorū.

Alīj nomen datum referunt a Rhodope regina ibi ſepulta. a ℂ Athon.) Scribit Theocriti interpres, ex Neptuno, & Rhodope Athon gigantem fuiſse genitū, a quo ſit monti huic nomē inditum. De hoc mōte Ply. ca. 10. libri quarti. Fretum (inquit) q̊ montem Athon, quem Xerxes rex Perſarū continenti abſcidit in longitudine paſsuū mille quingentorꝝ. Mons ipſe a planicie excurrit in mare ſeptuagītaquinq́ milia paſsuū. Ambitus radicis centum quinquaginta milia colligit. De eo infra Solinus cap. 21. Fuiſse eū claſsibus Perſicis nauigatū &c. ſcribunt Herod. li. 7. M. C. ſecundo de finibus bonorꝝ, & malorū. Mela lib. ſecundo. Virg. de Culice. Iuue. Saty. 10. b ℂ Auri uenis.) Aſcribā uerba Ariſtotelis ex ca. 39. Admirandorꝝ in natura. Extant (inquit) in Philippicis Macedoniæ campis Aurifodinę q̄plures, ex quibus ſcrobes erutas auri, augeri paulatim inquiunt, ac denuo aurū parere, idq́ eſse manifeſtiſsimū traditur. Meminit de īſs aurifodinis lib. 16. Diod. Siculus. c ℂ Oreſtidem dicam.) Hanc hiſtoriā libro ſeptimo. Strabo īſs uerbis refert. Memoriæ traditum eſt, Oreſtidē oram ab Oreſte quandoq́ occupatā fuiſse, quom cæſa matre exul profugeret, & ſui regioni nomē reliquiſset. Quomq́ oppidū cōdidiſset, Argos Oreſticum de ſuo uocaſse nomine. d ℂ Matricida.) Oreſtes. Sciunt omnes Oreſtem, in ultionē patris Agamennonis, Clytemneſtrā matrē peremiſse. De qua re extant Tragœdiæ apud Sophoclem, & Euripidem, quarū nomina Electra, & Oreſtes. Legē quæ ſcribit Seruius ſecundo Aene. ſuper illud. Sanguine placaſtis uētos. e ℂ Natum ſibi paruulū de Hermione.) Menelaus ex Helena, Hermionē filiā genuit. Hanc cum adoleuiſset, Tyndarus maternus auus, Oreſti Agamēnonis, & Clytēneſtræ filio abſente Menelao, uxorem deſpondit. Eandem inſcius factorꝝ pater in caſtris agens, Pyrrho Achillis filio, in matrimoniū collocat. Cumq́ Spartā redīſset, Hermionen filiā, Pyrrho tradidit. Is eam in patriam ducit. Nec diu poſt, quom Delphos, qđ patris cædem uindicaſset gratificaturus perrexiſset, Oreſtis inſidīs peremptus eſt, Hermionenq́ ſponſam mox ad ſe recipiens, ex ea tres filios procreauit. Theſsamem, Corinthū, ac iuniorem Oreſtē, a quo, quā incoluit, terra cognominata eſt. f ℂ Admonet Phlegra.) De Gigantū origine, diuerſę ſunt ueterū opiniones. Quidā eñ illos Titani, & terrę filios fuiſse ſcribunt. Alīj ex Titanorꝝ ſanguine a Ioue peremptorꝝ, & terra genitos fuiſse affirmāt. Ioſephus ca. 5. primi Antiquitatū. Dęmonū cū mulieribus cōcubitu procreatos fuiſse docet, qđ & Geneſis. 6. ca. ſcriptura cōprobat. Hanc uerā ſententiā multis proſequitur Aug. ca. 23. quindecimi Ciuitatis dei. Aſcribā Beroſi uetuſtiſsimi hiſtorici ex libro primo uerba, quibus rem ipſam totā intelligamus. Scribunt (inquit) illis temporibus circa Lybanū fuiſse. Enos urbē maximā Gigantū, qui uniuerſo orbi dominabanť, ab occaſu ſolis, ad ortū. Hi uaſtitate corporis, ac robore confiſi, inuentis armis, omnes opprimebāt, libidiniq́ inſeruientes, papiliones, & inſtrumenta Muſica, & omnes delicias inuenerunt, manducabāt homines, procurabāt aborſus, in ędiliūq́ ꝑparabāt. Cōmiſcebanť matrib⁹, filiabus, ſororibus, maſculis, & brutis. Et nihil erat ſceleris, qđ nō admitterēt. Cōtemptores religionis, atq́ Deorꝝ &c. g ℂ Milicia mundi.) Legiť mili-

ciam mundi dimicatã cum Gigantibus, ſed uetera exemplaria/ primam lectionẽ retinent. a ℭ Dimicatũ cũ Gigantibus.) Pallene regiũcula in littore Macedoniæ, uel ut alijs placet, inſula in Aegeo mari, in qua anteq̃ Phlęgra urbs eſset condita, inter Gigantes, & ſuperos de orbis impio acerrime pugnatum eſt. Hi enim, ut primo Georgicoꝝ canit Maro.

Conati ter ſunt imponere Pelio Oſsan, Scilicet atq; oſsę frondoſum inuoluere Olympum.
Ter pater extructos diſiecit ful(mine montes.

tum [a] cum Gigantibus, ut penitus perſequamur quantis probationibus ibidẽ imperij indicia diuinæ expeditionis in hoc ſæculo perſeuerarint. Illic ſiquando, ut accidit, nymbis torrentes excitantur, & aucta aquarũ pondera ruptis obicibus ualentius ſe in campos ruũt, eluuione oſsa etiam nunc feruntˀ detegi, quæ [b] ad inſtar corporis ſunt humani, ſed modo grandiori, quę ob enormem magnitudinẽ monſtruoſi exercitus iactitant extitiſse, idq; adiuuatur argumento ſaxoꝝ immanium, quibus oppugnatũ cœlũ crediderũt. Pergam ad reſidua, quæ in Theſsaliã, & Aemoniam porriguntur. Sunt enim [c] arrectiora, q̃ uſq̃ proceritas mõtana attolli ualeat. Nec eſt in terris omnibus, qđ merito ad iſtas eminẽtias comparetur. Quippe quas ſolas diluuialis [d] irruptio cũ uniuerſa obduceret humido ſitu inacceſsas reliq̃t. Durant ueſtigia non languidæ fidei, quibus apparet hos locos ſuperſtites undoſę tempeſtati fuiſſe. Nam in latebroſis rupiũ cauaminibus, q̃ flu-

Igitur uicti a ſuperis Gigantes ob eam temeritatẽ uarijs pœnarum generibꝰ affecti ſunt. Quidam ad inferos detruſi, alij in ſcopulos, & montes uerſi, in uaſtos trũcos plurimi. Sicula p̃ſsꝰ tellure Typhoeus. Theagenes, & Eudoxus ad hiſtoricã fidem pugnam hanc ipſam conanˀ reducere. Pallenen (inquiunt) q̃ ueteri nomine Phlęgra uocabatur, homines tenuerũt, quibus immanitas, & ſuperbia morũ, Gigantum cognomen peperit. In hos ineunte pręliũ Hercule, fulmina de cęlo miſsa ſunt, donec ij fugere coacti ſunt, ſicq; ingenti uictoria ſuperati. Ex hac re rumor in uulgꝰ ortus, ut Gigantes mouerint bellũ dijs. Aſtipulantur Macrobij ex primo Saturnaliũ uerba. Gigantes (inquit) quid aliud fuiſse credendum eſt, q̃ hominũ quandam impiã gentem, deos negantes: & ideo exiſtimatam deos pellere de cœleſti ſede uoluiſse &c. Similia ſcribit Cicero in Catone maiore. Hinc ab Ouidio primo Transformationum libro.

Illa propago
Contẽptrix ſuperum, ſæuęq; auidiſsima cædis,
Et uiolenta fuit.

Recenſet Philoſtratus libro quinto Appollonij Tyanęi uerba. Ego (inquit) Gigãtes fuiſse dico, multisq; locis diruptis tumulis eiuſmodi corpora oſtendi. Non tamen (ut fertur) cum dijs pugnaſse credo, ſed forſan deoꝝ ædes, ac templa uiolaſse. Quod autem cœlũ aggreſsi fuerint, nec illic deos conſiſtere permiſerint dicere, inſania quædã eſt, inſanius etiã credere. Hac Gigantum fabula (authore tertio Carminũ Porphyrione) oſtenditur, uires ſine prudentia non tantũ uanas eſse, uerum etiam ſibi aduerſarias. Hinc ſumptũ Adagium q̃uerisſimũ θεομαχεῖν, cũ deo pugnare. De eo, q ſtulte deo repugnare ac contraire audeat. b ℭ Ad inſtar corporis.) Seruius in principio ſecundi, & in fine duodecimi Aeneí. tradit inſtar per ſe plenũ eſse, nec prępoſitionẽ recipere, licet Serenus Lyricus ad inſtar dixerit, quod in idoneis (inquit) non reperitur authoribus. Diuus Hieronymus frequenter eam dictionẽ cũ præpoſitione uſurpat, ad inſtar puncti, & ad inſtar montis dicẽs. Probus Grãmaticus inflexit inſtar inſtaris, ſicut nectar nectaris, quod & Seruius etiam annotauit. c ℭ Sunt erectiora.) Plynius cap. 8. quarti, dicit in Theſsalia eſse quatuor atq; triginta montes, quoꝝ quoſdam altiſsimos eſſe conſtat. Hos ipſos montes ob eoꝝ altitudinẽ Gigantes quom cœlum oppugnare decreuiſsent, inuicem cõpoſuiſse fabulantur. Martianus lib. 6. de Macedonia loquens. Hæc ſola (inquit) diluuio mundi aſseritur non operta, qđ utiq; præſtitit montiũ celſitudo. d ℭ Diluuialis irruptio.) Xenophon in libello ſuo de Aequiuocis, plura fuiſse diluuia tradit. Inundationes (inquit) plures fuere. Prima nouimeſtris inundatio terrarum ſub priſco Ogyge. Secunda Niliaca menſtrua ſub Aegyptijs, Hercule, ac Prometheo. Bimeſtris autem ſub Ogyge Attico in Achaia. Trimeſtris Theſsalica ſub Deucalione. Par Pharonica ſub Protheo Aegyptio in Raptu Helenę. Ab inundatione terrarum ad ortũ Deucalionis ſecundo anno Spheri, ſeptingẽti ſupputanˀ anni &c. Fuerunt certarũ regionũ diluuia, nõ orbis totiꝰ.

Fuit

a ctuũ confligijs tunc adeſa ſunt reduuiæ Conchyliorꝫ [a] reſiderunt, & alia multa, quæ affatim mari incito expuunť. Ita ut ſint licet facie mediterranea, apparent tamen ſpecie littorali. NVNC de
b incolis reddã. Aemathius [b], q̃ prim⁹ in Aemathia accepit principatũ, ſeu quia indago originis eius æuo diſperijt, ſeu quia alta res eſt, genuin⁹ [c] terræ habetur. Poſt hunc in Macedonijs exortum
c Aemathiæ nomen perſtitit. Sed Macedo [d] Deucalionis maternus nepos, qui ſolus cũ ſuæ dom⁹ familia morti publicæ ſuperfuerat, uertit uoca-

Fuit & ante hæc aliud uniuerſale Diluuiũ, quo, demptis paucis, genus omne hominũ deletũ creditur. Ioſephus ca.5. primi Antiquitatũ Iudæorꝫ dicit fuiſſe hoc Diluuiũ poſt primi hominis creationẽ, annis duobus milibus ſexcentis quinquagintaſex. Ariſtoteles, & Auerrois in lib. Meteororꝫ ſcribũt, uniuerſale diluuiũ in terris fieri per naturã nõ poſſe. Seneca in fine tertij Naturaliũ. q. exiſtimat nõ factum aliquando, ſed futurũ uniuerſale diluuiũ, quo humani generis peragať exitiũ, quoque & fere pariter extinguantur. Subdens autem quænam ſit eius diluuij cauſa, inquit, utrum oceani uiribus fiat, & externũ in nos pelagus exurgat? An crebri ſine intermiſſione hymbres, & eliſa æſtate, hyems pertinax immenſam uim aquarũ ruptis nubib⁹ diruatur? An flumina terris largius fundat, apiatq; fontes nouos? Aut nõ ſit una ratio malo cauſa, ſed omnis ratio conſentiãt, & ſimul hymbres cadant, flumina increſcant. Maria ſedibus ſuis excita percurrant, & omnia nouo agmine ad excitium hominũ generis incubant? Tandem curſu iſta ſyderum fieri autumat, cũ ſcilicet eadẽ ſyderũ turba in Capricorniũ conuenerit. SAcræ literæ teſtantur Diluuij aquas quindecim cubitis altiſſimos etiã montes fuiſſe omnino ſupergreſſas. Fateň tamen Theologi, eas Diluuij aquas ad terreſtrẽ paradiſum nequaq̃ perueniſſe. De qua perdocte Scotus diſt.17. ſecũdi ſuarũ ſententiarũ. Lege quæ ſcribũt Euſeb. ca.4. noni p̃parationis, & Hieronymus in principio de nominibus Hebraicorꝫ locorꝫ. a ℭ Conchiliorꝫ reſederant.) Mari e terra recedente eiuſmodi ſigna relinquuntur in terra. Hinc Naſo ultimo Transformationum libro, Pythagoræ ſententiam referens.

Vidit factas ex æquore terras, Et uetus inuenta eſt in montibus anchora ſummis,
Et procul a pelago conchæ iacuere marinæ. Et Dionyſij interpres.
Tellus Macedum cum mœnibus altis,
Sub cuius ſcopulos tangente uertice cœlum,
Speluncæ ueteris ſeruant inſignia cladis.
Finibus in medijs terrarum namq; uidentur
Oſtrea muricibus ſiccata latentibus eſſe,
Diluuium latebras dederat, qđ piſcibus illas.

Non aliena ſunt, quę ſcribit. C. Ply. ca.87. ſecundi natu. hiſt. Similia reperta in Numidia refert lib.1. Mela Põponius. Interius (inquit) & longe ſatis a littore (ſi fides res capit) mirũ admodũ ſpinę piſciũ, Muricũ, Oſtreorumq; fragmenta, ſaxa attrita (ut ſolent) fluctibus, & nõ differentia, marinis infixæ cautibus anchoræ. Aliaq; huiuſmodi ſigna, atq; ueſtigia effuſi olim uſq; ad ea loca pelagi, in campis nihil alentibus eſſe, inueniriq; narranť. Eadẽ de Aegypto ſcribit Herodotus in principio ſecundi. b ℭ Aemathius.) Beroſus ſcriptor uetuſtiſſimus lib.4. &.5. docet Aemathiũ Cameſis fuiſſe filiũ, eumq; Aemathiã tenuiſſe, deq; ſuo eã nomine nũcupaſſe. De qua re (quod ad hunc locũ maxime facit) ſic etiã li.7. Iuſtinus diſſerit. Macedonia ante (inquit) a nomine Aemathionis regis, cuius prima uirtutis experimẽta in illis locis extant, Aemathia cognominata ẽ. Huius ſicuti incremẽta, ita termini perangusti fuere. Populus Pelaſgi, & regio Bœotia dicebatur. Sed poſtea uirtute regũ, & gentis induſtria, ſubactis primo finitimis, mox populis, nationibuſq;, imperiũ uſq; extremos orientis terminos prolatũ eſt. c ℭ Genuinus terræ habeť.) Scribit Tertulian⁹ c.xi. Apologetici eũ uocari ſolitũ cœli, & terrę filiũ, cuius parentes ignoti ſunt. Quis (inquit) nõ cœlũ, & terram patrem, & matrẽ uenerationis, & honoris gratia appellet? Vnde & prouerbio dici cęptũ, τῆς γῆς υἱος, Terrę filius, in eũ qui uel ignoto, uel obſcuro ſit patre genitus. d ℭ Macedon Deucalionis maternus nepos.) Apud Aemathios (inquit Beroſus li.5.) cępit regnare Macedon filius Oſiridis, a quo nunc nomen retinet prouincia, atq; circa hoc regnũ Oſiris depreſſit Gigantes, qui iam tyrannidẽ cęperant. Similia ſcribunt Dio. Siculus in primo, & Euſeb. ca. primo ſecũdi p̃para. Porphyrius in Commentarijs Iliados Homeri, ſcribit hũc Macedonẽ Iouis, & Ethrę fuiſſe filiũ, eumq; cũ totã Thraciã bello obtinuiſſet, Macedoniã Thraciæ conterminã a ſe denominaſſe. Hunc, authore in Ibin Ouidio, cũ cõiuge flammis perijt, licet fęminæ nomẽ Naſonis uerbis potius uideať. Vt, Macedon icta eſt rapidis cũ cõiuge flammis. Stephanus. μακεδονία ἡ χώρα, ἀπὸ μακεδονίας τοῦ διός, καὶ θύας τῆς δευκαλίωνος. Sunt q̃ partẽ Macedonię Bryſida nominẽt, a Bryſo Aemathij filio. Hui⁹ terminos lege apđ Ptol. c.13. li. tertij.

bulũ, Macedoniamq; a ſe dixit. Macedonẽ Ca- a
ranus [a] inſequitur dux Peloponeſiacæ multitu-
dinis, qui iuxta reſponſum datum a Deo, ubi ca-
prariũ pecus reſediſse aduerterat, urbem condi-
dit, quã dixit Αἴγας, in qua ſepeliri [b] reges mos e- b
rat, nec alter excellentiũ uiroꝝ Buſtis apud Ma-
cedonas priſcos dabatur locus. Succedit [c] Cara-
no Perdicca. η. & .xx. Olympiade primus in Ma
cedonia rex nominatus. Cui Alexander Amyn- c
thæ filius diues habitus eſt. Nec immerito. Ita.n.
affluẽter ſucceſsus eius ampliandis opibus pro-
ficiebant, ut ante omnes Apollini [d] Delphos, Io-
ui Heliden [e] ſtatuas aureas dono miſerit. Volu- d
ptati auriũ indulgentiſsime deditus, ſicut pluri-
mos, [f] q fidibus ſciebant, dũ uixit, in uſum oble-
ctamenti donis tenuerit liberalibus. Inter quos
& Pindarum [g] Lyricum. Ab hoc Archelaus re- e
gnũ excepit, prudẽs rei bellicæ, naualiũ etiã com
mentor præliorum. Is Archelaus in tantum lite-
rarũ amator fuit, ut Euripidi [h] Tragico conſilio-
rũ ſuorum ſummam crederet. Cuius ſuprema f
nõ contentus proſequi ſumptu funeris, crinem

a ℂ Caranus inſequitur dux.) Hanc hiſtoriã Iuſtinus lib.7. ſic explicat. Caranus (inquit) cũ magna multitudine Græcoꝝ ſedes in Macedonia reſponſo oraculi, iuſsus quærere, cũ in Aemathiã uenißet, urbem Edyſsam, non ſentientibus oppidanis, propter hymbriũ, & nebulæ magnitudinẽ, gregem caprarum hymbrem fugientẽ ſecutus occupauit. Reuocatusq; in memoriã oraculi, quo iuſsus erat, ducibus capris imperiũ quærere, regni ſedem ſtatuit, religioſeq; poſtea obſeruauit, quocunq; agmen moueret, ante ſigna eaſdẽ capras habere, cæptoꝝ duces habiturus, quos regni habuerat authores. Vrbẽ Edyſsam ob memoriã muneris, Aegæam, populos Aegeadas uocauit, hucuſq; Iuſtinus. Græci eni αἰγά capram dicunt. Quod Solinus ait. Vrbem condidit, poteſt, ne ſit ſententiæ Iuſtini contrarius, de inſtauratione, uel ampliatione intelligi. b ℂ Sepeliri reges mos erat.) Idem ſcribit Ply. ca.10. lib. quarti. Iuſtinus lib.7. De Perdicca Macedoniæ rege loquens. Siqdẽ ſenex moriens, Aegeo (inquit) filio, mõſtrauit locum, quo condi uellet. Ibiq; non ſua tantum, ſed ſuccedentiũ ſibi in regnũ, oſsa poni iuſſit. Præfatus quoad ibi conditæ poſterioꝝ reliquiæ forent, regnum in familia manſurũ. Creduntq; hac ſuperſtitione extinctam in Alexandro ſtirpem, qa locũ ſepulturæ mutauerit. c ℂ Succedit Carano Perdicca.) Aduertendũ, Solinum hoc loco eos potiſsime Macedoniæ recenſere reges, qui inſigni aliq rerum geſtarum memoria claruerunt. Equidẽ ante Alexandrum Philippi filiũ uigintitres Macedoniæ reges in libro temporũ recenſet Euſebius. Inter quos fuiſse conſtat Perdiccas tres, Amyntas quatuor, Philippos duos, Archelaos rurſus duos, Alexandros tres. d ℂ Apollini Delphos.) Scribit Cicero primo Diuinationis libro. Delphicum oraculũ maximis donis omniũ populoꝝ, atq; regũ fuiſse refertũ. Illuc ſiquidẽ dona attulerunt Gyges Lydoꝝ rex, Midas rex Phrygiæ, Sylla Romanus. De Delphici oraculi diuitijs Strabo li. nono. Hac tempeſtate (inquit) neglectui datur nõ nihil oraculũ ſuperioribus annis excellentiſsimo in honore habitum. Documento ſunt theſauri, quos conſecratas conferebant pecunias. Nec min9 artificum preſtantiſsimoꝝ opera. Lege Diodo. Siculũ lib.16. & Iuſtinũ lib.24. Extat apud Herodotum libro primo hoc Pythiæ carmen. Ad mea uenisti præpinguia tẽpla Lycurge. e ℂ Ioui Helidẽ ſtatuas.) Hælis Peloponeſi regio, ubi delubrũ eſt Olympi Iouis, certamine Gymnico, & ſingulari ſanctitate inſigne, author Põpo. in ſecũdo. De Olympici Iouis ingentibus donis. Stra. li.8. Magno illi ornamento (inquit) fuerũt tot oblata ex uniuerſa Græcia munera. Præcipuũ extitit ſolidũ ex auro Iouis ſimulacrũ a Cypſelo Corinthioꝝ tyranno donatũ. Ingentior ijs omnibus Iouis ſtatua fuit, quã Phidias Carmini Athenienſis filius fabrefecit ex ebore, opus magnitudine tanta &c. Huius ex ebore ſimulacri a Phidia fabrefacti frequenter facit Plynius mentionẽ, in nullo a Strabone diſsentiẽs. f ℂ Plurimos, q phidibus ſciebãt. Alexãdro decimo Macedoniæ rege regnũ gubernante, claruerũt apd' Græcos, Simonides, & Pindarus Lyrici. Sophocles, Aeſchylus, & Euripides Tragediarũ ſcriptores. Hos omnes credendum eſt, hunc Alexandrũ regem in uſum oblectamẽti donis tenuiſse liberalibus. g ℂ Pindarũ Lyricũ.) Secũda qrti Carm. miris laudibus Pindarũ Lyricũ celebrat Flacc9 Hora. Pindarus qſqs ſtudet æmulari

Iule, celatis ope Dædalia
Nitiẽ pẽnis, uitreo datur9
Nomina Ponto.
Mõte decurrẽs uelut amnis imbres &c. h ℂ Euripidi Tragico.) Val. Max.

Factorum,ac Dictorum memorabiliũ lib.3.enumerat Euripidem inter eos, qui humili loco nati, emerserũt. De Euripidis poetæ genere, uita, moribus, deq; eiusdem fine uitæ, extat caput uigesimũ quindecimi Noc.Atti.apud Gelliũ.Quã pulchrũ est in principe, qui peritorum, ac prudentium uirorum consuetudine utitur, eorũq; quoties de rebus arduis agendũ est, consiliũ expetũt. Id fecisse Alex. Macedonẽ, Pyrrhũ regem, P.Scipionẽ, Magnũ Pompeiũ, pluresq; alios, historiæ prodiderunt. a ℭ Crinem tonsus est.)

a tonsus [a] est,& mœrorem,quem animo cõcepe-
rat,uultu publicauit.Idem Archelaus Pythias,&
Olympicas palmas quadrigis adeptus, Græco po
tius animo,q̃ regali gloriã illam præfetulit. Post
b Archelaum Macedonica res dissensione iactata
in Amynthę [b] regno stetit.Cui tres liberi, sed A-
lexander patri succedit. Quo exẽpto, Perdiccæ
primo data copia amplissĩæ potestatis,qui obiẽs
c hæreditariũ regnũ fratri Philippo reliquit. Quẽ
captum oculo dextro apud Methonen supra [c] di
ximus,cuiusq; debilitatis omen p̃cesserat. Nam
cũ [d] nuptias ageret,acciti Tibicines carmen [e] Cy-
d clopeum quasi de colludio concinuisse tradunt.
Hic Philippus Magnũ procreat Alexandrũ,q̃li-
bet [f] Olympias Alexandri mater [g] nobiliorem ei
patrẽ acquirere affectauerit, cum se coitu dra-
e conis consatam [h] affirmaret. Ita [i] tantum ipse e-
git, ut deo genitus crederetur. Peragrauit or-
bem rectoribus Aristotele, [k] & Calisthene usus.

Veterum fuit consuetudo, ut in amicorum funere, crines deponerent. Propertius in decimaseptima libri primi.

Illa meo charos donasset funere crines.

Et Oui. in epis.

Non mihi te licuit lachrymis perfundere iustis,
In tua non tonsas ferre sepulchra comas.

Idipsum in Patrocli funere fecisse Achillem. 23. Iliados libro scribit Homerus. b ℭ In Amynthæ regno stetit.)Huic Amynthę duę fuerũt uxores, Eurydice, & Cygæa. Ex prima tres sustulit filios, Alexandrũ Perdiccam, Philippũ Alexandri Magni Macedonis patrem. Ex altera autem Archelaum, Archidæũ, Menelaum. Horum duos Philippus ueluti regni participes, fraternæ charitatis oblitus, immaniter trucidauit. c ℭ Supra diximus.)Capite immediate præcedente. d ℭ Nuptias ageret.)Rex Philippus post res multas feliciter gestas Olympiada Neptolemi Molossorum regis filiam, duxit uxorem. Sed ea tandẽ. propter stupri suspitionẽ a se pulsa, Cleopatrã Alexandri, quẽ Epiri regem fecerat filiã, sibi matrimonio copulauit. e ℭ Carmen Cyclopeũ.)Cyclopes fuisse immanes in Sicilia homines, qnibus in frontis medio unus tantũ, & quidẽ circularis oculus inerat, unde & nomen eis inditũ, sciunt etiã mediocriter eruditi. Carmẽ igit̃ Cyclopeũ intelligit, quo Cyclopes unoculi esse narrantur. Vel id carmen, quod Homerus de Cyclopibus nono Odysseę lib. cõposuit, narrãs quo nam pacto Polyphemus Cyclops ab Vlysse fuerit excęcatus. Hinc sumptũ Adagiũ. Excęcatus Pelops. De eo, qui sine omni animi sapientia, corporis tantum uiribus præditus sit. Rursus Cyclopei ludi, pro rudibus, & incompositis. f ℭ Quamlibet.)Quãuis. Dictio Solino peculiarissima. g ℭ Nobiliorem ei patrẽ acq. affectauerit.)Qui Magni Alexandri uitã scribunt, tradunt Olympiadẽ eius matrem Philippo marito fuisse confessam, se non ex eo Alexandrũ concepisse, sed ex ingentis magnitudinis serpente quodã. Eamq; ob causam Philippũ circa uitæ suæ finẽ Olympiadẽ uxorẽ tanq̃ stupri reã repudio dimisisse, palamq; professum Alexandrũ non esse a se genitũ. Vnde cũ Alexander, Rhodum, Aegyptũ, Ciliciãq; recepisset, ad Ioue Ammonẽ perrexit, consulturus tũ de futurorum euentu, tũ de origine ipsa sua. Meminerũt Diod. Siculus lib. 17. Iustinus lib. xi. Plutar. in Alexandro, Arrianus, & Curtius in quarto. Similis conceptus tribuitur. P. Scipioni, de quo Aulus Gellius ca. 1. septimi Noc. Atti. Syllius lib. 13. bellorum Punicorum. Sola die caperẽ media &c. h ℭ Consatã.)Sunt codices, in quibus grauidam scriptũ sit. Consatã aũt a uerbo cõsero. i. cõsemino deductũ nomẽ. i ℭ Ita tm̃.)In Antiquis codicibus legit̃. Ita sane ipse &c. k ℭ Aristotele usus.)Extat Philippi Macedonis epistola, qua hortat̃ Aristotelẽ philosophũ, ut Alexãdri iãiã nati curã suscipiat. Lege eã epistolã si libet, apud Gelliũ c. 3. noni. Alexãdri erga Aristotelẽ præceptorẽ gratitudinẽ, lege apud Max. Val. tit. 6. li. 5. Iustinum li. 12. Exacta (inquit) pueritia per quinquenniũ sub Aristotele doctore inclyto omnium philosophorum creuit. DE Calisthene, quo etiam Alexander usus præceptore est, scribunt Plutar. ibidẽ, Curtius lib. 7. Arrianus lib. 4. Hic dũ Alexandrum Persica Macedonum salutatione gaudentem obiugat, & Macedonicos mores inuitum reuocare beniuole perseuerat, truncatis crudeliter membris, abscisisq; auribus, ac naso, labijsq; deforme, ac miserandum spectaculum reddidisset, a Lysimacho in remediũ calamitatũ ueneno extinctus

Subegit[a] Aſiam, Armeniā, Iberiam, Albaniam, a
Cappadociā, Syriam, Aegyptū, Taurum, Cauca
ſumq; tranſgreſſus eſt. Bactros domuit, Medis,
& Perſis imperauit. Cepit Indiā, emēſus omnia,
ad quæ Liber, & Hercules acceſſerant.[b] Forma b
ſupra hominē auguſtiore, ceruice celſa, lętis ocu
lis, & illuſtribus malis ad gratiam rubeſcentibꝰ,
reliq̃s corporis liniamentis nō ſine maieſtate q̃-
dam decorus. Victor omnium, uino,[c] & ira ui- c
ctus, morbo[d] uinolentiæ apud Babylonē humi-
liore, q̃ uixerat, fortuna exemptus eſt. Poſt[e] quē
qui fuerunt magis ad[f] ſegetem Romanę gloriæ,
q̃ ad hęreditatem tanti nominis ortos inuenimꝰ. d
MAcedonia lapidem gignit, quē[g] Pęantiden uo
cant. Hunc eundē & cōcipere, & parere, & par-
turiētibus opitulari fama prodiga eſt. Circa Ti-
reſiæ[h] ſepulcrum plurimus inuenitur.

eſt. Vide Val. Max. tit. 2. ſeptimi, & Iuſtinum lib. 15. a ℭ Subegit Aſiam.) Præter ea, quæ de ſubactis ab Alexandro gentibus ſcribunt Plutar. in eius uita, Diod. Siculus lib. 17. Curtius, Iuſtinus, Itē cæteri, Lege Ply. ca. 10. quarti, ex quo loco hęc Solinus mutuatus eſt. Arrianus lib. quinto recenſet gentes nominatim, quas Alexander Magnus uicerit. Libro uero ſexto ſic inquit. Vniuerſæ Indicæ regionis a ſe uictæ gentiū quidē omnino ſeptem. Vrbiū autē ſupra bis decies mille. Apollodorus ſcribit Alexadrū Magnum ſubegiſſe gentes eas omnes, q̃ inter Hydaſpē ſunt, atq; Hypanin, numerū urbiū quinq; milia, ac nouē, & tandē omnem hanc regionē Poro regi tradidiſſe. Ad Alexandri gloriam plurimū pertinet, quod eius mortem gentes omnes, q̃s uicerat, luxiſſe narrantur. b ℭ Forma ſupra hominē auguſtior.) Alexandri ſtaturā corporis (inquit Plutar.) egregie a Lyſippo factæ declarāt imagines, a quo ſolo dignū duxit effingi. Eū multi cum amici, tū ſucceſſores poſterіꝰ ſunt ſequuti. Ceruix quidē ad lęuā paulum acclinatior, humectantes etiā oculos mirificus ille artifex diligenter cōſeruauit. Apelles aūt cū eum fulmen geſtantem pingeret, haud colorē immitatus ē. Siquidē fuſcum, & facie ſordidū fecit, quē colore candido fuiſſe perhibent, mixtus candori rubor uultum ipſius, ac pectus illuſtrabat. In Ariſtoxeni cōmentarijs legimus eius membra, atq; os tam ſuauiſſimū odorē exhalaſſe, ut & interiores tunicæ mirabili flagrantia complerent̄. Cuius rei cauſa fortaſſe fuit quædā corporis temperies innato calore feruentis. c ℭ Vino, & ira uictus.) Plutarchus Alexandrū ob ipſum calorē corporis bibacē, iracundūq; fuiſſe exiſtimat. Ad hūc locū maxime faciunt, q̃ ca. 5. quartidecimi refert Plynius. Androcydes (inquit) ſapientia clarus ad Alexandrū Magnū ſcripſit, intēperantiā eius cohibens. Vinum potaturus rex, memēto te bibere ſanguinē terræ. Cicuta homini uenenū eſt, cicuta uinū. Quibus pręceptis ſi ille obtēperauiſſet, profecto amicos, in temulentia nō interemiſſet. Seneca epiſtola. 83. affirmat nihil aliud eſſe ebrietatē, q̃ uoluntariā inſaniā. Refer (inquit) Alexandri Macedonis exemplū qui Clitū chariſſimū ſibi, ac fideliſſimū, inter epulas trāſfodit, & intellecto facinore mori uoluit. d ℭ Morbo uinolentiæ.) De Alexandri morte diſſentiūt authores. Quidā tradunt Alexandrū contra Magi cuiuſdā monita Babyloniā reuerſum, olim intermiſſum cōuiuiū ſolenniter inſtituiſſe, in quo totū in lætitiā fuſum, diei noctem peruigilē cōiunxiſſe, acceptoq; poculo media potione repēte ueluti telo confixū ingemuiſſe, elatūq; e cōuiuio ſemianimē, tāto dolore cruciatū fuiſſe, ut ferrū in remedia poſceret. Amicos, cauſam morbi, intemperiē ebrietatis diſſeminaſſe. Re autē uera inſidias fuiſſe, quarū Antipatrū authorē fuiſſe, qđ chariſſimos eius Alexander ebrietatis furore concitus ꝑemiſſe. Diod. Siculus li. 17. refert Alexandrū in geniali Medi cuiuſdā Theſſalis cōuiuio, multo ſe uino oneraſſe. Poſtremoq; repletū Herculis ingens ebibiſſe poculū. Vnde & mortis cauſam contraxiſſe. Qui eū ueneno peremptū dicunt, aiunt idipſum Stygis aquæ fuiſſe uenenū. Nec aliā ullā materiā, ꝑter mulæ ungulas id continere potuiſſe. Magna (ut inquit Plynius) Ariſtotelis infamia excogitatū. e ℭ Poſt quem.) Qui Alexandro Magno in regnū ſucceſſerint, ꝑter alios, docet Iuſtinus lib. 13. & alijs mox ſequentibus. Poſt longā Macedoniæ regū ſeriē, id tandē regnū ad Philippū, Perſeū, & Pſeudo Philippū deuenit. Philippū Flaminius, Perſeū Paulus, Pſeudo Philippū Metellus oppreſsit. Quorū triūphis (ut Rufus ait) Macedonia populo Ro. adiuncta eſt. f ℭ Ad ſegetē Ro. gloriæ.) Claudianus Subiecit Perſen Macedo, ceſſurus & ipſe Romanis. g ℭ Pęantidē uocāt.) De huius lapidis nominibus, atq; poteſtate, ſcribit Ply. c. 10. li. ulti. Pęantides (inq̃t) quas q̃dā Gemonias uocāt ꝑgnātes fieri, & parere dicunt̄, mederiq; parturiētibꝰ. Nā tales in Macedonia iuxta monumētū Tireſię inueniunt̄, ſpeciesq; eſt eis aquę glaciatę. De ea Rhenniꝰ Dionyſ. interꝑs. Cōcipit & parit &c. h ℭ Tireſię ſepulc.) In Thilphoſio mōte (inq̃t in. 9. Stra.) fons eſt Thilphoſa, & Tireſię monumētū, ubi ꝓfugus diē ſuū obijt.

Et Diod. Siculus lib. quinto. Ex Thebanis (inquit) qui in Thilphosiū confugerant, Tiresias defunct⁹ est, quem sui ciues magna cum pompa sepeliuere, Deoꝶ sibi honores tribuentes. De Tiresia plura Homerus. xi. Odysseæ. Tiresiæ excœcatio in prouerbiū abijt apud doctos. τιρεσίου τυφλότερος, Tiresia cœcior. De eo, qui imprudenter agens, suę interdū cœcitatis, aut mali cuiuspiā alterius, causa extitit. Hinc a Iuuenale Saty. 13. dictum est. Nec surdū, nec Tiresiā quemq͂ esse deoꝶ. Cur autē fuerit a Iunone excœcatus, canit Ouidi⁹ in tertio Transformationū libro.

DE THRACVM MORIBVS, INSTITVtisq́. De Thraciæ locis, ac populis. De Gruibus, Hirundinibusq́. De Hellespōto, deq́ Claro insula, & Aegeo mari. CA. XV.

a NVnc [a] in Thraciā locus est pgere, & [b] ad ualidissimas Europę gētes uela obuertere. Quas q sedulo expiri uelit, nō difficulter deprehendet, Thracibus Barbaris inesse cōtem-
b ptum uitæ, ex quadam naturalis sapientiæ disciplina. Concordant omnes ad [c] interitum uoluntarium, dum nonnulli eorum putant obeuntium animas reuerti, alij [d] non extingui, sed beatas

NVNC IN THRACIam locus pergere.) Thracia Stephano de Vrbibus authore, a Thrace Nympha Titanide nomen sumpsit. Hæc ut ca. xi. tertij Ptolęmeus docet, circū scribitur a septētrione inferiori Mœsia. Ab occasu Mœsia superiori, & parte Macedonię. A meridie altera Macedoniæ parte, & deinde littore Aegæi pelagi, & Melani sinus parte. De Thraciæ terminis Solinus ipse in fine ca. huius. Eam Ply. ca. xi. sui quarti Diuidit in Strategeas quinquaginta. Herodotus in principio quinti. Gens Thracū (inquit) secundum Indos omnium maxima est. Quæ si aut unius imperio regeretur, aut idem sentirent, ut mea fert opinio, inexpugnabilis foret, & omniū gentiū multo ualidissima. Thraciæ gentes eleganter describit Ammianus Marcellinus. zz. historiarū libro, & Strabo li. 7. Ply. Ptolē. Herodotus ubi supra. Melā Pomponiū libro secundo in Thracū moꝶ enarratione, imitatur Solinus hoc capite. b ℭ Ad ualidissimas Europæ gentes.) Ex Ply. ca. xi. lib. quarti. Aristoteles philosophus in Problemmatis quærit. Cur timidi sint, qui loca feruida incolunt, fortes, qui gelida: Id dissoluit Sectiōis quartædecimæ problemate octauo. An (inquit) qđ natura contra, q̄ loca, & tēpora se habet. Quoniā si se similem ageret, cito periret. Sunt aūt fortes, qui calida sunt natura, timidi, qui exangues, refrigeratiq́ sunt. Fit igitur, ut qui loca inhabitant calida, refrigerentur, qui frigida, concalescant, utriq́ tamē corpore magno adolescunt, eo qđ qui frigida colunt, insito calore abundāt, q calida, calore loci refouētur. Quippe cū in calidis, & a calore incrementū sequatur. Frigus autē uim astringendi, constipandiq́ habeat. Cū igitur alteri principiū interse uehemens augendi obtineant, alteri nullo extremo frigore impediantur, merito utriq́ augeri possunt plenius. Homines nostrę regionis augeri ideo minus possunt, qđ & principiū illud in se imbecillius continēt, & frigore aliquantisper constipanē. Idē fere habeē problemate. 16. Sectionis eiusdē. Ob Thracū ualitudinē tradunt, qui fabulas consectanē apud eos Martem natū, educatūq́, ac apud eosdē insignē habuisse domū. Maro Aene. lib. tertio.

Gradiuumq́ patrem, Geticis qui præsidet aruis.

Geticis. i. Thracijs (inqt Seruius. Manilius q̄rto Astronomicō Thrace Martē sortita colonū. Domū Martis ī Thracia elegāter describit Stati⁹. 7. Theb.

Hic steriles delubra notat Mauortia syluas &c.

Ab Horatio secūdo Carmi. bello furiosa Thrace nuncupata est. c ℭ Ad interitū uoluntariū.) Melā sequiē hoc loco Solinus. Quidā feri sunt (inqt ille) & ad mortē paratissimi. Getę utiq́ id uaria opinio pficit. Alij redituras putāt animas obeuntium. Alij etsi nō redeant, nō extingui tamē, sed id melius esse q̄ uiuere. Democritus philosophus (ut cap. 55. septimi naturalis historiæ refert Ply.) posuit futuram hominū resurrectionē, qđ Christianoꝶ uerissimū dogma est. Chrysipp⁹ itē Stoicoꝶ princeps idē asserit in his libris, quos de prouidentia scripsit. Cū em̄ de innouatiōe mūdi loquereē, inter alia hęc intulit. Quod cū ita sit (inquit) apparet nō esse impossibile, & nos cū uitā finierimus rursus uertiginibus certis tēporis reuolutis, in hunc statū, in quo nūc sumus restitutū iri. Chrysippi Græca uerba sunt hæc. τούτου δὲ, inquit, οὕτως ἔχοντος δῆλον ὡς οὐδὲν ἀδύνατον, καὶ ἡμᾶς μετὰ τὸ τελευτῆσαι πάλιν περιόδων τινῶν εἰλημμένων χρόνου εἰς ὃ νῦν ἐσμὲν καταστήσεσθαι σχῆμα. Meminit Lactā. li. 7. Idipsum & Sibyllę carminib⁹ cecinerūt. Extat Athenagoræ philosophi liber de hominū futura resurrectione. DE hac ipsa materia Theologi moderniores Distin. 43. quarti Sententiarū lib. plura disserunt. d ℭ Alij non extingui animas.) Hominis animas esse immortales philosophi asserunt fere omnes. M. Cicero primo Tuscu. q. lib. & Lactā. c. 8. li. septimi tradūt Pherecydē primū de ęternitate animarū disputasse. Post eū aūt Plato in eo lib. quē Phedonē īscripsit. M. C. & alij ferme oēs idē ostēdere conati sūt. Lege Plutar. c. 7. li. q̄rti de Pla. philosophoꝶ.

magis fieri. Apud plurimos luctuoſa ſunt [a] pu-erperia. Deniq; recentem natum fletu parens excipit. Contrauerſum læta ſunt funera, adeo ut exemptos gaudio proſequãtur. Vxorũ [b] numero ſe uiri iactitant, & honoris loco ducunt multiplex coniugiũ. Quæ fœminæ tenaces ſunt pudiciciæ, defunctorum inſiliunt [c] cõiugũ rogos, &, qđ maxime inſigne ducunt caſtitatis, prçcipites in flammas eunt. Nupturæ nõ parentũ arbitratu [d] tranſeunt ad maritos, ſed quæ præ cæteris ſpecie ualent, ſubhaſtari [e] uolunt, & licẽtia taxationis admiſſa, nõ moribus nubunt, ſed præmŷs. Quas formæ præmit dedecus, dotibus emunt, quibus coniungantur. Vterq; ſexus epulantes, focos ambiunt herbarũ, q̃s habent [f] ſemi-

a

b

c

d

Quid Ariſtoteles de hac ipſa re ſenſerit, Scotus diſtinctione quadrageſima tertia quarti ſententiarum diſſerit copioſe. a ¶ Luctuoſa ſunt puerperia.) Valerŷ Max. uerba ſunt titulo de Inſtitutis antiquis. Thraciæ uero illa natio (inquit) merito ſibi ſapientiæ laudes uendicauerit, quæ natales hominũ flebiliter, exequias cũ hylaritate celebrat, ſiue illis doctorũ præceptis, uerũ conditionis noſtræ habitũ prouidit &c. Euripides in Creſphonte (inqt primo Tuſ.q.M.Cice.) Nos docebat cœtus celebrantes domũ lugere, ubi eſſet aliquis in lucẽ editus humanæ uaria uitæ reputantes mala. At qui labores mortem finiſſet graues, hunc omnes amicos laude, & lætitia exequi &c. Hunc ipſum Thracũ morem etiã Herodotus explicat libro quinto. Et Mela Põponius in ſecundo. Eam ipſam cõſuetudinẽ elegãti hexaſticho Archias poeta explicat, ingens.

Θρήϊκας αἰνείτω τὶς ὅτι σονα-
(χεῦσι μὲν υἷας
Μητέρος ἐκ κόλπωμ πρὸσ
(φάος ἐρχομένους.
Ἔμπαλιδ' ὀλβίζουσιμ ὅσους
(αἰῶνα λιπόντας
Ἀπροϊδής κηρῶμ λάτρις
(ἔμαρψε μόρος.
Οἱ μὲμ γὰρ ζώοντες, ἀεὶ παν-
(τοῖα περῶσιμ
Ἐσ κακὰ, τοὶ δὲ κακῶν εὗ-
(ρον ἄκος φθίμενοι

Id nos ex tempore in Latinum ſic conuertimus.

Thracas quis laudat, ſoleant qđ plangere natos
  In lucem quotiens edidit alma parens.
Contra felices uocitant, quos flore iuuentæ
  Ancillans Parcis mors inopina rapit.
Illi dum uiuunt properant ad peſſima ſemper.
  Aſt ŷs mors finem contulit ipſa mali.

Brachamanæ philoſophi mortem uitam putandam eſſe aiunt, quaſi quendã uiuidũ hominũ conceptum, mortem uero natiuitatẽ ad uerã illam, & felicem uitam ŷs, qui recte philoſophati ſunt. Iccirco eos multa exercitatione uti ad mortis præparationẽ. Nihilq; eorũ, quæ hominibus accidere dicuntur, bonũ eſſe, uel malũ. Hæc, & plura Strabo. 15. Geographiæ libro. b ¶ Vxorum numero ſe uiri iactitant.) Idem ſcribunt Herod. lib. 5. & Mela lib. ſecundo. Barbarorũ fuit (inquit primo Aene. Seruius Honoratus) nõ ſingulas coniuges habere, ſed plures. Apud Romanos eũ, qui duas habuit ſimul uxores, ſine dubitatione comitabaĩ infamia, ti. 9. noni Codicis, lege decimaoctaua. Et Inſti. de Nuptŷs. §. Quia duas. Iuliani iureperiti uerba ſunt tit. 2. tertŷ Digeſtorũ, lege prima. Qui prima ſponſalia, bina ſue nuptias in eodẽ tempore conſtitutas habuerit, notatur infamia. Theologi dicunt non eſſe matrimoniũ ſiquis uiuente prima, cum alia contrahat diſtin. 33. & 38. quarti ſententiarũ. c ¶ Inſiliunt rogos.) Herodotus hunc morem deſcribens. Singuli (inquit) plures uxores habent, quorũ ubi quis deceſſit, diſceptatio magna fit inter uxores, acri amicorũ circa hãc rem ſtudio, quænã dilecta fuerit a marito pcipue. Quç talis iudicata eſt, & hũc honorẽ adepta, ea a uiris, ac mulierib9 exornata ad tumulũ a ſuo ꝓpinquiſsimo mactatur, unaq; cũ uiro humatur, cæteris uxoribus id ſibi pro ingenti calamitate ducẽtibus. Idem refert Mela Pomponius in ſecundo. Indorũ uxores idem factitant pro maritis, ut Solinus ca. 65. infra tradit. Nunc tam tepidus uxorum erga maritos amor, ut ſi permutatio detur
Morte uiri, cupiant animam ſeruare catellæ. d ¶ Non parentum arbitratu). Eadem referunt Hero. & Mela Pomp. locis eiſdem. Difficile omnino eſt matrimoniũ quom uel alter coniugum non ſponte ſed coacte nupſerit, uel uterq;. Rurſus ſeruile coniugiũ eſt, ſi magnæ dotis gratia, idipſum fiat. Veriſsima Plautina ex Aſinaria ſententia. Argentũ accepi (inquit) dote, imperium uendidi. e ¶ Subhaſtari.) ideſt, ſub haſta mitti, uendiq; per auctionẽ uolunt. Sunt exemplaria, quæ ſubarrari habeant. f ¶ Semine igni ſuperiecto.) Herod. in Clio ſcribit apud Maſſagetas inueniri arbores talẽ fructũ feren-

a ne ignibus ſuperiecto. Cui⁹ nidore perculſi, pro lætitia habent imitari ebrietatem ſenſibus ſauciatis. DE ritu iſta ſunt. De locis,[a] & populis quæ ſequuntur. Strymonem accolunt dextro latere
b Denſelatæ.[b] Beſſorum[c] quoq; multa nomina aduſq; Neſtum[d] amnē, qui radices Pangæi circumfluit. Hebrum[e] Odryſarum ſolum fundit, q̄ fluui⁹ excurrit inter Priantas,[f] Doloncas,[g] Thy-
c nos, Corpyllos, alioſq; Barbaros, tangit & Cyconas.[h] Deinde Aemus[i] ſex milibus paſsuū arduus, cuius auerſa Mœſi, Getæ, Sarmatę, Scythæ, & plurimę īſidūt natiōes. Ponticū litt⁹[k] Scythonia gens obtinet, quæ nato ibi Orpheo uate dec⁹ addidit nomini. Quem ſiue ſacrorum, ſiue

tes, qui iactus in ignem ab ijs qui ad ſe calefaciendos conuenerunt foco circumſedentes incenſo igne ſic ebrios reddit odore ſuo, ut uinū Græcos. Et eo uehementius, quo plus eius fructus fuerit iniectum, quoad cōſurgatur ad tripudiandū, ac perueniatur ad cantū. Qui de rerū natura commentant̄, multa eſſe dicunt, quæ hylaritatē quandā utentibus tribuant. Veluti ſunt Heleniū herba, Bogloſsos, Euphraſinū, Oenothera, quæ & Omiris dicitur. Rurſus, ut inquit Celſus ſecundo de medicina libro, ſenſus excitant, Nepeta, Thimū, Satureia, pręcipueq; Puleiū, ruta, & cepa. Naſturtiū præterea uim habet torporem excitandi. Vnde & natum prouerbiū. ἔσθιε κάρδαμον, Ede Naſturtium. In hominē ſegnē, ac omnino ſtupidū. Meminit Ply. ca. 8. deciminoni naturalis hiſtoriæ. SCRibit Porphyrio Thraces ebrietate fortiores reddi, ac per uinolentiā illicitos etiam concubitus audere. a ℭ De locis.) De locis, quoꝝ facit Solinus in hoc capite mentionē, copioſe Plynius ca. xi. lib. quarti. De Strymonio flumine ca. p̄cedenti abunde diximus. Nec mirum eum tam in Macedonia, quā in Thracia poni. Cū authore Ptolemæo ī mōtib⁹ Thraciā, & Macedoniā diuidētibus, ortum habeat. b ℭ Denſelatæ.) Hi populi a Plynio interdū Denſelatæ, aliquando Denſelethæ dicuntur. Ptole. Dentheſetas nominat. Diuerſitatis huius meminit etiam Hermolaus. c ℭ Beſſorum.) Herodotus in ſeptimo. Itē Stephanus Biſsos uocant. Sed hoc arbitrariū extimat Hermolaus. d ℭ Neſtum amnē.) Annotat Hermolaus eſſe authores qui nō Neſtum, ſed Neſsum hunc amnem nominēt. Eſſe præterea Neſton urbē, & Neſtiada regionē ab hoc amnē cognominatā. Scribit Ariſtot. ca. 31. ſexti naturæ animaliū, & Plyni⁹ repetit ca. 16. octaui libri. In Europa inter Acheloū tantū, & Neſtum amnes leones procreari. e ℭ Hebrum Odryſarū.) Ex Ply. ca. xi. quarti. Scribit Seruius in fine quarti Geor. Hebrum amnem ex fontibus Rhodopæ montis dilabi. Dictum autem ait ab Hebro Boreę fratre. Recipit aūt in ſe amnes Tearū, Contadeſtū, Agrianē, Bargum, Suemū, authores Herod. & Ply. uterq; li. quarto. Plynius ca. 4. triceſimi tertij, enumerat Hebrū inter ea flumina, quæ aurum deuehunt. f ℭ Priantas.) Hos Herod. lib. 7. Briantas uocat, a quibus regio Briantica, quæ olim Gallaica dicta eſt. g ℭ Dolongos.) Hermolaus exiſtimat legendum, Doloncas, uel Doloncos, a Dolonco Bithyni fratre, Tracūq; rege. DE Thynis, & Corpillis, Ply. ca. xi. lib. quarti. h ℭ Cyconas.) Cycones Thraciæ populi, a quoꝝ matribus Orpheus uates, q̄d earum connubium ſperneret, diſcerptus eſt, Liberi patris ſacra ſimulantibus. Fabulam referunt Virg. in fine quarti Georg. & Ouid. xi. Metamor. Alij dicunt eum fulmine peremptū in Dio Macedoniæ, ibiq; ſepultū a Muſis, quod uerum eſſe epigrammate ibi ſcripto euidens eſt.

Orphea candenti transfixum fulmine Thracem,
Cum curua Aonides hic poſuere lyra.

Orpheum poetam docet Ariſtoteles nunq̄ fuiſſe, & hoc Orphicum carmen Pythagorei ferunt cuiuſdam fuiſſe cerdonis. Cicero primo de natura Deoꝝ. i ℭ Aemus.) Aemi excelſitas (inquit ca. xi. quarti Caius Plynius) ſex. M. paſsuū ſubitur. Auerſa eius, & in Iſtrum deuexa, Mœſi, Getę &c. Hic mons cæteros Thraciæ montes ſpacij magnitudine, ac ſublimitate ſuperat, mediamq; Thraciam diuidit. Exiſtimat Polybius ex eius uertice utrumq; mare cerni Aegeum. ſ. & Adriaticum, quod Strabo libro ſeptimo, ob ingens interuallū, falſum probat. Sententiam Polybij Mela ſequitur. Dictus autem eſt ἀπὸ τοῦ αἵμου βορέου, καὶ ὀρειθυίας υἱοῦ. Hoc eſt, ab Aemo Boreæ, & Orythiæ filio, author Stephan⁹ de Vrbibus. Seruius ſecundo Georg. montem Theſſaliæ eſſe dicit, ſuper illud Taygeta o qui me &c. Sed hoc ideo quoniā is Theſſaliam a Thracia diuidit. k ℭ Sithonia gens.) Ply. ca. xi. libri quarti. Circa Ponti littora (inquit) Moriſenæ, Sithonijq; Orphei uatis genitores optinent. Hunc locū ſic Martianus lib. 6. refert. Dein (inquit) pontum Sithonia gens habet, q̄ gloriā Orphei progeniti uatis profectione ſortita eſt. Nam in Spartio promontorio ille uitam, aut ſacris, ut aiunt, impendit aut fidibus.

cantuũ ſecreta in Sperchio [a] promontorio agitaſse tradunt. Deinde ſtagnũ Biſtoniũ. Nec longe regio Maronea, in qua Tyrida [b] oppidũ fuit equorũ Diomedis ſtabulum. Sed ceſsit æuo, ſolumq; turris ueſtigium adhuc durat. Inde nõ procul urbs Abdera, quã Diomedis [c] ſoror & condidit, & a ſe ſic uocauit. Mox Democriti [d] domus Phyſici, ac ſi uerum rimere, ideo nobilior. Hanc Abderam Olympiade prima, & triceſima ſenio

a ℭ In Sperchio promontorio.) Vetuſti omnes codices, quos legerim, habent Sperchio promonto. Martianus (ut iam iã adductus eſt) habet Sparthio promont. Sed nõ lego aliqđ huius nominis Thraciç promontoriũ. Põponius autẽ cũ de Thracia ſcribit. Videtur eũ locũ, ubi Orpheus habitauit, Orbelon nominare. Montes (inquit) interior attollit Aemon, & Rhodopen, & Orbelon ſacris Liberi patris, & cœtu Mœnadũ Orpheo primũ initiante celebrato. Quid ſi Serrio legas? Pomponius eodẽ loco. Deinde (inquit) promontorium Serrium, ex quo cantantẽ Orphea ſecuta narrant nemora, q̃uis ante Hermolaũ Seriphiũ legeretur. Ptolemęus in deſcriptione Macedoniæ, q̃ eſt Thraciæ contigua, enumerat Sperchiam urbem. DE Biſtonio lacu, genteq; Biſtonia. Itẽ de Maronea regione Ply. capi. xi. libri quarti. b ℭ Thyrida oppidũ.) Exiſtimat Hermola⁹ ca. xi. quarti Caſtigationũ Plynianarũ hic, & apud Plyniũ legendũ Tinda ex Stephano, Martiano, cæteris. Verba Plynij ſunt. Abdera libera ciuitas. Stagnũ Biſtoniũ & gens. Oppidũ fuit Tinda, Diomedis equorũ ſtabulis dirũ. Item capi. 8. uiceſimiquinti uoluminis. Circa Abderam (inquit) & limitem, qui Diomedis uocatur, equi paſti inflãmãtur rabie. Marcellinus li. zz. Abdera (inquit) Protagorę domiciliũ, & Democriti, cruentæq; Diomedis ſedes. Diomedes Thraciæ tyrannus equos habuit, quorũ præſepia ærea erãt, cathenis ferreis uicti, alebantur carnibus hoſpitum illuc diuertentiũ. Hunc tyrannũ Hercules peremit, equis ſuis uorandũ appoſuit, eosq; manſuetiores factos ſecum abduxit, ac Euriſtheo detulit. Is eos Iunoni ſacrauit, quorũ genus uſq; ad Macedonẽ Alexandrũ permanſit. Ex Diod. Siculo lib. 5. & Seruio primo Aeneidos ſuper illud. Nunc quales Diomedis equi &c. Ex hac hiſtoria non inconcinniter ſumetur Adagium. Diomedis equi. In quempiã nil p̃ter exteriorẽ effigiem humanitatis habentẽ. Rurſus & hoc, Abderitanę pectora plebis habes, in hominẽ, cui uerius amentia, q̃ prudentia poſsit aſcribi. Hiſtoriã aũt unde ſit ſumptũ Adagiũ refert Cœlius ca. 31. decimiſexti Antiq. lecti. Rurſus cũ ſignificamus non deeſse nobis locũ alterum, quom cõmode uiuere in patria fuerit denegatũ, ἄβδηρα καλὴ τηΐων ἀποικία. Abdera pulchra Teiorũ colonia. Refertur a Strabone lib. Geographiæ. 14. c ℭ Diomedis ſoror, & cõ. & a ſe ſic nominauit.) Hellanicus author eſt, Herculẽ tanto diſcrimine aduerſus Diomedẽ pugnaſse, ut in ea pugna Abderitũ puerũ delicias ſuas amiſerit, ab equis illis feris dilaniatũ, in cuius tandem humati pueri nomine, Abderã urbem condidiſse, denominaſseq;. d ℭ Democriti domus phyſici.) Sunt qui Democritũ nõ Abderitem, ſed Mileſiũ fuiſse ſcribunt. Hic diſcendi gratia, Aegyptum, Perſidem, Rubrũ mare, Aethiopiãq; adijt. Gymnoſophiſtisq; in India congreſsus eſt. Is præter cæteros, Naturalia, Moralia, Mathematica, liberaliũ diſciplinarũ rationes, artiumq; aliarũ peritiã exacte calluit. Vnde philoſophus quinq; certaminũ dictus eſt. Floruit circa. lxxx. Olympiadẽ. Sunt eius & hæc inter cætera. Sermo operis umbra. Nõ ex loco gloriam aucupandã, ſed loco gloriam imponendã potius. Animũ beatũ fore, dũ nullo mœtu, nulla ſuperſtitione, aut alia quauis perturbatione concutiẽ.

Prudenter hic ob ſtulta uota hominũ,
Ridebat quoties a limite mouerat unum,
Protuleratq; pedem, flebat contrarius alter.

De riſu Democriti, & Heracleti lachrymis extat incerti poetę nobile apud Græcos Epigrãma. Id latinum fecit CASPAR VRSINVS Velius, Doctor, & Poeta, de utraq; lingua optime meritus. Mihi ob eius candidiſsimos mores, ac non uulgarem in bonis literis eruditionẽ, amiciciæ uinculo coniunctiſsimus. Epigramma ipſum tũ Græcũ, tum Latinũ libuit ſubnectere.

τὸν βίον ἡράκλειτε πολὺ πλέον ἤπερ ὅτ᾽ ἔζης
  δάκρυε, νῦν ὁ βίος ἔσ᾽ ἐλεεινότερος.
τὸν βίον ἄρτι γέλα Δημόκριτε τὸ πλέον ἤπερ ἰρ.
  νῦν ὁ βίος πάντων ἐσὶ γελοιότερος.
εἰς ὑμέας δὲ καὶ αὐτὸς ὁρῶν, τὸ μεταξὺ μεριμνῶ
  πῶς ἅμα σοὶ κλαύσω, πῶς ἅμα σοὶ γελάσω.

VRSINVS.

Nunc magis atq; olim uitæ Heraclete labores
  Plora, nam uita hæc eſt miſeranda magis.
Ac tu nunc magis atq; olim Democrite ride
  Hæc etenim uita eſt ridiculoſa magis.
Ipſe autem intererea cernens uos differor anceps
  Te riſu, lachrymis quomodo teq; iuuem.

Conſtat eum ſeipſum exceçcaſse, uel ut liberius rerum naturas contemplareẽ. Vel ut ait Laberius. Ma-

lis bene esse ne uideret ciuibus. Tertulianus cap. ultimo. Apologetici id fecisse ait, qđ mulieres sine cõcupiscentia nõ posset aspicere, & doleret si eis potitus nõ fuerit. Lege. M. Tul. circa finẽ quinti Tuscu. q. Et. A. Gelliũ ca. 17. lib. decimi. Obijt autem, ut Hipparchus ait, centesimo, & nono ætatis suæ anno. Lucretius lib. 3. sic eius obitum refert.

Deniq; Democritum postq̃ matura uetustas
Admonuit memores motus languescere mentis,
Sponte sua læto caput obuius obtulit ipse.

a collapsam Clazomenij [a] ex Asia ad maiorem faciem restitutam, obliteratis, quæ præcesserant, nomini suo uindicarunt. Locũ [b] Doriscon illustrem reddidit Xerxis aduentus, qđ ibi recoluit
b militis sui numerum. Polydori [c] tumulum ostendit Aemus in parte, quã Aroteres [d] Scythæ celebrant. Quondã urbem Geraniã, [e] Cattuzam uocant Barbari, unde a gruibus [f] Pygmæos ferunt
c pulsos. MAnifestum sane est in septẽtrionalem plagam hyeme grues frequentissimas conuolare. Nec piguerit meminisse, quatenus [g] expediti-

a ℭ Clazomenij ex Asia.) Ex Strabone lib. 14. uidetur legendũ Teij, non Clazomenij. Teij (inquit) relicta urbe, Abdera Thracũ urbem migrauerunt cũ Persarũ cõtumeliã ferre nõ possent. Vnde illud dictum est, Abdera optima Teiorum colonia. Sunt enim Teij, & Clazomenij inter se proximi. Quare fieri potuit, ut ex utraq; genti illuc migrauerint. b ℭ Locũ Doriscum.) Est enim, ut in Polyhymnia scribit Herod. Thraciæ littus, pariter campus ingens, quẽ grande flumen Hebrus interfluit, ubi extructus ẽ is murus, qui Doriscus appellatur, cui impositũ est Persarum præsidiũ a Dario iam inde cũ Scythis inferebat bellũ. Cũ igitur locus digerendis, recensendisq; copijs idoneus sibi uideret, Xerxes ita sibi faciendũ putauit &c. Mela Põpo. libro secundo circa Hebrũ (inquit) Cicones, trans eundẽ Doriscos, ubi Xerxes copias suas, quia nũero nõ poterat, spacio mensum ferunt. Meminit & cap. xi. quarti. C. Plynius. Ammianus lib. 18. historiarũ, hanc Xerxis recensionẽ fabulosam credit. Stephanus. δορίσκος πόλις θράκης, καὶ πεδίον, hoc est Doriscus urbs Thraciæ, & campus, seu planies. c ℭ Polydori tumulũ.) Hunc Polydori tumulũ describit Maro tertio Aeneidos.

Forte fuit iuxta tumulus, quo cornea summo &c.

Historiã refert Naso. 13. Meta. Est ubi Troia fuit &c. Rei seriem refert Polydori umbra apud Euripidẽ ea Tragœdia, quæ Hecuba inscribit̃ in principio. d ℭ Aroteres.) Sic enim legendũ est ex Plynio ca. xi. lib. quarti, etsi exẽplaria omnia, quæ uiderim, Aratores habeant. e ℭ Geraniã Gatizon.) Stephanus eam urbem Cattuzam nomĩat, eos aũt Cattuzos. Plynij codices plerũq; Gatizos retinent. Vide Hermolaũ ca. xi. quarti Plynij. f ℭ A Gruibus pygmęos ferunt pulsos.) Sumptũ ex Plynio ca. xi. lib. quarti. Existimant plures fabulosum esse, qđ tũ de paruitate, tũ de pugna Pygmęorũ cũ gruibus narratur a multis. Sumptũ em̃ est ex principio tertij Iliados Homeri, quo loco gruum mentionẽ faciens sic inquit.

Postq̃ hyemem fugitant, nimij quoq; frigoris hymbrem,
Oceani aduolitant refluos clangoribus æstus
Cædem Pygmęis populis, clademq; ferentes.

Deimachus, & Megasthenes innouarunt Pygmęorũ aduersus grues decantata pridem ab Homero prælia. Triũ etiã palmorũ homines, aiunt Strabo lib. 15. Albertus lib. 21. de animalibus friuolis argumentis, nõ esse eos homines contra peritiorũ sententiã scriptũ reliquit. Præstat igitur Aristotelis magis adhærere sententiæ. Is enim ca. 12. octaui Naturæ animaliũ. Grues (inquit) ex Scythicis campis ad paludes Aegypto superiores, unde Nilus perfluit/ ueniunt, quo in loco pugnare cũ Pygmęis dicunt̃. Nõ enim id (inquit) fabula est, sed certe genus tũ hominum, tũ etiã equorũ pusillũ (ut dicit̃) est, deguntq; in cauernis, unde nomẽ Troglodytæ a subeũdis cauernis accepere. Philostratus ex sententia Apollonij sic de Pygmęis in tertio. Pygmęos sub terra degentes (inquit) supra Gangem posita loca incolere, & sicut fama de ipsis prędicat uiuere, non uanũ est. Quæ de Pygmęis scribit Ply. alibi annotauimus. Ouid. 6. Meta. scribit Pygmęã fuisse in gruem conuersam.

Hanc Iuno iussit certamine uictam
Esse gruem, populisq; suis indicere bellum.

Extat apud Gręcos ex Pygmęis sumptũ Adagium. Acrothinia Pygmæorũ colosso aptas, in eum qui diuersa penitus inter se cõponere satagit. Et in Obscęno carmine (quisquis eius fuerit author) Pygmæis breuior. Hyperbole in monstruosam hominis paruitatem. Docet Aristoteles ca. 12. octaui Naturæ animaliũ, incipere abire grues Septembri mense. g ℭ Expeditiones suas dirigant.) Quoniã non pauca admiratione digna in gruibus reperiunt̃, iccirco de eis hac parte Solinus prosequitur. Sumpsit autem hæc ex Plynio fere omnia, uel ex cap. xi. lib. q̃rti, uel ex ca. 23. libri decimi. Gręci eas γέρανους nuncupãt, Latinis ex sono, & uoce earũ nomẽ sumptũ est.

ones ſuas dirigant. Sub quodam militiæ eunt ſi- a
gno, & ne pergētibus ad deſtinata uis [a] flatuū re-
nitatur, arenas deuorant, ſublatisq; lapillulis ad
moderatam grauitatem ſaburrant. [b] Tunc ſe tol
lunt in altiſsima, ut de excelſiori ſpecula metent, b
quas petant terras. Fidens [c] meatu præit cateruas.
Volatus deſidiā caſtigat, uoceq; cogit agmē. Ea
ubi obraucata eſt, ſuccedit alia. Pontū tranſiturę
anguſtias captant. Et quidē eas promptū eſt ocu c
lis dephendere, quæ inter Tauricam ſunt, & Pa-
phlagoniā, id eſt inter Carambim, & [d] κριοῦ μέτω-
πον. Cum [e] trans mediū alueum aduentaſse ſe ſci-
unt, ſcrupulorū ſarcina pedes liberant. Ita nautæ d
prodiderunt, compluti ſæpe ex illo caſu imbre
ſaxatili. Arenas non prius euomunt, q̃ ſecurę ſe-
dis ſuæ fuerint. Concors [f] cura omniū pro fati-

Mirum eſt, qđ naturales referunt, Nō laſseſcere in ullo labore, qui neruos ex alis, & cruribus gruis habeant. De Gruū prudentia Ariſtotelis uerba ſunt ca. 10. noni de natura animaliū. Grues etiam (inquit) multa prudenter faciunt, loca enim longinqua petunt, ſui cōmodi gratia, & uolant alte, ut procul ꝑſpicere poſsint, & ſi nubes tēpeſtatis uiderint, conferunt ſe in terram, & humi quieſcunt. Ducem etiam habent, & eos, qui clament, diſpoſiti in extremo agmine, ut uox percipi poſsit. Cum conſiſtūt, cæteræ dormiūt, capite ſubter alam cō dito, alternis pedibus inſiſtentes, dux detecto capite proſpicit, & qđ ſenſerit, uoce ſignificat. Aſcribam huic loco, quæ docte, & eleganter de Gruibus ſcribit Ambroſius ca. 15. quinti Hexameron. Quā iniuſsi (inquit) & uoluntario uſu grues ī nocte ſollicitā exercent cuſtodiam, diſpoſitos uigiles cernas, & cæteris conſortibus, aliæ circumeunt, & explorant, ne qua ex parte inſidiæ temperentur, atq; omnē deferunt, impigro ſui uigore tutelā. Poſt ubi uigiliarū fuerit tēpus impletū, ꝑfuncta munere in ſomno ſe ꝑmiſso clangore cōponit, ut excitet dormientem, cui uicē muneris traditura eſt. At illa uolēs ſuſcipit ſortem, nec uſu noſtro in uita, & pigrior ſomno renūciat, ſed impigre ſuis excutitur ſtratis, uicem exequit̃, & quā accepit gratiā, pari cura, neq; officio repræſentat. Ideo nulla deſertio, quia deuotio naturalis, ideo tuta cuſtodia, quia uoluntas libera. Hunc etiam uolentes ordinē ſeruant, & hac moderatione omnē laborē alleuant, ut per uices fungant̃ ductus ſui munere. Præcedit enim una, & præcurrit cæteris ꝑſtituto ſibi tempore, & quaſi ante ſigna ꝑcurrit, deinde conuertitur, & ſequenti ſortem ducendi agminis cedit. Quid hoc pulchrius, & laborē omnibus, & honorē eſse cōmunē, nec paucis arrogare potentiā, ſed q̃dam in omnes uoluntaria ſorte tranſcribi? Antiquę hoc reipub. munus, & inſtar liberę ciuitatis eſt. Hæc ille. a ¶ Vis Flatuum.) Ariſtoteles ca. 12. octaui Naturæ animaliū libri. Auium grues (inquit) ex ultimis in ultima abeunt. Volant flatu ſecundo. Quod de lapide memorant falſum eſt. Lapidē enim eas tenere fulmento, quem ubi deciderit, accipi, utilē ad auri probationē aiunt. In prouerbiorū Collectaneis extat & hoc γέρανοι λίθους καταπεπωκυῖαι. i. Grues lapides deijciētes. De his qui prouidi ꝗppiam faciunt. Grues enim (inquit Tarręas) quoniā alte uolant, & in latū, facto impetu, quæ infra ſunt inſpicere nequeunt, lapidem portant, ut ex uolatu laborantes, deijciant, & ſentiant, utrū ſuper terram an mare ferantur. Et ſiquidē ſuper mare lapis deuenerit, iter perficiunt. Si uero ſuper terrā, quieſcunt. Hoc ait Ariſtophanes Grues lapides demittentes. Hæc fere ad literam in eius prouerbij expoſitione. b ¶ Saburrantur.) Onerantur, grauesq; fiunt, ne ui flatuū a recto itinere propellantur, a Saburra. i. Sabulo, quo naues leues nimis onerari ſolent. c ¶ Fidens meatu pręit cateruas.) Grues dum alte uolant, caſu potius, q̃ arte, plerumq; literam. y. efficiunt. d ¶ κριοῦ μέτωπον.) Ideſt, Arietis frons, ob quandā cum huius animalis frontis ſimilitudinē. Sunt autem plura (ut alias annotauimus) huius nominis ꝓmōtoria ſcopuliue. e ¶ Cū citra mediū.) Cur id faciant, in uerbis iamiā aſcriptis, Tarręas explicat. f ¶ Concors cura omniū pro fatigatis.) Si hanc gruum cōſuetudinē homines ipſi perpēderent, eſset in ſubueniendo, ſuccurrendoq; lapſis indubie promptiores. Sanctum omnino monitum Ouidianū illud, ſed innata quadam ſæuitia a paucis obſeruatū.

Regia crede mihi res eſt ſuccurrere lapſis.

Quin potius quom uiderint quempiā malis ingentibꝰ obrutum, addere malis mala ſatagunt. Humanius certe multo pientiſsimi Samaritani immitari parabolam. Is enim ſpoliatū, uulneratumq; uidens hominē, miſericordia motus eſt, & appropians ſemiuiuo homini, alligauit uulnera eius, infundens oleum, & uinum. Et tandem ægroti hominis, ut par erat, exactiſsimā curam egit. Iuſtiſsima nimirum Iuuenalis de hominum immanitate querela.

Sed iam ſerpentum maior concordia, parcit

Cognatis maculis similis fera &c. a ℂ Nigrescunt senectute.)Cætera fere omnia albescunt senescentia,qđ ob caloris intrinseci defectū accidere philosophi perhibent. b .ℂ χρυσόκεραϛ.) Idest auricornu, χρυσός enim aurū, κέραϛ cornu.De eo Strabo lib.7.& Ply.ca.xi.li. quarti. c ℂ Byzantio oppido.)Hæc urbs(authore Eusebio lib.tempoꝝ)cōdita est circa Olympiadē tricesimā, quom apud Romanos Tullius Hostilius imperio potiret.Eam condidit Byzas.Claudianus in Eutropium.

a gati,adeo ut siquæ defecerint,cōgruant uniuer-
sæ,lassatasq; substollant usq; dum uires ocio re-
cuperentur.Nec in terra cura segnior. Excubias
nocte diuidunt, ut exsomnis sit decima quæq;.
b Vigiles ponduscula digitis amplectuntur, quæ
si forte exciderint,somnū coarguant. Quod ca-
uendū erit,clāgore indicāt. Aetatem in illis pro-
dit color. Nigrescunt [a] enim senectute. Venia-
c mus ad promōtoriū χρυσόκεραϛ [b] Byzantio [c] oppi-
do nobile,antea Lygos dictum, quod a Dyrra-
chio [d] abest septingentis undecim milibus passu-
um. Tantum enim patet inter Adriaticū mare,
d & Propōtidem.In Cœniensi quoq; regione nō
longe a Flauiopoli colonia Byziæ oppidū quon
dam [e] Arx Terei regis,nunc inuisum,& inacces-
sum Hirūdinibus,& deinceps alitibus alijs, quā-
e q̄ [f] Thebas,qđ illa mœnia sæpius capta sint, as-
pernentur subire.Nam inter cætera habere illas
quiddam [g] præsciū,inde noscitur,qđ lapsura nō
petunt culmina, & aspernant̄ peritura quoquo
f modo tecta.Minime certe a diris [h] auibus impe-
tuntur,nec unq̄ præda sunt ut sacræ. Cibos non
sumunt residentes, sed in aere [i] capiunt escas, &
hauriunt. ALter [k] Isthmos in Thracia est simili-
g bus angustijs,& pari latitudine arcti maris. Cui⁹
littora duæ urbes utrinq; secus ostentant. Pro-
pontidis oram insignit Pactyæ,Melanem sinum
Cardia,qđ [l] in cordis faciem sita sit,dicta Cardia
h est. Omnis aūt magnus Hellespontus stringitur
in stadia septē,qbus ab Europa Asiaticam plagā
uindicat. Hic quoq; urbes duę Abydos Asię est,

Conditor hoc Byzas, Constantinusq; uidebūt.

Diodorus,& Polybius tradūt a Byzantio,qui urbi imperauit ita appellatam.Iustinus lib.9. scribit a Pausania Spartanoꝝ rege conditā, ac per annos septē ab eo possessam.Deinde, uariante uictoria,nūc Lacedæmonioꝝ, nunc Atheniensiū uiris habitatā.Ammianus lib.zz.asserit Byzantiū fuisse Atticorū coloniā. Ausonius in urbium Catalogo facit Byzātiū Romę, Carthaginiq; omnino par. Et Claudianus in Eutropiū Eunuchum.

Vrbs etiam magnæ,quæ dicit̄ æmula Romæ.

Eius situm unico tm̄ Disticho Ouid. explicat primo Tristium.

Quaq; tenent ponti Byzantia littora fauces,
Hic locus est gemini ianua uasta maris.

De ei⁹ conditoribus,nominibus,qđq; ante Constantinū principē ab Antonio Seueri filio, Antonina dicta sit, & quo anno in Turcarum potestatem uenerit ex Eustachij sententia Raphael Volaterranus explicat li.7.Plura Strabo lib.septimo.Stephanus de Vrbibus. Herodo.lib.3. d ℂ A Dyrrachio.) Eadem Ply.ca.xi.quarti,& Capella li.6. e ℂ Quondā arx Terei regis.) Rursus ex Plynio capi.xi. quarti. Fabulā hanc eleganter pluribus carminib⁹ refert Naso.6.Meta.libro. Veram autem historiā leges apud Pausaniā circa finem Atticæ. Et Seruiū Ecloga sexta Virgilij super illud. Aut ut mutatos &c. f ℂ Quamq̄ & Thebas,qđ illa.) Sumptū ex ca.z4.decimi Ply. g ℂ Quiddā pſciunt.)Ex Plyn.loco eodem. Ad idem facit quod scribit ca.35.decimioctaui. Tempestate imminēte hirundo tā iuxta aquā uolitat,ut penna sępe percutiat. Virg.primo Georgicoꝝ Aut arguta lacus circumuolauit hirundo. h ℂ A diris auibus.) Sumptū ex ca.z4.decimi Caij Ply. i ℂ In aere cibos capiunt.)Sumptum itē ex eodē libro, & capite Caij Ply.DE hirundinibus plura notatu digna refert Diuus Ambro.5.Hexameron ca.17. k ℂ Alter Isthmos.)Alterum dicit cōparatione eius Isthmi, quo Peloponnesus exili ceruice nectitur cōtinēti, de quo capite superiori dictū est. l ℂ Cardia qđ in cordis faciē sita sit.)Græci καρδίαν,cor nūcupāt.

& Sestos Europæ. Deinde[a] contraria inter se pro- a
montoria Mastusia Cheronnesi, ubi finitur Eu-
ropæ sinus tertius. Sigæū Asiæ, in quo tumulus
est κυνόσσημα dictus, Hecubæ sepulcrum, & turris
Protesilai[b] delubro data. Finibus Thraciæ a se- b
ptemtrione Ister obtenditur, ab oriente Pontus,
ac Propōtis. A meridie Aegeū mare. INter[c] Te-
nedum, & Chium est Claros insula, qua Aegeus
sinus panditur. Ab dextra Antandrū nauiganti- c
bus saxum est. Hoc enim uerius, q̄ insula meruit
cognominari. Id quoniā uisentib⁹ procul capræ
simile creditur, quā Græci ἀιγά[d] nuncupant, Ae-
geus ab eo sinus dictus est. A[e] Phalario Corcyræ d
promontorio, ad nauis effigiem scopulus emi-
net, in quem transfiguratam Vlyxis nauem cre-
diderūt. Cythera, quæ a Malea abest, quinq; mi-
libus passuum, Porphyris[f] antea nomen fuit.

Stephanus aliter nominis huius originē interpretatur, quod uidelicet Hermochare diuina faciēte, cor uictime raptū a coruo, in Thraciæ partē illam delatū fuerit. Abydos, & Sestos urbes, inq̄t Mela, Leandri, & herus amore pernobiles. Extat de hoc ipso amore apud Musæum libellus. Itē apud Nasonē perelegans epistola. a ¶ Deinde contraria.) Ply. id ipsum sic explicat. Dein promontoriū Cheronnesi Mastusia aduersum Sigæo, cuius in fronte obliqua Cynossema. Ita appellat̄ Hecubę tumulus, statio Achęorū. Turris, & delubrum Protesilai &c. κυνόσσημα, canis sepulchrum significat. Fingūt Hecubam Priami cōiugē post tot aduersa, in canē fuisse conuersam. κυνῶν Canis, σῆμα sepulchrū. Fabulā refert Naso. 13. Meta. libro. De qua inter cætera. Rictuq; ad uerba parato Latrauit conata loqui. Locus (extat & ex re. Nomen habet. Ex Ply. ca. xi. quarti, & Strabone libris. 13. & 14. Pomponio Mela lib. secūdo sumpsit hæc Solinus. b ¶ Protesilai delubro.) Scribit Homerus secundo Iliados, Protesilaum cū quadraginta nauibus pro Gręcis ad Troiam nauigasse, quē ex cunctis Græcis primū ex naui in littus incidentem, uir Dardanus interemit. Cui⁹ mors magnū uxori, magnum desolatę domui, magnum etiam bellacibus socijs desyderiū reliquit. Lege Domitium Sylua tertia quinti Syluarum Statij. Eadem cū Solino scribit Mela in. 2. DE Thracię limitib⁹ in principio huius capitis dictū est. c ¶ Inter Tenedum, & Chium.) Verba Plynij, quem hoc loco æmulatur Solinus hæc sunt. Aegęo mari (inquit) nomen dedit scopulus inter Tenum, & Chium uerius, q̄ insula ex nomine a specie capræ, quæ ita a Græcis appellatur, repente in medio mari exiliens. Cernunt eum a dextra parte Andrum nauigantes ab Achaia, dirū, ac pestiferum. Quid de hac denominatione scribant Strabo. M. Varro, Pacuuius, Martianus, refert Hermolaus in fine capitis. xi. quarti Plynij. d ¶ ἀιγά.) A nominatiuo αἴξ ἀιγός. i. Capra. Alij Aegęum dictum uolunt, ab Aegęo Neptuni filio, & Thesei patre, qui, ut canit Catullus, in id mare, pręcipitem sese scopulorum e uertice iecit,

Amissum credens immiti Thesea fato.

Festus Pompeius Aegęum mare appellatur (inquit) qđ ita crebrę in eo sunt insulæ, ut procul aspicientibus species caprarum uideantur. Siue qđ in eo Aegea Amazonum regina, perierit. Siue qđ in eum Aegæus pater Thesei se præcipitauerit. e ¶ A Phalario.) Eadem scribunt Ply. ca. 12. libri quarti, & Martianus libro sexto. Plynius autē uocat promontoriū hoc Phalacrium. Strabo, Ptolemæus, & Stephanus φάλακρον, Martianus uti Solinus Phalariū. FAbulam de Vlysis nauis in scopulum conuersione, refert Naso Transformationū libro q̄rtodecimo.

Neritiæq; ratis uiderunt fragmina &c.

DE Cytheris Plynius ibidem. Dicta autem (ut Stephanus author est) ἀπὸ κυθήρου τοῦ φοίνικος. i. a Cythero Phœnicis filio. f ¶ Porphyris.) Nomen sumptū a purpurarum captura ingenti. Græci enim πορφύραν purpuram dicunt, & πορφυρίδα, uestem purpuream. Hæc quoq; insula, ut Stephanus author est, κυθηραΐα λέγεται.

Pronius.

DE CRETA INSVLA, DEQVE aliȷs plurimis ad eã pertinentibus. CAP.XVI.

a PRonius [a] est Cretam dicere, q̃ absoluere
in quo mari iaceat. Ita enim circũflui illi⁹
nomina Græci permiscuerunt, ut dum
aliȷs alia inferunt, pene obduxerint [b] uniuersa.
b Quanta possumus tamen fide in designanda, o-
peram locabimus, nequid hæreat [c] sub ancipiti.
Inter ortum porrigitur, & occasum tractu lon-
gissimo, hinc Græcia, inde Cyrenis obiacentib⁹.
c A septẽtrione Aegæis, & suis, idest Creticis æsti
bus uerberatur. Ab Austro Libycis undis per-
funditur, & Aegyptȷs. Constipata centum [d] urbi
bus, sicuti perhibẽt, qui prodige [e] lingua largiti
sunt, sed magnis, & ambitiosis oppidis, quorum

PRONIVS.) Insularum, quæ in nostro mari sittæ sunt, quædã singulariter magnæ, quædã minores a Græcis dici solent. Sunt aũt magnæ Cyprus, Creta, Rhodus, Eubœa, Lesbos, Sicilia, Sardinia, Cyrnos. Reliquę ab ȷs cõparatione quadã, minores nuncupanẽ. Hæc in operis sui exordio retulit Appianus. In Creta insula, siue uera, siue fabulosa expetas, mira plurima facta narranẽ. De miris ȷs igitur scripturus Solinus in Cretã insulã hoc capite, stilum uertit. Imitatur aũt more suo Ca.Plynium cap.12.libri quarti. Ipsa Creta (inquit) latere ad Austrum, altero ad Septemtrionẽ, inter ortum, & occasum porrigiẽ, centum urbiũ clara fama &c. Eius situm, ac terminos, lege apud Ptolemęũ ca.17.lib.tertȷ. Eudoxus (ut Strabo refert lib.10.) ipsam in Aegęo sitam esse pelago tradit, cuius sententiæ nõ assentiẽ Strabo, sed ipsam inter Cyreneam, & Græciã esse dicit, eũ ipsum Straboñẽ adeas, q̊ null⁹ Cretã exequitur copiosius. Aristotelis uerba sunt ex ca.8.secũdi Politicoꝝ. Videtur (inquit) hæc insula ad principatũ Gręciæ nata, ac pręclare sita. Cuncto namq; imminet mari, cum fere Græci omnes circum mare sint positi. Abest enim, hinc modicũ a Pelopõneso, illinc uero ab Asia, a loco qui circa Triopium, & Rhodũ. Quare imperiũ maris obtinuit Minos, ac ĩsularum, alias subegit, alias uero dudũ incultas habitari fecit &c. Quamuis Cretensiũ respublica optimis legibus fuerit instituta, plura tamẽ ab eius legislatore contra morum honestatem sancita sunt, ut de uxoꝝ diuorcȷs, ne filioꝝ multitudine patres grauarentur. Rursus uitandæ prolis gratia cũ masculis concubitũ exercere. Id Aristo. retulit in Politicis. Timęus refert Thalonẽ Cretensem masculã Venerẽ naturæ crimẽ omnino contrariũ, primũ perpetrasse. Hinc fortassis natum illud τρία κάππα κάκιστα. Tria.kkk.pessima, Quod ad Cretenses, Cappadocas, Cilicesq; referunt. Quãuis diuus Augustinus ca.5.de Grãmatica de tribus Cornelȷs dictum putet. Fuerunt autẽ ȷ Cornelius Sylla, Cor.Cinna, Cor.Lentulus. Sunt, qui huius nefasti sceleris initiũ in Orpheũ uatẽ. Plures, qui in Thamyrã quendã retorquendũ censeãt. Inter alia uitia, mẽdaciũ Cretensibus peculiare fuisse ex uersiculo, quẽ in epistola ad Titũ refert Paulus, euidẽs est. κρῆτες ἀεὶ ψεῦσται κακὰ θηρία γαστέρες ἀργοί. Cretenses semper mẽdaces, malæ bestiæ, uentres pigri. Augustinus scribit eũ uersiculũ in libris Epimenidis inueniri. Hinc factũ est, ut a Græcis κρητίζειν pro mentiri prouerbiali figura dici cęptum sit. Ouid.1.de Arte amandi. Non hoc, quæ centũ sustinet urbes Quãuis sit mendax Creta negare potest. Sunt & alia de Cretẽsibus usurpata prouerbia. Vt κρῆς κρῆτα. Et κρῆς πρὸς αἰγινίτην. In eos, qui fraudibus mutuis sese circũuenire conanẽ. Vtriusq; enim insulę gentẽ ob improbos mores male audire solitã esse historiæ tradunt. b ℭ Obduxerint.) Legitur & oblimauerint, idẽ tamen utriq; sensus, i. texerint, & uelut limo cooperuerint, ut uix dignosci queant. c ℭ Nequid hęreat sub ancipiti.) Nequid sub dubio relinquaẽ, prouerbialis figura sumpta a locis transitus difficillimi, quæ cũ attigerimus, qua transeundũ sit, subdubitare, ac hęsitare solemus. Vtitur ea Plautus in Amphitrione, in Mercatore, & in Pseudolo. Terentius iu Eunucho. Persius satyra secũda. A Marco Tullio dictum est. Res hęret in salebra. d ℭ Constipata centũ urbibus.) Qui scribũt Cretã constipatam centum urbibus, ut Virgilius, Horatius, Lucanus, Ouidius, Papinius, sequuntur Homerũ secundo Iliados. Vnde eã Hecatompolin nominat, quasi centurbiã dicas. Decimo autem nono Odysseæ dicit eius insulæ esse nonaginta urbes, quam diuersitatem Strabo diluit libro decimo. Centum Cretę urbium nomina magna ex parte enumerant Homerus secundo Iliados, Strabo in decimo, Plynius cap. duodecimo quarti, Ptolemæus capite.17.libri tertȷ, Stephanus de Vrbibus. e ℭ Qui prodige lingua largiti sunt.) Sunt qui legant, qui prodige linguam largiti sunt. Sunt rursus exẽplaria in quibus

scriptum est, qui prodige lingua locuti sunt. Hæc ultima lectio cęteris placet magis. Si prodige lingua largiti sunt, legendum sit, subintelligendũ erit, centum urbes Cretæ prodige linguá largiti sunt. Intelligit autem Græcos, M. Cato, & Caius Sempronius asserunt Græcos impudenti iactantiá frequẽter effundi. Eisdem præterea tum leuitatẽ, tũ loquacitatẽ plerũq; tribuũt. Hinc a Iuuenali dictum est. Et quicquid Græcia mendax Audet in historia. Ply. quoq; ca. quinto lib. tertij Græcorũ genus in suam gloriã effusissimũ esse dicit. Eusebi. in lib. Pręparatiõis docet Græcos scriptores aliorũ scripta sibi tribuisse, id quod Syllius lib. 14. Siculis tribuit. a ℂCyteum Lisson.) Tam uaria sunt i hac parte exẽplaria, ut quæ sit uera lectio dignosci nequeat. Interdũ enim Scylion scriptum est, sępe Cylion, aliquãdo Schylioson, nonnunq; Cylisson. Sũt qui reponãt Scylletion. Sed neq; Homerus, neq; Strabo, neq; Stephanus, neq; Pomponius, neq; Plynius ipse, quẽ Solinus ubiq; sequit. Sed neq; alter qspiam ex ijs, quos legerim, aliquam in Creta urbẽ huius nomenclaturæ posuit, etsi Stephanus dicat σκυλλήτιον esse κρήτης ὄρος. Vnde forsitan moti sunt, qui Scylletion legendũ putarũt. Ego si diuinare liceat, ex uariarũ lectionũ similitudine, reposui, Cyteum Lisson, de quibus Plynius, & Ptol. in Creta. Sunt qui Gythisson, aut Lycaston, uel Lycton, siue Olysson, de quibus omnes, reponendũ putãt. Sed hæc aliorũ iudicio relinquẽda. b ℂA Crete nympha.) Eadẽ scribunt Plynius, & Capella. Stephanus dicit dictã a Crete Iouis, & Ideæ nymphæ, filio. Diod. Siculus lib. 4. nomẽ accepisse dicit a Creta Iouis coniuge. Libro aũt sexto ait Cretem fuisse insulæ illius regem uetustissimũ. Vnde & nomẽ insulæ. Euseb. lib. tẽporũ asserit Cretã dictã a Crete indigena, quem aiunt (inquit) unũ Curetarũ fuisse, a quibus Iuppiter absconditus est, & nutritus. Hi Gnosson ciuitatẽ in Creta condiderũt, & Cybeli matri templum. Capite aũt tertio decimi Præparationis, dicit Cretũ quondã fuisse primũ, qui Crete regnũ tenuit, a quo Creta nomẽ accepisse uidetur. c ℂ μακαρόνησον.) Idest felicẽ insulã. Plynius μακάρων eam dici ait. i. beatam. Alia μακαρόνησος est septem dierũ itinere supra Thebas Aegypti, Herodotus lib. 3. Fructuũ bonitas declarat Cretę insulæ cœli temperiem. Veteribus persuasum est, quicquid in Creta nascitur, infinito præstare cęteris eiusdem generis, author Plynius ca. 8. uicesimiquinti naturalis historiæ. Ea insula hac tempestate uina omniũ excellentissima procreat. Vnde in Obscęno carmine. Vuæq; qualis flaua nõ legit Crete. d ℂPrima potuit nauibus.) Seneca Tragędus in Hippolito. O magna uasti Creta domiatrix freti, Cuius per omne littus innumerẽrates Tenuere pontũ, quicquid Assyria tenus Tellure Nereus puium rostris secat. Hucusq; Seneca.. Cretenses in prioribus annis (authore Strabone lib. 10) nauigandi principatũ tenuerunt. Vnde in ueteris prouerbij sermonẽ uulgatũ est. Siquis, quæ nouit se ignorare dissimulet. Cretes nescit pelagus. Meminit Tarręas in prouerbiorũ Collectaneis, ὁ κρὴς τὴν τάλατταν. hodie quoq; Cretensibus inter nauigandi peritos, nõ infimus locus datur. e ℂSagittis.) Fuisse eam sagitandi peritã, ostendit Strabo pueros arcubus (inquit) inter arma Cretenses saltibus exercent, quos principio Curetẽ illis ostendisse ferunt. Scribit Diod. in sexto Apollinẽ arcus, sagittandiq; fuisse repertorem. Qua ex causa (inquit) Cretenses precipue arcu delectati sunt, quẽ Scythicũ nominarũt. Hinc a Virgilio. 3. Georg. dictũ est. Crassamq; pharetrã. Scribit in Attica Pausanias, Græcorũ nemini præterq̃ Cretensibus, sagittis uti institutũ patriũ fuisse. f ℂPrima literis iura iunxit.) Cõuenit inter omnes Cererem primã in Creta leges reperisse. Diod. in. 6. Traditẽ (inquit) a nõ nullis illã (de Cerere loquens) leges quoq; dedisse, quibus homines iuste uiuere asuescerent. Idẽ scribit Ply. ca. 56. libri septimi. Ouid. 5. Meta. Prima dedit leges. Causam ponendi leges explicat Hora. Saty. 3. primi Sermonũ inquiens. Ne quis fur esset, neu latro, neu quis adulter. Lucretius libro quinto. Inde magistratũ partim docuere creare, Iuraq; construere, ut uellent legibus uti. Posset & hoc ad Minois leges referri, sed non sunt primũ ab eo institutæ leges. Veritas aũt habet, primũ Mosen a Deo edoctũ, hominibus leges tradidisse. g ℂPyrrhicen docuit Pyrrho reptore.) Sic ẽm ex Plynio legẽdũ cẽsuim⁹. Saltationẽ (iqt) armatã Curetes docuere. Pyrrhicen Pyrrh⁹, utrãq; in Creta c. 56. li. septimi. Dio. Sicul⁹ li. 6. ait Curetes reperisse cũ armis saltãdi modũ. Itẽ primos omniũ greges coegisse, aliaq; mãsuefecisse pecora. Scribit Martian⁹ in. 9. Cretes ad Cytherã solitos dimicare. Græcarũ insup urbes multas ad lyrã, leges, decretaq; publica

principat⁹ est penes Gortynam, Cydona, Gnos- a
son, Therapnen, Cyteum [a], Lisson. Dosiades eã
a Crete [b] nympha Hesperidos filia, Anaximan-
der a Crete rege Curetum, Crates Aeriam prius
dictam, mox Curetim. Nonnulli etiã a temperie b
cœli [c] μακαρόνησον appellatam prodiderũt. [d] Prima
mari potuit nauib⁹, & sagittis. [e] Prima literis [f] iu-
ra iunxit. Pyrrhicen docuit Pyrrho [g] repertore.
Eqſtres turmas prima docuit lasciuas uertigines c
implicare. Ex qua disciplĩa bellicæ rei usus dat⁹.

a Studium [a] muſicū inde cęptum, cū [b] Idæi Dactyli modulos crepitu, ac tinnitu æris deprehenſos in uerſificum ordinē tranſtuliſsent. Albet [c] iugis montium Dyctinei, & Cadiſchi, qui ita excandeb ſcunt, ut eminus nauigantes magis putent nubila. Præter cæteros Ida eſt, qui ante ſolis [d] ort⁹ ſolem uidet. Varro in opere, qđ de littoralib⁹ eſt, etiā ſuis tēporibus affirmat ſepulcrū [e] Iouis ibi uiſitatum. Cretes Dianā religioſiſsime uenerant,

recitaſse. Taletem præterea Cretenſem cytharæ ſuauitate cōpertū eſt, morbos, ac peſtilentiā fugauiſse. Scribit Strabo lib. 10. Curetem inſtituiſse, ut ſaltationem, quā Pyrrhicam appellauerit, ſaltarent. a ℭ Studiū muſicū.) Apollinē (inquit Diod. in ſexto) Citharæ, eiuſq; muſicę reptorē ferūt. Euſebius ca. 2. ſecundi Præparationis tradit Theatrū, Muſicā, Harmoniāq;, a Dionyſio fuiſse repertam. Idem Euſebius ca. 3. decimi eiuſdē operis. Itē Caius Plynius ca. 56. li. ſeptimi, Amphionē ſcribunt Muſicę fuiſse repertorē. Macrob. in principio ſecundi de Somnio Scipionis, modulos crepitu, tinnituq; ęris deprehenſos Pythagoræ philoſopho tribuit. Sed credendum eū perfeciſse, qđ ab Idæis Dactylis repertum fuerat a principio. b ℭ Idæi Dactyli.) Stra. lib. 10. & Diod. Siculus li. ſexto ſcribunt Idæos Dactylos a mōte Ida, & denario digitoꝝ numero fuiſse nūcupatos. Fuerūt aūt qnq; fratres, mares, totidēq; ſorores. Alij dicunt eos duos alij tres, plures centum, alij aliter. Inter authores conuenit eos ignis uſum, æris, ferriq; naturā, quoue modo fabricarentur, in loco, quē Berecynthiū dicunt/ inueniſſe. Ob idq;, ac alia plura repta, ſtultā gentilitatē diuinos eis honores tribuiſse. c ℭ Albet iugis montiū.) Montes ſunt in Creta, quos Albos uocant. Ply. ca. 34. ſextidecimi. Eoſdē Cretæ montes ca. 12. li. q̄rti enumerat idē Plynius. Vocat aūt eoꝝ unū Cadiſcū. d ℭ Ida ante ſolis ortum, ſolem uidet.) Strabo lib. 10. In medio (inquit) ubi latiſsima panditur Creta inſula mons Idæus ſurgit, Cretenſiū cunctorū celſiſsimus, quaq; uerſum circuitū habens ſtadioꝝ ſexcentoꝝ. Idipſum qđ Solinus de Ida monte ſcribit, reperies apud Plyniū ca. xi. ſecundi naturalis hiſtorię. Diod. autem Siculus lib. 17. id Idæ Phrygiæ, nō Cretę monti tribuit. Mons Ida (inquit) ut quidā fabulantur, ab Ida Meliſsei ſortitus nomen eſt. Eſt aūt omniū mons hic, qui circa Helleſpontum ſunt montes eminentiſsimus. In eius medio extructum antrū eſt dijs accipiendis accōmodū. In eo Alexander de tribus Deabus iudiciū habuiſse dicit̄. In Ida mōte rariſsimū quiddā, ac ſupra hominū opinionē reperitur. Nā circa canis exortū in ſummo mōtis uertice penitus tranquillus aer ex omni parte efficit, ne is locus aliquē uentoꝝ flatū ſentiat. Illic nocte durante, ſol radios ſuos emittere conſpicitur, non quidē ut illius forma circularis appareat, ſed magis ut eius fulgor in partes multas late conſpiciatur, ueluti ſi ignis multū terrę horizontē corripuerit. Nec multum poſt ſplendor ille totus in magnitudinē quandā unā coarctatur, donec dimidij ſtadij ſpaciū efficiat. Die autem adueniente, integra ſolis magnitudo, lucem inducit. Interpres Dionyſij.
Ante ortus ſolis ꝑhibent q̄ fulgere ſole. Idipſum Lucre. 5. de Rerū natura libro, ijs uerſib⁹ explicauit.

Quod genus Idæis fama ſt e montibus altis
Diſperſos igneis orienti lumine cerni.
Inde coire globum quaſi in unū conficere orbem.
Nec tamen illud in ijs rebus mirabile debet
Eſse, qđ hæc ignis tam certo tempore poſsint
Semina confluere, & ſolis reparare nitorem &c.

Hoc uidetur ſignificaſse Maro in fine. 2. Aene.

Iamq; iugis ſummę ſurgebat Lucifer Idæ.

Quod de Ida monte dictū eſt, idipſum etiānū Caſsio monti accidere oſtenditur infra ca. 47. e ℭ Sepulchrū Iouis.) Quāuis conſtans authoꝝ fuerit opinio fuiſse in Creta Iouē ſepultū, de loco tamē ubi natus, & educatus fuerit inter Arcades, & Cretes certamen aſsiduū. Arcades eni apud ſe tam natū, q̄ educatū Iouē cōſtanter affirmāt, eo potiſsimo argumēto, qđ in Arcadia locus ſit, qui κρητέα uocat̄ παῤῥασίου cognomēto. Arcadū, & Cretenſiū de hac ipſa re certamen Callimachus in hymno Iouis ijs ferme uerbis cecinit.

Iuppiter aereis cum te ſibi uendicet Ide
Montibus, Arcadieq; utri mendacia iactant?

Hinc exiſtimat Parrhaſius quarto Thebaidos a Papinio dictum eſse.

Venit & Idæis ululatibus ęmulus Azan,
Parrhaſijq; duces.

Nympharū, a quibus Iuppiter nutritus eſt, nomina, ſunt θεισῶα, νέδι, ἀγνώ. Marcus Cicero tertio de Natura Deoꝝ libro, tres Ioues fuiſse tradit. Vltimum Cretenſem, Saturni, & Rheę filium. Hic cū adoleuiſset, & totum fere orbem ſubegiſset, a Cecrope rege uetuſtiſsimo primum deus appellatus, eiq; ara, & ſacrificia inſtituta. Tandem ætate (ut ait Ennius) peſsumata, in Creta uita commutauit, & ut rudis gentilitas credidit, ad Deos abijt. Eum Curetes filij ſui curauerunt, deco-

raueruntq; cũ,& ſepulchrũ in Creta, ac in Gnoſo oppido ſepulchrum conſtruxerũt, in quo antiquis Græcis literis inſcriptũ fuerat. ὁ ξεὺς τοῦ κρόνου, ideſt. Iuppiter Saturni fili⁹. Sepulchri Iouis in Creta meminerunt Ennius in ſacra hiſtoria. M. Varro in eo opere, qđ de littoralibus inſcribiť. M.C. tertio de Natura Deorꝵ. Diod. Siculus lib. quarto. Mela lib. z. Euſebius ca. 3. tertij Præparationis. Lactã. ca. xi. lib. primi. Itẽ Cyprianus in libro de origine, & generibus Idolorꝵ. Adeas etiamnũ ſi libuerit Politianũ iure inter ueteres numerandũ c. 35. primæ Centuriæ, quo loco in hanc ſententiã permulta diſſerit copioſe. Iuppiter qđ in Creta a Capra nutritus eſt. αἰγιόχος cognomiatus eſt, ab ὀχῆς & αἰγός. i. a cibo, & capra. Vel, ut placet alijs ab ἔχειν, qđ tenere ſignificat, & αἰγίδος qđ Aegide utatur, quaſi Scudigerum dicas.

Arctois populis mos eſt quoq; (lacte ferino
Infantes nutrire ſuos.

Id quod ex Phauorini ſententia ca. 1. duodecimi ſuarũ Noctium damnat Gellius, qđ infantes ipſi ferarum mores trahant, quarũ lacte fuerint educati. a ℂ Βριθόμαρτην.) Britomartem, quã etiam Dictynnã dicunt, in Creta genitã fuiſſe tradũt ex Ioue, ac Acamarchide Euboli Cereris filij. Hæc retia ad uenandũ inuenit, ex quo & Dictynna eſt cognominata. Conſuetudine Dianæ utebať, qđ cauſam præbuit, ut qdã Dictynnã, Dianãq; eandẽ eſſe exiſtimarẽt. Quã deam ſacris, tẽplisq; Cretenſes coluere, author Diod. in ſexto. Hiſtoriã refert Virg. in Cyri. Stra. li. 10. Lyctus (inquit) ante Emporiũ habet, qđ Cherõneſus appellatur, ubi Britomartis ædes ſacra eſt. Cretenſibus cultã Dianã oſtendit Ouidius tertio Faſtorꝵ.

Pallada Cecropidę, Minoia Creta Dianã &c.

Scribit. M. Varro fuiſſe q̃dã ſacra, ac ſacella, in quibus nefas erat Scorteũ aliquod. i. e pellibus factũ, ſiue morticinũ adhiberi. Id (ut Naſo Faſtorꝵ primo canit) in ſacris Carmentis maxime ſeruabať. Hinc obſeruatũ uideri poteſt, ne ædẽ Britomartis quiſpiam, pręterq̃ nudus ueſtigia licito ingredereť. b ℂ Amnis Lethęus.) Sunt codices, in quibus Line⁹, alij, in quibus Lennius ſcriptũ eſt. Sed quom nullũ in Creta huius nominis amnẽ reperiã, exiſtimo legendũ, Lethęus. Strabo lib. 10. Eã Gortynã uidelicet, perlabiť totã Lethęus amnis. Hic uero (inqt) ortũ traxit ex Lebena. Ptolemęus p̃terea hanc urbem, & Lethęũ amnẽ, ſub eiſdẽ gradibus collocauit. Exiſtimant nõ nulli Lethęum dictũ, qđ penes eũ Hermione Cadmi mariti oblita fuerit. Ply. ca. 1. duodecimi Natur. hiſt. (qđ ab hoc loco haud alienũ eſt) Gortyne (inquit) in inſula Creta iuxta fontẽ Platanus una inſignis utriuſq; lingue monumẽtis, nunq̃ folia dimittẽs. Statimq; ei Græciæ fabuloſitas ſupfluit. Iouem ſub ea cũ Europa concubuiſſe. c ℂ Cadmũ colunt Europæ fratrẽ.) Nõ ignoro eſſe uetuſtos codices, in quibus nõ Cadmũ, ſed Adymnũ ſcriptũ ſit, ſed quom nullus Adymnus inter Agenoris filios reperiať, placet ut Cadmũ legas, quod & impreſſi Solini quidã codices retinẽt. De Cadmo, et Europę fratribus notiora ſunt omnia, q̃ ut hoc loco aſcribi debeãt. d ℂ Gnoſſij Mineruã ciuẽ numerãt.) Diodori Siculi uerba ſunt ex ſexto Bibliothecę. Tradũt (inquit) Palladẽ in Creta, ex Ioue apud fontes Tritonis fluminis ortã, ex quo Tritonia dicta, & nũc quoq; apud eos fontes, ubi nata eſt, huic deæ ſacrarũt. Palladẽ aũt, & Mineruam eandẽ eſſe, ſciunt omnes. e ℂ Fruges ſatas.) Concordãt omnes a Cerere primum repertas fruges, & quidẽ, ut Diodorus ait, anteq̃ Proſerpinã genuiſſet. Nã poſt filiæ a Plutone raptũ, frumenta omnia, tũ in Iouis odiũ, tũ propter dolorẽ amiſſæ filiæ, incendiſſe ferunt. In Attica autẽ non niſi poſt raptũ filię fruges monſtraſſe conſtat. Fruges aũt reperit, quæ forte inter alias herbas naſcebantur ignotę cæteris. Contendunt igiť Cretes in Creta inſula, in qua nata eſt, Cererẽ primũ ſeruiſſe fruges. Ioſephus ca. 4. primi Antiquitatũ Iudeorꝵ, ſcribit Cain primũ terrã araſſe. Lege Probum, & Seruiũ primo Georgicorꝵ ſuper illud. Vnciq; puer monſtrator aratri. Item Plyniũ cap. 56. ſeptimi. f ℂ Syluestriũ caprarũ.) Ariſto. ca. 1z. de Admirãdis in natura. In Creta inſula (inquit) q̃ Iouẽ educauit, caprę ſylueſtres, quibus ea regio, q̃ maxime abundat, ubi ſe primũ a uenatoribus uulneratas aliquo telo ſenſerint & cętera. g ℂ Ceruo eget, lupos.) Ariſtoteles capite ſeptuageſimoſecundo, eiuſdem operis. In Creta (inquit) nullos eſſe lupos inquiunt, neq; etiam urſos, neq; ſerpentes, neq; quamuis aliam huiuſmodi, ut rapaceã, aut uenenatã ferã. Hac maxime, ut opinantur, ratione, quod olim

Βριθόμαρτην[a] gentiliter nominantes, quod ſermone a
noſtro ſonat uirginẽ dulcem. Aedem numinis
præterq̃ nudus ueſtigia nullus licito ingreditur.
Ea ædes oſtentat manus Dædali. Gortinã amnis
Lethæus[b] præterfluit, quo Europã Tauri dor- b
ſo Gortinij ferũt uectitatam. Hidem Gortinij, &
Cadmũ[c] colunt Europæ fratrem, Ita enim memorant.
Videtur hic, & occurrit, ſed die iam ue-
ſperato auguſtiore ſe facie uiſendum offerens. c
Gnoſſij Mineruam[d] ciuem deam numerant, pri
mũq; apud ſe fruges[e] ſatas affirmant, audacter
cũ Atticis cõtendẽtes. Ager Creticus[f] ſylueſtriũ
caprarũ copioſus ẽ. Ceruo[g] eget. Lupos, uulpes,

a aliaq́ quadrupedum noxia nusq̃ educat. Serpẽs nulla. Larga uitis. Mira soli indulgentia. Arborarij prouentus abundantes. Nam in huius tantum insulæ parte repullulãt [a] cęsæ cupressi. Herb ba ibi est, quæ [b] ἄλιμος dicitur. Ea ad morsa diurnam famem prohibet. Proinde, & hæc Cretica est. Phalangium [c] aranei genus est. Si nisum quęras, nulla uis corporis, si potestatem, ictum hominem ueneno interficit. c Lapis quoq́ Idęus [d] Dactylus dicitur insulæ istius alumnus, coloris ferrei, humano pollici similis. Auem [e] Noctuã Creta nõ habet, & si ibi inuehatur, emoritur.

natus sit ibi, atq́ educatus Iuppiter. Ply. cap. 58. octaui naturalis historiæ. In Olympo (inquit) Macedoniæ monte non sunt lupi. Nec in Creta insula, ibi quidẽ non uulpes, ursiue, aut omnino ullum maleficum animal, præter Phalangium. Aranei id genus. Mirabilius in eadẽ insula ceruos, præterq̃ in Cydonearum regionem non esse. Item apros, & Attagenas, Herinaceos &ce. Diodorus Siculus id Herculis beneficio tribuit. Antea (inquit) Herculi Cretẽses cumulatissimos honores impenderant, quib⁹ ductus in horum gratiã omnẽ feris beluis insulam ita purgauit, ut nullũ agrestius animal in ea deinceps neq́ ursus, neq́ lupus, neq́ serpens, neq́ aliud quid simile sit/ repertum. Hæc ideo merita in insulam contulit, q̃d Iuppiter ibi nat⁹, alitusq́ fuerit. a ¶ Repullulant cęsę Cupressi.) Sumptum ex Plynio capi. 34. decimisexti. b ¶ ἄλιμος.) Sunt qui dictionẽ ἄλιμον aspirationis nota scribendam tradãt, alij autem nudam, & sine afflatu. De ea multa Dioscorides ca. 128. & Caius Ply. cap. 22. uicesimisecundi naturalis historiæ, interpres Dionysij sic de ea inquit.

Gingitur hic Alimos, quam si quis momordeat herbam,
Compescit diramq́ famem, rabiemq́ diurnam.

Addit Plynius, huius herbæ semine linguę subdito, non sentiri sitim. Hunc effectum, cuius Solinus meminit, Alimo alij non tribuunt. Plutarchus in Symposio septem sapientũ inter Pharmaca nuncupat ἄλιμα καὶ ἄδιψα, quem tum famem, tum sitim obrepere cohibeant. Mira sunt quæ ca. 3. tertij tractatus septimi de Animalibus scribit Albertus, se. s. uidisse Coloniæ mulierem, quæ sæpe cibo per dies uiginti, interdũ uero per dies etiamnum triginta manserit. Subdit maius, se uidisse uirum melancholicum, qui sine cibo per septem septimanas uixerit, sumpto interdum tamẽ frigidæ aquæ haustu. Plynius in fine undecimi naturalis historiæ libri, non esse homini ante diem septimum lætalem inediam. Durasse & ultra undecimum plerosq́. Dum hæc scriberemus rumor increbuit apud omnes, esse Augustæ Vindelicorũ mulierem quandam, quæ per annos ferme duodeuiginti nunq́ comederit. Sed cum foret a quibusdam diligentius obseruata, inuentam fuisse aiunt canum tandem more cibos quosdam delicatiores, quos miro astu parare fuerit sibi solita, conuorantẽ. Vnde & ea urbe nõ sine uitæ suæ periculo relegatam. Fiunt frequenter hæc, uel lucri, uel consequendæ apud homines famæ causa. c ¶ Phalangium.) Ex Plynio ca. 58. octaui naturalis historiæ, ut parum ante retulimus. Lege quæ scribit idem, cap. 24. undecimi de Phalangiorum natura. Remedia plurima Phalangiorum a Plynio, & Dioscoride relata sunt. d ¶ Idæus Dactylus.) Ex Plynio capite decimo tricesimiseptimi Solinus hæc mutuatus est. Nomen habet ab Idæo monte, & δάκτυλος id est, digito, quod sit digito similis. e ¶ Auem Noctuam.) Noctua, quæ Græcis γλαύξ, & νυκτιμένη dicitur, ex eo nomẽ habet, q̃d noctẽ amet, ac nocte pro die utatũ. Hæc enim glaucos oculos habens, solẽ uidere non potest. Nã, ut Aristoteles cap. 34. noni de natura animaliũ scribit, Noctuę interdiu cernere nequeunt. Noctu uenando cibũ sibi acquirũt. Verum non tota nocte, sed uespertino, & matutino. Venantur aũt mures, lacertas, uerticillos, & eiusmodi alias quasdã bestiolas. Ex Noctuarũ natura sumptũ Adagium. Noctuas Aquilis similes facis. Quod Aquilarum uisus sit acutissimus, belluarũq́ nobiliũ uescantũ carnibus, contra Noctuarum uisus sit debilissimus, earũq́ uenatio abiectissima. Sunt qui Noctuã a Nocticorace non separent, & de Noctuis Aristotelem intellexisse aiunt, cũ inquit secũdo Metaph. Sicut Nocticoracũ oculi ad lucẽ diei sese habent, sic & animæ nostrę intellectus ad ea quæ sunt omnium naturę manifestissima. Noctuarum genus in Creta insula non est. Etiam si qua inuecta fuerit emoritur. De Noctua aue lege Ambrosium capite uicesimoquarto quinti Hexameron. Mirum est, quod de ouis Noctuæ libro tertio uitæ Apollonij tradit Philostratus. Obseruare (inquit) oportet, ubi Noctua nidũ faciat, & illius oua mediocriter elixata infanti cõmedenda præbere. Si enim illa commederit, uinum oderit, & modesti⁹ deget, quia temperatior fiet naturalis calor. EX Philostrati uerbis Adagiũ ortũ uolũt. Noctuino ouo ĩdiget. In bibacẽ hominẽ, & uini appetentissimũ. Nigidius tradit Noctuas sexagenis diebus hyemis cubare, ac eas uoces habere nouẽ.)

Augusta Vind … Nota De Muliere mala

DE CARYSTO, ET IN EA AQVIS calẽtibus, deq; Caryſtijs auibus. De Chalcide, Cycladibus, Io, deq; Delo, inſulis. CA. XVII.

CAryſtos [a] aquas calentes habet, quas ἐλ- a
λοπίας uocant. [b] Et Caryſtias [c] aues, quæ
flammas impune inuolant. Carbaſa etiã
quæ inter [d] ignes ualent. Chalcis [e] eadem habita
eſt apud priſcos, ut Callidemus author eſt, ære b
ibi [f] primũ reperto. Titanas [g] in ea antiquiſsime
regnaſse oſtendunt ritus religionũ. Briareo enĩ
rem diuinã Caryſtij faciũt, ſicut Aegæoni Chal-
cidẽſes. Nam omnis ferme Eubœa Titanum fu- c
it regnum. Cycladas [h] autumant inde dictas, quia

CARYSTOS.) Hæc inſula, ut cap. 12. quarti refert Plynius, dicta eſt, Chalcodotis, Macris, Macra, Chalcis, Ambatias, Aſopis. Dicta autem Chalcis ἀπὸ τοῦ χαλκοῦ. i. ab ære, quod æs ibi primũ repertũ fuerit. Dicta autẽ a Caryſto Chironis filio, ut refert Steph. b ℭ Ἐλλοπίας uocãt.) Harũ aquarum meminit Ply. cap. 12. quarti. Rurſus lib. 31. Tibullus li. 4. Cretæis ardens, aut unda Caryſtia cãpis. c ℭ Caryſtiæ aues.) Albertus lib. 23. de Animalibus citat nominatim hunc Solini locũ, cuius uerba qualiacunq; aſcripſi Caryſte ſunt aues, ut dicit Solinus, & Iorach, quæ innocue flammis inuolãt, ita qđ nec pennis, nec corpore adurantur. Sed illi philoſophi multum mentiuntur. Et puto qđ hoc ſit unũ de mendacijs eorꝶ, Hæc ille. Putat hoc falſum Albertus, ſed illi aliter. Quid ſi ſimilis naturę uis ijs auibus tribuatur, quã idem Albertus cũ alijs Salamandris, & Pyrali aſcribunt. Albertum pꝫterea arguũt, quę uériſsie ſcribit Auguſtinus ca. 2. uiceſimiprimi Ciuitatis dei. Nec dicit Solinus has aues, nec pennis, nec corpore aduri, ſed quod flammas impune inuolẽt. Nõ minus admiratione dignum eſt, qđ de auibus quibuſdam refert Ariſtoteles cap. 57. eius libri, qui de Admirandis in natura ſcriptꝰ eſt, uidelicet eẽ aues quaſdam, quæ nihil omnino ſentiant. Sed ſatis ſit conſignaſse locum. d ℭ Carbaſa, quæ inter ignes ualent.) Strabo lib. 10. Ad Caryſtũ (inquit) lapis naſcitur, quẽ pectunt, nent, texunt. Inde mantilia conficiuntur egregie contexta. Ea ubi ſordeſcunt, in flamam proiecta, non ſecus emundatur, q̃ ſi macula elueris. Multa eſse, quæ igne abſumi nequeant, ſciunt, qui rerum naturaliũ cõmentaria ſtudioſe legunt. Tradit Ply. ca. 1. deciminoni naturalis hiſtoriæ eſse lini genus, ex quo facta mantilia, ignem nõ ſentiant. e ℭ Chalcis eodẽ habita eſt.) Hæc inſula (ut ante diximus) multis nominibus nomĩata eſt apud priſcos. f ℭ Aere ibi primũ reperto.) Scribit Ply. ca. 56. ſeptimi, Cinyrã Agriopę filiũ, æris metalla in Cypro inſula reperiſse, & ca. 2. triceſimiquarti ait, ęs fieri ex lapide, quẽ Calciten uocant in Cypro, ubi (inquit) prima fuit æris inuentio. Capite autẽ duodecimo quarti, in Caryſto inſula aſserit æs repertum primũ. Nec eſt in dictis Plynij repugnantia, quoniã utiq; prima æris repertio Cypro tribuitur, ſed mox (inquit Plynius) uilitas, reperto in alijs terris præſtantiore. g ℭ Titanas in ea.) Cælus inter cæteras Titeam duxit uxorem, ex qua decem, & ſeptẽ filios procreauit, Eos pater ex matris appellatione, cõmuni nomine Titanas nuncupauit. Hos primũ contra Saturnũ, demũ contra iouem acerrimũ geſsiſse bellũ, tradunt. Sed quom Iouis impetũ (ut canit Heſiodus) ferre non poſsent.

Fit fuga, ſubq; ſolum Titania turba repente
Truditur, & ualidis ibi cogitur eſse cathenis,
Sub Styge Titanes, cęco clauduntur, & Orco,

Seruius ſexto Aenei. exiſtimat Titanas dictos ἀπὸ τῆς τίσεως. i. ab ultione, qđ terra irata eos contra Deos genuerit. DE Bryareo, & Aegęone Gigantibus paſsim omnes. h ℭ Cyclades.) Plynius harum inſularũ nomina referens, tres, & quinquaginta eas eſse dicit. Extra Caryſtum (inquit) in Myrtoo multæ, ſed maxime illuſtres, Claucõneſos, & Begilia, & a promontorio Geraſto, circa Delum in orbem ſitæ. Vnde & nomen traxere Cyclades. De Cycladum nomenclatura, omnes idem fere ſentiunt, Mela, Martianus, Strabo. Græci enim κύκλον circulum, uel orbem dicunt. Seruius autem ſuper tertio Aeneidos exponens illud,

Olearon, niueamq; Paron, ſparſasq; per æquor

Cycladas, a circumeundo dictas uult. Cyclades (inquit) nõ ideo dicuntur, quia in rotunditate ſunt, ſed qđ longo ordine ea circumire neceſse eſt, uel propter promontoria, uel quia naturale eſt, ut concitatiora ſint maria uicinitate terrarum, quas conſtat anhelitum quendam ex ſe emittere. Hæc ille. Sed eſse poteſt, ut idem diuerſam Etymologiam ſortiatur. De ſitu Cycladum uide Ptol. decima Europæ tabula. i ℭ Ios Homeri tumulo.) Quom Homerus tam patriam, quã parentes ignoraret, Apollinis oraculũ conſuluiſse dicit̃, quibus ſcilicet paren-

tibus,& qua patria ortus esset, sic ab Oraculo responsum est.

Insula Ios matrem, nato factura sepulchrum Progenuit, iuuenũ tu uero ænigma caueto. Aliud quoq; oraculi responsum referunt Plutarchus, & Stephanus. Hoc scilicet.

Felix, atq; miser, sortemq; ad utramq; create Insula non longe Creta Minois ab ampla
Nosse cupis patriæ nomen Homere tuæ, Dat matrem, sed non est pater inde tibi.

a licet spacijs longioribus a Delo proiectæ, in orbem tamen circa Delum sitæ sunt, & orbẽ κύκλον Grai loquũtur. IOS[l] Homeri tumulo cęteras antecedit. Meminisse hoc loco par est post[a] primũ b diluuium Ogygij temporibus notatũ, cũ nouẽ & amplius mensibus diem continua nox inumbrasset, Delon ante omnes terras radijs solis illuminatã, sortitamq; ex eo nomẽ,[b] qđ prima reddita foret uisibus. Inter Ogygiũ[c] c sane, & Deucalionem mediũ æuum sexcentis annis datur.

DE ORTYGIA INSVLA. Deq; Coturnicibus. CA. XVIII.

d EAdem est & Ortygia,[d] quæ clarissima est, in Cycladũ numero multifarie traditur. Nunc Asteria[e] a cultura Apollinis, nũc a uenatibus[f] Lagia, uel Cynethus. Pyrpile etiam, quoniam & Ignitabula ibi,[g] & ignis in-

Ab ijs singulis (inquit Strabo libro decimo) Ius parua ĩsula abest, in qua poetam Homerũ sepultum esse aiunt. In antiquis Plynianis exemplaribus, Scyros legebat̃ fuisse Homeri patria. In Martiano, Naxos. In Solio Chios. Plura de Homeri sepulchro Barbarus Hermolaus capi. 12. quarti Plynij. De Homeri patria extat nobile Distichõ apđ Gellium ca. xi. lib. tertij.

ἑπτὰ πόλεις διερίζουσι περὶ
(ῥίξαν ὁμήρου
Σμύρνα, ῥόδος, κολοφών, σα-
(λαμίν, ἴος, ἄργος, ἀθῆναι.

HOC EST.

Septem urbes certant de stirpe
(insignis Homeri,
Smyrna, Rhodos, Colophon,
(Salamin, Ios, Argos, Athenę.

a. ¶ Præter primũ diluuiũ.) De Pluribus diluuijs ca. 14. supra disseruimus copiose. b ¶ Sortitũq; ex eo nomen.) Delos autem dicta est, quia diu latuit, & post apparuit. Nam, ut tertio Aen. scribit Seruius, Gręci δῆλον manifestũ dicunt. Vel quod uerius est (inquit) quia quom ubiq; Apollinis responsa obscura sint, manifesta illic dantur oracula. Plura ibidẽ Seruius super illud. Sacra mari colitur medio. Ply. aũt ca. 12. lib. quarti, authoritate Aristotelis ita appellatã prodidit, quoniã repente apparuerit enata. Ad idẽ sequenti capite aliqua annotabimus. Scribit Thucidides lib. quarto, in Delo nec parere, nec sepelire, nec canem alere fas fuisse. Delon insulam maxime insignẽ reddũt Apollo, & soror eius Diana gentilitatis Dij ibidem orti. Lege abunde Strabonẽ lib. 10. c ¶ Inter Ogygium.) Secundũ computationẽ Eusebij lib. tempoꝝ, multo pauciores inter Ogygiũ, & Deucalionẽ annos reperies, q̃ hic a Solino enumerent̃. Scribit eñi Ogygem fuisse anno mundi. 3400. Deucalionẽ uero anno. 3670. hoc est inter hos, medium ducentis septuaginta annis datur æuum. d

EADEM EST & Ortygia.) Delon fuisse uarijs nominibus nuncupatã, docet ca. 12. li. quarti Cai⁹ Plynius. Ipsa (inquit) longe clarissima Cycladũ media a templo Apollinis, & mercatu celebrata Delos. Aeglosthenes Cynthiam appellatã dicit. Alij Ortygiã, Asteriã, Lagiã, Cerham, Mydiã, Cynethũ, Pyrpilen, igne ibi primũ reperto. Ortygia aũt dicta est ἀπὸ τῆς ὄρτυκος, id est, a Coturnice. Græci eñi ὄρτυκα coturnicẽ dicunt. Quidã asserunt sic dictã ab Ortygia Aetolię oppido, cui⁹ incolæ olim in Delon nauigarunt, & eam insulã tenuerũt. e ¶ Asteria.) Seruius tertio Aene. sup illud. Sacra mari colitur. Scribit Delon Asteriam dictã, ab Asteria Latonæ sorore, Apollinisq; matertera, quę, ne a Ioue uiciaret̃, in Coturnicẽ primũ, deinde in lapidẽ uersa sub fluctibus latuit. Postea supplicanti Ioui Latona superferri aquis cępit. Et prima uisibus reddita est. Vnde & nomen sortita est, ut Delos diceretur. Homerus eam quarto Odysseæ, Asteridem nominat inquiens.

Saxea nunc medio supereminet insula ponto
Asteris haud ingens portus dans puppibus aptos,
Quos subeant hinc, atq; hinc.

Strabonis autem ætate, nec ad anchoræ quidẽ iactũ prorsus idonea. f ¶ A uenatibus Lagia.) Quasi leporariã dicas, λαγὼς enim Gręcis, lepus dicit̃. Stephanus nõ Lagiam, sed Pelasgiam nominat. g ¶ Ignitabula ibi, & ignis inuenta sunt.) Sunt enim Ignitabula,

uenta sunt. In hac primũ uisæ Coturnices [a] aues, quas ὄρτυγας Græci uocant. Has easdem in Latone [b] tutela existimant cõstitutas. Nec semper apparent. Adueniendi habent tempora [c] æstate depulsa. [d] Cum maria tranãt impetus differunt, & metu spacij longioris, uires suas nutriunt [e] tarditate. Vbi terram persentiscunt, coeunt [f] cateruatim, deinde globatæ uehemẽtius ꝑperant. Quæ festinatio plerumq; exitiũ portat nauigantibus. Accidit enim noctibus, ut uela incidant, & præponderatis sinibus alueos inuertant. Austro nũq̃ exeunt. [g] Nam metuũt uim flatus tumidioris. Plurimum se Aquilonibus credunt, ut corpora pinguiuscula, atq; eo tarda facilius prouehat siccior, & uehementior spiritus. ὀρτυγομήτρα [h] dicit, quæ gregem ductitat. Eandem terræ proximantem accipiter speculatus rapit. Ac propterea opera est uniuersis, ut sollicitent ducẽ generis externi, per quẽ frustrentur prima discrimina. Cibos gratissimos habent semina [i] uenenorũ. Quã

ut Festus ait, ignis receptacula. Miror quosdam pro ignitabula, tabula reposuisse. Ignem e silice (authore Plynio lib. septimo) Pyrodes Cilicis filius, reperit. Vnde a Græcis ignis πῦρ dict⁹ est, & insula Pyrpile, uel, ut placet alijs, Pyrpole, siue Pyrpolos. Eundem (ut idem ait) asseruare in facula Prometheus. Aegypti sacerdotes (ut refert Diod. in primo) affirmant, Vulcanũ primũ in Aegypto regnasse, ignẽq; reperisse, eoq; beneficio, ducem ab Aegyptijs constitutum. Cũ enim arbor ictu fulminis in mõtibus cõflagasset, ligna propinqua hiberno tempore a flamma sunt compræhensa. Qua ex re, Vulcanum calore lætatũ, deficiente igne, addidisse illi nouã materiam, & eo modo continuato igne, alios homines conuocasse ad eius aspectum, tanq̃ a se reperti. Idem fere, & Lucretius libro quinto scribit, inquiens.

Fulmen detulit in terram mortalibus ignem
Primitus, inde omnis flammarum deditur ardor &c.

Taautus in libris de mũdi origine ait Constrictione lignorũ fuisse ignem repertum. Sunt, q ignis inuentionẽ, ac eius usum Idæis Dactylis ascribant. Lege Diodo. Siculum libro sexto, & Eusebium ca. 7. primi præparationis. a ℭ Coturnices aues.) Ex Ply. cap. 23. libri decimi, hæc omnia mutuatus Solinus. Mirum est quod quarto de Animalibus tradit Albert⁹. Coturnices. s. esse musicas in garritu, quom earum uox sit omnino obstrepera, ac turbida nullam musicam sonoritatem auribus referẽs. Dioscorides ca. 750. scribit Coturnices fieri pugnatiores si in cibos earũ addatur Adiantũ, hoc est Cincinalis herba. Inter Cæsaris Augusti Apophthegmata sic Plutarchus. Augustus (inquit) quom accepisset Erota, qui Aegyptiacas res gereret, emisse Coturnicẽ, quę cęteras oẽs pugna superaret, essetq; ipsa inuicta, & eã assam deglutisse, eo accersito, atq; agitata quæstione, nauis malo hominẽ, ubi rẽ cõfessus est, iussit affigi. Medici scribunt esse duo Coturnicũ genera. Nã q̃dã sunt magnæ colũbis similes, quas Attagines uocari dicunt. Aliæ paruę esse scilicet, q̃s Qualeas uulgo uocãt. Nõ parua inter peritiores orit̃ dubitatio. Sint ne Coturnices eę aues, quas Itali uernacula lingua Qualeas uocãt. Eã rem uerbis plurimis exequit̃ Pius Bononiensis in. 4. in Lucretiũ Cõmentario. b ℭ In Latonę tutela.) Quod, ut ante dictũ est, Ortygia, Latonæ soror in Coturnicẽ auẽ uersa credit̃. c ℭ Aduenie͂di habẽt tẽpora.) Idipsum plerũq; studiose seruãt, tũ aues cæterę, tũ reliqua animantia, q̃ loca mutant. Natura eni duce noscunt ratiõis expertia, quæ sint eis tẽpora magis apta. d ℭ Aestate depulsa.) Aues, quæ sunt corpore graui, atq; prępingui, æstiuo tẽpore longius uolitare formidant. e ℭ Vires suas nutriũt tarditatẽ.) Prudẽtis est, actionis cuiusq; prospicere terminũ, & ex eius cõparatione ea ipsa moderanda actio. Vulgo iactari solitũ est. Asini succussatio. In eos, q fortiter quippiã aggrediunt̃, idipsum tamẽ uel terminãt ignauissime, uel qđ turpius multo est, incęptũ deserũt ante finẽ. Ediscendum memoria Horatianum præceptum.

Rem tentare pudor, quã uires ferre recusent. f ℭ Coeũt cateruatim.) Imbecilliora, & timidiora quęq; animalia, inq̃t Lactã. cõgregant̃, ut quoniã uiribus tueri se nequeunt, multitudine tueant̃. Fortiora uero solitudines appetũt, q̃m robore, uiribusq; cõfidũt. g ℭ Austro nũq̃ exeũt.) Auster uẽtus plerũq; corporibus insalubris. Is enĩ (ut Celsus ait) aures hebetat, sensus tardat, capitis dolores mouet, aluũ soluit, totũ corp⁹ efficit hebes, humidũ, languidũ. Salubriores septẽtrionales, q̃ Subsolani, uel Austri sũt. Docte de ijs uentis Auicenna primo Canonũ Fen secũda ca. 10. doctrinę secũdę. h ℭ Ortygometra.) ὀρτυγομήτραν Græci Coturnicũ regẽ nũcupant, ex ὄρτυξ, & μέτρον. Vide diuũ Herony. ca. xi. secundi aduersus Iouinianũ hęreticum. i ℭ Semina uenenorũ.) Facit animantis complexio, ut quę uni sunt

ſalubria, ſint alteri perniatioſa. Exiſtimat Auicennā ſecundo Canonis, nutrimentū Coturnicū ab Elleboro, eſse propter ſpiſsitudinē cōplexionis. Diuus Ambroſius ca.9. tertij Hexameron. Elleboꝝ (inquit) periti locunt̄, eſcam eſse, & alimoniā Coturnicū, eo qđ naturali quodā tēperamēto ſui corporis, uim pabuli nocentis euitent. Et enim ſi ratione medicinę plerumq; ad ſalubritatē humani corporis temperatur, cui uidetur eſse contrariū, quātomagis proprietati naturæ ad cibum proficit, qđ medica manu conuertit̄ ad ſalubritatē; Facit, quod ſcribit Alexander in prologo Problematum. Itē qđ ſcribit Galenus in libro περὶ κϱασέωμ.i. de Complexionib⁹. Cicuta (inquit) Sturno, & Coturnicibus Elleborū cibus eſt, homini autem uenena. Lucretius lib.4. inquit,

Prēterea nobis ueratrum eſt a-
(cre uenenum,
At capris adipes, & Coturnici-
(bus auget,
Id quibus ut fiat rebus cogno-
(ſcere poſsis.
Principio meminiſse decet, q̄
(diximus ante,
Semina multimodis in rebus
(mixta teneri.

Facit qđ ſcribit Ariſtoteles ca.5. primi Politicorum. Lege Seruium quarto Aen. ſuper illud. Spargens humida mella, ſoporiferūq; papauer. Et Diogenes Laertius in uita Pyrrhonis lib.9. ℭ Venenorum.) Quibuſdā ex ſup̄ dictis, Veratrorū uidetur eſse legendū, quod etiā Hermolaus Barb. adnotauit. a ℭ Damnauerunt prudentum menſæ.) Ply.ca.23.lib.decimi. Coturnicibus ueneni ſemen gratiſsimus cibus. Quā ob cauſam eas damnauere menſis. Simulq; Comitialē propter morbū deſpui ſuetum, quē ſolę animaliū ſentiūt præter hominē. Auicenna ſecūdo Canonis. Ex comeſtione carnis Coturnicū timet̄ Tetanus, & Spaſmus, nō quia cōmedant Elleborū tantū, immo quia in ſubſtantia earū eſt hęc uirtus &c. DE Comitiali morbo lege Corneliū Celſum ca.23.li.tertij. Plura reperies tū apud Plyniū, tū apud Dioſcoridē. b EVBOEA.) Hæc, ut Strabo, & Stephanus teſtantur. Eubœa heroicę indolis matrona cognomē tradidit. Alijs placet, eam ſumpſiſse nomē ab antro quodam, quod in littore ſitū eſt, in Aegęū uergens pelagus, Bouis aula nuncupatū, ubi Io Epaphum peperiſse fertur. Eam ipſam inſulā cap.12. libri quarti Ply. his uerbis exponit. Eubœa & ipſa (inquit) auulſa Bœotię, & a modico interfluente Euripo, ut ponte iungatur. Ad meridiē promontorijs duobus Geræſto ad Atticā uergente, & ad Helleſpontū Caphareo inſignis. A Septētrione Ceneo. Nuſq̄ latitudine ultra .xl. M. paſsuū extendit̄, nuſq̄ infra .xx. M. contrahit. Sed in longitudine uniuerſæ Bœotiæ, ab Attica, Theſsaliā uſq; prętentā in .cl. mil. paſsuū. Circuitu uero .ccclxv. Abeſt ab Helleſponto parte Capharei .ccxxv. Aſserit idem Ply. c.90. ſecūdi, Maris impetu Eubœam a Bœotia aliquando auulſam. Nunc Eubœam inſulā Nigrū pontū nuncupāt, uel a Ponti nigredine, uel a ponte potius, quo latere Euripi continenti iuncta eſt, ſic cognominatā. Ea inſula anno a CHRISTI natali quadringenteſimo.70. ſupra Milleſimū in Turcarum poteſtatē redacta eſt, cū eam quadringentarū nauiū, & ducentoꝝ triremiū claſse, equitūq;. 100. Mil. inuaſiſsent. Chalcide urbe.30. die expugnata, atq; ſubuerſa. c ℭ Quem uocant Euripū.) Compoſitū nomen, ut uidetur, ex εὖ, bene, & ῥιπίζω, flo, excito, uentilo, qđ locus ille uentis quibuſdā flantibus (ut ait Liuius) bene excitetur, uentileturq;. Græci præterea εὐϱίπιστομ inſtabilē dicunt, & inconſtantē. Sicq; is locus ab effectu ſortitus nomen eſt. Plura de Euripi inconſtantia cōgeſsit Eraſmus ꝓuerbio.855. primæ Chiliados referens Plynij, Melæ Pomp. T. Liuij, Senecæ, ac Boetij uerba. Ioannes Maria Catanęus, notatu digna refert in cōmentarijs tertiæ epiſtolæ lib. primi Plynij Cęcilij. Strabo li. nono ſic inquit. De ipſo etenim Euripi refluxu, tantum ſolūmodo dicere ſatis eſt, qđ die quolibet, ac nocte ſepties curſum tranſmutat. Cauſa uero alibi ſcrutanda eſt. Titus Liuius lib.28. circa principiū, ab urbe condita exiſtimat quoſdā uentos concitos illic flantes, huius uniformis reciprocationis cauſam eſse. In eo loco diſcrepat Liuius a cęteris, aſserēs eum non ſepties die ſicut fama fert tēporibus ſtatutis reciprocare, ſed temere in modum uenti nunc huc, nunc illuc &c. Aſcribam huic loco. M.T. uerba ex tertio de Natura Deoꝝ lib. Sed non

a ob cauſam eas damnauere[a] prudentum menſæ. Solum hoc animal præter hominem, morbum patitur Comitialem.

DE EVBOEA INSVLA. CAP. XVIIII.

b EVbœa[b] tam modico æſtu diuidua eſt a Bœotiæ continenti, ut dubitandum ſit, an numerari inter inſulas debeat. Nam latere, quem uocant[c] Euripum, terræ ponte iun-
c gitur, & per fabricā breuiſsimæ machinæ aditur pede. Cenęo promontorio uadit in ſeptemtrionem, duobus alijs in meridiem extenditur, quorū Geræſtos ſpectat Atticā, Caphareos ꝓminet

in Helleſpontum. Vbi poſt Ilij excidiũ Argiuã claſsem[a] uel Mineruæ ira, uel, qđ certior prodidit memoria, ſydus Arcturi grauibus affecit caſibus.

DE PARO INSVLA, AC Sarda lapide. CA. XX.

MArmore[b] Paros nobilis a Delo oppido frequẽtiſsima, prius tamẽ Minoia, q̃ Paros dicta. Nam ſubacta a [c] Minoe, quoad in Creticis manſit legibus Minoiã loquebant̃. Pręter marmor dat, & Sardam [d] lapidem, qui marmore quidẽ præſtat, inter gemmas uero uiliſsimus dicitur. Naxon a Delo [e] duodeuiginti milia paſsuũ ſeparant, in qua Strongyle oppidũ. Sed

omnia(inquit) Balbe, quæ curſus certos, & conſtantes habẽt, uel ſeruant, ea deo potius, q̃ naturæ tribuenda ſũnt. Quid Chalcydico Euripo in motu identidẽ reciprocando putas fieri poſse conſtantius? Quid freto Siciliensi? Quid Oceani feruore illis in locis,
Europam, Libyamq; rapax ubi diuidit unda?
Quid æſtus maritimi, uel Hiſpaniẽſes, uel Britannici, eorumq; certis temporibus, uel acceſsus, uel receſsus ſine deo fieri nonne poſsunt? Hæc ille. Euripus philoſophus quom diu, multumq; ingenio laboraſset, qua nam ratione eę ſeptenę Euripi reciprocationes fierẽt. Id quoniam reperire nõ potuit, ſeſe in Euripi fluctus præcipitem dedit. Quandoquidẽ (inquiens) Euripus Euripum non habet. Euripus Euripum habeat. Sũt qui falſo Ariſtoteli tribuãt, cũ de re neutiquã futura loqui libet, Prouerbiali figura dici cęptũ. Euripus prius ſtabit. Megara apud Senecã in Hercule furente ſic loquit̃. Priusq; multo uicibus alternis fugax Euripus uada ſtabit Euboica piger. a ❡ Argiuã claſsem.) Minerua propter Caſsandræ eius ſacerdotis ſtuprum, uel(ut placet alijs) qđ ei capto Ilio, Græci ſacrificare noluerint, eis in patriã redeuntibus grauiſsima tempeſtate fatigatis, circa Caphareum Eubœę promontorium, naufragio cauſa extitit pereundi. Reuera autẽ conſtat, ut ait Seruius, Græcos tẽpeſtate laboraſse Aequinoctio uernali, quoniã manubiæ Mineruales. i. fulmina, tempeſtates grauiſsimas cõmouent. Res autẽ, & hiſtoria ſic habet. Nauplius Palamedis pater dolens filiũ ſuũ factione interemptũ, quom uideret Græcos tẽpeſtate laborare, montẽ Caphareũ aſcendit, eleuata facula, ſignũ dedit uicini portus. Quare decepti Gręci, inter aſperrimos ſcopulos, naufragiũ pertulerũt. Lege Senecã Scęna ſexta Tragœdiæ octauæ. Lex eſt apud Iureconſultos lib. 47. Digeſtorũ tit. nono. L. ne piſcatores nocte lumine oſtenſo, fallant nauigãtes, quaſi in portum aliquem delaturi, eoq; modo in periculũ naues, & qui in eis ſunt, deducant, ſibiq; execrandã prædam darent. Pręſidis prouinciæ religioſa conſtantia efficiat. b

MARMOR PAROS.) Propter marmor, & Sardam lapidẽ quæ in Paro inſula proueniunt, de hac inſula Solinus hoc loco determinat. Eſt aũt Paros inſula una ex Cycladibus, marmore nobilis, ut inquit Plynius ca. 12. libri quarti. Nomen autẽ habet a Paro Iaſonis filio, uel nepote. Multis aũt eam nominibus fuiſse nuncupatã, author eſt Nicanor ἐνταῖς μετονομασίαις. Nã uocatam dicit Pactiã, Demetriada, Zacynthum, Hyrian, Hyleeſsan, Minoan, Cabarnin. Hæc & plura Stephanus de Vrbibus. Plynius eam Plateam dictã ait, quo loco fortaſsis Pactiam, non Plateã legendũ eſt. Propter Parij marmoris nitorẽ, ac mirã pulchritudinẽ a Theocrito Ecloga ſexta prouerbiali figura dictum eſt de Galatheæ pulchritudine. Marmore candidior Pario. Item ab Horatio Ode. 19. primi Carminũ de Glycera amica. Vrit me Glycerę nitor ſplendẽtis Pario marmore purius. c ❡ Subacta a Minoe.) Quom Cyclades inſulæ uacuæ eſsent cultoribus, Minos Iouis, & Europæ filius, Cretenſium rex, cuius terra, mariq; imperiũ potens erat, ac claſse ualens plurimũ. Is multas ex Creta colonias in Cycladas inſulas miſiſse fertur. Et cũ earum plurimas adeptus eſset, populis diuiſit. Aſię quoq; partẽ maximã poſsedit. Eapropter & non nullæ inſulæ, portusq; Aſiæ a Cretenſibus, Minoeq; nomẽ ſumpſere. Lege Diod. Siculũ li. 6. Ob cãdorẽ marmoris huius iſulæ, niueã Paron uocauit Maro. 3. Aen. Seruius. 1. Aen. ſup illud. Argentum. Pariuſue lapis circumdatus auro. Dicit hunc lapidem eſse candidiſsimũ Lideum nomine. Ply. ca. 5. triceſimi ſexti. Omnes(inquit) tantũ candido marmore uſi ſunt e Paro inſula, quem lapidẽ, cępere Lychniten appellare, quoniã ad lucernas in cuniculis cęderet̃, ut author eſt Varro, multis poſtea candidioribus repertis. d ❡ Sardam lapidem.) Ply. ca. 7. triceſimiſeptimi referens loca plurima, in quibus hic lapis proueniat, nullã facit de Paro inſula mentionẽ. Sed fieri potuit, ut de Sarda lapide alterum quempiã Solinus fuerit imitatus. e ❡ Naxum a Delo.) Ply. ca. 12. quarti nat. hiſtorię.

Naxus(inquit)a Delo.xviij.mil.paſ.cũ oppido,quã Strongylen.Dein Dian.Mox Dionyſiada a uinearum fertilitate.Alij Siciliã minorẽ, aut Calliopolin,appellarunt.Patet circuitu.lxxv.mil.paſ.Dimidioq; maior eſt q̃ Paros. a ℭ Hoſpita Libero patri.) Dian inſulã a Thracibus derelictã,Cares, duce Naxo,Polemonis filio,poſſederunt.Is inſulã ab ſe pro Dia Naxon dixit.In ea inſula Dionyſius.i.Liber pater,relictam Ariadnen a Theſeo,uxorẽ duxit,ac (ut ferunt fabulæ) in cœlũ tranſtulit. Naxij aiunt,

a Naxos Dionyſia priuſq̃ Naxos dicta,uel qa hoſpita Libero[a] patri,uel qđ fertilitate uitium uincat cæteras. Sunt præterea Cyclades[b] plurimæ, ſed in ſupradictis præcipuũ eſt,quod memoriæ debeatur.

DE ICARO INSVLA, ET PYTHAgora philoſopho. De Melo, Carpatho, Rhodo, & Lemno inſulis, ac Atho montis umbra.

CAP. XXI.

b DE Sporadibus eſt[c] & Icaros[d] quæ Icario mari nomen dedit. Hæc inter Samũ, & Myconum procurrentibus ſaxis inhoſpita,ac nullis ſinibus portuoſa ob inhumana lic tora infamis eſt. Vult ergo[e] Varro Icarum Creten ibi naufragio interijſſe, & de exitu hominis impoſitũ nomen loco. Nam in Samo[f] nihil nobilius,q̃ Pythagoras ciuis,qui mox offenſus[g] fa-

Dionyſiũ apud eos fuiſſe nutritum,quapropter fuiſſe ſibi inſulã acceptiſſimam, & ab ea Dionyſiada poſtmodũ appellatam.Ouid.3. Metamorpho.

Naxon ait liber curſus aduertite ueſtros,
Illa mihi domus eſt,uobis erit hoſpita tellus.

Dia autem dicta eſt ab Ephialte, & Otho fratribus, quoniã in ea, ut heroes,culti fuerint.Alijs placet a Ioue.i. ἀπὸ τοῦ διός, Diã cognominatã,qđ is ex ea inſula aduerſus Titanas,impetum fecerit.Longã hiſtoriam refert Diod.Siculus lib.6.Ob eã,quã retulimus hiſtoriã.Virg.3.Aen.

Bacchatamq; iugis Naxon,uiridemq; Donyſam,

Non immerito nuncupauit. b ℭ Sũt Cyclades plurimæ.)Ante diximus a Plynio,tres & quinquaginta nominatim referri Cycladas.Cycladũ inſularum ſitum,appingit Ptolemęus decima Europæ tabula. c DE SPORADIBVS eſt.) Sporades Græci ex ſitu nuncupant.Nam σποράδην ſparſim,& σποράδες ſparſos,qđ ſcilicet hę inſulæ in mari ſparſæ ſint. Earum ſitũ,numerũ,nomina,refert Ply.ca.12.libri quarti.Virg.Aeneid.lib.3.nõ uidet diſtinxiſſe inter Sporades,& Cyclades,quom(inquit)ſparſaſq; per æquor Cycladas. d ℭ Icaros,quæ Icario nomẽ dedit.)A Naxo (inquit Plynius ca.12.quarti)decem,& ſeptem mil.paſſuũ.Icaros,quę nomẽ mari dedit tantundẽ ipſa in longitudinẽ patens &c.Idem ſcribit Strabo in fine decimi. e ℭ Vult ergo Varro Icarũ Creten.)Icarus Dædali filius cũ patre fugiens,quom inſulã quandã peteret, in mare decidẽs perijt,a quo & inſula dicta eſt,& pelagus Icareũ uocatũ.Diod.Siculus lib.5.Ouid.tertio Triſtium.

Icarus immenſas nomine fecit aquas.

Fabulam recenſet idem Ouidius octauo Metamor. f ℭ In Samo.)Samos Icario in mari modica inſula eſt,ex aduerſum Miletos ad occidentẽ eius ſita, nec ab ea multo pelagi diſpicitur.Vtrũuis clementer nauigantem alter dies in portu ſiſtit. Ager frumento piger,aratro irritus,fęcundior oliueto.Nec uinitori,nec oleri ſculpitur.Ruratio omnis in Sarculo,& Surculo,quorũ prouentu magis fructuoſa inſula eſt,q̃ frugifera.Cæterũ & incolis frequens,& hoſpitibus celebrata &c.ex Apuleio ſecũdo Floridorũ,quo loco multa de Pythagora,huic ſentẽtiæ quadrãtia reperies.Strabo lib.10.&.14.hanc inſulã fuiſſe uarijs nominibus appellatã tradit. Nã dicta eſt (inquit)Parthenia, Anthemus, Melamphylus, Ampelus, Cephalenia, Samothracia, Samos,ut idẽ tradit, dicta eſt,a ſitu,& aſperitate,quod Græci σάμον ſummitatẽ,ac altitudinẽ dicunt.Qui fabulas conſectantur,mire Samon celebrant,qđ in ea Iuno nata,educata,& Ioui fratri nupta fuerit,author ex Varronis ſententia Lactantius ca.17.primi Diuinarũ inſtitutionũ. g ℭ Offenſus faſtu tyrannico.) Pythagoræ temporibus Polycrates Samius armatis quindecim fretus, Sami inſulæ tyrannidẽ occupauit,author Herodotus lib.3.De qua re ſic Strabo libro Geographiæ quartodecimo.Polycratis tẽpore (inquit)Pythagorã fuiſſe,in hiſtorijs tradiderunt.Qui cũ iam tyrannidẽ naſci uideret,urbem deſeruit,& in Aegyptum,& Babylonẽ diſcendi ſtudio abſceſſit.Cũ uero reuerſus eſſet, & adhuc perdurare tyrannidem inueniſſet,in Italiã nauigans,ibi uitã contriuit. Idem ſcribit Diogenes lib.8. Pythagoras ex Aegypto rediens Samũ,offendẽſq; patriã a Tyrãno Polycrate incubari,Crotonẽ in Italiã perrexit,

stu Tyrannico relicta domo patria, Bruto[a] con- a
sule, qui reges urbe exegit, Italiam aduectus est.
Melos,[b] quam Callimachus Mimallida dixit,
omniū insularum rotundissima est iuxta Aeoli-
am. Nam Carpathus[c] ipsa est, a qua Carpathiū b
sinum dicimus. Nunq̃ ita[d] coelum nubilū est, ut
in sole Rhodos[e] non sit. Lemnij Vulcanum[f] co-
lunt, ideo in Lemno metropolis Hephaestia.
Praeterea oppidum Myrina, in cuius forū mons c
Athos e Macedonia umbrā iacit. Quod nō fru-
stra iter miracula notauerūt, cū Athos a Lemno

ibiq; leges Italis dedit, atq; cum discipulis clarus habitus est. Ouidius quintodecimo Metamor. Vir fuit hic ortu Samius, sed fugerat una Et Samon, & dominos, odioq; tyrannidis exul Sponte erat &c. a ¶ Bruto consule.) Diogenes lib. octauo scribit Pythagorā floruisse Olympiade sexagesima. Obijsse autē Olympiade. 70. In Tēporibus Eusebius author est, quom uixisse annos octuaginta, uel ut placet alijs, nonaginta. Numā autē Pompiliū uicesimaseptima Olympiade mortē obijsse palam est. Errant igitur (inter quos qntodecimo Metamor. Ouid. computatur) Qui Numā Pompiliū secundū Romanorū regem, fuisse Pythagorae discipulū, quom Numa annis ducentis nō paucioribus Pythagorā praecesserit. Vnde creditum sit Numā fuisse Pythagorae discipulū, explicat M.C. in principio quarti Tuscu. Q. Quin etiā arbitror (inquit) ꝓpter Pythagoreorū admirationem, Numā quoq; regem Pythagoreum a posterioribus existimatum. Nam quom Pythagorae disciplinam, & instituta cognoscerent, regisq; eius aequitatem, & sapientiā a maioribus suis accepissent. Aetates autē, & tempora ignorarent propter uetustatem, eum, qui sapientia excelleret, Pythagorae auditorē fuisse crediderunt. Liuius primo ab Vr. Con. Quia non extat alius (inquit) falso Samiū Pythagorā edunt, quē Seruio Tullio regnante Romae centū post annos amplius in ultima Italiae ora, circa Metapontū, Heracleamq;, & Crotonā iuuenū aemulantium studia coetus habuisse constat &c. Lege quae scribit Iustinus lib. 20. Epitomes in Trogū Pompeiū. b ¶ Melos.) Insula haec (ut lib. 10. Strabo scribit) inter Cretam, & Peloponesum sita est. De qua Ply. ca. 12. lib. quarti, quo loco Mimallida a Callimacho nuncupatā refert, quāq; Solinus hoc loco, a poeta illo Melanida uocatā tradat, ut in alterutro (inquit Hermolaus) error sit. Vetera Solini exemplaria, q̃tquot uiderim, Memallida, uel Mimallida retinent. Iccirco tam apud Solinū, q̃ apud Plyniū Mimallida Callimachi authoritate legendū est. Hāc eandē insulā Aristides Miblida, Aristoteles Zephyriā, Heraclides Siphnū, & Acitiam appellant. c ¶ Nam Carpathus.) Insula contra Aegyptū inter Rhodū, & Cretā media, a qua uicinū mare ad Aegyptū uergens Carpathiū dicitur. Acron Ode. 35. primi Carminū Horatij. De hac insula lege Ply. ca. 31. lib. quinti. Strabonē lib. 10. Diod. Siculū lib. sexto. Dicta aūt Carpathos, ut quidam uolunt, ob celerem fructuū maturitatē. Graecis enim καρπάλιμος uelox, καρπαλίμως subito dicitur, κάρπιμος fructifer. d ¶ Nunq; coelū ita nubilū.) Scribit Diodo. Siculus lib. 6. Neptunnū iam uirū, ex alia Thelchiniū sorore ab se dilecta, genuisse liberos, mares sex, foemellā unam Rhodon nomine, a qua & insulā nominatam esse. Pindarus etiam a Rhodo Nympha dictam scribit, sed eā Nympham dicit fuisse Apollinis, & Veneris filiā. Quibusdam placet sic dictam a rosae capulo, in eius fundamentis reperto. Graeci ῥόδον rosam dicunt. DE Rhodo insula lege Ply. ca. 31. quinti. Strabonē lib. 14. Plura Diod. Siculus libro sexto. Eius situm habes apud Ptolemęū ca. 2. quinti Tabula prima Asiae. e ¶ In Sole Rhodos non sit.) Ad Rhodi insulae gloriā maxime pertinet, qd' in ea multi memoratu digni extiterunt & imperatores, & pugiles, e quibus sunt Panaetij philosophi progenitores. Circa res ciuiles aūt, & philosophiā, & artes liberales Panaetius ipse, & Stratocles, & Andronicus Peripatheticus, & Leonidas Stoicus. Ac prius etiā Praxiphanes, & Hieronymus, & Eudemus, Posidonius q̃q; Rhodi uixit, & Sophisticam exercuit, fuit tamē Apamiensis ex Syria, quemadmodū Apollonius Malacus, & Molon. Nam hi Alabandenses fuere, & Meneclis oratoris discipuli. Sed prius Apollonius Rhodū profectus est, tandem etiā Molon, ad quē ille inquit, tandē & Molon, idest profectus es. Itē Pisander, qui Heracliā scripsit poeta Rhodius, & Simias grāmaticus. Arostocles qui nūc est. Itē Dionysius Trax, & Apollonius, qui Argonautas cōposuit. Alexandrini quidē fuere, Rhodij tamē uocati sunt. Ex Strabone. 14. Geographiae libro. Sumpsit hoc de sole Solinus ex ca. 64. secundi Plynij. Rhodi, & Syracusis (inquit) nunquā tanta nubila obduci, ut non aliqua hora, sol cernatur. Hinc existimo a Lucano dictū. 8. Pharsaliç. Gnidon inde fugit, claramq; reliquit Sole Rhodon. Et ab Horatio Ode septia primi Carminū. Laudabunt alij claram Rhodon. Claram (inquit) Porphyrio propterea dicit, qd' Soli ea apposita sit. Hāc insulā, sępe maris obtinuisse imperiū. Eusebi9 in Cronicis author est. Ob ingentes p̃terea Rhodi opes Auratos Rhodijs imbres, nascēte Minerua Indulsisse Iouem perhibent. Versus Homeri

a sex & octoginta milibus passuũ separetur. Et sane Athos [a] sublimis adeo, ut altior æstimetur, q̃ unde imbres cadunt. Quę opinio eo fidem concepit, qđ in aris, quas cacumine sustinet, nunq̃ ci
b neres eluuntur, nec quicquam ex aggeribus suis perdunt, sed quo relicti fuerint cumulo/permanent. In summo oppidum Acrothon fuit, in quo dimidio longior, q̃ in aliјs terris incolentiũ ætas propagabatur. Ideo inde homines μακρόβιυς [b] Grę ci, nostri appellauere longæuos.

DE HELLESPONTO, PROPONTIde, Bosphoro Thracio. Deq; Delphinorum piscium mira natura.

CAP. XXII.

c QVartus Europæ [c] sinus Hellesponto incipit, Mæotidis ostio terminať. Atq; oĩs hęc latitudo, q̃ Europã, Asiãq; diuidit, in septẽ stadiorũ angustias stringiť. Hic est Hellespontus. Hac Xerxes [d] ponte naualibus

Homeri de hac re refert Strabo lib. Geographiæ. 14. Quoties Turcarum impetũ nostris etiã tẽporibus hæc insula sustinuerit, notius est, q̃ ut referri debeat. f ℭ Lemniј Vulcanũ colunt.) Vulcanus cũ deformis esset, & Iuno mater ei minime arrisisset, in insulã Lemnon ab Ioue pręcipitatus est, illic nutrit⁹ ab Sintiјs. Aliј dicunt in Lemnũ a Ioue præcipitatũ, qđ contra Iouẽ Iunoni matri opem tulerit. Seruius. 8. Aeneid. Vulcanus (inquit) ignis est, & dicitur Vulcanus, quasi uolicanus, qđ per aerem uolitet. Ignis enim e nubibus nascitur. Vnde & Homer⁹ dicit eum de aere pręcipitatũ in terras, quod omne fulmen de aere cadit. Qđ quia crebro in Lemnum insulam iacitur, ideo in eã dicitur cecidisse Vulcanus, ubi eũ Sintiæ nutriuerunt. Claudus autẽ dicitur, quia per naturã nunq̃ rect⁹ est ignis. a ℭ Athos sublimis adeo, ut altior.) Ab ea Lẽnos (inquit cap. 12. quarti Ply.) xxiј. mil. quę ab Atho. lxxxviј. mil. Circuitu habet. xxiј. mil. d. pass. Oppida habet Hiphestiã, & Myrinã, in cuius forũ Solstitio, eiaculatur umbram. Græci ἥφαιστον Vulcanũ dicunt. Inde ἡφαιστίαν Vulcaniã. Et ἡφαιστεῖον Vulcani templũ. De cultu Vulcani in Lemno Val. Flacc⁹ secundo Argonauticon. Et Statius quinto Thebaidos.

Aegeo premitur circũflua Nereo
Lemnos, ubi ignifera fessus respirat ab Aetna
Mulciber ingenti tellure proximus umbra
Vestit Athos, nemorũq; obscurat imagine pontum.

Ex Mela Pom. hæc Solinus mutuatus est libro. 2. Athos (inquit) mons est adeo elatus, ut credatur alti⁹, q̃ unde hymbres cadunt/surgere. Capit opinio fidem, quia de aris, quas in uertice sustinet, nõ abluiť cinis, sed quo relinquitur aggere manet. Et parũ infra. In summo fuit oppidũ Acroathon, in quo (ut ferunt) dimidio longior, q̃ in aliјs terris ætas habitantiũ erat. Græci enim ἄκρον extremũ, & altum dicũt. b ℭ Inde homines μακρόβιυσ Gręci.) Ply. ca. 10. lib. 4. de Atho monte loquens. Oppidũ (inquit) in cacumine fuit. Acrothon, nunc sunt Vranopolis, Paleotrum, Thyssus, Cleone, Apollonia, cuius incolæ Macrobiј cognominanť. A Stephano Ἀκροθῦνοι hæc urbs dicta est. Faciunt ad hunc locũ uerba eiusdẽ Plyniј ca. 2. lib. septimi. Cirnios (inquit) Indorꝫ genus Isigonus tradit, annis tricenis quadragenis uiuere. Item Aethiopas Macrobios, & Seras existimat, & qui Athon montẽ incolunt. Causam tradit Aristoteles Problemate septimo. 14. sectionis. Cur (inquit) qui loca edita, apertaq; colunt, tardius senescunt, qui autem caua, & palustria ocyus? An senectus quędã putredo est, putret autẽ, quod quiescit. Nullo modo, aut minus ita afficitur, qđ mouetur, ut aqua profluens, & cõclusa. Igitur ut locis editis aer undiq; afflante spiritu agitatur, ita cauis manet immotus. Ad hæc, locis apertis purus, diuersus assidue propter agitationẽ aer habetur, palustribus impurus, idemq; semper emarcescit. DE spatiјs uitæ hominis lege Ply. cap. 48. lib. septimi, & Val. Max. tit. 14. lib. octaui. Pluscula congessit Cœlius ca. 37. undecimi Antiquarum Lectionũ. DE Macrobiјs aliјs habetur cap. 43. infra.

QVARTVS Europæ sinus.) De quatuor Europæ sinibus cap. 12. dictum est. Quemadmodum Solinus a Plynio, ita Martianus a Solino hæc omnia mutuatus est. Verba Plyniј ex ca. 12. q̃rti hæc sunt. Quartus e magnis Europæ sinus ab Hellesponto incipiens, Mæotis ostio finitur. Sed totius ponti forma breuiter amplectanda est, ut facilius partes noscantur. Vastũ mare pręiacens Asiæ, & ab Europa porrecto Cheronnesi littore expulsum angusto meatu irrumpit in terras, septẽ stadiorꝫ (ut dictum est) interuallo Europã auferens Asiæ, primas angustias Hellespontum uocant. d ℭ Hac Xerxes põte nauibus facto.) Ply. eisdẽ lib. & ca. Hac Xerxes Persarũ rex (inquit) cõstrato in nauibus ponte

facto permeauit. Tenuis deinde Euripus porrigitur ad Asiæ urbem Priapũ, quã Magnus Alexander potiundi orbis amore transcendit, & potitus est. Inde diffusus æquore patentissimo rursus stringitur in Propontidẽ. Mox in quingentos passus coarctatur, fitq́ Bosphorus Thraci⁹, qua Darius copias trãsportauit. HAEC profunda Delphinas [a] plurimos habent, in quibus causæ miraculi multiformes. Ante omnia nihil uelocius [b] habent maria, sic ut plerumq́ salientes

duxit exercitum. Porrigitur inde tenuis Euripus. lxxxvi. mil. pass. spatio ad urbẽ Priapũ Asiæ, qua Magnus Alexander transcendit. Inde expatiatur æquor, rursusq́ in Arctũ coit laxitas, Propontis appellatur. Angustiæ Thracius Bosphorus, latitudine quingentorũ passuũ, qua Darius pater Xerxis copias ponte transuexit. Similia scribit & Martianus in sexto. Lege Pomp. Melã circa principiũ lib. primi. Herod. lib. 7. Ex Abydo (inquit) in ulteriorẽ continentẽ septẽ est stadiorũ traiectus, quẽ pontibus iunctũ ingens adorta tempestas, ea oĩa dirupit, atq́ dissoluit &c. Idem scribunt Iustinus in secũdo. Seneca sexto de beneficijs lib. Cicero in fine secundi de finibus bonorũ & malorũ. Luca. secundo Pharsaliæ.

Tales fama canit, tumidũ sup (æquora Xerxem
Construxisse uias, multum cũ (pontibus ausus,
Europamq́ Asiæ, Sestonq́ ad(mouit Abydo,
Incessitq́ fretum rapidi super (Hellespon ti,
Non Eurum, Zephyrumq́ ti(mens cũ uela, ratesq́
In medium defferret Athon.

Claudianus secundo in Rufinum.

Haud aliter Xerxem toto simul orbe sequutus
Narratur rapuisse uagos exercitus amnes
Et telis umbrasse diem, cum classibus iret
Per scopulos, tectumq́ pedes contemneret æquor.

Lucretius libro tertio.

Ille quoq́ ipse, uiã qui quondã per mare magnum
Strauit, iterq́ dedit legionibus ire per altum,
Ac pedibus salsas docuit superare lacunas,
Et contempsit equis insultans murmura ponti.

Scribit Herod. in septimo. Terrestriũ copiarum Xerxis numerũ fuisse centũ septuaginta Myriades. i. decies septies centena milia. Naues quoq́ (ut Iustinus ait) decies centũ milia numero habuisse dicitur. De Euripo ca. 19. supra abunde diximus. [a] ℭ Delphinas plurimos habent) Græca dictio Δελφὶν, qua longo usu pro latina utimur. De Delphinis sic Virgilius quinto Aeneidos.

Prelia ludo
Delphinum similes, qui per maria humida nando
Carpathium, Libycumq́ secant, luduntq́ per undas.

Delphinorũ formam sic eleganter explicat Naso tertio Metamorpho. libro.

Falcata nouissima cauda est,
Qualia dimidię sinuantur cornua lunę.
Vndiq́ dant saltus, multaq́ aspergine rorant,
Emerguntq́ iterum, redeuntq́ sub æquora rursus,
Inq́ Chori ludunt speciem, lasciuaq́ iactant
Corpora, & acceptum patulis mare naribus efflant.

Eorũ impetus in pisces reliquos, elegãter canit Statius nono Thebaidos.

Qualis cęruleis tumido sub gurgite terror
Piscibus, arcani quoties deuexa profundi
Scrutantem Delphina uident, fugit omnis in imos
Turba lacus, uiridesq́ mœtu stipantur in algas,
Nec prius emersi, q̃ summa per æquora flexus
Emicet, & uisis malit certare carinis.

Ad idẽ Syllius lib. 15. bell. Punicorũ.

Rapidi ceu bellua ponti
Aestuat, & lustrans natantem sub gurgite p̃dã
Per longum sterili ad pastus iactata profundo
Cũ procul in fluctu piscem male saucia uidit
Absorbet late permixtũ piscibus æquor.

Ex Homero. 21. Iliados utraq́ cõparatio sumpta est. Hinc contrario sensu, p̃uerbiali figura in Diris suis a Marone dictum est.

Ante lupi rapient hædi, uituli ante leones,
Delphini fugient pisces, aquilæ ante columbas.

Delphini trãquillo mari lasciuiẽtes flatũ, ex qua ueniãt parte præsagiunt. Itẽ spargentes aquã. Itẽ turbãtes tranqllitatẽ. Author in fine. 18. Caius Plynius. Quæ de Delphinis refert hoc loco Solinus, sumpta sunt omnia ex cap. 8. noni Nat. hist. C. Plynij. Itẽ ex ca. 12. sexti. ca. 2. octaui. ca. 48. noni Naturæ animaliũ Aristotelis. [b] ℭ Nihil uelocius habent maria.)

a transuolent uela nauium. Quoquo eant con-
iuges euagantur. Catulos edunt. Decimus men-
sis [a] maturum facit partum. Lucinam æstiuus
dies soluit. Vberibus fœtus alunt. Teneros in
b faucibus receptant. Inualidos aliquãtisper pro-
sequuntur. In tricesimum [b] annum uiuunt, quod
exploratum est in experimentũ caudis amputa-
tis. Ora non quo [c] cæteræ beluæ loco habent, sed
c ferme in uentribus. Contra naturã aquatiliũ soli
linguas [d] mouẽt. Aculeatæ sunt spinę dorsuales.
Cũ ira subiacet, [e] ĩhorrescũt. Cũ animi cõqescũt,
q̃busdã receptaculis operiunt. Spirare eos [f] in a-
q̃s negãt, & uitales auras non nisi in aere supero

Plynius ca.8.noni. Velocissimũ omniũ animaliũ nõ solũ marinorũ Delphinus, sed ocyor uolucre, acrior telo, ac nisi multũ intra rostrũ os illi foret, medio pene in uentre, nullus piscium celeritatẽ eius euaderet. Sed affert morã prouidentia naturæ, quia nisi resupini, atq; conuersi, non corripiunt, quæ causa præcipue uelocitatẽ eorum ostendit. Nam cum fame concitati fugientẽ in uada ima persecuti piscẽ diutius spiritum continuere, ut arcu emissi, ad respirandũ emicant. Tanta ui exiliunt, ut plerũq; uela nauium transuolent. Aristote. ca.48. noni Naturæ animaliũ. Quin etiã (inquit) de uelocitate huius animalis mira, & incredibilia quædam accepim⁹. Omniũ enim uelocissimũ esse creditur animaliũ tum aquatilium, tũ terrestriũ. Supersiliũt etiã malos nauigiorũ maiorũ, quod tũc potissimũ euenit, cũ aliquẽ insectantur piscem, quẽ deuorent. Tunc enim si quem impetũt longius fugit, ad ima gurgitum persecunt̃ ꝓpter famis necessitatem, qđ redit⁹ lõgior sit, retinent sese quasi spacium cogitantes, conuersiq; feruntur, perinde ac sagitta pernices, ut celeritate oportuna lõgo transmisso itinere, ad locũ spirandi deueniãt. Quo impetu fit, ut se eiaculentur, in aerem, & supersiliãt malos nauigiorũ, quæ forte affuerint. Ex hac Delphini in nando agilitate, refert Tarręas adagium, δελφῖνα νήχεσθαι διδάσκεις. Delphinũ nare doces. Sensus est.

Id monstras aliĳ, quod sapit ipse prius.

Delphini celeritatẽ eleganter describit Manilius quinto Astronomicon.

Cœruleus ponto cum se Delphinus in astra
Erigit, & squammam stellis imitantibus exit
Ambiguus terræ partus, Pelagoq; creatur.
Nam uelut ipse scitis perlabitur æquora pennis,
Nunc summum scindens pelagus, nunc alta profundi.
Et senibus uires sumit, fluctumq; figurat,
Sic uenit ex illo quisquis uolitabit in undis &c.

a ℭ Decimus mensis.) Ply.cap.8.noni. Agunt (inquit) uere coniugia, pariunt catulos decimo mense, æstiuo tempore. Interdũ & binos, nutriũt uberibus sicut Balæna. Eadem scribit Aristoteles ca.12. sexti Naturæ animaliũ. Gestant utero (inquit) decẽ mensibus. Partus Delphini æstate, nec ullo tempore alio &c. b ℭ In tricesimũ annũ uiuunt.) Constat (inquit ca.12. sexti Naturæ animaliũ Aristo.) nõ nullos uixisse annos uigintiquinq;, alios etiã triginta quod cognitũ est præcisa a piscatoribus cauda, ut quos ita reddidissent mari captos itẽ agnoscerent, & temporis spatium scirent. His similia & Ply. omnino refert. Miror Albertum in tam cõformi nobilium authorũ sententia scribere, quarto & uicesimo de Animalibus libro. Delphinũ esse magnæ ætatis, ita ut compertũ sit aliquẽ, cui (inquit) amputata fuit cauda, centũ annis, & ampli⁹ uixisse. Sed parui faciendũ Albertum, Aristotele, Plynio, Solino, cæterisq; primæ classis authoribus cõtraria sentientibus. Quadrabit in eum illud Ionis Adagium. Δελφῖνος ἐν χέρσῳ βία, Delphini in terra uis. In eos dictum, qui dĳudicant, quod ignorant, & ea, in quibus minus ualent, summo conatu aggrediunt̃. c ℭ Ora non quo cęteræ beluæ.) Aristo.ca.2. octaui Naturæ animaliũ. Delphini (inquit) & omnes cetacei generis resupinati corripiunt. Habent enim os subter. Vnde fit, ut periculũ/minores facilius possint euadere. Alioquin pauci admodũ seruarentur &c. Eadẽ omnino scribit Plynius ubi supra. d ℭ Soli linguas mouent.) Ply. Lingua est ĳs contra naturã aquatiliũ mobilis, breuis, atq; lata, haud differens suillæ. De animaliũ linguarũ diuersitate, Aristoteles ca. ultimo secundi de Parti. animaliũ. e ℭ Subiacet.) Videtur legendũ, subierit. i. ingressa fuerit, subintrauerit, succreuerit. Virg. primo Georgicorum. Ne subeant herbæ. Quid si subiacent legas, ut spinæ, uel pennæ subintelligant̃? f ℭ Spirare eos in aquis.) Aristoteles capite secundo octaui Naturę animalium, probat Delphinos spirare omnino, quod hĳ retibus apprehensi, breui tempore strangulentur, ut qui spirandi facultatem emiserint &c. Idem ubi prius refert Plynius.

recuperare.[a] Pro uoce gemitus[b] eſt ſimilis humano. Certum habent uocabulũ, quo accepto uocantes ſequunť. Nam proprie Simones[c] uocantur. Voces hominũ Aquilonis flatu celerius audiunt. Contra Auſtro ſpirante auditus obſtruuntur. Mulcentur a muſica. Gaudent cantibus tibiarum. Vbicumq; ſymphonia eſt,[d] gregibus aduentant. Diuo[e] Auguſto principe in Campania Delphinum puer fragmentis panis primo illexit, & in tantum conſuetudo ualuit, ut alendũ ſe etiam manibus ipſius crederet. Mox cum ꝑpluſiſſet puerilis audacia, intra ſpacia eum Lucrini lacus uectitauit. Vnde effectum, ut a Baiano littore equitantẽ puerum Puteolos uſq; ueheret. Hoc per annos plurimos tam diu geſtũ, donec aſsiduo ſpectaculo deſineret miraculũ eſſe, qď gerebatur. Sed ubi obijt puer, ſub oculis publicis deſyderij mœrore Delphin interijt. Pigeret hoc aſſeuerare, ni Mecœnatis, & Fabiani, multorumq; præterea eſſet literis comprehenſum. In Africano[g] mox littore apud Hipponẽ Diarrhyton Delphin ab Hipponẽſibus paſtus tractandũ ſe prębuit, impoſitos quoq; frequenter geſtauit. Nec populi tantũ manib⁹ acta res. Nam & proconſul Africæ Flauianus ipſe eũ cõtigit, unguẽtis etiam delibuit, qui odoris nouitate[h] obſopitus aliquantiſper pro exanimi iactatus eſt, multiſq; menſibus deſciuit a ſolita conuerſatione.

a ℂ Recuperare.) Sic habent uetuſta omnia, quæ uiderim exemplaria. Alij recipere legendũ putant. b ℂ Pro uoce gemitus eſt ſimilis humano.) Verba Plynij in ſua, hac parte Solinus tranſtulit. c ℂ Simones uocanť.) Plynius Qua de cauſa (inquit) nomen Simonis omnes miro modo agnoſcunt, maluntq; ita appellari. d ℂ Symphonia.) Græci Symphoniã.i.συμφωνίαν, concentum Muſicum, & uocum conſonantiã dicunt. Quã mira Muſicę uis ſit, aſcribemus ca.31.infra. e ℂ Diuo Auguſto.) Exemplũ hoc, & ſequentia ex Plynio ſumpta ſunt. Appianus.5. Aegyptiacoꝝ libro, hæc omnia ſe, multoſq; ſecũ alios uidiſſe dicit. Eius uerba Græca ſubſcripſimus. καὶ ἀυτὸς δ᾽ οὖν εἶδεν περὶ δικαιαρχίαν δελφῖνα ἐρῶντα παιδὸς, καὶ πρὸς παιδικὴν ἐπτοημενον φωνήν. ἀτὰρ οὖν καὶ προσνηχώμενος ὁ ἰχθὺς, ἀνεδέχετο τὸν παῖδα ἐπὶ τῶν νώτων. καὶ τὰς ἀκάνθας περιςέλλων ἵνα μὴ τὸν ποθούμενον χρῶτα ἀμύξῃ. καὶ ἱππηδὸν περιβεβηκότα μέχρι διακοσίων ἀνῆγε ςαδίων. ἐξεχεῖτο δ᾽ ἄρα ἡ ῥώμη. καὶ πᾶσα ἡ ἰταλία θεάσασθαι ἰχθῦν νηχόμενον ὑπὸ ἔρωτος. Hoc eſt. Et quidẽ nos uidim⁹ apud Puteolos Delphinum amantẽ mire puerũ, inclamatũ a puero acciri. Qui etiã adnatans dorſo puerũ admittebat, ita ut pinnæ aculeos, uelut uagina conderet, ne dilectum ſibi corpus laceraret, receptũq; equitis modo inſidentem per magnum æquor ꝑ ducenta ſtadia deferret. Roma igitur, omniſq; Italia confluebat, ut piſcem amoris cauſa uectorem pueri ſpectaret. AScribam item uerba Ariſtotelis ex ca.48. noni Naturæ animaliũ. In marino (ĩquit) genere plurima de Delphinis narranť indicia morũ placidoꝝ initium. Amores quoq; in pueros, & affectus libidinis. Cũ circa Tarentum, & Cariam, ut etiã locis alijs referuntur. Fertur etiã Delphino apud Cariam capto, atq; ſaucio, ingentẽ reliquoꝝ multitudinẽ cõueniſſe ad portum, immoratãq;, donec piſcator dimiſerit eũ, quẽ cęperat. Tũ omnes ſimul recepto captiuo rediſſe. f ℂ Ni Mecœnatis, & Fabiani.) Apud Plyniũ ſic legitur. Pigeret referre (inquit) ni res Mecęnatis, & Flauiani, & Flauij Alſij, multorũq; eſſet literis mandata. g ℂ In Africano mox littore.) Et hoc quoq; exemplũ ubi ſupra refertur a Plynio. Alius (inquit) inter hos annos in Africo littore Hipponis Diarrhyti ſimili modo ex hominũ manibus ueſcens, ferenſq; ſe tractandũ, & alludens natantibus, impoſitosq; portans, unguẽto perunctus a Flauiano Proconſule Africæ, & ſopitus (ut apparuit) odoris nouitate, fluctuatuſq; ſimilis exanimi, caruit hominũ conuerſatione, ut iniuria fugatus per aliquot menſes, mox reuerſus in eodẽ miraculo fuit. Iniuriæ poteſtatum in hoſpitales ad uiſendũ uenientium Hipponenſes in necem eius cõpulerũt. h ℂ Odoris nouitate obſopitus.) Qui unguentis, & odoribus delectantur, mollicici fœmineæ efficaci plurimum argumento, uel hoc unico Delphini exemplo ſuæ turpidinis commoueri poſſent. Caronde, ſiue, ut quidam uolũt, Phędoni interroganti, quis nam eſſet unguentis delibutus; Ego Ariſtippus (inquit) infelix, & me infelicior Perſarum rex.

a Apud Iasum [a] urbem Babyloniȩ puerū Delphi-
nus adamauit. Quē dū post assueta colludia re-
cedentē impatientius sequit͂, arenis inuectus hæ-
sit. Alexāder Magnus amorē illum numinis fu-
b isse interpretatus, p̃fecit puerū Neptuni [b] sacer-
dotio. Iuxta eandē urbem (ut Egesidemus au-
thor est) alium puerū Hermiā nomine per ma-
ria similiter insidentem cū undosior fluctus ne-
c cauisset, Delphinus ad terrā reuexit, & uelut fa-
teretur reatum pœnitentiā suam morte mulcta-
uit, nec reuerti uoluit ampliꝰ in profunda. Sup-
petūt & alia exēpla, ut Arionē [c] transeamus, cuiꝰ
d exitum annalium fides comprobauit. Ad hęc si-
quando lasciuiūt noui fœtus a maioribus [d] datur
adultior gregi custos. Quo magistro ludere im-
petus incursantium belluarum addiscāt, quam-
e quā ibi præter Phocas rara bellua est. Plurimus
Thynnꝰ in [e] Ponto, nec alibi pene fœtificāt. Nus-
quam enim citius [f] adolescunt, scilicet ob aquas
dulciores. Illabuntur Veris tempore, intrant

a ℭ Apud Iasum urbē Babyloniæ.) Ex Plynio, Strabone, Stephano, reliquis constat Iasum, ubi hoc accidit, non Babyloniæ, sed Cariæ urbem esse. Ergo dicendū est, uerbū Babyloniæ additiciū esse, cum apud Plyniū, quē Solinus hoc loco sequitur, nulla Babyloniæ fiat mentio, uel Solinū, qđ Hermolaus existimat, falso credidisse Iasum Babiloniȩ urbem esse. Quid si Solinus aliquoꝝ opinionē secutꝰ sit, qui Iasum urbē Babylonicæ regionis esse dixerunt? Sunt qui non Iasum, sed Asum falso legendū existiment. Citat Hermolaus, Oppianū, Aelianū, & Athenęū huius historiæ authores. b ℭ Neptuni sacerdotio.) Id fecisse creditur, quoniā creditū ē Delphinos Neptuni esse eq̃s, eosq; ad iugum religatos, eius currū trahere. Papinius primo Achilleidos.

Tyrrheniq; greges circumq; (infraq; rotantur
Rege salutato, placidus ipse ar (duus undis
Eminet, & triplici telo iubet ire (iugales.
Illi spumifero &c.

c ℭ Arionem transeamus.) Huius historiæ authores ca. 12. supra adnotauimus. Non leue gratitudinis argmentū, quod de Arione Cytharędo ex Siculo mari a Delphino in Tęnarū transuecto poetæ fabulant͂. Hic enim Arion cū cæteros musico artificio præstaret, & circū insulas quæstus causa uagaretur, serui eius arbitrati, plus in p̃fidiosa libertate commodi, q̃ in placida seruitute esse, cogitare cęperunt ut domino in pelagꝰ piecto, bona eius inter se partirentur, qui cū cogitationē coꝝ sensisset, petijt nō ut dominus a seruis, sed ut innocens ab improbis, ut parens a filijs, ut se liceret ornatū, quia sæpe fuerat ueste, quoniā nemo esset alius ut ipse qui suū q̃stum prosequeret͂ euentū. Quod cū impetrasset, cythara sumpta, suā cępit deflere mortem, quo sonitu ducti Delphines, e toto mari prænatant ad Arionis cantū. Itaq; deoꝝ immortalium potestate inuocata, super eos se deiecit, quoꝝ unus Ariona exceptū ꝑtulit ad Thenariū littus. In cuius memoriæ causa, q̃ ibi statua est Arionis in ea Delphina simulacrū affixum uidetur. Pro qua re inter sydera ab antiquis Astrologis est figuratum. Serui autē qui per se putarāt seruitute elapsos tempestate, Thenariū perducti a domino cōprehensi nō mediocri supplicio sunt affecti. d ℭ A maioribus datur.) Aristo. ca. 48. noni Naturę animaliū. Paruos item Delphinos (inquit) magnus aliquis semper comitat͂ custodię causa. Ply. ait etiā adultos diu comitari magna erga partū charitate. Quo exemplo cōmonemur quanta sit pueris adhibenda custodia. Rursus qualis erga filios parentū charitas esse debeat. Quærit eodē loco nō ab re Aristoteles, quare Delphines in terrā erumpant͂. Hoc enim (inquit) interdū eos facere incerta de causa dicitur. Addit Plynius statim eos mori tacta tellure. Hinc apud Dionē sumptū Adagium. δελφῖνος ἐν χέρσῳ βία, Delphini in terra uis. In eos qui ignotū penitus tentare p̃sumunt. Vt.

Aggrederis cœcus propria cum clade periclum.

Aliud rursus hinc sumptum Adagium. Delphinū syluis appingit, in eum qui rebus tribuit, quæ suapte natura contraria sunt. Vtitur eo in Arte Poetica Flaccus Horatius. e ℭ Plurimus Thynnus in Ponto.) Plynius capite quintodecimo noni. Thynni (inquit) intrant magno mari Pontum Verno tempore gregatim, nec alibi fœtificāt. f ℭ Nusquā citius adolescunt.) Plynius ex Aristotele idipsum asserit de omni pisciū genere. Piscium (inquit) genus omne pręcipua celeritate adolescit maxime in Ponto. Causa multitudo amniū dulces inferentium aquas. Aristoteles ca. 17. sexti Naturæ animaliū. Profecto (inquit) omne pisciū genus celeriter adolescit, & precipue in Ponto. Quippe cum ibi incrementum singulis diebus plane intelligatur,

dextero [a]littore, læuo exeunt. Hoc inde accidere credunt, qđ dextris oculis acutius cernunt, quã sinistris. a

DE ISTRO FLVMINE. DE FIBRO animali. Deq; gemmis Ponticis. CAP. XXIII. b

ISter Germanicis [b]iugis orit̃, effusus [c]mõte, qui Tauricos [d]Galliæ aspectat. Sexaginta [e]amnes in se recipit, omnes ferme nauigabiles. Septem [f]ostijs Pontũ influit. Quorꝫ c

Et ca. 13. octaui eiusdẽ operis. Petunt (inquit) pontũ pastus gratia, qui uberior, & cõmodior ibi propter aquarum dulciũ admixtionẽ suppeditat̃. a ℂ Intrant dextro littore, læuo exeunt.) Aristoteles ca. 13. octaui Naturæ animaliũ. Thurni (inquit) dextrorsum terrã contingentes subeunt, sed remeant contra. Lęuum enim in latus se admouent, qđ propterea facere dicunt̃, quia dextro oculo clarius uident sua natura, lęuo hebetius. Idem ca. 15. noni refert Plynius. Piget referre, quibus uerbis hæc ca. 7. septimi de animalibus a magno referantur Alberto. Tradit Aristoteles ca. 17. sexti Naturæ animaliũ libro. Thurnos ꝓ nimia pinguedine dehiscere, nec plus q̃ biennio posse uiuere, cuius rei eodem loco, argumentum affert. b

ISTER GERMANICIS IVgis oritur.) Cato in Originibus, Danubio, Danas gẽtes ciꝰ accolas, nomen impressisse refert. Hodie quoq; Germani, dictione aliquãtisper deluxata, sermone patrio, Dunavv uocant. Danubiũ ipsum glacie cõcretũ, tum pedibus, tum curru insidens sępius non sine horrore traieci. Videre frequenter licet, disruptis glaciebus, equos, currus, ac insidentes homines in fluminis profundũ demergi. De Istro, qui & Danubius dicit̃, Ply. capi. 12. quarti. Vnde hæc Solinus mutuatus est. Danubius (inquit) ortus Germaniæ iugis montis Arnobę ex aduerso Taurici Galliæ oppidi, multis ultra Alpes milibus, ac ꝑ innumeras lapsus gentes Danubij nominis immenso aquarũ auctu, & unde primũ Illyricũ alluit, Ister appellatur, sexaginta amnibus receptis, medio ferme numero eoꝝ nauigabili. In pontũ uastis sex fluminibus euoluitur. Hunc secundũ post Nilũ facit Ausonius inquiens.

Illyricus regnator aquis, tibi Nile secundus
Danubius lętum profero fonte caput.

Et Ouidius decima quarti de Põto, de Scythiæ fluminibꝰ,

Innumeriq; alij, quos inter maximus omnes
Cedere Danubius se tibi Nile negat.

Dionysius poeta Istrum sacrũ uocat. ῥήνωτῷ ἐξείης ἐπιτέλλεται ἱερὸς ἴστρος. i. hunc post, deinceps exurgit sacer Ister. Sacer ideo fortasis dicit̃, qđ authore Acrone, omnis fons in origine sua sacer est. c ℂ Effusus monte.) Hũc mõtẽ, unde Ister effundit̃, Plynius Arnobã, Ptol. Abnobã, Cor. Tacitus Arbonã nominat. Verba Taciti sunt. Danubius molli, & clementer edito montis Arbonę iugo effusus plures populos adit, donec in Ponticũ mare sex meatibꝰ erumpit. Septimũ enim os paludibus haurit̃. Idem Ausonius

Qua gelidum fontem medijs effundo Sueuis.

Claudianus dicit Danubiũ in Rhetia mõte nasci.

Prominet Hercinę confinis Rhetia syluæ,
Quæ se Danubij iactat, Rheniq; parentem.
Primo fonte breues &c.

Non miror Herodotũ lib. 2. & 4. de Istri fluminis ortu plurimũ oberrasse, utpote, qđ sua tempestate, Germania nondũ cognita exteris fuerit. Nuper, inquit Tacitus de Germania loquens, cognitis quibusdã gentibus, ac regibus, quos bellũ aperuit. Herodoti de Istri ortu uerba sunt ex lib. 4. Omnẽ Europã (inquit) Ister emetit̃, sumpto ex Celtis initio, qui omniũ in Europa ad solis occasum extremi sunt. Post Cinetas, totamq; permensus Europã ex transuerso ingredit̃ Scythiam, ijs quæ diximus fluminibus, & alijs multis aquas ferentibus, Ister fit omniũ maximus. Secũdo quoq; lib. idem asserit. Tradit idẽ Herod. lib. 4. Istrum sibi semper parẽ fluere, tam æstate, q̃ hyeme, cuius rei causam q̃ uerissimã affert. Hunc amnẽ Syllius, & Papinius Binomiũ peculiari epitheto nuncupant. Primo enim Danubius appellat̃, sed cũ Istriã Thraciæ regionẽ attingit, Ister dicitur, a prouincia sumpto nomine, quã perlabitur. d ℂ Tauricos.) Solini omnia, quæ uiderim exẽplaria, Rauracos habẽt. Ply. & Ptolemęus Tauricos uocãt. Ammianus lib. 22. sicut uetera Solini exẽplaria, Rauracos. Amnis uero Danubius (inqt) oriẽs ꝓpe Rauracos mõtes limitibus Rheticis per latiorẽ orbẽ ꝓtentus, ac sexaginta nauigabiles pene recipiens fluuios, septem ostijs per hoc Scythicũ lętus erũpit in mare. Quoꝝ primũ &c. e ℂ Sexaginta amnes.) Flumina Danubiũ ingredientia sunt. Porata, seu Pyretos, Tiarãtus, Ararus, Napares, Ordessus, Maris, Atlas, Auras, Tibissis, Athrys, Nocas, Artanes, Sciꝰ, Angrus, Bongrus, Carnus, Alpis, Lycus, Aenus, Narabon, Darus, Drynus, Tibiscus, Moschiꝰ, Rhabosus, Ciabrus, Lauta, Ierasus, Sauus, Drauus &c. f ℂ Septem ostijs pontũ influit.) Plynius, & Tacitus sex tantũ ostia

Istro tribuūt. Herodotus, Ephorus, Claudianus, Arrianus, Auienus, Rhennius/quinq;. Ammianus li. zz. Val. Flaccus. 8. Argonauticon. Ouid. secundo de Tristibus. Statius. 5. Syluarū. Mela Pomponius septem. Danubius (inquit Mela) eorū fluminū, qui in nostrū mare decidūt tantū Nilo minor, totidē q̊t ille ostijs, sed tribus tenuibus, reliquis nauigabilibus effluit. Hęc diuersitas euenit ex eo, qđ quintum, & sextū ostiorū Danubij lāguidiora sunt cæteris. Septimū uero (ut inqt Soli.) pigrū, ac palustri specie

a primū Peuce, secundū Naracustoma, tertiū Calostoma, quartū Pseudostoma. Nā quintū Boreostoma, ac deinde sextū Spireostoma languidiora sunt cæteris. Septimū uero pigrum, ac plau-
b stri specie, non habet, quod amni comparet. Priora quatuor ita magna sunt, ut per longitudinē xl. miliū passuū non misceantur [a] ęquori, dulcēq; haustum incorrupto detineant sapore. Per uni-
c uersum Pontū [b] Fiber plurimus, quem alio uocabulo dicunt Castorem, Lutræ [c] similis est, animal morsu potentissimū, adeo, ut cū hominē inuaserit, conuentū dentium non prius laxet, q̄ cō-
d crepuisse persenserit ossa fracta. Testiculi eius appetuntur in usu medelarum, iccirco cū urgeri se intelligit, ne captus prosit, ipse geminos [d] suos deuorat. MIttit Pont⁹ & gemmas, quas a patria

nō habet quod amni cōparet. Nomina ostiorū Danubij referunt Plynius, Strabo in septio, Marcellinus li. zz. Clarius Ptolemęus ca. 10. tertij Tabula nona Europæ. a ℭ Non misceantur ęquori.) Id accidit ferme fluminibus omnib⁹, quę cursu concito ęquora ingrediunt̄. Bibi ego nauigans interdū dulcem aquam fluminū non minus decē milib⁹ passuū ab eorū fluminū ostijs in mari distans. Inter admiranda in natura enumerat Aristoteles, qđ hyeme Danubius adeo plerumq; cōgeletur frigore, ut etiam eqtantibus desuper tutissimū p̄stet iter. Eodē loco ex sententia scribit idē, Istrū esse Germanię fluuiū ad Boream maxime discurrentem, at lambentē Peonas. In primo autē Meteororū libro, ubi ostendit maximos fluuios ex maximis profluere mōtibus, ex Herodoto, & aliorum sententia locutus. Istrū fluuiū ex Pyrenęo monte, quē ad occidentē æquinoctialē montē esse in Celtica regione oriri scribit. Sæpe eni nobiles authores repies alibi ex ꝓpria, alibi ex aliorū sentētia fuisse locutos. Idipsum Seruius Grāma. 7. Aen. multis uerbis demonstrare conat̄, super illud. Nec Pręnestinę &c. Albertus quoq; nō nihil ad Aristotelis excusationē suffragatur ca. 3. secundi tractatus secundi Meteororū. Id multo honestius, q̄ Aristotelē in hijsce rebus ignorantiæ redarguere. b ℭ Per uniuersum Pontū Fiber plurimus.) Fiber, ut quarto de Lingua latina Varroni placet, dictus est ab extrema ora, qđ is dextra, & sinistra fluminis maxime uideri soleat. Antiq eīm Fibrū extremū dicebant. Idem refert Festus de uerborū ueterū significatione libro sexto. Seruius primo Georgicorū dicit Fibros esse Canes Ponticos. De Fibro sic Ply. ca. 30. lib. 8. Easdē partes sibijpsi Pontici amputant Fibri periculo urgente, ob hoc se petignari. Castoreū id uocant medici. Alias animal horrendi morsus. Arbores iuxta flumina, ut ferro cędit. Hominis parte cōprehensa, nō ante, q̄ fracta cōcrepuerint ossa morsu resoluit. Cauda piscium ijs, cætera species Lutræ. Qui genio studiosius indulgent, Fibrorū pedibus, ac cauda pro piscibus uescunt̄, & his potissime diebus, quibus Christicolis usus carnium interdictus est. Hac inducti forsitan ratione, qđ squamosæ instar pisciū eę partes omnino sint, pręsertim cauda. Et re uera tā optimi saporis sunt, ut τοῖς γαστέρσι possent abunde etiā satisfacere. Cū hæc scriberemus, amicus quidā optimus ad me Fibri caudā opipare præparatā, dono misit. Credo eam ob rem, ut quæ de his Fibrorū partibus, uerbis cōmentabamur, facto quoq; ipso cōprobaremus. c ℭ Lutræ similis.) M. Varro. 4. de lingua latina libro, Nō Lutrā a luendo, sed Lytrā dictā tradit, quoniā succidat, soluatq; in ripis arborū radices. Græci eam Enhyndrin appellant. d ℭ Ipse geminos suos deuorat.) Idem scribit Ammianus. 17. historiarū libro. Iuue. Sat. 12. Imitatus Castora, q se

Eunuchum ipse facit cupiens euadere damno
Testiculorum, adeo medicatum intelligit inguem.

Cicero in Scauriana. Redimunt se (inquit) ea parte corporis, propter quā maxime expetuntur. Ouidius.

Sic ubi detracta est a te mihi causa pericli,
Quod superest tutum Pontice Castor habes.

Ply. tamen id cōstāter negat ca. 3. tricesimi secūdi Natura. histo. Fibri (inquit) quos Castores uocāt, & Castorea testes eorū. Amputari hos ab ipsis, quom capiunt̄, negat Sestius diligentissimus medicinæ. Quinimo paruos esse, substrictosq;, & adhærentes spinæ, nec adimi sine uita animalis posse &c. DE Castoreo plura Diosco. cap. 26. secundi, & Auicenna

ca.12 i.secundi tractatus secundi Canonis.Huius,& Isidori sunt,quæ.22.de Animalibus Albertus refert.De Castorij utilitatibus iustum uolumen,ut Hermolaus refert,scripsit Archigenes. a ℭ A patria Ponticas dicimus.)Ponticarum plura sunt genera(inquit ca.10.tricesimiseptimi Caius Plynius) Est stellata,nunc sanguineis,nunc atris guttis,quæ inter sacras habetur.Alia pro stellis eiusdem coloris lineas habet.Alia montiū,conualliumq; effigies.Hinc extimo a Seneca Tragędia ultima Istrū gemmiferum uocari.

Nec tamen omnis plaga gem-
(miferi sufficit Istri.

Ponticas[a] dicimus genere diuerso.Quippe aliæ a
aureas,aliæ sanguineas stellas habent,& eæ qui-
dem inter sacras habentur.Namq; ostentationi
potius,q̃ usui deleguntur.Nõ guttis asperę sunt,
sed longis colorū ductibus liniantur.

DE AMNE HYPANE, ET EXampeo fonte. CA.XXIIII.

HYpanis amnis[b] oritur inter Auchetas, b
Scythicorum amniū princeps, purus, &
haustu saluberrim⁹ usq;dum Callipo-
dum[c] terris inferatur. Vbi fons Exampeus[d] in-
famis est amara scaturigine.Qui Exampeus liq- c
do admixtus fluori amnē uitio suo uertit, adeo,
ut dissimilis sibi in maria cõdatur. Ita inter gen-
tium opiniones fama de Hypane discordat, qui
in principijs eum norunt, prædicant, qui in fine
experti sunt,non iniuria execrantur.

HYPANIS AMNIS orit inter Auchetas.) Eadem refert Ply.ca.12.lib. quarti. De Hypani flumine, nullus copiosius retulit,q̃ Herodotus lib.4. Tertium (inquit de Scythię fluminibus loquẽs)flumen est Hypanis ex Scythia ueniẽs, & ex magna palude profluens, circum quam pascũtur equi syluestres,candidi. Recteq; uocat hęc palus mater Hypanis. Ex hac igitur ortus Hypanis fluit fere quinq; dierum nauigatiõe angustus,& adhuc dulcis, sed mox quatuor a mari dierum nauigatione sane q̃amarus,,pꝑter amarū,qui in eum influit fontem.Adeo inq; amarum,ut quom sit exigua magnitudie, tamen inficiat Hypanin flumẽ in paucis magnū &c.Ex Herodoto mutuat⁹ est Mela in principio secundi,quæ de hac ipsa re scripta reliquit.Plynius eodẽ loco eos arguit, qui Hypanin in Asię parte prodidere,quom is Asię flumen nõ Hypanis,sed Hypasis,unius tantū literæ discrimine,nuncupet.De Hypasi Ply.c.17.& uicesimo libri sexti.Philostratus.2.&.3.uoluminibus.Diodo.Siculus in gestis Alexandri.i.decimoseptimo historiarum libro.Q.Curtius lib.8.Erratum simile reperies apud hunc ipsum Solinū ca.65 .infra,quo loco nõ Hypanis,sed Hypasis ascribendus est.Ex Herodoti uerbis,de equis syluestribus,intellexisse uidetur Valerius Flaccus lib.6.Argonauticon,quom inquit. Nec clarior ullis.

Arctos equis,abeunt Hypanin,fragilemq; per undam
Tigridis,aut sæuæ profugi cum prole leęnę.

c ℭ Callipodū.)Sunt uetusta quædã exemplaria, quę Callipides habeant,quo nomine Pom.etiã Mela nominari dicit.Callipodes,uel Callipides Græce, pulchripedes nuncupantur latine, καλόσ.pulcher, ποῦσ pes. d ℭ Fons Exampeus.) Scythæ, sacrã uiã, Exampeon dicunt.Inter Borysthenem,& Hypanin flumina(inquit Herodotus) locus est nomine Exampeus,ex quo hic amarus fons,ortum habet,& nomen.Est autem hic fons in finibus regionis Scytharum Aratorum,& Alizonū,eodem nomine,quo locus,unde emanat. VNde diuersa qualitas aquis insit,supra authoritate Senecæ cõmonstrauimus.Vitruuius.8.Architecturæ libro. Sunt(inquit)ex amaro succo terræ fontes exeuntes uehementer amari.Quo loco & Hypanis huius meminit Ouidi⁹.15. Transformationū libro,quom uellet ex Pythagoræ sententia

Monstrare esse nihil,toto quod perstet in orbe,

Attulit & hanc Hypanis ex Exampeo in amariorem uersionem.

Quid?non & Scythicis Hypanis de montibus ortus,
Qui fuerat dulcis,salibus uiciatur amaris?

Propter immensum itineris interuallū inter Scythicum Hypanin,& Venetum Eridanū amnes,prouerbiali figura a Propertio lib.1.dictum uidetur.

Quantum Hypanis Veneto dissidet Eridano.

Cum res plurimū inter se distantes notare quis uoluerit.Potest & ad aquarum qualitatem horum fluminū.i.dulce,& amarum,Adagium id referri.Hic fluuius Hypanis,circa Solstitiū defert acinorum effigie tenues membranas,quibus erũpit uolucris,qua-

drupes pyralis modo,nec diem ultra uiuit. Vnde Hemerobion uocatur, quasi Vnidium dicas. Ply. ca.36.undecimi natu.historiæ.Aristo.ca.5.primi,& ca.19.quinti Naturæ animaliũ. ἐφ ἡμερον.i.Diarium appellat.Sententiã Aristotelis de hac ipsa uolucre, refert.M. Cicero primo Tusculanarũ Quæsti. Albertus Hemerobion piscem ,utputa cui nulla cura nominis, & utinã nõ frequenter rei,diem nũcupat.Eius uerba qualiacunq; ex lib.24.de Animalibus libuit subscribere.Dies (inquit) est piscis, qui eodem die oritur, & cõpletur, & moritur. Et habet duos pedes,&duas alas pinales.Quidã tamen dicũt, qđ diutius uiuit ab ortu,sed dicunt,qđ post cõplementũ non uiuit,nisi die una.Hucusq; Albertus.Aristoteles,& Plynius uolucrem q̃drupedem esse dicunt,Albertus piscem bipedem.Sed tutius illis fidem adhibere, q̃ huic.

DE BORYSTHENE FLVMINE, AC eius accolis. De natura canũ. De Scytharũ moribus. De gẽmis,Smaragdo,Cyaneo,Crystallo. CAP. XXV.

a APud Neuros[a] nascitur Borysthenes flumen , in quo pisces egregij saporis[b] , & quibus ossa nulla sunt, nec aliud, q̃ Carthagines tenerrimę. Verũ Neuri(ut accepimus)
b æstatis[c] tẽporibus in lupos transfigurantur. Deinde exacto spacio, quod huic sorti attributum est,in pristinã faciem reuertuntur. Populis istis

APVD NEVROS.)Quo loc⁹ hic fiat dilucidior, ascribam Herodoti in Melpomene uerba.Quartus (inquit) Scythiæ fluui⁹ Borysthenes secundum Istrum omniũ maximus,& nostra sententia nõ modo Scythicorũ fluuiorũ lõge uberrim⁹, sed etiã cęteris uberior p̃ter Aegyptiũ Nilũ,cũ q̊ nõ licet aliud cõparare. Cæterorũ uberrim⁹ est Borysthenes, pascua p̃bẽs amęnissima, & accõmodatissima pecoribus,nec nõ optimorũ,ac singulariũ affatim pisciũ. Idem ad potandũ suauissimus,liquidus inter turbidos fluens.Iuxta semẽtis optima fit,& herba nõ satiua etiã aptissima.In cuius quoq; ostiũ ingens uis salis sua sponte concrescit.Præbet idem ingẽtia Cete ad salsuram,spinis carẽtia, quę Antaceos appellãt.Ex Herodoto sunt omnia, quæ de Borysthene flumine in principio secundi Mela refert.Hidem authores scribunt Borysthenis, quẽadmodũ & Nili originẽ ignorari. b ℭ Pisces egregij saporis.)Ply.ca.15.noni.In Borysthene(inquit)memoratur piscis p̃cipua magnitudo,nullis ossibus,spinisue intersitis,carne prædulci.Is piscis esse uidetur,qui apud Plynium eodem capite Esos nuncupatur.Eadẽ de his piscibus Mela scribit.Hos pisces & Danubius abunde p̃creat,nõ multũ ab Atilis differentes,nisi qđ ijs maiores multo sunt.Atalũ piscem intelligũt, quẽ Storionẽ Itali uernacule nuncupant,in Pado(inquit Ply.)inertia pinguescentẽ ad mille aliquando libras cathenato captũ hamo.Horum Viennã,Autumno presertim tempore e Pannonia, ingens afferẽ copia. c ℭ Neuri æstatis temporibus in lupos transfigurant̃.) Sunt qui legant, Statis tẽporibus.Ply. ca.22.octaui nat.historiæ,falsum esse confidenter existimat.Homines(inquit)in lupos uerti, rursumq; restitui sibi,falsum esse confidenter existimare debemus,aut credere omnia quæ fabulosa, tot sæculis comperimus &c.Herodotus etiã non adhibet istis fidem.NEdum ueteribus, sed etiãnum nostri temporis hominibus creditum est,posse quadã magica arte,homines in lupos omnino conuerti .Hinc a Marone in Pharmaceutria dictum est.

His ego sæpe lupum fieri,& se condere syluis. Et a Propertio in quarto.
Et sua nocturno fallere terga lupo. Ouidius.7.Metamorphosis libro.
Inq; uirum soliti uultus mutare ferinos
Ambigui profecta lupi.

Et Plautus in Amphitryone.Nam uerumst (inquit) qđ olim est auditũ fabulariter, mutatos Atticos in Arcadia homines,& sęuas beluas mansitasse,nec unq̃ domo parentibus cognitas.Ex hac hominũ opinione ortũ Adagiũ. Versipellẽ se facit,quando lubet. In hominẽ uafrum ,& astutum, cui ob perfidiã,& inconstantiã minime credendũ sit. Vtitur ea figura Plautus prima,& nona Comędijs.Et Ply.ca.22.lib.octaui.SED an natura patiatur, homines in lupos, uel in rem quampiã speciei alterius,cõmutari,nõ parua apud peritiores concertatio est.Herodotus, & secũ plures,fabulosum existimat,id quod naturali sit consonũ rationi.Specierum enim differentia,ut Aristoteli placuit,a forma rerum ultima esse sumit.Non posset ergo homo lupus fieri, nisi anima ipsa hominis,in lupi animã uerteretur omnino.Id autem fieri natura non patitur.Forma enim perfectissima non nisi subiectum perficit sibi simile.Opinatur Ioannes Scotus,tantã esse huius singularis animæ ad propriũ corpus, proportionẽ,ut ipsa non possit corpus aliud informare,q̃ suũ. Ergo nec multo min⁹ lupi corpus quoquo modo rationalis anima potest perficere.Pythagorici animarũ hominũ in bruta

deus Mars est.Pro simulacris[a] enses colunt.Homines uictimas habẽt,ossibus adolent ignes focorum.Geloni ad[b] hos proximant. De[c] hostiũ cutibus,& sibi indumenta faciunt, & equis suis tegmina.Gelonis Agathyrsi collimitantur cæruleo picti colore,fucatis in cærulũ crinibus. Nec hoc sine differentia.Nã quanto quis altero præstat,tanto propensiore nota tingitur, ut sit indiciũ humilitatis minus pingi. Post Antropophagi,[d] quibus execrandi sunt cibi humana uiscera. Quem morem[e] impiæ gentis/adiacentiũ terrarum prodit tristissima solitudo,quas ob nefariũ ritum finitimæ nationes metu profugæ reliquerunt,& ea causa est,ut usq; ad mare,quod Tabin uocant,[f] per longitudinẽ eius oræ, quæ æstiuo orienti adiacet,sine homine terra sit,& immensa deserta,quoad perueniatur ad Seres.[g]Chalybes, & Dahæ in parte Asiaticæ Scythiæ crudelitate ab immanissimis nihil discrepant. At Albani in ora[h] gentes,qui posteros se Iasonis credi uolũt,

transmigrationẽ ponentes,non negarent posse forsitan hominẽ,lupũ fieri,ut de Minoe,uel Rhadamãto dicitur.

Exæquat damnum meritis, & muta ferarum
Cogit uincla pati,truculentos ingerit ursis,
Predonesq; lupis,fallaces uulpibus addit.
Hunc suis immundę pingues detrudit in artus.
Atqui desidia semper,uinoq; grauatus/
Indulgens Veneri uoluit torpescere luxu,

Nicolaus Lyrensis insignis Theologus,in commentarijs Hexodi/quęrit,An uirtute dæmonũ, qua incantatores utũtur,& magi,potuerit fieri, ut uirgæ in dracones uerterentur? Duo is de ea quęstione dicta ꝓbat.Vnũ qđ re uera uirgę non fuerint in dracones cõuersæ.Alterũ, qđ id factũ fuerit quadã apparentia, & uera sensuũ illusiõe.Franciscus Maron super cap.7.tertij de Trinitate diui Augustini , quatuor de artibus ipsis Magicis affert documenta. Extat de hac ipsa re notabilis apud Augustinũ 79.quęstio eius libri qui octuaginta triũ quęstionũ inscribiť. Multa apud eundẽ reperies ca.18.uoluminis decimioctaui Ciuitatis dei.Quid si ijs hominibus eueniat, quod Nabuchodonosori accidisse ca.4.Danielis scriptura testatur? Quo loco plura idem Nicolaus docte refert.Scribit Pausanias Lycaonẽ Arcadem, quom ad Iouis Lycęi aram puerũ immolasset, ac humanũ sparsisset cruorẽ, mox in lupum fuisse conuersum,idq; quadã Deorũ indignatione,uerum esse existimat. Idipsum ca.zz.octaui retulit Caius Plynius. a ℂ Pro simulacris enses colũt.)Mela dicit Neuros Marti pro simulacris enses,& tentoria dedicare.Herod.lib.quarto.Marti (inquit) templũ ex Sarmentorũ fascibns extruũt.Sub hoc aggestu ferreus Acynacis,qui singulis uetustus est,statuiť,idq; est Martis simulacrũ,cui annuas hostias offerunt cũ aliorũ pecorũ,tum equorũ,& plus huic Acynaci, q̃ dijs cæteris.Quod homines hostias immolent,& ossibus adoleant ignes focorũ,scribũt ibidem Herodo.& Põponius. b ℂ Geloni.)Hercules in Hylęa regione cũ quadã uirgine, quæ superne fæmorũ tenus fœmina,inferius autẽ uipera erat,concubuit.Ex ea (ut quarto libro scribit Herodotus) genuit Gelonũ, Agathyrsum,& Scytham filios,a quibus Geloni,Agathyrsi,& Scythæ populi dicti sunt. Agathyrsos cærulo pictos.4.Aene.scribit Maro.Quo loco plura Seruius super illud.

Cretesq;,Dryopesq; fremunt,pictiq; Agathyrsi.

Apud hos (ut Marcellinus.zz.libro author est) Adamantis est copia lapidis. c ℂ De hostiũ cutibus.)Sumptũ ex ca.z.septimi Plynij, & Herodoto lib.4.Geloni(inquit Mela)hostiũ cutibus equos,seq; uelant.Illos reliqui corporis,se capitũ. d ℂ Antropophagi.)Ab effectu sumptũ nomẽ,quasi homouori,qđ homines,instar ferarum uorare cõsueuerint. ἀπό τοῦ ἀνθρώπου, καὶ φαγου.i.ab homine,& uorace.Sunt & alibi huiusmodi immanes homines.In nostris Collectaneis in poetas,recensuimus gentes plurimas,quæ humanis carnibus uescuntur,quæ homines habent uictimas.Ad hos referri potest illud in Asinaria Plautinũ Adagiũ.Lupus est homo homini. e ℂ Quẽ morẽ.)Omnia Ply.ca.17.sexti. f ℂ Tabin uocant.) Idẽ scribit infra ca.63.& Ply.ca.17.sexti.Item Mela lib.3.Sed uocant Tabin iugũ mari imminẽs,uel incumbens. Vnde legendũ uidetur,usq; ad iugum mari imminẽs qđ Tabin &c. g ℂ Chalybes.)His regionibus Dahæ confines sunt acerrimi omniũ bellatores,& Chalybes,per quos erutũ,& domitũ est primitus ferrũ Marcellin⁹ zz.historiarũ libro.Lege Seruiũ primo Georgicorum super illud.At Chalybes nudi ferrum . h ℂ Albani in ora gentes.)Ex eo dicti quod albo crine nascantur.Vel ab Albano flumine,quod per Al-

a albo crine nascuntur. Caniciem habent auspiciũ capillorꝝ. Ergo capillorꝝ color genti nomen dedit. Glauca oculis inest [a] pupilla, ideo nocte plus q̃ die cernunt. APVD hos populos nati [b] canes
b feris omnibus anteponuntur. Frangunt [c] tauros, Leones perimũt, detinent quicquid obiectum est. Quibus ex causis meruerunt etiã annalibus

baniam decurrit. Lege Ply.ca.13.lib.sexti. Iustinus lib.42. dicit eos ab Albano Italiæ monte retinere nomen, qđ inde Herculem quom extincto Geryone armenta eius per Italiã duceret, sequuti fuerint. Albanis mos est cum mortuis pecunias defodere. Idcirco pauperes uiuunt, cũ patrimoniũ nullũ habeãt. In eos p̃terea dici solitum, qđ Cyclopũ uitam agant, quasi efferã, segnem, atq; barbarã, quoniã neq; sint agrorꝝ culturæ studiosi, sed ad cultum omnẽ humanioris uitæ inertes, atq; omnino rudes. Stra. lib.xi. Scribunt medici peritiores, capillos natiuã nigredinem retinere, quousq; sanguis pinguis, spissus, calid⁹, uiscosusq; in homine permãserit. Quom uero iidem in aquositatẽ (utor enim Auicennæ uerbo) tendere incipiunt, consequens est, ut in caniciem continuo dilabatur. Docet idẽ Auicenna Fen.7. q̃rti Canonis, quibus ipsa canicies retardetur, quibusue iuuamentis ne accidat, p̃hiberi possit. Si plura de hac ipsa re scire cupis, adeas Aristotelẽ ca.4. quinti de generatione animalium lib. Hunc sequutus Albertus Germanus homo in Physicis literis magis, q̃ linguis eruditus. Plura scribit ca.7. deciminoni de Animalibus libro. QVærit Aristoteles decima Problematũ sectione. Cur unus omnium animantiũ homo canescit? An (inquit) qđ pars animantiũ maxima, pilũ quotannis deciduũ gerit, ut equus, ut bos non nulla deciduũ nõ geriũt. Tempus autẽ uiuunt breue, ut oues, & quædã alia, quorꝝ pilus utpote non senescens, canescere non potest. At homo nec deciduũ gerit pilũ, & longã degit ætatẽ. Itaq; tempore consenescit, atq; inueteratur. SED quom pueri humecti sunt, & plurimũ excremẽtosi, cur non canescunt tamẽ? Aphrodisieus has causas retulit. Quia humidi (inquit) & calidi sunt. Pituita autem unde canicies humida, & frigida est. Adde, qđ puerorꝝ caluaria, mollis, laxaq; est instar cutis. Itaq; uacans materia, & inutilis difflari potest, atq; euaporari. Seniorꝝ prædura est. Tẽpore namq; obdurescit, ac densa, solida, ossea redditur, unde rimas in ea natura perduxit, quibus uapores excremẽtitij efflari, atq; euanescere possent. Ply. caniciẽ eqs etiã tribuit in undecimo. Docta plurima de caniciei ratione refert Cœlius ca.48. septimi Antilectionũ libri. a ℭ Glauca pupilla.) Ex Plynio sumptũ est ca.2. libri septimi, qui Isigonũ Nicensem aduocat authorẽ. b ℭ Nati canes.) Totũ, quod de canibus hoc loco Solinus refert, ex ca.40. octaui Plynij sumptũ est. Canis q̃uis Latinũ sit nomen, Græcã tamen Etymologiã habere uidetur. Græcis enim κύνος dicitur. Alijs placet a canore latratus dici potius, qđ plurimũ latrando insonet. Lucius Columella 8. Agriculturæ libro tria docet esse canũ genera. Vnum aduersus hominũ, & ferarum insidias parandũ, tuendumq;, & id (inquit) uillam, quæq; iuxta sunt uillæ, custodit. Alterũ propellendis iniurijs hominũ, ac ferarum, & id obseruat domi stabulũ, foris pecora pascentia. Tertium uenandi gratia comparatˀ, idq; nõ solũ nihil agricolã iuuat, sed & auocat, desidem ab opere suo reddit. De multiplici canũ genere Ply. ca.63. lib. decimi, & Aristoteles ca.20. sexti Naturę animaliũ. Quali autẽ canes forma esse debeant, appositis uerbis secũdo Agriculturæ libro explicat M. Varro. Facie (inquit) debẽt esse formosi, magnitudine ampla, oculis nigrãtibus, aut rauis, naribus congruentibus, labris subnigris, aut rubicundis, neq; resimis superioribus, neq; pẽdulis subtus mento suppresso, & ex eo enatis dentibus duobus dextra, & sinistra paulo emin⁹ superioribus directis potius, q̃ Brochis, acutos quos habeant labro tectos, capitibus, & auriculis magnis, ac flaccis, crassis ceruicibus, ac collo internodijs articulorꝝ longis, cruribus rectis, ac potius uarijs, q̃ uacijs, pedibus magnis, altis, qui ingredienti ei displodantˀ, digitis discretis, unguibus duris, ac curuis, talo, nec ut corneo, nec nimũ duro, sed ut fermentato, ac molli a feminibus summis corpore suppresso. Spina neq; eminula, neq; curua, cauda crassa, latratu graui, hiatu magno, colore potissimũ albo, qđ in tenebris, specie leonina. Præterea fęminas uolũt esse mãmosas æqualibus papillis. Subdit uidendũ esse, ut boni seminis sint. Itaq; a regionibus appellantˀ. Lacones, Epirotici, Salamantini. Plura ad formã canũ pertinentia tradit Columella, sed non nisi de Villatico cane scribit. Non assentitur idẽ Columella ijs, qui canes inter mutos custodes annumerandos censent. Nam quis (inquit) hominũ clarius aut tanta uociferatione bestiã, uel furẽ prædicat, q̃ iste latratu? Quis famulus amantior domini? Quis fidelior comes? quis custos incorruptior? quis excubitor inueniri potest uigilantior? Quis deniq; ultor, aut uindex constantior? c ℭ Frangunt tauros, leones perimũt.) Scribũt Diod. Siculus. 17. historiarũ lib. & Q. Curti⁹ li.8. in Sophitis regiõe nobiles esse ad uenandũ canes, qui latratu abstinere dicuntˀ, quom uidere feram. Leonibus maxime infesti, quos & perimunt. Nec minus Tigrides dilaniare Diod. refert. Apud Bactrianos uulgo usurpant. Canem timidũ uehementius latrare, q̃ mordere. Idem Curtius li.6.

Italis elegās Adagiū frequens eſt. Latrantē canem nunq̃ prædam capere. a ℭ Petente Indiā Alexandro.) Idem exemplū Plynius quoq; refert. Omnia fere præter canes, dominū, & amicū aſpernanť pauperem. Non habet unde ſuū paupertas paſcat amorē. Quam uera Horatiana ſentētia. Et genus, & uirtus niſi cum re uilior alga eſt. Ciceronis ſecūdo de natura Deoꝝ uerba ſunt. Canum (inquit) tam fida cuſtodia, tanq; amans dominoꝝ adulatio, tantumq; odiū in externos, & tam incredibilis ad inueſtigandū ſagacitas nariū, tā alacritas in uenando, quid ſignificat aliud, niſi ſe ad hominū commoditates eſse generatos? Aegyptij propter canum utilitates plurimas, eos loco numinis coluerunt. Gentes ſunt p̃terea (ut ſexto naturalis hiſtoriæ refert Plynius) quæ canē pro rege habent. b ℭ In Epiro.) Inter generoſos canes Moloſsos .i. Epiroticos celebrant. Veloces Spartę catulos, acrēq; Moloſsū Paſce ſero pingui, inquit Maro. Exēplū hoc ex Ply. mutuatus Solin⁹. DE Lyſimacho idē refert Ply. De eo multa Strabo lib. 13. & Iuſtinus libro quintodecimo, & ſequētibus duobus. c ℭ Garamantes.) Ex Plynio & hęc ſumpta ſunt. Quis is rex fuerit, nondū legi. Simile canit Val. Flacc⁹ ſexto Argonauticō.

Caſpiadę, quis turba canū nō ſegnius acres
Exilit ad lituos, pugnasq; capeſcit heriles.

Colophon Ionicæ urbs, Clarij Apollinis luco illuſtris, ſed Homero alūno, ut Colophonij tradūt, multo illuſtrior. d ℭ Appio Iunio, Publio Silio.) Vetuſti omnes Solini codices, habent Appio Iunio, Publio Sicinio. Dubium hic, an apud Plyniū mendū ſit, qđ ca. 40. octaui Publium Silium habeat. e ℭ Damnatū dominū.) Ex Ply. & hoc ipſum ſumptū eſt. f ℭ Canes ſoli nomia ſua recognoſcunt.) Soli (inquit Plynius) dominū nouere. Et ignotū q̊q; ſi repente ueniat, intelligūt. Soli nomina ſua, ſoli uocem domeſticam agnoſcunt. Itinera quāuis longa meminere, nec ulli præter hominū memoria. Hæc Ply. Id autem ob id euenire creditur, qđ plus ſenſus ijs inſit, q̃ animantibus inſit reliquis. Sunt aūt canes nominibus nō longiſsimis appellandi, quo celerius quiſq; uocatus, exaudiat. Nec in breuioribus, q̃ quæ duabus ſyllabis enunciantur, ſicuti Græcū eſt σκύλαξ, latinū ferox. Græcū λάκον latinū celer. Vel fœmina, ut ſunt Græca σπουδή, ἄλκη ῥώμη, Latina, lupa, cerua, tigris. Ex Lucio Columella ca. 12. libri ſeptimi. ADuertendū inueniri interdū equos, boues, oues, capras, feles, ſues, quæ nomina ſua recognoſcunt, ſed hoc multo rarius, q̃ in canibus depræhenditur. g ℭ Indi coitus tempore.) Idem refert Plynius ca. 40. octaui libri. In Cyrenenſi agro lupi cum canibus coeunt. Et Laconici canes ex uulpe, & cane generantur. Indicos etiā canes ex

tradi. Legimus petenti [a] Indiā Alexandro a rege Albaniæ dono duos miſsos, quoꝝ alter ſues ſibi, & urſos oblatos uſq; adeo ſpreuit, ut offenſus degeneri præda, ignauo ſimilis diu accubaret, quē per ignorantiā uelut inertem, Alexāder extingui imperauit. Alter uero monitu eorū, q donū ꝓſecuti erant, leonē miſsum necauit. Mox uiſo Elephante notabiliter exultās belluā primo aſtu fatigauit, deinde cū ſummo ſpectantiū horrore terræ affixit. Hoc genus canū creſcit ad formā ampliſsimā, terrificis latratibus utra rugitus inſonantes. Hæc ſunt de canibus Albanis, reliq̃ cōmunia uniuerſis. Dominos æq̃liter canes omnes diligunt, ſicut exēplis palā factum eſt. In Epiro deniq; domini percuſsorem in cœtu agnitū latratu canis prodidit. Iaſone Lycio interfecto canis ipſius aſpernatus cibum inedia obijt. Lyſimachi regis canis, flammis ſe iniecit, accenſo domini rogo, & pariter igni abſumptus eſt. Garamantū regē [c] ducenti canes ab exilio reduxerunt prælianti aduerſus reſiſtentes. Colofonij, & Caſtabalenſes canibus in bella productis primas acies inſtruebant. Appio Iunio, [d] Publio Silio cōſulibus damnatū dominū [c] canis cum abigi non poſset, comitat⁹ in carcerē mox ꝑcuſsum, ululatu ꝓſecutus eſt. Cūq; ex miſeratione populi Romani poteſtas ei cibi fieret, ad os defuncti eſcam tulit. Vltimo abiectū in Tyberim cadauer adnatans ſuſtentare conatus eſt. Canes ſoli [f] nomina recognoſcūt, itinerū meminerūt. Indi [g] coitus tē-

nes ex Tigride, & canes gigni confirmant, uerum non ſtatim, ſed tertio coitu. Primo enim beluinos adhuc catulos procreari aiunt. Alligantur canes locis deſertis, & niſi belua incenſa libidine ſit, ſępe lacerantur. Ariſto. ca. z8. octaui Nat. animaliũ. a ℭ Aegyptij canes e Nilo.) Macrobius ſecũdo Saturnaliũ inter pluriũ dicteria aſcripſit & hoc. Poſt Mutinenſem (inquit) fugã quærentibus quid ageret Antonius. Reſpondiſse familiaris eius ferebatur. Qđ canis in Aegypto, bibit, & fugit. Quoniã in illis

a pore in ſaltibus canes fœminas religant, ut cum
his Tigrides coeant, quarum ex primis concep-
tibus ob nimiã feritatem inutiles partus iudicãt,
itidem ſecundos, tertios educant. Aegyptij [a] ca-
b nes e Nilo nunq̃ niſi currentes lambitant, dum a
Crocodilis inſidias cauẽt. INter Antropopha-
gos in Aſiatica parte numerant Eſſedones, q &
ipſi nefandis funeſtantur inter ſe cibis. Eſſedonũ
c mos [b] eſt parentũ funera cãtibus proſequi, & ꝓ-
ximorꝝ conrogatis cœtibus, cadauera ipſa den-
tibus laniare, pecudumq́ carnibus mixta dapes
facere. Capitũ etiã oſſa, auro incincta in poculo-
d rũ tradere miniſterium. Scythotauri [c] pro hoſti-
is cędunt aduenas. Nomades [d] pabula ſequunt.
Georgi in Europa ſiti agros exercent. Axiacę ꝓ-
inde in Europa ſiti, neq; mirantur [e] aliena, neq;
e ſua diligunt. Satarchæ uſu [f] auri, argentiq; dam-
nato in æternum ſe a publica auaritia abdicarũt.
Scytharũ interi' habitantiũ aſpior ritus eſt. Spe-
cus incolũt. Pocula nõ ut Eſſedones, ſed de [g] ini-

regionibus conſtat canes captu Crocodilorꝝ exterritos currere, & bibere. Quærit eleganter Aphrodiſieus. Cur canes ſuas uibrare caudas ſoleant, quom notos ſibi agnoſcant? Cauſas lege apud eũ Proble. 144. lib. primi. Albertus inter alia fidẽ excedentia, narrat, qđ ſi quis dentes canum ſuper ſe habet ſuſpẽſos, nõ illatrabitur a canibus. Rurſus, qđ ſi quis cor canis ſuper ſe habuerit, non inuadetur morſu canũ. Inſuper qđ ſi dẽs canis nigri in palma teneatur, nõ latrabũt canes contra tenentem eum. Et ideo (inquit) talẽ dentem ferunt latrones noctiũ. Vſus ſum uerbis ei' qualibuſcunq; ex lib. zz. de Animalibus. b ℭ Eſſedonũ mos eſt.) Eſſedones (inquit Herod. in Melpomene) talibus moribus uti ferunt. Quoties pater alicui deceſsit, omnes eius propinqui pecora adducunt, quæ ubi mactauerunt, conciderúntq;, concidũt & mortuũ patrem illius, a quo conuiuio accipiuntur. Commixtisq; omnibus carnibus cõuiuiũ exhibent. Caput tamen defuncti denudatũ, purgatumq; inaurant, eoq; pro ſimulachro utuntur agentes illi quotannis maiores hoſtias, cerimoniasq;. Hæc filius patri facit, quemadmodũ Græci natalicia. Non diuerſa ab his tradit Mela Pomp. in principio ſecundi Geographiæ libri, & Strabo lib. xi. c ℭ Scythotauri.) Hos Herod. lib. 4. & Pomp. lib. z. Tauros nominant, Iphigeniæ, & Oreſtis aduentũ maxime memoratos, immaneq; famã habere dicunt, qđ ſoleant pro uictimis aduenas cędere. Lege quæ ſcribit Seruius. z. Aen. Virgilij ſuper illud. Sanguine placaſtis uentos &c. Dicti autem Scythotauri, quaſi Scythæ Tauri mõtis accolæ. Ply. ca. 1z. quarti. Iugum ipſum (inquit) Scythotauri tenent. d ℭ Nomades.) Ex re ſumptũ nomen νομάσ νομάδος, Græcis paſtor dicitur, & νομένω paſco. Itẽ νομόσ paſcua. Scythæ eñ (ut lib. 8. Arrianus ſcribit) neq; agriculturæ ſtudent, neq; urbes incolũt, neq; templa dijs extruũt, ſed plauſtris errabundi in alia, atq; alia loca pro tẽpore cõmeant. Lege Iuſtinũ lib. z. Sunt & in Aethiopia Nomades ca. 43. infra. DE Georgis, & Axiacis, Mela lib. z. γεωςγοῦσ eni Græci, agricolas nominãt. Ply. ca. 13. lib. ſexti. e ℭ Neq; mirant aliena.) Iuſti. li. z. de Scythis loquẽs. Nullũ ſcelus (inquit) apud eos furto grauius. Quippe ſine tecto, munimentoq; pecora, & armenta &c. Quã felices erãt homines, quom furem nemo timeret Caulibus, aut Porris, & aperto uiueret horto. In ea ætate, quã aureã dicũt, erant expertes furandi homines, hac imbuit arte Mercurius Maia genitus, nunc magnus habetur Ille deus, cuius dedit experientia fures. Quot ſunt cõtrarię gentes Axiacis, quę niſi de rapto uiuere turpe putãt. f ℭ Vſu auri, argentiq; damnato.) Sciũt nimirũ Satarchæ, Qđ ſoleant auro multa ſubeſse mala. Eſſet utinã hominũ mos iſte hodie, quãdo auri, & argenti dira cupidine imus in uiſcera terræ, & in ſede Maniũ, q̃rimus opes. Hinc (ut canit Naſo) ortum

Omne nefas, fugere pudor, uerumq;, fidesq;,
In quorum ſubiere locum fraudesq;, doliq;,
Inſidiæq;, & uis, & amor ſceleratus habendi.

g ℭ De inimicorũ capitibus.) Herodotus lib. 4. Quẽ primũ uirum in bello cępit uir Scytha, eius ſanguinẽ potat. Quoſcunq; in prælio interemerit,

micorꝝ capitibus moliuntur. Amant prælia, interemptorꝝ cruorem e uulneribus ipſis bibunt. Numero cædiũ [a] honor creſcit, quarũ expertem eſſe apud eos probrum eſt. Hauſtu [b] mutui ſanguinis fœdus ſanciunt, non ſuo tantum more, ſed Medorꝝ quoq; uſurpata diſciplina. Bello deniq; quod geſtũ Olympiade nona, & quadrageſima, anno poſt Ilium captũ ſexcẽteſimoquarto, inter Alyathem Lydũ, [c] & Aſtyagem Mediæ regem hoc pacto firmata ſunt iura pacis. Colchorũ urbem Dioſcoriaden Amphitus, [d] & Telchius aurigæ Caſtoris, & Pollucis condiderunt, a quib⁹ Heniochorꝝ gens exorta eſt. Vltra Sauromatas in Aſia ſitos, qui Mithridati [e] latebrã, & qui originẽ Medis [f] dederunt, confines ſunt Thalij his nationibus, quas ab oriente cõtingũt Caſpij maris fauces, quę fauces mirũ in modũ maciant imbribus, creſcũt æſtibus. Heniochorꝝ mõtes Araxem, Moſchorum Phaſiden fundunt. Sed Araxes [g] breuibus interuallis ab Euphratis ortu caput tollit, ac deinde in Caſpiũ fertur mare. [h] Ari-

eorum capita regi offert. Caput hoc modo pręcidit. In orbem illud amputat circa aures, uerticeq; ſumpto excutit. Et infra. Non tamen de omnibus (inquit) ſed de inimiciſsimorꝝ capitibus hoc faciũt, ut illud quisq; infra ſupercilia reciſum prorſus excuteret &c. Sex. Rufus hunc nefandũ morẽ Thracibus attribuit. Sed ijs, & illis eſſe cõmunis poteſt. a ℭ Numero cędium ho.cre.) Et id quoq; ex Herodoto libro eodẽ ſumptũ eſt. b ℭ Hauſtus mutui ſanguinis.) Fœdera cum quibuſcunq; ineunt Scythæ, hoc modo ineunt. Infuſo ĩ grandem calicem fictilẽ, uino, cõmiſcent eorꝝ ſanguinẽ, qui feriunt fœdus, percutientes cultello, aut incidentes gladio aliquantulũ corporis. Deinde in calice tingunt, Acinacem, ſagittas, ſecurim, iaculũ. Hæc ubi fecerunt, ſeſe multis uerbis deuouent, poſtea uinũ epotant, non modo ij, qui fœdus fecerũt, ſed etiã comites ij, qui ſunt maxĩæ dignitatis. Et hęc quoq; ex Herodoto ſumpta ſunt. Similia leges apud Tertuli.ca.9. Apolog. Sic quoq; Catilinæ contra patriam cõiurationẽ fuiſse firmatã, ſcribũt Saluſtius, Appian⁹, Lucius Florus. c ℭ Inter Alyathem Lydũ, & Aſtyagẽ.) Huius belli meminit Euſeb. lib. tẽporum. Nec in tempore a Solino diſcrepat. De Alyathe quoq; Lydorꝝ rege, meminit Herodo. lib. primo. Fit & a Laertio mentio in uitis Pittaci, & Biantis li. primo. Tam ſcripta, q̃ impreſſa Solini exemplaria, habẽt tũ Aduatem, tũ Alyritem. Nos ex Euſebio Alyathem repoſuim⁹. d ℭ Amphitus, & Telchius.) Omnia ex Ply.ca.5.ſexti. Caſtoris, & Pollucis aurigas/ Strabo circa principiũ undecimi, Rhecã, & Amphiſtratũ nominatos dicit, ut in alterutro mẽdũ ſit. Sed fieri poteſt, ut horꝝ fratrũ plures fuerint aurigę. Eo Stra. loco hiſtoriã hãc totã reperies. Cum Plynio, & Solino concordat Ammia.zz. hiſtoriarũ lib. Pulchra de Caſtoris, & Pollucis matre recenſet Cœlius ca.41.ſexti Ant. Lectio. e ℭ Mithridati latebrã.) Mithridates timens ne inimici, qđ ueneno non potuerant, ferro peragerent, uenãdi ſtudiũ finxit. Quapropter quatuor annos, neq; urbis, neq; ruris tecto uſus eſt, ſed per ſyluas uagatus eſt, & diuerſis montiũ regionibus ꝑnoctabat, ignaris omnibus, quibus eſſet locis. Aſsuetus feras curſu aut fugere, aut proſeq, cũ quibuſdã etiã uiribus congredi. Quibus rebus & inſidias uitauit, & corpus ad omnẽ uirtutis patientiã durauit. Ex Iuſtino lib.37. Mithridatis latebræ meminit etiã Plynius ca.5.ſexti Nat.hiſto. Mithridatis regionẽ Ptol.ca.9.quinti, inter Rha fluuiũ, & Hippicos montes ſub Syracenis ultra Tanaim amnẽ eſſe dicit. Eius ſitũ appingit ſecunda Aſię tabula. f ℭ Originẽ Medis dederunt.) Ply.ca.7.lib.ſexti. Tanaim amnẽ (inqt) gemino ore influentẽ, incolunt Iaxamatæ, Medorꝝ (ut ferũt) ſoboles, & ipſi in multa genera diuiſi, primo Sauromatę &c. g ℭ Sed Araxes.) Oritur Araxes, authore Strabone lib.xi. ex Armenia ad orientẽ illatus uſq; in Tropatiã, ad occaſum, ſeptẽtrionemq; deflectit, & primo Azara pręterlabitur. Deinde Arxata Armeniæ urbem. Poſtea per Araxinũ campũ in mare Caſpiũ emittit. Fluuius hic (ut in Parthico Appianus tradit) & profunditate, & celeritate, difficilis admodũ ad tranſeundũ. Et ut Curtij ſentẽtiam referamus, Araxe gignendę herbę nõ alius aptior, quicquid alluit floribus ueſtiens. Platani q̊q;, & populi contegunt ripas, ita ut procul uiſentibus continua uideantur montibus nemora riparum. Quippe obumbratus amnis preſſo in ſolum dilabitur alueo. Imminẽtq; colles, ipſi q̊q; frondibus lęti radices eorum humore ſubeunte. Regio nõ alia tota Aſia ſalubrior habetur &c. Vide Herod. libro primo. Et Ptol. cap.13. libri quinti, Tabula tertia Aſiæ. Hunc pontẽ indignatũ.8.Aene. ſcribit Maro. h ℭ Arimaſpi.) Ex habitu, & forma corporis nomẽ habent. Nã, ut lib.4. tradit Herodo. Scythica lingua

a maſpi circa Geſglitron poſiti unocula gens eſt.
Vltra hos,& Rhiphæum iugũ regio eſt aſsiduis
obſeſsa niuibus, πτεροφόρον [b] dicunt. Quippe caſus
b continuarum pruinarũ quiddã ibi exprimit pin-
narum ſimile. Damnata pars mundi, & a rerum
natura in nubem æternæ caliginis merſa, ipſisq́
prorſus Aquilonis conceptaculis rigentiſsima.
Sola terrarum [c] nõ nouit uices temporũ, nec de
c cœlo aliud accipit, q̃ hyemem ſempiternã. In Aſi
atica Scythia terræ ſunt [d] locupletes, inhabitabi-
les tamen. Nã cum auro, & gemmis affluant, Gri
phes tenent [e] uniuerſa. Alites ferociſsimæ, & ul-
d tra omnem rabiem ſæuientes, quarum immani
tate obſiſtente aduenis acceſsus difficilis, ac ra-
rus eſt. Quippe uiſos diſcerpunt, uelut geniti ad
plectendam auariciæ temeritatem. Arimaſpi
cum his dimicant, ut intercipiant lapides, quo-
rum non aſpernabimur proſequi qualitatem.

Arima unus, Spu autẽ oculus dicitur. Verum Herod. fieri non poſse exiſtimat, ut uiri naſcantur unoculi, cæterã naturã habentes alijs hominibus omnino parem. Sumpſit hęc Solinus ex ca. ſecundo ſeptimi Naturalis hiſt. Caij Plynij. Sed & iuxta eos (inqt) qui ſunt ad ſeptẽtrionẽ uerſi, haud procul ab ipſo Aquilonis exortu, ſpecuq́; eius dicto, quem locũ Geſglitron appellant, ꝑduntur Arimaſpi, q̃s diximus uno oculo in fronte media inſignes, quibus aſsidue bellum eſse circa metalla cũ Gryphis ferarũ uolucri genere, quale uulgo traditur, eruente ex cuniculis aurum mira cupiditate, & feris cuſtodiẽtibus, & Arimaſpis rapientibus multi, ſed maxime Herodotus, & Ariſteas Proconneſius ſcribunt. Arimaſpoꝝ meminerũt Lucanus in tertio. Val. Flaccus in ſexto. Diodorus aũt Sicu. in geſtis Alexandri Magni, hoc eſt. 17. hiſtoriarum libro, docet Cur Arimaſpi Euergetæ .i. benefici dicanť. Docta plura refert Cęlius Rhodiginus ca. 22. noni Antiq. lecti. libro. a ℭ Riphęũ iugum.) Seruius nono Aeneid. diſcretionẽ licet tenuem eſse dicit inter Ripęos atq́; Riphęos mõtes. Nã Ripęi (inquit) Arcadiæ, Riphęi uero Scythiæ montes ſunt. Dictos autẽ tertio Georgicoꝝ libro docet, a perpetuo uentoꝝ flatu, quod ῥιφὴ Gręce impetus & ὁρμή dicitẽ, ἀπὸ τοῦ ῥίπτειν idest proijcere. Sumpſit aũt Solinus hæc omnia ex cap. 12. q̃rti Plynij. b ℭ πτεροφόρον dicunt.) Quaſi penniferũ, uel aliferũ dicas τὸ πτερόν alam, & pennã ſignificat, φέρω fero. Nõ deſunt, q nomen πτεροφόρον deriuent, ἀπὸ τοῦ πτεροῦ, & φοροῦ .i. a penna, & uento, qđ penna ea aſsidue agitetur a uento. φόρος pręterea apud Gręcos tributũ ſignificat. Qđ ea ipſa regio pennas inſtar tributi largiatur, & ſoluat. Verba Plynij ex ca. 12. quarti hæc ſunt. Vltimi (inqt) a tergo eoꝝ Arimaſpi. Mox Riphęi montes, & aſsiduę niuis caſu pinnarum ſimilitudine Pterophoros appellata regio, pars mundi damnata a natura rerũ, & denſa merſa caligine, neq́; in alio, q̃ rigoris opere gelidis Aquilonis conceptaculis &c. Martianus lib. 6. Tunc (inquit) Riphęi montes, & regio caligantibus tenebris inumbrata. Cur autem penniferã regionẽ eã uocent, hinc creditũ Herodotus lib. 4. exiſtimat. De pennis aũt (inquit) quibus aiunt Scythæ oppletũ eſse aerem, & iccirco non poſse proſpici longius continentẽ, nec ulterius tranſiri, hęc eſt mea ſententia (inquit) qđ ultra eã regionẽ aſsidue ningit, & (ut credibile eſt) minus æſtate, q̃ hyeme. Nã prout cuilibet, eminus intuenti, cadentẽ niuẽ copioſam liquet, quod dico, nix pennis aſsimilis eſt. Et propter hanc talẽ hyemẽ inhabitabilia ſunt eius continẽtis loca ad Aqlonẽ ſpectantia, eoq́; opinor pennas niuẽ eſse interp̃tantes Scythas, ac circumiectas gentes ita loqui. Verũ hæc, q̃ reperiunť, longiſsime dicta ſunt, hæc Herodo. c ℭ Sola terrarũ nõ nouit uices tẽporũ.) Ideſt, Ver, Aeſtatẽ, Autumnũ. Hę enim ſunt tẽporis partes alijs in locis ſibi inuicẽ ſuccedentes. At ea regio de cęlo nihil aliud accipit (inquit Solinus) q̃ hyemẽ ſempiternã. d ℭ Terrę ſunt locupletes.) Similia Mela Pomponius in principio ſecundi refert. e ℭ Gryphes tenent uniuerſa.) Has alites ueteres Latini, ut ait Nonius, Picos appellabãt. Plau. in Aulu. Pici diuitijs, qui aureos montes colunt, eos ſolus ſupo. Quales aũt, & ubi Gryphes ſint, multis uerbis aperit Philoſtra. lib. 3. Hoc genus ferarũ (inqt Seruius) omni parte leones ſunt, alis, & facie aquilis ſimiles, equis uehementer infeſtæ, Apollini conſecratæ. Vide in Attica Pauſaniã. Ob hanc cum equis inimicitiã, prouerbiali figura Ecloga octaua, a Virgilio dictum eſt. Iungentur iã Gryphes equis. De his, quæ plurimũ natura diſsident. Plynij ſunt, quæ Solinus de Arimaſporũ, & Gryphiũ pugna, refert ca. 2. libri ſeptimi. Arrianus libro quinto geſtorum Alexandri, non adhibet iſtis fidem, eſseq́; ad uoluptatem magis, quam ad ueritatem omnino inuenta. Albertus uiceſimotertio de Animalibus libro, Eſse Gryphes aues magis, ait, tradunt hiſtoriæ, quam experta philoſophorum, uel rationes Phyſicæ.

SMAragdis hic [a] locus patria est, quibus tertiā a
inter lapides dignitatē Theophrastus dedit. Nā
licet sint & Aegyptij, [b] & Chalcedonij, & Medi-
ci, & Laconici, præcipuus tamē est honor Scy-
thicis. Nihil his iucūdius, nihil utilius uidēt ocu- b
li. In primis uirēt ultra irrigua gramina, ultra am
nicas herbas. Deīde obtut⁹ fatigatos coloris refi
ciūt lenitate. Nā uisus, quos alterius gēmæ ful-
gor retuderit, Smaragdi recreant, & exacuunt. c
Nec aliā ob causam placuit, ut nō sculperent, ne
offensum decus imaginū lacunis corrūperetur,
quāq̃ qui uerus est, difficulter uulneret. Probant
hoc pacto, si aspectus transmittāt, si cum globosi
sunt, ꝓxima sibi inficiāt aere repcusso, aut cū cō- d
caui sunt, inspectantiū facies ęmulent, si neq; um
bra, neq; lucernis, neq; sole mutent. Optimos tn̄
sortiunt situs, q̄bus planicies resupina est, & ex-
tensa. Inueniunt Etesijs flantibus. Tūc enī dete- e
cto solo facillime internitent. Nā Etesiæ [c] pluri-
mū arenas mouēt. Alij minus nobiles in cōmis-
suris saxoꝝ, uel in metallis ærarijs apparent, q̄s f
Chalcosmaragdos [d] nūcupāt. Vitiosi eoꝝ intri-
secus q̃sdā sordes habēt, uel plūbo, uel capillamē
tis, uel etiā sali similes. Lauant austero mero, sed
uiridi proficiunt oleo, quamuis natura imbuan-
tur. Et Cyaneus [e] lapis e Scythia est optimus, si g
cærulo coruscabit, cuius gnari in marem, & fœ-
minam genus diuidunt. Fœminis nitor purus
est. Mares punctulis ad gratiam interlucenti-
bus auratilis puluiscul⁹ uariat. Istic & [f] Crystallus

a ¶ Smaragdis hic loc⁹ patria est.) Scribit Serapio Smaragdū esse naturæ frigidę, ac siccę. Existimāt philosophi hūc ipsum lapidē in aureis Mineris ꝓuenire, eiusq; uiriditatē a uirtute Minerę fieri autumāt. Medici tradūt Smaragdū in potu sumptū uenenis, ac uenenosoꝝ morsib⁹ opitulari. Mira sūt, q̃ Smaragdo, Marbodęus tribuit. Commodus iste lapis, scrutātibus abdita fertur Cū ꝑscire uolunt, aut diuinare futura. Auget opes idē sese reuerenter habentes. Qibus in causis dās ꝑsuasoria uerba, Tanq̃ facundi uis sit sermonis (in illo &c. Hui⁹ sunt oia, quæ de Smaragdo secūdo Mineralium Albertus refert. De Smaragdis hæc, & plura Plynius cap.5. tricesimiseptimi naturalis historiæ. b ¶ Licet sint Aegyptij, & Chalcedonij.) Plynius dicit Smaragdorū genera duodecim, nobilissimos autē dicit Scythicos ab ea gente in q̃ reperiuntur appellatos. Nullis (inquit) maior austeritas, nec minus uitij. Et quantū Smaragdi a gēmis distant, tantū Scythici a cæteris Smaragdis. c ¶ Etesiæ.) ἐτησίαι a gręcis, dicuntur uēti, qui statuto, & certo anni spatio flare soleāt, hoc est q̃draginta diebus post Caniculæ exortū. Græci enim ἐτήσιον annuū dicūt. d ¶ Chalcosmaragdos.) A loco, ubi proueniunt, nomē habēt, χαλκὸς enim Græce æs Latine dicitur. Ergo Chalcosmaragdi, q͛d in metallis æreis appareant dicti sunt. e ¶ Et Cyaneus est.) Lapis hic a colore nomen habet. Græci enim κυάνεον cęruleum dicunt, uel eū colorē, qui medium inter nigrū, & uiridē locū tenet. Optima (inquit Ply. ca.9. tricesimiseptimi) Scythica, deīn Cypria, postremo Aegyptia. Adulterat maxie tinctura &c. f ¶ Crystallus.) Græci κρύος frigus, uel gelu dicunt, στέλλω contraho, sicq; Crystallus non nisi concretū gelu esse dicitur. Est enim Crystallus aqua e niue solidius, latiusq; cōcreta. Eā κρύσαλλον Gręci appellāt. Author. A. Gelli⁹. ca.5. deciminoni Noc. Atti. Qualiter e niue Crystallus fiat, uno uersiculo primo Syluarum Papinius explicat. Raraq; lōgęuis niuibus Crystalla gelari. Scribit Ply. c.2. tricesimiseptimi, unde hęc sumpta sunt oīa, Crystalla nō nisi, ubi maxīe hibernę niues rigent, glaciesq;, reperiri: cui sentētię hoc loco refragat Solinus. Nā si ita foret (inq̄t) nec Alabanda Asię, nec Cyprus insula, hāc materiā ꝓcrearet, q̄bus admodū calor iugis est. Hęc uerbalis tm̄ differētia, ex uerbis Dio. Siculi circa finē tertij dissoluit euidēter. Cryſtall⁹ (inq̄t) lapis, ex aq̄ orit pura, cōgelata, nō q̄dē a frigore, sed diuina caloris ui, q̄ duriciē seruet, uariosq; colores suscipiat. Claudi. Possedit glacies naturę signa prioris, Quę fit parte gelu, frigora parte negat. Sic em̄ eluxatū carmē reintegrandū putam⁹. Extat altera eiusdē poetę Elegia, cuius principium Lymphę, q̃ tegitis cognato corpore Lymphas &c. g ¶ Nā fert calorē.) Sūt q legāt. Nō fert calorē. Sed ferme oēs Solini codices, primā lectionē retinēt. Eā seq̄t Marbodęus tit.60. inq̄ēs. Frig⁹ tenet, atq; calorē.

a quem licet pars maior Europæ, & particula Asię subministrent, præciosissimũ tamen Scythia edit. Multus ad pocula destinatur. Nã fert calorẽ præcipue q̃libet nihil aliud, q̃ frigidũ pati possit.
b Sexangulus inuenitur. Qui eligunt purissimum captant, ne quid rufum, neue nubilũ, uel spumis obsitum, arceat perspicuitatẽ. Tũc ne duricia iusto propensior obnoxiũ fragilitati magis faciat.
c Putant glaciem coire, & in Crystallũ corporari, sed frustra. Nam si ita foret, nec Alabanda Asiæ, nec Cyprus insula hanc materiã procrearet, quibus regiõibus incitatissimus calor est. Liuia Augusti ad magnitudinẽ .cl. librarũ inter Capitolina donaria Crystallum dedicauit.

DE HYPERBOREIS POPVLIS. CAP. XXVI.

d FAbula [a] erat de Hyperboreis, & rumor irritus, si quæ illinc ad nos usq; fluxerũt, temere forent credita. Sed cum probissimi [b] authores, & satis idonei sententias pares
e faciant, nullus falsum reformidet. De Hyperboreis itaq; loquemur. Incolunt pene πτεροφόρον, quem ultra Aquilonem accepimus iacere,

FABVLAE erant Hyperborei.) Hyperborei ex eo dicti sunt, q̃d super, uel ultra eos spiret Boreas. ὑπὲρ enim Græce, super, uel ultra significat. Boreas Arctous uentus. Diod. Siculus lib. 3. ex eo dictos tradit, q̃d sint admodũ Boreę subditi. Macrobius secũdo de Somnio Scipionis lib. Hyperboreos interpretatur, quasi originẽ Boreę introrsum recedendo transisset. Adeo (inquit) æterna pene præmũtur pruina, ut non facile explicetur, quãta sit illic frigidæ nimietatis iniuria. Festus Pomp. aliunde existimat sumptũ nomẽ. Hyperborei supra Aquilonis (inq̃t) flatum habitantes. Dicti quod humanæ uitẽ modũ excedunt: uiuẽdo ultra centesimũ annũ, quasi ὑπερβαίνοντεσ ὄρον, hoc est, transcendentes cõmunem uitæ terminũ. Strabo lib. quintodecimo scribit quosdã uelle, Hyp̃boreos mille annos uiuere. Idẽ Strabo lib. 1. refert q̃rundã sententiã Hyperboreos eos esse existimantiũ, qui sint Boreę coniunctissimi. Terminus autem Borealiũ polus est, Australium uero Aequinoctialis. Herodotus in Melpomene scribit esse etiã Hypernotios, si Hyperboreos esse q̃s fuerit opinatus. Scribit idẽ Strabo libro Geographię undecimo, de ijsq̃ sunt ultra mare Caspiũ, ueluti sunt Hyperborei, Sauromatæ, & Arimaspi, nihil exquisitæ a ueteribus scriptum esse, nec ab ijs quidẽ, qui aut Cyri bellum aduersum Massagetas gestũ, aut Persãrũ, aut Medorũ, Syrorumq; res gestas conscripserũt. Quod accidisse ait ꝓpter scriptorũ simplicitatẽ, ac fabularũ studiũ. Qua ex re haud multũ fidei assequuti sunt. Hi enim scriptores, quom eos uiderent magnopere probari, qui aperte fabulas conscriberent, arbitrati sunt scripta sua, futura iucundiora, si in historiæ formã ea dicerent, quæ nec ipsi unq̃ uidissent, nec a scientibus audiuissent. Eã ob causam, ait Tragędiarum poetis, Hesiodo, atq; Homero, de Heroibus prędicandi facilius adhiberi fidẽ, q̃ Ethesiæ, & Herodoto; atq; Helliano, ac cæteris eius generis scriptoribus. At Romanorũ, Parthorũq; imperiũ, plura retegisse, q̃ ea, quæ tradita ante fuerant. DE Hyp̃boreis (ut Ply. ca. 17. lib. sexti refert) Ecatheus uolumẽ condidit.
b ¶ Sed quom ꝓbissimi authores.) Intelligit ex Gręcis Hecatęũ, Antimachũ, Dio. Siculũ. Melã Pom. apud nostros. Eratosthenes aũt, Herodotusq; (ut etiã in primo refert Stra.) nullos esse Hyp̃boreos tradiderũt. VADIANVS in Scholijs, q̃ docte, ac elegãter in Melã Põp. cõposuit, rep̃hẽdit Plyniũ, & eũ sequutũ Iuliũ Solinũ, q̃d uterq; crediderit apud Hyp̃boreos esse cardines mũdi, extremosq; sydeтũ ambitus, semestriq; luce, & una die solis auersi ab æquinoctio uerno in Autumnũ, semel in anno Solstitio ijs oriri soles, brumaq; semel occidũt. Vellẽ Vadianũ ascripsisse Plynij uerba pauca p̃cedẽtia, q̃bus anĩaduertere potuisset, Plyniũ pleraq; fabulosa existimasse, quę plures tũ Gręcorũ, tũ Latinorũ de Hyperboreis tradiderunt. Pone Riphęos montes, ultraq; Aq̃lonem (inquit) gens felix (si credimus) quos Hyperboreos appellauere, annoso degit ęuo, fabulosis celebrata miraculis. Ibi creduntur esse cardines mundi, & cætera. Non frustra addit Plynius, si credimus, & fabulosis celebrata miraculis. Rursus, ut ostenderet fuisse eam aliorum sententiam, non suam continuo subdit. Ibi creduntur esse cardines mundi, & cætera. Plynij mos est, in rebus credulitatem excedentibus, nequaq̃ obstringere fidem suã.

gens beatissima. [a]Eam Asię quidā magis, q̄ Europæ dederunt. Aliȷ statuunt mediā inter utrumq; solem Antipodū occidentē, & nostrū renascentem, quod aspernatur ratio tam uasto mari duos orbes interfluente. Sunt igitur in Europa, [b]apud quos mundi cardines esse credunt, & extimos syderum ambitus, semenstrem lucem auersum tm̄ una die solem, quāq̄ existant, qui putāt nō quotidie ibi solē, ut nobis, sed uernali æquinoctio exoriri, autumnali occidere. Ita sex mensibus infinitum diem, sex aliȷs continuā esse noctem. De cælo magnā [c]clementiā auræ spirant salubriter. Nihil noxiȷ flatus habent. Domus sunt nemora, uel luci. In diem uictus arbores subministrāt. Discordiā nesciunt. Aegritudine non inquietant. Ad innocentiā omnibus æquale uotū. [d]Mortem accersunt, & uolūtario interitu castigāt obeundi tarditatem. Quos satietas uitæ tenet, epulati, de-

qui potius lectorem ad authores relegare, qui de dubiȷs rogentur omnibus. Solini uero errores (inq̄t) ęmulatio excusat. Quod simiarū sit omnia etiā suo periculo imitari uelle. Sed quanā ratione Albert⁹ nullius simia, sed suo Marte (ut dici solet) cuncta audens, totiens tamen delirans, excusari poterit, iȷs q̄ cum tanti faciūt, locus esto. a ℭ Gens beatissima.) Eadē fere tradit Mela Pomp. Terra (inquit) angusta, aprica, per se fertilis. Cultores iustissimi, & diutius q̄ ulli mortaliū, & beatius uiuunt. Quippe festo semper ocio lęti, nō bella nouere, non iurgia. Sacris operati maxime Apollinis, quorum primitias Delon misisse initio per uirgines suas. Deinde per populos subinde tradentes ulterioribus, moremq; eū diu, & donec uitio gentiū temeratus est, seruasse referuntur. Habitāt lucos, syluasq; &c. Similia refert ca. 12. lib. 4. C. Plynius. b ℭ Sūt ergo i Europa.) Hæc oīa ex Plynio ca. 12. lib. quarti. Pōponius Mela lib. tertio in Asiatico littore Hypboreos primos ponit. Diodo. Siculus etiā lib. 3. ex Hecathęi, & quorundā aliorum, qui ueteres, & fabulis similes historias scripserunt, authoritate, tradit oppositā Celtis, iuxta Oceanū esse insulam, haud multo Sicilia minorem, pone Arctos, habitariq; ab his qui Hyperborei, eo q̄d uento Boreæ sint admodum subditi appellātur. Insulā uero fertilē, & fructuosam, ut in quo fructus annui bis nascant̄. Fabulantur Latonā &c. SED an sub mundi polis possit esse aliqualis uiuentiū habitatio, nondū experiētia deprehensum reor. Constat ex Philosophoꝝ Placitis, uitā in calido, & humido consistere animantiū. Poli aūt mundi algore imēso, & frigoribus occupati defectionis causas pruinis mergentibus prębuere. Plynius & Solinus cum Pomponio uident̄ asserere, sub polo ipso Arctico animantiū habitationē esse possibilē. Cōmunior tamen sententia, partem huic contrariā conat̄ asserere. Quid aūt in hac ambiguitate sit sentiendū Conciliator septima & sexagesima differētia, disserit copiose, peritoꝝ fere omniū referens sententias. Placet multis, non totā zonā Arcticā inhabitabilē esse, sed eam tantū partem, q̄ polo ipsi Arctico directe subiaceat. Qui autem sub polo Arctico habitari posse arbitrantur, partem ei polo propinquā fortassis accipiunt. Quid si regionis illius hominibus ęstiuo tēpore, quo sol illic uidetur assidue, sit illuc securus accessus, hyeme uero illinc longius abeant. c ℭ De cœlo magnā clementiā.) Mirum omnino & rationi dissonū, in ea regione esse tantā cœli clementiā, q̄ sex mensiū continuatā noctem habeat. Nisi ad sex mensiū diē idipsum referas. Vel q̄d eo quoq; tēpore, quo sex mēsibus continuata nox est, sol nō multū ab ea regione distans fiat. Sunt qui dicant eis hæc munere concessa diuū, ob uidelicet illoꝝ hominū innocentiā. d ℭ Mortem accersant.) Nō dissimilia de hac re Mela refert lib. tertio. Vbi eos (inquit) uiuendi sacietas, magisq; tediū cępit, hylares redimiti sertis, semetipsos in pelagus ex certa rupe, pręcipites dant. Id eis funus eximiū est, ac (ut inquit Plynius) genus sepulturę beatissimū. Scribit Diod. Siculus tertio Bibliothecæ libro, in Oceano uersus meridiem esse quādā insulā, cuius incolis mos sit ad certam usq; ætatē uiuere, qua p̄fecta, uariā sibi mortem sponte constituunt. Esse aliubi rursus homines, qui adeo mortē contemnunt, ut pugnent nudi. Hispaniæ q̄q; populis fuisse mortis contemptū, primo belloꝝ Punicoꝝ canit Syllius.

Prodiga gens animę, & properare facillima mortem.
Namq; ubi trascendit florentes uiribus annos
Impatiens æui spernit nouisse senectam,
Et fati modus in dextra est.

Et Lucanus in primo.

Certe populi, quos despicit Arctos

Felices errore suo, quos ille timorum
Maximus haud urget Leti metus, inde ruendi
In ferrum mens prona uiris, animęqꝫ capaces
Mortis, & ignauũ est rediturę parcere uitę.

Partalis Indiæ regio est, in qua, qui sapientiores habentur accensos a se rogos conscendẽtes, uoluntaria morte uitam finiunt, Lucanus in tertio

Quiqꝫ suas struxere pyras, uiuiqꝫ calentes
Conscendere rogos, proh quanta est gloria genti
Iniecisse manũ fatis uitaqꝫ re-
(pletos
Quod superest donasse deis.

a libuticꝫ. De rupe nota præcipitẽ casum in mare ꝓfundũ destinãt. Hoc sepulturæ genus optimũ arbitrãtur. Aiunt etiam[a] solitos per uirgines ꝓbatissimas primitias frugũ Apollini Delio missi-
b tare. Verum hæ quoniã perfidia hospitũ nõ illibatæ, reuenissent, deuotionis, quã peregre prosequbant̃, põtificiũ mox ĩtra fines suos receperũt.

DE ARIMPHAEIS. DE MARI Caspio. De Tigribus. De Pantheris, & Pardis. CAP. XXVII.

c ALtera in[b] Asia gẽs est ad initiũ Orientis æstiui, ubi deficiunt Rhiphęoꝝ mõtiũ iuga Hyperboreis similes, quos dicũt Arimphęos, & ipsi arbustoꝝ frõdibus gaudent.
d Baccas edũt. Iuxta uiros, ac fœminas tędet crinium. Ita uterqꝫ sexus[c] comas tõdet. Amant qetem nõ amãt lædere. Sacri habentur, attrectariqꝫ eos etiã a ferocissimis nationib⁹ nefas ducitur. Quicũqꝫ periculũ a suis metuit, si ad Arĩphæos trãs-

a ℭAiũt solitos per uirgines.) Herodo.lib.4. describit iter, per quod ex Hyperboreis Delta uenisse ad Scythas, a Scythis deinceps finitimos accepisse, gradatimqꝫ per singulos ad occasum usqꝫ, atqꝫ illinc meridiem uersus ea sacra dimissa a primis Gręcoꝝ Dodonęis esse accepta, & ab ijs descendisse ad Meliensem sinũ, peruasisseqꝫ in Euboiã, & oppidatim usqꝫ ad Carystum, & illinc reliquisse Andrum. Caristios enim esse, qui in Tenũ portarint. Tenios uero in Delu. Atqꝫ ita hæc sacra in Delũ aiunt peruenisse. Primas aũt ex Hyperboreis uirgines missas fuisse dicunt Hyperocham, & Laodicen, & cũ ijs tutelæ gratia quinqꝫ ex suis popularibus, qui eas deduxerint, qui Perpherees uocati sũt. Fuisse autem ea sacra ferunt in triticea alligata stipula. Solinus autem ex Plynio primitias fuisse frugum. Eas insuper uirgines in Delo dicunt fuisse defunctas, in Deloqꝫ Hyperboreos eis parentare solitos fuisse. Earum monumentũ, ut Herodo. etiamnũ annotauit, intra Artemisiũ ad sinistrã intrantibus fuisse memoratur olea illic super enata. Delij tradunt, ante Hyperocham, & Laodicen, uenisse ex Hyperboreis in Delum, Argen, & Opin uirgines, ut Lucinę tributũ redderent, quod pro partu maturato instituerant. Sed hæc ab Hesiodo, & Homero in Ephigonis excogitata esse uidẽt.

ALTERA in Asia gens.) Quæ hac parte Solinus de Arimphęis refert, ex ca. 13. quarti Plynij omnia mutuatus est. Vltra Aquilonis (inquit) initia Hyperboreos aliqui posuere, pluribus in Europa dictos. Primũ inde noscitur promontoriũ Celticæ Lytarmis. Fluuius Carambucis ubi lassata cũ syderũ ui Riphęoꝝ montiũ deficiũt iuga, ibiqꝫ Arimphęos quosdã accepimus haud dissimilẽ Hyperboreis gentẽ. Sedes illi nemora. Alimenta Baccę. Capillus iuxta fęminis, uirisqꝫ in probo existimat̃. Ritus clementis. Itaqꝫ sacros habere narrant, inuiolatosqꝫ. Esse etiã feris accolarũ populis. Nec ipsos modo, sed illos etiã, qui ad eos perfugerint. Mela Pom. in fine primi. Tũ continuis (inquit) rupibus late aspera, & deserta regio ad Arimphęos usqꝫ permittit̃. His iustissimi mores. Pro domibus nemora. Alimẽta baccę, & maribus, & fœminis nuda sunt capita. Sacri habent̃, adeoqꝫ ipsos nemo de tam feris gentibus uiolat, ut alijs quoqꝫ ad eos confugientibus, pro Asylo sit. Vltra surgit mons Riphęus. Dicti ab ἀ priuatiua litera, & ῥιπίζω, qđ flare significat, quasi sine uentoꝝ flatu. Herod. hos populos Argyppęos nominat in Melpomene. Quibus (inquit) nemo mortaliũ iniuriã infert. Sacri enim dicunt̃ esse, nihilqꝫ Martioꝝ armoꝝ possident. Iidem finitimoꝝ controuersias dirimũt. Ad quos quisquis confugit, is a nemine lęditur. Nomen eis est Argyppęi. Hęc Herod. Ex iam dictis patet eos errare, qui pro Arymphęis Riphęos in Solino reposuerũt, quom de Riphęis antea dixerit. Nõ absimiles sunt Arimphęi populi, Essenis ipsis, de quibus cap. 48. Solinus infra. ADuertendũ tamẽ Posidoniũ, & Protarchũ scripsisse Riphęos, & Alpes eosdem montes esse; id libro octauo Cœlius in antiquis lectionibus, antea annotauit.

Hinc existimat a Virgilio quarto Aeneidos dictum esse.

Ac uelut annosam ualido cum robore quercum Alpini Boreę nunc hinc, nunc flantibus illinc
Eruere inter se certant.

c ℭ Comas tondet.) Miconij (ut lib. xi. scribit Plynius) carentes capillo gignũtur. Et quędã animaliũ (inquit) naturaliter caluent. Apud Aegyptios consuetudo inoleuit, ut peregrinantes, quoad domũ reuertunt, comas nutriant. Ab Osiride consuetudo hæc sumpta est, qui in tota peregrinatione sua, nõ ante comã deposuerit, q̃ in patriã ipse redierit. Veteribus mos fuit in aduersis comas tondere. Vnde Argiui quom apud agrũ Tyreum a Lacedęmonijs uicti fuissent, ex eo tempore tonsis capitibus, quom ante criniti essent de nutriendis comis legem condiderũt. Herod. in Clio author est. Sybari præterea a Crotoniatis direpta, uniuersi Milesij, q puberes erant, capita deraserunt.

fugerit, tutus est uelut Asylo[a] tegatur. Vltra hos a Cimmerij,[b] & gens Amazonum[c] porrecta ad Caspium mare, quod dilapsum per Asiaticæ terga plagæ Scythicum[d] irrumpit oceanum. Sed magnis deinde spacijs intercedẽtibus ostia[e] Oxi b fluminis Hyrcani habent. Gens[f] syluis[g] aspera, copiosa, immanibus feris, fœta Tigribus. Quod

Idem author in Eratho. Machlyes Africę populi occiput crinitũ gestant. Auses uero anteriorem capitis partem. Maxies p̃terea dextrã capitis partẽ comatã gestant, sinistrã radunt.

a ℭ Velut Asylo tegatur.) Græci Asylũ sacrũ, & intemeratũ templũ dicunt; ab α sine, & σuλάω prędor, rapio, spolio, uiolo. Nã e loco sacro aliquid rapere nefas est. Seruius secundo Aeneid. Virg. super illud.

Etiam porticibus uacuis Iunonis Asylo.

Dictum Asylum tradit, a uerbo σύρω traho, καὶ σuλῶ, sacra detraho de sacris locis. Id autẽ non est (inquit) in omnibus templis, nisi quibus cõsecrationis lege concessum est. Fuerunt autem potissima Asyla tria, Athenis, Troiæ, & in urbe Roma, lege eundem Seruium octauo Aeneidos super illud.

Hinc lucum ingentem, quem Romulus acer Asylum.

b ℭ Cimmerij.) Ex Plynio hęc ca. 13. lib. sexti. Cimmeriorũ loca ob nimiã solis distantiã, plurimũ tenebrosa esse dicũt. Quam rem multis carminibus canit Valerius Flaccus Argonauticon libro tertio.

Est procul ad Stygiæ deuexa silentia noctis
Cimmerium domus, & superis incognita tellus
Cæruleo tenebrosa situ, quo flammea nunq̃
Sol iuga, sydereos nec mittit Iuppiter annos.
Stant tacitæ frondes, immotaq; sylua comanti,
Horret uerna iugo &c.

Et Ouid. xi. Metamorphoseos de Cimmerijs Scythiæ loquens.

Quo nunq̃ radijs oriens, mediusue cadensue,
Phœbus adire potest, nebulę caligine mixtæ
Exhalantur humo, dubięq; crepuscula noctis.

Homerus. xi. Odysseæ a principio plura refert, a quo posteri omnes de Cimmerijs transtulerunt. Plura Strabo lib. primo. Sunt etiã in Italia Cimmerij inter Baias, Cumasq; siti. Ex natura huius loci, Lactan. ca. 3. quinti Diuinarũ institutionũ elegans p̃uerbiũ protulit, Cimmerijs tenebris atriorẽ. In hominẽ, cuius mens tota uersetur in tenebris, & q omnis omnino sapientiæ expers sit. Papinius tertio Syluarum in hunc modũ effert. Cimmeriũ Chaos, de loco tenebris obsito, & quo neutiq̃ accessus patrat. Non inconcinne etiã ad animũ transferri poterit de homine scilicet, qui mente hebete, & obtusa omnino sit.

c ℭ Gẽs Amazonũ.) Seruius primo Aeneid. super illud Virgilij. Ducit Amazonidũ. Amazones dictas tradit, uel qđ simul uiuant sine uiris, quasi ἁμαζῶσαι. Vel quod unã mammã exustam habeant, quasi ἄνευ μαζοῦ. Hinc eas Titianus unimãmas uocat, ut in. xi. Aeneid. idem refert. Plautus etiã in Curculione earũ regionẽ unimãmiã nominat. Dio. Siculus lib. quarto scribit Amazonas duplices esse, quarũ quasdã priscis tẽporibus in Libia extitisse. Vnde eos non recte sentire ait, qui extimauerunt solas fuisse Amazonas, quæ circa flumen Thermodoonta in ponto regnarunt. Quæ autem in Libya sunt, multis antea sęculis (inquit) Scythicas pręcessetunt. Post Amazonũ partum nati infantes dantur uiris, quos lacte nutriant. Fęminis mãmillas, ne crescant, urunt, asserentes eas impedimẽto esse ad bellandũ. Vnde a Gręcis eo qđ mãmis careant, Amazones appellanť. Herod. in Melpomene tradit Amazonas a Scythis Aeorpatas uocari, quod nomen transferri potest (inquit) Viricidæ. Aeor eni uirũ uocant, pata autẽ occidere. Apud Amazones enim ex lege nulla uirgo nubit priusq̃ aliquẽ hostiũ interemerit. Ideoq; non nullæ earũ decidũt iam uetulæ antequã nubant, quod legi satisfacere nequiuerint. Eas extinctas scribit idẽ Seruꝰ partim ab Hercule, partim ab Achille. Propter earũ fortitudinẽ, & summã artis bellicæ experientiã, Martis filiæ credite sunt. Authores Val. Flaccus lib. 4. Seruius. xi. Aeneid. Lactan. 5. Thebaidos. Auienus ex Di-

a bestiarum [a] genus insigne maculis notę, & perni-
citas memorabile reddiderũt. Fuluo nitent. Hoc
fuluũ nigrantibus segmentibus interundatũ, ua-
rietate apprime decet. Pedũ motũ [b] nescio uelo-
b citas, an peruicacia [c] magis adiuuet. Nihil tam lõ-
gũ est, qđ nõ breui penetrẽt. Nihil adeo antece-
dit, ut non illico assequant̃. Ac maxĩe earũ potẽ-
tia probatur, cũ maternis curis incitant̃, cũ [d] ca-

onysio. Thraicio (inquit) de Marte satę &c. In Cõmẽtariolo Diony, alia annotauimus sup illud. Sanguis Amazonidũ. Quæ de Amazonibus a ueteribus tradita sunt, fabulosa omnino Strabo lib. xi. existimat. Quis enim credat (inquit) ut uel exercitus, uel ciuitas, uel gens unq̃ ex solis constiterit mulieribus? Et non solũ constiterit, uerum etiã inuaserit aliena. Et non modo uicinis fuerit dominata, adeo ut usq; in Ioniã processerit, sed etiam exercitũ trans Pontũ miserit usq; in Atticã. Hoc perinde est, ac si quis dicat uiros tunc mulieres fuisse, & mulieres uiros &c. d ℭ Scythicũ irrũpit Oceanũ.) Mela lib. 3. Strabo lib. xi. Ply. ca. 13. sexti. Diony. Afer. Macrob. 2. de Somno Scipi. Martianus li. 6. Itẽ plures alij tradunt Caspiũ mare ex Scythico Oceano procreari. Herod. autẽ (ut in commentario Dionysij annotauimus, oppositæ sententiæ est, existimans mare Caspiũ per se esse, nec ex mari alio originem ducere. Cui astipulatur Ptole. ca. 5. lib. septimi. Hyrcanũ (inquit) mare, qđ & Caspiũ dicitur, ab omni parte ambitur a terra, insulæ similitudinẽ ex opposito ducens. Id quod ex septima Asiæ tabula perspici potest. Hãc scriptorũ discordiã diluimus in eodẽ Cõmentario super illud. Sed mare non ualeat. Et super illud. Miscetur Thetyos undę. Solinus hic Plyniũ ca. 13. sexti imitatur ex toto. SVNT (ut Strabo refert) qui in unũ coegerint Męotim lacum, qui Tanaim recipit, & Caspiũ mare, quod etiã lacũ uocant, quom (ut inquit Polycletus) serpentes generet, & dulce sit. In Caspiũ mare, per Ochũ amnẽ multas ex India merces deuchi, Aristobolus author est. e ℭ Ostia Oxi fluminis.) De Oxo flumine, præter ea quę scribũt Ply. Stra. Curtius, Marcellinus. Lege Arrianũ tertio, quarto, & septimo gestorũ Alexandri libris. Itẽ apud Ptole. ca. 7. 10. 11. 12. 14. lib. sexti. Aristoteles inter Admiranda in natura enumerat Oxũ fluuiũ, qđ Bactrianorum regionẽ, quã irrigat, multo fœcundantẽ auro arenam pariat. De Oxo flumine infra ca. 62. f ℭ Gẽs syluis aspera.) Hircanię sitũ, flumina, gentes, urbesq;, describit Ptolemęus ca. 7. li. sexti. 5. tabularũ Asię. Strabo lib. xi. Hyrcania (inquit) ualde opulenta, & multa, & magna ex parte planicies, p̃claris urbib⁹ adornata. Opulentiæ signũ dicũt, qđ uitis uini metretam affert, ficus modios LX. frumentũ ex fructu nascitur, qui cadit ex culmo. In arboribus mellificãtur &c. Lege quæ scribũt Ply. Mela, Stephan⁹, Ammianus lib. 23. Arrianus lib. 3. Itẽ cæteri. Hyrcanis mos est, defunctorũ regũ membra canibus exhibere. Eos canes ipsi, sepulchrales nuncupant. Ut,

Regia cum lucem posuerunt membra, probatum
Hyrcanis adhibere canes, Syllius lib. 13. bellorũ Punicorũ.

Aliorũ uero cadauera rapaci generi auium proijciunt. Eusebius ca. 3. primi preparationis. g ℭ Syluis aspera.) Lucanus in tertio. Vastis Hyrcania syluis. a ℭ Quod bestiarum genus.) Quę de Tigribus hoc loco scribit Solinus, ex ca. 18. octaui Naturalis historiæ Caij Plinij sumpta sunt omnia. b ℭ Pedũ motũ nescio uelocitas.) Propter mirã huius animalis pernicitatem creditũ est, Zephirũ uentũ habere maritũ. Ex hac opinione a Claudiano poeta tertio raptus Proserpinæ scriptũ est. Fremit illa marito Mobilior Zephyro &c. Oppianus in libro de Venatione ad Antoninũ Cæsarem, scribit ex aliorũ sentẽtia, Tigrides Zephyro, non sui generis marito concipere. Hoc idẽ de Hispaniæ equabus inualuit credulitas, ut uento concipiant aliquando, qđ in ea regione, equi pernicissimi generentur, author Iustinus libro historiarũ ultimo. A uelocitate p̃terea, ferę huic inditũ nomen est. Medi enim (ut cap. 27. libri sexti tradit Ply.) Tigrim sagittam dicunt. Chrysei, Parasangę, Asangi populi, Tigri fera scatent. Idẽ Ply. ca. 20. sexti. c ℭ Peruicacia.) Obstinatio. Sunt enim peruicaces, ut in Cõmentarijs Epodon Porphyrio tradit, qui in contentione usq; ad peruincendũ perseuerãt. d ℭ Cum catulorũ insistunt raptoribus.) Libuit huic loco ascribere diui Ambrosij uerba ex ca. 4. sexti Hexameron, ubi de Naturę admiranda ui loquens, sic inquit. Hęc Tigridis interpellat uelocitatẽ, & imminentẽ eam prędę reflectit. Namq; ubi uacuũ raptę sobolis cubile reperit, illico uestigijs raptoris insistit. At ille q̃uis equo uectus fugaci, uidens tamen uelocitatem ferę se posse pręuerti, nec euadendi ullũ suppetere sibi posse subsidiũ, Technam huiusmodi fraude molitur. Vbi se contiguũ uiderit, sphęrã de uitro proijcit. At illa imagine sui luditur, & sobolẽ putat. Reuocat impetum, colligere fętum desiderans. Rursus inani specie retenta, totis se ad comprehendum equitem uiribus fundit, & iracundiæ stimulo uelocior fugienti imminet. At ille iterũ sphęræ obiectu sequentem retardat, nec tamẽ sedulitatẽ matris memoriæ fraudis excludit, cassã uersat imaginem, & quasi lactatura fętus residet. Sic pietatis suę studio decepta, & uindictã amittit, & prolem,

tulorum insistunt raptoribus, succedant sibi eq- a
tes licet, & astu quãtolibet amoliri prædam ue-
lint, nisi in præsidio maria fuerint, frustra est au-
sum omne. Notantur frequentissime siquando
latrones suis asportatis catulis renauigantes ui- b
dent, in littore irrita rabie se dare præcipites ue-
lut propriã tarditatem uoluntaria castigantes ru
ina, q̃q̃ de fœtu uniuerso uix unus queat subtra-
hi. Pantheræ [a] quoq; numerosæ sunt in Hirca- c
nia, minutis orbiculis superpictæ, ita ut oculatis
ex fuluo circulis, uel cærulea, uel alba distingua-
tur tergi suppellex. Tradunt odore [b] earũ, & cõ
templatione armenta mire affici, atq; ubi eas p- d
sentiscant, properato conuenire, nec terreri nisi
sola oris toruitate. Quã ob causam Pãtheræ ab-
sconditis capitibus, quæ corporis reliqua sunt,
spectanda præbent, ut pecuarios greges stupi- e
dos in obtutu populẽtur secura uastatione. Sed
Hyrcani, ut hominibus intentatũ est nihil, fre-
quẽtius eas ueneno, q̃ ferro necãt. Aconito [c] car-

hæc ille. Ex ijs Ambrosij uerbis, Claudiani sensus euidens fit. Vitreę tardatur imagine formæ. Nõ enim per uitreã imaginẽ planiciẽ nitescentis Caspij intellexit Claudianus, sed uitreã sphęrã, q̃ ab insequẽdo equitẽ sępius Tigrides retardanẽ. Hæc Tigridis feritas in prouerbiũ abijt. Tigride orba peior. Iuue. satyra sexta. Tigride mobilior fęta. Claud. in Ruffinũ. Tigride formidolosius. Martialis in. 3. Tigris acerrimus est, & occiditur, Iulius Capitulinus in uita Maximini imperatoris. In hominẽ præterea omni humanitate carentem, prouerbiali figura a Marone quarto Aeneid. dictum est. Hyrcanęq; admorunt ubera Tigres. Verba sunt Didonis immanitatẽ Aeneę improperantis. OB Tigrium p̃terea ferociã, prudenter a poetis fictum est, eas Bacchi currũ trahere. Quid enim homine ebrio ferocius? & carẽti ratione similius? Quamuerum Horatianum illud.

Ebrietas in p̃lia trudit inermẽ.

Et primo Carminum.

Nequis modici transiliat munera liberi
Centaurea monet cum Lapithis rixa sup mero
Debellata monet Sithonijs nõ leuis Euchius
Cum fas, atq; nefas exiguo fine libidinum
Discernunt auidi.

a ❡ Pantheræ quoq;.) Ab effectu sumptũ nomẽ, πᾶν enim totũ, θὴρ feram Græci dicũt, qđ scilicet hæc belua tota fera sit. Quæ de Pantheris hoc loco Solinus refert, omnia ex ca. 17. octaui Plynij mutuatus est. d ❡ Tradunt odore earũ.) Pręter Plynium hæc omnia referentẽ, sic hunc Pantherarum astũ refert Aristot. ca. 6. sexti Naturæ animaliũ. Pantheram (inquit) sese abscondentẽ uenari ferũt, propterea qđ suo odore beluas delectari intelligat. Propius enim ita accedunt, quas corripiat. Albertus existimat falsum esse, Pantherarũ odore beluas delectari. Alberti uerba ex. 22. de Animalibus libro ad uerbum hæc sunt. Panthera intra antrũ se colligẽs, diu dormit, & cum euigilat boni odoris fumus ab ipsa egreditur, quẽ odorem, ut dicit Plynius, animalia cætera gregatim insecunẽ. Sed hoc falsum eẽ per hoc scimus, qđ sicut in scientia de sensu, & sensato ostendimus, cætera animalia p̃ter hominẽ, odoribus nec gaudent, nec tristantur, Hæc ille. Alberti addicti iurare in uerba magistri, dicerent fortassis, Alberto credendũ potius, q̃ cunctis alijs, Sed credendi actus libertatis est. Quã falsum uero sit, cætera animalia, nec delectari, nec tristari odoribus experientia deprehendiẽ, ex ijs saltem animalibus, quæ nobiscum degunt. Theophrastus cap. 26. sexti de causis plantarum, docet, cur animal nullũ odoratum sit. Et Aristo. Proble. quarto. 13. Sectionis, quo ex loco Alberti sententia falsa esse deprehenditur. Ex huius ferę astu non inelegans Adagiũ sumi posse reor. Pantherarũ abditio. In Hypocritam maxime, & hominẽ, q aliud ostendit exterius, q̃ mente concipiat. Ad id Plautinum illud referendũ uidetur. Caprigenũ hominũ non placet mihi, neq; Pantherinum genus. Hi sunt, de quibus a Persio dictum est.

Obstipo capite, & figentes lumine terram
Murmura cum secum, & rabiosa silentia rodunt,
Atq; exporrecto trutinantur uerba labello. Sed bene actum,
Quod uidet hos omnis domus, & uicinia tota
Introrsum turpes, speciosos pelle decora.

c ❡ Aconito carnes illinunt.) Ex Plynio sumptum ca. 2. uicesimiseptimi naturalis historiæ. Tangunt (inquit) carnes Aconito, necantq; gustatu earũ Pantheras, nisi hoc fieret repletutas illos situs. Ob id quidã Pardalianches appellauere. At illas statim libe-

a nes illinunt, atq; ita per compita ſpargunt ſemitarum. Quæ ubi eſæ ſunt, fauces earũ angina obſidentur. Ideo gramen παρδαλιαγχέσ[a] appellauerunt. Sed Pantheræ aduerſus hoc uirus, excre-
b menta humana deuorant, & ſuopte ingenio peſti reſiſtunt. Lenta illis uiuacitas, adeo ut eiectis interaneis, mortem diu differant. In his ſyluestribus & Pardi[b] ſunt, ſecundũ a Pantheris genus,
c noti ſatis, nec latius exequendi. Quorũ adulterinis[c] coitibus degenerãtur partus Leænarum, & leones quidem procreantur, ſed ignobiles.

rari morte excrementoꝝ hominis guſtu demonſtratũ. Et cap. 27. octaui eiuſdẽ operis libri Pantheras ꝑ carnes fricatas Aconito, uenantur Barbari. Occupat illico fauces earũ angor. Quare Pardalianches id uenenum appellauere quidam. At fera contra hæc excrementis hominis ſibi medetur. Et alias tam auida eoꝝ, ut a paſtoribus ex induſtria in aliquo uaſe ſuſpenſa altius, ꝙ ut queat ſaltu contingere iaculando ea, petendoq; defatigata poſtremo expiret, alioquin uiuacitatis adeo lentę, ut eiectis interaneis, diu pugnet. Sumpſit hæc Plynius ex ca. 6. noni Naturæ animalium Ariſtotelis. Panthera (inquit) cum uenenũ Pardalianches, dictum ab angore, ederit, quo leones etiam intereunt, ſtercus hominis quęrit. Eo enim ipſo iuuatur. Quo circa uenatores, ſtercum ibi propinquũ ſuſpendunt ex arbore aliqua, ne procul belua abeat petens ſuũ medicamentum. Itaq; inſiliens ibidem, & ſpe capiendi perſeuerans, in ſe efferenda/ moritur. Medici Aconitum ab effectu Strangulatorem nominant. Auicenna ca. octauo tractatꝰ tertij ſextę Fen quarti Canonis. Græci ἀκόνιτον a Cote in qua naſcitur, nuncupant, ἀκόνη, uel ἀκονήλιθος Græce Cos dicitur. Ouidius ſeptimo Metamorphoſeos.

Quæ quia naſcuntur dura uiuacia caute
Agreſtes Aconita uocant.

Alij ſcribunt nomen ſumptum ab cautibus, quas Aconas uocant. Poetæ fingunt Aconitum ex Cerberi canis ſpuma primum prouenisſe, quom cum Hercules extraxiſſet ab inferis. Quod ea ratione fictum eſt, quoniã inter uenena ſit Aconitum pręſentiſſimũ. Fabulam recenſet ſeptimo Tranſformationum Ouidius. Iamq; aderat Theſeus &c. De eo plura Plynius ca. 2. & tertio uiceſimiſeptimi naturalis hiſtoriæ. a ℂ παρδαλιαγχέσ.) Ariſtoteles, ut iamiã adductus eſt, ab Angore dictum prodijt. Græci enim ἄγχειν ſuffocare dicunt. Inde παρδαλιαγχέσ. i. pardalis ſuffocator. Scribit Philoſtratus ſecundo Vitæ Apollonij, Pantheras mirumimmodũ aromatibꝰ delectari, ita ut ex longinquo odorem ſequentes/ trahantur, & ex Armenia per montes proficiſcentes, ad Storacis lachrymas, ferantur quoties uenti ab ea parte flantes ab arboribus id gummi ſtillantibus, odorẽ proferunt. Et hoc quoq; Alberti ſententiæ refragatur. b ℂ Et Pardi ſunt.) Ex Plynio & hæc ca. 17. octaui libri. Nunc (inquit) uarias & Pardos, qui mares ſunt appellant, in eo omni genere creberrimo in Africa, Syriaq;. Quidam ab ijs Pantheras ſolo candore diſcernunt, nec adhuc aliã differentiã inueni. c ℂ Quoꝝ adulterinis coitibus.) De Lęenis (inquit Philoſtratus in ſecundo) huiuſmodi ſermo narratur, ipſas in amorem ſui Pardos trahere, eosq; in leonũ cubilibus ſuſcipere. Vbi uero ſe eoꝝ concubitu grauidas ſentiunt, in montes confugiũt, Pardorũ conſuetudinẽ ſequẽtes. Pariunt autem maculoſos catulos propterea in denſiſſimis ſyluis occultatos nutriunt, ſimulantes uenationis cauſa a maribꝰ abeſſe. Leones enim ſi forte catulos uiderint eos lacerant, matremq; tanq̃ adulterã abigunt. Meminit & Plynius ca. 16. lib. octaui. Hos adulterinos coitus Lęnarũ cum Pardis eleganti carmine Claudia. in conſulatu Manlij Theodori complexus eſt.

Obuia fulminei properent ad uulnera Pardi
Semine permixto geniti, cum forte Lęnæ
Nobiliorem uterum uiridis corrupit adulter,
Hi maculis patres referunt, & robore matres.

Leonum in adulteras Lęnas conſuetudinẽ utinam animaduerterent ij, qui nolunt tetigiſſe, niſi illas,

Quarum ſubſuta talos tegat inſtita ueſte.

Quã turpis res adulteriũ ſit, ex animaliũ pluriũ conſuetudine dęphendit. Colũbis, ut uno hoc exẽplo contẽti ſimus, pudicitia prima, & neutri coniugũ nota adulteria. Hi cõiugij fidẽ nõ uiolant, cõmunẽq; ſeruãt domũ. Niſi cœlebs, aut uidua domũ non relinquit. Et imperioſos mares ſubinde etiã iniquos ferunt. Quippe ſuſpitio eſt adulterij q̃uis natura non ſit. Tũc plenũ q̃rela guttur, ſęuiq; roſtro ictus. Infames merito a prudẽtioribus gẽtes habenť, qbꝰ, ut inquit ille, cõnubia mille. Porphyrio in Horatianis Cõmentarijs ſcribit morẽ fuiſſe fœminas adulterij admiſſi conuictas cogi toga indutas in publicum procedere. Hinc exit illud ſecũdi Martialis.

Coccina famoſæ donas, & Ianthina mocchæ
Vis dare quæ meruit munera; mitte togam.

VNDE MEDITERRANEA MARIA oriantur. CAP. XXVIII.

QVoniam in Ponticis [a] rebus sumus, a
non erit omittendū, unde Mediterranea maria caput tollant. Estimant enim quidam sinus istos a Gaditano freto [b] nasci,nec aliam esse originē,q̄ inundatio- b
nem irrumpentis Oceani. Cuius spiritu peruagante apud aliquot mediterranea littora,sicut in Italiæ [c] parte fieri accessus,uel recessus.Qui contrarium [d] sentiunt,omnem illum fluorem aiunt c
a Ponticis faucibus inundare,idq; fulciunt argumento non inani,qđ æstus e Ponto ꝓfluus nūquam [e] reciprocetur.

a QVONIAM in Ponticis rebus sumus.)Existimant,quibus fabulas consectari mos est,ante Herculem,siue Aegyptius is fuerit,siue Thebanus alter, nullū præter Oceanū tellurē ambientem, fuisse mare aliud. Effossis autem Calpes,& Abylę montium ab Hercule radicibus Oceanū primum terras irrupisse.Sicq; mediterraneum mare cępisse ferunt.Sunt qui uelint eam Oceani irruptionem, non a Gaditano freto,sed a Scythico Oceano,sumpsisse principiū: quod Aristoteles etiam Philosophus secundo Meteoroꝝ libro sensisse uidetur,asserens fluxū omnem maris ab Aquilone fieri in meridiem.Eius autem rei tres affert rationes,uerum potissimā hanc esse dicit, quoniā Aquilonis locus multo sit cæteris erectior.Ex altiori autem loco,in depressum,ac procliuē aqueū liquorem fluere fatenť, qui rerum naturā penitus non ignorant. Sententiā Aristotelis etiamnū Senecæ testimonio,ꝓsequitur Albertus c.6.tertij tractatus secundi Meteoroꝝ libri. Eius uerba (quoniam aspera, & prolixa nimis)nō libuit huic loco ascribere.Sed Plynij uerba,qđ ediuerso clara sint,& cōcinna,& quę Solinus in hunc locum transtulit,ex ca.13.lib.4. hæc sunt.Non est omittēda(inquit)multoꝝ opinio priusquā digrediamur a Ponto, qui maria omnia interiora,illo capite nasci,nō Gaditano freto existimauere. Haud improbabili argumento,quoniā æstus semper e Ponto profluens,nunq̄ reciprocetur ad eundem. b ℭ A Gaditano freto.)Gaditano a proximis Gadibus nomen inditum.Hunc ipsum locum prologo tertij Caius Plyni⁹ sic explicat.Origo ab occasu solis,& Gaditano freto,qua irrumpens oceanus Atlāticus, in maria interiora diffunditur.Hinc intranti dextra Africa est,lęua Europa,inter has Asia est.Mela Pōp.in principio primi,loquens de eo mari,quod ex occidenti oceano terra recipit.Hoc(inquit)primū angustū, nec amplius decem mil.passuū patet,terram aperit,atq; intrat.Et isra parū.Id omne qua uenit,quaq; dispergitur,uno uocabulo,nostrū mare dicitur.Angustias,introitumq; uenientis,nos Fretum. Græci τὸν πορθμὸν appellant.Eadē omnino circa finē ca.5.libri tertij refert Plynius. Sicut enim inter duas terras angustū mare πορθμόν,ita angustam inter duo maria terrā ἰσθμόν Gręci nuncupant.Lege Capellam lib.6.eo loco ubi de terræ diuisione disserit. c ℭ In Italiæ parte.)Huius loci expositio habeť ex his,quæ scribit Ply.c.100.secundi,& c.8.tertij. d ℭ Qui contrarium sentiunt.)Parum ante horū retulimus sententiā. e ℭ Nunq̄ reciprocetur.)De hac Ponti nō reciprocatione sic Ply. ca.100. secundi. Et Pontus (inquit)semper extra meat in Propontidem,introrsus in Pontū nunq̄ refluo mari,hęc Plyni⁹. Id autem accidit propter loci illius præ alijs altitudinem, ut ex Aristotele retulimus hoc ipso capite. Quo euidentior fiat eoꝝ sententia,qui a Gaditano freto mediterranea maria caput tollere autumāt, ascribam Macrobij uerba ex.7. Saturn.suoꝝ libro. Meatus(inquit)qui solus de Oceano receptas aq̄s in maria nostra transmittit,in freto est Gaditano,quod Hispaniā, Africāq; interiacet. Et sine dubio inundatio ipsa per Hispaniense,& Gallicanū littora,in Tyrrhenū prodit,inde Adriaticū mare facit, ex q̄ dextra in Parthenium,lęua in Ioniū,& directim in Aegęū ꝑgit,atq; ita ingreditur in Pontū. Quæ igitur ratio facit,ut riuatim aquæ de pōto fluant,quom foris influētes aq̄s pōtus accipiat?Sed cōstat utraq; ratio.Nā supficies pōti ꝓpter nimias aq̄s,q̄ de terra dulces influūt,foras effluit, deorsum uero intro pergit influxio.Vnde ꝓbatū est,natantia q̄(ut supra dixi)iaciunť,in pōtū foras pelli.Si uero columna deciderit introrsum mari.Et hoc sępe usu ꝓbatū est,ut grauiora quęq; in fundo Propontidis ad ponti interiora,pellantur.ANnotandū sane ex Senecæ sententia,aquarum cursus ad unū,uel aliū locum,nullā esse causam,præter locoꝝ conuexitatē,procliuitatemq;.Fluunt enim aquæ tū ab oriēte in occidentē,uel ediuerso.Interdū ab Aq̄lone in Austrū,aut cōtra.Mot⁹ aūt fluxus,& refluxus mariū orbis lunę sequitť rationē.Insup,aq̄s fluere ad altiorē locū,q̄ is locus sit, unde originē primā ducunt, suapte natura fieri nō potest.Patet ergo profluū maris æstum,e ponto reciprocari non posse,si(ut dictum est)Aquilonis locus sit alijs omnino altior.

Insula

DE INSVLIS QVIBVSDAM SCYTHICIS. CAP. XXIX.

a INsula Apollonitarū [a]. LXXX. milibus passuū, abest a Bosphoro Thracio citra Istrū sita, ex qua Marcus Lucullus Apollinem Capitolinū nobis extulit. Ante Borysthe-
b nem Achillis [b] insula est cum ęde sacra, quā [c] ædē nulla ingreditur ales, & quæ forte aduolauerit, raptim fugam properat.

c
DE OCEANO SEPTEMTRIONALI. De mari Caspio. Deq; Baltia insula. CAP. XXX.

d OCeanū Septemtrionalem [d] ex ea parte, qua a Paropaniso [e] amne Scythia abluitur, Hecatæus Amalchium appellat, qđ gentis illius lingua significat [f] cōgelatū mare.

INSVLA Appollonitarū.) Ply. ca. 13. lib. quarti. Citra Istrū (inquit) Apollonitarum una. LXXX. M. a Bosphoro Thracio, ex qua .M. Lucullus Capitolinū Apollinē aduexit. Et ca. 7. tricesimiquarti eiusdem operis lib. Talis est in Capitolio Apollo trāslatus a. M. Lucullo ex Apollonia ponti urbe. xxx. cubitorꝝ, centū quinquaginta talentis factus. Fuit hic Apollo in octaua urbis regione. P. Victoris authoritate. Appianus in fine libri, qui Illyrius inscribit̄. Romā ex Gallia. M. Lucullus magnū illū Apollinē, qui in Palatio situs est, adduxit. Hæc ille. Forte Apollonia pro Gallia reponenda. Vel ex Callatide legēdū. Est enim Callatis non longe ab Apollonia hac distans urbs. De hoc Apollinis Colosso, sic scribit Strab. lib. 7. Post (inquit) Apolloniā stadi. M. &. ccc. Milesiorꝝ colonia, cuius maior muri portio quadā in exili cōdita īsula est, ubi Apollinis sacellū existit, q̊ ex loco. M. Lucullus Colossum extulit, & in Capitolio collocauit. Fuit autē (inquit) Apollinis statua Calamidis opus. b ℭ Achillis insula.) Leucæ (inqt lib. 2. Mela Pomp.) Borysthenis ostio obiecta parua admodū, & qđ ibi Achilles situs est, Achillea cognomine. Eadem scribit Ply. ca. 13. lib. quarti. Ante Borysthenē (inquit) Achillea est supradicta, eadē Leuce, & Macaron appellata. c ℭ Quā ędē.) Ply. c. 29. li. decimi. Nec ulla auis in ponti insula, in qua sepult⁹ Achilles, īfestat sacrā ei ędē. Lucretius lib. 6. refert loca q̄dam, quæ sunt auibus cōtraria cunctis. Ea ab effectu Gręci ἄορνα, Latini Auerna nuncupant. i. sine auibus, uel quæ adire aues nequeant. Carmē Lucretij ne diu quęras, sic incipit. Nūc age Auerna tibi &c. Quo loco, & rei huius, rationē conatur afferre. Similia sunt ijs, q̄ de Muscis, & canibus ca. 2. supra retulim⁹. Sunt qui causam ad dęmones, uel magica p̄stigia referant. Fieri etiānum potuit, ut in ea ęde quippiā fuerit auiū naturæ omnino contrariū. Constat enim eū locū, in quo Basilisci reliquię suspēsę fuerint, nec araneas māsitare, nec aliquas inuolare alites. Hanc ob causam Pergameni, ut alibi Solinus refert, Basilisci reliqas amplo sestertio cōpararūt, ut ædē Apollinis manu insignē ab ijs immunē redderēt. d

OCEANVM Septētrionalē.) Septētrionalis Oceanus ante Augusti tēpora nō bene notus erat, uerū eius principis auspicijs maiore ex parte nauigatus est. Germaniā classe circūuecta ad Cimbrorū ꝑmontoriū, & inde immenso mari prospecto, aut fama cognito ad Scythicā plagā, & humore nimio rigentia. Propter quod minime uerisimile est, illic maria deficere, ubi uis humoris superet. Hęc ex ca. 69. secundi Plynij, & Martiano Capella lib. 6. ubi de terræ rotūditate uerba facit. e ℭ A Paropaniso amne.) Quo Plynianā in hac quoq; parte imitationē aspicias, ascripsi eius authoris ex cap. 13. li. 4. uerba. Septētrionalis (inquit) Oceanus Amalchiū eū Hecatęus appellat, a Paropaniso amne, q̄ Scythiā alluit, qđ nomē eius gētis lingua significat cōgelatū. Philemon Morimarusam a Cymbris uocari, hoc est, mortuū mare. Inde usq; ad ꝑmontoriū Rubeas. Vltra deinde Croniū. Xenophon Lampsacenus a littore Scytharū tridui nauigatione, insulā esse īmensę magnitudinis Baltiā tradit. Eandem Pythias Basiliā nominat. f ℭ Cōgelatū mare.) Disarius apđ Macro. 7. Satur. cōtendit marinā aquā nūq̄ gelu contrahi. Quāuis Herod. historiarū scriptor mare Bosphoricū, qđ & Cimmeriū appellat, earūq; partiū mare omne, qđ Scythicū dicit̄, gelu cōstringi, & cōsistere tradiderit. Sed aliter est (inqt Disarius) Nā nō marina aqua cōtrahit̄, sed qa plurimū in illis regiōib⁹ fluuiorꝝ est, & paludū in ipsa maria influētiū, sup̱ficies maris cui dulces aquę innatāt cōgelascit, & incolumi aqua marina uidet̄ in mari gelu, sed de aduenis undis coactū. Hoc & in Ponto fieri uidemus, in q̊ frusta q̄dā, & ut ita dixerī, prosicies gelidæ ferunt̄ contractę de fluuialiū, uel palustriū undarū multitudine, in quas licet frigore concretæ, tamen sunt natantes quasi leuatiores marina. Plurimum autem aquarum talium influere

Philemon a Cimbris ad promontoriū Rubeas a
Morimorusam dicit uocari, hoc est, mortuū mare. Vltra Rubeas quicquid est, Cronium[a] nominant. Mare autem Caspiū ex altero ponti latere ultra Massagetas, & Appellæos Scythas esse in b
Asiatica plaga dulce[b] haustu Alexandro Magno probatum est. Mox Pompeio Magno, qui bello Mithridatico, sicut cōmilito eius Varro tradit, ipsis haustibus periclitari [c] fidem uoluit. Id e- c
uenire produnt e numero fluminū, quorꝫ tanta copia ibi influit, ut naturā maris uertat. Nō omiserim, quod per idem tēpus eidem Magno licuit ex India [d] diebus octo a Bactris usqꝫ Icarū flu- d
men, quod influit in Oxum amnem, peruenire. Deinde ad mare Caspium, inde per Caspium ad Cyri amnis penetrare fluentū, qui Iberiæ, & Armeniæ fines interluit. Itaqꝫ a Cyro diebus nō am e
plius quinqꝫ itinere terreno subuectis nauibus, ad alueum Phasidis pertendit, per cuius ex-

ponto, & totam superficiem eius infectam esse dulci liquore, propter quod ait Salustius, mare ponti cū dulcius q̄ cætera, est hoc quoqꝫ testimonio, qꝫ si in pontū, uel paleas, uel ligna, seu quæcūqꝫ alia natantia proieceris, feras extra pontū ferunť in propontidē, atqꝫ ita in mare quod alluit Asiæ orā, quā constet in pontū influere maris aquam, nō effluere de ponto. a ℭ Croniū.) Græci κρόνον Saturnū dicunt, κρόνιον Saturniū. Est autem Saturni sydus gelidę, ac rigentis naturę authore Ply. cap. 8. secūdi, & ca. 25. decimioctaui Nat. hist.

Lucanus in primo.

Summo si frigida cœlo
Stella nocēs nigros Saturni ac-
(cenderet ignes.

Hinc dicunt Astronomi Martē, & Saturnū intercidere uitæ rationē, si radijs suis ortum genituræ pulsauerint. Horatius

Te Iouis imperio tutela Satur-
(no refulgens
Eripuit, uolucresqꝫ fati tarda-
(uit alas.

Ex Ser. 4. Aene. super illud. Et dirę ultrices. Q̄m igitur Saturni sydus ei mari dominatur, nō ab re Saturniū dictum est. Auienus ex Diony. de hac Oceani parte.

Nomine Saturni late iacet æq̊-
(ris unda.

Itemqꝫ Rhennius eiusdē Dionysij interpres.

Dicitur ille piger, necnon Sa-
(turnius idem.

Et rursus.

Suscipit intrantem uastis Aq-
(lonis ab undis
Nomine Saturni, qđ Thetis
(possidet æquor.

Plynij exemplaria passim habent Chronium, quod tēporale significat, sed apud eum Croniū potius legendū uidetur. b ℭ Dulce haustu.) Plynius ca. 17. libri sexti. Haustum (inquit) ipsius maris, dulcē esse, & Alexāder Magnus prodidit, &. M. Varro talem prelatum Pompeio iuxta res gerenti Mithridatico bello, magnitudine haud dubie influentiū animū uicto sale. Cur mare salsum sit, uariæ a Philosophis sunt redditæ rationes. Anaximāder (inquit Plutar.) existimat mare primariæ humiditatis reliquias esse, cuius ignē pluscula assiccasse partem, reliquam aūt feruoris ui in alienū degenerasse saporem. Anaxagoras principio, inquit, humore stagnante solis circūflexu obusto, sicqꝫ pingui euaporato reliquū in salsuginem, amarulentiāqꝫ subsedit. Empedocles perustæ terræ sudorem elutis per summa terræ amaruisse. Antiphon sudorem æstus ex quo residuus humor amarefactus efferuescendoqꝫ in salsiaginē incoctus est, ut in omni sudore accidere solet. Metrodorus mare per terras excolatū terrenū lentorē resipuisse, perinde atqꝫ solent, quæ per cinerē diffunduntur. Platonici quantū elementaris aquæ rigoris ui ex aere concretū est dulce euasisse, quantum uero a terra obustulata conflagranteqꝫ suffitum est salsum. Aristo. 2. Meteororū libro in probatis præcedentiū philosophorꝫ sententijs, hanc salsedinis maris autumat uerā causam. Ait enim saporem salsum prouenire ex alicuius sicci terrestris indigesti, adustiqꝫ cū humido mixtione. Id ita esse signis q busdā euidentibus probare nitiť. Eo enim sup̱fluū alimenti amarū est q̄m indigestū. Rursus urinam amarā esse ait, quoniā adusta sit. Id insuper ex sudore, & aqua p̱ cineres excolata dep̄hendi cōfirmat. Tradit p̄terea duplicē exalationē ex terra eleuari, quarū alterā calidā, & siccā esse ait, eandē inflāmari, cōuertiqꝫ in terrestre adustū, cōmisceriqꝫ cū maria, q̄ calida & humecta sit p̱ naturā. Hāc ait in mare decidere, sicqꝫ maris salsedinē causari. Ex ijs apparet dulcedinē maris huius, nō tantū enenire e nūero fluminū, quorꝫ copia &c. c ℭ Periclitari fidē uo.) Idest experiri uoluit, esset ne fides adhibenda ijs, q maris illius dulcē p̱hibēt esse haustū. Cice. lib. de Oratore. Snbeundus usus omniū, & periclitādę uires ingenij. i. experiendę. d ℭ Ex India di. oc.) Ply. eodē loco septē diedus dicit. Adijcit (inquit) idē Pōpeij ductu exploratū in Bactros. vij. diebus ex India perueniri ad Icarū flumen, qđ in Oxū influat. Et ex eo per Caspiū in Cyrū subuectos. Et quinqꝫ non amplius diebus terreno itinere ad Phasin in Pontū Indicas posse deuehi merces.

a cursus in Pontũ usq; uenientes India, liquido ꝓ-
batum est inuehi posse. Author est Xenophon
Lampsacenus, a littore Scytharũ in insulã[a] Balti-
am petentibus triduo nauigari. Eius magnitudi-
b nem imensam, & pene similẽ continẽti. Nec lon-
ge Oonas[b] separari, quas qui habent, uiuũt ouis
auiũ marinarũ, & auenis uulgo[c] nascẽtibus. Per-
inde alias propter cõstitutas æque insulas, quarũ
c Hippopodas[d] indigenæ humana usq; ad uesti-
giũ forma in eqnos pedes desinũt. Esse insulas,
& Phanisioꝝ[e] gentẽ, quoꝝ aures adeo in effu-
sam magnitudinẽ dilatent, ut reliqua uiscerum
d illis contegant, nec amiculũ aliud sit, q̃ ut mem-
bra membranis uestiant.

DE CERVIS, ET TRAGELAPHIS. CAP. XXXI.

e ANtequam[f] digrediamur ab Scythia, reli-
gio est[g] prẹterire quæ nam feræ sint pe-
culiares Scythiæ. Cerui plurimi in hac
terra. Igitur ceruos[h] prosequemur. Mares

a ℭ Insulam Baltiam.) Plynij locus ex ca. 13. lib. quarti, cuius uerba iamiã a me relata sunt. Diodo. Siculus lib. 6. inter Septẽtrionalis Oceani insulas Basileã enumerat, in quã (inquit) tempestas electrũ plurimũ eijcit, nulla alia in parte orbis repertum. Sed ea insula, in qua Electrũ prouenit, Scãdinauia nũcupatur infra ca. 33. & ca. 13. quarti Plynij. b ℭ Oonas.) Ab ouis, quibus uescuntur nomẽ habent, hoc est ἀπὸ τῶν ὠῶν. i. ab ouis. Ply. ca. 13. lib. quarti. Feruntur (inquit) & Oonę, in quibus ouis auiũ, & auenis incolæ uiuãt. Cæsar q̃rto belli Gallici Cõmentario de Rheno loquẽs. Vbi (inquit) Oceano appropiquat, in plures defluit partes, multis, ingentibusq; insulis effectis, quarum pars maxima feris, barbarisq; nationibus incolitur. Ex quib9 sunt, qui piscibus, ouisq; auiũ uiuere existimantur. Hæc ille. Hisdem aũt nominibus insulę nominãtur, & incolæ. Hunc Solini, & Pomponij Melæ lib. tertio locũ Hermo. Barba. restituit. Eundem adeas in Pomponij Melæ Castigatiõibus. c ℭ Auenis uulgo nas.) Auena a Gręcis αἰγίλωψ dicitur. d ℭ Hippopodas.) Eadem scribunt Ply. ca. 13. quarti, & Pomp. lib. 3. Ab habitu, & forma corporis nomen sumptũ, quasi equipedes dicas. Gręcis enĩ ἵππος equus, ποδὲσ pedes. Dionysij interp̃s.

Post Hippemolgi sunt, Hippo
(podesq; potẽtes.

Sunt autem Hippemolgi, equarum mulsores, ut 4. lib. interp̃taẽ Herodo. e ℭ Phanesioꝝ.) Ply. ca. 13. li. 4. per. f. nõ. ph. nomẽ effert. Põp. Mela hos populos, ne mõstra dicã, Satmalos nuncupat, nisi fuerit eius litera deprauata. Eos Gręci q̃niã auribus, pro strato q̃q; cũ dormiũt, utanẽ, cõteganturq; toti, ἐνωτόκοιτουσ uocant.

ANTEQVAM.) Extat apud Plyniũ caput quintumdecimũ octaui natu. historiæ, cuius inscriptio est. De Scythicis, & Septẽtrionalibus animalibus. Leges, æternaq; fœdera certis Imposuit natura locis (ut Maro canit) Ergo secundũ locoꝝ qualitatem euenit animaliũ, sicut & cæterarũ rerũ diuersa omnino generatio. Sunt animalia, quæ non nisi locis calidioribus ꝓueniãt, ut Elephanti, Leones, Serpentes. Alia, quæ tantũ locis frigidis procreentur, ut Bisontes, Vri, Alces, Tragelaphi. Multa, quæ locis omnibus generentur, ut boues, equi, sues, cerui, quos Africa prope modũ sola nõ gignit, ut Herod. & Ply. testantur. Pari modo de rebus alijs ex locoꝝ diuersitate loquendũ. Nã, ut Maro inquit,

Hic segetes, illic ueniunt felicius uuæ.
Arborei fœtus alibi, atq; iniussa uirescunt
Gramina, nonne uides croceos ut Tmolus odores,
India mittit Ebur; molles sua thura Sabæi?
At Chalybes nudi ferrum, uirosaq; pontus
Castorea, Eliadum palmas Epiros equarum.

g ℭ Religio est p̃terire.) Nefas, & indecens. Sunt, qui legant, nõ præterire, quasi fas, & decens sit, de his loqui. Sed prima lectio castior, & uetusti codices sic ferme retinent. h ℭ De Ceruis prosequamur.) Legitur, & Ceruos persequemur. Quæ de Ceruis hac parte scribit Solinus, ex Plynio sumpta sunt omnia capite. 32. octaui naturalis historiæ. Sed scripsit hęc ante hos Aristoteles capite quinto noni Naturæ animaliũ. Ceruos dictos existimant, ἀπὸ τῶν κεράτων, hoc est, a cornibus. Varro libro quarto de lingua Latina, & Sex. Pompeius libro. 3. dictos scribunt, q̃d κέρατα idest cornua gerant, quasi Gerui, G. in. C. mutata.

generis huiusce cum statutū tempus Venerem a
incitauit,sęuiūt rabie libidinis efferati. Fœminæ
licet prius conserātur,nō cōcipiunt ante Arcturi
sydus. [a]Nec qualibet[b] partus suos educāt. Tene-
ros [c]studiose occulūt,& absconditos inter pro- b
funda fruticū,uel herbarū pedum uerbere casti-
gāt ad latendū. Cū maturuerit ad fugā robur ex-
ercitio docēt cursus,& asuescunt salire per ab-
rupta. Acceptis canum latratibus [d]secūdo uento c
uias dirigūt,ut odor cum ipsis recedat. Mirātur
sibilum fistularum. [e]Rectis auribus [f]acutissime
audiūt,summissis uero nihil. Stupent oīa, ꝓpte-
rea facilius obuios se præbēt sagittantibus. Si ma d
ria tranant, non aspectu petunt littora, sed ol-
factu. Infirmos ponunt in ultimo,& lassorum ca
pita clunibus per uices [g]sustinent. E [h]cornibus
quod dextrum fuerit, efficaci⁹ est ad medelam. e
Si fugare angues gestias, utrum uelis uras. Quę
ustrina præterea nidore uitium aperit, ac de-
tegit, si cui inest morbus comicialis. Pro ætate

a ℭ Ante Arcturi sydus.(Scribit Ply.ca.49.secundi natura.histo. Arcturi sydus oriri undecim diebus ante Aequinoctiū Autumni. Est autē id Aequinoctiū,authore Columella ca.2.duodecimi, octauo kalendas Octobris,idest.24.Septēbris die. Oritur Arcturi sydus.13.Septēbris die. Est autē Arcturus stella quædā in cauda maioris Vrsæ. Lege Columellā ibidē. Ply.lib.18. Iginiū.2.&.3.uoluminibus. b ℭ Nec qualibet.)Parte supplenda,uel ratione. Causam lege apud Aristo.ca.5.noni Naturę Animaliū. Subit admiratio in tanta hui⁹ animalis sagacitate, quorundam hominū, qui nedū alijs, sed proprię quidē saluti ratione prouident,quin iuxta Plautinum Adagium. Ipsi sępe sibi mortem creant. Dicāt hi uerissime Horatianū illud.

Nos populus sumus, & fruges (consumere nati.

Quid qđ ob rationē uni homini cūctorum animantiū tributam. Sibi (ut iquit Naso)quisꝗ ꝑfecto sit Deus. c ℭ Teneros studiose occulūt.)Exemplo hoc cōmonentur parentes qualem erga natos curam eos gerere oporteat. d ℭ Secūdo uento.) Sunt exemplaria, quæ habeāt, secundū uentos uias dirigunt. Ply.autem ca.32.octaui pro prima lectione est. Fugiūt (inquit) latratu canū audito, aura semper secunda. e ℭ Mirantur sibilum fistularū.)Aristot.ca.5. noni naturæ animaliū. Cerui (inquit)sibilo,& cantu uenantiū capiūtur. Mulcentur enim alliciūturꝗ ea uoluptate. Itaꝗ alter uenantiū cantat palā,aut sibilat,alter clam ferit a tergo, ubi socius tempus iā esse significarit,sed si ceruus erectas auriculas teneat, acerrime sentit, nec latere insidiæ possunt,sin dimissas,facile interimitur. Idē refert Ply. ubi supra. Mira uis omnino Musicę. Cerui enim fistulis capiuntur. Pisces in stagno Alexandriæ crepitu detinēt. Cygnos Hyperboreos Cytharę cantus adducit. Elephantes Indicos organica permulsos detineri uoce cōpertū. Fistulis aues allici cōprobatū. Fides Delphinis amicitiā hominū persuasere. Insulæ sunt in Lydia,q̄ Nympharū nūcupanē. Eas M. Varro se uidisse testatur. Hę siquidē insulæ in mediū stagnū a continēti ꝓcedentes cantu tybiarū primo in circulū motę,dehinc ad littora reuertunē. In Attico littore mare Cytharā sonat. Megaris saxū ad ictum pulsus cuiuscunꝗ fidicinat. Author Martianus in nono. Ad idē faciunt,q̄ cap.xi.supra de Halesinę regionis fonte retulimus. f ℭ Rectis auribus.) Stoici existimant auditionē fieri, quom is,qui medius inter loquentē,& audientē est aer,uerberabitur orbiculariter. Deinde agitatus aurib⁹ influit. Quid de audiendi ratiōe senserint Empedo. Alcmęon, Diogenes, Plato, paucis explicat Plutar. ca.16.quarti de Placit. Philosophoꝝ. Id aūt accidere nō potest,si fuerint aures ipsę summissæ. Inde Terentianū illud. Arrige aures Pāphile. g ℭ Per uices sustinent.)Ex Ply.& hæc mutuatus Solinus. Esset utinā hæc hominū inter se diligentia,ut quoties necessitas exigit,mutuo se ipsos iuuarent, fouerēt, ac alternis suppetijs tutarentur,Quin(ut inquit ille)

Aspicimus populos,quorum nō sufficit irę
Occidisse aliquem,sed pectora, brachia, uultum, Crediderint genus esse cibi.

h ℭ E cornib⁹.) Ply.ca.9.uicesimiocłaui natu.historię digerit medicinas plurimas,q̄ ex ceruis fieri solent. Pro cōperto omino habeē exitio esse serpētibus ceruos,ut siquę sunt extractæ cauernis,mandāt. Nec uero ipsis spirantes aduersanē,sed mēbratim q̄ꝗ fugari,eos nidore cornus eoꝝ si urat. At e sūmo gutture ustis ossibus cōgregari dicunē. Extat notabilis tractatus apđ Auicē. Fen sexta.4. Canonis de aīalib⁹ uenenosis fugandis. Scribūt Aristoteles,& Plynius Ceruos/cornua locis difficilibus amittere,& qua inueniri ne-

queant. Vnde illud prouerbium ortū. Qua Cerui amittunt cornua. De re omnino incerta, & quæ nullo pacto inueniri queat. a ❡ Ramos augent.) Omnia ex Aristotele, & Plynio locis eisdē. b ❡ Dentes monstrant senectutē.) Cōmune est fere omniū animaliū, ut senecta dentes decidant, sed ceruorꝫ, & ruminantiū fere omniū, peculiare. Idē Auicenna septima Fen tertij Canonis longo tractatu edocet, q̄ arte, & cura, ne lędantur dentes, uel cum lęsi fuerint, curari queant.

a ramos augent.[a] Id incrementū per sexennes per-
seuerat. Deniq; numerosiora fieri non possunt,
grossiora possunt, quæ quidem castratis nūquā
crescunt, nec tamen decidunt. Dentes[b] monstrāt
b senectutem, cū aut pauci inueniunt, aut nulli. Ser
pentē hauriunt, & spiritu narium extrahunt de
latebris cauernarū. Dictamū ipsi[c] prodiderunt,
dū eo pasti excutiunt accepta tela. Herbā quoq;
c quā Cynarem[d] uocant, cōtra noxia edūt grami-
na. Aduersus uenena mirificum est hinnuli coa-
gulum occisi in matris suæ utero. Patuit nunq̄
eos[e] febrescere. Quā ob causam confecta ex me-
d dullis ipsorum unguenta sedant calores hominū
languentiū. Legimus plurimos matutinis diebꝰ
ceruinā carnem degustare solitos, sine febribus
longęuos fuisse. Qđ demū proderit, si uno[f] uul-
e nere fuerint interempti. Ad dignoscendā uiua-
citatē[g] Alexander Magnus ceruis torques plu-
rimis innexuit,[h] qui post annū centesimū capti,
necdū seni indiciū pręferebāt. EAdem pene spe-
cie sunt, quos Tragelaphos[i] dicūt, sed nō alibi, q̄
circa Phasidem[k] apparēt, tantumq; illi uillosos
habent armos, & menta ꝓmissis hirta barbis.

c ❡ Dictamū ipsi prodiderūt.) Ex Ply. cap. 27. octaui naturalis historiæ. Dictamū herbā (inqt) extrahendis sagittis, cerui mōstrauere percussi eo telo, pastuq; eius herbæ eiecto. Iidem percussi a Phalangio, qđ est Aranei genus, aut aliq̄ simili, cancros edendo, sibi medentur. De Dictamo herba plura Plynius ca. 8. uicesimiquinti lib. Medici corrupte Diptamū uocāt. Græca uox est δίκταμνον. Vide Dioscor. ca. 46z. & sequentibus. Ascribam eiusdem authoris uerba, quę in fine eius operis habentur. Dictamnus (inquit) arefacta, si manibus in farinā teratur, mox stilla uini adiecta corpus tangatur, aduersus oēs serpentes, tutum hominē p̄stabit. Vlcera, & putres nomas purgabit, explebit. Proficiet & ad infixa corporibus tela. Leuabit enim ea protinus, q̄ lita fuerit. Lieni, & inflammationibꝰ partiū conditarū, polentę modo imponitur. Foditur uere calidissimis anni tēporibꝰ, & autumno. Dictamū herbā eleganter describit Maro. 12. Aeneid.

Dictamū genitrix Cretęa carpit ab Ida
Puberibus caulem folijs, & flore comantem
Purpureo, non illa feris incognita capris.

Hæc herba (inquit Seruius) licet ubiq; nascatur, melior in Creta est. d ❡ Cynarē uocant.) Ex Plynio eodē ca. 27. octaui nat. hist. Ceruus (inqt) herba Cynarę uenenatis pabulis resistit. Scribit idem Ply. 22. uicesimisecūdi libri. Ceruos uti herba alia, quā Elaphoboschon Græci uocant. e ❡ Nunq̄ eos febrescere.) Ply. ca. 32. octaui. Febriū morbos nō sentit hoc animal, quin & medeē huic timori. Quasdā nos principes fœminas scimus omnibus diebus matutinis carnē eam degustare solitas, & longo ęuo caruisse febribus. Quod ita demū existimāt ratum, si uulnere uno interierit. f ❡ Vno uulnere.) Mera gentilitatis superstitio. g ❡ Viuacitatē.) Hesiodus poeta, qui primus de spatio, atq; longitudine uitæ hominū aliqua prodidit, multa de hominū æuo referens, cornici nouē nostras tribuit ætates, quadruplū eius ceruis, id triplicatū coruis. Virgilius eum immitatus, de Ceruis loquens:

Hos nouies superat uiuendo garrula Cornix,
Et quater egreditur cornicis sęcula ceruus.

Sed id Ply. ca. 48. septimi existimat fabulosum. Hinc sumptū Adagiū. Ceruina senectus. Iuue. saty. 14. h ❡ Torques innexuit.) Refert Philostratus in principio secundi Vitę Apollonij, fuisse in Pamphilia Pantherā captā aureū torquem circa collū habentē Armenijs literis huiusmodi inscriptū. Rex Arsaces Deo Nyseo. Regnabat autē temporibus illis in Armenia Arsaces. Is (ut opinor) ferā uidēs eximia p̄ cæteris magnitudine, eā Baccho sacrauit. i ❡ Quos Tragelaphos uocant. Gręci τράγον hircū, ἔλαφον ceruū nuncupāt. Inde τραγέλαφον beluā hirco, & ceruo similē. Latinorꝫ q̄dā Hircoceruū uocāt. De eo Ply. ca. 33. li. 8. k ❡ Circa Phasidē.) Alber. 22. de Aialibꝰ li., ut aliq̄d e sua officina adderet. Tragelaphꝰ (inqt) in regiōe q̄ Fasida uocaē, ḡnatione hn̄s &c.

DE GERMANIA, ET MIRIS IN EA auibus, Biſontibus, Vris, Alce feris animalibus. CAP. XXXII.

MOns Seuo [a] ipſe ingens, [b] nec Riphæis a
minor collibus, initium Germaniæ fa-
cit. Hunc Ingęuones [c] tenent, a quibus
primis poſt Scythas nomen [d] Germanicū cõſur-
git. Diues uiroꝝ terra, frequens populis nume- b
roſis, & immanibus. Extenditur inter Hercyniū
ſaltum, [e] & rupes Sarmatarū. Vbi incipit [f] / Danu
bio, ubi deſinit Rheno perfunditur. De internis
eius partibus Albis, Gutallus, [g] Viſtula amnes c
latiſsimi præcipitantur in Oceanū. Saltus Hercy
nius aues gignit, quarum pennæ [h] per obſcurum

MONS SEVO.) Ptolemęus ca. xi. ſecundi Germaniæ magnæ ſitum, ijs quidem uerbis explicat. Germaniæ (inquit) latus occidentale Rhenus terminat, ſeptemtrionale Germanicus Oceanus. Meridianū uero, a parte occidentali Danubius fluuius. Orientale uero latus terminat diſtantia, quæ fit a flexu Danubij ad Sarmatarū montes. Eius formã appingit tabulis Europę tertia / quarta, quinta. Ply. ca. 14. libri quarti genera Germanoꝝ quinq; eſse dicit. Hi autẽ ſunt Vindelici, quoꝝ pars Burgundiones, Varrinę, Charini, Guttones. Alterū genus Ingęuones, quorum pars Cimbri &c. Marcellinus lib. 15. diuidit Germaniam in primã, & ſecundam. Extat apud Corneliū Tacitum nobilis liber, qui de ſitu, moribus, & populis Germaniæ inſcriptus eſt. Caius Plynius Secundus. xx. libros belloꝝ Germaniæ ſcripſit, quibus omnia quæ Romani cū Germanis bella geſserūt ſtudioſe collegit. Sed ij nõ in modicã Germanorum pręcipue iacturam, amiſsi ſūt. Credibile enim eſt, in ijs tot uoluminibus, nihil, quod ad frugem bonarū literaꝝ pertineat, omiſsum penitus. Idẽ Tacitus Cor. quibuſdã argumentis exiſtimat, ipſos Germanos indigenas eſse, minimeq; aliarum gentiū aduentibus, & hoſpitijs mixtos. Mela Pomponius ſcribit lib. 3. multa in Germania eſse, quorū nomina (inquit) uix eſt eloqui ore Romano. Germaniæ mẽſura ponit Ply. ca. 13. quarti naturalis hiſtoriæ. De Germaniæ nomine, uaria tradunt. Sunt, qui a germinando uelint nomen inditū, qđ in ea mira ſit, & frequentiſsima hominū generatio. Hinc a Solino dictum. Diues hominū terra, frequens populis numeroſis. Alijs placet Germaniã dictam, qđ eius regionis homines ueluti fratres, & Germanos mutua ſe diligant charitate. Nã patet omnibus ad eos acceſsus. Aduenietes omnes promiſcue, porrecto poculo, ſuſcipiunt. Blandis & amicis uerbis ſuſcipiūt paſsim omnes. Verior multo Strabonis ſententia lib. 7. exiſtimantis Germanis a Gallis datum nomẽ, qđ eos habitu corporis, ac animi moribus pauliſper immitarentur. b ¶ Seuo ipſe ingens.) Ex Ply. hæc ca. 13. quarti. Inde (inquit) Germaniæ Seuo mons ibi immenſus, nec Riphęis iugis minor, immanem ad Cymbroꝝ uſq; promontoriū efficit ſinū, qui Codanus uocatur refertus inſulis. c ¶ Ingeuones.) Sic enim legendū ex Ply. ca. 13. & 14. libri quarti, quom paſsim apud Solinū legatur, uel Ingenones, uel Ingyeones, aut Ingynones. d ¶ Poſt Scythas nomen Germanicū.) Ply. ca. 15 octaui li. facit Germaniã Scythiæ conterminã. e ¶ Hercyniū ſaltū.) Dixi in Annotationibus quarti Flori, me eoꝝ adhærere ſententiæ, qui dicunt Hercinū, ex Græco ſumptum, hoc eſt ἀπὸ τοῦ ἑρκίου. i. a ſepto, circuitu, uel uallo, qđ hæc ſylua Germaniã ipſam fere totam ſepiat, & inſtar ualli ſit. Vnde & apud Græcos ἕρκειος Iouis Epitheton, qđ ſcilicet intra uallū coleretur. Sicq; per i nõ y ſcribendū nomen. Hanc ſyluam præter Ply. Strabonẽ, Melam Pom. eleganter deſcribit Cęſar ſexto de bello Gallico cõmentario. Eam Mela ſexaginta dierum iter occupare dicit. Cęſar quadraginta, Latitudinẽ nouem dierū iter expedito patere. f ¶ Vbi incipit / Danubio.) Explicat id ęleganter Cor. Tacitus in principio eius libri qui mox citatus eſt. g ¶ Albis, Gutallus.) Germaniæ amnes clari in Oceanū defluunt (inquit c. 14. libri quarti Caius Plynius) Gutallus, Viſtulus, ſiue Viſtula, Albis, Viſurgis, Amiſsius, Rhenus Moſa &c. Addit Mela Mœnim, & Lupiã. h ¶ Quarum pennæ.) Non aliã ob cauſam Solinus de Germania ſcribit, niſi, ut eius regionis mira quædã, & peculiaria, recenſeat. Quorū nec minimū illud eſt, qđ de Hircynij ſaltus auibus, nobiles authores referunt. Sumpſit autẽ Solinus hæc ex cap. 47. decimi Plynij. In Hercynio (inquit) Germaniæ ſaltu inuſitata genera alitum accepimus, quarū plumæ igniū modo colluceant noctibus. Dionyſij interpres, de his auibus ſic de Hircynia ſylua inquit.

Hæc paſcit uolucres (mirum) fulgentibus alis,
Quis ducibus noctu cernuntur flexa uiarum.

Albertus has aues Lucidias nuncupat, ab effectu ſumptum nomen. Ex uaria rerū cõpoſitione diuerſi etiamnū colores proueniunt. Ea enim, in quibus

prędominatur natura, lucida plerumq; esse constat. Id autẽ euenit tũ in auibus, tũ in Insectorũ quorundã genere. Lucent (inquit .xi. uolumine Caius Ply.) igniũ modo noctu laterũ, & cluniũ colore Lampyrides, nunc pennarũ hiatu refulgentes, nũc uero cõpressæ obumbratę, non ante matura pabula, aut post defecta conspicuæ. Eas ca. 26. decimioctaui uoluminis dicit a rusticis Cicidelas nuncupari, a Græcis uero Lampyridas. Albertus. 26. de Animalibus libro corrupte, ut cætera, Cicendulas uocari dicit, aitq; de die lucentem earum colorem extingui, & effici alium. Sed uero propinquius est, earũ splendorẽ die maioris luminis præsentia præpediri. Eadem ferme ratio est, cur multi pisces, ac aridi, robustiq; caudices uetustate, putresq; in tenebris refulgeant. a ¶ Homines loci illius.) Hac tempestate in eis locis eas aues non reperiri, incolæ regionis eius constanter affirmãt. b ¶ Bisontes.) Ex Plynio ca. 15. octaui naturalis historiæ. Cæsar in sexto Cõmentario belli Gallici scribit in Hercynia sylua esse bouem cerui figura, cuius a media fronte inter aures unum cornu existit excelsũ, magisq; directũ his, q̃ nobis nota sunt cornibus ab eius summa sicut palmę, ramisq; late diffunduntur, eadẽ fœminæ, marisq; natura, eadem forma, magnitudoq; cornuũ. c ¶ Sunt & Vri.) Eadẽ scribunt Ply. ca. 15. octaui, & Cęsar sexto Cõmentario belli Gallici. Seruius secundo Georgicorũ apud Virgili. dictos Vros ἀπὸ τῶν ὄρων, i. a montibus. Eos scribit in Pyrenęis nasci montib⁹. Sed possibile est etiam in Pyrenęis nasci. Macrobius. 6. Saturnalium scribit Vros Gallicam uocẽ esse, qua feri boues significantur. Albertus lib. 22. de Animalibus Vrnos uocari dicit. Nos (inqt) Germanice eos Visent uocamus. Gręci οὖρος urinam dicũt, unde fortassis huic beluę datum nomen. d ¶ Est & Alces.) Rursus ex Plynio ca. 15. lib. octaui. Cæsar eodẽ sexto Cõmentario. Sunt item (inquit) quæ appellantur Alces, harũ est cõsimilis capris figura, & uarietas pelliũ, sed magnitudine paulo antecedũt, mutileq; sunt cornibus, & crura sine nodis, articulisq; habent. Neq; quietis causa procũbunt, neq; si quo afflictæ casu conciderũt erigere sese, ac subleuare possunt. His sunt arbores pro cubilibus. Ad eas se applicant, atq; ita paululũ modo reclinatæ quietẽ capiũt, quarũ ex uestigijs, cũ est animaduersum a uenatorib⁹, quo se recipere cõsueuerint, omnes eo loco subruũt, aut incidunt ab radicibus arbores tantũ, ut summa species earũ stantiũ relinquat. Huc cũ se consuetudine recrinauerint, infirmas pondere affligũt, atq; una ipsę concidũt. Albertus hũc Solini locũ perperã refert li. 22. de Animalibus. Apud Gręcos Alcę prima inflectiõe dicunt, apud Latinos, tã prima, q̃ tertia. Hermolaus c. 15. octaui Plynij refert Iulij Capitulini, & Pausaniæ, de Alcis uerba. e QVALE Alces.) Ply. ca. 15. octaui nominat hanc ferã Machlin. Vide Hermo. ca. 15. octaui Plynij. Albertus. 22. de Animalibus libro dicit hoc animal a Plynio Aloy nominari. Vox hæc Barbara, & nullius significationis omnino. f ¶ Suffragines.) Partes, q̃ in anterioribus pedibus dicuntur

a emicant, & interlucent, quãuis obtenta nox densset tenebras. Vnde homines loci illius [a] plerũq; nocturnos excursus sic destinant, ut illis utant ad præsidium itineris dirigendi, præiactisq; per b opaca callium ratione uię moderent indicio plumarũ refulgentiũ. In hoc tractu sane, & in omni Septemtrionali plaga Bisontes [b] frequẽtissimi, q boues feris similes, setosi colla iubis, horridi ul c tra tauros, pernicitate capti assuescere manu nequeũt. Sunt & [c] Vri, quos imperitũ uulgus uocat Bubalos, cum Bubali pene ad ceruinã faciem in Africa procreentur. Istis porro, quos Vros di d cimus, taurina cornua in tantum modũ protenduntur, ut dempta ob insignẽ capacitatẽ inter regias mensas potũ gerula fiant. Est & Alces [d] mulis comparãda, adeo propenso labro supiore, ut nisi recedens in posteriora uestigia, pasci neqat.

DE SCANDINAVIA INSVLA. DE Succino, Callaide, ac Ceraunijs gẽmis. CAPVT. XXXIII.

e SCandinauia insula e regiõe Germaniæ mittit animal, quale Alces, [e] sed cui suffragines [f] ut Elephantis flecti nequeũt, propterea non cubat. Cũ dormiendũ est tamen, somnolentã arbor sustinet, quę prope casura secatur, ut fera dũ assuetis fulcimentis innititur, fa-

genua,in posterioribus suffragines nuncupant. a ℭ Scandinauia.)Sic hanc uocat Ply.ca.13.libri quarti.Solini exemplaria fere omnia,Gangauia habent.Sinus Codanus(inquit Ply.) refertus insulis, quarũ clarissima Scandinauia est incompertæ magnitudinis.Solinus ait,nihil in ea magnum præter ipsam. b ℭ Glessaria.)Plynius eodem loco.Glessaria(inquit)a Succino militiæ appellata,a Barbaris Austerania.Alibi hãc insulã Plyni⁹ Austrauiã nominatã dicit,ut in altero loco error sit.Dio.Sicul⁹ lib.sexto Basileam dici scribit. Scythiæ, quę supra Galatiam est opposita insula in Oceano iacet nomine Basilea, in quam tempestas Electrum plurimũ eijcit, nulla alia in parte orbis repertũ &c.Plynius, & Solinus in India etiam succinũ prouenire aiũt,licet in Germania optimũ,plurimũq;. Aristo. ca.70. de Admirandis in natura has insulas Electridas appellat, q̃s in sinu Adriatico sitas esse dicit,utpote ueterũ secutus opinionem,quã falsam esse posteri deprehenderunt. c ℭ Crystallum.) De Crystallo ca.25.abunde satis dictum est. d ℭ Dat & Succinũ.)Sũpsit hæc omnia Solin⁹ ex c.2.&.3.tricesimiseptimi naturalis historiæ Caij Plynij. Certum est (ĩquit) gigni in Insulis Septẽtrionalis Oceani, & a Germanis appellari Glessum, Itaq; & a nostris unã insularũ ob id Glessariam appellatam, Germanico Cęsare ibi classibus rem gerẽte, Austrauiã a Barbaris dictam &c. e ℭ Gentiliter uocant Glessũ.) Hac tempestate Germani Gleser,uitrum uocant. Succinum aũt Augstain, gentiliter uocãt, hoc est ocularis lapis, qđ id oculis prosit plurimũ. f ℭ Germanico Cæsare.)Eadẽ Ply.eodẽ loco refert. g ℭ Cuius mediale.) Id est medulla.Ply.lib.& ca.eisdẽ.Nascitur autẽ (inquit)defluẽte medulla pinei generis arboribus, ut gũmi in Cerasis,resina pineis/erumpit humoris abundantia.Densatur rigore, uel tepore, aut mari.Cũ intumescens ęstus rapuit ex insulis,certe in littora expellitur,ita uolubile,ut pendere uideat, atq; considere in uado. h ℭ De nominis qualitate.)Succinũ a succo dici certum est,additione in, in dictionis medio.Arboris succũ esse(inquit Ply.)etiã prisci nostri credidere,ob id succinũ appellantes. Pineæ autem arboris esse,indicio est Pineus in attritu odor,& qđ accensum tędę modo,ac nidore flagret. i ℭ Ire longius,ne Padaneæ syluæ.)Nota est ex secundo Transformationũ Ouidij libro.Phaetontis, & Heliadũ sororũ eius fabula.Hæ enim fratris obitũ ingenti luctu deplorantes,quom iuxta Padũ,in populos arbores fuissent uersę, & Clymene earum

Mater dum truncis auellere corpora tentat,
Et teneros manibus ramos abrumpit, & inde
Sanguineæ manant tanq̃ de uulnere guttæ.
Inde fluunt lachrymę,stillataq; sole rigescunt
De ramis Electra nouis,quæ lucidus amnis
Excipit,& nuribus mittit gestanda Latinis.

Abũde Ply.c.2.37.Græci succinũ ἤλεκτρον dicũt.Ser.sup.8.Aene.Virg.dicit tria esse Electri genera.Vnũ ex arboribus,qđ Succinũ dicit.Aliud,quod naturaliter inuenitur.Tertiũ qđ fit de tribus partibus auri,& una argenti &c.Placiades lib.primo ad Allegoriã fabulam redigit,& historiam.Diod.Siculus,Plynius,& Solinus,produnt unde id ueteribus creditum fuerit. k ℭ Munere Neronis.)Ply.Vidit(inquit)eques Romanus missus ad id cõparãdũ a Iulio curante gladiatoriũ munus Neronis principis.Qui hæc cõmertia,& littora peragrauit, tanta co-

ciat ruinam,ita capitur,alioquin difficile est eam a
manu capi.Nam in illo rigore poplitũ incõpre-
hensibili fuga pollet,De Germanicis ĩsulis Scan-
dinauia [a] maxima est,sed nihil in ea magnum, p̃-
ter ipsam.Nam Glessaria [b] dat Crystallũ. [c] Dat & b
Succinum, [d] quod Germani gentiliter [e] uocant
Glessum.Qualitas materię istius sumatim antea.
Germanico autem [f] Cæsare omnes Germaniæ
oras scrutante cõperta arbor est, pinei generis, c
cuius mediale [g] autumni tẽpore Succino lachry-
mat.Succum esse arboris de nominis [h] capessas
qualitate.Pinum uero,unde sit genitum, si usse-
ris,odor indicabit.Præcium operæ est ire [i] longi d
us,ne Padanę syluæ credantur lapidem fleuisse.
Hanc speciem in Illyricũ Barbari intulerũt.Quæ
cum per Pannonica cõmercia usu ad Transpa-
danos homines foret delata,qđ ibi primũ nostri e
eã uiderant,ibi & natã putauerũt.Munere [k] Ne-
ronis principis apparatus omnis absq; Succino
inornatus est,nec difficulter cum per idẽ temp⁹
tredecim milia librarum rex Germaniæ ei dono
miserit. Rude primũ nascit, & corticosum. De-

pia inuecta, ut retia coercendis feris podium protegentia succinis nudarentur. Arma uero, & libitina, totusq; unius diei apparatus esset e Succino. Maximũ pondus is glebę attulit. xiij. librarũ. a ℭ Melleum dicitur, & Falernum.) Plynius sic. Summa laus (inquit) Falernis a uini colore dictis molli fulgore perspicuis. Sũt & in quibus decocti mellis lenitas placeat. b ℭ Quod rapiat folia.) Libuit huic loco ascribere diui Ambrosij ex capite quintodecimo tertij Hexameron libri uerba. Quid tibi referam (inquit) qđ Electrũ lachryma uirgulti sit, & in tantæ materiæ soliditatem lachryma durescat? Nec leuibus id asseritur testimonijs, quãdo folia, aut surculorum minutissimæ portiones, aut exigua quædã animãtium genera in Electro sępe reperiuntur, quæ uidentur cum adhuc gutta esset molliora accepisse, & solidata tenuisse. De Formica Electro inclusa extat elegans tetrastichon apud Martialem libro sexto.

a inde incoctum adipe lactentis suis expolitur, ad
quem uidemus nitorem. Pro facie habet nomi-
na. Melleum dicitur,[a] & Falernum, utrumq; de
similitudine aut uini, aut utiq; mellis. In aperto
b est, quod rapiat[b] folia, quod trahat paleas, qđ
c uero[c] medeatur multis uitalium incõmodis, me
dentium docuit disciplina. Et India habet[d] Succi-
num, sed plurimũ, optimumq; Germania. Quo-
c niam ad insulam Glessariam ueneramus, a Suc-
cino cœptum. Nam in Germaniæ continentib⁹
Callais[e] reperitur, quam gemmã Arabicis ante-
ponunt. Vincit enim gratia. Arabes quidem di-
d cunt nõ alibi eam deprehendi, quã in nidis aui-
um, quas μελαγκορύφους[f] uocãt, quod nullus reci-
pit, cum apud Germaniæ populos, quãuis rara,
in saxis tamen appareat. Honore, & præcio ad
e Smaragdos uiret pallidum. Nihil iucundius au-
rum decet. Ceranniarũ[g] porro genera diuersa
sunt. Germanica cãdida est, splendet tamẽ cęru-
leo, & si sub diuo habeas, fulgorẽ rapit syderum.

Dum Phaetontęa formica uagatur in umbra,
Implicuit tenuem succina gutta ferã.
Sic modo quæ fuerat uita contempta manente,
Funeribus facta est nunc p̃ciosa suis.

c ℭ Quod uero medeatur.) Succinũ Tonsillis credit̃ resistere, & fautium uitijs uario genere aquarum iuxta illos infestante guttura, ac uicinas carnes. Infantibus alligari amuleti ratione prodest. Calistratus & cuicunq; ætati contra lymphationes prodesse tradit. Et urinæ difficultatibus potum, alligatumq;. Dioscorides ca. 119. & 302. Succinũ potũ in aqua stomachi uitijs, & alui fluctionibus mederi. Idem Dioscorides electrũ Pterygophoron cognominat, qđ stramẽta, floccos, atq; fimbrias in se trahat. Alij (ut Phy. & Diosco. referunt Chrysolectrũ, & Chrysophoron uocant, quasi coloris aurei, uel aurum gestans. d ℭ India habet Succinũ.) Diod. idipsum negat, ut mox dictum est. e ℭ Callais.) Vetusti codices habent Callaica, sed ex Plynio Callais legendũ potius. Comitatur eam similitudine proprior, q̃ authoritate Callais uiride pallens. Nascit̃ post auersa Indiæ apud incolas Caucasi montis Phicaros, ac Asdathas amplitudine conspicua, sed fistulosa, ac sordium plena. Sincerior multo, præstantiorq; in Germania &c. Ex Ply. cap. 8. tricesimiseptimi naturalis historiæ. f ℭ μελαγκορύφους.) Ex atro uerticis colore nomẽ habent. Gręci enim μέλαν nigrũ, κορυφὴ apicẽ, & cacumẽ. Sunt enim (ut quibusdã placet) de genere Ficedularum. Festus Põpeius lib. xi. Atricapillas Latine uocari dicit, eo qđ summa earũ capita nigra sint. g ℭ Ceranniarũ.) Ceraunior̃ Solini exemplaria plerumq; habent. Plynius aũt Ceranniam fęminino genere protulit, ca. 9. tricesimiseptimi. Nomen habet a fulmine, qđ Græce κεραυνός dicitur.

Illis quippe locis, quos cõstat fulmine tactos,
Iste lapis tantum reperiri posse putatur.

Miras huius lapidis uires ex Euace, scribit Marbodęus.

Qui caste gerit hunc a fulmine non ferietur.
Nec domus, aut uillæ, quibus affuerit lapis ille.
Sed neq; nauigio per flumina, uel mare uectus
Turbine mergetur, nec fulmine percutietur.
Ad causas etiam, uincendaq; prœlia prodest.
Et dulces somnos, & dulcia somnia præstat.

Lege similia etiam apud Plynium Sotaci sententiã referentem, Et Solinum capite tricesimosexto infra.

DE GALLIA. DE RHETICO, AC Norico agro. De Pannonia, & Mœsia, deq; Medico oleo. CAP. XXXIIII.

GAlliæ inter [a] Rhenum, & Pyrenæum, itē a
inter Oceanū, & montes Gebennam, ac
Iuram [b] porriguntur felices, præpingui-
bus glebis, [c] ac commode prouentibus fructua-
rijs, Pleræq; consitæ [d] uitibus, & arbustis, omni b
ad usum animantiū fœtu beatissimæ. Riguæ aq̄s
fluminū, & fontiū. Sed fontaneis interdū sacris,
ac [e] uaporantibus. Infamantur ritu incolarum, q,
ut aiunt, ueri enim periculū non ad me recipio, c
detestabili sacrorꝝ ritu, non ad honorē, sed po-

a GALLIAE inter Rhenum.) Galliæ ab incolarū candore, ut pleriq; existimant, nomen inditū. Græci enim γάλα lac nominãt. Berosus historicus uetustissimus quinto historiarū libro, scribit anno. x. Saturni primi Babyloniorꝝ regis Comirū Gallū, posuisse colonias suas in regno, quod postea Italia dicta est, & regionē suā a suo nomine cognominasse, docuisseq; illos legem, & iustitiã. Appian⁹ in eo libro quē Illyriū inscripsit, tradit Polyphemo Cicropi ex Galatea tres fuisse filios, Celtum, Illyrium, & Gallum, eosq; ex Sicilia ꝓgressos, Celtis, Illyrijs, & Galatis. i. Gallis ab ipsis nomē assumentibus, imperasse. Nō placet eorꝝ sentētia, qui a gallo gallinaceo eos nomen sortitos asserūt, qd' instar alitis huius, in Venerem ꝓni sint. Porphyrio author est Gallos magna mercari adulteria, uel ꝓpter diuicias, uel qd' incensioris libidinis sint. Vnde prouerbio cęptū dici. Gallis hanc. In mulierem cupidam, & tergiuersationib⁹ utentem, quibus ingens præcium extorqueat, ab ijs, quibus copia sui corporis factura sit. Ptolemęus ca. 7. secundi eã, quã Celtogalliã appellam⁹, in prouincias quatuor partitur, & diuidit, in Aqtaniã, Lugdunensem, Belgicã, & Narbonensem. Sex. Rufus Galliæ cū Aquitania, & Britãnijs decē & octo dicit esse prouincias. Antoninus in Itinerario sexdecim tradit prouincias eius esse. Multa de Gallia Cæsar in suis Cōment. Strabo, & Ply. lib. 4. Mela lib. 2. & 3. Plynij uerba sunt ex ca. 17. libri quarti quem locum Solinus in suū transtulit. Gallia omnis (inquit) Comata uno nomine appellata in tria populorꝝ genera diuiditur, amnibus maxime distincta. A scalde ad Sequanã, Belgica, ab eo ad Garumnã Celtica, eademq; Lugdunensis. Inde ad Pyrenęi montis excursum, Aqtania, Aremonica ante dicta. Agrippa uniuersarum Galliarum inter Rhenū, & Pyrenęum, atq; Oceanū, ac mōtes Gebennã, & Iurã, qb⁹ Narbonensem Galliã excludit, longitudinē. CCCC. M. pass. latitudinē. cccxiij. cōparauit. Eadem scribunt Pomponius Mela lib. 3. & Ammianus Marcellinus lib. historiarū quintodecimo. Galli (inquit Cæsar. 6. Cōmen.) se omnes ab Dite patre ꝓgnatos prædicant. Idq; ab Druidibus proditū dicunt. Ob eam causam spatio omnis tēporis non numero dierum, sed noctiū finiunt. Dies natales, & mensium, & annorꝝ initia sic obseruant, ut noctem dies subsequatur. b ¶ Ac Iuram.) Reperitur & Iura numero multitudinis. Ply. ca. 4. lib. tertij. Montibus (inquit) Gebennã, & Iuribus. Strabo Ἰοράμ, Ptolemę⁹ Iurassum nominant. Alij fere omnes Iuram numero singulari. c ¶ Præpinguibus glebis.) Gallia, utpote inter Septētrionē, & occidentem sita, decenter comperta est regio, accōmoda (inquit Solinus) prouentibus fructuarijs. Mela libro tertio de Gallia. Terra est (inquit) frumenti præcipue, & pabuli ferax, & amęna lucis immanibus. Britãnia, & Gallia nouam rationē alendi terrã inuenere, ipsa, quod genus uocant Margam. Spissior ubertas in ea intelligitur. Est autē quidã terræ adeps, ac uelut Glandia in corporibus, ibi densante se pinguitudinis nucleo. Leucargyllion uocant candidã Argyllã, qua in Megarico agro utuntur, sed tantū in humida frigidaq; terra. Illas Gallias, Britaniasq; locupletãtis cū cura dici conuenit. Duo genera fuerant &c. ex Ply. ca. 6. & 7. decimiseptimi natu. hist. Scribit diuus Hieronymus in quadã epistola. Galliã solã, monstra non habere, sed uiris semper fortibus, & eloquētissimis abundare. Idem Mela Pompo. lib. 3. Ausoni⁹ cū de Mosella Gallię fluuio loq̄rer hęc cecinit.

Salue magne parens, frugumq;, uirūq; Mosella, Aemula te Latiæ decorat facundia linguæ
Te clari proceres, te bello exercita pubes, Quin etiã mores, & lętum fronte seuera Ingeniū
natura tuis concessit alumnis &c.

Gallorꝝ figuræ, moresq; quales sint, elegãter describit Marcellinus in fine quintidecimi historiarū libri. Sit satis (inquit) de situ locorꝝ, nūc figuras, & mores designabo. Celsioris staturæ, & candidi pene Galli sunt omnes, & rutili, luminūq; toruitate terribiles. Auidi iurgiorꝝ, & sublatius insolescentes &c. d ¶ Pleræq;.) Maiori ex parte. Produnt Alpibus coercitas ex tam inexuperabili monimento Gallias, hanc primū habuisse causam superfundendi sese Italiæ, quod

Elico ex Heluetijs ciuis eoꝝ, fabrilem ob artẽ Romę cõmoratus, ficũ ſiccã, & uuã, oleiq;, ac uini ꝓmiſſa, remeans ſecum tuliſſe. Quapropter hæc uel bello quæſiſſe uenia ſit, ex Ply. ca. 1. duodecimi naturalis hiſtoriæ. e ℭ Sacris, ac uaporantibus.) Intelligit aquas Sextias, de quibus ca. 8. ſupra dictum eſt. Scribunt Porphyrio, & Acron primo Carminũ Horatij omnẽ fontem in origine ſua, ſacrũ eſſe. a ℭ Humanis litant hoſtijs.) Gallos immolare homines, ſcribunt Diod. Siculus lib. 5. Ply. ca. 2. ſeptimi.

tius ad iniuriam religionis, humanis [a] litant hoſtijs. EX iſto ſinu quoquo orbis uelis exeas in Hiſpanias, & in Italiam terra, mariq;, in Africã mari tantũ. Si Thracia ſit petenda, excipit ager Rheticus [b] bonus frugibus, opimus, & ferax. Brigantino [c] lacu nobilis. Inde Noricus frigidus, & partius fructuoſus, qua ſubducitur a iugis Alpium admodũ lætus. Dehinc [d] Pannonia uiro [e] fortis, & ſolo plano, ubertoq;, Drauo, Sauoq; inclytis amnibus circũflua. Mox Mœſiæ, quas maiores

Mela li. tertio. Lactan. ca. 21. primi. Cæſaris ſexto Cõmentario belli Gallici uerba ſunt. Natio eſt omniũ Galloꝝ admodum dedita religionibus, atq; ob eã cauſam, qui ſunt affecti grauioribus morbis, quiq; ꝑlijs, periculisq; uerſantur, aut pro uictimis homines immolant, aut ſe immolaturos uouent, adminiſtriſq; ad ea ſacrificia Druidibus utuntur, qđ pro uita hominis, niſi uita hominis reddatur, nõ poſſe deoꝝ immortalium numen placari arbitrant̃, publiceq; eiuſdem generis habent inſtituta ſacrificia &c. Ab Apolline quondã huiuſmodi Oraculum redditũ eſt.

καὶ κέφαλας ἅδῃ, καὶ τῷ πάτρι πέμπετε φῶτα

Ideſt, Et capita Diti, & patri. i. Saturno mittite uirum. Hinc inſtitutũ, ut Saturno homo immolaretur. Decepti uocis φῶτα ſignificatione, qđ nõ ſolũ uirum, ſed & lumina ſignificet, ut primo Satur. interpretatur Macrobius. Senatuſcõſulto, quod habitum eſt anno 657. ab urbe condita, ſancitum eſt, ne homo in Romano imperio, immolaret̃. Verba Plynij id continentia ex ca. primo triceſimi naturalis hiſtorię, alibi a nobis relata ſunt. In noſtris ꝑterea Collectaneis in poetas, ſexcenta loca ſignauimus, quarũ nationũ mos fuerit, homines immolandi, quæ res paulo a mandendo abeſt, inquit Plynius. b ℭ Ager Rheticus.) Ex Ptol. Stra. Cor. Tacito, Mela Pomponio, item cæteris, non exacte deprehenditur, quinam noſtro tempore Rheti ſint, & Norici. Quorundã ſententia eſt, eos eſſe Noricos, qui hodie Bauari nuncupent̃. Ptole. ca. 14. ſecundi ſic Norici ſitum refert. Noricum (inquit) terminus habet ab occaſu Aenũ fluuiũ, a Septẽtrione Danubij partem, quæ eſt ab Aeno uſq; ad Cetium montẽ. Ab ortu ſolis ipſum montẽ Cetiũ. A meridie partẽ Pannoniæ, quæ ſub dicto eſt monte &c. Rhetiæ autẽ occidentale latus terminatur monte Adula, & linea q̃ eſt inter capita amniũ Rheni, atq; Danubij. Latus Septẽtrionale parte terminatur Danubij, quę a fontibus eſt uſq; ad Aeni fluuij ſciſſionẽ. Orientale latus ipſo Aeno terminatur. Meridionale latus Alpiũ montibus, hinc ſupra Italiã extenſis &c. Lege Ply. ca. 19. & 20. lib. tertij. Dicti Rhetij a Rheto Thuſcorũ duce. Thuſci enim (ut lib. 20. ſcribit Trogus) duce Rheto, auitis ſedibus amiſſis, Alpes occupauerũt, & nomine ducis gentem Rhetioꝝ condiderunt. Idem ſcribit Ply. ca. 20. tertij. c ℭ Brigantino lacu.) Ply. ca. 17. libri noni hunc lacum Bigrantinũ uocat, ut hic, uel apud Ply. facta ſit literæ unius tranſpoſitio. Proxima eſt ijs (inquit) menſa generis dũtaxat Muſtellarũ, quas / mirũ dictu / inter Alpes, lacuſq; Rhetiæ Bigrantinus æmulas marinis generat. Lacus Brigantini meminit Antoninus in Itinerario ſuo. d ℭ Dehinc Pannonia.) Qui a Latinis Pannonij nuncupantur, eos Græci Pæones uocant. Scribit Appianus in Illyrio, Polyphęmũ Cyclopem ex Calatea genuiſſe Celtũ, Illyriũ, & Gallũ, a quibus Celtæ, Illyrij, & Galli nomen habent. Illyrio hos deinde fuiſſe filios, Achyllẽ, Autariũ, Dardanũ, Medũ, Taulantium, Perrebumq;. Filias autẽ Partham, Daortã, & Daſerã, a quibus & gentes nominatæ ſunt. Autarij filij fuerunt, Pannoniũ, uel ut alij eum uocant, Pæonũ, & Scordiſcũ. A Pannonio igitur, uel Pæono, Pannonij, uel Pæones dicti ſunt. Qui hac tempeſtate Pannoniã incolunt, a Scythis ſe traxiſſe originem prædicant, & Hungaros, ab Hungaro eorum rege nomen habere. Qui plura cupiunt, legant epiſtolam. xxi. 34. epiſtolarũ libri Franciſci Philelfi uiri undecũq; doctiſſimi. e ℭ Viro fortis.) Quantũ noſtra quoq; tempeſtate Pannonij bello ualeant, inter plurima argumẽta maximũ illud eſt, qđ atrocem Turcarum impetũ frequenter reprimũt. Eſſent utinã inter ſe eius regionis primates unanimes. Ea enim ratione nedũ illatã ab ijs iniuriã repellerent, ſed ultro non minorẽ uim hoſtibus inferre poſſent. Inter Pannonios non paucos reperies, qui bonis diſciplinis omnẽ operam collocant. Mitto alios huiꝰ profeſſionis cõplures, eſt inter Pannonicã nobilitatem Stephanus Verbeutius, uir, ſi humanitatem quęras, humaniſſimus. Si ingeniũ expoſtules, ingenioſiſſimus. Si ſtudioſoꝝ amatorẽ exquiras, is huius genus hominũ amantiſſimus. Si in rebus agendis conſultorẽ expetas, Stephanus ſe offert conſul-

tiſsimus.Id fatebuntur ꝓfecto omnes,qui eius Pãnonicas inſtitutiones nuper ab eo editas introſpexerint.Præterco eius in deũ,ac ſanctos alios cultũ ſolertiſsimũ,pietatẽ in deo dicatos homines,in cũctos reliquos charitatẽ,eos pręſertim,quos prędítos bonis moribus animaduerterit.Eius munificẽtia tãta eſt,ut non aliã ob cauſam diuitias expetendas exiſtimet,niſi ut eas ad beneficentiã,liberalitatẽq; cõferamus.Taceo in præſentia quantis,qualibusq; is me muneribus honeſtauerit. Non mirũ igitur,ſi ob tantas,taleſq; uirtutes,Pannonioꝝ regibus, optimiſq; regni principibus ſemper fuerit acceptiſsimus.Sed condignas amici laudes locis oportunioribus reſeruamus.

noſtri iure Cereris [a] horreum nominabant. In quarum parte quæ Pontica eſt,apparet herba, q̃ inficitur oleum [b],quod uocant Medicum. Hoc ad incendiũ excitatum ſi obruere aqua geſtias, ardet magis,nec alio ſopitur,q̃ iactu pulueris. b

BRITANIA, AC RELIQVIS CIRcum eã inſulis. De lapide Gagate. CAPVT.XXXV.

FInis erat [c] orbis ora Gallici littoris , niſi Britania inſula nõ qualibet [d] amplitudĩe c

a ¶ Cereris horreum.) Macrobius quinto Saturnaliũ docet multorũ authoritate Myſiam eſse frugũ feraciſsimã. Gargara enim , q̃ ſunt in Myſia Helleſponti prouincia, Virgilius uoluit eſse fertilitatis exemplar.Quoniã apđ Gargara,tanta erat frugũ copia,ut qui maximum cuiuſq; rei numerũ uellet exprimere,ꝑ multitudine immenſa prouerbiali figura Gargara nominaret.Virgilij uerſus ſunt ex primo Georgicorum.

Hiberno lætiſsima puluere farra,
Lętus ager,nullo tantum ſe Myſia cultu
Iactat,& ipſa ſuas mirantur Gargara meſses.

Quo loco ſcribit Ser. Myſiã eſse prouinciã.Mœſiã uero ciuitatẽ Phrygiæ non longe a Troia.Appianns etiã tradit in eo libro,qui Illyrius inſcribĩ,Myſios ad Euſinũ pontũ uſq; incolere.Ptol.ca.9.&.10.lib.tertij Myſias duas eſse dicit, Superiorẽ, & Inferiorem.Lege Ply.ca.ultimo lib.tertij.Sunt qui inter Mœſiam,& Myſiam ex marmoꝝ inſcriptione diſcrimen faciant,qđ Mœſia Europæ,Myſia uero Aſiæ prouincia ſit.Græci autẽ utrãq; Myſiã nuncupant.

b ¶ Qua inficitur oleum.) Interpres Dionyſij.

Et Myſi Thracum Boreis in finibus orti,
In quorum terris,quas ponti perfluit unda,
Ignipotens oleo commixto gingitur herba,
Medica cui nomen,cuius compeſcere flammas
Siquis aqua cupiat,plus ignis paſcit in illa,
Pulueris hunc iactus potis eſt extinguere ſolus.

Conſimilis naturæ ſunt Maltha,& Napta,de q̃bus Plynius capite centeſimo ſeptimo,& centeſimo octauo ſecundi Naturalis hiſtoriæ. c

FINIS ERAT orbis.)Olim(ut ca.16.lib.quarti refert Ply.)omnes inſulæ, quæ iuxta eã inſulã, quã nunc Britaniã dicimus/ſitæ ſunt,Britaniæ uocabanĩ.Ea uero quæ Britania dicĩ, antea Albion dicebatur,a quibuſdã albis montibus,qui primũ illuc nauigantibus, procul apparent.Eius inſulæ ueteres incolæ Britones fuerũt,a quibus Britania dicta eſt,author Beda ca.primo lib.primi,eius operis quod hiſtoria gentis Anglorũ ſcriptũ eſt.Ea inſula poſtea Anglia dicta eſt,ab Angla regina,qua duce Saxones,eam inſulã ſubegiſse dicuntur.Ante Iulium Cæſarem conſtat Britaniam fuiſse Romanis omnino incognitam.Is autem primus Romanoꝝ aggreſsus eſt Britãnos ignotos antea (inquit Sueto. lib.primo)ſuperatiſq; pecunias,& obſides imperauit.Diod.Siculus lib. ſexto ſcribit Britaniã priſcis temporibus nullius aduenæ imperiũ expertã.Neq; enim(inquit)Dionyſiũ,neq; Herculẽ,neq; Heroa, aut ducem quempiã accepimus eos bello tentaſse.Nunc.C.Cęſar,qui propter geſtas res Deus eſt appellatus,primus omniũ Britãnis ſubactis,certum eos dare tributũ coegit.Ob eam rem,ora Gallici littoris,orbis finis credita eſt. d ¶ Qualibet amplitudine.)Sunt codices,in quibus ſcriptũ eſt, nõ q̃libet,ſed ſenſus notior,ſi ſine negatione legatur.Hæc enim dictio exceptiua,niſi,negationẽ in ſe cõtinet,ualet enim ,ſi non.Eſt autem ordo.Ora Gallici littoris erat finis orbis,niſi Britania inſula, qualibet amplitudine mereretur nomen orbis pene alterius.Qualibet amplitudine, ideſt omniũ triũ eius laterum.Britania(inquit Cæſar quinto Commentario belli Gallici)natura trinacria.Latus enim,qđ meridiem ſpectat,continet circiter Milium paſsuum,quingenta. Quod ad occidentẽ uergit, paſsuum ſeptingentoꝝ milium.Id uero,qđ contra ſeptemtrionẽ protenditur, miliũ paſsuũ octingenta in

longitudinẽ

a nomen pene orbis alterius [a] mereretur. Octin-
gentis enim, & amplius milibus passuum longa
porrigitˀ, ita ut eã in Calidonicũ usq; angulũ me-
tiamur. In q̊ recessu Vlyxẽ [b] Calidoniæ appulsũ
b mãifestat ara Grecis literis ĩscripta uotũ. MVltis
ĩsulis nec ignobilibꝰ circũdatur, q̃rũ Hibernia [c] ei
proximat magnitudine [d]. Inhumana [e] incolarum

longitudinem existimatur. Ita omnis insula est in circuitu uicies centum milibus passuũ. Diodo. lib. 6. Minimũ latus Europæ adiacens protendi (inquit) asserunt stadijs septem milibus. Lateris secundi longitudo a Catio usq; ad promontoriũ, stadia cõplectitur quindecim milia. Tertiũ latus stadiorũ milia uiginti. Ita uniuersæ insulæ ambitus stadiorũ est miliũ duorum & quadraginta. Martianus lib. 6. Britania (inquit) longa milibus octingentis, lata trecentis. Circuitus tricies octies uiginti quinq; milia tenet. Liuius, & Fabius Rusticus eam oblongę scutulæ, uel bipẽni assimilauere. Aliorũ sententias refert Ply. ca. 16. lib. quarti. a ℭ Orbis alterius.) Immitatio Virgiliana prima Ecloga.

Et penitꝰ toto diuisos orbe Britannos.

Et Claudi. Panegyri. Quę populi plausu.

Vincendos alios quęsiuit in orbe Britannos.

Etenim plurimũ distans, & incognitũ nobis, orbem alterũ nominare solemus. b ℭ Vlyssem Calidoniæ appulsum.) Quę de Vlyssis erroribus Homerus, & cęteri post eum, referunt omnia ferme fabulosa sunt. Is tamen necubi scribit Vlyssem in hanc insulam nauigasse. Ad mentẽ aũt Solini faciunt Claudiani uersus primo in Rufinum libro.

Est locus extremum, pandit qua Gallia littus
Oceani prætentus aquis, quo fertur Vlysses
Sanguine libato populum mouisse silentum.
Flebilis auditur questus, simulacra coloni
Pallida, defunctasq; uident migrare figuras.

Sunt qui existiment hunc eũ locũ esse, quẽ specum diui Patritij, eius regionis incolæ nominant, de quo mira, & prope fabulosa narrant. Faciunt fortassis ad hoc, quæ scribit Tacitus in principio eius libri quẽ de situ, moribus, & populis Germaniæ inscripsit. Scribit Eusebius cap. 8. sexti prępara tionis Euangelicæ, Britannorũ olim fuisse consuetudines, ut multi uiri unã haberent coniugem. Cæsar sexto cõmentario belli Gallici de Britannis. Vxores (inquit) habent deni, duodeniq; inter se cõmunes, & maxime fratres cũ fratribus, & parentes cum liberis. Sed si qui sunt ex ijs nati, eorũ habentur liberi, a quibus primũ uirgo quæq; adducta est. Apud Parthos multæ fœminæ unũ maritũ ducunt. Nunc, ex quo fidem Christi domini susceperunt, ferales illos mores penitus reliquerunt. Scribit Beda ca. 4. libri primi Britannos Christi fidem recepisse anno a Christi incarnotione. 156. Antonino, & Cõmodo Ro. imperatoribus Lucio Britanniorũ rege id per epistolam ab Eleuterio summo pontifice postulante. Multa de Britania Cor. Tacitus in uita soceris sui Iulij Agricolæ. Quibus ea insula abundet, Beda inde oriundus ca. primo li. primi copiose refert. Plutar. cap. ultimo quinti de Placitis philosophorũ libri tradit Britannos ipsos diu uiuere. c ℭ Hibernia.) Hanc insulã non uno nomine, ueteres nuncuparunt, quã rem Hermolaus Barbarus ca. 16. quarti Plynianarum castigationũ lib. affatim refert. Nam tũ Hibernia, tũ Iuuerna; interdum Iuerna, aliquando Iierna, a Claudiano aliubi Iberna. Hac tempestate, ut dictum est, Anglia nuncupatˀ. De ea Beda cap. primo historiæ gentis Anglorũ. Est autẽ Hibernia (inquit) insula omniũ post Britaniã maxima, ad orientem quidẽ Britaniæ sita, sed sicut contra Aquilonẽ ea breuior, ita in meridiẽ se trans illius fines plurimũ protendens, usq; contra Hispaniæ septẽtrionalia, quis magno ęquore interiacente puenit. De Hibernia copiose Ptolemęus ca. 2. secundi. Huius, & Britaniæ figurã habes ab eodem tabula prima Europæ. d ℭ Ei proximat magnitudine.) Cæsar quinto Cõmentario belli Gallici. Hibernia (inquit) dimidio minor, ut æstimatur, q̃ Britania. Mela ait Iuuernam pene parẽ spatio, sed utrinq; æqualẽ tractu littorũ oblonga. e ℭ Inhumana incolarum ritu aspero.) Strabo lib. 4. Longe magis (inquit) q̃ Britanni syluestres illius sunt incolæ. Antropophagi. i. hominũ carne uescentes, manduconesq; magni. Defunctos etiã parentes esse in eximia honestatis parte ponunt. Nec minus alienis in ppatulo uxoribus immisceri, matribus etiã, atq; sororibus. Similia fere refert Pomponius Mela lib. tertio. Acron tertio Carminũ exponens illud Horatianum.

Visam Britannos etiam hospitibus feros,

Ait, Britannos hospites immolare consueuisse. Hac tempestate quamuis Hiberniæ insulæ incolæ aspero cultu plerumq; sint, fidem tamẽ Cristianam studiosissime custodiunt. Plures in ea insula religiosi pręcipue literis uacant. Annis ab his proximis excelluit ex ea insula oriundus Mauritius a portu, diui Francisci ordinis professus, in Dialecticis utraq; philosophia, Metaphisicis, ac sacra Theologia plurimum eruditus. Vix insuper dici potest, qua humanitate, quaue morum sanctimonia præditus fuerit. Is cum annis plurimis in Patauino

ritu aſpo. Alias ita [a] pabuloſa, ut pecuaria niſi interdum æſtate a paſtibus arceantur, in periculũ agat ſatias. Illic anguis [b] nullus. Auis [c] rara. Gens inhoſpita, & bellicoſa. Sanguine interemptorũ hauſto prius/uictores uultus ſuos oblinũt. Fas, atq; nefas eodẽ animo ducunt. Puerpera ſiquãdo marem edidit, primos cibos gladio imponit mariti, inq; os paruuli ſummo mucrone auſpicium alimentoꝝ leuiter infert, & gentilibus uotis optat, nõ aliter q̃ in bello, & inter arma mortem oppetat. Qui ſtudent cultui, dentibus mari nantium belluarũ inſigniunt enſiũ capulos. Candicant enĩ ad eburneã claritatẽ. Nã præcipua uiris gloria eſt in armoꝝ nitela. Apis [d] nuſquã. Aduectum inde puluerẽ, ſeu lapillos ſiquis ſparſerit inter aluearia examina, fauos deſerunt. Mare qđ Iberniam, & Britaniã interluit, undoſum, & inquietum toto in anno, nõ niſi æſtiuis pauculis diebus eſt nauigabile. Nauigant autem uimineis alueis, quos circundant ambitione tergoꝝ bubalorum. Quantocunq; tẽpore curſus tenebit, nauigantes eſcis abſtinent. Freti latitudinẽ [e] in centum.xx. milia paſsuũ diffundi, qui fidem ad uerũ ratiocinati ſunt, æſtimarunt. Silurum [f] quoq;

Gymnaſio bonas artes cũ ſumma omniũ gratia, ob eius ſingularem eruditionẽ, ac candidiſsimos mores, a Iulio ſecundo Pontifice Maximo in Tuamenſem Archiepiſcopũ creatus eſt. Quo cũ relicto Italia bellis in ea ſæuientibus proficiſceretur, non multũ poſt, magna ſtudioſoꝝ iactura, cũ nondum quinquageſimũ ætatis ſuæ attigiſset annũ, mortẽ obijt. Erãt plurima ſuę doctrinę in manibus monumenta, ſed ea ob immaturã eius mortẽ ędere nõ licuit. Quantũ fuerit inter eũ dũ uiueret, & me neceſsitudinis uinculũ, teſtantur ſexcentæ epiſtolæ, quas plenas charitatis indicijs, uarijs tẽporibus ad me dedit. Eis (quanta uerę amicitię uis) poſt amici obitum, relegens, ſoleo aſsidue recreari. a ℭ Ita pabuloſa.) Iuuerna (inquit Mela li. tertio) adeo luxurioſa herbis, non lætis modo, ſed etiam dulcibus, ut ſe exigua parte diei pecora impleant, & niſi pabula prohibeantur, diutius paſta diſsiliant. b ℭ Anguis nullus.) Ibernia & latitudine ſui ſtatus, & ſalubritate, ac ſerenitate aeris, multum Britaniæ præſtat, ita ut raro ibi nix plusq̃ triduana ꝑmaneat. Nemo propter hyemẽ aut fena ſecet, aut ſtabula fabricet iumentis. Nullũ ibi reptile uideri ſoleat, nullus ibi ſerpens uiuere ualeat. Nã ſæpe illo de Britania allati ſerpẽtes, mox ut proximantes terris nauigio, odore aeris illius attacti fuerint, intereunt. Quin potius omnia, quę de eadẽ inſula ſũt, contra uenenũ ualent. Deniq; uidimus quibuſdam a ſerpente percuſsis, raſa folia codicũ, q de Ibernia uenerãt, & ipſã raſurã aquæ ĩmiſsã, ac potui data, talibus protinus totam uim ueneni graſsantis, totũ inflati corporis abſumpſiſse, ac ſedaſſe tumorẽ. Diues lactis, ac mellis inſula, nec uinearum expers, piſciũ, uolucrumq;, ſed & ceruorum caprarumq; uenatu iſignis. Hęc ex Beda ca. primo libri primi. c ℭ Auis rara.) Naturale eſt ut in cęlo plerũq; caliginoſo, ac turbido, auis rara ſit, aut nulla, quod ſcilicet aer huiuſmodi ad uolandũ ſit ineptiſsimus, eisq; inſalubris, quæ idipſum elementũ incolunt. In his autẽ locis Tacitus Cor. & ſecũ plures cęlũ crebris imbribus, ac nebulis fœdum eſse aiũt, etſi aſperitas frigoꝝ abſit. d ℭ Apis nuſq̃.) In uetuſtis plerumq; codicibus ſcriptũ eſt. Eadẽ terra apes non habet. Qui de apibus ſcripſerunt, tradunt eſse beſtiolas quaſdã quæ apibus maxime aduerſentur, uti ſunt Aranei, papiliones, teredines, & huius genus plurima. Sũt præterea herbæ, ac nonnullæ arbores, quibus apes nedũ fugantur, ſed & intereant quidẽ. In his ergo regionibus, in quibus abunde hæc reperiuntur, apes paucæ, uel nullæ ſunt. Sed uerius apum defectus, ad ſoli, & cœli qualitate aſcribendus eſt. Quæ ſint apibus proficua, uel aduerſa, abunde docent. M. Varro ca. 16. tertij de Agricultura. Columella lib. decimo per totũ. Ply. lib. xi. Virgi. 4. Georgicorum. Item cæteri. Extat caput quinquageſimũoctauũ octaui Plynij, cuius inſcriptio. Quæ animalia quibus locis non ſint. e ℭ Freti latitudinẽ in centum uiginti.) Plynius capite. 16. libri quarti. Mare quod inter Iberniã, & Britaniã interluit, dicit eſse uiginti milium paſsuum latitudine. Super eam (inquit) hęc ſita abeſt breuiſsimo tranſitu a Silurum gente uiginti milia paſsuum. f ℭ Silurum quoq; inſulas ab ora.) Varie hic locus in exemplaribus reperitur, Interdum Scyllanas, aliquando Sileuſtras,

ſæpe Syllanas.Ipſe ex Plynianis iamiã aſcriptis uerbis lego Silurum inſulas. Silurum gentis meminit etiã in Agricola Corn.Tacitus,quorꝫ coloratos uultus, & tortos plerumq; crines eſse confirmat. Hæ inſulæ fortaſsis ſunt,de quibus ſic Ply.Reliquarum(inquit)nulla.cxxv.M.p.amplior circuitu/proditur.Ex Geographis non bene percipitur, quæ ſint hæ inſulæ,niſi Neſiadũ inſulas intelligam⁹.De quibus interpres Dionyſij. Neſiadum ſpatio nec diſtant littora longo,

a inſulas ab ora, quã gens Britanna[a] nunc tenet, turbidum fretum diſtinguit. Cuius homines etiam nunc cuſtodiunt morem uetuſtũ. Numũ refutant, dant res, & accipiunt. Mutationibus ne-
b ceſsaria potius, q̃ pretijs parant. Deos percolũt. Scientiã futurorꝫ pariter uiri, ac fœminæ oſtentant. Thanatos[b] inſula alluit freto Gallico, a Britaniæ continenti æſtuario tenui ſeparata, felix
c frumentarijs cãpis, & gleba uberi. Nec tantũ ſibi ſoli, uerũ & alijs ſalubris locis. Nã cũ ipſa nullo ſerpatur angue, aſportata inde terra quoq̊ gentium inuecta ſit, angues necat. Multæ aliæ circũ
d Britaniã[c] inſulæ, e quibus Thule[d] ultima, in qua æſtiuo Solſtitio ſole de Cancri ſydere faciente tranſitum nox pene[e] nulla. Brumali Solſtitio

In quibus uxores amnitũ Bacchica ſacra
Concelebrant, hederæ folijs, tectæq; corymbis.

Stra. longe poſt mediũ li.quarti Sãnitarum mulieres nominat. Sãnitarum (inqt) mulieres Bacchi numine afflatas. Ipſas qdẽ deum iſtum propitiantes, & feſtis ritibus, & alijs ſacrorꝫ formis exorantes &c. Hæ fortaſsis ſunt, quas Mela lib. tertio Gallicenas nũcupat. Quid ſi intelligas eas inſulas, quas Ptol.ca.5. ſecũdi, & Ply.ca.zz.quarti. Deorũ inſulas nominant, nomen ſortitas forſitan ab incolarum religione, & Deorꝫ cultu. a ℭ Gens Britãna nũc tenet.)Beroaldus de bonis literis optime meritus, hunc Solini locum ſic legendũ putauit. Scyllanas q̊q; inſulas ab ora, quam gens Britanna Dumnoni tenent turbidus ſinus &c. Motus fortaſsis, qđ in quibuſdã exẽplaribus legatur, quã gens Britannidũ nunc tenent. Rurſus, qđ Plynius ca.16.lib.4.in his locis Dumnã inſulam quorũdã teſtimonio eſse dicit. Antoninus Idunæ inſulæ meminit e numero earũ inſularũ, quæ in mari oceano, quod Gallias, & Britanias interluit. b ℭ Thanatos inſula.)Tot huius inſulæ nomina reperies, quot ſunt fere Soliniana exẽplaria. Interdũ enim ſcriptum eſt, Attamis, nõnunq̃ Adcamuſia, Attanatis, uel Athanatis aliquãdo. Nullas tamen in ijs æquoribus, huius nominis inſulam, apud Geographos inuenio, niſi ea ſit, quã Antonin⁹ Ettam uocat. Vel ea, quã Ptol.ca.10.ſecundi Agatham nominat, in Gallico freto/Narbonenſi obiacentẽ. Eam Stephanus ἀγαθὴμ τύχημ.i.bonam fortunã, ab effectu forſitan ſumptũ nomẽ, qđ bona, & felix ſit frumentarijs campis, & gleba uberi. Ab Iſidoro ca.6.quartidecimi Thanatos dicitur. Thanatos (inquit) inſula Oceani, freto Gallico a Britania tenui æſtuario ſeparata, frumẽtarijs campis, & gleba uberi. Dicta autem θάνατοσ, a morte ſerpentiũ, quos dũ ipſa neſciat, aſportata inde terra, q̊quo gentiũ uecta ſit, angues illico perimit. Hęc ille. θάνατόω uerbũ inter ſignificata alia, interfitio, & perimo ſignificat apud Græcos. c ℭ Circũ Britaniã inſulæ.)De his inſulis Solinus parum infra hoc ipſo capite. Lege Ply.ca.16.libri quarti. Strabonem lib.4.Ptole.ca.z.&.3.lib.ſecundi. Melã lib.tertio. Apud Antoninum Auguſtũ hę ſunt inſulæ in mari Oceano, quod Gallias, & Britãnias interluit. Orcades, Glota, Hiuerione, Etta, Iduna, Arrua, Aeſarea, Barſa, Iſiandiũ, Icdelis, Xantiſma, Indelis, Siaca, Ga. d ℭ E quibus Thule ultima.)Ob Thules maximã a noſtro orbe diſtantiã factum eſt, ut nemo fere ſcriptorꝫ ſit, qui non eius meminerit. Statius decenti epitheto nigrã eam dixit quarto Syluarum.

Aut Rheni populos, aut nigræ littora Thules.

Et libro quinto.

Tu diſce patrem, quantãq; nigrantem
Fluctibus occiduis, feſsoq; Hyperione Thulen.

Sic enim legendum uidetur, nõ autem natantem. Id dictum eſt, quod ob nimiã a ſole diſtantiam, caliginoſa, & obſcura plerumq; ſit. Hinc uolunt aliqui ei nomen datum, quaſi Thole. Græcis enim θολόσ turbidus, & niger dicitur. De ea Pomponi⁹ Mela libro tertio. Strabo, & Plynius libro quarto. Virgilius in principio primi Georgicorum. Eam cũ cæteris Orcadibus per Veſpaſianum imperatorem patrem in Romanorum poteſtatem primum redacta eſt. Sunt qui a τηλόθεν, uel τηλοῦ.i.longe dictam putent, propter eius a noſtro orbe diſtantiam. Iſidorus a ſole dictam uult, quod in ea æſtiuum Solſtitium ſol ipſe faciat, & nullus ultra eam dies ſit. e ℭ Nox pene nulla.)De acceſsu, defectuq; dierum, ac noctium, docte ac eleganter ſcribit Martianus circa finem libri octaui, Ptolemæus capite ſecundo libri octaui ſcribit Thulen inſulam

dies adeo conductus, ut ortus iūctus ſint & occaſus. Vltra Thulen pigrum eſſe, & concretum mare. Inde a Chalydoniæ promōtorio Thulen petentibus bidui nauigatio eſt. Excipiūt Hæbudes [a] inſulæ quinqꝫ numero, quarū incolæ neſciunt fruges. Piſcibus tantum, & lacte uiuūt. Rex unus eſt [b] uniuerſis. Nam quotquot ſunt omnes, anguſta interluuie diuidunť. Rex nihil ſuū [c] habet, omnia uniuerſorꝝ. Ad æquitatē certis legib⁹ ſtringitur. Ac ne auaricia diuertat a uero, diſcit paupertate iuſticiam, utpote cui nihil ſit rei familiaris. Verum alitur e publico. Nulla ibi fœmina datť propria, ſed per uiciſſitudines, in quācunqꝫ cōmotus fuerit, uſurariā ſumit. Vnde ei nec uotū, nec ſpes conceditur liberorꝝ. Secundā a continenti ſtationē euntibus Orcades præbent. Sed Orcades ab Hębudibus porro abſunt ſeptē dierum, totidemqꝫ noctiū curſu. Numero [d] tres, uacant homine. Non habent ſyluas, tantū iunceis herbis inhorreſcūt. Cætera earum nudæ arenæ, & rupes tenent. Ab Orcadibus Thulen uſqꝫ. v. dierū, &. v. noctiū nauigatio eſt. Sed Thule larga eſt, & diutina pomona copioſa. Qui illic habitant, prīcipio ueris inter pecudes pabulis uiuūt, deinde lacte, in hyemē conferūt [e] arborꝝ fructus. Vtuntur fœminis [f] uulgo, certum matrimoniū nulli. Circuitus Britaniæ quadragieſocties ſeptuagintaquinqꝫ milia paſſuum ſunt. In quo ſpatio magna, & multa flumina, fontes [g] calidi opiparo exculti apparatu ad uſus mortalium.

maximam diem habere horarū æquinoctialiū uiginti, diſtareqꝫ ab Alexandria uerſus occaſum horis æquinoctialibus duab⁹. Continēt aūt gradus. 63. cū ſub paralello. 21. contineať. Idē ſcribit Stephanus de Vrbibus. Ob eam igitur diei magnitudinem, ac noctis breuitatē, dictum eſt, in ea æſtiuo ſolſtitio, ſole de Cancri faciente tranſitū, nox pene nulla. Brumali autem ſolſtitio &c. cū reuera, propria nox, diem quemlibet ſubſequatur. Vnde a Iuuenali dictum eſt. Et modo captas Orcadas, & minima contentos nocte Britannos. Quando autē ſol de Cancri ſydere tranſitum faciat, docet Columella capi. 2. lib. duodecimi. a ¶ Excipiūt Hębudes quinqꝫ.) Harū inſularum apud Melā, nulla mentio, niſi ſi uitiat⁹ codex eſt Hermo. ait. Ply. ca. 16. libri quarti triginta aſſerit eſſe Hębudes. Cū Solino, in nūero concordāt Martianus Græcus author, & Ptol. ca. ſecundo ſecūdi Geographię libri. Quo loco harū inſularū refert nomina. b ¶ Rex un⁹ eſt uniuerſis.) Hac tempeſtate hę omnes inſulæ Scotię Chriſtianiſſimo regi ſubeſſe dicunť. c ¶ Nihil ſuū habet.) Si his conditionibus fierent reges hodie, nimirū pauci regiā expoſcerent poteſtatē, nec tot bellis, & uitę ſuæ periculis, regna qrerent. Regnandi, habendiqꝫ dira cupido efficit, ut magna regna, magniqꝫ principatus, peſſimis, ac uiliſſimis hominib⁹ ſępe contingāt. d ¶ Numero tres.) In Orcadū inſularꝝ nūero diſcrepant authores. Pom. Mela triginta eas eſſe dicit. Plyni⁹, & Martianus quadraginta. Ex uerbis Iſidori ca. 6. quartidecimi Ethimo. ſuſpicor eū legiſſe in Soliniano codice. 33. Verba eius authoris nō omnino ſpernēdi aſcripſimus. Orcades inſulæ Oceani, ultra Britaniā poſitæ, numero. 33. quarū uiginti deſertæ ſunt (inquit). 13. coluntur. Et hę quoqꝫ Scotorꝝ regi hodie parere dicunť. e ¶ Conferunt.) Sic enim legendū putamus, ideſt, cōportant, parant, diſponunt. Plautus in Curculione. Ita tuum conferto amare ſemper ſi ſapis, ne id, qđ ames populus ſi ſciat, tibi ſit ꝓbro. f ¶ Vtunť fęmīs uulgo.) Scribit Euſeb. ca. 8. ſexti Pręparationis morē eſſe Britānorꝝ, ut multi uiri unā uxorē habeāt. Is mos eſt etiā Garamātibus, & multis alijs, ut Ariſto. 1. Politi. ſcribit. Ply. ca. 8. qnti, itē cęteri. g ¶ Fontes calidi.) Beda li. 1. in principio de Britaniæ fertilitate. Opima (inqt) frugibus, atqꝫ arboribus inſula, & alēdis apta pecoribus, ac iumētis. Et infra. Habet fontes ſalinarū, habet & fōtes calidos, & ex eis fluuios balnearꝝ calidarꝝ omi ętati, & ſexui ꝑ diſtincta loca, iuxta ſuū cuiqꝫ modū accōmodos. Aq̃ eñ (ut diu⁹ Baſili⁹ inqt) feruidā q̃litatē recipit, cū ꝑ certa q̃dā metalla trāſcurrit, & fit nō ſolū calida, ſed feruēs. Et ſubdit. Quę inſula etiā uenis metallorꝝ, ęris, ferri, plūbi, & argēti fęcūda. Gignit & lapidē Gagatē plurimū optimūqꝫ. Eſt aūt nigro gēme⁹, & ardēs. Igni admot⁹ incēſus ſerpētes fugat. Attritu calefact⁹ adplicita detinet ęq̃

a Quibus fontibus præsul est mineruę numen, in
cuius æde perpetui ignes nunq̃ canescunt in fa-
uillas, sed ubi cinis tabuit, uertitur in globos sax-
eos. PRæterea, ut taceã metallorũ largã, uariãq;
b copiam, quibus Britanię solũ undiq; generũ pol
let uenis locupletibus, Gagates hic[a] plurimus, o-
ptimusq; est lapis. Si decorẽ reqras, nigro gem-
meus. Si qualitatẽ, nullius fere ponderis. Si natu-
c rã, aqua ardet, oleo restinguit. Si potestatẽ, attri-
tu calfactus applicita detinet, ęque ut Succinum.
Regionẽ partim tenent[b] Barbari, quibus per ar-
tifices plagarũ figuras, iã inde a pueris uarię ani-
d maliũ effigies incorporant, inscriptisq; uisceri-
bus hominis incremẽto pigmẽti notæ crescunt.
Nec quicq̃ magis patientiæ loco nationes fere
ducunt, q̃ ut per memores cicatrices plurimum
fuci[c] artus bibant.

e DE HISPANIA, ET CIRCVM EAM IN-
sulis. De Oceano, Mediterraneoq; mari, deq;
uarijs eorũ nominibus, & quid de maris incre-
mento, decrementoq; philosophi tradiderunt.

CAPVT. XXXVI.

f REuersum[d] ad continentem res Hispani-
enses uocãt. Terrarũ cõparãda optimis,
nulli posthabenda frugũ copia, siue soli

ut succinum. Corn. Tacitus in uita Agricolæ, Fert (inquit) Britania aurũ, & argentũ, & alia metalla p̃tium uictorię. Gignit & Oceanus margarita, sed subfusca, ac liuentia. a ℭ Gagates hic plurimus, optimusq;.) Ply. ca. 19. tricesimisexti naturalis historiæ. Gagates lapis (inquit) nomen loci, & amnis Gagis Lyciæ. Aiunt & in Leucola expelli mari, atq; infra duodecim stadia colligi. Niger est planus, pumicosus, nõ multum a ligno differens, leuis, fragilis, odore si teratur grauis. Fictilia ex eo inscripta nõ delentur. Cum uritur odorẽ sulphureũ reddit, mirumq; accenditur aqua, oleo restinguitur, fugat serpentes, recreatq; uuluę strangulatiões. Dephendit Sonticũ morbum, & uirginitatem suffitus. Item ex uino decoctus dentibus medetur. Strumisq; cęrę permixtus. Hoc dicuntur uti Magi in ea, quam uocant Axinomantiã. Id peruri negãt, si euenturum sit, quod aliquis optet. Similia scribit Dioscori. li. 5. hoc est c. 98z. Quo loco plura refert Hermolaus. Albertus secũdo Mineraliũ nõ nisi Marbodęum sequit̃. Multa de hoc lapide Auicenna tracta. z. secũdi Canonis ca. 3z4. Multorũ sententias refert author Pandectæ in dictione lapis Gagates. Solinus ca. 65. Hebenũ huic lapidi maxime assimilari dicit. b ℭ Regionẽ partim tenẽt.) Qui Britaniã incoluerint, docẽt Cæsar, Cor. Tacitus, & Beda ijs eisdem locis, qui citati sunt. c ℭ Plurimũ fuci art⁹ bibãt.) Britannorũ omnium mos est, ut se ultro Glasto inficiant, quod cęruleum efficit colorẽ, atq; hoc horridiores sunt pugna. Aspectu, capilloq; sunt p̃misso, atq; omni parte corporis rasa, p̃ter caput, & labrũ superius. Cęsar 5. cõment. belli Gallici. Hãc Britannorũ cõsuetudinem tangit Propertius Elegia. 19. secundi.

Nunc etiam infectos demens immitare Britannos, Ludis & externo tincta nitore caput. Et Martialis libro undecimo

Claudia cæruleis cum sit Rufina Britannis
Edita, cur Latiæ pectora plebis habet.

Et idem secundo Distichorũ.

Barbara de pictis &c. Plura congessit Cœlius ca. z1. decimi. Antq. lect. Et Hermol. ca. 1. uicesimisecundi Ply. castigationũ. Claudia. Panegyri. z. de laudibus Stiliconis, scribit Britãnos se ferro pingere.

Inde Caledonio cęlata Britania monstro
Fero picto genas.

Hunc morem seruant hodie Arabes, & Indorũ plurimi. d

REVERSVM ad continentem.) SCRIpturus de Hispania Solinus, eam in primis a rerum nobilium copia, quæ in ea proueniunt, mire laudat. Post Italiã (inquit in fine operis sui Caius Plynius) exceptis Indiæ fabulosis, proxime quidẽ duxerim Hispaniã quęcunq; ambit̃ mari. Hinc a Statio. z. Syluarũ dictũ est. Felix heu nimis, & beata tellus, Quę p̃nis Hyperionis meatus Sũmis oceani uides in undis, Stridorẽq; rotę cadẽtis audis. Quę Tritonide fertilis Athenas Vnctis Betica p̃uocas Trapetis. Clau. in ei⁹ laudẽ sic cecinit. Quid dignũ memorare tuis Hispania terris Vox hũana ualet? primo lauat ęq̃re solẽ India, tu fessos exacta luce iugales Proluis, inq; tuo respirãt sydera fluctu. Diues eqs fru

gum facilis, preciosa metallis, Principibus fęcunda pijs &c. Hispania plurima nomina sortita est. Dicta Iberia ab Ibero nobili eius flumine, ut Ply. in tertio, Iustinus in ultimo, Martianus in sexto, Stephanus de Vrbibus, item cæteri. Hesperia ab Hespero Atlantis fratre, quod lib. 4. asserit Diod. Vel (ut alij malunt) ab Hespero stella occidentali, quod occasui sit ipsa subiecta. Hispaniã dictam uolũt ab Hispalo rege, authores Berosus, & Trogus. Alij malunt ab Hispali eius urbe, quã Sibiliã nostrates uocãt.

ubere, siue uinearum prouentus respicere, siue a
arborarios uelis. Omni materia affluit, quæcũque
aut pretio ambitiosa est, aut usu necessaria. Ar-
gẽtum, uel aurũ si requiras, habet. Ferrarijs nũquam
deficit. Non cedit uitibus. Vincit olea. Diuidua b
est [a] prouincijs tribus. Secundo Punico bello [b] no
stra facta. Nihil in ea otiosum, nihil sterile. Quic
quid cuiuscunque modi negat messem, uiget pa-
bulis. Etiam quæ arida [c] sunt, ac sterilia, rudentũ c
materiã nauticis subministrant. Non coquunt
ibi [d] sales, sed effodiunt. Depurgant in [e] minium

Hæc (ut Trogus ait) inter Africam, & Galliã posita, Oceani freto, & Pyrenęis mõtibus clauditur. Sicut minor utraque terra, ita utraque fertilior. Nam neque ut Africa uiolẽto sole torretur, neque ut Gallia assiduis uentis fatigatur. Sed media inter utrãque hinc temperato calore, inde felicibus, & tempestiuis imbribus in omniũ frugũ genera fęcũda est, adeo, ut nõ ipsis tantũ incolis, uerum etiã Italiæ, urbique Romanæ, cunctarũ rerũ abundãtiã sufficiat. Hinc enim nõ frumenti tantũ copia magna est, uerum etiã uini, mellis, oleique. Nec ferri solũ materia pcipua est, sed & equorũ pernices greges. Hęc, & plura Iustinus in ultimo. Addit Ply. c. 20. lib. 4. Hispania (inqt) omnis a Pyrenęo metallis referta, auri, argenti, ferri, plumbi nigri, albique. Hic (inquit in primo Syllius) omne metallum,

Electri gremio pallent de semine uenæ,
Atque atros calybis fœtus humus horrida nutrit.
Sed scelerum causas operit deus, Astur auarus
Visceribus lacerę telluris mergitur imis,
Et redit infelix effosso concolor auro.

Qui de Hispania plura cupiunt, legant ex Græcis Strabonem in tertio. Diod. Siculũ lib. 6. Ptolemęũ ca. 4. 5. 6. lib. secundi. Stephanũ de Vrbibus. Philostratum li. quinto Vitæ Apollonij circa principiũ, Diony. poetam. Ex nostris Plyniũ capitibus primis tribus tertij, & ca. tribus ultimis lib. quarti. Pom. Melã. 2. & 3. uoluminibus. Martianũ in sexto. Sylliũ in primo. Altera complebat &c. Et lib. 3. Nec non totus adest uesper &c. Martialẽ, itẽ cæteros. In uniuersam Hispaniã M. Varro peruenisse Iberas, & Persas, & Phœnicas, Celtasque, & Pœnos tradit, quod Ply. retulit lib. 3. Scribunt alij Hispanos oriundos a Græcis cũ Aetoli Diomedẽ post euersam Troiã, in Hispaniã sunt secuti. Syllius in primo.

Quique super Grauios lucentes uoluit arenas.

Et libro tertio.

Et quos nunc Grauios uiolato nomine Graium
Aeneæ misere domus, Aetolaque Tyde.

Rursus lib. 16. idem Syllius.

Ipsum Aetola uago Diomedi condita Tyde &c.

Idem sentit Ply. ca. 20. quarti. a ¶ Diuidua est prouincijs tribus.) Ptol. ca. 4. lib. secundi, dicit Hispaniã in tres esse regiones diuisas. Sunt autem eę, Bętica, Lusitania, Tarraconensis. Idem & Pomponius asserit in secundo. Idipsum scribit Ply. li. tertio. Posteriores Romani Hispanias in sex prouincias diuiserunt. Sex. Rufus, Per omnes Hispanias (inqt) sex sunt nunc prouinciæ, Tarraconensis, Carthaginẽsis, Lusitania &c. Idem scribit Isidorus ca. 4. uoluminis quartidecimi. b ¶ Secũdo Punico bello nostra facta.) Bello Punico secũdo, prima per Pyrenęũ iugũ signa Romana. P. & Cn. Scipiones intulerũt, prœlijsque ingentibus Hannonẽ, & Hasdrubalem fratrẽ Hãnibalis, ceciderũt. Raptaque erat impetu Hispania, nisi fortissimi uiri, in ipsa sua uictoria oppressi Punica fraude, cecidissent, terra, marique uictores. Igitur quasi nouã, integramque prouinciã ultor patris, & patrui Scipio ille mox Africanus inuasit. Isque statim capta Carthagine, & alijs urbibus non cõtentos Pœnos expulisse, stipendiariã nobis prouinciã fecit. Omniũ citra, ultraque Iberum subiecit imperio. Primus Ro. ducũ uictor ad Gades, & Oceani orã peruenit, author Florus ca. 17. li. secundi. Lege T. Liuiũ lib. 8. tertiæ Decadis. Canit idẽ Syllius lib. 16. bellorũ Punicorũ. c ¶ Etiã quę arida sũt.) Ply. ca. 4. tricesimitertij nat. historiæ. Cęterũ (inquit) montes Hispanię aridi, steriles que, & in quibus nihil aliud gignatur, huic bono, coguntur fertiles esse. d ¶ Non coquunt ibi sales, sed effodiunt.) In Hispania citeriore Egelastę ceditur glebis pene translucentibus, cui iam pridẽ palma a plerisque medicis inter omnia salis genera perhibetur, author Plynius ca. 7. tricesimiprimi uoluminis naturalis historiæ.

a nitelas [a]pulueris. Fucant [b]uellera, ut ad ruborem
merum deputent cocci uenenũ. In Lusitania ꝓ-
montoriũ est, [c]quod Artabrũ alij, alij Vlysippo-
nense dicunt. Hoc terras, cœlum, maria disting-
b uit. Terris Hispaniȩ latus finit. Cœlum, & maria
hoc modo diuidit, qđ a circuitu eius incipiunt
oceanus Gallicus, & frons septemtrionalis, oce-
ano Atlantico, & occasu terminatis. [d]Ibi oppidũ
c Vlysippo ab Vlysse conditum. Ibi Tagus flumẽ.
Tagum ob arenas auriferas cæteris amnibus ꝓ-
tulerunt. In proximis Vlysipponis equæ lasciui-
unt mira fœcunditate. Nam spirante [e]Fauonio

Oromenus mons est Indiæ, in quo sal Lapidicinarũ modo cæditur renascẽs, maiusq; regum uectigal ex eo est, q̃ ex auro, atq; margaritis. Carrhis Arabiæ oppido, muros, domosq; massis salis faciũt aqua ferruminantes. Omnis locus, in quo reperiẽ sal sterilis est, nihilq; gignit. Mira de sale reperies apud Ply. in eo ca. quod mox citauimus. e ℭ Depurgant in miniũ nitellas pulueris.) Minij certe (inquit Iusti. de Hispania loquens) nulla feracior terra. Celeberrimũ ex Sisaponẽsi regione in Bætica miniario metallo uectigalibus populi Ro. nullius rei diligentiore custodia. De minio hęc, & plura c.7. tricesimitertij scribit Plynius, quo loco inter alia docet quãdo, & a quo repertũ fuerit. Minio inter cætera, ad libros exornandos, ueteres utebãtur. Oui. prima primi Tristiũ. Nec titul⁹ minio, nec cedro charta, id qđ & Ply. etiã annotauit. a ℭ Nitelas.) Nitelæ sunt micæ pulueris auri inter arenas repertæ. b ℭ Fucãt cocci ueneno.) Colorant, tingunt. Virg. z. Georgi. Alba nec Assyrio fucatur lana ueneno. c ℭ In Lusitania ꝓmontoriũ est Artabrum.) Inter cæteros Bacchi comites (ut Ply. ex. M. Varronis sententia refert lib. tertio) Lusus, & Lusa fuisse memorantur. Hos ex suo nomine Lusitaniã nuncupasse. Idẽ refert & Martianus in sexto. De Lusitaniæ situ, terminis, urbibus, populis, abunde Ptol. ca. 5. li. Geographiæ secundi. Plura Strabo in secundo, & Ply. ca. primo tertij, & ca. z1. &. zz. lib. quarti. Vult Ply. Lusitaniam a Durio flumine incipere, excurrere deinde in aliud uasto cornu, promontoriũ, qđ alij Artabrũ appellauere, alij Magnum, multi Vlysipponẽse, ab oppido, terras, maria, cœlũ disterminans. Illo finitur Hispaniæ latus. Ex circuitu eius incipit frons septẽtrionis. Vlysippo oppidũ (inquit Martianus in sexto) ab Vlysse conditum, ex cuius nomine promontoriũ, quod maria, terrasq; distinguit. Nã ab eius ambitu inchoat mare Gallicũ, & facies septẽtrionalis oceani. Plynij Solinus, Martianus Solini sententiã refert. Dubitant peritiores, an Vlyses in Hispaniã, & extremũ oceanũ deuenerit. Nã Homerus cum in fine uicesimitertij Odyssee̜ enumerat gentes, quas Vlyses adierit, non dicit eum remotius nauigasse, q̃ ad eum locum,

Diues inaccessos ubi solis filia lucos
Assiduo resonat cantu. Lege Seruiũ sexto Aeneidos super illud,
Dicitur & tenebrosa palus Acheronte refuso. Domitius Sylua tertia primi Statij aperit, unde fuerit ortus error, ut illuc nauigasse credatur Vlyses. Non uideo in quo Ply. hac in re, a Mela, & Strabone dissideat, cum regio una, & quidẽ ex eadẽ parte, possit finibus alijs terminari. Stephanus scribit Lusitaniã Bętice̜ partem esse. Appianus bellorꝫ ciuiliũ libro primo, scribit Lusitanorꝫ opera Sertoriũ præcipue in bello usum fuisse. De Tago flumine ob arenas aureas cæteris prȩlato scribũt omnes, Statius, Iuue. Martial. Seneca in Tragędijs, Claudianus, Syllius in primo, &. 16. Itẽ cæteri. Ply. ca. 4. tricesimi tertij naturalis historiæ. Aurũ (inquit) inuenitur in nostro orbe, ut omittamus Indicũ, atq; a Formicis aut Gryphibus apud Scythas erutum. Apud nos tribus modis, fluminũ ramentis, ut in Tago Hispaniæ, Pado Italiæ, Hebro Thraciæ, Pactolo Asiæ, Gange Indiæ. Nec ullũ absolutius aurum est, ut cursu ipso, trituq; perpolitũ. Alio modo Puteorꝫ scrobibus effoditur, aut in ruina montiũ. Quo loco nil ꝑterit, quod ad auri pertineat rationem. d ℭ Terminatis.) Videẽ legendũ terminati, nõ terminatis, ut ordo, & sensus sit, Oceanus Gallicus, & frons septẽtrionalis terminati oceano Atlantico, & occasu. Plyniana lectione id ipsum multo clarius contineẽ. De Lusitaniæ enĩ terminis sic inqt capitibus. z1. &. zz. lib. 4. Excurrit deinde in aliud uasto cornu promontoriũ, quod alij Artabrũ appellauere, alij Magnũ, Multi Vlysipponense ab oppido, terras, maria, cȩlũ disterminãs. Illo finiẽ Hispaniæ latus. Et a circuitu eius incipit frons septẽtrionis. Hinc oceanus, qui & Gallicus occasus, illinc Oceanus Atlanticus. Promontorij excursus. XL. M. prodidere. Alij. XC. M. pass. ad Pyrenæum. Inde non pauci duodequinquaginta milia, & ibi gentẽ Artabrũ, quæ nunq̃ fuit manifesto errore &c. Quid si terminantibus, legendũ fuerit. Hũc etiã sensũ Martian⁹ exprimit. Post enĩ ei⁹ iãiã ascripta uerba sic inqt. Atlãtic⁹ uero, & occidu⁹ terminat ocean⁹. Sunt, qui hoc totũ, oceano Atlantico, & occasu, addititiũ existiment, qđ eã particulã prætererint Plynius, & Capella. e ℭ Nam spirante Fauonio uento.) Qui asserunt equas in

Hiſpania uento concipere.M.Varronẽ habent authorẽ.Hic enim ca.primo ſecundi de re ruſtica.In ſętura res incredibils(inquit)eſt in Hiſpania,ſed eſt uera, quod in Luſitania ad Oceanũ in ea regione, ubi eſt oppidũ Olyſippo,monte Targo,quędã e uento certo tẽpore concipiũt equæ,ut hic Gallinę q̊q; ſolent,quarũ oua Hippenemia appellant.Sed ex his equis qui nati pulli,nõ plus trienniũ uiuũt.Eadẽ ſcribunt Columella ca.25.libri ſeptimi,& Plynius ca.42.lib.octaui. Syllius libro tertio.

Hic adeo cum uer placidum, (flatusq; tepeſcit
Concubitus ſeruans tacitos, (grex pręſtat equarum
Et uenerem occultam &c. Idẽ ſcribit libro ſextodecimo.
Nullus erat pater Zephyri no (ua flamina campis &c.
Virgilius tertio Georgicorum.
Illę ore omnes uerſę in Zephy (rum ſtant rupibus altis &c.

uento concipiunt,& ſitientes uiros aurarũ ſpiri- a
tu maritantur.Iberus amnis [a] toti Hiſpaniæ no-
men dedit.Bætis [b] ꝓuinciæ,uterq; nobilis. Car-
thaginem apud [c] Iberos,quæ mox colonia facta
eſt,Pœni condiderũt.Tarraconem [d] Scipiones, b
ideo caput eſt prouincię Tarraconenſis. Luſita-
num littus pollet gemma Ceraunia [e] plurimum,

Hi omnes Home.20.Iliad. ſecuti ſunt. Ex huiuſmodi equorum partu, ſuadet Lactã.ca.12.li.quarti ſine ullo attactu uiri uirginalem Mariæ uterũ intumuiſse repente.Quod ſi animalia quædã (inquit)uento,& aura concipere ſolere omnibus notũ eſt, cur quiſq̃ mirum putet,cũ ſpiritu dei,cui eſt facile quicquid uelit,grauatã eſse uirginẽ dicimus?Iuſtin⁹ ex Trogi ſententia putat hoc fabuloſum omnino.In Luſitanis(inquit)iuxta fluuiũ Tagũ equas uento concipere multi authores ꝓdiderunt, quæ fabulæ ex equarũ fęcunditate,& gregum multitudine natæ ſunt,qui tanti in Gallecia,ac Luſitania,tam pernices uiſuntur,ut non immerito ipſo uento,concepti uideãtur.Ariſt.ca.2.quarti de genera.ani.flatibus Aquilonijs magis ꝙ auſtrinis mares gigni affirmat.

a ℂ Iberus amnis toti Hiſpaniæ nomẽ dedit.)Iberus amnis nauigabili cõmertio diues,ortus in Cantabris haud procul oppido Iuliobrica.cccel.M.paſs.fluens,nauiũ per.cclx.M.a Varia oppido capax, quẽ propter uniuerſam Hiſpaniã Græci appellauere Iberiam. Ex Plynio ca.tertio tertij. Concordant omnes Hiſpaniã Iberiã dictam eſse,ab Ibero eius regionis fluuio. Lucanus in quarto.

Cinga rapax,uetitus fluctus, & littora curſu
Oceani populiſse ſuo,nam gurgite mixto
Qui præſtat terris,aufert tibi nomen Iberus.

b ℂ Bætis prouinciæ.) Verba ſunt Plynij ca.primo lib.tertij.Bætica a flumine eam mediã ſecante cognominata,cunctas prouinciarũ diuiti cultu,& quod in fertili,ac peculiari nitore præcedit.Et infra.Bætis in Tarraconenſi prouincia,nõ ut aliqui dixere, Menteſa oppido,ſed Tegenſi exoriens ſaltu &c.Philoſttus circa principiũ lib.quinti.Nauigarũt (inquit)fluuiũ Bætim,qui maxime oceani naturã erga fluxum, refluxũq;, declarat. Excreſcente enĩ pelago uerſus fontes,ex quibus oritur fluuius fertur ſpiritu quodã ipſum a mari depellente. Regionẽ uero ab eo flumine Bæticam cognominatã,optimã,uberrimãq; eſse tradũt. Ciuitatibusq;,& paſcuis abundantem Deriuatẽ aũt fluuius per omnes urbes,agri uero egregie culti affatim omnia ferũt. Cœli temperies talis eſt,qualis autumni tẽpore in Attica eſse ſolet.Ex uerbis Philoſtrati apparet,cur Papinius dixerit Sylua ſeptima lib.ſecundi.Attollat refluos in aſtra fontes.

c ℂ Carthaginẽ apud Iberos.) Conformiter Mela in ſecundo.Ply.in.3.Martianus in ſexto.Stra.lib.3.aſserunt Carthaginẽ nouã conſtructã ab Haſdrubale,qui(inquit Stra.)Barcæ Hãnibalis genitori ſucceſsit. Syllius autẽ lib.tertio, & quintodecimo ſcribit Carthaginẽ hanc fundatã a Thelamonio Teucro.Verſus Syllij, ex lib.15.ſunt.

Vrbs colitur Teucro quondã fundata uetuſto
Nomen Carthago,Tyrius tenet incola muros.
Vt Libyę ſua,ſic terris memorabile Iberis
Hæc caput eſt,nõ ulla opibus certauerit auri,
Non portu,celſoue ſitu, non dotibus arui
Vberis,aut agili fabricãda ad tela uigore.

Inuade aduerſis nate hanc ductoribus urbem &c.Hæc nõ poſsunt de uetere Carthagine ullo modo intelligi, ſed de noua,quã Scipio ſuperior ſummis uiribus expugnauit,author Liuius lib.6.&.20.ab urbe cõdita.Niſi quis dicat id poetica licentia dictum a Syllio.Vel quod placet magis,Carthaginẽ nouã primũ fundatã a Teucro,a Pœnis tandẽ inſtauratã,& mox coloniã factam fuiſse.

d ℂ Tarraconem.) De Tarracone Ply.ca.3.tertij.Tarrago(inquit)Scipionũ opus,ſicut Carthago Pœnorũ. Meminit Auſonius in Catalogo urbiũ nobiliũ.Ab hac urbe,Tarraconenſis prouincia dicta eſt,de qua Ply.cap.20. lib.quarti.Plura Ptole.ca.6.li.ſecũdi.Laudat Martialis Tarraconenſe uinũ,ſic enĩ ſcribit.1. Diſtichorũ.

Tarraco Campano tantum ceſsura Lyeo,
Hæc genuit Tuſcis æmula uina cadis.

Hinc Syllius in tertio eã uitiferã nominat,& Latio tantum ceſsura Lyeo.

e ℂ Gemma Ceraunia.)Sumpſit hæc Solinus ex ca.9.triceſimiſeptimi libri naturalis hiſtoriæ.Eſt(inquit)inter candidas,& quæ Ceraunia uocatur,fulgorem ſyderum rapiens.Ipſa Cryſtallina ſplendoris cærulei,in Carmania naſcens,Albam eſse Zenothemis fatetur,ſed habere int⁹

ſtellã concurſantẽ Sotacus,& alia duo genera fecit Cerauniæ, nigras, rubentesq́. Per illas, quæ nigræ ſunt,& rotundæ,urbes expugnari,& claſses,easq; Betulos uocari.Faciũt & aliã rarã admodũ,& Parthoꝝ magis quæſitã,quoniã nõ aliubi inueniatur, q̃ in loco fulmine icto. Vnde & nomen habet,κεραυνός enim græce,latine fulmen dicitur.De qua re ſic Marbodęus inquit. Cuius apud Græcos extat de fulmine nomen,Illis quippe locis,quos cõſtat fulmine tactos Iſte lapis tantũ reperiri poſse putat,

a quã etiam Indicis præferũt. Huius Cerauniæ co
lor eſt e Pyropo. Qualitas igni probatur. Quem
ſi ſine detrimento ſui perferat,aduerſus uim ful-
gurũ creditur opitulari. Caſsiterides [a] inſulę ſpe
b ctant aduerſus Celtiberiæ latus,plumbi fertiles.
Et tres Fortunatæ, [b] e quibus ſolũ uocabulũ ſig-
nandũ fuit. Ebuſus, [c] e Balearibus, quæ a Dianio
abeſt ſeptingenta ſtadia. Serpentem non habet,
c utpote cuius terra ſerpentes fuget. [d] Colubraria,
quæ Sucronẽ uerſus eſt,fœta eſt anguibus. Boc-
choris [e] regnũ Baleares [f] fuerũt, uſq; ad euerſio-
nem [g] frugũ cuniculis animalibus quondã copi-
d oſæ. In capite Bæticę, [h] ubi extremus eſt noti or-
bis terminus,inſula a cõtinenti ſeptingentis paſ-
ſibus ſeparatur,quã Tyrij a Rubro profecti ma-
ri Erythræã,Pœni lingua ſua Gadir,id eſt ſepem

Vnde κεράυνιοσ eſt Græco ſermone uocatus. Nã quod nos fulmen Gręci dixere κεραυνόμ &c. Albertus ſecũdo Mineraliũ perperã Ceraurũ, uel Coranũ nominat. Itẽ in Germania reperiri. Sed eſse poteſt ut id factũ ſit non authoris, ſed ſcriptoris uitio Ceraurũ,pro Cerauniũ, & Germania pro Carmania ſcriptũ ſit. Color eſt Pyropo ſimilis,ideſt ignei aſpectus. a ℭ Caſsiterides inſulæ.) Ply.ca.zz.quarti lib. Ex aduerſo Celtiberiæ(inquit)cõplures ſunt inſulæ κασσιτέριδες dictę,a Gręcis a fertilitate plũbi. Idẽ Strab. & Mela Pompo. uterq; libro.3. Ptole.ca.6.ſecundi dicit has eſſe numero decẽ in occiduo mari ſitas. Diod. Siculus lib.6. Sup̃ Luſitaniã (inquit) plurimum ſtagnũ effodit̃,in inſulis Oceani Iberiæ proximis,quæ a ſtagno Caſsiterides nominantur. Gręcis enĩ κασσιτερός ſtannũ dicit̃. b ℭ Tres Fortunatæ.)Ply.ca.zz.lib.quarti ſcribit has eſse ſex. E regione(inquit)Arrotrebarũ promõtorio deoꝝ ſex,quas aliqui Fortunatas appellauere. Ptol.ca.6.ſecundi meminit duarũ inſularũ, quas etiã deoꝝ appellat. c ℭ Ebuſus.)De Ebuſo,& Dianio inſulis omnia ex Plynio in fine ca.5.lib. tertij. Verſus eſt in Sylua ſexta primi Statij, quo loco de Saccharo meminit. Et quas(inquit)præcoquit Ebuſita cannas, quẽ locum emendat Hermolaus ca.306.ſui Corollarij,ut non Ebuſita,ſed Hipaſyta legendũ ſit. d ℭ Colubraria.) De Colubraria quoq; inſula omnia ex Plynio ca.5.lib.tertij. Plura Mela Põponius in fine ſecundi. e ℭ Bocchoris.)Bocchoris regis meminit Diod. Siculus in ſecũdo. Item Plutar. in uita Demetrij,ſed qđ fuerit harum inſularũ rex, non memini me legiſse apud alios. Ply. autem ſic ait. Baleares funda bellicoſas. Græci Gymnaſias dixere. Maior.C.M.p.longitudine,circuitu uero.cccclxxx.M. Oppida habet ciuiũ Romanoꝝ palmam, & pollentiã. Latinoꝝ ciuiũ,& Tucini qđ fęderatũ Bocchoꝝ fuit. Capite autem.zz.quarti ſcribit Bocoros eſse gentẽ Beticæ. Ab hoc fortaſsis rege nomen ſumptũ. f ℭ Baleares.) De his inſulis ſcripſi pauca apud.L.Florum ca.8.lib.tertij. De euerſione autẽ frugũ in eis,a cuniculis,ſumptũ eſt ex fine ca.5.tertij Plynij. Capite aũt.29.lib.octaui. Nec minus (inquit)clara exitij documenta ſunt etiã ex contẽnendis animalibus. M. Varro author eſt a cuniculis ſuffoſsum in Hiſpania oppidũ a talpis in Theſsalia,ab ranis ciuitatẽ in Gallia pulſam, ab locuſtis in Africa &c. g ℭ Ad euerſionẽ frugũ.) Sũt exemplaria,in quibus falſo pro frugũ,Phrygũ ſcriptũ ſit. Eſse frugum legendũ, ex uerbis Plynij clare mõſtratur. Ebuſi terra(inquit lib.3.)ſerpentes fugat, Colubrarię parit. Ideo infeſta omnibus niſi Ebuſitanã terrã inferẽtibus. Græci Ophiuſam dixere. Nec cuniculos Ebuſus gignit populãtes Balearium meſſes. h ℭ In capite Bęticę.)Sumpſit hæc omnia Solinus ex ca.zz.quarti Plynij. In ipſo uero cap. mox Bætice(inquit)ab oſtio freti paſsuũ.lxxv.M. Gadis longa,&(ut Polybius ſcripſit).xij.M. Lata.iij.M.p. abeſt a continenti. Proxima parte minus pedes.D.CC. Reliq̃ plus ſeptẽ.M.ipſius ſpatiũ.xv. M.paſs.eſt. Habet oppidũ ciuiũ Romanoꝝ, quod appellat̃ Auguſtana urbs Iulia. Gaditani ab eo latere,quo Hiſpaniã ſpectat paſs.fere centum. Altera inſula eſt in longũ.cc.milliũ paſs.xl.M.lata,in qua prius oppidum Gadiũ fuit. Vocatur ab Ephoro,& Philiſtide,Erythrea a Timęo,& Sylęo. Aphrodias, ab indigenis Iunonis. Maiorẽ Tymęus Cotinuſam apud eos uocatã ait,noſtri Tarteſon appellant,quam Pœni appellarunt Gadira,nã Pœni Gadira punica lingua ſeptum ſignificãt. Erythręa dicta eſt,quoniã Tyrij ab origine eorũ orti ab Erythręo mari ferebantur. De ea Dio. Siculus lib.6. Phœnices quondã,inqt,

nominarunt. In hac Geryonē [a] habitaſse pluri‑mis monimentis probatur, tametſi quidam pu‑tent Herculē boues ex alia inſula [b] abduxiſſe, q̄ Luſitaniā contuetur. Sed Gaditanū fretum a Gadibus dictum. Atlanticus ęſtus [c] in noſtrum mare diſcidium orbis immittit. Nam ὠκεανός, [d] quem Græci ſic nominant, a celeritate, ab occaſu ſolis

ad diuerſa emporia nauigantes ſępius plures in Lybia, nōnullas in Europa, quę ad occidentē ſpectat, colonias condidere. Multis deinde opibus coactis, extra colūnas Herculis oceanum ingreſsi, in Cherſoneſo Europæ littoris colūnis propinquo, condidere urbem, quā Gadirā dixerunt. In ea inter cætera ædificia templū Herculi, quod ad noſtrā uſq; ætatem, ſumma in ueneratione, honoreq; eſt habitum. Statis de more Phęniciorū ſacris ſumptuoſo opere cōſtruxerūt. Plures Romanorum duces clariſsimi, magnis rebus geſtis, uota huic deo ſuſcepta perſoluerūt, Hæc Diod. Hinc a Lucano in ſeptio Gades Tyrię nuncupantur. Et Syllio lib. 16. A Statio Sylua. 1. tertij. Solis cubilia, qđ exacto dic motu, ſol illuc occidat, & lucem terminet. De hac inſula lege uerſus Rufi Auieni. Gadir prima fretum &c. Stephanus ſic inqt, γάδειρα πόλις καὶ νήσοσ ἐν τῷ ὠκεανῷ στενὴ, καὶ περιμήκησ ὄνσα ταινία τῆσ γῆσ δέρα. Hoc eſt, Gadera urbs, & inſula in Oceano anguſta, & oblonga exiſtens uitta quędā, & terræ ceruix. De ea ſcribunt Herod. in. 4. Diony. poeta, Strabo, & Mela Pom. lib. 3. Claud. Ptole. ca. 4. ſecundi. Plura Philoſtratus in principio quinti uitę Apollonij. a ℭ Geryonē habitaſſe.) Fabulant̄ poetæ ex ſanguine Meduſæ a Perſeo peremptæ, fuiſſe genitos Chryſaora, & Pegaſum. Chryſaora autem dictum ἀπὸ τοῦ χρυσοῦ καὶ ἄορος, hoc eſt, ab auro, & enſe quē geſtarit. Ex Chryſaore autē Geryonē natum dicunt, quā rem Heſiodus ſic in Theogonia cecinit.

Horrendus Chryſaor, ſubitis & Pegaſus alis
Exiliunt, equus oceani ſub fontibus ortus
Dicitur, eſt quoniam fons dictus Hellane πηγή.
Alter ab aurato manibus, quem fulminat enſe
Fit Chryſaor, ſonat enſis ἄορ, ſonat at χρυσόσ aurum
Edidit at Chryſaor ſibi Geryonęa trifaucem,
Ante ſuas illum uis Herculeia iuuencas
Perdidit, atq; animam claua deponere iuſsit.
Senſerat ereptum infelix Erythræa tyrannū,
Ditariq; ſua doluit Tirynta rapina.

Fabulam multis proſequitur Diod. Siculus in quinto. Decimus (inquit) labor ab Euriſtheo Herculi iniunctus, ut Geryonis boues, qui in Iberia, loca uerſus oceanum ſita paſcebantur, ad ſe deduceret &c. Scribit idem Diod. Siculus in ſexto, incolas earū regionū, quibus Geryon imperauerat, aureo numo, aut argenteo non uti, quæ afferri ad inſulam prohibent, cauſam afferentes Geryonē Chryſauri filiū, auro, atq; argento opulentiſsimū quondā, ab Hercule bello expugnatū. Exiſtimant enim eo pacto cum auro, atq; argento careant, ſeſe facile omnes uitæ inſidias euaſuros. Canit Apollonius primo Argonauticon Aeſeritas fuiſſe terrigenas iniurioſos, atq; agreſtes homines, quibus ſingulis ſex fuiſſe manus. Huius genus monſtra fuiſſe ſæpe orta, multis hiſtorijs comprobatur. Lege libellū, inter cætera, Iulij obſequentis, qui de prodigijs inſcribitur. Non minus impoſsibile factu uidetur, quod in Melpomene ſcribit Herod. de uirgine quadā Hylę terræ, quā ſcribit ancipitis fuiſſe naturæ, humanæ, ac ſerpentinæ, ſupernæ quidē femorū tenus fęminā, inferius autē uiperā, ex qua Hercules etiā filios ꝓcreauit. An aūt hęc, & q̄liter generari poſsint, aperit Ariſt. decima Sectione problematum, & ca. 4. quarti de generatione animaliū. Adeas Albertū. 18. de Animalibus libro. Qui putant hoc fabuloſum eſſe, exponunt unde fabula ſumpta fuerit. Lege ad id Iuſtinū lib. ultimo, & latius apud Seruiū. 7. Aeneidos libro ſuper illud. Geryone extincto &c. Suetonius in Tiberio ſcribit fuiſſe iuxta Patauiū, Geryonis oraculū. b ℭ Herculē ex alia inſula abduxiſſe boues.) Ariſtoteles (ut Aelianus refert) ſcribit Erythręā hanc inſulā non eſſe, nec ex ea Herculē abduxiſſe boues, ſed ex Hypate inſula altera, idq; notū eſſe dicit ueterū Epigrāmate in colūna quadā eius inſulæ ſculpto, locūq; eum, ubi id factum ſit, Erythrū nominatū. c ℭ Atlanticus æſtus in noſtrū mare.) Sumpſit hæc oĩa Solinus ex fine capitis quinti tertij Plynij. Lege quæ ca. 28. ſupra ſunt annotata. d ℭ Oceanus, quē Græci.) ὠκύσ Græcis uelox dicitur, ob uelocitatem ergo oceanus dictus eſt. De Oceano ab occaſu ſolis irrūpente, & Abila, Calpeq; columnis Herculis. Lege Pom. Melā in principio. Itē lib. 1. ubi Mauritaniā deſcribit. Ply. in Prologo tertij naturalis hiſtoriæ. Diodorū Siculum libro quinto. Philoſtratus in uita Apollonij libro ſecundo, tribuit hæc omnia Herculi Aegyptio, nō Thebano. Cicero tertio de natura Deorum dicit fuiſſe ſex Hercules a ueteribus celebratos, Marcus Varro. 44. Hercules fuiſſe teſtatur.

a ℭ Columnas Herculis.)De ijs columnis Herculis, alibi abunde retulimus. b ℭ Freto isti, cuius xv.M.pass.)Sumpsit hęc Solinus ex prologo tertij Plynij. Quindecim (inquit) passuū in longitudine, quas diximus fauces oceani patent quinq; milliū in latitudine a uico Mellaria Hispaniæ, ad promōtoriū Africæ Album, authore Turānio Gracula iuxta genito. T.ac Nepos Cornelius latitudinis tradiderunt, ubi minus.vij.M.pass.ubi uero plurimū.x.M. Tam modico ore, tā immensa æquorū uastitas

a irrumpens læuo latere Europam radit, Africam
dextro, scissisq; Calpe, & Abila montibus, quos
dicūt columnas [a] Herculis, inter Mauros fundi-
tur, & Hispaniā. Ac freto isti [b] cuius quindecim
b milia passuū efficit lōgitudo, latitudo uix septē.
Quodam ostio aperit limen interni ęquoris mi-
xtus mediterraneis finibus, quos adusq; orientē
propellit. Horum, qui [c] Hispanias perfundit, Ibe-
c ricus fertur, & Balearicus. Qui Narbonēsem ꝓ-
uinciam, Gallicus, mox Ligusticus. Ab eo ad Si-
ciliam Thuscus, quem Gręci Ioniū, [d] uel Tyrrhe
num, Itali inferum uocant, A Sicilia Cretam usq;
d Siculus. Inde Creticus, qui in Pamphyliā, & Ae-
gyptium protenditur mare. Quę aquarum mo-
les torto in Septemtrionē [e] prius latere, anfracti-
bus magnis iuxta Græcias, & Illyricū per Helle-
e spontum in angustias stringitur [f] Propontidis,
quæ Propontis Europam, Asiamq; discriminās
ad Męotidē peruenit. Causas nominū [g] non uni-
formis dedit ratio. Asiaticum, [h] & Phœnicium a

proditur. Pom. Mela lib. primo. Hoc primū angustum (inquit) nec amplius decē millibus passuum patens, terras aperit, atq; intrat. c ℭ Horum qui Hispanias.)Sumpta sunt hæc oīa ex fine ca. quinti tertij Plynij, ad quē breuitatis causa lectorem remittimus. d ℭ Quē Gręci Ioniū.)Ply.ca.5.tertij non Ioniū, sed Notium habet. Ab eo (inquit) ad Siciliā insulā Thuscum, qđ ex Gręcis alij Notiū, alij Tyrrhenum &c. De utroq; mari, quo Italia alluitur. Virg. octauo Aeneidos.

Et mare, qđ supra teneāt, qđq;
(alluit infra.

e ℭ Torto in septētrione prius latere.)Mare Aegæum intelligit. Mare enim Mediterraneū, post arces Patereidas, hoc ē post Lyciam, sese in Boream flectiť, & Aegęum efficit pelagus. Dionysius Afer.

Hinc uero pontus rursus con-
(uersus ad Arctos.

Hinc apud Auienum legendū alias docuimus.

Ac rursus in Boream uada se-
(met cęrula curuāt,

Cū ante in Zephyrū legereť. Priscia. trāstulit. Post hęc Arctoas ad partes &c. Mare ultra Siciliā, quod est ad Salentinos, Ausoniū Polybius appellat. Eratosthenes autem inter ostiū oceani, & Sardiniā, quicquid est, Sardoū. Inde ad Siciliā Tyrrhenū. Ab hac Cretam usq; Siculū. Ex Plynio & hæc lib. tertio. f ℭ In angustias stringitur.)Mela Pomp. lib. primo, de mari nostro loquens. Qua diffunditur (inquit) alia, alijs locis cognomina acceptat. Vbi primū se coarctat, Hellespontus uocatur. Propontis ubi expādit. Vbi iterum pręssit, Thracius Bosphorus. Vbi iterum effundit, Pontus Euxinus. Qua paludi committitur. Cimmerius Bosphorus. Palus ipsa Męotis. Si quis hos maris anfractus, uel sensu cupit aspicere, is adeat Ptolemęi decimā Europæ tabulā, & primā, & secundā Asiæ. g ℭ Causas nominum.) Capite primo Geneseos a Mose scriptum est. Congregentur aquæ, quæ sub cęlo sunt, in locū unū. Et mox subiungit. Congregationes aquarū appellauit maria. Id exponēs Beda homo de sacris literis optime meritus. Cū (inquit) multa cōstat esse maria, in unū tamē locū dicit aquas cōgregatas, qa cūcta magno mari iuguntur. Si qui lacus in semetipsis stricti uidentur, occultis tamen meatibus in mare reuoluuntur. Fossores quoq; puteorū hoc probant, quia omnis tellus per inuisibiles uenas, aquis repleta est, quibus ex mari principiū est. Vna aquarū (inquit diuus Ambrosius ca.3.tertij Hexameron) iugis, & continua cōgregatio est, sed diuersi sinus maris. Nāq; portus maris nostri sinus amplissimus. Meritoq; in diuersis locis, diuersa sunt nomina, quia uocabula aqs ex regionū uocabulis adhęserunt. Vna autem congregatio aquarum, eo qđ iugis unda, atq; continua ab Indico mari, usq; ad Gaditani oram littoris, & inde in mare Rubrum, extrema, circumfuso orbem terrarum includit oceano. Interius quoq; Tyrrheno Adrias, Adriæ cætera maria miscentur, nominibus distincta, non fluctibus. Et infra. Sicut enim multæ terræ, ut Africa, Hispania, Thracia, Macedonia, Syria, Aegyptus, Gallia, atq; Italia, pro regionū appellantur uocabulis, & una est terra, ita multa dicuntur pro locorū appellationibus maria, & unum est mare &c. h ℭ Asiaticum, & Phœnicium.) Ab his presertim prouintijs

prouincijs dictum. Ab insulis Carpathium, Aegeum, Icareum, Balearicum, Cypriũ. A gentibus Ausonium, Dalmaticum, Ligusticũ, Thuscum. Ab oppidis Adriaticũ,[a] Argolicũ, Corinthium, Tyrium. A casibus hominũ Myrtoum,[b] uel Hellespõtum.[c] A memoria regis Ioniũ. A bouis trãsitu, uel angustijs, etiam meatibus boum peruijs Bosphorus.[d] A moribus accolarũ Euxinus ἄξενοσ[e] ante appellatus. Ab ordine[f] fluenti Propontis, Aegyptium pelagus Asiæ[g] datur. Gallicum Europæ, Africum Libyæ. His ut quæq; proxima sunt, uenerunt in partes partium. HAEC in gremijs[h] terrarum. Oras autem extimas ocean⁹ amplectitur, qui a littoribus[i] suis Arabicus, Persicus, Indicus, Eous, Sericus, Hyrcanus, Caspius, Scythicus, Germanicus, Gallicus, Atlãticus, Libycus, Aethiopic⁹ dicit̃. Cui⁹ accessus incremẽta circa littora[k] Indiæ uehemẽtissime ꝓruũt, maximosq; ibi exitus faciunt, siue qđ suspensus altius sustollatur ui caloris, seu qđ in ea parte orbis & fontiũ, & fluminũ copia sit effusior. DVbitatur

denominata sunt maria, quæ uel maris imperio sortitæ sunt, uel nauigandi peritia plurimũ ualuerunt. De Carpatho, & Icarco mari unde dicta sunt, ca. 21 dictum est. De Aegęo ca. 15. De Balearico, Ausonio, Ligustico, Thusco, Plynius ca. quinto tertij naturalis historiæ. a ℂ Adriaticũ.) De Adriatico mari cap. 16. lib. tertij sic inquit Plynius. Nobili portu oppidi Thuscoꝝ Atriæ, a quo Atriaticũ mare ante appellatũ, qđ nunc Adriaticũ. Eustathius refert q̃rundã sententiã, ita scribentiũ. Iaon (inq̃t) Italus Adriæ pater fuit, a quo sinus Ionius, qui mox ab Adria filio dictus est Adriaticus. Appianus secundo belloꝝ ciuiliũ libro scribit Ioniũ Dyrrhachij filium ab Hercule per errorem fuisse peremptum, cumq; Ionij corpus tumularet in mare proiecisse, ut cognomen illi tandẽ imponeret. Seruius tertio Aen. tradit Ionium sinũ esse immẽsum, ab Ionia usq; Siciliam, & huius partes esse Adriaticũ, Achaicum, Epiroticũ. Maria enĩ (inquit) uel a prouicijs, uel ab insulis, uel a ciuitatibus nomẽ accipiunt. Sũt qui dictum Ionium tradant ab Ius erroribus. Alij ab Ionibus populis, qđ in eo naufragio perierint. b ℂ Myrthoum.) Hoc mare, itra Ioniũ, & Aegęum interiacet, a Myrthilo Mercurij filio nomẽ habens. Oenomaus enim Pysæ tyrãnus hac lege Hippodamię filiæ nuptias statuit, ut eam petens si ab ea curruli certamine uictus foret/ interficeretur, uictor eam uxorẽ duceret. Pelops Myrthilum puellæ aurigã promissis corrupit, ob quam rem cursu Hippodamiã superans uxorem ex pacto duxit. Myrthilũ ne ei pactã mercedẽ solueret, in mare præcipitẽ dedit. Ex eius ergo morte, Myrthoũ mare dictum postea. Authores Acron primo Carminũ Horatij. Placidus. 4. Thebaid. Dio. Siculus in fine quinti. Alij a Venere dictum uolunt, cui sit Myrthus consecrata. Pausanias existimat ab Myrthus insignis mulieris nomine, nomenclaturã inditã. c ℂ Hellespontum.) Hellespontũ dictũ esse ab Helle Atamantis filia ibi summersa, nemo est, qui ambigat. d ℂ Bosphorus.) Mare tam arctum, ut bubus etiam transnari possit, unde & nomen inditum apud Græcos. Flaccus Valeri⁹ quarto Argonauticon dictum scribit a boue, in quã Io a Ioue conuersa fuerat.

Bosphoron hic ueteres errantis nomine diuæ
Vulgauere.

Sunt autem Bosphori tres authore Eustathio Dionysij interprete, Thracius, qui oli Mysius dictus est, quod iuxta eũ Mysij quondã habitauerint. Cimmerius a Cimmerijs populis nomẽ habens. Tertius Indicus. e ℂ Euxinus, ἄξενοσ.) Euxinus apud Græcos bonũ hospitiũ, siue bonum amicũ significat, ab εὖ bonũ, & ἄξενοσ hospitiũ, qđ per cõtrariũ intelligimus ob sęuitiã scilicet incolarum. Antea enim ἄξενοσ. i. inhospitalis ab effectu dicebatur. Hinc ab Ouid. 3. Tristiũ dictũ est. Euxinus falso nomine dictus habet. Et quarto quarti eiusdẽ operis. Dictus ab antiquis Axinus ille fuit. f ℂ Ab ordine fluenti, Propontis.) Propontis ex eo dicta, quod pro. i. ante Pontũ sita sit. g ℂ Asię datur.) Ea Aegypti pars, quæ ultra Nilũ, orientem uersus est, ad Asiã pertinere dicitur. h ℂ In gremijs terrarum.) Idest, ad maria, quæ intra terrã sunt/ pertinent. i ℂ A littoribus suis.) Sicut enim (inq̃t) mare mediterraneũ a locis proximis, ita & oceanus terrã ambiens, a suis etiã littoribus sortitur cognomina. Improprie autem Caspiũ, & Hircanũ mare. Oceani partes enumerat hic Solinus. Solini exemplaria ferme omnia sic habẽt. Atlanticus, Libycus, Aegyptius dicitur. Verũ Aegyptiũ pelagus nequaq̃ pars oceani recte dicitur. k ℂ Circa littora Indiæ.) Scribunt tã Philosophi, q̃ Astronomi. Lunam

maiorem

maiorẽ uim habere in India, q̃ alibi, ſicut de ſole ipſo experientia deprehenditur. Conſtat etiã ui caloris, aquã altius tolli, ut in feruente aqua noſse licet. De Indię ingenti fontiũ, & fluminũ copia, patet infra ca.65. Sunt ergo maris Indici acceſsus incrementoꝝ cauſæ tres. Lunæ ipſius uis, Solis ingens calor, & aquarũ illo fluentiũ ingens copia. a ℂ Dubitatᷓ etiã nũc.) Inter naturę miracula, nõ paruũ illud eſt, qđ maria ſtatis tẽporibus, ac lunaribus horis fluunt, & refluunt. Eius effectus diuerſi diuerſas cau

a etiam nunc[a] quibus ex cauſis intumeſcat Oceanus, uel quatenus cum ſuperfluus ſibi fuerit, rurſus in ſe reſidat. Nec in obſcuro eſt, plura pro ingenijs diſserentiũ, potius quã pro ueritatis fide b expreſsa. Sed omiſsa ancipiti concurrentiũ quęſtione, has opiniones probatiſsimas inuenimus. Phyſici[b] autumant mundũ animal eſse, eũq; ex uarijs elementoꝝ corporibus conglobatũ, moueri ſpiritu, regi mente. Quæ utraq; diffuſa per

ſas attulerũt. Quidã uentis idipſum totũ tribuũt, qui quoties uiolenter efflauerint, undas maris concitãt, & euertũt. Vndę enim maris cũ in tumorem redactæ fuerint, terras proximas fluctibus irrigant. At ceſſante uentoꝝ impetu, in locũ conſuetum mox mare reuertitur. Ariſtoteles, & Heraclitus, a ſole maris fluxus, & refluxus fieri exiſtimant, qđ uidelicet ſolis propinquitate mare ęſtuans intumeſcat, fluensq; tandẽ ꝓxima quęq; uerberet. Quod ſi caloris ſolis inde abierit, refluere in ſeipſum mare neceſse eſt. Timęus flumina cauſatᷓ per Celtarũ montes Atlanticũ irrumpentia. Protrudendo enim (inquit) ſuo impetu, mari æſtum ciere. Cõtraq; remiſso mare retro denuo agere, & ęſtũ tandẽ refluũ ſic efficere. Sunt qui in ſydera hunc redigant effectum. Opinantur enim ſydera, qđ ſint naturæ flammeę aquarũ uaporibꝰ ſurſum tractis omnino ali. Vi ergo ſyderum aiunt maria ſurſum tolli, quæ ſic elata in diuerſum effluunt. Seleuchus Mathematicus mouens ipſe terrã, circũactui, motuiq; eius occurſare lunæ uertiginẽ dicit. Quo impetu colligente ſe inter hæc duo corpora, flatu, & in Atlanticum irruente, probabili ratione cõturbari mare. Plato (ut Plutar. refert) in elationẽ quandam huius cauſam confert. Aquas enim cuiuſdã ſpecus hiatu ſuſtolli, & late effluere, ſubindeq; eodẽ affluere, ex quo undabunda maria iactari. Pytheę Maſsylienſis, quẽ plures ſequuntᷓ, opinio uerior. Is enĩ ſcribit maris acceſsus, lunę fieri incremento. E diuerſo, decremento receſsus fieri. Probus inſignis Grãmaticus ſecundi Georgicoꝝ cõmentario, ait æſtus maris ad lunæ motum, & rationem fieri. Sed lunæ (inquit) ſunt quinq; motus. Diurnus, menſtruus, annotinus, altitudinis, depreſsionis. Hi extremi (inquit) ad mare pertinent. Macrob. 1. de ſom. Scipionis libro, tradit hos maris fluxus, & refluxus uariari ſecundũ lunę diuerſitatẽ, ita ut oceanus primo naſcentis lunę die fiat ſolito copioſior, minuitur pauliſper ſecundo, minorẽq; uidet eũ tertius, q̃ ſecundus, & ita decreſcendo ad diem ſeptimum peruenit. Rurſus octauus dies, manet ſeptimo par, & nonus fit ſimilis ſexto, decimus quinto, & undecimus fit quarto par, tertio quoq; duodecimus, & tertiusdecimus fit ſimilis ſecundo, quartusdecimus primo. Tertia uero hepdomas eadẽ facit, quę prima, quarta, quę ſecũda. Nihil eſt quod ad huius rei notitiã pertineat, quod nõ eleganter ſimul, & copioſe ſcribatur a Plynio ca.99. ſecũdi natu. hiſtoriæ. Vide diuũ Ambro. ca.7. quarti Hexameron. Herod. lib. ſeptimo ſcribit eſse mare in Græcia, ubi totũ diẽ ęſtus atq; reciprocatio fluctuũ fiat. b ℂ Phiſici autumant.) Stoicoꝝ fuit opinio mundũ hũc animatum eſse, ac ſenſu prędítũ. Moti aũt ſunt quibuſdã apparẽtibus argumentis. Sic enim argumentantᷓ. Fieri non poſse, ut ſenſu careat, qđ ſenſibilia ex ſe creat. Mundus aũt generat hominẽ, qui eſt ſenſu prędítꝰ. Ergo & mundũ ipſum ſenſibilẽ eſse. Item ſine ſenſu eſse non poſse, cuius pars habeat ſenſum. Igitᷓ qa homo ſenſibilis eſt, etiã mundo cuius pars homo eſt ineſse ſenſum. Siquis plura cupiat, adeat Lactan. ca.6. ſecundi. Laertiũ lib.7. in uita Zenonis. M. Tulliũ ſecundo de natura Deoꝝ, & lib. de Vniuerſitate. Põp. Mela in principio tertij Geographiæ fere eadẽ refert, quæ a Solino hac parte de cauſa motus maris referuntur. Neq; adhuc (inquit) ſatis cognitũ eſt, anhelitu ne ſuo id mundus efficiat, retractãq; cũ ſpiritu regerat undã undiq;, ſi (ut doctioribus placet) unũ animal eſt. An ſint depreſsi aliqui ſpecus, q̊ reciproca maria ſidant, atq; inde ſe rurſus exuberantia attollant. An luna cauſas tantis meatibus ꝓbeat. Ad ortus certe eius, occaſusq; uariantur. Neq; eodẽ aſsidue tempore, ſed ut illa ſurgit, ac demergitur, ita decedere, atq; aduentare comperimus. Adſcripſi Strabonis uerba ex primo Georaphiæ libro, huic loco maxime conueniẽtia. Mare (inquit) natura ipſa, refluens terrã reuerberat. Animantibus enim ſimile eſt. Sicut enim illę ſpiritum aſsidue admittũt, & remittunt, ſic mare ſemper in ſe, & ex ſe recurrenti quadam agitatione mouetur. Id autem perſtanti in littore indicat fluctuatio. Pariter enim alluuntur, & undantur, & rurſus alluuntur, & iſtud aſsidue, & fluctui ſupercurrit quoq; unda, & ſi tranquillum ſit, uim quandam maiorem habet, ut omnia aliena eijciat in terram. Magnum indi-

membra omnia,æternæ molis uigorē exerceāt. a
Sicut ergo in corporibus noſtris cōmercia ſunt ſpiritalia,ita in profundis oceani nares quaſdam mundi conſtitutas,per quas emiſsi anhelitus,uel reducti,modo inflent maria, modo reuocēt. At b
hi qui ſyderum [a] ſequuntur diſciplinā,contendūt meatus iſtos commoueri lunæ curſibus,adeo ut ſic uiciſsitudines inter maciem aquarū,& plenitudinē reſpiciāt ad auctus eius, uel [c] defectiones. c
Neq; eodem ſemper tempore,ſed prout illa aut mergaẗ,aut ſurgat, uariāt ſe alternātes recurſus.

DE LIBYA, HORTI HESPERIDVM, ac Atlante monte. CAP. XXXVII. d

DE Hiſpania [c] excurſus [d] in Libyam.Nam e
Belone progreſsus, quod Bęthicæ oppidum eſt, ultra interiacens [e] fretum trium & triginta milium paſsuum Tingi ex-

ctum eſt e mari alga permulta in littus proiecta.Hoc magis ſpirante uento contingit &c. Hunc Strabonis locū tranſtulit in ſuū.Cęlius ca.17.quartidecimi Anti.lectionū. a ℂAt ij qui ſyderū ſequunẗ diſciplinā.)Aſtrologoꝝ conſtans ſententia eſt,lunā humidis prędominari, queādmodū ſolē calidis. Vnde conſequens eſt,ut ſuper regionē quācunq; eleuata luna fuerit,in ea maris aqua directe ſurſum tollaẗ,ueluti naturalē eius ſequens cauſam.Quod ſi ita eſt,apparet aquā maris in eo loco altiorē eſse, qui directe opponitur lunę cētro.Fit autem hæc aquarū eleuatio,ut eſt author Albumaſar,quadā lunæ naturali uirtute,qua luna maris aquas ad ſe trahit,uti ui ſua magnes ferrū ſolet. Alioꝝ cōmunior eſt opinio,id accidere aſserentiū anguloꝝ diuerſitate, quos lunæ radij ſuper aquas faciunt, dū uel luna oritur, uel in cęli medio exiſtens fuerit.Hanc lunarē uim ſuꝑ maris aquas late Scotus exequitur quęſtione tertia, diſtinctionis quartædecimę ſecundi ſententiarū libri. Ariſto. uerba ſunt ex ſexto capite eius libri,quem de Elementoꝝ proprietate inſcripſit.Cum æquat (inquit)luna cęli medium,ad ſuam formā reuertitur maris aqua,deide cū occidere cæpit, etiam incipit extendi aqua donec in cardine inferiori luna fuerit,tuncq; diminui aqua incipit,quemadmodū cū luna oriri uult,aqua augeri mox incipit.Ad hunc quoq; locum,faciunt q̄ ſcribit Diuus Ambro. ca.7. quarti Hexameron. Non aliena ſunt præterea, quæ cap. ultimo Noctiū Atticarū ſcribit Gellius.Verſus ad idē ſunt Sylij libro tertio.Mira dehinc cernit &c.Et Lucanus primo Pharſaliæ. Ventus ab extremo pelagus ſic axe uolutet,
Deſtituatq; furens,an ſydere mota ſecundo
Tethyos unda uagæ lunaribus ęſtuet horis.
Flammiger an Titan ut alentes hauriat undas
Erigat Oceanum,fluctusq; ad ſydera tollat.
Lucretius lib.quinto. Nam modice fluere &c. Nec prętereundum, quod Diodorus Siculus refert libro quarto,Eſse uidelicet in Oceano loca,ubi nulla ſit tempeſtas,aut fluctuū maris inundatio.Sed loca conſignaſse ſatis ſit. b ℂDefectiones.)Sunt uetuſta exēplaria,& quidē plurima,in quibus ſcriptum ſit,eliquia.i.defectus, & effluxiones, a uerbo eliquo,quod diſsoluo,defluoq; ſignificat. c

DE HISPANIA excurſus in Libyam.)Hucuſq; Solinus,Plynianū ordinē immitatus, egit de Europa,& ijs,quæ in ea digna relatu uiſa ſunt,nunc eiuſdem Plynij ſequens ſeriem ad Libyā deſcribendam ſtilū uertit.Vt enim Hiſpania prima Europæ pars eſt,ita Mauritania Africæ.Veteres Geographi littoralem Aphrycā,ſiue Libyam in quatuor prouincias diuiſerunt.Mauritaniā, Numidiā, Africam minorē,& Cyrenaicā.Sed a poſteris(ut Sex.Rufus refert)per omnē Africā, ſex prouinciæ factæ ſunt.Alij plures in ea prouincias eſse dicunt.Libyā minorē,Cyrenenſem, Pentapolim,Tripolim, Bizantium,Carthaginē,Numidiam,Mauritaniam Citifenſem,Mauritaniam Cæſarienſem,Mauritaniam Tingitanam,& circa ſolis ardorē Aethiopiam.Lege Ptolemęum in principio quarti, & Solinum ipſum capite quadrageſimo. d ℂExcurſus.)Ideſt ex Hiſpania Europæ fine in Libyam trāſitus eſt. e ℂInteriacens fretum trium & triginta miliū paſsuum.)Hūc Solini locum quidā deprauatum putant,reponuntq; pro trium & triginta milium paſsuum,triginta milia paſsuum, quod apud Plyniū capite primo quinti ſic legatur.Tingi abeſse a Belone oppido Bæticæ proximo traiectu xxx.M.paſs.Quid ſi nūerus apud Ply.nō apud Solinū deprauatus ſit.Nā eandē cū Solino hoꝝ locoꝝ

distantiā tradit etiā Martianus in uicinis terris natus,& in mensuris locorꝫ reddendis plurimū studiosus author.Sunt autem eius uerba ex lib.6.hæc.Belonensis(inquit)Bethicæ ciuitas trigintatribus milibus a Tingi oppido disparatur,quæ colonia est Mauritaniȩ Cȩsariensis,huius author oppidi Antȩ⁹ dicitur.Antoninus quoqꝫ Augustus in Itinerario hanc distantiā.ccxx.stadiorꝫ esse ait.Eam urbē, quā Barbari Tinga uocant.Strabo lib.ultimo,ab Artemidoro Lingam, ab Eratosthene Lixum appellari

a cipit Mauritaniæ [a] nunc colonia, & cuius pri-
mus author fuit Antȩus,Porro quia in illo ambi
tu Aegyptiū [b] finitur pelagus,& Libycū incipit,
placuit ut Africam, Libyam diceremus. Quidā
b tamen Libyam a Libya Epaphi [c] filia, Africā autē
ab Afro [d] Libys Herculis [e] filio potius dictam re-
ceperunt. Lix quoqꝫ [f] colonia in eodem tractu
constituta est,ubi Antæi [g] regia,qui implicandis,
c explicandisqꝫ nexibns humi melius sciens ue-
lut genitus matre terra,ibidem ab Hercule ui-
ctus,& extinctus est. NAM de hortis Hesperi-
dū, [h] & peruigili dracone,ne famȩ licētia uulne-

tradit,contra Gades Octingentorꝫ stadiorꝫ transitu direptā. a ℭ Tingi Mauritaniæ nunc colonia.) Ply. cap. primo tertij Vltra columnas Herculis nunc est Tingi quondam ab Antæo conditū,postea a Claudio Cæsare cū coloniā faceret, appellatum traducta Iulia. b ℭ Aegyptium finitur pelagus.) Africam(inquit Plynius libro quito) Græci Libyam appellauere,quia mare ante eam Libycum incipiens, Aegypto finit̄ Africa,siue Libya a finibus Aegypti incipit iuxta meridiem per Aethiopiā pergēs ad Atlantem usqꝫ montem,a septemtrionali uero parte mediterraneo mari coniuncta clauditur.Finitur autem in Gaditano freto. c ℭ Libya Epaphi filia.)Tam Græci,q̄ Latini concordant de Libyæ nomenclatura.Herod.in Melpomene.Iam(inquit)Libya quidē.i.Africa a plerisqꝫ Grȩcorꝫ fertur sortita nomen,a Libya quadā muliere indigena.Qui Iudȩorꝫ sequuntur opinionē,dicūt ex Cham Noe filio fuisse natū Mesraim,cuius filius Libyus fuerit,a quo Libyam denominatā uolunt,author Iosephus ca.12.primi Antiq.Iudeorꝫ. d ℭ Ab Afro.)De Africæ nomine scripsi in cōmentariolo Dionysij super illud. Nūc tibi telluris regiones carmine pandam. Iosephus idē ca.23.eiusdē lib.authoritate Alexandri Polyhistoris,tradit Abraam ex Cethusa coniuge genuisse filios sex,quorꝫ unus Afer dictus est.Hic(inquit)dum castra fixisset in Libya,& filiorꝫ eius filij habitassent in ea,terrā illam ex illi⁹ nomine Africam uocauerūt.Eadem refert Euseb.ca.ult.noni Præparationis Euangelicȩ. e ℭ Herculis Libys.)Fuit hic(si Beroso credimus lib.5.)Osiridis Aegyptij regis filius, qui quoniā Libyos uicerit, Libyus cognominatus est,author Hierony.ca.10.lib.Geneseos.Huius sunt, nō Thebani Herculis duodecim illi labores a poetis mille uoluminibus decantati. f ℭ Lix quoqꝫ colonia cōstituta.) Ab eodē Claudio Cæsare.Lix a Plynio,& Eratosthene Lixos dicitur.Corrigēdus Martiani codex,ubi Elissos ꝓ Lix,uel Lixos passim legit̄. g ℭ Antȩi regia.) ἀνταῖος Græcis contrarius dicit̄,qđ Antȩus.i.terrenus homo uirtutibus sit contrarius.Mira sunt,quæ authoritate Gabini Romani scriptoris ultimo uolumine refert Strabo.Scribit enim apud Lingen urbē Antȩi sepulturā esse, & ibidem eius tibiā repertā cubitorum sexaginta,eāqꝫ a Sertorio nudatā,& terræ demandatā iterū.Antæi, & Herculis luctā multis carminibus Lucanus cecinit libro quarto.

Inde petit tumulos,exesasqꝫ undiqꝫ rupes &c. Plura Dio.Siculus li.quinto.Ply.ait hȩc fabulosissime ab antiquis narrata.Antæi fabulā allegorice exponit Fulgentius secundo Mythologiarū ad Carum libro.Antæus(inquit)in modū libidinis ponit̄.Vnde & ἄντιον contrariū dicimus.Ideo & de terra natus,qđ sola libido de carne concipit̄.Deniqꝫ tacta terra ualidior exurgebat. Libido enim quāto carni consenserit,tanto surgit iniquior.Ea quasi a uirtute gloriæ ueluti ab Hercule superat̄.Nā denegato sibi terræ tactu/moritur,altiusqꝫ eleuatus,materna nō potuit mutuari suffragia &c. Lactantius Placidus.6.Theb.Statij sup illud.Terrigenā sudasse Libyn,dicit id factū apud Sumentū Africæ ciuitatē.DE Gigātibus qd credendū sit,ca.5.supra abunde retulimus. h ℭ Hortis Hesperidū.)Atlas ex Hesperide coniuge septē filias ꝓcreasse dicit̄.Maiā,Electrā,Taygeten, Asteropen,Meropen, Alcyonen,& Celeno. Hæ a matris nomine,Hesperides.Atlātides uero a patre dictȩ sūt,author Dio.Siculus in.4.Lactan.2.Theba.sup illud.Lucētes a fronte iubas,hic flebile germen, dicit earū nomina fuisse, Eglen,Aretusam,Hesperetusam.Quo loco fabulā eā abūde refert.Has Hesperides secundū fabulā hortū habuerūt,in quo erant mala aurea Veneri consecrata,q̄ Hercules missus ab Euristheo rege Argiuorꝫ,occiso ꝓuigili dracone,sustulisse dicit̄.Re uera autē nobiles fuerūt puellæ,q̄rū greges abegit Hercules occiso eorꝫ custode.Vñ is mala fingit̄ sustulisse,hoc est oues. Mala eni.i.μῆλα,& poma, & oues significāt. Vñ μηλονομος ouiū pastor dicit̄.Etenim νέμω est pasco.Et νομός pascua,uel pabulū. Hȩc ex Seruio.4.

retur, fides, & ratio hæc eſt. Flexuoſo[a] meatu æ- a
ſtuariũ e mari fertur adeo ſinuoſis lateribus tor-
tuoſum, ut uiſentibus procul lapſus angueos fra
cta uertigine mentiatur. Itaq; qđ hortos appel-
lauere circundat. Vnde pomorꝝ cuſtodẽ inter- b
pretantes ſtruxerunt iter ad mendaciũ fabulan-
di. Sed hæc inſula[b] ſinuata ſinibus aluei recurrẽ-
tis, & in qbuſdã æquoris ſpiris[c] ſita ꝑter arbores
Oleaſtri[d] ſimiles, & aram ſacram Herculi aliud c
nihil præfert, quod propaget[e] uetuſtatis memo
riam. Verũ ultra frutices aureos, & metalla fron
dentia, illud magis mirũ, qđ ſolũ inferiore licet
libra depreſsius, nunq̃ tamen acceſsus[f] freti ſup- d
labitur, ſed obſtaculo naturalis repaguli in ipſis
marginibus hæret unda, & intimis orarũ ſuper-
cilijs ſponte fluctus in gyrũ reſiſtũt. Ita ſpectan-
do[g] loci ingenio nimirum planicies manet ſic- e
ca, quamuis prona ſuperueniant æquora. Sala
oppidum imminet Sale flumini. Ab hoc per

Aeneidos ſuper illud. Heſperidũ templi cuſtos. Aliter multo de Heſperidibus tradit Palephatus in eo libro, quẽ περὶ ἀπίσων ἱστοριῶν. i. de falſis hiſtorijs inſcripſit, aſſerens Heſperũ Mileſium fuiſse hominem Cariã incolentẽ. Huic filias duas fuiſse tradit, quæ a patre Heſperides dicebãtur. Hujus erãt oues pulcherrimæ, ac fęcundæ plurimũ, quales ſua tẽpeſtate Mileſias fuiſse ait. Ex eo aureas dictas ait, qđ auro nil inter mortales pulchrius habeatur. Cũ itaq; eę oues pulcherrimę fuerint, nõ ab re aureæ dictę ſunt. μῆλα autem Græce (ut dictũ eſt) & poma ſimul, & oues nuncupantur. Has oues iuxta mare paſcentes, Herculẽ auertiſse tradunt, & nauibus cũ paſtore, cui Draco nomẽ erat impoſitas/ſecum abduxiſse. Hoc Heſperidũ pomariũ, in Aethiopia Placidus fuiſse tradit, in quo (inquit) poma aurea naſcebantur. Vnde apud Martialẽ quarto Epigrãmaton ſumptũ prouerbiũ. Hortis Heſperidũ beatiora. Hyperbole in re cæteris ob eius fertilitatem anteponenda. Hos hortos eleganti carmine deſcribit Lucanus lib. 9.

Fuit aurea ſylua
Diuitijsq; grauis, & fuluo germine rami,
Virgineusq; chorus nitidi cuſtodia luci &c.

a ℂ Flexuoſo meatu.) Ply. ca. 1. quinti naturalis hiſtoriæ. Affunditur (inquit) huic æſtuariũ e mari flexuoſo meatu, in quo Draconis cuſtodiæ inſtar fuiſse nunc interpretantur. Eadem ferme tradit Martianus in ſexto. b ℂ Sed hæc inſula.) Ply. Amplectitur intra ſe inſulã, quã ſolã e uicino tractu aliquanto excelſiore, non tamen æſtus maris inundant. Extat in ea & ara Herculis, nec præter Oleaſtros aliud ex narrato illo aurifero nemore. Stra. lib. ult. id totũ fabuloſum exiſtimat. Dicunt (inquit) in Emporico ſinu antrũ eſse, qđ interius ſuſcipit uſq; ad ſeptem ſtadia. In eius aũt fronte locũ eſse humilẽ, & planum, in quo Herculis ara ſit, eãq; minime oblui ab influxu, qđ ego (inquit) unũ ex figmentis puto. c ℂ Spiris.) Reuolutionibus, circulis, flexuoſis meatibus. Vnde fabula conficta eſt de Dracone uigili hortorum cuſtode. d ℂ Oleaſtri ſimilis.) Ob quandã oleaſtri cũ oliua ſimilitudinẽ, in ſummo honore ea arbor a ueteribus habita eſt. Eius enim frondibus Nemeęi certaminis uictores coronabant. Vnde a Papinio ſexto Thebaidos dictũ eſt.

Puluereumq; fera crinem deterſit oliua

Ideſt oleaſtro, inquit Placitus. Ply. ca. 4. quintidecimi Athenę (inquit) uictores olea coronant, Gręci uero oleaſtro Olympię. Et ca. 45. ſextidecimi, Olympię oleaſter, ex quo primus Hercules coronatus eſt. Oleaſter enim arbor nec cariem, nec uetuſtatẽ ſentire dicitur. Mela Pomp. in Hiſpaniæ ſitu tradit eſse lucũ, quẽ Oleaſtrũ appellant. e ℂ Qđ propaget uetuſtatis memoriã.) Protrahat, & extendat. Dicit nihil in his locis reperiri, quod memoratis a ueteribꝰ iure reſpondeat. Nec mirũ quidẽ, cũ omnia uates in maius celebrata ferant. In his ſeruandũ Ouidianũ præceptũ Elegiarum tertio.

Exit in immenſum fęcunda licentia uatum,
Obligat hiſtorica nec ſua uerba fide.

f ℂ Nunq̃ acceſsu freti ſuperlabitur.) Verba Plynij, & Strabonis aſcripſimus parũ ante. g ℂ Ita ſpectando loci ingenio.) Id accidere philoſophi exiſtimãt partim ſoli ſiccitate, partim aſtrorꝝ quorundã naturali influxu. Strabo, ut dictũ eſt, fabuloſum eſse cõtendit. Sunt uetuſti codices, qui ſic habeant. Et intimis orarũ ſupercilijs pendent fluctus, nec tamen defluunt. Ita ſpectando &c.) In Scythia, qđ ea regio maxime diſtet a ſole.

Neq; ullæ
Aut herbæ cãpo apparent, aut arbore frondes,
Sed iacet aggeribus niueis informis, & alto
Terra gelu late, ſeptemq; aſsurgit in ulnas.
Semꝑ hyems, ſemper ſpiranteis frigora Cauri.

Ad hunc locū uidetur poſse referri Græcū Adagium μῆλον ἡρακλῆς. Pomū Hercules. In eos qui nihi omnino præter nomen magnifici in ſe habent. Et ut Satyrus inquit. Præclaro nomine tantum. Alij ad fabellam referendū putant, quā ex Apollodoro li. de Dijs refert Tarreas in prouerbioꝝ Collectaneis, de ruſticis qui arborē bouis effigiem referentis, cum bos aufugiſset, pro boue Herculi immolarūt. a ℭ Per Autololū gentem.) Autololes Africæ populi, ſola pedū pnicitate memorandi. Syllius lib. 3.

a Autololū [a] gentem iter eſt in Atlanticas ſolitudines. ATlas mons [b] e media arenarū conſurgit uaſtitate, & educt⁹ in uiciniā Lūaris circuli, ultra nubila [c] caput cōdit. Qua ad oceanū extēdit, cui a
b ſe nomē dedit, manat fontib⁹, nemoribus īhorreſcit, rupib⁹ aſperatr̄, ſqualet ieiunio, [d] humo nuda, nec herbida. Qua Africā cōtrauerſus eſt, opim⁹

Nec non Autololes leuibus gēs (ignea platis,
Cui ſonipes curſu, cui ceſſerit (incitus amnis,
Tanta fuga eſt, certant pennæ, (campumq; uolatu,
Cum rapuere pedum fruſtra (ueſtigia q̄ras. Et Claud.
Repetunt deſerta fugaces Auto (loles.

Hinc nō inelegans Prouerbium, Autololibus fugacior. De homine mira pedū pernicitate prædito. Vel, cuius (ut inquit Maro) pedib⁹ timor addidit alas. De Sala Ply. ca. primo quinti. Ptol. tradit Salā eſſe, multarum prouinciarū urbem, utpote Mauritaniæ, Hiſpaniæ, Pānoniæ, Aſiæ, Armeniæ. b ℭ Atlas mons.) Atlanti Cęli, uel ut tradunt alij, Iapeti, & Clymenes filio, in diuiſione imperij cū fratribus, loca ad occidentē Oceanū ſorte euenerunt, qui & populos a ſuo nomine, & maximū prope Oceanū, montiū appellauit Atlantē. Hic cum hoſpitio nō ſuſciperet Perſeum Iouis, & Danaes filiū, qui a Polyclete rege miſsus fuerat ad Meduſam Gorgona occidendā, quā Minerua monſtrante ipſe Perſeus interfecit. Rediens cū ab Atlante Libyæ finibus ob redditū oraculū, prohiberet̄, mōſtrato Gorgonis capite, in montem ſui nominis uertiſse traditur. Sed quoniā Solinus hoc loco de Atlante ſcribens Plynium imitatur, appoſui Plynij uerba ex ca. primo quinti naturalis hiſtoriæ. Ab ea (inquit) totidē milib⁹ paſsuū oppidū Sala, eiuſdē nominis fluuio impoſitū, iam ſolitudinibus uicinū, Elephantoꝝ gregib⁹ infeſtum. Multo tamē magis Autololū gentē, per quā iter eſt ad montē Africæ uel fabuloſiſsimū Atlantem. E medijs nunc arenis in cęlū attolli prodiderunt, aſperū, ſqualentē, qua uergat ad littora oceani, cui nomen impoſuit. Eundē opacū, nemoroſum, & ſcatebris fontiū riguū, qua ſpectat Africā fructibus omniū generum ſponte ita ſubnaſcentibus, ut nunq̄ ſatietas uoluptatibus deſit. Incolarū neminē interdiu cerni. Silere omnia haud alio, q̄ ſolitudinū horrore, ſubire tacitam religionem animos propius accedentiū pręterq; honorē elati ſuper nubila, atq; in uicinia lunaris circuli. Eundemq; noctibus micare crebris ignibus, Aegypanū, Satyrorumq; laſciuia. Impleri tibiarū, ac fiſtulæ cantu, tympanoꝝ, & Cymbaloꝝ ſonitu ſtrepere. Similia ſcribit Strabo libro Geographiæ, 17. Herod. libro quarto. Cui (inquit) confinis eſt mons nomine Atlas exilis, & undiq; teres, &, ut fertur, adeo celſus, ut eius cacumen nequeat cerni, quod a nubibus nunq̄ relinquatur, neq; hyeme, neq; æſtate, Columnā cęli illum eſſe indigenæ aiunt. Hactenus ille. Annotat Seruius primo, & q̄rto Aen. Atlantē Latine Telamonem dici, ſicut Nilū Melonē. Atlantem montē eleganter deſcribit Maro, 4. Aeneidos.

Iamq; uolans apicem, & latera ardua cernit
Atlantis duri, cęlum qui uertice fulcit &c.

Et ſexto Aeneidos.

Extra anni, ſoliſq; uias, ubi cęlifer Atlas
Axem humero torquet ſtellis ardentibus aptum.

Atlantem gigantē iccirco uertice cęlum ſuſtinere fingunt, quoniā eum Aſtrologiæ fuiſse peritū tradunt, deq; Sphęra primū cum inter homines diſputaſse, Qua ex re uiſus eſt orbem ſuis humeris ſuſtinere, locū prębente fabulæ ſphęrę inuentione. De eo ſic Heſiodus in Thegonia.

Maximus Heſperidum iuxta confederat Atlas
Pręda, qua oceano iungit confinia tellus,
Infractis humeris cęlum, mirabile uiſu
Suſtinet, & nullo deflectit pondere collum.

Dicunt Herculē ab Atlante Aſtrologiā didiciſse. Vnde & cęlū ab Atlante ſuſceptum ſuſtinuiſse dicitur. Lege Seruiū in fine primi Aeneidos. Claudianus.

Sic Hercule quondam
Suſtentante polum, melius librata pependit
Machina, nec dubijs titubauit ſignifer aſtris,
Perpetuaq; ſenex ſubductus mole parumper
Obſtupuit proprij ſpectator ponderis Atlas.

Ob miram gigantis huius proceritatem,

nascentibus sponte [a] frugibus, arboribus proce a
ris opacissimus, quarum odor grauis, [b] comę cu
pressi similes, uestiuntur lanugine Sericis uelle-
ribꝰ nihilo uiliore. In eo latere, & herba Euphor-
bia [c] copiosa, cuius succus proficit ad ocularium b
claritatem, & multiplex præsidium sanitatis, nec
mediocriter percellit uim uenenorum. Vertex
semper [d] niualis. Saltus eius quadrupedes, ac ser
pentes, feræ, & cum his Elephanti occupauerũt. c
Silet per diem uniuersus, nec sine horrore secre-
tus est. Lucet nocturnis [e] ignibus, choris Aegi-
panum [f] undiq; personatur. Audiuntur & can-
tus tibiarum, & tinnitus Cymbaloꝝ per orã ma d
ritimam. Alixa abest quinq;, & ducentis milibus
passuum. Lix a Gaditano freto centum duodecĩ
milibus, habitatus ante, ut indicat loci facies, q̊n-
dam cultu exercita, in qua usq; adhuc uitis, & pal e
mæ extãt uestigia. Apex Perseo, & Herculi [g] per-
uius, cæteris inaccessus. Ita fidem ararum inscri-

per derisionẽ, & spretum, Prouerbiali figura nauũ Iuuenalis, Atlanta uocauit, a contrario. c ℂ Vltra nubila caput condit.) Geometrę dicunt, neq; altitudinẽ montis, neq; profunditatẽ maris/ultra decem stadia protendi, author Plutar. in Paulo. d ℂ Squalet ieiunio.) Traslatio sumpta ex animalibus, quæ ieiunio, & a cibis abstinentia in maciem, & squalorem abeunt. Squaloris autẽ, & sterilitatis terræ, ausa est nimia terræ siccitas. Ea saxosis locis, cuiusmodi sunt mõtes, maxime accidit. Ex humore enim terræ tã plantæ, q̃ herbæ procreantur, aluntur, & uirent. a ℂ Subnascentibus sponte frugibus.) Videtũ nõ frugibus, sed fructibus legendum ex ascriptis parũ ante uerbis Plynij. Idẽ Põpo. in fine tertij in Fortunatis insulis esse dicit. Cõtra (inquit) Fortunatæ insulæ abundant sua sponte genitis, & subinde alijs super alijs innascentibus nihil sollicitos alunt. b ℂ Odor grauis.) De arboribus Atlantis montis lege Ply. ca. primo quinti, & c. 16. tertijdecimi. c ℂ Herba Euphorbia.) De Euphorbia herba sic Ply. ca. prmo li. 5. Præterq; gigni ibi herbam Euphorbiã nomine ab inuẽtore medico suo appellatam, cuius lacteum succũ miris laudibus Iuba Ptolemæi pater celebrat in claritate uisꝰ, contraq; serpentes, & uenena omnia, priuatim dicato uolumine. Plura de hac herba idem Plynius ca. 7. uicesimiquinti naturalis historię. Dioscorides ca. 523. Euphorbiũ arborum generi tribuit, non herbæ. Dicit præterea prouenire in Africa, monte Tmolo Mauritaniæ. Sed locum satis fuerit consignasse. Auicenna tractatu secundo secundi Canonis ca. 236. Isidorus ca. 9. decimiseptimi Ethymo. dicit dictũ Euphorbiũ, qđ eius succus oculoꝝ acuat uisum. Cuius uis (inqt) tãta est, ut duris carnibus superadiectum citius coqui cõpellat. Gręci codices Eupholbion pro Euphorbio fere scribũt. d ℂ Vertex semper niualis.) Hinc a Virgilio dictum est.

Piniferum caput & uento pulsatur, & imbri,
Nix humeros infusa tegit tum flumina mento
Præcipitant senis, & glacie riget horrida barba.

Scribit Ply. ca. z. decimiseptimi naturalis historiæ Niuem esse aquarũ cęlestium spumã. Capite autem. 62. lib. secundi ait niuẽ gigni hymbre mollius congelato. Possidonius in octauo de ratione naturæ ait niuem esse humorem ex concreta excussum nube. Aristo. primo Meteoroꝝ ait niuem, & pruinã idem esse, licet differant secundũ magis, & minꝰ. Aitq; niuem esse cum congelatur nubes, cũ autẽ uapor, pruinã fieri. Ply. ait ca. 106. secũdi in alto mari niues non cadere. e ℂ Lucet nocturnis ignibus.) Nisi alia mira in Atlante monte fieri conspiceremus, posset existimari non alia ratione idipsum contingere, q̃ qđ locis plurimis modo cõsimili euenire historiæ prodidere. Ardet in Sicilia mons Aetna, in Phaselide Chimera, Hephesti mõtes in Lycia. In Bactris Caphanti montis uertex. Campus Babylonię quadã ueluti piscina iugeri magnitudine, interdiu flagrat. Itẽ sexcenta miro modo ardentia loca alia a peritioribus referuntur f ℂ Choris Aegypanũ.) Tantũ a ueritate stultam gentilitatẽ aberrasse constat, ut nedũ homines quosdam, & bruta plurima in deoꝝ numerum transtulerit, uerum & monstra, ac naturę portenta multa pro dijs habuerit, templa construxerint, annua sacrificia persoluerit. E quorum numero Aegypanes sunt, de quibꝰ infra ca. 44. dicendum restat. g ℂ Perseo, & Herculi.) Eadem scribit Ply. ca primo lib. qninti. Perseũ autem fuisse in Atlante monte, canit Ouid. quarto Transformationũ libro de Perseo sic inquiens.

Iamq; cadente die ueritus se credere nocti
Constitit Hesperio regis Atlantis in orbe.

Hercules præterea ab Atlante Astrologiã didicisse tra-

ditur. Vnde, & cęlum post Atlantem humeris sustinuisse creditus est, ut parum ante exposuimus. a ¶ Ararum inscriptio.) Consueuerunt maximi imperatores, in magnarũ a se gestarũ rerũ memoriã, in his præsertim locis, ad quæ postremo peruenissent ipsi, quęue uiribus subegissent, suis titulis inscriptas aras erigere. Id fecisse Liberum patrẽ, Herculẽ, Semiramidem, Magnũ Alexandrũ, Cyrũ regem, Seleucum, Antiochum, Cæsarẽ Dictatorem, pluresq; alios, memoriæ prodiderunt. b ¶ Per quadringenta nonaginta sex milia passuũ.) Apud Ply. ca. 1. quinti legitur per. cccclxxxv. milia pa. qui numerus in quibusdã etiã uetustis Solinianis exemplaribus inuenitur. Martianus quoq; Capella cccclxxxxvi. M. pass. scriptũ reliquit. Nescio an uolens, uel errore potius factum sit, ut Alexãder Benedict⁹. ccccxxx. mil. pass. apud Plyniũ reposuerit. c ¶ Asana.) Sic legitur apud Plyniũ. Apud Ptolemęum Asama scriptum. DE Crocodilis, & Hippopotamis, infra ca. 45. dicetur latius. d ¶ Vltraq; adhuc amnis, q Niger uocatur.) Sic enim ex Plynio legendum uidetur. Verba Plynĳ sunt ca. primo qninti. Et ultra ad fluuiũ, qui Niger uocatur, per solitudinis nigri pulueris, eminentibus interdũ uelut exustis cautibus loca inhabitabilia feruore, q̃q̃ hiberno tempore expertus. e ¶ Dyrin nominant.) Sic ex Plynio, Strabone, Ptole. legendum est, quãuis uetusta Solini, & Martiani exemplaria Adirim habent fere omnia. f ¶ Iuba etiam Ptolemæi filius.) Ex Ply. ca. primo quinti, & Strabone 17. Geographiæ lib. legendũ uidetur. Iuba etiam Ptolemæi pater. Iuba (inquit Ply.) Ptolemæi pater, qui primus utriq; Mauritaniæ imperauit, studiorum claritate memorabilior etiam, q̃ regno, similia prodidit de Atlante. Quid si sic legas. Iuba etiã Iubæ filius. Strabo libro ultimo. Paulo (inquit) ante nostra tempora, Bogus, & Bochus reges, Romanorũ amici eam tenebant, quibus deficientibus Iuba successit in imperio. Is Iubæ filius fuit, eius qui contra diuũ Cæsarem, cũ Scipione bellũ gessit. Quom uero Iuba nuper dicẽ obĳsset, successit in imperio Ptolemęus ex Antonĳ, & Cleopatrę filia ortus, hucusq; Stra. Fuit ergo Iuba Iunior, Iubę fili⁹, & Ptolemęi pater. Fieri etiã potuit, ut a Solino, sicut a Plynio scriptũ fuerit. Iuba etiã Ptolemæi pater, sed scriptor quispiã pro uerbo pater, dictionem filius perperam cõmutarit. g ¶ Suetonius quoq; Paulinus.) Ply. ca. primo quinti dicit se hunc Paulinum consulem uidisse. De eo sæpe meminit Cor. Tacitus in uita Iulĳ Agricolæ

a ptio[a] palam facit. Qua spectat occasum inter ip-
sum, & flumen Anatim per quadrigenta[b] nona-
ginta sex milia passuũ infames syluæ bestĳs ob-
sident. Amnes circa eum non tacendi, qui licet se
b parentur interuallis amplioribus, transierunt ta-
men in quoddam Atlantici montis ministeriũ.
Asana[c] marino haustu, Bambotum Crocodilis,
& Hipopotamis refertũ. Vltraq; adhuc amnis
c qui[d] atro colore exit per intimas, & exustas soli-
tudines, quæ torrente perpetuo, & sole nimio,
plus q̃ ignito nunq̃ ab æstu uindicatur. Hæc de
Atlante, quem Mauri Dyrin nominant,[e] & Hã-
d nonis Punici libri, & nostri annales prodiderũt.
Iuba etiã Ptolemęi[f] filius, qui utriusq; Maurita-
niæ regno potitus est. Suetonius quoq;[g] Pauli-
nus summã huic cognitioni imposuit manum, q
e ultra Atlantem primus, & pene solus Romana
signa circumtulit.

DE MAVRITANIA, IN EA DE ELEphantis, De Draconibus, unde cinnabaris. CA. XXXVIII.

f E Prouincĳs Mauritanĳs Tingitana, qua Sostitiali plagæ obuia est, quaq; porrigitur ad internum mare, exurgit mon-

E PROVINCIIS Mauritanĳs Tingitana.) Geographi duas Mauritanias esse dicunt, Tingitanã, & Cæsariensem, a colonĳs dictas Tingi, & Cæsarea. Vtriusq; sitũ tradit Ptolemęus ca. primo, & secundo li. 4. Nomen Mauritaniæ a Grecis inditũ, ab incolarũ nigredine. Greci eñ μαυρόν nigrum dicunt. Id autem solis propinquitate contingere certum est. Refert Strabo ultimo Geographiæ libro quorundam esse sententiam, Mauros Indos esse, qui cum Hercule in hunc locum descenderint. Quos Latini Mauros dicunt, Græci Maurusios plerumq; appellant. Ply. ca. secundo lib. quinti de Mauritania

tibus septem, [a] qui a similitudine fratres appella- a
ti freto imminent. Hi montes Elephantis frequē-
tissimi sunt. Monet a principio hoc genus [b] ani-
mantium dicere. Igitur Elephanti iuxta sensum
humanum [c] intellectum habent, memoria pollēt, b
syderum seruant disciplinā. Luna nitescente gre
gatim amnes petunt, mox aspersi liquore, solis
exortum motibus, quibus possunt, salutant. De-
inde in saltus reuertuntur. Duo eorum genera c
sunt, [d] Nobiliores indicat magnitudo, minores
Nothos dicunt. Candore dentiū [e] intelligitur iu-
uenta. Quorū alter semper [f] in ministerio est, al-
teri parcitur, ne hebetatus assiduo repercussu mi d
nus uigeat si fuerit dimicandū. Cum uenatu pre-

loquens. Gens (inquit) In ea quondā præcipua Maurorū. Unde nomen prouinciæ, quos plerique Maurusios dixerunt. Mela lib. primo ait Mauritaniā regionē ignobilem esse, & uix quicquā illustre sortitam. Paruis oppidis habitari, parua flumina emittere. Strabo autem lib. ultimo scribit Mauritaniā feracē esse, parte tamen excepta, quæ deserta est, & fluminibus, ac lacubus abundare, ab omnibus concessū esse ait. Miratur autem quod cum Mauri adeo uberem regionē inhabitent, tamē ad suū usque tempus magna ex parte pastoraliter uiuūt. Aitque Mauros comæ cincinnis exornari, & barba, & auro, & tersura dentiū, & unguiū cultu. Raro uideas (inquit) inter se contingere dū ambulāt, ne capillorū ornatus pturbetur. Pugnāt freqūtius ab equo hastati, equis nudis utentes. Leonū, & Pardaliū, & Vrsorū pelles induunt, & dormientibus substernunt. Tingitanæ prouinciæ longitudinē centū septuaginta mil. pass. Plynius, & Martianus esse dicunt. Martianus lib. sexto Vtriusque Mauritaniæ longitudinē decies. xxxviij. M. Latitudo. cccclxvij. a ¶ Mōtibus septem.) Ex Plynio hęc capite secundo lib. quinti. Ipsa (inquit) prouincia ab oriente mōtosa, fert Elephantos. In Abyla quoque monte, & quos septē fratres a simili altitudine appellant freto imminenti iuncti Abylæ. Eadē quoque libro primo Mela refert. Ex his (inquit) quæ cōmemorare non piget, montes sunt alti, qui cōtinenter, & quasi de industria in ordinē expositi, ob numerū septem, ob similitudinē fratres uocantur. Ptolemeus hos Eptadelphos uocat ca. primo quarti, & tabula prima Africæ. Lege Strabonē. 17. Geographiæ libro. Et Martianū in sexto. b ¶ Hoc genus animantiū.) Quoniā in Elephantis plurima sunt admiratione dignissima, non ab re Solinus hoc loco plura de Elephantis cōpendio refert. Præter ea, quæ de Elephantis duodecim primis cap. lib. octaui eleganter refert Ply. Lege Arist. capitibus prio, quinto, & sexto secundi, & ca. 9. octaui, & ca. 46. noni de natura animaliū. Itē ca. 16. secundi de partibus animaliū. Diuum Ambrosium ca. quinto sexti Hexamerō. Strabonē lib. 15. Diod. Siculū lib. tertio. Philostratū lib. 2. Vitæ Apollonij. Horatius Ode. 12. Epodon, Elephantem, Barrum dixit.

Quid tibi uis mulier nigri dignissima Barri.

Sunt qui Elephantem a magnitudine corporis uocatum putent, quod formā montis præferat. Græce enim mons Elephos dicitur. Elephas (inquit Apollonius) maxime omniū ferarū disciplinabilis est, atque ubi semel sub homine uiuere coacta est, ab homine perfert, & morū similitudinē ab ipso capit, gaudetque non secus ac parui canes ex manu cibū capere, uenientēque proboscide amplectitur, caputque intra fauces immittere hominē patitur aperto rictu tā diu permanens, quoad homini libitum fuerit. c ¶ Iuxta sensum humanū intellectum habent.) Ex Plynio hæc ca. primo octaui. Terrestriū (inquit) animaliū, maximū est Elephas, proximūque humanis sensibus. Quippe intellectus illis sermonis patrij, & in primis obedientia, officiorūque, quæ didicere memoria. Amoris, & gloriæ uoluptas, immo uero quæ etiā in homine rara, probitas, prudentia, æquitas. Religio quoque syderum, solisque ac lunæ ueneratio. Authores sunt in Mauritaniæ saltibus ad quendam amnē cui nomē est Anulo, nitescente luna noua, greges eorū descendere, ibique se purificantes solenniter aqua circumspergi, atque ita salutato sydere, in syluas reuerti. Ab Elephantis, religionis inscij, uel contēptores potius, reuerentiā, honoremque Deo factori rerū omniū discant reddere. d ¶ Duo eorū genera.) Elephantorū tria esse genera. 2. uitę Apollonij scribit Philost. Alios palustres, mōtanos alios, tertios cāpestres esse dicit. Indi tradunt eos, qui in paludibus capiunē demētes, leuesque esse. Montanos uero peruersos, & insidiosos, & nisi alicuius rei indigeant, minime erga homines firmi. Cāpestres aūt benigni perhibentur, & mansueti, etiā immitationis amatores. Scribunt, atque tripudiant, & ad fistulæ sonitū saliunt, seque a terra saltando subleuant. Ply. eodē ca. Indicis Arabici minores, quos appellamus Nothos. Festus Pompeius scribit νόθον a Græcis uocari, natū ex uxore non legitima, qui apud nos spurio patre natus dicitur. Titulo decimo primi Institutionū de Nuptijs, paragrapho Unde solent spurij appellari, uel a Græca uoce νόθοσ. i. uulgo cōcepti, uel ἀπάτροσ. i. quasi sine patre filij. Lege Modestinū tit. 5. pri-

nii Digestoꝵ.L.27.Sicq; dicunt notos Elephantes ab Indicis plurimũ degenerantes. e ℭ Candore dẽtium.)Cõmune id fere cunctis animãtibus, ut senecta dentibus candorẽ adimat.Ply.c.3.octaui. Dentium candore intelligitur iuuenta.In equis certe contra agitur, atq; in cęteris animalibus.Cũ enĩ cæteris senectute dentes nigrescant, equo candidiores redduntur.Author ca.3.secũdi de nat.animaliũ Aristoteles. f ℭ Quoꝵ alter semper in ministerio est.)Et in hoc quoq; animantis huius prudentia deprehenditur. Et id ex Plynio sumptũ ca.3.octaui.Circa dẽtes(inquit)belli cura summa.Alteri⁹ mucroni parcunt, ne sit pręlijs hebes, alterius operario usu fodiunt radices, impellũt moles. a ℭ Confringũt utrosq;.) Ply. eodẽ capite. Circũuenti (inqt) a uenatoribus, primos constituũt, qbus sunt minimi, ne tãti plium puteř.Postea fessi, impactos arbori frangũt, prędaq; se redimunt. Idẽ astus & in Castorib⁹ est, ut.c.23.sup̃ dictũ est. Quot sunt homines, qui seruãdi opes gratia seipsos morti frequenter exponunt.
Salubre nimirum Catonis p̃ceptum, quo monet inquiens.
Quæ nocitura tenes, q̃uis sint (chara relinque. b

a munt, pariter cõfringũt utrosq;,[a] ut ebore dam-
nato non requiranř.Hanc enim sibi causam peri-
culi præsentiunt. Oberrant[b] agminatim. Natu
b maximus ducit agmen, ætate proximus cogit se-
quentes.Flumẽ transituri minimos antemittũt,
ne maiorũ ingressu alueum atterant, & profun-
dos depressis uadis gurgites faciant. Venerem
ante annos[c] decem fœminæ, ante quinq; mares
c nesciunt.Biennio coeunt, quinis nec amplius in
anno diebus, non prius ad gregariũ numerum
reuersuri, q̃ uiuis aquis abluantur. Propter fœ-
minas nunq̃ dimicant.Nulla enĩ nouerũt[d] adul-
teria.Inest illis[e] clementiæ bonũ. Quippe si per

ℭ Oberrant agminatim.)Id Plynius ca.5.octaui sic explicat.Elephanti gregatim semper ingrediunř. Ducit agmẽ maximus natu.Cogit ætate proximus.Amnem transituri minimos præmittunt, ne maiorum ingressu atterente alueum, crescat gurgitis altitudo. Discrepat a Plynio Apollonius Tyanęus de transitu amniũ ab Elephantis.Cuius uerba ex secũdo Philostrati subscripsimus.Cũ uideret Apollonius(inquit)Elephantos Indũ flumen transeuntes.Erant autem circiter triginta, & duce utebantur eo, qui inter ipsos minimus erat.Maiores uero ipsoꝵ super dentiũ eminentias pullos gestabant, Proboscide tanquam uinculo ipsos complectentes. Hæc(inquit)o Damis nullo iubente &c. c ℭ Venerem ante annos decẽ.)Plynius ca.5.octaui.Pudore nunq̃ nisi in abdito coeunt, mas quinquẽnis, fęmina decennis.Initur autem biennio quinis (ut ferunt)cuiusq; anni diebus, nec amplius. Sexto perfunduř amne non ante reduces ad agmen.Nec adulteria nouere, nullaue propter fœminas inter se prælia, cæteris animalibus pernicialia. Nec quia desit illis amoris uis &c.Aristo.ca.27.sexti natu.animaliũ, a Plynio, & Solino discrepat de primo Elephantũ coitu.Elephantus(inquit)tam mas, q̃ fęmina incipit coire anno ætatis uicesimo.Multo aliena a dictis sunt, quæ scribit Aristot.ca.29.de Admirandis in natura.Elephantes(inquit)traditur non ante producere fętum, quam duos fuerint annos nacti. Sunt tamen qui dicũt illos decimooctauo mense procreasse, & parere gemellos cõsueuisse. d ℭ Nulla nouerunt adulteria.)Hyettus Argiuus cũ Molurũ in uxoris adulterio deprehensum/peremisset, primus in adulteros legem tulisse dicitur.Sunt qui Lamech primũ adulteriũ cõmisisse dicant. Constat enim ante hunc Lamech nulli hominũ fuisse simul uxores plures.Vxorum autem multitudo sine adulterio esse non potest, qđ a primordio unica unico facta sit mulier, & esse duos in carne una deus præceperat ab initio.Scribit Bardesanes, ut Eusebius refert, apud Seres nullã mulierẽ esse meretricem, aut adulteram.E diuerso Getulis legem esse, qua cautum sit mulieres quoscunq; uelint, cõueniant uiros, nec tamen eas a maritis uel accusari, uel adulteras appellari, cũ tamen passim omnibus misceantur, ac præcipue aduenis.Sancta nimirum lex illa, quã in Leuitico hominibus Moses sanxit.Si męchatus quis fuerit cum uxore alterius, adulteriumue perpetrauerit cũ coniuge proximi sui, morte moriatur, & męchus, & adultera.Et alibi.Si dormierit uir cũ uxore alterius, uterq; moriatur.Zaleucus legem tulit, ut quisquis męchus, aut adulter deprehensus fuerit, erutis oculis pęnas lueret. Apud Gortynios conuictus adulter in mollitię suę signum lana coronabatur.Hincq; & ignominiosus est semper & reipub.ipsius in nullo particeps.Adulterij pęnam apud Romanos ex Catonis oratione, refert Gellius capi.23.decimi suarum noctium.Hanc optimã Elephantum adulteria nescientiũ, consuetudinem, illi utinã intelligerent, qui nolunt tetigisse nisi illas,
Quarum subsuta talos tegat instita ueste. e ℭ Inest illis clementię bonũ.) Ex Plynio hæc cap.4. libri octaui.Elephas(inquit)homine obuio forte in solitudine, & simpliciter oberrante, clemens, pla-

deſerta uagabundum hominẽ forte uiderint, du a
ctus uſq; notas uias præbent. Vel ſi confertis pe
coribus occurſitent, itinera ſibi blanda, & placi-
da manu faciunt, ne qđ obuiũ animal interimãt.
At conflictu fortuito ſi quando [a] pugnatur, non b
mediocrem habent curã ſauciorꝶ. Nã feſſos uul-
neratosq; in medium receptant. Cum captiuitate
uenerint in manus hominũ, manſueſcunt hauſto
ordei ſucco. Maria [b] trãſmeaturi, naues non pri⁹ c
ſubeunt, q̃ de reditu illis ſacramentũ luatur. Indi-
cos Elephantos [c] Mauri timent, & quaſi paruita-
tis ſuæ conſcíj aſpernantur ab his uideri. Nõ an-
nis [d] .x. ut uulgus, ſed biennio, ut Ariſtoteles de- d
finit, utero graueſcũt, nec amplius, q̃ ſemel gig-
nunt, nec plures, q̃ ſingulos. Viuũt in [e] annos tre
centos. Impatientiſsimi frigoris. Trũcos [f] edunt.
Lapides hauriunt. Gratiſsimas in cibatu palmas e
habent. Odorẽ muris [g] uel maxime fugiunt. Pa-
bula etiã, quę a muſculis contacta ſunt, recuſant.
Siquis caſu Chamæleontẽ [h] deuorauerit, uermẽ

cidusq; etiã demonſtrare uiã traditur &c. a ℭ Siquando pugnatur.) Ply.ca.7.octaui libri. Equitatu circumuenti, infirmos, aut feſſos, uulneratosue in mediũ agmen recipiũt, ac uelut imperio, aut ratione per uices ſubeunt. Capti celerrime mirificantur ordei ſucco. b ℭ Maria tranſmeaturi.) Ply.ca. primo lib.octaui. Alienæ quoq; religionis (inquit) intellectu credunt maria tranſituri nõ ante naues conſcendere, q̃ inuitati rectoris iureiurando de reditu. c ℭ Indicos Elephantos.) Ply.ca.9.lib.octaui. Indicũ (inquit) Afri pauẽt, nec contueri audent. Nam & maior Indicis magnitudo eſt. Philoſtrat⁹ in ſecũdo. Quãto equo Nyſęo maior eſt Libycus Elephas, tanto Libycis Elephantes maiores ſunt Indici. d ℭ Nõ annis decẽ.) Ply.ca.10.lib.octaui. Decem annis (inquit) geſtare in utero uulg⁹ exiſtimat. Ariſtoteles biennio, nec amplius ſemel gignere. Sed nequis Ariſtotelis uerba diſpendio quæritet, ea ex ca.27.ſexti naturæ animaliũ aſcripſimus. Elephant⁹ tam mas, q̃ fęmina incipit coire (inquit) anno ætatis uiceſimo. Ferendi uteri tempus, alíj annum & ſex menſes, alíj triennium ſtatuunt. Cauſa, quãob rẽ incertum hoc ſit, qđ non pateat coitus. Plaut⁹ ex uulgi ſententia in Sticho ſic inquit. Audiui ſæpe hoc uulgo multis dicier ſolere Elephantũ grauidã perpetuos decẽ eſſe annos. Hic ſumptũ Adagiũ. Celerius Elephanti parient. In pigros, & ſegnes homines dici ſolitum. Alterum pręterea impoſsibilitatis Adagiũ ab Ennio uſurpatũ. Prius pariet Locuſta Lucam bouem, ad magnitudinem Elephantis, & paruitatem locuſtæ poeta reſpiciens. e ℭ Viuunt in annos trecentos.) Plyníj uerba ſunt ex ca.10.octaui. Plures (inquit) uiuere ducentis annis, & quoſdã trecentis, iuuenta eorꝶ ſexageſimo incipit. Ariſto.ca.9.octaui Naturę animalium. Elephantẽ (inquit) alíj annos ducentos uiuere aiunt, alíj trecentos. Et ca.46. noni de animaliũ natura. Viuere (inquit) Elephantos mares alíj annos ducentos, alíj centũ & uiginti narrant. Hyemis, ac frigoris impatiens hoc animal eſſe dicitur. Scribit Philoſtratus Apolloniũ inueniſſe apud urbem Taxilã omniũ urbiũ, q̃ apud Indos ſunt maximã, Elephantẽ, quẽ uittis, & Mirteis coronis indigenæ ornabant. Eũ homines regionis illius ex íjs unum eſſe agebant, qui pro rege Poro cõtra Alexandrũ pugnauerat, quẽ ꝓpterea, qđ in pugna ꝓmptiſsime pugnaſſe ferebatᷣ, Alexander Soli dicauit, torq̃s aureos circa cornua adaptãs. In torquibus Græcis literis hãc ferme ſententiã inſcriptã dicũt. Alexander Iouis filius Aiacem. Soli (id enim Elephanto nomẽ erat) magnũ nomine exornãs. Cõíjciunt aũt indigenę annos quinquaginta ſupra trecẽtos ab ea, quã diximus pugna ad ea tẽpora interceſſiſſe cũ tñ ſcire nõ poſsint, q̊t fuerit natus annos qñ pugnę interfuit. Cur aũt tãdiu uiuãt, diuus Ambro. hãc affert rationẽ. Nũc aũt (inqt) & trecentis, & amplius feruntur annis uitã ꝓducere, qa omnia ſibi ad magnitudinẽ mẽbra cõueniũt. Ideoq; nõ diſtincti, ut nobis, ſed cõpacti artus ſunt, quo ſint robuſtiores. Quam cito hominibus ſi diu ſteterint, aut uelocius cucurrerint, iugiter ambulauerint, genua uexantᷣ & plãtę. Cõiuncta eni & articulata facilius q̃ concreta atq; ſolidata, aut doloris ſenſum, aut caſũ offenſiõis admittũt. f ℭ Truncos edunt.) Ex Ply.ca.10.lib.octaui. Et terrã (inquit) ediſſe íjs tabificũ eſt niſi ſæpius mandant, deuorãt aũt & lapides. Truncos quidẽ gratiſsimo in cibatu habent. Palmas excelſiores fronte proſternunt, ac ita iacentiũ aſſumũt fructũ, manduntore. g ℭ Odorẽ muris.) Ply.c.& li.eiſdem. Animaliũ (inquit) maxime odere murẽ, & ſi pabulũ in pręſepio poſitum attingi ab eo uidere, faſtidiunt. h ℭ Chamelęontem deuorauerit.) Plynius ca.27.lib.octaui. Elephas Chamelęonte cõcolori

fronde deuorato occurrit oleastro huic ueneno suo. De Chamelęonte plura ca. 53. infra Solinus refert. a ℭ Durissimũ dorso tergus.) Ply. ca. 10. octaui. Durissimũ (inquit) dorso terg⁹. Ventres molles. Setarum nullum tegumentũ, ne in cauda quidẽ præsidiũ abigendo tedio muscarũ. Namq; & id tanta uastitas sentit &c. b ℭ Inter hos, & Dracones.) Verba Plynij sunt ex ca. xi. libri octaui. Elephantes fert Africa, ultra Syrticas solitudines, & in Mauritania. Ferunt Aethiopes, & Troglodıtæ, ut dictum est. Sed maximos India, bellantesq;, cum ijs perpetua discordia Dracones tantæ magnitudinis, ut & ipsos circũflexu facili ambiant, nexuq; nodi perstringant. Cõmoritura dimicatio, uictusq; corruens, cõplexũ elidit pondere. Similia scribit Diod. Siculus parum post pricipium lib. quarti. Non aliena sunt, quæ ca. 65. Solinus refert. c ℭ Insidiæ hoc astu præparantur.) Hanc Draconũ, & Elephantum pugnã Ply. lib. 8. his uerbis eleganter explicat. Mira animalium pro se cuiq; præcipua solertia est, ut ijs una scandendi in tantam altitudinẽ difficultas, Draco itaq; iter ad pabula speculaẽ. Ab excelsa se arbore inijcit. Sic ille imparẽ sibi luctatum cõtra nexus. Itaq; arborum aut rupiũ attritũ q̃rit. Cauent hoc Dracones ob idq; gressus primũ alligant cauda. Resoluũt illi nodos manu, at hi in ipsa nare caput condunt, pariterq; spiritũ præcludunt, & mollissimas lancinant partes. Iidem obuij deprehensi in aduersos erigunt se, oculosq; maxime petunt. Ita fit ut plerumq; cæci ac fame, & męroris tabe confecti reperiantur. Quã quis aliam tantæ discordiæ causam attulerit, nisi naturę spectaculũ sibi, ac paria cõponentis. Dio. Siculus lib. 4. Tradunt quidã (inquit) in desertis, ac feris locis, serpentes, qui cũ Elephantis propter aquas pugnant magnitudine, numeroq; admirabiles esse. Complicant enim in corpus assurgentes, annixiq; uiribus Elephãtorũ crura, cõnectuntq; pluribus plicis adeo arcte, summaq; ui, ut spumãtes bestias natura graues, ad casum cõpellant. Tum pluriũ concursu facto, bestiã haud facile mobilẽ depascunẽ &c. d ℭ Pręcipua est.) Ply. ca. 12. octaui. Est (inquit) & alia dimicationis huius fama. Elephantis frigidissimũ esse sanguinem, ob id æstu torrente præcipue a draconibus expeti. Quã ob rem in amnes mersos, insidiari bibentibus arctatisq; illigata manu in aurem morsum defigere, quoniã is tantũ locus defendi non possit manu. Dracones esse tantos, ut totũ sanguinẽ capiant. Itaq; Elephantos ab ijs ebibi, siccatosq; concidere, & dracones inebriatos opprimi, cõmoriq;. e ℭ Oculos petunt.) Plynius eodẽ loco. Oculos maxime petunt. Ita fit, ut plęrumq; cęci, ac fame, & męroris tabe confecti reperiantur. f ℭ Quod Cinnabarim uocant.) Hic locus euidens fit ex uerbis Plynij cap. 7. tricesimitertij naturalis historiæ. μίλτον (inquit) uocant Græci miniũ, quidã Cinnabarim. Vnde natus error Indico Cinnabaris nomĩe. Sic ẽm appellant illi, saniẽ Draconis elisi Elephantorũ morientiũ pondere permixto utriusq; animalis sanguine, ut diximus. Neq; alius est color, qui in picturis proprie sanguinẽ reddat. Illa Cinnabaris Antidotis, medicamentisq; utilissima est &c. g ℭ Elephantes Italia.) Et hæc ex Ply. Iulius Solinus mutuatus est ca.

a Elephantis ueneficum, oleastro sumpto pesti me-
detur. Durissimũ [a] dorso tergus est, uentri mol-
lius. Setarum hirsutię nullę, inter hos, [b] & Draco
nes iugis discordia. Deniq; insidiæ hoc [c] astu prę-
b parãtur. Serpentes propter semitas delitescunt,
per quas Elephanti assuetis callibus euagantur,
atq; ita prætermissis prioribus postremos ado-
riuntur, ne qui antecesserint, ualeant opitulari,
c Ac primũ pedes nodis illigant, ut laqueatis cru-
ribus impediant gradiendi facultatem. Nã Ele-
phanti nisi præuenti hac spirarũ mora uel arbo-
ribus se, uel saxis applicant, ut pondere nitibun-
d do attritos necent angues. Dimicationis præci-
pua [d] causa est, qđ Elephantis, ut aiunt, frigidior
inest sanguis, & ob id a draconibus auidissime
torrente captantur æstu. Deniq; nunq̃ inuadunt
e nisi potu grauatos, ut uenis propensius irrigatis
maiorem sumant de oppressis satietatẽ. Nec ali-
ud magis q̃ oculos [e] petunt, quos solos expugna
biles sciũt. Vel interiora auriũ, qđ is tantũ locus
f defendi non potest Proboscide. Itaq; cũ ebibe-
rint sanguinẽ, dum ruunt belluæ, dracones ob-
ruuntur. Sic utrinq; fusus cruor terram imbuit,
fitq; pigmentum quicquid soli tinxerit, quod
Cinnabarim [f] uocant. Elephãtes [g] Italia anno ur-

bis conditæ quadringētesimo septuagesimo se- a
cundo in Lucanis primū bello Epirotico uidit, & boues Lucas inde dixit. Cæsariensi [a] coloniæ Cęsaria īest a Diuo Claudio deducta, Bochi pri-
us regia, postmodū Iubę indulgentia populi Ro b
mani dono data. Inest & oppidum Siga, [b] quod habitatum Siphaci fuit. Nec ab [c] Icosio taciti rece damus. Hercule enim illac transeunte uiginti, q̄
a comitatu eius desiuerant, locum deligūt. Iaciūt c
mœnia, ac ne q̄s imposito a se nomine priuatim gloriaretur, de condentium numero urbi nomē datum.

DE NVMIDIA, ET IN EA DE VRSIS. CA. XXXIX.

QVod est a flumine Ampsaga [d] Nu- d
midiæ datur. Huius incolæ q̄diu errarunt pabulationibus uagabundis, Nomades dicti [e] sunt. Vrbes in ea quāplurimæ, nobilesq́, sed Cirta [f] eminet. Dein

sexto libri iā sæpius citati. Elephantes (inquit) Italia primū uidit Pyrrhi regis bello, & boues Lucas appellauit in Lucanis uisos, anno urbis quadringentesimo septuagesimosecundo. Roma aūt in triumpho septem annis ad superiorē numerū additis. Eadē plurimos annos quingentesimosecundo, uictoria. L. Metelli Pontificis, in Sicilia de Pœnis captos. Centū quadragintaduo fuere, traiecti ratibus, q̄s doliorum consertis ordinibus imposuerant. Mutianus ter consul scribit Elephantes, quos literarū Græcarum dictus didicisse, Hos uidelicet, ἀυτὸσ ἐγώ τάδε ἔγραψα λάφυρατε κέλτ᾽ ἀνέθηκα, quod latine significat. Ipse ego hęc scripsi, spoliaq́ Celtica dicaui. Boues Lucas Elephātos dictos uolūt, uel a Lucania, uel a Libya, uel (ut Varroni placet) a luce, quod scilicet clypeis regijs auratis reluceant. a ¶ Cæsariēsi coloniæ.) Quæ de Cæsariēsi Mauritania scribit hoc loco Solinus, sumpta sunt ex ca. 2. quinti Plynij. Oppidū (inquit) ei celeberrimū Cæsarea antea uocatum Iol/Iubæ regia a diuo Claudio coloniæ iure donata, eiusdem iussu reductis ueteranis. b ¶ Oppidum Siga.) Ply. ait Sigam fluuiū nauigabilem esse. Alij oppidū, quod e regiōe Malacam urbem Hispaniæ contēplatur. Sed tam flumē, q̄ oppidū esse potest, ut alterū, ab altero nomen habeat. De Bocho Maurorum rege, scribunt Liuius lib. 66. Salustius in Iugurtino. Plutar. in Mario. Strabo lib. ultimo. Syllius in. 3. atrocem eū uocat, quod is Iugurtham prodiderit, & uinctū eum Romano Syllæ tradiderit. DE Syphace Numidiæ rege, abunde Liuius. 29. & . 30. ab urbe condita uoluminibus. Salustius in Iugurtha. Florus ca. 6. secundi Epitomes. Is quoniā ictum cum Romanis fędus fregerit, & Carthaginensibus adhęserit, uictus tandē, & captus a. P. Scipione uita functus in triumpho ductus est. Syllius lib. ultimo.

Ante Syphax feretro residens captiua premebat
Lumina, & auratæ seruabant colla cathenæ.

c ¶ Icosium.) Huic urbi a conditorum numero nomen inditum, quod a uiginti Herculis Comitibus conditū fuerit, εἴκοσι enim Gręce, Latine uiginti. Id fabulosum, ut cætera gesta Herculis, nō nulli autumant. Icosij urbis meminerunt etiā Ptol. & Plynius.

QVOD EST a flumine Ampsaga.) Ply. ca. 3. lib. quinti. Ampsagā flumē principiū, Tuscā uero fluuiū finem facit. Numidia (inquit Mela lib. primo) spacio, q̄ Mauritania angustior est, sed culta magis, & ditior. Plynius ait in Numidia præter marmoris Numidici, ferarūq́ prouentū nihil aliud reperiri insigne. Numidia Metagonitis appellatur a Græcis. e ¶ Nomades dicti sunt.) Ply. ca. 3. lib. quinti tradit Nomades dictos esse a permutandis papilionibus, Mapalia sua, hoc est domus plaustris circūferentes. Græci autē νομάδεσ Numidas, & pastores nomināt, a uerbo νομεύω, quod pastoriam exerceo significat. Sunt q̄ui Numidiā dictam uelint ab incolis passim uagantibus, quod nullā habeant certam sedem. Nā lingua eorum, incertę sedes, & uagæ, Numidiæ nuncupant. Seruij Honorati sententiā ca. 37. retulimus. Scribit Strabo ultimo Geographiæ uolumine, Numidas ante Masinissam regē a cōmunibus hominū moribus exulasse. Is enim primus Numidas ciuiles, & agricultores reddidit, & pro latrocinio eos miliciā docuit. Sunt & gentes aliæ consimilē ob causam νομάδεσ appellatæ, ut sup̄ ca. 25. & infra ca. 43. Solinus refert. f ¶ Cirta.) Per t scribendū, nō th, ex Appiano. Hāc Ply. & Mela dicunt Sittianorum coloniā, a Sittio, qui Romę accusatus, & iudicio interesse ueritus, in Africam collecta manu fugerat. De ea urbe scribunt Salustius, Ply. Mela, Martianus, itē cæteri. Strabo circa finem libri

libri ultimi,tradit Cirtam mediterraneã urbem eſse munitiſsimã,& optime ſtructam,cũ a cæteris, tũ a Mycipſa rege,eamq; tantã effeciſse,ut decem equitũ milia, & peditũ uiginti milia emitteret. a ℭCullu.)Hęc urbs(ut Hermol.etiã annotauit)Colops a Ptol.dicitur.Plynius,& ſecũ plures,Cullu nominãt.Sunt qui nõ per c ſed per ch ſcribendũ putent.De purpura Ply.ca.36.noni nat.hiſtoriæ.Ad hũc uero locũ facit,qđ ſcribit Syllius lib.16. Getulis ne magis fucaret uellus ahenis. b

a Cullu[a] purpurario fuco Tyrijs uelleribus comparata, Omnis hæc regio finibus in Seugitanum limitem[b] deſinit. Qua parte ſylueſtris eſt, feras educat, qua iugis ardua, equos[c] alit. Eximio etiã
b marmore[d] prædicat̃. Numidici[e] urſi forma cæteris præſtant, rabie[f] dumtaxat, & uillis[g] profundioribus. Nam genitura[h] par eſt quoquo loco editis. Eam protinus dixero. Coeunt non[i] itidẽ
c quo quadrupedes aliæ, ſed apti amplexibus mutuis, uelut humanis cõiugationibus copulantur. Deſiderium ueneris hyems ſuſcitat. Secreti[k] ho-

ℭIn Zeugitanũ limen.)Zeugitana regio (inquit Martianus) ea eſt,quæ proprie uocatur Africa. Ply.ca.4.quinti. A Tuſca (inquit) Zeugitana regio,& q̃ proprie uocatur Africa eſt. c ℭEq̃s alit.)In his locis,ut Stra. refert,incolæ paruis equis utũtur,celeribus tamen,& obtemperantibus adeo, ut ſola uirga gubernent̃.Equi collaria ex ligno habent, aut pilo confecta,e quibus habena dependet. Sũt qui etiã tracti dominũ ſequũt̃ ut canes. Claudia. in Gildonẽ.

Cætera nudus eques, ſonipes (ignarus habenæ
Virga regit.

Non ignoro hęc Strabonẽ Mauris tribuere,ſed ob locorũ uicinitatem ad equos Numidię referri poſsunt.Syllius li.16.de Syphace Numidiæ rege. Tum cognita primũ Cornipedũ frena. Et libro primo.
Hic paſsim exultant Numidę gens inſcia freni. Et Maro quarto Aen.Numidas infrenos dixit. d ℭEximio marmore.)De marmore Numidico nobiliſsimo Ply.ca.6.triceſimiſexti naturalis hiſtoriæ. De eo ſic Statius Sylua quinta primi.
Mæret onyx longe, queriturq; excluſus Ophites,
Sola nitet flauis Nomadum deciſa metallis. De Numidico marmore intellexit Horatius Ode.18. ſecundi Carminũ.Non trabes Hymetiæ Prẹmunt columnas ultima reciſas Africa. e ℭNumidici urſi.)Ply.ca.36.octaui naturalis hiſt.miratur Annalibus notatum eſse.M.Piſone.M.Meſsala CONS. ad.xiiij.kalen.Octobris.Domitiũ Aenobarbũ Aedilem Corulẽ,urſos Numidicos centũ, & totidẽ uenatores Aethiopas,in circo dediſse.Miror(inquit)adiectum Numidicos fuiſse,cũ in Africa urſos non gigni conſtet.Idẽ ſcribit ca.58.eiuſdem libri,in Africa nec apros,nec ceruos,nec capreas,nec urſos gigni.COntra Plynij ſententiã ſunt Herod.lib.4.Apud Maxies(inquit)Africæ populos ſerpentes ſunt ſup̃ modum grandes,ac leones. Elephantes quoq;,& urſi,& aſpides,& aſini cornibus præditi,& Cynocephali.i.capita canina habentes,& Acephali.i.nõ habentes capita,ſed in pectoribus oculos,ut ab Afris memoratur,nec nõ uiri,fœminæq; agreſtes,& aliæ multæ feræ haud ementitæ,quorũ nihil apud paſtorales eſt.Et infra. Ceruus,& aper in Africa nullus eſt. Virg.quinto Aeneidos.
Horridus in iaculis,& pelle Libyſtidis urſæ. Et libro octauo.
Effultum ſpolijs,& pelle Libyſtidis urſæ. Et illud Martialis.
Et freno Libyci domantur urſi. Et Iuue.Satyra quarta.
Profuit ergo nihil miſero, qđ cominus urſos
Figebat Numidas Albana nudus arena
Venator. Plynij ſententia uidetur uerior, qđ urſi ſuapte natura locis frigidioribus generentur. Et ut Solinus ait.Deſyderium ueneris urſis hyems ſuſcitat. Africa autem(ut nomen indicat)ſine frigore,& hyeme eſt.Hinc Syllius lib.primo.
Aeolijs candens Auſtris,& lampade Phœbi
Aeſtifero Libyæ torquetur ſubdita cancro. f ℭVillis profundioribus.) Natura urſi omnes hirſuti ſunt,ac uillis aſperis.Vnde prouerbio dici cęptũ.Vrſis aſperior,piloſiorq;.De homine,qui ſit prę cæteris piloſior,hirſutiorq;,ſicq; tractatu aſperior.Vtitur eo obſcęni carminis quisquis is fuerit author. g ℭRabie.)Ex Vrſi rabie apud Martialem in ſexto adagium ſumptum crediderim. Ne naſum uiui temptaueris urſi.In hominem furentem,& bile cõcitum dici ſolitum. h ℭGenitura.) Generandi modus. i ℭCoeunt non itidem.)Plynius ca.36.octaui.Eorum coitus(inquit) hyemis initio, nec uulgare quadrupedum more,ſed ambobus cubantibus,complexiſq;.Ariſtoteles capite triceſimo ſexti Naturæ animalium.Vrſi coeunt(inquit)non ſuperuenientes,ſed humi ſtrati. k ℭSecreti honore.)Plynius lib.& cap.eiſdem.Deinde ſeceſsus in ſpecus ſeparatim,in quibus pariunt triceſimo die.

nore reuerant̃ mares grauidas,& in ijſdem licet foueis,partitis tamen per ſcrobes ſecubationib⁹ diuiduntur.Lucinæ illis [a] properatius tẽpus eſt. Quippe uterũ triceſimus dies liberat. Vnde euenit,ut prȩcipitata fœcũditas,informes creet partus.Carnes pauxillulas [b] edunt,quibus color cãdidus,oculi nulli,& deſtina immaturitate tantum rudis ſanies exceptis unguium liniamentis. Has lambendo [c] ſenſim figurant, & interdũ ad pectora eas fouent,ut aſsiduo incubatu calfactæ animalem trahant ſpiritũ. Interea cibus [d] nullus. Sane diebus primis [e] quatuordecim matres in ſomnum ita [f] concidunt,ut nec uulneribus excitari queant. Enixæ quaternis [g] latent menſibus. Mox egreſsæ in diẽ liberũ tantã patiunt̃ inſolentiã lucis,ut putes obſitas cæcitate.Inualidum ur-

a ℭLucinæ illis ꝓperatius tẽpus eſt.)Ariſtoteles eodẽ capite.Fert uterum urſa dies triginta.Parit tum unum,tũ etiã duos,ſed cum plurimũ quinqꝫ. b ℭ Carnes pauxillulas edunt.)Plynius ibidẽ. Hi ſũt candida,informisqꝫ caro,paulo muribus maior.Sine oculis,ſine pilo,ungues tantũ prominẽt.Ariſto. cap.iam dicto.Fœtum(inquit)minimũ pro ſui corporis magnitudine edit.Quippe quȩ minorẽ cato, maiorẽ mure parere ſoleat.Nudũ item & cȩcũ,& cruribus propemodũ,membrisqꝫ alijs indiſcretum, & rudem. c ℭ Lambendo.) Ply. Carnem hanc lambendo paulatim figurãt.Scribunt nõ nulli, Vrſus ideo dictus, quod ore ſuo formet fœtus,quaſi orſus.Vnde illud eſt.

Sic format ligua fœtum cũ ꝓtulit urſa.

Id autem ex partus immaturitate accidere certum eſt, qđ triginta dierũ ſpacium tantæ moli corporis, exiguũ tempus ſit.Hanc informem urſæ generationem canit Ouidius.15.Metamorphoſeos.

Ne catulus partu, quem reddidit urſa recenti
Sed maleuiua caro eſt lambendo mater in artus
Figit,& in formam quantũ cupit ipſa reducit.

Virgilium poetam dicere ſolitum ferunt parere ſe uerſus,more,atqꝫ ritu urſino. Namqꝫ ut illa beſtia fœtum edere ineffigiatum, informẽqꝫ,lambendoqꝫ id poſtea, quod edidiſset, conformaret,& fingeret. Perinde ingenij quoqꝫ ſui partus recentes nudi eſse facie,& imꝑfecta. Sed deinceps tractando,colendoqꝫ reddere ijs ſe oris,& uultus liniamenta.Hæc ex ca.10.decimiſeptimi Noctiũ Atticarum aſcripſimus. d ℭ Interea cibus nullus.)Vel qđ eo tempore priorum pedum ſuctu uiuant, uel quod cibi uicem ſuppleat humor nimius.Plynius ibidem.Cibi tunc nulla argumenta, nec niſi humoris minimũ in aluo inueniri.Sanguinis exiguas circa corda tãtum guttas, reliquoqꝫ corpore nihil ineſse. e ℭ Diebus primis quatuordecim.)Primis diebus bis ſeptenis(inquit Ply.) tam graui ſomno premuntur,ut ne uulneribus quidẽ excitari queant. f ℭ In ſomnũ ita concidunt.)Id Alcmȩon accidere exiſtimat,qđ tunc ſanguis omnis in uenas confluat.Quod ex eo conſtare dicit,quoniã per id tẽpus ſanguis exiguas circa corda tantũ guttas reperiri uenatores aſseuerẽt.Empedocles ſomnũ ſanguinarij caloris refrigerationẽ eſse,quæ quidem ſi modice tẽperata ſit,ſeq ſomnũ,ſin immodica ſit mortem.Diogenes,ſi penitus ſanguis diffuſus uenas corporis implerit, inteſtinũqꝫ earũ aerem ad pectus, ſubditumqꝫ illi uentrẽ propulerit,tũ deniqꝫ ſomnũ fieri,ex quo ꝑcordia cõcaleſcere.Qđ ſi omnis funditus aer ex uenis eruperit,mortem exiſtere.Plato,& Stoici ſomnũ fieri ſenſilis quidẽ ſpiritus remiſsione,& tanqꝫ laxatione quẽadmodũ & ſuper terrã conſidente flatu,eodẽ uero ſe recipiente ad ſuperciliorꝫ interſtitium ,id eſt animæ principatum.At uero cũ omnifaria fit ſpiritus ſenſilis remiſsio, tũ demũ conſequi mortem.Ex Plutarcho hȩc.Sunt qui ex nimio humore tam diutinũ Vrſis ſomnum opinentur accidere.Somnum enim maxime ex humore non naturali contingere philoſophi autumant. g ℭ Enixæ quaternis menſibus latent.)Plynius.Nec quicquã rarius homines,q̃ parientẽ uidere urſam.Ideo mares quadragenis diebus latent,fȩminæ quaternis menſibus &c. Ariſtoteles cap.17.octaui Naturæ animaliũ.Conduntur(inquit)& urſi,ſed propter frigus,an alia de cauſa ambigitur. Pingueſcunt urſi per id tempus tum mares,tum fœminæ uehementer, ut mouere ſeſe facile nequeant. Parit etiam fœmina eo tempore,& tam diu latet,quoad tempus ſit,ut ſuos catulos in apertum producat, quod uerno tempore,menſe a bruma tertio facit. Sed quod minimum dies circiter quadraginta latet,ex quibus bis ſeptem ita ſopitur,ut ſe nihilo moueat. Reliquis poſtea pluribus latet quidem,ſed mouetur,& ſurgit.Fœtu grauida urſa,uel a nemine,uel a paucifsimis capta eſt.Tempore ſui latibuli, hoc animal nihil edere certum eſt.Quippe,quod neque exeat,& captum,uentre,inteſtino inani uideatur.Hactenus Ariſtoteles Philoſophorum princeps.Id ipſum qdẽ non ſine cauſa a natura excogita-

tum est, ne scilicet huius feræ uires in perniciem cęterorum, si nimis essent ualidæ, uerti possent. Scribit Philostratus secundo uitæ Apollonij libro. Vrsum feritate cæteras belluas superare. Sunt e diuerso, quibus sit ualidissimũ caput, ut de Psitaco cap.65. Solinus refert. a ℂ Inualidum ursis caput.) Plynius Inualidissimũ urso caput, quod leoni fortissimũ. Ideo urgente ui præcipitaturi se ex aliqua rupe manibus, eo operto iaciuntur, ac sæpe in arena colaphis inflictis exanimant. b ℂ Cũ gustauere Mandragorę mala.) Sumpsit hæc Solinus ex ca.27. octaui Plynij Vrsi (inquit) cum Mandragorę mala degustauere, formicas lambunt. Et cap.6. uicesimi noni eiusdem operis. Vtuntur & per se ouis Formicarũ. Namq; & huic animali est medicina, Constatq; ursos ægros hoc cibo sanari. Arist. ca.5. octaui Naturæ animaliũ. Vrsus (inquit) animal omniuorum est. Quippe qui & fructus arboris, quas cõscendũt corpore lubrico ędat, & legumina, & apes perfringẽs alueos, & cancros, & formicas. Carne etiam uescitur. Eadẽ scribit Plynius ca.73. lib. decimi. c ℂ Siquando tauros.) Idẽ Ply. ca.36. octaui. Tauros (inquit) ex ore, cornibusq; eorum pedib⁹ omnibus suspensi pondere fatigant. Aristot. ca.5. octaui Naturæ animalium. Vrsus (inqt) uiribus suis confidens, inuadit non solũ ceruos, sed etiã sues feros, si clam, repenteq; potuerit agere. Taurũ aperto Marte aggreditur conserta iam pugna, sternit se resupinũ, dumq; taurus ferire conatur, ipse suis bracchijs amplectitur cornua, ore morsus armis defigit, prosternitq; aduersariũ. d ℂ Messala. Ply. ca.36. octaui, utrũq; cõsulẽ nominat. Annalibus (inqt) notatum est. M. Pisone. M. Messala CONS. ad. xiiij. kalen. Octobris. Domitium Aenobarbũ Aedilem Curulem &c. Vnde scriptoris uitio accidisse uidetur, ut alterius cõsulis fuerit nomen obmissum. e ℂ Numidicos ursos.) Id falsũ existimat Caius Plynius, cuius sententiã ante retulimus. f ℂ In circo Romano.) De Circo ex Varrone quarto de lingua latina, & alijs plura cõgessit Io. Tortelius in libro quem Orthographiã inscripsit. Vide Ply. ca.15. tricesimisexti naturalis historiæ. Mira est in multis huius animalis uersutia. Quoties enim se præpinguem senserit, latebras quærit, ubi tam diu latitat cibo abstinẽs, donec pinguedo, qua corpus inabile reddebatur, resoluatur omnino. Rursus siquando specus latendi causa petierit, nõ pedibus, sed resupina seipsam trudens locũ ingreditur, ne a uenatoribus eius uestigia deprehendantur. Scribit Herod. in Euterpæ Aegyptiorum fuisse morem, ursos, qui sacri sunt, eo loco sepelire, ubi iacentes inueniuntur, quos loco numinis, ut multa alia, uenerantur.

a sis[a] caput. Vis maxima in bracchijs, & in lumbis, unde interdum posticis pedibus insistũt. Insidiantur aluearibus apũ, maxime fauos appetunt, nec auidius aliud q̃ mella captant. Cũ gustauere b Mandragoræ[b] mala moriunt. Sed eunt obuiã, ne malũ in perniciem cõualescat, & formicas uorant ad recuperandã sanitatem. Siquando tauros [c] adoriuntur, sciunt quibus potissimũ partibus c immorentur. Nec aliud q̃ cornua, aut nares petunt. Cornua ut pondere defatigent, nares ut acrior dolor sit ĩ loco teneriore. M. Messala[d] cõsule, Luci⁹ Domitius Aenobarbus curulis ædi- d lis ursos Numidicos [e] centũ, & totidem Aethiopas uenatores in circo Romano [f] edidit. Idq; spectaculum inter memorabiles titulos annotatur.

DE AFRICA. DE LEONIBVS. DE HYAENA. De uarijs serpentum differentijs. De gemmis, deq; monstrosis animalium generibus, ac alijs in ea regione memoratu dignissimis.

CAP. XL.

e OMnis Africa a Zeugitano pede incipit, ꝓmõtorio Apollĩs Sardinię cõtrouersa,

OMNIS AFRICA.) Quemadmodũ in Asia tertia orbis parte, regio est, quæ minor, uel proprie Asia dicitur, sic & in Africa, altera orbis portione, minor, uel proprie Africa nuncupatur. Hæc alio nomine (ut Ply. & Martiãus tradũt) Zeugitana regio nominat. Põp. Mela li.1. scribit regionẽ, q̃ sequitur a promontorio Metagonio ad aras Philęnorum proprie nomẽ Africæ usurpare. Plynius tradit Numidiam a Mauritania Ampsaga flumine dirimi, Tusca a minore Africa. Idem Plynius capite quarto qninti. Eam partem, quam Africam appellamus, in duas prouincias dicit esse diuisam, Veterem scilicet & Nouam discretas fossa. Ptolemæus non facit Numidiam unam ex Africis prouincijs,

sed eam sub Africa minore cōplectitur. Africæ (inquit) latus occidentale terminatur Mauritania Cæsariensi iuxta expositam lineam Ampsagæ fluuij, qđ secunda Africæ tabula clare monstrat. Secundū hanc igiť Ptol. partitionē, Africa ab Ampsaga flumine initium sumit. Non dissimilia ex ultimo Strabonis uolumine diligens lector reperiet. Ascripsi hęc nequis existimet Plyniū cōniuere, cū inquit. Ad hunc finē Africa a fluuio Ampsaga populos.25.habet, qui Romano parent imperio. Fit enim plerumq; a nobiliori denominatio. Totā regionē (inquit Stra.) Carthaginensibus subditam, Romani prouinciā effecere, atq; Masinissam ei præfecerunt, & Micipsę posteros. Potest enī quispiam prouinciæ alicui esse subiectus, licet sub terminis prouinciæ illius nō contineať. Plynij uerba, quæ hoc loco immitatur Solinus ex cap.4. qnti sunt hæc. A Tusca Zeugitana regio, & quæ proprie uocatur Africa est. Tria promontoria, Candidū, mox Apollinis aduersū Sardiniæ, Mercurij aduersum Siciliæ in altū procurrentia duos efficiunt sinus, Hipponensem proximū ab oppido, qđ Hipponē dilutum uocant, Dyarrhitū a Græcis dictum propter aquarū irrigua. Nō uideo Solinū statuisse Candidū promontoriū uersus ortus, nec eum a Plynio, & Pomponio discrepare, Quāuis promontoria hęc tria, nō eo ordine, quo Plynius, & Pōp. nominet.

promontorio Mercurij [a] procedens in frontem Sicanā. Proinde extenta in duas prominentias, quarum altera promontoriū Candidū diciť, alteram, quæ est in Cyrenaica regione Phicuntem uocant. [b] Ea per sinū Creticum opposita Cretæ insulæ, contra Tænarō Laconicæ excurrit arenis. Catabathmos Aegypto insinuata, cui ꝓxima Cyrenensis extendiť inter duas [c] Syrtes, quas inaccessas undosum, ac reciprocū mare efficit. Cuius sali defectus, uel incrementa haud promptū est deprehēdere, ita incertis motibus nūc in breuia rescinditur dorsuosa, nunc æstibus inundatur inqetis. Varro author est, ꝑflabilē ibi terrā uentis penetrātibus subitā uim spiritus citissimi, aut reuomere maria, aut resorbere. Omnis hæc plaga ab Aethiopia, & terminis Asiæ [d] nigri flumine, qui Nilum parit, ab Hispania freto scinditur. Latere quo ad meridiē uergit, fontium [e] in-

a ℭ Apollinis, & Mercurij promontoriū.) Nomen inditum ijs, qđ in eis Apollo, & Mercurius colerentur. Strabo ea Apolloniū, & Hermean nuncupat ἑρμαίαν enim Græce Mercurius dicitur, & ἑρμέαν, uel ἑρμαῖος Mercurialis. b ℭ Phicuntem uocant.) Ex Plynio & hæc ca.5. Mox.ccl.mil. promontoriū Phicus per Creticū mare excurrit, distans.cccl.mil.pass. A Tænaro Laconicæ promōtorio. A Creta uero ipsa.cxxv.mil. DE Tænaro promōtorio supra.ca.12. c ℭ Inter duas Syrtes.) De Syrtibus diximus in Cōmentariolo Dionysij, super illud. Hanc minor insequitur Syrtis. Syrtibus autē ab effectu nomen inditū, qđ ita fluctibus earum trahatur aqua, ut non facile nosci possit, cui elemento ea pars pelago, an ne terræ potius ascribi debeat. Hinc Lucanus in nono.

Syrtes uel primā mundo natura figuram
Quom daret in dubio terræ, pelagiq; reliquit,
Nam neq; subsedit penitus, quo stagna profundi
Acciperet, nec se defendit ab æquore tellus,
Ambigua sed lege loci iacet inuia sedes
Aequore fracta uadis, abruptaq; terra profundo,
Et post multa sonant proiecti littora fluctus &c.

Græci enim σύρειν trahere dicunt. Ply.ca.100. secundi hanc Syrtium fluctuationē accidere tradit, propter dispares sydérū exortus, tēpore, nō natura discordes. Alij uentis, plures utrisq;, huius rei effectum tribuūt, quod ea loca sint maxime uentis exposita. Lege Strabonē circa finē operis, & Solinū infra hoc eodē capite. Ex Syrtium natura, & nauigandi illac difficultate prouerbiali figura a Lucano nono Pharsaliæ dictum est. Syrtes audax sperat sibi cedere uirtus. In rem arduā, & factu difficillimā dici conuenit. RVrsus cum ingens periculū euaserimus, consimili figura dicimus. Traiectæ Syrtes. Vtitur hac Propertius li.tertio. d ℭ Nigri flumine.) Ply. cap.octauo quinti. Nigri fluuio eadem natura, quæ Nilo. Calamum, & papyrū, & easdem gignit animantes, ijsdēq; tēporibus augescit. Similia scribit ca.9. eiusdē quinti, & ca.21. octaui. Itē Martianus li.6. Et Solinꝰ ipse c.43. infra. e ℭ Fontiū inops.) Similia scribit Ply.c.16.li.8. Africa hęc (inqt) maxīe spectat inopia aquarū, ad paucos amnes congregantibus se feris. Ideo multiformes ibi animaliū partus &c.

Lucanus in nono.In tota Libyes fons unus arena Ille fuit.Et infra.Vadimus in campos steriles,exustaꝗ mundi Qua nimius Titan,& raræ in fontibus undę.Et post.53.Sed & hęc non fontibus ullis Soluit̃ &c.Causam tradit Seneca nõ multũ post principiũ tertij Naturaliũ quęstionũ. a ℂ Aquarũ larga.) Ply.ca.1.quinti.Eundẽ(inquit)opacũ,nemorosumꝗ,& scatebris fontiũ riguũ, qua spectat Africam, & cętera. b ℂ In agro Byzacęno.)Nõ cõueniunt scriptores in nomine,aut regionis huius,aut inco-

a ops est,& infamis siti. Altrinsecus qua septemtri
onem patitur,aquario [a] larga.In agro [b] Byzacęno
qui patet ducẽtis passuum uel amplius milibus,
glebis ita prępinguis,ut iacta ibi semina cũ incre
b mento centesimæ frugis renascantur. Externos
in [c] ea plurimos conuentasse argumẽto de locis,
& urbibus dabimus.Borion [d] promontoriũ,qđ
Aqlone cędit̃,Græci aduenę sic uocauerũt.Hip-
c ponẽ Regiũ [e] postea dictum. Itẽ Hipponẽ alterũ
de interfluẽti freto Diarrhyton nuncupatũ,no-
bilissĩa oppida equites Gręci cõdiderũt. Clypeã
ciuitatẽ [f] Siculi extruũt,& Aspida primũ noĩant.
d Veneriã etiã in q̃ Veneris Erycinę [g] religiões trã
stulerũt. Achęi Tripolin lĩgua sua signãt de triũ
urbiũ [h] nũero. Taphrę,Abrotoni,leptis Magnę.

larũ.Strabo eã Bizacium, unde Byzacęnus.Ptolemęus Byzacitin.Stephanus Byssacitas, & Byssacęnos populos eos dicit. Herodotus,& Herodianus Gyzantas,Polybius Byssatida.De eius mira fertilitate Plynius ca.4.quinti.Libyphœnices (inqt) uocantur, qui Byzantiũ incolunt.Ita appellat̃ regio.ccl.mil. pass. per circuitum fertilitatis eximię,cũ cẽtesima fruge agricolis fœnus reddente terra. Et ca.5.decimiseptimi. In Africæ (inquit)Byzantio illũ centena & quinquagena fruge fertilẽ campũ.Item ca.10.decimiocta ui.Vtpote (inquit) cũ e medio si sit aptum solũ, quale in Byzatio Africæ cãpo centeni quinquageni modij reddantur.Etiã si Solinus,Martianus,& Plynius in quinto centesimam tantum dicant. Cęlius ca.20.sexti Antiquarũ lectionũ plura docte,& elegãter cõgerit,explicãs,quæ sint causæ fertilitatis tũ corporum, tum animorum. Herodotus in quarto mirę fertilitatis Cynipem terrã esse dicit,nec alteram præter hanc. c ℂ Externos.)Ex uarijs locoꝶ nominibus ostendit in Africã plures externas cõmigrasse gentes,præsertim Græcos.Pœnoꝶ regionẽ(inquit Herod.in Melpomene(quatuor nationes incolũt, quarum duę sunt indigenę,totidẽ non indigenæ.Indigenæ quidẽ Pœni,atꝗ Aethiopes,quoꝶ alteri ad Aquilonẽ Africæ,alteri ad Austrũ incolunt.Aduenæ uero Phœnices,& Græci.Tãta est Libyæ fertilitas, ut in prouerbium abierit,Libycæ messes,pro ingenti frugũ copia. Hora.primo Carminũ, & Seneca in Thyeste.Lucanus in tertio. Effusis magnum Libyæ tulit imbribus annum. d ℂ Borion.)Gręci βόρειον Aquilonarẽ dicũt.Sic dictũ(inquit Solinus)qđ Aquilone cęditur. e ℂ Hipponẽ regiũ.) Hippona stabuli dea uocatur, ab Apuleio tertio de Asino.Ab hac ergo dea Hippones dicti uidentur, qđ ibi dea hæc maxime coleretur.Regius,qđ in eo reges plerumꝗ morarent̃.Syllius in tertio.

Et uaga,& antiquis dilectus regibus Hippo.

Διάρδω pterea apud Græcos,irrigo significat.Vnde Διαῤῥαίω,Vasto.Vnde uetusta Plynij exẽplaria sic habent.Qđ Hipponẽ dirutũ uocant,quasi uastatum,destructũ,& ut ait Plynius dirutũ.Vide Hermol.ca.4.quinti Plynij.Solinus dictos uult,qđ equites Gręci condiderint.Quid si ab equis optime illic prouenientibus nomẽ habeãt? f ℂ Clypeã Aspida primũ nominant.)Hęc urbs clypei formã habuisse dicitur.Græcis etenim ἀσπίς scutũ dicitur. Syllius libro tertio. In clypei speciem curuatis turribus Aspis. g ℂ Veneris Erycinæ.)De Venere Erycina Maro quinto Aeneidos Tunc uicina astris, Erycino in uertice &c. Et Naso secundo Remedij. Est prope Collinã &c.Idem.4.Fastoꝶ.Templa frequentari Collinæ &c. h ℂ De trium urbiũ nũero.) Has urbes tres alij alijs nominibus uocauere.Exemplaria tam scripta,q̃ impressa plerumꝗ Oeæ, Sabratæ,& Leptis Magnę retinent,id quod Syllij uersus,quos mox subscribã,significare uidẽtur.Cũ ueteri Solini lectione concordat Isidorus ca.5.uoluminis quartidecimi.Quãuis pro Oea Ocea, pro Tabrata Tabarce,uel Sabreta,scriptoris,non authoris uitio,corrupte legatur.Hermolaus autem Barbarus ca.4.quinti Plynij,legit Taphræ,Abrotoni,Leptis Magnę.Vadianus hunc Solini locũ sic legendũ censet.Oeę,Taphrę,Leptis Magnæ,aitꝗ quosdã Abrotanũ annumerasse, sed falso. Nos autem Hermolai ipsius uiri undecunꝗ doctissimi cẽsurã secuti,reposuimus. Taphrę,Abrotoni, Leptis Magnæ. Arbitrati tutius cũ eo errare, q̃ cum eo inferioribus uerum dicere. Non ignoro esse in Africa urbem, quæ Oea dicta est, per œ diphthongum,quoniã per æ Colchica urbs est,ex qua Circen Aeęam cognominant.Vnde Propertius Tusculũ Aeęum dixit,a Thelegono Vlyssis, & Circes filio lib.2.Et lib.tertio

Philænis fratribus [a] a laudis cupidine [b] graium uocamen datum. Adrymeto, atq; Carthagini author est a Tyro populus. [c] Sed quæ super Carthagine ueraces libri prodiderũt, hoc loco reddam. Vrbem istam, ut Cato in oratione Senatoria [d] autumat, cum rex Lapon [e] rerũ in Libya potiretur, Elissa [f] mulier extruxit [g] domo Phœnix, & Carthadã dixit, quod Phœnicũ ore exprimit ciuitatem nouã. Mox sermone uerso in uerbum Punicũ, & hęc Elissa, & illa Carthago dicta est. Quæ post annos [h] septingẽtos trigintaseptẽ

Aeçam puellã pro Circe dixit. Et thalamũ Aeçę flentis fugisse puellæ. De ijs locis lege Ply. ca. 4. lib. q̃nti. Syllius lib. 3. sic de ijs urbibus. Sabrata tum Tyriũ uulgus, Sarranaq; Leptis, Oeaq; Trinacrios Afris permixta colonis. a ℭ Philęnis fratribus.) Inter Carthaginenses, & Cyrenenses de agrorꝫ terminis est ingens quondã orta discordia. Sed ut ea lis aliquando finẽ caperet, concordi uoto utrisq; placuit, ut eodem tẽpore iuuenes ultro, citroq; mitterentur. Isq; locus, in quem, qui missi fuerant/cõuenissẽt, finis ambob⁹ populis haberet. Cum aũt Philæni fratres, qui a Carthaginensibus missi erant anticipato/astu/ tp̃e/ plurimũ Cyrenensis agri cursu occupassent, & Cyrenẽses iuuenes multum, diuq; conquæsti essẽt, ad extremũ sic inter eos conuenit, ut si Carthaginenses iuuenes, eo sese loco uiuos oblui paterẽtur, futurũ, ut is finis ratus haberetur in posterum. Ea conditione accepta, Philęni fratres, uitæ suæ patriam præferentes, seipsos/ijs terris operiẽdos/tradiderunt. Hinc factũ est, ut eo loco Carthaginenses, Philęnis fratribus aras dicarint, quæ a sepultis fratribus, Philęnę sunt ab incolis nuncupatæ. Meminerunt Val. Max. tit. 6. lib. quinti. Salustius in Iugurthino. Strabo lib. ultimo. Pomp. Mela lib. primo. Ply. ca. 4. lib. 5. b ℭ A laudis cupiditate.) φίλοσ amicus, αἶνοσ laus, & φιλέω amo. Inde φίλαινος amor laudis. Facunda facit (inquit Naso) pectora laudis amor. c ℭ A Tyro populus.) In hoc nulla est scriptorꝫ diuersitas. d ℭ In oratiõe Senatoria.) Hæc iniuria trmporis cum multis Catonis scriptis intercidit. e ℭ Rex Lapon.) Id fortassis apud Catonẽ scriptum fuerat, sed alij dicunt Carthaginẽ a Didone conditã, eo tẽpore, quo Hiarbas rerum in Libya potiebatur. Non lego aliquẽ Laponem inter Libyæ reges annumeratũ. Placet igitur, ut Hiarbas pro Lapon hoc loco reponatur, etiam si in omnibus Solini codicibus Lapon scriptum sit. Esse potuit, ut Hiarbas alio quoq; nomine Lapon diceretur. f ℭ Elissa.) Fuit hoc propriũ Didonis nomẽ, nã Dido ab effectu dicta est, qđ uirorꝫ opus exercuerit. Dido enim uirago interpretarur. g ℭ Mulier extruxit.) De Carthaginis Africæ conditoribus plurimũ uariant scriptorum sententiæ. Philistus (ut refert Eusebius) scribit Azaro, & Carthagine Tyrijs circa annũ mũdi. 3980. hoc est annis ferme. 470. ante Romã Carthaginẽ fuisse conditã a Xoro, & Carchedone Phœnicibus, annis quinquaginta ante Ilij captiuitatẽ. Romani, & Carthaginenses ipsi, tradunt eã a Didone e Tyro prouecta, fuisse constructã, annis. 72. ante, q̃ Romã. Virgilius, Ouidius, & Syllius poetæ, eo tẽpore a Didone conditã, quo Aeneas capto Ilio mox in Africam nauigauit. h ℭ Post annos septingentos triginta septem.) Liuius lib. 51. & Eutropius, & Orosius lib. 4. dicunt Carthaginem anno. 700. postq̃ condita erat fuisse deletã. Nec horum, nec Solini numerum reddit exacta annorꝫ computatio. Si enim Carthago, Iustini authoritate, condita est. 72. annis ante Romã. Deleta autem anno. 606. urbis conditę, ut omnes fere consentiunt, consequens est, ut anno. 678. Carthago deleta fuerit postq̃ fuerit constituta. Quod si ex Appiani relata sententia, annis. 50. ante captum Ilium fuerit Carthago condita, palam erit, eius excidium fuisse post annos. 1089. q̃ fuerat primũ exędificata. Si autem uera fuerit altera Eusebij computatio, qua refert quorundã fuisse opinionẽ, esse Carthaginẽ conditã annis. 143. post captum Ilium, erunt a conditione Carthaginis ad eius excidiũ, anni. 896. Ex poetarum autem computatione, anni reperiuntur. 1039. Tot enim sunt anni medij inter Ilij captiuitatem, &. 606. annum urbis conditæ. Hæc diuersitas accidit ex eo, qđ non omnino constet, qñ fuerit Carthago primũ cõdita. Carthaginis situm, magnitudinẽ, ac potentiã ijs uerbis lib. ultimo Strabo explicat. Carthago (inquit) in peninsula quadã iacet, quæ ambitum habet stadiorꝫ. ccc. & lx. muro cinctum. lx. stadiorꝫ longitudinẽ iugum occupat, quod a mari in mare descendit. Et infra. Adeo fortunata fuit hæc Phœnicum colonia, ut Carthaginẽses ea quæ in Iberia est, etiã usq; ad Herculis columnas, ut adhuc optimã Europæ partem, & in continenti cõplura loca, & adiacentes insulas habebant. At Libyam profecto omnẽ adepti sunt, quæ quidem nõ pastoraliter habitari poterat. His opibus urbem Romã imperij ęmularunt/compararunt &c. Scribit Diod Siculus lib. 6. in Iberia nobilissima metalla a Carthaginensibus fuisse reperta, eo tempore, quo ijdem Carthaginenses Iberiæ dominabantur, hancq; fuisse causam, ut eorꝫ postmodũ excrescerent uires, precio enim optimis militum conductis, plura gesserunt aduersus hostes bella. Neq; do

a excidituṛ, q̃ fuerat extructa. Deinde a. C. [a] Gracᵹcho colonis Italicis data, & Iunonia ab eo dicta, aliquantisper ignobilis humili, & languido staᵹtu. Demum in claritatem secundæ Carthaginis
b interiectis centũ & duobus annis. M. Antonio. P. Dolobella consulibus enituit, alterum post urbem Romã terrarum decus. Verum, ut ad Aᵹfricam redeamus, ipsa suo cingitur [b] angulo. Inᵹ
c terna eius plurimæ quidem [c] bestiæ, sed princiᵹpaliter Leones [d] tenent. Qui, ut Aristoteles perᵹhibet, soli ex eo genere, quod dentatum uocant, uident protinus atq; nascuntur. Quorꝫ trifariã
d genus [e] scinditur. Nam breuiores, & iubis crispi plerumq; ignaui sunt, & imbelles. Lõgiores, & coma simplici, acres magis, ac potentes. At hi, q̊s creant Pardi, in plebe remanẽt iubarum inopes.
e Pariter omnes parcunt a sagina, [f] primũ qđ alᵹternis diebus potum, alternis cibum capiunt. Ac frequenter si concoctio non est insecuta, solitæ cibationi superponũt diem. Tũ qđ carnes iusto
f amplius deuoratas cum grauãtur insertis in ora unguibus sponte protrahunt. Sane & cum fugiᵹ

mestico, neq; sociorꝫ milite Romanos, Siculosq;, ac Libyos in maxima deduxerunt pericula, cũ omnes diuitijs ob auri, argentiq; copiã superarent, perspicaces sane (ut uidẽtur priscis temporibus) extitere ad quęstum Phęnices, Itali nullis alijs cessere. a ¶ A.C. Graccho.) Strabo circa finẽ suæ Geographiæ instauratiõe Carthaginis Diuo Cæsari ascribit. Cum uero (inquit) diu Carthago deserta permansisset, eodem fere tẽpore, quo & Corynthus rursum a Diuo Cæsare per id fere tempus instaurata est missis colonis, quicunq; uellent, & ex militibus non nullis, & nunc quoq; bene habitatur. Eutropius ca.3. quarti sic inqt. Lucio Cęcilio Metello, & Tito Quinto Flaminio CONS. Carthago in Africa iussu Senatus, reparata est, quæ nunc manet annis duobus & uiginti reuolutis, postq̃ a Scipiõe fuerat euersa. Deducti sunt ciues Romani, hucusq; Eutropius. Orosius ca.12. lib. quinti. Anno (inquit) ab urbe condita. 637. Lucio Cæcilio Metello, & Quinto Tito Flaminio CONS. Carthago in Africa restitui iussa uicesimo & secũdo anno, q̃ fuerat euersa, deductis ciuiũ Romanorꝫ familijs, quæ eam incolerent. Restituta, & repleta est magno ante prodigio præcedente &c. Sed fieri potuit, ut pluries a diuersis, & alijs temporibus fuerit restituta Carthago. Credibile enim est, nec ab uno, nec eodem tempore tantã urbẽ potuisse restitui. b ¶ Ipsa suo cingitur angulo.) Sunt codices in quibus desit hæc clausula. c ¶ Plurimæ bestiæ.) Id maxime contingit propter Africæ solitudines, qđ homines ibi ꝑpter aeris intemperiẽ, morari non facile possint. Quæ bestiæ in Libya reperiãtur, docet Herodotus libro quarto. Ex hac bestiarum Libycarum diuersitate ortum Adagium. Semper aliquid noui Africam afferre. Aristoteles capite.28. octaui naturæ animalium, & ca.5. secundi de generatione animalium, repetitum a Plynio cap.16. octaui naturalis historiæ. d ¶ Leones.) Nomen ex Græcis sumptum, Quibus λέων dicitur. Leo Græce (ut quidam uolunt) rex interpretaur, quod sit bestiarum omniũ princeps, & rex. Sunt, qui deducãt nomen a uerbo λάω, quod uideo significat, quoniam id animal sit uisus omniũ acutissimi, quod uel nunq̃ dormiat, uel quod non nisi apertis oculis soporem admittat. e ¶ Quorum trifariã genus scinditur.) Plynij uerba sunt ex capite.16. octaui naturalis historiæ. Leonum (inquit) duo genera, compactile, & breue crispioribus iubis. Hos pauidiores esse, q̃ longo, simpliciq; uillo, eos contẽptores uulnerum. Eadem prius tradidit Aristoteles capite.44. noni naturæ animalium. Leonum (inquit) duo sũt genera, alterum breuibus, crispioreq; pilo, qđ ignauius est. Alterũ longius, piloq; probiore, qđ generosius est. Quod uero Solinus dicit trifariã genus scindi, enumerat etiã id genus qđ Pardi generauere, cuius (ut inquit Plynius) nec colla, nec armos iubę uestiunt, de quo genere ca.27. satis diximus. f ¶ A sagina.) Plynius eodem capite. Raros in potu (inquit) uesci alternis diebus. A saturitate interim triduo cibis carere. Quæ possint in mandendo solida deuorare, nec capiente aluo coniectis in fauces unguibus extrahere, ut si fugiendum sit, non in satietatem abeant. Aristoteles capite quinto octaui Naturæ animaliũ. Leo (inquit) uescitur quidem carne ritu cæterorꝫ syluestriũ serratorꝫ. Sed cibo incõtinenter admodũ utitur, multaq; deuorat solida sine ullo dissectu, mox nihil triduo, aut certo biduo edit. Ferre enim inediam potest, ut qui iam ad multam satietatem repletus est.

endum eſt, in ſatietate idem faciunt. Senectã de- a
fectio [a] probat dentium. Nam clementiæ indicia
multa ſunt. Proſtratis parcunt. [b] In uiros potius
q̃ in fęminas ſæuiũt. Infantes nõ niſi in magna fa-
me perimũt. Nec a miſericordia ſeparãtur. Aſsi- b
duis deniq; exemplis patet eos pepercıſse, cum
multi captiuorũ aliquot Leonibus obuijs intacti
repatriauerint. Gætulæ [c] etiam mulieris nomen
Iubæ libris cõprehenſum eſt, quæ obteſtata oc- c
curſantes feras impunis rediјt. Auerſi [d] coeunt,
nec hi tantum, ſed & Lynces, & Cameli, & Ele-
phanti, & Rhinocerotes, & Tigrides. Leęnæ fœ
tu primo catulos [e] quinq; edunt. Deinde per d
ſingulos partus numerum decoquunt annis in-
ſequentibus. Sed poſtremo cũ ad unũ materna
fœcunditas recidit, ut ultimo ſingulos procreẽt,
ſteriles fiunt in æternũ. Animos Leonũ frons, & e
cauda [f] indicãt, ſicut motus equini de auribus [g] in-
telliguntur. Dedit enim has duas notas genero-
ſiſsimo cuiq; natura. Vis ſumma [h] in pectore eſt,

a ℭ Senectam defectio probat dentiũ.) Ex Plynio ca. 16. octaui, & Ariſtotele ca. 44. noni Naturæ animaliũ. b ℭ Proſtratis parcunt.) Plynij & hæc immitatio eſt, cap. eodẽ. Leoni (inquit) tantũ ex feris clementia in ſupplices. Proſtratis parcit, & ubi ſæuit, in uiros prius, q̃ in fœminas fremit. Infantes nõ niſi magna fame. Credit Libya intellectũ prouenire ad eos precũ. Hanc leonũ clementiã eleganter expreſsit Claudianus.

Prætereunt ſubiecta feræ, toruiq; leones
Quæ ſtatuiſse ualent, ea mox (proſtrata relinquunt,
Nec niſi bellacis gaudent cer- (uice iuuenci.

Et Ouid. tertio Triſtium.

Corpora magnanimo ſatis eſt (proſtraſse leoni,
Pugna ſuum finem, cum ia- (cet hoſtis habet.

c ℭ Getulæ etiã.) Plynius ijs uerbis hanc hiſtoriã refert. Captiuam certe Getulæ reducẽ auidi multorũ in ſyluis impetum a ſe mitigatum alloquio, auſæ ſe dicere, fęminã, profugã, infirmam, ſupplicem animalis omniũ generoſiſsimi, cæteriſq; imperantis indignã eius gloria p̃dam &c. d ℭ Auerſi coeũt.) Locus hic ſumptus ex cap. 63. decimi Caij Plynij. Coitus (inquit) auerſus, Elephantis, Camelis, Tigribus, Lyncibus, Rhinoceroti, Leoni, Daſipodi, cuniculis, quibus auerſa genitalia. Extat caput ſecundũ quinti de natura animaliũ Ariſtot. Quomodo ſcilicet quæq; animalia generatim coeant, unde hæc Plynius, & Solinus mutuati ſunt. e ℭ Primo fœtu catulos quinq;.) Plynius ca. 16. octaui citans Ariſtotelẽ ſic ait. Is ergo tradit Leęnã primo fœtu parere q̃nq; catulos, ac per annos ſingulos uno minus, ab uno ſterileſcere. Locus Ariſtotelis, quem citat Plynius nequis diſpendio requirat, eſt ex ca. 31. ſexti Naturæ animalium, cuius hæc uerba ſunt. Leo (inquit) coit, & parit non omni tẽpore, ſingulis tamen annis uere parit, & magna ex parte geminos, ſed cũ plurimos ſex catulos, nonnunq̃ etiã unũ. Et infra eodem capite. Leones (inquit) terræ Syriæ quinquies uita pariunt. Primũ quinq;, poſt uno ſubinde pauciores, deinde ſteriles degunt. Eadẽ habentur etiã capite primo tertij de generatione animalium. Refert Philoſtratus lib. primo uitæ Tyanęi. Eum reperijſse Leęnã a uenatoribus interfectam, cuius cæſo uentre catulos octo inueniſse. Traduntur autem (inquit) de Leęnæ partu huiuſmodi. Geſtare Leęnã, in utero fœtum menſibus ſex, terq; omnino in tota uita parere. Parit aũt, ut aiunt, prima quidem uice tres, ſecunda autem duos, qđ ſi tertio forte parere illam contingat, unũ dumtaxat parere conſueuit, quaſi natura uolente rariora producere, q̃ magnã in ſe feritatem habent. Aſcripſi hæc, quoniã aliorũ ſententiæ contraria uideantur. Aiunt Leęnã inter pariendum eſse omnino immobilem. Hinc ortum Adagium apud Græcos λέχω δέδοικε λέαιναν. Ideſt parturientem timuiſti Leęnam. De ijs, qui non timenda timent. f ℭ Frons, & cauda.) Plynius ca. 16. octaui. Leonũ index (inquit) cauda, ſicut & equorũ aures. Nã & has notas generoſiſsimo cuiq; natura tribuit, immota ergo placido clemens, blandientiq; ſimilis, quod rarũ eſt. Frons (inquit Ariſtoteles ca. octauo primi Naturæ animaliũ) quibus magna, ſegnes, quibus parua, mobiles, quibus lata, mente moueri idonei, quibus rotunda iracundi. Similia refert Plynius cap. 37. & 52. libri undecimi. g ℭ De auribus intelliguntur.) In equis, & omniũ iumentorũ genere aures inditia animi præferũt. Feſsis marcidæ, nutantes pauidis, ſubrecte furentibus. Plura Ariſtoteles cap. xi. primi Naturæ animaliũ. Marcus Varro cap. 7. ſecundi de re ruſtica. Columella ca. 27. ſeptimi. Signa plura optimi equi refert Virgilius tertio Georgicorũ. Continuo pecoris generoſi &c. h ℭ Vis ſumma in pectore.) Ex Ply. ca. 16. octaui.

a firmitas in capite præcipua. Cum [a] premuntur a canibus contemptim recedunt, subsistentesq; interdum ancipiti recessu dissimulant timorem. Idq; agunt, si in campis patentibus, ac nudis ur-
b geantur. Nam syluestribus locis quasi testem ignauiæ non reformidantes, quanta possunt se fuga subtrahunt. Cum insequūtur, nisum saltu adiuuant. Cum fugiūt, non ualent salire. Gradien-
c tes mucrones [b] unguiū uaginis corporum claudunt, ne accumina attritu retundātur. Hoc adeo custodiūt, ut non nisi auersis falculis currant. Septia uenantibus [c] obtutu terrā contuentur, quo
d minus conspectis uenabulis terreantur. Nunq̄ limo uident, [d] minimeq; se uolūt aspici. Cantus gallinaceoꝝ, [e] & rotarum timent strepitus. Sed ignes magis. LEontophonos [f] uocari accepim⁹

Vis summa in pectore inquit, & ca.36.eiusdem lib. Inualidissimū urso caput, inquit, qđ leoni fortissimū. Aristoteles ca.46.noni Naturæ animaliū. Leo infirmus parte illiū est contra ictus, sed reliquo corpore multas patitur plagas, & capite ualidissimo est. a ¶ Cū præmūtur a canibus.) Illa (inquit Plynius) nobilior animi significatio, qualibet magna canum, & uenantiū urgente ui contemptim, restitansq; cedit in campis, & ubi uideri potest. Idem ubi uirgulta, syluasq; penetrauerit, acerrimo cursu fertur, uelut deputans absconsione turpitudinē. Dum sequitur, insilit saltu, quo in fuga nō utitur. Similia scribit Aristote. ca.46. noni Naturæ Animaliū. b ¶ Mucrones unguiū.) Ply.c.15.octaui. Mirum (inquit) Pardos, Pantheras, Leones, & similia cōdito in corporis uaginas unguiū mucrone, ne refringantur, hebetenturq; ingredi, auersisq; falculis currere, nec nisi appetēdo prętēdere. Et hoc bestiarum prudentiæ ascribendum. c ¶ Septi a uenantibus.) Ply.ca.16.octaui. Cū pro catulis (inquit) fœta dimicat, oculoꝝ aciem traditur defigere in terram, ne uenabula expauescat. Sumptū, ut uidetur, ex 17. Iliados Homeri, quo loco, ꝑ Patroclo sic Aiacem pugnantē facit. Tum (inquit) Aiax Patroclum lato contegens clypeo stetit, & sicut Leo pro catulis, in sylua eum comitantibus, si uenatores obuiā sibi uenientes aspiciat, uiribus is toruus conuellit supercilium, ut oculos tandem contegat. d ¶ Nunq̄ limo uident.) Idest obliquo, & transuerso. Et hoc ex Plynio sumptum etiā. Nec limis (inquit) oculis intuentur, aspiciq; simili modo nolunt. e ¶ Cant⁹ Gallinaceoꝝ.) Ply.cap.16.lib.octaui. Atq; hoc tale, tamq; sęuum animal rotarum orbes circūacti, cursusq; inanes, & gallinaceoꝝ cristę, cantusq; etiā magis terrent, sed maxime ignes. Diuus Ambrosius c. quarto sexti Hexameron dicit utiq; leonem uereri gallum, sed maxime album. Plutarchus in libro de differentia inter odiū, & inuidiā. Credibile (inquit) est, & maximū illud tā leonis in gallum, q̄ Elephanti in aprum odium, ex timore natum esse. Quod enim timent, facile oderunt omnes. Lucretius causā assignans, cur leo gallum timeat, sic inquit quarto de rerum natura libro.

Quin etiam gallum nocte explaudentibus alis
Auroram clara consuetum uoce uocare,
Quem nequeunt rapidi contra constrare leones,
Inq; tueri, ita continuo meminere fugai,
Nimirum, quia sunt galloꝝ in corpore quædam
Semina, quæ cum sunt oculis immissa leonum
Pupillas interfodiunt, acremq; dolorem
Præbent, ut nequeant contra durare feroces,
Cum tamen hæc nostras acies nil lędere possint,
Aut quia non penetrant, aut quod penetrantibus illis
Exitus ex oculis liber datur in remeando
Lędere ne possint ex ulla lumina parte.

Extat apud Aristotelē nobile caput, de his quæ perpetuas inter se inimicitias gerunt, & earum causis ca.primo noni Naturæ animaliū, quæ in suū opus transtulit Plynius ca.74.decimi natu.historiæ. Scribunt aliqui iure gallinaceoꝝ perunctos, a Pantheris, leonibusq; non attingi. f ¶ Leontophonos.) Gręci φονέω interficio dicunt. Hinc nomen sumptum Leontophonos, leonē perimens. Alij ἀπὸ τῆς φονῆς, aut ἀπὸ τοῦ φόνου nomen deriuant, idest a cęde. Ply.ca.58.octaui Leontophonon (inquit) accepimus uocari paruū, nec alibi nascēs, q̄ ubi leo gignitur. Quo gustato (tanta illa uis est) ut cæteris quadrupedum imperitans, illico expiret. Ergo corpus eius &c. Non grauabor ascribere uerba Aristotelis ex ca.132.eius libri, quē de admirandis in natura

bestias modicas, quæ captę exuruntur, ut earum a
cineris aspergine carnes pollutæ, iactæq; per, cō
pita concurrentiū semitarum Leones necent, si
quātulūcunq; ex illis sumpserint. Propterea Le-
ones naturali eas præmunt odio, atq; ubi facul- b
tas data est, morsu quidem abstinent, sed dilani-
atas exanimant pedū nisibus. Spectaculum [a] ex
his primus Romæ edidit Scæuola Publij filius
in curruli ędilitate. HYęnā quoq; [b] mittit Africa; c
cui cum spina riget, collum continua unitate fle-
cti nequit, nisi toto corpore circumacto. Multa
de ea mira. Primū qđ sequitur stabula pastorū,
& auditu assiduo adiscit uocamen, quod expri- d
mere possit imitatione uocis humanę, ut in ho-
minem astu accitū nocte sęuiat. Vomitus quoq;
humanos mentit̃, falsisq; singultibus sollicitatos
sic canes deuorat. Qui forte si uenātes umbram e
eius dum sequūtur cōtigerint: latrare nequeunt
uoce perdita. Eadē Hyęna inqsitione corporū se
pultorū busta eruit, propterea prōptius est marē
capere. Fœminis.n.ingenita est callidior astutia.
Varietas multiplex inest oculis, colorumq; mu-
tatio. In quorū pupillis lapis inuenitur. Hyæniū

inscripsit. In Syria quoddā animal esse, inquiunt quod Græci λεωντόφονον uocant, eo quia leonem omniū præstantissimū interimat, sed miro quodā, & incredibili modo, cū leo ipse non eum insectat̃, etsi uiderit, sed aufugit ab eius contagione, tanq̄ perniciosissima peste, cum uideatur intelligere, si ex eo quippiā ediderit statim se esse interiturū. Nam sic esse eius naturā ferunt, ut a quouis cōmestum cōtigerit illum interimat. Verum a uenatoribus decipi hac maxime uia dicitur. Quom enim captū fuerit huiusmodi animal a uenatoribus aiunt illud ab eis concisum uehementer decoqui, ac deinde eius carnes contusas in massam quandā redigi, ex potuq; tum illam feris, quā si quā degustarit, interiturā illam statim affirmant. Idq; etiam leonibus cōtingere, quibus ea est regio refertissima, hucusq; Arist. Albertus lib.zz. de animalibus hunc Solini locū nominatim citans Leoucophona (ut dicit Solinus) est bestia modica &c. Quæ iccirco non ascripsimus, ne bonarū litterarū studiosis ridendi materiā pręberemus. a ¶ Spectaculū ex his.) Plynius hęc copiosius exequit̃ c.16. octaui libri. Leonū simul pugnam pluriū Romæ princeps dedit. Q. Scęuola Publij filius in Curuli ædilitate &c. b ¶ Hyænā quoq;.) Ply. ca.30. li. octaui. Hyenis (inquit) utrāq; esse naturā, & alternis annis esse marem, alternis fęminā fieri. Parere sine mare uulgus credit. Aristoteles negat. Collum ex Iuba continuitate spinæ porrigitur, flectiq; nisi circumactu totius corporis nequit. Multa præterea mira traduntur, sed maxie sermonē humanū inter pastorū stabula assimulare, nomēq; alicuius addiscere, quē euocatū foras, laceret. Item uomitionē hominis immitari ad sollicitādos canes, quos inuadat. Ab uno animali sepulchra erui inquisitione corporū. Fęminā raro capi. Oculis mille esse uarietates, oculorumq; mutationes. Præterea umbræ eius contactu canes obmutescere. Et quibusdā Magicis artibus omne animal, qđ ter lustrauit, in uestigio hærere. Alia quæ de Hyęna scribunt̃ a Plynio, in eius Indice consignauimus. De Hyæna sic Aristot. cap.3z. sexti Naturæ animaliū. Hyæna (inqt) colore lupi prope est, sed hirsutior, & iuba per totum dorsum prædita est. Quod aūt de ea fertur genitale simul, & maris, & fœminæ eandem habere coniectitium est &c. Idē ca.5. octaui naturæ animaliū. Quā alij (inquit) Glanum, alij Hyænā appellant, corpore non minore, quā lupus est, iuba, qua equus, sed seta duriore, longioreq;, & per totum dorsum porrecta. Molitur hęc insidias homini. Canes etiam uomitionē hominis imitando capit, & sepulchra effodit humanæ auida carnis, ac eruit. Similia scribit idem Aristot. cap.6. tertij de generatione animaliū, eorū opinionē reprobans, qui asserunt Hyænis utrumq; inesse sexū. Verba eiusdem authoris sunt ex cap.13z. eius libri qui de Admirandis in natura scriptus est. In Arabia (inquit) quoddā dicitur Hyænarum genus esse, quę quando præuiderint ferā aliquam, aut hominē quempiā, statim ad umbratilem quendā, & contectū locū se recipiunt, cōprimuntq; loco uocem, ac tantā pręseferunt formidinē, ut non possint ex eo loco facile moueri. Qđ idē etiā aduersus canes facere affirmant, hucusq; Arist. Huius ferę naturā sic eleganter canit Oui.15. Meta.

Si tamen est aliquid miræ nouitatis in istis,
Alternare uices, & quæ modo fœmima tergo

Passa marem est, hinc esse marem miremur Hyænam. a ¶ Hyęniũ dicunt.) Plynius cap. 10. tricesimiseptimi. Hyęniæ ex oculis Hyęnæ, & ob id in uase inueniri dicuntur. Etsi credimus, linguæ hominis subditæ, futura prędicere. De ea Marbodęus Gallus sic inquit.

Tollitur ex oculis lapis extollendus Hyęnæ,
Dictus Hyęnia, quam ueteres si credere dignum
Fatidicum numen memorant inferre gerenti,
Quo queat imbutus prędicere quęq; futura,
Sub linguæ lotus si contineat (in ore.

a dicũt, [a] præditum illa potestate, ut cuius hominis fuerit linguæ subditus, prædicat futura. Verum Hyæna quodcũq; animal ter lustrauerit, moueri se non potest. Quapropter Magicam scientiã
b inesse [b] ei pronunciauerunt. IN Aethiopiæ parte coit cũ leęna, unde nascitur monstrũ, cui Crocutæ [c] nomen est. Voces hominum & ipsa pariter affectat. Nunq̃ conniuet aciem orbium, sed
c in obtutũ sine nictatione cõtendit. In ore gingiua nulla, dens unus, atq; perpetuus, qui ut nunq̃ retundatur, naturaliter capsularum modo clauditur. INter ea, quæ dicunt herbatica, eadẽ Afri-
d ca Onagros [d] habet, in quo genere singuli imperitant gregibus fœminarum. Aemulos libidinis metuunt. Inde est qđ grauidas suas seruãt, ut in editis maribus, siqua facultas fuerit, generandi spem morsu detruncet. Quod cauentes fœminę in secessibus partus occulunt. AFrica [e] serpentibus adeo fœcunda est, ut mali huius merito illi

Albertus. 22. Mineraliũ more suo Ienam uocat. Addit ex suis, Hyænę oculos in hunc uerti lapidem. b ¶ Magicã inesse scientiã.) Lucanus in sexto, inter ea, quę magicæ uim habeãt, enumerat & Hyęnã. c ¶ Cui Crocutę nomen est.) Hyęnæ coitu leęna Aethiopica parit Crocutam, similiter uoces imitantẽ hominũ, pecorumq;. Acies ei perpetua in utraq; parte oris. Nullis gingiuis, dente continuo, qui ne contrario occursu hebetetur, capsarum modo includitur. Ex Ply. ca. 30. lib. octaui. Idẽ cap. 21. eiusdem libri. Crocutas (inquit) uelut ex cane, lupoq; cõceptos, omnia dentibus frangentes, protinusq; deuorata cõficientes uentre. Diodo. Siculus lib. 4. Quos uero (inquit) Aethiopes appellant Crocotas mixti sunt canis, lupiq; natura, sed ambobus deteriores, dentibus ita ualidis, ut ossa omnia facile conterant, & digerant comesta. Hoc animal, scribunt qdã uocem hominis, qđ nobis procul a uero uidetur immitari. Sciens prætereirem Albertum, nisi hũc Solini locum nominatim corrupisset. Ait enim lib. 22. de Animalibus. Cyrocrothes, ut dicit Solinus, bestia est, & cætera, ne gẽmis tã celebriũ authorũ, aniles nugas totiens inferamus. d ¶ Onagros habet.) Græci ὄνον, asinũ dicunt, ἄγριον agrestem, & ferocem. De Onagro Plynius ca. 30. octaui. Africa (inquit) asinorũ syluestriũ multitudinẽ fundit. Mares in eo genere singulis fœminarũ gregibus imperitat. Timent libidinis ęmulos, & ideo grauidas custodiunt, morsuq; natos mares castrant. Contra grauidæ latebras petunt, & parere furto cupiunt, gaudentq; copia libidinis. Et ca. 44. eiusdẽ lib. Onagri in Phrygia (inquit) & Lycaonia præcipui. Scribit idem Plynius ex equa, & onagris mansuefactis generari mulas ueloces in cursu, duricia eximia pedum, uerũ rugoso corpore, indomito animo, sed generoso. Ona gro, & Asina genitum mulũ omnes antecellere. Pullis eorũ ceu præstantibus sapore Africa gloriatur, quos Lalisiones appellant. Vnde Martialis in Distichis.

Dum tener est onager, solaq; Lalisio matre
Pascitur, hoc infans, sed breue nomẽ habet.

Vix crediderim, quod Albertus de Onagris refert, de Animalibus uicesimo & secundo uolumine q̃sdã dicere, Onagros quintadecima die mensis Martij duodecies rudere in nocte, & duodecies in die æquinoctiũ indicantes. e ¶ Serpentibus adeo fœcunda est.) Constat apud nobiles authores, in Africa maximã esse serpentũ copiã, qđ ob nimiũ loci feruorem accidere philosophi prodiderunt. Qui autem fabulosa consectantur, tradunt tantam serpentũ pestẽ ex Medusæ capitis sanguine originẽ habuisse, id quod eleganter. 9. Pharsaliæ canitur a Lucano. Cur Libycus tantis exundet pestibus aer &c. Et Syllio lib. tertio. Quippe atro rapidas &c. DE ijs Africæ serpentibus Diod. Siculus lib. quarto sic inquit. Varia serpentum genera, incredibiliq; magnitudine conspici dicunt, qui loca deserto incolunt propinqua. Centum eni cubitorũ longitudine non nullos esse aiunt, ut merito non solũ a nobis, sed alijs quoq; id falsum esse existimetur. Addũt insuper ijs multo maiora haud digna fide. Nã cũ plana sit regio (inquiunt) serpentes uero maximi circũuolu-

potiſsimū palma detur. Ceraſtæ[a] præferunt quadrigemina cornicula, quoꝝ oſtentatione ueluti eſca illice ſollicitatas aues perimunt. Nam reliq̃ corporis de induſtria arenis tegunt, nec ullum indicium ſui præbent, niſi ex ea parte, qua inuitatis dolo paſtibus necem[b] præpetum aucupentur. Amphisbæna[c] conſurgit in caput geminū, quoꝝ alterum in loco ſuo eſt, alterum in ea parte, qua cauda. Quę cauſa efficit, ut capite[d] utrinqꝫ ſecus nutabundo ſerpat tractibus orbiculatis. Iaculi arbores[e] ſubeunt, e quibus ui maxima turbinati, penetrant animal quodcunqꝫ obuiū fortuna fecerit. Scytale[f] tanta præfulgēt tergi uarietate, ut notarum gratia uidentes retardet, & q̊niam reptando pigrior eſt, quos aſsequi nequit, miraculo ſui capiat ſtupentes. In hoc tamē ſquamarum nitore hyemales exuuias prima ponit. Plures, diuerſæqꝫ Aſpidum[g] ſpecies ſunt, uerū

tos in gyrum longe procul aſpicientibus locū editiorem, & quaſi collem quendam uideri &c. a ℂ Ceraſtæ.) Ply. ca. 23. octaui Nat. hiſto. Ceraſtis (inquit) corpore eminere Cornicula ſæpe quadrigemina, quoꝝ motu, reliquo corpore occultato, ſollicitent ad ſe aues. Id ſerpentum genus nomen habet. ἀπὸ τοῦ κέρατος ideſt a cornu. Alber. lib. 25. de animalibus a Plynio, & Solino. i. a ueritatis authorib9 diſsentiens, ſcribit Ceraſtem ſerpentē habere cornua octo in capite flexuoſa, ſicut cornua arietis, eundemqꝫ ſine ſpinis eſse, cartillaginesqꝫ pro ſpinis habere. Lucanus in nono.

Spinaqꝫ uagi torquente Ceraſtæ.

b ℂ Paſtib9 necem præpetum.) Sunt qui legant, Necem perpetuam. Sunt rurſus codices in quibus pro paſtibus paſseribus ſcriptum eſt. c ℂ Amphisbęna.) Græci hunc ſerpentem ἀμφισβαῖναν, uel ἀμφισιβαίναν dicūt, ἀπὸ τοῦ ἀμφι circum, & βαίνω uado, incedoqꝫ, quaſi utrinqꝫ circumuadens. Plynius eiſdē lib. & capite. Geminum caput Amphiſibęnæ, hoc eſt (inquit) & ad caput, & ad caudam tāqꝫ parum eſset uno ore fundi uenenum. Lucanus in nono.

Et grauis in geminum ſurgens caput Amphiſibęna.

Galenus inſignis medicinæ author. Amphisbęna (inquit) etiā biceps eſt, & utraqꝫ parte ingreditur, unde nomen. Plura de Amphisbęna Dioſcorides c. 7. & 25. octaui de materiali medicina. Albertus corrupte (ut ſolet) Amphyleam uocat. 25. de Animalibus lib. Et ſubdit. Sicut in multis, mentitur Solinus, ita & in hoc falſum dicit, cum refert hunc ſerpentem duo habere capita. Nullū eni (inquit) animal naturaliter duo habet capita. Et deceptus eſt ideo &c. Quis niſi ἄμουσος tot nobilibus poſthabitis authoribus, Alberto ſoli credendum putarit? Quod autē dicit nullū animal habere naturaliter duo capita. In eam fallaciam incidit reprehendens, quæ a Dialecticis principij petitio nuncupaṙ. Quod rurſus ſubdit, in multis mentiri Solinū, & in hoc quoqꝫ loco falſum licere. Dicam illud Satyricum.

Loripedem rectus derideat, Aethiopem albus.
Quis enim tulerit Gracchos de ſeditione querentes?
Si fur diſpliceat Verri? ſi homicida Miloni?

Eſsent utinā Solini, & Alberti ſelecta mendacia.

Hūc paruus cumulus, mox illum maximus Atlas Opprimet.

d ℂ Capite utrinqꝫ ſecus nutabūdo ſerpat.) Sic enim legendū putamus, q̄uis exemplaria plerumqꝫ habeant capite uterqꝫ ſexus nitibundo. Vel ſic, capite utrinqꝫ ſecus nitibundo. Primæ lectionis ordo, & ſenſus eſt. Quæ cauſa efficit (inq̄t) ut Amphisbęna utrinqꝫ ſecus ſerpat capite nutabundo, ideſt nutanti, & caſum, ruinamqꝫ minitanti ſimili. Secus autem minus, & tardius hoc loco ſignificat. e ℂ Iaculi arbores ſubeunt.) Plynius eodē loco. Iaculū ex arborum ramis uibrari. Nec pedibus pauendas tantum ſerpentes, ſed & miſsili uolare tormento. Lucanus in nono. Iaculiqꝫ uolucres. Albertus Plynij authoritate, dicit hunc ſerpentem alatū eſse. Sed ubi hoc Plynius dicat, quærat nemo. Vel ibi quærat, qua Cerui amittunt cornua. f ℂ Scytale tanta.) Græcū nomen σκυτάλη, qđ ſcuticā, & hūc ipſum ſerpentē ſignificat. Eſt p̃terea σκύταλον teli genus, & uirgę, ex cuius ſimilitudine ſerpens hic nomen accepit. De q̊ ſic Lucanus in nono.

Et Scytale ſparſis etiam nunc ſola pruinis Exuuias poſitura ſuas.

Quæ ſint ſigna eius, quem hic ſerpēs momorderit, & q̄ curatio docet Dioſco. ca. 7. octaui, & Ply. ca. 4. triceſimiſecundi nat. hiſt. Albertus li. 25. de animalibus dicit huius ſerpētis duas eſse ſpecies, aitqꝫ is ſerpens, qui Gręce Dipſas diciṙ. Latine Situla interpretaṙ, eo qđ ſitula indiget ille, quē momorderit, quia tantum ſitit, qđ ſitiēdo, & bibendo moriṙ. Vix riſu abſtinebā, cū hæc authoris huius ridicula ſubnotabā. Sed cōſuetus fortaſsis in ijs error, hominē excuſabit. Quā bñ Solino cōſultū, qđ ab ijs oino nugamētis abſtinuerit. g ℂ Aſpidum ſpecies.

a dispares effectus ad nocendum. Dipsas siti [a] interficit. Hypnale [b] somno necat, teste etiam Cleopatra [c] emitur ad mortem. Aliarū uirus, quoniam medelas admittit, minus famæ meretur. Hę-
b morrhois [d] morsu sanguinem elicit, & dissolutis uenarū cōmertijs, quicquid animæ est, euocat per cruorem. Prester [e] quē percusserit distenditur, enormique corpulentia necatur extuberatus.

dum species.)Græci ἀσπίδα scutum dicunt. Vnde & huic serpenti nomen datū, qđ reliquo corpore tanq̄ scuto, caput contegat. ἀσπίζω enim defendo significat. Albertus originē nominis ignorans. Aspis (inquit) dictus, quod Græce sonat uenenū, eo qđ morsus uenena diffundit. De Aspide sic Plynius ca. 23. octaui natu. historiæ. Colla Aspidum intumescere nullo ictus remedio, præterquam si confestim partes contactæ amputentur. Vnus huic tam pestifero animali sensus, uel potius affectus est. Cōiuga ferme uagantur, nec nisi cū cōpare uita est. Itaq; alterutra interempta, incredibilis alteri ultionis cura. Persequitur interfectorem, unūq; eum in quantolibet populi agmine, notitia quadā infestat. Perrumpit oēs difficultates, permeat spacia, nec nisi amnibus arcetur, aut præceleri fuga. Non est fateri rerū natura largius mala, an remedia genuerit. Iam primū hebetes oculos huic malo dedit, eosq; non in fronte, aut ex aduerso cernere, sed in tēporibuis. Ita excitatur, sed sæpius auditu, q̄ uisu, hucusq; Plynius. Vide quę de eo scribit Aristo. ca. 29. octaui naturæ animaliū. Vulnus Aspidis, puncto acu facto simile est, omninoq; per exiguū ęgre, ut appareat, adeo nihil tumet, sanguis inde non copiosus, sed breuis, uterq; distillat. Oculi celeriter obscurantur. Corpus totū multiformiter, sed omnino leuiter laborat, non sine quadā uoluptate, ut Nicander poeta recte dixerit.

Eripiturq; homini sine sensu uita dolores.

Color parum elegans, herbaceus, ac maligne uirens. Tremor cordi modicus. Frons identidē conuellitur, palpebris nictantibus, & ereptis, ut in somno sensibus. Inter has notas matura mors, ne diei quidem tertiā partem morata. Hæc ex octauo Dioscoridis. Multa de hoc serpente Auicenna sexta Fen quarti Canonis ca. 21. & 25. tertij tractatus. Remedia morsus Aspidū notauimus in Indice Plyniano. a ℂ Dipsas siti interficit.)Ab effectu nomen inditū. Nā sitis Græce δίψα, dicitur. Et διψάω sitio. Luca. in nono. In medijs sitiebāt Dipsades undis. Albertus Solinū citans. De hoc serpente (inquit) dicit Solinus, qđ adeo paruus est, qđ quasi inuisibiliter percutiat &c. Sed ubi hoc Solinus dixit, ipse uiderit. Dioscoridis libro octauo. Dipsadis morsus (inquit) comites sunt tumor quidā solutus, sitis contenta uehementer nunq̄ explebilis, nunq̄ interquiescens. Proinde, qui ita sunt affecti, potū hianti ore trahunt, semperq; in principio desyderij eius sunt tanq̄ si nihil adhuc bibissent. Proinde toto illo habitu aguntur haustu. Ob id ipsa Dipsas, ab aliquibus Prester, ab alijs Causos uocata est. Ab Auicenna sitim faciens nuncupatur ubi supra capitibus 38. & 39. QVęstio apud philosophos est. Cur hominibus morsis a Dipsade, sitiq; ob eam rem intolerabili detētis Theriaca, quæ calida, & sicca est, sitim epota extinguat, non augeat. Censendū nō sui habitus ratiōe Theriacā sitim posse extinguere, sed auxilio, qđ membris afferre offensis potest, & suæ penitioris naturæ ratione. Constat enim ex pluribus herbis, quæ singulæ membris principalibus subueniūt singulis. Dictamū enim cordi accōmodat̄. Quippe qđ mirifice cor firmet, atq; cōseruet. Eupatorium iecur adiuuat. Scolopendriū lienen. Petrapiū os uentriculi. Hysopus transuersum septū, atq; pulmonē. Inula campana renes, ruta laxum intestinū. Gentiana cerebrū, Seseli uesicā, his omnibus uiperarum carnes miscentur, quæ ui suæ naturæ contra uenenata omnia genera, omneq; illatā iniuriā auxiliant̄. Igitur cum membra omnia præsidiū sibi ex Theriaca trahāt, merito malū sedat̄, qđ sitim creat, atq; ita extingui sitim congruū est. Ex primo Problematū Aphrodisiei. b ℂ Hypnale.)Et hic quoq; serpēs ab affectu nomen habet, qđ somnū inducat, ὕπνος enim Græce Latine somnus. c ℂ Teste Cleopatra.)Cleopatra metu, ne capta duceret̄ in triumphū, corpori suo serpentes apposuit, quorū interiret ueneno. Meminerunt Liuius libro. 103. Horatius ultima primi Carminū. Propertius undecima tertij. Virg. in fine octaui Aen. Augustus post Atticā uictoriā, cū Cleopatrā triumpho magnopere reseruare cupiens, ei Psyllos amouit, qui uenenū, ac uiros exugerent, qđ ea perisse morsu Aspidis putabatur, author Sueto. in Augusto. Nec id Solino cōtrariū est, qm̄ Hypnale, inter Aspidū species nūerat̄. d ℂ Hęmorrhois.)Huic quoq; serpenti ab effectu nomē inditū, quasi sanguinē morsu eliciens. Græci enim αἷμα sanguinē dicūt, ῥέω fluo, αἱμοῤῥοίδα fluxū sanguinis. Mirā interpretationē excogitauit Albertus. Luca. in nono. At nō stare suū &c. Remedia eius, quē hic serpens momorderit, ponit Dioscorides ca. 27. octaui de materiali medicina. e ℂ Prester.)πρηϛῆρα Gręci flāmā, & cōbustiuū nominat. Hinc huic serpenti nomen datū, uel qđ flāmā ex ore emittere uideat̄, uel qđ flāmā, & ardorē imittat ei, quē momorderit. Luca. in. 9. Oraq; distendēs auidus spumātia Prester. Remedia morsus eius notauimus apud Plyniū.

Ictus Sepium [a] putredo sequitur. Sunt & Am- a
moditæ, [b] est & Cenchris, [c] Elephantiæ, [d] Chersy-
dri, [e] Chamædracontes. [f] Postremo quãtus no-
minum, [g] tantus mortium numerus. Nã Scorpi-
ones, Scinci [h] lacertiq; uermibus, nõ serpentibus b
ascribuntur. Monstra hæc si bibant, [i] clementius
feriunt. Habent affectus. [k] Nõ temere nisi coniu-
ges euagantur. Capto altero, uel occiso uter su-
perfuerit/efferatur. Subtiliora sunt capita fœmi- c
nis, alui tumidiores, pestis nocentior. Masculus
æqualiter teres est, sublimior etiã mitiorq;. Igitũ
anguibus uniuersis hebes uisus est. [l] Raro in ad-
uersum contuẽt. Nec frustra cũ oculos non in d
fronte habeant, sed in temporibus, adeo, ut citi⁹
audiant q̃ quid aspiciant. DE gemma Heliotro-
pio [m] inter Aethiopiã, Africã &, Cyprũ certamẽ
fuit, quænã mitteret generis huius eminentissi- e
mã, dep̃hensumq; est documentis plurimis Ae-
thiopicã, aut Libycã palmã tenere. Viridi colore
est, [n] nõ ita acuto, sed nubilo magis, & represso,
stellis puniceis superspersa. Causa [o] nominis de

a ℂIctus sepium.)Hic serpens, qđ morsu suo putredinẽ inducat, nomẽ accepit, quoniã Grece σήπω putrefacio significet. Lucanus in nono. Ossaq; dissoluens cum corpore tabificus Seps. b ℂ Ammoditæ.)Ab arena, cuius colorem immitantur, uel sub qua lateant, nomẽ habent. Nam Græcis ἄμμος arena dicitur, διορύττω fodio. c ℂ Cenchris.)A colore milij nomen inditũ, quod Grece κέγχρος milium dicitur. d ℂElephantiæ.)Quod Elephantiã morbũ inducant si momorderint. e ℂChersydri.)Ab elemẽtis, in quibus degit nomen sumptũ, idest a terra, & aqua, qđ nõ terram modo, sed aquam quoq; incolat, χέρσος terra, χερσαῖος terrestris, ὕδος, uel ὕδωρ aqua. Lucanus in nono.

Natus & ambiguæ coleret qui
(Syrtidos arua.

Chersydros. f ℂ Chamædracontes.) A χαμαί, ut uidetur, idest humi, quasi dracones humi, & in terra residẽtes. Sunt, q diuisim legant, Chamæ, Dracontes. g ℂ Quantus nominũ, tantus mortiũ numerus.) Raro accidit ut serpentũ eius regionis ictus, nõ sequatur ei⁹ interitus, quẽ momorderit. DE Scorpionibus Ply. ca. 25. xi. nat. historiæ. Qui plura de serpentibus scire cupiunt, legant Dioscoridem lib. 8. per totũ. Auicennã sexta Fen quarti Canonis Tractatus tertij ca. 21. & sequentibus. Isidorũ ca. 3. duodecimi Ethimol. Extat opus nobile Nicandri poetæ. Multa Albertus lib. 25. per totum. Plurima elegãter Luca. nono Pharsaliæ.

Rarior, inuẽtus medijs fons u-
(nus arenis &c.

Quæ de serpẽtibus a Plynio scripta sũt, alibi copiose signauimus. h ℂ Scinci.(Miror quosdam reposuisse Scythici, Scinci loco. De Scincis infra Solinus ca. 45. i ℂ Si bibant.)Serpentes omnes natura frigidos esse naturales tradunt, nec nisi cum calescunt quippiã feriunt. Cũ igitur potus calorẽ remittat, cõsequens est, epota hæc monstra clementius ferire, q̃ si sitiant. Hinc euenit, ut nocte minus q̃ die, hyeme minus, q̃ æstate, in locis frigidis minus, q̃ in locis calidis, sint pernitiosi serpentes. Auicenna ubi supra redarguit opinionẽ quorundã asserentium serpentũ uenenũ esse frigidũ. k ℂ Habẽt affectus.(Ply. (ut parũ ante retulimus) id ipsum Aspidibus peculiariter tribuit. l ℂ Visus hebes est.(Id euenit, qm serpentes magna ex parte sub terra degũt. m ℂ Heliotropio.(Hãc alij solis gẽmã nominãt. Rhẽni⁹. Gemmaq; quæ radios emittit candida solis. Eius qualitatẽ Plynius ca. 10. tricesimi septimi sic eleganter refert. Heliotropiũ (inquit) nascitur in Aethiopia, Africa, Cypro Porracei coloris. Sanguineis uenis distincta. Albertus lib. 2. Mineraliũ, eam nõ in Africa, sed in India cõtra aliorũ sententiã, ꝓdidit inueniri. n ℂ Viridi colore.)Porracei dicit Plynius. Rhennius candidi. Sed reuera colore quodã inter hos medio præditum est. Nisi candidã pro pulchra accipias. o ℂ Causa nominis.)Græci ἥλιον solem dicunt, τροπήν mutationẽ, conuersionẽue. τρέπω retrouerto. Hæc enim gẽma (inquit Solinus) deiecta in labris æneis, radios solis mutat sanguineo repercussu. Plynius eodẽ loco. Causa nominis, qm deiecta in uas aquæ fulgorẽ solis accedentẽ percussu sanguine mutat, maxime Aethiopica. Eadẽ extra aquã speculi modo solẽ accipit, dep̃hendit defectusq; subeuntẽ lunã ostẽdẽs. Marbodę⁹ hoc sic cecinit.

Ex re nomen habens est Heliotropia gemma,
Quæ solis radijs in aqua subiecta Batillo
Sanguineum reddit mutato lumine solem,
Eclypsimq; nouam terris effundere cogit &c.

a ℭ Etiam illud posse.)Plynius ibidem.Magorum(inquit)impudentiæ uel manifestissimū hoc q̃q; exemplum est,quoniā admixta herba Heliotropio,quibusdam quoq; additis precationibus gerentē conspici neget.Idem Marbodęus. Cui tamen amplior ijs concessa potentia fertur.
Nam si iungatur eiusdem nominis herbæ, Carmine legitimo,uerboq; sacrata potenti,
Subtrahit humanis oculis quemcunq; gerentem. b ℭ Herba eiusdē.nominis.) Herba hæc iccirco

a effectu lapidis est,& potestate.Deiecta ī Labris æneis radios solis mutat sanguineo repercussu, extraq; aquam splendorem aeris abijcit,& auertit.Etiam illud posse [a] dicitur,ut herba [b] eiusdem
b nominis mixta,& precātationibus legitimis cōsecrata,cum a quocūq; gestabitur,subtrahat uisibus obuiorū.Inter Syrtes q̃uis terra [c] pergentibus iter syderibus destinatˀ,nec aliter cursus pa
c tescit.Nam putris soli faciem aura mutat,& minimo licet uento tantam diuersitatem flatus efficit,ut subinde euersis sitibus [d] locorū nulla indicia agnitioni relinquantur,cū modo quæ fuerāt
d tumulis ardua,in ualles residunt,modo quę uallibus præssa cœtu pulueris aggerantur.Ita etiā continēs [e] naturā maris sui patitur.Nec interest ubi potius sint procellæ,cum ad exitium uiantiū
e elementis congruentibus in terris flabra sæuiāt, in mari terræ.Vtræq; Syrtes [f] ducentis quinq̃ginta milibus passuum separantur,aliquāto clementior,quæ minor est.Cneo deniq; [g] Seruilio .C.Sepronio CONS.inter hęc uadosa classē Romanā īpune accepimus pfretasse.In hoc sinu Menix [h] īsula post Mynturnēses paludes.[i] C.Mario

nomen a Sole sortita creditur, quoniā cum sole se circūagit, etiam nubilo die tantum syderis amor est.Noctu uelut desyderio contrahit cęruleum florē. Dioscorides lib.4.duo eius genera esse dicit,maius scilicet,& minus.Plynius etiam ca.21.uicesimisecundi naturalis historiæ duo eius genera refert. Tricoccum,& Heliostrophiū. Multa de hac herba tradūtur a Medicis. Poetæ fabulātur Clytien Nympham in hāc herbā fuisse conuersam,qđ a Sole,cuius amore tenebatˀ, fuerit derelicta.
Attamen illa suum,q̃uis radice tenetur
Vertitur ad solē,mutataq; seruat amorem. c ℭ Terra pergentibus iter syderibus desti.) Ply.ca.4. quinti. Et terra hæc aūt (inquit) syderum obseruatione nobilis.Ad eam per deserta arenis,perq; serpentes iter est..Lucanus in nono.
Iamq; iter omne latet, nec sunt discrimina terræ
Vlla, nisi æthereæ medio uelut ęquore flammæ,
Syderibus uenere uias, nec sydera nota
Ostendit Libycæ finitor circulus orę. Idem scribit Syllius in fine tertij.
Has obseruatis ualles enauimus astris, Namq; dies confundit iter &c. Inter miracula certe numerandū,ut terrestre iter syderibus peragatur,cum sit id proprium nauigantibus. d ℭ Euersis sitibus.)Loci qualitatibus,itinerum distinctionibus,idest uijs,quibus uelut indicijs illac pergentibus mōstrantur itinera.Sunt qui falso pro sitibus,Syrtibus reposuerint. e ℭ Ita etiam continens.) Varie locus hic in exemplaribus reperitur.In quibusdam enim scriptū est.Ita enim continens naturam maris ui patitur.In multis aliter.Nobis autem placet,ut legatur.Ita etiam continens,naturā maris sui patitur.Ad hunc sensum scilicet.Terram Syrtibus proximā,maris sui.i.Syrtici naturā etiā experiri.Id qđ sequens mox litera explicat euidenter.Hanc ipsam regionē mercatores,qui ea loca adire solent,Arenosum mare nnncupant.Vltra qđ undecim Iudeorū Tribus hac quoq; tempestate integras reseruari,Hebręi prędicant. f ℭ Vtræq; Syrtes ducentis.)Plynius ca.quarto quinti.A regione (inquit)q̃ duas Syrtes interiacet,par utriq; interuallo,sed littore inter duas Syrtes ducentorū quinq̃ginta milia passuū g ℭ Cneo deniq;.)Historiam referunt Eutrop.in fine secundi, & Orosius cap.8.lib.quarti. h ℭ Meninx insula.)De hac insula Ply.ca.septimo lib.quinti,& Strabo libro ultimo.Auienus Dionysij interpres.
Paruaq; ceruleo circumsonat ęquore Meninx. Sic enim alibi legendum esse docuimus. i ℭ Caio Mario fuit latebra.)Plutar.in.C.Marij uita.Marius(inquit)ex industria recedens, & pelagus legens,Meningaq; insulā petēs,hic primū &c.Etiam si Meuingā passim legamus. Marij in Africā fugā, & ibidem latebrā describūt Appia.primo bellorū Ciuiliū.Liuius li.78.&.79.Lucanus in.2. Item cæteri.

fuit latebra. Supra Garamantas Psylli [a] fuerunt. contra noxium uirus muniti incredibili corporis firmitate. Soli morsibus anguium nõ interibant, & q̃uis dente letali appetiti, incorrupta durabant sanitate. Recens etiam editos [b] serpentibus offerebãt. Si essent partus adulterini, matrũ crimina plectebant ĩteritu paruulorũ. Si pudici, probos ortus a morte paterni sanguinis priuilegium tuebatur. Sic originis fidem probabant uenenis iudicantibus. Sed hæc gens interijt [c] a Nasamonibus capta. Neq; quicq; aliud præter opinionẽ de uestigio nominis sui Psylli reliquerũt. Nasamoniten lapidem [d] Nasamones dant sanguineum uniuersum nigris uenulis adumbratũ. In intimo recessu Syrtis maioris circa Philænorum aras Lothophagos [e] fuisse didicimus. Nec incertum est. Aphilænorum aris non procul palus est, quã Triton amnis ĩfluit. Vbi [f] speculatã se

a ¶ Psylli fuerunt.) Ply. cap. z. septimi. Similis & in Africa (inquit) gens Psyllorũ fuit, ut Agatharchides scribit, a Psyllo rege dicta, cuius sepulchrum in parte Syrtium maiorũ est. Horum corporum ingenitum fuit uirus exitiale serpentibus, ex cuius odore sopirent eas. Mos uero liberos genitos obijciendi sæuissimis earũ. Eoq; genere pudicitiã cõiugum experiendi nõ profugientibus adulterino sanguine natos serpentibus &c. Plura de Psyllis Gel. ca. xi. decimisexti Noctiũ Atticarũ. Herod. lib. 4. Elegãter Lucan⁹ lib. 9.

Gens unica terras
Incolit, a sęuo serpentum innoxia morsu
Marmaridę Psylli, par lingua potentibus herbis.
Ipse cruor tutus, nullumq; admittere uirus,
Vel cantu cessante potest, natura locorum
Iussit ut immunes mixti serpẽtibus essent,
Profuit in medijs sedem posuisse uenenis,
Pax illis cũ morte data est.

b ¶ Recẽs editos.) Lucanus in. 9.

Fiducia tanta est
Sanguinis, in terram paruus cum decidit infans
Ne qua sit externæ Veneris mixtura timentes
Letifica dubios explorant Aspide partus.

Sylli. in. 1.

Nec non serpentes diro exarmare ueneno
Doctus Atir, tactuq; graues sopire Chelydros,
Ac dubiam admoto sobolem explorare Cerastę.

c ¶ Interijt.) Ex Plynio cap. z. septimi. Vide Gellium, & Herodotum ubi supra. d ¶ Nasamoniten.) Huic lapidi a loco, ubi prouenit, nomen inditum. Ply. ca. 10. libri ultimi. Nasamonites (inquit) est sanguinea nigris uenis. e ¶ Lotophagos.) nomen compositum ex λωτοῦ Loto, & φάγω cõmedo, quod hi populi loto arbore uescantur. De Loto arbore plura Plynius cap. decimoseptimo tertijdecimi naturalis historiæ. Theophrastus ca. decimo quarti de historia plantarum. Et Dioscorides cap. 181. libri primi. De Lotophagis præter cæteros Homerus nono Odysseæ. Loti (inquit Plynius) tam dulcis ibi cibus, ut nomen etiam genti, terræq; dederit nimis hospitali aduenarum obliuione patriæ. Virgilius in Culice.

Impia Lotos,
Impia, quę socios Ithaci merentis abegit
Hospita dum nimia tenuit dulcedine captos.

Hinc natum Adagium λωτόν ἔφαγες. Lotum cõmedisti. De ijs, qui regionis alterius amore capti, in patriam redire negligunt. Apollonius (ut in fine primi eius uitæ refert Philostratus) Qui enim (inquit) ad Lotophagos nauigant, eius cibi suauitate capti, domesticarum rerum obliuiscuntur. f ¶ Vbi speculatam se.) Pallas inuenta Tibia cum buccis tumidis ex aqua se conspexisset, eam ipsam Tibiam in Tritonem Libyæ paludẽ abiecit. Authores Herodotus libro quarto. Diodorus Siculus libro quarto. Quintus Curtius libro tertio. Lactantius secundo Thebaidos. Syllius in tertio.

Hinc qui stagna colunt Tritonidos alta paludis,
Qua uirgo (ut fama est) bellatrix edita Lympha
Inuento primam Libyen perfudit oliuo.

Lucanus in nono de Tritone.

Hanc & Pallas amat, patrio q̃ uertice nata
Terrarum primam Libyen (nam proxima cœlo est
Vt probat ipse calor) tetigit, stagniq; quieta
Vultus uidit aqua, posuitq; in margine plantas,
Et se dilecta Tritonida dixit ab unda.

* * *

Alij scribunt id factum esse in Meandro Phry-

gię flumine.Propertius tertio Elegiarum libro. Quæ non iure uado Meandri iacta natasti, Turpia cum faceret Palladis ora tumor. Idem sentit Claudianus secūdo in Eutropiū lib.Hic cecidit &c. a ¶ Artium deā.)Mineruā intelligit,cui nobiliū artium inuentionē ascribūt.Ouid.tertio Fastorum. Mille dea est operum,certe dea carminis illa est. Peritiores per Mineruam,partem illam superoirem animæ,idest mentem,& rationē intelligunt.Constat enim artes omnes nobiles esse a mente,& ratione

a artium Deam [a] crediderunt. Maior Syrtis ostentant oppidum,Cyrenas uocant, [b] quod Battus Lacedæmonius [c] Olympiade quinta, &
b quadragesima [d] rege Martio res Romanas tenente, anno post Troiam captam [e] quingentesimo octogesimosexto condidit. Quæ domus Callimachi poetæ fuit patria. Inter hoc oppidum, & templum Ammonis [f] milia passuum

repertas.Hinc a Gręcis Minerua τριτογένεια dicitur,qđ nomen,ut Democritus interpretatur,prudentiā significat. Ex prudentia autem tres hominis actus prouenire existimant.Bene cogitare,bene dicere,ac postremo bene facere. Hinc compactū nomen a τρίτος,& γεννάω.i.Trigenia.Alij eam Tritoniam a Tritone palude,ut ex Lucani relato carmine cōstat, potius dictam uolunt. b ¶ Cyrenas uocāt.)Grin⁹ Therę insulæ rex,Batto, multisq; ciuibus eum comitantibus,Delphicum oraculū alijs de rebus consulturus,quondā adijt,cui ab oraculo responsum est,ut urbē in Africa conderet.Quo audito,Ego(inquit) o Pythia senior sum,ac grauis admodū.Tu uero quempiā meorų comitum ista iube facere.Tum Pythia continuo Battū ostendit.Erat enim is ex Polymnestri genere apud Minias gratus plurimū. Cum uero Therei Pythiæ uatis diu oraculū neglexissent,in Thira annis septem nunq̄ pluit. Qua ex re,in ea insula præter unā omnes arbores aruerunt.Vnde eius insulæ incolæ suos Delphos scissitatū mittūt,q̄bus itidē,quod antea responsum est,irā numinis placaturos,si in Africa coloniā condendā curarent. Euenit,ut adultus iam Battus idē,& linguæ uitio laboraret Delphos,& ipse adijt linguæ præpeditæ oraculum petiturus. Cui consulenti,ijs ab oraculo carminibus responsum est

Batte uenis uocis causa,dux te iubet ire
Lanigeram in Libyen habitatum Phœbus Apollo.

His toties auditis,Therei duce Batto missis duabus biremibus iuxta oraculi responsum,tandem ,Cyrenen insignem urbem in Africa cōdiderunt.Battus autem(ut in quarto scribit Herod.)cognominatus est,cū propter oraculū apud Delphos sibi redditū,tū propter honorē,quē assecutus est.Battū enim Pœni regē appellāt. Hinc a Pythia oraculū reddente Punica lingua Battus dictus est,quod futurus rex esset in Africa.Copiose id Herod. exequitur in Melpomene.Plura de ea urbe refert Strabo in fine lib.ultimi sui operis.Diod.Siculus lib. quinto scribit ex quorundā sententia huic urbi nomen inditum a Cyrene Ipsei filia, quæ cum apud Peleū uirgo educaretur,Apollo eius forma captus,raptā uirginē,in Lybiā ad ea loca, in quibus postmodū ciuitas cōdita est/asportauit,& ab eius nomine Cyrene dicta.Alijs placet dictā a Cyre ei⁹ regionis fonte.Eā regionē esse fertilissimā in fine quarti tradit Herod. c ¶ Lacedemonius.) Conueniunt fere omnes Cyrenen fuisse a Therçis conditā.Hi autem ex Laconica profecti Theram insulā coluerūt. Thera autem olim Calisto dicebatur.Vnde Callimachus.

Nomine Calisto primum sed postmodo Thera
Dicta fuit tellus urbis origo meę.

Ea urbs(ut Strabo refert)uiros claros cōplures habuit,q & libertati optime præesse poterant,& imminentibus Barbaris fortiter resistere.Qualis autem fuerit Cyrenaica philosophia,docet Diogenes in Aristippi uita lib.z. d ¶Olymp.quinta,& quadragesima.) Ply.ca.tertio decimononi naturalis historiæ asserit oppidū Cyrenarum fuisse conditū urbis Romę anno.CXLIII.Hic aūt annorų numerus discrepat aliquantulū a Solino.Cincius(ut ca.z.supra retulim⁹) scribit Romam fuisse conditā Olympiade.iz.Primi autē q̄tuor Romani reges,Romulus,Numa,Tullus Hostilius,Ancus Marcius,regnanerunt annis.i36.hoc est Olympiadibus.34.Secundū igitur hanc Olympiadū supputationē,Ancus Martius obijt Olympiade.46.Ergo secundum hoc,Cyrenę conditæ sunt,rege Martio res Romanas tenente.Apud hunc Cinciū legerat fortassis Solinus, qđ de Cyrenarū conditione hoc in loco refert.PRopter curiosos aduertendū, fieri potuisse,ut Martio res Romanas tenente,Cyrenas cęptas ędificari,licet post huius regis obitum finē cęperint. Constat autem Ancū Martium obijsse mortem anno secundo primæ,& quadragesimæ Olympiadis, author lib.3. Dionysius. Eusebius libro temporū scribit Cyrenen ędificatam uicesimoquarto anno, Erichthonij quarti Atheniensium regis,idest,ferme annis septingentis ante Romam.Alibi dicit ędificatā eam quarta Olympiade,hoc est annis paucis ante Romam.Alibi refert ędificatā Olympiade.37.Ex uerbis igit̄ Eusebij,non est quærenda de Cyrenarum conditione certa ueritas hoc in loco. e ¶Post Troiā captā anno.586.)

Constat ex primo,& secundo Dionysij uoluminibus,post erutum Iliū anno quadringentesimo tricesimo secundo fuisse Romā conditā.Ab urbe autem condita usq; ad obitum Anci regis,sunt anni ferme.136.Sumptis itaq; annis.432.&.136.fiunt annni.568.Qui annorū numerus(ut iam diximus)ad Cyrenarum initium referendus est.Solini autem numerus ad completam urbis illius ędificationem.Esset omnino plana,& uera cōputatio,si sic legeretur apud Solinū.Olympiade prima, & q̄dragesima, rege Martio res Romanas tenēte.

quadringenta[a] sunt. Templo fons proximat So a
li sacer,[b] qui humoris nexibus humū stringit,fa-
uillam etiā in cęspitem solidat. In qua gleba non
sine miraculo locus uiret undiq; sec⁹ agris aren-
tibus.Illic & lapis legitur, Ammonis uocāt cor- b
nu.[c] Nam ita tortuosus est,& inflexus, ut effigiē
reddat cornu arietini.Fulgore aureo est.Prædi-
uina somnia rep̄sentare dicitur subiectus capiti

Anno post Troiā captam,quigentesimo sexagesimooctauo condidit. Sed exemplaria oia, quæ uiderim retinēt primū numerum.Sed in re parum commoda satis multa. f ¶ Templū Ammonis.) Ab arena,quę Græce ἄμμος dicitur/nomen īditū.Liber enim pater,quom Indos peteret,uel(ut placet alijs)ex India ueniens,& per Libyam exercitum duceret, fatigatus siti,Iouis patris sui implorauit auxiliū.Et statim uiso ariete,fons secutus est ab arenis.Vnde factum est Ioui Ammoni ab arenis dicto simulacrū cum capite arietino.In eo autē loco,in quo aqua fluxit,templū constituit.Quod ideo fingitur,quia satis eius oraculi sunt inuoluta respons.i.Ex Seruio.4.Aene.super illud.Hic Ammone satus.Et Lactantio tertio Thebaid.Statij super illud.Caonias sonuisse tibi.Diod.Siculus in gestis Alexādri,idest.17.historiarū libro,Ammonis templū Danaū Aegyptiorū regē construxisse tradit. Idem docet qualiter in eo oracula ederentur.Eius autē simulacrū ex Smaragdis,ac gemmis alijs factum fuisse tradit.In eo autem loco ager est in medio arenarum exiguus.Quippe ubi latior ad quadraginta maxime stadia extenditur,olearum, palmarumq;,ac cæterarum cultarum arborū ferax, rosidus solus, ex omnibus circumiectis.Ex tertio Arriani lib.Diodorus dicit eam regionē in latum, & longū stadijs quinquaginta patere.Incredibile dictu(inquit lib.4.Q.Curtius)inter uastas solitudines,ita undiq; ambientibus ramis uix in densam umbrā cadente sole contecta est.Multiq; fontes dulcibus aquis passim manantibus alunt syluas.Cœli quoq; mira temperies uerno tēpori maxime similis. Omnes anni partes pari salubritate percurrit.Similia & Diod.Siculus refert.Politianus cap.52.primæ Centuriæ contendit Ammonis hoc templū fuisse pauperrimū,nec inter orbis miracula reponendū.De Ammonis tēplo Herod.lib.2.&.4.Diod. lib.quarto.Syllius in fine tertij.Lucanus in nono. Ventum erat ad templū &c. a ¶ Milia passuū trecenta.)Legendū est.Quadringenta ex Plynio cap.5.quinti,& Martiano libro sexto. b ¶ Fons soli sacer.)Ex Plynio ca.106.secundi.Iouis Ammonis fons(inquit)interdiu frigidus,noctibus feruet.De hoc fonte Arrianus in principio tertij Gestorū Alexandri.Ex eo (inquit) fons manat cæteris omnibus fontibus natura dissimilis,sub luce tepentibus aquis manat,in meridie frigidus,uespere calet,media nocte feruidior.Postea deinde deuerucscere incipit, ac sub diei exortū rursus tepidior oritur,atq; ita per singulos dies, ac noctes æstus,ac frigoris uices uariat.Similia scribunt Diodorus Siculus in Alexandro. Et.Q.Curtius li.6.Pomp.Mela lib.primo.Multa Herod.in Melpomene. Syllius in fine tertij.

Stat fano uicina,nouum,& memorabile lympha,
Quæ nascente die,quæ deficiente tepescit,
Quæq; riget,medium cum sol ascendit olympum,
Atq; eadem rursus nocturnis feruet in umbris.

De eo etiā Ouidi.libro ultimo Meta.

Medio tua corniger Ammon
Vnda die gelida est,ortuq;,obituq; calescit.

Huius effect⁹ causa inter naturæ secreta merito cōputatur,sicut de quibusdā aquis colorē ouium mutātibus inquit Saty.12.Iuuenalis.Egregius fons Viribus occultis &c.Lucre.li.6.de rerū natura ex eo id euenire ait,qđ apud huiusmodi fontes ignis semina terrę inclusa sint.Hęc aūt ignis semina terrā nocte linquūt,& in aquā ipsam fontiū transeunt. Die aūt ui solis eandē terrā repetūt. Idipsum elegāter canit in Meteoris Pontanus ueteribus poetis nō inferior.

Causa quidem uel certa subest, nam frigora noctis Intus alunt ignes &c.

Versus Lucretij sunt.

Est apud Ammonis fanum fons luce diurna
Frigidus,& calidus nocturno tempore fertur.
Hunc homines fontem nimis admirantur, & acri
Sole putant subter terras feruescere partim
Nox ubi terribili &c.

Aduertendum hunc fontem alterum esse ab eo,qui est apud urbē Debrida,de quo infra ca.42.Sunt tamen qui eundem esse existiment. c ¶ Ammonis cornu.)Ply.ca.10.lib.

ultimi. Ammonis cornu inter sacratissimas Aethiopiæ gemmas, aureo colore, arietini cornus effigiem reddens, promittitur prędiuina somnia repręsentare. a ℭ Metops.) Melopos, uel Melops in exemplaribus passim legitur. Sed legendum Metops, uel Metopiũ, ex cap.24. duodecimi naturalis historiæ Caij Plynij. Ergo (inquit) Aethiopiæ subiecta Africa, Ammoniaci lachryma stillat in arenis suis. Inde etiam nomine Ammonis oraculo, iuxta quod gignitur arbor, quã Metopion uocant, resinæ modo,

a incubantium. Et arbor est Metops [a] nomine, ex
qua profluit lentus humor, quẽ a loco Ammo-
niacũ nominamus. Apud Cyrenẽses præterea
Syrpe gignit [b] odoratis radicibus uirgulto her-
b bido magis, q̃ arbusto. Cuius e culmo exudat æ-
statis tempore pingue roscidum, idq; pascentiũ
hircorꝫ inhæret barbulis. [c] Vbi cũ arefactum in-
oleuit, guttis styriacis legit̃ ad usum mensarũ, uel
c medelæ magis. Dictũ est primũ lac Syrpicum,
quoniã manat in modũ lacteum, deinde usu de-
riuante Laser nominatum. Quæ germina initio
barbaricæ impressionis uastatis agris, postea ob
d intolerandam uectigalis nimietatem, ferme pe-
nitus ipsi accolæ eruerunt. Cyrenis ab læua Afri-
ca est, [d] ab dextra Aegyptus, a fronte sæuũ, & im
portuosum mare, a tergo Barbarorꝫ uariæ nati-
ones, & solitudo inaccessa, incultaq;, & squalẽs,
quæ Basiliscum creat [e] malũ in terris singulare.

aut gummi. Genera eius duo &c. Dioscorides ca.524. Galbanum (inquit) succ⁹ e ferula est, nascit̃ in Syria. Metopion uocant aliqui &c. Lege etiã caput immediate sequens, qđ de Ammoniaco est. Est & eiusdem nominis oleum, quod Hippocrates Netopum uocat. Aetius etiã Halinon ab amaritudine uocari tradit. b ℭ Syrpe gignit̃.) Hermolaus cap.520. Corollarij in Dioscoridẽ scribit ex ijs Solini uerbis satis indicari ipsum de Silphio loqui uoluisse qdẽ, sed parum (inquit) nouisse qd diceret, ita salebrosus, & desuetus in eo genere sermo eius ẽ. Affert tamen ex Rudente Plautino uersiculũ, quo Sirpis meminit. Speras (inquit) multum hoc anno futurũ Sirpe, & Laserpitium? De Laserpitio, qđ Græci σίλφιον uocant. Ply. ca. 3. deciminoni natu. historię. Ab ijs (inquit) proximũ dicetur authoritate clarissimũ Laserpitium, quod Græci σίλφιον uocant, in Cyrenaica prouincia repertum, cuius succus uocant Laser, magnificum in usu, medicamentisq;, & ad pondus argenti denarij pensum. Multis iã annis in ea terra non inuenitur, qm̃ publicani, q pascua conducunt, magis ita lucrum sentientes depopulantur pecorꝫ pabulum. Vnus autem caulis repertus nostra memoria, Neroni principi missus est. Siquando incidit pecus in spem nascentis, hoc deprehenditur signo, oue cũ comederit, dormiente protinus, capra sternutante. Diuq; iam non aliud ad nos inuehitur, q̃ qđ in Perside, aut Media, & Armenia nascitur Laser, multo infra Cyrenaicũ &c. Plura Dioscorides ca.520. & Theophrastus ca.2. quarti, & cap.3. sexti, & ca.1 noni de historia plantarum. Magnæ estimationis fuisse apud ueteres Silphiũ, indicat prouerbiũ inde natũ βάττου σίλφιον. Batti Laserpitiũ. De ijs dici solitum, qui summos honores adipiscuntur. Cyrenęi enĩ Batto, de q̃ parũ ante diximus, Silphium tanq̃ rem pręciosissimã dono dedisse tradũtur. Præterea in una nomismatis eorum parte Ioue Ammonẽ, in altera Silphiũ sculpere moris erat, author Tarręas in prouerbiorꝫ collectaneis. c ℭ Inhæret barbulis.) Hoc etiam pacto Ladanum, & Cesyphũ caprarũ scilicet uillis colligi ca.18. duodecimi tradit Plynius. d ℭ Africa est.) De situ, & terminis minoris Africæ, lege Ptole. ca.3. quarti Geographiæ, & Strabonẽ lib. ultimo. e ℭ Basiliscum creat.) Græca dictio βασιλίσκος quæ regulum, uel tyrannũ significat, quod instar regis cunctis animantibus sit terrori. Vel. qđ in oẽs tyrannidem, & sęuitiam exerceat. Scribit Seruius septimo Aene. apud Gręcos tyranni, & regis nullum esse discrimen. Plynius aliã nominis rationẽ affert, cuius ex cap.21. octaui uerba sunt. Eadem (inquit) & Basilisci serpentis est uis. Cyrenaica hunc generat prouincia. xij. non amplius digitorꝫ magnitudine. Candida in capite macula, ut quodã diademate insigni. Sibilo omnes fugat serpentes. Nec flexu multiplici, nec ut reliquæ corpus impellit, sed celsus, & erectus in medio incedens. Necat frutices, nõ contactas modo, uerum & afflatas. Eruit herbas, rumpit saxa. Talis uis malo est. Creditum quondã ex equo occiso hasta, & per eã subeuntem ui, non equitẽ modo, sed equũ quoq; absumptũ. Huic tali monstro (sæpe enim enectum concupiuere reges uidere) mustelarũ uirus exitio est, adeo naturæ nihil placuit esse sine pari. Interficiunt eos cauernis facile cognitis, sola tabe. Necat illi simul odore, moriunturq;, & naturæ pugnam conficiunt. Alia de eo lege ca.4. uicesiminoni lib. eiusdẽ operis. Albertus lib.25. de ani-

malibus ſcribit Plyniũ dicere, Baſiliſcum non occidere hominẽ niſi prius uiderit hominẽ, q̃ ecõuerſo uideatur ab homine, & qđ uiſus hominis ſi prius uideat Baſiliſcũ, interficiat Baſiliſcũ. Qui ſcire uult ubi hæc ſcribat Plynius, illic quærat, ubi mittunt cornua cerui. Cætera q̃ de Baſiliſco tradit Albertus, ſumpta ſunt ex ca.zz.tertij Tractatus ſextæ Fen quarti Canonis Auicennæ. Dioſcorides lib.8. Heraſiſtrati authoritate ponit ſigna morſi a Baſiliſco ca.15. Capite autẽ ultimo eiuſdem libri ait. Percuſsis a Baſiliſco prodeſse fibrorꝫ teſtas denario ponderis ſumptas in uino. In auxilio eſse etiã lachrymam papaueris. Auicẽna ſcribit nullam eius prorſus eſse curationẽ.

Serpens eſt pene ad ſemipedẽ [a] longitudinis, al- a
ba quaſi mitrula, [b] lineatus caput. Nec hominis
tantum, uel aliorꝫ animantiũ exitijs datus, ſed ter
ræ quoq; ipſius, quam polluit, & exurit, ubicunq;
ferale ſortitur receptaculum. Deniq; extinguit b
herbas, necat arbores, ipſas etiã corrũpit auras,
ita ut in aera nulla alitum impune tranſuolet, in-
fectum ſpiritu peſtilẽti. Cũ mouetur, media cor-
poris parte ſerpit, media arduus eſt, & excelſus. c
Sibilum eius [c] etiã ſerpentes alij perhorreſcunt.
Et cum acceperint fugã, quæq; quoquo poſſũt/
properant. Quicquid morſu eius occiditur, non
depaſcitur fera, non attrectat ales. Muſtelis tamẽ d
uincitur, [d] quas illinc homines inferũt cauernis,
quibus deliteſcit. Vis tamen ne defuncto quidẽ
deeſt. Deniq; Baſiliſci reliquias amplo ſeſtertio
Pergameni compararũt, &, ut ædem Apollinis e
manu inſignẽ, nec araneæ intexerent, nec alites
inuolarent, [e] cadauer eius reticulo aureo ſuſpen-
ſum ibidem locarunt. Circa extimũ Syrtiũ [f] cor-
nu Berenicen ciuitatẽ alluit Lethon [g] amnis, in- f
ferna, ut putant, exundatione prorũpens, & apđ
priſtinos uates latice memoratus [h] obliuionis.
Hanc Beronice muniuit, quæ Ptolemæo tertio
fuit nupta, & in maiori Syrte locauit. Omne aũt

a ℭ Ad ſemipedẽ longitudinis.) Duorꝫ palmorꝫ dicit Auicenna. b ℭ Mitrula lineatus caput.) Coronatum caput habere idem Auicenna ſcribit. c ℭ Sibilum eius.) Lucanus in nono.

Sibilaq; effundens cunctas terrentia peſtes
Ante uenena nocens, late ſibi ſubmouet omne
Vulgus, & in uacua regnat Baſiliſcus arena

d ℭ Muſtelis tamen uincitur.) Legitur in aliquibus exemplaribus. Muſtelis tantum uincit̃. Sed prima lectio purior. Hinc non inelegans Adagium ſumi conuenit. Et muſtelis Baſiliſcus uincitur. Ouidiano illi perſimile. A cane non magno ſæpe tenetur aper. In eos, qui inferiores uires in ſui ſæpe perniciem ſpernunt, & eleuant. e ℭ Nec alites inuolarẽt.) Simili fortaſſis ratiõe factum eſt, ne muſcę, aut canes, ſacellum Herculis in foro Boario ingrederẽtur. Nec ales ulla ſacrã Achillis ædẽ, ut ca.z.&.z9. a Solino tradit̃. Etenim quacunq; ratione, uana gentilitas conata eſt, ad falſorꝫ Deorꝫ cultum miſeros mortales inducere. Quod ante CHRISTI SALVATORIS Aduentum/effeciſse conſtat. f ℭ Extimum Syrtium.) Ex Plynio ca.5.quinti. Berenice (inquit) in Syrtis extimo cornu eſt, quondã uocata Heſperidum ſupradictarum, uagantibus Græciæ fabulis. Nec procul ante oppidum fluuius Lethon, lucus ſacer, ubi Heſperidum horti memorantur. Eadem ſcribunt Strabo lib.ultimo, & Martianus lib.6. Faciunt, quæ ſcribit Iuſtinus libris.z7.&.30. Stephanus ſex urbes huius nominis cõnumerat. Sexta (inq̃t) prius ἑσπερίς. Cognominata autem Berenice a Ptolemæi regis coniuge. g ℭ Lethon amnis.) Græci λήθην obliuionẽ dicunt. Conſtat q̄buſdã in locis aquas eſse quæ ſuapte natura, uel memoriã, uel memoriæ contrariã obliuionẽ inducunt. Sicut in Bęotia ad Trophoniũ deum iuxta flumen Orchomenon duo ſunt fontes, quorꝫ alter memoriã, alter obliuionẽ affert. Inde numinibus inuẽtis. Similis effectus & huius amnis Lethes credit̃ eſse aqua. Quibꝰ fabulas conſectari mos eſt, dicũt nomẽ initũ, qđ ex Lethe inferno flumine ortũ habeat. Luca. in nono. Quã iuxta Lethes tacitus prælabitur amnis. Infernis ut fama trahens obliuia uenis. Et Syllius primo bellorum Punicorum. Quiq; ſup Grauios lucentes uoluit arenas Infernę populis referens obliuia Lethes. Vnde autem ſumptũ ſit a poetis/Lethes aquã obliuionẽ animabus inducere, produnt Macrob. primo de Somnio Scipionis, & Seruius ſexto Aeneid. ſuper illud. Lethęũq; domos placidas q̄ pnatat amnis. h ℭ Latice memora-

a latifundiũ, quod inter Aegyptum, Aethiopiam, Libyamq; diffunditur, quacunq; lucis opacum eſt, uarium impleuit Simiarũ genus [a]. Nec quiſq̃ offenſus nominis cognitione grauetur. Enimuero operæpreciũ eſt nihil omittere, in quo naturę ſpectanda ſit prouidentia. b Vulgus ſimiarũ in his eſt, quas paſsim uidemus non ſine ingenio [b] æmulandi, quo facilius in manus ueniũt. Nam dũ c auide uenantiũ geſtus affectant, relicta conſulto uiſci unguilla, quod mendacio factum uidẽt, oculos ſuos oblinunt. Ita uiſu obducto, pronum eſt eas corripi. Exultant noua luna, triſtes ſunt cornuto, & cauo ſydere. Immoderate fœtus [c] amant, adeo ut catulos facilius amittant, quos im-

tus obliuionis.) Codices ſunt in quibus tum latex, tnm Laticeę legatur. a ℭ Simiarnm genus.) Propter plurimã Simiarũ cum hominibus ſimilitudinẽ creditum eſt fuiſse eas homines aliquando Pithecuſarum inſularum incolas, qui Cercopes dicebantur. Eos quom Iupiter eorum deteſtaretur perfidiam, In deforme uiros animal mutauit, ut idem
Diſsimiles homini poſsent, ſimilesq; uideri, Membraq; contraxit, naresq; a fronte remiſsas
Contudit, & rugis perarauit (anilibus ora,
Totaq; uelatos flauenti corpo-(re uillos
Miſit in has ſedes, nec non pri-(us abſtulit uſum
Verborum, & natę dira periu-(ria linguæ,
Poſse queri tantum rauco ſtri-(dore reliquit.
Nõ multũ diſsimilia ab ijs ſcribit Ply. ca. 44. xi. naturalis hiſtoriæ. Nã Simiarũ (inquit) genera perfectam hominis ſimilationẽ continent, facie, naribus, auribus, palpebris. Quæ ſole quadrupedum, & inferiorem habent genam. Iam mãmas in pectore, & brachia, & crura in contrariũ flexa. Similiter in manib⁹ ungues, digitos, longioremq; medium. Pedibus paululum differũt. Sunt enim, ut manus prę longi, ſed ueſtigium palmæ ſimile faciunt. His quoq; pollex, & articuli, ut homini, & præter genitale tantum. Et hoc in maribus. Viſcera etiã interiora omnia ad exemplar. Plura ijs ſimilia ſcribit Ariſto. cap. 8. ſecundi Naturæ animalium. Galenus inſignis medicinę author, tũ ridiculã hominis immitationem, tum ludicram ludentiũ puerorum inuentionẽ, ſimiã nuncupauit. Idem Ariſto. cap. iamiam citato, tradit plura ſimiarum genera, quo loco eleganter explicat, quæ ſit ſimiarum forma. Simia (inqt) tam parte ſui corporis prona piloſa eſt, utpote quadrupes, q̃ ſupina, ut ſpeciem gerens hominis, quin contra atq; quadrupedes obtinet pilum, ut dictum iã eſt, ſed craſsiore pilo ſimiæ ueſtiuntur, longeq; hirſutiores parte utraq; ſunt. Conueniunt cum homine plurimũ ſua ſpecie. Quippe, quæ nares, aures, dentes tam primores, q̃ maxillares hominis more habeant. Cilium etiã cũ cæteræ quadrupedes nõ in utraq; palpebra habeant, q̃q̃ prætenue, ac prolixius potiſsimũ in inferiore &c. Capite aũt decimo q̃rti de partibus animaliũ docet cur ſimia cauda, & natibus careat. Simia (inquit) qđ forma ambigua ſit, ut & in neutro, & in utroq; genere ſit conſtituenda, ideo nec caudã habet, neq; nates, uidelicet ut bipes cauda uacat, ut quadrupes natibus. Simiarum copiã in India eſse tradit Philoſtratus in tertio uitę Apollonij libro. Eas Indi maximi faciunt, quoniã piperis (ut ſic dicã uindemiatrices ſunt. Quapropter & armis, & canibus, leones, & cæteras feras ab ipſis arcent. Dicitq; leones ſimijs inſidiari, p̃ſertim cum ęgroti fuerint, quod tunc ceruos, capreasq; uenari non poſsint. b ℭ Nõ ſine ingenio ęmulandi.) Plynius ca. 54. octaui naturalis hiſtoriæ de ſimijs. Mira ſolertia (inquit) uiſco inungunt laqueos, calceariq; immitatione uenantiũ traduntur. Similia refert Strabo uolumine. 15. Martianus & latrunculis luſiſse fictis cęra, nuces uiſu diſtinguere. Martialis in Diſtichis ſcribit ſimiã ſcire etiam immiſsas haſtas declinare.
Callidus emiſsas eludere ſimius haſtas.
Vnde factum eſt, ut eos, qui facile hominum geſtus, moresq; imitantur, prouerbiali figura ſimias uocitemus. Vtitur eo in Milite glorioſo ſæpe Plautus. Hinc nonnulli ſimiã dictã uolunt, uel qđ multa ſit in ea humanæ rationis ſimilitudo, uel qđ plurimũ ſimulet geſtus hominũ. Alijs placet a ſimis naribus nomẽ inditum. Simias capiendi modũ refert Diodor⁹ Siculus libro hiſtoriarum decimoſeptimo. Item Strabo. 15. Geographiæ libro. INter uenenatos animalium morſus enumerat Auicenna etiã morſum Simiæ, eius mentionẽ docens cap. 12. quarti tractatus ſextæ Fen quarti Canonis. c ℭ Immoderate fœtus amant.) Simiarum generi (inqnit Plyni⁹) præcipua erga fœtum affectio. Geſtant catulos, quos manſuefactæ intra domos peperere. Omnibus demõſtrant, tractariq; gaudent, tractatu gratulationẽ intelligentes. Itaq; magna ex parte complectendo necant. Ex hoc ſimiarum erga fœtus ſuos amore, Adagium non incõcinnũ ſumi poſse uidetur, Vt ſimia

pendio diligunt, & ante se gestiant, quoniā ne- a
glecti pone matrem semper hærēt. CErcopithe-
ci [a] caudas habent. Hęc sola discretio est inter pri
us dictas. Cynocephali [b] & ipsi sunt e numero si-
miarum in Aethiopiæ partibus frequentissimi. b
Violenti ad saltum, feri morsu, nunq̄ ita mansue
ti, ut non sint magis rabidi. Inter Simias habent
& Sphinges [c] uillosæ comis, mām̄is prominulis,
ac profundis, dociles ad feritatis obliuionē. Sūt c
& quas uocant Satyros, [d] facie admodum grata,
gesticulatis motibus inquiete. Callitriches toto
pene aspectu a cæteris differūt. In facie barba est,
lata cauda. Has capere non est arduum, sed pro-
ferre rarum, Neque enim uiuunt in altero, q̄ in
Aethiopico, hoc est, suo solo.

fœtus diligit. In eos, qui ob immoderatā erga natos dilectionē, paternæ fæueritatis obliuiscunt̄, corrū-piq; eos obscęnis moribus patiuntur. Non ab simile ei, qd̄ a Salomone relatū est. Qui parcit uirgæ, o-dit filium suū, qui autem diligit illū instanter erudit. a ℭ Cercopitheci.) Verbum de uerbo, Cauda tæ Simiæ ἀπὸ τῆσ κέρκου cauda, καὶ πιθήκου simia. Itali Maimonē, Germani maris catum uocant. Aristoteles ca. 8. & 9. secundi naturæ animaliū κῆβον nominat. Plynius ca. 21. octaui. Cercopithecos (inquit) nigris capitibus, pilo asinino, & dissimiles cęteris uoce. Strabo lib. 15. scribit syluā esse non longe a Nicea urbe, in qua syluā maximā, ingentiūq; Cercopithecorū multitudinē esse, adeo ut cū Macedones aliquādo multos in collibus quibusdam apertis uidissent in aciem instructos. Nam id animal (inquit) ad humanū accedit ingenium, non minus quam Elephātū castra putasse, & in eos tanq̄ in hostes irruisse. Sed cū a Taxilo, qui cum Alexandro erat, rem agnouissent, cessasse. Quo astu capi soleant, docet idem Strabo li. 15. b ℭ Cynocephali.) Canicipes. Sic enī Theodorus trāstulit ca. 8. secūdi naturæ animaliū Aristotelis. Græcis enim κυνῶς canis dicitur, κεφαλή caput. Cynocephalus, siue Canips (inquit Aristot. ubi supra) etiam eadem forma, qua simia est, sed maior, ualidiorq;, & facie caninæ similior, unde & nomen accepit. Ad hæc moribus ferocior est, & dente robustiore, caninoq; propiore. Diod. Siculus lib. 4. Qui Cynocephali (inquit) uocantur, corpore sunt, & forma homini persimiles, uocemq; immitant̄ humanā. Ferū omnino, atq; indomitū animal, ratione carens. Supercilijs, aspectuq; sunt horrido, ac truci, Fœminis sua natura accidit, ut palam expositam extra corpus uuluā, per omnem uitam ferant. Lege quæ de Cynocephalis scribit Ply. ca. 2. septimi naturalis historiæ. Hos & India q̊q; nutrit infra ca. 65. c ℭ Sphinges.) Ab effectu nomen inditū, qd̄ homies suis q̄stionibus ita stringerent, ut se expediri nō possent. Nā Græce σφίγγειν cōstringere, uel uincere dicitur. Vel q̄si omniū mētes suis ꝓpositionibus ligare. Lactan. 1. Theb. scribit Sphinga monstrū fuisse, alas, & ungues habens in similitudinē Arpyarum, qđ insidēs scopulo uię imminēti, insolubilia ænigmata transeuntibus ꝑponebat, quæ cū soluere nō possent, ex improuiso ueniēs, alis, & unguibus ad se in rupē trahebat. Cuius locutionis ambages Oedipodes sua calliditate soluit. Inde Adagionis origo apud Teren. Dauus sum non Oedipus. Idest seruili officio, nō q̄stionibus soluendis aptus sum. De Sphingibus sic Diod. Sicul⁹ lib. 4. Sphinges & apud Troglodytas, Aethiopesq; nascunt̄, forma haud ei dissimili, qua pingunt̄, sed paulo pinguiores. Naturā habent mansuetā, pluribus exercitijs, disciplinisq; aptā. Lege Ply. ca. 21. octaui. κέβησ ἐν πίνακι tabulæ suæ expositionē Sphingis ænigmati ꝑsimilē esse dicit. Nā quicunq; (inqt) ipsum intellexerat salutē, q nō intellexat exitiū cōsequebat̄. Eadē est huius enarratiōis cōditio. Sphinx enim hominibus ipsa insipientia &c. Tradunt falbulæ σφυγγά triforme monstrū, cuius pars una uolucris, altera leonis, uirginis tertia. Ausonius in Grippo ternarij numeri,

Terruit Aoniam, uolucris, leo, uirgo, triformis
Sphinx, uolucris pennis, pedibus fera, fronte puella.

Albertus cū loqui uellet de Cercopithecis, Cynocephalis, & Sphingibus li. 22. de animalibus in dictione Simia, Sphingicis ænigmatibus, inuoluit omnia. d ℭ Satyros.) σάτην ueteres Græci uirile membrū dicebāt. Vnde esse Satyris nomē datū quidā putant, qđ proni sint plurimū ad libidinē. Aegyptij plurimas Satyrorū imagines, in gratiā fœcunditatis eorū in tēplis ponebāt in hirci naturę, quā libidinosam esse dicūt, similitudinē, author Diodorus Siculus in secundo. Lege Euseb. ca. 1. secūdi ꝑparationis. Sumpsit hæc de Satyris Solinus ex cap. 2. septimi. C. Plynij. Sunt (inquit) & Satyri Subsolanis Indorū mōtibus, Cartadulorū dicitur regio, pernicissimū animal tanq̄ quadrupedes tā recte currentes, humana effigie, ut propter uelocitatē, nisi senes, aut ægri, non capiantur. Plura de Satyro refert Philostratus lib. 6. quē lector adeat si libuerit.

DE HAMMANIENTVM GENTE, deq; in ea domibus ſale conſtructis.

CAP. XLI.

a INter Naſamonas,[a] & Troglodytas[b] gẽs Hammanientum eſt, quæ ſalibus domos extrruũt, quos in modũ cautium e montibus excitatos ad uſum ædium cementicijs ne-
b ctunt ſtruibus. Tanta ibi huiuſce uenę copia eſt, ut tecta faciãt e ſalinis. Hi ſunt Hãmaniẽtes, q cõmertia cum Troglodytis habẽt. Carbunculi gẽmæ[c] citra Hãmaniẽtes propiores Naſamonibus.
c Asbyſtæ[d] Laſere uiuunt, hoc aluntur, hoc illis edile[e] eſt.

DE GARAMANTIBVS, DEq; miro apud eoſdem fonte.

CAP. XLII.

d GAramantũ oppidum[f] eſt Debris[g] fonte miro, qui deniq; alternis uicibus die frigeat,[h] nocte ferueat, ac per eadem uena-

INTER Naſamonas.) Hos populos Hammanientes uocat Ply. ca. 5. li. quinti. Poſt Naſamonas (inquit Hasbytæ, & Macę uiuunt. Vltra eos Hammanientes undecim dierũ itinere a Syrtibus ; maioribus ad occidentem, & ipſi quaq; uerſus arenis circumdati. Et parum infra. Domos ſale e montibus ſuis exciſo ceu lapide conſtruũt. Et lib. 31. ca. ſeptimo. Carrhis (inquit) Arabiæ oppido muros, domosq; maſsis ſalis faciunt, aqua ferruminantes. Herodo. lib. 4. porrigitur id ſuperciliũ (inquit) ad columnas uſq; Herculeas, atq; ulterius. Intra quod eſt metallũ. i. effoſsio ſalis decem dierũ itinere. Et homines incolentes domicilia ſua facientes ex micis ſalis. Iſti enĩ tractus Africæ uacant himbribus. Nã ſi plueret illic, nõ poſſent manere parietes ſalis. In Solinianis codicibus plerũq; gens Amantũ ſcriptum reperies. De Sale capite undecimo ſupra abunde diximus. b ℭ Troglodytas.) De Troglodytis ĩfra ca. 44. c ℭ Carbũculi gemmę.) Ply. Ab Hammanientibus ad Troglodytas hiberni occaſus plaga, dierum quatuor iter, cũ quibus cõmertiũ, gemmæ tm̃, quã Carbunculũ uocamus ex Aethiopia uectæ. De Carbunculis, quos quidã ab igneo colore Pyropos, & Apyruſtas qđ ignem nõ ſentiant, uocant. Ply. ca. 7. triceſimiſeptimi. d ℭ Asbyſtę.) Herodotus, Dionyſius, Callimachus Asbyſtas pronũciant. Alij Asbitas Syllius, Ptolemęus, Euſtathius. Dicti autẽ ab Asbyſta eius loci urbe. Sunt qui nomen habere dicant ab Asbyte regina Hiarbæ regis filia, de qua plura Syllius lib. 2. bellorũ Punicorũ. DE Laſere, quo Asbyſtæ uiuunt. Plynius cap. 3. decimi noni. Et nos ca. 40. ſupra, ubi de Metopio ſcripſimus. e ℭ Edule eſt.) Edule uocant quicquid manducari poteſt. Horatius Satyra quarta ſecundi Sermonũ.

Vinea ſummittit capreas nec ſemper edules.

Sunt codices, qui habeant tũ edile, tum dulce, tum edulce eſt, tum edulceſcit.

GARAMANTVM oppidũ.) Eas præſertim regiones rimatur Solinus, in quibus aliqua naturæ uiſuntur miracula, tria apud Garamantes memoratu digna referens. Quod illic fons die frigeat, caleſcat nocte. Alterum qđ eius regionis armenta obliquis ceruicibus pabulentur. Poſtremũ quod Gauli inſulæ terra ſerpentibus, & ſcorpionibus ſit pernitialis omnino. g ℭ Debris.) Hanc Solini nomenclaturã approbat Hermolaus ca. 5. quinti Caſtigationũ Plynianarũ, cũ apud Plyniũ legatur tũ Detris, tũ Dedris. Apud Ptolemęũ Bedron, uel Bediron. h ℭ Die frigeat.) Quidã cauſam huius miraculi hanc eſse putant. Quod uidelicet ignes noctis frigoribus intus alantur, extuentq; ſub terrã. Vnde euenit, ut noctis tempore ſit is liquor calidus. E diuerſo autẽ die, qđ ſol terrã exurat, igneaq; uis exhalet ſolis ardore, uenas eas recreari aiunt. Sicq; aquã ipſam gelidã fieri, utpote in uim ſuam naturaliter redeuntẽ. Sed profecto hæc non propria, ſed communis nimis, & uniuerſalis cauſa eſt. Ex ea enĩ ratione, aquis cæteris præſertim ubi ſimilis fuerit ſolis uis, diuerſitas conſimilis aſcriberetur omnino. Quod ratione conſimilẽ, conſimilis conſequatur effectus. Ego autem cauſam eſse exiſtimo in terra, ex qua huiuſmodi fontes ſcaturiunt, & emanant. Poſsibile namq; eſt, eam terrã talem eſse natura, ut ſolis præſentia uim ſibi calfaciendi adimat. Solis uero abſentia uim tribuat oppoſitam ferueſcendi. Harum diuerſitatũ, uarietatumq; regionibus, & locis alijs, duas eſse cauſas, naturales aiũt. Mundi inclinationẽ, & ſolis impetũ, proprius, & longius, curſum faciendo. Eam rem Vitruuius Architecturæ octauo uolumine exemplis plurimis aperit eleganter. Idem Vitruuius cap. ſecũdo eiuſdẽ libri cauſam

docet caliditatis aquarũ. Neq; enim (inquit) calidæ aquæ eſt ulla proprietas, ſed frigida aqua cũ incidit percurrens in ardentem locũ, efferueſcit, & percalefacta egreditur per uenas extra terram. Ideo diutius non poteſt permanere, ſed breui ſpatio fit frigida. Namq; ſi naturaliter eſset calida, nõ refrigeraretur calor eius. De hoc fonte lege Ply. ca. 106. ſecundi, & ca. 5. lib. quinti. Aſcripſi huic loco Dionyſij interpretis uerſus.

Hanc habitant iuxta Garamãtes Debrite clari,
Quæ ſuperat cunctas urbs miro munere fontis,
Frigore qui noctis feruet calefactus & umbris.
At ſolis friget radijs, glacialis & igni.

rum commertia[a] interdũ ignito uapore æſtuet, interdũ glaciali horrore algeſcat. Incredibile memoratu, ut tam breui tẽporis curriculo,[b] natura tam diſsonã ſui faciat uarietatem. Idque qui perconctari uelit, tenebris ineſse fluori illi æternam facem credat. Qui rimet̃ die brumales ſcatebras, nunq̃ aliud exiſtimet, q̃ perpetue rigere. Vnde non immerito per gentes Debris[c] inclyta eſt. Cuius aquę ex cœleſti uertigine mutant qualitatem q̃uis controuerſa ſyderũ diſciplina. Nam cũ mũdum a calore ueſper temperet, ab occaſu incipit ita incaleſcere, ut ni tactu abſtineas, noxiũ ſit contigiſse. Rurſus cũ ortus ſolis incãduerit, & radijs feruefacta ſint omnia, ſic glaciales euomit ſcaturigines, ut hauriri etiã a ſitiẽtibus nequeat. Quis ergo non ſtupeat fontem, qui friget calore, calet frigore? Garamanticæ regionis caput eſt Garamana,[d] ad quã iter diu ĩextricabile fuit, & inuiũ. Nam latrones[e] puteos arenis operiebãt, ut temporaria fraude ſubductis aqs in fame, & ſiti iter ſubmoueret acceſsus uiantiũ. Sed Veſpaſiano principe bello, quod cum Oenſibus geſtum eſt, difficultas hæc interijt cõpendio ſpacij breuioris

Faciũt ad hũc quoq; locũ, quæ ca. 40. de Ammonis fonte ex alijs annotauimus. a ℭ Per eadẽ uenarũ commertia.) Sunt q alia exiſtimẽt eſse uenarũ cõmertia dic, alia noctu. Aiunt enim ui ſolis quadã occulta euenire, ut per loca alia die ſcaturiat eius fontis aqua, per alia noctu, utputa per ſulphurea noctu loca, p terrã qualitate contraria affectã die. b ℭ Tam breui temporis curriculo.) Non ita mirũ contemplantibus uideretur, ſi ea fontis mira mutatio fieret aliquo magno temporis interuallo. Quoniã diutino quodã tẽpore, uenarũ quoq; cõmertia uariari poſse exiſtimarent, qđ breui temporis curriculo uix fieri poſse conijcit ipſa ratio. c ℭ Per gẽtes Debris inclyta eſt.) Naturale eſt, ut fortioris agẽtis præſentia, debilius agẽs in op⁹ ſuũ exire non poſsit. Fieri autẽ poteſt ut loca per quæ ſcaturiunt huius naturæ fontes, calfaciendi aquam uim habeant p naturã. At uero ſolis ipſius obſiſtente pręſentia idipſum nequeunt operari. Operantur autem idipſum noctis tempore, qđ tunc ſol occidens procul abſit. Quod uero non alibi idem accidat, facit locorũ diuerſa qualitas, & natura hic, & alibi. Quid ſi mirum hoc, & ſexcẽta alia lucri, uel famæ cauſa excogitata fuerint aſtu hominũ? Conſimilis hominũ aſtus olim ſolis menſam mirã fecit. Serapis ſimulacrũ adorãdũ prębuit. Canopus uerſutia ſacerdotis Chaldęorũ Dei uictor effectus eſt. Sed uero pximius eſt, ut huius miri cauſa nõdum ſit ratione deprehenſa, ſicut de fonte altero Iuuenalis inquit. Sed & egregius fons. Viribus occult⁹ &c. Pomp. Mela, & ſecum plures non diſtinguit inter hunc Garamanticæ regionis fontẽ, & eum qui iuxta Ammonis oraculũ eſse dicitur. Qui idcirco ſolis nuncupatur, qđ uel mira ſolis uis in eo appareat. Vel qđ ſolis uarietate, ipſe quoq; maxime uarietur. Plynius autem hũc ab eo, qui ſoli ſacer eſt, alterum facit, ut ex eis uerbis cap. 106. ſecundi colligit Hermolaus. d ℭ Garamana.) Ptol. Garama, quidã Plynij codices Garadamũ habẽt, ca. 5. quinti. Sunt Solini uetuſti quidã codices, in quibus Garama ſcriptum ſit. Verũ maiori ex parte Garamana retinent. Hanc urbem dictã uolunt a Garamante Apollinis filio, & Garamantidis Nymphæ patre, ex qua, & Ammone Ioue Hyarbam regẽ natũ fuiſse quarto Aneidos ſcribit Maro.

Hic Ammone ſatus, rapta Garamantide Nympha.

Habitant autem Garamantes ſuper Pſyllos Auſtrũ uerſus, in loco fero, frequẽtiq;. Hi aũt oĩum hominũ cõmertiũ, aſpectũq; refugiũt, nihil bellicę armaturę habẽtes, ac ne defendere qdẽ ſeſe audẽtes. Authores Hero. in. 4. & Steph. de Vr. De ijs Ply. c. 4. 5. 8. li. qnti. Stra. li. ult. Itẽ cęteri. Scribũt defũctos recluſa nudos Garamãtes arena ĩfodere. e ℭ Nã latrones pu.

a reperto. Garamãtas Cornelius Balbus [a] subegit,
& primus ex hac uictoria triumphauit. Primus
sane de externis, utpote qui Gadibus genitus accessit ad gloriã nominis triumphalis. ARmenta
b gentis [b] istius obliquis ceruicibus pabulantur.
Nam si recta ad pastum ora dirigant, officiunt
prona in humũ cornua, & obnixa, Ex parte, qua
Cercina [c] est. Accipimus Gaulon insulam, [d] in q̃
c serpens neq; nascitur, neq; uiuit inuecta. Propterea iactus ex ea quocunq; gentium puluis arcet angues. Scorpiones supiactus illico perimit.

d
DE AETHIOPIA. DE EIVS REGIOnis hominũ obscœnis moribꝰ, ac eorundẽ hominũ monstrosis formis, De Draconibus, miræq; naturæ ibidẽ feris aliis. De Cinnamomo aromate, deq; Hyacitho lapide.
e
CA. XLIII.

f AEthiopes, [e] & Atlãticę gẽtes Nigri flumine [f] diuidunt, quã partem [g] putant Nili.

trones puteos.) Ex Plynio cap. 5. quinti. Ad Garamantes (inquit) iter inexplicabile adhuc fuit, latronibus gentis eius. Puteos, qui sunt non alte fodiendi si locorꝫ notitia adsit, arenis opertentibus. Proximo bello, qđ cum Oensibus Romani gessere auspiciis Vespasiani imperatoris compendiũ uię quatriduo deprehensum est. Hoc iter uocatur præter caput saxi. a ℭ Cornelius Balbus.) Clarissimũ oppidum (inquit Ply. eodẽ loco) Garadamũ, caput Garadamantũ, omnia armis Romanis superata, & a Cornelio Balbo triumphata, uni omnium curru externo, & Quiritiũ iure donato. Quippe Gadibus nato ciuitas Romana cũ Balbo maiore patruo data est. b ℭ Armenta gentis istius.) Ply. ca. 45. octaui. Boues animaliũ soli, & retro ambulãtes pascunẽ. Apud Garamantas qdẽ haud aliter. Et ca. 37. undecimi. Troglodytarum (inquit) in terram directa, qua de causa obliqua ceruice pascũtur. Mela Põ. lib. primo. Apud Garamantes enim (inquit) armenta sunt ea, quæ obliqua ceruice pascunẽ. Nam pronis, directa in humũ cornua officiunt. Hæc eadẽ ante hos scripsit Herodotus lib. 4 Ab Alberto perperã Trogodide nominanẽ lib. zz. c ℭ Ex parte, qua Cercina.) Insula hęc circa Africam a lęuo, cũ urbe eiusdem nominis lõga xxv. M. pass. Lata dimidiũ eiꝰ ubi plurimũ, ac in extremo nõ plus v. M. pass. d ℭ Gaulon insulam.) Ply. ca. 7. lib. quinti. Mox Gaulos (inquit) & Galata, cuiꝰ terra scorpionẽ dirum animal Africę necat. Dicunẽ & in Clupea emori. Vitruuius ca. 3. octaui scribit esse locũ in Africa, q̃ alias est parens, & nutrix ferarum bestiarũ, maximeq; serpentiũ, ubi nulla nascitur, & si quando illata ibi ponaẽ, statim moritur. Neq; id solũ (inquit) sed terra ex eo loco si alio translata fuerit. Id genus terræ etiã Balearibus esse dicitur. Alia loca enumerat Solinus, in quibus serpentes non reperianẽ ca. 10. tricesimiquinto & 36. Extat apud Plyniũ ca. 58. lib. octaui, ubi docet, quæ animalia, quibus locis non sint. Eandẽ rem etiãnũ cõtinet caput. 28. octaui Naturę animaliũ apud Aristotelẽ. Causæ huius (ut etiã ibidẽ Aristoteles insinuat) sunt cœli, situsq; conditio.

AETHIOPES.) Sunt qui Aethiopiã dictã uelint a uerbo Gręco αἴθω, qđ uro, incendo, ardeoq; significat, & ὄψις facies, & aspectus, qđ solis aspectu plurimũ torreat. Ply. ca. 30. li. sexti dictã tradit ab Aethiope Vulcani filio, cui p̃fuit. Ambro. aũt ca. 3. eius lib. quẽ de paradiso scripsit, Aethiopiam uilem, & abiectã interp̃tari asserit. Ply. ca. 30. li. sexti scribit uniuersam eã gentẽ Aetheriã, & Atlantiam, appellatã, mox ab Aethiope Aethiopiã. Iosephus c. 12. primi ant. Iudeorꝫ scribit Aethiopes ante a Chuso Cham ipsius filio, fuisse Chusęos cognominatos. Ptole. duplicẽ Aethiopiã esse dicit, unã q̃ sub Aegypto est. Alterã interiorẽ nominat. De prima ca. 7. de secũda. ca. 8. lib. quarti tab. 4. Africe. Sita est Aethiopia ab oriente hiberno ad occidentẽ hibernũ. Meridiano cardine syluę hebeno maxime uirẽt. Meridiana eius parte iminens mari mõs excelsus ęternis ardet ignibus Aenocauma dictus &c. Ply. ca. 30. sexti abunde satis. Plutar. ca. ult. q̃nti de Placitis philosophorꝫ scribit Aethiopes canescere ꝙcitissime. f ℭ Nigri flumine.) Quę de Nigri flumine annotãda uisa sunt, retulimꝰ ca. 40. post priciþiũ. g ℭ Quẽ partẽ putant Nili.) Sũt exẽplaria, q̃ nõ partẽ Nili, sed patrẽ habeãt, quasi Nilus ex Nigri flumine ortũ habeat, & principium. Ex eo, quæ eorꝫ plura in Nigri flumine, q̃ & in Aegyptio Nilo reperiunẽ, infert Nigrim flumen esse Nili ipsius partẽ, aut originem. Qui autem uolunt Nili ortum penitus ignorari,

dicerent ex similibus illis utriq; flumini accidentibus,nō continuo inferri posse, alterū esse partē, aut originē alterius.Præsertim ex eo,qđ papyro uireat,calamo prætexatur,quodq; eadē anialia edat.Sed nec ob hoc quoq; qđ ijsdem temporibus exundet,& intra ripas suas tunc redeat, cū contentus est alueo suo Nilus.Nā & Euphrati flumini similia accidunt,ut ca.50.infra Solinus ostendit. a ℭSic papyro uiret,sic calamo prætexitur.)De Papyro,& Calamo præter ea,quæ lib.13.&.16.tradit Ply.Lege Dioscoridē ca.122.&ca.123.lib. primi,Quo loco nil de ijs ptęrijt Hermolaus.Ex Papyro,& Calamo non paucas medelas posse confici,secundo Canonis author est Auicenna. b ℭMatrimonia priuatim nesciunt.)Herodotus lib.4.scribit Machlyes,& Auses esse Africæ populos.Hos promiscue cum mulieribus non una habitātes, sed pecudū more cōcumbere. Sed ubi apud mulierē puer robustus est factus, apud quem uirum habitare sustinet (nam tertio quoq; mense uiri conueniunt)eius filius censetur.Mela Pomponius libro primo.Nulli Garamantū (inqt) certa uxor est.Ex ijs,qui tam confuso parentum coitu passim,incertiq; nascūtur,quos pro suis colāt, formę similitudine agnoscunt. Eadem scribit Ply.ca.8.li. qnti. Lactantius ca.21.tertij. Aristot. in principio secundi Politicorū.Plato.5.de Repub.Diuus Hieronymus ca.6.secundi aduersus Iouinianū. Claudianus in Gildonē. Connubia mille,
Non illis generis nexus,non pignora curæ,
Sed numero languet pietas.
Sunt & gentes aliæ matrimonioꝝ expertes, ut ca.55.tetigimus. Nec minus Persarum matrimonia reprehensione digna sunt,apud quos lex erat, filias, sorores, matresq; ipsas in matrimoniū ducere.Nec in Perside solū,uerumetiam quicūq; Persarum ad alia climata orbis e patria exiuerunt,nefanda hæc matrimonia celebrabant.Author Euseb.ca.8.sexti Præparationis Euangelicæ.Matrimoniū a quo,quando,& cur institutū fuerit,disserit docte Scotus distin.26.quarti Sententiarū lidri.Quo loco probat idē author Matrimoniū apud gētes omnes esse debere.Definit eodem loco docte simul,& eleganter quid Matrimoniū ipsum sit.Sed locū consignasse satis modo. c Nomen Aethiopū late patet.)Scribit Homerus primo Odysseæ Aethiopes populoꝝ ultimos, in duo diuidi.Alios in orientē,alios in occidentem solem.Eā Homeri diuisionē multis uerbis exequitur Strabo lib.primo.Ply.ca.30.lib.sexti.Aethiopū(inquit)terrā uniuersam cū mari rubro,patere in longitudinē semel,& uities.70.mil.pass.In latitudinē cum superiore Aegypto duodecies.XCVII.Agrippa existimauit.Quidā in longitudinē ita diuiserūt,a Meroe &c. d ℭQua Meroen uidet Libya.)Sūt exēplaria,quæ sic habeant,quā a Meroe diuidit Libya.Vide Ply.ca.30.lib.sexti e ℭNomades.)De Nomadibus abunde diximus capitibus.25.&.39.supra. f ℭCynocephaloꝝ.)Quales sint,& unde sumptū nomen,in fine capitis.40.dictū est.Sumpsit autem hæc omnia Solinus ex cap.30.sexti Plynij. g ℭSyrbotæ.)Quædā exēplaria(ut etiam Hermol.meminit)Serbotę,alia Sorbotę habēt.Plynius ca.30. lib.sexti.Syrbotæ(inquit)qui octonū cubitoꝝ esse dicuntur.Idē ca.2.septimi.Solinus ait Syrbotas lōgos esse ad pedes duodecim,qui numerus etiānum cubitos octo efficit.Nam ex pede,& semis cubit⁹ integratur. h ℭAsachæi.)Varie hic locus in exemplaribus reperitur.Apud Plyniū aūt ca.30.li.sexti Aschę,uel Asachæ legiť.In ipsis uero mōtibus Aschæ multis nationibus.Abesse a mari dicunť dierum qnq; itinere.Viuūt Elephātoꝝ uenatu.In uetustis Plynij codicibus nō Aschę sed Asachę.Capite aūt.13. li.8.apud eundē Ply.sic habeť.Asachęi uocanť Aethiopes,apđ q̃s maxie nascanť dracones. i ℭApud

Sic papyro uiret,[a] sic calamo prætexitur,animalia eadem edit,ijsdem temporibus exūdat, intra ripas tunc quoq; redit,cum contentus est alueo suo Nilus.Garamantici Aethiopes matrimonia priuatim[b] nesciunt,sed omnibus uulgo in uenerem licet.Inde est,qđ filios matres tantum recognoscunt.Nam paterni nominis nulla reuerentia est.Quis enim uerū patrem nouerit in hac luxuria incesti lasciuientis?Eapropter Garamantici Aethiopes inter omnes populos degeneres habentur.Nec immerito, quia afflicta castitatis disciplina, successionis noticiam ritu improbo perdiderunt.Nomen Aethiopum[c] late patet in parte Africana,qua Meroen uidet[d] Libya.Plurimæ eorum sunt, & uariæ nationes.Harum e numero Nomades[e] Cynocephalorum[f] lacte uiuūt.Syrbotæ[g] lōgi sunt ad pedes.xij.[h] Asachæi captos uenatib⁹ Elephātos deuorāt.Apud Sambros[i] nulla est aurita q̃drupes,nec Elephāti qdē.

a His proximi summã regiæ potestatis Cani tradunt, [a] de cuius motibus quidnam imperitet/augurantur. Maritimos Aethiopas quaternos oculos [b] dicunt habere. Sed fides alia est. Illi deniq;
b qđ & uident plurimum, & manifestissime destinant iactus sagittarum. Occidentẽ uersus Agriophagi [c] tenent, qui solas Pantherarũ, & Leonũ carnes edunt, rege præditi, cuius in fronte ocu-
c lus unus est. Sunt & Pamphagi, [d] quibus esca est quicquid mãdi potest, & omnia fortuitu gignẽtia. Sunt & Anthropophagi, [e] quorũ mores uocamen sonat. Cynamolgos [f] aiunt habere cani-
d nos rictus, & pminula ora. Arthabathitę [g] proni, atq; quadrupedes, nec secus, ac feræ sine sedibus euagantur. Confines Mauritaniæ certo tempore Locustas terrestres [h] legunt, duratasq; salsu-
e gine in præsidium uitæ solas habent. Sed ex illis quadragesimum [i] æui annum nullus supergreditur. Ab Oceano isto ad Meroen, quam insulam amplexu primo Nilus facit, milia passu-
f um [k] sunt sexcenta uiginti. Vltra Meroen super exortum solis Macrobij Aethiopes uocantur. Dimidio enim eorum protentior, quam nostra uita est. Hi Macrobij [l] iusticiam colunt,

Sambros.) Plynius ca.30.sexti. Oppidũ eorũ(inquit) Nilo impositum Tempsis Sambri, apud quos quadrupedes omnes sine auribus etiã Elephanti. Id, tum ad soli dispositionẽ, tũ ad cœli qualitatem referendum censent. a ℂ Cani tradunt.) Ply. eodẽ capite. At(inquit) ex Africæ parte Ptœmbari, Ptoemphanę, qui canẽ pro rege habent, motu eius imperia augurantes. QVod regiæ potestatis ij populi cani tradiderint, ex eius animalis erga homines fidelitate ortũ habuisse crediderim. Quẽ ritũ licet stolidũ, ob maiorũ suorũ reuerentiã, posteris tandẽ placuit obseruare. Sunt qui falso Pannoniæ regnicolis id ipm semel asserant contigisse. Sed hæc non nisi ab inconstanti uulgo nata est opinatio. b ℂ Quaternos oculos.) Plynius eodẽ loco. Regio(inquit) Sirbitũ, ubi desinunt montes, traditur a quibusdã habere maritimos Aethiopas Nisicastes, Nisitas, quod significat ternũ, & quaternum oculorũ uiros. Nõ quia sic sint, sed quia sagittis pcipua contẽplatione utuntur. Non minus mirũ, & a natura hominis alienum esse uidetur, homines esse scilicet, quibus oculi sint in pectore. Esse rursus alios, qui oculũ unicũ in fronte habeãt. c ℂ Agriophagi.) Quasi Agrestiuori, ferinoriq; dicamus. ἄγριος agrestis, immitis, ferox, φάγος uorax Græce dicitur. Plynius eodem capite. Agriophagi Pantherarũ, & Leonum carnibus maxime uiuentes. d ℂ Pamphagi.) Latine Cunctiuori, uel omniuori dici possũt. πᾶν totum. φάγος uorax. Ply. eodẽ loco. Pãphagi omnia mãdentes. e ℂ Antropophagi.) Homiuori si uerbũ uerbo reddas, de qbus supra ca.25. abũde diximus. De ijs etiã Ply.c.30. lib.sexti. f ℂ Cynamolgi.) κυνὸς canis, ἀμολγὴ mulctra, ἀμολγὸς mulgendi tẽpus. A forma ergo corporis, & mulgẽdi exercitio nomẽ habẽt. Ply. eodẽ ca. Cynamolgi caninis capitibus. Stra.li.16. Supra hos(inqt) qsi ad meridiẽ sunt Cynamolgi, qui ab indigenis Agrij appellanẽ, Comati, & Barbari. Hi canes maximos alũt, qbus Indicos boues uenanẽ e uicina regione uenientes, siue a feris pulsos, siue pascuorũ inopia. g ℂ Arthabathitæ.) Ply. Arthabathitæ qdrupedũ ferarũ modo uagi. h ℂ Locustas terrestres legũt.) Ex Ply. & hęc sũpta sunt ca.30.lib.6. Pars qdã(inqt) Aethiopũ locustis tm̃ uiuit fumo, & sole duratis in annua alimẽta. Hi quadragesimũ uitę annũ nõ excedũt. Ferũt Ioannẽ CHRISTI pręcursorẽ locustis uesci solitũ in deserto. Ob hoc de eo canitẽ in Ecclesia. Prębuit hirtũ tegimen Camelus Artubus sacris, Strophiũ bidentes, Cui Latex haustũ, sociata pastũ Mella locustis. Qui plura de locustis nosse cupiunt, legant caput.29.xi.naturalis historiæ Caij Plynij. Et diuũ Ambro.ca.23.quinti Hexameron. Itẽ Aristotelẽ ca.17.&.28.quinti naturæ animaliũ. i ℂ Quadragesimũ ęui annũ.) Constans Medicorũ sententia est ex alimentorũ diuersitate, fieri cõtractius, uel ptensius ęuũ hominis. k ℂ Milia passuũ sunt sexcenta uiginti.) Vel hic, uel apud Plyniũ nũerus deprauatus est. In totũ enim(inquit) ab Oceano ad Meroen. DCC. milia. xxv. milia passuum esse inter authores conuenit, capite tricesimo libri sexti. Sunt quædam Solini exemplaria, quę habeant Milia passuum sexcentatriginta. l ℂ Macrobij.) μακρόβιοι, Latine longæui. μακρὸς longus, βίος uita. Ex aduerso in Africæ parte Macrobios sitos aiunt. Mela Pomponius libro tertio Meroeni (inquit) habent terram, quam Nilus primo ambitu amplexus insulam facit. Pars quia uitæ spacium dimidio fere, quam nos longius agunt

amant æquitatem, plurimū ualent robore, præcipua decent pulchritudine. Ornantur ære. Auro uincula faciunt noxiorum. Locus apud eos est Heliutrapeza[a] opiparis epulis semper refertus, quibus indiscrete omnes uescuntur. Nam & diuinitus[b] eas augeri ferunt. Est & ibidem lacus, quo[c] perfusa corpora uelut oleo nitescunt. Ex hoc lacu potus saluberrimus. Sane adeo liquidus est, ut ne caducas quidem uehat frondes, sed illico folia lapsa ad fundum demittat laticis tenuitate.[d] Vltra hos desertæ, inhumanæque solitudines adusque Arabicos sinus. Deinde in ultimis Orientis monstrosæ gentium[e] facies.

Macrobij. Pars quia ex Aegypto aduenere, dicti Automolę. Pulchri forma, æqui corporis, parūq; ueneratiores, ueluti optimarum alumni uirtutū. In illis mos est, cui potissimū pareant specie, ac uiribus, legere. Apud hos plus auri, q̄ Persis est, ideo quod minus est, præciosius censent. Aere exornant. Auro uincula fontiū fabricant. Hucusq; Mela. Macrobiorū regionē, corporis magnitudinē, pulchritudinēq; mores integros, regum electionē, uictum, longā ætatem, multis uerbis prosequitur Herodotus in Thalia. Refert inter alia esse apud eos fontem, in quo loti efficiūtur perinde atq; inuncti uiolā olentes. Eam aquā tam leuē esse dicit, ut in ea nihil innatare possit, ne lignū quidē, & quę leuiora sunt ligno, se omnia pessum ire i pfundū. Ex potu igit eius aquæ euenit, ut ad centū uiginti annos perueniāt, non nulli etiā hoc ætatis transcendant. Quærit Aristoteles. Cur diutius uiuunt, qui locis calidis suam degunt ætatem? An quia natura sunt sicciore. Firmius autem, diuturniusq;, qđ siccius est. Mors autem putredo quædā est. An qđ mors caloris interioris refrigeratio est. Refrigerari autem omnia solent ambientis aeris qualitate, qui ut locis calidis calet, sic frigidis friget. Itaq; interiorē calorem ocyus magisq; corrumpit. An qđ humorē, caloremq; amplius seruant, quarum rerum introitus mors est. DE Macrobijs aliqua retulimus supra cap. 21. a ¶ Heliutrapeza.) Gręci ἡλίου τράπεζαι/Solis mensam dicunt. Ex eo sic nominata, qđ ui quadam solis eum apparatū fieri creditum sit. Qui de ea mensa aliquid scripserunt, Herodotū ueterē historicū habent authorē. Eius uerba ex tertio historiarū lib. ascripsimus. Solis (inquit) mensa talis esse memorat. Est in suburbano pratū omniū quadrupedū assa refertū carne, quā per noctem singuli ciuium magistratus properant ponere. Ad eamq; ubi illuxit cuilibet epulatū licet accedere. Hęc ipsa terra reddi assidue indigenæ aiunt. Et mensa quidē, quæ Solis uocatur, talis esse fertur. Ex ijs fit euidens, quid possit inter homines astus hominū. Erubesco ea referre, quæ consimili, uel maiori sępe fraude fiunt hodie. Meminerunt huius mensæ Mela Pom. in fine tertij, Pausanias in Attica, Diuus Hierony. in prologo ueteris testamenti. Ex hoc opiparo solis mensæ apparatu sumptū Adagium ἡλίου τράπεζα Solis mensa, de sumptuoso, ac lautissimo conuiuio dictū congrue, nō absimile illis, quæ ab Horatio referuntur secundo Carminū Ode. 14. Pontificū potiore cœnis. Et Saty. sexta secundi Sermonū. Deorū cœnæ. b ¶ Diuinitus.) Id potius ad magistratus loci eius superstitiosam fraudē tribuendū reor. c ¶ Lacus.) Sententiā Herodoti parū ante retulimus. Meminit & Mela Pom. lib. 3. Aquæ, quæ perpingues terræ uenas profluunt, unctæ oleo erumpūt, uti Solis, qđ oppidū est Ciliciæ flumē nomine Liparis, in quo natantes, aut lauantes, ab ipsa aqua unguntur. Similiter & hic Aethiopię lacus, qui unctos homines efficit, qui in eo natauerint. Et in India, qui sereno cœlo, emittit magnā olei multitudinē. Itē Carthagine fons est, in quo natat insuper oleum odore uti scobe citreo, quo oleo etiā pecora solēt ungi. Hæc ex ca. 3. octaui Vitruuij. Annotat Plynius ca. 4. tricesimiprimi natu. historiæ Tales esse aquas, qualis terra est, p quā fluunt, qualesq; herbarū, quas lauāt succi &c. d ¶ Laticis tenuitate.) Tenuitas aquæ facit, ne aliquid in ea supernatare queat. Tales sunt etiā Sideris stagni in Indis, Auerni lacus in Italia. Sunt ediuerso aquæ plurimæ, in quibus nil summergat, sed supernatet corpus quodlibet, ut in Asphaltide, Arethisa, & huius genus plures. e ¶ Monstrosę gentiū facies.) Ply. ca. 30. sexti de Aethiopia loquens. Animaliū, hominūq; (inquit) effigies monstriferas circa extremitates eius gigni minime mirū artifici ad formanda corpora, effigiesq; celandas mobilitate ignea. Empedocles mōstra fieri per exuberantiā, defectumq; seminis, aut propter agitationis turbulentiā, aut si in plusculas partes secet. Aut si aberrauerit. Has fere causas monstrorū cōmentus ille uidetur. Strato p additamentū, ademptionēue, aut transpositionē, aut inflationem. Medicorū quidam propter distortā id tēporis uuluā distendente spiritu. Hæc ex Plutar. 5. de Placitis philosophorū lib. Qui plura expetit, adeat Arist. c. 4. quarti de Generatione animalium, & Problemate. 60. decimæ Sectionis. Multa de ijs monstrosis hominibus refert Gellius capite quarto noni Noctium Atticarum. Qui Alberti lectione delectantur eum adeant capite sexto primi Tractatus, & capite tertio secundi Tractatus decimioctaui de Animalibus.

a ℂ Aliæ ſine naribus.)Plynius ca.30.ſexti. Ferunt certe ab orientis parte intima gentes eſse ſine naribus, æquali totius corporis planicie. Alias ſuperiori labro orbas. Alias ſine linguis. Pars etiā ore concreto, & naribus carens, uno tantū foramine ſpirat, potumq; calamis auenę trahit &c. Nariū fabricā, & officiū eleganter deſcribit Lactantius ca.xi. eius operis, quod de opificio dei inſcripſit. b ℂ Ante Ptolemęū.)Ply.ca.eodē. Quibuſdā (inquit) ante Ptolemęū Lathyrū regem Aegypti, ignotus fuit uſus igniū. Non diſcrepat Mela Pōponius a Plynij, & Solini ſententia cū dicit. Sunt, qbus ante aduentum Eudoxi ignotus fuerit uſus ignis. Quoniam Ptolemęus hic, & Eudoxus eodē tēpore floruerunt. Plynius ca.69. ſecundi. Cornelius (inquit) Nepos author eſt/ Eudoxūquendam ſua ętate, cū Lathyrū regē fugeret, Arabico ſinu egreſsū, Gades uſq; peruectū. c ℂ Ignis uſum.) Variæ ſunt ſcriptorum ſententiæ de prima ignis repertiōe, eiusq; uſu primo. Fabulæ tradunt Prometheū poſt factos a ſe homines Mineruæ auxilio, cœlū aſcendiſse, & adhibita facula ad rotā Solis, ignem furto ſubripuiſse. Quod ideo fictū eſt (authore Plynio) quoniam Prometheus primus ignem facula aſseruare docuit. Multa Serui⁹ Ecloga ſexta Virgiliana ſuper illud. Caucaſcasq; refert uolucres, furtumq; Promethei. Alij ſcribunt, ignem fulminibus primū delatū in terrā. Sunt, qui ex arboꝶ quarundā mutua inter ſe colliſione, fuiſse ignē primitus generatū in terris. Vtrūq; modū eleganter, ut cętera, canit Lucretius quinto de Rerum natura libro.

Illud in his rebus tacitus ne forte requiras,
Fulmen detulit in terrā mortalibus ignem
Primitus, inde omnis flammarum deditus ardor. Et infra.
Vt ramoſa tamen cum uentis pulſa uacillans
Aeſtuat in ramos incumbens arboris arbor
Exprimitur ualidis extritus uiribus ignis,
Et micat interdum flammai feruidus ardor,
Mutua dum inter ſe rami, ſtirpesq; teruntur.

Tradit Plynius libris quarto & ſeptimo, Pyrotem Cilicis filiū, ignem e ſilice primū excuſsiſse. Ouid. 4. Faſtoꝶ repertionē eam paſtoribus tribuit.

Pars quoq; cum ſaxis paſtores ſaxa feribant,
Sintillam ſubito proſiluiſse ferunt.
Prima quidem perijt, ſtipulis excepta ſecunda eſt
Hoc argumentum flamma Palilis habet.

Miram ignis in agendo efficaciā, lege apud Plynium cap.ult. triceſimi ſexti. Ob eam rem Heraclitus, & Hyppaſus Metapontinus, Vniuerſæ naturæ principiū ignē dixerunt. Ex igne enim omnia naſci, & in ignē omnia deſinere, quo extincto in hanc mundi formā omnia digeſta eſse. Nā primū craſsiſsimū quodq; cōpactili in ſe nixu in terræ formā coactum. Qua deinde ab igne ſoluta, naturæ ui aquā confectā. Deniq; aquæ ſuffitu, aerem procreatū. Rurſusq; mundū, atq; omnia corpora in uniuerſi olim conflagratione/ſolutum iri. Principiū igitur ignis. Qñquidē ex hoc omnia. Finis etiamnū ignis, quoniā in ipſum intereunt omnia. d ℂ Aethiopia omnis ab oriente hyberno.)Ply.ca.30.lib.ſexti. Sita eſt (inquit) Aethiopia, ab oriente hyberno, ad occidentem hybernū. Meridiano cardine ſyluę Hebeno maxime uirent. Meridiana eius parte, imminens mari mōs excelſus æternis ardet ignibus Aeonocauma dictus. e ℂ In quiete.) Noctis tempore. Sunt exēplaria, q̃ habeāt, & inqetus. Alia autē ſic, per æternū feruidus, & æſtuoſus in qete &c. Hūc montē (ut dictū eſt) Ply. Aeonocauma dictū ait. f ℂ Veris Dra.) δράκων Greca dictio, q̃ & Latini ꝑ ſua utunt̃. Plynij uerba ſūt ex ca.13. libri. 8. Generat (inqt) Dracones Aethiopia Indicis pares. xx. cubitoꝶ. Id mō mirū unde criſtatos Iuba crediderit. Aſachęi uocant̃ Aethiopes, apd̃ q̃s maxīe naſcant̃. Narrat̃ in maritimis eoꝶ

a Aliæ ſine naribus[a] ęquali totius oris planicie in-
formes habent uultus. Alijs concreta ora ſunt,
modicoq; tantum foramine calamis auenarum
paſtus hauriunt. Nõnullæ linguis carent, in uicē
b ſermonis utentes nutibus, motibusq;. Quædam
ex iſtis nationibus ante Ptolemæū[b] Lathyrum
regē Aegypti incognitū habuerūt[c] ignis uſum.
Aethiopia omnis[d] ab oriente hyberno ad occi-
c dentē hybernū tenet. Quicquid eius eſt ſub me-
ridiano cardine lucis nitet, qui maxime uirēt hy
eme. A meridiana parte mons editus mari im-
minet, ingenuo igne per æternum feruidus, &
d inquiete[e] iugis flagrantibus. Inter quæ incendia
iugis æſtus, Draconum magna copia eſt. Porro
ueris Draconibus[f] ora parua, & ad morſus non

quaternos, quosq; inter se cratium modo implexos erectis capitibus uelificantes ad meliora pabula Arabiæ uehi fluctibus. Alia quæ de Draconibus refert Ply. in Indice Plyniano consignauimus. Scribit Philostrarus lib. tertio uitæ Apollonij, omnē Indiæ regionē Draconibus abundare, & multitudine, & magnitudine mirandis. Itaq; paludes ijs plenas esse, & montes, neq; tumulū ullū ijs uacuū reperiri. Verum palustres pigros, tardosq; esse. Esse longitudine cubitoꝝ triginta, uix caput attollentes. Terrestres esse ranis similes, terga subnigra habentes, & cæteris minus squamosa. Homerus Draconē rubentem dixit secūdo Iliados. Dracones, qui in cacuminibus montium habitāt, alijs maiores sunt, fluminibus q̃uis rapacibus ueſociores, ita ut ab illis euadere nihil posſit. Hisq; iuuenib⁹ crista nascitur, mediocriter prominens, prouectis uero ætate grandior in alterā partē deflexa. Sunt Dracones alij coloris ignei, q̄bus in dorso squamæ eminent serræ instar. Barba eis annascitur, qui altius ceruices attollunt, quoꝝ squamæ instar argenti fulgent. Oculoꝝ autē pupillæ lapides sunt tanq̄ ignis fulgentes, quoꝝ uim maximā esse ad morbos cōplures tollēdos. Quapropter & lucrū uenationibus afferunt. Albert⁹ 25. de Animalibus lib. dicit Plynium, & Solinū de Draconib⁹ loquentes referre potius audita uulgi, q̄ philosophica dictorū suoꝝ ostendāt experta. Sicq; spretis ijs, sequitur ipse præter Auicennā, nescio quem Semeryonē a nullo quantum legeri antea nominatū. AVdeo dicere uix fuisse uel apud Græcos, uel apud Latinos nobilē aliquē ante Plyniū authorē, a quo non excerpserit idem Plxnius, ea maxime, quæ posteritate digna uiderentur. In his præterea rebus, Venatorū, Aucupū, piscatoꝝ, eorumq;, quibus uiuaria, armenta, aluearia, piscinæ, auiaria, in cura erāt, experientiā potius q̄ rationē aliquā ostensiuā scriptores requirant. Hac ratione Aristo. summus in omni scientia uir, quinquaginta ferme uolumina illa præclara de animalibus condidit, quę tandē a Plynio (ut ipse refert) in arctum collecta sunt. a ℭ Dracontias lapis.) Ex Plynio ca. 10. tricesimiseptimi. Draconites (inquit) siue Dracontias e cerebro fit Draconū, sed nisi uiuentibus abscisso nunq̄ gemmascit, inuidia animalis mori se sentientis. Igitur mos est, ut dormientibus animalibus caput amputent. Sotacus, qui uisam eam gemmā sibi apud regem scripsit. Bigis uehi quærētes tradit, & uiso dracone spargere somnifica medicamenta, atq; ita præcidere. Esse autem candore transllucido, nec postea poliri, aut artē admittere. Ab Alberto Diaconides, uel Draconides dicisur, secundo Mineraliū. b ℭ Quibus intercipiatur modis.) Alium modū refert Philostratus lib. 3. Palleum (inquit) coccineū literis aureis super intextum ante cubiculū extendunt. Scripta autē incantatoria uerba somnū dicunt inducere. His Draconum oculi q̄durissimi superant. Ipsi quoq; plurima uerba ex arcana sapientia super incantantes cō Draconē perducunt, ut literis pallio intextis superdormitet. Dormientē autem instantes Indi ceruicem securi feriunt, scissoq; capite lapillos intus extantes auferunt. Traditur enim montanoꝝ Draconū capitibus inesse lapillos specie, & aspectu iucundos, & splendorē quendā coloribus inducentes. Viribus autem, potētiaq; mirabiles, quod annulus testatur, quē habuisse Gigem uulgatū est. Euenit aūt interdū, ut Draco Indū cum securi, & arte intra cubile trahens deuoret. Ipsum etiā, ut pene dixerim, montem concutiens. Tales autem Dracones montem, qui ad Rubrū mare pertinet / dicūtur incolere, eorūq; horrēdos sibilos audiri, quoniā etiam mare ingresſi, longius natādo prouehunt. c ℭ Nabim

dehiscentia, sed arctæ fistulæ, per quas & trahūt spiritus, & linguas exerunt. a Quippe non in dentibus uim, sed in caudis habent, & uerbere poti⁹ q̄ rictu nocent. Exciditur ex cerebris Draconū Dracontias lapis,[a] sed lapis non est, nisi detrahatur uiuentibus. b Nam si obeat prius serpens, cum anima simul euanescit duricies soluta. Vsu eius Orientis reges præcipue gloriantur, q̄q̄ nullum lenocinium artis admittat soliditate, & quicquid c in eo nobile est, non manus faciunt, nec alterius q̄ naturæ candor sit, quo reluceat. Author Sotacus gemmā hanc etiam sibi uisam scribit, & quibus intercipiatur[b] modis, edocet. Præstantissi- d mi audacia uiri explorant anguiū foueas, & recéptus, inde præstolati ad pastum exeūtes, præteruectiq; percitis cursibus obijciunt gramina medicata, quantum potest ad incitandū soporē. Ita e somno obsopitis, e capitibus execant lapides, & de manubijs præcipitis ausi / prædam reuehunt temeritatis. Quæ locoꝝ Aethiopes tenent, feris plena sunt, e quibus quam Nabim[c] uocant, nos

a Camelopardalim dicimus,collo equis similem,
pedibus Bubulis,capite Camelino,nitore rutilo,
cādidis maculis superspersa.Hoc animal Romæ
Circensibus Dictatoris Cæsaris primū publica-
b tum.Hisdem ferme temporibus illinc exhibita
monstra sunt,Cephos [a] appellant,quorꝫ poste-
riores pedes crure,& uestigio humanos artus
mentiuntur,perinde priores hominū manus re-
c ferunt,quæ tamē a nostris non amplius, q̄ semel
uisa sunt.Ante ludos Cnei Pompeij Rhinocero
ta [b] Romana spectacula nesciebāt.Cui bestię co-
lor Buxeus,in naribus cornu unicū,& repandū,
d quod subinde attritum cautibus in mucronē ex-
citat,eoq; aduersus Elephātos præliatur, par ip-
sis prope lōgitudine,breuior cruribus, naturali
telo aluum petens,quam solam intelligit ictibus
suis peruiam. Iuxta Nigrin fluuium Catoble-

uocant.)Ex Plynio ca.18.lib.octaui.Nabim(inquit)Aethiopes uocant, collo similē equo, pedibus, & cruribus boui,Camelo capite,albis maculis rutilum colorem distinguentibus. Vnde appellata Camelopardalis.Dictatoris Cæsaris Circensibus ludis primū uisa Romæ. Ex eo subinde cernitē aspectu magis,q̄ feritate conspicua.Quare etiā ouis feræ nomen inuenit.Vulgo hanc Girafam uocant.Quale autem animal sit,multis uerbis describit Heliodorus Grẹcus author,cuius uerba siquis uidere cupit, adeat Angelū Politianū.c.3.primẹ Centuriæ.Varro quarto de lingua Latina lib.Camelus(inquit)suo nomīe Syriaco in Latium uenit,ut Alexandrea Camelopardalis nuper adducta, quod erat figura ut Camelus, maculis ut Panthera. Vt animal raro uisum notius fieret, ascripsi Strabonis uerba ex.16. Geographiæ suẹ libro.In his locis (inqt) Camelopardales nascunē,,nullā cum Pardalis similitudinem habentes.Coloris enim uarietate hinulo simillima est, uirgatis pilis distincto. Posteriora q̊q; humiliora sunt anterioribus,ut a cauda sedere uideatur, ad bouis altitudinē. Anteriora uero crura a Camelis cruribus non superanē.Collum rectum est,auectum;uerticem paulo sublimiorem Camelo habet. Vnde propter hāc incōmensurationē,nec tantam celeritatem habere eam puto, quantā dixit Artemidorus, q eam excellentē fecit.At nec fera est,sed pecus.Nullā enim præ se sẹuitiā præfert. Hæc Strabo. Quærebā quid de hac belua memoria dignū Albertus traderet.Reperi eo homine nequaq̄ indigna.Eius uerba hæc sunt,ex.zz.de Animalibus lib.Anabula(ut scribit Ply.)bestia est Aethiopiæ,quā Arabū quidam, & Italicorꝫ Seraphat appellant.Est autē capite Cameli,collo equi,cruribus,& pedibus bouis prætendens similitudinē &c.Et subdit.Vnam(inquit)harū temporibus nostris habuit Fridericus imperator in partibus nostris .Fecisset indubie prudentius,si Plynij mentionē prætermisset.Nisi huius genus errores tempori,nō homini duxeris ascribendos.Sed nec eo tempore nobiliū authorꝫ,quos immitari par erat,copia defuit.Alibi Camelopardalū idē author nominat,existimans id animal esse aliud. a

℃ Cephos appellant.)Ply.ca.19.octaui Pompeij Magni(inquit)primū ludi ostenderūt ex Aethiopia, quas uocant Cephos,quarū pedes posteriores pedibus humanis,& cruribus,priores manibus fuere similes.Hoc animal postea Roma non uidit.Sunt qui per p,nō ph,scribant. Stra.lib.ult.Cepus (inqt) faciem habet Satyro similē,cætera inter canē,atq; ursum, & in Aethiopia nascitur. Libro autē.16.sic inquit.Cepi faciem leonis,reliquū corpus pantheræ,magnitudinē damẹ habent. Hāc ferā Babylonij, qui sunt iuxta Memphim, pro deo colunt.Albertus lib.zz.dicit hanc ferā Confusam a Solino nominari.Cuius(inqt)anteriora crura p̄tendūt similitudinē brachiorꝫ, & manuū hominis. Et post pauca. Et hanc etiā(inquit)temporibns nostris uidimus in syluis Sclauiæ deprehensam masculū,& fœminā, & præcedente tēpore,uoces quasdā expressit.Et hoc est animal de genere Simiarū,hæc ille.Miror in tā distincta nobiliū scriptorū feræ huius cōmemoratione,unde Confusam eā,Solini etiā authoritate Albertus nuncupauerit.Nisi confusionē ad monstri huius habitū referendā putes.Vel quod magis approbo.Solini codex,unde escripserat hæc Albertus,corrupte Confusa,pro Cephos scriptū fuerat.Sed ad uirū tanti nominis,diligentiore in ijsce tractandis rebus,indagine opus erat. b

℃ Rhinocerotē.Veluti naricorniū dicas,ῥὶν natis,κέρας cornu.Pausanias scribit Aethiopicos tauros ab re ῥινοκέρωσ nuncupatos.Ply.ca.zo.octaui.Hisdem ludis,& Rhinoceros unius in nare cornu,qualis sæpe uisus. Alter hic genitus hostis Elephanto,cornu ad saxa limato præparat se pugnæ,in dimicatione aluū maxime petens,quā scit esse molliorē.Longitudo ei par.Crura multo breuiora,color buxeus. Strabo li.16. Rhinocerotes(ut Artemidorus ait)longitudine parū ab Elephantis exceduntur, quos Alexandriæ se

pa [a] nascitur modica, atq; iners bestia. Caput p̄ graue ægre ferens, aspectu pestilenti. Nam qui in oculos eius offenderint, protinus uita exeunt. a
FOrmicæ [b] ibi ad formā canis [c] maximi, arenas aureas pedibus eruunt, quos Leoninos habent, quas custodiunt, ne quis auferat, captantesq; ad necem persequuntur. Eadem Aethiopia mittit b

uidisse affirmat. Eius aūt quē nos (inquit) uidimus colore buxeo, sed Elephanti similis erat, magnitudo uero tauri, forma apro proxima, præsertim quantū ad rictū p̄ter nasum, qui cornu quoddam est recuruū omni osse durius. Eo pro armis utuntur, queādmodū aper dentibus. Habet etiam duo cingula tamq̄ Draconū uolumina a dorso usq; ad uterū circūetia, alterū iubā uersum, alterū ad lumbū. Nos hæc de eo dicimus, quia nobis uisus est. Hucusq; Strabo. Non omittā Diod. Siculi sententiā ex li. Bibliothecæ eius quarto. Est animal (inquit) quod ab re Rhinocerotem uocant, par uirib⁹ Elephanti, magnitudine inferior, pelle durissia, colore buxi. In sumitate nariū cornu gerit simū forma, durumq; instar ferri. Hoc pabuli causa cū Elephāte certat. Acuit eñ ad saxa cornu. Deinde cū Elephante congressus, uentrē grauiter ictum cornu, tamq̄ gladio p̄scindit. Hoc pacto pugnans, bestiam exanguem reddit. Si uero Elephas illius ictum præoccuparit, proboscide captū, cū superior sit uiribus, dentibus laniat. Albertus falso unicornē nominat lib. zz. de animalibus. Ex hoc nasi Rhinocerotis forma, in derisores apud Martialē in primo ortū Adagiū. Nasum Rhinocerotis habent. a ℂ Catoblepa.) Sumpsit hæc Solinus ex ca. z1. octaui naturalis historiæ Caij Plynij. Apud Hesperios Aethiopas fons Nigris (inquit) ut Pleriq; existimauere Nili caput, ut argumenta, quæ diximus persuadent. Iuxta hunc fera appellatur Catoblepa, modica alioquin, cęterisq; membris iners. Caput enim p̄graue ægre ferens, id deiectum semper in terrā. Alias internecio humani generis omnibus, qui oculos eius uidere, confestim expirantibus. Albertus hanc corrupte Cathaplebā nominat de animalibus uigesimosecundo. b ℂ Formicę.) Formicā a ferendis micis dictā uolunt. Eā Græci μύρμηκα uocitant. Animal nulli fere præterq̄ sibi cōmodū. Nam (ut inquit Ply.) apes utiles faciunt cibos, formicæ condunt. Hę arbores pernitiose lędunt, sata inficiunt, hortoꝝ non minimū exitiū. Sabinus Tyro in lib. κηπουρικῶν. i. Hortulanoꝝ ad Mœcenatē, contra Formicas remedia monstrauit. Limo marino, aut cinere, obturatis earum foraminibus, sed efficacissime Heliotropio herba necantur. Multa contra eam pestē tradit Dioscorides. Extat rursus caput apud Auicennā, De fugandis Formicis. Tract. 5. septimæ Fen quarti Canonis. Sulphur, & origanū agreste sic abhominanť, ut si ea in puluerem redacta super ea receptacula dispergantur, ea omnino deserant. Omnia fęre, quæ de Formicis dici possunt, ca. 30. undecimi natu. historiæ Plynius cōplexus est paucis. Mira formicarum in conquęrendis necessarijs solertia. Exigua est (inquit Ambro. cap. 4. sexti Hexameron) Formica, quæ maiora suis audet uiribus. Neq; seruitio ad operandū cogitur, sed spontaneæ proposito prospicientię futura alimentoꝝ subsidia sibi p̄struit. Cuius, ut imiteris industriā scriptura cōmonet te dicens. Confer te ad formicam o piger, & æmulare uias eius, & esto illa sapientior. Illa enim nullā culturā possidet, neq; eam, quæ se cogat habens, neq; sub domino agens, quemadmodū præparat escā, quæ de tuis laboribus sibi messem recondit. Et cum tu plerumq; egeas, illa nō indiget. Nulla sunt ei clausa horrea, nullę impenetrabiles custodię, nulli iuiolabiles acerui. Spectat custos, furtaq; prohibere non audet. Aspicit sua damna possessor, nec uindicat. Nigro conuectatur agmine predā, per campos feruent semitæ comitatu uiantū, & quæ cōprehendi angusto ore nō possunt, humeris grandia frumenta truduntur. Spectat hæc dominus messis, & erubescit tā parca pię industriæ negare compendia. Hæc Ambrosius. Aristo. ca. 48. noni Naturæ animaliū. Iā formicarū (inquit) negotia omnibus in promptu habentur, utq; eadem semita semper ambulant, & cibaria recōdunt, & cellas promptuarias faciunt, nec interdiu solū, sed etiam noctibus. Plena luna laborem exercent. Nemo est, qui nō uideat. Auari dum se formicæ exemplo excusare conantur, sic inquiunt.

Paruula (nam exemplo est) magni formica laboris,
Ore trahit quodcunq; potest, atq; addit aceruo,
Quem struit haud ignara, ac non incauta futuri.

Elegās Adagiū apud Ouid. octaua primi Tristium. Formicæ tendunt ad inania nunq̄ Horrea. In eos, qui non nisi utilitatis causa amicitiā expetūt. c ℂ Ad formā canis.) Has formicas alij Indicas esse dicunt. De quibus lege Plyniū. ca. 31. lib. undecimi. Herodotū lib. 3. Strabonē lib. 15. Philostratus lib. 6. uitæ Apollonij. Indoꝝ Gryphes (inquit) & Aethiopum formicæ, quāq; sint forma dissimiles, eadē tamen agere student. Nam aurū utrobiq; custodire perhibentur, & terrā auri feracē adamare. Nearchus formicas quidē se nō uidisse cuiusmodi, alij q̄dā scribunt in India enasci. Pelles autē a se uisas, & earū multas in castra Macedonū allatas. Megasthenes autem affirmat certa esse, quæ de illis uulgata sunt. Eas esse, quæ aurū ex terra effodiunt. Nō quidem

auri ſtudio, ſed ut ſibi ſpecus longe ſub terrā parent. Has enim Vulpibus maiores, terramq; fodere auro mixtā, & ex ea purgata, Indos aurū conflare. Sed ex auditu, non ex uiſu hæc narrat. a ℂ Lycaonem.) Mela Pom. in deſcriptione Aethiopiæ lib. 3. Sunt (inquit) & ſęuiſsimæ feræ omni colore uarij Lycaones, & quales accepimus Sphingas. Ply. ca. 34. octaui. Lycaonē colorē mutare in Indis, cui (inquit) iubata traditur ceruix. Nec uerū eſt a Solino Plynianā lectionē conturbatam eſse, ut quidā exiſtimāt,

a Lycaonē.[a] Lupus eſt ceruice iubatus, & tot modis uarius, ut nullum illi colorem dicant abeſse. Mittit & Tarandū[b] boum magnitudine, biſulco ueſtigio, ramoſis cornibus, capite ceruino, ur
b ſino colore, & pariter uillo profundo. Hūc Tarandū affirmant habitū metu uertere, & cū deliteſcat, fieri aſsimilem[c] cuicunq; rei proximauerit, ſiue illa ſaxo alba ſit, ſeu fruteto uirens, ſiue
c quam aliā præferat qualitatem. Faciunt hoc idē in mari Polypi,[d] in terra Chamęleontes. Sed & Polypus, & Chamęleon glabra ſunt, & pronius eſt cutis leuitate ſpeculi modo proximātia æmu
d lari. In hoc nouū eſt, ac ſingulare hirſutiā pili colorum uices facere. Hinc euenit, ut difficulter capi poſsit. Aethiopicis lupis propriū eſt, qđ in ſaliendo ita niſus habent alitis, ut non magis profi
e ciant curſu, q̄ meatu, homines tamen nunq; impetunt. Bruma comati ſunt, æſtate nudi. Thoas uocant.[e] Hyſtrix[f] quoq; inde loci frequētiſsima,

cū hæc fera tā in Aethiopia, q̄ in Indis reperiatur. b ℂ Mittit Tarādum.) Vetuſta omnia fere Solini exemplaria, quæ legerim Parandrū habēt, ſed ex Plynio ca. 34. octaui. Tarandū legendū putat. Tarando (inqt) magnitudo q̄ boui eſt, caput maius ceruino, nec abſimile. Cornua ramoſa, ungula biſida, uillus magnitudine Vrſorꝫ. Sed cū libuit ſui coloris eſse aſino ſimilis eſt. Tergori tāta duritia, ut thoraces ex eo faciant, colorē omniū arborꝫ, fruticū, florum, locorumq; reddit metuens, in quibus latet. Ideoq; raro capitur. Mirum eſset habitū corpore tam multiplicem dari mirabilius, & uillo. Albertus libro de Animalibus. zz. Pyradū nominat. Sed ab eo authore in hiſce rebus non requirenda ueritas, qđ uel in notiſsimis hallucineť maxime. Plynius eodē ca. dicit Tarandū Scytharum animal eſse non Aethiopię. Sed poſsibile eſt, ut in utraq; regiōe proueniat. c ℂ Fieri aſsimilem cuicūq; rei proximauerit.) Huius mutationis cauſam eſse tradunt, qđ huius, & aliorꝫ multorꝫ animaliū pili, uel cutes potius, ſpeculi naturę ſint aſsimiles. Species ergo circumſtantiū rerū per aerē diffuſæ, & ad huius genus animalia terminatæ, reddunt eis talem colorem, qualis earū rerū fuerit, quibus proximant. d ℂ Polypi.) A multitudine pedū nomen inditū, πολὺ multū, πούς pes. Græce πολύπους dicitur. De Polypis lege Ply. ca. 29. noni. Ariſtoteles ca. 37. noni Naturæ animaliū. Polypus (inquit) fatuus quidē eſt, cū ad manū dimiſsā hominis accedit, ſed prudens rei familiaris, cū omnia colligat, & ſuo in domicilio recondat. Cūq; conſumpſerit quantū utile ſit, abigit teſtas, & cancrorꝫ cruſtas, & putamina conchularū, & ſpinas piſciculorꝫ. Sui etiā mutatione coloris, uenatur piſces. Trahit enim ſibi colorē ſimilem ijs, quibus apropinquarit ſaxis. Quod idem etiā, cū metuerit/facit &c. Plura diuus Ambro. ca. 8. quinti Hexameron, quæ huic loco maxime quadrant. Ex Ariſtotelis, Ambro. & Ply. uerbis, liquet ſenſus Adagionis huius, πολυπόδος νόον ἴσχε, Polypi mentē obtine. Quo ſignificať pro loco, & tēpore, mentē quoq; conſuetudinēq; mutandā eſse, noſq; ijs hominibus conformandos, quibus cū conuerſamur. Poſset & ad piſcis huius aſtū prouerbiū adaptari. Vtitur eo Plynius eo quē modo citauimus loco. Polypus natura rapax, utpote quicquid brachijs apphendit, idipſum fortiter retineat. Vnde ꝓuerbiali figura eleganter a Plauto in Aulularia dictū eſt. Ego noui iſtos Polypos. In furacē hominē, ac rapinæ deditū dici ſolitum. De Chamęleonte infra cap. 53. dicendi locus. e ℂ Thoas uocant.) Plynius ca. 34. octaui. Thoes (inquit) luporꝫ genus ꝓcerius longitudine, breuitate crurū diſsimile, uelox ſaltu. Venatu uiuens. Innocuū homini. Habitū non colorē mutat. Per hyemē hirti, æſtate nudi. Lege Ariſtotelē ca. 44. noni Naturæ animaliū. Multa de hoc ipſo animali diſputat Hermolaus ca. 34. octaui Plynianarū Caſtigationū. Herod. lib. 4. has feras dicit lupo, & Hyęna genitas. Hæc ea fera eſse uidetur, quā Albertus Chamā, uel nomine alio Rufinū uocari dicit, de Animalibus libro ſecundo & uiceſimo. f ℂ Hyſtrix.) Plyniꝰ ca. 35. octaui. Hyſtrices generat India, & Africa ſpina contectas, ac Erinaceorꝫ genere, ſed Hyſtrici longiores aculei, & cum intendit cutem/miſsiles. Ora urgentiū figit canum, & paulo longius iaculať. Hy-

erinaciis ſimilis, ſpinis tergum hiſpida, quas plerumq; laxatas iaculatione emittit uoluntaria, ut aſsiduis aculeorum nimbis canes uulneret ĩgruentes. Illius cæli ales eſt Pegaſus.[a] Sed hæc ales equinũ nihil pręter aures habet. Tragopa[b] quoq; auis maior aquilis, cornibus arietis proferens armatum caput. Aethiopes legunt Cinnamomũ.[c] Id frutetũ ſitu breui naſcitur, ramo humili, & repreſso, nunq̃ ultra duas ulnas altitudinis. Quod gracilius[d] prouenit, eximiũ magis ducit. Quod in groſsitudinem extuberatur, deſpectui eſt. Verum legitur per[e] ſacerdotes hoſtiis prius

bernis autem ſe menſibus condit. Hyſtricem ferã eleganti carmine deſcribit Claudianus de ea inter alia ſic inquiens.

Cognitus Hyſtrix
Herculeas affirmat aues, os longius illi
Aſsimilat porcum, mentitæ cornua ſetæ
Summa fronte rigent, oculis rubet igneus ardor
Parua ſub hirſuto catuli ueſtigia dorſo.
Hanc tamen exiguam miro natura tueri
Præſidio dignata feram, ſtat corpore toto
Sylua minax, iaculisq; rigens in prælia creſcit
Picturata ſeges, quorum cute fixa tenaci
Altera ſucceſcit &c.

Ex hiſpida, & ſpinoſa Hyſtricis natura ſumptũ Adagiũ. Hyſtrice ſpinoſior. In hominẽ, cui

Hiſpida membra quidem, & duræ per brachia ſetę.

Poteſt & ad animũ quoq; aſperum, & intractabilem non inconcinne prouerbiũ adaptari. Vtiť eo ĩ Eclogis ſuis Calphur. a ℭ Pegaſus.) Ales hęc a loco, ubi prouenit ἀπὸ τῆς πηγῆς hoc eſt a fonte, quod iuxta Oceani fontem naſcatur, nomẽ habet. Plynius ca. 21. octaui. Aethiopia (inqt) generat multa mõſtro ſimilia, Pennatos equos, & cornibus armatos, quos Pegaſos uocant. Capite autẽ. 49. lib. decimi. Pegaſos quemadmodũ & Gryphos inter fabuloſa cõnumerat. Pegaſi meminit etiã lib. 3. Mela Pomp. Scribit Homerus ſexto Ilia. Bellerophontẽ Pegaſi alati equi pernicitate, Chimerã monſtrũ horrens peremiſse. Hinc in eos, qui plurimũ inter ſe diſtantia comparant, prouerbio dici cęptum fuerit. χελώνην πηγάσῳ συγκρίνεις, hoc eſt. Teſtudinẽ Pegaſo confers. Quaſi dicas. En Teſtudo uolat.. Quæ de Pegaſo equo fabuloſa dicuntur, deſcribunt Ouid. 3. & 5. Meta. & Higinus ca. 17. ſecundi Aſtronomicon. b ℭ Tragopa.) Ab hirco nomen inditũ uideri poteſt, quẽ Grę ci τράγον nominãt. Sumpſit hæc Solinus ex ca. 49. lib. decimi Caii Plynii. Equidẽ & Tragopanadem, quã plures affirmant maiorẽ aquila. Cornua in temporibus curuata habentẽ, ferruginei coloris, tantũ capite Phœniceo. Hanc alitem Plynius, uti & ſuperiorẽ, fabuloſam putat. Eius & Mela meminit lib. tertio. Albertus lib. 23. de Animalibus more ſuo, ſcribit a Plynio, Trogopales nominari. c ℭ Cinnamomũ.) Græca dictio κινάμομον. Quidã ſcribunt ſic dictũ, qđ cortex eius in modũ cannæ ſit rotundus, & gracilis. Ply. ca. 20. duodecimi. Ipſe frutex (inquit) duorꝫ cubitorũ altitudine ampliſsimus, palmiq; minimus. Quatuor digitorꝫ craſsitudinis. Statim a terra ſex digitis ſurculoſus arido ſimilis &c. Dioſco. ca. 13. facit Cinnamo ſpecies plurimas, quæ ab ea regione, cui gentiles ſunt, ſuis quæq; nominibus ſeparantur. Præſtantiſsimũ (inquit) dicitur Moſylon, ex quadã ſimilitudine cũ Caſia ea, quæ Moſyletios uocatur. Eſt & quod montanũ uocať, craſsũ, & breue admodũ colore ſubrufo. Tertiũ q̊q; habetur nigrũ, & ut Moſylon appellatum, odore uehementer iucundo, ſurculoſum minus, multis geniculis. Eſt & quartum faſtigiũ candidi, fungoſi, tumidi, aſpectu uili, protinus fragilis, grãdi radice, Caſiam redolente. Redditur & quintũ, cui cortex ſubrufus, & ad ſimilitudinẽ Caſiæ rubræ coloratũ, ſolidũ, firmũq; tactu, nec magnopere neruoſum, ſtirpibus craſsis. Tradiť & Cinnamomũ mentitum, unde nomen Pſeudocinnamomo. Theophraſtus autẽ ca. 5. noni. de hiſtoria plantarũ. Cinnamomũ decerptum in quinas partes diſcerni tradit, & eſse pręcipuę bonitatis, qđ germinibus proximum fuerit. Idq; ad palmi longitudinẽ cędi, aut paulo maius. Secundũ quod ſequiť, qđ etiã minus cęſura eſt. Tertium deinde, & quartũ notať. Vltimũ uero, qđ deterrimũ, proximũq; radici. Hoc enim minimũ corticis habet, in quo ſumma gratia eſt nõ in ligno. Qua de cauſa præferri cacumina ſolẽt, qđ corticis plurimũ habeant. Quidã ſic aiunt. Alii uero Cinnamomũ fruticoſum enarrãt. Eiusq; genera duo, alterũ nigrũ, alterũ candidũ. Philoſtra. uitę Apollonii li. 3. tradit Cinnamomũ naſci in radicibꝰ Caucaſi mõtis, q̃ in Rubrũ mare porrigiť. Idq; nouis ſarmentis aſsimilari. Bonitatis aũt ſuę caprã experimentum dare. Siquis enim Cinnamomũ caprę porrexerit, tanq̃ catulus admurmurat, abeuntẽq; ſequiť, nares quoad põt ipſi ꝓpinquãs. Qđ ſi paſtor eã amouerit, nõ ſecꝰ q̃riť, ac ſi a pabulo diſtracta eſset. Ex hoc q̊q; Alberti opinio reprobať aſserẽtis aĩalia nulla p̃ter hominẽ odoribus delectari, aut triſtari omnino. Sed hãc eius ſententiã falſam eſse, ca. 27 ſup̃ abũde mõſtrauimus. Exiſtimãt Theophra. & Plynius fabuloſa eſse, quę de Cinnamomi collectione Herodotus retulit lib. 3. d ℭ Quod gracilius.) Id p̃ter The-

a cæſis. Quæ cum litauerint, obſeruatur, ut meſsis
nec ortum ſolis anticipitet, nec egrediatur occa-
ſum. Quiſquis principatũ tenet, ſarmẽtorꝶ acer-
uos haſta diuidit, quæ ſacrata eſt in hoc miniſte-
b rium. Atq; ita portio manipulorꝶ ſoli [a] dicatur,
quæ ſi iuſte diuiſa eſt, ſponte incenditur. Inter
hæc, q̃ diximus nitore cæruleo Hyacinthus [b] in-
uenitur lapis precioſus, ſi quidẽ inculpabilis in-
c ueniatur. Eſt enim uitijs nõ parce obnoxius. Nã
plerumq; aut uiolaceo diluitur, aut nubilo ob-
ducitur, aut albicantius in aquaticum eliqueſcit.
Optimus in illo tenor, ſi nec denſiore ſucco ſit
d obtuſior, nec propenſa perſpicuitate deiectior.
ſed ex utroq; temperamento lucis, & purpuræ
moderatum ſuauiter florem trahat. Hic eſt, [c] qui
ſentit auras, & cum cælo facit mutationẽ, nec æ-
e qualiter rutilat, cum aut nubiloſus eſt, aut ſere-
nus dies. Præterea in os miſsus [d] magis friget.
Sculpturis certe [e] minime accõmodatus, ut qui
attritũ reſpuat. Nec tamen penitus inuictus. Nã
f Adamante ſcribitur, & notat. Vbi Hyacinthus,
ibi & Chryſolãpis [f] apparet, quẽ lapidẽ lux cęlat,
prodit obſcurũ. Hęc enim eſt in illo diuerſitas,
ut nocte igneus ſit, die pallidus. Ex ipſo ſolo ſu-
mimus Hæmatiten [g] rubore ſanguineo, ac pro-
pterea Hęmatites uocatus.

phraſtũ, & Dioſcoridem docet eleganter Plynius ubi ſupra. e ℂ Legiť per ſacerdotes.) Plynius eodẽ loco. Metitur (inquit) nõ niſi permiſerit Deus. Iouem hunc intelligũt aliqui. Aſsabinũ illi uocãt. XLIIII. boum, caprarumq;, & arietũ extis impetratur uenia metendi, non tamen ante ortũ ſolis, aut poſt occaſum licet. Sarmenta haſta diuidit ſacerdos. Deoq; partẽ ponit. Reliquũ mercator in Naſsas condit. Eſt & alia fama, cũ Sole diuidi, ternasq; partes fieri. Deinde ſorte germina diſcerni. Quodq; Soli ceſſerit/relinqui, ac ſponte conflagrare. Cinnamomi uis feruẽs, urinas aperiendi, emolliendi, conquoquendi, trahendi menſes, & partus, ſi datũ potui ſit. Plures Cinnamomi medendi uires, referunt Dioſcor. ubi ſupra, & Auicenna cap. 128. Tractatus ſecũdi/ſecũdi Canonis. Quæ omnia ad uerbũ fere in ſuũ tranſtulit Albertus cap. 12. ſecundi tracta. quinti de Vegetabilibus, & plantis, nulla Auicennæ habita mentione. a ℂ Soli dicatur.) Gentes plurimas Solem pro Deo coluiſſe, ſciunt etiam mediocriter eruditi. Non ergo mirum, qđ Cinnamomi Aromatis nobiliſsimi partẽ Aethiopes Soli dicare conſueuerint. Veteres enim gentiles etſi circa diuinum cultum maxime oberrarint, erga tamẽ Deos ſuos multo diligẽtiores fuiſſe conſtat, q̃ ſint uel Iudęi, uel Chriſtiani erga deũ uerum, quem uerbis potius q̃ operibus uenerantur. b ℂ Hyacinthus.) Ex ſimilitudine floris ſui nominis ſic uocať. Eũ cęruleũ colorẽ habere dicũt.

Optimus huic tenor eſt, quem (non depreſsior ęquo
Obſcurat ſuccus, aut rarum (perſpicuum dat,
Sed flos purpureus mixtũ cõ(ponit utrumq;.

c ℂ Hic eſt q ſentit auras.) Nãq;/

Nubilus obſcuro, rutilans, clarusq; ſereno.

Multa ſunt, quæ auræ mutationes mox perſentiſcunt, nedũ uiuentia, ſed frequenter, quæ animæ omnis expertia ſunt. d ℂ In os miſsus.) Hunc locũ unico uerſiculo Marbodęus cõpreſsus eſt. Hic & in os miſsus plus frigidus eſſe putatur. Cauſa autem eſt, quoniã natiuũ Hyacinthi frigus, calorem oris lapidis huius naturæ contrariũ fugiens, ſeipſum in unũ recolligit. Sicq; uis maior frigoris ex eo lapide omnino egreditur. Virtus enim unita, ſeipſa diſperſa, ut dicitur, maior eſt. e ℂ Sculpturis minime accõmodatus.) Quoniam

Duritie ſolida cędi, ſculpiq; recuſat,
Fragmentis tantum ſuperabilis eſt Adamantis.

De hoc ipſo lapide abunde ſcribit Plynius cap. 9. triceſimiſeptimi natura. hiſtoriæ. f ℂ Chryſolampis.) Sic ex Ply. ca. 10. lib. ultimi hunc locũ reſtituim⁹, quom antea in oĩbus Solinianis exẽplaribus legereť, tũ Chryſotapſus, tũ Chryſopraſus, uel Chryſopraſsus. Apud Iſidorũ cap. 14. decimiſexti Ethimolo. legitur Chryſolanſis, pro Chryſolampis. Albertus ſecundo Mineraliũ uocat Chryſopagion. Plynij uerba ſunt, quæ hoc loco Solinus immitatus eſt. Chryſolampis (inquit) in Aethiopia naſcitur, pallidi coloris die, & noctu ignei. Marbodęus Chryſopaſion nominat.

Aethiopum tellus lapidem Chryſopaſion edit,

Quem tenebræ produnt, occultant tēpora lucis, Absq; nitore iacens, auri pallore sepultus.
Noctibus igne micans, uanescit luce diurna Hic quoq; naturæ mutatus cernitur ordo, Nam
quem lux cælat solito nox more reuelat. Dictus autem Chrysolāpis ἀπό τοῦ χρυσοῦ, καὶ λάμπω, Idest, ab auro, & splendeo, quasi lapis splendens auro. Quid si apud Marbodęū legas, Aethiopum tellus lapidem Chrylampiden edit. g ℂ Hæmatiten.) A sanguineo natino eius colore nomen inditū.

MIRA DE INTIMIS GENTIBVS LIbyæ, de lapide Hexecontalitho.

CAP. XLIIII.

QVod ab Atlante ad usq; Canopitanū a
ostium panditur, ubi Libyæ finis est,
& Aegyptium limen dictum a Cano
po Menelai [b] gubernatore ibi sepul-
to. In ea insula, quæ ostiū Nili facit, gentes tenēt b
dissonæ, quę in auiæ [c] solitudinis secretū recesse-
runt. Ex his Atlantes [d] ab humano ritu prorsus
exulant. Nulli propriū uocabulū, nulli speciale
nomen. Diris solis ortus excipiunt, diris occasus c
prosequuntur, ustiq; torrentis plagę sydere ode
runt deū lucis. Affirmāt eos somnia [e] nō uidere,

Gręci enim αἷμα sanguinem, αἱματηρόν, & αἱματόεντα cruentum dicūt. Marbodęus contra syllabę rationem corripuit primā. Sūpsit Hęmatites Græcum de sanguine nomen. Vix credendas uires huic lapidi Zacthalias Babylonius tribuit. De Hęmatite plura referunt Plynius cap. 10. libri ultimi, & Dioscorides de materiali medicina ca. 98o. Varius præterea lapidis huius apud Medicos usus est, Galenū, Serapionē, cęteros. a ℂ QVOD ab Atlante.) Describit hoc capite intimas quasdam Libyæ gentes, quibus qđ cęlum miri influxus incolant, diuersi sunt earum a cæteris hominibus tam corporum habitus, q̄ animorū mores, ritusq; uiuendi. Locus enī est (inquit Porphyrius) generationis principiū, quēadmodū & pater. Mutuatus est autem Solinus hæc omnia ex ca. 8. quinti Plynij, & Mela Pom. suæ Geographiæ lib. primo. b ℂ A Canopo Menelai gubernatore.) Insularū ante Asiā (inquit ca. 31. quinti Plynius) Prima est in Canopico ostio Nili, a Canopo Menelai gubernatore (ut ferunt) dictā. Strabo lib. ultimo. Canopus (inquit) centū, ac uiginti stadijs distat ab Alexandria, pedestri itinere uadentibus, dicta de nomine Canopi, qui Menelai classem gubernabat, & ibi mortuus est. Eadem scibunt Mela in secundo, & Seruius. xi. Aeneid. super illud. Exulat Aetneos &c. Sunt qui Canobū per b. nō per p. scribendū uelint. c ℂ Auiæ solitudinis.) Idest ad quā uia, & iter nullū, uel q̄ uix pateat accessus alijs. d ℂ Atlantes.) A monte eiusdē nominis nomen habent. Herodotus dictos tradit, quod sales quorum ingens ibi copia est, apud eos uocant Atlantes. Pōp. Mela lib. primo. Ex ijs (inquit) qui ultra deserta memorant Atlātes, solē execrantur, & dū oritur, & dū occidit, ut ipsis, agrisq; pestiferum. Nomina singuli nō habent. Nō uescuntur animalibus. Neq; illis in quiete, qualia cæteris mortalibus uisere datur. Eadē de ijs scribit ca. 8. quinti Caius Plynius. Herodotus lib. 4. Atlantibus solis omniū hominū, quos ipsi nouimus innominatis. Singulis (inquit) eorū nullum nomen imponit. Hi solem transcedentē execrantur, eiq; præterea omnia conuitia ingerunt, qđ torridus & ipsos, & regionē perdat. Quæ de Atlantibbs scribit Diodorus Siculus lib. 4. multo ab ijs aliena sunt. Atlantes (inquit) ut accepimus loca propinqua oceano, & quidē felicia incolentes, tū pietatis, tū erga aduenas humanitatis prę cęteris finitimis gentibus laudē tulerūt. Ab ijs deorū genus manasse tradunt &c. Qualis eorū theologia fuerit, ex sententia eiusdē Dio. tradit Euseb. ca. 3. secundi Præparationis euangelicæ. e ℂ Somnia non uidere.) Cum tam multa de Somnijs a sapiētibus scripta simul, ac disputata sint, mirum est, nondū posse pcipi quid de ijs indubie asserendū sit. Themistius ca. 2o. de Insomnijs. Somniū esse ait uisum, qđ secundū quietē occurrit, quotiens uis, quæ iudicat obligata, desertaq; langore corporis est. Hinc consequens esse ait, neq; uisa ea, & terriculamenta proprie insomnia esse posse. Neq; aliud quicq̄, quod sensibus excubantibus, & solutis appareat. Neq; itē quicquid occurrit in somno/insomniū esse, nisi ratio ea, quæ iudicat possessa omnis, & obuoluta sit. Macrobius Somniū definiens. Somniū (inquit) proprie uocatur, quod tegit figuris, & uelat ambagibus nō nisi interpretatione intelligendā significationē rei, quæ demonstratur. Eius autem species qnq; esse ait. Propriū, alienum, cōmune, publicū, generale. Democritus (ut Plutar. refert) dicit somnia fieri aduētitijs, appulsisq; imaginibus. Strato mente in somnijs ea natura, quæ rationis expers est quodāmodo prępualentius sentiente. Herophilus somnia diuinitus inspirata, e necessitate esse. Naturalia autē fieri, anima cōmodarū sibi rerum effingente simulachra, quæq; ab ijs futura sunt. Ex utroq; uero genere temperata imaginū appulsu fieri, cū quæ expetimus, uidemus, cuiusmodi ijs accidunt, qui amicos in somnijs attrectare uidentur.

uidentur. Macrobius de Somno Scipionis lib. primo, quinq; somniãdi species esse dicit. ὄνειρον.i.somniũ, ὅραμα, hoc est, uisionẽ, ἐνύπνιον.i.insomniũ, χρηματισμὸν, & χρησμὸν, qbus oraculũ significat. φάντασμα, hoc est uisum, ut Tullius annotauit. Hæc omnia uerbis multis docte, eleganterq; interpretatur. Non grauabor, quo res fiat dilucidior, ascribere diui Augustini uerba, ex cap. 25. eius libri quẽ de spiritu, & anima inscripsit. Nec ignoro tamen esse, qui tradant id opus non esse ab Augustino, sed

a & abstinere penitus ab animalibus[a] uniuersis, Troglodytæ specus[b] excauant, illis teguntur. Nullus ibi habendi[c] amor, a diuitijs paupertate se abdicarunt uoluntaria. Tantum lapide uno
b gloriantur, quem Hexecontalithon[d] uocant, tam diuersis notis sparsum, ut sexaginta gemmarum colores in paruo eius orbiculo depre-

ab alio quopiã cõscriptũ. Eius authoris uerba sunt. Omnium quæ sibi uidere uidenẽ dormientes, qnq; sunt genera, uidelicet. Oraculũ, Visio, Somnium, Insomniũ, & Phantasma. Oraculum (inquit) est, cũ in somnis parens, uel aliqua sancta, grauisq; persona, seu sacerdos, uel etiã deus, euenturũ aliquid aperte, uel non euẽturum faciendum, uel deuitandũ denunciat. Visio est cũ id quod uidet quis, eodẽ modo, quo apparuerat, eueniet. Somniũ est figuris tectum, & sine interpretatione intelligi non potest. Insomniũ est qñ id, quod fatigauerat uigilantem ingerit se dormienti, sicut est cibi cura, uel potus, uel aliqua studia, uel artes, uel infirmitates. Secundũ nãq; studia, quæ quisq; exercuit, somniat, & solitarum artiũ simulacra in præsentia mentis impressa, apparent in somnijs. Iuxta etiã infirmitatum diuersitates, diuersa accidunt somnia. Etiã secundũ morũ, & humorũ uarietates, uariantur & somnia. Alia namq; uidẽt sanguinei, alia cholerici, alia phlegmatici. Et cum illi uident rubea, & uaria, isti nigra, & alba. Phantasma est quando qui uix dormire cępit, & adhuc se uigilare extimat, aspicere uidetur irruentes in se, uel passim uagantes formas, discrepantes, & uarias, lętas, uel turbulentas. In isto genere est Ephialtes, quẽ publica persuasio, quiescentes opinatur inuadere, & pondere suo pressos, ac sentientes grauare. Quod non est aliud, q̃ quædã fumositas a stomacho, uel a corde ad cerebrũ ascendens, & ibi uim animalem comprimens. Hucusq; Augustinus. Aristoteles Philosophus ca. 10. q̃rti de natura animaliũ scribit hominẽ maxime animaliũ somniare. At editis nuper in lucem, & infantibus adhuc nullũ penitus contrahi somniũ. Compertum insuper est, eos, qui grauiter, & suauissime dormiunt, nihil somniare. Ait insuper animũ nostrũ maxime iactari in somnijs, propter calorẽ scilicet, qui undiq; in partẽ se colligit interiorẽ. Atq; ita efficitur, ut plurima, uehementissimaq; illa obstãte iactatione, nullũ interuenire somniũ possit. De quibus maxime somnia esse soleant, eleganti carmine cecinit Claudiã. prologo quarti cõsulatus Honorij Augusti.

Omnia quæ sensu uoluunẽ uota diurno &c.

Item Lucreti⁹.4. de rerũ natura libro. Ex quo quisq; &c. Ea omnia prius ab Aristotele philosopho relata sunt tricesima Sectione Problematũ. Idem Aristo. in li. de Somno, & Vigilia, docet cur quidã nũq̃ somniẽt. Alij in iuuẽtute nunq̃, cũ tamẽ in senectute eos somniare cõtingat. Huius nimiã ciborũ euaporationẽ ꝓpter intensum calorẽ accidentẽ causam esse dicit. Ea autẽ nimia euaporatiõe ciborũ fieri reseruatarũ specierũ nimiũ fortẽ motũ. Hinc (inquit) somnia tũc fieri nequaq̃ possũt. Themisti⁹ ca. ultimo eius libri quẽ modo citauimus, hãc non somniãdi causam ijs q̃ dẽ uerbis exprimit. Exẽpla etiã sunt alios ad multã ætatẽ non somniasse. Causa eadẽ, quæ facit, ut & infantes quoq; nõ somniẽt, neq; cæteri statim a pastu. Quorũ enim ita constat tẽperamentũ, ut ad superiorẽ locũ plurimus e cibis fluxus succedat necesse est, ut cũ delatu ad ima humoris eius, multę motiões citenẽ, nullũ ijs Phantasma, aut Visum appareat. Proficiscẽte uero ętate, concocta, & subacta materia nihil ꝓhibet, quin somnia illis possint restitui. Nã immutatione uel ætatis, uel affectiõis alicuius secuta, necessariũ est naturã q̊q; ipsam, & tẽperamentũ mutari. Hęc Themistius. Fecit rei difficultas, ut p̃ter solitum, plurimis in hac re uerbis uteremur. a ℭ Ab animalibus uniuersis.) Dogma id Pythagoricũ fuisse constat, qđ ult. Met. libro multis carminibus Naso cecinit. Decearchus Peripateticus tradit antiquos Græcos, nullũ animal occidisse. Idẽ fecisse ueteres Aegyptiorũ sacerdotes, Cheremon Stoicus ꝓdidit. Idipsum factitasse Essęos, & Gymnosophistas author Porphyrius lib. 4. eius operis, quod de abstinendo a carnibus edidit. b ℭ Troglodytę specus.) A locis, in quibus degunt, nomen habent. Idest, ἀπὸ τῆς τρώγλης, hoc est, a specu, & cauerna, quod in specubus, & cauernis degant. Sunt qui nomen prouinciæ inditũ tradant a Troglodytice amne, qui Arsinoen p̃terfluit. Lege Plyniũ cap. 29. lib. sexti. De ijs eadem scribunt Plynius capite octauo quinti, & Mela Pomponius libro primo. Herodotus in Melpomene. Troglodytæ (inquit) Aethiopes omniũ, q̊s fando cognouimus, pernicissimis pedib⁹ sunt. Serpẽtibus, lacertisq;, & alijs id genus reptilibus uescentes. Lingua nulli alteri simili utẽtes, sed Vesptilionũ more stridentes.

hendantur. Isti carnibus uiuunt[a] serpentum. Ig- a
nariq; sermonis strident potius, quã loquuntur.
Augylæ[b] uero solos colunt Inferos. [c]Fœminas
suas [d]primis noctibus nuptiarum adulterijs co-
gunt patere. Mox ad perpetuã pudicitiã legibus b
stringunt seuerissimis. Gamphasantes [e]abstinẽt
prælijs, fugiunt cõmercia, nulli se externo misce-
ri sinũt. Blemmias,[f] sed nõ eos, qui uicina rubro
mari incolunt, credũt truncos nasci parte, qua ca c
put est, os tamẽ & oculos habere in pectore. Sa-
tyri[g] de hominibus nihil aliud pferũt, q̃ figurã. Ae
gipanes[h] hoc sunt, qđ pĩgui uidem9. Himãtopo
des[i] fluxis nisib9 crurũ repũt potius, q̃ incedunt,

c ℭ Nullus habendi amor.) Esset omnino monstro, si id genus hominũ hac tempestate inter uiuentes homines uersaretur, qđ ijs habendi cupiditas extingui nequeat, & quibus ueluti oraculũ quoddã assidue in ore est. Quærenda pecunia primũ est, Virtus post nummos. d ℭ Hexecõtalithon uocãt.) Is lapis, qđ sexaginta gemmarũ colores in se habeat, nomen habet. Græci enim ἑξήκοντα sexaginta, λίτων lapidem dicunt. Ply. libri ultimi ca. 10. Hexecontalithos (inquit) in parua magnitudine multicolor hoc sibi nomen adoptauit. Reperit in Troglodytica regione. a ℭ Carnibus serpentũ.) Idẽ scribũt post Herodotũ Plyni9, & Pompo. ubi supra. Hos populos Greci ὀφιοφάγους nuncupant serpentibus uesci assueti. Ply. ca. 29. libri secundi. b ℭ Augylę.) A loco, cui Augyla nomẽ est, dicti sunt. Post Ammonios (inquit Herodotus lib. quarto) per superciliũ sabuli decem rursus dierum itinere, est collis salis, & aqua illi Ammoniæ par, hominibus circũhabitãtibus, cui nomen est Augyla. Sumpsit hæc de Augylis Solinus ex cap. 8. quinti Plynij. c ℭ Solos colũt inferos.) Mela Pom. lib. primo. Augylæ manes tantũ, deos putant, per eos deierant, eos, ut oracula cõsulunt, præcatiq;, quæ uolunt, ubi tumulis incubuere, pro responsis ferũt somnia. d ℭ Fœminas suas.) Idẽ Mela Pom. libro eodẽ. Fœminis eorũ solenne est, nocte, qua nubũt, omniũ stupro patere, qui cũ munere aduenerint, & tũ cũ plurimis cõcubuisse maximũ decus, in reliquũ pudicia insignis est. Mos fuit, ut ij sacrificantes Dijs inferis aspergerent, ut spargens rore leui, & ramo felicis oliuæ. Qui uero superis sacrificabãt, abluebant, ut,

Donec me flumine uiuo
Abluero.

Ex Seruio. 4. Aen. sup illud. Dic corpus. e ℭ Gamphasantes.) Pom. li. 1. Nudi sunt (inquit) Gamphasantes, armorũq; omniũ ignari, nec uitare sciunt tela, nec iacere, ideoq; obuios fugiunt, neq; aliorũ q̃ quibus idẽ ingenij est, aut congressus, aut colloquia patiuntur. Similia quoq; & Plynius ipse refert lib. quinto. Esset utinam mos is in terris hodie,

Quando homini ferrum letali incude nefanda
Produxisse parum est.

Felix nimirum tempus illud crediderim, cũ rastra, & sarcula tantum
Assueti coquere, & marris, ac uomere lassi
Nesciuerint primi gladios excudere fabri.

f ℭ Blemmias.) Ply. ca. 8. lib. quinti. Blemmijs (inqt) tradunt capita abesse, ore, oculis, pectore affixis. Eadẽ & Mela Pomp. refert ubi supra. Diuus Aug. sermone. 37. ad Eremitas asserit se huius genus homines adijsse, ut ijs CHRISTI euangeliũ pręedicaret. Vidisseq; ibi multos homines, ac mulieres capita nõ habentes, sed oculos grossos fixos in pectore, cætera membra ęqualia nobis habentes. Inter quos (inquit) sacerdotes eorũ uidimus uxoratos, tantæ tamen abstinentiæ erãt, ut licet uxores sacerdotes omnes haberent, nunq̃ tamen nisi semel in anno eas tangere uolebant, qua die ab omni sacrificio abstinebãt. Vidimus & in inferioribus partibus Aethiopiæ homines unũ oculũ tantum in fronte habentes, quorũ sacerdotes a conuersationibus hominũ fugiebant &c. Multa de Blemmijs Procopius lib. primo de bello Persico. Sunt qui huius genus uiuentiũ inter bruta uerius, q̃ inter homines enumerandũ putẽt. g ℭ Satyri.) Ex Plynio, & Pomponio hæc ubi supra. In fine ca. 40. de Satyris abunde satis diximus. h ℭ Aegipanes.) Græci αἰγίπανες semicapros uocãt, a forma Capro simili, nomẽ inditũ. Aegipanes, qui & Syluani dicebant, nudi, capris persimiles, miramq; leuitatem prę se ferentes pingebantur. Eos uana gentilitas, syluestres deos esse putabat, porcos eis sacrificans. Aegypanem quondam peperisse Valeriã Tusculanariam nutricis dolis Valerij patris sui expertã concubitum, ex Aristide Milesio tertio rerũ Italicarũ, in Paralelijs Plutarch9 refert. De Aegypanibus supra capite tricesimoseptimo Solinus retulit. Sunt & animalia ab ijs alia, q̃ a Græcis αἰγίποδες Idest Capripedes nominantur. i ℭ Himantopodes.) Dicti ἀπὸ ἱμάντος, καὶ ποδός. Idest a loro, & pede. Latine Loripedes uocitant, quod quasi loro eorum sint pedes implicati, & recurui. Plynius capite octauo libri quinti. Himantopodes (inquit) Loripedes quidam, quibus

ſerpendo ĩngredĩ natura eſt. Mela Pomp. in fine ſui operis. Ab eo tractu (inquit) quẽ ferę infeſtant, proximi ſunt Himantopodes inflexi lentis cruribus, quos ſerpere magis, q̃ ingredi referunt. a ¶ Pharuſi.) Põponio, Stephano, & Ptolemęo Pharuſij dicti & Plynio, Solino, & Martiano Pharuſi. Ply. ca. 8. quinti. Pharuſi quondã Perſæ comites dicuntur fuiſſe Herculis ad Heſperidas tendentis. Pomponius in fine tertij. Deinde (inquit) Pharuſij aliquando tendente ad Heſperidas Hercule dites, nũc inculti, & niſi qđ pecore alũtur, admodũ inopes. Meminit ipſoꝝ Artemidorus, & Dionyſius, ut Stephanus quoq; memorat. Qui fabuloſa narrant, Thebano hęc Herculi tribuunt, at qui hiſtoricã ueritatẽ proſecũtur, Aegyptio Herculi, qui Libycꝰ cognoĩatꝰ eſt, potius aſcribẽda cenſent. b AEGYPTVS a meridie.) Scribit Lactãtius ſecũdo Thebaid. ſuper illud. Toruaq; iam Danai. Aegyptum, & Danaũ Beli Babylonioꝝ regis fuiſſe filios. Aegyptus autẽ (ut Manethon hiſtoricus uetuſtiſſimus tradit) eiecto fratre Danao, in Aegypto annis ſexaginta octo regnum tenuit, & ex ſuo nomine regionẽ eam Aegyptũ dixit, cũ antea Aeria diceretur. Addit Diod. Siculus. 2. Bibliothecæ libro, quoſdam fabulari, Nilũ amnem amore captum Ogdoi regis filiæ, qui Mẽphim urbẽ condidit, inq; taurũ uerſum, eã puellã cõpreſsiſſe. Exq; ea genitũ, ob inſignẽ eius uirtutẽ, ab incolis Aegyptũ uocitatũ, a quo & regionẽ omnẽ cognominatã. Eũq; regẽ iuſticia, & hũanitate plurimũ excelluiſſe. Eã ob rẽ cõprobata ab oĩbus eius erga ſingulos beneuolẽtia, hũc honorẽ nominis fuiſſe ſortitũ. Nõ fuiſſe olim eos Aegypti terminos, qui modo ſunt, ex Strabone, ac multis alijs ſcire licet. Terminatur aũt Aegyptus ab occaſu Cyrenaica, & interioris Libyæ parte. A ſeptẽtrione Aegyptio pelago, parte Iudeæ. Præterea Arabia, ac ſinus Arabi portione ab oriẽte. A Meridie eã terminat Aethiopia. Strabo lib. ult. Aegyptũ ipſam, expanſæ manui, dicit eſſe perſimilẽ. Fuerũt (ut ca. 9. quinti refert Ply.) qui Aegyptũ inter inſulas retulere. Signis qbuſdã opinaꝛ Herod. in Euterpe, fuiſſe oli mare, ubi mõ Aegyptꝰ eſt. Aegyptij tã ueteres ſe eſſe iactitãt, ut dũ ipſi ſunt, q̃ter curſus ſuos uertiſſe ſydera, Solẽq; bis iã occidiſſe, unde nũc oriꝛ. Inter Aegyptios, & Scythas, uel (ut Herod. putat) Inter Aegyptios, & Phrygas diu fuit de gẽeris uetuſtate cõtẽtio. Apud ſe Aegyptij primos hoĩes ꝓcreatos affirmãt, tũ ob eoꝝ regiõis tẽperiẽ, q̃ fit, ut neq; hibernis frigoribus, neq; ęſtiui ſolis ardore, eius incolæ premerenꝛ. Tũ qđ ſolũ regionis eius ſit fœcundiſsimũ earũ rerũ omniũ, q̃ ſint ad uſus hominũ neceſſarię. Nili q̊q; fluminis fertilitate idipſum mõſtrare conanꝛ. Is eñ fluuius ꝗ̃ plurima gñat, & quæ genuit ſuapte natura facillime nutrit. Hinc euenit, ut Aegyptus plura, ꝗ̃ alia omnis regio mirabilia habeat, & præter omnẽ regionẽ exhibet opera relatu maiora. Lege Iuſtinuũ in ſecundo. Diodorũ Siculũ lib. primo. Euſebiũ ca. primo ſecundi Præparationis. Athenienſes, Argiuos, Arcades, inter Gręcos, Aegyptij, & Phryges, inter Barbaros, ut author eſt in Attica Pauſanias, Plurimũ inter ſe, de uetuſtate contendunt. Scribit Herodotus apud Aegyptios inſtituta, & iura eſſe, ut fœminæ negocientur, cauponẽtur, & inſtitoris operis uacent. Viri autem intra domos texant, & mulierum noſtratiũ reliqua opera exerceant. Preterea eoꝝ fœminæ ſtantes mingunt, uiri ſedentes. Apud eoſdem nulla mulier Dei, aut Deę ſacerdos eſt, ſed uiri deorum omniũ, & dearum. Aegyptiorum præterea mos eſt, ut Iudęorũ more ſcribant a dextro in ſiniſtrũm, non ſicut Græci, & Latini factitant a ſiniſtra in dexteram manum. Virilia præterea circumcidunt mundiciæ gratia, pluris facientes ſe mundos eſſe, quam decoros. In Aegypto (authore Herod.) ſeptem ſunt hominum genera a ſuo quoq; artificio appellata. Sunt enim alij ſacerdotes. Alij qui pugnatores appellantur. Calaſiries, & Hermothyebies nuncupati. Paſtores boũ alij. Subulci genus quartũ. Alij Inſtitores. Alij interpretes. Vltimi nauales gubernatores. Inter mira eius regionis hoc quoq; enumerant, qđ Aegyptij nunꝗ̃ caluefcãt. Aegyptum eſſe fere terrarum omnium fertiliſsimam Hiſtoricoꝝ omnium ſententia eſt. Pomponiꝰ Mela libro primo. Aegyptus expers im-

a & pergẽdi uſum lapſu magis deſtinãt, ꝗ̃ ingreſſu. Pharuſi [a] cum Herculi ad Heſperidas pergenti forent comites / itineris tedio hic reſederunt. Hactenus Libya.

b DE AEGYPTO. DE NILI FLVMInis origine, augumento, oſtijs. De Api boue. De Crocodilis Trochilo aue, Scincis, Hippopotamis, Ibi- c de aue. De miris Aegypti arboribꝰ. De Alexãdria, de Pyramidibus. CA. XLV.

d AEgyptus [b] a Meridie introrſus recedit, quoad ꝑtendãt Aethiopes. A tergo inferiorem eius partem Nilus circumfluit,

qui scissus a loco, cui Delta[a] nomen est, ad insulæ faciem spatia amplectitur interna, & incerto pene[b] fonte decurrens proditur, ut loquemur. Originē habet[c] a monte inferioris Mauritaniæ, qui Oceano propinquat. Hoc affirmant Punici libri, hoc Iubam regem accepim⁹ tradidisse. Igitꝛ protinus lacū efficit, quem Nilidem dicunt. Nilū aūt iā inde esse cōiectant, qđ hoc stagnū herbas, pisces, belluas nihilo minus procreet, quā in Nilo uidemus. Ac si quando Mauritania, unde ei

a b c

brium, mire tamen fertilis, & hominū, aliorumq; animaliū perfœcunda genetrix, Nilus efficit amniū in nostrum mare permeantium maximus ob Aegypti fertilitatem ab Antiphilo poeta eleganter dictum est.

καρποῖς, οὐ σταδίοισιν ἐρήζομεν οὐδὲ γὰρ ἄυλαξ
Αἴγυπτον, λιβύης ψάμμον ἐπιστρέφεται. Idest.

Fructibus, haud stadijs certamus, sed neq; sulcus
Aegypti, Libyam curat arenariam.

De eiusdem fertilitate sic Claudianus.

Aegyptus sine nube ferax, imbresq; serenos
Sola tenet, secura poli, non indiga uenti.
Gaudet aquis, quas ipsa uehit &c.

Et Luca. 8. Pharsaliæ.

Terra suis contenta bonis, non indiga mercis,
Aut Iouis, in solo tanta fiducia Nilo.

Herodotus in secundo scribit Aegyptum uitibus carere. Vnde fit, ut uino utatur ex ordeo facto. Non assentitur Herodoto in hac parte, qui quęrit. Cur in Aegypto, quæ regionū aliarū calidissima est, uinū nō calida, sed pene dixerim frigida uirtute nascatur? Qui huius rei causam scire cupit, adeat Macrobiū Saturnaliū lib. septimo. Diod. præterea Siculus lib. primo. Vineæ quoq; (inquit) eodē rigatę modo, uino abundant. In Cōmētariolo nostro in Dionysij Periegesin, multorꝫ authoritate docuimus Aegyptios ueteres fuisse sapientissimos, artium, ac scientiarū pluriū inuētores. Nam/

Primus aratra manu solerti fecit Osiris
Et teneram ferro sollicitauit humum,
Primus inexpertæ commisit semina terræ,
Pomaq; non notis legit ab arboribus.
Hic docuit teneram palis adiungere uitem,
Hic uiridem dura cędere falce comam &c.

Septima primi Tibullus. His tot bonis, nō paucíora Aegyptijs uitia, nobiles authores tribuūt. Quā rem eleganti uersiculo quarto Epigrāmaton Martialis comprehensus est, sic de Aegypto inquiens.

Nequitiam tellus scit dare nulla magis.

Vnde in eos, qui male morati sunt, prouerbio dici cęptum ἀιγυπτιάζειν, Aegyptizare. Plura ad id recolligit Cœlius ca. 3. noni Antiq. lectionū. De Aegypto abunde Herodotus in secundo. Strabo lib. ult. Ply. cap. 9. quinti. Mela Pomp. lib. primo. Ammianus Marcellinus lib. zz. Ptolemęus ca. 5. quarti. Martianus Capella lib. 6. Diodo. Siculus primo, & secundo Bibliothecæ. Iusti. in secundo. Claudianus de Nilo. Item cæteri. a ℂ Cui Delta nomen est.) Apud Memphim urbē omniū Aegypti urbiū præstantissimā. Nilus in plures partes scissus, formā Deltæ, idest. Δ. efficit. Quo fit, ut tanq̄ in Nili claustro posita, aditū prębeat, prohibeatq; ad superiora loca nauigantibus. Author in secūdo Diod. Siculus. Scribit idem in primo, tot Nilū insulas continere, ut ferme sit incredibile. Nā pręter eū locū, quem a forma Deltam appellāt, ferunt alias quoq; in eo insulas circiter septingentas. Harum quasdam ab Aehiopibus incoli, militūq; in eis seri. Ply. ca. 9. quinti. Inferiorē Aegypti partē Nilus dextra, lęuaq; diuisus, amplexu suo determinat Canopico ostio ab Africa, ab Asia Pelusiaco centum septuaginta mil. pas. interuallo. Quam ob causam inter insulas quidā Aegyptū retulere, ita se findente Nilo, ut triquetrā terræ figurā efficiat. Ideo multi Gręcę literæ uocabulo Deltā appellauere Aegyptū. b ℂ Incerto fonte.) Poetæ fere omnes scribūt Nili originem penitus ignorari. Lucan. in decimo.

Arcanum natura caput non prodidit ulli,
Nec licuit populis paruum te Nile uidere.
Amouitq; sinus, & gentibus maluit ortus
Mirari/ q̄ nosse tuos.

Et Claudianus.

Fontibus ignotis nostrū procurrit in orbem
Secreto de fonte cadens, qui semper inani
Quærendus ratione latet; nec contigit ulli
Hoc uidisse caput, fertur sine teste creatus.

Papinius tertio Syluarum.

Aut septemgemini caput haud penetrabile Nili.

Diodorus Siculus lib. primo huius rationē esse dicit, quod ea loca Nilus præterfluat, quæ sint tum serpentibus, tū Cynocephalis,

a origo eſt, aut niuibus denſioribus, aut imbribus largioribus irrigatur, inde incrementa exundationis in Aegypto augeantur. Sed effuſus [a] hoc lacu arenis ſorbetur, & cuniculis cæcis abſcon-
b ditur. Deinde in Cæſarienſi ſpecu [b] prorumpẽs, amplior eadẽ indicia præfert, quę in exortu notauimus. Rurſusq; ſubſidit, nec ſe prius reddit, q̃ poſt interualla itineris extenti contingat Aethi-
c opas. Vbi exit, Nigrũ facit fluuiũ, quẽ ſupra diximus terminum eſſe limitis Africani. Aſtapum eum inde gentes uocant, ſcilicet aquam tenebris profluentem. Multas, magnasque ambit [c] inſulas. Quarum pleræque ſunt tam diffuſæ, &

uarijsq; feris ſylueſtribus infeſtata, ac propterea illius acceſsus difficiles. Ouid. ſecũdo Transformationũ lib. poeticã fabulã referens, reicit idem Phaetontis incendium/qđ/

Nilus in extremũ fugit perterritus orbem, Et Pharijs, Perſisq; fuit, Macedũq; tyrannis,
Occuluitq; caput. Nili primã originem noſcendi, Nullaq; non ætas uoluit cõferre futuris Notitiam, ſed uicit adhuc natura latendi.

Fuerunt autem hi pręcipue. Magnus Alexander, Seſoſtris Aegyptioꝝ rex, Cambyſes Perſarum rex, Cæſar dictator, Itẽ cæteri plures. Nilũ (ut alibi ex Seruij ſententia. 9. Aenei. ſuper illud. Per tacitũ Gangem, aut pingui flumine Nilus) retulimus dictũ eſſe νέαμ ἴλυν, hoc eſt (iquit) nouũ limũ trahentẽ. Plurima fuiſſe apđ ueteres Nili nomina, refert Diod. Siculus lib. primo. Fluuij (inquit) nomẽ uetus Oceanus fuit. Poſtq̃ cõprehenſus eius curſus eſt Aquila. Deinde a rege quodam Aegyptus appellatus, quo nomine & Homerũ uſum fuiſſe dicit. Poſtmodũ a Nileo rege Nili, quo nunc utuntur/nomen ſortitum. Hunc Nileum Hermippus/Cyclopis filium fuiſſe tradit. Triton etiam authore Plynio dictus eſt Nilus. Idem Seruius. 4. Georgico. ſuper illud. Et uiridẽ Aegyptũ. Nilum antea Latine Melonẽ cognominatũ fuiſſe prodit. Hebręis Nilus Geon dicitur, iuxta quem (ut ca. 3. de Paradiſo ſcribit Ambroſius) Iſraelitis cum eſſent in Aegypto conſtituti, lex data eſt. c ℭ Originẽ habet a monte inferioris Mauritaniæ.) Verba Plynij ex cap. nono quinti, unde Solinus tranſtulit, hæc ſunt. Nilus incertis ortus fontibus, ut per deſerta, & ardentia, & immenſo longitudinis ſpacio ambulans, famaq; tantum inermi, q̃ ſitu cognitus ſine bellis, quæ cæteras omnes terras inuenere originẽ, ut Iuba rex potuit exquirere, in monte inferioris Mauritaniæ, non procul oceano habet, lacu protinus ſtagnãte, quẽ uocant Nilidem. Ibi piſces reperiuntur Alabetæ, Coracini, Siluri. Crocodilus quoq;. Inde ob argumentum hoc. Cæſareæ ortus creditur, in his, quæ Nili alueo ſpectantur, hocq; lacu educantur, in Theſeo dicatus ab eo ſpectatur hodie. Præterea obſeruatum eſt, prout in Mauritania niues, imbresq; ſatiauerint, ita Nilum increſcere ex hoc lacu. Aegyptij ſacerdotes, ab Oceano, qui orbem circuit, Nilum habere principium ferunt. Quibus argumentis Alexander Magnus ſe Nili caput reperiſſe ſuſpicatus eſt. Refert Arrianus a principio libri ſexti. d ℭ Quem Nilidem dicunt.) De Nilide lacu, uel fluuio capite quadrageſimo dictum eſt. a ℭ Sed effuſus hoc lacu.) Plynius de Nilo. Rurſus (inquit) indignatẽ fluere per arenoſa, & ſqualentia, conditq; ſe aliquot dierum itinere. Mox alio lacu maiore, in Cæſarienſis Mauritaniæ gente Maſeſylum erumpit, & hominũ cętus ueluti circumſpicit ijſdem animalium argumentis. Iterum arenis receptus conditur rurſus uiginti dierum deſertis ad proximos Aethiopas. Atq; ubi iterum ſenſerit hominẽ, proſilit fonte (ut ueriſimile eſt) illo, quem Nigrin uocauere. Inde Africã ab Aethiopia diſpeſcens, etiã ſi non protinus populis, feris tamen, & beluis frequens, ſyluarumq; opifex medios Aethiopas ſecat, cognominatus Aſtapus, qđ illarũ gentiũ lingua ſignificat aquã e tenebris profluentẽ. b ℭ In Cæſarienſi ſpecu.) Sunt exemplaria, quæ non ſpecu, ſed ſpecie habeant. Sũt rurſus alia, in quibus nec ſpecu, nec ſpecie ſcriptum ſit. Sed prima lectio caſtigatior. c ℭ Multas, magnasq; inſulas.) Eas Diodorus Siculus circiter ſeptingentas eſſe dicit, ut hoc ipſo capite retulimus. Plynius etiã idem cum Solino refert. Inſulas (inquit) ita innumeras ſpargit, quaſdamq; tam uaſtę magnitudinis, quamq̃ rapida celeritate, ut tamẽ dierum quinq; curſu non breuiore tranſuolet. Circa clariſsimam earum Meroen Aſtabores lęuo alueo dictus, hoc eſt ramus aquæ uenientis tenebris, dextra uero Aſtuſapes, quod latentis ſignificationis adijcit. Nec ante Nilus, quam ſe totum aquis concordibus rurſus iunxit, & cætera. Ammianus libro uigeſimoſecundo, inter Nili inſulas, duas clariores eſſe dicit, Meroen, & Deltam a triquetrę literæ forma uocabulo ſignatius appellatam. Supradictis ſimilia de Nili curſu ſcribunt Strabo libro ultimo, & Pomponius Mela libro primo. Ammianus libro uigeſimoſecũdo. Clarius ea omnia, quæ ab authorib9 de Nili curſu dicunt, refert Diodorus Siculus libro primo. Nilus (inquit) a Meridie ad Septemtrionem fertur, ortus ex fontibus in extremis Aethiopiæ

finibus. Ad quæ loca (deserta enim sunt) propter æstus intemperiẽ nullus aditus fuit. Maximũ omniũ flumen cũ per uarias, plureſq; feratur regiones, magnos flexus facit. Quandoq; ad orientẽ, & Arabiã, quandoq; ad occidentẽ, & Libyã fluens. Eius decurſus ab Aethiopiæ montibus uſq; ad mare, ſtadia duodecim ferme milia cũ eius flexibus complectit. Facit autem inſulas in Aethiopia tum plures alias, tum maxime unã inſignẽ nomine Meroen. Vbi duorũ & uiginti ſtadiorũ latitudinẽ habet &c. a

uaſtæ magnitudinis, ut uix eas dierum quin- [a]
que[a] curſu prætermeet, quamuis concitus ibi
feratur. Nobiliſsima earum eſt Meroe,[b] circum
quã diuiſus dextro alueo Aſtuſapes, læuo Aſta-
bores nominant. Tunc quoq; emenſus magna, [b]
longinquaq; loca primum occurſantibus ſcopu-
lis aſperatur, tantis agminibus extollit inter ob-
iecta rupium, ut ruere potius, q̃ manare credat.
Demumq; a[c] cataracte ultimo tutus eſt. Ita enim [c]
quædam clauſtra eius Aegyptij nuncupant. Re-
licto tamen hoc pone ſe nomine, quod Siris[d] uo-
catur, mox inoffenſus meat. Septem[e] oſtijs con-
ditur, in meridiẽ uerſus, excipit Aegyptio mari.

¶ Dierum quinq;.) Marcellin⁹ aliter. Nilus (inquit) inſulas efficit plures, quarum aliquæ ita porrectis aquis dicũtur extentæ, ut ſingulas ęgre tertio die relinquat. Diod. eam patere lõgitudine ſtadijs tribus milib⁹, latitudine mille. Eius formam ſcuto perſimilem eſſe ait. b ¶ Meroe.) Cambyſes occupata Aegypto, cũ Aegyptijs uſq; in Meroen progreſſus eſt, & nomen urbi, & inſulæ ab illo impoſitum ferunt, Meroe ſorore ibi mortua. Alij eam uxorẽ fuiſſe tradũt. Nomen itaq; ob honorem mulieris loco dedit. Lege Strabonẽ, Ptol. Diodorum, Stephanũ, item cęteros. c ¶ A cataracte.) Ideſt (ut Ammianus ait) a prærupto ſcopulo a uerbo καταῤῥέω quod defluo ſignificat. Eſt enim Cataractes ad mediũ fere flumen petroſum quoddam ſuperciliũ in ſuperiore parte planum, ut flumen recipere poſsit, deſinens uero in pręcipitium, ex aqua præcipitatur. Vtrinq; ſecus terrã alueus eſt, qui facile adnauigari poteſt. Hac itaq; adnauigantes defluunt in Cataractem, & cum ſcapha in præcipitiũ detruduntur, & ipſi, & ſcaphæ illęſi. Eſt (ut Stra. lib. 14. prodidit) amnis in Pamphylia, qui Cataractes appellatur multus, & torrentis more impetuoſ⁹, ab alta petra deſcendens, adeo, ut longiſsime ſtrepitus exaudiatur. In Nilo locus quidã eſt latitudine ſtadiorũ decem accliuis, præceps in anguſtum clauſus inter conualles, ubi frequentia ſaxa ſcopulis ſimilia, aquã magna uertigine, mirabiliq; illeſam reflectunt, inq; contrariũ curſum ſpumis agunt redũdantibus. Quæ res ſtuporem aſpicientibus præbet. Eſt enim ita uelox hoc in loco aquæ decurſus, ut ſagittæ ſimilis uideatur, cũ augetur aquarum incremento Nilus, ideoq; leniori curſu aqua ſuperemineute ſcopulos, qui per cataractas nauibus uenti contrarij deſcendunt. Aſcendendi nulla eſt facultas fluminis impetu, omne hominũ ingeniũ ſupante. Sũt autẽ in Nilo (authore Diod.) Cataractæ plures, ſed maxima in Aethiopia, atq; Aegypti finibus ſita. Duas Nili cataractas, multis uerbis deſcribit Philoſtratus lib. 6. uitæ Apollonij. d ¶ Siris.) Vetuſti Solini codices habent omnes ferme Nigris. Hermolaus autem ca. 9. quinti Caſtigationũ Plynianarũ, authoritate Dionyſij Afri, Stephani, & Euſtathij, legendũ cenſet Siri , quaſi a Sirio ſtella nomen habeat, quoniã ſub ortũ Canis, per introitũ Solis in Leonem augeatur, & creſcat. Vitruuius ca. 2. octaui Architecturæ, ab Atlante monte, qui Diris etiã appellat, Dirin nominat. Eſſe tamen poteſt, ut utroq; nomine fuerit appellatus. Neſcio qua ratione motus Philippus Beroaldus, pro Siris, uel Nigris, Girin repoſuerit in Solino. Dionyſij uerſus eſt. σίριο ὑπ' αἰθιόπων κικλήσκεται. Siris ab Aethiopibus uocatur. e ¶ Septem oſtijs.) De Nili oſtijs ſeptem Oui. quinto Metamor.

Donec feſſos Aegyptia tellus
Ceperit, & ſeptem diſcretus in oſtia Nilus.

Idem ſecundo Elegiarum.

Quaq; celer lato Nilus delapſus in alueo
Per ſeptem portus in maris exit aquas.

Claudianus primo in Ruffinum.

Hinc bibat æſtiuum ſepteno gurgite Nilum.

Sunt qui plura, q̃ ſeptem Nili oſtia eſſe tradant. De ijs Plynius ca. 10. lib. quinti. Sunt in honore (inquit) & intra decurſum Nili multa oppida, p̃cipue, quæ nomina dedere oſtijs, non omnibus. Vndecim enim reperiuntur, ſuperq; quatuor, quæ ipſi falſa ora appellant. Sed celeberrimis ſeptem. Proximo Alexandriæ Canopico. Deinde Bolbitino. Sebenico. Phatnitico. Mendeſico. Tanitico, ultimoq; Peluſiaco. Strabo quoq; ijſdem oſtijs enumeratis, hæc ſubdit. Sunt inter hæc alia quædã oſtiola ignobiliora, falſa oſtiorũ appellatione. Habent enim hæc oſtia ingreſſus, non tamẽ aptos magnis nauigijs, ſed ſcaphis. Propterea q̃d breuia, ac paludes, loca obtineãt &c. De ijs ſeptem Nili oſtijs lege Diod. Siculũ lib. primo. Ammianũ lib. 22. & Ptol. ca. 5. quarti. Horum

ostioꝝ pictura est apud eundem tabula tertia Africæ. Annotandũ uero, eum locũ, ubi Nilus in mare defluit, θεούνιν uocari antiquũ Aegypti Emporium, author Diod. Siculus lib. primo. a ❡ Ignari sy derum, uel locoꝝ uarias causas.) Incrementũ Nili aspicientibus uidetur admirabile, incredibile audientibus, ut primo lib. Diod. ait. Solus enim inter reliqua flumina adeo æstate crescit, cũ decrescant cætera, ut inundet Aegyptum. Hyeme minuitur, cũ reliqua augeantur. Est Aegyptus plana, & campestris, cumq; urbes, Vici, agricolarũ mapalia aggerib⁹ munita, aq inundationẽ deuitẽt, tamq̃ Cyclades apparent aspicientibus. Terrestres beluæ omnes, quæ in campis remanent suffocanẽ aqua, quæ euadunt ad altiora confugiunt loca. Pecora inundationis tempore, in stabulis reclusa nutriũtur a colonis, ad id antea præparato pastu. Vulgus remissis opibus rusticis, ociosum epulis indulget, ac uoluptati. De Nili statis quibusdam temporibus augmento, tot sunt scriptoꝝ sententiæ, quot penè ij sunt, qui eam materiã tractauerunt. Sed quoniã eas sententias Plutarchus Cheroneus in unũ paucis recollegit, ascribã eius ex. 4. de Placitis Philosophoꝝ lib. uerba. Thales (inquit) Aquilones anniuersarios aduersos Aegypto flantes, Nili exuberantiã attollere, utiq; emissarijs eius rugefaciendo mari obstructis. Euthymenes Massyliensis oceano, & exteriore mari suapte natura dulcis Nilũ expleri. Anaxagoras Aethiopię niuibus æstate quidem liquefactis, hyeme uero uigentibus. Democritus ad septemtrionẽ soluta, diffusaq; sub Solstitium niue, nubila ex uaporibus cogi, quibus a statis Aquilonibus in meridiem, Aegyptumq; propulsis, citatissimos imbres fundi, quibus stagna redundent, ipseq; amnis Nilus. Herodotus illũ ex suis tantũdem fontibus hyeme, ęstateq; inuehere, hyeme tamen minori uideri, cuius causam in sole esse. Quippe qui illo tempore anni proxime Aegyptum accedat, eiusq; flueta sorbeat. Ephorus historiæ scriptor Aegyptũ prodidit æstate totã laxari, & ueluti uim quandã undarũ exundare. Suggerere etiãnũ illi Arabiã, & Libyen soluto earum arenido solo. Eudoxus Aegyptioꝝ sacerdotes huius causam in pluuias referre aquas tradit, anniq; temporũ circum obsistentiã, idest Antiperistasim. Etenĩ cũ nobis est æstas, qui sub Solstitiali circulo agimus, tunc illis hyems est, qui sub brumali ad perpendiculum incolunt. Propterea Nili aqua alueos superans expatiatur per Aegyptum. Hucusq; Plutar. Sunt, qui scribant Eratosthenem dicere, ęstiuos imbres causam esse, idq; ab Aristotele sumpsisse, Aristotelẽ uero a Trasyalco Thasio, qui unus fuit ex antiquis Physicis. Trasyalcum aũt ab alio, atq; illũ ab Homero, qui Nilum cęlestem dixit, eo uersiculo.

Rursus ad Aegypti cęlestem nauigat amnem.

Herodo. in secundo. Strabo lib. ultimo. Seneca. 4. naturaliũ. q. Plynius, Diod. Siculus, Pom. Mela, Ammia. Marcellinus lib. 22. plura disputant, quænã sit causa eius inundationis. Luca. lib. 10. existimat Nili inundationis non posse aliã rationẽ reddi, nisi, qd deus Aegypto, quæ plerumq; uacat pluuijs, consulere uoluit.

Quis causas reddere possit?
Sic iussit natura parens decurrere Nilum,
Sic opus est mundo, Zephyros quoq; uaria uetustas
His ascripsit aquis, quoꝝ statã tempora flatus
Continuiq; dies, & in aera longa potestas.
Vel qd ab occiduo depellant nubila cœlo
Trans Noton, & fluuio cogunt incumbere nimbos.
Vel qd aquas totiens rumpentes littora Nili
Assiduo feriunt, coguntq; resistere fluctu.
Ille mora cursus, aduersiq; obice ponti
Aestuat in campos &c.

Lucreti⁹ quoq; lib. 6. uarias causas refert, cur Nilus ęstatis tẽpore extuet.

Nilus in æstate crescit, campisq; redundat
Vnicus in terris Aegypti totius amnis &c.

Extat liber Aristo. qui de Nilo inscriptus est. Eudoxus præterea, & Aristo. philosophi librũ de Nilo composuerunt. Theophrastus (ut Seneca refert) author est in ponto quosdã amnes crescere ęstiuo tempore, cuius rei quatuor causas esse dicit. Aut quia nũc maxime in humore mutabilis terra sit. Aut quia maiores in remoto imbres sunt, quorum aqua per secretos cuniculos reddita tacite effũditur. Tertia sub crebrioribus ostium cæditur, & reuerberatur fluctu

a Ignari sydernum,[a] uel locoꝝ uarias de excessibus eius causas dederunt. Alij affirmant Etesias[b] nubium dẽsitatem illo cogere, unde amnis hic auspicatur, ipsumq; fontẽ superno humore sublatum tantam inundatiõis habere substantiã, quantam pabuli ad liquorẽ nubila sumministrauerit.
b Ferunt alij[c] qd uentoꝝ flatibus repercussus, cũ fluorem solitæ uelocitatis nõ queat promouere,

aquis in arcto luctantibus intumeſcat, & quanto a
impenſius controuerſi ſpiritus repugnauerint,
tanto excelſius ſublimari in altitudinis uertices
repercuſſam celeritatem, quando nec ſolitus ex-
tenuet curſus alueum, & ſtipato iam flumine ue- b
nis originalibus torrentũ pondera ſuperueniãt.
Ita concordi uiolentia hinc urgentis [a] elementi,
hinc reſiſtentis undis exultantibus molem colli-
gi, quæ exceſſus facit. Nonnulli affirmant fontẽ c
eius, qui Phiala uocatur [b] ſyderum motibus [c] ex-
citari, extractumq; radijs candentibus cęleſti ig-
ne ſuſpendi, non tamen ſine certa legis diſciplĩa,
hoc eſt lunis cœptantibus. Verum omnẽ exceſ- d
ſus originem de ſole fieri, primamq; exultantiã
tumoris concipi, cum per Cancrum [d] ſol uehat.
Poſtmodum triginta eius partibus euolutis, ubi
ingreſſus Leonem [e] ortus Syrios excitauerit, p- e
pulſo omni fluore tãtam uim amnis erumpere.
Quod tempus Sacerdotes natalem [f] mundi iu-

amnis reſiſtit, qui creſcere uidet, quia non effunditur. Quarta ratio eſt ſyderũ. Hæc enim quibuſdam menſibus magis urgent, & exhauriuntur flumina, cũ longius receſſerunt, minus conſumunt, atq; trahunt. Itaq; qđ impedio ſolebat, id incremento accidit. Hucuſq; Theophraſtus. b ❡ Etheſias.) Fuit hæc Thaletis Phyſici ſententia, ut Seneca, & Diod. Siculus recenſent. Plynius. Cauſas huius incrementi uarias prodidere, ſed maxime probabiles Eteſiarũ eo tẽpore ex aduerſo flantiũ repercuſſo ultro in ora acto mari. c ❡ Ferunt alij.) Hãc quoq; rationẽ Theophraſtus enumerat. Pom. Mela. Aut (inquit) uenienti obuię aduerſo ſpiritu curſum deſcendentis impediunt. Aut Arenis, quas cum fluctib⁹ littoris applicãt, oſtia obducunt. Lucretius lib. ſexto. Aut quia ſunt æſtate Aquilones oſtia contra &c. a ❡ Vrgentis elementi.) Aquarum copia. Sicq; duas huius incremẽtis cauſas eſſe dicit, fluminis ingentem aquæ copiã, & uentorũ Nili curſum ꝓpedientiũ uiolentiã. Libuit aſcribere Ammiani ex lib. hiſtoriarũ. zz. uerba, qđ elegantia plurimũ, & terſa ſint. Opinio eſt celebrior alia, quod ſpirantibus Prodromis, perq; dies q̃draginta, & quinq; Eteſiarum cõtinuis flatibus repellentibus eius meatũ uelocitate cohibita ſuperfuſis fluctibus intumeſcunt, & reluctante ſpiritu controuerſo adoleſcens in agros, hinc ui reuerberante uentorũ, inde urgente curſu uenarum perenniũ progrediens, in ſublĩe tegit omnia a dumis oppreſſa per ſupina camporũ, ſpeciem exhibet maris. Id ipſum quoq; alijs interdũ euenit fluminibus. Claudianus ſecundo in Rufino.

Quoſq; rigat retro pernicior unda Garumnæ
Oceani pleno quoties impellitur ęſtu.

b ❡ Qui Phiala.) Ply. ca. 9. quinti. Timęus Mathematicus occultam protulit rationẽ. Phialã appellari fontem eius, mergiq; in cuniculos ipſum amnẽ uapore anhelantẽ fumidus cautibus ubi conditur. Verum ſole per eos dies cõminus facto extrahi ardoris ui, & ſuſpenſum abundare, ac ne deuoretur abſcondi. Idq; euenire a Canis ortu per introitum Solis in Leonem contra perpendiculũ fontis ſydere ſtante, cũ in eo tractu abſumant umbræ. c ❡ Syderũ motibus.) Theophraſtus quatuor cauſarum hãc unã eſſe dicit. d ❡ Cum per Cancrũ ſol uehatur.) Scribit Columella cap. z. duodecimi. Solem ingredi ſignũ Cancri octauo Calendas Iulias. Ouidi. ſexto Faſtorum. Sol abit e Geminis, & Cancri ſigna rubeſcunt. Ply. ca. 9. quinti. Incipit creſcere luna noua, quęcunq; poſt Solſtitiũ eſt, ſenſim, modiceq; Cancrum Sole tranſeunte, abundantiſſime autẽ Leonem. Et reſidet in Virgine, ijſdem, quibus accreuit modis. In totum autem reuocatur intra ripas in Libra, ut tradit Herodo. centeſimo die. e ❡ Ingreſſus Leonem.) Id teſte Columella ubi ſupra, accidit nono Calendas Auguſti. f ❡ Natalẽ mundi.) Aegyptij ſacerdotes opinati ſunt ita fuiſſe factum in primo mundi natali, ſicut in Aegypto annis ſingulis fieri experiebantur. In Aegypto enim,

Vbi deſeruit madios ſeptemfluus agros
Nilus, & antiquo ſua flumina reddidit alueo,
Aethereoq; recens exarſit ſydere limus,
Plurima cultores uerſis animalia glebis
Inueniunt, & in ijs quædam modo cœpta per ipſum
Naſcendi ſpacium, quædam imperfecta, ſuiſq;
Trunca uident humeris, & eodem corpore ſæpe

a dicarunt,ideſt inter tertiũdecimũ kalendas Au-
guſtas,& undecimũ diem.Deinde reuocari exi-
tus uniuerſos,cum in Virginem [a] transeat,peni-
tusq; intra ſuas ripas capere cũ Librã ſit igreſſ⁹.
b Hoc etiã addunt pariter eum nocere, ſiue abun-
dantius [b] exæſtuet,ſiue parcius, quandoquidem
exiguitas minimũ fœcunditatis apportet. Pro-
penſior copia diuturno humore culturam mo-
c retur.Maximos eius exitus cubitos duodeuigin
ti conſurgere, iuſtiſsimos ſexdecim temperari.
Nec in quindecim abeſſe prouẽtus fructuarios,
ſed quicquid intra ſit,famem facere. Dãt illi etiã
d hoc maieſtatis,ut portendat futura, argumentã-
tes quandoquidem Pharſalico bello nõ fuerit e-
greſſus quinq; ulnas.Iam illud palam eſt,qđ ſo-
lus ex amnib⁹ uniuerſis nullas expiret auras.Di-
e tiõis Aegyptiæ eſſe incipit a Syene, [c] in qua fines
Aethiopum, & inde uſq; dum mari intimatur,
Nili nomen tenet.INter omnia, quæ Aegyptus
habet digna memoratu,pręcipue bouẽ mirant,

Altera pars uiuit,rudis eſt pars altera tellus. Quippe ubi temperiem ſumpſere humorq;, calorq;
Concipiunt,& ab ijs oriuntur cuncta duobus. Sic quoq; a principio cum terra, quæ tunc fuerat aquis obducta,arida apparuiſset,multiformis in ea,rerum facta eſt generatio.Theologi tradunt,primã mundi creationẽ factam fuiſse in primi temporis æquinoctio.i.Verno.Qui dies intelligitur.xi.Calendarum Aprilis,hoc eſt.zz.Martij dies,quando primus eſt Paſchatis dies.i.primi mẽſis dies primus. In lege enim mãdatũ eſt,ut undecima die primi mẽſis ueſpere præpararent ad Paſcha faciendũ.14.menſis die.i.ab undecimo.Iam enim ueſper decimi diei,in undecimũ lucet, ut ab xi. Calendas Aprilis initiũ eſſet primi menſis. Sumpſimus hæc ex Diuo Auguſtino Quęſtiõe.106.eius operis,qđ Quæſtionũ Veteris,& noui teſtamẽti inſcripſit.Sacris literis concordãt gentiliũ plures, qui mũdi natalẽ tribuunt Verno tempori.Hinc Maro nullius expers ſcientiæ ſecundo Geor.cecinit.

Non alios prima creſcentis ori
(gine mundi
Illuxiſse dies, aliumue habuiſse
(tenorem
Crediderim,Ver illud erat,Ver
(magnus agebat
Orbis, & hibernis parcebant
(flatibus Euri.
Cum primum lucem pecudes
(hauſere &c.

Similia ſcribit & in quinto Lucretius. Aiunt quidã(ut primo de ſomnio Scip.refert Macrob.) incipiente die illo,qui primus omnium luxit.i.quo in hunc fulgorẽ cœlũ,& elementa purgata ſunt,qui ideo mundi natalis iure uocitatur,Arietẽ in medio cœlo fuiſse.Et quia mediũ cœlum, quaſi mundi uertex eſt,Arietẽ propterea primũ inter omnes habitũ,qui ut mundi caput exordio lucis apparuit. a ℭ Cum in Virginẽ tranſeat.)Columella cap.z.duodecimi ſcribit Solem tranſire in Virginẽ decimo Calendas Septẽbris.In Librã autẽ.xi. Calendas Octobris. b ℭ Siue abundantius exęſtuet.)Iuſtum incrementũ eſt(inquit Ply.)cubitoꝝ.xvi.Minores aquæ nõ oĩa rigant.Ampliores detinet,tardius recedendo.Hę ſerendi tempora abſumũt ſole madente,illę nõ dant ſitiente.Vtrumq; reputat prouintia.In.xij.cubitis famem ſentit.In.xiij.etiamnũ eſurit.xiiij.cubita hilaritatem afferunt.xv.ſecuritatem.xvi.delicias.Maximũ incrementũ ad hoc ęui fuit cubitoꝝ.xviij. Claudio principe.Minimũq; Pharſalico bello,ueluti necem Magni prodigio quodã flumine auerſante.Cũ ſtetere aquæ apertis molibus admittuntur,hucuſq; Plynius.Ammianus ubi ſupra.Abunde ita luxuriam,ita eſt noxius,ut infructuoſus ſi uenerit partior.Gurgitũ enim nimietate humectans diutius terras,culturas moratur agrorum.Paruitate aũt minatur ſteriles ſegetes.Eumq; nemo aliquando extolli cubitis altius ſexdecim poſseſsor optauit.Et ſi inciderit moderatius aliquoties iactæ ſementes in loco piguioris ceſpitis cũ augmento fuere,ſeptuageſimo renaſcuntur.Soluſq; fluminũ auras nullas inſpirat. c ℭ A Syene.)Vrbs hæc ſita eſt ſupra Alexandriã quinq; milibus ſtadioꝝ, in qua Solſtitij die medio nullã umbrã iaci,puteumq; eius experimenti gratia factum totum illuminari. Author ſecũdo naturalis hiſtoriæ Caius Plynius.Plura Macrob.ſecũdo de Somnio Scipionis. Verũ quoniã plurima cura,moleſtiaq;,agricolis Nili inundatio urgebat,excogitata eſt in Memphi quædam incrementi, & menſurãdi a regibus obſeruatio.Itaq; quibus id negotij demãdatũ erat,per epiſtolas urbibus,uiciſq; ſignificabant,quot cubitis,quotue digitis fluuius auctus eſset. Et ſimul quo tempore cępiſset decreſcere,quo modo uacuus reddebat.Ea ſollicitudine populus, incremẽti magnitudine,decremẽtoq; notis,ubertatem futurã eueſtigio ab inundationis modo,notatis prioribus temporibus noſcebant.Au-

Apim [a] uocant. Hunc ad instar colunt numinis, insignẽ notæ albæ macula, [b] quæ dextro eius lateri ingenita corniculantis lunæ refert faciem. Statutum æui spatium est, qđ ut affuit profundo sacri fontis immersus necat̃, ne diem longius trahat, q̃ licebit. Mox alter [c] nec sine publico luctu requiritur, quem repertũ centũ Antistites Memphim prosequunt̃, ut incipiat sacris ibi initiatus, sacer fieri. Delubra, [d] quibus succedit aut incubat, mystice thalamos nominant. Dat omnia manifestantia [e] de futuris. Illud maximũ, si de consulentiũ manu cibũ capiat. Deniq; auersatus Germanici Cæsaris [f] dextram, prodidit ingruentia,

a

b

c

thor Diod. Siculus lib. primo. a ℭ Bouẽ mirantur, Apim uocant.) Quẽ Aegyptij Apim, Greci Epaphum uocitãt. Apis Straboni idẽ est qđ Osiris. Hunc (ut ex Maneto. secundo Præparationis refert Eusebius) Osiris, & Isis primi consecrarũt, & ut ab Aegyptijs numinis loco publice colerer/ instituerunt, qđ frumentoꝝ inuentoribus ad cõmittenda terris semina cũ Mneui plurimũ profuisset. Alij tradunt idcirco hunc diuinũ honorem impensum Apidi, qđ defuncti Osiridis anima in bouẽ trãsmigrasset, q̃ deinceps ad posteros pergẽs fuerit trãsfusa. Sũt q dicãt Osiridis a Typhone perẽpti, Apim quendã mẽbra in unũ collecta, in bouẽ ligneum albi bouis corio circumdatũ/ coniecisse. Sed uerius ad gentis uanitatem (ut alia multa) referamus. Hac Aegyptioꝝ superstitione Cambyses ille Persarum rex offensus/ Apim bouem a sacerdotibus ad se iussum duci, educto mox mucrone cachinansq; ad sacerdotes. O capita neq; (inquit) huiuscemodi Dij existunt, sanguine, atq; carne prediti, & ferrum sentientes. Dignus nimirũ Aegyptijs hic deus. Qualis autẽ is Apis fuerit, paucis Mela Pom. definiuit. Apis (inquit) populorum omniũ in Aegypto numẽ est. Bos niger, certis maculis insignis. Et cauda, linguaq; dissimilis aliorum. Raro nascitur, nec coitu pecoris (ut aiunt) sed diuinitus, & celesti igne conceptus, diesq;, quo gignitur genti maxime festus est. Plura Plynius capite 45. octaui. Tantæ diuinitatis apud Aegyptios Apis esse credebat̃, ut Iudei quoq; eundẽ sibi numẽ (ut in Exodo, & quarto Regũ libro scriptũ est) conflauerint aliquando. Cũ enim Moyses Iudeoꝝ dux ascendisset in montem, atq; ibi quadraginta diebus moraretur, aureũ caput bouis, quẽ uocant ipsi Apin, qđ eos præcederet/ figurarunt. Quo peccato, & scelere offensus Deus, impiũ, & ingratum populũ, pro merito pœnis grandibus affecit, & legi, quã ꝑ Moysen dederat/ subiugauit. Refert hec Lactãtius Diuinarum institutionũ lib. 4. b ℭ Notæ albæ macula.) Herodoti uerba ex Thalia. Apis ideq; Epaphus e uacca genitus, quæ nullũ dũ alium potest concipere fœtũ, quã Aegyptij aiunt fulgure ictam cõcipere ex eo Apim. Habet hic uitulus, q appellat̃ Apis, idẽ hæc signa. Toto corpore est niger, in fronte habẽs candorẽ figuræ quadratæ. In tergo effigiem aquilę, Cantharum in palato, duplices in cauda pilos. Ab Ouidio nono Meta. uarijs coloribus dicit̃. Strabo lib. ultimo de eius notis. Memphis (inquit) Apidis tẽplum habet, qui idẽ est, qđ Osiris. Ibi bos Apis in septo quodã alitur. Albus frontẽ, & quasdã paruas corporis partes. Cætera uero niger, quibus signis iudicat, qui sit ad successionẽ idoneus, alio uita functo. c ℭ Mox alter, nec sine pub. luctu requiritur.) Apide mortuo, magnificeq; sepulto, querunt, ad id delecti sacerdotes uitulũ priori persimilẽ, inuento populus luctũ finit. Sacerdotes, quibus ea imminet sollicitudo, primũ in ciuitatem Nili uitulũ perducũt, in qua eũ nutriunt diebus quadraginta. Deinceps in nauim contectã, habitaculũ aureũ habentẽ introducentes, & ad Memphin ut deũ ducentes, in Vulcano fano locant. His diebus solæ mulieres taurũ uident, quæ ante eius faciem astantes, uestib⁹ sublatis, ei abrasum fœmen ostendunt. Reliquo tẽpore prohibentur in conspectũ huius dei accedere. Authores sunt Diod. Siculus lib. primo, & Euseb. ca. 1. secundi Præpara. d ℭ Delubra quibus succedit.) Sunt (inquit Ply.) delubra ei gemina, quæ uocant thalamos, Auguria populoꝝ. Alterũ intrasse lætum est, in altero dira portendit. Responsa priuatis dat, e manu consulentiũ cibũ capiendo &c. e ℭ Dat omnia manifestantia de futuris.) Scribit Fauorinus in Cõmẽtarijs Apidẽ bouẽ, Eudoxi Astrologi, cũ adhuc in Aegypto moraretur, palliũ linxisse, quo ostento eũ Sacerdotes celebrẽ qdẽ futurum, sed non longeuũ responderunt. Quã rem hoc epigrãmate Diogenes compressus est.

A boue cornuto propriam prædicere sortem
Eudoxum fama est quondã Memphitis in urbe.
At quia sermonẽ uitulo natura negauit,
Nil dixit, stolã lingens obliquus aperte
Hoc docuit, moriere cito. &c.

f ℭ Germanici Cæsaris.) Fuit hic Drusi, & iunioris Antoniæ filius, agens annũ quartũ & tricesimũ, Antiochiæ obijt, nec sine ueneni suspitione. Sunt qui eius mortem Tyberio tribuãt, Cn. Pisone legato Syriæ id exequẽte, Plynius ca. 46. octaui li. Responsa priuatis dat de manu con-

fulentium cibū capiēdo. Germanici Cæſaris manū auerſatus eſt, haud multo poſt extincti. a ℭ Pueri Apim.) Cætero (inquit Plynius) ſecreto cū ſe prorupit, in cętus incidit ſummotus ſtrepitu lictoris, grexq; puerorum comitatur carmen honori eius canentiū, intelligere uidet̃, & adorari uelle. Hi greges repente lymphatici, uētura præcinunt. Fœmina bos ſemel ei anno oſtenditur, ſuis & ipſa inſignibus, q̃q̃ alijs, ſemperq; eodē die, & inueniri eā, extinguiq; tradunt. b ℭ Memphitici celebrant.) Memphi eſt locus in Nilo, quē a figura uocant Phialam, omnibus annis ibi auream paterā, argenteāq; mergentes diebus, quos habēt natales Apis. Septem hi ſunt. Mirūq; neminē per eos a Crocodilis attingi. Octauo poſt horam diei ſextā, redire beluę feritate. Plynius lib. & capite eiſdē. c ℭ Crocodilus malū quadrupes.) Gręci κρόκοδειλον dicunt. ἀπὸ τοῦ κρόκου, καὶ δειλοῦ. i. a Croco, & timido, quod mirum immodū Crocū timeat. Aegyptij enim ſup mel, qđ confitiunt, crocū ſternunt, ne a Crocodilis abſumat̃ id maxime expetentibus. Aduertendū ab Aegyptijs non Crocodilos, ſed Campſas uocari. Quod de Crocodilis hic ſcribit Solinus, ſumptū ex ca. 25. octaui Plynij. Crocodili naturā ijs quidē uerbis in Euterpe deſcribit Herod. Crocodilo (inqt) talis ineſt natura, ut quatuor menſibus maxime hibernis nihil omnino edat. Et cum ſit quadrupes, tamē terreſtre, & aquatile eſt. Nā oua parit humi, excluditq;, & plerumq; die in ſicco agit, ſed totam noctē in flumine. Quippe calidiore aqua, q̃ nocturno ſereno, & roſido. Ex omnibus, quæ mortalia agnoſcimus, hoc maximū exiſtit, ex minimo ſiquidem. Oua gignit haud multo maiora anſerinis, & proportione oui fęt⁹ excludit̃. Excret⁹ ad. 17. & āplius cubitos ꝑuenit. Oculos habet ſuillos, dētes magnos ꝓportiōe corporis, & prominentes, atq; ſerratas. Cui ex omnibus feris ſoli lingua innata non eſt. Idem inferiorē maxillā ſolū non mouet, ſed ſuperiorē, inferiori admouet. Vngues quoq; robuſtos habet, pellemq; circa tergū impenetrabilem. Inter aquas cœcus, ſub dio perſpicaciſsimus. Diodo. eum longitudine uitæ hominis ferme eſse ait. Neq; ſolum homines comedere, ſed & cætera terreſtria animātia flumini appropinquātia, unguibus grauiter diſcerpere. Morſu eſse aſpero, tetroq;. Et qđ dentibus laceret, nunq̃ ſanari. Eum capi tum hamis, tum ferreis inſtrumentis, tum deniq; retibus ualidiſsimis. Crocodilorum tū in Nilo, tū in ſtagnis flumini proximantibus ingentē multitudinē eſse dicit, & qđ ſuapte natura fœcundū animal. Parit enim (ut ca. 33. quinti Naturę animaliū Ariſto. docet) plurimū oua ſexagita, & qđ q̃ rariſsime capiatur. d ℭ Maxillā mouet ſuperiorē.) Hoc idem præter Herodotū, & Caiū Plynium ſcribit Ariſtoteles ca. xi. ſecundi Naturæ animaliū, & cap. 17. ſecundi de partibus animalium. e ℭ Plerūq; ad uiginti ulnas.) Ariſtoteles c. 33. quinti Naturæ animaliū, ad quindecim cubita creſcere ait, augeriq; q̃diu uiuit quoſdam affirmare refert. Plynius ait eum magnitudine plerumq; excedere duodeuiginti cubita. f ℭ Metatur locum.) Ex Plynio hoc ipſum ſumptum eſt. Tradunt nō nulli Crocodilos uiſo homine emittere lachrymas, at mox eum deuorare, qui appropinquarit. Hinc factū prouerbiū κροκοδείλου δάκρυα Crocodili lachrymæ. In eos, qui ſub pietatis ſpecie homines fallant. Aegyptij, qui Hieroglyphicis literis uſi ſunt, cū malū aliquod ſignificare uolebant, Crocodili effigie id exprimebāt. Hinc Aegyptiorum perpendas amentiam, qui tam atrocem, ac pernicioſam hominibus, rebusq; alijs beluam (ut inquit ille) Crocodilon adorant. Sunt apud Aegyptios, qui ubi Crocodilū mortem obierit,

a nec multo poſt Cęſar extinctus eſt. Pueri[a] Apim
gregatim ſequunt̃, & repente uelut lymphatici
uentura præcinunt. Bos illi fœmina oſtenditur
in anno ſemel, & ipſa non abſq; certis īſignibus,
b quæ atq; inuenta, & oblata eſt, eadē die neci dat̃.
Apis natalem Memphitici celebrāt[b] iactu aureę
patheræ, quam proijciunt in Nili gurgitē. Hæc
ſolennitas per dies. vij. agitur. Quibus diebus cū
c ſacerdotibus quaſdā Crocodili inducias habēt,
nec attrectant lauantes. Verum octauo die ceri-
monijs iam peractis, uelut reddita ſæuiendi licē-
tia ſolitā reſumūt atrocitatem. CRocodilus ma-
d lum[c] quadrupes & in terra, & in flumine pariter
ualet, linguam non habet, maxillā mouet[d] ſupe-
riorem. Morſus eius horribili tenacitate conue-
niunt ſtipante ſe dentium ſerie pectinatim. Ple-
e rumq; ad uiginti[e] ulnas magnitudinis coaleſcit.
Qualia anſeres edit oua. Metatur locum[f] nido
naturali prouidentia. Nec alibi fœtus premit, q̃
quo creſcentis Nili aquæ non poſsunt perueni-
re. In partu fouēdo mas, & fœmina uices ſeruāt.

Præter hiatum oris, armatus eſt etiã unguiũ im- a
manitate. Noctibus in aqua degit, per diem hu-
mi acquieſcit. Circumdatur maxima cutis firmi-
tate, in tantum, ut ictus quouis tormẽto adactos
tergore repercutiatur. TRochilos[a] auis paruula b
eſt. Ea dum reduuias eſcarum affectat, os belluæ
huiuſce paulatim ſcalpit,[b] & ſenſim ſcalpurigine
blandiente aditum ſibi[c] in uſq; fauces facit. Qđ
Enhydrus[d] conſpicatus alterum Ichneumonum c
genus penetrat belluã, populatiſq; uitalib⁹ ero-
ſa exit aluo. Eſt & Delphinum genus[e] in Nilo,
quorũ dorſa ſerratas habent criſtas. Hi Delphi-
nes Crocodilos ſtudio eliciunt ad natandũ, de- d
merſiq; aſtu fraudulento tenera uentrium ſub-
ternatãtes ſecant, & interimunt.[f] Præterea habi-
tant in inſula[g] Nili homines forma perexigui,
ſed audacia eo uſq;[h] præditi, ut Crocodilis ſe of- e
ferant obuios. Nam hæc monſtra fugientes[i] ſe-
quũtur, formidant reſiſtentes. Ergo capiuntur,
ſubactiq; etiam intra aquas ſuas ſeruiunt, & per-

eũ ſale conditus ſacris in urnis ſepeliant. Huius facti ratione afferũt, qđ dũ Crocodili ab Arabiæ, Libyæq; uicinis latronibus timent, toti ipſi regioni ſecuritatẽ præſtent. Alij ob id factum autumãt, quod quendã de priſcis regibus ſuorũ rabiem canũ fugientẽ ad paludẽ, quæ præter opinionẽ hominũ, a Crocodilo ſuſceptus in alterã ripã traiectus fuerit. Authores Euſeb. ca. 1. ſecundi Præpa. Euangelicæ, & Dio. Siculus in ſecundo. Mira de ſacro Crocodilo, in lacu quodã nutrito, & ſacerdotibus manſueto, ſe uidiſſe, ultimo uolumine refert Strabo. a ℭ Trochilos.) Hęc omnia eleganter cap. 25. octaui reperies apud Plyniũ. Aſcribã tamẽ Ariſto. uerba ex ca. 6. noni Naturę animaliũ. Crocodilis (inquit) hiantibus. Trochili aues inuolantes, depurgãt dẽtes. Quo munere & ipſi aluntur. Et Crocodilus ſentiens ſecũ cõmode agi, nihil nocet. Sed cum egredi auem uult, ceruices mouet, ne comprimat. Scribit idẽ Ariſtoteles cap. xi. eiuſdẽ libri. Trochilum uocari etiã Senatorem, & regẽ. Quam ob rẽ Aquilam pugnare cũ eo referũt. Eũ fruteta incolere, & foramina. Capi difficile poſſe ait. Fugax enim, atq; infirmis moribus ẽ, ſed uictus probitate, & ingenij ſolertia pręditus. b ℭ Scalpit.) Aelianus negat omnẽ Trochilum id facere, ſed ex multis unã tantum eius ſpeciem, quæ κλαδαρόρυγχος (inquit) appelletur. c ℭ Aditũ ſibi facit.) Semper fere (inquit Herodot⁹) hoc ad Zephyrum facere ſolet, atq; in os beluæ penetrantem, deuorare ſanguiſugas. Quas Herod. Sanguiſugas nominat. Solinus eas Rediuios (ſic enim legendũ uidetur) nũcupat. Sũt enim Rediuij beſtiolæ infixos ſemp ſanguini capite uiuẽtes, atq; ita intumeſcentes. Vnũ animaliũ genus, cui cibi non ſit exitus &c. Ply. ca. 34. undecimi nõ nominat. Theodorus Rediuos ca. 31. qnti Naturæ animalium apud Ariſto. tranſtulit. Columella quoq; lib. 7. ca. 2. Rediuios, uel Rediuiuos uocat. Itali Zeccas uocitant. Ammianus eſcarũ minutias eam auiculã captare dicit lib. hiſtoriarum. 22. d ℭ Enhydrus.) Ammianus eodem libro. Hydrũ Ichneumonis genus id facere tradit. Sed uterq; idẽ ſignificat. Eſt enim Enhydrus, uel Hydrus anguiũ genus in aqua degentium. Arſinoitæ Ichneumones, colunt. Hi Crocodilis, & Aſpidibus perniciẽ inferunt. Eas enim, & eadẽ oua delent luto incruſtati. Inuoluũtur enim in eo; poſtea ad ſolẽ ſiccati Aſpides per caput, uel caudã capientes in flumen trahunt, atq; occidunt. Crocodilis uero applicantibus inſidiantes, in oris hiatum intrat, & exęſis uiſceribus e uentre mortuorũ egrediunt. Similia ſcribunt Plynius, Dio. Siculus, & Ammianus. Enumerat hæc Ariſto. nono Naturæ animaliũ inter eas animantes, quas prudentia quadã natura inſtituit. e ℭ Eſt & Delphinũ genus.) Sũt codices, qui habeant. Sunt & Delphines. Idem autẽ ſenſus. f ℭ Interimũt.) Verũ in Crocodilo (inqt Plynius) maior erat peſtis, q̃ ut uno eſſe eius hoſte natura contenta. Itaq; & Delphini immeantes Nilo, quorũ dorſo tanq̃ ad hunc uſum cultellata ineſt penna abigentes eos pręda, ac uelut in ſuo tantũ amne regnãtes alioquin impares uiribus ipſi, aſtu interimũt. Callent enim in hoc cuncta animalia, ſciũtq; non modo ſua cõmoda, uerũ & hoſtiũ aduerſa. Norunt ſua tela, norunt occaſiones, parteſq; diſſidentium imbellis. In uentre mollis eſt, tenuiſq; cutis Crocodilo, ideo ſe ut territi immergũt Delphini, ſubeunteſq; aluũ illã ſecant ſpina. g ℭ Habitant in inſula.) Idipſum ca. 25. octaui docte, & eleganter refert Plynius. h ℭ Audacia eo uſq; prędit.) In cunctis fere animalibus generibus euenit, ut minora ſint maioribus audaciora, proq; ſui corporis magnitudine fortiora. Hic exit Papinianũ illud. 1. Theb. Maior in exiguo regnabat corpore uirt⁹. Sed ut Naſo canit. In audaces nõ ẽ audacia tuta. i ℭ Fugiẽtes ſecunt.)

a domiti metu ita obsequunt, ut imemores atro-
citatis uictores suos inequitantes dorso uehant.
Hanc ergo insulã, & hanc gentem ubicunq; indi
cio odoris præsenserint, procul fugiunt. In aqua
b obtusius uident, in terra acutissime. Hyeme nul-
lum cibum capiunt, quin etiã quatuor menses a
cœptu brumæ inedia exigũt. SCinci [a] quoq; cir-
ca Nilum frequentissimi, Crocodilis quidẽ simi
c les, sed modica forma, & angusta. Verũ ad opẽ
salutarẽ non qualibet necessarij. Medentes quip
pe ex ipsis pocula inficiunt, quibus & stupor ner
uorũ excitetur, & ueneni uis extinguatur. Hip-
d popotamus [b] in eodem flumine, ac solo nascitur,
equino & dorso, & iuba, & hinnitu, rostro resu-
pino, ungulis bifidis, aprinis dẽtibus, cauda tor-
tuosa. Noctibus segetes depascitur, ad quas per-
e git auersus astu doloso, ut fallente uestigio re-
uertenti nullæ ei insidiæ præparentur. Idem cũ
distendit nimia satietate, arundines recens [c] cæ-
sas petit, per quas tamdiu obuersatur, quoad stir
f pium acuta pedes uulnerent, ut profluuio san-
guinis leuetur sagina. Plagam deinde cæno ob-
linit, usque dum uulnus conducatur in cicatri-
cem. Hippopotamos, & Crocodilos primus

tes secuntur.) Elegans hinc sumetur Adagiũ, κροκοδείλου λαμύρια. Crocodili audacia. In eos, qui p̃sente hoste nec os quidẽ aperire audent, quod si isdem casu abfuerit, eũ Aeacidinis minis (ut inquit Plautus) insectantur, & terrent. Non absimile Virgiliano illi Aene. lib. 10. Absentem in prælia poscit. Et illi ex undecimo. Fuge fidens, & cœlum territat armis. a ℂ Scinci quoq;.) Similis Crocodilo, sed minor etiam Ichneumone est in Nilo natus Scincos, contra uenena præcipuũ Antidotũ. Itẽ ad inflammãdã uirorum Venerem. Scincũ, quidã terrestrem Crocodilum esse dixerunt. Candidiore autem, & tenuiore cute. Præcipua tamen differentia dinoscitur a Crocodilo aquatico, squamarũ seta a cauda ad caput uersa. Maximus Indicus, deinde Arabicus. Afferunt sali &c. Ex Plynio hæc libris octauo & 28. nat. hist. Existimat Pausanias in Libya Scicum, duos cubitos excedere. Scinci, qui uenales ex Aegypto afferuntur, sunt lacerti magni similitudie. Proueniunt in Vincẽtino quoq; agro, ueris multo minores, quos pro Aegyptijs interdum medici subijciunt. Medicinas ex Scinco, scribunt Plynius ca. 8. uicesimioctaui, Et Diosc. ca. 270. Nemo ambigat/ in huius animantis descriptione/ Albertũ. 24. de Animalibus lib. meras nugas tradere, qđ ut intelligat, eius uerba, ut sunt ab eo scripta/ subiecimus. Scinti (inquit) animalia sunt aquatica in Nilo natantia Crocodilis similia, sed sunt multo minora, & contractiora. Horum carnibus infecta pocula, uim ueneni extingunt. Prænunciant etiã tempestates antra sua intrantia, & ostium ab opposito uenti illius, qui flaturus est, aperientia, & cauda uillosa, quam habent/ foramẽ, qđ ad uentũ respicit/ obturantia, hucusq; Alber. Ex Scinco, & Sciuro Alber. peperit monstrũ unũ. Quæ eni parte prima suorum uerborum cõtinenẽ, ad Scincũ indubie ptinẽt, q̃ uero secũda/ Sciuro, ca. 38. octaui tribuit. C. Ply. Est eni Sciurus id aial, qđ Grãmatici plures nostri tẽporis Asperiolũ nominãt. Nomẽ ab umbra, & cauda sortitũ. i. ἀπὸ τῆς σκιᾶς καὶ οὐρᾶς. b ℂ Hippopotamus.) Nomẽ ab equo & flumine sumptũ a Græcis. i. ἀπὸ τοῦ ἵππου, equo, καὶ ποταμοῦ flumine, Latine equus fluuialis dici põt. Diod. Sicu. li. 1. hũc fluuialẽ equũ ijs quidẽ uerbis elegãter describ's. Equi (inqt) quẽ Hippopotamũ uocãt, magnitudo haud minor cubitis. 5. q̃tuor pedibus, ungula more bouis fixa. Dẽtes ex utroq; latere tres habet, ultra reliquas feras eminẽtiores aures, caudã, uocemq; equis similẽ, reliquum corpus haud dissimile Elephãto. Pellis est ultra cæteras beluas durissĩa. Aq̃tilis, ac terrestris bestia. Die q̃dem in imis aquis latet, noctu in terrã egressus, tũ frumenta depascit, fœnũ destruẽs passim, ꝓpinquãs agrorũ messes. Fæcũdissimũ ꝓle animal, aut qđ singulis annis parturiat. Capit arte q̃dã &c. Hero. in Euter. ait eũ esse simo naso, eq̃na iuba, eminẽtibus, & cãcellatis dẽtibus, fulgida cauda, equina uoce, magnitudine maximi tauri, tã crasso corio, ut ex eo arefacto fiant pila missilia. In plaga Papremitana sacros esse, in cætera Aegypto minime. c ℂ Arundines recẽs cæsas petit.) Ex ca. 26. octaui Plynij sumpsit hæc Solinus. Ascribam Ammiani Marcellini uerba ex uicesimosecundo uolumine suarum historiarum. Hippopotami quoq; in illis partibus, ultra cuncta ratione carentia sagacissimi. Ad speciem equorum bifidas ungulas, caudasq; breues, quorum solertiæ duo ostendere documenta sufficiet. Inter arundines

cęsas,& squalentes nimia densitate.Hęc belua cubilibus positis otiū peruigili studio circumspectat, laxatq; copia ad segetes depascendas egreditur.Cūq; iam cępit redire,distenta auersis uestigijs distinguit tramites multos,ne unius plani itineris lineas/insidiatores secuti repertū sine difficultate confodiant.Item cū auiditate nimia exuberato uentre pigrescit,super calamo recens execto fœmore conuoluit,crura,uel pedibus uulneratis,cruor egestus/madescentū faciat leuem,& carnes saucias cęno oblinit,q̄diu in cicatrices conueniant plagę.

Romæ.M.Scaurus [a] inuexit.Circa easdem ripas ales [b] Ibis.Ea serpentū [c] populat̃ oua,gratissimāq; ex his escam nidis suis defert. Sic rarescunt prouentus fœtuū noxiorum. Nec tamen aues istæ tantū intra fines Aegyptios prosunt. Namq; cū Arabicæ paludes pennatorꝝ anguiū mittunt examina,quorꝝ tam citū uirus est, ut morsum ante mors,q̄ dolor insequat̃. Sagacitate, qua ad hoc ualēt aues excitatæ,in procinctum eunt uniuersæ, & prius q̄ terminos proprios externū malū uastet,in aere occursant cateruis pestilētibus, ibi agmen deuorāt uniuersum. Quo merito sacræ sunt,& illesę. Ore [d] pariunt.Nigras solum Pelusium mittit, reliqua pars candidas. De arboribus,quas sola fert Aegyptus, pręcipua est Ficus

a ℂ.M.Scaurus.) Ex Plynio hęc,& Ammiano eisdem locis late cognosces. Nihil fere natura procreauit in orbe, quod non aliqua sui parte ad hominū commodū conuerti possit.Eteni Hippopotami corij cinis,cū aqua illitus Panos sanat.Adeps frigidas febres. Itē funus suffitu.Dentes parte læua, dolores dentiū scarificatis gingiuis.Pellis ei⁹ e sinistra parte frontis in inguina alligata, Venerem inhibet.Eiusdem cinis Alopecias explet. Sanguine pictores utuntur. Et(ut inquit libro secundo Dioscorides)Testiculus Hippopotami siccatus,tritusq; bibitur contra serpentes ex uino. b ℂ Ales ibis.) Græcis quoq; ἶβις dicit̃. Ibes Aegypti(ut ca.27.noni nat.animaliū Aristo.pdit)duplici genere distinguunt̃.Sunt enim aliæ candidæ,aliæ nigræ. Candidæ apud Pelusium tantū non sunt,cum in reliqua tota Aegypto habeant̃.Nigrę contra apud Pelusiū tantū,in cętera Aegypto nullæ.Albertus lib:23.de animalibus,nulla fultus authoritate,Ibin in Aegypto iuxta Nilū,uariam esse dicit,in Aethiopia uero Nigrā.Eam rursum aquaticā esse tradit,aquas tamen non ingredi. Earū species(ut in Euterpe scribit Herod.)talis est.Nigra tota uehemēter est,Cruribus Gruinis.Rostro maxima ex parte aduneo.Eadē,qua Crex magnitudine.Et hæc quidē species est nigrarū,quę cum serpentibus pugnant. At earum,quæ pedes humanis similes habent(Nā bifarie Ibides sunt)gracile caput, ac totū collū pennæ candidæ præter caput,ceruicēq;,& extrema alarū,& natiū,quæ omnia,quæ dixi, sunt uehementer nigra,crura,& facies alteri consentanea.Inter Aegyptias alites(inquit Ammianus lib.historiarū.22.)q̄rū ueritas nullo modo cōprehendi nūero potest,Ibis sacra est,& amabilis,& innocua ideo, qđ nidis suis ad cibum suggerens oua serpentiū efficit,ut rarescant mortiferæ absumptæ.Occurrūt hędē uolucres pennatis agminibus anguiū,qui ex Arabicis emergunt paludibus uenena malignantes. Eosq; ante, q̄ finibus suis excedunt pręlijs superatos aerij uorant,quas aues per rostra edere fœtus accepimus. c ℂ Serpentū populat̃ oua.)De serpentibus memorandi maxime,quos paruos admodū,& ueneni pręsentis certo anni tēpore ex limo cōcretarū paludiū emergere,in magno examine uolantes, Aegyptum tendere,atq; in ipso introitu finiū ab auibus,quas Ibidas appellant,aduerso agmine excipi, pugnaq; confici/traditū est.Author Mela Pom.lib.3.Ex auibus,quas Aegyptij pro dijs uenerant̃ Ibis utilissima est,ad serpentes,ac locustas,brucosq; delendos.Aduocant(inquit Ply.) Aegyptij Ibes suas, contra serpentium aduentū,uti & Cyrenaici Achorem Deū muscarū multitudine pestilentiā afferente,q̄ protinus intereunt,q̄ litatū est illi deo.Inter alias huius alitis utilitates,mōstrauit rostri aduncitate per eam partē se perluens,qua reddi ciborꝝ onera maxime salubre est.Hinc ab Aegyptijs lege sancitū, ut q̄sq̄s Ibin necauerit,siue uolens,siue nolens,necessario morte afficiat̃,qđ Herodotus etiā annotauit. In hac Aegyptiorꝝ de colendis brutis superstitione/annotandū/esse q̄dā animalia,q̄ Aegyptij uniuersi colūt. Ex terrestribus tria,bouē,canem,felē.Ex uolatilibus duo,Accipitrem,atq; Ibin. Ex aquatilibus rursus duo,Lepidotū,Oxyrynchum pisces.Sunt alia,quæ quisq; seorsum colit,ut Saitę ouē.Latū piscē Latopolitani.Lupū Licopolitani.Cynocephalū Hermopolitani. Cepū Babyloni. Leonē Leontopolitani. Menchesij Capram,& Hircum.Murem Araneum Athribitæ.Aquilam Thebani:Itē alij aliud.Ex Strabonis sententia ultimo uolumine relata hæc. d ℂ Ore pariunt.)Inter errores enumerat Aristoteles capite sexto tertij de Generatione Animalium,quod quidam sint, qui Coruos, & Ibin ore coire/opinentur.Inter quadrupedes etiam Mustellam ore parere. Hæc enim (inquit) & Anaxagoras, & alij

quidam naturales authores scribunt simpliciter ualde, & inconsiderate, qui in auium genere ratiocinatione illa falluntur, qd' raro coruorũ coitus cernatur, rostrorum coniunctio sępenũero, quæ omnibus id genus auiũ solita est, quod in monedulis quas mansuetas alimus/planũ est. Genus etiã Columbinũ hoc idem facit &c. Idẽ quod Aristo. refert. Ply. ca. 12. decimi nat. hist. Et Ammia. li. 22. Forte apud Solinũ legendũ est. Vt qdã scribũt, ore pariunt.

a Aegyptia, [a] folijs moro cõparanda, non ramis
tantum [b] gestitans, sed & caudice usq;adeo fœ-
cunditatis suæ augusta est, ut uno anno [c] septies
fructum sufficiat. Vnde pomũ decerpseris, alte-
b rum sine mora protuberat. Materia eius in aquã
missa subsidit. Deinde cum diu desederit in liq̃-
re/leuior facta sustollitur, & uersa uice, qd' natu-
ra in alio ligni genere nõ recipit, fit humore sic-
c ca. Palma quoq; Aegyptia dicenda res est, pro-
prie Adipsos [d] uocatur, ut dici oportuit, eaq; gu-
stata arcet sitim. Odor eidem, qui & malis Cydo-
nijs. Sed demũ sitim sedat, si prius q̃ maturuerit
d decerpatur. Nã si matura sumatur, sensum inter-
cipit, gressum præpedit, linguam retardat, ob-
sessisq; officijs mentis, & corporis imitatur uiti-
um ebrietatis. Aegyptium limitem, qua ad Lace
caumenen [e] tendit, incolũt populi, qui momen-
tũ, [f] quo reparari mundũ ad mot⁹ ferũt annuos,

a ❡Ficus Aegyptia.) Hãc (ut author est Diosco. ca. 192.) Alij Sycomoron, alij Sicaminon appellant. Fructum fert cognomie Sycomorũ ex argumento gustus ignaui. Sunt qui morum appellẽt. Cor. Celsus Morosyton eam uocat. Gręci σύκην αἰγυπτίαν nũcupãt. In Aegypto (inquit ca. 7. tredecimi nat. hist. C. Plynius) multa arborũ genera. Ante omnia fic⁹ ob id Aegyptia cognominata. Arbor moro similis, folio, magnitudine, aspectu. Pomũ fert non ramis, sed caudice ipso. Id q; ipsum ficus est prędulcis sine granis interioribus, perq̃ fœcundo prouẽtu, scalpendo tm̃ ferreis unguibus, aliter nõ maturescit. Sed cum factum est, quarto die metitur, alio subnascente, septeno ita numerosa partu, per singulas ætates multo lacte abundante. Subnascit̃ etiam si non scalpat̃ fœtus q̃ter ęstate, prioremq; expellit immaturum. Materies proprij generis inter utilissimas, cęsa statim stagnis mergitur. Hoc est eius siccari. Et primo sidet, postea fluitare incipit, certoq; eam surgit alienus humor, qui aluũ omnem rigat. Cũ innatare cępit, tempestiue habet signũ. Hæc a Plynio ad uerbũ translata sunt ex ca. 2. quarti de historia plantarum Theophrasti. b ❡Poma nõ ramis tantũ.) Theophrastus eodem loco aliter. Fructum (inquit) præter cæteras peculiariter gignit (ut uolumine primo disseruimus) Non enim germinibus, nõ ramis, sed caudice pomũ parit magnitudine ficus, & uisu ꝓximũ. Diosc. codẽ loco. Fructus (inqt) anno q̊q; ternos, q̃ternosq; fundit, eosq; nõ ramis, ut ficus, sed caudice ipso gerit similes Caprificis, dulcioresq; grossulis &c. Idẽ & Ply. (ut iam citatũ est) aperte refert. Hermolaus ueriores eos putat, qui utroq; modo nasci prodãt. c ❡Vno anno septies.) Diosc. ter, quaterq;, dicit. Theophrastus. Alij (inqt) ter, alij sæpius id factitare affirmãt. Ply. ut Solinus scribit. d ❡Adipsos.) Ab effectu huic arbori nomen inditũ, qd' ea gustata arcet sitim, inquit Solinus, ab α. sine, & δίψης siti, quasi sine siti. Dionysij interpres. Extinguitq; sitim pomo, cui nomen Adipsos. Dioscorides ca. 431. multis nominibus appellari tradit herbam quandã, quę etiã Adipsos nuncupat̃. Ply. ca. 23. duodecimi nat. hist. Myrthobalano (inquit) in unguentis similem, proximũq; usum habet palma in Aegypto, quę uocat̃ Adipsos, uiridis, odore mali cotonei, nullo intus ligno. Colligitur autem pauloante, q̃ incipiat maturescere. Facit, quod scribit idẽ cap. 9. uicesimisecundi de Glycyriza herba quæ linguæ subdita famem, sitimq; sedet, ob id quidam Adipson appellauere eã. e ❡Lacecaumenen.) Loco, ut uidetur, nomẽ inditũ a uerbo λάκω, quod resono, clamo, & oracula do/ significat, qd' ea animalia in eum lucũ cõpulsa, uocis sono, & clamoribus sensibus, quibus possunt oracula produnt. Sunt exemplaria quæ habeant tũ Diacaumenen, tum Diacecaumenen. Sunt rursus, qui Deltæ cacumen pro ijs reponendũ censent. Cũ hæc dictaremus nullus huius nomenclaturæ locus ab aliquo authore memoratus/succurrebat. f ❡Qui momentũ, quo reparari.) Ab Aegyptijs tradunt̃ ordo, & astrorũ motus, eorumq; descriptio, res multis antea sęculis summo studio obseruata. Planetarũ insuper motus, cõiunctiones, epiciclos, cuilibet. Quæ etiã uires erga animantiũ generationem. Quæue aut bona, aut mala importarent hominibus, diligenter scrutati sunt. Sępius quoq;/quo melius occurri futuris posset. Sterilitatẽ ꝑterea, fructuũ ubertatẽ, morbus tũ hominibus, tũ pecoribus imminẽtes. Terręmotuũ, atq; inundationũ tẽpora, Cometarumq; ortus pręducebatur. Multa etiam cognitu difficillima diutina obseruatione nota significabant. Plura his similia Diodorus Siculus libro secundo.

hoc ſtudio deprehendunt. Eligitur ſacer [a] lucus, in quem cõpellũt animalia diuerſiſsimi generis. Ea ubi ad ſtatutũ [b] modũ cęleſtis uertigo prouecta eſt, ſenſus ſuos ſignificationibus produnt, quibus poſsunt. Alia ululant, alia mugiunt, quędã ſtridunt, quędã rugiunt, nõ nulla ſimul confugiunt ad uolutabra. Hoc argumentũ illis eſt magiſterium ad indicium temporis deprehendendi, ferunt ijdem populi a primis ſibi gentis ſuæ auis traditum, ubi nunc occaſus eſt, quondã ibi ortũ ſolis [c] fuiſse. Inter Aegyptias urbes numero portarũ [d] Thebæ nobiles, ad quas cõmertia Arabes undiq; gentiũ ſubuehũt. Hĩc regio Thebaica. Abydos, [e] & ipſa nobilis olĩ Mẽnonis regia, nũc Oſyris fano exculpta. Alexãdriã [f] & opis ipſius magnitudo, & author Macedo nobilitant. Quã me-

a ℭ Eligitur ſacer lucus in quem &c.) Sunt exemplaria, in quibus ſcriptum ſit. Eligitur ſacer locus, in quo conſectant &c. b ℭ Ad ſtatutũ modũ &c.) Quidã uetuſtiſsimi codices ſic habent. Ea ubi ad ſtatutã lineã cęleſtis uertigo prouecta eſt &c. c ℭ Quondã ibi ortũ ſolis fuiſse.) Pom. Mela referens Aegyptioꝝ ſententiã lib. 1. ſcribit Aegyptios dicere, dũ ipſi ſunt, quater curſus ſuos mutaſse ſydera. Soleq; bis iã occidiſse, unde nunc orit̃. Tradit. M. Cice. li. 2. de na. Deoꝝ, maxie admirabiles eſse mot⁹ earũ qnq; ſtellarũ, q̃ falſo uocant̃ errãtes. Nihil enim (inquit) errat, quod in omni ęternitate, cõſeruat progreſsus, & regreſsus, reliquosq; motus conſtantes, & ratos. Conſtat autem maxime erraſse Solem, ſi bis iam occidiſset, unde nũc oritur. Quare inter Aegyptioꝝ leuitates (nam Aegyptijs leuitate uitium plerũq; ſcriptores tribuũt) & hęc non iniuria adnumeranda eſt. Niſi Philolai Pythagorei opinionem ſecuti Aegyptij, in oblĩq circulo, ſimiliter Soli, & Lunę, circum ignem terrã uerti crediderint. Vel Heraclidem Põticũ, & Ecphantum Pythagoricum immitati, terrã rotę inſtar cardine ſuo fixã, ab occaſu / in ortum circa eũ uolui uoluerint. Aut, qđ ſtultius multo eſt, Nicetę Syracuſano aſsenſi fuerint. Hic enim (ut Theophraſtus retulit) cœlum, Solem, Lunã, ſtellas, ſuperaq; deniq; ſtare omnia cenſet. Neq; pręter terrã, rem ullam in mundo moueri, qđ circũ axem ſe ſumma celeritate cõuertat, & torqueat, eadẽ effici omnia q̃ſi, ſtante terra cęlum mouerec̃. Ad hoc etiã Platonẽ in Timęo dicere quidã arbitrantur, ſed paulo obſcurius. Nõ eſt conſilium noſtrũ in re tam leui, tãq; falſitatis, errorisq; plena / plurima diſserere parte iſta. Nec ambigimus tamẽ, Aegyptios inter uetuſtiſsimas gentes annumerandos eſse, qđ ex Cham Noe filio (ut Ioſephus, & Auguſtinus teſtantur) ducant originẽ. Vetuſtiores tamen Aegyptijs Phrygas eſse fatentur, & ipſi. Nam (ut inquit Claudianus) Dat cuncta uetuſtas principiũ Phrygibus. d ℭ Numero portarũ Thebę nobiles.) Stephanus de Vrbibus tradit fuiſse nouem urbes, quæ Thebæ dictæ ſunt. Aegypti Theben. Homerus nono Iliados ἑκατόμπυλον nuncupauit, quaſi centuportiũ dicas. Homeri uerſus ſunt, quos Strabo etiam refert li. ult. Quis centũ portę, portarũ quãq; ducenti Sublimes in eqs homines, & curribus errant. Eius autẽ urbis diuitias explicans ſubdit. Nec quot diuitias Aegyptia Theba recõdit. Hanc urbẽ, ut in. 2. Diod. Siculus author eſt, Buſiris unus ex Aegypti regibus condidit. Hãc Aegyptij Διός πόλιν nominãt. i. Iouis urbem, qđ Ioui fuerit conſecrata. Gręci eã Thebas appellãt. Mœnia eius centum quadraginta ſunt ſtadia ambitu cõplexa. Eã magnis ędificijs, ac ſpecioſis deoꝝ templis, alijsq; ornamẽtis pulcherrimis exornauit. Simili modo & priuatorũ domos uſq; ad quartã, aut quintã cognationẽ conſtruxit. Ciuitatẽ inſuper omnem omniũ non Aegypti ſolũ, ſed aliarũ orbis omniũ reddidit feliciſsimã. Quidã aſserunt nõ centum portas fuiſse ciuitatis, ſed plures, egregiasq; temploꝝ portas, a quibus centũ ſit, tanq; plurimarũ portarũ dicta. Mira plurima huius urbis apud eundẽ Dio. ſcripta reperies. Hanc inſignẽ urbẽ Cambyſes rex & diruit, & eius ingentes opes in Aſiã tranſportauit. Ammia. li. hiſtoriarũ. 22. Stra. li. ult. Herod. in. 2. Ply. ca. 10. quinti. Mela. Põ. lib. 1. multa de Thebis Aegyptijs retulerũt ſed nullus copioſius Diodoro. e ℭ Abydos.) Supra Ptolemaicã ciuitatẽ eſt Abydus, in qua eſt Mennonis regia mirifice conſtructa, tota ex lapide, ſicut Laberynthus conſtructus fuerat. Multa de hac urbe refert Stra. & Ply. ca. 9. qnti. f ℭ Alexandriã.) Tot ſunt de hac urbe ab hiſtoricis relata, ut nemo fere ſit, qui nõ eius excellentiã plene norit. In huius urbis augumentũ poſtea reges Aegypti omnes incubuerũt. Hãc ciuitatẽ qdã Deoꝝ donis, plurimisq; decoris rebus adeo exornarũt, ut prima apđ q̊ſdã, aut ſecũda in orbe habeat̃. Eã Dio. Sicul. in Alexãdri Magni geſtis ſcribit, magnitudine, ſpecie, amplis reditibus, oĩumq; copia hũano uictui neceſsarioꝝ lõge cũctis alijs p̃ſtare. Aſserit eo tempore, quo ipſe Aegyptum petijt, fuiſse Alexandriæ ſupra trecenta milia liberoꝝ, exq; uectigalibus Aegypti regem ſupra ſex milia capere talentorum. Quintus Curtius quarto Geſtorum Alexandri uolumine ſcribit Alexandrum in hac urbe conſtruenda / complexum quicquid loci eſt inter

paludem, & mare octuaginta stadioꝶ muris ambitum destinasse. Fama est (ut is, & Arrianus lib. 3. referunt) cum rex urbis futuris muris, polenta, ut Macedonū mos est/destinasset, auiū greges aduolasse, & polentas esse pastas. Cumq; id omen pro tristi esset acceptū/respondisse uates, & in primis Aristandrū Thelmisęum, uel ut alij, Miletensem, magnā illā urbem aduenarū frequētia, cultura, multisq; eā terris alimenta prębiturā. Plura sunt, q̄ hanc urbē insignē reddiderunt. Loci salubritas. Inibi enim (ut Ammianus ait) aurę salubriter spirant, aer tranquillus, & clemens, atq; ut periculū docuit, per uarias collectū ætates, nullo pene die, incolentes hanc ciuitatem, solem serenū non uident. Huc accedunt altis sufflata fastigijs templa inter q̄ eminet Serapiū, quo olim post Capitoliū, nihil orbis terrarū ambitiosiꝰ cernat. In ea urbe bibliothecæ fuerunt inestimabiles, ut loculi monimentoꝶ ueterū cōtinentes fere septingenta uoluminū milia. Inde Aristarchꝰ Grāmaticæ rei donis excellens, & Herodianus artiū munitissimus suscitator, & Saccas Ammonianꝰ Plotini magister. Calcenterus. Didimus, alijsq; plurimi scriptores multoꝶ in literis nobiliū studioꝶ. Lege Plynium ca. 10. quinti, & Ammianū 22. historiarū suarū uolumine.

a tatus Dinocrates [a] architectus secundū post con
ditorem inter memorabilia locū sortitꝰ est. Cō-
dita autem Alexandria est duodecima centesi-
maq; [b] Olympiade. L. Papyrio Spurij filio. C.
b Pætilio Caij filio consulibus Romanis, haud lon
ge [c] ab ostio Nili fluminis, qđ Heracleoticon a-
lij, alij Canopicon appellāt. Est & Pharos [d] colo-
nia a Cæsare Dictatore deducta, ex qua facibus
c accēsis nocturna dirigit̃ nauigatio. Nā alexādria
insidioso accessu adit̃ fallacibꝰ uadis, cœco mari,
tribusq; tantū [e] canalibus admittit nauigātes, Te-
gamo, Posidonio, Tauro. Hinc igit̃ in portibꝰ
d machinas ad ꝑlucendi ministeriū fabricatas Pha
ros dicūt. Pyramides [f] turres sunt in Aegypto fa
stigiatę ultra excelsitatē omnē, q̄ fieri manu pos-
sunt. Itaq; mensurā umbrarū egressæ, nullas ha-
bent umbras. Nūc ab Aegypto ꝓueamus stylū.

a ℂ Dinocrates.) Strabo, & Aelianus (ut Hermolaus etiam annotauit) non Dinocrates, sed semper Chirocrates χαρoκράτης τοῦ αὐτοῦ δὲ, καὶ τῆς ἀλεξανδρείας κτίσιν. In Latinis tamen codicibus Vitruuio, Ammiano, Plynio multis locis. Ausonio in Mosella. Solinus infra cap. 53. Dinochares dicitur. b ℂ Duodecima centesimaq; Olympiade.) Idem scribit Eusebius in tēporibus. Dio. Siculꝰ in gestis Alexandri scribit hanc urbem ędificatā imperij Alexādri anno quinto. Eusebius, & Eutropiꝰ anno septimo. Quod si illū ad initiū, hos ad finē constructę urbis referas, nulla erit authorū discordia.
c ℂ Haud longe &c.) Distat enim ab ostio Canopico, inquit Plynius. xij. M. p. iuxta Mareotin lacū.
d ℂ Pharos colonia.) Quemadmodū Canopus a Canopo Menelai classis gubernatore dicta est, sic & a Pharo eiusdē Menelai nauclero, Pharos insula, authore Anticlide, nomē habuit, qđ eo loco ab Aspide perēptus sepultus fuerit. Ammianus Marcellinus. 22. historiarū libro. Pharon a loco ipso cognominatū tradit. Hoc littus (inquit) cū fallacis & insidiosis accessibus affligeret antehac nauigantes discriminibus plurimis, excogitauit in portu Cleopatrā, turrē excelsam, quæ Pharos a loco ipso cognominat̃, prælucendis nauibus nocturna suggerens ministeria, cū quondā ex Paretonio &c. Græcis φανίξειν apparere, ostendere, manifestareq; significat. Solinus hoc loco Plyniū immitatur, cuius uerba ex ca. 31. quinti hæc sunt. Insularū ante Asiam, altera iuncta ponte Alexandriæ colonia Cæsaris Dictatoris Pharus, quondā dici nauigatione distans ab Aegypto. Nūc e turri nocturnis ignibus cursum nauium regens. Namq; fallacibus uadis Alexandria tribus omnino adit̃ alueis Tegamo Possidonio. Tauro. Hanc insulā eleganter describit Homerus, cuius ex quarto Odysseæ libro uersus sunt.

Præterea undisono quædā iacet insula ponto, Quā Pharon appellant, Aegyptia littora contra &c.

Turrim hanc unde nocturna dirigit̃ nauigatio, constitisse octingētis talentis tradunt. Magno animo Ptolemęi ascribit Ply. qđ in ea ꝑmiserit Sostrati Cassidis architecti structuræ ipsius nomē ascribi. Vsꝰ eius nocturno nautarū cursui ignes ostendere ad ꝑnuntianda uada, portusq; introitū. Ex Ply. cap. 12. tricesimisexti nat. hist. e ℂ Tribusq; tantū canalibus &c.) Ex Ply. ca. 31. lib. quinti. f ℂ Pyramides turres sunt.) Pyramides ubi, & quot fuerint, a quibus, & cur factæ, qualis earum figura, formaq;, q̄ ingēs earū ꝓtiū, abūde tradit Ply. cap. 12. tricesimisexti naturalis hist. Dicta Pyramis a Gręcis ἀπὸ τοῦ πυρὸς, idest ab igne, qđ ignis figurā maxime immitet̃. Nā (ut Ammianus. 22. historiarum libro ait) ultra omnem hominum altitudinem, quæ humanis confici potest, erectæ sunt turres ab imo latissime in summitates acutissimas desinentes, quæ figura apud Geometras ideo sic appellat̃, qđ id ignis speciē

in pyros(ut nos dicimus)extenuatur in conũ,quarũ magnitudo,quoniã in celſitudinẽ nimiã cadẽs, gracileſcit paulatim. Vmbras quoq; mechanica ratione cõſumit.Hucuſq; Ammianus. Menſurã altitudinis earum,omniũq; ſimiliũ deprehendere,inuenit Thales Mileſius umbrã metiẽdo,qua hora par eſse corpori ſolet.Mirum qđ earum unã trecẽta ſexaginta hominũ milia annis uiginti conſtruxiſse,pduntur,in Rhaphanos,alliũ,ac cepas,mille octingenta talenta erogata.Alterã a Rhodope meretricula Aeſopi fabularũ philoſophi cõſerua quondã,& contubernali & quidẽ meretricio quęſtu/exędificatã tradũt. Qui de ijs ſcripſerunt, ſunt, Herodotus,Euhemerus, Duris Samius, Ariſtagoras,Dionyſi⁹,Artemidorus,Alexander Polyhiſtor,Butarides,Antiſthenes, Demetrius,Demoteles,Appion,Diodorus, Strabo, Mela.Itẽ cæteri.

DE ARABIA,IN EA DE THVRE,ET Myrrha. De Phœnice, ac Cinnamolgo auibus.De Arabum moribus.Deq; lapidum pretioſorum generibus. a

CAP. XLVI. b

VLtra Peluſiacum [a] oſtiũ Arabia eſt ad c
Rubrum [b] pertingens mare,quod Erythręum ab Erythra rege Perſei, & Andromedæ filio non ſolum a colore appellatum
Varro dicit, qui affirmat in littore maris iſtius d
fontem eſse,quẽ ſi oues [c] biberint,mutent uellerum qualitatem,& antea candidæ amittant, qđ fuerint uſq; ad hauſtũ,ac fuluo poſtmodũ nigreſcant colore.Rubri autẽ maris Arſinoe oppidũ.

VLTRA PELVSiacum.) Quoniã Arabia flagrãtiſsimi Solis radijs ſubiecta eſt, iccirco plurima odoramentorũ genera,lapidumq; differentias procreat.Hæc autem tunc abunde, optimaq; proueniũt, cũ in terræ rimis Solis ardore, humor ipſe terræ excoquitur. Ex duobus uero id accidere,capite.27.ſexti de cauſis plantarũ lib. Theophraſtus ait, cœli uidelicet,& alimenti conditione. Hinc euenire dicit,ne omnia odoratorũ genera,locis omnib⁹ feruidis proueniant.De ijs odoramentis,& gemmis ſcripturus Solinus,paucis Arabiæ,in qua hæc naſcunť,deſcriptionẽ aggreditur eius primũ terminos explicans.Claudius Ptolemęus Arabiã triplicem eſse dicit.Petręã unã,Deſertam alterã.Tertiã felicem.De prima,&ſecunda,ca.17.&.19.lib.quinti.De ultima ca.8.lib.ſexti Earũ picturã. Aſiæ ſexta Tabula abunde continet.Ipſa Arabia(ca.28.ſexti inquit Ply.)intra duo maria/Rubrũ,Perſicumq; percurrens quodã naturæ artificio/ad ſimilitudinẽ atq; magnitudinẽ tali maris etiã circũfuſa,In eandẽ cęli partẽ,nulla differentia ſpectat. b ℭAd Rubrũ pertingens mare.)Vetera exemplaria plerumq; habent.Ad Rubrũ pertinens mare.Sed legendũ pertingens ex Plynio ca.xi.libri quinti. Vltra Peluſiacũ(inquit)Arabia eſt ad Rubrũ mare pertingens,& odoriferã illã, ac diuitẽ,& beatę cognomine inclytam &c.Apud Martianũ quoq; pertingens legitur,non pertinens. Poteſt etiã pertinens legi ex Mela Pom.lib.primo.Arabia hinc(inquit)ad Rubrũ mare pertinet,ſed illic magis læta,& ditior.Thure,atq; odoribus abundat &c.Quid ſi apud Melã nõ pertinet,ſed pertingit legatur.Ply.ca.23.lib.ſexti, uerbis paucis pluriũ ſententias refert,unde Rubro mari fuerit nomen inditũ.Irrumpit(inquit)deinde & in hac parte geminũ mare in terras,quod Rubrũ dixere noſtri, Græci Erythręũ a rege Erythra, aut (ut alij)Solis repercuſsu talem reddi colorem exiſtimantes.Alij ab arena,terraq;. Alij tali aquæ ipſius natura.Q.Curtius lib.7.Mare Rubrũ(inquit)nec colore quidẽ abhorret a cæteris,ab Erythro rege inditum eſt nomen.Idẽ ſcribit & in principio lib.noni.Philoſtratus lib.3.Vitæ Apollonij.Rubrũ mare(inquit)uehementer cęruleũ eſse tradunt.Denominant autem Rubrũ(ut ipſi perhibent)a rege Erythra.i. Rubro,qui ex ſuo nomine mare denominauit. Scribit Arrianus octauo geſtorũ Alexandri lib.eſse in mari Rubro inſulã cultã,cuius longitudo ſint ſtadia.DCCC.Cataractã uocat. In ea inſula, authore Nearcho,ſepulchrũ extat,qui primus imperiũ inſulæ tenuiſset,Rubro nomẽ fuit,a cuius nomine mare illud Rubrũ appellatũ.Hunc Solini locũ in ſuũ tranſtulit Martianus.Vltra Peluſiacũ oſtium(inqt) Arabia eſt,ad Rubrũ pertingens mare,quod Erythræũ ab Erythra rege,Perſæ,& Andromedæ filio/uocitatum.A colore etiã dictum Rubrũ.Nã fons eſt in littore,quẽ cum greges biberint,in rubrũ colorem incipiunt mutare lanas.Huius maris oppidũ Arſinoe.Hęc ille.Quod Latini Rubrũ dicunt.Græci ἐρυθρόν nuncupant.Scribit Procopius lib.primo belli Perſici,in tenebris mare Rubrũ minime procelloſum,in luce uero æſtuoſum plerũq; contingit eſse.Mela lib.3.hoc mare ait eſse procelloſum,aſperum,

profundum,& magnorũ animaliũ magis,q̃ cætera capax.De hoc mari infra ca.68.Agrippa (ut ca.xi. quinti refert Plynius)a Pelusio,Arsinoen Rubri maris oppidũ per deserta centũ uigintiquinq; milia passuũ tradit,tã paruo distat ibi tanta rerum natura diuersitas. c ℂ Si oues biberint.)Sunt huius effectus aquæ plurimæ uarijs orbis locis,ut Bœotię flumina Cephisos,& Melas,Lucanis Cratis,Troia Xantus.Inq; agris Clazomeniorũ,& Erythręorũ,& Laodicensium fontes &c. Lege Vitruuiũ ca.3.li. octaui.Ply.ca.106.secũdi,& ca. 2.tricesimiprimi naturalis hist. Et Senecã Naturaliũ quęsti.lib. tertio. a ℂCatabanes,& Scenitę.) Ex Plynio hæc cap.xi.lib. quinti. Hæc Catabanũ (inqt) & Esbonitarum,& Scenitarũ, Arabum uocatur sterilis,prærerq; ubi Syriæ confinia attingit,nec nisi Casio monte nobilis.Sunt,qui nullo authore,Casium montẽ cum putent,qui in sacris literis Synai nominatur.Eum Iustinus Synęum sexto & tricesimo uolumine nuncupat,quẽ(inquit)Moses Damascena patria antiqua repetita/occupauit,in quo septem dierum ieiunio per desertam Arabiæ cũ populo suo fatigatus,cũ tandẽ uenisset septimũ dierum more gentis Sabatum appellatum in omne ęuũ ieiunio consecrauit,quoniã illa dies famem illis,erroremq; finierat.In hoc ipso Synai mõte ad nostra usq; tẽpora, Diuæ CATERINAE corpus feliciter requiescit,quo annis ferme singulis peregrini,qui Hierosolimã petunt, nõ paruis tũ itineris,tũ latronũ periculis proficiscuntur.

a Verum hæc Arabia procedit adusq; illã odori-
feram,& diuitem terram,quã Catabani,[a] & Sce-
nitæ tenent. Arabes nobiles monte Casio. Qui
Scenitę [b] causam nominis inde ducunt, qđ ten-
b torijs succedunt,nec alias domos habent.Ipsa au
tem Tentoria Cilicina sunt.Ita nuncupant uela-
menta e caprarũ pilis texta. Pręterea carnib9 su-
illis [c] prorsus abstinent. Sane hoc animalis gen9,
c si inuectum illo fuerit,moritur illico.Hanc Ara-
biã Gręci εὐδαίμονα,[d] nostri Beatam nominarũt.
Habitatur [e] in colle manu facto inter flumen Ti-
grin,& flumen Euleum,quod ortũ a Medis tam
d puro fluore inclytũ est,ut inde omnes reges nõ
alias q̃ eius aquas [f] bibant.Eudæmonem nõ fru-
stra cognominatam hinc capessas,qđ præter o-
dores,quos creat plurimos,sola thus mittit, nec
tamen [g] uniuersa.Nam in medio eius sunt Atra-

b ℂ Scenitæ causam nominis.) Ply.ca.28.lib. sexti.Scenitæ & ipsi uagi,sed a tabernaculis(inquit)cognominati,quæ Cilicijs metant̃ ubi libuit.Cilicia(authore Asconio)tecta sunt de pilis,in castrorum usum,atq; nautarũ.Græci enim σκηνή,& σκῆνος habitationẽ,tabernaculũq; dicũt. c ℂ Carnibus suillis abstinẽt.)Peculiariter Iudęis a legislatore Mose præceptum est,ne suillis carnibus uescerentur.Leuitici.xi.& Duteronomij ca.14.Hinc a Iuuenale Satyra sexta dictum est.

Vetus indulget senibus clementia porci. A suibus etiam Aegyptios abstinuisse author est Herodotus in Melpomene. d ℂ εὐδαίμονα.) εὐδαίμον Græci felicẽ,& fortunatũ uocãt. Ply.ca.13.duodecimi natu.historiæ.Cinamomo gentilitas(inquit)proxima erat Nilus,ni prius Arabiæ diuitias indicari cõueniret,causasq; q̃ cognomẽ illi felicis,ac beatæ dedere.Principalia ergo in illa thus,& Myrrha. Hæc & cũ Troglodytis cõmunis.Extat apud eũ dein Plyniũ caput.19.eiusdẽ li.de felicitate Arabiæ.Herodotus lib.3.Ad meridiẽ ultima e regionibus,quæ habitantur Arabia est,in qua sola omniũ nascuntur,Thus,Myrrha,Casia,Cynnamomũ,& Ledanũ.Cuncta hæc facilia ad nascendũ præter Myrrhã &c.Diodo.Siculus lib.3.Ab Arabia deserta,aridaq;,prima uicina Arabia adeo differt,ut multitudine fructuũ,cęterarũq; rerũ,quæ in ea nascunt̃,felix nominet̃ &c. e ℂ Habitat̃ in colle manu facto.) Plynius ca.27.lib.sexti.Corax(inquit)oppidũ Persici sinus intimũ,a quo Arabia εὐδαίμον cognominata excurrit.Habitat̃ in colle manu facto inter confluentes dextra Tigrin,lęua Euleum triũ mil.pass. laxitate conditum est. f ℂ Eius aquas bibant.)Ply.ca.3.tricesimiprimi naturalis historiæ. Parthorũ reges ex Coaspe,& Euleo tantum bibunt.Eę q̃uis in longinqua comitant̃ illos.Et horũ placere potum, nõ quia sint amnes/apparet.Quoniã nec e Tigri,nec Euphratæ,nec e multis alijs bibũt.Idẽ infra ca.51. g ℂ Nec tamen uniuersa.)Gręcis Thus λιβάνοσ,& λιβανωτὸς dicitur.Ply.ca.14.duodecimi. Thura (inquit)præter Arabiam nullis,ac ne Arabiæ quidẽ uniuersæ.In medio eius sunt fere Attramitæ pago Sabęorũ capite regni Sabota,in monte excelso,a quo octo mansionibus distat regio eorũ Thurifera, Saba appellatur,quod significare Græci mysteriũ dicunt,spectans ortus Solis æstiui,undiq; rupibus inuia,& a dextra maris scopulis inaccessa.Id solũ e Rubro lacteum traditur. Syluarum longitudo est

mitæ pagus Sabæorum, a quo octo mansionibus a
regio Thurifera distermĩatur. Arabia appellata
est, [a] id est sacra. Hoc enim significari interpretã-
tur. Virgulta hæc [b] non sunt publica, sed, qd' in-
ter barbaros nouũ in ius posteriorũ per succes- b
siones transeunt familiarum. Ergo quicunq; do-
minatum istius tenẽt nemoris, Arabice sacri uo-
cantur. Iidem illi cum lucos istos uel metunt, uel
incidunt, non funeribus intersunt, nõ congressi c
nibus fœminarũ polluunt. Hanc arborem prius
q̃ penitus fides proderetur, alij Lentisco, [c] alij ma
ge Terebintho cõparabant, usq; dũ libris, quos
Iuba rex scripsit ad Cæsarem Augusti filium, pa d
lam fieret, intorto eã esse uimine, ramis ad Ace-
ris qualitatem Amygdalę modo succũ fundere,
incidi ortu Canis flagrantissimis [d] solibus. In ijs-
dem saltibus Myrrha [e] prouenit, cuius radices ut

Schœnorum.xx.latitudo dimidiũ eius &c. Theophrastus ca.4.noni de historia plantarũ. Gignitur (inqt) Thus, & Myrrha, & Casia, & Cinamomũ regiõe Arabũ media circa Saba, & Adramytta, & Citibena, & Mamali. Et exeũt thuris, myrrhæq; arbores, aliæ super montẽ, alię in pede mõtis culturis ,pprijs. Quã ob rem aliæ coluñt, aliæ uitam agunt incultæ.. Montem istũ pręaltũ affirmãt, & ningi solitũ. Amnes quoq; de eo in plana fluere. a ℭ Arabia appellata idest sacra.) Sunt qui Arabiã ab Arabo, Apollinis, & Babylonis filio, quẽ medici-nę repertorẽ fuisse scribit Ply. dictam putent. Alij existimant dictam ἀπὸ τοῦ ἀρaιοῦ, καὶ βίου. i. a uitæ mollicie. Nam tã-ta rerum nobiliũ copia incolas eius regionis, molles reddit. Virgilius primo Georgicorum.

India mittit Ebur, molles sua (thura Sabæi.

Hieronymus testimonio Aquilæ, & Symmachi Arabiã interpretatur tũ planã, tũ campestrem, tũ deniq; occidentalem, & uesperam. Nõ desunt qui eam nocentẽ uitã interpretentur, uitęq; nocumentum. Græcis enim ἀρά nocumẽtũ βίος uita diciť. b ℭ Virgulta hæc non sunt publica.) Nec præterea (inquit Ply. ca.14. duodecimi) Arabum alij thuris arborẽ uident, ac ne horum quidem omnes. Ferunt q; trecentarũ non amplius esse familiarũ, quæ ius per successiones id sibi uendicent. Sacros uocari ob id, nec ullo cõgressu fœminarũ, funerumq; cũ incidant eas arbores, aut metãt pollui, atq; ita religione merces augeri. Quidam promiscuũ ius ijs populis esse tradũt in syluis. Alij per uices annorum diuidi. c ℭ Alij Lentisco.) Idipsum sic refert Plynius. Nec arboris ipsius, quæ sit facies constat. Res in Arabia gessimus, & Romana arma in magnã partẽ eius penetrauere. C. etiam Cæsar Augusti filius, inde gloriã petijt, nec tamen ab ullo (quod quidẽ sciã) Latino arborum earũ tradita est facies. Græcorum exempla uariãt, alij folio Pyri minore dumtaxat, & herbidi coloris prodidere. Alij Lentisco similẽ sub rutilo folio. Quidã Terebinthum esse, & hoc uisam Antigono regi allato frutice. Iuba rex ijs uoluminibus, quæ scripsit ad. C. Cæsarem Augusti filiũ ardentẽ fama Arabiæ, tradit contorti esse caudicis, ramis Aceris maxime ponti. Succũ amygdalæ modo emittere. Talesq; in Carmania apparere, & in Aegypto satas studio Ptolemęorum regnantiũ. Cortice lauri esse constat. Quidã & foliũ simile dixere. d ℭ Flagrantissimis solibus.) Plynij uerba sunt ex cap.15. uoluminis duodecimi, prior, atq; naturalis uindemia circa Canis ortum, flagrantissimo æstu incidentibus, qua maxime uideatur esse prægnans, tenuissimusq; tendi cortex. Laxatur hic plaga, nõ adimiť, inde prosilit squma pinguis. Hæc concreta densatur &c. Hæc omnia q̃ de Thure ex Plynio retulimus, abunde scribuñt a Theophrasto ca.4. lib. noni de historia plantarum. Seruius primo Georg. docet thus dici ἀπὸ θύω, quod est sacrifico, qm̃ eo dijs sacrificať. Latini a tundendo dici uolunt a glebis tusis, cũ quibus dicitur fluens de arboribus coalescere. Qui plura de Thure scire cupiunt, legãt Dioscoridẽ ca.84. & tribus sequentibus. Albertus post uulgarẽ Thuris relationẽ, ex proprijs addit, thure eos uti maxime, qui Necromantiæ operã dant, qd' dij (inquit) qui inuocanť per caracteres, & sigilla, uel sacrificia, faciliores se exhibent, & exaudibiliores in thuris ipsius oblatiõe. Scribit etiã thuris arborẽ proceram esse, cũ tamen Theophra. nõ magnã esse dicat, sed quinis fere cubitis attolli. Scribit hęc Albertus ca.34. primi Tracta.6. lib. eius operis, quod de Vegetabilibus, & plantis scriptum reliquit. e ℭ Myrrha prouenit.) Hanc Græci σμύρναν uocãt. Quicquid de Myrrha memoratu dignũ referri potest, Plynius Secundus, capitibus.16.&.17. duodecimi naturalis histo. docte, & eleganter complexus est, ad quem lectorem relegans, ascribã Theophrasti uerba ex ca.4. noni de historia plantarũ. Vnde & Ply. plurima transtulisse constat. Myrrhã (inquit) minorẽ etiã altitudine, fruticosioremq; narrant. Caudice duro, contortoq; iuxta terrã, crassioriq; sura hominis, cortice leui, similiq;

a uitiū raſtris proficiunt, ablaqueationibus [a] gau-
dent. Nudatę piguiori fluunt lachryma. Sponte
manans præcioſior ex ea ſudor eſt, elicitus cor-
ticis uulnere uilior iudicatur. Cortex in uertigi-
b nem flexus, & ſpinis hiſpidus, folium licet criſpi-
us oliuæ tamen ſimile. Maxima altitudine extol-
litur ad quinq; cubita proceritatis. Arabes ſar-
mentis eius ignes fouent, quorꝫ fumo ſatis no-
c xio, niſi odore cremati Storacis occurrāt, plerū-
que inſanabiles morbos [b] cōtrahunt. Apud eoſ-
dem naſcitur auis [c] Phœnix aquilæ magnitudi-
ne, capite honorato, in conum plumis extantib⁹,

potulace. Alij uero, qui ſe uidiſse affirmant, de magnitudine ferme conſentiunt. Neutrā earū arborum magnā referunt, & minorē Myrrhæ, humilioremq;. Myrrhæ foliū aculeatū, non leue, ulmeo ſimile, criſpum tamen, extremo ſpina horridulū Ilignei modo. Et poſt multa. Myrrhæ autem arborē (inquit) Terebintho ſimilem reddidere, ſed ſcabroſiorē, ſpinoſioremq;, folium paulū rotundius, guſtatu proximū Terebintho. Earū quoq; ueteres præſtantiores haberi. Et infra. Thus, & Myrrham naſci ex eadē arbore putauerūt &c. Quod Theophraſt⁹ dici cortice ſimili potulacę, Plynius ſimilē Vnedoni eſse dicit. Dioſcorides ca.80.li. primi. Myrrhæ genera plura eē dicit. Quæ Pediaſimos dicit̄, pinguis eſt, de Stacte exprimitur. Altera Gabirę a, & hæc (inquit) pinguiſsima, ſolo craſso reſtibili, ſtactem plurimam ſudans Troglodytica alia omnibus antefertur. Nomē habet a loco, unde uehit̄, colore ſubuiridis, mordax, plucida. Colligitur & alia tenuior, ſecū poſt Troglodyticam facile remolleſcens ſub digito, ut Bdeliū, odore putiuſcula. In locis ſolis oſtētis, Caucalis uocatur, alia maturitate inſignis, colore atro, retorrida. Ergaſime appellatur, quæ peſsima inter omnes, ſquaroſa, macilenta, guſtu acri, aſpectu, & uiribus gūmi. Damnatur & quæ Minnęa dicitur &c. Vis Myrrhæ in medicina excalfacere, caput tentare, agglutinare, ſiccare, aſtringere. Vuluas/quæ contractæ ſint/mollire, reducere, mēſes trahere, partus uelociter pellere, cū abſinthio, aut aqua, in qua lupinū maduerit, aut ſucco rutæ naturalibus appoſita contra ueterem tuſsim magnitudine fabæ deuoratur. Plurima alia eius remedia prodidit author idē. Item Auicenna ca.479. ſecundi tractatus. z. Canonis. Hunc Auicennæ de Myrrha locum, nulla facta authoris mentione, in ſuū tranſtulit Albertus ca.26. eius lib. quē modo citauimus. a ℭ Ablaqueationibus gaudent.) Scribit Palladiuſ Rutilius in principio ſecundi. Ablaqueare Italos excodicare appellare. Vtrumq; autē ſignificat circa arboris codicem/dolabra ~~terrā~~ diligenter aperire, & purgatis, ueluti lacus efficere, ut ſolis teporibus, & imbribus prouocentur. Poetæ fabulant̄ Myrrhā puellam Cinyrę, & Cenchreidos filiā, patris amore fuiſse correptam, quo cū nutrice uiā pręmonſtrante/cōcubuit, quo concubitu Adonidē procreauit. Quod ſcelus quom pater reſciuiſset, enſe filiā inſecutus eſt, eam autem Deorum miſeratione, in arborem ſui nominis tradunt fuiſse conuerſam.

Quæ ꝗꝗ amiſit ueteres cum corpore ſenſus,
Flet tamen, & trepidę manant ex arbore guttæ.
Eſt honor & lachrymis, ſtillataq; cortice Myrrha
Nomen herile tenet.

b ℭ Morbos inſanabiles contrahunt.) In omnibus exēplaribus, mox poſt hanc clauſulam, ſequitur Cinnami, ſiue Cinnamomi deſcriptio, quā quoniā ſub eiſdē omnino uerbis cap.43. ſupra Solinus retulit, ſuperuacaneū uiſum eſt huic loco iterato ſubnectere. c ℭ Phœnix auis.) De Phœnice aue primo quæri ſolet, an ſit. Philoſtratus tertio uitæ Apollonij libro refert Iarcam hæc de Phœnice Apollonio retuliſse. Auem quoq; (inquit) Phœnicem eſse percredimus, quæ quingenteſimo quoq; anno in Aegyptum ueniens, hanc ipſam Indiā ſuperuolat. Aiunt autē unicā tantū hanc auem eſse, & ex ſe radios emittere, atq; auri colore fulgere. Magnitudine uero, formaq; aquilæ, in nido conſidere, quem prope Nili fontes ex aromatibus ipſamet ſibi conſtruit. Hæc uero, quæ de ipſa decātant Aegyptij, quo pacto in Aegyptum deferatur, ipſi etiā Indi teſtificantur ſermoni conſentientes, q̊ dicunt Phœnici liqueſcenti lugubres hymnos decantari oportet, hoc & ipſum Cygni facere perhibent̄ ei, qui ſapientiſsimus inter ipſos obtemperantes. Ex his Iarcę uerbis patet nedū Phœnicē eſse, ſed eum unicum eſse. Plynius ſe neſcire fatetur ca.z. decimi, an fabuloſe unū in toto orbe, nec uiſum magnopere. Alij fere omnes ſcribunt Phœnicē unicū eſse. Ouidius ſexta ſecundi Elegiarum.

Et uiuax Phœnix unica ſemper auis.

Lactantius de Phœnice.

Hoc nemus, hos lucos auis incolit unica Phœnix
Vnica ſic uiuit morte refecta ſua.

Idipſum quoq; nomine ſignificari uidetur. Nā Phœnix Arabica uox eſt, qua unicū, & ſolum ſignificat̄. Sunt tamē, qui a colore phœniceo nomen ſumptū uelint.

cristatis faucibus, circa colla fulgore aureo, postera parte purpureus absq; cauda,[a] in qua roseis pennis cæruleus inter scribitur nitor. Probatum est quadraginta & quingentis[b] eum durare annis. Rogos suos struit Cinnamis, quos prope Panchaiã concinnat in solis urbem[c] strue altaribus superposita. Cum huius uita magni anni[d] fieri cõuersionẽ rata fides est inter authores, quãuis plurimi eorũ magnũ annum non quingentis &.xl. sed duodecim milibus noningentis qnquaginta quatuor annis cõstare dicant. Q. itaq; Plautio,[e] Sex. Papinio CONS. Aegyptum Phœnix inuolauit, captusq; anno octingentesimo urbis conditæ, iussu Claudij principis in Comitio publicatus est. Quod gestum præter Censurã, quæ

Ex horũ opinione ortũ Adagium. Phœnice id rarius ipso, de ijs quæ nullo modo, uel perq̃ rarissime reperiri queunt. Qualis autem eius forma apud scriptores fere conuenit eum esse aquilæ magnitudine, auri fulgore circa colla. Is (inquit in Euterpe Herodotus) si picturę adsimilis est, talis, tantusq; est, pennæ coloris partim rubidi, maxima ex parte tũ habitu, tũ magnitudine similimus aquilæ. Eius formã sic eleganter Claudianus explicat.

Arcani radiant oculi iubar, igneus ora
Cingit honor rutilo, cognatũ uertice sydus
Attollit cristat⁹ apex, tenebrasq; serena
Luce secat, Tyrio pinguntur crura ueneno.
Ante uolãt Zephyrum pennæ, quas cęrulus ambit
Flore color, sparsoq; simul ditescit in auro.

a ℭ Absq; cauda.) Nõ uult Solinus, hanc alitem esse absq; cauda, sed eã esse ubiq; coloris purpurei preterq̃ in cauda. Id clarius Plynius exprimit. Cæterũ (inquit) purpureus, cęruleã roseis caudã pennis distinguentibus. b ℭ Quadraginta & quingentis eum durare annis.) Plynius, authore Manilio, ait eum uiuere annis sexcẽtis sexaginta. Herodotus, & Mela lib. tertio fere cum Solino conueniunt. Ouid. 15. Meta. Hæc ubi quinq; suæ compleuit sæcula uitæ &c. Albertus lib. de Animalibus. 23. scribit quosdã dicere hanc auẽ sine masculi, & sexus commixtione solam in sua esse specie, & conuenire in orbem, & trecentis. xl. annis uiuere solitariam. Sed apud quos id legerit, me consule nemo quærat. Poetæ cæteri plerumq; annis eum uiuere mille canunt. Lactantius.

Quæ postq̃ uitæ iam mille peregerit annos &c.

Et Claudianus.

Namq; ubi mille uias longinqua retorquerit æstas &c.

Martianus quinto Epigrammatum.

Qualiter Assyrios reuocant incendia nidos
Vna decem quotiens sęcula uixit auis.

Ausonius in Grippo ternarij numeri dicit Phœnicem uiuere nouem corui ętates. Cor. Tacitus quinto historiarũ lib. de numero (inquit) Phœnicis annorũ uaria tradunt. Maxime uulgatũ, quingentorũ spacium. Sunt, qui asseuerent mille quadringentos sexaginta. c ℭ In Solis urbem.) Hanc urbem Græci Heliospolin uocant. Eam urbem nobilissimã fuisse scribit Diod. Siculus lib. 2. stadiorum. 140. d ℭ Magni anni fieri conuersionẽ.) Id ex Plynio sumptũ ca. 2 lib. decimi. Antiqui tempora de syderibus computabant, & dixerunt primũ lunarem annum triginta dierum. Vnde inueniẽ uita in aliquibus noningentorũ annorũ. s. lunarium. Postea Solstitialis annus repertus est, qui duodecim continet menses. Mox maiori cura annũ esse magnũ uoluerunt, omnibus planetis in eundẽ recurrentibus locũ. Et hic fit secundũ Ciceronis Hortensium post annos duodecim milia noningentos quinquagintaquatuor Solstitiales. Hęc ex Seruio primo & tertio Aene. Vergilij. Qui plura de annorũ diuersitate scire cupiunt, adeant Censorinũ capitibus. 14. 15. &. 16. libelli, quem de die natali inscripsit. e ℭ Q. itaq; Plautio, Sextio Papinio CONS.) Apud Plyniũ cap. 2. decimi sic habetur. Cor. Valerianus, Phœnicem deuolasse in Aegyptũ tradit. Q. Plautio. Sex. Papinio CONSS. Allatumq; esse in urbem Claudij principis censura, anno urbis. DCCC. & in Comitio propositũ, qđ actis testatum est. Sed quæ falsa esse nemo dubitarit. Nõ grauabor ascribere huic loco Cor. Taciti uerba ex quinto historiarũ libro. Paulo Fabio. L. Vitellio CONS. (inqt) post longũ sęculorũ ambitũ, auis Phœnix in Aegyptũ uenit, prębuit materiẽ doctissimis indigenarũ, & Gręcorũ multa super eo miraculo disserendi, de quibus congruũt, & plura ambigua, sed cognitu nõ absurda promere libet. Sacrũ Soli id animal, & ore, ac distinctu pinnarũ a cæteris auibus diuersum consentiunt, qui formã eius difiniere. Et infra. Soside primũ post Amaside dominantibus. Dein Ptolomęo, qui ex Macedonibus tertius regnauit in ciuitatẽ, cui Heliopolis nomen, aduolauisse multo cæterarũ uolucrũ comitatu nouã faciem mirantiũ. Sed antiquis quidẽ obscura, inter Ptolomęũ, ac Tiberiũ minus ducenti quinqua-

ginta anni fuerunt. Vnde nõnulli falſum hunc Phœnicem, nec Arabũ e terris/credidere. Et poſt multa ſubdit. Hæc incerta (inquit) & fabuloſis aucta. Cæterũ aſpici aliquando in Aegypto eã uolucrẽ nõ ambigitur. Diuus Amb. ca. 23. quinti Hexameron, & ca. 13. eius lib. qui de fide reſurrectionis inſcribitur, ex Phœnicis renouatione, nititur probare futurã hominũ reſurrectionẽ. a ℂ Cinnamolgus.) Hanc auem ex eo dictam uolunt, qđ ſibi ex Cinnamo in altiſsimis arboribus nidũ paret. De ea Ply. cap. 33. libri decimi. In Arabia Cinnamulgus (inquit) auis appellatẽ Cinnami ſurculis nidificat. Plũbatis igitur eos ſagittis decutiunt, idigenæ mercis gratia. Ariſtoteles ca. 13. noni Naturę animalium nõ Cinnamolgũ, ſed κινάμωμον uocat. In Arabia (inquit) Cinnamomus auis appellatur, quam ſurculos Cinnamomi portare, ac nidum ex ijs conficere aiunt. Nidificat ex celſis arboribus, & ramis. Sed incolæ ſagittis plumbatis, nidum petunt. Atq; ita diſcuſso in terrã, Cinnamomũ legunt. Ad ſtomachum faciunt, quæ ex ſuis ſubiungit Albertus de Cinnamulgo loquens. Ipſa etiã (inquit) auicula, cũ ſuis interioribus nõ ex uiſcerata cõmeditur propter Aromaticitatẽ eorum, quibus nutritur. b ℂ Longe, lateq; diffuſa.) Arabia (inquit Plynius ca. 28. ſexti) gentium nulli poſtferenda amplitudine longiſsima a monte Ameano a regiõe Cilicię, Comagenisq; deſcendit, multis gentibus eorum deductis illo a Tigrane magno, ſponte uero ad mare noſtrũ, littusq; Aegyptiacũ, nec non & in media Syrię ad Libanũ montẽ penetrantibus nubeis, quibus iuncti Ramiſi &c. Arrianus li. 7. Oræ Arabicę magnitudinẽ haud minorẽ eſſe q̃ Indiæ referri tradit. c ℂ Diuerſis moribus.) Ply. ca. iamiã citato. Arabes (inquit) mitrati degũt, aut intonſo crine, barba abraditur, p̃terq; in ſuperiore labro, alijs & hæc intonſa. Mirumq; dictu ex innumeris populis pars cęqua in cõmertijs, aut latrocinijs degit. In uniuerſum gentes ditiſsimæ, ut apud quas maximę opes Romanorum, Parthorumq; ſubſiſtant, uendentibus quæ e mari, aut ſyluis capiant, nihil inuicẽ redimentibus. Arabibus morẽ fuiſse uſq; ad Adriani principis tempora, annis ſingulis puerum immolandi/ſcribit Euſeb. ca. 7. quarti præparationis lib. Idem quoq; author tradit ca. 8. ſexti operis eiuſdẽ, apud Arabes, adulteras omnes fœminas interimi, ſuſpectas uero ſolũmodo puniri. Sunt, qui ſcribant apud eoſdem, uxorem cõmunẽ eſse omnibus eiuſdem familiæ uiris, filios coiſse cũ matribus, aut fratres cũ ſororibus, nequaq; apud eos eſse impium. Refert Arrianus ſeptimo geſtorum Alexandri libro, Arabas duos tantũ deos colere, Cœlũ. ſ. ac Dionyſium. Cœlũ, qđ aſtra contineat, tũ cætera tũ ſolẽ cunctis rebus humanis manifeſto utilem, ac ſalutarẽ. Dionyſiũ uero, quoniã exercitũ aduerſus Indos duxiſset. d ℂ Vmbræ, quæ nobis dextræ ſunt, illis ſiniſtræ.) Ex luminũ ſitus diuerſitate, diuerſæ umbrarũ proueniũt differentiæ. Si enim lumẽ aliquod ſupra corpus directe ſitũ fuerit, nulla tunc umbra poterit cauſari, ut in Arabiorum, & Oritarum oris. In Syene quoq; urbe, & Meroe quodã anni tempore accidere Nearchus, & Oneſicritus tradiderunt. Cũ ante corpus/lumen fuerit collocatũ, retro tunc efficiet umbrã corpus. E diuerſo autẽ eueniet ſi lumen poſt corpus ſit, umbra uidebitur ante corpus. Sed quo locus hic fiat notior, aſcribã Macrobij uerba ex ſecundo de Somno Scipionis lib. Hic notandũ eſt (inquit) de tribus tãtũ cardinibus in quãcunq; ędem ingredi ſolem, de quarto nunq̃. Nã & ab ortu, & ab occaſu ſiniſtra Solem recipit. Quippe quẽ orientẽ, abeuntem proſpectet. Incipit & a meridie, quia omne iter Solis in noſtro Meridie eſt. Nunq; uere ſolem feneſtra ſeptemtrionis admittit. Eiuſdem rei probationẽ umbra quoq; cuiuslibet corporis efficiet aſtruere. Nã & in occaſum cadit oriente Sole, & in ortũ cum ſit occiduus. Medio autem die, quia ſol meridiem tenet, in ſeptẽtrionẽ umbra depellitur. In Auſtrũ uero circa noſtram habitationẽ impoſsibile eſt umbrã cuiuslibet corporis cadere, quia ſemper aduerſam Soli partem umbra iactatur. Aduerſus autem Auſtro apud nos ſol eſse non poterit, cũ nunq; fines Septẽtrionales attingat. Sane quoniã pars illa puſtæ, quæ temperatę uicina eſt admittit habitãtes, illic ideſt trãs Tropicum quęcunq; habitantur ſpatia, umbram mittunt in Auſtrũ, eo tempore, quo ſol Cancrum

a manet, actis etiã urbis continet.[a] Cinnamulgus
perinde Arabiæ auis in excellentiſsimis lucis te-
xit nidos e fructibus Cinnamorum, ad quos quo-
niam non eſt peruenire propter ramorum altitudi
b nem, & fragilitatem, accolę illas congeries plũ-
batis petunt iaculis, deiectasq; precijs uendunt
amplioribus, qđ hoc Cinnamum magis, q̃ aliud
mercatores probent. Arabes longe,[b] lateq; dif-
c fuſi, diuerſis moribus [c] uiuunt, & cultibus. Pluri
mis crinis intonſus, mitrata capita, redimitu pa-
ri, pars raſa in cutem barba. Cõmercijs ſtudent,
aliena non emunt, uendunt ſua. Quippe & ſyl-
uis, & mari diuites. Vmbræ, quæ nobis dextræ
ſunt,[d] illis ſiniſtrę. Pars eorum, qbus aſper eſt uict⁹,

tenet. Tunc enim ei Sol fit Septẽtrionalis cum tropicũ tenet, qđ ab illis ad Septẽtrionẽ recedit &c. Plura loca enumerat Ply. ca. 75. & 76. secundi. Itẽ ca. 19. & 29. lib. sexti, in quibus umbræ ad septẽtrionem cadunt hyeme, æstate in Austrũ per senos menses. Diod. Siculus lib. 3. In multis Indiæ locis aiunt erectum lignũ nullã a sole umbrã reddere. Nocte Arctos non uideri. In ultimis uero minime aspici Arcturũ, q̃ in loco (inquit) umbras uersus meridiẽ inclinare dicunt. Loca sunt (inquit Ammianus. 22. hist. lib.) in quib⁹ per nonaginta dies, umbræ nostræ in contrariũ cadũt. Vnde Antiscios eius regionis incolas uocant. Luca. in nono Pharsaliæ.

At tibi quęcunq; es Libyco gẽs igne dirempta
In Noton umbra cadit, quę nobis exit in Arcton.

angues edunt, [a] nulla illis animi, uel corporis cura, ac propterea ὀφιοφάγοι [b] nominantur. Ex istius littoris sinu Polycrati [c] regi aduecta Sardonyx

De Arabibus, quod ad hunc Solini locũ maxime attinet, sic idem Lucanus libro tertio.

Ignotum nobis Arabes uenistis in orbem,
Vmbras mirati nemorum non ire sinistras.

Quem locũ exponũt quidã ex ijs Solini uerbis. Vmbræ enim (inquiunt, q̃ nobis ad occidentẽ conuersis/dextræ sunt, Arabibus sunt sinistræ. Quę expositio tũ uera est, tũ etiã poetæ sensui plurimũ consona, qđ Arabes Pharsalica Pompei castra petentes, ex orientali regione, occidentẽ uersus progrediebantur. Qui autẽ hunc Lucani locum occultiorẽ doctrinam cõtinere arbitrantur, tradunt ex sex mundi positionibus, habitudinibusq; orientẽ posteriorem. Occidentẽ uero anteriorẽ, Meridiem sinistrã, dextrã septemtrionẽ esse tradunt. Id sensit indubie Cleomedes Græcus author ca. primo primi libri, eius operis, quod circularẽ inspectionẽ Meteoroꝝ inscripsit. Eius sententia ijs ferme uerbis continetᷓ. Mundus is (inquit) quoniã corpus est, habet quippiã, qđ supra, quodue infra sit, reliquasq; positionis habitudines. Anteriora ipsius esse dicũt, quę sunt ad mũdi occasũ qđ is ad occasũ ipulsũ habeat. Posteriora uero ea eẽ, q̃ ad ortũ sunt. Eteni ad anteriora ꝑcedit. Eius autẽ dextera ad Septẽtrionem, ad meridiẽ sinistra locanda. Hę autem quatuor positionis genera, nihil omnino occulti habẽt, cũ cæterę habitudines, quæ sunt, sursum, deorsumq;, plurimũ difficultatis/Physicis prębuerint. Ex hac Cleomedis sententia notũ dicunt, cur Lucanus, Solinusq; sinistras umbras Arabibus tribuerint. Idẽ cũ Cleomede sensisse Pythagorę os secundo de Cœlo, & mũdo refert Aristo. Idẽ autẽ Aristoteles multo aliter has positiones mundo tribuit, utpote dextrã orienti; sinistram occidenti. Meridiei sursum, Septẽtrioni deorsum ascribens. Eius uerba ascripsi. Poloꝝ (inquit) unus quidem nobis imminens apparet superne, pars est deorsum. Aliter uero nobis incertus/sursum, dextrum nãq; cuiuslibet dicimus. Vnde principiũ per motũ. Locus uero conuersionis cęli/principiũ est, unde astroꝝ ortus, proinde hoc fuerit dextrũ. Cuius autem occasus/sinistrũ. Si itaq; a dextris orditur, & in sinistra fertur, supernus/qui nobis nõ apparet polus/esse necesse est. Nã si sit manifestus in sinistra erit motus, quod neutiq̃ dicimus. Nõ dubium igitur quin non apparens polus sit, id quod sursum, ac qui illic habitant, in superno sunt Hęmisphærio, & ad dextrã. Nos autẽ in inferno, & in sinistro econtrario, q̃ ut Pythagorẹi dicunt. Illi enim nos supra faciunt, & in dextra parte, eo autem, qui illic, infra, & in sinistra. At euenit contrariũ. Cæterũ secundæ conuersionis, ut planetarum, nos quidem in supernis, & dextris sumus. Illi uero in infernis, & sinistris. Contra enim is principiũ motus est, quod ferantur in contrariũ. Et perinde contingit nos quidẽ in principio esse, illos uero in fine. Hucusq; Aristoteles. SCRIBIT Seruius. 9. Aene. lib. qđ ab hoc Solini loco minime alienũ est, ea, quę sinistra nobis uidentur intuentibus cœlũ, illic dextra esse. Quoniã dextra cœli (inquit) nobis sinistra sunt. Seruianæ sententiæ suffragantᷓ, quæ scribit Plutar. Quęstionũ suarũ proble. 76. Item. M. Cicero libro de Vniuersitate. De umbris multa Aristot. Sectione. 15. Problematũ. Ascripsi hæc, prolixa nimiũ fortassis, ne omnem se quispiã, ex Lucani loco nodũ substulisse glorietur. Sed ut ad propositum reuertamur, ex hoc qđ ait Solinus. Vmbræ, quæ nobis dextræ sunt, illis sinistrę, aliqua sibi incuria debet ascribi, sicut nec Lucano, cũ inquit. 2. Pharsaliæ. Vmbras nusq̃ flectente Syene, cũ id semel tantũ anno eueniat. Non enĩ asserit Solinus hoc de omni Arabia, nec id omni tẽpore euenire fatetur. a ¶ Angues edunt.) Plyni⁹ ca. 29. sexti de Arabibus loquens. Introrsus (inquit) Candei, quos Ophiophagos uocant, serpentibus uesci assueti. Neq; alia regio fertilior earũ. b ¶ ὀφιοφάγοι.) Si uerbum uerbo reddas, Latine Anguiuori dici possunt. ὄφις Gręce/Latine anguis, φάγος uorax. c ¶ Polycrati regis Sardonyx.) Polycrates Aeaci filius, Samo insula ui tyrannide occupata, breui tandẽ tempore eius res adeo profecerũt, ut per Ioniã, totamq; Grçciam celebrarentur. Is Amasis Aegyptiorum regis persuasione, conscensa bireme, gemmã signatoriã uolens proiecit in pelagus. Quo facto domũ redijt. Sed cũ ex ea iactura (erat enim tyranno ea gemma rerũ omniũ suarũ gratissima) plurimũ tristaretur, quinto, sextoue, q̃ hæc acta sunt die, piscator quidã captum eum piscem, qui Polycratis gemmã casu absorbuerat, Polycrati dono detulit, in cuius euiscerati aluo/gemma ea reperta est. Ex qua re ingenti Polycrates gaudio affectus traditur.

ctus traditur. Historiã scribunt Herodotus in Thalia. M. Cicero in fine quinti de finibus bonoꝝ, & maloꝝ. Caius Plynius ca. primo tricesimiseptimi naturalis historiæ. ADuertendum sane Herodotũ scribere eam gemmã fuisse non Sardonicem, sed Smaragdũ. De eius nomine Marbodęus Gallus in lib. de lapidibus pretiosis sic inquit.

Sardonicem faciunt duo nomina, Sardus, Onyxq́;,
Tres capit ex binis unus lapis iste colores,
Albus, & hinc niger est rubeus supereminet albo &c.

a gemma, prima in orbe nostro luxuriæ excitauit
facem. Nec multum de ea disserendũ puto, adeo
Sardonyx in omniũ uenit notitiam. Superficies
eius probatur, si meratius rubeat, arguitur si fu-
b erit fœculentior, medietas circuitur limite candi
dante. Optima est, si nec colorem suum spargat
in proximũ, nec ipse ex altero mutuet. Reliqua
nigro finiuntur. Qđ si transluceat uitio uerti-
c tur, si perspicuitatem arceat, proficit ad decorẽ.
Et Molochitem [a] Arabs inuenit, uirentem cras-
sius q̃ Smaragdus contra infantum pericula in-
genita ui resistentem. Inuenit & Iridem [b] in ma-
d ri Rubro sicut Crystallum sexangulatam, quæ
radijs icta solis rutilo aeris repercussu cœlestis
arcus ex se iacit speciem. Androdamantem [c] ijdẽ
legunt Arabes nitoris argentei, lateribus æqua-
e liter quadris, quem de Adamante nonnihil mu-
tuatum putes. Datum illi nomen ex eo censent,
qđ animorum calentium mollit impetus, & tu-
mentes refrenat iras. Pęderotem [d] etiam Arabi-
f cum inde sumim⁹. Arabica aspectu eburnea est,
radi abnuit. Contra neruorũ molestias prodest
habentibus. In Pęderote congruit quicq̃d eximi
um est, quadã decoris prærogatiua. Crystallinũ
g lucet, rubet purpuram, in orarum extimis coro-
na crocea uelut e liquido renitente. Hac suaui-
tate oculos afficit, uisum illicit, detinet intuẽtes,
hac etiã gratia Indis placet. Hoc Arabiæ sat est,
hinc ad Pelusium repatriemus.

Multa de eo lapide Plynius ca. 6. tricesimiseptimi. a ℭ Molochitem.) Lapis hic a Malua, cuius floribus assimilis est, nomen habet. Maluam enim Grę ci μαλάχην dicunt. Plynius ca. 8. libri ultimi. Nõ translucet (inquit) Molochites spissius uirẽs a colore Maluæ nomine acceptο reddendis laudata signis, & infantium custodia quadã innato contra pericula ipsorũ medicamine. b ℭ Iridem.) Hæc gemma iccirco Iris dicta est, quoniam figuram, & colores Iridis arcus cœlestis plurimũ immitetur. Ply. ca. 9. tricesimiseptimi naturalis historiæ. Effoditur in quadã insula (inquit) Rubri maris, quæ distat a Beronice urbe sexaginta milia pass. cętera sui parte Chrystallus. Itaq́; quidam radicẽ Chrystalli esse dixerunt. Vocatur ex argumento Iris. Nam sub tecto percussa Sole, species, & colores arquus cęlestis in proximos parietes eiaculat̃, subinde mutans, magnaq́; uarietate ammirationẽ sui augens. Sexangulũ esse, ut Chrystallum cõstat &c. De arcu cœlesti, præter ea, quę scribunt Aristot. tertio Meteororum. Seneca primo Naturaliũ. q. Plynius lib. secundo, Lege copiose apud Marcellinum lib. 21. historiarum suarum. c ℭ Androdamantẽ.) Dicta aũt gemma hæc ἀπὸ τοῦ ἀνδρός, καὶ δαμάζω. i. a domandis uiris. Ply. ca. 10. lib. ultimi. Androdamas argenti nitorem habet, ut Adamas. Quadrata, & semper tessellis similis magnis, putantq́; nomen impositum, eo qđ impetus hominũ, & iracundias domet &c. d ℭ Pęderotem.) Lapis hic Opalius dicitur uero nomine, sed ob eximiã pulchritudinẽ, & gratiam Pęderos cognominat⁹. Est enim in eo (authore Plynio ca. 6. tricesimiseptimi nat. historiæ) Carbunculi tenuior ignis. Est Amethysti fulgens purpura. Est Smaragdi uirens mare, & cuncta pariter incredibili mixtura lucentia. Pęderos autem dictus est ἀπὸ τοῦ παιδός, καὶ τοῦ ἔρου. i. a puero, & amore, qđ pueri pulchritudinem referat. Sunt & qui priuatum eius genus faciunt. Sangenonq́; ab Indicis uocari dicunt. Genus etiam quoddam Amethysti Pæderotem uocant similibus his, quas diximus causis. Id Amethysti genus Anteros quoq́; dicitnr, quasi mutuũ amorem dicas. Lege Plynium ca. 9. eiusdem uoluminis. Est etiã nũ Pęderos herbę, & spinę genus, de qua Ply. cap. 8. deciminoni. Et Dioscoridei. lib. 3. & quarto.

DE CASIO MONTE. DE POMPEII Magni ſepulchro. Deq́ꝫ Ioppe oppido. CA. XLVII.

A Peluſio Caſius mons [a] eſt, & delubrum Iouis Caſij, atq́ꝫ ita Oſtracinæ locus Pōpeij Magni [b] ſepulchro inclytus. Idumęa [c] inde incipit palmis opima. Deinde [d] Ioppe oppidū antiqſsimū orbe toto, utpote ante inundationē [e] terrarū conditū. Id oppidū ſaxum oſtētat, qđ uinculorꝫ Andromedæ ueſtigia adhuc retinet, quā expoſitā belue [f] nō irritus rumor cir-

A PELVSIO Caſius mons.) Ex Plynio hæc omnia cap. 12. lib. quinti. A Peluſio (inquit) Gabriæ caſtra, Caſius mons, delubrū Iouis Caſij, tumulus Magni Pompeij Oſtracinę. Arabia finitur a Peluſio. LXV. milia paſs. Hic mons Caſius Aegyptū, Syriamq́ꝫ diſterminat. Huius montis accolæ uerſuti maxime exiſtimati, ac malis moribus affecti. Ob id de eis Adagium Tarręas exiſtimat. ἅμματα πλέκεισ, Vincula texis, ex eo natū, qđ ij homines naturali quadam arte ligamina texere conſueuerint trabes/ſuper trabes cōponētes. Effertur & in hunc modū κασσιώτικον ἅμμα Caſsioticum ligamen. In eos qui dolo malo, nodis quibuſdam difficillimis homines implicant. b ℭ Pōpeij Magni ſepulchro.) Præter ea quę de Pompeij Magni ſepulchro, ſcribunt Appianus. 2. bellorum Ciuilium. Plutarchꝰ in Pompeium. Strabo lib. 16. Itē cæteri, id ipſum multis carminibus exequitur Lucanus octauo Pharſaliæ.

Non preciosa petit cumulato (thure ſepulchra &c.

Eodem loco Lucanus Epitaphiūm huiuſmodi in Pompeij ſepulchro infuiſse refert.

Hic ſitus eſt Magnus, placet hoc fortuna ſepulchrum
Dicere Pompeij, quo condi maluit illum,
Quam terra caruiſse ſocer &c.

Appianus, hunc uerſiculum inſcriptum dicit.

Templi pondus erat, modica qui clauditur urna.

c ℭ Idumęa palmis opima.) Idumęa Syriæ prouintia. Huius incolas Nabatęos eſse lib. 16. Strabo tradit, qui orta ſeditione inde egreſsi, ac Iudæis inhęrentes, eiſdem legibus cōmunicauerunt. Quid Iudæi de Idumeę nomine ſentiāt refert Ioſephus ca. 1. ſecundi Antiquitatum Iudęorꝫ. In hac prouincia palma arbor plurimū luxuriat. Lucanus in tertio.

Gazaq́ꝫ, & arbuſto palmarū diues Idume.

Martialis in decimo.

Frangat Idumęas triſtis uictoria palmas.

Ob palmarū copiam eleganter a Statio tertio Syluarū dictum eſt. Dulce nemus florentis Idumes. d ℭ Ioppe.) Stephanus per unū π ſcribit. Dictam autem refert, ἀπὸ Ἰόπησ τῆσ αἰόλου θυγατρὸσ, τῆσ γυναικὸσ κηφέωσ. i. ab Iope Aeoli filia, uxore Cephei a qua primū ea urbs conſtructa eſt. De hac Iope Propertius Elegeia. 29. ſecundi intelllexiſse uidetur cū inquit. Vobiſcū eſt Iope, nō de Abdromeda illic quondā beluæ expoſita, ſicut quidā eum locū interpretantur. Eſt autem (ut diuus Hieronymus lib. de Hebraicis locis ſcribit) Paleſtinæ oppidū in tribu Dan. Hebraice Ioppe interpretatur, pulchritudo, ut idē Hieronymus author eſt. Ioppe portus eſt Iudeę (ut in regnorꝫ, & Paralipomenon libris legimus) ad quem Hiran quoq́ꝫ rex Tyri, ligna de Libano ratibus transferebat, quæ Hieruſalē terreno itinere peruherent̃. Hic locus eſt, in quo uſq́ꝫ hodie ſaxa mōſtrantur in littore, in quibus Andromeda religata, Perſei quondā ſit liberata Præſidio. Author idē Hieronymus in principio Cōmentariorꝫ ſuper Ionam prophetā. Plura Stra. lib. 16. Nautę noſtri tēporis Zapphum uocitant. Quo loco Peregrini (ſic enī ij uulgo appellant̃, qui uiſendi CHRISTI domini ſepulturam Hieroſolyma proficiſcuntur) primū e mari egrediunt̃. Diſtat autem a Hieroſolymis/ſtadijs ferme trecentis uiginti. Vix decē nunc caſulis habitatur. e ℭ Ante inundationē terrarū conditum.) Mela Pomponius libro primo. Eſt (inquit) Iope ante diluuiū (ut ferunt) condita, ubi Cephea regnaſse eo ſigno accolæ affirmant, qđ titulū eius, fratriſq́ꝫ Phinei, ueteres quædā aræ cū religione plurimæ retinent. Quin etiā rei celebratæ carminibns, ac fabulis, ſeruatæq́ꝫ a Perſeo Andromedę clarum ueſtigiū belue marinę oſsa immania oſtentant. Eadē breuius tamen cap. 13. libri quinti & Plynius refert. Hanc Andromedę marinæ belluæ expoſitionē fabuloſam eſse lib. 16. putat Strabo. Quod ſcribit hic Solinus alios authores ſecutus, Ioppen ſcilicet ante terrarum inundationē fuiſse conditam proculdubio falſum eſt, ſi eam inundationem intelligat, quā Noe temporibus accidiſse ſacræ literæ teſtantur. De alijs ergo particularibus inundationibus (nam plures fuiſse huiuſmodi Xenophon de ęquiuocis author eſt) iutelligendum eſt. f ℭ Expoſitam beluę.) Hiſtoriam, uel fabulam potius, Andromedæ mōſtro expoſitæ, multis carminibus referunt Ouidius quarto Metamorphoſeos.

Illic immeritā maternę pēdere linguę Andromedā &c. M. Maniliꝰ. 5. Aſtronomicō li. Andromede ſeqt̃

a cumtulit. Quippe oſſa monſtri [a] illius. M. Scaurus inter alia miracula in ædilitate ſua Romę publicauit. Annalibus nota res eſt. Menſuræ quoq; ueracibus libris continentur. ſ. qđ coſtarum lon-
b gitudo exceſſerit pedes. xl. excelſitas Elephantis fuerit Indicis eminētior. Porro uerticuli ſpinæ ipſius latitudinē ſemipedem ſunt ſupgreſsi.

c DE IVDAEA, IN EA DE FLVMINIbus, & lacubus. De Balſamo. De Sodomo, & Gomorro. De Eſſęnis gentibus. CAP. XLVIII.

d IVdæa illuſtris [b] eſt aquis, ſed natura nō eadem aquarū omnium. Iordanis [c] amnis

ſydus &c. Iginus cap. 12. ſecundi. Item cæteri. a ¶ Oſſa monſtri illius. M. Scau.) Plynius ca. 5. noni naturalis hiſtoriæ. Bellue (inquit) cui dicebatur expoſita fuiſſe Andromede, oſſa Romæ apportata ex oppido Iudeæ Ioppe, oſtendit inter reliqua miracula in ædilitate ſua. M. Scaurus longitudinē pedū quadraginta, altitudine coſtarum Indicos Elephantos excedente ſpine craſſitudine ſexquipedali. QVærit Ariſtoteles decima ſectione problematum. Cur maris animalia maiora, uegetioraq; ſunt, q̃ terræ? An (inquit) qđ uis Solis conſumēdo, quæ terrā ambiunt, copiā detrahit nutrimēti. Quā ob rē, quæ abdita uitam agunt, uegetiora ſuut. His igitur omnibus incōmodis cū genus marinū ſit immune, merito tum adoleſcere poteſt corpore ampliori, & uegetiori. Similia ſcribit Plynius cap. 2. noni naturalis hiſtoriæ. Dionyſius Afer de maris Rubri beluis Rhennio interprete ſic inquit.

Per fines Aſiæ, iacet hæc ſub ſy (dere Cancri,
Littoribus cuius ſaliūt denſiſ (ſima Cete,
Quæ paſcit uaſtum mare Ru (brum, montibus ęqua
Tenditur horribilis, quorum (per terga, per harmos
Spina ferens cladem, fatumq; (ſub ore feroci.
Quippe ſolent pariter nauem ſorbere, uiroſq;.
Nam mala tam pelagus, quam terra merentibus offert.

Quidam Auieni uerſus iſtis correſpondentes, in omnibus exemplaribus deptauati reperiuntur. Eos in Cōmentariolo ſuper Dionyſij Afri Periegeſin, ſic legendos cenſuimus.

Hac nequis rapidi ſubtectus gurgitis unda,
Hæc in terga ſalis lembum contorqueat unq̃.
Aut ſe monſtrigenis hoſtem licet inferat ęſtus
Fluctibus.

Duobus primis uerſibus, duo uitanda monet. Nequis ſcilicet, hęc maria, uel natandi, uel nauigandi gratia ingrediatur. Tertio uerſiculo ſi Dionyſij ſententiā referat, dicit hæc maris pericula in ſceleſtorum penam Deum inſtituiſſe. Verba Dionyſij ſunt. τοῖσ γαῤ ἀλιτροῖς εἰν ἁλί, καὶ γαίῃ κακὰ μυρία θήκατο δαίμων. Ideſt. Namq; flagitioſis in mari, atq; terra/mala innumera inſtituit Deus. Nos in Latinū carmen ſic uertimus.

Namq; merenti
Tum mare, tū tellus homini condigna rependit.

Ex ijs ſic quoq; apud Auienum legi poſſe uidetur.

Hac nequis rapidi ſubtectus gurgitis unda,
Nec in terga ſalis lembum contorqueat unq̃.
An ne monſtrigenis hoſtem licet inferat æſtus
Fluctibus?

Nunquid (inquit) licet/ęſtus inferat hoſtem. i. flagitioſum hominē fluctibus monſtrigenis? Quaſi dicat, immo iure licet.

IVDAEA illuſtris eſt aquis.) Inter Iacob patriarchæ filios Iudas quoq; enumeratur, a quo Iudæa, & Iudæi nomen ſortiti ſunt, quom antea a Chananęo quarto Cham filio, Chananęa, & Chananei dicerentur, authores Ioſephus primo Antiquitatum libro, & Euſebius libro temporum. His ſimilia ſcribunt Trogus Pompeius, & Iuſtinus libro Hiſtoriarum triceſimoſexto. Poſt Damaſcum principē (inquit) Abraam, Moſem, Iſrael reges fuere. Sed Iſrael felix decem filiorum prouentus maioribus ſuis clariorem fecit. Itaq; populum in decem regna diuiſum filijs tradidit, omneſq; ex nomine Iudæ, qui poſt diuiſionem deceſſerat, Iudæos appellauit, coliq; eius memoriā ab omnibus iuſsit. Eius portio omnibus acceſſerat. Cor. Tacitus lib. 21. mira de Iudęorū origine, & nomine refert. Iudęos (inquit) Creta inſula profugos, nouiſſima Libyę inſediſſe memorāt, qua tempeſtate Saturnus, vi. Iouis pulſus

eximiæ suauitatis Peneade fonte demissus, regiones perterfluit amœnissimas, mox in Asphaltiten [a] lacum mersus stagno corrumpitur. Qui Asphaltites gignit bitumen. Animal non habet, nihil in eo immergi potest. Tauri etiam, Cameli que impune ibi fluitant. Est & lacus [b] Genesara extensus passuū sexdecim milibus circumseptus urbibus plurimis, & celebribus, ipse par optimis. Sed lacus Tiberiadis his omnibus anteponitur, salubris ingenuo æstu, & ad sanitatem usu efficaci. Iudææ caput [c] fuit Hierosolyma,

cesserit regnis. Argumentū e nomine petitur. Inclytum in Creta Iden montem. Accolas Idæos aucto in Barbarum morem cognomento, Iudęos uocari, quasi Idęos. Quidam regnante Iside exundantem per Aegyptū multitudinē ducibus Hierosolymo, ac Iuda, proximas in terras exoneratā. Plericꝙ Aethiopū prolem, quos rege Cepheo metus, atꝙ odium mutare sedes perpulerit. Sunt qui tradant Assyrias cōuenas indigum agrorum populum parte Aegypti potitos, mox proprias urbes, Hebręasꝙ terras, & propriora Syriæ coluisse. Clara alij Iudęorū initia. Solimos carminibus Homeri celebratā gentem, conditā urbem Hierosolymā nomine suo fecisse. Plurimi authores consentiunt, orta p Aegyptū tabe, q̃ corpora fędaret, regem Bocchorim &c. Stephanus autem de Vrbibus ἰουδαία, ἀλέξανδρος, ὁ πολυίστωρ ἀπὸ τῶν παίδων σεμιράμιδος ἰούδα, καὶ ἰδυμαία. ὡς δὲ κλαύδιος ἴολαος, ἀπὸ ἰουδαίου σπάρτωνος, ἐκ θήβης μέτα διονύσου ἐστρατευκότος. Iudęæ terminos eleganter tradit idem Cornelius ubi supra. c ℭ Iordanis amnis.) Nomen cōpositū a Ior, & dan. Est enim Dan uiculus in quarto a Paneade miliario euntibus Tyrum, qui usꝙ hodie sic uocatur. Terminus Iudęæ prouinciæ contra septētrionem, de quo & Iordanis flumen erumpens, a loco sortitus est nomen. Ior quippe ῥέεθρον .i. fluuiū, siue riuū Hebręi uocant. Is enī fluuius diuidens Iudæam, Arabiam, & Aulonem, usꝙ ad mare mortuum fluens, post multos circuit⁹ iuxta Hiericho, mortuo commixtus mari, nomen amittit. Author Hieronymus in lib. de locis Hebraicis. Ply. ca. 15. lib. quinti. Fontem unde Iordanis oritur, Peneadē nuncupat. Alij fere omnes Paneadem uocant. Aegesippus cap. 27. lib. tertij Pauiū. Ostenditꝙ non ex eo primū oriri, sed ex fiala. Quod ex iniectis paleis a Philippo Tetrarche deprehensum tradit. Quo loco plurima de Iordane idem author refert. Cor. Tacitus eodem libro Iordanem ex Libano mōte ali, effundiꝙ autumat. a ℭ Asphaltiten.) Nomen habet a bitumine, qđ Græci ἄσφαλτον uocitant. Sunt qui a uerbo ἀσφαλίζω, quod tueor, & munio significat, quoniā nihil uiuū in eo lacū submergitur, sed tuta sunt omnia. De eo, & eius bitumine. Plynius ca. 15. lib. septimi, & ca. 16. quinti. Plura Diodo. Siculus lib. 3. Non grauabor ascribere Cor. Taciti de hoc ipso lacu uerba. Nec Iordanes (inquit) pelago accipitur, sed unum, atꝙ alterū lacū integer perfluit, tertio retinetur. Lacus immenso ambitu, specie maris, sapore corruptior, grauitate odoris accolis pestifer. Neꝙ uento impellitur, neꝙ pisces, aut suetas aquis uolucres patitur. Incertū unde, superiacta, ut solido feruntur. Periti, imperitiꝙ nandi perinde attolluntur. Certo enim tēpore bitumen egerit, cuius legendi usum, ut cæteras artes experientia docuit. Ater suapte natura liquor, & sparso aceto concretus innatat. Hunc manu captū, quibus ea cura in summa nauis trahunt. Inde nullo iuuante influit, oneratꝙ, donec abscindas. Nec abscindere ære, ferroue possis. Fugit cruorem, uestemꝙ infectam sanguine, quo fœminæ per menses exoluunt. Sic ueteres authores. Sed gnari locoꝝ tradunt undantes bitumine moles pelli, manuꝙ trahi ad littus. Mox ubi uapore terræ ui solis inaruerint, securibus, cuneisꝙ, ut trabes, aut saxa discindi. Hucusꝙ Tacitus. Sunt autem lacus plures ex sese bitumina emittentes, ueluti limniasphaltis lacus sub Babylone amplissima magnitudine, quo bitumine, & latere testaceo, constructo muro, Semiramis Babylonē dicitur circumdasse. Item Tope in Syria, Arabiaꝙ Numidarū lacus sunt immani magnitudine, ex se maximas bituminis moles emittentes. Id aūt in causa est, qđ iuxta huiusmodi lacus crebræ sunt bituminis lapidicinæ. Fit ergo, ut cū per bituminosam terrā eruperit aquę uis, secū extrahat, & cum egressa fuerit, secernitur, & ita bitumen a se reijcit. b ℭ Genesara.) De hoc lacu, & circum eum urbibus, abunde Plynius capite sextodecimo libri quinti. DE Tiberiade lacu Plynius capite quintodecimo libri quinti. Fit de utroꝙ lacu etiam in Euangelio mentio Mathęi quartodecimo. Marci sexto. Lucæ quinto. Ioannis sexto, & uicesimoprimo capitibus. c. ℭ Iudææ caput fuit Hierosolyma.) Quam Iudęi, & Barbari Herusalem nominant. Gręci, & Latini Hierosolyma dicunt. Eusebius ca. ultimo noni Pręparationis authoritate Eupolemi usus a Salomone Hierusalem cognominatam tradit. Eius uerba de Salomone loquētis hæc sunt. Hierusalem quoꝙ urbem muris, turribus, ac foueis ab eo fuisse circumductam. Regiam quoꝙ sibi ædificasse, quę Hieron Salomonis idest Latine Salomonis ędes fuit appellata. Vnde corrupto postea uo-

a ſed excisa eſt.[a] Succeſsit Hiericus, & hæc deſijt
caput eſse Artaxerxis[b] bello ſubacta [c]Callirhoe.
Hieroſolymis proximus fons calore medico ꝓ-
batiſsimus, & ex ipſo aquarũ præconio ſic uoca-
b tus eſt. In hac terra tantũ Balſamũ naſcit,[d] quæ
ſylua intra terminos uiginti iugerum uſq; ad ui-
ctoriam noſtrã fuit. At cũ Iudæa potiti ſumus,
ita luci illi propagati ſunt, ut iam nobis latiſsimi
c colles ſudent Balſama. Similes uitibus ſtirpes ha
bent, malleolis digerunt, raſtris niteſcunt, aquis
gaudent, amant amputari, tenacibus folijs ſempi
terno inumbrant. Lignũ caudicis attrectatũ fer-
d ro ſine mora moritur. Eapropter aut uitro, aut
cultellis oſseis, uel in ſolo cortice artifici plaga
uulnerat, ex qua eximiæ ſuauitatis gutta manat.
Poſt lachrymã ſecundũ in precijs locũ poma ob
tinent, cortex tertium, ultimus honos ligno. Lõ-
go ab Hieroſolymis receſsu triſtis ſinus pandi-

cabulo, urbem Hieruſalem uocatã fuiſse, & Hieroſolymã Græce appellari. Nicolaus Lyranus inſignis Theologus, ca. 28. Cõmentariorũ Geneſeos refert Diſtichum, quo diuerſa huius urbis nomina continentur. Id autem eſt huiuſmodi. Solyma Luza, Bethel, Hieroſolyma, Hierus Aelia
Vrbs ſacra Hieruſalem, dicitur atq; Salem. Quo etiã loco docet eam primum a Melchiſedek fuiſse conſtructam, Salemq; cognominatam i. pacificam, quod is pacis, & iuſtitię rex fuerit. Cæterorũ eius urbis cognominum apud eundẽ reperies rationes. Ioſephus ca. 26. ſeptimi de bello Iudaico libro dicit primũ eius cõditorẽ fuiſse Chanam eorũ potentiſsimũ, qui patria lingua iuſtus appellatus eſt rex, qui fano primũ ędificato, Hieroſolimã ciuitatem uocauit, cũ ante Solyma uocaretur &c. Diuus Hieronymus de locis Actorũ Apoſtolorũ. Hieruſalem (inquit) metropolis quondã totius Iudęæ, quę nũc ab Aelio Adriano Cęſare, qđ eam a Tito deſtructã, latiore ſitu inſtaurauerit, Aelia cognominata eſt. Cuius opere factum eſt, ut loca ſancta id eſt dominicæ paſsionis, & reſurrectionis. Sed & inuentionis ſanctæ crucis quondã extra urbẽ iacentia, nũc eiuſdẽ urbis muro ſeptemtrionali circũdentur. Tradit Plynius ca. 14. lib. quinti. Hieroſolyma longe clariſsima urbiũ orientis. Nã (ut ex Hecatæo capite ſecundo noni Præparationis refert Euſebius) Hieroſolyma urbs munitiſsima, quinquaginta pene ſtadiorũ habens circuitũ, plures q̃ centũ & uiginti milia hominũ habitant &c. a ❡ Exciſa eſt.) Extant Ioſephi lib. ſeptẽ, q de bello Iudaico inſcripti ſũt. Item Aegeſippi libri quinq; Hieroſolymitani excidij titulo præſignati, quibus abunde aperiũt quotiens, a quibus, quoue tẽpore urbs Hieroſolymorũ exciſa fuerit. Admiratione dignũ eſt, qđ ca. 50. lib. quinti idem Aegeſippus Gręcus author refert. Per omne tempus, quo ea urbs a Tito Veſpaſiani filio obſeſsa eſt, decies centena hominũ milia fuiſse cęſa. Centũ, & decẽ Myriadas pleriq; aſserunt. Iudęorũ (inquit) omniũ, ſed non eiuſdẽ regionis omniũ, & loci, ſed qui illuc undiq; ad paſca celebrandũ confluxerint. Captiuorũ aduectorum ad nonaginta ſeptẽ milia &c. Lege Ioſephum ca. 25. uoluminis ſeptimi de bello Iudaico. Capta eſt autem, ut idẽ Ioſephus ca. 26. eiuſdem libri tradit principatus Veſpaſiani anno ſecundo, ſeptẽbris menſis octauo die. Quinquies autẽ prius capta, tũc iterũ uaſtata eſt Aegyptiorũ quidẽ rex Aſobeus, & poſt eũ Antiochus &c. b ❡ Artaxerxis bello ſubacta.) Diuus Hieronymus de locis Hebraicis, hanc urbem Iordane tranſgreſso ſubuertiſse Ieſum rege illius interfecto, pro qua extruxiſse aliam Ozam de Betel ex tribu Effraim & cætera. Artaxerxis contra Iudæos geſta refert Ioſephus capite ſexto undecimi Antiquitatum libri. Scribit Strabo libro ſextodecimo Hiericuntem campum eſse, a montana quadam, quæ in theatri ſpeciem ad ipſum declinare. Hoc in loco eſse palmetum, cui alia quoq; materies immixta eſt, domeſtica, & ferax, palmis abundans, ſpatio ſtadiorum centũ, & totũ irriguũ, & habitationibus plenum. Similia ſcribit Plynius capite quartodecimo quinti. Hiericontem (inquit) palmetis conſitam, fontibus irriguum &c. c ❡ Callirhoe.) Si uerbum uerbo reddas, pulchre fluens interpretari poteris, κάλλος pulchritudo, ῥόος fluxus. De eo fonte Plynius ca. 16. li. quinti. Eodẽ (inquit) latere eſt calidus fons medicæ ſalubritatis Callirhoe aquarum gloriam ipſo nomine præferens. EST & fons alter eiuſdẽ nominis apud Athenas. Eſt & urbis nomen. d ❡ Balſamum naſcitur.) Græci σίλφιον uocitant. Sumpſit hæc omnia Solinus ex capite uiceſimoſexto duodecimi libri naturalis hiſtoriæ Caij Plynij. Elegãter præterea ſcribit Theophraſtus capite ſexto noni de hiſtoria plantarum. Balſamum (inquit) in ualle Syriæ prouenit. Eius arbuſta duo tantum affirmant. Alterum uiginti iugerum, alterum multo minus. Arboris magnitudo, quæ malo punicæ

magnę,rami multi.Foliū rutæ simile,candidū tamen,perpetuo uirens,fructus similes Terebintho,tā magnitudine/q̄ colore.Is quoq; admodū odoratus est,& magis q̄ lachryma.Colligi lachrymā in caudice,& parte superna tradunt,facta incisura unguibus ferreis,sub sydere,cū ęstas maxie angit &c. De Balsamo,nemo authorū Dioscoride disserit copiosius.ca.18.lib.primi. Auicenna ca.85.tractatus.2.secundi Canonis præter aliorū sententiā dicit Balsamū esse Aegypti tantū arborē in eo loco nascentem,

tur,quem de cœlo tactum [a] testatur humus nigra,& in cinerē [b] soluta. Duo ibi oppida,Sodomum nominatū alterū, alterū Gomorrū. Apud quæ pomū [c] gignitur,qd' habeat speciē licet maturitatis,mandi tamen nō potest.Nā fuliginē intrinsecus fauillaceam ambitio tantū extimæ cutis cohibet,quæ uel leui tactu pressa fumū exhalat,& fatiscit in uagum puluerē. Interiora Iudeæ quæ occidentē contuentur,Essęni tenent, [d] præditi memorabili disciplina recesserunt a ritu gētium uniuersarum,maiestatis(ut reor)prouidentia ad hunc morem destinati.Nullę ibi fœminæ. Venere se penitus abdicarūt. Pecuniā nesciunt.

qui dicitur Solis oculus. Ply.& Diosco.aiūt uni terrarū Iudeæ quadā conualle,& Aegypto cōcessa/Balsamū prouenire. Sed ex hoc,quod Diosco.ait,& Aegypto concessa,nō habet Balsamum in Aegypto prouenire. Quibus morbis sit utile Balsamū,abunde Diosco.& Auicēna prodidere.Eiusdē cū Auicēna sententiæ est Albertus capite 8.primi tractatus sexti libri de Vegetabilibus,& Plantis. Lege quę scribūt Stra.lib.16.Cor. Tacitus lib.21. Aegesippus ca. 15.lib.primi.Iustinus lib.36.Seruius secūdo Georg.super illud. Balsamaq;. a ❡ De cœlo tactum testatur humus.) Nemo ferme est ex ijs,qui historias cōscripserunt,qui nō huius e cœlo incendij meminerint.Moses ipse Gene.19.Iosephus ca.1[?].primi antiqui.Augustinus ca. 10.primi de mirabilibus sacrę scripturę.Ca.30.decimisexti,&ca.5.uicesimiprimi Ciuitatis dei.Orosius ca.6.primi. Abunde Aegesippus ca.18.lib.quarti.Ascribā tamen Cor.Taciti ex.21.historiarū lib.uerba, qd' hanc ipsam historiā eleganter referat.Haud procul inde(inqnit)campi,quos ferunt olim uberes, magnisq; urbibus habitatos,fulminis iactu arsisse,& manere uestigia,terramq; specie torridā, uim frugiferam perdidisse.Nā cuncta sponte edita,aut manu sata,siue herbas tenues,aut flores, seu solitā in speciem adoleuere,atra,& inania uelut in cinerem uanescunt.Ego sicut Iudaicas quondā urbes igne cœlesti flagrasse concesserim,ita habitu lacus infici terrā,corrumpi superfusum spiritū;eoq; fœtus segetū, & autumni putrescere reor,solo/cęlo iuxta graui.Hucusq; Tacitus. b ❡ Duo ibi oppida.) Catholici scriptores dicunt fuisse oppida quinq; cęlesti igne consumpta.Eorū nomina Adama,Gomorra,Seboym, Segor,& Sodoma.Diuus Hieronymus ca.14.secūdi aduersus Iouinianū,Et li.de locis Hebraicis.Sodomū autem,& Gomorrū horū fuerant potiora. c ❡ Apud quæ pomū,qd' gignitur.)Vetusta exemplaria habent,apud quem,ut sinū intelligas,nō oppida.Aegesippus ca.18.lib.quarti. Quinq; itaq; urbes incensæ,quarū umbra quædā,& species in fauillis uidetur Arsere terræ,ardent aquæ,in quibus cęlestis ignis reliquiæ recognoscunt̄,atq; adhuc manent.Spectes illic speciem poma uiridantia, formatos uuarū racemos,ut edendi generent spectantibus cupiditatem. Si capias/fatiscunt, ac resoluuntur in cinerem,fumūq; excitant,quasi adhuc ardeant. d ❡ Essęni tenēt.)Philo existimat Essęos dictos, ἀπὸ ὁσιότητος,hoc est a sanctitate.Hinc fit,ut quidā eam dictionē aspiratā proferāt.Diuus Hieronymus ca.9.secundi aduersus Iouinianū.Iosephus(inquit)in secunda Iudaicæ captiuitatis historia, & in octauodecimo Antiquitatū lib.& contra Appionē duobus uoluminibus,tria describit dogmata Iudęorū.Pharisęos,Saducęos,Essæos,quorū nouissimos miris effert laudibus, quod & ab uxoribus,& uino & carnibus semper abstinuerint,& cotidianū ieiuniū uerterint in naturā.Sup quorū uita,& Philo uir doctissimus propriū uolumen edidit.Sed nequis Iosephi uerba diu quęritet,ea reperiet ca.4.decimioctaui Antiquitatū Iudęorū lib.Porphyrius Christianis hostis acerrimus.4.lib.eorū quos de abstinendo ab animalibus scripsit,narrat Essęorum uitā religiosorū apud Iudęos, atq; philosophorū omnia eos habuisse cōmunia.Charitatē mutuā,& abstinentiā,patientiamq; ante omnia coluisse, cultui diuino intētos assidue,tā forti animo pręditos,ut necari se prælegerint, q̄ deū negare. Cruciatus ita spernere sueti,ut in his ridere soliti sint.Vnde alacres cū cruciarentur animā emittebant, qd' animas indubie crederent immortales,easq; ab tenuissimo ęthere descendentes corporibus applicari φυσικῶς, hoc est naturali impetu,& instinctu tractas ad corpora.At postq̄ e corporeo carcere migrarint,ueluti e longa iam liberas seruitute,sese attollere ad sublimia,ac eo,unde descenderint/remigrare. Hi præterea abstinebant tū animalibus multis,tū demq; in continētia qualibet.Hinc factum esse ait, ut multi

inter eos futura prędicerent. Quapropter Prophetę nominabantur. Hucusq; ex Porphyrio. Qui de Essęis plura nosse uolunt, legant Eusebiũ ca.4.octaui, & ca.primo noni Præparationis Euangelicæ, & Plynium capite decimoseptimo libri quinti. a

TRANSEO Damascũ.) Scribit Plynius ca.18.li.quinti e latere Syrię iunctam esse Decapolitanã regionẽ, ab oppidorũ numero sic uocitatã. Harum decẽ urbiũ (ut Aegesippus in tertio author est) Scythopolis maxima fuit. Ea Galileæ proxima fuit Nysa dicta prius a Libero patre sepulta nutrice Scythis ibi deductis, author est Plynius. Nysa autẽ Bacchi nutrix, Aristhęi fuit filia. Cui (ut inquit Diodo.in.4.) Ammon Libyæ rex Bacchum puerum in antro, in quo neq; flos unq̃, neq; folium defuit, ad euitandas Rheæ nouercæ insidias, nutriendũ dedit. Inter Liberi patris nutrices septem quoq; Hyades a Pherecyde nũcerant. Earum nomina, ut Hyginius ca.zz.secũdi Astronomicon refert, sũt. Ambrosia, Eudora, Padile, Coronis, Polisso, Phyleto, Thyene. Hę Nymphę Dodonidę antea dicebantur. Inuenti sunt, qui nutrices matribus, & contra nutrices repertæ, quę alumnos suos filijs ex se genitis prętulerint. Exemplo sunt Chiron, & Phœnix. Alcestes, & Dyctis, qui Achillem, Pallãta, Perseumq; alumnos, nõ minus, q̃ parentes dilexerunt. Ino prætcrea Gaieta, & Acca larentia, nõ minore amore Bacchum Aeneam, & Romulũ, q̃ uel Semele, uel Venus, uel Ilia prosecutæ sũt. Hinc pendet Papinianũ illud.

Non omnia sanguis
Proxim⁹, aut serie grauis promissa propago
Alligat, interius noua sæpe, ascitaq; serpunt
Pignora connexis.

Scythopolis Græce, Latine Scytharum urbs, quod eã Scythę illuc a Baccho deducti incoluerit. De Damasco, Philadelphia, Raphana Plynius eisdẽ lib.& cap. b

℄ Alter Casius mons.) Nã alter est in Arabia, uel uerius iuxta Arabiã, de quo supra ca.46.&.47. Solinus meminit. c ℄ Vigilia adhuc quarta conspicitur globus Solis.) Plynius cap.zz.libri quinti de Syria Antiochia loquens. Super eam (inquit) mons eodem, quo alius nomine Casius, cuius excelsa altitudo quarta uigilia orientẽ per tenebras solem aspicit breui circumactu corporis diẽ, noctemq; pariter ostendens. Ambitu ad cacumen.XIX.milia passuũ est. Altitudo per directum quatuor. Eadem fere Mela Pomponius libro primo, ubi de Arabia disserit. Et Marcellinus libro historiarum uicesimosecundo. Quę faciunt ad huius loci expositionem supra ca.16. de monte Ida copiose annotauimus.

a Palmis uictitant. Nemo ibi nascitur, nec tamen
deficit hominũ multitudo. Locus ipse addictus
pudicitiæ est. Ad quem plurimi licet undiq; gen
tium properent, nullus admittitur, nisi quem ca-
b stitatis fides, & innocentiæ meritum prosequat.
Nam qui reus est uel leuis culpæ, quãuis summa
ope adipisci ingressum uelit, diuinitus summo-
uetur. Ita per immensum spacium sęculorũ incre
c dibile dictu æterna gens est cessantibus puerpe-
rijs. Engada oppidum infra Essęnos fuit, sed ex-
cisum est. Verum inclytis nemoribus adhuc du-
rat decus, lucisq; palmarũ eminentissimis, nihil
d uel æuo, uel bello derogatum. Iudææ terminus
Massada castellum.

DE SCYTHOPOLI OPPIDO, & monte Casio. CA.XLIX.

e TRanseo Damascum,[a] Philadelphiã, Rhaphanan. Scythopolis primos incolas, & authorẽ dabo. Liber pater cum humo nutricem tradidisset, condidit hoc oppidũ, ut se-
f pulturę titulũ etiã urbis mœnibus ampliaret. In-
colæ deerant, e comitibus suis Scythas delegit,
quos ut animi firmaret ad promptã resistendi ui
olentiã, premiũ loci nomen dedit. In Seleucia al-
g ter Casius[b] mons est Antiochiæ proximus, cu-
ius e uertice uigilia adhuc[c] quarta cõspicit glob⁹
solis, & breui corporis circũactu radijs caliginẽ
dissipãtib⁹, illinc nox, hic dies cernit. Talis e Ca-
sio specula est, ut lucẽ pri⁹ uideas, q̃ auspicet dies.

DE EVPHRATE, ET TIGRIDE FLVminibus, deq; uarijs gemmarũ generibus. CAP. L.

EVphraten [a] maior fundit Armenia, ortus ſupra Zimarã ſub radicibus mõtis, quem Capoten accolæ nominant Scythis proximũ. Hic receptis in ſe aliquot [b] amnib⁹ conualeſcit, & ſtipatus conuenis aquis, luctatur cum Tauri montis obiectu, quem apud Eligeã ſcindit, reſiſtat licet duodecim milibus paſsuum latitudine, longiſq; excurſibus dextra Comagenem, Arabiam læua relinquit. Deinde prælabẽs plurimas [c] gentes Babyloniã quondã Chaldęorũ

EVPHRATEN.) Scribit Moyſes Gene.2.ca. Deũ Paradiſum ꝓduxiſse, ex qua fluuius ęgrediebať ad eam irrigandã. Inde autem is fluuius (inquit) in quatuor capita diuiditur. Horũ nomina ſũt Phiſon.i.Ganges. Geon hoc eſt Nilus. Tigris, & Euphrates. Idẽ ſcribit Ioſephus ca.2. primi Antiqui. Euphrates aũt, ut docet Ambroſius ca.3. eius lib. quẽ de Paradyſo inſcripſit, latine fertilitas, atq; abundantia fluctuũ nuncupatur, præferens quoddã inſigne iuſtitię, quæ omnẽ paſcit animã. Nulla enim abundantiores uidetur habere fructus uirtus, q̃ æquitas, atq; iuſtitia, quæ magis alijs, q̃ ſibi prodeſt, utilitates ſuas negligit, cõmunia emolumenta pręponens. Pleriq; Euphratem ἀπὸ τοῦ εὐφραίνεσθαι dictũ putãt, hoc eſt a lętando, eo qđ hominum genus nullo magis, q̃ iuſtitia, & æquitate lętetur. Hieronymus autem interpretatur Euphratem frugiferũ, ſiue creſcentem. Sunt qui non niſi Allegoricę hęc flumina e paradiſo effluere autument, nec id aliter uerũ eſse uideãt. Sed Augu. credendũ potius, qui exponẽs 2.cap. Geneſeos ſic de horũ fluminũ ortu ſcriptũ reliquit. Debemus hęc prius ad literã accipere, nec figuratã tantũ locutionem putare, ſed & res eſse, & aliquid ſignificare. Quo etiã loco ſoluit, quæ in contrariũ adduci ſolent. Qui ultra literalem ſenſum allegoriam quærunt, adeant Ambroſiũ Gregoriũ, & Iſidorũ, in eius loci expoſitione. Itẽ Hieronymũ de locis Hębraicis. Qui dicunt Tigrim, & Euphratem uno fonte naſci, Moyſen authorẽ ſecuti uideñt, ut Boetius de Conſu. Philoſophiæ libro quinto.

Tigris, & Euphrates uno ſe fonte reſoluunt,
Et mox ab iunctis diſsociantur aquis.

Idem & Lucanus tertio Pharſalię ſentire uideť, cũ inqt.

Quaq; caput rapido tollit cum Tigride magnus
Euphrates, quos non diuerſis fontibus edit
Perſis &c.

Nec obſtat ijs, quod tertio Bibliothecæ lib. Diod. prodit, Tigrim, & Euphratem diſtare ab inuicem ſtadijs mille, & quingentis. Nã (ut Auguſtinus, Beda, & cũ ijs plures tradunt) hæc duo flumina pleriſq; locis ſub terras eunt, & poſt longos tractus erumpunt, ubi tanq̃ ſuis fontibus nota eſse perhibenť, quẽadmodũ & flumina quędã alia ſępe faciunt. Hinc euenit ut Geographi nõ eundem ortum ijs fluminibus tribuant. Quidã enim Euphratẽ oriri aiunt in præfectura Armeniæ maioris. Alij in monte Aba. Licinius Mutianus ſub radicibus montis, quẽ Capotẽ appellãt, ſupra Zymarã duodecim milibus paſs. b ℭ Receptis aliquot amnibus.) Veluti ſunt, Lycus, Arſania, Arſanus &c. c ℭ Plurimas gentes.) Prælabitur enim per Armenios, Cappadocas, Syros, Arabas, Meroꝝ regionẽ, Comaginẽ mediã, Gordianoꝝ terras, Paretanos. Lege Ply. Strabonẽ, Melã Pom. Ptol. item cęteros. De Babylonia quondam Caldęoꝝ capite, infra ultimo libelli huius capite. d ℭ Meſopotamiã opimat.) Interpres Dionyſij appoſitæ μεσοποταμίαν Mediamnem tranſtulit in Latinum.

Hoc tamen omne ſolum, fluuius quod cingit uterq;
Indigenæ populi pro re dixere Medamnem,
Quod medias amnes has terras flumine cingunt.

ἀπὸ τοῦ μέσου, καὶ ποταμοῦ. i. a medio & flumine. Idem ſcribunt Curtius lib.5. Arrianus in ſeptio. Diodórus in tertio, de Tigri, & Euphrate loquens. Dilati (inquit) per mediã, & Paretanos deſcendunt in Meſopotamiã, quam undiq; circumdantes regioni nomẽ indiderunt. Deinde per Babyloniã fluentes, in mare Rubrũ deferuntur. Vides ex ijs Diod. uerbis, Tigrim, & Euphratẽ in mare Rubrũ defluere, quod Herodotus in Clio. Q. Curtius in quinto, & cũ ijs plures indubie tradiderunt. Arrianus in ſeptimo, & Ptolemęus ca.18. quinti Tabularũ Aſiæ tertia, & quarta. Et Solinus hoc eodẽ capite ſcribunt dicta flumina mare Perſicum influere. Nearchus (ut idem Arrianus refert) prodidit, ab oſtio Euphratis uſq; Babylonẽ, tria milia, & trecenta ſtadia contineri. Sunt, qui Euphratem in nullũ effluere pelagus autument, ſed in paludem quandã eius partem maximã dilabi, rurſusq; in terra ſui finem recipere.

Hęc Philoſtratus retulit lib. primo. Mirum & illud eſt quod de Euphrate primo belli Perſici Procopi⁹ refert. Euphrates (inquit) fertur ab initio in quendã pronũ locum, longeq; procedens poſtea latitat, nõ qđ ſub terrã ingrediatur, ſed mira quadã cauſa. Etenim ſuper aquam eius limus fit altus longitudine ſtadijs quinquaginta, latitudine uiginti, adeoq; dureſcit, ut tangentibus nihil aliud, q̃ continẽs eſſe uideatur, ſuper quo & pedites, & equites ſecure contingit ambulare. Currus item plures cotidie. Super eodẽ calami quoq; numeroſi naſcuntur, qui ab accolis ſingulis annis uento ſecundo flante uſq; ad radices comburunt̃, ne uiã pretereuntibus impediant &c. De Meſopotamię fertilitate idem Dionyſij interpres.

Agricolis pariter, paſtoribus (atq; feracem
Vbere nam lęto &c.

Lege Plynium ca. 17. & 18. uoluminis 18 naturalis hiſtorię. a ℭ Inſtar Aegyptij amnis.) Verba Plynij ſunt ex ca. 18. lib. decimioctaui. Similis ratio, ſed fęlicitas maior Babyloniæ Seleuciæ / Euphrate atq; Tigri reſtangnantibus, quoniã ibi rigãdi modus manu temperatur. Cap. autem 17. eiuſdem uoluminis Limum (inquit) nõ inuehunt Euphrates, Tigriſq; ſicut in Aegypto Nilus. Nec terra ipſa herbas gignit. Vbertatis tamẽ tãtę ſunt, ut ſequenti anno ſponte reſtibilis fiat ſeges, impreſſis ueſtigio ſeminibus. Fertilitatis cauſam Curtius affert humorẽ qui ex utroq; amne manat toto fere ſolo per uenas aquarũ reſudante. Arrianus lib. 7. ſcribit Euphratẽ per altiora excurrere, ubiq; ripis ęq̃lem, multas foſſas ab eo deriuari, alias quidem perennes, ex quibus accolæ utrinq; cãpos irrigãt, alias tẽporarias eſſe. Raros in his locis himbres cadere. Quapropter (inquit) & uadoſus eſt, & haud magnã uim aquarũ uehit. b ℭ Terris ſuperfuſus.) Sunt codices, qui ſic habeant. Terras contegẽs, inuecta ſoli fęcunditate. c ℭ Quod Gnomonici ſimilibus parallelis.) Arguit̃ incuriæ hic Solinus, qđ crediderit Euphratem inſtar Aegyptij Nili, ijſdem ferme temporibus, quibus Nilus exit, ſoli fœcunditatem inuehere, non aliã ob cauſam, quã Gnomonici reddant, id ſcilicet ſimilibus parallelis accidere, quos pares & cœli, & terrarũ poſitione ęqualitas normalis facit lineę &c. Nõ aſſerit hoc Solinus, ſed id Gnomonicos contendiſſe refert. Præterea quis neget alicubi Nilũ, & Euphratem ſub eiſdẽ parallelis ſitos eſſe? Nec uerũ eſt, immo plerumq; falſum hoꝝ, uel alioꝝ fluminũ augmentũ, ſemper in ipſoꝝ fontibus quęrendũ eſſe. Quid ſi tam Nili, q̃ Euphratis augumenti cauſam eã eſſe putemus, quã Thales, & ſecũ plures reddiderunt, qđ uidelicet uenienti flumini obuij quidã uenti aduerſo ſpiritu curſum deſcendentis impediant. Aut arenis, quas cũ fluctibus littori applicant (ut Mela inquit) oſtia obducant. Ephorus Nili augmenti cauſam tradit, ꝙ Aegyptus tota, ęſtate laxetur, & ueluti undarũ uim quandã exudet. Hęc nõ minori ratione in Euphrate, q̃ in Nilo poterunt reperiri. Retulimus præterea parũ ante. Nilũ, & Euphratem idem omnino habere principiũ, quod in Paradiſo Moyſi teſtimonio ortũ habeant. Sicq; hæc duo flumina, ad modũ eiuſdem perpendiculi conſtituta. d ℭ De Tigride quoq;.) Plynius cap. 27. ſcribit Tigri flumini a uelocitate nomen inditũ. Ita enim (inquit) appellant Medi ſagittam. Diuus Hieronymus in lib. de locis Hębraicis uocari ait hoc nomine propter uelocitatem inſtar beſtiæ nimia pernicitate currentis. Fluuius hic de Paradiſo exiens iuxta ſcripturæ fidem, pergenſq; cõtra Aſſyrios, & poſt multos circuitus (ut uult Ioſephus) in mare Rubrum influit. e ℭ In Armeniæ regione caput tollit.) Oritur Tigris (inquit Plynius) in regione Armeniæ maioris, fonte cõſpicuo in planicie. Loco nomen Elongoſine eſt, ipſius, qua tardior fluit Diglito &c. f ℭ Edito loco.) Videtur legendũ, haud edito loco. Plynius ca. 27. lib. ſexti. Orit̃ in regiõe Armeniæ maioris fonte cõſpicuo in pla-

a caput diuidit. Meſopotamiã [d] opimat annuæ inundationis exceſſibus, ad inſtar Aegyptij [a] amnis terris ſuperfuſus, [b] inuecta ſoli fœcunditate. Iiſdem ferme temporibus, quibus Nilus exit, ſo-
b le ſcilicet in parte Cancri uiceſima conſtituto. Tenuatur cũ iam Leone decurſo ad extima Virginis curricula facit tranſitũ. Quod [c] Gnomonici ſimilibus parallelis accidere contendũt, quos pa-
c res, & cœli, & terrarũ poſitione æqualitas normalis efficit lineæ. Vnde apparet iſta duo flumina ad modulũ eiuſdem perpendiculi conſtituta, licet e diuerſis manent plagis, eaſdem incremen-
d ti cauſas habere. DE Tigride quoq; hoc [d] loco dicere par eſt. In Armeniæ [e] maioris regione caput tollit mire q̃ lucido, conſpicuoq; fonte in loco edito, [f] qui Elongoſine nominatur. Nec tamẽ
e ab exordio ſtatim tot⁹ eſt. Primũ pigre fluit, nec cum ſuo nomine. At cũ fines Medorũ inuectus eſt, Tigris ſtatim dicit̃. Ita enim Medi nominant

sagittam. Influit in Arethusam[a] lacū omnia pon- a
dera sustinentē. Cuius pisces nunq̄ se alueo[b] Ti-
gridis immiscent, sicut nec amnici pisces in stag-
num transeūt Arethusę, per quem dissimilis co-
lore, & uolucri meat cursu. Mox Tauro resistē- b
te[c] in profundum specū mergitur, quem subter
labēs in altero eius latere apud Zoroandā emi-
cat, uluas, & purgamenta plurima secum trahēs.
Deinde identidē abscondit, rursusq; redditur. c
Adiabenos, Arabasq; præterfluit. Mesopotami
am amplectit. Amnem nobilissimum Choaspen
accipit,[d] Euphraten defert in sinū[e] Persicū. Quę-
cunq; Euphratem bibunt gentes, diuerso nitent d
lapide. Zmilaces[f] in ipso Euphratis alueo legit,
gēma ad imaginē marmoris Procōnesi, nisi qđ
in medio umbilico lapidis istius, glaucū uelut o-
culi pupula internitet. Sagda a Chaldæis[g] ad nos e
usq; pfluxit haud facilis repertu, ni (ut perhibēt)
ipsa capessendā se daret. Nāq; ingenita spirit⁹ ef-
ficacia supmeantes naues e profundo petit, & ca
rinis ita tenaciter adcorporat, ut nisi abrasa par- f
te ligni ægre separet. Ea Sagda apud Chaldæos
propter effectus, quos ex ea sciunt, habetur loco
principe, cæteris propter gratiā magis compla-
cet iucundissime uirēs. Myrrhites[h] Parthis fa- g
miliaris est. Hūc si uisu æstimes, Myrrhæ color
est, & nō habet qđ afficiat aspectū. Si penit⁹ ex-
plores, & attritu incites ad calorē, spirat Nardi
suauitatē. In Perside lapidū tāta copia est, tantaq; h
diuersitas, ut longū pene sit ipsis uocabulis im-
morari. Mitridax[i] sole percussa coloribus mi-

nicie. Loco nomen Elongosine est &c. a ℭ In Arethusam.) Plynius c. 106. secundi, & ca. 27. sexti hunc lacum Aretissam uocat. Strabo Arsenem, & Thopitin. Dionysius poeta Thonitin. Nata confusio (inquit Hermolaus) qđ utrumq; stagnū Tigris amnis transuectus in cuniculos, specusq; mergitur. Ptolemęus in Armenia maiori tria ponit stagna, Lychnitin, Arissam, Thospitin ab urbe Thospia, siue qđ idem est Thopitin. b ℭ Nunq̄ se alueo Tigridis.) Ex Plynio & hoc a principio capitis. 27. li. sexti. c ℭ Tauro resistente. Plynij uerba/unde sumpsit Solinus sunt hęc. Transuectusq; occurrente Tauro monte, in specu mergitur, subterq; lapsus, a latere altero eius erupit. Locus uocat Zoroanda. Eundē esse manifestū est, qđ demersa perfert &c. d ℭ Choaspen accipit.) Vetusti Solini codices ferme omnes Hidaspen habēt, sed ex Plynio ca. 27. lib. sexti Choaspen legi cōuenit. Postea (inquit) recipit ex Media Choaspen, atq; (ut diximus (inter Seleutiam, & Ctesiphontem uectus in lacus Chaldaicos &c. e ℭ Euphraten defert in sinū Persicū.) Plynius eodē, quē modo citauim⁹ loco Mox (inquit) uasto alueo profusus dextera Characis oppidi infertur mari Persico decimo ore. &c. Herodotus primo, & sexto uoluminibus. Diodo. lib. 3. Q. Curtius lib. 5. Diuus Hieronymus. Iosephus cap. 2. primi Antiquitatū, & plures alij, asserunt Tigrin amnem non in sinū Persicū, sed in mare Rubrū inferri, sicut de Euphrate hoc eodem capite recensuimus. f ℭ Zmilaces.) Sic ex Plynio legendū est ca. 10. li. ultimi. Zmilaces (inquit) in Euphrate nascitur. Proconneso marmori similis, medio colore glauco. DE Proconneso marmore Ply. ca. 32. li. quinti. Id alio nomine Cyzicenū marmor uocitant. g ℭ Sagda a Chaldęis.) Hui⁹ lapidis paucis meminit Plynius ca. 10. ultimi uoluminis. Solini sententiam nouē carminibus Marmodęus Gallus cōplexus est, tit. 54. eius libelli, quē de lapidibus pretiosis scriptum reliquit. Albertus uocū prorsus indiligens Sardā nominat, secūdo de Mineralibus uolumine. h ℭ Myrrhites.) Nomen habet, quoniā colore, odoreq; Myrrhæ persimilis sit. ἀπὸ τῆσ μύῤῥασ. De quo Plyni⁹ cap. 10. lib. ultimi. Myrrhites (inquit) Myrrhę colorem habet, faciemq; minime gemmę unguenti odorē attrita, etiam Nardi. Interpres Dionysij.

Myrrhitenq; bonum Nardi cum reddit odorem. i ℭ Mitridax.) Apud Plynium nō Mitridax, sed Mitrax scriptum est ca. 10. lib. ultimi. Mitrax (inquit) Persis accepta est, & Rubri maris montibus multicolor, contra Solem uarie refulgens. Sed siue Mitridax, siue Mitrax nuncupetur, certum est a Mitra

idest a Sole nomē habere. Scribit Lactantius Papinij interpres in fine primi Thebaid. Apollinē, siue Solem, a diuersis gentibus uarijs appellari nominibus. Apud Achemenios Titana, apud Aegyptios Osirim, apud Persas, ubi in antro colitur, Mitrā. Ab effectu igitur Mitræ. i. Solis nomen inditū. a ℭ Tecolithos.) Quasi calcularis lapis, τέκοσ calculus, λίθοσ lapis. Ply. ca. 10. tricesimiseptimi. Tecolithos (inquit) oleę nucleo similis uidetur. Neq; est gemmæ honos, sed lingentium calculos frangit, pellitq;. Dioscorides li. quinto, idest ca. 901. Iudaicū lapidē nuncupat. Nomen (inquit) a gente, cui nascit̃ grandis, effigie candidus, speciosusq;, respondentibus ordine quodam lineis tā exacte, ut manu, & torno ductæ uideri possint. Diffuso fatuus sapor, magnitudine ciceris, ut collyrium ad coticulas. Si cū aquæ calidę cyathis ternis bibat̃, urinæ difficultatibus auxilium præstat, calculosq; in uesica frāgit. Hæc Diosco. Eum frangere calculos a Galeno falsum existimatur. Ab Alberto. 2. Mineraliū libro Cegolites dicitur, sed ei nominum nulla cura. Auicenna tractatu sexto quinti Canonis refert plurima calculorum remedia. Solini de hoc lapide sentētiam eleganter satis refert Marbodęus tit. 44. de lapidibus. b ℭ Ammochrysos.) Græcis ἄμμοσ, καὶ ἄμμοσ arena dicit̃. χρυσόσ aurū, lapidi nomē inde datum, qđ aurearū arenarum speciem prę se ferat. Ply. c. xi. libri ultimi. Arenarū similitudo est in Ammochryso, uelut auro arenis mixto. c ℭ Aetites) Ab aquila, quā Græci ἀετὸν uocitant, qđ in aquilarū nidis reperiatur. Quæ de Aetite lapide scribit Plynius, in Indice super eū authorē in unū redegimus. Ascribā tamen Diosco. ex lib. 5. uerba. Aetites lapis (inquit) ceu pręgnans, intusq; uelut in aluo alterū lapidē habens, sonū si quatias remittit. Grauidis, quibus uteri prolabantur, læuo brachio suspensus partum continet. Sed cum in eo sunt, ut pariant translato eo ad femur citra dolorē soluentur. Deprehendi & furta illo prędicant. Nam panis in quo lapis ille fuerit porrectus furi, cōmanducatusq; transmitti nō poterit &c. Hinc elegans prouerbiū sumi conueniet. Aetiticus panis huic porrigendus. In hominē, cui furandi uitium natura sit insitū. Hunc lapidem quidā Gagiten nominant. Strabo Gangiten, inq; Armenia repertū tradit, quo serpētes fugant̃. Notatu dignū est, qđ secundo uitæ Apollonij Philostratus refert. Aues quoq; (inquit) quis non uideat pullorꝫ causa multa facientes uelut Aquilas, ac Ciconias? Quæ nunq; nidos extruūt, quin lapides illis imponāt. Hæc quidē a se Aquilinū uocatū, illa uero Lychnitū appellatū. Propterea, qđ facem adhibent ut oua fœtum producant, & serpentes nidis non appropinquent. Ab Alberto more suo Ethices nuncupatur. d ℭ Pyrites.) Ab effectu gemmæ nomē inditū. i. ἀπὸ τοῦ πυρόσ. i. ab igne, qđ teneri se uehementius non sinat, aduratq; digitos siquando artiori manu premi contingat. Ply. ca. xi. lib. ultimi. Pyrites (inquit) nigra quidē, sed attritu digitos adurit. Eius naturā quatuor uersibus exprimit Marbodęus. Cui fuluus color est, cui nomē ab igne Pyrites &c. Est etiā lapidis genus, de quo æs perficitur, de quo Plynius cap. 19. tricesimisexti naturalis historæ. Itē Diosco. lib. 5. idest cap. operis totius. 979. si capitum numerum bene correxeris. e ℭ Chalazias.) Suut qui Chalaxias scribant, sed si ethimologiā seruemus per z nō x scribendū uidetur. Nā ἀπὸ τῆσ χάλαξησ sumptū nomen, idest a grandine, qđ grandinis candorem, figuramq; plurimū immitetur. Ply. ca. xi. tricesimiseptimi nat. historiæ. Chalazias (inquit) grandinū & colorem, & figurā habet, adamantinæ duritie. Narrāt etiā in ignem additę manere suū frigus. Marbodęus.

Est quę candorem fert grandinis, atq; figuram Ictibus omnimodis inuicta Chalazia gemma,

a cat uarijs. Tecolithos [a] nucleo oliuæ similis spernitur, cum uidetur, sed remedijs bonus uincit aliorꝫ pulchritudinem. Solutus quippe, & haust⁹ pulsis calculis renū dolores, ac uesicę leuat. Am-
b mochrysos [b] arenis auro intermixtis, nunc bractearum, nunc pulueris habet quadrulas. Aetites [c] & fuluus est, & tereti positione, alterum lapidem intrinsecus cohibens, cuius crepitu sono-
c rus est, cum mouetur, quamlibet tinnitum illum non internū scrupulū facere, sed spiritum scientissimi dicant. Hunc Aetitem Zoroastres præfert omnibus, maximāq; illi tribuit potestatem.
d Inuenitur autem in nidis aquilę, aut in littoribus oceani. In Perside tamē plumus. Subnexus spem uteri defendit a fluxib⁹ abortiuis. [d] Pyrrhites fuluus est, tenerig; se uehemētius non sinit, ac si qñ
e artiore manu premitur, digitos adurit. Chalazias [e] grandinis, & candorem præfert, & figuram, duritia robustissīa, & inuicta. Echites [f] uipereas

habet maculas. Dionyſias [a] fuſcus eſt rubentibus notis ſparſus. Idem ſi aquæ mixtus conteratur, uinum flagrat, & quod in illo odore mirificum eſt, ebrietati reſiſtit. Gloſſopetra [b] deficientibus lunis cœlo cadit. Linguæ ſimilis humanæ, non modicæ (ut Magi ferunt) poteſtatis, qui ex ea lunares motus excitari putant. Solis gemma [c] per candida eſt ad ſpeciem fulgidi ſyderis, rutiloſq; ex ſe iacit radios. Veneris crinis [d] nitet nigro, intenis ductibus oſtentans ruforū criniū ſimilitudinem. Selenites [e] translucet fulgore candido, melleoq;, continens lunæ imaginē, quem iuxta curſum aſtri ipſius perhibent diebus ſingulis uel minui, uel augeri. Meconites [f] papauera exprimit. Myrmecites [g] reptantis formicæ effigie notatur. Calcophtongos [h] reſonat ut pulſata æra. Pudice habitus ſeruat uocis claritatem. Siderites [i] a contemplatione ferri nihil diſſonat. Verū maleficus quoq̄ inferat diſcordias excitat [k] Phlo-

Cuius naturæ uis tanta probatur, ut omni Tempore frigida ſit, nulloq; caleſcat ab igne. Miranda paſsim Alberti licentia, qui hunc ipſum lapidē Geloſiā aſserit nuncupari. f ℭ Echites.) Plures gēmæ ſunt, quæ ab animalibus ſortiuntur cognomina, ut Carcinias, Scorpites, Scarites, Triglites, Aegophthalmos, Geranites, Hieracites, Aeatites, Myrmecites, & ſexcentę aliæ huius genus. Sic etiā Echites a uipera nomen habet, quę Gręcis ἔχισ dicitur, & ἔχιδνα, ſed prior mas, ſequens fœmina eſt. a ℭ Dionyſias.) A Dionyſio uini repertore nomen inditum. Ply. ca. 10. lib. ultimi. Dionyſias (inquit) nigra, ac dura mixtis rubentibus maculis, quæ ex aqua trita ſaporem uini facit, & ebrietate reſiſtere putatur.

Nigra micat rubeis Dionyſia (conſita guttis,
Hanc in aqua tritam uinū fla-(grare locuntur,
Et tamen ebrietas ipſius odore (fugatur,
In quo naturæ ſolito nihil ordi-(ne currit
Dum lapis e lympha uini pro-(ducit odorem,
Quamq; citare ſolet uinū fu-(gat ebrietatem.

b ℭ Gloſſopetra.) A linguæ ſimilitudine nomē habet. i. ἀπὸ τῆσ γλώσσησ, hoc eſt, a lingua. Ply. cap. 10. triceſimiſeptimi nat. hiſtoriæ. Gloſſopetra linguę ſimilis humanæ. In terra non naſcitur, ſed deficiente luna, cœlo decidere, & lenocinanti neceſſaria creditur. Quod ne credamus, pmiſsi quoq; uanitas facit. Ventos enim ea comprimi narrant. c ℭ Solis gemma.) Effectu Soli hic lapis ſimilis. Vnde eſt nomen. Plynius ca. 10. ultimi. Solis gemma candida eſt (inquit) & ad ſpeciē ſyderis in orbē fulgentes ſpargit radios. d ℭ Veneris crinis.) Ob pulchritudinē nomen inditū uideri poteſt. De quo Plynius eiſdē lib. & capite. Veneris crines (inquit) nigerrimi nitoris continēt in ſe ſpeciē rufi crinis. e ℭ Selenites.) A luna nomen inditū, quæ Gręce σεληναῖα, καὶ σελήνη dicitur. σέλασ καὶ σελέασ iubar, ſplendor, quaſi lunæ iubar, & ſplendorē dicas. Sunt qui eū Aphroſelenon, quoniā noctu inueniatur plenus luna creſcente. Dioſco. ait eum naſci in Arabia, Tranſlucereq; ex candido, ponderis exigui. Docet eodem loco, id eſt cap. 995. qualis ſit eius utilitas. Illud mirū quod eo arbores fertiles fieri uidētur, ſi uinctum eū contineant. Mira de eodem refert Marbodęus, quē corrupto uocabulo immitatur Albertus. z. de Mineralibus libro. Vide Plyniū ca. 10. triceſimiſeptimi nat. hiſto. f ℭ Meconites.) Dictus Meconites, q̄d papaueri plurimū aſsimiletur. Gręci enim μήκωνα, papauer nominant. Eadem omnino uerba cap. 10. triceſimiſeptimi reperies apud Plyniū. g ℭ Myrmecites.) A formica, q̄ Gręce μύρμηξ dicitur, nomen habet. Plynio Myrmecias dicta. Habet enim (inquit) eminentias ſimiles uerrucis. Verrucas autem Græci μυρμηκίασ, ἢ μυρμηκίασ uocitant. Non uideo cur quidā Myrmictes repoſuerint. h ℭ Chalcophtongos.) Ab ære, & ſono cōpactū nomen, latine ęriſonū diceremus. Gręci enim χαλκόν æs, φθόγγον ſonū nūcupant. Apud Plyniū Chalcophonos paſsim legitur, conſimili tamen ſignificatu ἀπὸ τοῦ χαλκοῦ, καὶ φωνῆσ, ἢ φωνέω, ueluti æriuocū dicamus. Verba Plynij ex cap. 10. triceſimiſeptimi naturalis hiſtoriæ ſunt hæc. Chalcophonos (inquit) nigra eſt, ſed illiſa æris tinnitum reddit, Tragędis ut ſuadentur geſtanda, poteſt & alia nominis eſſe ratio, quoniā/ut ait Solinus/pudice habitus ſeruat uocis claritatem. i ℭ Siderites.) A ferro, cui plurimū ſimilis eſt/nomē habet. Græce enim ferrū σίδηροσ dicitur. De eo lapide Plynius ca. 10. triceſimiſeptimi. Sideritis ferro ſimilis, & litigio illata diſcordias facit, quęq; naſcitur in Aethiopia. k ℭ Phlogites.) A flamma lapis iſte nomen habet, quæ Gręce φλόξ dicitur. Oſtentat enim intra ſe (inquit Solinus) quaſi flammas æſtuantes. Hanc gemmā, ni fallor, Plynius cap. xi. lib. ultimi Phlegontidem nominat, a uerbo φλέγω. i. ardeo nomen trahens. Quare uel hic, uel apud

nel apud Plynium dictio deprauata eſse uidetur. In ueteribus Solini exemplaribus, plerũq; Flogites/ ſcriptum inuenies. a ℭ Anthracias.)Apud Plyniũ cap.xi.lib.ultimi Anthracitis legitur, non Anthracias.In Anthracitide(inquit)ſcintillæ diſcurrere aliquando uidentur.A pruna nomẽ ſumptum, quam ἀνθρακιάν, ἢ ἀνθρακίδα Græci nominãt. Poteſt & a carbone.i.ἀπὸ τοῦ ἀνθράκου fuiſse nomen inditum. b ℭ Enydros.)Gręcis ἔνυδρος aquoſus, uel aquatilis dicitur.Plynius ca.xi.li.ultimi.Enydros ſemper rotunditatis abſolutæ, in candore eſt leuis, ſed ad motum fluctuat intus in ea ueluti in ouis liquor. Huius dictionis nõ aſpiranda media, ſi Gręcã literaturã ſeq uolumus.

a gites oſtentant intra ſe quaſi flammas ęſtuantes.
Anthracias [a] coruſcat uelut ſintillantibus ſtellis.
Enydros [b] exudat, ut clauſam in eo putes fonta-
neam ſcaturiginem.
b

DE CILICIA, ET ANTRO CORIcyo, Deq; monte Tauro. CA.LI.

c Ciliciam, [c] de qua agitur, ſi ut nunc eſt, lo-
quamur, derogaſse uidebimnr fidei ue-
tuſtatis. Si terminos ſequimur, quos ha-
buit olim, abſonũ eſt a contemplatione rerum
d præſentiũ. Ergo inter utrãq; culpam, factu opti-
mũ eſt, ambo℞ tempo℞ ſtatum perſequi. Cilicia
antea uſq; ad Peluſium [d] Aegypti pertinebat Ly
dijs, Medis, Armenijs, Pamphylia, Cappadocia
e ſub imperio Cilicum conſtitutis. Mox ab Aſſy-
rijs ſubacta [e] in breuiorem modũ ſcripta eſt. Plu
rima iacet campo, [f] ſinu lato recipiens Iſsicum
mare a tergo montium Tauri, & Amani iugis
clauſa. A Cilice [g] nomen trahit, quem ætas

CILICIAM, de qua.)Qualis ſit Ciliciç ſitus, & quibus finibus terminetur, docet Ptolemęus ca.8.libri quinti, & prima tabularum Aſiæ. Ammianus.14.hiſtoriarum uolumine. Superatis(inquit) Tauri montis uerticibus, qui ad Solis ortum ſublimius attollunt̃, Cilicia ſpatijs porrigitur late diſtinctis. Diues bonis omnib⁹ terra, eiusq; lateri dextro anexa Iſauria eſt &c.Q.Curtius.3.geſto℞ Alexandri libro. Ciliciam eleganter deſcribit ijs qdẽ uerbis. Perpetuo iugo montis aſperi, ac prerupti Cilicia (inqt) includitur. Quod cum a mari ſurgat, uelut ſinu quodam, fluxuq; curuatum, rurſus altero cornu in diuerſum littus excurrit. Per hoc dorſum, q̃ maxime introrſum mari cedit, aſperi tres aditus, & peranguſti ſunt, quo℞ uno Cilicia intranda eſt. Campeſtris eadem qua uergit ad mare. Planiciem eius crebris diſtinguẽtibus riuis &c. Ciliciũ gens(ut primo de Diuinatione ſcribit Cicero(uolatus auiũ, cantibusq; certiſsimis ſignis declarari res futuras putat. Mos eo℞ in bellis fuit, ut pro ſcutis paruulas galeas e crudo bouis corio factas, laneis ueſtibus induti. Bina ſinguli iacula geſtantes enſem machęrę Aegyptiacæ perſimilẽ, Xerxi Græcis bellũ mouenti, centũ naues tribuerunt, quod & Herodotus lib.7.annotauit. Inter cętera uitia Cilicibus tũ mendacium, tũ furacitas ſolent aſcribi. Hinc ex utroq; natum Adagium. κίλιξ οὐ ῥᾳδίως ἀληθεύει. Cilix non facile uerum dicit. Item Plautus in Trinummo. Latrocinatũ aut in Aſiã, aut in Ciliciã ibit. d ℭ Vſq; ad Peluſiũ.) Varijs temporibus, uarie facta eſt regionũ diuiſio, id quod ex Sex.Rufo licet agnoſcere. e ℭ Ab Aſſyrijs ſubacta.)Diod.Siculus Etheſiã hiſtoricũ ſecutus ſcribit Ninum primũ Aſsyrio℞ regẽ imperio ſuo ſubieciſse omnes maritimas, ac propinquas gentes, Aegyptios, Phœnices, & interiorẽ Syriam, Ciliciam, Pamphiliã, Lyciam, Cariã, Phrygiã, Myſiam, Lydiã, Troada, & Phrygiã, quæ eſt ſupra Helleſpontũ &c.Iuſtinus etiam lib.primo ex Trogo refert, eundẽ Ninũ primũ intuliſse bella finitimis gentibus, rudesq; adhuc ad reſiſtendũ populos, ad Libyæ uſq; terminos perdomuiſse. Idem ſcribit Auguſtinus ca.z.decimioctaui Ciuitatis dei. Herodotus pręterea in Clio tradit Crœſum Lydiæ regẽ, inter alias nationes. Cilices etiam ſubegiſse. f ℭ Plurima iacet campo.)Strabo lib.14.diuidit Lyciam, quæ extra Taurũ eſt, in Liciam Tracheã, & campeſtrẽ. Gręci enim τραχέα aſperũ dicunt, & τραχῶνα ſaxoſum locũ. Trachea orã maritimã peranguſtam habet, & nullũ, uel raro locũ planũ. Et Taur⁹ imminet male habitatus, uſq; ad latera Borealia, q̃ circa Iſauria ſunt, & Homonades, uſq; in Piſidiam. Eadem Trachiotis dicitur, & incolæ Trachiotę. Campeſtris uero a Solis Tarſo Iſsum uſq; pertendit. Hęc regio magna ex parte cãpis, & locis optimis abundat. g ℭ A Cilice nomẽ trahit)Ioſephus ca.xi.1. Antiqtatũ tradit Ianũ Iaphet filiũ tres habuiſse filios, quo℞ uni Tarſis nomẽ fuit. Is a ſe Tarſos populos appellauit. Sic enĩ(inqt) antiqtus Cilicia uocabat̃. Scribit Herod.li.7. Cilices a Cilice Phœnice Age-

priſtina pene ultra æuum memoriæ abſcondit. a
Hunc aiunt Phœnice ortum, qui antiquior [a] Ioue
de primis terrę alumnis habetur. Matrem urbiũ
habet Tharſon, [b] quam Danaes proles nobiliſsi-
ma Perſeus locauit. [c] Hanc urbẽ interſecat Cyd- b
nus amnis. Hunc Cydnũ, [d] alij præcipitari Tau-
ro, alij deriuari ex alueo Choaſpis tradiderunt.
Qui Choaſpes ita dulcis eſt, ut Perſici reges [e] q̃-
diu intra ripas Perſidis fluit, ſoli ſibi ex eo pocu- ς
la uendicarint, & cũ eundũ foret pegre, aquas ei⁹
ſecũ uectitẽt. Ex illo igit parẽte Cydnus mirã tra
hit ſuauitatẽ. Quicqd candidũ eſt Cydnũ gentili
lingua Syri dicunt, unde amni huic nomẽ datũ.

noris filio cognominatos eſse, quom antea Hypatei (inquit) dicerentur. Diuus Hieronymus Ciliciã interpretatur. Cœtũ, luctum, aſsumptionẽ, uomitum, uocationẽq; lamentabilẽ. a ℭ Antiquior loue.) Si fabulis creditur, eiſdem cũ Ioue ætatis. Cilix enim Agenoris filius, Cadmi frater, miſsus a patre ad Europam ſororẽ a Ioue raptam inueſtigandã, ueritus patrẽ, qđ eam nõ repererit, hanc ipſam regionem occupauit, quã tandẽ de ſuo nomine Ciliciã nominauit. Patet ergo eodem cũ Ioue tempore floruiſse. Potuit autẽ annoſior eſse Ioue. b ℭ Matrem urbium habet Tarſon.) Matrem urbium uocat tũ ob eius uetuſtatem, tum ob excellens in ea urbe ſtudiũ. Tantum (inquit Strabo) Tarſenſibus ſtudium circa philoſophiã fuit, & alias diſciplinas, q̃ in corona uerſantur, ut Athenas, & Alexandriã ſuperarent, & ſiquis alius loc⁹ dici poteſt, in q̃ ſcholę, & philoſophiæ exercitationes fuerint. Sed hoc uno plurimũ excelluit, qđ hic indigenę diſcunt, peregrini uero nõ multi huc adueniunt &c. Viri ex ea urbe illuſtres fuere. Ex Stoicis, Antipater, Archeda⁹, & Neſtor, & duo Anthenodori. Horꝝ alter Catonis familiaris, alter Cæſaris dictatoris pręceptor. His omnib⁹ multo excellentior Paulus ille Apoſtoloꝝ maximus, & doctor gentiũ, quo uno quantũ CHRISTI eccleſia profecerit, notius eſt, q̃ ut hoc loco recenſendum ſit. c ℭ Perſeus locauit.) Strabo lib. 14. Arrianus li. geſtoꝝ Alexandri ſecundo. Euſebius lib. tempoꝝ ſcribunt Sardanapalum ultimũ Aſsyrioꝝ regem una die condidiſse, idq; in eius monumẽto Aſsyrijs literis inſculptum ijs quidem uerbis, Sardanapalus Anacindaraxis filius, Anchialem, & Tarſum una die condidit, ede, bibe, lude, &

Cum te mortalem noris, pręſentibus exple
Delicijs animum, poſt mortem nulla uoluptas &c.

Alioꝝ ſententia eſt (ut idem Stra. refert) Tarſum eſse Argiuoꝝ opus, quos Io quęrentes illuc nauigaſse, condidiſseq; Tarſon ipſam urbem. Dionyſius poeta a Bellerophonte eam urbem conditã ſentire uidetur. Vnde & a Pegaſo eius equi planta urbi nomen datũ, ideſt, ἀπὸ τοῦ ταρσοῦ. i. ab ungula. Dionyſij uerſus Auieno interprete hi ſunt.

Cydnus item mediæ diſcernit mœnia Tarſi,
Pegaſus hoc olim ſuſpendit ceſpite ſeſe,
Impreſsęq; ſolo liquit ueſtigia calcis,
Eſset ut inſigni reuoluta in ſęcula ſemper
Nomen humo, clari poſt ultima Bellerophontis.

Fuiſse autem Tarſum a Perſeo conditã, ſcribũt cũ Solino Ammianus. 14. Hiſtoriarũ lib. & Lucanus tertio Pharſaliæ. Alia de ea urbe in Cõmentariolo noſtro ſuper eum Dionyſij locũ, paucis annotauimus, ſuper illud. Flexilis & Cydnus, dirimit qui flumine Tarſon. Sed ne ſcriptores in ea re contrarij uideanť, intelligendũ eoꝝ alios de prima urbis fundatione, reliquos uero de inſtauratione, uel ampliatione eiuſdem intellexiſse. d ℭ Hunc Cydnũ.) Strabo lib. 14. Tarſon (inquit) Cydnus mediã perfluit, iuxta gymnaſiũ iuniorũ. Eius ortus nõ procul eſt, alueus uero per profundã uallem illatus recta in urbem egrediť. Aqua eſt rapidiſsima, & frigida, quapropter hominibus, ac beſtijs auxiliatur, quæ neruos craſsiores habent. Q. Curtius lib. 3. Cydnus (inquit) inclytus amnis, nõ ſpatio aquarũ, ſed liq̃re memorabilis. Quippe leni tractu e fontibus labẽs, puro ſolo excipitur. Nec torrentes incurrunt, qui placide manantẽ alueũ turbent. Itaq; incorruptibilis idemq; frigidiſsimus. Quippe multa riparũ amęnitate inumbratus, ubiq; fontibus ſuis ſimilis in mare euadit. Ex Tauro monte eũ oriri, tradit Arrianus. 2. geſtoꝝ Alexandri lib. Ply. ca. 2. triceſimiprimi naturæ hiſt. dicit eũ amnẽ podagris mederi. Idẽ ſcribit Vitruuius in. 8. Nõ lego apud nobilẽ quempiã autorem Cydnũ amnem, ex Choaſpis alueo deriuari. e ℭ Perſici reges.) Herodotus libro primo de Cyri regis exercitu. Ducit rex (inquit) magnum exercitum probe domi comparata re frumentaria, atq; pecuaria. Portatur item aqua ex flumine Choaſpe Suſa præterfluente, quo uno ex omnibus fluminibus rex potat. Cuius Choaſpis aquam decoctam, & in argentea uaſa diffuſam ferentes. Permultæ carrucæ quatuor rotarum mulis trahentibus aſsidue comitantur quocumque ille proficiſ-

citur.Meminit Aufonius de Burdegala fcribens.Impia iam dudum &c.Similia fcribit Ply.ca.3.tricefimiprimi.nat.hifto.ut cap.46.retulimus. a ℭ Circa Corycū.)Coricos authore Ply.ca.27.lib.quinti nomen tū oppidi,tū portus,tū deniq; fpecus Ciliciæ.Sunt & loca alia nominis eiufdē.Antrum quoq; Parnafi montis Corycīū nymphis facrum.Vnde & Corycides dictę funt ab Ouidio Transformationum lib.primo.Meminit Herodotus in Vrania. Plura Stephanus de Vrbibus.In Coryco monte (ut Ply.lib.31.author eft) amnis erupit,poftq̃ cœptus eft coli. In eodem diftillantes guttæ in lapides durefcunt. b ℭ Crocum plurimū,optimūq;.)Græca dictio κρόκον, καὶ κρόκοσ, tam neutri,q̃ mafculini generis,qđ & latini etiam feruauerunt.Crocum alij (ut Diofcori. refert)Caftoreū, alij Cymmorphon.Prophetę Haema Heracleum.i.fanguinē Herculis dicunt. Quæ de Croco hoc loco Solinus refert,ex Plynio fumpta funt omnia ca.6.uicefimiprimi nat. hiftoriæ cuius inter cętera hęc uerba funt.Crocum nec ubiq; fęcundū, etiam Cyrenis,ubi femper flores laudatiffimi. Prima nobilitas Cilicio Croco, & ibi Coryco monte. Dein Lycio, monte Olympo. Mox Centuripino Siciliæ. Aliqui Phlegręo fecundū locum dedere &c. Similia fcribit Diofcorides ca.25.lib.primi. Croci (inquit) prima nobilitas ad medicinę ufum Cilicio, & ibi Coryco monte.Optimū ubicunq;,qđ recentiffimū,coloratiffimūq;,& cui parum candoris in Capreolo eft.Præterea oblongū,in frangendo lentū, incolume,folidū, callofum, manus fricantis inficiens, neq; fitum redolens,neq; fqualidum,odore fubacuto, qđ tale non eft,aut uetus intelligitur,aut dilutum.Secundū locum dedere Corycio parte,quæ oftenta Lyciæ eft.Tertiū Lycio,mōte Olympo.Quartum Aetolico ab Aegybus.Ita enim uocaẗ locus.Mox Cyrenaico,& Centuripino Siciliæ, uiribus languidis,naturaq; oleracea.Sane in Italia mortarijs tingendis propter abundantiā fucci, colorisq; præftantiam officinę illo utuntur,& immenfo mercantur. c ℭ Specus,qui montē impofitū mari.) De hoc fpecu fic Stra.lib.14.Corycū promontoriū,ultra quod ad ftadia uiginti eft Corycum antrū, in q̊ Crocus optimus nafcitur.Id autem eft ingens quędā concauitas in orbem deducta,cui labrum petrofum,ac fatis altum circumiacet,quom defcenderis,folū eft inęquale,& magna ex parte petrofum, & fruticofa,& femper uirenti,ac domeftica materie plenū.Hunc fpecum nullus copiofius defcribit Mela Pomponio lib.primo.Non longe hinc(inquit)Coricos oppidū,portu,faloq; incingiẗ, angufto tergore continenti anexum. Supra fpecus eft nomine Corycius fingulari ingenio,ac fupra,q̃ ut defcribi facile pofsit/eximius.Grandi namq; hiatu patens,montē littori appofitū,& decem ftadioꝝ cliuo fatis arduū,ex fummo ftatim uertice aperit.Tunc alte demiffus,& quanto demittitur amplior.Viret lucis pubentibus undiq;,& totum fe nemorofo laterū orbe complectiẗ,adeo mirificus,ac pulcher, ut mentes accedentiū primo afpectu confternat,ubi contemplati durauere, non fatiet.Vnus in eo defcenfus eft anguftus,afper quingentoꝝ,& mille pafsuum per amęnas umbras,& opaca fyluæ quiddā agrefte refonantis.Riuis hinc,atq; illinc fluitantibus.Vbi ad ima peruentum eft,rurfus fpecus alter aperitur, ob alia dicendus &c.Meminit Lucanus tertio,& octauo Pharfalię.Eft & eiufdē nominis fpecus in Parnafo monte,de quo Herodotus in octauo.Itē Stephanus,Strabo,Paufanias,cæteri.Statius.7.Thebaid. Coryciumq; nemus,propellentemq; Lilęam. d ℭ Per duo milia,& quingētos pafsus.) Mela Pomponius quingentorum & mille pafsuum dicit,ut uel in Solini, uel Melæ codice mendum fit.Solini autem numerus/fpecus admirationem adauget magis. e ℭ In eo facrum eft Iouis fanum.) Pomponius Mela libro primo. Specus totus (inquit) anguftus, & uere facer,habitarique

a Tumet uere cum niues foluuntur,reliqua parte anni tenuis eft,& quietus. Circa Corycū [a] Cilicię crocum plurimū, [b] optimūq;, det licet Sicilia, det Cyrena, det & Lycia, hoc primum eft. Spirat fla-
b grantius,colore plus aureo eft. Succi ope citius proficit ad medelā. Ibi Corycus oppidum eft,& fpec⁹, [c] qui montē impofitū mari a fummo cauat uertice,patulus hiatu ampliſsimo. Nā deiectis la-
c teribus in terræ profundū, nemorofo orbe amplectitur mediam inanitatē,uirens introrfus lucis pendentibus.Defcenfus in eū per duo [d] milia & quingentos pafsus nō fine largo die, hinc in-
d de fontiū afsidua fcaturigine. Vbi peruentū ad ima primi finus, alter rurfum fpecus panditur. Quod antrū latis primū patet faucibus,poftmodum in procefsu per anguftias obfcuratur.In eo
e facrum eft [e] Iouis fanum,in cuius recefsu intimo Typhonis Gigantis [f] cubile pofitum accolæ cre-

dunt. Soloe [a] antiquū oppidum Cilitiæ fuit, pa- a
tria [b] Chryſippi Stoicę ſapientię potētiſsimi, qđ a
Tigrane armenio ſubactū, & diu poſt Pompei-
opolim deuictis Cilicibus Cneus Magnus cog-
nominauit. MOns Taurus [c] ab Indico primum b
mari ſurgit, deinde a ſcopulis Chelidonijs inter
Aegyptum, & Pamphyliū pelagus obiectus, ſe-
ptemtrioni dextero latere, læuo meridianæ pla-
gæ, occidenti obuerſus frōte profuſa. Palam eſt c
terras eum continuare uoluiſse penetrato mari,
niſi profundis reſiſtentibus extendere radices ſu
as uetaretur. Deniq; qui ratiocinantur naturas
locoꝝ, tantaſse eū omnes exitus ꝓmōtorijs pro- d
bant. Nā quoq̊uerſum mari alluitur, procedit in
ꝓminentias, ſed modo intercluditur Phœnicio,
modo Pōtico ſinu, interdū Caſpio uel Hyrcano,

a dijs & dignus, & creditus, nihil non uenerabile, & quaſi cum aliquo numine ſe oſtentans. f ℭ Typhonis Gigantis cubile.) Idem Mela. Alius (inquit) ſpecus ultra eſt, quē Typhoneū uocant ore anguſto, & multum (ut experti tradidere) prēſsus, & ob id aſsidua nocte ſuffuſus, neq; unq̄ perſpici facilis, ſed quia aliquando cubile Typhonis fuit, & quia nunc demiſsa in ſe confeſtim exanimat, natura, fabulaq; memorandus. Intelligit fortaſsis Typhonem Aegyptium Oſiridis, Iſidis, Apollinis, & Veneris fratrem, qui Oſiridē in Aegypto iuſte regnantem, omnibus Gigantibus conſcijs/ peremit, ac in ſex & uiginti partes diſsecuit, cuiq; coꝝ, qui ſecum tanti ſceleris participes fuerāt/ partem tribuit, ueluti eius facinoris conſcios, & ſimul, ut ipſos defenſores, cuſtodesq; haberet regni fidos. Authores Beroſus in quinto. Diod. Siculus libris primo. 2. & 6. Euſeb. ca. primo ſecundi Præparationis. a ℭ Soloe antiquū oppidū.) Exemplaria ferme omnia Helioſpolim habent, ſed Soloe legendū uerius. Error natus ex nominis ſimilitudine, qđ Helioſpolis Solis urbs interpretatur. Hęc urbs qđ a Solone uno ex ſeptem ſapientibus condita fuerit/ nomē habet. Is enim Solon Piſiſtrati tyrannidem peroſus ad Crœſum Lydię regem nauigauit. A quo deinde in Ciliciam profectus/ urbem condidit, atq; ex ſuo nomine Solos appellauit, in qua paucos Athenienſiū ſtatuit, q tractu temporis/ cum patriā uocē corrupiſsēt, Soloecizare dicti ſunt. Et appellabanť ij quidē Solenſes, q Cyprij uero/ Solij. Author Laertius lib. 1. Stra. autē lib. 14. tradit Solos urbē Achiuoꝝ, ac Rhodioꝝ, qui ex Lindo uenerūt, opus eſse. Poſtmodū a Magno Pōpeio, qđ illuc Piratas quoſdā tranſtuliſset, Pompeiopolis appellata eſt. Apud. Q. Curtiū ſic paſsim legiť lib. 3. Alexander uiribus corporis receptis, ad urbē Solis peruenit. Sed legendū puto potius, ad urbē Solos, non Solis. Ambigit Stra. fuerit ne Solœciſmi nomen, a Solis urbe dictū/ a modo alio: Herod. lib. 4. Scribit Sauromatas ſoloecizare creditos, qđ Græcā linguā ab initio nō probe didicerint. Eodē quoq; libro docet eſse in Africa promontorium quoddā, cui Soloe nomen fuerit. b ℭ Patria Chryſippi.) Alexander in ſucceſsionibus (ut lib. 7. Laertius refert) ſcribit Chryſippū fuiſse Tarſenſem. Strabo eodē lib. Hinc ideſt ex Solis (inquit) fuere uiri memoratu digni, Chryſippus philoſophus Stoicus ex parte Tarſenſi ortus, qui inde migrauit. Item Philemon poeta Comicus, & Aratus, qui de aſtris uerſu ſcripſit. Chryſippū hunc (nā quinq; huius nominis fuiſse tradunť) cantandi ludo philoſophantē (Hermippus ait) a diſcipulis ad ſacrifitiū uocatū fuiſse, ibiq; cū oblatū dulce merū hauſiſse, anguſtijs ſpiritꝰ fatigari cępiſse, atq; ita demū q̄nta die defunctum eſse, cū ſeptuaginta & tres uixiſset annos. Olympiade (ut ait Apollodorus in Chronicis) centeſima quadrageſima tertia. Sunt q dicāt riſu cōprehenſum expiraſse. Nā cum aſinus manducaret ficus, aniculę dixiſse, uinū aſino ſorbendū daret, nimioq; riſu detentū exhalaſse animā. Lactan. ca. 18. li. tertij tradit Chryſippū cū ęternas eſse animas ſuſpicareť, tanq̄ in cœlū migraturus eſset, ſibi manus intuliſse. c ℭ Mons Taurus.) Quoniā mons hic Tauri formā plurimū exprimat, Taurus ab authoribus cognominatus eſt. Stra. lib. 16. poſtea (inquit) ſunt Tauri duo quidē montes, qui a longe formam quandam oſtendunt Tauris ſimilem. Sed quoniam quicquid de Tauro monte hac parte Solinus refert, idipſum totum ex Plynio tranſtulit, libuit huic loco authoris eius ex capite uiceſimoſeptimo quinti naturalis hiſtoriæ uerba ſubſcribere, ut appareat q̄ apte, appoſiteq; fuerit Solinus Plynium immitatus. Taurus mons (inquit) ab Eois ueniens littoribus Chelidonio promōtorio diſterminať. Immenſus ipſe, & innumerarū gentiū arbiter. Dextro latere Septemtrionalis, ubi primum ab Indico mari ſurgit. Lęuo Meridianus, & ad Occaſum tendens, mediamq; diſtrahens Aſiam, niſi oprimenti terras occurrerent maria. Reſilit ergo ad Septemtriones, flexusq; immenſum iter, quærit uelut de induſtria rerū natura, ſubinde ęquora opponēte. Hinc Phœnicum, hinc Ponticū, illinc Caſpiū,

& Hircanium, contra Mæoticū lacū torquetur. Itaq; collisus inter hæc claustra, & tamen uictor flexuosus euadit usq; ad cognata Riphęorum montium iuga numerosis nominibus, & nouis quocūq; incedit insignis. Imaus prima parte dictus, mox Edigis, Paropanisus, Circius, Cambades, Pharphariades, Cohatras, Oreges, Oroades, Nyphates, Taurus. Atq; ubi se quoq; exupat, Caucasus, ubi brachia emittit subinde tentanti maria similis. Sarpedon, Coracesius, Catragus, iterumq; Taurus etiam ubi dehiscit, seq; populis aperit &c. Martianus addit dici etiā Nypetem, Hyrcanū, Coraxicum, Scythicum. Cerauniū ca.34. li. sexti. Melę/ubi de Lycia lib. primo etiam Hęmodes dictus est. Tauri huius initium (inquit lib. 14. Strabo) montes quidam dicuntur, qui supra Chelidoneas sunt, quæ insulæ in Pamphiliæ, ac Lyciæ confinio iacēt. Hinc enim iam Taurus in altū cōsurgit &c. Siquis Tauri mōtis formam cernere uisu cupiat/ is adeat primā secūdā & tertiam Asiæ tabulas apud Claudium Ptolemęū. a ¶ Quarum primę sunt Armeniæ.) Idē Plyni⁹ de Tauro mōte loquēs, portarum nomine unitatē sibi uendicans, quæ alibi Armenicæ, alibi Caspiæ, alibi Ciliciæ uocātur. Quin etiā confractus effugiēs quoq; maria plurimis pluribus se gentiū nominibus hinc, & illīc implet, & a dextra Hyrcanius, Caspius, a lęua Pariedrus, Moschicus, Amazonicus, Coraxicus, Scythicus appellatus &c. Ciliciæ portæ eę uidentur esse, quas etiam ab Amano monte Ptolemæus Amanicas uocat, iuxta sinū Issicū. Pilas quidam eas nūcuparūt. Has Alexander Macedo quondam ingressus contēplatus locoꝝ situs, nō alias magis dicit̄ admiratus esse felicitatē suam obrui potuisse, uel saxis confitebatur/si fuissent, qui subeuntes propellerent. Iter uix (inquit Curtius) quaternos capit armatos. Dorsum montis imminet uię non angustæ modo, sed plerūq; pręruptę crebris oberrantibus riuis, qui ex radicibus montiū manant. Sunt quædā Ptolemęi tabulæ, quę Arminicas portas iuxta sinū Issicum in Amano etiam monte sitas habeant. De Caspijs portis infra Solinus cap. 60. b ¶ Despicit.) Sunt codices, in quibus scriptū sit/dispicit. Alij dispescit habēt, dispartit alij.

a quibus renitentibus subinde fractus contra Mę-
oticum lacum flectitur, multisq; difficultatibus
fatigatus Rhipheis se iugis annectit. Pro gentiū,
ac linguarum uarietate plurifariam nominatus.
b apud Indos Imaus, mox Paropanisus, Cohatras
apud Parthos, post Niphates, inde Taurus, at
ubi in excellentissimā consurgit sublimitatem/
Caucasus. Interea etiam a populis appellationē
c trahit. A dextro latere Caspius dicitur, uel Hirca
nus, a leuo Amazonicus, Moschicus, Scythicus.
Ad hæc uocabula habet alia multa. Vbi dehiscit
hiulcis iugis facit portas, quarū primæ sunt [a] Ar-
d meniæ, tum Caspiæ, post Ciliciæ. In Gręciam uer
ticem exerit, ubi Ceraunius prædicatur. A Cili-
ciæ finibus Asiaticum limitem despicit. [d] Quan-
tus meridiē uidet, sole inæstuat. Quicquid sep-
e tentrioni oppositum est, uento tunditur, & pru-
ina. Quod syluestre est/ efferatur plurimis be-
stijs, & Leonibus immanissimis.

DE LYCIA, ET CHIMERAE MONstri fabula. CAP. LII.

f QVod in Campania [c] Vesuuius, in Sicilia Aetna, hoc in Lycia mōs Chimæra. [d] Hic

QVOD IN CAMPANIA Vesuuius.) Stephanus tradit Lyciā dictam ἀπὸ λύκου τοῦ πανδίονος. i. a Lyco Pandionis filio. Lycios & Creta oriundos in Polyhimnia docet Herodotus. Cum quondā (inquit) Termilę uocarentur, sed a Lyco uiro Atheniensi Pandionis filio, Lycij cognominati. Idem Pomponius retulit lib. primo, & Strabo. 14. Geographiæ lib. In Lycia religiosissime quondam Apollo colebatur. Vnde & Lyciæ sortes, pro oraculis & responsis Apollinis accipi solent a Virgilio 4. &. 12. Aeneidos. Et Statio tertio, & octauo Thebaidos. Ad maximā Lyciorum laudem pertinet, quod quom essent uicinæ eis gentes moribus corruptissimis, ipsi tamen Lycij adeo ciuiliter, & continenter uixerunt, ut cum feliciter usq; in Italiam mari dominarentur, tamen in nullo unquā turpi lucro sese extulerunt secundum patriæ morem. Author Strabo quartodecimo Geographiæ libro. Scribit Aristoteles sic. Lycios comam studiosius fouere consueuisse, ut mulctā subire maluerint, q̄ eam pręcidere.

mons nocturnis æstibus fumidū exhalat. Vnde a
fabula triformis monstri in uulgum data est, qđ
Chimerā animal putauerunt. Et quoniā natura
ibidem subest ignea, Vulcano urbem proximā
Lycij dicarunt, quam de uocabulo[b] sui nominis b
Hephæstiam[a] uocant. Olympus[b] quoq; inter
alia ibi oppidum fuit nobile, sed intercidit, nunc
castellum est, infra quod aquæ regiæ ob insigne
fluoris spectaculo sunt uisentibus. c

DE ASIA MINORI. DE EPHESIAE DIAnæ tēplo. De Alex. Magni ortu. De inclytis Asię scriptoribus. De Phrygia. De Bonaso quadrupede. De Homeri, & Hesiodi temporibus. De Memnonijs auibus. De Chamęleonte fera. De Ciconijs. Deq; Galatarū origine. CA. LIII.

SEquitur Asia,[c] sed non eā Asiā loquor, e
quæ in tertio diuortio[d] terminos amnes habet, ab Aegyptio mari Nilum, a
Męotico lacu Tanaim. Verū eā, quę a Telmesso
Lyciæ incipit, unde etiam Carpathius auspicať f
sinus. Eam igitur Asiam ab oriente Lycia includit, & Phrygia, ab occidente Aegęa littora, a meridie mare Aegyptium, Paphlagonia a septētri-

Vnde in prouerbiū abijt, Lycia coma, pro ea, quæ sit promissior, ac comptior. Adagij originē uerbis plurimis refert Cęlius ca. 19. sextidecimi Antiquarū Lect. libri. d ℭ Mons Chimęra.) Secundū Hesiodum in Theogonia.

Hydra grauem, uastamq; nimis genuisse Chimęram
Dicitur, illa lenes uelocior anteit auras,
Aestuat & rapidos de naribus euomit ignes.
Acribus aspirat flammis, multaq; fauilla
Huic caput est triplex monstro, pars prima Leonem
Monstrat, habet mediū serpēs, stat fine Chimęra.
Pegasus hanc magno rapuit sub consule tandem
Bellerophonteos, quis non audiuerit ausus?

Hesiodicam sententiam duobus uersibus. 9. Meta. complexus Ouidius inquit.

Quoq; Chimęra iugum, medijs in partibus ignem
Pectus, & ora leę, caudamq; serpentis habebat.

Id ex Homero sumptum. 6. Iliados libro, cuius carmē hoc est.

πϱόσθε λέων ὄπισθε δὲ δϱάκων, μεσκδὲ χίμαιϱα.

Fabulam, & Phisicam sub eā rationem, paucis affert Serui⁹ sexto Virgilianæ Aeneidos, ijs quidē uerbis Chimęra, ore leo, postremis partibus draco, media capra secundū fabulas fuit. Re uera autem mons est Lyciæ, cuius hodieq; ardet cacumen, iuxta quod sunt leones. Media autē pascua sunt. Ima uero mōtis serpentibus plena. Hunc montē Bellerophon habitabilem fecit, unde Chimęrā dicitur occidisse. Lucre. 6. de rerum natura libro Chimęrā esse ex impossibilibus unū existimat. Cur autem montes semp, uel ad tempus ardeant, cap. xi. supra multas ascripsimus rationes. De Veseui montis incendio / alibi retulimus. Lege tamē Seruiū, & reliquos cōmenta. 2. Georg. Virgilij super illud. Tales diues erat Capua, & uicina Veseuo Ora iugo. a ℭ Hephęstiā.) Ab eo deo nomen inditū, cui ea urbs sacrata est. Græci enim Vulcaniā ἡφαίσιαν dicunt. Est & alia eius nominis urbs in Lemno insula, quę consimili ratione Vulcano quoq; dicata est. Et in freto Siculo ἡφαισίαι insulæ. i. Vulcaniæ, de quibus ante diximus. b ℭ Olympus.) Artemidorus (ut Strabo refert) author est, sex esse in Lycia urbes maximas Xanthū, Patara, Pinara, Olympū, Myra Tlon. Vide Plyniū ca. 27. lib. quinti. Plynius, & Martianus lib. 6. tradunt Lyciā quondam habuisse oppida. lxx. nunc (inquiūt) trigintasex sunt. c

SEQVITVR Asia.) Asia (ut in Melpomene scribit Herodotus) ab Asia Promethei uxore nomen habuit, quāq; Lydi hoc sibi nomen uendicant, asserentes ab Asio Manęi filio, Asiam appellatā, non ab uxore Promethei. Vnde & Sardis familiā quandā esse uocatā Asiadē. Est aūt duplex Asia, cōmunis una, quę triū orbis partiū una est, alijs duabus partibus fere ęqualis. Est & Asia, q̄ ꝓpria dicič, qđ sit maioris Asiæ pars ipsa quædā. Hanc propriā rursus Asiā in duas partes Agrippa diuidit, unā includit ab Oriente Phrygia, & Lycaonia, ab occidente Aegęo mari, a meridie Aegyptio, a septētrione Paphlagonia. Huius longitudinē. ccccIxxmil. pass. Latitudinē. ccc. milia pas. fecit. Alterā determinauit ab oriente Armenia minore, ab occidente Phrygia, Lycaonia, Pamphilia, a septētrione ꝓuincia Pontica,

a meridie mari Pamphylio. Longa DLXXV. mil. pass. Lata CCCXXV. milia. Lege Plyniū ca. 27. libri quinti, & Martianū ca. 34. lib. sexti. d ℂ In tertio orbis diuortio.) De orbis in partes tres diuisione, alibi retulimus. Lege Plyniū in principio lib. tertij. a ℂ Ephesus in ea urbs clarissima.) Hanc urbem/ alterū Asiæ lumen uocat Plynius. Strabo Miletū, & Ephesum optimas urbes, atq; clarissimas esse dicit. A diuo Hieronymo Ephesus interpretat̃ uoluntas mea, consiliū meū. De Ephesi conditoribus, non omnes idē sentiunt. Ply. cap. 29. lib. quinti Amazonum opus Ephesum esse dicit. Rursus Iustinus ex Trogi sententia tradit Marthesiā, & Lampedo Amazonū reginas, ac Marte genitas Ephesum, multasq; urbes alias cōdidisse. Strabo in principio quartidecimi uult Ephesum ab Androclo Codri Atheniensiū regis legitimo filio fuisse cōditam. Hunc non Androclum, sed Androcum, uel Andronicū Eusebius nominat in temporibus. Pausanias in Attica asserit hanc urbem Agathoclem, Lysimachi filium construxisse. Hic enī Agathocles, cū primū militiæ tirocinia poneret, a Getis captus est, sed cum ex ea captiuitate redijsset, Lysandrum Ptolemęi Lai filiam, & Eurydices uxorem duxit, atq; in Asiam nauibus transgressus, antigoni regnū in ditionē redegit. Ephesum præterea (inquit) urbē, quæ nunc cernitur/ ad mare condidit, in quā Lebedios, Colophoniosq; deletis, illoꝝ urbibus migrare, ut Phœnix Colophonius poeta Iambicus, patriæ euersionē carmine defleuerit. Condita autem Ephesus fuit, si Eusebio credimus, anno. 28. regni Dauidis. i. anno fere centesimo quinquagesimo supra quatuor milia ab orbe condito. Ea urbs successu tēporis uaria est sortita cognomina. Nam Alopes, cum pugnatū apud Troiā est, mox Ortygia, & Morges uocata est, & Smyrna cognomine Trichia, & Hemonion, & Ptelea. Attollitur monte Chione, ut ait Plynius, alluitur Caystro flumine, in Cylbianis iugis orto, multos amnes deferente. b ℂ Templum Dianę.) Templū hoc Dianæ, tam celebre, & excellens fuit, ut inter septem orbis miracula annumerari meruerit. Gręcæ magnificentiæ (inquit cap. 14. tricesimisexti naturalis historiæ Caius Plynius) uera admiratio extat templū Ephesiæ Dianæ, ducentis uiginti annis factum a tota Asia. In solo id palustri fecere, ne terręmotus, aut hiatus timeret. Rursus ne in Lubrico, atq; instabili fundamenta tantæ molis locarentur, ante calcatis ea substrauere carbonibus, dein uelleribus lanę. Vniuerso templo longitudo est quadringentoꝝ uigintiquinq; pedū. Latitudo ducentoꝝ uiginti. Colūnæ centum uigintiseptem a singulis regibus factæ sexaginta pedum latitudine. Ex ijs trigintasex cęlatę &c. Fuisse autem ab Amazonibus conditū, author est etiā Mela Pomp. lib. primo. Conuenit inter authores templi eius tectum fuisse e cedrinis trabibus, ualuas e cupresso. Id ipsum templū quadringentis prope annis, ante Plynij ætatem fuisse constructū refert idem cap. 41. uoluminis sextidecimi. Ply. cap. 14. tricesimisexti tradit tēpli huius Architectum Ctesiphontē fuisse. Strabo Archiphronē. Sed id ad aliā, aliamq; constructionē referri potest, cum fuerit id templū (authore Plynio) septies restitutū. c ℂ Templa igni daret) Habētur hęc ex principio quartidecimi Strabonis. Xerxes hic Persico fastu ad tantam insolentiā uenerat, ut nō cum hominibus tantum, sed cum dijs immortalibus bellū gereret. Fuisse Persis morem templa incendendi sæpe ab Herodoto relatum est. d ℂ Herostratus.) Historiam hanc refert Val. Max. titulo de famæ cupiditate lib. octauo. Quamuis non referat huius nomē, nec eum incendisse dicat, sed incendere uoluisse. Strabo Herostratū incendisse templū. Meminit Aulus Gelli⁹ ca. 6. secūdi Noctiū Atticarum. Hinc non inelegans sumetur Adagiū. Herostrati gloria. In hominē qui ex re nefaria famā q̄ritat. Illi simile. Laudemq; a crimine sumit. e ℂ Eadem die, qua Alexander.) Id refert semel, & iterum M. Cicero. 2. de natura Deoꝝ. Concinne, ut multa Timęus, qui cum in historia dixisset, qua nocte natus Alexander esset, eadem Dianæ Ephesiæ templū deflagrauisset, adiunxit, minime id esse mirandū, q̄ Diana quom partui Olympiadis adesse uoluisset, abfuisse domo. Et primo de Diuinatione. Qua nocte (inquit) templū Ephesię Dianæ deflagrauit, eadē constat ex Olympiade natum esse Alexandrū, atq; ubi lucere cępisset, clamitasse Magos, pestem, ac perniciem Asiæ maximā nocte natā. Ex ijs uidet̃

a one. Ephesus [a] in ea urbs clarissima est. Epheso decus templū Dianæ [b] Amazonū fabrica adeo magnificum, ut Xerxes cum omnia Asiatica tēpla igni [c] daret, huic uni pepercerit. Sed hæc Xer-
b xis clementia sacras ædes non diu a malo uindicauit. Namq; Herostratus, [d] ut nomen memoria sceleris extenderet, incendiū nobilis fabricæ manu sua struxit, sicut ipse fassus est, uoto adipiscen-
c dę famæ latioris. Notatur ergo eadem die [e] conflagrauisse templū Ephesi, qua Alexander Magnus Pellæ natus est. Qui oritur, ut Nepos edit. M. Fabio Ambusto, Tito Quintio Capitolino CONS. post Romā conditam anno. ccclxxxv.

Id templũ cum poſtmodũ ad cultũ auguſtiorem a
Epheſij reformarent,[a] faber operi[b] Dinocrates
pręfuit,quem Dinocratẽ Alexandri iuſſu Ale-
xandriã in Aegypto metatum ſupra expoſuimus.
Nuſq̃ orbe toto tam aſsiduos terræ motus,[c] & b
tam crebras urbiũ demerſiones, q̃ in Aſia eſſe,
cladibus Aſiaticis patuit, cũ Tiberio[d] principe
urbes duodecim ſimul una ruina ceciderint. In-
genia Aſiatica[e] inclyta per gentes fuere. Poetæ c
Anacreon, inde Mimnermus, & Antimachus,
deinde Hipponax,deinde Alcęus, inter quos e-
tiam Sappho mulier. At hiſtoriæ cõditores Xan
thus, Aecatheus Herodotus,cum quibus Epho- d
rus,& Theopompus. Nam de ſeptem ſapientia

legendum apud Solinũ,non eodem die,ſed eadem nocte.Scribit Arrianus geſtorũ Alexandri lib.primo,quarto poſt pugnã ad Granicum fluuiũ die/Alexandrũ in Epheſum deueniſſe, in qua urbe (inquit)Diana magnificentiſsimo templo ſumma religione celebratur.Ex quibus uerbis apparet ea tẽpeſtate Dianę templũ in Epheſo,nondum igne fuiſſe conſumptũ.Niſi eo tempore magna ex parte inſtauratum fuerit.Itemq; Dianæ Epheſiæ templũ,authore Euſebio,Olympiade.95.incenſum fuit.Alexander autem Magnus Olympiade.106.natus eſt. Mortuus autem ut idem aſserit Olympiade.114.Plynius etiã cap.8.triceſimiquarti naturalis hiſtorię tradit centeſima quartadecĩa Olympiade Lyſippũ floruiſſe, & cũ eo Alexandrũ.Ex ijs ſequi uidetur nec id Dianæ templũ incenſum,nec Alexandrũ natum fuiſſe poſt Romã conditã anno.ccclxxxv. Videtur igitur legendũ,poſt Romã conditam anno.cccc.Gellius cap.ult. decimiſeptimi Noctiũ ſuarũ.Circa annum deinde (inquit) urbis condite quadringenteſimũ Philippus Amintę filius Alexãdri pater,regnum Macedoniæ adeptus eſt,inq; eo tẽpore Alexander natus eſt. a ℭ Epheſij reformarent.)Strabo lib.14. Cum Heroſtratus quidã Epheſiæ Dianæ templũ incendio conſumpſiſſet,aliud præſtantius conſtruxerunt, mulierũ ornamentis, & multis opibus ad id collatis,refectiſq; prioribus columnis.Addit idem Strabo Artemidori teſtimonio,Alexaudrũ impenſas omnes pro eo templo reſtituendo fuiſſe pollicitũ,dũmodo ipſe titulũ haberet,illos autem noluiſſe. b ℭ Dinocrates.)Strabo hunc Chinocratem nũcupat, ut ca.45.ſupra etiã meminimus. c ℭ Tam aſsiduos terrę motus.)Cauſam,qua terra concutitur,alij in aqua eſſe, alij in ignibus,alij in ipſa terra,alij in ſpiritu putauere,alij in pluribus,alij in omnibus.Quidã liquere ipſis aliquã ex iſtis cauſam dixerunt,ſed non liquere,quæ eſſet.Qui de terræ motibus plura ſcire cupiunt,legant Ariſt.2.Meteororũ libro.Senecã ſexto Naturaliũ quęſtionũ.Plyniũ ca.81.& ſequentibus ſecundi Naturalis hiſtorię.Marcellinũ lib.hiſtoriarũ decimoſeptimo.Lucretium libro ſexto.
Nunc age quæ ratio terrai motibus extet &c. Scribit Ariſto.in eo, quẽ modo citauimus libro, fortiſsimos fieri terrę motus circa ea loca,ubi mare fluxibile ſit,aut regio ſpongioſa,ſubantroſaq; (ut uerbis eius utar)Propter quod(inquit)circa Helleſpontũ,Achaiã,Siciliamq; circa etiam Eubœę loca. Circa enim iam dicta loca terrę motus fiunt maximi propter anguſtiã.Spiritus enim factus uehemẽs, & propter multitudinẽ maris allati,repellitur iterum in terrã,qđ natum erat efflare ex terra.Regiones quoq; quæcunq; habent maria,& quę ſubtus loca multum ſuſcipientes ſpiritũ/cõcutiunt magis.Seneca item ait omnẽ orã maris obnoxiã eſſe motibus.Sic paphos nõ ſemel corruit. Sic nobilis, & huic iam familiaris Malonicopolis Ciprũ ambit altum mare,& agitatur.Tyros & ipſa tam mouetur, q̃ diluitur. d ℭ Tiberio principe urbes duodecim.)Meminit Seneca ſexto Naturaliũ queſt.libro.Plynius ca.86.ſecundi Nat.hiſt.Maximus(inquit)terræ memoria mortaliũ extitit motus Tiberij Cæſaris principatu,duodecim urbibus Aſiæ una nocte proſtratis.Euſebius in temporibus treſdecim urbes corruiſſe dicit.Earum urbium,quę corruerunt,nomina ſunt,Epheſus,Magneſia,Sardis,Moſchene, Megara,Cæſarea,Philadelphia,Hymolus,Themis,Cyme,Myrrhina,Apollonia,Dicearchia.Meminit Strabo quoq; in fine duodecimi Geographiæ. e ℭ Ingenia Aſiatica.)Quos hic Solinus enumerat, fuerunt maiore ex parte,uel Aſiatici quidem,uel ex ijs inſulis,quæ Aſiæ adiacent. Anacreon Teius, de q̃ Cicero,Plynius,Aelianus,cęteri.Hunc amatoria tantũ carmina ſcripſiſſe aiunt. Mimnermus Colophonius Elegiarũ ſcriptor non incelebris.Antimachus & ipſe Colophonius,hic cũ carmen perobſcurum in auditorio recitaret,Platone uno dempto,reliqui omnes/qui aderãt/abierunt.At ille.Plato mihi(inquit)pro omnibus.Hipponax Epheſius Iambicorũ ſcriptor, ab Athanagora, & Conia tyrannis (ut Suidas refert)pulſus patria.Alcęos duos fuiſſe Suidas author eſt.Lyricum unum/Athenis oriundum.Mithylenęum alterum, priſcę Comœdiæ ſcriptorẽ inſignẽ.Sappho ob ſexum non minus, q̃ ob

poeticam celebrata Xanthus e Sardib⁹ urbe oriundus.Hic Lydoꝶ historiā quatuor uoluminibus cōplexus est.Fuisse Xanthū alterū Melicū poetā Aelianus author est.Hecatheus Milesius natione,Protagoram habuit pręceptorē.Floruit autem Darij temporibus, cuius prǽter cǽteros sępius Strabo habuit mentionē.Herodotus ob stili elegantiā(q̄uis plurima fabulis similia scripserit) inter Græcos historicos primatū tenuit.Fuit autem Halicarnaseus,ut ipse de se refert.Ephorus Cumęus,& Theopompus Chius,uterq; Isocratis discipulus,quoꝶ alter (ut Suidas tradit)freno,alter calcaribus indigebat.

a prędítis [a] Bias, Thales, Pittacus, Cleantes Stoicę eminētissimus, Anaxagoras naturæ [b] indicator. Heraclitus etiā subtilioris doctrinæ arcanis [c] immoratus. Asiam excipit Phrygia, [d] in qua Cele- b nę, [e] quæ antiquato priori nomine in Apamæam transiere oppidum a rege Seleuco postmodum constitutū.Istic Marsyas ortus, istic & sepultus. Vnde qui proximat fluuius Marsyas dicit̃.Nam sacrilegi certaminis factum, & audaces in deum

a ℂ De septem sapientia præditis.) De eorū nūero,& nominibus,qui ob peculiarem quandā excellentiā/ sapiētiæ nomen adepti sunt,plurimū sūt authores diuersi,quā rem Diogenes Laertius abunde prosequitur lib.primo. Lactantius Firmianus a principio quarti Diui. Institutionū ait,q̄d ij septem primi de reb⁹ naturalibus quęrere,ac disputare sunt ausi, sapiētes haberi, appellariq; meruerunt. O miserum(inquit)calamitosumq; sęculū,quo per orbē totū septem soli fuerunt,qui hominū uocabulo cierentur.Nemo enim potest iure dici homo,nisi qui sapiens est.Sed si cæteri omnes pręter istos stulti fuerunt,ne illi quidē sapientes,quia nemo sapiens esse uere,iuditio stultorum potest &c.Et idem libro sexto.Nec illi quidē septē(inquit)sed ex medioꝶ officioꝶ frequentia, similitudinē quandā gerebant, speciēq; sapientiæ.Extant Decij Ausonij docti,& eleganter libelli, q̊rum primus de Ludo septem sapientū inscriptus,cuius principiū est.Agnoscenda isthęc ex quo loco eorū dicta prudenter/apte refert.Alter libellus est quo eoꝶ septem sapientū sententiæ/septenis uersibus explicantur.Quęnam summa boni &c.Bias cū rogaretur,Quod prudentis opus: cū possit nolle nocere. Quid stulti propriū: nō posse,& uelle nocere.Thaletis plurima sapienter dicta,præsertim hæc. Turpe q̄d ausurus,te sine teste time.Et uita perit,mortis gloria non morit̃.Et illud.Quid facturus eris,dicere sustuleris.Et crux est si metuas,uincere quod nequeas.Rursus & illud.Nil nimiū.Pictaci autē sunt hęc. Loqui ignorabit,qui tacere nescit.Bono probari malo,q̄ multis malis.Pareto legi quisq; legem tuleris.Plures amicos re secunda compares.Paucos amicos rebus aduersis proba.De Cleante Laertius lib. septimo.Anaxagoras non modo generis gloria,& opibus,uerum animi quoq; magnitudine clarissimus fuit.Omne enim patrimoniū,ut liberius studijs incumberet/suis sponte concessit.Indignanti cuidam,ac moleste ferenti,q̄d in alieno solo moreret̃.Bono(inquit Anaxagoras)esto animo. Idem enim undiq; in infernū descensus est.Rogatus cuius rei causa natus esset: Et inspiciēdi(inquit)cęli, & Solis, & Lunę. b ℂ Indicator.)Indagatur legendū potius. c ℂ Subtilioris doctrinę arcanis immorat⁹.) Inter cætera Heracleito peculiaris fuit in uerbis obscuritas.Hinc factum est,ut cognomento σκοτεινός diceretur.Hic(ut.z.Diui.Institu.refert Lactantius ex igne credidit omnia esse nata. Miseriæ humanæ memor

Hic flebat quotiens a limine moueret unum
Protuleratq; pedem. Sed enim.
Mirandum est unde ille oculis suffecerit humor.

d ℂ Asiam excipit Phrygia.) Gomer (ut Iosephus ca.xi.primi Antiquitatum Iudęoꝶ refert)tres filios habuit,Abstenegam,qui de suo nomīe Abstenegos appellauit.Hoc Gręci postea Reginos dixerūt.Riphaat,a quo Riphęi.Tygram, a quo Tygramęi,populi dicti sunt,quos Gręci tandē Phrygios appellarunt.Hi(ut Macedones aiunt)tamdiu Bryges uocati sunt,q̄ diu Europęi fuerunt Macędonū accolæ,sed transgressi in Asiam,una cū loco immutauere in Phrygas,authores Stephanus,& Herod.lib.7.Sophocles autem in Athamante, a Phryxo Athamantis,& Nepheles filio,Phrygios appellatos dicit,unius tantū literæ immutatione,q̄si Phryxias, q̄d Phryxus in Colchidē ꝓficiscens primū illuc delatus fuerit.Est autem duplex Phrygia,maior,& minor,de quibus Ptolemęus cap.z.quinti,ac prima Asiæ Tabula abunde satis.Phrygia,authore Curtio, pluribus uicis,q̄ urbibus frequens est.Phryges(ut alibi retulimus)cū cęteris de uetustate contendunt. Euseb.10.Pręparationis ex Clemente refert,Phryges auium uolatus primū obseruasse. Qualis fuerit Phrygum Theologia,multis prosequitur cap.4.secundi Pręparationis idem Euseb. e ℂ In qua Celenę.)Plynius ca.z9.lib.quinti.Tertius(inquit)conuentus Apameā uadit,ante appellatā Celenas.Dein Cibothon.Sita est in radice montis Signiæ,circumfusa Marsya.Marsyas ibi creditur ortus, ac paulo

mox conditus,ubi certauit Tibiarum cantu cũ Apolline.Aulocrenes/ita uocatur uallis decem miliũ passuũ.Phrygiam ab Apamea petentibus.Idem quoq; refert capite.45.sextidecimi eiusdẽ operis libri. Et.T.Liuius lib.octauo de bello Macedonico.Lactantius quarto Thebaidos super illud.

Nossetq; & illustres Satyro pendente Celenas. Dicit Celenas esse Lydiæ ciuitatem,in cuius antro Marsyam ab Apolline uictum, ac supplicio affectũ fuisse tortoribus, de cuius sanguine fluuiũ eiusdem nominis natũ fabulantur.

tibias,[a] testatur non procul cũ fonte uallis, quæ a
euentum gestæ rei signat, & ab Apamea decem
milibus passuũ separata/Aulocrene[b] usq; adhuc
dicitur.Ex arce huiusce oppidi Meander[c] amnis
caput tollit,qui recurrentibus ripis flexuosus in- b
ter Cariam,& Ioniam precipitatus in sinum, qui
Miletum diuidit,& prienam.Ipsa[d] Phrygia Tro
adi superiecta est,aquilonia parte Galatiæ colli-
mitata,a meridiana Lycaoniæ,Pysidię,Mygdo- c
niæq; contermina.Eadem ab oriente uicina Ly-
diæ,a septẽtrione Mysiæ,Cariæ,a parte, qua di-
es medius est,mons Lydiæ[e] Tmolus croco flo-
rentissimus.Amnis Pactolus,[f] quẽ aurato fluo- d
re incitũ,aliter χρυσοῤῥόαν uocant. In his[g] locis ani-
mal nascitur,quod Bonasum dicunt, cui Tauri-

Ascribam.Q.Curtij ex.3.libro uerba,quæ ad huius loci expositionem plurimũ faciant.Media illa tẽpestate mœnia interfluebat Marsyas amnis/ fabulosis Grecorũ carminibus inclytus.Fons eius ex summo montis cacumine excurrens in subiectam petrã, magno strepitu aquarum cadit. Inde diffusos circumiectos rigat cãpos. Liquidus, & suas dumtaxat undas trahẽs.Itaq; color eius placido mari similis,locum poetarum mendatio fecit. Quippe traditum est,Nymphas amore amnis retentas,in illa rupe considere.Ceterum quãdiu intra muros fluit,nomen suũ retinet, at cũ extra munimẽta se euoluit, maiore ui,ac mole agentẽ undas,Lycũ appellant. a ¶ Audaces in deũ tibias.) Pallas inuenta a se tibia,cum buccis tumidis ex aquis se conspexisset,eam tibiã in Tritonem Libię paludem/ abiecisse fertur.Eam cũ Marsyas Satyrus reperisset,tractareq; didicisset, Phœbum prouocare ausus est,a quo cũ uictus fuisset,detracta eius pelle,& in alta Platano suspensa,in flumen sui nominis conuersus est.Quam rem secundo in Eutropiũ Claud.eleganter cecinit,cũ de Phrygia loqueretur,sic inquit.

Hic cecidit Libycis iactata paludibus olim
Tibia,fedatã cum reddit umbra Mineruã.
Hic & Apollinea uictus testudine pastor
Suspensa memores illustrat pelle Celenas.

Fabulã abunde refert Naso.6.Meta.ibi. Rettulit exitium Satyri.Et sexto Fast.ibi.Inuentã Satyrus primã miratur &c.Lege Strabonẽ circa finẽ duodecimi Geographiæ lib.Herod.lib.7.In urbis Celenarum(inquit) foro uisitur suspensa Syleni Marsyę pellis in utrem formata, quã a Phrygibus fertur Apollo illi detractã/suspendisse.Lege etiã Ply.ca.29.quinti,& ca.45.sextidecimi nat.hist.Syllius Italicus bellorũ Punicorũ octauo canit Marsyã non peremptũ ab Apolline,sed uictũ ab eodẽ,in Italiam aufugisse,Marsyosq; populos ex suo nomine nuncupasse,sic inquiens de Marsys Italiæ populis.

Sed populis nomen posuit metuentior hospes
Cum fugeret Phrygios trans ęquora Marsya Crenos
Mygdoniã Phœbi superatus pectine Loton.

b ¶ Aulocrene.)Hæc uallis a Marsyę tibia,& fonte, in quẽ is idem conuersus dicitur/nomen sortita est,hoc est ἀπὸ τοῦ αὐλοῦ, καὶ κρήνης.i.a tibia,& fonte. Syllius Phrygios Crenos dixit.Vide Plyniũ locis iamiam citatis. c ¶ Meander amnis.)Ex Ply.ca.29 lib.quinti.De Męandri recurrentibus ripis sic Ouidius octauo Metamorphoseos.

Nõ secus ac liquidis/Phrygius Męandros in undis
Ludit,& ambiguo lapsu refluitq;,fluitq;,
Occurrensq; sibi uenturas aspicit undas,
Et nũc ad fontẽ,nunc ad mare uersus aptũ
Incertas exercet aquas.

d ¶ Ipsa Phrygia Troadi superiecta est.)Plynij uerba fere cap.32.libri quinti. Phrygia(inquit)Troadi superiecta,populisq; a promontorio Lecto ad flumen Celeũ prędictis,septẽtrionali sui parte Galatię cõtermina.Meridiana Lycaoniæ,Pysidiæ,Mygdonię.Ab oriente Cappadociã attingit.Similia & cap.29.eiusdẽ quinti. e ¶ Mõs Lydię Tmolus.)Seruius exponẽs illud Maronis primo.Geor.Gramina nõne uides croceos ut Tmolus odores.Tmolũ Cilicię montẽ dicit.Idẽ scribit secundo eiusdẽ uoluminis lib.super illud.Tmolus assurgit quibus &c. Alij omnes cũ Solino Lydiæ montem faciunt.Plynius,& multi alij, Tmolum uino,melle, croco fertilem esse dicunt. Nomen (ut quidam uolunt)mõti datum a Tmolo Protei, Torones filio. f ¶ Pactolus.) Tmolus, qui ante Timolus appellabatur,uitibus consitus,ex quo fluente Pactolo,eodẽq; Chrysoroa χρυσοῤῥόαν Gręci di-

cunt aurifluū χρυσὸς aurum ῥόω fluo. Poetæ fabulanť Midā Lydorū regē in aurū uersum iubente Libero patre, in Pactolo se flumine lauisse, uimq; aureā tinxisse flumē, &(ut Naso inquit) hūano de corpore cessit in amnem. Ply. ca. 4. tricesimitertij natura. histo. tradit aurū apud nos tribus modis reperiri. Fluminū ramētis, ut in Tago Hispanię, Pado Italię, Hebro Thraciæ, Pactolo Asię, Gange Indię. Nec ullum absolutius (inquit) aurū est, ut cursu ipso, trituq; politū. Alio modo puteoꝝ scrobib⁹ effodi, aut ruina montium &c.

a num caput, ac deinceps corpus omne, tantum iuba equina, cornua autem ita multiplici flexu in se recurrentia, ut si quis in ea offendat, nō uulneretur. Sed quicquid præsidij monstro illi frons negat, aluus sufficit. Nam cū in fugā uertitur, pro-
b luuie citi uentris fimū egerit [a] per longitudinem trium iugerū, [b] cuius ardor quicquid attigerit adurit. Ita egerie noxia summouet insequentes.
c Miletos Ioniæ caput, [c] Cadmi olim domus, sed eius, qui primus inuenit prosæ orationis disciplinā. Non longe Epheso Colophon ciuitas nobilis oraculo Clarij Apollinis. [d] Vnde haud procul Minas mons surgit, cuius uertices de nubib⁹

g ℭ In his locis.) Aristoteles, Aelianus, Plynius, Pausanias scribūt Bonasum animal non in ijs locis, hoc est in Lydia, uel Phrygia, sed in Pœonia Thracię, uel Macedoniæ regione reperiri. Vnde non immerito quidā hoc loco Solinū arguūt. Existimant aūt erroris eius causam fuisse, qđ apud Plyniū nō Pœoniam, sed Mœoniā legerit. Vel qđ Piones pro Pœonibus acceperit. Quid si in utraq; regione idipsum animal reperiatur? Verba Plynij ex ca. 15. octaui. De Scythicis, & septemtrionalibus animalibus disserentis. Tradunt (inquit) in Pœonia feram, quæ Bonasus uocetur, equina iuba, cætera Tauro similē, cornibus ita in se inflexis, ut non sint utilia pugnę. Quapropter fuga sibi auxiliari, reddentem ea fimū interdū & triūm iugerum longitudine, cuius contactus sequentes, ut ignis aliquis cōburat. Integrū de hac fera caput est apud Aristotelē de natura animaliū lib. nono. Bonasus (inquit) gignitur in terra Pœonia, mōte Mesappo, qui Pœoniæ & Mediæ terræ collimitiū est, & Monapios a Pœonibus appellatur. Magnitudine tauri, sed corpore, q̄ bos latiore. Breuior & in latera auctior est. Tergus distentū eius locū septē accubantiū occupat. Cætera forma bouis similis est, nisi qđ ceruix iubata armoꝝ tenus/ ut equi est, sed uillo molliore, q̄ iuba equina, & compositiore. Color pili totius corporis flauus, iuba prolixa, & ad oculos usq; demissa, & frequēs colore inter cinereū, & rufum, non qualis equoꝝ, quos Partos uocant/ est, sed uillo supra squalidiore, subter lanario. Nigri, aut ad modū rufi nulli sunt. Vocem similē boui emittunt. Cornua adunca in se flexa, & pugnę inutilia gerunt/ magnitudine palmari/ aut paulo maiora, amplitudine nō multo arctiore, q̄ ut singula semisextariū capiant nigritie proba, anciæ ad oculos usq; demissę, ita ut in latus potius, q̄ ante pendeat. Caret superiore dentiū ordine, ut bos, & reliqua cornigera omnia. Crura hirsuta, atq; bisulca habet, caudā minorem, q̄ pro sui corporis magnitudine/ similē Bubulæ. Excitat puluerē, & fodit, ut taurus, tergore contra ictus prępualido est. Carnē habet &c. Ridicula omnino sunt, quæ de hoc animali prodit Albertus cap. 1. tracta. quinti octaui de Animalibus lib. Libro quoq; 22. eiusdem uoluminis, dicit hanc ipsam ferā Bonachū a Solino uocari. a ℭ Fimū egerit.) Scribit hoc præter Plyniū Arist. ca. 2. tertij de partibus animaliū. Bonasis excrementi profusionē natura pro auxilio dedit. Hoc enim cū metuūt, se tuentur. Hac eadē profusione, alia quoq; seruari certū est. b ℭ Per longitudinē triū iugerum.) Sunt codices, in quibus sic scriptū est. Per longitudinē triū iugerū, per longas aspergines, quarum ardor q̄cquid attigerit/ adurit. Ita egerie noxia amouet insequentes. c ℭ Miletos Ioniæ cap.) Ex Ply. ca. 29. lib. quinti. Miletus (inquit) Ioniæ caput. Lelegeis antea, & Phytiusa, & Anactoria nominata, super. lxxx. urbiū per cuncta maria genitrix. Nec fraudanda ciue Cadmo, qui primū prosaica orationem condere instituit. Fuit autē hic Cadmus alter ab eo, qui ex Phœnice oraculo monitus in Bœotia Thebanę urbis extitit primus author. De hac urbe sic Mela Pomp. lib. 1. Miletum urbē (inquit) quondā Ionię totius belli, pacisq; artibus principem, patriā Thaletis Astrologi, & Timothæi musici, & Anaximandri physici, aliorumq; ciuiū inclytis ingenijs merito inclytā, utcunq; Ioniā uocant. Strabo in principio quartidecimi scribit Miletum a Neleo, qui genere Pylius fuit/ fuisse conditā. Est autem urbs uetustissima, utputa nono anno Aegæi Atheniensium regni condita, author in temporibus Eusebius. Milesij ob opum copiā mire luxui, & delicijs dediti fuisse tradunť. De ijs illud fertur. Nemo nostrum frugi esto, alioquin cū alijs eijciatur. Hinc ꝓuerbio dici cęptum. Milesius sermo, pro delicato, ac delicioso. d ℭ Clarij Apollinis.) Ex Plynio ca. 29. quinti. Huius oraculi originē explicat Pom. Mela lib. primo ibi. Lebedos (inquit) Clarijq; Apolli-

nis fanum,qđ Manto Pyreſiæ filia fugiens uictores Thebanoꝝ Epygonos,& Colophon,quã Mopſus eiuſdem matris filius ſtatuit ad promontoriũ,quo ſinus clauditur.Meminit Strabo lib.14.Plynius ca. 106.ſecundi.Colophone(inquit)in Apollinis Clarij ſpecu lacuna eſt,cuius potu mira redduntur oracula bibentiũ breuiori uita.Meminit & Macrob.Saturnaliũ lib.primo.De Sypilo,qui antea Tantalis dicebatur.Plynius capite uiceſimonono quinti.Item cæteri. a ℭDe nubibus ſuperuolantibus.)Exemplaria ferme omnia habent. De nebulis ſuperuolitantibus. b ℭ Orbitatibus Niobe.)Niobes ob filioꝝ, filiarũq; nũerũ ſe Latonę prężferẽtis,& eam ob cauſam natis orbatę fabulam multis carminibus retulit Ouidius Meta.lib.ſexto. Quot aũt fuerint Niobes filij,ac filię, mira eſt apud Gręcos authores diuerſitas.Nam Homerus uiceſimoquarto Iliad.lib.pueros,puellasq; eius ſenos dicit fuiſse.Euripides bis ſeptenos. Sappho bis nouenos, Bachilides,& Pindarus bis denos.Quidã alij ſcriptores tres fuiſse ſolũ dixerũt, author eſt Gellius capite ſexto uiceſimi Noctium Atticarum. DE Hermi fiumis fluctibus aureis meminerunt Virgilius,Statius,Claudianus. c ℭ Homero uati patria extitit.) Aulus Gellius capite undecimo tertij Noctium ſuarum refert Gręcum Diſtichum,quo ſeptẽ urbes certare dicit de Homeri uatis patria.

ſuperuolantibus[a] futuræ tẽpeſtatis ſignificant a
qualitatẽ.Caput Męoniæ Sipylus excipit, Tan-
talis antea dictus, & in illã uocabuli memoriam
orbitatibus[b] datus Niobe. Smyrnã Melas circũ-
fluit,inter flumina Aſiatica facile pręcipuus am- b
nis.Smyrnęos uero cãpos fluuius Hęrm⁹ ſecat,
ortus Dorylao Phrygiæ,Phrygiam ſcindit a Ca-
ria.Hunc quoq; Hermũ fluctibus aureis æſtuaſ-
ſe antiquitas credidit. Smyrna, unde ꝑcipue ni- c
tet,Homero uati patria[c] extitit,qui poſt Ilium ca-
ptum anno ducenteſimo ſeptuageſimoſecundo
humanis rebus exceſsit,Agrippa Syluio Tybe-
rini filio Albæ regnante,anno ante urbem con- c
ditam centeſimo ſexageſimo.Inter quẽ, & Heſi-
odum poetã,qui in auſpicijs Olympiadis primę
obijt, centum trigintaocto anni[d] interfuerunt.
In Rhetæo littore[e] Athenienſes, & Mitylenæi

ἑπτά πόλεισ διερίζουσι περὶ ῥίζαν ΟΜΗΡΟΥ,
σμύρνα, ῥόδος, κολοφών, σαλαμίν, ἴος, ἄργος ἀθῆναι. Hoc eſt.
Septem urbes certant de ſtirpe inſignis HOMERI,
Smyrna,Rhodos,Colophon,Salamin,Ius,Argos,Athenæ.

Hæc lis facile dirimi poteſt ex ijs quę ſcribit Archilocus in libello ſuo de Temporibus.Quo loco tradit uarijs temporibus,ac locis,octo Homeros floruiſse.Et enumeratis ſeptem,ſubdit.Vltimũ hunc Homerum ætas noſtra cernit,qui Olympiade.xxiij.& a Troiæ excidio anno quincenteſimo,patria Męon,Olympico certamine uictor, iudicio totius Gręciæ eximius Poetarũ eſt habitus,& ei ſolius tributũ emendandi characteres,& nomina, & linguã Gręcam,quę(ut ferunt)Cadmus Samotrax fere barbara,& plena ruditatis attulit &c.Hinc factum uidetur,ut nec de Homeri poetæ tempore conueniãt authores.Quidã eum/ex quibus Crates/ante deſcenſum Heraclidarum ponunt.Eratoſthenes poſt centeſimũ annũ Troianę captiuitatis. Ariſtarchus Ionica emigratione,ſiue poſt annũ centeſimũ.Philochorus emigrationis Ionicæ tẽpore, ſub Archippo Athenienſiũ magiſtratu,& poſt captã Troiam anno.180.Apollodorus Atheniẽſis poſt.240 annum euerſionis Ilij.Extiterunt alij,qui modico tempore anteq̃ Olympiades inciperẽt.400.retro annis Troianæ captiuitatis eum fuiſse putent.Licet Archilocus.23.Olympiade quingenteſimũ Troianę captiuitatis annum ſupputent.Hæc ex Euſebio lib.temporũ. d ℭ Centum trigintaocto anni interfuerunt.)Aulus Gellius in eo,quẽ modo retulimus loco plura diſserit de Homeri,& Heſiodi poetarũ ætate.Philochorus,& Zenophanes Homerũ,q̃ Heſiodũ maiorem natũ fuiſse ſcripſerunt.L.Actius poeta,& Ephorus hiſtoriæ ſcriptor minorẽ natu Homerrum eſse dixerunt.M. Varro in primo de Imaginibus,non eſse dubiũ tradit,quin aliquo tẽpore eodẽ uixerint.Idq; ex Epigrãmate oſtendit,quod in Tripode ſcriptũ eſt,in monte Helicone ab Heſiodo poſitum traditur.Lege eundem ca.ultimo.17.eius uoluminis.M.Cicero in Dialogo de Senectute referens Catonis ſententiam. At Homerus (inquit) qui multis(ut mihi uidetur)ante ſeculis,q̃ Heſiodus fuit. e ℭ In Rhetęo littore.)Plynius cap.30.li.quinti.Extra ſinum(inquit)ſunt Rhetęa littora,Rhetęo, & Dardanio,& Ariſbe oppidis habitata. Fuit & Achilleon oppidũ iuxta tumulũ Achillis conditum a Mytilenęis,& mox Athenienſibus,ubi claſsis ei⁹ ſteterat.

steterat. De sepulchro Achillis,& Aiacis in his locis meminit etiã Diodorus Siculus in Alexandro, hoc est.17.historiarũ libro. a ℭ Memnonis sepulchrũ.) Memnon Titoni,& Aurorę filius,Priamo cũ uiginti peditũ milibus,ducentis curribus auxiliũ ferens,ab Achille,uel,ut Diod.ait,per insidias a Thessalis tandem peremptus est. Huius exusti corporis fauillæ(ut fabulæ tradunt) Auroræ matris precibus in uolucres uersę sunt,quę ob hoc Memnonides nũcupant̃. Hę Memnonis memores annis singulis sepulchrum eius adeuntes, manibus ipsius frequenter parentant. Fabulã refert Ouidius.13. Trasformationũ libro. Cætera Diod.Siculus lib.3. De his Auibus sic Plynius ca.26.li.decimi. Authores sunt (inquit) omnibus annis aduolare Iliũ ex Aethiopia aues,et cõfligere ad Mẽnonis sepulchrum, quas ob id &c. Quam a probis authorib⁹ diuersa de his auibus prodat Albertus.23.de Animalibus li. ex eius uerbis,quę ut iacẽt sub scripsimus deprehenditur. Mẽnonides quędã uocantur aues, a loco ab Aegyptijs sic uocatas. Cateruatim enim ab Aegypto uolant ad Ilium ad sepulchrũ Memnonis Pythagorici philosophi semp̃ in q̃nto anno,& cũ biduo ibi circumuolauerunt, decimo die pugnam ineunt,& se rostris,& unguibus lacerant, & tunc reuertuntur in Aegyptum. Hucusq; Albertus, Quæ q̃ falsa sint,ex Plynij, & Solini uerbis emunctę naris quilibet mox aduertet. b ℭ Teutrania tenet regio.) Ply.ca.30.libri quinti. Supra Aeolida,& partẽ Troadis in mediterraneo est, q̃ uocatur Teutrania,quã Mysij antiquitus tenuere. Ibi Caicus amnis iam dictus oritur. c ℭ Chamęleon.) Græci χαμαὶ humile,& paruũ dicunt. Hinc Chamęleon paruus leo. Plynij uerba ex quibus hæc Solinus transtulit ex c.33.octaui nat.historiæ sunt. At Chamęleontem & ipsa.i.Africa,q̃q̃ frequentiorẽ India. Figura,& magnitudo erat lacerti,nisi crura essent recta,& excelsiora. Latera uentri iunguntur,ut piscibus,& spina simili modo. Eminet rostrum ut in paruo sit haud absimile suillo. Cauda pręlonga in tenuitatem desinens,& implicãs se uiperinis orbibus, Vngues adunci. Motus tardior ut testudini. Corpus asperũ,ut Crocodilo. Oculi in recessu cauo/tenui discrimine prægrandes, & corpori concolores. Nunquã eos aperit,nec pupillæ motu,sed totius oculi uersatione circumspicit. Ipse celsus hianti semper ore. Solus animalium nec cibo,nec potu semper alitur, nec alio quam aeris alimento. Circa caprificos ferus,innoxius alioquin. Et coloris natura mirabilior. Mutat namq; eũ subinde,& oculi,& cauda,& toto corpore. Redditq; semper quemcumq; proxime attingit,præter rubrum, candidumq;. Defuncto pallor est. Caro in capite,& maxillis,& ad commissuram caudæ admodum exigua. Nec alicubi toto corpore. Sanguis in corde,& circa oculos tantum. Viscera sine splene. Hybernis mensibus latet, ut lacerta. Plura de eodem idem Plynius capite octauo uicesimioctaui. Extat caput duodecimum decimi Noctium Atticarum apud Aulum Gelliũ. Itẽ caput undecimũ secundi de natura animaliũ apud Aristotelẽ. Mire

a ad tumulũ ducis Thessali Achilleon oppidum
condiderũt,quod propemodũ interijt. Deinde
interpositis.xl.ferme stadijs ĩ altero cornu eius-
dem littoris ob honorem Salaminij Aiacis alte-
b rum oppidum,cui Aeantio datum nomen,Rho
dij extruxerunt. At iuxta Ilium Memnonis [a] stat
sepulchrum,ad quod sempiterno ex Aethiopia
cateruatim aues aduolant,quas Ilienses Memno
c nias uocant. Cremutius author est has easdem
anno quinto in Aethiopia cateruatim coire, &
undiq; uersum quousq; gentium sint,ad regiam
Memnonis conuenire. Mediterranea quæ sunt
d supra Troadis partem Teutrania tenet regio, [b] q̃
primo Mysorum fuit patria. Perfunditur Teu-
trania Caico flumine. Per omnem Asiã Chamę-
leon [c] plurimus animal quadrupes,facie,qua la-
e certæ,nisi crura recta,& longiora uentri iunge-
rentur, prolixa cauda, eademq; in uertiginem
torta,hamati ungues subtili aduncitate, incessus
piger,& fere idem qui testudinũ motus, corpus
f asperum,cutem qualẽ in Crocodilis deprehen-
dim⁹,subducti oculi,& recessu cõcauo introrsũ
recepti,q̃s nunq̃ nictatiõe obnubit. Visum deni-
q; nõ circũlatis pupillis, sed obtutu rigidi orbis
intẽtat. Hiatus ei⁹ ętern⁹,ac sine ulli⁹ usus ministe
rio. Quippe cũ neq; cibũ capiat, neq; potu alat̃,

degenerat ab Ariſtotele, & cæteris Albertus cum de Chamęleonte ſcriberet cap.5. primi tractatus ſecũdi de animalibus lib. a ℭ Color uarius, & in momento mutabilis.) Præter ea, quæ de mutabilitate huius animalis ſcribunt Ariſtoteles, Plynius, Ambroſius quinto Hexameron. Seneca primo Naturaliũ queſtionũ ſic canit Ouidius. 15. Meta. Id quoq; quod uentis animal nutritur, & aura Protinus aſsimilat, tetigit quoſcunq; colores. Hinc natum Adagium apud Gręcos χαμαιλέοντος ἐυμεταβολώτερος. Chamęleonte mutabilior, de homine omnino inconſtanti, & uario, non abſimile illi, qđ alibi ex Plauto retulimus. Verſipellis. b ℭ Sed Corax habet præſidiũ.) κόρακα Græci coruũ. dicunt. Coruus (inquit Plynius ca.27. lib. octaui) occiſo Chamęleonte, qui etiã uictori nocet, lauro infeſtum uirus extinguit. c ℭ Pythonis Come eſt.) Plura de hoc ipſo loco diſputat Hermolaus ca.23. decimi Plynianarũ caſtigationũ. Pythonis Comen uocant (inquit Plynius) in Aſia patentibus campis, ubi Ciconiæ congregatę inter ſe cõmurmurãt. Eam deniq;, quę nouiſſime aduenit lacerant, atq; ita abeunt. Notatũ poſt Idus Auguſtas nõ temere uiſas ibi. Sũt qui Ciconijs nõ ineſſe linguas confirment. Honos his ſerpentium exitio tantus, ut in Theſſalia capitale fuerit occidiſſe, eadem legibus pœna, quæ in homicida. Ciconias ferunt (inquit quinto Hexameron diu⁹ Ambroſius) collecto proficiſci agmine, ſi quo pergẽdũ putãt, & ſimul pleriſq; circa orientẽ locis inuehi, & quaſi teſſera militari pariter omnes moueri. exercitum credas cũ ſignis ſuis pergere. Sic omnes uiandi, comitandiq; præeũdi ordinẽ ſeruãt &c. d ℭ Eximia illis ineſt pietas.) Ciconias genitorũ ſenectutem inuicẽ educare iuulgatum eſt. Sed ſunt qui Meropes idem facere confirmẽt, uicemq; reddi, ut parentes non modo ſeneſcentes, uerum etiã ſtatim, cũ iam datur facultas, alantur opera liberorũ. Nec matrẽ, aut patrem exire, ſed in cubili manẽtes paſci labore eorũ, quos ipſi genuere/enutrierunt, educarũt. Hæc ex Ariſt. ca.13. noni Naturę animaliũ. Hinc in parentum pietatẽ ſumptũ adagiũ ἀντιπελαργεῖν.i. Mutuã beneficiorũ uicem rependere. Supplendum conuenit, par eſt, uel quippiã ſimile. Citat Tarręas in Prouerbiorũ Collectaneis hunc, quẽ modo aſcripſimus Ariſtotelis locũ. Hanc ipſam Ciconiarũ in parentes pietatẽ, multis explicat Ambroſius ca.16. quinti Hexameron. Leges, quibus iubentur liberi parentes ſuos alere Ariſtophanes eleganti uocabulo πελαργικοὺς νόμους nuncupat, quaſi Ciconiarias leges dixeris. Ciconiarũ pietatẽ ueteres attendentes, in regijs ſceptris parte ſumma Ciconiã, parte uero infima Hippopotamũ improbiſsimũ animal inſculpere ſoliti ſunt. Qua re uiolentiã obnoxiã eſſe iuſticiæ ſignificare uolebant. Eſt enim Ciconia δικαιοσύνης σύμβολον.i. iuſticiæ ſignũ. Inter Decalogi pręcepta non infimũ locũ tenet, quo parentes honorare præcipimur. e ℭ Galatiam.) Plynius capite.32. quinti. Dicendum ſimul (inquit) uidetur

nec alimento alio, q̃ hauſtu aeris uiuat. Color ua- a
rius,[a] & in momento mutabilis, ita ut cuicunq;
rei ſe coniunxerit, concolor ei fiat. Colores duo
ſunt, quos fingere non ualet, rubrus, & candid⁹,
cęteros facile mentitur. Corpus pene ſine carne, b
uitalia ſine liene, nec niſi in corculo pauxillum
ſanguinis deprehenditur. Latet hyeme, produ-
citur uere. Impetibilis eſt coraci, a quo cũ inter-
fectus eſt, uictorem ſuum perimit interemptus. c
Nam ſi uel modicũ ales ex eo ederit, ilico mori-
tur. Sed Corax habet præſidium[b] ad medelã na-
tura manũ porrigente. Nã cum afflictum ſe in-
telligit, ſumpta fronde laurea recuperat ſanitatẽ. d
Pythonis Comę eſt[c] in Aſia locus in campis pa-
tentibus, ubi primo aduẽtus ſui tempore Cico-
niæ aduolant, & eam quæ ultima aduenerit, lani-
ant uniuerſæ. Aues iſtas ferunt linguas nõ habe- e
re, uerum ſonum quo crepitant, oris potius q̃ uo-
cis eſſe. Eximia illis ineſt pietas.[d] Etenim quantũ
temporis impenderint fœtibus educandis, tantũ
& ipſæ a pullis ſuis inuicem aluntur. Ita enim im- f
penſe nidos fouent, ut incubitus aſsiduitate plu-
mas exuant. Noceri eis, omnibus quidem lo-
cis nefas ducunt, ſed in Theſſalia uel maxime,
ubi ſerpentum immanis copia eſt, quos dum eſ-
candi gratia inſectantur, regionibus Theſſa-
licis plurimum mali detrahunt. Galatiam[e] pri-

& de Galatia, quæ ſuperpoſita agros maiori ex parte Phrygiæ tenet. Caputq; quondã eius Gordium. Qui partem eam inſedere Galloꝝ Toliſtobogi, & Voturi, & Ambiati uocantur. Galloꝝ in Aſiã proceſsus deſcribit abunde. T. Liuius. 8. lib. de bello Macedonico. Plura Strabo circa finem duodecimi, & L. Florus ca. 11. ſecundi. Claudianus ſecundo in Eutropiũ. Thini Thraces erant &c. a

BITHYNIA.) De origine, & nomine Bithynioꝝ Appianus in Mithridatico, hęc fere tradit. Thraces Gręci eos exiſtimant, qui cum Rheſo ad Ilium pro Troianis caſtra habuere, Rheſo deinde nocte a Diomede (ut Homerus canit) perempto fugientes ad Ponti oſtia, q̃ arctiora in Thraciam ſunt, quoſdam ratibus deſtitutos, in ea tellure cõſediſſe, partemq; eã tenuiſse, quę Bebrycia appellať. Quoſdã trãſgreſsos, ultra Bizãtiũ, & Thraces, qui Bithynij dicuntur, ꝓpe Bithim habitaſse fluuiũ. Fame deinde compulſos, in Bebryciã rediſſe, & Bithyniã, pro Bebrycia a fluuij nomine, iuxta quẽ incoluiſsent, nominaſse. Eius uero appellationẽ nulla ratiõe cũ tempore ab illis immutatã, cũ parum admodũ Bithyniæ nomẽ a Bebrycia uideatur differre, hoc multi iã exiſtimant. Alij uero Bithym Iouis, et Thracis filiũ eoꝝ regem primũ extitiſse, & utriusq; appellatione utriq; terrę nomen inditum. Secundã opinionem Stephanus quoq; ſequitur. Bithynia (inquit) ἀπὸ βιθυνοῦ τοῦ διόσ, καὶ θρᾴκησ τῆσ τιτανίδοσ, hoc eſt a Bithyno Iouis, & Thraces Titanidos filio. Herodotus in ſeptimo eos olim Strimonios uocatos refert. Bithynia, ut in principio quinti Ptol. ait, terminať ab occaſu ore Ponti, & Thracio Boſphoro, & parte Propontidis. Eius figurã appingit tabula prima Aſię. Martianus, qui hunc Solini locũ immitatur, Bithynia (inquit) initium Ponti eſt, & ab ortu Thracię aduerſa, a Sagari flumine primos habitatores habet, qui fluuius alij fluuio Gallo miſcetur, a quo Galli dicuntur miniſtri matris Deũ. Hęc & Bibrycia, & Mygdonia dicta eſt, a Bithynio rege Bithynia. Lege Plyniũ ca. ultimo li. quinti. Sunt authores tranſiſse ex Europa Myſas, & Phrygos, & Thynos, a quibus appellantur, Myſi, Phryges, Bithyni. b

Hylam puerũ.) Hylas Thiodamantis filius Dryopum regis, quoꝝ gens ſubiecta Parnaſso fuit. Hic patre interfecto, Herculem ſecutus ſtudio eius uirtutis ardens. Quom ex comitatu Argonautarũ in Myſia Hercules receſsiſset ad materiã quęrendam remi, quẽ fractum uolebat reficere, & Hylas ad hauriendam aquam Aſcanij fluminis urnã extuliſset, dũ accedit ad ripam, adamatus a nymphis eſt, propter hunc Herculem comites deſeruit, nec deinceps ſecutus Iaſonẽ. Hunc quom in fonte periſse cognitum eſt, ſacra ei inſtituta ſunt, quibus mos fuerat, ut eius nomen clamaretur in fontibus. Hinc a Virgilio dictum eſt. Vt littus Hyla Hyla omne ſonaret. Et Valerius Flaccus tertio Argonauticon.

Rurſus Hylan, & rurſus Hylan per longa reclamat
Auia, reſponſant ſyluæ, & uaga certat imago.

Hæc ex Probo tertio Georgicoꝝ Virg. Seruio Ecloga ſexta. Placido quinto Theb. Item ex Commentarijs Apollonij. Strabone lib. 12. Annotatũ ab Authoribus eſt, Hylan turpi amore dilectum ab Hercule. De loco ubi raptus eſt, non omnes idẽ ſentiunt. Herodotus lib. ſeptimo ſcribit in Magneſiæ ſinu locum eſse quendã, in quo fertur Hercules quom e naui Argo aquatũ miſsus eſset, fuiſse eum ab Iaſone, atq; ſocijs derelictũ, dũ in terrã Colchidem ad uellus nauigarent. Illinc enim aquati in pelagus erant abituri, eaq; de re nomen loco fertur eſse Aphete, quoniam Græce ἀφετή dimiſsio dicatur. Strabo libro duodecimo ait eum apud Arganthonium montem raptum fuiſse. Quo loco adhuc (inquit) feſta quędam apud Pruſienſes celebrantur, in quibus per montes uagi, ac ſaltantes, Hylan uocant, quaſi in ſyluas ad illum inquirendum egrediantur. Propertius etiam uiceſima primi ad Argantiphagũ fuiſse Hylan raptũ prodidit. c ℂ Nymphis

a mis ſæculis priſcæ Galloꝝ gentes occupauerũt. Toliſtobogi, & Voturi, & Ambiati, quæ uocabula adhuc permanent, q̃uis Galatia unde dicta ſit, ipſo ſonat nomine.

DE BITHYNIA, ET HYLAE RAPTV, deq; Hannibalis exitu, ac ſepulchro. CA. LIIII.

b BIthynia [a] in Ponti exordio ad partem ſolis orientis, aduerſa Thraciæ opulenta, ac diues urbiũ, a fontibus Sangarij fluminis primos fines habet, ante Bebrycia dicta, c deinde Mygdonia, mox a Bithyno rege Bithynia. In ea Pruſiadem urbẽ prętermeat Hylas flumẽ, & alluit Hylas lacus, in quo reſediſse credũt delitias Herculis Hylam puerũ [b] Nymphis rapinam, [c] in cuius memoriã uſq; adhuc ſolẽni curſi-

tatione lacum populus circuit., & Hylan uoce a
clamant.[a] In Bithynio quoq; agro Libyſsa[b] lo-
cus Nicomediæ proximus ſepulchro Hanni-
balis famæ datus, qui poſt Carthaginenſe iudici-
um[c] transfuga ad regem Antiochum, deinde b
poſt Antiochi apud Thermopylas pugnã tam
malam, fractumq; regem fortunæ uicibus in ho-
ſpitium Pruſiæ[d] deuolutus, ne traderetur Tito
Quintio ob hanc cauſam in Bithyniam miſso, c
captiuusq; Romã ueniret, ueneni mali poculo
animã expulit, & a Romanis ſe uinculis morte
defendit.

DE ORA PONTICA. CA. LV.

IN ora Pontica[e] poſt Boſphori fauces, & d
Rheſum amnẽ, portũq; Calpas Sagaris
fluui⁹ ort⁹ in Phrygia, dictusq; a pleriſq;

rapinam.) Theocritus, & Nicandrus ſcribunt Hylan a Nymphis eius loci omnibus fuiſse raptum. Apolloni⁹, & Flaccus in Argonauticis, ab una tantum nympha. Onaſus in primo Amazonicorũ, eum in mare lapſum, merſumq; periſse. a ℭ Hylan uoce clamant.) Tarrẹas in prouerbiorũ Collectaneis Paremiã refert, ex eo clamore ſumptam, quo Hylan feſtis illis uoce clamant. Ea autem eſt huiuſmodi. ὕλαν κραυγάζειν, Hylan inclamare, de his, qui aliquid inani labore proſecuntur. Quo loco Hylę hiſtoriam uel fabellã potius/abunde refert. Aitq; inter cætera Polyphenium Cyclopẽ fuiſse miſſum ad Hylan requirendum, Hylanq; inclamaſse, nominatimq; uocaſse cum nihil tamẽ eo clamore profecerit. b ℭ Libyſsa.) Gentile a Libya deductum nomen. Hinc Libyſsa locus dictus qđ ab Hãnibale Libyſso conditus fuerit. Eſt autẽ Libyſsa, authore Stephano. φρούριον Βιθυνίας, ideſt præſidium, propugnaculũ, & loc⁹ quidã munitus Bithyniæ. Appianus in eo lib. qui Syrius inſcribitur, ait Libyſsum fluuiũ eſse in Bithynia, & cãpũ ſubinde ab eo Libyſsam dictũ. Meminit Libyſsæ Plynius ca. ultimo libri quinti. Item Martianus in ſexto. Plynius Cẹcilius dicit Hannibalem fuiſst ſepultum apud Libyſsã in arca lapidea, in qua hodie quoq; (inquit) inſcriptum eſt. Hannibal hic ſitus eſt. c ℭ Carthaginẽſe iuditiũ.) Quo pacis cõditiones a Scipione Carthaginenſibus dictæ ſunt, inter quas Scipio ante omnia poſtulabat, ut Hannibal ſibi traderetur, author Liuius. 30. ab urbe condita libro. Authores ſunt (ut in Hannibalis uita Plutar. tradit) qui dicant Hannibalẽ ueritum, ne petenti Scipioni dederetur, ſtatim re male geſta in Aſiã profugiſse. d ℭ In hoſpitium Pruſiæ deuolutus.) Poſt uictum apud Termopylas Antiochũ, Hannibal ad Pruſiam Bithyniæ regem confugit. Pruſias autem præſenti iam flaminio, Romaniſq; gratificaret, a ſe necandi, aut Romanis tradendi Hannibalis conſiliũ cẹpit. A primo colloquio Flaminij milites extemplo ad domũ Hannibalis cuſtodiendã miſsi ſunt. Semper talem exitũ uitę ſuæ proſpexerat Hannibal omnino, & Romanorũ inexplicabile odium in ſe cernens, & fidei regũ nihil ſane confiſus. Pruſiæ uero leuitatẽ etiam expertus erat. Flaminij quoq; aduentũ uelut fatalem ſibi horruerat, ad omnia undiq; infeſta, ut iter ſemper aliquod pręparatum fugę haberet, ſeptem exitus e domo fecerat, & ijs q̊ſdã occultos ne cuſtodia ſepirentur. Sed graue imperiũ regũ nihil inexploratũ, qđ inueſtigare uolunt, effecit totius circui domus ita cuſtodijs complexi ſunt, ut nemo inde elabi poſset. Hanibal poſteaq; eſt enunciatũ milites regis in ueſtibulo eſse poſtico, qđ deuij maxime, atq; occultiſsimi exitus erat/fugere conatus, ut id quoq; occurſu militũ obſeptum ſenſit, & omnia circa clauſa cuſtodijs diſpoſitis eſse; uenenũ, qđ multo ante præparatum ad tales habebat caſus popoſcit. Liberemus (inquit) diuturna cura populum Ro. quando mortẽ ſenis expectare longum cenſent. Nec magnã, nec memorabilem ex inermi, proditorq; Flaminius uictoriã feret. Mores quidem populus Romanus quantum mutauerit; uel hic dies argumento erit. Patres eorum Pyrrho regi hoſti armato exercitum in Italia habenti, ut a ueneno caueret/prædixerunt, ij legatum conſularem, qui author eſset, Pruſiæ qui ſcelus occidendi hoſpitis miſerunt. Execratus deinde in caput, regnumq; Pruſiæ, & hoſpitales deos uiolatę ab eo fidei teſtes inuocans, poculũ exhauſit. Author Liuius lib. 39. ab urbe condita. Appianus in Syrio ſcribit Hannibalem huiuſmodi oraculo fidentem fuiſse deceptum. Libyſsa gleba corpus teget Hannibalis, cum in Libya moriturum ſe ſperaret. e

IN ORA PONTICA poſt Boſphori fauces.) Caput iſtud totum ex principio ſexti Plynij tranſumptũ eſt. Põtus Græca dictio πόντος per Syncopen quaſi πόνος hoc eſt labor, dolorue, qđ ſit mare

ipſum laboribus,& doloribus plenũ/ut eſt.Qui nauigant mare,enarrãt pericula eius Eccleſiaſtici.43. Alij dictum putant a uerbo ποντίζω quod mergo ſignificat,quoniã in mari plurima mergi ſoleant. Eſt autem pontus id mare,quod inter Mæotidē paludē;& Tenedon inſulã interiacet.Menſuram ponti(inquit capite primo ſexti Caius Plynius)a Boſphoro, ad Mæotiũ lacum quidã fecere.xiiij.xxxviij. mil.D.paſs.Eratoſthenes.c.minorem.Agrippa a Chalcedone ad Phaſin.x.mil.Inde Boſphorum Cim-

a Sagarius,exordium facit Mariandi ſinus,in quo oppidum Heraclea appoſitũ Lyco [a] flumini, & Acone portus,[b] qui prouẽtu malorꝫ graminum uſq; eo celebris eſt,ut noxias herbas Aconita il-
b linc nominemus.Proximus inde Acheruſi⁹ ſpecus,[c] quem foraminis cæci profundo aduſq; inferna aiunt patere.

merium.ccclx.mil. Nos interualla generatim ponimus comperta in noſtro æuo, quando etiã in ipſo ore Cimmerio pugnatũ eſt.Ergo a faucibus Boſphori eſt amnis Rhebas, quem aliq Rheſum dixerunt.Deinde Pſillis,portus Calpas, Sangaris fluuius ex inclytis.Oritur in Phrygia,accipit uaſtos amnes, inter quos Tembrogiũ,& Gallum.Et idem Sangarius,a pleriſq; dictus Coralius,a quo incipiunt Mariandini ſinus, oppidũq; Heraclea Celeceno,uel ut alij codices habent,Lyco flumini appoſitum.Abeſt a Ponti ore miliarijs ducentis.Portus Acone ueneno Aconito dirus.Specus Acheruſia. Hucuſq; Plynius.De Ponti menſura,& circa eum nationibus plura Herodotus libro quarto. Ammianus libro uiceſimoſecundo.Strabo libro duodecimo.Ptolemęus capite primo quinti. Capella cap. triceſimoquinto lib.ſexti. a ℭ Lyco flumini.)Hermolaus cap.primo ſexti Caſtigationũ Plynianarum contendit ex Thucydide libro quarto apud Plynium non Lyco flumini legi oportere,qui per Heracleenſem agrum meat,ut ſit Celex Celecis producta media.Niſi quis(inquit) utrumq; flumen haberi parte illa ſentiat. b ℭ Acone portus.)Valerius Flaccus quarto Argonauticon meminit,in ijs locis Aconis fluminis.

Quid memorem quas Iris aquas,aut torqueat Acon? Naſo ſeptimo Trnnsformationũ ſcribit Aconitum,a Caute in qua naſcitur dictum eſse.

Quæ quia naſcuntur dura uiuacia caute.
Agreſtes Aconita uocant. Græci enim ἀκόνην cotem dicunt.Vnde ἀκόνιτον ſumptũ nomen.Scribunt Aconitum prius fuiſse innoxium,ſed contactum ſpuma Cerberi,uim contraxiſse ueneni.Aconitum interdum pro quocũq; letaliſsimo ueneno capitur.Vnde prouerbiali figura a Iuuenali dictũ.

Nulla Aconita bibuntur fictilibus.In eos dictum,qui mortis ſępe cauſam diuitias ardenter cupiunt. Si quis Aconitum neſciens hauſerit,hauſtu eum meri plurimi curari ſolet,Infuſum enim uiſceribus trahit ad ſe calorem,& ueneno frigido quaſi calidum iam repugnat.Si uero Aconitum ipſum cum uino tritum potui datum ſit,haurientem nulla curatio a morte defendit. Tunc enim uinum natura frigidum admixtione ſui frigus auxit ueneni.Nec in interioribus iam caleſcit,quia nõ liberum,ſed admixtum alij,immo in aliud uerſum deſcendit in uiſcera.Ex Macrobio Saturnaliũ libro ſeptimo. De Aconito plura Ply.cap.2.&.3.uiceſimiſeptimi naturalis hiſtoriæ. c ℭ Acheruſius ſpecus.) Nomen ſumptũ ab α,ſine,& χαίρον leticia ,quod locus is,quo per Acheruſium ſpecum iter eſt, ſit omni penitus læticia uacans.Plynius capite ſecundo uiceſimiſeptimi. Fabulæ(inquit)narrauere e ſpumis Cerberi canis extrahente ab inferis Hercule,ideoq; apud Heracleam Ponticam,ubi monſtratur eius ad inferos aditus gigni.Meminit Ammianus libro uiceſimoſecũdo.Pomponius Mela libro primo. Iuxta ſpecus (inquit) eſt Acheruſia ad Manes (ut aiunt) peruius,atq; inde extractum Cerberum exiſtimant.

Valerius Flaccus quarto Argonauticon.
Inde premente noto triſtes Acheruſidos oras.
Præterit. Eſt & Italiæ palus Acheruſia prope Puteolos, & Cumas
Qua fama eſt Acherontis ad undas
Pandere iter,cęcas ſtagnante uoragine fauces
Laxat,& horrendos aperit telluris hiatus,
Interdumq; nouo perturbat lumine manes. Ex eo loco mortui tranſmittuntur perſoluto prius Charonti numo pro Stygiæ paludis tranſnatione,Authores Plutarchus,& Plautus in Truculento.Is numus Gręce δανάκη dicebatur, qui in ore defuncti poni conſueuerat. Meminit Propertius Elegia tertiadecima libri quarti,& Apuleius ſexto de Aſino aureo.Item Diodorus Siculus circa finem ſecundi.

DE PAPHLAGONIA, ET VENEtorum origine. CA.LVI.

Paphlagoniã limes[a] a tergo Galaticus am- a
plectitur. Ea Paphlagonia Carambi pro-
montorio spectat Tauricã, consurgit Cy-
toro[b] mõte porrecto in spatiũ triũ & sexaginta
miliũ, insignis loco Heneto,[c] a quo (ut Corneliꝰ b
Nepos perhibet) Paphlagones in Italiam trans-
uecti, mox Veneti sunt nomĩati. Plurimas in ea
regione urbes Milesij condiderunt. Eupatori-
am[d] Mithridates, quæ subacta a Pompeio/Põ-
peiopolis est dicta.

DE CAPPADOCIA, ET EQVOrum natura. CA.LVII.

Cappadocia[e] gentiũ uniuersarũ, quę Pon- c
tũ accolunt præcipue introrsus recedit.

PAPHLAGONIAM limes.) Paphlagonia/authore Stephano/dicta est ἀπὸ πάφλαγον τοῦ φινέως παιδός. i. a Paphlagone Phinei filio. Paphlagoniã (ut Plynius ca.2. sexti refert) Pylęmoniã qdã dixerunt inclusam a tergo Galatia. Oppidũ Mastya Milesiorum, deinde Cromna. Quo loco Henetos adijcit Nepos Cornelius, a quibus in Italia ortos cognomines eorũ Venetos credi postulat. Paphlagonas (ut lib. 12. Strabo tradit) ad orientem Halys flumen terminat, a Meridie fluens inter Syros, atque Paphlagonas, exitq; (ut Herodotus ait) in eum, qui Euxinus pontus appellatur. Paphlagoniæ situm scribit Ptole. capi. 4. quinti, & prima tabularũ Asię. b ¶ Cytoro.) Idẽ Strabo scribit Amastris arcem Cytorum dici olim Synopensium Emporium, dictum a Cytoro Phryxi filio, ut Ephorus tradit. Cytorꝰ mons plurimã buxum habet, ut Plynius cap. 17. sextidecimi, & Strabo dicto li. prodiderũt. Virgilius secundo Georgicorũ.

Et iuuat undantem buxo spectare Cytorum.

Quo loco Seruius magno errore (nisi scriptori uitium ascribamꝰ) tradit Cytorum Macedoniæ montem esse cũ reliqui omnes eum montẽ Paphlagoniæ esse dicant. c ¶ Insignis loco Heneto) Henetorũ meminit Homerus secundo Iliados libro.

Paphlagonasq; ferox ducebat in arma Pylemon
Ex Henetis muli ducunt genus unde feroces.

Sed quęritur quosnam poeta Henetos dicat. Sunt enim qui dicant Henetos in tota Paphlagonia nusq; ostendi. Alij dicunt uicum esse in littore decem schœnis ab Amastri distantem. Zenodotus de Henetia scribens/putat eã significari, quę nũc Amisius appellatur. Non nulli nationẽ quandã Cappadocibus finitimã prodiderũt cum Cimmerijs militasse, postea Adriã peruenisse. Sed qđ maxime inter omnes constat, est qđ Heneti clarissima Paphlagonũ natio erant, ex qua Pylemon fuit, cũ quo plurimi ex illis militarũt. Amisso autem duce post captã Troiã, in Thraciã traiecerunt. Errantes uero in eam regionẽ deuenere, quæ nunc Henetia appellatur. Quidã Antenorem dicunt, & eius filios, classis huius participes in interiore Adrię recessu constitisse. Atq; iccirco uerisimile est/Henetos defecisse, & nusq; in tota Paphlagonia apparere. Lege eundem Strabonem in principio quinti, & parum post principium duodecimi. Rem paucis explicat. T. Liuius in principio primi ab urbe condi. & Q. Curtius in principio tertij Cato in Originibus, scribit Venetis cunctis primã originẽ Phaetonthęã esse, quę Gręcis (inquit) occasionem mentiendi de Phaetonte, & Eridano prębuit. Posterius mixta ijs nobilis stirps Troiana, a quibus Patauiũ suo conditore inclytũ. Idẽ fere scribit. C. Sempronius in lib. de Italię diuisione. Seruius. 1. Aeneid. super illud. Illyricos penetrare sinus. In hac quoq; historia turpiter lapsus est, existimãs iccirco dixisse Virgiliũ Illyricos, qđ inde (inquit) uenit quidã Henetus rex, qui Venetiã tenuit, cuius nomen Henetiã dictam, posteri Venetiã nominauerũt. De Henetis, & Antenore ca. 8. supra non nulla retulimus. d ¶ Eupatoriã.) Plynij uerba sunt ex ca. 2. lib. sexti. Amysso iunctũ fuit oppidũ Eupatoria a Mithridate conditum. Victo eo Pompeopolis utrunq; appellatum est. Theophrastus, Plynius ca. 37. undecimi, & A. Gellius. 16. Noctiũ Atticarũ, scribunt in Paphlagonia bina perdicibus corda esse. Aristo. cap. 63. eius lib. quẽ de Admirandis in natura scripsit, tradit in Paphlagonia pisces esse, qui sola ipsius telluris natura foueatur, coalescantq;. Paphlagonibus post mortẽ Philomenis regis populi Romani amici, prouincia a Romanis imposita est, ut a Sexto Rufo relatum est. e

CAPPADOCIA.) Ply. ca. 3. li. sexti, Cappadoces a Cappadoce amne dictos putat, cũ antea (inqt) Leucosyri dicerent. Sũt, qui Cappadociã dictã uelit a Cappadoce Nini filio. Ea prius, ut Plutar.

a Latere læuo utrasq; Armenias,& Comagenem
simul transit,dextro plurimis Asiæ populis cir-
cumfusa.Attollitur ad Tauri iuga,& solis ortus
Præterit Lycaoniã,Pisidiam,Ciliciam. Vadit su
b per tractum Syriæ Antiochiæ,parte regionis al-
terius in Scythiam pertendens,ab Armenia ma-
iore diuisa Euphrate amne. Quæ Armenia, un-
de Pariedri [a] montes sunt/auspicatur. Multæ in
c Cappadocia urbes inclytæ. Verũ, ut ab alijs re-
feramus pedem, [b] coloniã Archelaidem, [c] quam
deduxit Claudius Cęsar,Halys [d] pręterfluit.Neo-
cæsaream fluuius Lycus alluit. Melitam Semi-
d ramis condidit.Mazacã [e] sub Argęo sitam Cap-
padoces matrem urbiũ numerant. Qui Argęus
niualibus [f] iugis arduus ne æstiuo quidem tor-
rente pruinis caret.Quęq; indigenæ populi ha-
bitari Deo credunt.TErra illa ante alias altrix e-
quorum, [g] & prouentui equino accõmodatissi-

refert/Syria dicebatur,a Syro scilicet Apollinis, & Synopes filio nomen trahens.Cappadocię regio, ut lib. secũdo Strabo ait,ad Euxinũ uergens cęteris Tauro appositis magis,ac magis ad Aquilonẽ spectat.Idẽ in principio duodecimi eã multas partes habere,plurimasq; mutationes accepisse dicit. Qui enim Austrũ uersus sunt,Cilicio,qui Taurus dicitur/terminatur.Orientẽ uersus Armenia,Colchide, ac diuersarum linguarũ gentibus,quę intermediæ sunt.Septemtrionem uersus Euxino usq; ad Halys ostia.Occasum uersus Paphlagonũ gentem,& Galatis,qui in Phrygiã transmigrarunt usq; ad Lycaonas,& Cilices Ciliciã Tracheam incolentes. Quidã Cappadociã in decẽ Præturas diuidunt.Alij eam in duas Satrapias fuisse a Persis diuisam aiunt.Appiano in proemio sui operis dicit Cappadoces Cilicum finitimos esse, Armeniorumq; partem, quã Armeniã minorem uocant. Eius situm appingit Ptolemæus cap.6.lib. quinti prima tabularum Asię. Cappadoces (ut in Clio Herodotus tradit)coriacea subligacula,e corioq; reliquã uestem ferunt.Non quibus uolunt cibis uescuntur,sed quos habẽt utpote religionẽ asperam incolentes.Potu non uini utuntur, sed aquæ.Non ficos ad comedendum,nec aliud quicq̃ boni habentes.Fuisse Cappadoces malis moribus affectos,illud iactatũ uulgo inditio est. τρία, κάππα κάκιστα, Tria κκκ.pessima.Id Suidas de Cretensibus,Cilicibus,& Cappadocibus dictum refert.Augustinus autem ca.3.de Grammatica ad tres Cornelios referendũ putat.i.Syllã,Cinnam,Lentulũ,qui bipedũ pessimi existimati sunt.Illud admiratione dignũ est,& inter mortales rarissimũ,qđ cũ Romani libertatẽ Cappadocibus obtulissent,eam ij,& instanter quidẽ renuerint,sibiq; tandẽ Ariobarzanẽ.5.regem immemores summi boni pręfecerint.Id.12.uolumine Strabo refert.Extat in Cappadocas de modici sale plenum Distichum.

καππαδόκην ποτ᾽ ἔχιδνα κακὴ δάκεν, ἀλλὰ καὶ αὐτή.
κάτθανε, γευσαμένη αἵματος ἰοβόλου.

Idest Cappadocẽ quandoq; uipera mala apprehendit,& ipsa interijt,qđ uenenosum sanguinẽ gustauerit. a ℭ Pariedri.) Sic enim legendũ est, non Panhydri,uel Panthydri,siue Pantidri,ut in omnibus Solini exemplaribus legitur.Locũ restituimus ex ca.nono sexti Plynij. b ℭ Referamus pedẽ.)Esse hanc prouerbialẽ figurã cap.primo supra cõmonstrauimus c ℭ Archelaidẽ.)Ply.cap.3.lib.sexti. Cappadocia (inquit) intus habet coloniam Claudij Archelaidẽ,quã pfluit Halys. d ℭ Halys.)Fluuius hic ex Armeno monte ortus Medicum, ac Lydũ imperiũ disterminat/perfluit primũ Cilicas,dehinc Mantienos,qui sunt ad dexterã,& Phrygas,qui sunt ad lęuam.Tũ Boreã uersus tendens Syros,Cappadoces,Paphlagonesq; interfluit, Cappadoces a dextra.Paphlagones a sinistra perstringens,author Herodo.lib.1.Hũc fluuiũ Lucanus in.3. Crœso fatalẽ dixit.Crœsus enim Lydorũ rex cũ contra Cyrũ Persarũ regẽ bellũ gerere statuisset,Apollinis oraculũ consuluit,cui sic Pythia respondisse dicitr.Crœsus perdet Halym transgressus plurima regna.Vel ut secũdo de Diuinatiõe ait Cicero.Crœsus Halym penetrans magnã peruertet opum uim. Hostiũ uim sese peruersurũ putauit,peruertit autẽ suã.De Neocęsarea, & Melita, Ply.eodẽ qđ modo citauimus capite. e ℭ Mazacã.)Semper(inquit Sex.Rufus)in auxilia Romanorũ fuere Cappadoces,& ita maiestatẽ coluere Romanã,ut in honorẽ Augusti Cęsaris Mazaca ciuitas Cappadociæ maxima Cęsarea nuncuparetur.Plura de hac urbe ca.2.sexti Plynianarũ castigationũ Hermolaus Barbarus annotauit. f ℭ Qui Argęus niualibus.)Strabo lib.12.de Mazaca loquens.Later(inquit)sub Argęo monte omniũ altissimo,qui semper in summo niues habet,ex quo qui eo ascendunt,q̃q̃ ij per-

ma est. Quorum hoc in loco[a] ingeniũ reor pse= a
quendum. Nam equis inesse iudicium documẽ=
tis plurimis patefactum est, cum iam aliquot in=
uenti sunt, qui non nisi primos dominos recog=
noscerent obliti mansuetudinis, si quando mu= b
tassent consueta seruitia. Inimicos partis suæ no=
runt, adeo, ut inter prælia hostes morsu petant.
Sed illud maius est, qđ rectorib⁹ perditis, quos
diligebant/accersunt fame mortem. Verum hi c
mores in genere equorũ præstantissimo reperi=
untur. Nam qui infra nobilitem sunt sati, nulla
documenta sui prebuerunt. Sed nequid uidea=
mur dicendi licẽtia contra fidem arrogasse, ex= d
emplum frequens dabimus. Alexandri Magni
equus [b] Bucephalus[c] dictus siue de aspectus tor=

pauci sunt, sereno cœlo utrumq; æquor perspici, Issicum scilicet, ac Ponticũ &c. g ℂ Altrix equorũ.) Claudianus de Phaleris equi regij. Turbidus Argæa seu niue lauit Halys. Et secundo in Rufinum. Iam pascua fumant Cappadocum, uolucrumq; parens Argæus equorum. a ℂ Quorũ hoc in loco ingenium reor persequendum.) Omnia quæ hoc loco de equis Solinus recenset, ex Plynio sumpta sunt ca.42. octaui naturalis historiæ. Equi (ut quibusdam placet) ex eo dicti sunt, qđ cum quadrigis iunguntur, æquari uideantur, paresq; forma, & cursu similes copulentur. Qui fabulas confectantur, scribunt Neptunũ pcussa in petreis Thessaliæ campis tellure primũ equum, animal bellis aptum/produxisse. Lucanus.6. Pharsaliæ de Thessalia loquens.

Hac tellure feri micuerunt semi(na Martis,
Primus ab æquorea percussis (cuspide saxis
Thessalicus sonipes bellis fera(libus omen
Exilijt, primus Calybem, fre(nosq; momordit,
Spumauitq; nouis Lapithæ do(mitoris habenis.

Eum equũ alij Scyphiũ, alij Scyronẽ nonnulli Arionẽ nominatum fuisse aiunt. Hinc factum est, ut Romani Neptunũ equestrem uocent, Græci ἱππικὸν ποσειδῶνα. i. equestrem Neptunũ, quod existimetur princeps originis equorũ. Lege Probũ, & Seruiũ primo Georgicorũ Virgilij, qui fabularũ originẽ ad naturã redigunt. Refert Plynius ca.56. septimi natu. histo. equo uehi Bellerophontẽ, frenos, & strata equorũ Pelethroniũ, pugnare ex equo Thessalos inuenisse. Idẽ Plynius ca.40. octaui/tradit fidelissimos ante omnia homini canes, atq; equos. Equinũ genus (ut capi. 25. septimi Columella scribit) tripartito diuiditur. Est enim generosa materies, quæ Circo, sacrisq; certaminibus equos præbet. Est mularis, quæ precio fœtus sui corporatur generoso. Est & uulgaris, quæ mediocres fœminas, maresq; pgenerat. Vt quæq; est præstantior, ita ubere campo pascitur &c. Vide Aristotelem ca.22. sexti, & cap.24. octaui naturæ animaliũ. Itẽ Varronẽ ca.7. secundi de re rustica. Quãdo, & cur se equus homini subiecerit, canit Horatius epistola decima li. primi. b ℂ Alexandri Magni equus.) Verba Plynij unde transtulit hæc Solinus/sunt. Eidem Alexandro, & equi magna raritas contigit. Bucephalan eum uocarunt, siue ab aspectu toruo, siue ab insigni taurini capitis armo impressi. Sexdecim talentis ferunt ex Philonici Pharsali grege emptũ, etiã tum puero capto eius decore. Neminẽ hic aliũ, q̃ Alexandrũ regio instratus ornatu/recepit in sedem, alios passim reijciens. Idem in prælijs memoratæ cuiusdam perhibetur operæ. Thebarum oppugnatione uulneratus/in aliũ transire Alexandrũ non passus. Multa præterea eiusdẽ modi, propter quæ rex defuncto ei duxit exequias. Vrbem tumulo circumdedit nomine eius. Extat de huius equi excellentia caput secundũ quinti Noctiũ Atticarum apud Aulũ Gelliũ, quo loco inter cætera scribit fuisse eũ equum emptũ talentis tresdecim cũ Plynius sexdecim dicat. Subscripsi Arriani uerba ex quinto gestorũ Alexandri lib. qđ hunc equum eleganter describat. Is equus (inquit) forma fuit, & natura præter cæteros equos insigni magnitudine, quæ mediocrem excederet, spiritu alto, ac generoso, taurino capite, cuius rei causa id sibi nomen inditum, uel qđ, ut alijs placet, cum toto corpore niger esset, albã in capite maculã taurino capiti maxime similẽ habuerit. Nullum omnino sessorẽ præter Alexandrũ dignatus est unq̃. Hunc cũ apud Vxios amisisset Alexander summa cura conquiri iussit, Vxijs exitium minatus ni continuo reducerent, isq; redditus est. Ex multis periculis in prælio regem eripuit, multumq; ei ad gloriã contulit. Ad postremũ trigesimũ iã annũ nactus non ullo uulnere, sed ætate simul & labore æger factus in castris, unde mouerat citra Hidaspem uitã finijt. Diod. Siculus lib.17. scribit hunc equũ regi donasse Corynthium Demarathum, eoq; Alexandrũ in omnibus Asiæ prælijs usum fuisse. Multa de eo Plutarchus in Alex. Quintus Curtius lib.5. Iustinus lib.12. Item cæteri. c ℂ Bucephalus.) Factum nomen ἀπὸ τοῦ βοός, καὶ κεφαλῆς. i. a boue, & capite, quod eius equi caput bubulo capiti foret persimile. Strabo lib.15. a

latitudine frontis dictum putat,cecidisseq; cū in prçlio,quo ab Alexandro Porus uictus fuerat. Quo loco Bucephalam,& Niceā urbes condidit,primā ab equo,alterā a uictoria appellauit. a ℭ Equus Caij Cæsaris.Plynius ca.42.octaui.Nec Cçsaris dictatoris(inquit)quemq̄ aliū recepisse dorso equus traditur.Idemq; hominis similes pedes priores habuisse.Hac effigie locatus ante Veneris genitricis çdē. Suetonius lib.primo.Vtebatur autē(inquit)equo insigni,pedibus prope humanis, & in modū digitorum ungulis scissis, quē natum apud se, quom Aruspices imperiū orbis terræ significare domino pronunciassent, magna cura aluit. Nec patientem sessoris alterius primus ascendit.Cuius etiam instar pro çde Veneris genitricis postea dedicauit. Eadē ferme uerba refert Plutarchus in uita Cæsaris Dictatoris. b ℭ Regem Scytharum.)Ex Plynio & hoc trāsumptū.Scythæ quidē(inquit) equitatus,& equorꝝ gloria strepunt.Occiso deniq; ipsorū regulo ex prouocatiōe dimicante,hostem cum uictor ad spoliandum uenisset,ab equo eius ictibus,morsuq; confectū. c ℭ Agrigentina regio.) Plynius eodem cap.42.octaui.Agrigenti compluriū (inquit) equorū tumuli Pyramides habent. d ℭ Voluptatem ijs inesse.) Nā in circo,ait Plynius, ad currus iuncti nō dubie intellectum adhortationis,& gloriæ fatentur. Item.Docilitas tanta est,ut uniuersus Sybaritani exercitus equitatus ad symphoniæ cantū saltatione quadā moueri solitus inueniatr. Iidem præsagiūt pugnam,& amissos lugent dominos,lachrymasq; interdum desyderio fundunt. Interfecto Nicomede rege,equus eius inedia uitam finiuit. e ℭ Cū prælio Antiochus.) Plyniꝰ hoc ipsum ijs uerbis exprimit.Philarchus refert Centaretriū e Galatis in prçlio occiso, Antiocho potitum equo eius cōscendisse ouantem.At illum indignatione accensum domitis frenis,ne regi posset,præcipitem in abrupta isse,exanimatumq; una.Contraria est omnino Solini hoc loco Plynianæ sententiæ.Nam Solinus ait Antiochū a Centeretrij occisi equo peremptū.Plynius autem econtrario Antiochi occisi Centeretriū conscendisse equū,sicq; Centeretriū exanimatum una.Item plura Cæcilius ca.54.de uiris illustribus. f ℭ Claudij Cæsaris Circenses.) Claudij Cæsaris sçcularium ludorꝝ Cyrcensibus(inquit Plynius)excusso in carceribus auriga,albati equi palmā occupauere,primatum obtinuere,opposita effundentes omnia,quæ contra æmulos debuissent,peritissimo auriga insistente facientes. Cū puderet hominū artes ab equis uinci,peracto legitimo cursu ad metā stetere. Maius auguriū circa priscos plebeijs Cyrcēsibus excusso auriga,ita ut si staret,in Capitoliū cucurrisse equos,sedemq; ter lustrasse.

a uitate,seu ob insigni,qd' taurinum caput harmo
inustum gerebat,uel qd' de fronte eius quædam
extantium corniculorꝝ minæ protuberabāt. Cū
ab equario suo alias etiā molliter sederetur, ac-
b cepto regio stratu neminē unq̄ alium præter do
minum uehere dignatus est.Documenta eius in
prçlio plura sunt,quibus Alexādrū e durissimis
certaminibus sospitē ope sua extulit. Quo meri-
c to effectū,ut defuncto in India exequias rex du-
ceret,& supremis sepulchrū daret. Vrbem etiā
conderet,quā in nominis memoriā Bucephalā
nominauit.Equus.C.Cæsaris[a] nullū prçter Cæ-
d sarem dorso recepit,cuius primores pedes facie
uestigij humani tradunt fuisse,sicut ante Vene-
ris Genitricis ædem hac effigie locatus est.Regē
Scytharum[b] cum singulari certamine interem-
e ptū,aduersarius uictor spoliare uellet, ab equo
eius calcibus,morsuq; laniatus est. Agrigentina
etiam regio[c] frequens est equorū sepulchris,qd'
supremorū munus meritis datum creditur.Vo-
f luptatem his inesse[d] Circi spectacula prodide-
runt.Quidam enim equorꝝ cantibus tibiarum,
quidam saltationibus,quidam colorū uarietate,
nōnulli etiam accensis facibus ad cursus prouo-
g cantur.Affectum equinum lachrymæ probant.
Deniq; interfecto Nicomede rege equus eiꝰ in-
edia uitam expulit. Cū prælio Antiochus[e] Ga-
latas subegisset.Centaretrij nomine ducis,qui in
acie ceciderat,equum ouaturꝰ insiluit. Isq; adeo
spreuit Lupatos,ut de industria cernuatus rui-

na,& ſe,& equitem pariter affligeret. Ingenia e- a
quorũ & Claudij Cæſaris [f] Circenſes probarũt,
cum effuſo rectore quadrigæ,curſus ęmulos nõ
minus aſtu,q̃ uelocitate præuerterẽt.Et poſt de-
curſa legitima ſpatia,ad locum palmæ ſponte cõ b
ſiſterent,uelut uictoriæ præmiũ poſtularẽt. Ex-
cuſso quoq; auriga, quem Ratumenã nomina-
bant,relicto certamine ad Capitolium quadri-
ga proſiluit,nec ante ſubſtitit, quamlibet obuijs c
occurſibus impedita, q̃ Tarpeium Iouem trina
dextratione luſtraſset.In huiuſce animalis gene-
re ætas longior [a] maribus. Legimus ſane equũ
aduſq; annos.lxx. [b] uixiſse. Iam illud non uenit d
in ambiguũ,quod in annũ tertiũ & triceſimum
generant,utpote qui etiã poſt uiceſimũ mittant
ad ſobolẽ reficiendã. Notatũ etiam aduertimus
Opuntem nomine [c] equum ad gregariã Vene- e
rem duraſse in annos.xl.Equarum libido extin-
guitur iubis tonſis.[d] In quarũ partu amoris na-
ſcitur ueneficium,qđ in frontibus pręferunt re-
cens editi,fuluo colore Caricis ſimile,[e] ἱππομανὲσ
nominatũ.Quod ſi pręreptum ſtatim fuerit,ne-

Maximũ uero eodem perueniſse a Veijs cum palma,& corona effuſo Ratumena,qui ibi uicerat. Vnde poſtea nomen portæ eſt.Locum hunc Hermolaus plurimis interpretatur cap.4z.octaui Plynij. a ℭ Aetas longior maribus.)De equorũ ætatibus hęc ex Ariſtotele fere Caius Plynius refert. Viuunt(inquit)annis quidem quinquagenis.Fœminæ minore ſpatio.Eędem quinquennio finem creſcendi capiunt,mares anno addito.Generat mas ad annos trigintatres adiutum modo in attollenda priore parte corporis.Sed ad generandum paucis animaliũ minor fertilitas.Qua de cauſa per interualla admiſsuræ danť,nec tamen quindecim initus eiuſdem anni ualet tolerare. Gignunt annis omnibus ad quadrageſimũ. Vixiſse equũ ſeptuagintaquinq; annis proditur. Verba Ariſtotelis ne quis diſpendioſe quęrat, ex ca.zz.ſexti naturæ animaliũ aſcripſimus. Vita equorũ plurimis (inquit) ad decimũoctauum & etiam uiceſimũ annum,ſed nõ nulli etiã quinq;,& uiginti, atq; triginta egerunt,& ſi cura diligẽter adhibeať,uel ad quinquaginta protrahiť ætas.Longiſsima tamen uita in pluribus ad triceſimũ annũ,qđ magna ex parte fieri norimus. Fœmina magna quidẽ parte,quinq; & uigiti annos uiuere poteſt, ſed iam non nullæ etiã quadraginta uixere.Minus temporis mares uiuunt,q̃ fœminæ propter coitũ,& qui domi aluntur minus q̃ gregarij. b ℭ Ad annos.lxx.) Septuagĩtaquinq; dicit Plyni⁹,ut in alterutro ſit annorũ numerus deprauatus. c ℭ Opuntem nomine equũ.) Opuntem non equi nomen intelligas,ſed oppidi,apud quod is equus repertus fuerit.Fuit autem opus,uel ut alij opuns,aut ut lib. ſecundo legitur apud Melam opoes,Metropolis e regione Eubœę,a qua magnus Opuntius ſinus dictus eſt.Authores Ply.ca.7.libri quarti.Strabo nono Geographiæ lib. Sumpſit autem hoc Solinus ex ca.zz.ſexti naturę animaliũ apud Ariſtotelẽ.Equum(inquit)apud Opuntum gregariũ fuiſse accepimus,qui annos quadraginta natus poſset coire,ſed adiumentũ quoad ſui pedes priores attollerenť/ deſyderabat.Ex ijs reor apud Solinũ ſic legendum eſse.Notatũ etiam apud Opuntem nomine,equũ ad gregariã Venerẽ &ce.Sed exẽplaria quotquot uiderim,ſine particula /apud/ſcripta ſunt. d ℭ Iubis tonſis.)Et id quoq; ex Plynio ſumptum eſt. e ℭ ἱππομανὲσ nominatũ.) Quaſi equinam furiam dicas.ἵπποσ equus, μανία furia,ab effectu,qđ ſi quis id uirus pręreptũ habeat,olfactu in rabiem id genus agitur.De eo Ariſto.ca.zz.ſexti naturæ animaliũ.Cum equa(inquit)peperit, ſtatim ſecundas deuorat,atq; etiã qđ pulli naſcenti fronti adhęret,Hyppomanes dictum, magnitudine min⁹ Carica parua,ſpecie latiuſculũ,orbiculatum,nigrum.Hoc ſiquis pręrupto odorẽ moueat,equa excitatur,furitq; agnito eo odore.Quapropter id a Veneficis petitur,& percipitur mulierculis. Et cap.z4. octaui naturæ animaliũ.Quod Hippomanes(inquit)uocant,hæret quidem fronti naſcentis pulli, ut narratur,ſed equæ perlãbentes, abſtergentesq; id abrodunt.Quę autẽ de hoc fabulanť figmenta mulierculariũ,& profeſsorum carminis,incantamentorũ eſse credendũ potius eſt.Emitti etiã ab equa prius,q̃ pullũ,quod puliũ dicitur.Idem repetitur apud Ply.eo capite qđ ſæpe citauimus. Virg.3.Ceorg.

Hinc demum Hippomanes,uero qđ nomine dicunt
Paſtores,lentum diſtillat ab inguine uirus

Hippomanes,qđ ſæpe malę legere nouercę. Quo loco plura Seruius,& Probus referũt,loca alia citauimus in Poetarũ Collectaneis.Riſu digna ſunt,quæ de Hippomane ſcribit Albertus ca.z.ſecundi tractatus ſeptimi de Animalibus,cuius uerba eradenda potius,q̃ aſcribenda uel mediocriter eruditꝰ iure cenſebit.Licet is culpã ei aſcribat,qui Ariſtotelẽ uerterit in latinũ.Sed conſulendi fuerant,quos citauimus authores.Sunt qui nõ Alberto,ſed tẽpori culpã tribuant,quo floruerit.

quaq̃ mater pullo ubera præbet fellicanda. Quo quis acrior fuerit,[a] ſpeiq́ maioris,eo profundiꝰ nares merſitat in bibendo.Mas ad bella nunquã producitur apud Scythas,[b] eo qđ fœminę leuare ueſicas etiam in fuga poſsint. Edunt equæ[c] ex uentis conceptos, ſed hi nunq̃ ultra triennium æuum trahunt.

DE ASSYRIA. DEQVE VNGVENTORUM ORIGINE. CAP.LVIII.

Aſſyriorum initium[d] Adiabene facit. In cuius parte Arbelitis regio eſt, quẽ locũ uictoria[e] Alexandri Magni nõ ſinit prę-

a ℭ Acrior fuerit, ſpeiq́ maioris.)Cũ natus eſt equinus pullus, confeſtim licet indolem exiſtimare. Si hilaris, ſi intrepidus,ſi neq́ conſpectu, nouæq́ rei auditu terretur,ſi ante gregem procurrit,ſi laſciuia,& alacritate,interdũ & curſu certaminis æqualis exuperat,ſi foſsam ſine cunctatione tranſilit,pontem,flumenq́ trãſcendit.Hæc erunt honeſti animi documenta.Corporis uero forma ex quibus conſtare debeat,abunde ſimul, & eleganter tradunt Varro eo,quẽ ante citauimus,loco. Columella ca.27.li.ſeptimi.Seneca epiſtola.95 Virg.3.Georgicoꝝ. Nec non & pecori &c.In generoſis equis,ut aiũt ueteres,quatuor expectantur.Forma,pulchritudo,meritum,color. Hæc haud indocte quidẽ explicat Iſidorus ca.primo duodecimi Ethimologiaꝝ lib.quo loco de equis abunde diſserit. b ℭ Apud Scythas.)Eadẽ uerba fere reperies apud Plynium. c ℭ Edunt equę ex uentis.)Authores aſsertionis huius,abunde citauimus cap.35.cum de Hiſpania ipſa ſcriberemus. d

ASSYRIORVM initiũ.)Scribit Ioſephus ca.14.primi Antiquitatũ Iudęoꝝ, Aſsur unũ ex Noe filijs Ninũ conſtituiſse ciuitatem,ac ſibi ſubditos Syros a ſe Aſsyrios appellaſse,quos feliciſsimos fuiſse tradit.Idem refert Diuus Auguſtinus ca.3.decimiſexti Ciuitatis dei. Polyſtephanꝰ eoſdem eſse Aſsyrios,& Syros dicit.Syros autem dictos ait a Syro Apollinis,& Synopes filio. Porphyrio Horatianus interpres Ode.14.ſecundi Carminũ ſcribit eam regionẽ,quæ nunc Syria dicitur, olim addita ſyllaba,fuiſse Aſsyriã nominatam.Strabo in principio.16.Aſsyriã proximã Babylonicę regioni locat, in qua Ninus, Niſibisq́ urbes ſunt.Ad orientẽ autẽ ſolẽ uergens Meſopotamiæ pars Adiabene. Qui uero proprie nunc(inquit)Syri appellantur,uſq́ ad Cilices,& Phœnices,& Libes,& Aegyptium pelagus,& Iſsicum ſinũ,& ab hoc olim uſq́ ad Euxinũ.Quare utriq́ Cappadoces,tũ qui ad Taurum, tũ qui ad Pontũ iacent ad hoc uſq́ tempus.Leucoſyri appellantur,ac ſi ſint aliqui Syri nigri.Herodo. lib.ſeptimo eos a Græcis Syros dici ait,qui Aſsyrij appellantur a Barbaris.Lib.autẽ.4.dicit Syros Arabico pelago allui.Oppianꝰ Aſsyrios amnis Tigridis accolas eſse dicit.Xenophon Syros ab Aſsyris paſſim ſeparat.Ptolemæus tradit in principio lib.ſexti Aſsyriã terminari a ſeptẽtrione Armeniæ parte iuxta Niphatem montẽ,ab occaſu Meſopotamia,a meridie Suſiana,ab oriente parte Medię.Eius figurã (ſiquis figuris capitur)appingit quinta tabularũ Aſiæ.Plurima,quæ ad Aſsyrios, & Syros pertinẽt, refert Cęlius ca.34.decimi Antiquarũ lectionũ.PRincipiũ ex Plynio ſumptũ eſt ca.13.li.ſexti.Armenię maiori)inquit)a frontis parte,quę uergit in Comaginẽ/Sophone(ut diximus)copulatur,eiq́ Adiabene Aſsyrioꝝ initium.Cuius pars eſt Arbelitis,ubi Dariũ Alexander debellauit proxima Syriæ. Totã eam Macedones Mygdoniã cognominauerunt a ſimilitudine. e ℭ Quem locum uictoria Alexandri Magni.)Arrianus geſtoꝝ Alexandri lib.6.Ptolemęi,& Ariſtoboli teſtimonio oſtendit,Arbellã urbẽ ab eo loco,in quo ultimã pugnã Darius,Alexanderq́ pugnauerunt,opinione eoꝝ, qui plurimũ ſexcentis ſtadijs,eorũ uero qui minimũ quingẽtis diſtare.Quã quidẽ pugnã ad Gauſamela uicũ ignobilem,iuxta Bumelũ flumen ijdẽ Ptolemæus,& Ariſtobolus cõmiſsam tradunt.At quoniã Arbella urbs erat per id temporis non incelebris, prælium illud ingens,maximeq́ memorabile apud illam accidiſſe,ut mihi quidem uidetur(inquit)uulgatũ eſt &c.Sed eſse põt,ut Gauſamela Arbelitidis regionis uicus ſit,licet ab Arbella urbe quingentis,uel ſexcentis diſtet ſtadijs. f ℭ Scrinium unguentis refertũ.) Verba Plynij ſunt ex proemio.13.naturalis hiſtoriæ lib.unde hęc Solinus tranſtulit. Caſtris (inquit)

teriri.Nam ibi copias Darij fudit,ipſumq́ſube- a
git.Expugnatisq́ eius caſtris in reliquo appara-
tu regis repperit ſcriniū [f] ungnentis refertum,
unde primū Romana luxuria [a] fecit ingreſsum
ad odores peregrinos. Aliquātiſper tamen uir- b
tute ueterū ab hac uitiorum illecebra defenſi ſu-
mus,atq́ adeo in Cenſurā Publij Craſsi, [b] & Iu-
lij Cæſaris,qui edixerunt anno urbis cōditæ qn-
genteſimo.lxv.nequis unguenta inueheret pere c
grina.Poſtmodū uicerunt noſtra uitia, & ſena-
tui adeo placuit odorū delitia, ut ea etiam in pe-
netralibus tenebris uterēt. Sicut.L.Plotiū [c] fra-
trem.L.Plotij bis cōſulis proſcriptum a triūui- d
ris in Salernitana latebra unguēti odor ꝓdidit.

DE MEDICA ARBORE. CA.LIX.

HOs terrarum [d] ductus excipit Media, e
cuius arbor inclaruit etiā carminibus
Mātuanis. [c] Ingēs ipſa,& cui tale ferme,

Darij regis expugnatis,in reliquo eius apparatu Alexander cœpit Scriniū unguentorū, poſtea uoluptas eius a noſtris quoq́ inter laudatiſsima,atq́ etiā honeſtiſsima uitæ bona admiſsa eſt &c.Sunt ueruſti codices,qui ſic habeant.Vnde latius ſe luxuria protulit.Nos tamen longo tempore uirtute ueterum ab hac uitiorū illecebra defenſi ſumus atq́ adeo in tempus Publij &c. a ℂ Romana luxuria fecit ingreſsum.)Syria(inquit ca.12.tertij.L.Florus)prima uicta Ro.mores corrupit.Lege Liuiū lib.39. ab Vrbe condita.Auguſtinum ca.21.tertij Ciuitatis. Iuuenalis Saty.3.Iam pridē in Tyberim Syrius defluxit Orontem &cc. b ℂ In cenſurā Publij Craſsi, & Iulij Cæſaris.) Plynius cap.3. tertijdecimi natu.hiſto. Quando id primū (inqt) ad Romanos penetrauerit,non facile dixerim.Certum eſt Antiocho rege,Aſiaq́ deuictis urbis anno quingenteſimo ſexageſimo qnto.P.Licinium Craſsum, Iuliū Cæſarē Cenſores edixiſse,neqs uenderet unguenta exotica.Sic enim appellauere &c. c ℂ Sicut.L.Plotium.) Et hæc etiamnū ex Plynio ex mox citato ca. ſampta ſunt.L.Plotium.L.Plotij bis cōſulis,cenſorisue fratrē proſcriptū a triumuiris in Salernitana latebra, unguenti odore proditum conſtat. Quo dedecore tota abſoluta proſcriptio eſt.Quis enim non merito iudicet periſse tales?Natura q̄dam inſitum animantibus eſt, ut q̄ ſunt uni grata,atq́ profigua,ſint reliquis contraria, ac pernitioſa frequēter. Hinc Lucreti⁹ libro ſexto.

Deniq́ Amaricinū fugitat ſus,& timet omne
Vnguentum,nam ſetigeris ſubus acre uenenunſt,
Quod nos interdum tanq̄ recreare uidetur.

Vnde authore Gellio in calce Noctium ſuarum in prouerbium abijt.Nihil cū Amaracino ſui.i.unicuiq́ gratum eſt,qđ ſuæ naturæ cōforme fuerit. d

HOS terrarū ductus.)Ioſephus ca.xi.primi Antiquitatū Iudæorū, ex filijs Iaphet Madæum fuiſse ait,ex eoq́ gentes eſse,quæ a Græcis Medi uocantur.Stephanus Mediā dictam tradit ἀπό μήδου υοῦ μηδίασι.a Medo filio Medeæ.Idem ſentiunt Strabo in.xi.& Diod.Siculus lib.5.& ex noſtris Varro,& Probus.Herodotus in Polyhymnia,Medos quondā ab omnibus Arios uocatos, ſed ubi ad eos conceſsit ex Athenis Medea Colchis,immutaſse,& ipſos nomen,ut Medi dicerentur.Ita(inquit)de ſe ipſis Medi cōmemorant.Strabo Mediā in duas partes diuiſam ttadit.Vna q̄ maior dicitur, altera quæ Media Atropatia ab Atropato duce nomen habens.Media habet ab ortu Caſpios, & Parthos a meridie Sitacenen,& Suſianē,& Perſida,ab occaſu Adiabenen,a ſeptemtrione Armeniā.Lege Plyniū ca.14.&.26.lib.ſexti.Eius ſitum Ptol.ca.2.ſexti quinta tabularum Aſiæ explicat copioſe. e ℂ Carminibus Mantuanis.)Mantuani Maronis carmina de hac ipſa arbore ſunt ex ſecūdo Georgicorū libro.

Media fert triſtes ſuccos, tardumq́ ſaporem
Felicis mali,quo non præſtantius ullum
Pocula ſiquando ſæuæ infecere nouercæ,
Miſcueruntq́ herbas,& non innoxia uerba,
Auxilium uenit,ac membris agit atra uenena.
Ipſa ingens arbos,faciemq́ ſimillima Lauro.
Et ſi non alium late iactaret odorem
Laurus erat,folia haud ullis labentia uentis.

*

Flos a prima

Flos apprima tenax, animas, & olentia Medi Ora fouent illo, & fenibus medicantur anhelis. Plynius ca.3.duodecimi Afsyriã Malum eam nominat. Malus Afsyria (inquit) quã alij uocant Medicam/ uenenis medetur. Folium eius eft Vninedonis intercurrentibus fpinis. Pomũ ipfum alias non manditur, odore pręcellit foliorum quoq;, qui tranfit in ueftes una conditus, arcetq; animaliũ noxia. Arbor ipfa omnibus horis pomifera eft, alijs cadentibus, alijs maturefcentibus, alijs uero fubnafcentibus &c.

a quale Vnedonibus folium eft, tantũ eo differt,
qđ aculeatum fpinofis faftigijs hifpidatur. Ge-
ftat malum inimicũ uenenis, fapore afpero, & a-
maritudinis meræ. [a] Odoris autem [b] fragrantia
b plus q̃ iucundum, longeq; fenfibile. Verum po-
mo illi [c] tanta ubertas ineft, ut onere prouentus
femper grauetur. Nam protinus atq; poma eius
ceciderint, maturitate alia protuberant, eaq; tan-
c tum eft opimitati mora, ut fœtus decidant ante
nati. Vfurpare fibi [d] nemora ifta optauerunt &
aliæ nationes, per induftriã tranflati germinis &
inferti, fed beneficium foli Mediæ datũ natura
refiftente/terra alia non potuit mutuari.

DE CASPIIS PORTIS. CA.LX.

d CAfpię portę [e] pãdunt itinere manu facto,
longo octo milibus [f] pafsuũ. Nã latitudo

Naturã, formã, effectusq; hui⁹ arboris multis uerbis defcribit Theophraftus ca.4.quarti lib. de hiftoria plantarum, additq; etiã Perficam uocari. Addubitant peritiores, fit ne Malus Medica ea omnino arbor, quam Latini Citreum uocant? Apuleius (ut Seruius.2. Georgicoꝝ refert) in his libris, quos de arboribus fcripfit, tradit longe aliud efse genus arboris. Alij eandem efse arborẽ omnino cõtendunt. Macrob.3. Saturnaliũ libro, pluribus docet Virgiliũ Medicæ arboris nomine/Citreum intellexifse. Vtitur autem Oppij, ac aliorum authoritate. Idem ex Diofcoridis uerbis euidens fit, cuius uerba ex ca.176. lib. primi fubfcripfimus. Nota funt omnibus (inquit) Medica, q̃ alij Cedromela, alij Perfica, Romani Citria appellant. Arbor hæc omnibus horis pomifera eft, ita ut antecedentem fructum fubnafcens identidẽ occupet nouus. Pomũ ipfum oblongũ, caperatumq; rugis, colore in aurũ inclinato. Suaui odore, alioquin graui. Semen habet pyro fimile. Contra uenenũ in uino bibuntur. Aluũ laxant. Oris halitũ, & fuauitatẽ commendant. Decocto eoꝝ colluto, aut fucco exprefso &c. Clarius idipfum conftat ex ijs, quę Palladius Rutilius retulit titulo.xi.lib.quarti. Multa congefsit Hermolaus ca.176. Corollarij fui in Diofcoridem. Vfus arboris, & pomi huius, lege apud Auicennã tractatu feptimo quinti Canonis. Et tractatu.2. eius libelli, quẽ de Viribus cordis fcriptum reliquit. a ℭ Et amaritudinis meræ.) Sunt qui legant, amaritudinis mirę. Vetufti quidã codices fic habent. Sapore afpero, & amaro &c. b ℭ Odoris fragrantia.) Theophraftus lib. fexto de caufis plantarũ, reddit caufas, cur plantis, earũq; fructibus infint odores, faporesq; mire uarij, atq; diuerfi. c ℭ Verũ pomo illi.) Sunt qui legant. Verũ pomoꝝ illius &c. d ℭ Vfurpare fibi.) Plynius eo, quẽ modo citauimus loco. Tentauere (inquit) gentes transferre ad fe propter remedij præftantiã fictilibus in uafis dato per cauernas radicibus fpiramento, fed nifi apud Medos, & in Perfide nafci noluit. Hæc eft cuius grana Parthoꝝ proceres incoquere diximus efculentis cõmendandi halitus gratia. Nec alia arbor laudatur in Medis. e

CASPIAE portæ.) Ply.ca.14.lib.fexti. De Cafpijs portis. Caufa (inquit) portarum nominis eadẽ, quæ fupra, interruptis angufto trãfitu iugis, ita ut uix fingula meent plauftra. Longitudine.vij. mil.pafs. toto opere manu facto. Dextra, lęuaq; ambuftis fimiles impendent fcopuli fitiente tractu per xxxviij.pafs. Anguftias impendit corriuatus falis e cautibus liquor, atq; eadem emifsus. Preterea ferpentiũ multitudo, nifi hyeme tranfitũ non finit. Martianus ca.37.li.fexti. Sed Caucafus portas habet, quas Cafpias dicunt, cautiũ pręcifiones etiã ferreis trabibus obferatas ad externoꝝ tranfitũ cohibendũ. Quãuis uerno etiã ferpentibus occludant, a quibus ad Pontũ ducenta milia pafsuũ efse non dubiũ eft. De ijs portis Cafpijs Auienus ex Diony. fic inqt.

Cafpia ut extẽto cõtingat cefpite clauftra,
Hæc Afiæ dixere fores, hic tore quod illo
Porta quafi, & longas biuium difcedat in oras,
Quippe niuofa poli, qua cardine uertitur Arctos
Panditur Hyrcani hinc ianua, ianua Perfis

uix est plaustro permeabilis. In his angustijs etiã a illud inter alia difficile, qđ pręcisorũ laterum saxa liquentibus inter se salis uenis, exundant humorem [a] affluentissimũ. Qui mox ui caloris cõstrictus, uelut in glaciem coit. Ita labes inuia accessum negat. b Præterea octo & uiginti milibus passuum tractus omnis quoquo inde pergitur nullis puteis, uel fontibus, humo arida, sine præsidio sitit. Tunc serpentes undiq; gentiũ conuenæ a uerno statim die illuc confluunt. c Ita periculi, ac difficultatis concordia ad Caspios nisi hyeme accessus negatur.

DE DIREO, ET MARGIANA regione. CAP. LXI.

A Caspijs ad orientem [b] uersus locus est, d qđ Direum [c] appellatur, cuius ubertati non est quod uspiam comparari queat, quem locum circumsidunt Tapyri Anariaci, & Hyrcani. Ei proximat Margiana regio [d] inclyta cœli, ac soli commodis, adeo ut in toto

Hinc patet, imbriferum qua uergit mundus in Austrum. Ascendenti Iberorũ montes semita quædam in angustia multa stadijs supra quinquaginta producitur. Ea siquidem uia in abrupto q̃dã ac penitus inuio desinit loco. Exitus autem nusq̃ apparet, præterq̃ porta quadã a natura inuenta, q̃ Caspia antiquitus dicitur. Hinc campi sunt equis apti pascendis, & aquis multis absq; arte referti alioquin supini, ubi Vnnorũ gentes fere omnes habitant, usq; ad paludem Mæotidem pertinentes, author Procopius belli Persici libro primo. Harum portarum formã quinta tabularũ Asiæ Ptolemęus expressit. Aliqua de eisdem cap. 51. retulimus. f ¶ Octo milibus passuũ.) Septẽ milibus dicit Plynius, ut ante retulimus. Procopi⁹, stadijs supra quinquaginta. Caspiarũ portarum asperitas nõ omnino a gentis eius regionis moribus aliena est. Nã Caspijs morẽ fuisse tradunt, in bellũ canum aciem ductitare, eosq; uita functos/cum hominibus sepelire. Vale. Flaccus. 6. Argonauticon.

Caspiadæ, quis turba canum (non segnius acres
Exijt ad lituos, pugnasq; capessit heriles
Inde etiam par mortis honos, (tumulisq; recepti
Inter auos, positusq; uirũ &c.

Scribit Euseb. ca. 3. primi Præparationis, Caspiorum gentẽ seniores suos canibus proijcere fuisse solitã. Tandẽ sola Euangelica uirtute undiq; truculentissimã hanc pestem fuisse explosam. Strabo. xi. Geographię libro scribit Caspios parentes inclusos fame necare, cũ iam septuagesimũ annũ excesserint, quibus in solitudine expositis, euentũ eminus speculant̃. Nã quos ab auibus e lectulis distrahi uiderint, felices putant, si a feris, uel canibus, nequaq̃: si a nullo, ducunt infelices. Hyrcani, qui (ut quibusdam placet) nõ alij a Caspijs sunt, suorũ regum defunctorũ corpora, canibus obijciunt. Syllius bellorum punicorum tertiodecimo.

Regia cum lucem posuerunt membra probatum est
Hyrcanis adhibere canes.

a ¶ Humorẽ affluentissimũ. Qui ui caloris mox constrictus.) Exẽplaria uetusta sunt, quę sic habeant. Exundant fluore affluẽtissimo. Qui mox sole constrictus &c. b A CASPIIS AD ORIENTEM.) Regionẽ, in qua hic mirę fertilitatis locus est. Plynius ca. 16. li. sexti. Zapauortenen, Trogus Zapaortenen uocat a monte dictam, in quo (ut Hermolaus etiam annotauit) Dasan urbem condiderit rex Persarum Arsaces. Verba Plynij ex eodem capite sunt. A Caspijs ad orientem uersus regio est Zapauortene (uel ut alij) Zapaorte dicta, & in ea fertilitatis inclytę locus Dareum mons, gentes Tapyri, Anariaci &c. Eadem cum Plynio, & Solino scribit Martianus capite tricesimoseptimo, sed neq; Direi, neq; Dariei meminit fortassis, quod de eo nomine nil certi, qđ scriberet/occurrebat. c ¶ Direum.) Sunt Plyniani quidam scripti codices, in quibus scriptum sit Clareium, uetustiores Darieum seruant. A Ptolemęo cap. 2. sexti. Daritis in his locis regio nominatur. De Tapyris, & Anariacis, plura disserit eodem capite Barbarus Hermolaus. Arrianus tertio gestorum Alexandri libro semel, & iterum Tapurios eos nominat. d ¶ Margiana regio.) Plynij eodem capite ad uerbũ hæc fere omnia. Sequit̃ (inquit) regio Margiana apricitatis inclitæ, sola in eo tractu uitifera, hinc inde inclusa montibus amœnis. Ambitu stadiorũ mille q̃ngentorũ. Difficilis aditu ꝓpter arenosas solitudines ꝑ centũ uiginti mil. pass. Et ipsa contra Parthium tractũ sita. In qua Alexãder Ale-

xandriā condiderat,qua diruta a Barbaris,Antiochus Seleuci filius eodē loco restituit Seleuciā.Nam interfluente Margo,qui corriuatur in Zotale,is maluerat illā Antiochiam appellare. Vrbis amplitudo circuitu.lxx.stadijs.In hanc Orodes Romanos Crassiana clade captos/deduxit. Hucusq; Plynius. Strabo Geographię secundo de Hircania,Aria,Margiana,& Bactria,quæ regiones ad Septemtrionale Tauri latus extentæ sunt/loquens.Tanta uero(inquit)felicitate fruuntur,ut ab inhabitabili quam plurimum absint.In Hyrcania uitem uini metretā ferre dicūt, ficulneam,ficorꝝ modios sexaginta.Triticum delapso e culmis fructu,denuo renasci. Arboribus apes operari, & mella de frondibus fluere.In Margiana uero uitem sępius inueniri asserunt,cuius stipitem duorꝝ uix hominū ulnę complectantur.Racemum duorꝝ cubitorꝝ longitudinem implere &c. Similia li.xi.reperies apud eum. Huius regionis pagos Diodorus Siculus libro historiarum 17.Fortunatos nec ab re nuncupari dicit eandem ferme cum Strabone referens.Arborem in eo tractu eē dicit,quę a quercu non multum differat, ex cuius frondibus mellis guttas defluere,idq; ab incolis colligi,adhiberiq; ad usus uitæ plurimos. Meminit & Quintus Curtius Gestorꝝ Alexandri libro quinto. a ℭ Alexander Magnus usq; adeo mi.) Ariæ longitudo est ad duo milia stadiorum,cāpi latitudo.cc.Vrbes Artacagna,Alexandria,Achaia a conditoribus appellata.Hæc regio optimi uini ferax ęst,qđ in uasis non picatis ad generationes tris,idest,ad annos nonaginta pdurat. Similis est Margiana. Campis desertis ambit. Quapropter Antioch⁹ Soter muro/admiratur loci naturā/circumdedit.Cuius ambitus mille & quingentorꝝ erat stadiorꝝ,atq; urbiū Antiochiā condidit. Author Stra. xi.Geographię lib. b ℭ In stadia.LXXV.) In numero stadiorꝝ Martianus cū Solino conuenit.Plynius autem(ut recitauimus)urbis amplitudinē circuitu.lxx.stadijs esse dicit. c ℭ Crassiana clade.) De hac Crassiana clade scripsimus ca.xi.lib.tertij apud Florū. d ℭ Heraclea dictum.) Quasi Herculeā dicas ἡρακλεῖα,Herculea Græcis dicitur.Stephanus supra uiginti huius nominis urbes enumerat,eas nos in Indice Plyniano consignauimus.De hac Heraclea sic Plynius ca.16.lib.sexti. Oppidum Heraclea ab Alexandro conditum,qđ deinde subuersum,ac restitutum/Antiochus/Achaida appellauit.

a illo latifundio uitibus sola gaudeat.In faciē theatralem montibus clauditur ambitu stadiorꝝ mille quingentorꝝ inaccessa pene ob incōmodum arenosæ solitudinis, quæ per centum & uiginti
b milia passuum undiq; uersum circumfusa est. Regionis huius amœnitatē Alexāder [a] Magnus usqueadeo miratus est,ut ibi primū Alexandriā conderet,quam mox a Barbaris excisam Antio-
c chus Seleuci filius reformauit, & de nuncupatione domus suæ dixit Seleuciam. Cuius urbis circuitus diffundit in stadia.LXXV. [b] In hāc Orodes Romanos captos Crassiana clade [c] deduxit.
d Et aliud in Caspijs Alexander oppidū excitauit, idq; Heraclea dictum [d] dum manebat, sed hoc quoq; ab ijsdem euersum gentibus, deinde ab Antiocho restitutum, ut ille maluit Achais postmodum nominatum est.

e DE OXO AMNE, ET CIRCA EVM gētibus. De itineris Liberi patris, Herculis, Semiramidis, & Cyri regis termino, deq; Camelorꝝ natura.

CA. LXII.

f OXus amnis [e] de lacu Oxo orit̄, cuius oras Heniochi,Bateni,Oxystagę accolūt, sed

OXVS amnis.)Ante Hermolaū, in Plynianis codicibus sic passim legebat̄. Oaxus amnis ortus in lacu Oaxo.Quæ lectio Seruio Grāmatico,& alijs quibusdam in eius Virgiliani uersus expositione.Rapidum Cretę ueniemus Oaxem,Ecloga.1.ansam tribuit oberrādi.Is enim Seruius Rapidum cretę,turbulentū exposuit,quod cretā.i.albā terrā rapiat.Nā Oaxis(inquit)fluuius est Mesopotamiæ,q uelocitate sua rapiens albā cretā/turbulentus efficitur. Vel Oaxis fluuius Scythiæ. In creta enim non est(inquit)sed aqua cretei coloris est.Landinus existimauit Cretā apud Virgiliū eē Scythiæ oppidū,ex illo Val.Flacci primo Argonauticon. Quoties paucos ad littoris ictus
Deficiam,Scythicū metuens pontumq; Cretamq;? Hermolaus igit̄ primus hūc nodū sustulisse

p̃cipuam partẽ Bactri[a] tenent. Bactris p̃terea eſt a
ꝓpri⁹ amnis Bactros. Vnde & oppidũ, qđ inco
lunt Bactrum. Gentes huiuſce quę pone ſunt. Pa
ropamiſi iugis ambiuntur, quæ aduerſa Indi fon
tibus terminant̃. Reliqua includit Oxus flumen. b
Vltra hos[b] Panda oppidũ Sogdianoꝝ, in quoꝝ
finibus Alexander Magnus tertiã Alexandriam
condidit, ad cõteſtandos itineris ſui[c] terminos.
Hic enim locus eſt, in quo primũ a Libero patre c
poſt ab Hercule, deinde a Semiramide, poſtre-
mo etiã a Cyro aræ ſunt conſtitutæ, quod proxi-
mũ gloriæ omnes duxerũt, illo uſq; promouiſſe
itineris ſui metas. Vniuerſi eius ductus duntaxat d
ab illa terrarum parte Iaxartes fluuius ſecat fi-
nes. Quem tamen Iaxarten ſoli uocant Bactri.
Nam alij Scythę Silyn nominant. Hunc eundem
eſse Tanain exercitus Alexãdri Magni credide- e
rũt. Verũ Dęmodamas dux Seleuci, & Anthio-
chi ſatis idone⁹ uero author trãſuect⁹ amnẽ iſtũ,
titulos omniũ ſupgreſs⁹ eſt, aliũq; eſse q̃ Tanain
dep̃hendit. Ob cui⁹ glorię inſigne, dedit nomini
ſuo ut altaria ibi ſtatueret Apollini[d] Didymæo.

creditus eſt ca. 16. ſexti Plynianarum Caſtigationũ, tradens hanc eſse uerã Plynij lectionẽ. Oxus amnis ortus in lacu Oxia/ut Ptolemæus, ſiue Oxo, ut Solinus, authores Strabo, Plynius alíubi. Q. Curtius, Capella Martianus. Nam Oaxis ille Virgilianus (inquit) in Creta eſt inſula, nõ ut quidã putauerunt in Meſopotamia &c. Vibius ſequeſter ad Virgilianũ filiũ, inter flumina enumerat Oaxem Cretæ fluuiũ, a quo (inquit) ciuitas Oaxia Varro hoc docet. Quos magno Anchiale partus adducta dolore, Et geminis capiens tellurẽ Oaxida palmis. Hæc Vibius. Siquis autem Virgilianã ſententiã introſpexerit, non de Oaxæ Cretæ fluuio intellexiſse eum fatebitur. Melibæus enim enumerat eo loco regiões exulibus aſperrimas, per Afros/meridiem, per Scythiam/ſeptemtrionẽ, per Oaxem/orientẽ. Poſtremo per Britannos/occidentẽ intelligens. Quod enim ingẽs malũ ruſtico, & paſtori, ſi is relicto Mantuano agro, in Cretã inſularũ nobiliſsimã itur⁹ ſit? Quod præterea inconueniens eum fluuiũ, & lacũ qui Oxus dicitur a quibuſdam, fuiſse ab alijs Oaxum nuncupatũ? In codicibus p̃terea Capellæ ſic plerumq; legitur. Inde Oaxus amnis circa Bactrã eius oppidum nominis, fluuioq;. Verba Plynij, quę Solinus hac parte in ſuum tranſtulit ex ca. 16. lib. ſexti hæc ſunt. Derbices, quoꝝ medios fines ſecat Oxus amnis ortus i lacu Oxo, Sarmatę, Oxij, Togę, Heniochi, Bateni, Saraparæ, Bactri, quoꝝ oppidum Zariaſpe, qđ poſtea Bactrum a flumine appellatum eſt. Gens hęc obtinet aduerſa montis Paropamiſi &c. Stra. 2. Geographiæ libro ſcribit Oxũ flumen, quod Bactriã, & Sogdianã diſterminat, adeo nauigatu cõmodũ eſse, ut tranſportata ab India in ipſum onera, in Hyrcaniã facile deuehant̃. a ¶ Præcipuã partẽ Bactri.) Sunt Geographi, qui Bactros extra habitabilẽ, & temperatã terræ zonã poſuerint, qđ Strabo eodem uolumine falſum eſse euidenter oſtendit. b ¶ Vltra hos.) Plynius eodem ca. Vltra Sogdiani, oppidum Panda, & in ultimis eoꝝ finibus Alexandria ab Alexandro Magno conditũ oppidũ. Aræ ibi ſũt ab Hercule, & Libero patre conſtitutæ. Item Cyro, & Semiramide, atq; Alexandro. Finis omniũ eorũ ductus ab illa parte terrarũ includente flumine Iaxarte, qđ Scythæ Silyn uocant. Alexander, militesq; eius Tanain putauere eſse. Tranſcendit eũ amnem Dæmodamas Seleuci, & Antiochi regũ dux, quem maxime ſequimur in ijs, Araſq; Apollini Dydimęo ſtatuit. Eadem fere Martianus retulit lib. ſexto. c ¶ Itineris ſui terminos.) xxx. ab Hypaſide flumine ſtadioꝝ ſpatio, arę ſunt cũ huiuſmodi inſcriptiõe Patri Ammoni, & Herculi fratri, & Mineruæ Palladię, & Ioui Olympo, & Samothracibus Cabyris, & Indico Soli, atq; Apollini Delphico. Aeneã quoq; columnã eodẽ loco erectã tradũt ijs uerbis. ALEXANDER HIC STETIT. Et aras quoq; Alexandri etiã opus Imperij fines hoc monumento ſignantis. Ex Philoſtra. 2. uolumine, & Arriano in. 5. De aris Bacchi Diod. in. 4. Herculis in. 5. Semiramidis in. 3. De Cyro abunde alibi dictũ eſt. d ¶ Apollini Didymęo.) ἀπόλλωνα δίδυμαιον uocant, qđ geminã ſpeciẽ ſui numinis pręfert ipſe illuminãdo, formando lunã. Etenĩ ex uno fonte lucis gemino ſydere ſpatia diei, & noctis illuſtra. Vnde & Romani ſolẽ ſub nomine, & ſpecie anni Didymęi Apollinis appellatione uenerant̃. Hęc ex. 1. Saturna. Macro. Hoꝝ altariũ, ararũq; meminerunt Ply. & Capella uterq; lib. 6. Fuit pręterea Didymęi Apollinis oraculũ in Ionia regione, qđ antea Branchidarũ appellatũ eſt, de quo Plynius, Strabo, Pomponius, cæteri. Vide Placitũ. 8. Theba. ſuper illud. Delon, & intonſi &c.

Hoc eſt Colliminiũ [a] in quo, limes Perſicus Scythis iungiť, quos Scythas Perſæ lingua ſua Sacas dicunt, & inuicem Scythæ Perſas Chorſaros nominant, montẽq; Caucaſum Graucaſum, id eſt, niuibus candicantẽ. Denſiſsima hic populoꝝ frequentia cũ Parthis legem placiti ab exordio moris incorrupta cuſtodit diſciplina. E quibus celeberrimi ſunt Maſsagetę, Eſsedones, Sacę, Dahę, & Aſsæi. Poſt quos immaniſsimis Barbaris interiacentibus de ritu aliarũ nationũ pene inconſtanter [b] definitum aduertimus. Bactri [c] Camelos fortiſsimos mittũt, licet & Arabia plurimos gignat. Verũ hoc differũt, qđ Arabici bina tubera [d] in dorſo habent, ſingula Bactriani. Hi nunquã pedes atterũt. Sunt enim illis reciprocis quibuſdam pulmunculis ueſtigia carnulenta. Vnde & contraria eſt labes ambulantibus nullo fauente præſidio ad niſum inſiſtendi. Habentur in duplex miniſteriũ. Sunt alij oneri ferendo accõmodati, alij perniciores. [e] Sed nec illi ultra iuſtum pondera recipiunt, nec iſti amplius q̃ ſolita ſpatia uolunt egredi. Genituræ cupidine efferanť adeo, ut ſęuiãt cũ Venerẽ requirunt. Oderũt equinũ [f] genus. Sitim etiã in q̃driduũ tolerãt.

a ¶ Hoc eſt Colliminiũ.) Ex Plynio ca. 17. lib ſexti. Vltra ſunt (inquit) Scytharum populi. Perſæ illos Sacas uniuerſos appellauere a proxima gẽte. Antiqui Aramęos. Scythæ ipſi Perſas Chorſaros, & Caucaſum montẽ Graucaſum, hoc eſt, niue candidũ. Multitudo populoꝝ innumera, & quę cũ Parthis ex ęquo degat. Celeberrimi eoꝝ Sace, Maſsagetæ, Dahę, Eſsedones, Ariacę, Rhymnici, Aſsęi &c. b ¶ Inconſtanter definitum.) Plynius ca. eodem. Nec in alia parte maiore authorũ inconſtantiã, credo propter innũeras, uagasq; gentes. c ¶ Bactri Camelos mittunt.) Gręca omnino uox, qua pro latina utimur κάμηλος eis dicitur. Sunt qui Camelũ dictum uelint ἀπὸ τῆς καμῆς, uel καμπῆς quod flexuram, et curuamẽ ſignificat, quoniam cum id animal onerať, ut breuior, & humilior fiat accumbat. Alij a uerbo κάμπτω .i. flecto nomen deductũ aiunt. Plynius ca. 18. octaui nat. hiſtoriæ. Camelos (inquit) inter armenta paſcit oriens, quoꝝ duo genera Bactriæ, & Arabiæ differunt, qđ illi bina habent tubera in dorſo, ij ſingula, & in pectore alterum, cui incumbant. Dentium ſuperiore ordine/ut boues carent, in utroq; genere. Omnis autem iumentoꝝ in ijs terris dorſo fungũtur, atq; etiã equitatu in p̃lijs. Velocitas inter equos, ſed ſua cuiq; menſura ſicuti uires, nec ultra aſsuetum procedit ſpaciũ, nec plus iuſto onere recipit. Odium aduerſus equos gerunt naturale. Sitim, & quadriduo tollerant. Implentur cũ bibendi occaſio eſt & in præteritum, & in futurum obturbata conculcatione prius aqua, aliter potu nõ gaudent. Viuũt quinquagenis annis, quidã & centenis. Vtcunq; rabiẽ & ipſi ſentiũt. Caſtrandi genus etiã fœminas, quæ bello præparenť inuentũ eſt. Fortiores ita fiunt coitu negato. De Camelis hęc tradit Ariſto. ca. 1. ſecundi naturæ animaliũ. Camelus (inquit) propriũ inter cæteras quadrupedes habet in dorſo, qđ tuber appellant, ſed ita ut Bactrianę ab Arabijs differant. Alteris enim bina, alteris ſingula tubera habentur. Sunt etiã omnibus ſingula parte ima, quale in dorſo tubera, quibus incũbat reliquũ corpus, & firmeť, quoties in genua inclinanť. Papillas quatuor modo uaccę habet Camelus. Caudã aſino similẽ. Genitale retro. Genua ſingula in ſingulis cruribus ſunt, & flexus artuum, nõ ut quidam perhibent plures, ſed propter alui interuallum plures eſſe uidentur. Habet etiam talum ſimilem bubulo. Clunes proportione magnitudinis paruos. Biſulcum id animal eſt, nec utrinque dentatum. Sed biſulcum ſic eſt, ut pes parte poſteriore ſciſsus paululum ſit ad flexum digiti ſecundum. Parte autem priore ſumma quadripartito fundatur diſcrimine paruo, quãtũ primotenus digiti inflexu, & quiddã inter fiſsuras, perinde, ut in anſerum pellibus adiectum contexat. Pes ueſtigio eſt carnoſus, ut urſę. Qua de cauſa eas, quæ per exercitũ longiore itinere fatiſcunt calceant carbaſinis. Philoſtratus in ſecundo ſcribit Indiæ Camelos albos eſse. d ¶ Arabici bina tubera.) Diod. Sicul9 li. 3. Multa q̃q; (inqt) & diuerſa Cameloꝝ Arabia p̃bet genera tũ pinguiũ, tũ macilentoꝝ, quorũ nõnulli gibbũ duplicẽ in dorſo habent, a quo & Ditili nominanť. e ¶ Alij p̃niciores.) Sũt codices, q habeãt. Alij ad pernicitatẽ leues. f ¶ Oderunt equinum genus.) Cyrus Perſarum rex edoctus ab Harpago Medo, uel (ut alijs placet) ab Artagerſe, Camelos equis maxĩe terrori eſſe (adeo enim Camelos equi re-

formidant,ut nec speciem quidẽ,nec odorem sentire sustineant)Camelos,quos in usu belli plurimos habebat,contra Crœsi equitatum immitti iussit.Sicq; equitatum Crœsi,quo ille se prçualiturũ sperabat,inutilem omnino reddidit.Nã simul atq; in pugnã itum est,equi olfactis protinus, cõspectisq; Camelis,retro se auertunt.Vnde omnis Crœsi spes frustrata interijt.Herodotus idipsum retulit lib.1.

Verum cum occasio [a] bibendi data est, tantum a
implentur,quantũ & satiet desyderia præterita,
& in futurũ diu prosit.Lutulentas aquas captãt,
puras refugiunt.Deniq; nisi cenosior liquor fu-
erit,ipsi assidua proculcatione limum excitãt,ut b
turbetur. [b] Durant in annos centũ,nisi forte trã-
slati in peregrina/insolẽtia mutati aeris morbos
trahant.Ad bella fçminæ præparantur. Inuen-
tumq; est, ut desyderium eis coitionis quadam c
castratione execaretur.Putant enim fieri ualidi-
ores,si a coitibus arceantur.

DE SERIBVS, ET SERICO VELLERE. CAP. LXIII.

QVa ab Scythico Oceano, [c] & mari Ca d
spio in Oceanũ Eoum cursus flectit,
ab exordio huiusce plagæ profundæ

a ℂ Cum occasio bibendi data est.)Elegans hinc in bibulos sumetur Adagium. Camelina potatio, pro maxima,& quç in quadriduũ sufficiẽs sit. Est & aliud in eos,qui dũ aliena,& suæ naturæ repugnantia concupiscunt, ea plerumq; amittunt,quæ iure eis cõueniũt, & natura. Prçterea/qđ hoc animal sit oneri ferendo aptissimũ prouerbio dici cçptũ. κάμηλοσ καὶ ψωριῶσα πολλῶν ὄνων ἀνατίθεται φορτία..i.Camelus q̃uis ægra multorũ asinorũ defert onera. Scribit Diod.in.3.in Arabia eẽ Camelos,ferendis oneribus aptissimos,qui supra decem frumẽti minas,homĩes uero qnq; in lecto iacentes uehant. Et lib.4.ubi de Gabino monte,& Debis populis,hæc refert. Hi Camelos ad omnẽ uitæ usum paratos habent.Nã in his bellanẽ his uaria ferent onera, horum lac potant,his uitã ducunt. Super his diuersa perambulãt loca.NON præteribo(qđ ad materni nominis reuerentiã maxime pertinet)Camelos matres nunq̃ supuenire suas,sed etiã siquis cogat,idipsos non pati.Iam enim cũ aliquando admissarius non haberetur,curator pullũ matri opertæ admisit,qui dum coiret delapso operimento, agnouit matrẽ, & q̃uis coitũ absoluerit,memor tamen cõmissi sceleris,paulo post Camelariũ illũ morsu defixo/ interemit.Refert hoc Aristo.ca.47.lib.noni eius operis,quod de natura animaliũ scriptum est. κάμηλοσ quoq; tam apud Grçcos,q̃ apud Latinos,significat rudentẽ.i.ualidum funem,quo nautæ cũ cupiũt naues sistere anchoras alligant.In hac significatione CHRISTI parabola intelligenda est cum (inqt) Math.19.Marci.10.Lucç.18.Facilius est Camelũ per foramen acus transire,q̃ diuitem intrare in regnũ cœlorũ,quo loco nõ impossibilitas,sed difficultas intelligenda est. Ved de diuite in suis diuitijs confidente Hyperbole omnino exponenda est. Qui eum locum pro Camelo iumento interpretantur, CHRISTI sensum peruertunt potius,q̃ exponant. Quæ enim Cameli beluæ cũ acu proportio?

b ℂ Vt turbetur.) Vetusti codices/turbidetur/ habent.

c QVA AB Scythico Oceano.)Describit eã maritimã orã,quæ a Scythico Oceano,& mari Caspio incipiens,Oceanũ flectitur in Eoum.Id autem iccirco facit, ut tandẽ Serum gentis referat mira quçdã.Sericæ regionis situm abunde reddidit Ptol.ca.16.lib.sexti Asiç tabularũ octaua.Sed quo locus iste fiat notior,ascripsi uerba Plynij ex ca.17.lib.sexti.A Caspio(inquit)mari, Scythicoq; Oceano in eam cursus inflectitur ad orientẽ conuersa littorũ fronte.Inhabitabilis eius prima pars a Scythico promontorio ob niues.Proxima inculta sæuitia gentiũ.Anthropophagi Scythæ insident humanis corporibus uescentes.Ideoq; iuxta uastç solitudines,ferarumq; multitudo haud dissimilẽ hominum immanitatem obsidens.Iterũ deinde Scythæ,iterũq; deserta cum beluis usq; ad iugum incũbens mari,quod uocãt Tabin.Nec ante dimidiã ferme longitudinẽ eius orç,quç spectat çstiuũ orientem inhabitatur illa regio &c.Similia scribit etiã Mela Pomponius lib.3.Rhennius ex Dionysio

Ast alia hinc Scythiæ gens est extrema per arua, Quos prope sunt tristes uentis,& frigore terræ,
Namq; niues semper pulsant has grandine mixtæ.

Auienus quoq; ex eodem Dionysio.

Vltima Epitrimos tellus habet,& procul ista
Cassa uirum est,nullis pecorum balatibus agri
Persultant,herbæ uiduus iacet undiq; cespes

a niues, mox longa deserta, post Antropophagi
gẽs asperrima, dein spatio sęuissimis bestijs effe-
rata ferme dimidia itineris partem impenetrabi-
lem reddiderunt. Quarum difficultatum termi-
b num facit iugũ [a] mari imminens, qđ Tabin Bar-
bari dicunt. Post quem adhuc longinquę solitu-
dines. Sic in tractu eius oræ, quæ spectat æstiuũ
Orientem, ultra inhumanos situs primos homi-
c num Seres cognoscimus, [b] qui aquarũ aspergi-
ne inundatis frondibus uellera arborꝝ admini-
culo depectũt liquoris, & lanuginis tenerã sub-
tilitatem humore domant ad obsequiũ. Hoc il-
d lud est Sericum in usum publicum damno seue-
ritatis admissum, & quo ostendere potius cor-
pora, q̃ uestire, primo fœminis, nunc etiã uiris p-
suasit luxuriæ libido. Seres ipsi [c] quidem mites,
e & inter se quietissimi. Alias uero reliquorum
mortalium cœtus refugiunt, adeo ut cæterarum
gentiũ cõmercia abnuant. Primũ eorꝝ fluuium
mercatores ipsi transeũt, in cuius ripis nullo in-
f ter partes linguæ commertio, sed depositarum
rerum pretia oculis æstimantes sua tradunt, no-
stra non emunt.

DE ATTACIS GENTIBVS. CA. LXIIII.

g SEquitur Attacenus [d] sinus, & gens At-
tacorum, quibus temperies p̃rogatiue

Fronde carens, nunq̃ terra intersecat amnis. De Antropophagis ca. 25. & 43. dictum est. a ℭ Iugum mari imminens, qđ Tabin Barbari dicunt.) Ex hoc loco emaculandus est locus alter ca. 25. ut legas sic, usq; ad iugum mari imminens, quod Tabin uocant. Apud Melam Pomp. per th. scribitẽ Thabin. b ℭ Seres cognoscimus.) Verba Plynij, unde hæc sumpta sunt. Primi sunt hominũ (inqt) qui noscantur, Seres, Lanitio syluarũ nobiles perfusam aqua depectentes frondiũ caniciem. Vnde geminus fœminis nostris labor redordiendi fila, rursumq; texendi tam multiplici opere, tam longinquo orbe petitur, ut in publico matrona transluceat. De Seribus, & Serico sic Maro secundo Georgicorꝝ

Velleraq; ut folijs depectant tenuia Seres.

Quo loco Seruius Grãmaticus. Apđ Indos, & Seres (inquit) sunt q̃dam in arboribus uermes, qui Bombices appellantur, qui aranearũ more fila tenuissima deducunt, unde est Sericũ. Nã lanã arboreã nõ possumus accipere, quæ ubiq; procreatur. Diuus Ambrosius ca. 23. qnti Hexameron. Et quia (inquit) de uolatilibus dicimus, nõ putamus alienũ ea cõplecti, quæ de uerme Indico tradit historia, uel eorum relatio, qui uidere potuerunt. Fertur hic Corniger uermis conuerti primũ in speciẽ caulis, atq; in eam mutari naturã, inde processu quodam fieri Bõbilis, nec eã tamẽ formã, figurãq; custodit, sed laxis, & latioribus folijs uidetẽ pennas assumere. Ex ijs folijs mollia illa Seres depectunt uellera, quæ ad usus sibi proprios diuites uendicarunt. Hunc uermiculũ a Pausania Ser uocatus, a quo & populis nomen datũ. Huius regionis Metropolis Ptolemæo Sera fuit. Viuit aũt is ex Mori arboris folijs. Procopius primo belli Persici lib. scribit id genus uermiũ Iustiniano principi a q̃busdã monachis ex Serũ regione, in semine primũ Byzantiũ allatum. Lege quæ scribit Ply. ca. 22. xi. nat. historię. Et ante eũ Aristo. ca. 19. quinti de natura animaliũ. c ℭ Seres ipsi quidẽ mites.) Plynius ca. 17. lib. sexti. Seres quidem (inquit) mites, sed & ipsis feris persimiles. Cœtũ reliquorꝝ mortaliũ fugiunt, cũ cõmertia expectant. Plura lege apud Marcellinũ. 23. historiarũ libro. Strabo lib. 15. refert Seres tã longæ esse uitę, ut ducentesimũ annũ excedant. Plynius author est ca. 14. tricesimi quarti naturalis hist. ex omnibus generibus palmã Serico ferro esse. Seres hoc tamẽ uestibus suis, pellibusq; mittere. Apud Seras (ut ca. 8. sexti Pręparationis Euseb. refert) lex est, nec occidere, nec fornicari, nec furari, nec adorare simulachra. Vnde in illa regione nullũ templũ conspicitur, nulla mulier meretrix, nulla adultera. Nemo fur, nemo homicida &c. d

SEQVITVR Attacenus sinus.) De huius gentis nomine non usq̃quaq; conuenit. Ptolemæus enim in Serica regione enumerat Ortorocorã tam montem, q̃ ciuitatem, Item Ortorocoras gentes. Hi

autem esse uidentur, quos Solinus Attacoros nominat. Sũt qui Ottocoros, uel Atrogos eos dictos uelint. Pynius, & Martianus, ut Solinus Attacoros, uel Attacores. Et gens hominũ Attacorꝝ (inquit) apricis ab omni noxio afflatu seclusa collibus, eadẽ, qua Hyperborei uiuunt temperie. De ijs priuatũ condidit uolumen Amonetus, sicut Ecatheus de Hyperboreis ca. 17. lib. sexti. a ¶ Auras pestilentes.) Pestilentem aerem plerumq; ex noxijs flatibus prouenire compertum est.

mirã aeris clementiã sumministrat. Arcent sane a
afflatum noxiũ colles, qui salubri apricitate un-
diq; secus obiecti prohibent auras [a] pestilentes.
Atq; ideo, ut Amometus affirmat, par illis, [b] &
Hyperboreis genus uitæ est. Inter hos, & Indiã b
gnarissimi Cyconas [c] locauerunt.

DE INDIA, ET INDORVM MORIbus. De eius regionis cœli clementia. De Indiæ fluminibus. Deq; miris in ea animalibus, arboribus, odoramentorꝝ generib9. De Indis itẽ pretiosis lapidibus.

c

d

CAP. LXV.

AB Emodis [d] montibus [e] auspicatur India e
a meridiano mari porrecta, [f] Fauonij spi

Hinc pars Sardiniæ, quę respicit Arcton
Immitis, scopulosa, procax, subitisq; sonora
Flatibus, insanos infamat nauita montes
Hinc hominũ, pecudumq; lues, hinc pestifer aer
Sęuit, & exclusis regnant Aquilonibus Austri

Causas affert Aristo. prima Problematũ sectione. Plura ca. primo secundi reperies apud Celsum. Docte multa Auicenna Fen secunda ca. 8. & sequentibus primi Canonis. b ¶ Par illis, & Hyperboreis.) Onesicritus, Simonides, Pindarus, & poetæ alij, tradunt Hyperboreos mille annos uiuere. Timagines (ut quintodecimo uolumine refert Strabo) scribit apud Hyperboreos, æneis guttis pluere, seq; ea pluuia tactũ fuisse. Quod idẽ Strabo fabulosum putat. c ¶ Cyconas.) Ex Plynio ca. 17. libri sexti. Sunt & in Thracia Cycones, ut ca. 15. exposuimus.

AB EMODIS montibus.) India, ut a nomine sumatur initiũ, ab Indo flumine, authoribus Stephano, & Arriano lib. 8. cognominata est. Eam Ptolemęus in principio septimi a situ duplicem esse dicit. Intra Gangem unã, quæ ab occasu terminatur Paropanisadum, & Aracosia, Gedrosiaq;, a Septẽtrione Imao monte superiacente. Ab oriente Gange flumine. A meridie, ac etiã occasu parte Indici pelagi. Alteram extra Gangẽ. Hæc ab occasu Gange flumine terminatur, a septẽtrione Scythiæ, Sericæq; regionis partibus. Ab oriente Sinarum regione. Indico pelago a meridie, & Prasoidis maris parte. Primę tabula decima Asiæ, secundæ undecima situm appingit. Indiã in quatuor latera Diodo. Siculus lib. 3. dicit esse distinctã. Qđ ad orientẽ, quodue ad meridiẽ uergit/ magnũ mare circumdat. Quod Arctos spectat, Emodes mõs, ab ea Scythia quã habitant ij, qui Sacę appellanť/ diuidit. Quartum, qđ est ad occidentem/ fluuius Indus termiuat, omniũ uere post Nilum maximus. Similia quintodecimo Geographiæ lib. de situ Indiæ refert Strabo. Herodotus in Thalia Indicæ regionis id qđ ad Solẽ uergit/ fabulosum esse dicit. Idipsum quoq; in fine operis sui sensit Plynius. Strabo a principio quintidecimi scribit rerum Indicarum exiguã esse apud scriptores certitudinẽ. Megasthenes antiquis Indorꝝ historijs fidem non esse adhibendã tradit. Mela Pomponius lib. tertio Indiã notissimã esse prodit. De India præter iam dictos scribunt Plynius ca. 17. & sequentibus lib. sexti. Philostratus lib. 3. uitæ Apollonij. Curtius li. 7. Copiosius cęteris Arrianus gestorꝝ Alexandri li. ult. e ¶ Emodis montibus.) Vetusta exẽplaria ferme habẽt. A Medis mõtibus. Martian. li. 6. a Medijs mõtibus. Philippus Beroald9 q se relegisse nuper, emẽdasseq;, haud sane indiligenter (inquit) IVLIVM SOLINVM affirmat, hunc locum legendũ censuit. Ab Emodis montibus, motus (ut credo) codice Plyniano ca. 17. li. sexti. Nomades quoq; (inquit) Indiæ uagantur. Sunt, qui ab Aquilone contingi ab ipsis, & Cyconas dixere, & Brisanos. Sed inde (ut plane consentiunt omnes) Emodi montes assurgunt. Indorumq; gens incipit &c. Inter montes quoq; Indiæ eodem capite Hemodũ recenset. Similiter & Mela Pomponius prodidit li. 3. Artemidorus scribit Gangẽ flumen ex Emodis montibus ad Austrũ deferri. Strabo etiã inter Indiæ terminos Emodũ montem enumerat. Indiã (inquit) a septẽtrione Tauri extrema terminãt. Ab Ariane usq; in orientale mare, quæ indigenę particulatim nominant Paropamisum, Emodũ, Imaum, & alijs

a ritu saluberrima.In anno bis [a] æstatem habet,bis
legit frugem,uice hyemis Etesijs potitur. Hanc
Posidonius aduersam Galliæ statuit. Sane nec
quicq̃ ex ea dubium.Nã Alexandri Magni [b] ar-
b mis comperta, & aliorũ postmodũ regum dili-
gentia peragrata penitus cognitioni nostræ ad-
dita est.Megasthenes sane apud Indicos reges a-
liquantisper cõmoratus [c] res Indicas scripsit, ut
c fidem quã oculis subiecerat,memorię daret. Di-
onysius quoq;, [d] qui & ipse a Philadelpho rege
spectator missus est gratia periclitandæ [e] ueritatis paria prodidit. Tradunt ergo in India fuisse
d quinq; milia [f] oppidorũ pręcipua capacitate,po-
pulorũ nouem milia. Diu etiam credita est, ter-
tia pars esse [g] terrarũ. Nec mirum sit, uel de ho-

nominibus.Macedones uero Caucasum uocant.Idẽ(ut iamiam recensui)Diod.affirmat.Pręterea cõstat Indiã a Medis montibus longo interuallo seiunctam esse. f ¶ Porrecta.) Quidã contra uetusta omnia exemplaria post dictionẽ/porrecta/hæc uerba superioribus addiderunt.Ad Eoũ,& a septẽtrione usq; ad Montẽ Caucasum.Terra hæc adeo Fauonij &c. a ¶ In anno bis æstatem habet.)Plynius ca.17.lib.sexti.Posidonius ab æstiuo Solis ortu ad hybernũ exortũ metatus est.Eam aduersam Gallię statuẽs,quã ab occidẽte ęstiuo, ad occidentẽ hybernũ metabatur,totam a Fauonio.Itaq; obuersam eius uẽti afflatu iuuari Indiã,salubremq; fieri haud dubia ratione docuit.Alia illius cœli facies.Alij syderũ ortus. Binę messes in anno. Binę ęstates media inter illas hyeme Etesiarũ flatu,nostra uero Brumali. Lenes ibi aures.Diodo.Siculus li.3.India(inquit)diuisa est fluminũ multitudine agros plurifariã rigantiũ.Ista ex re bis in anno præbet fructus.Animantia uarijs generis producit præ cęteris magna,ac robusta,partim terrestria,partim uolãtia. In India(inquit Herodo.lib.3.) animantes tam quadrupedes, q̃ uolucres, multo sunt grandiores,q̃ cæteris in locis, pręter q̃ equi &c. Megasthenes Indiæ fœcunditatẽ ex eo maxime declarat,q̃d eam bis fructum ferre dicit,& bifariã nominat quemadmodũ Eratosthenes,qui(inquit)alterã hybernã sementẽ,alterã æstiuã quomodo & hymbrẽ.Nullũ enim annũ inueniri dicit utroq; tempore sine pluuia,quapropter contingit annũ feracẽ esse,cum semper terra sit fœcunda. Fructus autẽ arboreos multos gigni. b ¶ Alexandri Magni armis comperta.)Nearchus(ut Strabo refert)ait Alexandrum Magnũ contendisse per Gedrosiã cũ exercitu proficisci,cũ intelligeret Semiramidẽ,ac Cyrum exercitum in Indiam duxisse.Et illã cum uiginti hominibus,Cyrũ cũ septẽ aufugisse. Maximãq; esse Alexandri gloriã,qui per eadem loca,& gentes uictor cũ exercitu seruatus fuerit. Gesta Alexãdri Magni in India notiora sunt,q̃ ut hoc loco exponi debeant. c ¶ Aliquantisper cõmoratus.)Hic Megasthenes(ut secundo Geographiæ Strabo inquit)ad regem Indiæ Sadrocotũ missus fuit. Res Indicas scripsit Eratosthene in tertio Geographiæ lib.ut etiã Strabo cõmemorat. d ¶ Dionysius.) Dubiũ/sit ne is Dionysius poeta, qui Periegesin.i.orbis situm quam carmine conscripsit, Auienus, & Rhennius latinitate donarunt.Eadem de Diony.& Philadelpho refert Plynius ca.17.lib.6.Strabo citat Dionysiũ conditarum urbiũ scriptorẽ. e ¶ Periclitandæ.)Experiendæ.Cicero de Oratore. Subeundus usus omniũ,& periclitandę uires ingenij. f ¶ Quinq; milia oppidorũ.) Sunt quædã Plynij exẽplaria,in quibus legitur quindecim milia oppidorũ,sed Hermolaus ex Strabone lib.15.quinq; milia legendũ monstrauit.Idem & Martianus tradidit lib.6. g ¶ Tertia pars terrarum.)Ctesias dicit Indiã non esse minorem reliqua Asia.Onesicritus affirmat eam esse tertiã orbis partem. Nearchus quatuor mensium iter per campũ.Megasthenes,& Deimachus moderatius.Supra .xx.milia stadiorũ eam partem ponentes,quæ ab Australi mari in Caucasum tendit.Indiã(inquit Plynius)tertiã partem esse omniũ,multitudinẽ gentium innumerã,probabili sane ratiõe.Indi enim prope gentiũ soli nunq̃ emigrauere finibus suis.Megasthenes dicit,nec ab Indis unq̃ emissam expeditionẽ,nec extrinsecus in Indiam quemq̃ cũ exercitu profectum esse,aut uicisse,pręter Herculẽ & Liberũ patrẽ, & nuper Macedonas. Multæ,uarięq; gentes Indiã(inquit Diod.)incolunt,quarũ nulla originẽ extra Indiã trahit, sed omnes indigetes appellant.Nunq̃ externa colonia illuc adijt,neq; ipsi ad alias gentes misere. Scribit pręterea idem Megasthenes neq; Sesostrim Aegyptium,neq; Tearconẽ,neq; Aethiopẽ,sed nec Nabocodrosorũ, qui magis a Chaldęis probatur,q̃ Hercules.Rursus neq; Idanthyrsum Scythã,immo neq; Persas ipsos aut Cyrum regẽ Indiã attigisse.Semiramin autem prius,q̃ egrederetur/obijsse. Liberi patris expeditionẽ apud Indos,& gentes alias ijs uersibus Euripides in Bacchis,Bacchũ loquentẽ faciẽs sic inquit.
Auriferam adiui,& culta Lydorum loca,

minum,uel de urbium copia,cum ſoli Indi nun- a
q̃ a natali ſolo receſserint.Indiã Liber pater pri-
mus ingreſsus eſt,utpote qui Indis ſubactis pri-
mus omniũ triũphauit.Ab hoc ad Alexandrum
Magnum numerant̃ annoꝝ ſexmilia [a] quadrin- b
genti quinquagintaunus,additis eo amplius tri-
bus menſibus habita per reges computatione,q
centum quinquagintatres tenuiſse medium ęuũ
deprehenduntur.Maximi in ea amnes [b] Ganges, c
& Indus,quoꝝ Gangen [c] quidã fontibus incer-
tis naſci,& Nili modo exundare perhibent. Alij
uolũt a Scythicis mõtibus exoriri. Hypaſis [d] etiã
nobiliſsimus ibi fluuius, qui Alexandri Magni d
iter terminauit,ſicuti arę in ripa eius poſitæ pro-
bant. Minima Gangis latitudo [e] per octo milia

Et Phrygiam,& uſtos ſole Perſarum campos,Bactraq;,rigentemq; hyeme Medorum terram. Felicem Arabiam,atq; Aſiam permeaui omnem.SVnt,qui Herculem nunq̃ Indiã fuiſse ingreſsum/affirmẽt. Eratoſthenes,& alioꝝ ſcriptoꝝ pars magna Herculis,& Liberi patris geſta fabuloſa,& minime credẽda arbitrentur.Bacchi res geſtas tũ in India,tũ alijs in locis Diod.Siculus lib.3.&.4.abunde refert. Herculis lib.quinto. a ℭ Numerantur annoꝝ ſex milia .ccccli.)Sic habent quęcunq; uiderim exẽplaria,ſed Plyniani omnes codices ſex milia.cccciij.retinent. Verba Plynij ex ca.17.li.ſexti ſunt hæc. Colliguntur a Libero patre ad Alexandrũ Magnũ,reges eorũ cliij.annis ſex milia.cccciij.adijciũt, & menſes tres.Fieri potuit,ut in alterutro eoꝝ i pro l uel l pro i fuerit tranſmutata, ſic ſcilicet.ccccli.uel.cccciij.Scribit Herodotus in Euterpe, a Dionyſio,qui ex Semele Cadmi genitus fertur ad ſuã ætatẽ eſse annos ferme mille ſexcẽtos. Ab Hercule uero Alcmenę filio/ferme nõgentos.Ergo ſi Plynij, & Solini computatio uera ſit, ad aliũ Dionyſiũ referenda eſt,uel minores ãni q̃ Solares ſint/accipi debent. Lege q̃ ſcribit Arrianus in principio quinti. b ℭ Maximi in ea amnes.) Scribit Strabo li.15.quindecim flumina uniuerſa mentiõe digna quæ in Indum influunt,ex quibus omnibus auctus eſt.Vbi ad centum ſtadia, uel/ut alij tradunt/ad quinquaginta,tandem duobus oſtijs in Auſtrale mare immitti,& Patalenã inſulã facit. Philoſtrat⁹ li. ſecundo eius latitudinẽ,quæ nauigabilis eſt,ſtadijs ferme quadraginta protendi.Quo loco Indũ flumen late deſcribit.In principio autem ſexti ex multis prodit Indũ,& Nilum ſimiles eſse.Indus, qui eſt omniũ fluminũ maximus,nõ aqua ſolũ agros letificat,& mitigat,ſed eos etiã conſerit.Magnam enim ui ſeminũ ſecũ frumenti,ſimiliumq; dicit̃ deportare.Ex.M.Tullio.2.de Natura Deorum.De eo multa Arrianus geſtoꝝ Alexandri lib.ultimo.Curtius lib.ſeptimo.Diodo. Siculus lib.3. Abunde, ut cætera, Plynius ca.20.lib.6.Amniũ(inquit eodẽ cap.Caius Ply.)mira uaſtitas.Proditur Alexandrũ Magnum nullo die minus ſtadia ſexcenta nauigaſse in Indo,nec potuiſse ante menſes quinq; nauigare, adiectis paucis diebus,& tamen minorẽ Gange eſse conſtat.Megaſthenes tẽtata Indiæ cõmentatione/ ſexaginta amnes eius prodidit.Cur autẽ in India plura,maximaq; ſint flumina,cauſas philoſophi, phiſiciq; aſserunt,Indiã ſitu humidã,Scythas uero,Bactrianos,Arrianosq; uicinas gentes elatiores. Merito igit̃ humiditatẽ ex ſuperioribus locis ad infimã fluentẽ plures,& aq̊ſiores fluuios reddidere.Hęc Diod.Siculus lib.3. c ℭ Quoꝝ Gangen.)Gangem(inq̃t ca.18.ſexti Ply.)alij incertis fontibus,ut Nilum, irrigantẽq; uicina eodẽ modo.Alij in Scythicis montibus naſci dixerunt.Influere in eũ.xix.amnes &c.Hos amnes circa principiũ.8.Arrianus nominat.Ganges(inq̃t Stra.)a mõtibus deſcendẽs,quom in planiciem peruenit ad orientẽ conuerſus,& Palibothra ciuitatẽ maximã p̃terfluens/in eius mare ꝓgredit̃, & unũ oſtiũ habet,q̃q; omnium Indicoꝝ flumen maximum ſit.Strabo libro.15.Eratoſthenes dicit Indiam ęſtiuis hymbribus madere,& eo tempore linum ſeri,& milium,ſeſamũ,orizam,boſmorumq;. Hiberno autem tempore/triticum, hordeum, ligumina,aliasq; eſculentas, fruges, quarum nos ignaros eſse ait.In India p̃terea omnia fere naſci prodit,quæ & in Aethiopia,& Aegypto naſcunt̃.In ſacris literis flumen hoc Phiſon nuncupat̃,unũ ex q̃tuor Paradiſi fluminibus.Eũ Hierony.cateruã interpretari dicit.Ioſephus inundationẽ ca.2.li.primi.De eo p̃ter ſupra dictos diuus Ambro.ca.3.eius li. quẽ de Paradiſo inſcripſit.Suidas ait Gangẽ flumen a Gange Aethiopũ rege ſortitũ nomẽ. d ℭ Hypaſis.)De huius fluminis nomine duę ſunt ſcriptoꝝ ſentẽtiæ.Plures Hypanin,nõ pauciores Hypaſin id uocantes.Dio.Sicu.li.3.Hypanin,li.uero.17.& Arrianus in.5.Hypaſin nuncupãt.De eo ca.24.abũde diximus,id q̃d & Hermol.nõ p̃terijt ca.17.ſexti Plynianarũ Caſtig. Hyſpaſis latitudinẽ ſtadioꝝ ſeptẽ, ꝓfunditatẽ uero ulnarũ ſex.17.uolumine Dio.Sicu.fuiſse tradit.Eius curſum adeo p̃cipitẽ eſse, ut nullo unq̃ tẽpore poſsit traijci.In eo uero loco Alexãder ſuoꝝ geſtoꝝ terminũ eẽ ſtatuẽs.12.aras q̃nquaginta cubi.magnitudine dijs extruxit.Authores idẽ Dio.& Arrian⁹ in fine.5.geſto. Alexãdri. e ℭ Mini-

a pafsuũ, maxima per uiginti patet. Altitudo ubi uadofifsimus eft, menfurã centũ pedum deuorat. Gangarides [a] extimus eft Indiæ populus, cuius rex equites mille, Elephantos feptingentos, b peditum fexaginta milia [b] in apparatu belli habet. Indorũ [c] quidam agros exercent, militiã plurimi, merces alĳ, optimi, ditifsimiq́ rempublicã curant, Reddunt iudicia, afsident regibus. Qui c etum ibi eminentifsimæ fapientiæ genus eft, uita repletos incẽfis rogis mortem accerfere. Qui uero ferociori fectæ fe dediderunt, & fyluestrẽ agunt uitam, Elephantos uenantur, quibus perdomitis ad manfuetudinẽ, aut arant, aut uehunt. In Gange [d] infula eft populofifsimã, & amplifsi-

ma Gangis latitudo per octo. M. pafs.) Obfcura in hac parte Plynĳ fatis lectio. Vbi minimũ octo milia pafs. latitudine, ubi modicum ftadiorum centũ. Altitudine nufq̃ minore pafs. uiginti. Martianus, latitudo Gangis ubi diffufior. xx. mil. pafs. Vbi anguftifs. octo profundus pedibus centũ milia. Hęc uerba Solino maxime conformia. Diod. lib. tertio Gangis latitudinẽ dicit efse ftadiorũ triginta. Alibi triginta duo eum in latitudine patere ait Arrianus lib. 8. Patet autem Ganges (inquit) qua maxime anguftus ad centum ftadia. In multis uero locis in modũ ftagni, ufq; adeo diffunditur, ut qua terra depresfior, nec tumulus ufq̃ appareat, trans alteram ripam nihil oculis difcerni queat. a ¶ Gangarides exti.) A Gange ĳ populi authore Seruio. tertio Georgicorũ nomen habẽt. Nec eft uerum, ut idem Seruius exiftimat, eos inter Indos, & Afsyrios habitare. Sed minus uerũ eofdẽ Auguftũ fuperafse. Immo nec Alexander quidẽ. Nec folum hic Gangarida facit, fed etiã Gangaris, uel Gangaridis reperitur. Plynĳ ex cap. 19. fexti uerba funt. Nouifsime gentes Gandaridum, Calingarũ. Regio Partalis uocatur. Regi. lxx. milia peditum, equites mille, Elephanti. DCC. in procinctu bellorũ excubant. Q. Curtius li. octauo. Vlteriores Gangis ripas (inquit) colere gentes Gangaridas, & Pharrafios, uel (ut Diod. nominat) Tabręfios, eorumq́ regem efse Aggramnem, uel (ut Dio.) Xandramen, uiginti milia equitũ, ducentaq́ peditum obfidentem uias. Ad hęc quadrigarũ duo milia trahere, & præcipuũ Elephantos, q̃s triũ miliũ numero explere dicebat. Similia fcribit Diod. 17. hiftoriarũ lib. Libro autem tertio dicit Alexandrũ Macedonẽ totius Afiæ imperium adeptũ, folos Gangaros (fic enim eos ibi nominat) non oppugnafse. Ex ĳs apparet apud Plyniũ, nõ Gandaridum, fed Gangaridũ legendũ efse. Et apud Iuftinũ lib. 12. Gangaridę, nõ Gangaritæ. b ¶ Peditum fexaginta milia.) Plynius, ut iamiã retulimus. lxx. milia dicit, non fexaginta milia. Sunt Solini quædã exemplaria, in quibus. xl. milia fcriptum eft. c ¶ Indorũ quidam agros exercent.) Diod. Siculus. 3. Bibliothecæ lib. fcribit Indorũ populũ, in tribus feptem efse diftributum. Primã philofophorũ efse dicit, qui cæteris numero pauciores fupereminẽt dignitate. Secundã tribũ Agricolarũ efse tradit, qui multitudine fuperantes cęteros, a bello, reliquoq; opere liberi folis agris colendis tempus impartiunt. Tertiam tribum conficiunt omnis generis paftores, qui neq; in ciuitatibus, neq; in uillis morantur. Quartũ locũ artifices tenẽt, quorũ pars armis, pars rufticis inftrumentis, alĳ alĳs utilibus rebus fabricandis uacant. Quinto ordine milites efse dicit, qui belli difciplina exercentur. Ephorum eft fextus ordo. Hi quęcunq; in India aguntur infpicientes, regi referunt. Vbi rex defit/ principibus. Loco feptimo exiftunt, qui confilĳs publicis pręfunt. Hi numero paucifsimi licet fint, nobilitate tamen, & prudentia maxime infignes funt. Ex ĳs enim tum ad regum confilia, tum ad rempublicam curandam, tum etiam ad res dubias iudicandas afcifcuntur. Duces infuper ex ĳs deliguntur, ac principes. Has in partes Politia Indiæ diftributa haud quaquam licet unius ordinis uirum alterius uxorem ducere, neque exercitium mutare. Neque enim fas eft militem agrum colere, aut philofophari artificem. Eadem diffufe refert Strabo ante mediũ quintidecimi. Megafthenes, ut in. 8. Arrianus refert, Indicas gẽtes centũ ac uiginti duas efse tradit. Quod unde didicerit eidem Arriano mirum uidetur. Plynĳ funt omnia quæ de Indorum exercitĳs Solinus refert. Vita mitioribus populis Indorũ multi (inquit) partita degitur. Alĳ tellurẽ exercent. Militiam alĳ capefsunt. Merces alĳ fuas euehunt, res externas inuehunt. Res publicas optimi, ditifsimiq; temperãt. Iudicia reddunt. Regibus afsident. Quintũ genus celebratæ illic, & prope in religionẽ uerfæ fapientiæ deditum, uoluntaria femper morte uitã accenfo prius rogo, finit. Vnũ fuper hoc eft femiferũ, ac plenũ laboris immenfi, à quo fupra dicta continent, uenandi Elephantes, domandiq;. His arant, His inuehunt. Hæc maxime nouere pecuaria. His dimimicant, militantq; pro finibus. d ¶ In Gange infula.) Plynĳ uerba ex ca. 19. lib. fexti funt hæc. Infula in Gange eft, magnę amplitudinis gentem continens, nã Modoga-

mam continens gentem, quoꝝ rex peditũ quin- a
quaginta milia, equitum quatuor milia in armis
habet. Omnes ſane quicunq; præditi ſunt regia
poteſtate, non ſine maximo Elephantoꝝ equitũ,
peditumq; numero militarẽ agitant diſciplinã. b
Praſia gens [a] ualidiſsima Palibotram urbem in-
colunt, unde quidam gentem iſtam Palibotros
nominauerunt. Quorũ rex ſexcentena milia pe-
ditum, equitum triginta milia, Elephantoꝝ octo c.
milia omnibus diebus ad ſtipendium uocat. Vl-
tra Palibotram mons Maleus, [b] in quo umbræ
hyeme [c] in ſeptemtriones, æſtate in Auſtros ca-
dunt, uiciſsitudine hac durante ſenis menſibus. d
Septẽtriones in eo tractu in anno ſemel, nec ul-
tra quindecim dies apparent, ſicuti author eſt Be
thon, qui perhibet hoc in pluribus Indiæ locis e-
uenire. Indo flumini proximãtes uerſa ad meri- e
diem plaga ultra alios torrentur calore. Deniq;
uim ſyderis prodit hominũ color. Montana Py-
gmæi tenent. [d] At ij quibus eſt uicinus oceanus,
ſine regibus degunt. Pandea gens [e] a fœminis

licam nomine. Vltra ſiti ſunt Modubiæ, Molindę. Vbere cũ oppido eiuſdẽ nominis magnifico, Modrœſi, Præti, Caliſsę, Saluri, Phaſsulæ, Colubæ, Orzulæ, Abali, Taluctę. Regiorũ peditũ quinquaginta milia, equitũ quatuor milia, Elephantoꝝ .cccc. in armis habet. Non dicit Plynius regẽ huius Inſulæ tot pedites, milites, currusq; in armis habere, ſed rex hoꝝ populoꝝ eam multitudinẽ poſsidere, niſi & ij omnes populi eius inſulæ ſint incolæ. a ¶ Praſia gens.) Ply. ca. 19. ſexti. Praſia amplisſima urbe, ditiſsimaq; Palybotra. Vnde quidam ipſam gentẽ Palybotros uocant, imo uero tractũ uniuerſum a Gange. Regi eorum peditum ſexcenta milia, equitum triginta milia, Elephantorum .ix. milia, per omnes dies ſtipendiantur. Vnde coniectatio ingens opum eſt. In Elephantoꝝ numero Plynius diſsidet a Solino. Hanc urbẽ Ptolemęus, & Stephanus Palembotra numero multitudinis nuncupãt. Stephanus per θ nõ per τ ſcribit παλίμβοθρα. Eam Diodorus in tertio ab Hercule dicit fuiſſe conſtructã. Error in eius impreſsis codicibus, in qbus Palicotra, pro Palibotra ſcriptũ eſt. b ¶ Mons Maleus.) Poſt Palibotros ponit Plynius Monedes, & Suaros, quoꝝ (inqt) mons Maleus, in quo umbræ ad ſeptemtrionẽ cadunt hyeme, æſtate in Auſtrũ per ſenos menſes. Septẽtriones eo in tractu ſemel in ãno apparere, nec niſi quindecim diebus Bethon author eſt. Hoc idem pluribus locis Indiæ fieri Megaſthenes tradit. c ¶ Vmbræ hyeme in Septẽ. æſta. in Auſt. cadunt.) De Vmbris, & earum ex uario terrę ſitu, differẽtijs, abũde ſatis ca. 46. diſseruimus. Quo loco Solinũ ipſum ab incuria defendimus. d ¶ Pygmæi tenent.) Plynij ſunt hæc ca. 19. li. ſexti. Indus (inquit) ſtatim a Praſioꝝ gente, quoꝝ in montanis Pygmæi traduntur. De Pygmæis, & eoꝝ cũ Gruibus pugna, plura. 15. ca. a nobis relata ſunt. e ¶ Pandea gens a fœ. regitur.) Pande hæc gens ca. 20. ſexti a Plynio nuncupat̃. Ab ijs (inquit) gens Pande ſola Indoꝝ regnata fœminis. Vnã Herculi ſexus eius genitã ferunt, ob idq; gratiorem regno donatam præcipuo. Ab ea deducentes originẽ imperitant .ccc. oppidis. Peditũ .cl. milia, Elephantis quingentis. Indi affirmant Herculi multos fuiſse uirilis ſexus filios. Filiã uero unicã nomine Pandeã. Terrã quoq; in qua nata eſt, quã pater eius Hercules ei tradidit, de nomine eius Pandeam appellatã. Datos inſuper ei Elephantos quingentos. Equites ad quatuor milia. Pedites circiter centũ triginta milia. Author Arrianus. 8. geſtoꝝ Alexandri lib. Diodo. Siculus dicit Herculẽ cũ multas cępiſset uxores, filios plures, natam unicã genuiſse, filijs (cũ ad ætatem perueniſsent) Indiã omnem diſtribuiſse, regnis pro numero filioꝝ conſtitutis. Filiã ab ſe nutritam reginã feciſse. Ariſt. ca. 6. ſeptimi Naturæ animaliũ ſcribit fabulari de Hercule eum inter duos & ſeptuaginta liberos fœminã unã tantũmodo genuiſse. Sunt qui ſcribãt Herculẽ cũ Pandea filia prolis procreandæ cauſa concubuiſse, quom ea ſeptem tantum eſset annoꝝ. Canit Claudianus primo in Eutropium eſse regna plurima quibus fœmine imperant.

Medis, leuibusq; Sabæis
Imperat hic ſexus, reginarumq; ſub armis
Barbariæ pars magna iacet.

Quæ offitia fœminę exercere nõ poſsint, docet Vlpianus lib. 50. Digeſtoꝝ tit. ultimo. Fœminæ (inquit) ab omnibus offitijs ciuilibus, uel publicis remotæ ſunt. Et ideo nec iudices eſse poſsunt, nec magiſtratũ gerere, nec poſtulare, nec pro alio interuenire, nec procuratrices exiſtere.

existere. Vnde quom alicui negotium aliquod comittitur, ad quod penitus ineptus sit, prouerbio dicitur apud Græcos, γυνὴ στρατηγεῖ, καὶ γυνὴ στρατεύεται. Hoc est, mulier imperat, atque regnat. Plato tamen rempublicam ordinans, non arcet omnino mulieres a reipublicæ gubernatione, siquando ad id munus quæpiam reperiatur idonea. a ℂ Nysa urbs.) Plynius ca. 21. libri sexti. Nysam urbem pleriquae Indiæ ascribunt, montemque Merū Libero patri sacrum. Vnde origo fabulæ Iouis fœminæ editū:

a regitur, cui reginā primā assignant Herculis filiam. Et Nysa urbs [a] regioni isti datur. Mons etiā Ioui sacer Meros nomine, [b] in cuius specu nutritum Liberum patrem ueteres Indi affirmant, ex
b cuius uocabuli argumento lasciuienti famæ creditur Liberum patrem fœminę natum. Extra Indi ostium sunt insulæ duæ Chryse, & [c] Argyre adeo fœcundę copia metallorum, ut plerique eas aurea sola prodiderint, & argentea habere. Indis omnibus promissa cæsaries [d] non sine

Eadem refert Mela Pomp. lib. 3. cū dicit. Nisa est clarissima, & maxia, montiū Meros, Ioui sacer &c. Et Capella Martia. in. 6. Indorum quidam perhibent Bacchum, qui & Liber pater dictus est, Indi fluminis fuisse filiū, uenisseque ad eum Bacchū alterum Thebis genitū, ab eoque donatū Tyrso tradūt, quom Thebanus Bacchum Orgia sacra celebranda docuerit, dixeritque se Ioue genitum, in primis femore usque ad partus maturitatem fuisse gestatum, inuenitque montem Nysæ propinquum, quem coxam, seu femur nuncupauit. Nysam uero, ut illi tradunt, in honorē Bacchi uitibus conseuerunt, homines qui Thebis uitium semina eo trāstulerunt. Author Philostratus secundo uitæ Apollonij lib. Ab hac urbe Indiæ Bacchus Nyseus dictus est. Is enim multis cognominibus (ut quarto Meta. canit Ouidius) nuncupatus est. Stephanus de Vrbibus urbes decem esse tradit, quæ Nysæ fuerint nuncupatæ. b ℂ Meros nomine.) μηρὸν Græci coxam, femurque uocitant. Montis huius, & fabulæ meminit etiā Theophrastus cap. 4. libri quarti de historia plantarum. Multis uerbis id explicat apud Arrianū libro quinto. Acuphis Nysæorum princeps, qui legatus ad Alexandrū uenerat. Fabulam canit Ouidius tertio Metamorphoseos libro.

Imperfectus adhuc infans genitricis ab aluo
Eripitur, patrioque tener (si credere dignum est)
Insuitur femori, maternaque tempora complet.
Furtim illum &c.

Rei autem ueritas hæc est. Cum Bacchus exercitum per Indiam duceret, isque ob ingentes loci æstus peste periret, ipse ut dux prudens, in montes ex locis planis milites traduxit. Vbi cum uenti frigidi efflarent, & aquæ potu uterētur, quæ pura ex fontibus manabat, a morbo, quē contraxerant, liberantur. Bacchus ipse locum montanū, in quo exercitus a peste μηρόν .i. femur appellauit. Vnde & Græcos tradidisse de eo Deo posteris ferunt in Iouis femore Dionysiū esse nutritum. Ex Diodoro Siculo libro tertio. c ℂ Chryse, & Argyre.) Aut ex re nomen, aut ex uocabulo ficta fabula est. Græci enim χρυσόν aurum, χρυσοφόρον auriferum. ἄργυρος argentū dicitur, ἀργυροῦς argenteus. Plynius cap. 21. libri sexti. Extra ostium Indi Chryse, & Argyre fertiles metallis, ut credo. Nam quod aliqui tradidere aureum, argenteumque ijs solum esse, haud facile crediderim. Has Martianus libro sexto Chryseram, & Argyream nominat. Ibi (inquit) insulas duas auri, argentique metallis, ac fœtura prędicandas, etiam uocabulis approbatur. Nam una Chrysera, Argyrea altera nuncupatur. Non locat eas Mela extra Indi ostium, sed Chrysen ad Tamum, ad Gangem Argyren. Altera (inquit) aurei soli (ita ueteres tradidere) altera argentei. Atque, ut maxime uidetur, aut ex re nomen, aut ex uocabulo ficta fabula est. De Chryse insula Dionysij interpres intellexit, cum inquit.

Insula, quæ prisci signatur nominis usu
Aurea, quod fuluo sol hic magis orbe rubescat.

Tradunt apud Gasandos Arabas esse fertilissimam regionem licet hominū incuria male cultā, in qua e cuniculis nulla arte factis aurū effodi, non sic, ut e terra igne concocta exprimant, sed ipsa natura purum. Vnde ex re nomen ei inditum, ut id ἄπυρον dicatur, quasi sine igne perfectum. d ℂ Promissa Cęsaries.) Quintus Curtius octauo gestorum Alexandri libro de Indis maritimis, prominent ungues (inquit) nunquam recisi. Comę hirsutæ, & intonsæ sunt. Martianus in sexto. Omnes Indi comarum fuco decorantur. Scribit Strabo Indos meridionales colore Aethiopibus, aspectu, ac capillatura alijs persimiles esse. Nam propter aeris (inquit) humiditatem non crispantur. Diodorus Siculus libro quarto ait, Indorum moris esse per omnem uitam barbam nutrire. Hunc morem a Dionysio acceperunt. Vnde eum barbatum cognominauerunt.

fuco cærulei, aut crocei coloris. Cultus prçcipu- a
us in gemmis.[a] Nullus funerũ [b] apparatus. Prç-
terea, ut Iubæ, & Archelai regum libris editum
eſt, in quantum mores populoꝝ [c] diſſonant, ha-
bitus q̊q; diſcrepãtiſſimꝰ eſt. Aliȷ́ lineis, aliȷ́ laneis b
peplis ueſtiuntur, pars nudi. Pars obſcçna tantũ
amiculati, plurimi etiã flexibilibus libris circum-
dati. Quidam populi adeo proceri, [d] ut Elephan
tos uelut equos facillima inſultatione tranſiliant. c
Plurimis placet neq; animal occidere, neq; ueſci
carnibus. [e] Pleriq; tantum piſcibus alũtur, [f] & e
mari uiuunt. Sunt, qui proximos, [g] parenteſq;
prius q̃ annis, aut egritudine in maciẽ eant ante d
uelut hoſtias cædunt. Deinde peremptoꝝ uiſce-
ra epulas habent, quod ibi non ſceleris, ſed pie-
tatis loco numerant. Sunt etiam qui cũ incubue-
re morbi, procul a cæteris in ſecreta abeunt, ni- e
hil anxie mortem expectantes, Aſpagonũ [h] gens
laureis uiret ſyluis, lucis Buxeis. Vitium uero, &
arborũ uniuerſarũ, quibꝰ Græcia dulcis eſt, pro-
uentibus copioſiſſima. Philoſophos habẽt Indi,

a ℭ In gemmis.) Oſtendimus apud Plyniũ Indiã gemmis plurimũ abundare: b ℭ Nullus funerũ apparatus.) Strabo de Indis. In tumulis (inquit) & ſepulturis faciendis perparci. In cultu corporis nimiȷ́. Nam et aurum geſtant, & lapillis ornantur, & ſindonẽ candidiſſimũ induunt. Et umbellas ſecũ portant. Pulchritudinẽ enim excolentes, omnia faciunt, quæ ad decorandã faciem pertinent. Idipſum de Indis funeribus & Arrianus lib. 8. retulit. Multifariam funerum curationẽ apud uarios eleganter canit Syllius tertiodecimo bellorum Punicorum libro. Tellure (ut perhibent) is mos &c. Plura. M. Cicero ſecundo de Legibus. Extat titulus undecimi Digeſtoꝝ libri qui de ſumptibus funerum præſignatus eſt. c ℭ In quantũ mores philoſophorum.) Aſcribam Melæ Põponiȷ́ ex lib. 3. uerba/unde hæc Solinus mutuatus eſt. Cultoꝝ (inquit) habitus, moreſq; diſſimiles. Lino aliȷ́ ueſtiuntur, aut lanis, quas diximus, aliȷ́ ferarũ auiumq; pellibus. Pars nudi agunt. Pars tantum obſcçna uelati. Aliȷ́ humiles, paruiq;. Aliȷ́ ita proceri, & corpore ingẽtes, ut Elephantis etiam, & ibi maximis, ſicut nos equis facile, atq; habiliter utantur. Quidam nullum animal occidere, nulla carne ueſci optimũ exiſtimãt. Quoſdam tantũ piſces alunt. Quidam proximi parentes prius, q̃ annis, aut egritudine in maciem eant, uelut hoſtias cçdunt, cæſorumq; uiſceribus epulari fas, & maxime piũ eſt. At ubi ſenectus, aut morbꝰ inceſſit, procul a cæteris abeunt, mortemq; in ſolitudine nihil anxiȷ́ expectant eã, ſed in gerendo ſemet ignibus læti, & cũ gloria accerſunt. d ℭ Adeo proceri.) Plynius ca. 2. lib. ſeptimi. Multos (inquit) in India quina cubita conſtat longitudine excedere. Id non ſolũ de hominibus, ſed de rebus quoq; aliȷ́s uerum dicit. Horum cauſas eſſe tradit. Vbertatem ſoli, temperiem cœli, aquarũ abundantiã. Omnes ferme Aſiatici (inquit Arrianus in. 5.) Prægrandibus membris ſunt, in quibus multi quinq; cubitoꝝ, uel paulo minus magnitudine. e ℭ Neq; ueſci carnibus.) Pythagoricum (ut alibi retulimus) inſtitutũ. f ℭ Tantum piſcibus alunt.) Hos Græci ἰχθυόφαγους nominant/quaſi piſciuoros. De quibus ſæpe Plynius, cæteriq;. Dio. Siculus li. 4. eos littus Carmaniũ, Gedroſiumq; habitare tradit. Addit Strabo nedũ ipſos ueſci piſcibus, ſed etiamnũ eoꝝ pecora. Pecorum autem carnes piſcibus prçbere. De Ichtyophagoꝝ origine/fabellam quandã in. 8. Arrianus refert. g ℭ Proximos, parenteſq;.) Eadem de iȷ́s (ut retulimus) Mela prodit. Multis idipſum uerbis Herod. explicat in Thalia. Libuit huic loco Euſebiꝰ Pamphili uerba ſubſcribere ex ca. 8. ſexti Prçparatiõis Euãgelicæ. Apud Indos, & Bactros (inquit) multa milia hominũ ſunt, qui Bragmanes appellantur. Hi tam traditione patrũ, q̃ legibus, nec ſimulacra colunt, nec animatũ aliquid comedunt. Vinũ, aut Ceruiſiã nunq̃. Ab omni demũ malignitate abſunt ſoli deo attendentes. At uero cçteri omnes Indi in eadẽ ipſa regione, adulteriȷ́s, cçde, temulentia, ſimulachroꝝ cultu inuoluũtur. Inueniunturq; ibi nonnulli, immo uero gens quçdã Indoꝝ eſt in eodem Climate habitans, qui homines uenãtes, atq; ſacrificãtes deuorat &c. Hibernica quoq; gens (ut Stra. in quarto refert) defunctos parentes eſſe/in eximia honeſtate ponit. h ℭ Aſpagonũ gens.) Sic enim legendũ eſt, etſi uetuſti omnes ferme codices/Aſtiacanoꝝ, uel Aſticanoꝝ ſcriptum retinent. Plynius capite uiceſimoprimo libri ſexti. Item Aſpagonas (inquit) gentẽ uitis, & lauri, & buxi, pomorumq; omnium in Græcia naſcentium fertilẽ. Quæ memoranda, & prope fabuloſa de fertilitate terræ, ac genere frugum &c.

a Gymnosophistas [a] uocant, qui ab exortu adusq; solis occasum contentis oculis orbē candentissimi syderis contuentur in globo igneo, rimantes secreta quædam, arenisq; feruentibus perpetem
b diem alternis pedibus insistunt. Ad montē [b] qui Milo dicit, habitāt quibus aduersæ plantæ sunt, & octoni in plantis singulis digiti. Megastenes per diuersos Indiæ montes esse scribit nationes
c capitibus caninis, [c] armatas unguibus, amictas uestitu tergorum, ad sermonem humanum nulla uoce, sed latratibus tantum sonantes, asperis rictibus. Apud Ctesiam legitur quasdam fœmi-
d nas ibi semel parere, [c] natosque canos ilico fieri. Esse rursum gentem alteram, quæ in iuuenta sit cana, nigrescat in senectute ultra æui nostri terminos perennantem. [e] Legimus Monosce-
e los [f] quoque ibi nasci singulis cruribus, & singulari pernicitate. Qui ubi defendi se uelint a calore, resupinati plantarum suarum magnitudine inumbrētur. Gangis fontem qui accolunt,

a ℂ Gymnosophistas uocant.) Quod nudi philosophiæ studeant/sortiti nomen. γυμνόσ enim græce latine nudus, σοφισὴσ sapiens, & preceptor. Sunt enim philosophi semper nudi incedentes. Plynius capite secundo lib. septimi. Philosophos Indorum (inquit) quos Gymnosophistas uocant, ab exortu ad occasum præstare contuentes Solem immobilibus oculis. Feruentibus arenis toto die alternis pedibus insistere. Porphyrius libro. 4. de sacrificijs tradit duo fuisse Gymnosophistarū genera. Primi Bragmanes nominati, qui quadā generis successione, in religionis, & sapientiæ studio procedebant. Alij Samanei dicti sūt, qui idem studiū electione tantum profitebantur. Hi Samatei Gymnosophistæ uitæ hui[9] tempus, tanq̄ seruitutē quandam necessariā naturæ ipsi ministrantem inniti ferebant, studebantq; animas e corpore soluere. Cum autem corpus prospere se habere cognoscerent, sæpe nihilo ad hoc urgente e uita hac egrediebantur. Hos domestici obitu beatos existimabant. Eos uero, qui illis superessent ut infelices deflebant. Subdit Gymnosophistas preter reliquā temperantiā, atq; sanctimoniā, animalibus omnino abstinuisse. Quo autem cibo uescebantur, tradit Plynius ca. 6. duodecimi naturalis historiæ. Plura de ijs Philostratus lib. sexto. Docent autem (ut lib. primo Laertius refert) Deos esse colendos, nil mali faciendum, fortitudinē exercendā. Esse etiamnum mortis penitus contēptores. Scribit Arrianus. 8. gestorum Alexandri lib. eos solos esse diuinandi peritos, nec cuiq; extra illos diuinationē permitti. Prædicunt autē ea tantūmodo, quæ uel ad anni tempora pertinent, uel siqua publica calamitas immineat illic incolis. Siquis eorum ter in diuinādo errauerit, silentij tantum pœna mulctatur. Nec est quisquam, qui indictum silentiū cogere possit, ut loquat. Seruaretur utinā lex hæc hodie cum ijs, qui futura se prædicere profitentur. Quæstio nobilis ab Aristotele disseritur in problematis. Cur locis calidis homines sapientiores sunt, q̄ frigidis? Dissoluitur ea quæstio eius operis Sectione. 14. Sed locum signasse satis sit in præsentia. b ℂ Ad montem qui Milo dicitur.) Ex Plynio cap. 2. septimi. In monte (inquit) cui nomen est Milo/homines esse auersis plantis, octonos digitos in singulis pedibus habentes, author est Megasthenes. c ℂ Capitibus caninis.) Plynij idem continentia uerba sunt, eodem quē modo citauimus loco. In multis montibus genus hominū capitibus caninis, ferarum pellibus uelati. Pro uoce latratum edere, unguibus armatum, uenatu, & aucupio uesci. Hos Græci κυνοκέφαλουσ nuncupāt, de quibus in fine ca. 40. abunde dictum est. d ℂ Semel parere.) Et hæc ex Plynio loco eodem sumpta sunt. Ctesias scribit (inquit) in q̄dā gente Indiæ fœminas semel in uita parere, genitosq; confestim canescere. Huius rei causas assignauimus ca. 25. supra. e ℂ Perennantē.) Sunt qui non perennantem, sed permanentem legant. Perennio uerbo/frequenter Columella usus est. f ℂ Monoscelos.) Si uerbum uerbo reddas, unicrures latine dicendum est. ἀπὸ τοῦ μόνου, καὶ σκελέος. i. ab uno, & crure. Aulus Gelli[9] capite quarto noni suarum Noctium. Monomeros, quoniam μηρόσ coxam, femurq; significat. Plynius capite secundo lib. septimi. Item (inquit) hominum genus, qui Monosceli uocarentur, singulis cruribus, miræ pernicitatis ad saltum. Eosdemq; Sciopadas uocari, qui in maiori æstu humi iacentes supini, umbra se pedum protegant. Hæc Plynius. Latine Vmbripedes dici possunt. Ab umbra, & pede nomen factum. Idest. ἀπὸ τῆς σκιᾶσ, καὶ ποδόσ. Omnia Solini exemplaria quotquot uiderim pro Monoscelos, Monoculos habent.

nullius ad escam opis indigent. Odore [a] uiuunt a
pomorꝝ syluestrium, longiusq; pergentes eadē
illa in præsidio gerunt, ut olfactu alantur. Qđ si
tetriorem spiritū forte traxerint, exanimari eos
certum est. Perhibēt esse & gentem fœminarū, b
quæ quinquennes concipiunt, [b] sed ultra octauū
annum uiuendi spatium non protrahunt. Sunt
qui ceruicibus carēt, [c] & in humeris habent ocu-
los. Sūt q̄ syluestres hirti corpora [d] caninis dētib⁹ c
stridore terrifico. Apđ eos uero, q̄bus ad uiuēdi
rationē ꝓpensior cura est, multę uxores [e] i eiusdē

a ¶ Odore uiuunt.) Plynius eodē ca. ijs uerbis id ipsum refert. Ad extremos (inquit) fines Indiæ ab oriente circa fontem Gangis Astromorꝝ gentē sine ore, corpore toto hirtā, uestiri frondiū lanugine, halitu tantum uiuentē, & odore, quē naribus trahant. Nullum illis cibum, nullumq; potum. Tantū radicum, florumq; uarios odores syluestriū malorum, quæ secum portant longiore itinere, ne desit olfactus. Grauiore paulo odore haud difficulter exanimari. Strabo lib. quintodecimo, ex Megasthenis sententia scribit, adductos fuisse quosdam carentes ore, mites homines, qui circa Gangis ortum habitent. Eos uaporib⁹ assarum carniū, & fructuum, ac florum odoribus enutriri. Et pro ore spiramenta quædā habere. Rebus fœtidis oppido grauari, adeo, ut uix superueniant præsertim in castris. Meminit & Gellius ca. 4. noni suarum Noctium. Affert Aristote. causas ꝓblema. 3. duodecimæ sectionis. Cur quę ad solem orientem spectant, odoratiora exurgant, q̄ quæ ad aquilonē. Et eorꝝ ipsorum, quæ ad ortū plus uergunt, q̄ quæ ad meridiem &c. Exigeret hic locus eius quæstionis inuestigationē. Sit ne possibile hominē, uel animal qđuis alterum, annos aliquot, odore tantū uiuere sine cibo. Varia super ea re a Medicis, & philosophis disputata sunt. Aristo. eo lib. quem de Sensu, & Sensato inscripsit, asserit ex sententia, odorem ipsum, ea ratione qua odor est, nihil ad nutrimentū conferre, q̄uis plurimū ad sanitatem conferat animalis. Id multis rationibus suadere conatur Pythagoræ id sentiētis sententiā reprobans. De hac ipsa quæstione multa in unum congessit Conciliator differentia. 155. Ea eleganter refert Cœlius Rhodiginus cap. 21. decimitertij Antiquarū lectionū. Ioannes de Magistris quęstione secunda de Sensu, & Sensato cōpendio rem totam explicat copiose. b ¶ Quinquennes concipiunt.) Plynius ca. 2. septimi ijs uerbis id ipsum refert. In Calingis (inquit) eius Indiæ gente quinquennes concipere fœminas, octauum uitæ annū non excedere. Hæc Plynius. Id autem cœli, terræq; qualitate accidere, philosophi tradiderunt. Est enim locus, authore Porphyrio, generationis principiū, quemadmodū & pater. c ¶ Ceruicibus carent.) Hos Plynius ca. 2. septimi post Monoscelos, & Troglodytas esse dicit occidentem uersus. His Blemyas similes esse ait ca. 8. quinti de quibus supra ca. 44. dictum est. Horꝝ ca. 4. noni noctiū Atticarū Gellius similiter meminit. Et id ex loci dispositione euenire non ambigitur. d ¶ Syluestres hirti corpora.) Ex Plynio & hæc ca. iam citato. Choromandarum (inquit) gentem uocat Tauron, syluestrē sine uoce, stridoris horrendi hirtis corporibus, oculis glaucis, dentibus caninis. Similiū meminit Gellius ubi supra. Hos potius feras, q̄ homines crediderim, quadā effigie hominibus tantum similes, sicut de Simijs, & reliquis huius genus in fine cap. 40. retulimus. e ¶ Multæ uxores.) Strabo libro. 15. Multas nuptas (inquit) Indij habent, quas a parentibus accipiunt pari boum emptas. Alias obedientiæ gratia, alias prolis, ac uoluptatis. Et nisi castas esse cogant, fornicari licet. Disputant nostrates Theologi dist. 33. quarti Sententiarū. An liceat uni uiro plures simul uxores habere, aut contra? Quid in hac re tenēdum sit, paucis, ut sui moris est eadē dist. Franciscus Mayronis aperuit. Extat ad hoc dis. 26. Decretorꝝ Canonicorꝝ. Iulianus præterea iure peritus tit. 2. tertij Digestorꝝ. L. prima scribit cū notari infamia, qui bina sponsalia, binasue nuptias in eodem tēpore constitutas habuerit. Idem habetur tit. 9. noni Codicis. L. Cū qui duas. Et tit. 10. primi Institutionū. §. Quia duas. De hac ipsa re diximus aliq̄ ca. 15. supra. f ¶ Ascendat rogū cōiugis.) Idē scribunt Cice. 5. Tusc. quęstionū. Val. Maxi. tit. 1. secūdi. Euseb. ca. 8. sexti Præparationis. Hierony. ca. 27. primi aduersus Iouinianū. Versus Propertij sunt ex li. 3.

Felix Eois lex funeris una maritis,
  Quos aurora suis rubra colorat equis.
Namq; ubi mortifero iacta est fax ultima lecto,
  Vxorum fusis stat pia turba comis.
Et certamen habent lęti, quæ uiua sequatur
  Coniugium, pudor est non licuisse mori.
Ardent uictrices, & flammæ pectora prębent,
  Imponuntq; suis ora perusta uiris.

a uiri coeunt matrimoniũ, & cum maritus deces-
serit, apud grauissimos iudices suã quęq; de me-
ritis agũt causam, & quæ officiosior cæteris sen-
tentia uicerit iudicantiũ, hoc palmæ refert pre-
b mium, ut arbitratu suo ascendat rogum coniu-
gis,[f] & supremis eius semetipsam det Inferias.
Cęterę nota uiuũt. Enormitas in serpentibus[a] tã-
ta est, ut ceruos, & animantiũ alia ad parem mo-
c lem tota hauriant. Quin etiam oceanũ Indicum
quantus est penetrent, insulasq; magno spatio
a continenti separatas pabulandi petant gratia.
Idq; ipsum palam est potentia amplissimæ ma-
d gnitudinis fieri, quæ per tantã sali latitudinẽ ad
loca permeent destinata. Sunt illic multę, ac mi-
rabiles bestiæ. Harum e multitudine, & copia
partem persequemur. LEucrocuta[b] uelocitate
e pręcedit feras uniuersas. Ipsa asini magnitudine,
cerui clunib⁹, pectore, ac cruribus leonis, capite
Camelino, bisulca ungula, ore adusq; aures de-
hiscente, dentium locis osse perpetuo. Hoc quo
f ad formã. Voce autem loquentiũ hominum so-
nos æmulatur. Est & EAle[c] alias ut equus, cau-
da uero Elephãti, nigro colore, maxillis aprinis,
præferens cornua ultra cubitalem modũ longa
g ad obsequium cuius uelit motus accommodata.
Neq; enim rigẽt, sed flectunt ut usus exigit præ-
liandi. Quorum alterum cum pugnat/ proten-
dit, alterũ replicat, ut si ictu aliquo alteri⁹ acumẽ
obtusum fuerit, acies succedat alteri⁹. Hippopo-
tamis cõparat, & ipa sane aquis fluminũ gaudet.

Hic genus infidum nuptarum, hic nulla puella est,
Nec fida Euadne, nec pia Penelope. Huius consuetudinis causam ex Onesicrito affert Strabo quintodecimo Geographiæ lib. Vxores (inquit) cũ uiris defunctis comburuntur ob hanc causam, qd' cũ aliquando adolescentulos adamarent, a uiris secedebant, uel eos ueneno interimebant. Vt ergo ueneficia tollerent, hanc legẽ onditã esse. Quę profecto lex, & causa non satis probabilis uidet. Faciũt ad hunc locũ qd' scribit Seneca secũda declamatione li. secũdi. a ℂ Enormitas in serpẽtib⁹.) Deimach⁹, & Megasthenes scribunt in India serpentes esse, q boues, & ceruos una cũ cornibus deglutiant. In Macra cãpo (ut Posidonius author est) uisum fuisse serpentẽ mortuum iugeris longitudine, crassitudine tanta, ut equites ex utraq; parte astantes se inuicem intueri non possent, hiatu autem tanto, ut hominẽ equo insidẽtẽ reciperet. Exuuiarũ squamam quãlibet clypeo maiorẽ. Hæc a Strabone lib. 16. sunt relata. Verba Plynij de hac ipsa re ascripsi ca. 38. sup. Causam magnitudinis animalium apud Indicos, ex Plynio hoc ipso ca. retulimus. Strabo quoq; li. 15. ijs uerbis explicat. Indus aer udus est (inquit) & fœcundus, & ualde nutritiuus. Eodẽ modo & terra, & aqua. Quapropter animalia tũ terrestria, tum aquatilia apud Indos, q̃ cæteros magna sunt. Hinc causam afferunt, ut maris beluæ sint maiora terrestribus, lege Aristo. decima sectiõe problematũ, & Plynium ca. z. lib. noni. b ℂ Leucrocuta.) A Plynio hæc omnia sumpta sunt ca. z1. octaui naturalis historiæ. Leucrocutã (inquit) perniciosissimã ferã, asini fere magnitudine, cruribus ceruinis, collo, cauda, pectore leonis, capite Meliũ, bisulca ungula, ore ad aures usq; rescisso, dentium locis osse perpetuo. Hanc ferã humanas uoces tradunt immitari. In forma capitis animalis huius, dissidet Solinus a Plynio. Plynius enim capite Melium, Solinus capite Camelino eam dicit. Dubium quæ lectio uerior. Legi in uetustissimo Solini codice, non Camelino sed Melino. Melem eam feram uocant, quæ uulgo Taxo dicitur, de qua Plynius ca. 38. octaui libri. Albertus, cui nominum nulla cura, libro uicesimosecundo de Animalibus Leutrochocham uocari dicit. Leucrocutæ nomen ex leone, & Crocuta compactũ creditur. De Crocuta Ply. ca. z1. lib. octaui. Crocutas (inquit) uelut ex cane, lupoq; cõceptos, omnia dentibus frangẽtes, ꝓtinusq; deuorata cõficientes uẽtre. Lege Dio. Siculũ li. 4. c ℂ Est & Eale.) Plynij fere uerba ex ca. z1. lib. octaui. Apud Indos (inqt) & quæ uocat Eale magnitudine equi fluuialis, cauda Elephanti, colore nigra, uel fulua. Maxillas apri, maiora cubitalibus cornua habens mobilia,

quæ alterna in pugna ſiſtit, uariatq; infeſta, aut obliqua, utcunq; ratio monſtrauit. Albertus ex ſuis addit, Ealem eſse animal aquatile. Verum non idem eſt gaudere aquis fluminū, & eſse aquatile animal. Plynius ait, Ealen eſse magnitudine equi fluuialis, nō qđ ipſa fluuialis ſit. a ¶ Indicis tauris color fuluus eſt.) Et hæc ex Plynio eodem capite ſumpta ſunt. Sed atrociſsimos India habet tauros ſylueſtres, maiores agreſtibus, uelocitate ante omnes, colore fuluo, oculis cęruleis, pilo in contrariū uerſo, rictu ad aures dehiſcēte, iuxta cornua mobilia. Tergoris duritia ſilicis omne reſpuens uulnus, feras omnes uenantur. Ipſi non aliter, ꝗ foueis capti feritate ſemper intereunt. Albertus lib. zz. de Animalibus. Et ſi (inquit) credendū eſt uerbis Solini philoſophi, tauri Indiæ fuſcum habēt colorē, caput grāde, ſetas cōdenſas, & horridas. Et parum infra. Eijciunt autem (inquit) ſtercus poſt ſe ueheme̅tiſsime, cuius calore, & uiſcoſitate retardant & canes, & uenatores: hucuſq; Albertus. Nō dicit Solinus, nec etiamnū Plynius/ Indicos tauros habere fuſcū colorem, nec grande caput, aut ſetas condenſas. Quod ſubdit Albertus. Indicos tauros proijcere ſtercus poſt ſe uehementiſsime, cuius calore, & uiſcoſitate retardent & canes, & uenatores, id omnino falſum eſt, ſed Bonaſo ferę id tribuunt, authores, ut ca. 53. ſupra abunde docuimus. Niſi ex Indico tauro, & Bonacho ſuo, monſtrum quoddā Albertus genuerit. Libuit huic loco Diod. Siculi ex lib. 4. uerba ſubſcribere, qđ hanc ferā eleganter exprimat. Horū animal omniū (inquit) ſylueſtris taurus, qui carnibus paſcit, feritatē excedit, penituſq; eſt inexpugnabilis. Corpore maior eſt domeſticis tauris, equi uelocitate, ore uſq; ad aures fiſso, rubicundo colore, oculis albis, nocteq; fulgentibus. Cornua ueluti aures mouens, in certamine firma tenet. Pili contra naturā cæterorū animaliū uerſus caput ducuntur. Et hæc fera uiribus, fortitudineq; mirabili pugnat cū cęteris beſtijs, quas ſuperatas cōmedit. Eſt quoq; infeſtus admodum armentis, nihil nec paſtorum uires, neq; canū multitudinē timens. Dicitur eius pellis haud quaꝗ uulneribus patere. Cū multi illū conentur ui capere, fruſtra defatigantur. In foueā delapſus, aut alio captus dolo ſeipſum ex ira ſuffocat priſtinæ libertatis amore. Merito igitur Troglodytæ hanc beſtiam optimā iudicant, cui a natura indita ſit leonis uirtus, equi celeritas, robur tauri. Quodq; maximū eſt, haud inferior natura ferri. Hucuſq; Diod. In hoc/ ut uidetur/ ab alijs diſcrepans, qđ eum non in India, ſed Aethiopia, & apud Troglodytas reperiri aſserit. Sed eſse poteſt, ut tam in India, ꝗ Aethiopia reperiatur, propter conſimilē ſitus qualitatē, cœliq; influxū non abſimilē. b ¶ Manticora q̊q;.) Quod ex Plynio ſumpſerit hæc Solinus, non ab re fuerit Plynij uerba ſubnectere ex lib. & cap. paulo ante citatis. Apud eoſdem Indos. ſ. naſci Cteſias ſcribit, quā Manticorā appellat, triplici dentiū ordine pectinatim coeunti. Facie, & auriculis hominis, oculis glaucis, colore ſanguineo, corpore leonis, cauda ſcorpionis modo ſpicula infigentē. Vocis, ut ſi miſceatur, fiſtulæ, & tubæ concentus. Velocitatis magnæ. Humani corporis uel præcipue appetentē. Philoſtratus tertio uitę Apollonij lib. ſcribit Manticorā ferā eſse quadrupedē beluam, cuius caput humano capiti aſsimilari ait, magnitudine uero leonē æꝗre. Habere aūt in capite ſetas cubitales ſpinarū inſtar, quas contra ꝑſequētes ſagittarū modo iaculet. Albertus dicit hanc ferā eſse Marintomorioni ſimilē. Sed quæ fera ſit Marintomorion, ab ijs reqras q Alberti iurarunt in uerba Magiſtri. Fateor enim me nondū eius μαντείαν, ne dicā μανίαν attigiſse. c ¶ Boues unicornes.) Ply. ca. 21. octaui. In India & boues ſolidis ungulis unicornes. Scribit idē Plynius ca. 37. xi. a principio id ipſum cornu in medio frontis eſse. Sunt Solini exēplaria, ꝗ ſic habeant, boues unicornes, & tricornes. Sed cū ex Plynio id ſumptū ſit, dictio tricornes tanꝗ addititia eradenda. Annotat eodem loco Plynius, ꝗ iure cornua intelligantur qundrupedi tantū generi a natura tributa. Nec alibi (inquit) maior laſciuia naturę luſit animaliū armis. Quē Latini unicornē dicūt, Gręci μονόκερων.

Indicis tauris color [a] fuluus eſt, uolucris pernicitas, pilus in contrariū uerſus, hiatus omne qđ caput. Hi quoq; circumferunt cornua flexibilitate, qua malint, tergi duricia omne telum reſpuentes, tam immiti feritate, ut capti animas proijciant furore. MAnticora quoq; [b] nomine inter hæc naſcitur, triplici dentiū ordine, coeūte uicibus alternis, facie hominis, glaucis oculis, ſanguineo colore, corpore leonino, cauda ueluti ſcorpionis aculeo ſpiculata. Voce tam ſibila, ut imitetur fiſtularū modulos, tubarumq; concentū, humanas carnes auidiſsime affectat, pedibus ſic uiget, ſaltu ſic poteſt, ut morari eam nec extentiſsima ſpatia poſsint, nec obſtacula latiſsima. SVnt præterea boues unicornes, [c] ſolidis ungulis, nec bifidis. Sed atrociſsimum eſt Monoce-

a ros [a] monſtrum mugitu horrido, equino cor-
pore, Elephanti pedibus, cauda ſuilla, capite cer-
uino. Cornu e media eius fronte protenditur,
ſplendore mirifico, ad longitudinē pedū quatu-
b or, ita acutū ut quicquid impetat, facili ictu eius
perforetur. Viuus non uenit in hominum pote-
ſtatem, & interimi quidem poteſt; capi non po-
teſt. AQuæ etiam gignunt [b] miracula non mi-
c nora. Anguillas [c] ad tricenos pedes longas edu-

nuncupāt, uerbū de uerbo expreſsum. a ¶ Monoceros.) Non idē animal cū ſuperiori, licet & huic etiā unicū cornu ſit. Eum ipſum ſic Plynius ca.21. octaui eleganter deſcribit. Aſperrimā feram (inquit) Monocerotē reliquo corpore equo ſimilē, capite ceruo, pedibus Elephanto, cauda apro, mugitu graui, uno cornu nigro media fronte cubitoꝝ duū eminente. Hanc ferā uiuā negant capi. Monocerotem eundē eſse exiſtimant, cū ea fera, quā Indicū aſinū nominant, de quo Ariſtoteles ca.1. ſecundi Naturæ animaliū, & Plynius ca.37. undecimi naturalis hiſtoriæ. Non alienū fuerit Philoſtrati uerba aſcribere ex tertio uitæ Apollonij lib. Aſinos pręterea (inquit) ſylueſtres in uicinis paludibus multos capi dicunt. Eſse autem huiuſmodi feris in fronte cornu, quo tauroꝝ more generoſiſsime pugnant. Conficere aūt Indos ex illis cornibus pocula, aſserūtq; nullis morbis illo die affici, qui eiuſmodi poculo potauerint, neq; ſi uulnerati fuerint dolore, & ex igne etiā incolumes egredi, neq; ullis uenenis lędi, quęcunq; nocendi gratia in potu dantur, iccirco regum eſse eadē pocula, & regi tantū eiuſmodi ferę uenationē permitti. Apolloniū itaq; ferā aſpexiſse, eiusq; naturā cū admiratione conſideraſse ferunt. Interroganti autem Damidi, an ſermoni, qui de poculo iam dicto ferebať, fidem adhiberet. Adhibeo (inquit Apollonius) ſi huius regionis immortalē regē eſse intellexero. Qui enim mihi, aut alteri cuiq̄ poculum ita ſalubre dare poteſt, nōne uere ſimilius eſt ipſum cotidie illo uti, & ex eo cornu frequenter ad extremā uſq; plenitudinē bibere. Nemo enim (ut puto) calumniabiť eum, qui tali poculo etiā inebrieť. Mirum ex Monocerote, & Rhinocerote Albertū, unū, idēq; animal ꝓcreaſse. Sed quantū eæ duę feræ inter ſe diſtent, ex ijs liquet, quæ de Rhinocerote ca.43. abunde retulimus. Huius ferę cornu tantæ noſtro quoq; tēpore eſtimationis eſt, ut id plures auro, gemmisq; cæteris omnino præponant. Iſido. ca.2. duodecimi Ethimo. Tātæ (inqt) fortitudinis eſt, ut nulla uenantiū uirtute capiať, ſed ſicut aſserunt, qui naturas animaliū ſcripſerunt. Virgo puella ꝑponiť, quę uenienti ſinū aperit, in quo ille omni ferocitate depoſita, caput ponit. Sicq; ſoporatus, uelut inermis capitur. Ita eſse uulgus quoque noſtri temporis etiā iureiurando aſserere non dubitat. b ¶ Aquę etiā gignunt miracula.) In omnibus ferme, quæ in India procreantur, mira quędā ſuper cætera, quæ alibi proueniunt, proceritas reperitur. Id autem tā in terrigenis, q̄ aquaticis uerū eſse authores nobiles prodiderunt. Hoc autē accidere aiunt tū cœli, tum locoꝝ Indiæ qualitate. Inter locoꝝ naturas quantū interſit, libello ſuo de Fato diſſerit. M. Cicero. Plynius in calce naturalis hiſtoriæ fabuloſa eſse multa, quæ de India referūtur, licet minime ſit ambigendū, maximā eoꝝ partem eſse ueriſsimā. Quod Alexādri Macedonis bellis, compertum eſt. De piſcium quorundā magnitudine, quæ uel in Indiæ fluminibus, uel æquoribus generātur contentus Solinus paucis, refert tum anguillarū, tū uermiū quorundā, tū deniq; Balænarum, Phyſerumq; inſolitam, & uelut monſtroſam magnitudinē. In aquis (inquit Plynius) cōpluria ſunt, maiora etiā terreſtribus. Cauſa euidens humoris luxuria. Alia ſors alitum, quibus uita pendentibus. In mari autem tam late ſupino, mollíq;, ac fertili accremēto accipiente cauſas genitales, ſublimi, ſemperq; pariente natura, pleraq; etiā monſtrifica reperiuntur perplexis, & in ſemet aliter, atq; aliter nūc flatu cōuolutis ſeminibꝰ, atq; principijs. Vt uera fiat uulgi opinio. Quicquid naſcitur in parte natura ulla, & in mari eſse, præterq; multa, quæ nusq̄ alibi. Rerum quidē nō ſolū animaliū ſimulacra ineſse licet intelligere intuentibus, uuā, gladiū, ſerras. Cucumim uero, & in colore, & in ſapore. Quo minus miremur equoꝝ capita in tam paruis eminere cocleis. QVærit Ariſto. decima Problematum ſectione. Cur maris animalia maiora, uegetioraq; ſunt, q̄ terræ? An (inquit) qđ uis ſolis conſumendo, q̄ terrā ambiunt, copiā detrahit nutrimenti. Quā ob rem quæ abditā uitam agunt, uegetiora ſunt. His igitur omnibus incōmodis, cū genus maritimū ſit immune, merito tū adoleſcere poteſt corpore ampliori, & uegetiori. c ¶ Anguillas ad tricenos pedes lon. edu. Ganges.) Anguilla ob quandā cū anguibus ſimilitudinem nomē habet. Eam Gręci ἔγχελυα uocitant. Ariſto. ca.16. ſexti Naturæ animaliū aſserit hoc unū inter ſanguinea genus totū, ſine coitu, ſine ouo procreari. Quod ita eſse eo argumento conſtare dicit, qđ in nonnullis fœculentis ſtagnis, aqua omni exhauſta, & limo detracto, anguillę denuo generantur, ubi aqua acceſserit pluuia. Aegyptij, ut in ſecundo refert Herodo. exiſtimant anguillas ſacras eſse. Anguilla ſuapte natura tam lubrica eſt, ut uix uiuens manibus teneri queat. Hinc in hominem

cat Ganges, quem Statius Sebosus inter præci- a
pua miracula ait uermibus abundare,[a] cęruleis nomine, & colore. Hi bina habent bracchia longitudinis cubitorum non minus senum,[b] adeo robustis uiribus, ut Elephantos ad potũ uentitan- b
tes, mordicus comprehensos ipsorum manu rapiant in profundũ. Indica maria Balænas[c] habent ultra spatia quatuor iugerũ[d]. Sunt & quos Physeteras[e] nuncupant, qui enormes ultra molem, c
ingentium columnarũ super antennas se nauiũ extollunt, haustosque fistulis fluctus ita eructant,

argutũ, uafrum, & plurimũ astutũ/prouerbio dici cęptũ. Anguilla est. Vtitur eo Plautus in Pseudolo. Quid (inquit) cũ manifeste tenetur: Respondet Charinus. Anguilla est, elabitur. Scribunt ueterũ quidam, uini tediũ omnino fieri, cũ quis uinũ biberit, in quo Anguillæ fuerint enecatę. Plynij sunt, quæ de Anguillis hoc loco Solinus refert. ca. 3. noni natu. hist. a ℭ Vermibus abundare.) Ex Plynio ca. 15. lib. noni. In eodẽ Gange esse Statius Berosus haud modico miraculo affert brachijs binis, sexaginta cubitorum, ceruleos, qui nomẽ a facie traxerunt. His tantas esse uires, ut Elephantos ad potũ uenientes mordicus comprehensa manu eorum abstrahant. b ℭ Cubitorum non minus senũ.) Quod de brachiorum magnitudine Solinus refert, Albertus li. 24. de animalibus, ad totius animantis magnitudinẽ falso retulit. In Gange enim (inquit) fluuio, in quo anguillæ magnæ sunt, uermes quidã esse dicuntur, qui bifurcata crura anterius habẽt, sicut cancri, qui lõgitudinẽ habent sex cubitorũ, & corripiũt Elephantes, & mergũt eos. Hucusque Albertus. Mõstro simile esset, uermes sex cubitorum magnitudine nõ excedentes/corripere, ac tandem mergere Indos Elephantes. Plynio ergo, quàm Alberto de ijs uermibus credendũ magis. Alibi hos uermes Statias nominari dicit, ubi de Platanista sermo est. c ℭ Balęnas habent.) Græcis id maris monstrũ φάλαιναν uocant. Dicta a uerbo βάλλω, quod mitto significat, quòd cæteris maris beluis altius undas iaciãt, & emittant. Lege quæ scribit Arrianus ex Nearchi sententia gestorum Alexandri lib. ultimo. Plynius cap. 3. noni naturalis historię. Plurima, & maxima (inquit) in Indico mari animalia, e quibus Balęnę quaternum iugerũ. Balęnę, ut idem sexto capite eiusdem lib. scribit/etiã in nostra maria penetrant. Verũ Balęnę, & alterius generis pisces multo maiores in Indico oceano, quàm in nostro mari nascuntur. Inter naturę miracula non immerito enumeratur, quòd Balęnę (est enim pene exoculata) musculus pisciculus quandoque prægraui superciliorum pondere obrutis eius oculis, infestantia magnitudinẽ uada prætentans/ demonstrat, oculorumque uice fungitur. Id Claudianus poeta secundo in Eutropium sic eleganter cecinit.

Sic ruit in rupes amisso pisce sodali
Bellua, sulcandas cui præuius edocet undas,
Immensumque pecus paruæ moderamine caudæ
Temperat, & tanto coniungit fœdera monstro.
Illa natat rationis inops, & cæca profundi
Iam breuibus deprehensa uadis ignara reuerti
Palpitat, & uanos scopulis illidit hiatus.

De horum piscium magnitudine, scripsimus in Commentariolo in Dionysiũ de situ orbis super illud. Littoribus cuius saliunt &c. Quo loco Auieni uersus restituimus, ut legendum sit.

Hac nequis rapidi subtectus gurgitis unda,
Hæc integra salis lembum contorqueat unquàm,
Aut se monstrigenis &c.

Sunt, qui Balęnas, & Cęte eadẽ esse existiment. Sunt & qui Pristes eas nominent. Faciunt quæ ca. 10. quinti Hexameron diuus Ambrosius refert. d ℭ Quatuor iugerũ.) Iugeris mensura est pedum. 240. in lõgitudine, author Plynius ca. 3. decimioctaui nat. historiæ. Erit igitur Balęnę longitudo pedum nongentorum sexaginta. Eas montibus ęquas esse plures affirmant. e ℭ Phiseteras nuncupant.) Physeter dictus uideri potest ἀπὸ τῆς φύσης. i. a folle, quòd is piscis diluuiẽ quandã aquarum ita eructet, ueluti flatus e folle mitti solet. φυσάω præterea inflo, & spiro significat. In Gallico oceano (ca. 4. noni inquit Ply.) Physeter ingentis colũnæ modo se attollens, altiorque nauiũ uelis diluuiem quandã eructãs. Albertus. 24. de animalibus lib. scribit a Plynio hoc marinũ animal pistris dictus. Libuit subscribere Alberti uerba, ne quis id me finxisse suspicetur. Pistris animal marinũ est (inquit) magnũ ualde, ut dicit Plynius in oceano Gallias attingente aliquando inuentũ. Hoc animal aliquando se effert supra mare in modũ altissimæ colũnæ ultra uela nauigantiũ apparens, & aquam ingentem spargit, ita quòd in pauorem uerti nauigantes. Hactenus ille. Sed in hoc, ut plerumque in reliqs

hallucinatur Albertus. Cum ubiq; Plynius Pristes a Physeteribus diuersos faciat ca.3.&.4.noni, & ca.7.tricesimisecundi. Quo differunt pristis, & pistrix, docet Seruius Grãmaticus.3.Aene.super illud. Pube tenus, postrema immani corpore pistrix. a ℭ Sola India.) Diod. Siculus lib.tertio, ultima Syriæ psitacos procreare tradit. Aristo.ca.34.de Admirandis in natura, Persidis regionẽ quandam esse ait, quæ Psitacena dicitur, a qua fortassis Psitacus nomen habet. Albertus.23.de Animalibus lib. ut aliquid ex suis addat, scribit, Psitacum in montibus Gelboe, in quibus raro pluit, nidificare. b ℭ Auem Psitacũ.) Quoniã in Psitaci auis descriptiõe Plyniũ imitatur Solin⁹, ascripsi uerba Plynij ex cap.42. lib.decimi. Super omnia (inqt) humanas uoces reddunt Psitaci, & quidẽ sermocinantes. India auẽ hãc mittit. Sitacen, uel Psitacen uocãt, uiridẽ toto corpore torque tantũ miniato in ceruice distinctam. Imperatores salutat, & quæ accipit uerba/ pronunciat. In uino pręcipue lasciua. Capiti eius duritia eadem, quæ rostro. Hæc cũ loq discit, ferreo uerberatur radio. Nõ sentit aliter ictus. Cũ deuolat rostro se excipit. Illi innititur, leuioremq; se ita pedum infirmitati facit. Aristo.ca.12.octaui Naturæ animaliũ, ijs psitacę (sic enim nominatur a Græcis) uerbis meminit. Omnes deniq; aues uncę breui sunt collo, & lingua lata, aptęq; ad imitandũ. Nam & Indica (inquit) auis, cui nomen Psitacę, quã loqui aiunt, talis est, & loquatior, cũ biberit uinum/ redditur. Nearchus, ut refert Arrianus gestorũ Alexandri lib.ult. tanquã rem mirandam narrat psitacos. c ℭ Puniceo.) Miniato torque dicit Plynius. Puniceum colorem eũ esse aiunt, quẽ φόινικα Græci nuncupant, alio nomine, Rutilus, & Spadix dicitur. Significat autem exuberantiã, splendoremq; ruboris. De eo, ac coloribus reliquis, abunde Gellius ca.26.secundi Noctiũ Atticarum. Albertus nullius authoritate existimat psitaci torquẽ esse aliquantulum coloris aurei. d ℭ Nam studet, ut qđ homines loquatur.) Sic enim retinent uetera exemplaria. Est autẽ sensus, & ordo. Nam studet, ut ipse loquatur, quod homines, supple loquũtur. Verba quædã sunt, quæ suapte natura discunt psitaci, ut χαῖρε, salue. Hinc ait Persius. Quis expediuit psitaco suum χαῖρε? Martialis ultimo Distichorum.

Psitacus a uobis aliorum nomina discam,
Hoc didici per me dicere/ Cæsar aue.

Cæsar Augustus sublimis Attiaca uictoria reuertebatur, occurrit ei inter gratulantes coruũ tenens, quẽ instituerat hoc dicere. AVE CAESAR / VICTOR / IMPERATOR. Miratus Cæsar officiosam auem .xx. milibus nũmum emit. Salutatus similiter a psitaco, emi iussit eũ. Idem miratus in Pica, hanc quoq; redemit. Ex secundo Saturnaliũ Macrobij. Ex hac psitaci docilitate ortũ Adagiũ. Psitacũ Coturnici comparas. In eum, qui imperito, & pene elingui cupiã facundum, & elegantẽ hominẽ æquare satagit. Vtitur eo Martialis .10. Epigrammaton. Credis hoc prisce uoce, ut loquatur Psitacus Coturnici? Quod hæc omnino indocilis, ille super omnes alites, humanas uoces ediscat. Scribit Plynius certum Picarũ genus esse, cui expressior loquacitas, q̃ Psitacis. Hæ adamant uerba, quæ eloquuntur, nec discunt tantũ, sed diligunt, meditantesq; intra semet cura/ ac cogitatione intentionẽ non occultant. Constat emori eas difficultate uerbi uictas. De auibus, quę sermonẽ humanũ ediscunt, plura idem Plynius ca.42.& ca.43.lib.decimi. e ℭ Clauicula.) Virgula, a Claua diminutum nomen. Est autem claua teli genus quoddã, quo Herculẽ scribunt usum. Plynius non Clauiculã, sed Radiũ.i.uirgam nuncupat. f ℭ Intra alterũ ætatis suæ annũ.) Plynius id non psitacis, sed picis tribuere uidetur. g ℭ Quinos in pede digitos.) Et hoc ad picas, nõ psitacos, idem tidẽ refert Plynius. Minor nobilitas (inquit) quia non ex longinquo uenit, sed expressior loquacitas certo generi picarum est. Et parũ infra. Nec uulgaris his forma, q̃uis non spectanda. Satis illis decoris in specie sermonis humani. Verum addiscere alias negant posse, q̃ quæ ex genere earum sunt, quæ glande

a ut nimbosa alluuiæ plerumq; deprimant alueos
nauigantium. SOla India [a] mittit Psitacũ [b] auem
colore uiridi, torque puniceo, [c] cuius rostri tan-
ta duritia est, ut cum e sublimi pręcipitatur in sa-
b xum, nisu se oris excipiat, & quodã quasi præsi-
dio utatur extra ordinariæ firmitatis. Caput ue-
ro tam ualens, ut siquando ad discendũ plagis sit
admonendus (nam studet [d] ut quod homines lo
c quatur) ferrea clauicula [e] sit uerberandus dum
pullus est, atq; adeo intra [f] alterum ætatis suę an-
num, quę monstrata sunt, & citius discit, & tena-
cius retinet. Maior paulo senior est, & obliuio-
d sus, & indocilis. Inter nobiles, & plebeios discre-
tionem digitorum facit numerus. Qui præstant
quinos in pede [g] habent digitos, cæteri ternos.

Lingua lata,[a] multoq; latior, q̃ cæteris auibus. a Vnde perficitur, ut articulata uerba[b] penitus eloquatur. Quod ingenium ita Romanæ[c] delitię miratæ sunt, ut Barbari Psitacos mercem fecerint. INdorum nemora in tam proceram[d] subli- b mãtur excelsitatem, ut transiaci ne sagittis[e] quidem posſint. POmaria ficus[f] habent, quarum caudices in orbem spatio sexaginta pasuum ex-

uescuntur. Et inter eas facilius, quibus quini sunt digiti in pedibus. Ac ne eas quidem ipsas primis duobus uitæ annis. Hucusq; Plynius. Sed fieri potest, ut eadẽ psitacis quoq; scriptores alij tribuerint. a ℂ Lingua lata, multoq; latior, q̃ cæteris.) Plynij uerba sunt ex cap. 42. libri decimi. Latiore (inquit) ijs est lingua omnibus in suo cuiq; genere, quæ sermonẽ imitantur humanum, q̃q̃ id pene in omnibus contingit &c. Aristotelis uerba ex ca. 12. secundi Naturę animaliũ, qđ docta, & elegantia sint, subscripsimus. Lingua auibus est, sed uarie (inquit) Alijs enim longa, alijs breuis, alijs lata, alijs angusta. Omniũ maxime animaliũ post hominẽ literas proferre non nulla auium genera queunt, uidelicet ea præcipue, quibus lingua latior est. Plura ca. ult. secundi de Partibus animalium. Multa Plynius de linguarũ differentijs ca. 37. undecimi natu. historiæ. b ℂ Vt articulata uerba penitus eloquatur.) Extat tricesimũ caput apud Themistiũ Paraphraseos secundi de anima Aristotelis, de ijs, quæ ad uocis articulatæ formationẽ requirantur. Auicenna, quem ob singularem doctrinã, Medicorũ principem non iniuria uocitãt, sexta Fen tertij Canonis a principio scribit linguã, quæ plurimũ lata sit, aut parua nimiũ, penitus ineptã esse ad uocis articulatæ formationẽ. Aptissimã autem eam linguã esse, quæ in sua lõgitudine, magnitudineq; cõmensurata fuerit, quæue subtilis iuxta extremitatem exteriorẽ suã. Linguę autem substantiã esse, carnem mollem, albamq;, quã uenas paruas, sanguineas, obq; eius calorem rubras intrare cõfirmat. Diogenes Babylonius, uocem esse ait, ictum aerem, siue auditus sensibile propriũ. Differre autẽ hominis uocem a cæterorũ animaliũ uoce, qđ hominis uox articulata sit, & quæ ex mente proficiscatur loquentis. Hæc autem (inquit) a quartodecimo ætatis anno consumatr. Eam Stoici contra aliorũ sententiã corpus esse definiunt. Sed de ijs alibi plura tradidimus. c ℂ Romanæ delitiæ.) Hac quoq; tẽpestate magno eos interdum pretio mercantur, ij præsertim, quibus est nequaq̃ res angusta domi. Vidi ego Psitacũ centum aureis, nec a multũ locuplete quidẽ homine quondã emptum. Qui de animalium naturis scripserunt, tradunt inter Psitacũ, & turturẽ esse naturalem quandã amicitiæ affinitatem. Id intellexisse Nasonem eo uersiculo autumant.

Et niger a uiride turtur amatur aue.

Expresius idipsum cecinit sexta secundi Amorũ libelli, de morte Psitaci loquens.

Tu tamen ante alias turtur amice dole &c.

d ℂ In tã procerã excelsitatem.) Ex Plynio ca. 2. lib. septimi. Theophrastus ca. xi. secundi de Plantarũ causis, proceritatis in arboribus ijs uerbis causas prodidit. Arborũ (inquit) ipsarum semper quæ locis opacis, & afflatu silentibus sunt, proceræ, leues, atq; excelsiores exurgunt, nec non si breui sitæ sint interuallo, modo eodem adolescunt. Cõtra, quæ locis flantibus, ac uento expositis, atq; apricis, uel raris, solutisq; exeunt, minus tales euadunt. Incrementũ enim profunditatis, altitudinẽ uetat, & flatus exasperant, nodosq; faciunt, ut retulimus. Retorsionis, & consistentiæ causa, quæ cum illis abdicata sint, incrementũ longitudinis tantũmodo agitur. Quã ob rem illa etiã &c. Idem quoq; author ca. xi. de historia plantarũ lib. Cæterũ (inquit) uel natura humi ad radicis altitudinẽ, longeq; magis ad longitudinẽ plurimũ conferre uidetur, si leuis, rara, transmeatuq; facilis sit, nã in eiusmodi locis ulterius producitr, & maiora incrementa sequuntr. Constat id maxime in genere urbanissimorũ. Hæc enim si aquæ copiã habent, in quantũ libeat, progredi posunt. Pręsertim si locus inanis sit, nec aliquid obstet. Ad summã, quæ raro corpore sint, rectamq; agant radicẽ, lõgius mittunt, & nouę si ad uigorẽ ætatis suæ peruenerint, magis q̃ ueteres, lõgitudine, altitudineq; radicis fulcientur. Plynius causas refert in ubertatẽ soli, temperiẽ cœli, aquarũ abundantiã. Easdẽ ferme causas. 8. lib. retulit Q. Curtius, &. 15. uolumine prius Strabo. Dio. Siculus. 17. Bibliothecæ uolumine, ait has Indiæ arbores ad septuaginta cubita in altũ surgere, tantæq; crasitudinis esse, ut uix eas homines quatuor amplectantur. Onesicritus eas arbores in Musicani terra Indiæ Australisima esse tradit. Quarũ stipitẽ (inquit) uix quinq; homines complecti queunt. Similes arbores in Perside regione Lucanus tertio Pharsaliæ esse dicit, cum inquit.

Aethera tangentes syluas liquere Coatræ.

Sunt enim Coatræ Persidis regionis urbs. e ℂ Sagittis.) Virgilius tertio Georgicorum.

Aut quos oceano propior gerit India lucos
Extremi sinus orbis, ubi aera uincere summum

a tuberantur. Ramorꝫ umbræ [a] ambitu bina ſtadia conſumunt. Foliorum latitudo formę Amazonicæ peltæ [b] comparatur. Pomum eximię ſuauitatis. QVæ paluſtria ſunt, arundinem creant
b ita craſsam, [c] ut fiſsis internodijs lembi uice uectitet nauigantes. E radicibus eius [d] exprimitur humor dulcis ad melleam ſuauitatem. Tylos In-

Arboris, haud ullæ iactu potuere ſagittæ. Id ipſum eleganter canit Valerius Flaccus Argonauticon libro ſexto. Denſior haud uſquam, nec celſior extulit ullas
Sylua trabes, feſsæq; prius redire ſagittæ Arboris ad ſummum ꝙ peruenere cacumen. f

℃ Pomaria ficus habent.) De ficu Indica ſic Plynius ca.5.lib.duodecimi. Ficus ibi (inquit) exilia poma habent. Ipſa ſe ſemper ferens, uaſtis diffunditur ramis, quorꝫ pondera adeo in terram curuantẽ, ut annuō ſpatio infigantur, nouāq; ſibi propaginẽ faciant circa parentem in orbes quodam opere Topiario. Intra ſepem eam ęſtiuāt paſtores, ōpacā pariter & munitam uallō arboris, decora ſpecie ſubter intuēti, proculue fornicato ambitu. Superiores eiuſdem rami in excelſū emicant ſyluoſa multitudine, uaſto matris corpore, ut ſexaginta paſs. pleræq; orbem colligant. Vmbræ uero bina ſtadia aperiant. Foliorꝫ latitudo Peltæ effigiem Amazonicæ habet. Ea cauſa fructum integens creſcere prohibet. Rarusq; eſt, nec fabæ magnitudinẽ excedens. Sed per folia ſolibus coctus prædulci ſapore digno miraculo arboris. Gignitur circa Aceſinem maxime amnẽ. Subſcripſimus Plynianis uerbis, quæ de Indica ficu multo ante Plyniū/Theophraſtus ſcripta reliquit ca.5.quarti de hiſtorię Plantarum libro, ut appareat, ꝙ feliciter Plynius nobiliū authorum doctrinā in ſuū opus tranſtulerit. Indica regio (inquit) arborem ficum uocatā ſortitur, quę e ramis radices dimittit ſingulis annis, ut primo uolumine retulimus, dimittit autem non ex nouellis, atq; etiā uetuſtioribus, illæ ſe terræ cōiungentes, ceu ſepem circum arborem faciunt, ita ut ueluti tabernaculū condatur, qua etiam morari homines ſolent, radices autem naſcentes euidentiſsime a ramis diſcernuntur. Sunt enim albiores, tortuoſæq;, binaq; fronde foliatæ. Item arbor comā ſupernā laſciuā gerit, totaq; fornicato ambitu pulchre orbiculatẽ, & magnitudine uehementer excellit, quippe umbrā bino ſtadio facere fertur, & craſsitudine caudicis, pleraſq; ultra, ꝙ ſexaginta graduū orbem colligere, magna uero ex parte quadraginta, foliū pelta non minus habet, fructum admodū paruū, magnitudine ciceris, ficui ſimilẽ. Quam ob rem Græci ficum eam arborẽ appellabant, parū mirum in modū fructificat, non tantū pro magnitudinis deſyderio, uerum etiā omnibus rebus. Naſcitur arbos hæc circa Aceſinā amnem. Multa de hac arbore ex Oneſicriti & Ariſtobuli ſententia lib. Geographiæ quintodecimo Strabo refert. a ℃ Vmbræ ambitu bina ſtadia.) Dio. Siculus. 17. hiſtoriarū lib. ſcribit harū arborū umbrā ad pedes trecentos ſeſe extendere. Nearchus tradit eandẽ ad quinq; iugera in circuitu extendi, tantæq; amplitudinis has eſse arbores, ut dena hominū milia ſub una aliqua earū ſeſe poſsint ab æſtu ſolis defendere. Sunt, ut Strabo refert, q dixerunt trans Hyarotidem amnem uiſam fuiſse arborem, quæ umbrā in meridiẽ faceret quinq; ſtadiorꝫ. Hi autem cunctos exuperant de arborꝫ magnitudine. b ℃ Amazonicæ Peltæ.) Pelta Amazonica ſcuti genus breuiſsimi in modū lunæ iam mediæ. Eo Amazones uti ſolitæ. Virg. primo Aeneid.
Ducit Amazonidum lunatis agmina peltis.
c ℃ Arundinẽ ita craſsam.) Plynij uerba, unde hęc Solinus tranſtulit, ex ca.2.lib.ſeptimi ſunt hæc. Arundines uero (inquit) tantæ proceritatis, ut ſingula internodia alueo nauigabili ternos interdum homines ferant, cap. autem.37. ſextidecimi. Arundini (inquit) Indicę arborea amplitudo qualem uulgo in templis uidemus. Herodotus in Thalia. Indorꝫ (inquit) complures ſunt gentes, atq; eæ lingua inter ſe diſsonæ. Quarum aliæ ſunt deditæ rei pecuarię, alię non. Item aliæ in paluſtribus fluminis habitant, crudis uictitantes piſcibus, quos aggreſsi, & arundinis nauigijs exceptant. Singula autẽ nauigia e ſingulis arundinis internodijs fiunt. Scribit Theophraſtus ca.12. quarti de hiſtoria plantarū, circa Aceſinẽ amnem pluſculas arundines prouenire, quę tamẽ (inquit) non frutetant, folio non longo, ſed ſalici ſimile, magnitudine præſtantes, atq; robuſtæ, ut uicẽ haſtarum præbeant. Quo loco de arundinū generibus abunde ſimul, & eleganter diſserit. Lege eundẽ Plynium ca.37. ſextidecimi naturalis hiſtoriæ. d ℃ Humor dulcis ad melleam ſuauitatem.) Saccharon intelligit. Plynius ca.8. duodecimi. Saccharon (inquit) & Arabia fert, ſed laudatius India. Eſt autẽ mel in arundinibus collectum gummiū modo candidū &c. Dioſcorides in ſecundo uocat id glaciati mellis genus, qđ in India (inquit) prouenit, & Arabia, quæ Felix cognominatur, collectum in arundinibus, & Saliū modo concretū, dentibusq; fragile. Meminit Strabo.15. ſuę Geographiæ libro. Saccharum hac tempeſtate abunde prouenit in Aegypto, Cypro, Creta, Rhodo, ac quibuſdā Italiæ locis. Qui gulæ ſtudent, nullum epulū delicatū putant, niſi Saccharo conditū fuerit. Apud ueteres nullus eius niſi in medicinis uſus. Circūferuntur de Saccharo huiuſmodi Varronis uerſiculi. Indica non magna

nimis arbore crescit Arundo, Illius & lentis premitur radicibus humor, Dulcia cui nequeant succo contendere mella. Hos uersiculos ne diutius quęras, refert ex Varrone Isidorus ca. 7. decimiseptimi Ethimologiarũ lib. Lucanus. 3 Pharsaliæ. Quiq; bibunt tenera dulces ab arundine succos. Papinius Sylua sexta primi Syluarũ. Et quas pręcoquit Hypasita cannas. Sic enim eum locũ primus Hermolaus restituit. Vir, cui plurimũ studiosi debeãt. Sacchari naturã, operationes, proprietates, usuśq; in medicinis edocet Auicenna in fine secundi Canonis. Vulgo id Zuccarũ nuncupaĩ. AVdiui quondam ego Viennæ Pannoniæ Ioannẽ Mainardum Ferrariensem, uirum humanitate, scietijs, ac cãdidissimis moribus præstantissimũ multis rationibus, ueterumq; scriptorũ sententijs dissentientem, non esse Plynianum Saccarum id omnino, qd' hodie uernacule Zuccarum uocari diximus, ædito opinionis suæ super ea re tractatulo elegantissimo ab eodem, cuius mihi legendi copiã fecit.

diæ insula est.[a] Ea fert palmas, oleam creat, uine- a
is abundat. Terras omnes hoc miraculo sola uin
cit, qd' quæcunq; in ea arbos nascitur, nunq̃ ca-
ret folio. Mons Caucasus[b] inde incipit, qui ma-
ximam orbis partem[c] perpetuis iugis penetrat. b
Idem fronte, qua soli est[d] obuersus, arbores[e] pi-

a ℭ Tylos Indiæ Insula.) Tylos insula (inquit ca. 10. duodecimi Caius Plynius) In eodem sinu est, repleta syluis, qua spectat orientẽ, quaq; & ipsa ęstu maris p̃funditur. Magnitudo singulis arboribus fici &c. Et ca. mox sequenti de eadem Tylo. Fert eadẽ (inquit) palmas, oleas, ac uites, & cum reliquo pomorũ genere ficos. Nulli arborũ folia ibi decidunt. Rigaturq; gelidis fontibus, & imbres accipit. Hãc insulã in sinu Arabico Theophrastus ca. 9. quarti, & ca. 6. quinti de historia Plantarũ esse dicit. In ea parte insulæ, quæ ad orientem spectat, tantã arborũ multitudinẽ esse aiunt, ubi æstus recesserit, ut locus frequentissimo uallo munitus relinquatur, atque ijs omnibus magnitudo, quæ fico, flos odore excellens, fructus ingustabilis, & uisu lupino similis. Lanigeras quoq; arbores multas eandẽ insulas ferre proditum est. Scribunt præterea in Tylo insula materiem esse, ex q̃ naues ędificant, quæ mari incorrupta pene perduret. Quippe cum annos plus q̃ ducentos demersa immunis ab omni offensa seruetur. Extra aquã diuturna quidẽ eadẽ est, sed non tantundẽ. Ocyus eni putrere incipit. b ℭ Caucasus.) Caucasus mons, ut authoritate Aristoboli. 3. gestorũ Alexandri Arrianus refert, nulli montiũ qui sunt in Asia altitudine secundus. In longitudine maxime porrigiĩ. Nãq; & Taurum montẽ, qui Ciliciam, Pamphiliamq; disterminat, ex Caucaso esse perhibent, & alios itẽ permagnos montes, qui pro uarietate gentiũ, a quibus incoluñ nomina uariant. Nihil uero in eo nasci præter Termintũ, & Silphiũ, idem ipse Aristobolus author est, & nihilominus multas in eo incolas esse, magnamq; pecudũ, & armentorũ uim ibidem pasci. Herodotus in Clio scribit Caucasum montẽ cũ maximæ uastitatis, tum summæ altitudinis esse, multas, atq; omnifarias gentes habere, ac plerasq; omnes agresti materia uictitantes. Tauri montis summitates in tantũ exurgere perhibentur, ut sol circa ipsas scindi uideatur. c ℭ Maximã orbis partem.) Plynius, & Solinus, ut ca. 51. retulimus, Caucasum montem partem Tauri montis esse dicunt. Philostratus in principio secundi Vitæ Apollonij/ scribit Caucasum, Mediã, atq; Indiã terminantẽ, in mare Rubrũ altero cubito descendere. Idẽ author est ex monte Caucaso iucundũ aromatũ odorem sentiri. Eamq; ob causam Pantheris eum montẽ refertum tradit. Pantheræ enim plurimũ aromatibus delectantur. In eo rursus monte Prometheum ob nimiũ amorem erga homines a Ioue ligatũ, & Aquilæ dilaniandũ expositũ fabulantur, abq; Hercule, non quidem Thebano illo, sed quopiã altero tandem solutum. Scribunt nobiles authores in Caucaso monte ea inter alia peculiariter ꝓuenire, quæ ad magicã uanitatẽ plurimũ faciũt. d ℭ Fronte qua soli obuersus est.) Id addit, quoniã fronte altera, qua Scythiã prospicit maxime asper, & incultus est. Eapropter ab Horatio primo Carminum, inhospitalis Caucasus dictus est. Et a Virg. 4. Aeneidos.

Duris (inquit Dido) genuit te cautibus horrens
Caucasus.

Hinc & prouerbio dici cœptũ. Caucaso inhospitalior. Caucaseis cautibus horridior. de loco horrido, atq; inaccessibili, homineq; feris, q̃ hominib⁹ similiori. e ℭ Arbores piperis.) Vox, ut creditur, ijs gentibus propria, apud quas id Aromatũ genus maxime prouenit. Græci etiam τὸ πέπερι uocitant. Nicander Peperion. Hippocrates, tũ Medicum, tũ Indicũ Pharmacũ appellat. Interdũ Piper/semen Indicum nominat idem author. Philostratus tertio Vitæ Apollonij libro. In montis Caucasi præruptis lateribus arbores, e quibus Thus distillat, procerimas nasci, & Aromatũ alias multas species. Inter quas & piperis arbores esse, qd' tanq̃ agricolæ (inquit) genus Simiarum colit, quæ a Græcis πίθηκοι appellantur. Passim arbores quę piper gignunt, Iuniperis nostris similes, q̃q̃ in fronte Caucasi solibus opposita gigni tantũ eas aliqui tradidere. Semina a Iunipero distant paruulis siliquis, q̃les in Phasiolis uidemus. Hæ priusq̃ dehiscant, decerptæ, tostæq; sole, faciunt, qd' uocatur piper longum. Paulatim uero dehiscentes per maturitatem, ostendunt candidũ piper, qd' deinde tostũ solibus,

calore

a peris ostentat, quas ad [a] Iuniperi similitudinem diuersos fructus edere asseuerāt. Eorum qui primus erumpit, uelut Corilorum Fimbria, dicitur Piper longum. Quod incorruptum est, Piper al-
b bum. Quorum cutem rugosam, & torridam calor fecerit, Piper nigrũ. Qui demũ caducus torretur feruido sole, uocamen trahit de colore. At qđ ex ip̃a arbore stringit̃, ut est, albũ Piper dicit̃. Sed ut piper sola India, ita & Hebenũ sola [b] mittit,

colore, rugisq; mutatur. Lege Plyniũ ca. 7. duodecimi nat. historię. Piper (inquit ca. ultimo noni de historia plantarũ Theophrastus) fructus est, eius genera duo, unũ enim rotundum, erui modo, tegmine, carneq; constans, sicut laurina bacca, subrutilũ, alterum oblongũ nigrum, semina papaueris cõtinẽs, longe hoc ualidius altero, ambo uim calefactoriã obtinent. Quamobrem contra cicutam auxiliant̃, & etiam thus. Extat nobile de pipere cap. 393. secundi apud Dioscoridem. Piper (inquit) arbor esse tradit̃ in India breuis, fructu inter Initia oblongo, effigie siliquarum, quæ collectæ piper lõgum uocantur. Interius quiddam milio tenui simile est, qđ quidem si consumatũ sit, piper fiat. Hoc igitur temporibꝰ suis dehiscens. Pandensq; sese racemulos fundit, ferẽtes qualia ipsi nouimꝰ piperis grana, e quibus acida, & antequã maturescant decerpta, candidũ piper appellant. Quo loco plurima piperis remedia eleganter refert. Auicenna, qui ob singularem doctrinã medicorꝫ princeps non iniuria appellatur ca. 558. secundi tractatus/secundi Canonis, abunde refert piperis naturã, qualitatem, operationes, proprietatesq; plurimas. Extat apud Aristotelem philosophum. 44. problema primæ Sectionis. Cur piper si large sumatur, uesicã soluet, si parce, aluũ: Econtrario Scamonea si large sumatur, uesicam soluet, si parce, & quæ uetus est/uesicã: Eũ locum adeas huius rei causam expetens. Martianus iureperitus lib. 39. Digestorꝫ titulo quarto lege. 16. inter species ad uectigal pertinentes, enumerat piper longũ, & piper album. a ℭ Iuniperi similitudinẽ.) Philostratus aliquorꝫ de arbore piperis sententiã referens/sic in eo, quem modo citauimus uolumine, inquit. Piperis arbor illi similis esse traditur, quã Græci ἄγνον .i. castam appellant, cum partibus alijs, tum maxime fructuum racemis. Nascitur autem, ut dictum est, in extremis, pręruptisq; locis/hominiũ generi inaccessibilibus, ubi Simiarum multitudo montis cauernas, & omnia foramina incolit. Eas autem maximi faciunt Indi, quoniã piperis, ut sic dicam, uindemiatrices sunt. Quapropter & armis, & canibus Leones, & cęteras feras ab ipsis arcẽt. Quod autẽ ad piperis collectionem attinet, sic se habet. Accedentes Indi ad arbores/quæ in parte montis infima nascuntur, fructusq; ab illis decerpentes, paruas quasdam sub arboribus areas faciunt, ubi piper congerunt, quasi casu illic ipsum proijcientes, ceu rem neglectam, & minimi ab hominibus existimatã, circumstantes uero, atq; in auijs abditę simiæ talia desuper aspicientes, ubi nox aduenit Indorꝫ opus imitatæ auulsos arborum ramusculos, in areas, quas diximus/cõferunt. Indi autem, ubi dies illuxit, piperis aceruos asportant, quos nihil laborantes sed dormientes aquisierunt. Qui Alberto authore delectantur, legant eum de pipere, cap. tricesimo sexti, eius uoluminis, quod de Vegetabilibus, & plantis scriptum reliquit. Ea omnia copiosius reperies apud authorem Pandectarum, in dictione, Falfel. Sic enim Arabes piper nuncupant. b ℭ Hebenum sola mittit.) Theophrastus, & plerunq; Græci, non aspirant dictionem ἔβενον, latinis undecunq; aspirandam placuit. Qui de Hebeno scribunt, tradunt eam tũ in India, tum in Aethiopia prouenire. Hebenus (inquit cap. 137. primi Pedacius Dioscorides) laudatur Aethiopica nigri splẽdoris, sine lęuore cornus expoliti arte. Prędensa materie si frangat̃. Mordax, substringẽsq; linguã, & quæ in carbone posita citra flammam, & fumum uratur. Odore iucundo gratuita. Nam recẽs Hebenus propter pinguitudinẽ succensa igni conflagrat. Ligno ad cotem trito ruffescit. Inuenitur & Indica Hebenus uenas habens fuluas, & candidas maculis frequentibus. Alioquin melior quæ supra dicta est &c. Herodotus libro tertio, cuius authoritatẽ etiã Plynius aduocauit, sic inqt. Aethiopes, eorũq; finitimi eodẽ, quo Indi Calistiæ semine utuntur, subterraneasq; obtinent domos. Horum utriq; tertio quoq; anno munera portabant, portantq; ad meam usq; memoriam, binos semodios auri rudis, & ducenos fasces Hebeni &c. Solinus asserens/solam Indiam Hebenũ mittere/Virgilium sequutus est. Plynius capite quarto duodecimi naturalis historiæ. Indiæ (inquit) arborum magnitudinem unam, quã peculiarius Virgilius celebrauit Hebenum nusquam alibi nasci professus.

Virgilij carmen secundo Georgicorum hoc est.

Diuisæ arboribus patriæ, sola India nigrum
Fert Hebenum.

Quo loco Seruius ait, Indiam omnem plagam Aethiopiæ accipiendam. Sunt, qui Hebenum Aethiopicam nõ aliam, quam palmarum generis esse dicant. Lucanus decimo

nec tamen uniuerſa,uerũ exigua ſui parte, ſyluis a
hoc genus gignit.[a] Arbor eſt plerũq; tenuis,[b] &
frequentior. Vimine raro in craſsitudinẽ caudi-
cis extuberata,hiulco cortice,& admodũ reticu-
lato,dehiſcentibus uenis,adeo ut per ipſos ſinus b
pars intima uix tenui libro contegatur. Lignum
omne[c] atq; mediale,eadẽ ferme & facie,& nito-
re,q eſt in lapide Gagate.[d] Indi reges ex eo[e] ſcep-
tra ſumũt,& quaſcũq; deorũ imagines[f] nõ niſi ex c
Hebeno habẽt.Iidẽ ferũt materia iſta liq̃rẽ nõ cõ-
tineri[g] noxiũ. Et quicq̃d maleficũ fuerit tactu ei⁹

Pharſaliæ Hebeni Mareoticæ meminit,tanq̃ ea apđ paludẽ Mareotin proueniat,inquiens.Hebenus Mareotica uaſtos Non operit poſtes,ſed ſtat pro robore Nili. a ℭ Syluis hoc genus gignit.) Vetera exemplaria gignit /habent.Has ſyluas trans Hypanin,uel uerius trans Hypaſin flumen quintodecimo Geographiæ lib.Strabo tradit.Sunt etiã tũ in Aethiopia,tũ in Arabico ſinu ſyluæ,in quibus Hebenus copioſe ꝓueniat.Authores c.30.ſexti.C.Plynius,& Mela Põ.li.3. b ℭ Arbor eſt plerũq; tenuis.) Theophraſtus in fine noni de plantarũ hiſtoria aſſerit Hebeni lignũ aſpectu Buxo ſimile eſſe,ſed decorticatũ nigerrimũ reddi.Vtile(inq̃t)óculis ad cotem tritum.Huius duo genera conſtãt.Alterũ materię laudatum, pulchrũq;. Alterum uile uitiatumq;.Rarũ qđ pręſtantius.Reliquũ per multũ habeť colorem cõmendatũ, nõ recõdita,ſed ſtatim ſua natura capeſcit.Fructicoſa eſt Cytiſi modo.Idem author cap.5.quarti de hiſtoria plantarũ libro.Theophraſti ſententiã trãſtulit eiſdem lib.& cap.C.Plynius.Duo genera(inquit)eius.Rarum id, quod melius.Arboreum trunco enodi.Materię nigri ſplendoris,ac uel ſine arte protinus iucundi. Alterũ fruticoſum Cytiſi modo,& tota India diſperſum eſt.Idẽ Plynius ca.41.ſextidecimi eiuſdem libri ſcribit.Spiſſiſsimã ex omni materie,ideo & grauiſsimã iudicari Hebenũ,& Buxum, graciles(inquit) natura neutra in aquis fluitat.Tradit idem eodẽ loco Hebenũ non ſentire cariẽ.Auicenna ca.230.ſecũdi tractatus ſecũdi Canonis ſcribit eã Hebenũ meliorem eſſe,quæ nigra,ęqualisq; ſit, & in qua lineæ minime reperianť,quęq; tactu ſuo cornu tornatili ſit perſimilis,plurimũ compacta,ac ſolida, quęue mordax ſit,conſtringensq; guſtantis linguã.Exq; ea ſuper carbonẽ poſita,bonus,acutus tamen ꝓgrediatur odor.Eam calidã,& ſiccã eſſe aſſerit in ſecundo.Quę autẽ ſint eius operationes, ac proprietates,multis uerbis eodem loco aperit idem author.Galenus ſexto Simpli.Pharma. Hebani uirtutẽ abſterſiuã,calfactiuamq; eſſe demonſtrat.Tanta eſt inter Seſamina ligna,& Acanthi cũ Hebeno ſimilitudo,ut ea pro Hebeno mercatores uenditent.Sed dep̃henduntť(inq̃t Dioſco.)qđ hient,ſolidioraq; ſint, quodq; in Taleolas minutas,& colore quaſi purpureas fatiſcant,qđq; admota linguæ non mordeãt, nec accenſa fragrent.Auicennæ ſunt quæ de Vegetabilibus,& Plantis Albertus retulit lib.6. c ℭ Lignum omne,atq; mediale.)Ideſt omnes Hebeni partes tam exterę, q̃ medulacęę ſimiles ſunt Gagati lapidi.Ex iĵs enim arboribus,quæ medullas certe habent,aliĵs carnoſa medulla eſt,aliĵs lignoſa,aliĵs mẽbranis ſimilis.Carnoſa,uiti,fico,punicę,ſambuco,ferulæ.Lignoſa Larici,abieti,pino.His durior,atq; ſpiſsior corno, ilici, robori.Cytiſo,moro,hebeno,celti.Ex Theophraſto cap.9.primi de hiſtoria plantarum.Sunt qui legant.Lignũ omne abſq; mediali,quod ex Theophraſti uerbis falſum eſſe conuinciť. d ℭ In lapide Gagate.)De lapide Gagate ca.35.abunde diximus. e ℭ Ex eo ſceptra ſumunt.)Hebenina ligna nigri coloris,ut in cõmentariĵs Ezechielis Hieronymus tradit,prętioſiſsima ſunt.Nõ ergo mirum,ſi ex eo ligno Indi reges ſceptra ſumunt.In tanta ueneratione ſceptra habita ſunt apud ueteres,ut uiris fortes per ea,tanq̃ per numen aliquod iurare conſueuerint.Sic iurat Latinus rex apud Virgilium.12.Aen.cũ Aenea fœdus iniens.

Vt ſceptrũ hoc(dextra ſceptrũ nam forte gerebat)
Nunq̃ fronde leui &c.

Eius cõſuetudinis rationẽ eodẽ loco affert Seruius.Is iurandi modus,ex.1.&.7. Iliados Homeri ſumptus eſt. καὶ ματό δ'εσκῆ πξοντό μέν &c.Sed re uera plerumq; damnoſa ſuperbia ſceptri.Reuoluerent utinã mundi principes mente ſępius Agamẽnonis regis potentiſſimi,ac ſapientiſsimi ſententiam.Ego eſſe(inquit)quidq̃ ſceptra niſi uano putem

Fulgore tectum nomen:& falſo comam
Vinclo decentem:caſus hęc rapit breuis.

De ornatu,& luxuria Indorũ regũ, plura refert Cælius ca.2.quinti antiquarum lectionũ libri. f ℭ Deorũ imagines.)Scribit Plutar.& poſt eum Euſebius capite.3.tertiĵ Pręparationis euangelicę,ſimulacrũ,& Deorũ imaginũ fictionẽ/eſſe uetuſtiſsimã. Has aũt priſci ex ligno faciebant ſolũ.Ligneum enim erat Apollinis ſimulacrũ in Delo,ligneũ Palladis in Athenarum urbe,ligneum Iunonis in Samo.Paras etiam ille,qui primus Argolicę templum condidit, & Callithiam filiam ſuam antiſtitem conſecrauit.Ex Cypri trunco ſimulacrũ Iunonis dicitur confor-

a auerti. Hac gratia pocula ex Hebeno habent. Ita
nihil mirum [a] si peregre sit in pretio, quo etiam
ipsi quibus prouenit, honorantur. Hebenum ex
India Romæ Mithridatico triumpho [b] primum
b Magnus Pompeius exhibuit. Mittit India & Ca
lamos odoratos, [c] potentes aduersum intestinæ
ægritudinis incommoda. Dat & multa alia [d] fra-
grantia mirifici spiritus suauitate grata. INdico-
rum lapidum in Adamantibus [e] dignitas prima,

masse. Lapidem enim rem duram, & inanē in Deorum effigiē celare nolebant. Aurum uero, atq; argentū infęcundæ terræ, atq; infelicis morbos colores esse putabant. Ebore uero propter uarietatē abusi sunt. Refert eodē loco idē Eusebi⁹ de hac ipsa re in legibus Platonis sententiā. Verissima Cheremonis sentētia existimantis fuisse eos mortales homines, quibus imagines, ac simulacra a ueteribus illis tributa sunt. Dei autem ueri nullū ex ligno, uel materia quauis alia uerum simulacrum esse potest. Quis (inquit) adeo stultus erit, ut ligneum simulacrum, ac effigiē dei creatoris omnium similitudinem habere arbitretur? Natura enim diuina omnē materiā, & omnia quæ percipimus excedit mente solummodo, ac sanctis animis intellecta. g ℭ Liquorē nō contineri.) Mira rerum naturæ uis, qua plura inter se dissident, cōuenientib⁹ alijs. Aiunt, qui de natura commentātur hircorum carnes uirus non recipere, si panem hordeaceum eo die, quo interficiant ederint, laser ue dilutum biberint. Stygis aquā tam præsentis ueneni esse aiunt, ut non nisi mularū ungulis contineri queat. Si uas fiat ex hederę ligno, uina transfluunt, ac remanere aquam, si qua mixta fuerit. Sunt & innumera natura dissidentiū exempla. a ℭ Nihil mirum si peregre &c.) Locus a minori ad maius affirmando. Raro enim res gratæ sunt ijs, apud quos abunde proueniunt. Humanas (inquit Claudianus) oblimat copia mentes. Et illud Propertij secundo Elegiarum.

Eleuat assiduos copia longa uiros. b ℭ Mithridatico triumpho.) Nec ex India, nec primū addit Plynius ca.4. duodecimi, sed qđ Romæ eam Magnus Pompeius in triumpho Mithridatico ostēdit. c ℭ Calamos odoratos.) Græcis κάλαμοσ ἐυώδησ dicitur Hippocrates medicus μερεψηκόν, siue μυρεψικόν. i. unguentariū nominat. Constat autē eundē esse Calamū odoratū, & calamum Aromaticū. Nomen autē habet ex similitudine calami usualis. Theophrast⁹ ca.7. noni de historia plantarum. Calamus uero (inquit) & iuncus trans Libanū montē intra ipsum Libanū, & aliū quendā montem paruū ualle minima exeunt. Nō ut quidā dixere inter Libanum, atq; Antilibanū, inter quos cāpus amplissimus, & pulcherrimus est, quē Aulonē appellant. Qua uero Calamus, & iuncus proueniunt lacus in amplū spatiatur, iuxtaq; eū palustribus siccatis isti assurgunt. Occupant lucū plus q̄ triginta stadia. Virides nequaq̄ esse uidentur, sed sicci, forma uero nihil ab alijs differunt. Locū ingredienti protinus odor aspirat, non tamen odor spiratur, ut quidā referunt. Hic enim locus a mari plus quā stadia centū quinquaginta. Sed in Arabia spiratione agri odoratissimū esse inter omnes constat. Quæ in Syria odore superuacuo sunt. Hæc ferme nota habemus. DE eodē Diosco. ca.17. lib. primi. Calamus odoratus (inquit) ex India est præcipua bonitas Ruffo, geniculis frequentibus, & qui confract⁹ in assulas multas dissiliat, plenis araneo fistulis, subalbidus, in cōmanducādo glutinosus, astringēsq; linguā gustu subacri, urinam potus elidit, eoq; cum gramine, aut Apij semine incoctus, substillo, hydropi, renibus ruptis, conuulsis bibendus pręcipitur, menses quoq; admotu, potuq; detrahit, tussi, euaporatus per se, aut cum resina Terebinthina, fumo per fistulam attracto in os, medetur, ad muliebres usus decoquitur; insessione, infusioneq; profuturus. Eodē in malagmatis, suffimentisq; ad odorē utuntur. Similia de Calamo odorato, quē Aromaticū nuncupat, scribit Auicenna cap.161. tractat.2. secundi Canonis, addens eum esse naturæ calidæ, & siccæ ad secundū usq; gradū. Quo loco eius proprietates abunde docens, aperit qualis sit eius in medicinis usus. d ℭ Dat & multa alia.) Quæ aūt ea sint docent inter alios Theophrastus lib.9. de historia plantarum. Ply. lib.12. naturalis historiæ. Dioscorides maxime lib. primo. Arrianus in.8. Strabo lib.15. Diod. Siculus lib.3. Itē cęteri. e ℭ In Adamantibus.) Constat Adamantibus ex natiua duritie nomē inditū, qđ scilicet ob eius insuperabilē duritiem uix frangi possit, sumptū nomē ab ἀ priuatiua particula, & δαμάζω uerbo, quod domo, & supero significat. Hinc Adamas indomabilis dictus. Serui.6. Aen. Duritiei causam tā in Adamāte, quā reliquis lapidibus natiuā siccitatē philosophi prodiderūt. Serapion scribit Adamantem esse frigidū, & siccum in quarto gradu, aitq; has duas naturas raro aggregari in aliquo certe lapide. Lucretius secundo de rerum natura libro ex Atomis cuncta componens, ait Adamantis duritiem ex Atomis hamatiorib⁹ prouenire.

Deniq; quæ nobis durata, ac spissa uidentur,

utpote qui lymphationes abigant,[a] uenenis resi- a
stant, pauitantium mentiũ uanos metus pellant.
Hæc primũ de ijs prædicari oportuit, quæ respi-
cere ad utilitatem uidebamus. Nunc reddemus
quot, quæue Adamantũ sint species,[b] & quis co- b
lor cuiq; eximius. In quodam Crystalli[c] genere
inuenitur materię, in qua nascitur adeq;[d] similis,
splendore liquidissimo in mucronẽ sexangulũ
utrinq; secus leuiter turbinatus, nec unquã ultra c
magnitudinem nuclei auellani reperitur. Huic
proximus[e] in excellentissimo auro deprehendi-
tur. Secundus pallidior, ac magis ad argenti co-
lorem renitens. Tertius in uenis[f] Cypri apparet d
propior ad aeriam faciem. Quartus in metallis
ferrarijs legitur,[g] pondere cæteros antecedens,
non tamẽ & potestate. Nam & hic, & qui in Cy-
pro deprehenduntur, frangi queunt, pleriq; e- e
tiam Adamante altero perforantur. At illi, quos
primos dixim⁹, nec ferro uincunt,[h] nec igni do-

Hæc magis hamatis inter se se esse necesse est,
Et quasi per ramos alte compacta teneri.
In quo iam genere in primis Adamantina saxa
Prima acie constant ictus contemnere sueta.

Sunt ex Hesiodi interpretibus, q Adamantẽ ferri speciem esse dicant. Adamantis durities efficit, ut is maximum in rebus humanis non solum inter gemmas pretium habeat, diu (inquit Plynius) nõ nisi regibus, & ijs admodũ paucis cognit⁹, unus modo in metallis repertus perq; raro comes auri, nec nisi in auro nasci uidebatur. Scribit idẽ Ply. ca. 4. tricesimiseptimi nat. histo. ueteres eũ in Aethiopum tantũ metallis inueniri existimasse inter delubrũ Mercurij, atq; insulã Meroen, dixisseq; non ampliorẽ Cucumeris semine, aut colore dissimili inueniri. a ℭ Qui lymphationes abigant.) Adamas (inquit Plynius) & uenena irrita facit, & lymphationes abigit, metusq; uanos expellit a mente, ob id quidã Anchitem uocauere. ἄγχος enim apud Grecos angorem significat. Dionysij poetæ interp̃s has Adamãtis uires ijs uersibus elegãter exprimit.

Hic fulget lymphata Adamas, (qui pectora sanat,
Et prohibens miseris occulta (damna ueneni.

b ℭ Adamãtũ sint species) Quę, quotue sint Adamantum species abunde refert Plynius ca. 4. lib. ultimi. ADuertendũ Adamantũ differentias interdum sumi ex locis, in quibus ꝓueniunt, aliqñ ex colore eoꝝ, sępe ex habitu, & forma, ab eorum frequenter duritie, nõnunq̃ effectus eoꝝ uarij speciem aliã arguunt, & naturam. c ℭ In quodam Crystalli genere.) Quoniam hæc Adamantis species eodem loco, ubi & Crystallus prouenit/ reperitur, nõ mirum si Adamas hic sit plurimũ Crystallo consimilis. Plynius. Indici (inquit) non in auro nascentis, sed quadã Crystalli cognatione. Siquidẽ & colore trãslucido nõ differt. Et laterũ sexangulo leuore turbinatus in mucronẽ &c. d ℭ Adeq; similis.) pereq;, pariter, omnino similis. Apuleius. 4. de Asino aureo. Quos incontãter adeq; latrones arbitrarere. Plautus in Casina. Neq; est, neq; fuit me/senex quisq̃ amator, adeq; miser. Miror quosdã/pro adeq; similis splendore liquidissimo/reposuisse, ad aquę similis splendorem liquidissimũ. e ℭ Huic ꝓximus.) Hũc Arabicũ Ply. nũcupat supradicto minorẽ tantũ esse perhibens. Similis est huic quidẽ Arabicus, minor tantũ. Similiter & nascens cæteris pallorgentis, & in auro non nisi excellentissimo natalis. Incudibus ij deprehenduntur, ita respuentes ictum, ut ferrum utrinq; dissultet, incudes etiã ipsę dissiliant. Quippe duritia inenarrabilis est, simulq; igniũ uictrix natura, & nunq̃ incalescẽs. Vnde & nomen indomita uis Gręca interpretatione accepit. f ℭ Tertius in uenis Cypri.) Duo alia Adamantis genera Solinus pręterit, de quibus hæc retulit Caius Ply. Vnũ ex ijs (inquit) uocant Cenchron, qđ est milij magnitudine. Alterũ Macedonicũ in Philippico auro repertũ, & hic est Cucumi semine par. Post hos Cyprius uocať in Cypro repertus, uergẽs in æreũ colorẽ, sed in medicina, ut dicemus, efficacissimus. g ℭ In Metallis ferrarijs.) Hunc Ply. Sideriten uocat. Post hunc (inquit) est Siderites ferrei splendoris, pondere ante cæteros, sed natura dissimilis. Nam & ictibus frangitur, & alio Adamante perforari poteſt. Quod & / Cyprio euenit. Græci enim σίδηρον ferrum dicunt. σιδήρεον, & σιδηρόν ferreum. Sicq; a colore nomen habet. Sunt, qui sic legant. Tertius in uenis Cypri apparet proprior ad æream faciẽ, & plurimũ ualet in medicamine, qui Siderites appellať. Sed nõ aduertũt Sideriten eẽ aliud Adamãtis genus, ut ex ascriptis Ply. uerbis euidẽs est. h ℭ Nec ferro uincunť.) Siqđẽ (inqt Ply.) illa inuicta uis duarũ inuiolẽtissimę naturę rerũ/ ferri/ ignis cõtentrix hircino rũpiť sanguine, ac ne aliter, q̃ receti, calidoq; macerata. Et sic q̃q; multis ictibus, tũc etiã ꝑterq̃

a mantur. Veruntamen si diu sanguine hircino macerētur, nec aliter, q̃ si calido, uel recenti malleis aliquot ante fractis, & incudibus disipatis, aliquando cædunt, atq; in particulas disiliunt.
b Quæ fragmēta sculptoribus in usum insigniendæ cuiusq; modi gemmæ expetūtur. Inter Adamantem, & Magnetē [a] est quædam naturæ occulta dissensio, adeo ut iuxta positus non sinat
c Magnetem [b] rapere ferrum. Vel si admotus Magnes ferrum traxerit, quasi prædam quandam quicquid Magneti hæserit, Adamas rapiat, atq; auferat. LYchniten [c] deinde fert India, cuius

eximias incudes, malleosq; ferreos frangens. Idipsum Rhennius ijs uerbis cecinit. Quem minime ualeat ferrum superare nec ignis, Frangitur hircino maceratus sanguine tantum, Sed tepido fractis multis incudibus ante. Adamantis duritia in Prouerbia abijt. Adamante creati. Adamante durior. Adamantina tunica. Adamantini claui. De homine, qui ne utiq; a proposito flecti potest. Vtuntur ijs Statius primo Syluarū. Hesiodus primo Georgicon. Horatius primo, &. 3. Carminū. Sunt Medicorum quidam, qui dicunt Adamantem hirci sanguine frangi posse, si eiusmodi hircus aliquandiu ante uinū biberit, uel montanum Sileos, aut Petroselinum commederit. Plumbo quoque hūc ipsum lapidē frangi posse confirmant. Miratur Plynius cuius hoc ingenio inuentū fuerit? Quoue casu repertū? Aut quæ fuerit coniectura experiendi rem immensi secreti, & in fœdissimo animaliū omnium, profecto muneris talis inuētio hominis est. Gemmarij nostri tēporis id omnino falsum esse contendunt. a ℭ Inter Adamantem, & Magnetem.) Plynij uerba, quæ hoc loco Solinus mutuatus est, hęc sūt. Adamas (inquit) dissidet cum Magnete lapide, in tantum, ut iuxta positus ferrum nō patiatur attrahi, aut si admotus Magnes apprehenderit, rapiat, atq; auferat. Dionysij interpres.

Hic iuxta positus Magnetem uiribus arcet
Occultus raptu ferri, uel tractibus ante
Admotum retrahit, defendens robore miro.

Quæ de Adamantis, & Magnetis pugna se uidisse Augustinus refert. Lege apud eundem ca. 4. uicesimiprimi Ciuitatis dei. DE contrarietate Magnetis, & Allij. Lege Ply. in Prologo lib. uicesimi nat. histo. Nescio quas nugas referat de Adamante Serapio, de Simplicibus & Mineralibus scribens. b ℭ Magnetē.) Plynius Nicandri testimonio scribit Magnetem fuisse ab inuentore sortitum nomen. Lucretius lib. 6. a patria, hoc est a Magnesia sic uocatum.

Quod superest agere incipiam, quo fœdere fiat
Naturæ, lapis hic ut ferrum ducere posit,
Quem Magneta uocāt patrio de nomine Graij,
Magnetum quia sit patrijs in finibus ortus.

Heraclium quoq; i. Herculeum eundē dictū ait, uel ab Heraclia Ponti regione, ubi prouenit, ut Didimus author est, uel quod is lapis Herculeis. i. maximis uiribus præditus sit. Ab effectu quoq; Siderites dicitur, qđ ad se scilicet ferrum trahat. Eius Plynius Sotaci authoritate quinq; genera esse tradit, quā diuersitatem a locis, in quibus prouenit, omnino trahens. Diogenianus uerum Magnetem sic argento similem esse, ut sępe aspicientes fallat. Eum autem lapidem, qui ferrū trahit, non Magnetem dici ait, sed Heracleon potius appellandū. Ob hanc Magnetis trahendi ferri uim, Anaxagoras Magnetē animatū esse credidit. Vnde autem ea uis huic lapidi insit multis carminibus sexto de rerum natura Lucretius demonstare conatur. Principio omnibus a rebus &c. Mirum qđ Magnes/

Ex ferro meruit uitam, ferriq; rigore
Vescitur hoc dulces epulas, hoc pabula nouit,
Hinc proprias renouat uires, hinc fusa per artus
Aspera secretum seruant alimenta uigorem.
Hoc absenti perit, tristi morientia torpent
Membra fame, uenasq; sitis consumit apertas.

Scribit Dioscor. ca. 168. q̄nti de materia medicinali lib. Magnetē lapidē tanto esse meliorē, quanto facilius trahit ad se ferrū. Itē quātomagis cęruleus colore fuerit, p̄sertim si spissus sit, neq; admodū ponderosus. Vix crediderim, qđ ca. 394. de Mineralibus Serapio de Magnete lapide ꝓdidit. Nec minus fidē excedūt, quę. z. q̊q; Mineraliū sunt ab Alber. relata. Sed loca cōsignasse satis fuerit. Ex Magnetis natura nō incōcinnū sumet Adagiū. Vti Magnete ferrū. Cuiꝰ usus maxie in auaros q̃drabit, q nō secꝰ auri sacra fame, q̃ Magnetis ui soleat ferrū trahi. Scribit Alb. Aristotelis authoritate repiri Magnetis genꝰ, cuius pars una ad se trahat, ꝓcul abijciat pars altera

lucis uigorem flagrantia excitat lucernarũ, qua a
ex causa λυχνίτην Græci uocauerunt. Duplex ei fa-
cies, aut in purpuream emicat claritatẽ, aut me-
racius suffunditur cocci rubore. Per omne inti-
mum sui / si quidem pura sit / inoffensam admit- b
tit perspicuitatem. At si excanduit radijs solis in-
cita, uel ad calorem digitorũ attritu excitata est,
aut palearum cassa, aut chartarũ fila ad se rapit,
cõtumaciter scalpturis resistens. Ac siquãdo in- c
signita est, dum signa exprimit, quasi quodam a-
nimali morsu partem ceræ retentat. BEryllos [b] in
sexangulas formas Indi atterunt, ut hebetem co-
loris leuitatem angulorũ repercussu excitent ad d
uigorem. Beryllorũ genus diuiditur in [c] speciem
multifariam. Eximij interuirente glauci, & cæ-
ruli temperamento, quandã præferunt puri ma-
ris gratiam. Infra hos sunt Chrysoberylli, qui lã- e
guidius micãtes aurea nube circumfunduntur.
Chrysoprasos [d] quoque ex auro, & Porraceo mi-

ferrum. Rursus esse Magnetem alterum, qui hominũ carnem non secus ac ferrum ad se trahat. Magnetis contrariã naturam Theamedes lapis omnino possidet, utpote qui ferrum omne abigit, respuitque id quod etiam Plynius aunotauit. c ℭ λυχνίτην deinde.) λύχνον Græci lucernã dicunt, ex cuius similitudine constat huic lapidi fuisse nomen inditum. Ex eodẽ genere ardentium (inquit cap. 7. tricesimiseptimi Caius Plynius) Lychnites appellata a lucernarũ accensarũ præcipua gratia. Nascitur circa Orthosiam, totaque Caria, ac uicinis locis. Sed probatissima in Indis. Quã quidã remissiorem Carbũculũ esse dixerũt &c. Lychniten duob⁹ uersiculis expressit Rhennius Dionysij interps.

Hic Lychnis lucẽ simulat splẽdore lucernæ,
Hinc meruit nomen præclaro nomine dignum.

Sũt & huius nomenclaturæ tum herba, tũ marmor quoddã, quibus ob similẽ causam nomen inditum. a ℭ Duplex ei facies.) Plynius. Et alias inueni differentias. Vnam, quæ purpura radiet, quæ cocco. Sole excalfacta, aut digitorum attritu paleas, & cartharum fila ad se rapere. Omnia autem hæc genera scalpturæ contumaciter resistunt, partemque ceræ in signo tenent. b ℭ Beryllos.) A gentibus, apud quas proueniunt nomen habent. Græci etiã βηρύλλους uocant. Marbodęus cõtra syllabę rationem corripuit primam.

Conspicuos reddit sexangula forma Beryllos.

Plynius ca. 5. tricesimiseptimi naturalis historiæ. Eandem (inquit) multis naturam, aut certe similem habere Berylli uidentur, in India originẽ habentes, raro alibi reperti. Poliuntur omnes sexangula figura artificũ ingenijs, quoniã hebescunt ni color surdus repercussu angulorũ excitetur. Aliter enim politi non habent fulgorem eundem. c ℭ In speciem multifariam.) Plyni⁹ idipsum sic explicat. Probatissimi sunt ex ijs, qui uiriditatem puri maris immitantr. Proximi qui uocantur Chrysoberylli, & sunt paulo pallidiores, sed in aureum colorẽ exeunte fulgore. Vicinũ genus huic est pallidius, & a quibusdam proprij generis existimatr, uocatur Chrysoprasus. Quarto loco numerantur Hyacinthizontes. Quinto, quos Heroides uocant. Post eos autem Cærini. Ac deinde Oleagini, hoc est colore olei. Postremi Chrystallis fere similes. Hi capillamenta habent, sordesque alioquin euanidi, quæ sunt omniũ uitia. Indi mire gaudent longitudine eorũ, solosque gemmarũ esse prędicant, quæ carere auro malint. Et ob id perforatos Elephantorũ setis religant. Et alios conuenit nõ oportere perforari, quorũ sit absoluta bonitas umbilicis statim ex auro capita comprehendentibus. Ideoque Cylindros ex ijs facere malunt, quam gemmas, quoniã est summa commendatio in longitudine. Quidam & angulosos putant statim nasci, & perforatos gratiores fieri medulla candoris exempta, additoque auro repercussa, aut omnino castigata causa perspicuitatis ad crassitudinẽ. d ℭ Chrysoprasos.) Chrysoprasos ab auro, & porri succo nomẽ habet. De eo Plynius ca. 5. & 8. tricesimiseptimi nat. histo. Vetusta ferme omnia Solini exemplaria Chrysopassos habent. Chrsopassus enim latine sparsus, uel uarius auro dicitur ἀπὸ τοῦ χρυσοῦ auro, & σπάσσω spargo, uarioque, quod is lapis auri uenis sparsus sit. Est autẽ Chrysopassus unus ex duodecim pretiosis lapidibus, qui ciuitatis sanctæ Hierũsalem fundamenta erant. Non placet expositio glossematis cuiuscunque ea fuerit super ca. 21 Apocalypsis. Quo loco exponens Chrysopassum. Chrysos (inquit) aurum, passos porrum dicitur. Porrum enim non passos, sed Prason. i. πράσον nominatur a Græcis. πάσσων autem unde Chrysopassus dicitur, Latine spargens, uarians, tingensque significat. Vnde Crysoprasus alter ab hoc lapis est. a ℭ Hyacinthizontas.) Græci ζώννειν ligare dicunt ζώνην zonam. Hinc Hyacinthizontes / Hyacinthi quasi zona, & cingulo quodam

a xtam lucem trahentes, æque Beryllorum generi adiudicarunt. HYacinthizontas [a] scilicet qui hyacinthos prope referant, & ipsos probant. Eos uero, qui Crystallo similes capillamentis inter-
b currentibus obscurantur (hoc enim uitio illorū nomen est) scientissimi lapidum plebi dederunt. Indici reges hoc genus gemmarū in lōgissimos Cylindros [b] amant fingere, eosq́ perforatos Ele-
c phantorū setis subligant, ac monilia habent, aut plerumq́ ex utroq́ capite insertis aureis umbilicis, ut marcentem faciem ad nitelam incendant pinguiorem, quo per industriam metallo hinc
d inde addito fulgentiorem trahant lucem.

DE TAPROBANE INSVLA, ET qua ratione primū innotuerit. Qualis illic nauigatio. Quis gētis ei⁹ mos in rege eligendo. Itē de Conchis, Margaritis, Vnionibus. CAP. LXVI.

e TAprobanen [c] insulam anteq̄ [d] temeritas humana exquisito penitus mari fidem panderet, diu [e] orbem alterū putauerūt, & quidem eum, quem habitare [f] Antichthones

circumligati. Hinc maxime inter Hyacinthos probati sunt. b ℭ Cylindros.) κυλίνδειν Græci uoluere dicunt. Hinc Cylindrū uocant, quicquid teres, & oblongū fuerit. Vnde etiamnū lapidi nomē datum, a forma scilicet terete, & oblonga. Fiunt Cylindri ex alijs etiam lapidibus pretiosis, ut ex Beryllis. Plynius ca. 5. tricesimiseptimi nat. histo. de Beryllis loquēs. Indi ideo (inquit) Cylindros ex ijs facere malunt, q̄ gemmas, quoniā est summa cōmendatio in longitudine. Elegans prouerbiū apud Iuuenalem. Donant secreta Cylindros. In perditū quemq́ hominē, qui dum sua uitia abscōsa esse cupit, & ne a conscijs ea detegantur, timent, pretijs, & muneribus consciorū taciturnitatem comparant. c ℭ TAPROBANEN.) Post Indiæ descriptionē, ad Taprobanen insulam stylū uertit, affirmans eam fuisse incognitam usq́ ad Alexandri Macedonis tempora. Ptolemæus ca. 4. libri septimi scribit Taprobanen diu antea Simonidi insulā fuisse dictam. Postea Salycam, eosq́ qui eam habitant Salas, uel Salos communi uocabulo nūcupatos. Taprobanes insulę Boreum promontoriū est gradus habens longitudinis. 126. Latitudinis uero. 12. cum. 2. Hoc inquā promontoriū Cory Indiæ promōtorio oppositum esse idem Ptolemæus refert. Formam eius insulæ appingit ipse ultima tabula Asię. Huius insulæ ingens a terris alijs distantia, facit ut de eius situ, magnitudine, ac incolarum moribus plurimū discrepent authores. Hinc factum est, ut cum de loco remotissimo sermo incidit, prouerbiali figura dici consueuerit. Vbi Taprobanen Indica tingit aqua. Ea figura primo de Ponto Ouidius usus est. d ℭ Temeritas humana exquisito penit⁹ mari.) Scribit Flaccus Horatius fuisse eum audacissimū, qui primus fuerit nauigare ausus. Illi (inquit) robur, & æs triplex Circa pectus erat, qui fragilem truci Commisit pelago ratem Primus, nec timuit pręcipitem Aphricū decertātem Aquilonibus. Nec tristes Hyadas, nec rabiē Noti. Quem mortis timuit gradum; Qui siccis oculis monstra natantia, Qui uidit mare turbidū, & Infames scopulos Acroceraunia? Nequicq̄ deus abscidit Prudens oceano dissotiabili Terras si tamen impię Non tangenda rates trāsiliunt uada. Audax omnia perpeti Gens humana ruit per uetitum nefas. Hanc humanam temeritatem eleganter Claudianus cecinit in pręfatione Raptus Proserpinæ. Seneca Tragędus in Medea. Audax nimiū, qui freta primus Rate tam fragili perfida rupit, Terrasq́ sua post terga uidens Animā leuibus credidit auris &c e ℭ Orbem alterū.) Plynius ca. 22. sexti nat. hist. Taprobanē alterum orbem terrarū esse diu existimatū est Antichthonū appellatione. Similia de Britania insula fuisse creditum cap. 35. supra Solinus tradidit. f ℭ Antichthones.) Ab ἀντί contra, & τίθημι pono. Græci Antichthonas, uel uerius Antochthonas eos dicunt, qui e regiōe nobis. i. e contraria parte terræ, qui aduersis uestigijs stent contra nostra uestigia, quos Antipodas etiā uocamus. Sūt enim contra eos positi, quos ἀντοίκους uocamus. Subtilis semper apud ueteres inquisitio. Sint ne omnino homines, qui sub terra sua uestigia nostris opposita habeant nec ne. Eos esse euidenti satis ratiōe

crederentur. Verum Alexandri Magni uirtus ignorantiam publici erroris non tulit ulterius permanere, ſed in hæc uſq; ſecreta propagauit nominis ſui gloriã. Miſsus igitur [a] Oneſicritus præfectus claſsis Macedonicę, terrã iſtam quãta eſset, quid gigneret, quomodo haberetur exploratam noticiæ noſtræ dedit. Patet in longitudinem ſtadioꝝ ſeptem milium, [b] in latitudinẽ quinq; milium. Sciinditur amne [c] interfluo. Nam pars ei⁹ beſtijs, & Elephantis repleta eſt, maioribus multo q̃ fert India. Partem homines tenent. Margaritis ſcatet, & gemmis omnibus. Sita eſt inter ortum, [d] & occaſum. Ab Eoo mari incipit prætenta Indię. A Praſiana Indoꝝ gente [e] dierũ uiginti

Macrobius ſecũdo de Somnio Scipionis conatur oſtendere. Eandem ſententiã ſequitur Plynius ca.67. ſecundi naturalis hiſto, & Martianus Capella non multũ poſt principiũ lib. ſexti. Et Cleomedes cap.2. primi Meteororum.

Altera pars orbis ſub aquis iacet inuia nobis,
Ignotæq; hominum gentes, nec tranſita regna
Commune ex uno lumen ducentia ſole
Diuerſaſq; umbras, læuaq; cadentia ſigna,
Et dextros ortus cœlo ſpectantia uerſo.
Nec minor eſt illis mũdus, nec (lumine peior,
Nec numeroſa minus naſcunt (ſydera in orbe.

Author Manilius primo Aſtronomicon. Theologi.i. ueritatis authores fabuloſa eſse omnia, q̃ de Antipodibus ab alijs ſunt relata. Idipſum inter cęteros oſtẽdunt Auguſtinus cap.9. ſextidecimi Ciuitatis dei, & Lactan. ca.24. tertij Diuinarũ Inſtitutionum. Quamuis non deſint, quibus Lactantij perſuaſiões frigidę nimis eſse uideant. Theologis aſsentitur Lucreti⁹ etiã libro primo.

Illi cum uideant ſolem, nos ſy (dera noctis
Cernere, & alternis nobiſcum (tempora cœli
Diuidere, & nocteis parileis a (gitare diebus.
Sed uanus ſtolidis hæc omnia parturit error &c.

Alij altius intelligunt (inqt.6.Aen. Seruius Honoratus) qui ſub terra eſse Inferos uolũt ſecundũ Corographos, & Geometras, qui dicũt terrã σφαιροειδῆ.i. Sphæreã eſse, quæ aqua, & aere ſuſtentatur. Quod ſi eſt, ad Antipodes (inquit) poteſt nauigatione perueniri. Quia quantũ ad nos ſpectat, inferi ſunt, ſicut nos illis. Hinc, qđ ſub terra inferos dicimus eſse. Tiberianus etiã inducit epiſtolam uento allatam ab Antipodibus, quæ habet. SVPERI INFERIS SALVTEM. Sunt, ut etiam Strabo retulit lib. primo, qui orientis extremi, & maxime ad occaſum inclynatæ regionis incolas, quales ſunt Indi, atq; Hiſpani, Antipodas eſse contendant. Ratione conſimili Antipodas eſse, qui tum extremã Meridiei, tũ Septemtrionis incolunt partem ultimam. a ℭ Miſsus igitur Oneſicritus.) Eadem quoq; & a Plynio relata ſunt. Aduertendũ non ſolum Oneſicritum Taprobanen inſulã adijſse, ſed rerum ſcriptores alios plures, Megaſthenem, Eratoſthenem, Nearchum, Ariſtobulũ, Deimachum. Hi omnes de ea inſula plurima tradiderunt, a quibus tandem poſteri ſunt mutuati. b ℭ Stadioꝝ ſeptem miliũ.) De Taprobanes magnitudine nõ uſq;quaq; ſcriptores conſentiunt. Eratoſthenes, & ſecum plures, ut lib.15. Strabo refert, Taprobanen diſtare dicit ab Auſtraliſsimis partibus, quæ ſunt apud Coniacos meridiẽ uerſus ſeptẽ dierũ nauigatione. Eius longitudinẽ eſse ad octo milia ſtadioꝝ Aethiopiã uerſus. Oneſicritus huius inſulæ magnitudinẽ facit ſtadiorũ quinq; miliũ. Longitudinẽ uero, & latitudinẽ nullã diſtinguit. Ex Strabone lib.15. quæ a Plynio, Martiano, & Solino diſcrepare uidentur, qđ ille ad octo milia ſtadioꝝ eius longitudinẽ dicat, hi uero ſeptẽ milium. c ℭ Amne interfluo.) Quid de Taprobanes fluminibus Nearchus ſcribat, refert Strabo non multum poſt principiũ quintidecimi. d ℭ Sita eſt inter ortum, & occaſum.) De ſitu Taprobanes ſic Strabo lib. primo. Ipſa uero Taprobane (inquit) Indię obiecta eſse uehementer eſt credita. Inſula in pelago permagna ad Auſtrũ ſita. Porrigitur autem in Aethiopiã ſupra ſtadioꝝ milia quinq;, ut fama eſt, e qua multum eboris ad Indoꝝ nundinas & teſtudines, & reliqua eiuſmodi onera ſubuehi. Huic inſulæ latitudo ad proportionẽ adijcitur longitudini. Eleuatio ex India in ipſam ſtadioꝝ triũ milium &c. Dionyſius Afer eam ſub ſydere Cancri ſitam eſse ait. e ℭ Dierum uiginti primo.) Idipſum Plynius ijs quidem uerbis explicat. Incipit ab Eoo mari inter ortum, occaſumq; ſolis Indiæ prętenta. Et quondã credita uiginti dierum nauigatione a Praſiana gente diſtare. Mox quia Papyraceis nauibus, armamentiſq; Nili peteretur ad noſtrarũ nauium curſus ſeptem dierum interuallo taxato. Strabonis uerba ſunt ex.15. Geographię li. Diſtare eam a continenti uiginti dierum nauigatione. Sed naues ueloꝝ uitio male nauigare. Quæ etiam alias non mitratis ſint fabricatæ. Inter eam, atq; Indiam alias eſse inſulas. Ipſam uero omnium Auſtraliſsimam. INgens apud quoſdam quæſtio nuper orta,

a primo in eam fuit cursus,sed cum papyraceis, &
Nili nauibus illo pergeretur,mox cursu nostra-
rum nauium septem dierum iter factum est. Ma
re uadosum [a] interiacet altitudinis non amplius
b senum passuum. Certis autem canalibus adeo al
tum,adeo depressum,ut nullæ unquã anchoræ
ad profundi illius ima potuerint peruenire. Nul
la in nauigando syderum obseruatio. Nam neq;

Quanã in parte orbis Taprobane insula sita sit? Vltra ne æquatorem,an citra,an uero sub ipso directe æquatore locari debeat? Reor in ijsce rebus nobiliũ scriptorũ authoritatẽ, hominumq; experientiã rationibus præferendam. Situs enim locorũ ab ijs maxĩe edisci põt,q uel ea loca cõspexerint ipsi, uel ab eis didicerint, q se ea uidisse indubie profitẽtur. Sunt autẽ ij tum locorũ incolæ,tũ cæteri,qui ex terris alijs,ut exotica loca noscerẽt,illuc olim ꝓfecti sunt. Quantũ experiẽtiæ sit tribuendũ, Arist. insinuat tradẽs expertũ q̃uis arte careat, certius operari artifice q̃uis alio non experto. Id ipsum in fine decimi Aethicorũ uerbis plurimis uerum esse monstrauit. Non immerito igit̃, ut inquit Plynius, experimentis optime creditur. Huc tendit Cynici aspersus sale iocus. Is enim ad eũ, qui de cœlestibus audacter nimis disserebat. Quando,inqt, de cœlo uenisti? Innuens nimirum, præsentiã omnino requiri ad ea noscenda, quæ sint maxime sciuncta loco. Seruandum in locorũ descriptionibus,Plynianũ pręceptum,authorem neminem unum sequendũ monens. Sed ut quęq; uerisimũ in quaq; parte arbitratur. Quoniam (inquit) cõmune ferme omnibus fuit,ut eos quisq; diligentissime situs disceret,in quibus ipse prodebat. Ptolemæus præterea insignis Geographus se ea,in orbis descriptiõe scripturũ promittit,quę partim ex uisu,partim ex aliorũ traditione cognouerit. Probatum uerbum est. Indi noscunt sua rura coloni. Constat autem multorũ experientia in Australissimis Indiæ partibus,umbras in meridiem ipsum cadere, quod ab authoribus quoq; probatissimis proditum est. Esse uero Taprobanen multo Australiorem,quolibet loco Indiæ,nulli in dubiũ uerti debet. In Taprobane igitur insula,umbræ in meridiem cadant necesse est. Rursus experientia deprehensum,quibus in locis,in die umbræ non sint. Septemtrionẽ nõ cõspici. Vnde ea loca non immerito ἄσκια nuncupantur a Græcis.i.umbra carentia. Quod si in India id euenit, quantomagis in Taprobane, quã multo Australiorem India esse cõstat? Scribit Plynius, & secum plures,in India Patalis nobilissimo portu,solem dexteriorẽ oriri.i. Septẽtrionaliorem, q̃d Septẽtrio dexter sit,sicut sinister meridies. Ex ijs consequens esse uidetur,ut Taprobane ex parte saltem aliqua,ultra æquatorem locari debeat. Vnde Hipparcho prima pars orbis alterius dicitur. Nec obstat proximũ esse Indiæ promontoriũ, quod uocatur Calaicum quadridui nauigatione medio in cursu solis insula incurrente, cum prouentorũ qualitate fieri tardam,aut uelocem nauigationẽ. Alexandriã Aegypti urbe longe ab Italia semotam esse/nemo ambigit. Cum tamen Galerius a freto Siciliæ Alexandriã septima die peruenerit. Babillus sexta. Valerius Marianus a Puteolis nono die lenissimo flatu. Rursus uariant authores quantũ Taprobane distet ab India. Quod Seres uideant, facit ingens montiũ altitudo,ac aeris purgati qualitas. Nõ ergo piaculũ cuipiã uideri debet,q̃d a Plynio, Solino, Martiano, Diodoro, cæteris, in Taprobane, nec Septẽtriones, nec Vergilias aspici. Quodq; ab Hytani Carmaniæ fluuio primũ aspici Septemtriones incipiant. Lunã,quoq; non nisi ab octaua in sextãdecimã supra terras uideri. Non paruũ nimirum ueritatis indiciũ, q̃d hæc omnia comprobat Martianus uir in Mathematicis disciplinis plurimũ eruditus. Vide Clęomedem ca.5.primi Meteororũ. Insuper de Taprobane,uel locis reliquis scribens Plynius satisfecisse uidetur,si ab ijs, qui se pręcesserint scripta, aut quauis alia ratione relata/posteris prodiderit. Non enim ad historiarũ scriptorẽ omnino pertinet,ab alijs tradita demonstrationibus cõprobare. Scribunt qui de natura cõmentati sunt, multas esse causas,cur in rem quampiã uidendi aspectus tendere nequeat. Inter quas numerant nimia extremorũ distantia,medij qualitas. Rursus si uapores cũ se e terra sursum tollunt,inter aspectum,& rem uisibilem mediarint. Aliam causam affert Ply.ca.72.secundi. Hæc pauca e multis,quæ a nobis alibi sunt relata, in hunc locum transtulimus,ut Plyniũ, & Solinũ de bonis studijs q̃optime meritos,a calumnia uindicaremus. Non laudo eos, qui Herostrati more τὸν κλἡδόνα, aucupantur. Menandrũ Comicum nobilissimũ in Comœdiarũ certaminibus sępe a Palemone nequaq̃ pari scriptore uictum ferunt. Eũ Palemonẽ cum forte Menander habuisset obuiã. Quæso (inquit) Palemon bona uenia dic mihi, quom me uincis,non erubescis?

a ℭ Mare uadosum interiacet.) Mare,inquit Plynius,interest uadosum, senis non amplius altitudinis passibus,sed certis canalibus adeo profundum,ut nullæ anchorę sidãt. Ob id nauibus utrinq; proræ ne per angustias aluei circumagi sit necesse. Sæpe quęsitũ a Philosophis, quęnã sit maxima maris altitudo,cur ue non eadem eius ubiq; profunditas? Altissimũ mare quindecim stadiorũ Fabius tradit. Atqui,ut in Paulo Plutar. refert, dicunt Geometræ neq; altitudinẽ montis,

Septemtriones [a] illic conſpiciuntur, nec Vergiliæ apparent. Lunã ab octaua [b] in ſextamdecimã tantum ſupra terrã uident. Lucet ibi [c] Canopos, ſydus clarum, & ampliſsimũ. Solem [d] orientem dextra habent, occidentem ſiniſtra. Obſeruatione itaq; nauigandi nulla ſuppetente, per quã ad deſtinata pergentes/ locum capiant. Vehunt alites, quarum meatus terram petentium regendi a b

neq; profunditatẽ maris ultra decem ſtadia protendi. Eſse præterea in mari, planities, montes, uallesq; non ſecus atq; in terra conſpicimꝰ. Hic ergo euenit, ut alibi uadoſum ſit mare, profundũ alibi, locis alijs profundiſsimũ. In ponto ex aduerſo Coraxoꝝ gentis, uocant alij Bathea ponti trecentis fere a cõtinenti ſtadijs immenſam altitudinẽ maris tradunt uadis nunq̃ repertis. a ℭ Nam neq; Septẽtriones.) Scribit Plynius ca.72. ſecundi. Nec Troglodyticen, nec confinẽ Aegyptũ Septẽtriones cernere. Horum, & pluriũ, quæ miramur cauſa in ipſius terræ figura eſt, quã globo ſimilem, & cũ ea aquas ijſdem intelligitur argumentis. Sic enim fit haud dubie ut nobis Septẽtrionalis plagæ ſydera nunq̃ occidant. Contra Meridianæ nunq̃ orianẽ. Rurſusq; hæc ab illis non cernantur attollente ſe contra medios uſus terrarum globo. Lege Cleomedẽ ca.10. primi. Id potius ad gentis eius regionis obtuſum ingenium tribuerim, cum alia poſsent ſydera cum nauigant obſeruare, utpote ea, quæ iuxta polũ alterum ſita ſunt. Cũ luceat ibi Canopus ſydus clariſsimũ, ampliſsimũq;. Niſi ad Magnetẽ lapidẽ, q̃ nauigantes indicis inſtar uti uidemus, id ipſum referendũ putemus. Mirum profecto Magnetis cũ polo Arctico naturę cõmertiũ quod ferrũ eo tactũ lapide, mox ad polũ hunc ſuapte ſeſe natura cõuertat. Plynius. Syderũ in nauigando nulla obſeruatio. Septẽtrio non cernitur, ſed uolucres ſecum uehunt emittentes ſępius, meatumq; earũ terras petentiũ comitanẽ. Nec plusq̃ ternis menſibus in anno nauigant. Cauent a Solſtitio maxime centum dies tunc illo mari hyberno. De Septẽtrionibus, & Vergilijs notiora ſunt omnia, quã ut hoc loco exponi debeant. Nihil enim eſt de ijs notatu dignum, quod uel ab Arato, uel Ouidio, uel a Manilio, aut ab Hyginio, Plynioq; non abunde ſimul, & eleganter relatũ ſit. b ℭ Lunã ab octaua in ſextamdecimã tantum ſupra terrã uident.) Sic legendũ eſse ex uetuſtis Plynij codicibus, & Martiano Capella/ Hermolaus oſtendit in Plynianis Caſtigationibus lib.6. Quod uero non niſi ab octaua in ſextamdecimã non uideant, id aliqua occulta locoꝝ ratione fieri poteſt, etſi loci poſitio aliud omnino ſuadeat. Non minus admiratione digna ſunt, quæ de Arabia ſcribens Diodorus refert. Præcipua (inquit) admiratione uidentur digna, quæ de Arcto ſcribunẽ, multumq; dubij afferunt nauigantibus. A menſe enim Martio nullũ coꝝ ſeptem, quæ circa Arcton ſunt aſtra uſq; ad primã uigiliã uideri dicũt. Maior autem uſq; ad ſecundã, pauloq; poſt parũ aſpici a nauigantibus. At qui planetæ appellantur, non aſpici omnino. Alioꝝ autem quædã maiora noſtris uideri, quædam diſsimili ortu, atq; occaſu Solem non tanquã apud nos paulo ante ortum iubar emittere, ſed adhuc nocte obſcura ſubito apparere lucentem. Ideo nunq̃ diẽ in eis locis priuſq̃ ſol uideatur oriri, quẽ ex medio pelagi tradunt ſurgere incenſis carbonibus ſimilẽ, radiosq; permagnos procul afferre. Forma autem apparere nõ rotunda, quemadmodũ apud nos, ſed columnę ſimili, paulum ab ſummo capite luculentiorẽ aſpectum habente. Præterea neq; ſplendorem neq; radios uſq; ad primã horã prębere, ſed uelut ignẽ abſq; luce in umbra uideri. Secunda hora ueluti clypeũ fieri, lumenq; prębere continuũ, & ſupra modũ feruentẽ. Circa occaſum econuerſo contingit. Nã uidetur aſpectu orbem nouis radijs illuminare horis duabus. Ad hunc locũ faciunt quę ſcribit Ply.ca.72. ſecundi. Niſi hęc quoq; falſa eſse contendas. Ignorant naturæ uim, ac eius maieſtatem eleuant, qui ob quaſdam friuolas ratiunculas, certis eam limitibus coarctare ſatagunt. c ℭ Lucet ibi Canopos.) Sunt qui per b nõ per p Canobũ ſcribãt. Poſsidonius refert ab excelſo quodã domicilio, in urbẽ, quæ a quibuſdã Hiſpaniæ locis quadringenta diſtat ſtadia, ſtellam ſe uidiſse, quã Canobũ ipſum ſuſpicatur. Speculũ Eudoxi non multo alijs habitaculis altiorẽ eſse aiũt. Hoc ex loco eã ſtellam Canobũ intueri eũ ſolitũ dicunt. Ex Strabone lib.3. Lege quę de Canopo ſcribit Plynius ca.72. ſecundi, & ca.22. ſexti. Videtur Canopus ſydus a Canopo inſula primũ cognominatũ, quod in ea inſula obſeruatũ fuerit, & inde tandẽ ſortitũ nomen. d ℭ Solem. Orientem dextra habent.) Ideſt Septemtrionẽ uerſus. Quæ ſint in mundo ipſo poſitionis differentiæ. i. ſurſum, deorſum dextra, ſiniſtra, antica, & poſtica, docet Cleomedes cap. primo primi Meteororum, quã rem multis uerbis exequitur Cælius capite nono primi Antiquarũ lectio. Quid de dextra, & ſiniſtra mundi ſentiant Peripatetici, habes ſecundo de cœlo, & mundo Cõmento ſeptimo, & ſequentibus. Multa Albertus capite ſeptimo primi cœli. Non me fugit eſse alios, qui aliam de dextra, & ſiniſtra mundi ſententiam probent. Multa huiuſmodi loca refert Plynius capite ſeptuageſimoquinto ſecundi, & capite uiceſimonono ſexti naturalis hiſtoriæ.

a cursus magistros habent. Quaternis non ampli-
us mensibus [a] in anno nauigatur. Adusq; Clau-
dij principatum [b] de Taprobane hęc tantū noue-
ramus. Tunc enim Fortuna patefecit scientię ui-
b am latiorem. Nam libertus Annij Plocanij, qui
tunc Rubri maris uectigal administrabat, Ara-
biam petens, Aquilonibus præter Carmaniam
raptus, quintodecimo demū die appulsus est ad
c hoc littus, portumq; aduectus, qui Hippuros no
minatur. Sex deinde mensibus sermonem per-
doctus, admissusq; ad colloquia regis, quę com-
pererat/reportauit. Stupuisse scilicet regem pe-
d cuniam, quæ capta erat cum ipso, [c] qđ tametsi si-
gnata disparibus [d] foret uultibus, parem tamen
haberet modū ponderis. Cuius æqualitatis con-
templatione [e] cum Romanā amicitiā flagrantius
e cōcupisset, Rhachia principe legatos adusq; nos
misit, a quibus cognita sunt uniuersa. ERgo inde
homines corpor℞ magnitudine [f] alios omnes an-
tecedunt. Crines fuco imbuunt, cæruleis oculis,
ac truci uisu, terrifico sono uocis. [g] Quibus im-

a ℂ Quaternis mensibus.) Ternis dicit Plynius, ut iam retulimus, ut in alterutro mendū sit. Solstitij enim tempore nauigare non audent. b ℂ Adusq; Claudij principatum.) Eadem omnino & Plynius ipse refert. c ℂ Capta erat cum eo.) Sunt qui legent nō capta, sed rapta, quod Annij Procanij libertus non captus fuerat apud eos, sed Aquilonibus raptus (inquit Ply.) præter Carmaniā quintodecimo die Hippuros portū eius inuectus, hospitali regis clementia sex mensium tempore imbutus alloquio &c. Rapta igitur uti ipse ab Aquilonib⁹. Quod raptis nobis, rapiantur etiā quæ nobiscum sunt. Vel capta hic & captiua apud Plynium pro reperta intelligatur. Vel capta ab ijs, qui olim Romano℞ hostes fuerant. d ℂ Signata disparibus uultibus.) Hodie uetustissima Romano℞ numismata uarijs reperiuntur locis, quæ disparibus principū tum uultibus, tum inscriptionibus disparibus signata sunt, tametsi sit ponderis modus idem. Facit ad hoc, quod scribitur li. xi. Codicis tit. 10. lege prima. e ℂ Cuius æqualitatis contemplatione.) Plynius autem sic. In auditis iusticia ille suspexit, qđ pares pondere denarij essent in captiua pecunia, cum diuersæ imagines indicarent a plurib⁹ factos. Et hoc maxime sollicitatus ad amicitiā legatos quatuor misit principe eo℞ Rachia. Hoc exemplo nimirū noscitur quantū in principib⁹ iusticia, & æquitas ualeant in regendo. Sed hac tempestate ea dūtaxat malis principibus curę sunt, q̄ censum augeant. Taxant nec immerito optimū alias Vespasianū principem, qui reprehendenti se Tito filio, qđ uectigal etiā Vrinæ cōmentus esset, pecuniā ex prima urinæ pensione admouit ad nares filij interrogans an odore offenderetur. Illo autem negante. Atqui, inquit, e lotio est. Huc Iuuenalis Saty. 14. respexisse uidetur cum inqt. Lucri bonus est odor ex re Qualibet. Ad tyrannū non bonū principē pertinet Photini monitū, cū sic is apud Lucanum/Ptolemęum alloquitur. Ius, & fas multos faciunt Ptolemęæ nocentes,

Dat pęnas laudata fides, & post. Sydera terra
Vt distant, & flamma mari, sic utile recto.
Sceptrorum uis tota perit, si pendere iusta
Incipit. Euertitq; arces respectus honesti.
Libertas scelerum est, quæ regna inuisa tuetur,
Sublatusq; modus gladijs. Et infra. Exeat aulam
Qui uult esse pius, uirtus, & summa potestas
Non coeunt, semper metuet, quem sęua pudebunt.

f ℂ Corporū magnitudine.) Hoc, & quæ mox sequuntur peculiarē loci dispositionē demonstrant. Quærunt philosophi quā ob rem homines uaria statura proueniāt. Vel si in uniuersum quęras. Cur in animantiū genere alia paruo, alia magno consistunt corpore? Huius effectus causam duplicem esse dicunt, locū scilicet, & alimentū ipsum, per locū tum solū, tū coelum intelligentes. g ℂ Terrifico sono uocis.) Quærit Aristo. undecima Problematum sectione. Cur omnes, qui natura sunt calida, magnā uocē emittere soleant. An, inquit, qđ multum in ijs aerem, feruidūq; inesse necesse est. Vis enim caloris facile ad se, & spiritum trahit, & aerem, eo qđ amplius id agit, quo amplior est. Vox autem magna tū oritur, cū aeris multū agitat̃. Vtq; acuta cū celeriter, sic grauis cum tarde aer incitatur. Esse autē Taprobanes Insulæ incolas natura calida, ex.

natura mors est, in annos centum æuum [a] tra- hunt. Aliis omnibus annosa ætas, & pene ultra humanam extenta [b] fragilitatem. Nullus aut ante diem, [c] aut per diem somnus. Noctis partẽ quieti destinant. Lucis ortum uigilia [d] anteuertunt. Aedificia modice ab humo tollunt. Annona [e] semper eodem tenore est. Vites nesciunt. Pomis abundant. Colunt [f] Herculẽ. In regis [g] electione a b

loci situ deprehenditur euidenter. a ℂIn annis centum.)Et id quoq; optimę loci dispositioni tribuendum est. Qui loca calida incolunt, diutius uiuere, q̃ qui frigida habitant, experimento deprehensũ est. Causa ea creditur, qđ illi sint ficciore natura. Hi humecta magis. Quæ autem ficciora sunt, firmiora, diuturnioraq; esse manifestum est. Rursus quoniam, qui in locis calidis sunt humorẽ, calorẽ amplius seruare credantur. Humoris autem, & caloris defectum mortẽ esse medici autumãt. b ℂVltra humanã extẽta fragilitatẽ.) Physici uiuendi metam dicũt, cum, Decas, qui perfectissim⁹ numerus est, perfecto numero .i. ἑπτά cõiungitur, ut aut decies septem, aut septies decem computantur anni. Hoc uitæ humanæ perfectum spatium numeratur. Quod si quis excesserit ab omni officio uacuus, soli exercitio sapientiæ uacat, & omnem usum sui in suadendo habet, aliorũ munerũ uacatione reuerẽdus. Hetruscis quoq; libris fatalem ętatem hominis duodecim hebdomadibus scribi Varro cõmemorat, quæ ad decies septenos annos posset fatalia deprecando rebus diuinis proferre. Ab anno autem septuagesimo nec postulari debere, nec posse a diis impetrare. Cæterum post annos octuagintaquatuor a mente sua homines abire, neq; iis fieri prodigia, sed ex iis hominibus proxime uidentur accessisse naturã, qui hebdomadibus humanã uitam emensi sunt. Staseas Peripateticus spatium plenæ uitæ quatuor & octuaginta annorũ esse dixit. His conformis sententia est eius psalmi, qui Oratio Moysi hominis dei inscriptus est. Dies, inquit, annorũ nostrorũ in ipsis septuaginta annis. Si autem in potentatibus octuaginta anni, & amplius eorũ labor, & dolor. ADnotandum esse obseruatum in multa hominũ memoria, expertũq; senioribus plerisq; omnibus sexagesimũ tertiũ uitæ annũ cum periculo, & clade aliqua uenire aut corporis, morbiq; grauioris, aut uitę interit⁹, aut animi ęgritudinis. Propterea qui rerum, uerborũq; istiusmodi studio tenent, eum ętatis annũ appellant κλιμακτηρικόν. Ergo loci dispositionibus, incolarumq; complexionibus tribuendum, quod in Taprobane insula, uel locis aliis, hunc terminũ illic homines omnino excedant. Ex Ply. lib. 7. Gellio. 3. & quintodecimo Noctium Atticarum. Macrobio primo de somnio Scipi. Censorino in eo lib. quem de die Natali inscripsit. c ℂNullus aut ante diem, aut per diem somnus.) Quid sit somnus paucis in fine decimi nat. histo. Plynius iis uerbis explicat. Est autem somnus (inquit) nihil aliud, q̃ animi in mediũ sese recessus. Somnũ ipsum maxime ex humore contingere philosophi autumant. Eum quoque de non naturali humore nasci certum est. Constat autem somnum multũ in infantia esse, qđ ea ætas sit humecta plurimũ, non quidẽ superflui abundantia, sed naturalis humoris. E diuerso in senectute somnus modicus, qđ sit uitalis humor lõgęuitate siccatus. Inde senecta sicca est inopia naturalis humoris, humecta est abundantia uitiosi ex frigore procreati. Quid philosophi de esse, & causa somni senserint, refert cõpendiose Plutarchus in eo libro quẽ de Placitis philosophorũ inscripsit circa finẽ. Ex temperata igitur calidi, & humidi natura, Taprobanes insulæ incolis nullus, aut ante diẽ, aut per diẽ somnus accidit. d ℂLucis ortum uigilia anteuertũt.) Id uitandi solis caloris causa facere credunẽ. Sunt & apud nos, ut Maro canit, quædã opera, quę nocte melius, q̃ die perficiuntur. e ℂAnnona semper eodẽ tenore.) Annuus prouentus earum rerũ omnium, quibus homines utuntur ad uictũ. Hoc euenire credendũ est ob soli Taprobanes insulæ fertilitatem, qua annonę caritatẽ non sentiunt. f ℂColunt Herculem.) Dæmonũ peruersitate factum est, ut totum pene terrarũ orbem falsa religio occuparit. Tradunt quidã Herculẽ post subactam a se Indiam etiã in Taprobanen nauigasse. Aliis malunt ab aliis audita gestorũ eius fama, in ea quoq; insula pro deo coli cęptum fuerit. g ℂIn regis electione.) Regum nomen uetustissimũ esse constat, utpote, qđ a primo Saturno, uel ut Euhemerus, & Ennius opinantur, ab Vrano Saturni patre initiũ sumpserit. Memoriæ autem traditũ a ueteribus est, hunc Saturnũ anno centesimo tricesimoprimo post uniuersale totius orbis diluuiũ floruisse. Hinc, ut Trogus refert, principio rerum, gentiũ, nationũq; imperium penes reges erat, quos ad fastigiũ huius maiestatis, non ambitio popularis, sed spectata inter bonos moderatio prouehebat. Populus nullis legibus tenebatur. Arbitria principũ pro legibus erant. Qđ enim principi placuit, ut Vlpianus ait, legis habet uigorẽ, utpote cum lege regia, quæ de imperio eius lata est, populus ei, & in eum omne suũ imperiũ, & potestatem concesserit. Qui de regni, & ciuitatis gubernatione scripserunt, quęrunt & quidẽ prudentissime. Sit ne optabilius regnũ, ciuitatemue ab optimatibus, an ne a rege quopiã gubernari. Aristoteli summo in omni sciẽtia uiro uisum est, optabilius

a non nobilitas [a] præualet, ſed ſuffragiũ uniuerſorum. Populus enim eligit ſpectatum [b] moribus, & iueteratę clemẽtię, [c] & iã annis [d] grauẽ. Sed hoc

eſse tam principatui, q̃ ciuitati ab optimatibus gubernari, q̃ à rege & cum poteſtate, & ſine poteſtate. Modo(inquit) reperiri queant plures uirtute optimos. Ait rurſus melius eſse ciuitatem ab optima lege, q̃ ab optimo uiro gubernari. Vnde(inquit)qui præeſse iubent, uidentur iubere deum prçeſse, & leges, qui autem hominem iubet præeſse, adiungit & beſtiam ſçuã. Memoria ediſcendum, qđ Politicorum libro tertio ſcriptũ reliquit. Ait enim cum quiſpiã in ciuitate uirtute excellat, eum nec eſse de ciuitate pellendum, nec gubernationi alioꝝ ſubijciendũ. Putandũ enim(inqt)talem uirũ tanq̃ deum in hominibus eſse. Reſtat ergo, ut uidetur, naturam huius talẽ eſse, ut omnes ſpõte ſua illi parere debeant, ſitq; rex perpetuus in ciuitate. Salubre principibus præceptum ab eodem Ariſtotele traditum eiuſdem uoluminis lib. quinto, quo monet oportere principẽ erga dei religionẽ uehementer affici. Minus enim (inquit)formidabunt populi ne quid contra iuſticiã fiat, ſi religioni deditũ illum exiſtimabunt, deiq; timorẽ habere. Minuſq; contra illum audebunt inſurgere, quaſi deum habeat propitium, & fauentem. Fuiſse Romanis regiũ nomen inuiſum. P. Scipionis innotuit teſtimonio. Hunc eñi in Hiſpanijs pro Romanis bellũ gerentem ob ipſius erga omnes humanitatẽ, eius regionis gentes una omnes,

Concordes regem appellant, regemq; ſalutant,
Scilicet hunc ſummum norunt uirtutis honorem.
Sed poſtq̃ miti reiecit munera uultu
Auſonio non digna uiro, patriosq; uiciſsim
Edocuit ritus, & Romã nomina regum
Monſtauit neſcire pati.

Si quis aduerſa principum rite extimet, cenſebit eorum cõditionẽ penitus fugiendã. Inter cætera illud præcipue regnandi cupidos tenere debet, qđ,

Ad generum Cereris ſine cęde, & uulnere pauci
Deſcendunt reges, & ſicca morte tyranni.

Maximũ hoc regni bonum eſt, authore Seneca in Thyeſte, Quod facta domini cogitur populus ſui Quam ferre, tam laudare. a ℂ Non nobilitas.) Nobilitas generis una, de qua dictum eſt. Qui genus iactat ſuum, aliena laudat.

Et apud Ouidiũ.

Genus, & proauos, & quæ non fecimus ipſi
Vix ea noſtra uoco.

Virtutis altera. Tertia ex utraq; conſtans. De his ambabus Iuuenalis locut⁹, ſic inquit.

Tota licet ueteres exornent undiq; cęræ
Atria, nobilitas ſola eſt, atq; unica uirtus.
Paulus, uel Coſsus, uel Druſus moribus eſto.

Circumferuntur duo de ijs nobilitatibus p̃elegantes uerſiculi.

Nobilitas ſine mente ruit, ſapientia uiles
Eleuat, haud uirtus refugit quicunq; ſequatur.

Prima apud uulgus in pretio, apud ſapientes poſtremæ duæ. Prudenter igitur apud hos populos, in regis electione non nobilitas præualet &c. Aurea illa Theodoſij principis ſententia.

Virtute decet non ſanguine niti.

b ℂ Spectatũ moribus.) Enimuero quemadmodum princeps præſtat alijs dignitate, ita eum moribus, uirtutibusq; omnibus præſtare conuenit. Prçſertim, quod ſint cunctis gentibus eius facta palam, nec poſse dari regalibus uſquam ſecretum uitijs. c ℂ Inueteratæ clementiæ.) Quæ non tantum in ſenectute infuerit, ſed in qualibet etiam ætate alia. Scribit Seneca nullum clementiã ex omnibus magis, q̃ regem, ac principem decere. Iſtæ enim uirtutes magnis uiris decori/gloriæq; ſunt. Nam peſtifera uis eſt ualere ad nocendum. Illius demum magnitudo ſtabilis, fundataq; eſt, quem omnes tam ſupra ſe, q̃ pro ſe ſciunt. Cõtemplandũ aſsidue regibus, principibusq; reliquis eiuſdem Theodoſij monitum cum ad filium loquens/ ſic inquit.

Sis pius in primis, nam cum uincamur in omni
Munere, ſola deos æquat clementia nobis.

d ℂ Etiam annis grauem.) Huius affert Ariſtoteles rationem, quod iuuenis rudis ſit earum rerum, quæ in uita uerſantur. Tenero (inquit Claudianus) tractari pectore neſcit publica maieſtas.

Apud ueteres Romanos,

Martis opus iuuenes, annoſaq; bella gerebant
Et pro dijs aderant in ſtatione ſuis.
Viribus illa maior, nec habendis utilis armis
Conſilio patriæ ſæpe ferebat opem.

Nec nisi post annos patuit tunc curia seros,
Nomen & ætatis mite senatus habet.
Iura dabat populo senior, finitaq; certis
Legibus est ætas, unde petatur bonos.

in eo quæritur, cui liberi [a] nulli sint. Nam qui pa- a
ter fuerit, etiam si uita spectat⁹ sit, non admittitur
ad regnandum. Ac si forte dum regnat pignus
sustulit, exuitur potestate. Idq; maxime custodit,
ne fiat hæreditarium regnum. Deinde etiam si b
rex maximam præferat æquitatem, nolunt ei to-
tum [b] licere. Quadraginta ergo rectores accipit,
ne in causis capitum solus iudicet. Et sic quoq; si
displicuerit iudicatũ, ad populũ prouocat. A quo c
datis iudicibus septuagĩta fert sentẽtia, cui neces-
sario acqescit. Cultu rex [c] dissimili a cæteris. Ve-
stit Syrmate, [d] ut est habitus, q̃ Liberũ patrẽ ami-

Apud antiquissimos Romanorum, ut a Max. Valerio, & A. Gellio relatum est, neq; generi, neq; pecuniæ præstantior honos tribui, q̃ ætati solitus. Maioresq; natu a minoribus colebãtur, ad deum prope, et parentũ uicem. Atq; in omni loco, inq; omni specie honoris priores, potioresq; habiti. Apud eos Romanos lege cautum erat, ne quispiam ante tricesimũ annum, aut consul efficeretur, aut triũphum duceret. Hinc Magnus Pomp. a Cæsare carpitur apud Lucanum, quod annum quartũ & uicesimum agens, & consul factus fuerit, & ea etiam ætate triumphum duxerit.

Ille reget currus nondum patientibus annis:
Ille semel raptos nunq̃ dimittet honores:

Quis nesciat ad magnarum rerũ gubernationẽ, tum sapientiam, tum multorum experientiam requiri? Has autem usus esse filias, Afranium poetam prudenter, & lepide scripsisse refert Gellius. a ¶ Cui liberi nulli sint.) Tantũ est parentum erga liberos suos amoris uinculum, ut eos etiam cum iactura sæpe maxima aliorum conentur extollere. Existimant præterea principes non paruum infelicitatis genus, si priuatos reliquerint, quos ipsi in summo honore genuissent. Quibus ergo curæ est, ne fiat hœreditarium regnũ, prudenter eum regem eligunt, cui liberi nulli sint. Non minus grauis apud Hebudes insulas regis conditio, quod earum insularum rex nihil suũ habeat, sed sint uniuersorum omnia. Quiq; ad æquitatem certis legibus astringatur. Et ne eum auaritia diuertat a uero discit paupertate iusticiam, utpote cui nihil sit rei familiaris, sed e publico alatur. Cui preterea nulla detur fœmina propria, sed per uicissitudines in quamcunq; commotus fuerit, usurariã sumat. Diuersa multo ab his, populi Romani institutio, qui postq̃ soboles ciuitati necessaria uisa est, et ad prolem populi frequentandam premiis, atq; inuitamentis usus fuit, tum antelati quibusdam in rebus, qui uxorem, quiq; liberos haberent, senioribus neq; liberos, neq; uxores habentibus. Sicuti capite septimo legis Iuliæ, priori ex Consulibus fasces sumendi potestas sit, non qui plures annos natus est, sed qui plures liberos, q̃ collega, aut in sua potestate habet, aut bello amisit. Sed si par utriq; numerus liberorum est, maritus, aut qui in numero maritorum est, præfertur. Hæc ex secundo Noctium Atticarum apud Gellium. b ¶ Nolunt ei totum licere.) Longo experimento deprehensum, q̃ uera sit Publiana sententia. Cui plus licet, q̃ par est, plus uult, q̃ licet. In rebus grauibus prudens, ac graue iudicium esse cõuenit. Constat autem res capitum graues esse, utpote, in quibus de uita hominis agatur. Merito igitur institutum est apud hos, ut in ea re plures rex rectores accipiat. Valerius Publicola unus ex primis Romanorum CONS. legem tulit, qua sancitum est, ut nulli magistratui liceret quempiã Romanum ciuem indicta causa condemnare, liceretq; damnatis ad populũ Romanũ prouocare. c ¶ Cultu rex dissimili.) Plynius. Regi cultũ Liberi patris, cæteris Arabũ. Seruatũ maxime est apud ueteres, ut pro personarum conditionibus, fieret uestium uarietas. Turpe enim existimarunt si foret uirorum, puerorum, mulierũ, familiariumq; uestis eadẽ. Scribit eleganter Vlpianus titulo secũdo tricesimiq̃rti li. Digestorum, lege Vestis, an uestimenta legẽtur. Vestimenta omnia aut uirilia esse, aut puerilia, aut muliebria, aut cõmunia, aut familiaria. Ea omnia eodem loco disserit copiose. Regum præterea, cæterorumque principum, corporis insignia pro gentiũ diuersitate uaria fuisse constat. Romulus, ut libro primo ab urbe condita Liuius author est, ut honor, ac ueneratio maiestati regiæ haberetur, purpura usus est, qua & posteri Romani principes usi sunt. d ¶ Syrmate.) Syrma genus uestis, quæ in grauioribus poematis recitandis ab Histrionibus trahebatur.

Martialis quarto Epigrammaton.

Musa nec insano Syrmate nostra tumet.

Syrmate præterea ueste mulieres etiam utebantur.

Fuisse, Syrmate Bacchum usum inter cæteros canit Seneca Tragœdus in Hercule furente.

Non erubescit Bacchus effusos tener
Sparsisse crines, nec manu molli leuem
Vibrasse Thyrsum, cum parum forti gradu
Auro decorum Syrma Barbaricum trahit.

Sunt qui Bacchum quoq; post Indicam expeditionem Taprobanem adijsse dicant. A quo eius insulæ reges inter cætera Syrmate uti edocti sunt. a ℂ In peccato aliquo argutus.) Quanto quis maiori dignitate fungitur, tanto uita, & moribus sanctioribus preditus esse debet. Huius ratio euidens, qd' tunc obseruantior æqui

Fit populus, nec ferre uetat, quũ (uiderit ipsum
Authorem parere sibi compo(nitur orbis
Regis ad exemplum, nec sic in(flectere sensus
Humanos edicta ualent, quã uita regẽtis,
Mobile mutatur semper cum (principe uulgus.

Cum ergo regis crimen sit multo deformius, q̃ priuati cuiusuis hominis, non immerito ab ijs populis institutũ est, ut rex in peccato aliquo argutus sit, ac conuictus, morte mulctat. Sed prudenter factum est, nec cuiusq̧ attrectetur manu, qd' uices Dei reges in terris gerant id quod ab Homero secundo & nono Iliados etiam scriptũ est. Plynij uerba, quæ hac parte immitatur Solinus, sunt. Regem si quid delinquat, morte mulctari nullo interimente, sed aduersantibus cunctis, & commertia etiam sermonis negantibus. b ℂ Culturæ student.) Plynius. Festa uenatione absumi. Gratissimam eam Tigribus, Elephantisq; constare. Agros diligenter coli. Pomis abundare. Esse & in piscatu uoluptatem, testudinum maxime, quarum superficie familias habitantium contegi tanta reperiri magnitudine. c ℂ Calore ambusta est.) Concors scriptorum sentẽtia est, Taprobanen sitam esse sub sydere Cancri. Dionysij Afri interpres.

Insula Taprobane gignit tetros Elephantos,
Et super æstiferi torretur sydere Cancri.

Ambustionem hanc ex eo dicunt accidere, qd' hæc insula directe ferme Soli subiecta sit. Præterea quod sit niuium, & pluuiarum plurimũ expers. Scribit Aristobulus, qui eam regionem perlustrauit Taprobanes insulæ solos montes, & montium ima, pluuiam & niuem sentire. Campos uero tum hymbrium, tum niuis expertes esse. Ex incremento tamen fluminum regionem ipsam inundari. Scribit Albertus capite tertio secundæ Distinctionis eius libri quẽ de natura locorum inscripsit, secundum Clima, quod sub Cancro est, esse maximam ardoris intemperantiam. d ℂ Cernunt latus Sericum, de montium suorum iugis.) Plynius capite uicesimosecundo sexti naturalis historiæ. Seras quoq; (inquit) ab ipsis aspici, notos etiam commercio patrem Mabaciem commeasse eo aduenis ibi feras occursare. Quantum Taprobane distet a Serica regione, Geographi non explicant. Compertũ tamen est tanto uisum longius protẽdere, quanto fuerit res uisibilis erecta magis. Ex tribus aiunt philosophi prouenire, ut res in maiori, uel minori distantia uideatur. Ex uisus complexione, medij dispositione, & rei tandem uisibilis loci situ. Qui de animæ potentijs scripserunt, tradunt, in æqua terrarum planicie. Similiter in trãquilla pelagi libertate, quæ nullam oculis offensam obijcit, aciem contrauidentis, centum & octuaginta stadios non excedere. Nec obstare aiunt, quin sæpe in longissimo positi montes. Rursus ipsa cœli superna conspiciantur ab oculis. e ℂ Mirantur aurum.) Mira profecto auri natura, ut conspecto eo mox ita ad se hominis alliciat affectum, ut pro se adipiscendo sæpe salutis propriæ obliuiscatur.

Ob auri sacram famem.

a ciri uidemus. Quod si etiam ipse in peccato aliq̃
argutus sit,[a] ac reuictus morte mulctatur. Non
tamen ut cuiusq̧ attrectetur manu, sed consensu
publico rerum omnium interdicitur ei facultas,
b etiam colloquij potestas punito negatur. Cultu-
ræ student[b] uniuersi. Interdum uenatibus indul
gent, nec plebeias agunt prædas. Quippe cum
Tigrides, aut Elephanti tantum requirãtur. Ma-
c ria quoq̧ piscationibus inquietãt, marinasq̧ te-
studines capere gaudent, quarum tanta est mag-
nitudo, ut superficies earum domum faciat, &
numerosam familiam non arcte receptet. Maior
d pars insulæ huius, calore ambusta[c] est, & in ua-
stas desinit solitudines. Lat⁹ eius mare alluit per-
uiridi colore fruticosum, ita ut iubæ arborũ ple-
rũq̧ gubernaculis atterant. Cernũt latus[d] Sericũ
e de montiũ suorũ iugis. Mirant[e] aurũ, & ad gratiã
poculorum omniũ gemmarũ adhibẽt apparatum.

Impiger extremos currit mercator ad Indos,
Per mare pauperiem fugiens,per ſaxa,per ignes.
Hic mutat merces ſurgente a ſole/ad eum,quo
Veſpertina tepet regio,qui per mala præceps

Fertur, uti puluis collectus turbine,ne quid
Summa deperdat metuens,aut ampliet ut rem.
Mercibus hic Italis mutat ſub ſole recenti
Rugoſum piper,& pallentis grana Cumini.

Sed illud multo deteſtabilius, qđ pleriq; acquirendi auri cauſa animam quoq; uendere non formidant. Prudentius multo egiſse creditur.

Græcus Ariſtippus,qui ſeruos
(proicere aurum
In media iuſsit Libya,quia tar
(dius irent
Propter onus ſegnes.

Secant marmora teſtudinea uarietate. Margari- a
tas legunt [a] plurimas,maximasq;.Conchæ ſunt,
in quibus hoc genus [b] lapidum requiritur, quæ
certo anni tempore [c] luxuriante conceptu ſiti-
unt rorem uelut maritum, cuius deſyderio hi- b
ant. Et cum lunares maxime liquuntur aſpergi-
nes,oſcitatione quadam hauriunt humorem cō-
cupitum.Sic concipiunt,grauidæq; fiunt, & de
ſaginæ qualitate reddunt habitus Vnionum.Nā c
ſi purum fuerit, quod acceperint, candicant or-
biculi lapillorum. Si turbidum, aut pallore lan-
gueſcunt,aut rufo innubilantur.Ita magis de cę-
lo,quam de mari partus habent. Deniq; quotiēs d
excipiunt matutini aeris ſemen, fit clarius mar-
garitum. Quotiens ueſper fit obſcurius. Quan-
to magis hauſerit,tanto magis proficit lapidum
magnitudo.Si repente micauerit coruſcatio, in- e
tempeſtiuo metu comprimuntur,clauſæq; ſubi-
ta formidine/uitia contrahunt abortiua. Aut enī
perparuuli fiūt ſcrupuli, aut inanes. Conchis ip-
ſis ineſt ſenſus,partus ſuos maculari timent. Cū- f
q; flagrantioribus radijs excanduerit dies, ne fu-
ſcentur lapides ſolis calore ſubſidunt, & ſe pro-
fundis ingurgitant, ut ab æſtu uendicentur.Huic
tamen prouidentiæ ætas opitulatur. Nam can-
dor ſenecta diſperit, & grādeſcentibus Conchis
flaueſcunt margaritæ. In aqua mollis eſt Vnio,
duratur euiſceratus.Nunq̄ duo ſimul reperiunt.

Tigris alueo oppidum eſt Babytace. Abeſt Suſis centū triginta qnq; milibus paſsuum.Ibi mortalium ſoli aurum in odio contrahunt.Id defodiunt, ne quo cui ſit in uſu.Felices in hoc Sarmatæ auri,argenti maximarū peſtium ignari. a ℭMargaritas legunt.) Dictio Indis peculiaris credit, apud quos huius genus Conchæ abunde prouenīunt. Græci etiam μαργαρίτασ nuncupant. Latini q̄q; Margaritū neutro genere inflectunt,quod Seruius primo Aeneidos, & Placidus ſexto Thebaidos ſcriptū reliquerūt. Annotant eiſdem locis multos gēmam a margarita ſeparare, Cicero. Nullā gemmā,aut margaritam.Gemmas enim dici uolūt diuerſi coloris. Margaritas uero albas. Vel gēmas integras, margaritas pertuſas. Sabinus præterea,& Pomponius iurecōſulti/Margaritas,nec gemmis, nec lapillis contineri ſatis conſtitiſse aiunt,titulo ſecundo triceſimiquarti Digeſtorū:lege Et ſi non ſunt. Conchæ genus, ex quo margaritæ,unionesq; uelluntur Berberion,& Berberi ab incolis nominantur/pinnę,aut pectunculi effigiæ. Apud ueteres Conchis gulæ primatū datum eſt.Hinc elegans natum Adagium.Conchilia uiduarum cupediæ. Vtuntur eo Sophron Mimographus,& Demetrius Phalereus. In prouerbiorum Græcorum Collectaneis refertur & hoc. κόγχην διελεῖν Concham diuidere.De ijs qui facile quippiam operantur.Paulus iureperitus titulo de acquirenda,uel amittenda poſseſsione libri quadrageſimiprimi Digeſtorum/lege prima/tradit margaritas in littoribus inuentas eius fieri,qui primus earum poſseſsionem nactus eſt. b ℭHoc genus lapidum reqritur.) Improprie margaritam lapidem nuncupat.Nihil eſt de Conchis,Margaritis,& Vnionibus,quod non eleganter capite triceſimoquinto noni referatur a Plynio. c ℭCerto anni tempore luxuriante conceptu.)Hoc idem tradit Caius Plynius capite triceſimoquinto lib.noni naturalis hiſtoriæ. Has (inquit)ubi genitalis anni ſtimulauerit hora, pandentes ſeſe quadam obſcitatione impleri roſcido conceptu tradunt,grauidas poſtea eniti, partumque Concharum eſse margaritas, pro qualitate roris accepti. Si purus influxerit, candorem conſpici. Si uero turbidus,

fœtum sordescere. Eundem pallere cęlo, minante conceptū. Ex eo quippe constare, cœliq; eis maiorem societatē esse q̃ maris, inde nubilū trahit colorē, aut pro claritate matutina serenū. Si tempestiue satientur, grandescere & partus. Si fulguret, comprimi conchas, ac pro ieiunij modo minui. Si uero & tonuerit, pauidas ac repente compressas quę uocant Physemata, efficere speciē, uerum inani inflatā sine corpore. Hos esse concharum abortus. a ℂ Inde unionibus nomē.) Plynius. Dos omnis in candore,

Inde Vnionibus nomen [a] datum. Vltra semunciales inuentos negant. Piscantiū insidias timent Conchæ, inde est, ut aut inter scopulos, aut inter marinos canes plurimū delitescāt. Gregatim natant. Certa examini dux est. [b] Illa si capta sit, etiā quæ euaserint in plagas reuertuntur. Dat & India [c] Margaritas. Dat etiam littus [d] Britannicum, sicut diuus Iulius thoracem, quē Veneri genitrici in templo eius dicauit, e Britannicis margaritis factum subiecta inscriptione testatus est. Lolliā Paulinā [e] Caij principis coniugem uulgatum est habuisse tunicā ex margaritis sestertio tunc quadringēties æstimatā. Cuius parandæ auaricia pater ipsi⁹. M. Lollius spoliatis Oriētis regionibus offendit Caium Cæsarē Augusti filium, interdictaq; amicitia pricipis ueneno interijt. Illud quoq; expressit uetus diligentia, quod [f] Syllanis primum temporibus Romam illati sunt Vniones.

magnitudine, orbe, leuore, pōdere haud promptis rebus in tantū ut nulli duo reperiantur indiscreti. Vnde nomen Vnionum Romanæ s. imposuere delitiæ. Nam apud Græcos non est, nec apud Barbaros inuentores ei⁹ aliud, quā margaritæ. b ℂ Certa examini dux est.) Quidam tradunt sicut apibus, ita concharū examinibus singulas magnitudine, & uetustate pręcipuas esse ueluti duces, mirę ad cauendū solertiæ. Has urinantiū cura peti, illis captis facile cęteras palantes retibus includi. Idē scribit Megasthenes, ut octauo Gestorū Alexandri uolumine Arrianus refert. Conchas (inquit) in quibus margaritæ, & Vniones gignūtur, retibus capi, gregatimq; multas ueluti apes depasci. Regemq; suū habere, ac si contingat regē comprehendi a piscatoribus, eas protinus circumfundi, nec uim effugere, fugiēte rege, & ipas effugere. c ℂ Dat & India.) Fertilissima margaritis est Taprobane, & Toidis. Item Perimula promontoriū Indiæ. Præcipue autem laudant circa Arabiā in Persino sinu maris Rubri. In nostro quoq; mari Vniones reperiri solebant. Crebrius circa Bosphorū Thracium rufi, ac parui in conchis, quas μύασ appellant. At in Acarnania, quæ uocatur pinna gignit. Quo apparet (inquit Plynius) non uno conchæ genere nasci. d ℂ Dat littus Britannicum.) In Britannia paruos uniones, atq; decolores nasci certū est. Quoniā Diuus Iulius Thoracem, quē Veneri genitrici in templo eius dicauit, ex Britannicis margaritis factū uoluerit intelligi. De margaritis plura eleganter refert Ammianus in fine uicesimitertij historiarum libri. e ℂ Lolliā Paulinā.) Plynij uerba sunt ex citato capite. Lolliam Paulinā, quæ fuit Caij principis matrona, nec serio quidem, aut solenni cerimoniarū aliquo apparatu, sed mediocrium etiā sponsalium cęna, uidi Smaragdis, margaritisq; opertā, alterno textu fulgentibus toto capite crinibus, spiris, aurib⁹, collo, monilibus, digitisq;. Quæ summa quadringēties sestertiū colligebat. Ipsam confestim paratam nuncupationē tabulis probare. Nec dona prodigi principis fuerant, sed auitæ opes, prouinciarū scilicet spolijs partæ. Hic est rapinarū exitus. Hoc fuit quare. M. Lollius infamatus regū muneribus in toto Oriente interdicta amicitia a Caio Cæsare Augusti filio uenenū biberet, ut neptis eius quadringēties sestertium operta spectaret ad lucernas. f ℂ Syllanis temporibus.) Ex Fenestellæ sententia ꝓdit hoc Solinus, qui primū cępisse circa Syllana tempora minutas, & uiles manifesto errore tradit, cū Elius Stilio Iugurthino bello Vnionum nomen impositum maxime grandibus Margaritis ꝓdat. Plynius in luxum sui temporis inuehens capite tricesimoquinto noni naturalis historiæ de Margaritis loquens. Subeunt (inquit) luxuriæ eius nomina, & tędia exquisita perdito nepotatu. Sic enim hunc Plynij locum primus restituit Cœlius Calcagninus Ferrariensis uir ingenio, humanitate, summa in utraque lingua elegantia, ac in cunctis bonis literis / nulli / pace dixerim aliorum, hac tempestate secundus.

INDICVM ITINERARIVM. CAP. LXVII.

A B insula Ausea[a] consequens est ad continentem. Igitur a Taprobane Indiam reuertamur, conuenit res Indicas uidere. Sed si Indicis[b] aut urbibus aut nationibus insistamus, egrediemur repromissæ[c] cõcinnitatis modum. Proximã Indo flumini urbem habuere Capissam, quam Cyrus diruit. Arachosiam Aracotæ flumini impositam[d] Semiramis condidit. Cadrusia oppidum ab Alexandro Magno ad Caucasum constitutum est, ubi & Alexandria quæ patet amplitudine stadia.xxx. Multa & alia sunt, sed hæc cum eminentissimis. Post Indos montanas regiones Ichthyophagi[e] tenent, quos subactos Alexander Magnus uesci piscibus uetuit. Nã antea sic alebantur. Vltra hos[f] deserta Carmaniæ. Persis deĩde, atq; ita nauigatio, in q̃[h] Solis insula rubẽs semp, & omni animantiũ gñi inac-

A B INSVLA Ausea.) Sic in omnibus Solinianis exẽplaribus scriptum est. Verũ non reperio ab aliquo nobili authore/Auseam inter insulas recenseri. Quid si ex literarũ similitudine sic legendum sit. Ab insula autẽ ea, ut consequens &c. Vt Taprobanen intelligamus, ex qua iterum in Indiam reuertendum dicit. Posset & loco Ausea, reponi eundum, uel rursus eam. Sunt quibus legendum uidetur, ab insula autem consequens est ad continentem. Subintelligendum autem redeundum, ud quid simile. Sunt prçterea qui sic legant. Ab insula ut consequens est ad continentem &c. Hæc non nisi monendi gratia. Quæ hoc capite Solinus refert abunde tradit Plynius capi.23. lib. sexti. A proximis inde gentibus montana Capilsenç habent Capissam urbẽ, quam diruit Cyrus. Arachosia cũ oppido, & flumine ei⁹ nominis, qđ quidam Cophen dixere, a Semiramide conditum. Amnis Hermandus præterfluens per Abestem Arachosiorũ &c. b ℭ Sed si Indicis, aut urbibus, aut nationibus.) Gentes, & urbes Indiæ (inquit c.17. sexti Plynius) innumerabiles, si quis omnes psequi uelit &c. Omnino aũt (ut ait Megastenes) Indicæ gentes centũ ac duç & uiginti sũt. Sed mirum unde didicerit Megastenes hunc esse certũ, ac definitum numerũ, cum nec ipse magnã Indiæ partẽ peragrauerit, nec sit Indis comertium inter se omnibus. c ℭ Repromissæ concinnitatis modum.) Dixerat in Proemio. Liber est ad compendium præparatus, quantumque ratio passa est, ita moderate repressus, ut nec in eo prodiga sit copia, nec damnosa concinnitas. d ℭ Aracosiam Aracotæ flumini impositam.) Solini tum scripta, tum impressa exemplaria plerumq; habent. Erimãto flumini impositã. Sunt qui Hermando, uel Rimando legendũ putent. Sed ex ascriptis uerbis Plynij, Arachotç legendũ potius. Hunc locum Hermolao Barbaro lector debet. e ℭ Ichthyophagi.) Latine pisciuori dici possunt, ἀπὸ τοῦ ἰχθύοσ, pisce, καὶ φάγου, uorace Pegadẽ Oritarũ regionem esse dicunt, apud quã petras æneas, çneamq; arenam, æris insuper frusta deferre flumina asserunt. Nõ longe ijs locis Ichthyophagos esse, qui urbem incolunt nomine Stoiurã, ubi ex magnorũ piscium mẽbranis uestis intexunt. Ibiq; pecudes esse etiã pisciuoras, qđ ea comedãt, quæ minime naturæ suæ conueniant. Aiunt enim pastores piscibus illas alere consueuisse, sicut in Caria ficubus easdem pascunt. De Ichthyophagis Herodotus in tertio. Diodorus Siculus in quarto. Strabo in secundo. Philostratus uitæ Apollonij libro tertio. Plynius capite.23.& uicesimooctauo, & uicesimonono libri sexti. Martianus in sexto. f ℭ Vltra hos.) Ex Plynio capite uicesimotertio libri sexti. g ℭ Solis insula.) Plynius. Deinde Ichthyophagi tam longo tractu, ut uiginti dierũ spatio prænauigauerint insulam, quæ Solis appellatur, & eadẽ cubile Nympharũ rubens, in qua nullũ non animal absumitur incertis causis. Quod Plynius ait, incertis causis. Martianus dicit ui feruoris ca.39. lib. sexti. Dum Ichthyophagorũ Nearchus oras prætereueheret, cognouit insulã quandã in eo mari esse centum ferme stadijs a littore distantem. Hanc incultã, sacramq; Soli indigenæ aiebant, Nosalam nomine, nec a quoquã adiri. Quam si quis imprudens adierit, non amplius apparere. Ex octauo Arriani uolumine. a ℭ Ab Hytani flumine.) Sic enim legendũ est ex Plynio, & Martiano. Solini plerũq; exemplaria non ab Hytani, sed ab Azanio corrupte habent, cũ Azanius ex Plynio, & Solino infra nõ fluentis, sed maris nomen sit. Flumen Carmaniæ Hytanis (inquit Plynius) portuosum, & auro ferule. Ab eo primũ Septẽtriones apparuisse ad-

notauere. Arcturum nec omnibus cerni noctibus, nec totis unquã. Achęmenide usq; illo tenuisse. Inde promontorium Carmaniæ est. Ex quo inaduerso ora ad gentem Arabiæ Macas traiectus distat quinquaginta milia passuũ. Insulæ tres quarum organa tantum habitatur. A Cosa a continenti. xxv. milia passuum insulę quatuor intimo in sinu ante Persida. Circa has Hydri marini uicenum cubitorum adnantes terruere classem. Eadẽ cum Solino Capella refert. b ¶ Achęmenidis sedes.) Achęmenes primus Persarum, seu Parthorũ rex, qui quondam totũ orbem tenuit. Ab eo secuti Persarum reges omnes Achæmenes dicti sunt. Persæ quoq; Achæmenij. Author Porphyrio tertio Carminum Horatij. Fuit & Achæmenidarum familia authore Herodoto libro quinto. Placidus octauo Thebaidos scribit Achæmenen Parthorũ, seu Medorum ciuitatem fuisse. c ¶ Inter Carmanię promontoriũ.) Carmania, ut Stephanus, & Strabo tradunt, χώραν τῆς ἰνδικῆς. i. Indiæ regionẽ. Ptolemęus capitibus sexto, & nono libri sexti tradit duplicem esse Carmaniã. Desertam unã, cultam alterã. Pomponius Mela lib. 3. scribit Carmanos sine ueste, sine fruge, sine pecore, ac sine sedibus esse. Eos se pisciũ cutibus uelare, eorũq; carnibus uesci, esseq; eã gentem præter capita toto hirtã corpore. De Carmania pter alios lege Marcellinũ li. historiarũ. 23. Idẽ Stephanus refert χαρμανίον μ esse insulã ἀπὸ τῶν καρμάνων. d ¶ Dicẽdũ hoc loco quatenus ad Alexãdria.) Quoniã iter ex Aegypto in Indiã cõcise nimis hac parte Solinus refert/libuit, ut locus totus fieret dilucidior, ueiba Ply. ex ca. 23. li. sexti, ut iacẽt/subscribere. Nec pigebit (inqt) totũ cursum ab Aegypto exponere, nũc primũ certa notitia patescẽte. Digna res nullo ãno minus sextertijs qngentis milibus impij nostri exhauriẽte India, & merces remittẽte, q̃ apud nos centuplicato ueneant. Mille millibus pass. ab Alexandria abest oppidũ Heliopolis. Inde nauigant Nilo Coptũ. cccij. milia pass. qui cursus Etesijs flantib9 peragitur. xv. diebus. A Copto Camelis itur aquationum ratione mansionibus dispositis. Prima appellatur Hydreum. xxxij. Secunda in mõte diei itinere. Tertia in altero hydreumate a Copto. xcv. Deinde in mõte. Mox ad Hydreum Apollinis a Copto clxxxiiij. milia passus. Rursus in mõte mox ad nouum Hydreum a Copto. ccxxxiij. passus. Est & aliud Hydreum uetus, Troglodyticum nominatur, ubi præsidium excubat diuerticulo duum milium. Distat a nouo Hydreumate quatuor milia pass. Inde Berenice oppidũ, ubi portus Rubri maris a Copto cclviij. passus. Sed quia maior pars itineris conficitur noctibus propter æstus, & statim die absumũtur totum a Copto Berenicen iter duodecimo conficitur die. Nauigare incipiunt æstate media ante canis ortum, aut ab exortu protinus. Veniuntq; circiter. xxx. die Ocelin Arabiæ, aut Canan thuriferæ regionis. Est & tertius portus, qui uocatur Muza, quẽ Indica nauigatio non petit, nec nisi thuris odorumq; Arabicorũ mercatores. Intus oppida regia eius, unũ appellatur Saphar, aliudq; Sabę. Indos aũt petentibus utilissimũ est ab Oceli egredi. Inde uento Hipalo nauigant diebus. xl. ad primũ emporium Indiæ. Muzirum nõ expetendũ propter uicinos Pyratas, qui obtinent locũ nomine Hydras, neq; est abundans mercibus. Præterea longe a terra abest nauium statio, lintribusq; efferuntur onera quæ geruntur. Regnabat ibi cum proderem hæc/Celebothras, Alius utilior portus gentis Necanidon, qui uocatur Becare. Ibi regnat Paridion, longe ab Emporio mediterraneo distante oppido, quod uocatũ Modusa. Regio autem ex qua piper Monoxylis lintribus Baracen conuehitur, uocant Cottonara, quæ omnia gentium, portuumue, aut oppidorũ nomina apud neminem priorum inueniuntur. Quo apparet mutari locorum status. Ex India renauigant Mense Aegyptio Tybi incipiente nostro Decembri, aut utique Mechiris Aegypti intra diem sextum, quod fit intra Idus Ianuarias nostras. Ita euenit, ut eodẽ anno remeent. Nauigãt autẽ ex India uento Vulturno, & cũ intrauere Rubrũ mare Africo, uel Austro. e ¶ Ocelis.) Exẽplaria ferme omnia Ocelia habent, sed Ocelis (ut retulimus) legitũ apud Ply. a ¶ Monoxylis lintribus.) Græci μονόξυλα nauigia ex uno solo ligno compacta uocitant ἀπὸ τοῦ

a cessa. Quippe quæ nullum non animal illatum necet. Ex India reuertentes ab Hytani[a] Carmanię flumine Septemtriones primũ uident. Achęmenidis[b] in hac plaga sedes fuerunt. Inter[c] Car-
b maniæ promontorium, & Arabiam quinquaginta milia passuum interiacent. Deinde tres insulæ, circa quas Hydri marini egrediuntur uicenum cubitorum longitudine. DIcendum[d] hoc loco
c quatenus ab Alexandria Aegypti pergatur usque Indiam. Nilo uehente Copton usq; Etesijs flatibus cursus est. Deinde terrestre iter Hydreum tenus. Post transactis aliquot mansionibus/ Berenicen peruenitur, ubi Rubri maris portus est. Inde Ocelis[e] Arabiæ portus tangitur.

μόνου ſolo, uel uno, καὶ ξύλου ligno. b ℭ Spatium Indiæ.) De Indiæ ſpatio, & menſura uarias ſententias refert Plynius ca. 17. lib. ſexti. Mela Pom. lib. 3. dicit Indiã tantum ſpatiũ littoris occupare, quãtũ per ſexaginta dies, noctesq; uelificantibus curſus eſt. In certũ apud Melam, an apud Plyniũ ſit Indiæ lõgitudinis numerus deprauatus. Complures (inquit Plynius) totam Indiæ longitudinem quadraginta dierum, noctiumq; uelifico nauium curſu determinauere, cum ſexaginta dicat Mela Pomponius. Sed nec multum non omnino conuenire ſcriptores, qđ ea regio longiſsime abeſt, & a non multis ex noſtris uiſa, & ſiqui uiderunt non niſi partem uiderũt. Pleraq; autem narrãt ex auditu. De Indis (inquit Procopius de bello Perſico lib. primo) qđ fabuloſa multa dicantur, quisq; ſuo modo loquatur. Huc accedit, qđ in menſuris eoꝝ etiã locoꝝ, in quibus degunt, ſępiꝰ diſcrepãt authores. c ℭ Hirſuti omnia.) Plynius c. 24. ſexti. A flumine Arbi ꝓmontorium ipſum inhabitant, pręter capita toto corpore hirti, corijsq; piſcium ueſtiti. Plura Mela Pom. lib. 3. d ℭ Chelonophagi.) Teſtudiniuori, ſi uerbũ uerbo reddas, latine dici poſsunt. Gręci enim χελώνην teſtudinẽ, φάγον uoracem dicunt. Ply. ca. 24. lib. ſexti. In Carmaniæ angulo ſunt Chelonophagi Teſtudinũ ſuperficie caſas tegentes, carne ueſcẽtes &c. De ijs populis plura Diod. Siculus li. 4. Eſt & Chelonitis iſula ſic dicta, uel quod Teſtudinibus abundet, uel qđ eius incolæ Teſtudinibus uiuant. Ply. ca. 28. lib. ſexti. Sunt & apud nos homines, q quãdã morboꝝ curandoꝝ cauſa, Teſtudinũ carne ueſcuntur interdum.

Proximum Indiæ emporiũ excipit Muzirũ in- a
famẽ piraticis latronibus. Deinde per diuerſos
portus Cottonaræ ſucceditur, ad quã Monoxy-
lis lintribus [a] Piper cõuehunt. Petentes Indiã ante
exortũ Canis, aut ꝓtinꝰ poſt exortũ nauigia me- b
dia æſtate ſoluũt. Reuertẽtes renauigãt Decẽbri
mẽſe. Secũdus ex India uẽtus eſt Vulturnus. At
cũ uentũ eſt in Rubrũ mare aut Africus, aut Au-
ſter uehunt. Spatium Indiæ [b] decies ſepties cen- c
tena & quinquaginta milia paſsuum proditur.
At Carmanię centum milia, cuius pars non caret
uitibus. Præterea habet genus hominũ, qui non
alia, q̃ teſtudinis carne uiuunt, hirſuti [c] omnia fa- d
cie tenus, quę ſola leuis. Iidem corijs piſcium ue-
ſtiuntur Chelonophagi [d] cognominantur.

DE SINV PERSICO, ATQVE Arabico. Deq; Azanio mari. CAP. LXVIII.

IRrumpit hæc littora [e] Rubrũ [f] mare, idq; e
in duos ſinus ſcindit. Quorum qui ab ori
ente eſt, Perſicus appellatur, quandoqui-
dem orã illã habitauere Perſidis populi, [g] uicies

e IRRVMPIT hęc littora mare Rubrum.) De utroq; hoꝝ ſinuum Plynius ca. 24. lib. ſexti. Sed in duos (inquit) diuiditur ſinus. Is qui ab oriente eſt, Perſicus appellatur. xxv. Milia paſsu. circuitu, ut Eratoſthenes tradit. Ex aduerſo eſt Arabia, cuius. xij. Milia paſs. eſt longitudo. Rurſus altero ambitur ſinu Arabico nominato, oceanum, qui influit Azanium appellant &c. Similia ſcribit Pomponius lib. 3. Qui picturis delectantur, adeãt ſextam Aſiæ tabulã Claudij Ptolemęi. Perſes Medeæ filius fuit, authore Stephano, a quo & Perſia, & Perſæ cognominati ſunt. Nec me fugit Herodotũ ſcribere lib. ſeptimo, Perſen Iouis, & Andromedes fuiſſe filium, qui Perſiæ, & Perſis ipſis nomen dederit. Prius enim Perſæ tum Cephenes, tum Artei dicebantur a Græcis. f ℭ Rubrum mare.) De mari Rubro ca. 46. ſupra abunde diximus. g ℭ Vicies & ſexagies centena milia paſsuũ.) Quid de ſinus Perſici menſura tradat Plynius, in hoc capite retulimus a principio. Pomponius. Perſicus, qua mare accipit, utrinq; rectis lateribus grande oſtium quaſi ceruice complectitur. Deinde terris in omnẽ partẽ uaſte, & ęqua portione cędentibus magno littorum orbe pelagus incingens, reddit formã capitis humani. h ℭ Alter Arabicus uocatur.) Idem Põponiꝰ lib. 3. eleganter Arabicũ ſinũ exprimit. Arabici (inquit) & os arctius, & latitudo minor eſt, maior aliquanto receſsus, & multo magis longa latera. Init penitus, introrſumq; dũ Aegyptũ pene, & montem Arabiæ Caſium attingit, quodam faſtigio minus, ac minus latus, & quo magis penetrat, anguſtior. Dio. Siculus lib. 4. Arabici ſinus oſtia (inquit) patent ad oceanũ, qui meridiẽ reſpicit, pluriũ ſtadiorum

a & sexagies centena milia passuũ circuitu patens.
Ex aduerso unde Arabia est, alter Arabicus uo-
catur.[h] Oceanum uero qui ibi influit, Azanium
nominarunt. Carmaniæ Persis annectitur,[a] quæ
b incipit ab insula Aphrodisia[b] uariarũ opum di-
ues,[c] translata quondã in Parthicũ nomen, litto-
re, quo occasui obiacet porrecta[d] in milia passu-
um quinquaginta. Oppidum eius nobilissimum
c Susa,[e] in quo templũ Susiæ Dianæ.[f] A Susis Ba-
bytace[g] oppidum. cxxxv. milibus passuũ distat,
in quo mortales uniuersi odio auri coemũt hoc
genus metalli, & abijciunt in terrarũ profunda,
d ne polluti usu eius auaritia corrumpant æquita-
tem. Hinc inconstantissimus[h] est terrarũ mod⁹,
nec imerito cũ aliæ circa Persida natiões Schœ-
nis,[i] alię Parasangis, alię incõperta disciplina/ter
ras metiantur, & incertam fidem faciat mensuræ
ratio discors.

longitudine, quæ Arabiæ, Troglodytarumq́ finibus terminaẽ &c. Lege Plyniũ eo, quod modo cita- uimus capite. Itẽ Procopiũ primo de bello Persico uolumine. Scribit Arrianus gestoꝝ Alexandri lib. 7. quosdam existimare, magnitudinẽ oræ Arabicę haud minorem esse, q̃ Indiæ. a ℂ Carmaniæ Persis annectitur.) Ptolemęus c. 6. &. 16. li. sexti duplicẽ Carmaniã esse dicit. Carmania, ut li. 15. Stra. refert, ab Indi fluminis ostio ultima est. At primũ quidẽ eius promontoriũ ad Austrũ in mare magnũ expositum est. Cum uero Persici sinuos fecerit, ad promontoriũ felicis Arabiæ, quo in conspectu est sinũ uersus, inflectitur/ quousq́ Persicæ coniungatur, multũq́ in mediterraneã inter Gedrosiam, Parthiamq́ porrigitur. Onesicritus scribit flumẽ esse in Carmania, quod auri strigilem ferat. Item argẽti fossilis, & æris, & rubricę minij uenam, & montes duos, alterum Arsenici, alterũ Salis. b ℂ Ab insula Aprodisia.) Gręci ἀφροδίτην Venerẽ dicũt. ἀφροδίσιον Venereũ. Nomen datũ insulæ, qđ in ea Venus religiosissime coleretur. Alio nomine hæc insula κολιάσ dicitur, quo nomine etiam Venerea significatur, de qua Auienus. Altaq́ Coliados &c. c ℂ Variarũ opũ diues.) Multæ sunt Persidis regiones. Ea quę campestris, omnium ferax, & opima pecoꝝ, nutrix, fluminibus, & lacub⁹ plena. De Persicis diuitijs Auienus Dionysij interpres.

Vita opulens genti, Gazas quoq́ terra ministrat,
Omnibus & largum populis producitur ęuum,
Diues in ijs mos est iam longi tempore sęcli,
Ex quo meonij bello triuere cruento.
Illidunt auro uestes, & cuncta teguntur
Auro membra uiris, auro uestigia condunt.
Tantus Persarum dissoluit pectora luxus.

Persarum montes, ut in Sticho inquit Plautus, esse aurei perhibentur. Hinc prouerbiũ natũ. Persidis Gaza. Pro ingentibus opibus, & diuitijs. Vtunẽ eo Statius primo Syluarũ, & Iuue. Satyra. 14. d ℂ Porrecta in milia passuũ D. L.) Sic enim ex Plynio cap. 25. sexti legendũ est, cũ Solini exẽplaria passim habeant, in milia passuũ quinquaginta. Inde (inquit) Persidis initiũ ad flumen Aroatim, quo diuiditur ab Elimaide. Ipsa Persis aduersus occasum sita obtinet littora. D. L. milia pass. in luxũ diues, in Parthoꝝ iampridẽ translata nomẽ. e ℂ Oppidũ Susa.) Hanc urbẽ authore Plynio ca. 27. li. sexti. Darius Histapis filius cõdidit. Strabo aũt, & Stephan⁹ scribunt eã conditã a Tithono Memnonis patre. Vnde urbs ipsa authore Herodoto lib. 5. Memnonia dicta est, & arx eius Memnoniũ/ut idẽ Strabo refert uolumine. 15. Eius urbis ambitus centũ &. 20. stadioꝝ figura oblonga. In ea urbe, ut Ply. & Marcellinus tradũt, uetus fuit Persarũ regio. Dicta autẽ Susa, ut Stephanus inquit, ἀπὸ τῶν κρίνων, hoc est, a lilijs, quoꝝ est in ijs locis ingẽs copia. Incolæ enim regionis eius Susa lilia nuncupant. f ℂ Susiæ Dianę.) Ply. ca. 27. li. 6. Amnis Euleus per Mesobatenen laps⁹ circuit arcẽ Susorũ, ac Dianę templũ augustissimũ. Meminit etiã Martianus in. 6. g ℂ A Susis Babytace oppidũ. cxxxv. mil. pass.) Tigridis alueo oppidũ est Babytace. Abest a Susis. cxxxv. mil. passuũ. Ibi mortaliũ soli aurũ in odio cõtrahunt. Id defodiunt, ne q̃ cui sit in usu. Solini exẽplaria fere omnia habent, tũ Carbyle, tũ Barbyte. Corrigendus Martiani codex in fine sexti, ubi sic legiẽ. Oppidũ ibi (inqt) nobile Susa. In quo templũ Dianæ Susæ iuxta Carbile, siue Barbytace in. cxxx. milibus. In q̃ sunt homines, q aurũ in ꝓfunda defodiunt ne cui sit in usu. Legendũ enim est Dianę Susiæ iuxta Barbytacen cxxxv &c. h ℂ Hinc incõstantissimus est terrarũ modus.) Ex Ply. hęc cap. 26. lib. 6. Euphrate (inquit) nauigari Babylonẽ, & Persico mari. ccccxxij. mil. pass. tradũt Nearchus, & Onesicritus. Qui uero postea scripsere a Seleucia. ccccxc. mil. Iuba a Babylone Characẽ. clxxv. D. fluere, aliqui ultra Babylonem continuo alueo priusq́ distrahiẽ in irrigua. lxxxvij. mil. Vniuerso autẽ cursu. xi. mil. pass. Inconstantiã

mensuræ diuersitas authorũ facit, cum Persæ quoq; Schœnos, & Parasangas, alia mensura determinent. i ℭ Schœnis.) σχοῖνοσ inter significata alia/mensuræ genus est, apud Grecos, quo terrã metiuntur. Plurimũ tamen in eius mensuræ quantitate sunt authores diuersi. Herodotus in Euterpe scribit Schœnum mensurã.lx. terræ stadia cõtinere. Eius uerba sunt. δύναται δὲ ὁ μέν παρασάγγης τριήκοντα σάδια, ὁ δὲ σχοῖνος ἕκαστος μέτρομ ἐὼμ αἰγύπτιον ἑξήκοντα σάδια. Parasanges (inquit) constant tricenis, Schœni sexagenis stadijs. Mos enim fuit apud Aegyptios, qui modicum terræ possiderent, illam passibus metirentur. Qui minus inopes terræ erant, stadijs eam metiebantur. Qui multum terrarum habebant Parasangis. Qui uero plurimum eam sane Schœnis. Plynius ca.14. duodecimi naturalis historiæ Eratosthenis ratione dicit Schœnum patere stadia.xl. hoc est, passus quinq; milia. Alij sunt (inquit) qui uiginti duo stadia singulis Schœnis dedere. Mendum esse uidetur apud eum authorem capi.10. libri quinti. Quo loco sic passim scriptũ est. Alij Schenos in latitudinẽ patere.xl. faciunt, Schœnumq; stadia triginta. Quid si sic legas: Alij Schœnos.xl. in latitudinem patere.xl. faciunt Schœnum, Parasangamq; stadia.xxx. Sunt qui ubiq; apud Plynium pro.xl.lx. reponant, caracterum tantum immutatione.

DE PARTHIA, ET CYRI SEpulchro. CAP. LXIX.

PArthia [a] quanta omnis est a meridie Rubrum mare, a Septẽtrione Hyrcanum salum claudit. Regna in ea [b] duodeuiginti dissecãtur in duas partes. Vndecim quæ dicuntur superiora, incipiunt ab Armenico limite, & Caspio littore porrecta ad terram Scytharum, quibus concorditer degunt. Reliqua septem inferiora (sic enim uocitant) habent ab ortu Arios, Arianosq;. Carmaniã a medio die. Medos ab occidui solis plaga. A septẽtrione Hyrcanos. IPsa autem [c] Media ab occasu transuersa utraq; Parthiæ regna amplectitur. A septemtrione Armenia circumdatur. Ab ortu Caspios uidet. A meridie

a PARTHIA quanta omnis est.) Parthi (inquit ex Trogo li. q̃dragesimoprimo Iustinus) penes quos uelut diuisione orbis cum Romanis facta, nunc orientis imperium est/Scytharum exules fuerũt. Hoc etiam ipsorũ uocabulo manifestatur. Nam Scythico sermone Parthi exules dicuntur. Hi & Assyriorũ, & Medorũ temporibus inter orientales populos obscurissimi fuere. Postea quoq; cum imperiũ orientis a Medis ad Persas translatum est, ueluti uulgus sine nomine præda uictorum fuere. Postremo Macedonibus triumphato oriente seruierunt, ut cuius mirũ uideatur, ad tantam eos felicitatem per uirtutem prouectos, ut imperent gentibus, sub quarum imperium ueluti seruile uulgus fuerunt &c. Parthiæ situm describit Ptolemeus ca.5. sexti quinta tabularũ Asiæ. Parthia nõ multa est, quapropter Parthi cum Hyrcanis Persice uiuebant, etiam multo post tempore, q̃ Macedones imperarent. Ad paruitatem accedit, qđ nemorosa est, montana, atq; inops. Qua propter eã reges cursu præteribant, cum regione minimã quidẽ exercitus partem alere posset. Nunc uero aucta est. Nã Cameisena, atq; Chorina, & tota fere regio usq; ad Caspias portas, & Aragos, & Tapyros, quæ prius Medorũ erãt/Parthorũ sunt, Ex Strabone lib. Geographiæ undecimo. b ℭ Regna in ea duodeuiginti.) Plynius cap.25. lib. sexti. Parthorũ de imperio nunc paucis. Regna Parthorũ duodeuiginti sunt omnia. Ita enim diuidunt prouincias circa duo (ut diximus) maria, Rubrũ a Meridie, Hyrcanum a septẽtrione. Ex ijs undecim, quæ superiora dicuntur, incipiunt a confinio Armeniæ, Caspijsq; littoribus pertinent ad Scythas, cũ quibus ex equo uiuunt. Reliqua septem regna inferiora appellantur. Quod ad Parthos attinet, semp fuit Parthia in radicibus montium sæpius dictorũ, qui omnes eas gentes prætexerunt. Habet ab ortu Arios. A meridie Carmaniã, & Arianos, Ab occasu Hispratitas, Medos. A Septẽtrione Hyrcanos undiq; desertis cincta. c ℭ Ipsa autem Media.) Media ab occasu transuersa oblique Parthiæ occurrẽs utraq; regna includit. Habet ipsa ab ortu Caspios, & Parthos. A meridie Sitacenen, & Susianẽ, & Persida. Ab occasu Adiabenen. A septemtrione Armeniã. Ex Plynio ca.26. sexti. Media est in partes duas diuisa, quarum alteram maiorem uocant, cuius Metropolis sunt Ecbatana magna ciuitas, & Medici imperij caput, qua quondam etiam Parthi regia utuntur. Nam reges ibi æstatẽ agunt. Frigida enim est Media. Hyemẽ uero Seleuciæ, quæ secus Tigrim est prope Babylonẽ. Altera pars est Media Atropatia ab Atropate duce nominata. Ex Strabone.xi. Geographiæ libro. Dicta autem Media a Medo Aegei, & Medeę filio, qui post patris obitũ regno succedẽs, & rex fuit egregius, & populos denominauit

Medos.Sunt qui Medum non Aegei,sed cuiusdam Phęniceæ filium fuisse autument. Lege Diodorū Siculum libro quinto.Eadem undecimo Geographiæ libro Strabo refert.Mediæ situm appingit Ptolemæus cap.z.sexti Asiæ tabularum quinta.Medi fędera ineunt feriendo brachia, qua illa humeris connectuntur,ac mutuum sanguinem deligendo.Id Herodotus in Clio antea annotauit.A Medis diligenter seruatum,ut uxores plurimas quisq; duceret.Rursus eius regionis fęminis maritos plures duxisse summa laus.At uero maritorum paucitas deforme habitū,ac non minimū infelicitatis genus.Miserrimū si quinarium numerum non fuerint superstites. Ex Strabone hæc.xi. suæ Geographiæ libro. Misera omnino eius gētis sors,quę exiguæ uoluptatis causa,tot sese uinculis alligari nō horreat.

a Persidem. Deinde tractus hic procedit usq; ad castellum,quod Magi obtinent Passargada [a] nomine.Hic Cyri sepulchrum.

b DE BABYLONE. DE ATLANtico oceano.De Gorgonū,ac Fortunatis insulis. CA.LXX.

c CHaldęæ gentis caput [b] Babylon est,a Semiramide [c] condita tam nobilis, ut propter eam & Assyrij, & Mesopotamij in

a ❡Passargada.)Omnia fere Solini exemplaria habent Satarchida,uel Phylasarchyda.In quibusdam Sartachida reperitur. Nos autem ex cap.z6.sexti Plynij Passargada reposuim⁹. Inde(inquit) ad orientem magi obtinent Passargada castellū, in quo Cyri sepulchrum est.In Plynianis codicibus passim scriptum est,Passagarda,pro Passargada .i.πασσαργάδα ex Stephano,& Strabone. Scribit Strabo lib.15.iccirco Cyrum regem Passargadas in honore habuisse,qđ ibi Astyagem Medum ultimo prælio superarit.Quo loco plura de Cyri sepulchro refert.Fuisse autem in eo sepulchro Persicis literis,ut in fine sexti gestoꝝ Alexandri Arrianus, & idem Strabo ex Aristobuli sententia tradunt,huiusmodi Epitaphiū.O MORTALIS/CYRVS EGO SVM CAMBYSAE FILIVS,qui Persarū regnum cōstitui,Asięq; imperaui.Itaq; ne mihi ob hoc monumentum inuideas/rogo.Onesicritus ait/turrim decem tabulatis excelsam fuisse,& in superiori tabulato Cyrum iacere,cum Græco Epigrammate Persicis etiā literis insculpto.

Cyrus ego rex olim regum conditus hic sum.

Cyri sepulchrum Magnus Alexander aperiri iussit,in quo erat conditum eius corpus,cui dare uolebat Inferias.Auro,argentoq; repletum esse crediderat.Quippe ita fama Persæ uulgauerant.Sed pręter Clypeum eius putrem,& arcus duos Scythicos, & Acinacem/nihil reperit.Cæterum corona aurea imposita amiculo,cui assueuerat ipse solium,in q̊ corpus iacebat/uelauit.Miratus tanti nominis regem,tantis præditum opibus,haud preciosius sepulchrum esse quasi fuisset e plebe.Ex Curtio libro nono. b

CHALDAEAE gentis caput Babylon est.) Vrbem,quæ a Græcis,& Latinis Babylon dicitur,Hębręi Babel nuncupant.Nomen ex eo sumptum,qđ in eo loco linguarum fuerit facta confusio. Babel enim Hebręi confusionē dicunt.Erat Babylon ciuitas regni Nemrod,in qua eorum,qui ędificauerunt turrim,diuisæ sunt linguę,quoꝝ principem Iosephus fuisse Nembrod affirmat.Testemq; eius historiæ Sibyllam Græcam exhibens.Locus(inquit)in quo turrim ædificarunt nunc appellatur Babylon,propter confusionē sermonis eorum,qui altissimā turrim omni studio fabricabantur.Siquidē (inquit)Hebręi confusionem Babel uocant.De hac turre,& diuersitate linguarum scribit & Sibylla in hunc modum.Cum omes mortales una lingua uterentur,quidā ex ijs altissimā turrim ędificauerūt, cœlum per eam cupientes scandere,dij uero turbines mittentes euertere turrim,& propriā,atq; diuersam unicuiq; tribuit linguam.Vnde urbem quoq; contigit appellari Babylonē.Hæc ex ca.xi. Geneseos,Iosepho ca.9.primi Antiquitatum,Hieronymus in lib.de locis Hebraicis.Augustinus ca.3.&.4.sexti decimi de Ciuitate dei.Eusebius cap.4.noni Præparationis.Plures ad idem aduocat authores. c

❡ A Semiramide condita.)De prima Babylonis origine gentiles historici ab ecclesiasticis plurimum discrepant.Cōmunis eorum sententia est fuisse Babylonē a Semiramide primū constructam.Diodo. Siculus lib.3.Iustinus lib.primo.Strabo lib.16.Item cæteri.Ouidius quarto Metamorphoseos.

Vbi dicitur altam
Coctilibus muris cinxisse Semiramis urbem.

Has contrarias opiniones concordat Berosus lib. quinto.Belus(inquit)secundus Assyrioꝝ rex fundamenta designata Babyloniæ oppidi magis, q̄ urbis erexit.Post Semiramis hanc urbem maximā ex oppido fecit,ut magis dici possit illā ędificasse,q̄ ampliasse.Idem scribit Archilocus de temporibus,& Augustinus ca.z.decimioctaui Ciuitatis dei. Alexander Polyhistor Eupolemon ait dicere Babylonem urbem ab ijs conditā primum fuisse,qui a dilu-

Babyloniæ nomen transierint. Vrbs est. LX. mi a
lia passuum [a] circuitu patens, muris circumdata,
quorum altitudo ducentos pedes detinet, latitu-
do quinquaginta, in singulos pedes ternis digitis
ultra q̃ mensura nostra est altioribus. Amne in- b
terluitur Euphrate. Beli ibi Iouis templum, [b] quē
inuentorem cœlestis disciplinæ [c] tradidit etiam

uio euaserunt. Quos omnes (inquit) Gigantes fuisse constat dispersos per uniuersam terrā postq̃ turris, quā ædificabant diuinitus concussa/decidit. Ex Euseb. nono Præparationis euangelicę uolumine. Quæ de Babylone hoc loco Solinus refert, habentur omnia ex cap. 26. sexti naturalis historiæ Caij Plynij. Babylon (inquit) Chaldęarum gentium caput diu summā claritatem obtinuit in toto orbe. Propter quā reliqua pars Mesopotamiæ, Assyriæq; Babylonia appellata est. SEmiramidē Dercetis deæ, & formosi cuiusdam adolescentis cōcubitu progenitam ferūt. Quāobrem pudore affectam matrem mox natā filiā, in loco quodam aspero exposuisse. Ibi diuino (ut credit) nutu puellam a columbis rapto a proximis pastoribus primū coagulato lacte, demum confecto caseo nutritam. Eam a pastoribus repertam Summæ cuidā pastorū pręsidi dono datā. Hic præses liberis carens puellæ ueluti ex se genitæ/curam gessit, exq; euentu Semiramidē uocitans, qđ Syrorū lingua Semiramides columbæ dicantur. At cum Semiramis mira pulchritudine adoleuisset. Memnoni Syriæ præfecto despōsata est. Demum Ninus Assyriorū rex in Bactrianos bellum gerens puellæ ortū, pulchritudinē, uirtutemq; demiratus uxorē duxit. Ex qua Ninū filium sustulit. At cum Ninus maritus non diu post uita excessisset, coniugi Semiramidi Assyriorū regnū reliquit, qđ cōmunē filium ob adolescentiam nondum tanto regno pręesse posse confideret. Semiramis igitur se pro uxore Nini filium simulans, pro fęmina puerū. Erat enim tam matri, q̃ filio tū statura, tū uocis gracilitas, tum demū reliqua lineamētorū qualitas omnino assimilis, annos duos & quadraginta aucto a se plurimū regno præfuit. Hęc, ut Berosus author est, antecessit militia, triumphis, diuitijs, uictorijs, & imperio, mortales omnes. Scribit Ethesias fuisse in Semiramidis exercitu cū ea contra Indos bellum gereret, militū numerū ter decies centena miliū, equitū milia quingenta. Currus ad milia centū. Fuisse præterea totidem numero homines supra Camelos cum gladijs cubitorū quatuor. Ad postremū (nā, ut inquit Flaccus, Nihil est ab omni parte beatum) quom concubitū filij petijsset, ab eodē dicitur interfecta, cum uixisset annos duos, & sexaginta fœminarū omniū felicissima. Fuisse Semiramidis morē aiunt, ut eos ad concubitū eligeret, qui forma, & decore cunctis præstarent. Verū peracta re, omnes, ne eius incontinentiæ notaretur/ uita priuabat. a ℭ Sexaginta milia passuū.) Cum Solino in Babylonici ambitus magnitudine concordant Plynius, & Herodotus, cuius in Clio hęc uerba sunt. Vrbs Babylon in ingenti planicie sita est, forma quadrata. Magnitudine quoq; uersus centenū uicenū stadiorum. In summa quadringentorū, & octoginta, in circuitu quatuor laterū urbis. Tanta est Babylonici oppidi magnitudo. Strabo li. 16. mul to aliter. Babylon (inquit) in campo iacet, muri ambitū habet. ccclxxxv. stadiorū. Eius crassitudinē pedum. xxxij. Altitudinē inter turres cubitorū quinquagenū. Turriū ipsarum sexagenū. Viā super mœnibus tam latā, ut quadrigæ occurrentes facile pertransire possint. Vnde & hoc ex septē spectaculis orbis unū dicitur. Diod. Siculus lib. 3. ait Babylonis męnia ambitu stadia trecenta & sexaginta complecti, frequētibus turrib⁹, ac magnis. Fuisseq; tantā operū magnificētiā, ut in muri latitudine sex equorū currus una prodire possent. Altitudinē incredibilē audientibus Ethesias Gnidius fuisse ait. Clitarch⁹, & qui cū Alexandro in Asiam profecti sunt, pedū trecentorū sexaginta quinq; eā altitudinē esse scripserunt. Sunt qui tradant, quolibet anni die stadiū muri absolutū, ut tot sit stadiorū circuitus, quot dies annū conficiunt. Hanc authorū diuersitatē natā aiunt, qđ non eadē sit passim stadiorū quantitas. Q. Curtius lib. 5. nisi sit codex deprauatus, scribit totius operis ambitū. ccclviij. stadia complecti. b ℭ Beli Iouis templū.) De hoc Beli Iouis tēplo Plynius ca. 26. libri sexti. Auienus Dionysij interpres.

Qua sunt flabra noti Babylon subducitur arce
Procera in nubes, hanc prisca Semiramis urbem
Vallauit muris, quos non absumere flammæ,
Non aries penetrare queat, stat maxima Beli
Aula, quoq; argento, domus Indo dente nitescit,
Aurum tecta operit, sola late contegit aurū.

Fuisse in urbe Babylone Beli Iouis puluinar, ad qđ confugientes tuti erant, Herodotus retulit lib. tertio. c ℭ Inuentorū cœlestis disciplinæ.) Plynius ca. 26. sexti. Durat adhuc (inquit) in Babylone Iouis Beli templū. Inuentor hic fuit syderalis scientiæ. Capite autē. 56. libri septimi Astrologiā dicit reperisse Atlante Libyæ filiū. Vt alij Aegyptios, ut alij Assyrios. Sunt qui Syderalis scientiæ inuentionem Phœnicibus tribuant. Interpres Dionysij de Phœnicibus loquens.

loquens. Et primi stellis numeros, nomenq; dedere. Clemens, ut cap. secundo decimi Præparationis refert Eusebius, scribit Astrologiã primũ Chaldęos, Aegyptios deinde ędidisse. Alexãder, cui Polyhistor cognomẽ fuit, in eo opere, quod Iudaicã historiã inscripsit, Polemi authoritate, scribit Habraam, qui decima post diluuiũ generatione in Camerine Babyloniæ urbe natus est, quiq; sapiẽtia omnibus excelluit, apud Chaldæos Astrologiã reperisse. Idem Eusebius cap. 4. noni Præparationis libri. Sunt, qui

ipsa religio, quæ deũ credit. In æmulationẽ urbis huius Ctesiphontẽ Parthi[a] condiderunt. Tẽpus est ad oceani oras[b] reuerti represso in Aethiopiam stylo. Namq; ut Atlanticos æstus accipere ab occidente, & Hispania dudum dixeramus,[c] ab his quoque partibus mundi, unde primum Atlantici nomen induat exprimi par est. Pelagus Azanium usque ad Aethiopũ littora promouet.

eam inuentionẽ Mercurio Aegyptio tribuant. Hinc a Manilio primo Astronomicon dictum est.

Tu prĩceps, authorq; sacri Cyllenie tanti,
Per te iam cęlum terris, iam sydera nota.

Idem scribunt primo & secundo uoluminibus Diodorus Siculus, & Strabo lib. ultimo. Nõ desunt, qui id mun⁹ Aeyptijs sacerdotibus ascribendum censent.

Hi tantum mouere decus, primiq; per artem
Syderibus uidere uagis pendentia fata.
Singula nam proprio signarunt tempora casu,
Longa per assiduas complexi sęcula curas.
Nascendi quæ cuiq; dies, quæ uita fuisset.
In quas fortunæ leges, quæq; hora ualeret.
Quantaq; q̃ parui facerent discrimina motus.

Berosus lib. tertio Noam dicit docuisse homines astrorum cursus, annumq; distinxisse ad cursum solis, & duodecim menses ad motũ lunæ. Qua scientia prædicebat illis, initio quid in anno, & cardinibus eius futurũ contingeret. Non diuersa ab ijs refert Iosephus ca. 8. primi Antiquitatũ lib. Idẽ Iosephus ca. 4. primi Antiquitatũ Iudęorũ scribit Seth Adę filium q̃ plures egregios genuisse filios. Hos patris uirtutes imitatos, inter alia cęlestium rerũ disciplinã primitus inuenisse. Res uetusta nimis hanc authorũ diuersitatẽ peperit. Vel, qđ placet magis. Cęlestiũ rerum disciplina ante uniuersale diluuiũ reperta, ab ijs, quos retulimus authoribus, uarijs tẽporibus exculta, perfectaq; est. Sed an sit homini possibile ex syderũ quorundã cognitione, futura prædicere, non parua apud sapientes dissensio. Asserunt Theologi simul omnes, esse dei propriũ futura nosse. Esse insuper homini a futurorũ inuestigatione omnino desistendum monuit, CHRISTVS dominus cũ discipulis id scire petentibus sic inquit. Non est uestrum nosse tẽpora, uel momenta, quæ pater posuit in sua potestate. Non spernendũ Anaximenis seruæ dictũ. Cum enim is, ut consueuerat, una cũ ancillula sydera inspecturus atrio domus maturius exiuisset, immemor, ut sese loci situs haberet. Dũ æthera secur⁹ explorat, in subiectã foueam cecidit. Fertur ancilla ea dixisse domino. Miror (inquit) quanã ratione quæ in cœlo sunt præscire existimes, quom, quæ sunt ante pedes nequeas pręuidere. Pacunius poeta in eos, qui soleant futura prędicere. Nam si qui (inquit) quæ euentura sunt, pręuideant, ęquiperent Ioui. Non minus acutũ Accianũ illud. Nihil (inquit) credo auguribus, qui aures uerbis diuitãt alienas, suas ut auro locupletent domos. Non minus eleganter, q̃ docte Phauorinus Philosophus diuinatores istos argumentis quibusdã conuincere solitus est. Aut aduersa (inquit) euentura dicunt, aut prospera. Si dicunt prospera, & fallunt, miser fies frustra expectando. Si aduersa dicunt, & mentiunt, miser fies frustra timendo. Si uera respondent, eaq; sunt non prospera, iam inde ex animo miser fies, antequã e fato fias. Si felicia promittunt, eaq; euentura sunt, tum plane duo erunt incõmoda, & expectatio te spei suspensum fatigabit, & futurũ gaudij fructum spes tibi iã deflorauerit. Nullo igitur pacto utendũ esse istiusmodi hominibus res futuras præsagientibus. Retulit hæc uolumine. 14. suarum noctium prius Gellius. Plura de futurorũ cognitione retulimus locis alijs. a ℂ Ctesiphontẽ Parthi condiderunt.) Ex Plynio cap. 26. libri sexti. Prope Seleuciã (inquit Strabo uolumine sextodecimo) uicus maximus est nomine Ctesiphon, in quo Parthorũ reges hyemant, Seleucię parcentes ne a Scythiã, & militari natione opprimerentur. Hic uicus ciuitatis potentiã, ac magnitudinẽ habet, adeo ut Parthorum multitudinẽ, & apparatũ omnẽ recipiat, ac uenalia, & necessaria artificia illis suppeditet. In eo Parthorum reges in hyeme propter aeris temperiem degere solent, ęstate uero in Hyrcania, & Ecbatanis agunt. b ℂ Tempus est ad oceani oras.) Exposuit oceanum nauigabilẽ fere totũ, præter eam eius partem, quæ inter Azanium, & Atlanticũ mare interiacet. Qua in parte Gorgades, & Fortunatæ insulæ sitæ sunt. Ad eas igitur exponendas reuertendum esse ait. c ℂ Dudum dixeramus.) Capiti-

Aethiopicum ad Moſsyilicum [a] promontorium, a
unde rurſus oceanus Atlanticus. Iuba igitur uni-
uerſæ partis, quam plurimi propter ſolis ardorẽ
peruiam negauerunt, facta etiam uel gentiũ, uel
inſularum cõmemoratione ad confirmandæ fi- b
dei argumentum, omne illud mare ab India uſq;
ad Gades uoluit intelligi nauigabile, Cori tamen
flatibus, cuius ſpiritus præter Arabiam, Aegyp-
tum, Mauritaniam euehere, quãuis queant claſ- c
ſem, dummodo ab eo promõtorio Indiæ curſus
dirigatur, qđ alij Lepten [b] acran, alij Drepanũ
nominauerunt. Addidit & ſtationum loca, & ſpa
tiorum modum. Nam ab Indica prominentia ad d
Malachum inſulam affirmant eſse quindecies cẽ
tena [c] milia paſsuum, a Malacho ad Sceneon du-
centa.xxv.milia. Inde ad Inſulam Sadanum cen-
tum quinquaginta milia. Sic confici ad [d] apertum e
mare decies octies centena & ſeptuagintaquinq;
milia. Idem opinioni plurimorum, qui ob ſolis
flagrantiam/maximam partis iſtius regionem fe
runt humano generi inacceſsam ſic reluctatur, f
ut mercantium ibi tranſitus [e] infeſtari ex Arabi-
cis inſulis dicatur, quas Aſcitæ habent Arabes, q-
bus e re nata datum nomen. [f] Nam bubulis utri-
bus cõtabulatas crates ſupponunt, uectatiq; hoc
ratis genere prætereuntes infeſtant ſagittis uene-
natis. Habitari etiam [g] Aethiopiæ aduſta Tro-

bus.28.&.36. a ℭ Moſsylicum promontoriũ.) Sic enim legendũ eſt ex Plynio ca.29.ſexti naturalis hiſtoriæ. Oppidum (inquit) Gaza, promontoriũ, & portus Moſsylicus/quo Cinnamomũ deuehitur. Hucuſq; Seſoſtris exercitum duxit. Aliqui unũ Aethiopiæ oppidũ altera ponunt in littore Baragaza. A Moſelite promontorio Atlanticũ mare incipere uult Iuba, pręter Mauritanias ſuas Gadis uſq; nauigandum Coro, cuius tota ſententia hoc in loco ſubtrahenda non eſt. A promontorio Indorũ, quod uocatur Lepte acra, ab alijs Drepanũ, proponit recto curſu p̃ter exuſta, & Malacho inſula. xv.milia paſsuũ eſse. Inde ad locũ, quẽ uocant Sceneos.ccxxv. mil. Inde ad inſulã Sardanum cl.mi.paſs. Sic fieri ad apertum mare.xviij.lxxxv.mili paſsuũ. Reliqui omnes propter ſolis ardorem nauigare poſse nõ putauerunt. Moſsylicus promontoriũ Ptolemęo Moſsylos dicit̃. b ℭ Lepten acran.) Promõtoriũ gracile ea uox ſignificat. c ℭ Quindecies cẽtena mil.paſſuum.) xv.milia paſs. paſsim legitur apud Plyniũ. Quid ſi ſic etiam legerimus locum Plynij xv.c.milia paſsuũ. Ideſt. Quindecies centena milia paſsuum. d ℭ Sic confici ad apertum mare decies octies centena, & ſeptuagintaquinq; milia.) Multo aliter hunc numerũ, ut adduximus, reperies apud Plynium. Sed forſitan a Plynio ſic ſcriptũ fuerat.xviij.clxxv. Sed hæc prudentis lectoris iudicio relinquimus. Diuerſitas hæc fuit fortaſsis in cauſa, ut huius menſuræ non meminerit Martianus. Cum tamen in menſuris reddendis ſatis fuerit alias accuratus. e ℭ Mercantiũ tranſitus.) Quin & commercia ipſa, inquit Plynius, infeſtant ex inſulis Arabes Aſcitæ appellati, quoniam bubulos utres binos ſternentes ponte Pyraticam exercent ſagittis uenenatis. f ℭ E re nata datum nomen.) Græci ἀσκόν utrem dicunt. Inde Aſcitæ cognominati, qđ utribus Pyraticam exerceant. Hos Ptolemæus cap.8.ſexti in felice Arabia eſse dicit. g ℭ Habitari etiam addidit.) Sic enim hunc locum reſtituimus/cum prius legeret̃, tum addita, tum abdita. Addidit Iuba ſcilicet. Plynius ca.29.libri ſexti. Gentes Troglodytarum Iuba tradit Therothoas a uenatu dictos mirę uelocitatis, ſicut Ichthiophagos nantes ceu maris animalia. θηρατήν Græci uenatorem dicunt. Videtur autem apud Plynium legendũ Theratoas, nõ Therothoas. De Ichthiophagis capite ſexageſimoſeptimo ſupra diximus. De Troglodytis capite quadrageſimoprimo, & quadrageſimoquarto. Diſputat Albertus cap.ſeptimo primæ Diſtinctionis de natura locorum. Sit ne habitabilis quarta terræ, quæ eſt ab Aequinoctiali uſq; in polum Auſtralem? Quo loco refert Ariſto. & Auerrois opinionẽ, cui aſsentit̃ & ipſe, aliquam ſcilicet quartam partem, quę eſt ultra Aequinoctialem nedum eſse ſecũdum naturam habitabilem, ſed habitatã quidem. h ℭ Gorgones inſulæ.) Gorgonibus ab horrendo aſpectu, & uelocitate nomen inditũ. Gręci enim γοργόν tum terribilem, tum uelocem dicunt. Gorgones monſtris perniciſsimis non abſimiles,

occidentem uersus in extremis orbis finibus habitasse constans est authorum sententia. Aduersus has Perseus eximia fortitudine præstans non paruo discrimine bellum gessit. Meminerunt Gorgonū Hesiodus in Theogonia. Ouidius quarto Meta. Lucanus in nono. Diodo. Siculus libro quarto. Tarræas in prouerbiorum Collectaneis, prouerbio ἄϊδος κυνῆ, Plutonis galea. Itē prouerbio. γοργόνα περσεὺς ἐχειρώσατο, Gorgona Perseus apprehēdit. Fuerūt autē Phorci filiæ numero tres. Vnde & Phorcydes a patre cognominatæ sunt. Earum nomina, ut canit Hesiodus sunt. Euriale, Sthenoque potens, multisque Medusa Nota malis, mortē sola est hæc passa sororum. Medusæ caput habuisse in pectore Mineruā iccirco fictum est, quoniā in pectore prudentia omnis sit. Prudentia autem confundit se carentes alios, & imperitos, ac saxeos cōprobat. Gorgones/cū sæpe uicinis Atlantibus bellum intulissent, ad postremum tandem a Myrina Amazonū regina Atlantidum gratia, precibusque impulsa uictæ, ac penitus deletæ narrantur. Author Diod. Siculus li. quarto. a ℭ Hesperionceras.) Quasi occidētale cornu dicas. Vel, ut capite sexto quarti Ptolemæus ait, Hesperi cornu. ἀπὸ τοῦ ἑσπερίου occidentali, καὶ κέρατος cornu. Plynius cap. 31. libri sexti. Ab ea (inquit) quinque dierum nauigatione solitudines ad Aethiopas Hesperios,

a glodytarum, & Ichtyophagorū nationibus, quorū Troglodytę tanta pernicitate pollent, ut feras, quas agitant/ipsi cursibus persequantur. Ichtyophagi nō secus q̄ marinæ beluæ nando in aqua
b ualent. Ita exquisito Atlantico mari usque occasum etiam Gorgonū meminit insularū. Gorgones insulæ [b] ut accepimus obuersæ sunt promontorio, quod uocamus Hesperionceras. [a] Has incoluerūt
c Gorgones monstra, & sane adhuc monstruosa gens habitat. Distant a continenti bidui nauigatione. Prodidit denique Xenophon Lampsacenus Hannonem Pœnorum regem in eas permeauisse,
d repertasque ibi fœminas aliti pnicitate, atque ex omnibus, quæ apparuerunt duas captas tam hirto, atque aspero corpore, ut ad argumentū spectandæ rei duarū cutes miraculi gratia inter donaria Iunonis suspēderit, q̄ durauere usque ī tēpora excidij

& promontoriū, quod uocamus Hesperionceras. Inde primū circūagente se terrarum fronte, in occasum, ac mare Atlanticū. Contra hoc quoque promontoriū Gorgones insulæ narrantur/Gorgonū quondam domus bidui nauigatione distantes a continenti/ut tradit Xenophon Lampsacenus. Penetrauit in eas Hanno Pœnorum imperator, prodiditque hirta fœminarū corpora, uiros pernicitate euasisse, Duarumque Gorgonū cutes argumenti, & miraculi gratia in Iunonis templo posuit spectatas usque ad Carthaginē captā. b ℭ Hesperidū insulæ.) Plynius cap. tricesimoprimo lib. sexti. Vltra Gorgonas (inquit) etiamnū duæ Hesperides insulæ narrantur. Adeoque omnia circa hæc incerta sunt, ut Statius Sebosus a Gorgonū insulis prænauigatione Atlantis dierum quadraginta ad Hesperidū insulas cursū prodiderit, ab ijs Hesperionceras unius. Meminit & Mela Pompo. in fine operis. De Hesperidibus ca. 57. supra abunde diximus. c ℭ Fortunatas contra læuam Mauritaniæ.) Ex eo quidā nomen accepisse tradunt, quod cū sint aere salubri, solo uberi, fructibus optimis abundantes, uentis quoque salubribus agitatæ, suos incolas felices, ac beatos assidue reddant. Vnde nō immerito Fortunatæ appellatæ creduntur. Fortunatæ insulæ (inquit Mela Pomponius lib. tertio) abundant sua sponte genitis, & subinde alijs super alijs innascentibus, nihil sollicitos alunt, beatius q̄ aliæ urbes excultæ. Harū insularum fertilitatē, rerumque copiam eleganter cecinit

Flaccus Horatius.

Hos manet oceanus circumuagus arua beata
Petamus aura diuites & insulas,
Reddit ubi Cererem tellus inarata quotannis,
Et imputata floret usque uinea,
Germinat & nunq̄ fallentes termes oliuæ,
Suamque pulla ficus ornat arborem,
Mella caua manant ex ilice montibus altis
Leuis crepante Lympha desilit pede,
Illic iniussæ ueniunt ad mulctra capellæ
Refertque tenta grex amicus ubera,
Nec uespertinus circumgemit ursus ouile,
Nec intumescit alta uiperis humus &c.

Sextadecima Epodon. Mira de quadam insula, & septem alijs sibi adiacentibus scribit Diodorus Siculus in fine tertij. Apud has insulas credunt Homerum, & Hesiodū, & post eos poetas alios/Elysios posuisse campos, lege Strabonē primo, & tertio Geographiæ libro. Plautus in Trinūmo. Sicut Fortunatorū memorant insulas, quo cuncti, qui ætatē egerunt/caste conueniant. Contra istoc detrudi maleficos æquū uidetur, qui quidem istius sint modi, hospitium est calamitatis. Quæ de Fortunatis insulis

Carthaginensis. Vltra Gorgonas [b] Hesperidum a
insulæ, sicut Sebosus affirmat, dierum .xl. nauiga-
tione in intimos maris sinus recesserunt. Fortu-
natas contra læuam Mauritaniæ [c] tradunt iacere,
quas Iuba sub meridie quidē sitas, sed proximas b
occasui dicit. De harū nominibus expectari ma-
gnū mirū reor, [a] sed infra famā uocabuli res est.
In prima earum, cui nomen est Ombrion, [b] ædi-
ficia nec sunt, nec fuerunt. Iuga montium stagnis c
madescunt. Ferulæ ibi surgunt [c] ad arboris mag-
nitudinē. Earum, quæ nigræ sunt, expresse liquo-
rem reddunt amarissimū. Quę candidę aquas re-
uomunt etiā potui accōmodatas. Alterā insulam d
Iunoniā [d] appellari ferunt, in qua pauxillæ ædes
ignobiliter ad culmen fastigiatę. Tertia huic pro-
ximat eodem nomine, [e] nuda omnia. Quarto lo-
co Capraria [f] appellatur enormibus lacertis plus e
q̄ referta. Sequitur Niuaria [g] aere nebuloso, & co
acto, ac propterea semper niualis. Deinde Cana-
ria repleta canibus, forma etiam eminentissimis,
inde etiam duo exhibiti [h] Iubæ regi. In ea ædifici- f
orum durant uestigia. Auium magna copia, [i] ne-
mora pomifera, palmeta [k] Caryotas ferentia, mul
ta nux pinea, larga melle, amnes siluris [l] piscibus
abundantes. Perhibent etiam expui in eam un- g
doso mari belluas, deinde cum monstra illa pu-
tredine tabefacta sunt, omnia illic ifici tetro odo-
re. Ideoque nō penitus ad nūcupationem [m] suam
congruere insularum qualitatem.

Solinus hac parte refert copiosius cap. 32. sexti reperies apud Plynium. a ℭ Expectari magnū mirum reor. (Quippiam tanto nomini non indignū. Fortunatū enim id esse constat, cui fortunæ bona abunde suppetant. Hinc prouerbio datum initium. Fortunæ filij. De his, q̄bus ad uota, cuncta succedant. A natura siquidē gratę parenti insitū constat, Conferat ut nati quanta habet ipsa bona. Vtitur eo Hora. Satyra. 6. secundi Sermonū, & Iuuenalis Satyra rursus sexta. b ℭ Cui nomē est Ombrion.) Gręci ὄμβριον pluuialē dicūt. Credibile enim est in hac insula frequēter pluere, q̄d eius iuga montiū stagnis madescant. Vbi enim stagnorꝫ copia, ibidē nubes frequēter causari uidemus. Pluuiā autem fieri Stoici autumant, cum nubes in aquā conuertuntur, cūq; siue ex terra, siue ex mari, siue ex aquis alijs ui solis sursum elatus humor / effectu caruerit. Similia prodidit Aristoteles in Meteoris. c ℭ Ferulæ ibi surgunt.) Plynius ait / arbores similes ferulæ, ex quibus aqua (inquit) exprimitur. Ex nigris amara, ex cādidioribus potui iucunda. De Ferulis Plynius ca. 22. libri. 13. d ℭ Iunoniā.) Nomē a Iunone, quā deam præ alijs uenerantur. e ℭ Tertia huic proximat eodem nomine.) Plynius, Ab ea in uino eodem nomine minorē. Martian⁹ hāc Fortunatarū tertiam Theoden nominat. Nisi binomiam hanc esse dicamus. f ℭ Capraria.) A caprarū multitudine nomē putant inditū. Sicut altera a canū copia / Canaria nūcupatur. De Lacertis plura expetēs, adeas quę notauim⁹ apud Plynium. Lacertis Arabiæ cubitales. In India uero in Nysa monte. xxiiij. in longitudine pedum, colore fului, aut punici, aut cęrulei. g ℭ Niuaria.) Plyniani codices plerumq;, Ninguaram habent, Martianus, ut Solinus Niuariam, a niue scilicet, cuius sit in ea ingens copia / denominatā. Sunt q Ningariā nuncupāt a ningendo. h ℭ Duo exhibiti.) Ply. ait. Ex quibus perducti sunt a Iuba duo. Quin apparēt ibi fastigia ædificiorum. i ℭ Auium magna copia.) Plynius hæc, & sequentia ijs uerbis explicat. Cum autem (inquit) copia omnes pomorum, & auium omnis generis abundent, hanc & palmetis Caryotas ferentibus, ac nuce pinea abundare. Esse copiam quoque mellis. Papyrū quoque, & Siluros in amnibus gigni. Infestari eas beluis, quæ expellantur assidue putrescentibus. k ℭ Palmaria Caryotas ferentia.) Hæc, & sequentia Canariæ Plynius tribuit, ante dicta uero huic, & alijs. Martianus Solino omnino conformis. Omnes (inquit) auibus plenę, nemorosæ, palmiferæ, nuce pinea, mellis copia, amnib⁹, ac Siluris piscibus / abundantes. l ℭ Siluris piscibus.) Sic enim legendum est, ut ex Plynio, & Martiano retulimus, etsi Solini exemplaria omnia ferme sic habeant. Amnes salubres piscibus abundantes. m ℭ Ad nuncupationē suam congruere insularū qualitatem.) Supra dixerat. De harum nominibus expectari magnum mirum reor, sed infra famam uocabula res est. FINIS.

OB imprimendi difficultatem fieri non potuit quin adhibita etiam summa diligentia errores aliqui inter imprimendū nō interciderint. Eos igitur relecto libro in hunc locum reportauim⁹, ut breui mora temporis facile quisquis tollere posſit.

Errores Textus.

IN Paginarum enumeratione ſemel erratū pagina. 137. Reponendum ergo. 137. loco. 139. Tertuliani in pręliminari epiſtola. Sed & illuſtrarūt. ibidē. Quinq; eccleſienſis, ibidē omiſerit. in uita Solini. cōditæ, ccvij. Olympias. 15. e. Maxime hunc menſem principem teſtatur fuiſse, quod qui. 18. c. alter. xxviij. dies continebat. 19. a. plura. Huius tamē. 23. a. ſudare conſueuiſse. 32. b. certaminum obijt. 33. b. ex Aethiope 35. a. pudicicię. At Sulpitia. 50. a. Aborigines. 52. d. Feſcēninū. 54. a. Meſsapię. 57. d. filiūq; eius. 64. c. proluuies. 69. e. feruentis Rhodani. 71. a. planaſiam. 72. c. in metallis. 75. b. it perditum. 78. d. a dehiſcēdi. 78. f. Sicanus rex. 79. a. canicie. 81. a. ἀφασία. 86. c. paruulis. 89. b. eſt ad quę. 97. e. monſtroſi. 104. c. fatigatis. 114. d ducit. 126. c. ętas prorogabat. 129. b. naualib⁹. 129. c. paluſtri ſpecie. 135. a. carthilagines. 137. a. p̄liati. 140. f. nomina ſua. 140. g. Axiacę. 141. d. & extenta. 144. e. pretioſiſsimū. 145. a. Itaq; uterq;. 147. d. ſegmentis. 149 a. phaneſioꝝ. 155. c. membranis auriū. 155. d. ſenij. 157. e. potuū. 159. d. nulla illi fœ. 168. c. ὠκεανός. 174. b. modo efflent. 178. b. in zeugitanū. 189. a. reuerentur. 190. a, uadoſum. 192. c. aquarū larga. 193. a. prępinguibus. 193. a. Septi a uenantibus. 197. c. libidinis ſuę. 199. d. extruunt. 211. a. edule. 211, c. protenſior. 215. f. in craſsitudinē. 222. c. quod pingi. 226. c. loca cū primū. 230. b. repercutiat. 236. b. Romam. 238. a. comparanda, poma non. 239. a. manu poſsit. 241. d. prouehamus. 241. d. Catabanes. 243. a. congreſsionibus. 244 c. fruticibus. 247. a. oſseis, ſed in. 253. d. tenent, qui prędití. 254. c. tamen plurimus. 259. d. internis. 260. c. oſtentat. 261. a. tētaſset. 264. d. in tertio orbis diſs. 266. e. indagator. 269. a. Sangaris. 276. d. Sāgarius. 277. a. Mariandini. 277. a. infra nobilitatē. 280. c. iamdudum. 333. b. Moſsilicum. 334. a.

Nonnulla, quæ uarie apud Solinum legi poſsunt.

Suo quoq;/alia litera/ſuo quęq;. 2. b. memoratu digna. a. l. digna memorantur. 2. c. quod in primis. a. l. quod ante omnia dimittere in pectus tuum uelim. 2. d. Quid enim afferre nouum poſsumus, quod ꝓprium noſtrū eſse poſsit. 2. d. Valentiā Latine nominatā. 4. d. inclareſceret. a. l. enūtiaretur. 5. b. Cælius. a. l Gellius. 6. b. Hoc ſacellū 7. b. cōuiuij, & maieſtatis. 7. c. Hidem & montē. 7. d. quinto poſtq̄. 11. d. Sic inter 15. b. Auguſtus, & cōſul factus eſt. 16. b. curſus annui. 17. a. quia apud. a. l. qui apud Aegyptios quatuor mēſibus terminabat. 17. b. ultra nouem neceſsarios. 21. e. mortes filioꝝ. 22. d. quibus nimis. Sunt qui legant minus, uel munus neceſsitatis huius. 25. d. prius Romanoꝝ Cæſar. 30. a. conſueuiſse. 32. b. Nam infactum, uel ſic. Nam huic factum Elogium. 33. b. Scripta quoq;, quę ex antiquitate mo. acce. in fidem ueri, hoc etiā receperunt, quod bello Cretico. &c. 38. a. fluminū. a. l. fructuum. 38. a. inceſsu tardum, & ſenſu hebetem. 38. c. Hæ ſunt & in Sardinia. Sunt codices, qui hanc clauſulā non habeāt. 41. a. exeuntē claſsem punicam. 40. c. Quod attinet ad titulū. 50. b. nobilia pecuaria. 52. c. Tepētes fontibus. 52. c. perpetuo ſenatuſconſulto. 63. e. filiumq; eius. 64. b. inuidia ſcilicet. a. l. inuidæ ſcilicet. 67. b. Cōgreges uolitāt 69. a. in ortū ſolis. 69. d. ob uerſus occaſui eſt. 69. e. niſi, quod fretum. 71. b. uocāt aliæ. 72. a. Ithaceſiā Vlyſsis, ut proditur, ſpeculā 72. a. is proximū in. 74. c. aut molliūt, aut abolent, 76. a. apices canicie perpetua brumalē detinent faciem. 81, a. mixtis ignibus niues. 80. b. aquæ proximauerit, 83. d. per diuerſas officiorum, & nominū ſpecies. 84. c. ſi ſacrum probatur 85. b. in triduo portendant 87. b. ſuopte incendio 88. b. inuiſus. a l. inuiſus 89. d. Eſt & Tęnaron promon. 89. d. aſperis ſurculoꝝ 97. e. obtectu. a. l. obiectu, 98. d. Meridiana Theſsali, & Epirotæ 102. c. quę ſeptentrione tundit 102. d. Orpheo uate inrer principes iudicatur, quē &c, 111. c. Tunc contendūt 114. a. ſunt pennę 131. c. Simones nominant 132. c. celerius hauriunt 132. c. terminis inferatur, ubi 136. b. obiacet orienti 138. d. & aſtu, quātalibet fuga, &c. 150. a. inundationē, & eliquia 152. b. uertant 154. c. perſequemur 155. e. pro ætate ramulos 156. e. nox degat, & denſet &c. 159. a. ibi etiā natā 160. e. accomodæ 162. a. inſula qualibet 164. c. ut niſu, & pondere attritos 187. c. Elephātis copioſior, ut aiūt, & frigidior 187. d. prępinguibus 193. a. ſaculis 197. c. lucus uiret, 206 a. ſub cœlo 210. c. glaciali algore inhorreſcat 212. a. hæc diſsoluta compendio 212. e. filij matres 214. b. uſtiq; undiq; 224. c. miſceri ſolēt 226. b. pingi 226. c. interamnia 228. a. Nigrim facit 229. c. ampliora eadem 229, c, e tenebris 229, c, quo Siris 230, c, & quo impēſius 232, a, Ita cōcurrente cōcordi 232. b, quē Apim 234, a, ſtatutū, cui ſpaciū 234, a, incūbit 234, c, ingruētia bella nec 234, c, dat oīa manifeſta 234, c, ꝓijciūt in Nili ſtatim, uel ſtantem gurgitē 235, b, fœtus promit 235, e, Sūt Delphines in Nilo, quoꝝ 236, c, roſtro reſimo 237, d, Nam quęcūq; 238, b, ubi agmen 238, c, Nūc ab Aegypto, a. l. Hinc ab Aegypto 241, d, ac furuo 242, d, proderet 244, c, e fruticibus 247, a, nulla uel animi 248, a, latitudine ſemipedem 251, b, qui præditi 251, c, oſseis ſed in 253, d, quos ut animo 255, f, ortum ſupra 256, b, amnis terras contegēs 257, a, remedijs bonis 259, a, quā iuxta 260, c, de naturis locoꝝ ꝑſcrutant. Alias naturas locoꝝ periclitant 264, c, indagator 269, a, lancinant 274, d, nocere 274, f, aiūt pertēdere 277, b, ſed ꝓ illa aut minuatur, aut creſcat 278, c, ſic em̄ ante 281, d, uelut q uic, 282, b, in pęnalibus 284, c, faſtigijs hiſpida turgeſcat, Malū 285, a, dein ſpatia 291, a, uice hyemis, & ęſtatis potit auris 293, a, ad uiuēdi rōrē exactior cura eſt 300, c, modulos tibiarūq; cōcent⁹ 302, c, At qui ex ipſa 309, b, ſyluas has gignit 310, a Cuius æquitatis 319, d, ex margaritis pondus duaꝝ libraꝝ & ſemis ſextertio, &c, 325, c,

Sortita.2.25.αὐτὸσ.2.47. Olympiade.10.30. reconciliationis.12.23. Tulliā.13.34.certa.17.21.quaſi.18.51. addidit ut in trecentos.19.40.de.22.50. rettulit.23.3. natura.23.18.animantium.23.56. cōuulſione.26.29. portēdit.31.32.cōcepta.34.2.v.& .xl. 40.2. reflectione.40.30.dictęq;.41.2.dominatione.42.15.in fine deciniſeptimi.44.46.adiectum.44.50.excepiſſe.44.57.in deos.49.25.qua.50.24.Qui attingat.50.36.Veſeuum 52.44.dicta,uel condita.52.58.feſcenninū.52.58. linquunt.54.34.constructo. 56.56. Euſtathius.58.53.rutuli.59,32.conuerſa.59.43.ardereq;.61.50.ca.16.tertij,& cap.2.37.62.58.per urbem capuā.62.36.noxius.66 5.tradit,eradendū eſt.69.57. uolcarū.71.58.χαίρε.73.57. ſexageſimoſecundo.78.5.cos.78,15. tertio. 78.24. Palicos.80.18.ore.80.56.Sūmo caua iugo cohibet(mirabile dictu)81.3.μυριὰσ δραχμὰσ ἢ τάλαντον. 81.55.κόρινθον.81.56.κύκρου.82.15.ab orbe condito.82.49. exportarentur.83.1. ſegeſtanos.83.54.36.unde ſal effoditur.83.41.an nitro.83.36.Archeſilaus.90.58.uſq; quaq;.91.42.Perſius pro Theſeus.94.5.tenues, 95,31.crinita.96.51.explendę.98,33.abducat a nidis.98.51,conuexis,100,31.pennarūq;.103.2.diruat.105 14.terris pro tellus.105.14.conſentiat,105.18, exitiū,105.21, incumbant.105.22.fidibus ſciebant. 106.53. Pindarū quiſquis.106.57.expetit.107.4.excęcatus cyclops.107.40. Brachmanę.110.37.bina ſpōſalia.110 44.amne.111.33.πεδίου.113.28.craſſamq;.118.47.ſcutigerū.120.15.ſine cibo.121.31.centenis.129.44.metu 130.49.Ante lupos.132.55.ipe citis.131,35.illud Dionis.131.48.amiſerint,131,59.placidorum,ac mitiū,132, 43.ἐν χέρσῳ βία.133.50.Thunni(inquit)134.3.Thunnos prę nimia.134.9. ῥήνω. 134.34.attilis, attilū 137.35.fabularier,137.47.dilabantur,139,14.non gerunt,139,23.ex tigride,& cane,141.1. humanę uitæ 145.9.Tranſiſſent.145.4.ſemel occidere.145.53.Delum,147.24.ſacros haberi narrant,inuiolatoſq; etiā 147.47.ῥιπίζω.147.52.acceſſus pateat,148.43.foras extra,154.3.influētiū amniū.154.37.Improbatis,154 46.ſed ne proprię.156.9.Nos numerus ſumus,156.14.menſurā,158.30.in quibus ignis prędominatur natura.158.58.τῶν ὄρων.159.36.dicuntur.159.56.bonas artes docuiſſet,166.1.ſoceri,165.36.relicta.166.2 qualitatem.166.2.θανατόω.167.41.ferro picta.169.51.non contentus,170.52.pepuliſſe,172.31.philoſtratus,172.35.hiſtoriæ C.Ply.172.58.in ipſo uero capite mox,173.50.Et quarta quarti.176.51.Hebdomas 177.39.νέμω.179.59.placidus,180.34.pręterq; horrorē.181.34.terrę cauſa eſt,182.5.conſtruxerit,182.54. coactus,184.40.gręcarū ductus,188.6.Cirta,188.56.lingua,190.12.nec catulus,190.20.Et poſt.Sed,193.2 profecta,194.37.certe.195,57.imperitant,199.40.Eſſent utinā Alberti,& Solini ſelecta.200.40.dioſcorides,201,32.Attiacā,201.50.necant,207.57.teſtes,208.6.Sumptos.108.7.dira in periuria.209.12.Mutianus & Latrūculis.209.46.eius curationē.209.54.ἐν πίνακι,210.45.σφυγγά.210.47.IN fine capitis quadrageſimi in cōmento hæc uerba omiſſa ſunt. c ¶ Callitriches.)Pulchros crines habentes quidā interpretantur καλοί pulchri,τρίχεσ capilli.Callitriches(inquit Plynius ca.54.octaui)toto pene aſpectu differunt.Barba eſt in facie,cauda lata,diffuſa priori parte.Hoc animal negatur uiuere in alio niſi in Aethiopico,quo gignitur coelo.Aeonocauma,213.53.Ex eo,quod eorum plura,213.57.naris,219.54. putant,221.12.uerſaretur,226.2.λίθον,226.2.Ply.ca.29.lib.ſexti,226.13.mos fuit,ut ſacrificantes,226.30.dicti, at Plynio,227.3.Arabici,227.35.reicit id in Phætontis,229.2.Seris,230.42. Operibus,231.17.Turgefaciendo,231.23.Impendio,232.3.Madidos,232.52.detinent,233.42.fimus,238.16.Leuitatis,240.15.mouetur,Hoc etiā,240.32.Cognominatā,241.41.omnē nominū,241.58.ſecunda poſt,245.20.putidiuſcula 245.23.Martialis quinto Epigrāmaton,246.35.Amano.247.29.Ignotū uobis.248.15. Nequaq; aliqua 248.47.Moſes,251.54.Panium,252.30.Latini Hieroſolyma,252.55.ca.27.ſexti.257.52.Arſiſſam,258.4. Ex patre Tarſenſi,264.41.e Creta,265.50.leues,266.4.mouerat,269.43. Marſos,270.40.prothei, & Toronés,270.57.polyphemū,276.7.Non lyco flumini,ſed Celeno flumini.277.24.Vnedonis,285.3.Eadē,287 22.Admiratus,287.43.illuſtrat,288.56.Pauſanias Ser uocat,291.40. magnitudinē,304.24.latior (inquit) 306.3.abſente,313.51.timet,315.10.comparat,315.12.locis Indię,317.28. Vrbē,317.36.medios uiſus,318 16.Terrere debet,321.25.Ab Alexandria,327.31.tantum nouere,333.19.Sadanum,334.11.natis,336.4. In uicino.336.29.punicei.336.42.Ninguariā.336.44.uocabuli.336.59.

IMpoſita eſt operi huic extrema manus,CAROLO
V.Cæſare deſignato, ac Hiſpaniarum, Hieruſalem,vtriuſq; Siciliæ &c.Rege Catholico, Orbi terrarum Imperante feliciter.

EXCVSVM EST HOC OPVS SOLINI-
anum cũ Enarrationibus egregij sacrę The-
ologiæ Doctoris IOANNIS CA-
MERTIS Minoritani, Anno na-
tiuitatis domini. M.D.XX.
Viennæ Austriæ, per Io-
annẽ Singreniũ, im-
pensis honesti
LVCAE ALANTSE, ciuis, & Bibli-
opolæ Viennensis.

PER PRIMVM NVMERVM SEMIPAGINA, PER SECVNDVM EIVSDEM SEmipaginę/Cõmẽtarij linea. Per Alphabeti literas. a. b. c. &c. textus ipsius particula designat. Eapropter tũ numeros, tũ elemẽtares literas ob faciliorẽ usum/suis locis ascribi curauimus.

¶ PROVERBIA QVAE HIS Solinianis Cōmentarijs inserta sunt / secundum literarum ordinem.

ee

τέλοσ

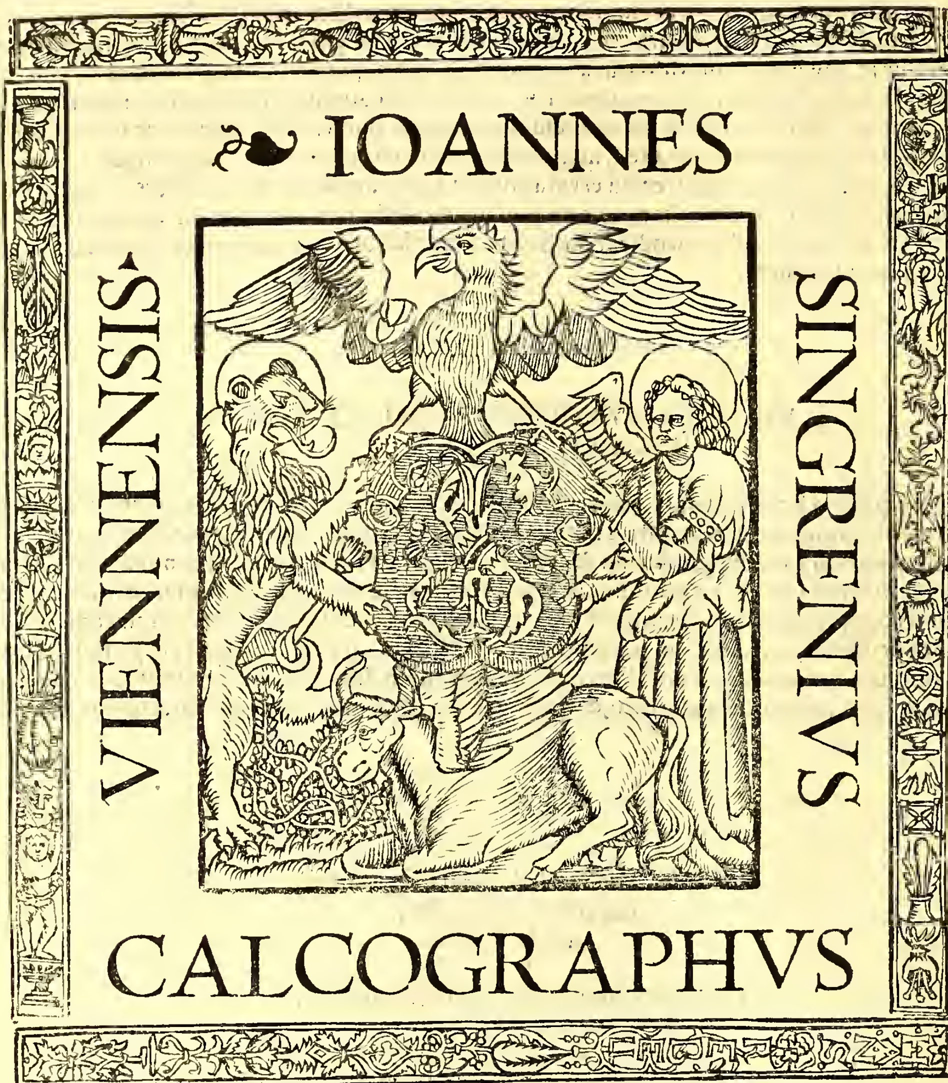
SCIO QVOSDAM CONTRACTVROS FRONTEM, QVOD IN IIS SOLINIANIS Cõmentarijs nostris, tam frequenter Magnum Albertũ coarguerim. ID autem ea ratione factum sciant, ne scilicet quempiã pulchro allectum nomine, falsum pro uero, uel cõtra, quod studiosis pniciosius nihil est, amplecti contingat. Simulq; ut quorundam tolleretur anilis error, qui in ijs, in quibus Albertus a primę etiã classis authoribus contraria ꝓdidit, abiectis Ptolemęo, Solino, Põponio, Strabone, Plynio, Columella, Varrone, Theophrasto, Aristotele iudicio omniũ peritissimo, ijsq; non inferioribus, uni Alberto, ad aras usq; etiam peierando / credendum putant. Maluimus enim iure Albertum carpere, q̃ iniuria amicam lędere ueritatem. Miror quosdam politiorum etiam literarũ studiosos, tanti eum facere authorem, cũ in ijs quæ ad particularia, & bonas fruges maxime pertinent, raritate rarius uerum dicat. Fatebuntur id, qui libros eius de natura locoꝝ, de lapidibus preciosis, de uegetalibus, & plantis, de animalibus, deq; alijs q̃ plurimis diligenter introspexerint. Nisi quis nõ Alberto, sed tempori, quo floruit / culpam tribuat. Affuit alia me rursus causa mouens magis, quod is Solinũ, quem in manus sumpseram exponendum, pręter ius omne, idest, in quibus uerum dicit, plerumq; laniat, & fugillat. Peperci Alberto plurimũ, deum testor, cum sexcenta errata eius alia, quę iam ad manus erant, ijs Cõmentarijs inserere distulerim. Vellem Alberti sectatores tam gratum eis authorem in manus sumerent, eumq; tandem quacũq; ratione / ab erroribus uendicarent. Sed reor hoc laboriosius multo esse, q̃ uel Ioui fulmẽ, uel Herculi clauam subtrahere.

IOANNES SYNGRENIVS CALCOGRAPHVS LECTORIBVS.

CVperem equidem humanissimi Lectores in Solino tãto authore, eoq; demum nitore prodituro, cum a me imprimeretur, hoc præstari potuisset, uti expectationi omnium ac desyderijs uelocitate excudendi responderem, tantamq; utilissimi & eximij operis gratiam festinatione cumularem. Verum quando id a me in tanta laboris amplitudine fieri non potuit, ut susq; deq; feratis moram hanc maiorem in modum rogo, quam mihi partim fides mea atq; diligentia (dum laboro quam emendatissimũ ex officina mea proficisci) excusabilem, partim nouitas difficultasq; ex ipso archetypo primũ feliciter efformandi fecerunt etiam necessariam. Vos certe morę ueniam dabitis, fidei atq; industrię meę fructum & nunc, ut spero, accipientes aliquem, & quantum erit mearum uirium deo duce sępius accepturi. Valete.

MELCHIOR Heduigerus Typicarum
notarum compactor,
ad Lectorem.

Germanis omnis debet studiosa Iuuentus,
Scribere quod prælis ij docuere notas.
Scriptorum nobis debes studiose Camertis,
Quod uigiles nostras hęc habuere manus.

IOANNES
SINGRENIVS
CALCOGRAPHVS
VIENNENSIS·

107 **Gruner's Italian Fresco Paintings:** Fresco Decorations and Stuccoes of Churches and Palaces in ITALY during the Fifteenth and Sixteenth Centuries, **a splendid volume,** impl. folio, frontispiece and 55 very large, elaborate, and most interesting engravings, after the original Paintings of RAPHAEL, GIULIO ROMANO, GIOVANNA DA MORETTO, AMBROGIO DA FASANO, BRAMANTINO, BERNARDINO LUINI, PINTURICCHIO, etc., **several elaborately finished in colors,** and colored key-plates are given to show the coloring of the rest; with a 4to volume of text: An Essay by J. J. HITTORFF, on the Arabesques of the Ancients, as compared with those of Raphael and his School—together 2 vols. half bound red morocco, gilt edges, sells £8 8s. 1854

108 **The Yorkshire Library;** a Bibliographical Account of Books on Topography, Tracts of the 17th Century, Biography, Spaws, Geology, Botany, Maps, Views, Portraits, and Miscellaneous Literature relating to the County of York, with Collations and Notes of the Books and

40 ——— Solinus (C. Julius), Johannis Camertis Minoritani, Artium et Sacræ Theologiæ Doctoris in C. Julii Solini Πολυιστωρα Enarrationes. *Viennæ*, 1520. Folio, *woodcut border to title and folding map of the world, fine clean copy, morocco extra, gilt edges*, 25*l.*

One of the most important works relating to America, being the earliest which contains the word 'America' marked on a map. This map, which is engraved on wood, is very rarely found in copies of the book. It has even been said that not more than two or three are known to exist.

112 **SOLINUS.** Joannis Camertis in Solini Πολυιστωρα Enarrationes. Sm. folio, title within wood-cut borders, and large folding map of the world, including America. Very fine copy in old oaken boards covered with calf.

Viennæ, Austriæ, Lucas Alantse, 1520

The map in this volume is the *first that bears the name of America*, and is different from the Ptolemy maps afterwards issued, which were designed by Laurentius Frisius. It was prepared by Apian, the Cosmographer, "juxta Ptolomei traditionem et Americi Vespucii aliorumque lustrationes," and therefore gives the volume an interest and value infinitely beyond its worth as an edition of Solinus. The Northern continent is wholly insulated from the Southern, the latter being named "America provincia," and inscribed thus: "Anno d. 1497, hec terra cum adiacetib; insulis inventa est per Columbum Januensem, ex mandato regis Castelle." This very note seems in itself a protest against the name, but it is nevertheless adopted, and for the first time in any map. Copies of the Book are so rare, that Brunet does not mention it, and there seems to have been no copy in any of the great American Collections, until very recently, as the indefatigable author of the *Bibliotheca Vetustissima* only describes it from that of the British Museum.

2 vols. *bound in* 1, 8vo, *calf super extra, gilt edges, by Pratt*, 2*l*. 15*s*.

34 ——— Narrative of the Founding and Settling the New-gathered Congregational Church in Boston; with the Opposition of the South Church to the Minister, his Defence of himself before the Council, and expostulatory Letter to that Church afterward; by Andrew Crosswell, Pastor of said Church. To which is added by Way of Appendix, the Defence of that Doctrine of Justifying Faith, which hath been so much condemned in New England, written by Messrs. Boston, Erskines, &c., when the same was cried

